

تصویر ابو عبد الرحمن الکردي

به رگی دووهم

فرهه فک مردوخ

کردي، فارسي، عربي

فرهه فک مردوخ

کردي
فارسي
عربي

نووسيني:

زانی به تاوانگ و شه ره بلیمه

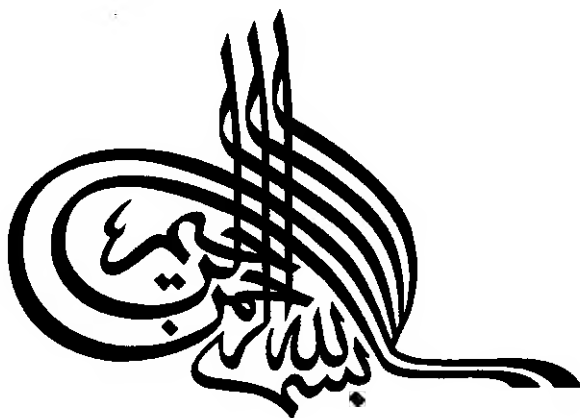
جه نابی ثابه توللا شیخ

موحه ممد مهردوخ کوردستانی

لیکولیتنه وه و ناماده کردنی:

ره ثووف ره هتموون

وہ ناوضو داد: کہ دہ ہندہ و دلو قانہ

بہ نام خدای بخشندہ و مہربان

هه رههنگی مهردوخ

«به رگی دووهم»

(س ... ی)

نووسینی:

زانای به ناربانگ و هه ره بلیمهت

جهنابی ئایه توللا شیخ موحهمهد مهردوخی کوردستانی

لیکۆئینهوه و ئاماده کردنی:

ره ئورف ره هه نمون

ف: دم، پاس، هنگام، زمان.

ع: ساعه، حین، زمان.

سات

ل: ساعات. [کازمیر (بری شست خولک).]

ف: پاس، گبری، پنگ، تَسُو. (مقدار شصت دقیقه)

ع: ساعه. سَعوة.

سات

ل: ساعات. [کازمیر (نامرزی کات پتران).]

ف: پنگان، پنگ شمار، گاه نما، گاه شمار. (دستگاه ساعت)

ع: ساعه، میزان الزمان، فَنجان.

ساتمه

ل: سدرنگری، تریوخ. [ره تدان، هدنگروتن (به تورکی «تربوق» پی ده لَین).]

ف: اشکوخ، سکندری (تُرک «تپوق» گوید).

ع: عثر، عثار.

ساتور

[ل: نامرزیکی گزشتجینه].

ف: ساتور.

ع: مِعضاد، ساطور، صاطور.

وینه

ساته ری

ل: خوروش. [حیز (ژن یا پیاریک که نندامی دسکردی نیرینه به کار دهینیت).]

ف: سعتری، سعترباز، چرمینه باز، (ژن، یا مردی که آلت چرمینه به خود استعمال کند).

ع: مابون، قحبه، صعتری.

ساتن

ل: ساعاتن. [بری شست خولک. هررها: مارویک]

ف: پاسی، پنگی. هنگامی، دمی.

ع: ساعه. حیناً، زماناً.

ساج

[ل: پلیتیکی خری ناسینه که نانی لاسرد دبرژتن].

ف: ساج (صفحه ای است مدور از آهن که روی آن نان می پزند).

ع: طابق.

وینه

ساجمه

[ل: خِرَک که کاتزای ورد].

ف: ساجمه.

ع: خُرَاق.

ساهر ← جادوویاز

ساحیو

ل: خاژن، مدن، وان. (خاونمال. دوله مدن. باخدران) [خاوین، خیر، خودان]

ف: خداوند. دارنده، دارا، مند، بان. (خداوند مال. دولت مند. باغبان)

ع: صاحب. ذو. (ذو مال)

ساحیو دوله ت

ل: دوله مدن، دارا. [دولتمند]

ف: دارا، دارنده، دولتمند، دارای دولت.

ع: ذو مال، صاحب دوله، ثری، مُثری، کثیر المال.

ساحیو مال

ل: خاژن مال. خانه خوی، خانه خوا. [ساحیو خانوو.

میواندار]

ف: دیور، ایتگین، خداوند خانه، خانه خدا.

ع: صاحب البیت.

ساحیو منسب

ل: نه فسر، جیگه دار، سردسه. [خاوین پایه، سرۆک]

ف: افسر، دارای جاه، سردسته.

ع: صاحب المنصب، رئیس.

ساحیوی

ك: ههنگور ساحیوی. [جزره تریهكه.]

ف: صاحبی، انگور صاحبی.

ع: دالي، غریب.

ساحیوی غریب

ك: فدرخی قرمز. [جزره تریهكه.]

ف: صاحبی غریب، فخری قرمز.

ع: دالي.

ساخت

ك: دوروس كمرده. [دروست كراو، سازدراو]

ف: ساخت، ساخته.

ع: صنع، مصنوع.

ساخت

ك: سازبان. [پنكهاتنی نهینی. (كینیوبین)]

ف: ساخت، ساختگی، سازش. (ساخت و پاخت)

ع: توافق، تَبَانِي.

ساختمان

ك: مال. [خانوبیره]

ف: ساختمان، خانه.

ع: بناء، دار.

ساختوپاخت

ك: سازوباز، خلینهویلیته. [كینیوبین (ریكوتنی نهینی).]

ف: ساختوپاخت، پخت و پز، ساز و باز.

سازش.

ع: توافق، تَصَالُح، تَبَانِي، مُصَالَحَة.

ساختگی

ك: دهسی، دسرژن، دهرهتهس. [دسگرد]

ف: ساختگی، دستی.

ع: صنایعی، مَصْنُوعِي، جَعْلِي، مُخْتَلَق.

ساجرات

ك: دهریو، فروش، بارهشار. [همنارده (هرانبهری]

«هاروده».)

ف: دَرَزُو. (ضد واردات)

ع: صادرات.

ساده

ك: یهکیارچه. سایه. [ساكار. هروها: خوتندنمو به بی]

خوتنهکردن.]

ف: ساده، ساد، كامود، كاموس، افشان، پریش.

ع: بَسِيط، سَادَج، نَشْر.

ساده

ك: لورسكه. [لاری مریلینعهاترو.]

ف: ساده، بچه.

ع: امَرَد، مَرَت.

ساده ← سادهلهوج

سادهلهوج

ك: كهمقام. [سادهكار، گیل]

ف: ساده، سادهدل، پاکدل، كم خرد، سَبَك مَغَز.

ع: غَمَر، غَمَر. صَافِي الْقَلْب، خَالِصُ النِّيَّة.

سار

ك: ... ساز. (كوسار، كیتسان) [پاشگریكه (مانای

«جینگای زوربونی شتیک» دهگینیتت.)]

ف: سار، ستان. سَر. جا. (كوهسار، كوهستان،

مُشعر به كثرت است.)

ع: مَحَل. راس.

سار

ك: ورك. [هارچمشن: پاشگریكه. (ورك: خاكسار.)]

ف: سار، مانند. (خاكسار)

ع: مِثْل.

سار

ك: باران. [داریژان، دابارین: پاشگریكه (ورك: سنگسار.)]

ف: سار، باران. (سنگسار، سنگباران)

ع: رَجَم.

سارا

ك: بیاران. [دهشودم، چولگه]

ف: هامون، بیابان.

ع: بَدو، بادیه، صحراء.

سارمه

[ك: همزیست و تالزیو یتکوه با دهمین دهیته سارمه.]

ف: سارمه. (ابریشم را با گلابتون می پیچند

سارمه گویند.)

ع: صارمه.

وینته (۲)

ساروخ

ك: سدرپوش، سمره ناز. [پارچی سر داپوشم.]

ف: سَریوش، سرانداز، ربوشه

ع: قناع، مَقْنَعَة، غطاء.

ساروان

ك: وشتروان. [چاودیزی حرشتر.]

ف: ساروان، ساریان، شَتُوبان.

ع: جَمَال.

ساریش

ك: خوشه برون. خوشه ریوگ. [ساریز (چالبرونری

برین).]

ف: بهبودی، خوب شدن. (خوب شدن زخم)

ع: آرک، جلب، اِنْدِمَال. آرک، جلب، مُدْمِل.

ساز

ك: ساخت، دوروس برون. (سازی هات). [تهیار برون،

دروست برون]

ف: ساز، ساخت، درست شدن. (درست شد.)

ع: صُنْع.

ساز

ك: نَسپار. (ساز سه نفر) [کلهویل، نامراز]

ف: ساز، سامان.

ع: اُهیة، عُدَة، عَتَاد. تُهیّة.

ساز

[ك: نامرازی موسیقا. (هر جزره نامرازیکی موسیقا؛ وک:

چنگ، عود، بهریت، تسموره، قانون، تار، قیچک و...)]

ف: ساز. (مطلق ساز، اعم از چنگ، عود، بُرِبط،

طنبُور، قانون، تار، قیچک و غیره...)

ع: مِعْرَف.

ساز

ك: دوروس، کُوك، چاخ. (دماخی سازه). [بهکمیف]

ف: ساز، درست، چاخ.

ع: نَشِیْط، طَیْب، صَحِیح، سَالِم، مُنْظَم.

سازشت

ك: سازیان، ساز و باز. [سازان، ریکوتن]

ف: سازش، ساختن.

ع: تَصَالُح، تَوَافُق، تَسَالُم، مُصَالَحَة...

سازگار

[ك: گوبجار]

ف: سازگار، سازوار، سازنده.

ع: صَالِح، مَوَافِق، قَانَع، دَاقِع، سَلَم.

سازنه

ك: جَنَه، سَوزمانی. [سَوزانی، قَسَمِه]

ف: سازنده، جَنَدَه، سَوزمانی.

ع: قَهْبَة، فَاحِشَة، فَاجِرَة، عَاهِرَة، هِیغَرَة، مَوِیْسَة...

سازنه—سازگاو (بهکار نامینرتت.) [استعمل نیست]

ساز و باز

ك: بهنویس، ساختریاخت، خلیته ریلیتسه، سازیان.

[کهنیرین. سازان]

ف: ساخت و پاخت، پُختوپز، بیمان، سازش،

ساختن.

ع: تَبَانِی، تَوَافُق، تَصَالُح، مُدَارَة، مُقَارَة، مُعَاهَدَة،

مَوَافَقَة، مُصَالَحَة، سَلَم، اِصْطِلَاح، اِصْطِلَاح.

سازیان—سازشت

سازین—سازیان

ساس

ك: گنه، گنه‌سوروكه، گنه‌شينكه. [كروگی (جزره
گنده‌ی‌کی سور و بۆگمن و تیژپوته).]
ف: ساس، غَسَك (نوعی است از گنه قرمز رنگ
و بدبو و سریع‌السير).

ع: فَسَاس، **ساس**.

ساعت ← **سات****ساقیه**

ك: ترشقه، چه‌خاخه، بروسكه. [هوبرتریشه]
ف: تَنْدَر، تَنْدور، كُنور، بَخنو، بَخنوه، بَختور،
بُختوه، آسمان غُرْبَه، آسمان قُلْنَبَه، درخش،
آدرخش، سَنَیْخَر...

ع: صَاعِقَة، هَادَة، قَابَة، رَعْد، هَزَق، هَزیم، بَرَق،
سَنْقَع.

ساف

ك: خز، هامار، لوروس، خشت، پَیك، ته‌خت. [خلیسك.
هبروها: بی‌نیزونزی].
ف: هموار، نَسووی، نَشَن، تخت.

ع: دَلِیص، دَلِص، دِلَاص، اَمَلَس، مُسْتَوِی، مُسَطَح.

ساف

ك: پاك، زه‌لال، رۆشن، پالته. [زولال، پتی، روون]
ف: پاك، زلال، پالاک، پالود، پالاده، پالته،
راوُك، ناب، روشن.

ع: رَائِیق، رَاوُوق، مُرَوُوق، مُصَنَّفِی، صَافِی، زَلال،
خالص.

ساف

ك: راس، [راست، نه‌وار]

ف: راست.

ع: مُسْتَقِیم.

ساف

ك: رۆشن. [روون، بی‌گمرد، دیودیار (واك: شورش‌ی

رۆشن).]

ف: رۆشَن، (شیشه مثلاً).

ع: شَقَاف، لَمِیْف.

سلف ← **کنو** [اوشه‌ی‌کی کرماجیه.] [اکرامی است].

سلف کردن

ك: رَیك کردن، ته‌خت کردن، هامار کردن، خشت کردن.

لوروس کردن. [لابردنی بهرز و نزمی شَتِیك یا خز کردنی].

ف: تخت کردن، هموار کردن، نَشَن کردن.

لیز ساختن.

ع: قَسوِیَة، تَسَطِیح، تَمَلِیس، تَدَلِیس.

سلف کردن

ك: پالته کردن. [پالوتن]

ف: پالودن، پالفتن.

ع: تَصَفِیَة، قُرَوِیق.

سافوسول

ك: لوروس، خز. [سافولوروس، بی‌گرنج]

ف: نَشَن، لَخشان، نَغزان، لیز.

ع: دَلِص، دِلَاص، دَلَّاص، اَمَلَس، اَمَلَص.

سافوسول

ك: نهرموشل. [شلومل (واك: لاشی نهرموشل).]

ف: شَل و نَرَم. (بدن مثلاً).

ع: لَیْن، لَدِن.

ساسی

ك: والا، پالوانه. [پالوتنه]

ف: پالوانه.

ع: مَصْنَفَة، مِثْل....

ساق

ك: ساقَل، لورلاق، قه‌لهمه. [نیشقانی به‌لك].]

ف: ساق. (ساق پا)

ع: ساق، شَطِیْطَة.

ساق

ل: تنه. ساقه‌ته. [قد، کوتره. لاسک (قدی درخت یا لاسکی گیا.)]

ف: ساقه، تَنَه، سَتونه، پُون، پوزه، پُور، پوره، تاپال. (تنه‌ی درخت، یا نباتات)

ع: ساق، جَذل، جَذع.

وینه—غورما (۲)

ساق

ل: ساز، ساغ، دورروس. [ساخ (نشکار)]

ف: درست، پدرود. (ضد شکسته)

ع: سالم، سلیم، صَحیح.

ساقی

ل: ساز، خروش، دورروس. [لشساخ، تندروست (دژی

نمخوش.)]

ف: خوش، درست، ساغ، چاق. (ضد ناخوش)

ع: سالم، سلیم.

ساقی پیر

ل: ساقه‌ته. [بنجی پیر که به لشی بالتندره لکاره.]

ف: پَرگالَه، پَرغالَه، پَرغازه، پَرغَزَه.

ع: سَنَمَة، قَصَبُ الریش، اصلُ الریش.

ساقیت

ل: قت. [دەرکراو، پیرنراو، لبراو]

ف: افتاده.

ع: ساقط، مَحذوف.

ساقی دره‌خت

ل: تنه. [قد (کوتره‌ی درخت.)]

ف: ساق، تَنَه، سَتونه، پُون، پوره، (تنه‌ی درخت)

ع: ساق، جَذع.

وینه—غورما (۲)

ساقی گهنم

ل: ساقه، کوله‌ش. [قرش، کلز (لاسکی گهنم.)]

ف: ساقه، سباری، سپاری، سفاری، ساقه‌ی

گندم.

ع: جَل، قَشَن، قَصَب، ساق.

ساقول

ل: لورلاق. (ساق قَزَن) [نیتسانی باسک.]

ف: ساق دست.

ع: زند، ساعد.

وینه (۲)

ساقه‌ته

[ل: لاسک (قدی گیا.)]

ف: ساق، تَنَه، پوره، سَتونه، سپاری، سفاری.

(تنه‌ی نباتات)

ع: ساق، قَفیف، قَشَن، قَصَب، جَل.

ساقی

ل: دوروسی. خروشی. [ساخی، دروستی. لشساخی،

تندروستی]

ف: دروستی، خوشی.

ع: سَلَمَة، صَحَة.

ساقی

ل: مهبی، باده‌چی. [میدگنیر]

ف: سَرده، چمانی، چمانی، مَی‌گَسار، باده‌گَسار.

ع: ساقی.

ساقی و ساقی

ل: نالشت، ناروگَزِر. [نالوگَزِر، مامده]

ف: دگش.

ع: مُعاوَضَة، مُبادَلَة.

ساکت

ل: بیتدنگ، نارام. [بی‌چرکه، وسکت]

ف: خَموش، خاموش، آرام، لَب‌گرفته، گرفته‌لَب.

ع: ساکِت، هَمایت.

ساکن

ل: نه‌جَم، نه‌جوول، نارام. [وستار]

ف: نَه‌جَنب، بی‌جَنبش، آرام، زیستور.

ع: ساکن، قاز.

ساکو

[ک: چپای روتین. (کیتی بی گیا.)]

ف: کوه ساده.

ع: جَرَد، أَجَرَد.

سالار

ک: سردار، سرکرده، گورده. [سرگوره، سرزک]

ف: سالار، سردار، سرور، مهتر، بزرگ، پیشرو.

سرکاروان، سرور کاروان. سردار سپه.

ع: کافه، رئیس، زعيم، سيد، كبير، رئيس النظام.

سالك

ک: خواهرمس، خواج. [بندى خواهرست. (رپرورى ريگى

خواناسين، تعملى تربىقت.)]

ف: آشک، خداپرست. (سالك طريق خداجويى)

ع: سالك، عابد، زاهد، وارع، اهل الطريق.

سالم

ک: ساق، ساز، دوروس. [ساخ، تندروست]

ف: درست، بدزود.

ع: سالم، سليم، صحيح.

سالم

ک: ساله. [سارمه: بنى گياهى بناريانگه، گولتيكى

سوورى هميه.]

ف: سَعَلَب، (بيخ گياهى است معروف، گل

قرمزى دارد.)

ع: سَعَلَب.

ساله - سالم**سالن**

ک: خرت، ورز. [دوانز مانگ.]

ف: سال، داد.

ع: عام، حول، سَنَة، حِجَة.

سال تلوه

[ک: سالى ببيت. هوره: سالن بر]

ف: سال آوز. سال بز.

ع: خَصْب. مُسَانَهَة، مُعاوَمَة. (خَصْبَاء. سَنَهَاء).

سالن

ک: نيمسالو، سالى تر. [سالى داهاتور]

ف: سال آينده، سال ديگر.

ع: العام الآتي، القابل، القادم، المُقبل.

سالن

ک: سالگل، وبرزگل. [کۆي «سال».]

ف: ساليان، سال ها. (جمع «سال»)

ع: أعوام، سنون، سَنَهَات.

سالنهر

ک: سال تلوه، سالته سال. [باخ يا ناوه تيك كه سالتيك برى

هميه و سالتيك نيستى.]

ف: سال بز. (باغ يا حيوان كه سالى بار دارد

سالى ندارد.)

ع: مُسَانَهَة، مُعاوَمَة، تَعْوِيم.

سالفورده

ک: پير، سالدار. [بسالاچو، بتممن]

ف: پير، كهن سال، بُنساله، سال خورده، كمپير.

ع: مُسِن، مُعَمَّر، هَرَم.

سالن سينزه مانگ

[ک: فارسه کان پيش نيسلام له باتى «کبيسه» پاش هر

سد و بيست سال، سالتيكيان ده کرد به سيانزه مانگ و

ژمارى ساله کبيان پي راست ده کرده.]

ف: بهترک، خرم سال، سال سيزده ماهه.

ع: كَبِيْسَةُ الْكَبَائِس.

سالنامه

ک: سالنما. [سالنامه، روزنامه]

ف: سال نامه، سال نما.

ع: تَقْوِيم.

سالنما - سالنامه**سالنه سال - سالنهر**

سالوسال

ك: سالته سال. [همرو سالتيك، سال له دواي سال.]

ف: سال به سال، هر سال.

ع: عاماً قعام. سَنَّةٌ قَسَنَةٌ.

ساليان ← سالن

ساليانه

ك: سالي. [سالانه]

ف: ساليانه.

ع: سَنَوِيَّة.

سام

ك: ترس. [خوف، مترس]

ف: سَهم، ترس، بيم.

ع: خَوْف، جُبْن، رُغْب، رُغْب، دُغْر، نَخْب ...

سامان

ك: سه قام، ياسا. [ريكوپيتكي، داميزان]

ف: سامان، ياسا.

ع: نَظْم، تَرْتِيب، صِنَاعَة.

سامان دان

ك: سه قام دان، دوروس كردن. [ريكوپيتك كردن، داميزان دن]

ف: سامان دان، درست كردن.

ع: تَنْظِيم، تَرْتِيب، اِنْشَاء.

سامانسا

ك: شتويگ. برباد، بي سه قام. [شتوار، نارتك (تيكچووني

سقامگيري).]

ف: سامانسا، برباد. (بي نظم، به هم خوردن

نظم)

ع: مُخْتَلِّ، مُضْمَحَلِّ، اِخْتِلَال، اِضْمِحَال.

سامانسا كردن

ك: برباد كردن. بي سه قام كردن، شتوانن. [تيكدان،

روخواندن]

ف: برباد كردن، بي سامان كردن.

ع: تَدْمِير، تَخْرِيب.

ساماناک

ك: ترس. [مترسيدار]

ف: سَهمناک، ترسناک، بيمناک، سَهمگين.

ع: مَخُوف، مَهُول، مُرْهِب، خَطِيب.

ساميهه ← زنه وایی

سان

ك: پاشگريکه (زژويون ده گنيت). [کيفسان، گولسان]

ف: ستان، سار. (کوهستان، گلستان، کثرت را

می رساند.)

ع: مَخَلَّ. (الجبال مثلاً.)

سان

ك: نمایش، ریژه دان. [راتواندن (وانانی لشکر).]

ف: سان، نمایش، نمودن، وانمودن، رَج دادن، رژه

دادن. (رَج دادن سپاه)

ع: عَرَض، وَزَع، تَصْفِيف. (تَصْفِيف النِّظَام)

سان ← سلطان [(سروکه له کراوه).] (کلف «ستان» است.)

ساو

ك: ساوين، مالشت. (ساروان) [تيژكردن به ليخشانندن.

(واك: له هساندانی تنيخ).]

ف: مالش. (مالیدن تيغ به سوهان مثلاً.)

ع: سَنَ، تَحْدِيد.

ساوا ← له مس

ساواز

ك: سايواز، رورده اما ليياگ. [رورده لماراوا، ناروسو، بيشيرم]

ف: بي شرم، بي آبرو، پُرو.

ع: بَذِي، ذَرَب، شَكْس، شَطَاح ...

ساواق

ك: سرد. [سارد، سرما (به توركي ده ليتن: «ساروق».)]

ف: سرد. (تُرک «ساووق» می گوید.)

ع: قَار، يَارِد.

ساوایی

ك: همستی برکوتن.

ف: سایایی، پَرماس، پَرواس.

ع: لَامِسَّة، الْقُوَّة اللامِسَّة.

ساودان

ل: همدان‌دان. [تیزکردنی تیخ به هوی بر روی تابیتوره.]

ف: سوهان دادن، فُسان دادن، ساییدن.

ع: سَن، تَحْدید، شَرْشَرَة.

ساور-برویشین

ساورین-برویشین

ساره

[ل: کاتوره «سا» به مائی «کات» و نامرزی «ره»]

نیشانی ناسراویونه. [ل: ساره]

ف: «سا» به معنی هنگام، و حرف «ره» علامت

علامت عهد است. (از آن هنگام)

ساوره

ل: ساره‌زین. [کارزله]

ف: هیزک، چپش.

ع: عَناق، جَدی.

ساوره‌زین-ساوره

سایک

ل: هاریاک، کوتیگ، [هاردار، کوترار]

ف: سوده، ساییده.

ع: مَسْحُوق، مَحْكُوك.

ساولیان

ل: هاریان، مالیان. (ساریگه‌سره، ساریگه پیا.)

[هاردان، سوان، تیه‌لژنران.]

ف: سایش، ساییده شدن، مالش، مالیده شدن.

ع: اِنْسِحاق، قَلْعُح.

ساولین

ل: ولزین. [پیاختان، سورنوه، سورنوه]

ف: مالیدن.

ع: تَلید.

ساولین

ل: هارین. ناورین. [سورنوه: کم کردنوه به‌هوی پیاختانوه.

هبروها: تیه‌لژنران.]

ف: سَوَدَن، ساییدن. مالیدن، اندودن.

ع: حَكَّ، سَحَق، سِحاق، لَطَح، نَت، طَلی.

ساولین پیا

ل: ناورین پیا. [پیا سارین، تیه‌لژنران]

ف: مالیدن، اندودن، آلودن.

ع: نَت، لَطَح، طَلی، تَلطِیح، تَضْمِیح.

ساولینموه

[ل: سورنوه (وه: سارینموی کشک).]

ف: ساییدن. (ساییدن کشک مثلاً.)

ع: مَرَس، مِیث، مَوث.

ساولیه

[ل: بزیه، رورکش]

ف: مالیدن.

ع: طَلَاء، طَلایه.

سایقه

ل: سا، ساف، ناسمان پاک، ناسمان بی‌هبر. [سامان]

ف: آسمان پاک، آسمان بی‌ابر.

ع: الهَوَاءُ الصَّافِی.

سایه

[ل: میوانی: چیشتی نارد و رزن. (ناردی بؤدراره‌کمه نارد]

ناری کولار و پاشان رزنی تیده‌کمن.)]

ف: تتماج، آردوله، آردوله، آرددوله، آردتوله،

آردهاله. (آرد بوداده را توی آب داغ می‌پاشند.

بعد روغن توی آن می‌گذارند.)

ع: حَسُو، حَسَاء، حَرَوَقه، رَغِیقه، سَخِیقه.

سایواز-روودا مالیک

سایه

ل: سیتر. [سیتر]

ف: سایه.

ع: ظِل.

سایه

[ل: خرتندنبری نورسراو (واته: به بی حورجه کردن).]

ف: ساده. (یعنی بدون هجی)

ع: قِرَاءَةُ، النُّطْقُ بالمَكْتُوبِ، التَّكْفُّظُ بالمَكْتُوبِ.

سایه - زهنگ ناسن

سایه چهور

[ل: مرزفی دهنده و دلوفان.]

ف: سایه چرب، چَرَبِ سایه.

ع: دَسِيمُ الظِّلِّ.

سایهوان

ل: سهریزشیده، سهیوان. [سایه‌بان: نامرازی سیپهرکمر.]

ف: سایه‌بان، سرپوشیده.

ع: مِظَلَّة.

رینه

سبج - سَوَّج

سبج صادق

ل: دهمده‌مای بهیان، رَزْزُوبُورُون. [بهیانی راستنینه.]

ف: سپیده، سپیده‌دم، سَحَرگاه، دم سحر،

روزفراخ، بامداد روشن.

ع: صَبُح صادق، صَبُح صادق، طُلُوعُ الْفَجْرِ.

سبج کازب

ل: گدردوگه‌لا. [گدردوگولی بهیانی، کازیوه.]

ف: دُم گرگ.

ع: صَبُح کاذب.

سبج

ل: سه‌با. سَوَّزِ. [به‌به‌یان، سه‌بینی: رَزْزِ داهاتور.

(وشیده‌کی کرماجیه.)]

ف: بامداد، فَرْدَا. (کرماجی است.)

ع: صَبُح غَد.

سبج - سَبِج [وشیده‌کی کرماجیه.] (کرماجی است.)

سپا

ل: له‌شکر، لَوَشَن. [سویا]

ف: سپاه، لَشْکَر، اَرْدُو، سِپَه، قَشُون، هَنگ.

ع: جَيْش، جُنْد، نِظَام، مَوَكِب، عَسْکَر، اَصْنَفَة.

سپاهود

[ل: سرداری لشکر.]

ف: سِپَه‌بُد، سپاه‌بُد. (خداوند لشکر)

ع: اَمِيرُ الْجُنْد، اِهْنَفَه‌بُد.

سپاردن

[ل: نسیاردن، به نمانت دانان. ناشتن]

ف: سِپَرْدَن.

ع: ثَوْبَة، ثَوْبَة، اِيْدَاع، اَمَانَة. دَفَن.

سپاردن

[ل: راسپاردن، راسپیری]

ف: سِپَرْدَن.

ع: ثَوْبَة.

سپاردن

ل: برین، روین. [برینی رنگا. (رنگه برین.)]

ف: سِپَرْدَن، رفتن، پایمال کردن. (رهسپار)

ع: طَيّ، قَطْع.

سپاس - سَتَائِش

سپایی

ل: تَارَام. [لَسَرَخَو، نسپایی]

ف: آهسته، آرام.

ع: هَيْن، هَيْن، هُون.

سپستان

[ل: دهموگانه: بهری دره‌ختیکه. (ترتی دهشتی.)]

ف: سِپِستان، سِگ‌پستان. (انگور دشتی)

ع: دَنَق.

سپل

[ل: نندامیتی لَشَه (ده‌کمرته لای چپی جگروه.)]

ف: اَسْپَل، سِپَرَز. (در طرف چپ جگر واقع

است.)

ع: طَحَال.

رینه

سیلوت

لک: سگد. [سه، سپر: گیانداریکی بناریانگه.]

ف: سگ.

ع: کلب.

سپلوت

[لک: پیس، گلار، جی دمی سگد.]

ف: سگ زده.

ع: نجس.

سپلوتی

لک: گلار، حه فتار. [قوراری گلسور بژ گلاری دمر کردن.]

ف: گلاب، هفت آب.

ع: تسبیح، سمع غسلة.

سپله

لک: پی نه زان، به دغه لک. [بی تمهگ]

ف: ناسپاس، بدنمک، نمک ناشناس.

ع: سفلة.

سپون

[لک: نمپون: بنه گیایه که جاران جلیان پی د شورد. (تورک

پیتی ده تین: چورغان.)]

ف: چویک، چویه، چووه، شنان، آشنه، بلار،

بلال، کرمک، کندش، کندس، کندسه، کَنَسْتو،

کَنَسْتو، کَنَسْتوک، آذر بُو، آذر بویه، غَسَلج،

گلیم شوی. (ترک «چوغان» گوید.)

ع: خرض، قلام، غاسول، اشنان، شجرة ابي مالک.

«سپوور» — کووچه بلکه و کمر

سپهر

لک: قه تغان. [قه تغان، متال]

ف: سپر، اسپر.

ع: جئة، مجن، ثرس.

سپهرده

لک: نه سپرده. [نمپاردن، پتدان، ورگیار، نه سپرده، کراو]

ف: سپرده.

ع: تسلیم. مُسَلَّم، مُقَبَض.

سپهرده

لک: نه سپهرده، ژیر خاکه و کردن. [نم سپهرده. به خالک

سپاردن، ناشتن]

ف: سپرده، خاک کردن.

ع: دفن، اقباز.

سپهرده

لک: نه سپهرده. [نممانت، نمپارده]

ف: سپرده، سَفَتَه.

ع: امانة. عاریة. وَدِیْعَة.

سپهرده

لک: نه سپهرده، پریاک. [پردار، تمی کراو]

ف: سپرده، درنوردیده.

ع: مَطوِي. طَي.

سپی

لک: چهرمگ. [چهرمور: رنگیکه]

ف: سپی، سپید، سفید.

ع: أبيض، أمره، أمهق، ألهمق، أقمَر.

سپی

لک: موزیان. [نمپی: میزویه کی زبان به خشد.]

ف: شپش، تش.

ع: قَمَل، قَمال، قَرع، حَظی، شوشب، نَمَة (قَمَلَة،

قَرعة)

سپیلا

[لک: دهرمانی تابیتی دهرچار سپی کردن]

ف: سپیده، سپیداب، سفیداب، سپتاک، سپتیاک.

ع: اسفیداج.

سپیدار

لک: به لگ. [سپیده چار: داریکه له تری چنار.]

ف: سپیدار، اسفیدار، پَده.

ع: غَرَب.

سپیتز

[لک: پسن، تاريف]

ف: سپاس، ستایش، وستا، آفرین.

ع: ثناء، مدح، حَمَل، شکر، تحسین.

ستره

لک: شه‌خەف، جلیسقه. [سدویه: سوخمی بی‌قۆلی پیاوانه].

ف: جلیسقه، جلیسقه.

ع: هُذْرَة.

وینه ← جلیسقه

ستار

لک: سه‌یدۆکه. [سیوه‌لۆکه (گیاهه‌که بز خواردن ده‌شیت).]

ف: علفی است خوردنی.

ع: ...

ستۆ

لک: هه‌راس، هه‌راسان، مانگ. [وه‌زیوون، مانده‌زیوون، وه‌ز،

ماندور]

ف: ستۆه، هه‌راس، ماندن، افسردن. خسته،

مانده، افسرده، هه‌راسان، تنگ آمده.

ع: عَجَز، عَي، ضَجَر، مَلَاة، كَلَاة، تَعَب. كَل، تَعَب،

ضَجَر، عاجز، عَي، عَيِي.

ستۆبون

لک: کۆله‌که. [نستون]

ف: ستۆن، پاغر، بالاگر.

ع: دُعْمَة، عَمَد، عِمَاد، سِطَاع، أُسْطُون، أُسْطَوَانَة.

وینه ← شېروانی (۷)

ستۆ هاتن

لک: هه‌راس‌بوون، هه‌راسان‌بوون، مانیان، مانگ‌بوون،

ته‌نگ‌هاتن. [وه‌زیوون، ماندوربوون]

ف: ستۆه‌آمدن، هه‌راسان شدن، تنگ‌آمدن،

ماندن، مانده شدن، افسرده گشتن، خسته

شدن.

ع: عَجَز، عَي، عَيَاء، كَلال، مَلال، اِعیاء، اِنْکِلال،

لک: بر. [رئیسپتر] پاشگره. (تیکر. سپتر. به تنیا به‌کار

نابریت.)

ف: سَپار، نۆرد. (طی کننده، تسلیم کننده، تنها

استعمال نمی‌شود: ره‌سپار)

ع: طاوي، قاطع، مُودع، مُعري.

سپی گه‌م

لک: سۆس. [نسپی گه‌م: میرویه‌کی زیان‌ده‌شه].

ف: شپیشه، شپیشک، سۆفته، سۆسه، سیسک،

سیلک، سیسک، سۆس، سیسۆ، سیسۆرک،

پۆدک، تۆدک، تۆدک، مۆلنجه، شپیش گندم.

ع: سۆس، عُث.

وینه

سپتۆن

[لک: نسپتۆن]

ف: شپیشو.

ع: قَمَل، مَقَمَل.

ستاقا

[لک: پیا‌ه‌لدەر، پسنکر: پاشگره. (به تنیا به‌کار

نا‌میت‌یت.)] [خۆ ستا]

ف: ستا، ستاینده. (تنها استعمال نمی‌شود،

خودستا)

ع: مادح، شاکر، حامد.

ستار

لک: نارام، وه‌ره، ورینگ. [نۆره، هدا]

ف: آرام، آرامش، عُثودن.

ع: قَرار، سَكُون، اِسْتِراخَة. اِقامَة. ثنویس.

ستاره

لک: هه‌ساره. [نمستیره، هه‌ساره‌ی گه‌پۆک].

ف: ستاره، اختر.

ع: كَوْکَب، نَجْم.

ستایش

اِنْضِجَار، اِنْحِصَار، تَضْيِيق، تَضَائِق، تَعَاسُر.
ستم

ل: زَر، بیداد. [نامعنی]

ف: سَتَم، زَوْر، آزار، آوار، بیداد، آبیداد.

ع: ظَلَم، جَوْر، ضَمیم، غَشَم، عَسَف، اِغْتِسَاف، عُدوان،
تَعْدِي، قَسَط، غَدَر.
ستم

ل: سَهَت، سَهْلَت، نَهْستَم، دُغْشار. [دژوار. دژواری]

ف: دَشوَار. دَشواری.

ع: صَعَب، شَاق، عَنَف، شِدَّة، رَحْمَة.

سته مکار

ل: زَرکار. [زردار، زالم]

ف: سَتَمکار، سَتَمگَر.

ع: ظَالِم، جَائِر، قَاسِط، غَاشِم، غَشُوم، عَسُوف، غَدَر،
مُتَعَدِّي، مُتَجَاوِز.
ستیزه

ستیزه

ل: رَل، کَاشَت، کَاشَن، لَهَنج. [رَق، قین، سَرکِشی،
کَللِرهقی]

ف: سَتِيز، سَتِيزَه.

ع: عِنَاد، نِزَاع، لِجَاج، جَدَل، جِدَال، مُجَادَلَة،
مُعَارَضَة، مُخَاصَمَة.

سجاف

ل: پِراوِيز. [کَنار، حَاشِیه (پِراوِيزی ناستر)]

ف: وِژَنگ، سِجَاف، سَنجَاف، طَراز. (حَاشِیه ی
آستر)

ع: کُفَة، عَطَف، حَاشِیَة، سِجَاف، سَجِيف.

سجاف تنگ

ل: دِه سَتَنگ. [دِه سَت کُورَت، نِدار (نِیدِیوم)]

ف: تَنگ دِست، تَهِ دِست. (کَنایه است.)

ع: مُفسِر، مِطَرُ الْکُف.

سجاوله ندی

[ل: نَورِسینی نِیشانه گَلی رِوانِخوَرینی لَه قورَناسدا،

«سجاوله» نارچیه که له «سیستان».]

ف: سَجَاوَنْدی. (عَلَامَات تجوید بر قرآن

نوشتن، سَجَاوَنْد محلی است از سیستان.)

ع: تَجوید.

سجده

ل: خَالِکَه دَتَن. [سَوژده، کِرَنوَش]

ف: خَاک بُوَسِی.

ع: سَجْدَة.

سجل نه حوال

ل: نَارِشَان. [تَومار گِی پِیتاسه.]

ف: نَام و نِشَان.

ع: تَعْرِفَة، سَجَلُ الْأَحْوَال.

سجلل

ل: کَارِنامَه. [تَومار گِه، دِفتِری تَومار. (پِریاری
دادِپرس.)]

ف: پَایزَه، دادِنامَه. (حَکَم قاضی)

ع: سِجَل، حَکَم الْقَاضِی. کِتَاب الْأَحْکَام. کِتَاب
الْمُهوِد.

سجلل

ل: دادِنامَه. [سَکالانامَه (دادخواری گِشتی).]

ف: گِرَوشِ نامَه. (عَرَض حال عَمومی)

ع: عَرَضُ الْحَال، عَرِیضَة.

سجلوور

ل: دِه رِهانَن. خِیزِیان. [هاتِندِر]

ف: دِر آمَدَن. بِر آمَدَن.

ع: مَودِر، خُروج.

سپ

ل: تَه زِیگ، سُس، گُوت. [تَیزو، بَی هِست]

ف: سِر، گِرَخ، گِرَخت، گِرَخِیدَه، گِرَختِیدَه،

تَر غَدِیدَه، خِواب رِفتَه.

ع: خَدِر، خَبِل، مَذِل، رَخو، اَکَسَج، مُسْخَرِجِی.

سر

ل: پاکموکر. [دسه سر] ناستی، پاکمروه: پاشگریکه.

(به تنیا به کار نابریته.)

ف: پاک کنندده. (تنها استعمال نمی شود.)

ع: مُتَطَف.

سر

ل: راز، پدنامه کی. [نهینی]

ف: راز، رازه، پَنام، نهفته، پُوشه، پوشیده، نهان.

نهانی، پنهانی، پوشیدنی.

ع: سِر، نَغیم، مَخفی، مَكْثوم، خَفِیة، خَفِی، مَغِیب.

سرب

ل: قورقوشوم، [قورقوشم، سرب]

ف: سُرَب.

ع: اُنْک، رِصااص اُسُود، رِصااص، اُسُرِب.

سرب سوونیک

[ل: قورقوشی سورتار]

ف: سُرَب سوخته.

ع: آبار.

سربوون

ل: تەزین. [بی همستبورن]

ف: تاسیدن، تَرَعْدیدن، کَرَخیدن، سست شدن.

ع: خَدَر، خَبَل، کَسَح، قَلَج، اِسْتِرْخاء...

سوت ← فوکه [روشمی کی هورامیه.] [اورامی است.]

سروش

[ل: سروشت، خَوْرَسَك، خور]

ف: رِشَت، سِرِشَت، جَهش، خمیره.

ع: طِینة، طَبِیعة، تَرکیب، مِزاج.

سر فاش کردن

[ناشکراکردنی نهینی، ههالمالینی راز]

ف: زیمُور، رازگفتن، راز پخش کردن

ع: کَشَفُ السِّر، نَشْرُ السِّر.

سرکاسن

ل: سِکاسن. [بزیسی رمشی پیتلادورران که له سرکه و ناسن دروستی ده کریته.]

ف: سِکاهن. (رنگ سیاه کفشگران که از سرکه و

آهن می سازند.)

ع: خُلُ الحَديد.

سرکه

[ل: ترشاری کونی هندی میوه.]

ف: سِرْکه، سِرْکا، سِک، سَنَک.

ع: خُل.

سرکه

ل: سِرْوه، وِرْته، وِره، پِچه. [چیه، سرتَه (تسه کردن)

هیناش.]

ف: شِرْفاک، شِرْفانگ، رَمَزْمَه، پِچ پِچ. (حرف زدن

آهسته)

ع: هَمَس، هَجَس، هَسِیس، دَنَدَنَة، نَجوی، مُناجاة.

سرکه سِرک

ل: سِرْکه، مَقْزَمَق، وِرْته وِرْت. [چپچپ، سرتسرت]

ف: پُچْپُچه.

ع: دَنَدَنَة، هَسِیس، مُناجاة.

سرکه ی ده ساله

[ل: کُزَنَقین (نیدیژمه.)]

ف: کینه ی دیرینه. (کنایه است.)

ع: القِیْظُ العَتِیق.

سرکه یی

ل: ده سَمالْ سِرْکه یی. [جزیره ده سالنکی هوریشمین

رشته.]

ف: سِرْکه ای، کَلاغی.

ع: ...

وینه ← پُزْپ چهره

سرک

ل: تَوخس. [چمروش]

ف: رَمُوک.

ع: شَمُوس، شَرُود، صَعَب، وَحْشِي، طَوْرِي.

سرنا

[ك: زورنا: نامیرتکی مزیقایه.]

ف: سَرْنَا، سُرْنَا، سُرُونَا، سُرُونَا، سُرَغِين، سُرَغِينَه،
شَهَنَا، شاه‌نای.

ع: كَرْتِيَّتَه، صُور، صُرْنَايَه.

وینه

سرود

ك: سِرْكَه، رِرْتَه، وِرَه. [سِرْتَه، چِه]

ف: سِرُوا، شِرْفَاك، شِرْفَانْگ.

ع: دَوِي، نُدَس، رِكَن، هَس، هَلَس. دَنَدَنَه، هَمَهَه،
هِنَهَه، هِنَهَه، هَمَهَه.

سرهفتن

ك: سِرْمِين، نارام گرتن. [همدادان، نَوَرَه گرتن]

ف: آرام گِرَفْتَن.

ع: سَكُون، سَكُوت.

سرهوانی

ك: وِیْسَان. [نارام کردن، جِنگیر کردن]

ف: آرام کردن. پایدار کردن.

ع: تَسْكِين، تَثْبِيت.

سرهوتن

ك: سِرَهَفْتَن، نارام گرتن. [سرهوتن، نَوَرَه گرتن، همدادان]

ف: آرام گِرَفْتَن.

ع: سَكُون، سَكُوت. قَرَار، اِسْتِقْرَار.

سریش

[ك: چَرِش: گیاه که پاش و شك کردن بز لكاندن به‌کار

دهریت.]

ف: سِرِش، سِرِش، اِشْرَاش.

ع: خُشِي، شِرَاس، سِرَاس، اِشْرَاس.

سریشتم

[ك: ماده‌به که له نیشقان و پیستی هندی گیاندار دروست

ده‌کریت و بز لكاندن به‌کار دهریت. (سریشتمی ماسی یا

گیانداري تر.)]

ف: سِرِشْتَم، اِسِرِشْتَم. (سریشتم ماهی یا حیوان

دیگر)

ع: غَرِي، غِرَاء.

سریین

ك: پاك‌مو كردن. [پاك‌كردن‌مو، نِسْتَرِين (وله: سِرِينِي

لوت.)]

ف: سِتَرْدَن، پاك كردن. (پاك كردن بينی مثلاً.)

ع: مَخَط، تَخَط، اِنْتِخَاط، تَنخَم، تَنخَع.

سرینچك

[ك: دره‌ختیكه و به بری دره‌خته‌كش دهرتیت.])

ف: سِنَجِد، (درخت سنجید یا خود سنجید)

ع: غُیْرَاء.

وینه

سرینچكه تاله

[ك: جزه سِرِنچَكِيكه.]

ف: سِنَجِد تَلَخ.

ع: اِرْطِي.

سزا

ك: ياداشت. [تَوَلَه (یاداشی خرابه‌کاری.)]

ف: سَزَا، شِيَان، كِيفَر، اَفْرَه، بَا اِفْرَاه، يادافراه،

ياداش. (جزای بدکاری)

ع: جَزَاء، مُكَافَاة، تَلَاي، اِنْتِقَام.

سزا

ك: جَهَزِرَه، سِرِهَسَوِي. [نَشْكِنَجَه، نازار]

ف: سَزَا، آزار، شَكْنَجَه.

ع: عَذَاب، عِقَاب، اَذِيَّة.

سزاوار

ك: خُورَن، شَايَسَه. [شَايَان، شايسته]

ف: سَزَاوَار، شَايَان، شَايْگَان، شايسته، رَسَد، بَرَاه،

زُور، اَزْدَر، اَزْدَر، اَبْدَان، فَرَزَام، كَزَايش، بَرَاژنده،

نَرَخُور، نَرَخُورَد، خُورَد، خُورَا، خُورِنَد،

درخوش.

ع: حَرِيٍّ، قَمِينٍ، حَقِيقٍ، جَدِيرٍ، لَاقٍ، مُسْتَحِقٍّ.

سزگ

[ك: سزك: ناری پنیو و دز. (وله: نرو ناری که ده کورته

سر دز.)]

ف: زرداب. (آبی که روی دوغ می افتد مثلاً.)

ع: شُنَانَةٌ، مُصَالَةٌ. ماءُ الجُبْنِ.

سس

ك: ... سِ، بِنِ هِيزِ، يِوِاش. [سست، شل. بِنِ هست. خاو]

ف: سُسْت، پستار. آهسته.

ع: رَخَو، هَيْنَ، خَدِرَ، فَشَل، بَطِيءٌ، مُتَأَنِّي.

سسه

ك: فُش. [فشل: (وله: خاکی فشل.)]

ف: سُسْتَه، (خاک سست مثلاً.)

ع: رَخَو، مَشَى.

سس هوش

ك: گِيل، گِيج، گِوَج. [گِيز، که هوش]

ف: سست هوش، سست مغز.

ع: خَدِرَ، خَبِلَ، بَلِيد.

سسسی

ك: سِی، بِنِ هِيزِی، نِارامِی [سستی، شلی. بِنِ هستی.

خاری]

ف: سُسْتی، سَمَك، آرامی.

ع: ضَعْفٌ، وَهْنٌ، وَهِيٌّ، وَتِيٌّ، خَوَرٌ، رَخَاوَةٌ، رُعُوْنَةٌ،

فُتُوْرٌ، فَشَلٌ، رَكَكَةٌ، قَرَاخِيٌّ، تَأَخَّرَ، قَبَاطُوْ.

سفارشت

ك: سَهْ خَتِي، پِهْ يِغَام. [راسپارده، پيام]

ف: سِپارش، سفارش، پيغام.

ع: اِنْهَاءٌ، تَوْصِيَةٌ.

سفته و کردن

ك: بَتَمَر، سَهْ خَت. [پتَمَر، نارپَر]

ف: سِفْت، سَخْت، پُرْ.

ع: مُصَمِّتٌ، مُلْتَكٌ، مُحَكَّمٌ، مُكْتَتِرٌ، مُبْرَمٌ، مُؤَجَّدٌ،

قُرْصٌ، صَلَبٌ، شَدِيدٌ، شَبِيعٌ، مَرِيرٌ، مَتِينٌ، صَفِيقٌ.

سفتاج

ك: داشت. [دشت: هروهل فروش.]

ف: دَشَن، دَخَش، داشت، دست فال، دست لاف.

ع: صَبَاحِيَّةٌ، اسْتِفْتَاَحٌ.

سفتوسؤل

ك: سَفْت. [نارپَر، پتَمَر]

ف: سِفْت، سَقْبَر، مَشْت.

ع: مُصَمِّتٌ، غَلِيظٌ....

سفته

[ك: گلی پتَمَر.]

ف: لوس، گل سفت.

ع: الطَّيْنُ الغَلِيظُ.

سفته

ك: ساویاگ. [ساریار]

ف: ساپیده، ساییده، نرم شده.

ع: مَسْحُوقٌ.

سفته

ك: جامه لوروسی، جامه لوروسکی. [چاپلوروسی، کلکسورته]

ف: کَرِيس، کَرِيسَنَه، سَيِّغُوْد، چاپلوروسی،

چاپلوروسی.

ع: تَمَلَّقٌ، تَبَصَّنِصٌ، مَلَسٌ، مُدَاهَنَةٌ، مُمَاسَحَةٌ.

سفته و برون

ك: سَهْ خَتَمِرَبِرُون. [پتَمِرَبِرُون]

ف: سفت شدن.

ع: تَصَلَّبٌ، تَثَرُّزٌ.

سفته و کردن

[ك: توند کردن (وله: سفت کردن گری.)]

ف: سفت کردن. (گره مثلاً.)

سفره‌ی چهارم

ل: که‌نورره، [کەرل]

ف: گَندُوره، گَندُوری.

ع: ادیم، هَئَن.

سفره‌ی داچنیک

ل: خوانی رازاوه

ف: سفره‌ی چیده.

ع: مائِدَة.

سفره‌ی فه‌قیان

ل: (ل: هَمشت نَستیرَه که لکارن به ترازو و درویشکوه.)

ف: کاسه‌ی یتیمان، کاسه‌ی درویشان. (هشت

ستاره است متصل به میزان و عقرب.)

ع: اِکلیل شمالي.

سفره‌ی فه‌قیان—سفره‌ی فه‌قیان**سَفَر**

ل: سه‌ره‌ران، سه‌کف. [سه‌ره‌رانه: داری سه‌رووی

چوارچیتوی درگا.]

ف: بَلَنَد، بَلَنَدین.

ع: لجاف، عارضَة، ساکف.

وینه—تارگا

«سَفلیس»

ل: کَفَت، پورته‌ل. [نەخۆشینیکێ تەشەنە‌کەری

مەترسیداره.]

ف: کُوفَت.

ع: اَکَلَة، اَکَلَة النَّسَل.

سَفَره‌ت

ل: شیره، خۆ، نشانه، وه‌سپ. [خۆ، تاییه‌تمندی]

ف: فروز، فروزه، فروزینه، زاب، کواس، کواسه،

کواش، گواش، نشانی.

ع: صِفَة، خَصْلَة. فَضِيلَة، مَزِيَة، نَعْت.

سفی—چهره‌گ

ع: نَشَط، شَد، وَشَط، اِبْرَام، اِحْکَام.

سفت هژانهوه

ل: توند تمین]

ف: سفت بافتن.

ع: اُزوم، اِبْرَام.

سفتیچک

ل: گیایه‌کی تال و شیرداره که گومارداخه‌کان

ده‌یسووتینن.)

ف: مَزو. (علفی است تلخ و شیردار که تون تابان

می‌سوزانند.)

ع: هصاب.

سفر

ل: نوخته. [خال له نووسینی ژماردها.]

ف: تیل.

ع: صِفر، نُقْطَة.

سفره

ل: خوان. [رایخی نان‌له‌سه‌رخواردن.]

ف: تاتلی، شیدن، سَفَره، خُوان، دست‌خوان.

ع: صُفْبَة، صَفْبَة، صُفْبَة، سِمَاع، سَفْرَة، خُوان،

خوان**سفره‌بیره**

ل: (میترویه‌کی ره‌شی تیزپوه له ئه‌ندازه‌ی سیس‌کدایه که

سفره کون ده‌کات.)

ف: سَفْره دَر. (جانوری است سیاه، سریع‌السير،

به اندازه‌ی زیزکی که سفره را سوراخ می‌کند.)

ع: ثاقِبُ السِّمَاع.

وینه

سفره‌چی

ل: لیت‌رسرای سفره و متبَق.

ف: کاوَل، خوالگر، خوان‌سالار، سَفْره‌چی.

ع: میزبان، خوان‌سالار.

سقاں

ک: پتشد. [تیسقاں]

ف: استخوان.

ع: عظم.

سکاسن

ک: سرکاسن. [بزی می رشی پتلا دوران که نارته به که له

سرکه و ناسن.]

ف: سکاھن، سرکه آهن.

ع: خُلُ الحَدید.

سکپ

ک: ناسانه، ژیریران. [ژرد در: تمختی خوار و می چوار چیتوی

دوگا.]

ف: آستانه، فرود، فروردین، گُزار، کوار.

ع: عَقَبَة، قاعدَة، مسامَة، اُسْكُوفَة.

ویند—تارگا (۲)

سکف—سکپ

سکل

[ک: پزلو]

ف: سکار، آخگر، آتشپاره، گُل.

ع: جَذَرَة، جَمَرَة، بَصُوفَة، کَلَة، ضَرَمَة. قَبَس.

سکھوت

ک: قورقپ، پیدنگی، دم قورجائن، دنگ نه کردن.

[وسکت بورن]

ف: خاموشی.

ع: سَكُوت، مُمُوت، مُمَات، نَحْت، اِنْتِصَات،

اِنْتِصَات، اِطْرَاق.

سکھون

ک: ستار، ویسان، وقره. [روستان، توتره، هدا]

ف: ایست، ایستادن، ماندن، آرامش.

ع: سَكُون، تَوَقُّف.

سکه

ک: میخ. [ناسینکی مژناسا که نمخشی سر درای کاتزای

پی لیددین.

ف: ماره، میخ، سکه.

ع: ضَرْب، نَقْش، سَكَة.

سکه نه هین

[ک: نسکه نه هین: شریعتی سرکه و هنگرین.]

ف: سِرْکَنگین، سِکَنگین.

ع: سَكَنجَین.

سکین

ک: چه سین. [اجورت بورنی سگی گول و دیل.]

ف: چسپیدن، سپوختن. (کله زدن سگ نر به

ماده)

ع: هَكَ، التَّرَاق، التَّصَاق.

سگار

ک: جگهره. [تورتنی پتچاره بز کتشان.]

ف: سگار، سیگار.

ع: نَفِیْفَة، لِفَافَة، سِیْفَار.

سل

ک: سی، نازار سی. [سیل، دره مبارکه]

ف: سَل.

ع: سَل، سُلَال.

سلاج

ک: چدک. [نامرازی شر]

ف: جان، ژان، آدژم، گدر، گدرک، سلاه.

ع: سِلَاح، اِلَاحُ الحَرْب.

سلسله

ک: رشته، زنجیر، سلسله. [زنجیر: هر شتیکی زنجیر ناسا یا

ریزگرو به پهای یه کوره. هر وها: ملوتک]

ف: هار، رشته، زنجه، زنجیره، گریوازه.

ع: سِلْسِلَة، عَقْد، قِلَادَة.

ویند—سلسله

سل سمرده و بیرون

ک: مردن. [گیان در چورن (نیدیژه).]

ف: مُردن. (کنایه است).

ع: مَوْت.

سلامتی ← سلامون علیهک [پیشدکانی گزیده راود.]

(عرف «سلام عليك» است.)

سلامانه

ك: دهن ته ریخته. [دیاری]

ف: ارمغان، راه آورد.

ع: تقدمة، هدیه.

سلامت

ك: خوش، تندروروس، دوروس، ساق. [سلامت، ساخ،

لشاخ]

ف: به، خوب، درست، شهنند، بدرد، بدرد،

تناسان، تن درست، بهبود.

ع: سالم، صحیح.

سلامتی

ك: ساقی، دوروسی، تندروروسی، خوشی. [ساخی،

لشاخ]

ف: بدرد، بدرد، آرم، بهی، خوبی، خوشی،

درستی، تندرستی، تناسانی، بهبودی، شهنندی.

ع: سلامة، صبة.

سلام ← سلام

سَلَب

ك: پَلَب، ته پان، ته مه. [سست، لشگران]

ف: چمند، سست، کم گان، تَنَبِل.

ع: رَخو، دَلج، ثَقیل، بَطِيء.

سَلْتان

ك: پادشا. گدوره. [پادشا، سروزك]

ف: پادشاه، بزرگ.

ع: سلطان، رئیس.

سَلْتان

[ك: به لگنورست، دان پیاوار، پراوه]

ف: سمناک.

ع: قَطْعِي، مُسْتَم.

سَلْتان سمر

ك: تموق سمر، كه فاك. [تپلی سمر]

ف: تارک سر، تارک.

ع: رَعَامَه، قَمَةُ الرَّاس.

سَلْسله

ك: گدردنه بن. [ملوتيك خشلیك كه ژنان ده بکنه

میان.]

ف: گریوازه، گردنبند. (زبوری كه زنها به گردن

آویزند.)

ع: سَلْسَلَة، سِلْسِلَة، حَلِي.

سَلَف

ك: تَلَف. [پلته، تلتته]

ف: خَرَه، كُنْجاره.

ع: كَرْب، ثَل.

سَلَه

ك: وه لیفته. ده سغوشانه. ده غوشانه. [خهلات، بدخش]

ف: چَلْبَلَه. پارتج. دست خوشانه. دهن خوشانه،

بادان.

ع: صِلَة، جائِزة، عَطِيَة، نَوَال، انعام.

سَلَهه

ك: چله كه. [سل، ره]

ف: رَم، گریز.

ع: جَفول، شَرود.

سَلَهه میانه وه

ك: چله کیانه وه. [سل کردن وه، راجله کین]

ف: رَم کردن، گریختن.

ع: شَرود، جَفول، خَوون، خيوص.

سَلَيْمانی

[لک: پردیگی بفرخی بنارینگه که ژنان دهیکمن به ملوینک.]

ف: سُلیمانی. (سنگی است معروف که زن‌ها گردن‌بند کنند.)

ع: سُلیمانی.

[لک: سرپری رقی پدلی ناژدن.] (یلاسمه، دروسمه)

ف: سُم، سُمب، سُمَل.

ع: حافر، ظلف، منسَم، سُمَیک، سُنَیک.

لک: سَمچک، سَمچکه، پاقلاخ. [سمی ناژده‌تی دروسم.]

ف: ژنگله، سم شکافته. (سُم حیوان‌های دو سمه)

ع: ظلف.

[لک: پردیگی روشی زیره.]

ف: سُنَیاده، سُنَیاده، سیماده، سیمیاذه، سنگ سیاه.

ع: مِسَن، سُنَیاج.

سَماق

لک: توتوم، توتوم، [داری ترش.]

ف: سماک، تتم، تتری.

ع: عُثُوب، لَش، سَماق، طُمَطُم.

وینه: توتوم

سَمَاق

لک: رهونج. [ره‌پته: ره‌پرونی لَش به هزی سمراره.]

ف: گُزار، سرماخوردگی.

ع: قَرَس، کُزار.

سَمبَلَه‌تَییب ← سَوَبُولوتَییب

سَمَت

لک: کده‌ل، تهراف، لاته‌راف. [نستوریایی بر کسمر.]

ف: کُفَل، کُفَل، کُفَل، سُمِرین.

ع: وَرک، آلیه، کُفَل.

وینه: وِران

سَمَتاش

[لک: سمی: نامرزی سم تاشین.]

ف: سُم‌تراش.

ع: مِعَضَد، مِعَضاد، مِعَضادُ البَیطار.

وینه

سَمَتاش ← سَمَتاش

سَمَتَوَن

لک: سمِت، کده‌ل، لاته‌راف. [نستوریایی بر کسمر.]

ف: کُفَل، کُفَل، سُمِرین.

ع: وَرک، آلیه، کُفَل.

سَمراهه

لک: چلک گوچپکه. [ژنگی نار گوی.]

ف: زهَو.

ع: أَف، صَمَلاخ.

سَمِرَسِر

[لک: دهمقاله، مشتمر.]

ف: أَشْتَم.

ع: تَشْدُد، نِزاع، جِدال.

سَمسار

لک: دس‌فروش، ورده‌فروش. [دوکاندارنک که که‌لویه‌لی

نارمال مامه‌له ده‌کات.]

ف: سِپَسار، سِپَسار، داسار، داسِستار،

خوردده‌فروش.

ع: سَقَطی، بَیاع الذَّبش، سِمسار، خُورِدَجی.

سَمغ

لک: که‌تیر، جهی، هه‌نگورژه. [شیری هندی روه‌لک.]

ف: ژد، زنج، زمج، شلمر، بنانک، کتیرا، انگوژه.

ع: صَمغ.

سَمغ سوداب

ك: هه‌نگوژهی سه‌دار. [كته‌ری گیای پینچن].

ف: آذرپاس.

ع: صمغ السداب.

سمغ گه‌ون

ك: كته‌ری، جه‌وی. [كته‌ری گیای گو‌تی].

ف: كتیرا.

ع: صمغ القثاد، كتیرا.

سمغ هه‌لووچه

ك: هه‌نگوژهی هه‌لووچه. [كته‌ری دره‌ختی هه‌لووژه].

ف: معقار، شلم‌آلو. (صمغ درخت آلو)

ع: صمغ الأدرک.

سمغ هه‌نگوان

ك: به‌ره‌ژه. [جیوی گو‌لپیر].

ف: آنگوژه، آنقوزه، آنگزُد.

ع: حلتیت، صمغ الانجدان.

سمگو

[ك: سم به زوریدا کوتانی نسپ].

ف: سُم‌گوپ.

ع: ثلثیف، ثخبط.

سمگول

[ك: هه‌لكندنی جیگایك به سم].

ف: سُم‌كاو، سم‌كند. (باسم جایی را كندن)

ع: ثلثیف.

سمل

[ك: میخه‌كیمنه (ملوتكتيك كه كچان له میخه‌ك و شتی

له‌چیشه‌ده‌یگرتنه‌ه).]

ف: گردن‌بند میخك، (گردن‌بندی كه دخترها از

میخك یا چیز دیگر می‌سازند).

ع: سخاب.

سمل ← سه‌نه‌ل

(سخت)

ك: سمانه، چه‌مه‌نتۆ، چیمه‌نتۆ. [سیمان]

ف: سمننت، سنگ‌گل.

ع: لا‌قوته، جص، سَجیل.

سمنج

ك: چه‌ق، گیتِر، ركن. [سرسخت، پینداگر]

ف: شلایین، آویزگن.

ع: مَلِج، مَصِر، عَسُوق، ثَقَاف، مُبَرِم، سَمَج.

سموچك ← سموچكه

سموچكه

ك: سم. [سمی نازله‌لی دروسم كه له پی‌یه‌ه هاتوه‌ه

ده‌روه].

ف: ژنگله. (سم حیوان سم‌شكافته كه از پای آن

بیرون آمده باشد).

ع: ظلف.

وینه ← پیز

سموره

[ك: گیاندارتکی مشک‌ناسای له مشک گوره‌ره له ناو داردا

ده‌وی].

ف: سَمُوره، سَمُورك، سَمُورچه.

ع: رُغَبَة، أوشع.

وینه

سم وشتر

[ك: سرپیری پدی حوشر].

ف: سَمَل، سَم شَتَر.

ع: ظلف.

وینه ← گزیده

سمه

ك: زمه. [شیشیکی باریکی نووكتیژه بۆ كون كردن].

ف: سَنَبَه.

ع: مَشَق.

سمه خرتنه

ك: لاته. [سك نيشه بههزی سرماره، همروه‌ها: نارسا نيك

كه گوشت رمق ده‌كات.]

ف: درد شكم. (از سرما، يا ورمی است گوشت را

سفت می‌كند.)

ع: ربو. شوصه. فَلَقْمُونِي.

سنجاب

ك: سنجار. [سزره]

ف: سَنَجَاب.

ع: قَرَقْدَان، قَرَقْدُون، سَنَجَاب.

وینه

سنجاب

ك: دهرزی. [سنجاق، دهمبورس (دهرزی سرخر).]

ف: سَنَجَق، سَنَجاق، ماهچه. (سوزن دگمه‌دار)

ع: دَبُوس.

سنجاو ← **سنجاب**

سنجات

ك: پيشه، كار. [پيشه، نيش]

ف: پيشه، ورزه، قَيَار، قَيَاوار، قَيَاوَر، قَيَدار، بَيَاوَر،

شوال.

ع: صَنَعَة، حِرْفَة، شُغْل، عَمَل.

سَنَك

ك: سه‌م‌ندولك. [ساجور (بستنی دار به گردنی سه‌گروه،

به داره‌كش دهرتیت).]

ف: بستن چوب به گردن سنگ، چوب مذکور را

نیز «سَنَك» می‌گویند.

ع: سَجَر. ساجور، سَوَجَرَة.

سنگ

ك: كرم. [جانموری ناو سك.]

ف: كرم، كرم شكم.

ع: دُود، دُود المَعْدَة.

[ك: گیاندارتکی بالا کوتی دست و پی کورته.]

ف: جانوری است کوتاه قد و کوتاه دست و پا.

ع: ...

سمه خرته ← **کوله پره**

سمه خرته

[ك: نمزوشینیکی سی بز و مپره.]

ف: سُم‌درد. (ناخوشی بز و گوسفند است.)

ع: عَقاف.

سمیریان

ك: زله‌بون، زه‌لا‌پسون. (تیسسریان) [تۆكمه‌بون: پتو و

نستور بون.]

ف: گنده شدن، كُفَت شدن.

ع: قَضَحُم، اِنْضِخَام.

سمیل

[ك: سمیل: موری پشت لیتو.]

ف: سِبِل، سِبِل، سِبِلَت، بُرُو، بُرُوت.

ع: شارب، سَوَدَل، سَبَلَة.

سمیل قاشین

[ك: تاشینی موری سمیل.]

ف: سِبِل تراشیدن.

ع: بَشَر، اِحْفَاء.

سمیل گرتن

[ك: کورت کردن موری سمیل.]

ف: سِبِل گرفتن.

ع: قَص.

سمین

ك: کونا کردن. [کون کردن]

ف: سَقَتَن، سَنَبیدن، سَوَراخ کردن.

ع: ثَقَب، ثَقَر، ثَقَب.

سنان

ك: سوزن، جوالدور، [سوزن]

ف: جوالدوز، جُونَد.

ع: مِسْئَلَة.

سنگه سنگ

ك: خنه خن، خوخلافان. يماش يماش. [خو سرفالان كردن.

خاوخار]

ف: آهسته، آرام، درنگ، درنگ كردن،
يواش يواش.

ع: بَطُو، ثَبَطُو، ثَمَاطُل، تَأْثِي.

سفنان

ك: مَيخ سنان. [نامرازيكه ناسنگران ناسنی لاسر

ده كوتن.]

ف: سندان، سَنَدَه.

ع: عِلَاة، زُبْرَة، مِصْطَب، سندان.

وینه

سَنُوق

ك: مجرى، مه حفه ره. [سندوق]

ف: مجرى، سَنَدُوق.

ع: سندوق.

سَنُوق باریو

ك: توله ك، گزله ی پروژ. [قاسی دسگری.]

ف: غَلَك، (سندوق اعانه)

ع: سَنَدُوقُ الْإِعَانَة.

سَنُوبَر

ك: حدن، [خوب، كوشدن]

ف: مَرَز، سَوْمَه، سامان، سَو، زِي.

ع: حَد، ثَغَر، ثَحْم.

سَه

[ك: شاريكه له كوردستان. (ناوهندی پاريزگای

كوردستان.)]

ف: سَهْ، سَهْ دَر، (مرکز كردستان)

ع: سَهْدَج.

سَهْ دَوِيهر

[ك: درختيكی بالا برزی كه لا دمرزله يه.]

ف: ناز، نازو، نوژ، ناز، ناجو، تاجو، له، نَشَك.

ع: سَهْ دَوِيهر، لَبان.

وینه

سَهْ دِيان

[ك: كُردان، سَرنان]

ف: خريده شدن.

ع: اِشْتَرَاء.

سَهْ

ك: نورله. [چز، تيزايی سر نورکی شت.]

ف: نيش، نَك.

ع: شوكَة، اِبْرَة.

سَهْ

ك: نيش، نيش. (سۆی دا له دلی. هاته ره سۆ.) [ژان]

ف: درد، نيش، بُنَك.

ع: آلم، وَجَع، أَثَر.

سَهْ

ك: خَو. [خو، تايه تمندی]

ف: گَزِيْنَه، گَزِيْنِي، خَو.

ع: خَاصِيَة.

سَهْ

ك: دَق. [سيل، دمره باريكه]

ف: دَق.

ع: دَق.

سَهْ

ك: سۆز، سَبِي، سَوِيح، سَوَا. [سَبِي. بديانی]

ف: فَرْدَا، سَخَر، بامداد.

ع: غَد، صُبَح، صَبَاح.

سوا

ل: سَوَّح، سَوَّاه، سَهَبَا، سَوَّ، بَهِيَان، سَبِيْن، شَهْرَهْ كِي،

تاریک‌گردش. [بهره‌بیار]

ف: بامداد، سحر، پگاه.

ع: صُبَح، صَبَاح، سَحَر.

سؤال

ل: پرسا، پرسه. [پرسیار]

ف: پُرسش.

ع: سُوال، سُوال.

سواخ

ل: کاکل، لَهْه، ناریه، شمشه. [سواخ]

ف: خازه، آندود، گلابه، کاهگل، گل‌مالی.

ع: سَخَّ، مَدَر، مِلَاط، شید، سیاع، قَرَمَد، قَرَمید.

سواخ‌کیشان

ل: نایب‌نوه، لَه‌په‌دان، کاکل‌کیشان، شمشه‌کیشان. [تور]

تیته‌ل‌سورن

ف: آندودن، کاهگل مالیدن، گلابه مالیدن.

ع: لَوَط، مَلَط، تَمْلِیط، سَخَّ، تَمْلِیس، تَمْدیر، تَطْمِین،

تَسْوِیج

سوار

[ل: بهرانبری پیاده.]

ف: سَوَّار، بَرَنشین.

ع: رَاکِب، فَاوَس، کَوَکَب، خَیَل، خَیْآنَه، رُکَب، رُکَبان،

فُرسان.

سوار

[ل: زال]

ف: سَوَّار، چیره.

ع: فَاثِق، مُسَلِّط، غَالِب.

سوارپوون

[ل: سرکوتنه سر گویزهرهوه.]

ف: سَوَّارشدن، بَرَنشستن.

ع: رُکُوب، اِرْتِکَاب، عُلُو، عِلَاء، اِعْتِلَاء.

سوارخاس

[ل: سوارچاک]

ف: چاپک‌سوار، اَفْسا، اَفْسان، اَفْساى، اَفْسانار.

ع: هَبْرَیْ، اُسْوار، خَیْال، قَنْجَر، قَنْاجِرَه.

سواره

ل: سوار. [بهرانبری پیاده.]

ف: سَوَّارَه، سَوَّار.

ع: فَاوَس، رَاکِب، خَیْآنَه. (فُرسان، رُکَبان)

سواره‌ی شمره‌نج

[ل: بهرانبری «پیاده» له یاری شمره‌نجا.]

ف: سوار شطرنج.

ع: مَنصُوبَه.

وینه

سواری

[ل: سوارپوون، غاردهان]

ف: سَوَّارِی، بَرَنشینِی، اسب‌دوانِی.

ع: رِکَبَه، رُکُوب، مُجَارَات، مُرَاکَصَه.

سواری پیکردن

ل: فەنتازی، فەنتازی‌کردن. [راهیتان]

ف: وَرْدادن، فَره‌یختن.

ع: تَرَوِیض.

سوال

ل: گه‌دایی، له‌ته‌چنی. [دهرزایی]

ف: دَرِیوَزَه، گدایی.

ع: تَكْدَی، سُوال، سُوال.

سوان

ل: پَردن، مَوَرَد، کارتِی. [پربند]

ف: سوهان، سوهن، ساوو، سان.

ع: مَبْرَد، مِسْحَل، سَفَن.

سوان

[ك: حدلویه‌کی ره‌ه و باشتین جزری سوانی شاری «قوم».]

ف: سَوَان. (حلوایی است سخت و بهترین آن سَوَان قم است.)

ع: سَوَان.

سوانن

[ك: لووس کردن و لی‌کم کردنوه به هژی به‌کارهیتان یا لی‌خشاننده.]

ف: سَوُون.

ع: حَك، هَك، بَرَد.

سویات

ك: پایداری. [خَوَگری (له برگه‌گرتنی گپوگرفتدا).]

ف: کفتور، ایستادگی، پایداری، پافشاری. (در تحمل مشکلات.)

ع: ثَبَات، بَقَا، دَوَام، هَبَر، تَحَمُّل، طَاقَة.

سویک

ك: حَفَت‌یه‌ك. [حَوْت‌یك: به‌شیک له حوت بهش.]

ف: هفت‌یک، هفت جوده.

ع: سَمْع.

سویا

ك: پرخاری، پوخاری‌نه‌رنگی. [سَویه، زَیَا]

ف: آلاوه، بخاری، فرنگی، بخاری.

ع: دَاخُوته، مَدَخَن.

وینه

سوتوونه

ك: لیزگی. [اتیسکی خَوَر که له کلارپه‌چنوه دیته نار مالتوه.]

ف: ستونه. (ستونه‌ی آفتاب که از روزنه داخل خانه می‌شود.)

ع: هَيُول.

سوچاده

[ك: فیرشی تاییمتی نوژ لاسر کردن.]

ف: سَچَادَه، تَسْلِیخ، تَشْلِیخ.

ع: سَچَادَة، تَسْلِیخ.

سوچه

[ك: سچه: رنگی سوور بز مار. (ماری سوور).]

ف: سَچَه، شَکَنج. (مار قرمز)

ع: الْحَيَّةُ الْحُمْرَاء.

سویج

ك: سیج، سَچَا، به‌یان، به‌یانی، سه‌با، سَ، سوا، شه‌وه‌کی، روزوبوون، تاریک‌روژشن. [بره‌به‌یان]

ف: بام، بامداد، پگاه، پَنَک، سَحَر.

ع: صَبُح، صَبَاح، صَبِيحَة، سَحَر، قَلَق، قَلَج، فَتَق، غَدَوَة، فَجَر، غَدِيَة، غَدَا، بُكَرَة، نَاشِيَة.

سویج

ك: سه‌وا، سه‌با، به‌یان، به‌یانی، سه‌هر، شه‌وه‌کی، گهرده‌گه‌لا، تاریک‌روژشن، مه‌لابان‌گدان. [بره‌به‌یان]

ف: پگاه، بامداد، سحر.

ع: صَبُح، صَبَاح، سَحَر، شَفَق، فَجَر.

سووها

سوخال

ك: زوخال. [خهلوزان]

ف: زغال، زغال، زُغال، شُغال، شُگار، سُجال، رغال، آلاس، انکشت.

ع: قَحَم، قَحَم، قَحِیم.

سوخالدان

ك: زوغال‌دان. [خهلوزان]

ف: أَشَبُو، أَشَتُو، زُغال‌دان.

ع: مَفْحَمَةٌ، مَنَقَلَةٌ.

سوخت

ل: چیلنگ. [سورتمنی، نمجینه، تیزنگ]

ف: سُوخت، هیزم.

ع: وَقِيد، وَقُود، حُرَاقَة، حَطَب.

سوخته

[ل: تازه‌فنی (درس‌خونی سمرتایی).]

ف: سوخته، سَفَدَه، اَسْفَدَه، آماده، نُونِیاز.

(طلبه‌ی ابتدایی)

ع: مُبْتَدِی، مَهَّیَا.

سوخته

ل: سوخته. [تازه‌فنی]

ف: سُوخته، سُوخته، سَفَدَه، اَسْفَدَه، آماده،

نُونِیاز.

ع: مُبْتَدِی، مَهَّیَا. (طَلَبَة)

سوخته

ل: که‌میری، سالت. [نیم‌تنه: جُورَه جلوی‌گتیکه.]

ف: سُوخَمَه، سَتَلَخ، کَمَرِی.

ع: سَطَلَة.

وینه (۲)

سوخورمه

[ل: سیخورمه]

ف: سَقْلَمَه.

ع: قُبْحَة، وَكْز، وَهْز، وَخْز، لَهْز، لَكْز، لَكْج.

سوداب

ل: پیتجن. [گیاه‌که بو درمان ده‌شیت.]

ف: سُدَاب، پیغن، پیغن.

ع: سُدَاب، فِیجَن.

وینه

سوداع

ل: زو‌کام، پەتا، سەرئیشە. [ژانسم، سراسی]

ف: کاتوره، سردرد.

ع: سُدَاع.

سودس

ل: شەش‌یەك. [یەك بەش لە شەش بەش.]

ف: شش‌یک، شش‌بُودە.

ع: سُدَس.

سوز

ل: لیژ، خز، سەریە‌بو‌خوار. [بە‌بو‌خوارکە]

ف: لیز، سَرازیڕ.

ع: زَلَج، زَلَج، زَلِیج.

سوز

ل: سەخت، تۆن. [تۆندرتیژ]

ف: سَخت، تَعْد. سخت‌گیر.

ع: زُود.

سوزاهی

ل: نالە‌تە. [هە‌رکام لە‌و ریزە دارە چە‌قێ‌راوانە‌ی کە بە

شێ‌وە‌یە‌کی تاییە‌ت خە‌راتی کرا‌ون.]

ف: صَراحي، پَزده.

ع: دَرَبَرِین.

وینه-نالە‌ت B

سوزاخ

ل: نۆنگ، بێ‌د. وێ‌تا. [دۆ‌زینە‌و، شێ‌وە‌کردن]

ف: سَراخ، گُمان.

ع: وَجُود، اِدْرَاك. ظَن.

سوزاخ

ل: سە‌رده‌م، سە‌روە‌خت، تە‌لە‌و. [هە‌وڵ‌دان بۆ دیداری کە‌سێ‌ک

یا شتێ‌ک.]

ف: سَراخ.

ع: لُغِيَة، تَنَقِّي. جَسَن، اِجْتِسَاس.

سوزائن

ل: خزان، خشان. [خلیسکاندن]

ف: لَغْزاندن، غلتاندن.

ع: اِزْلاق، زِحلاف، دِحْراج.

سُورانی

ك: ليفكه، قَچكه، قَچكه سَورانی. [فمقیانه]

ف: آستین کردی.

ع: رُذْن، لِفَقَه، دَثْبُ الْكَمْ، الْكَمْ الْكُرْدِي.

ویننه ههیه.

سُورج ← سُورهی

سُورهی

ك: سُورخ. [سور، سوروی]

ف: سُورخی.

ع: حُمرة، قِرْمَز، قِرْمَزِي.

سُورسُورِه

[ك: عومبانی بی تیچكی نارچه بسته له كه كان (كه بمر

سمهولدا ده غلیسكیت.)]

ف: سُورتمه. (از روی یخ لیز می خورد.)

ع: مَزْج.

سُوركه

ك: خَزْگه. [جنگی غلیسكان.]

ف: خِیزْگاه، لِیزْگاه.

ع: زَلْج، زَلْج، مَزْلَقَه.

سُورِه

ك: یه رِق. [چنرای زیوین.]

ف: سِیم نَقْره.

ع: حَبِیک.

سُورمَی

ك: كه رْگه. [كهوه، کلی (رهنگی كهوه تاریك.)]

ف: سِرْمامای، كَبُود. (رنگ كَبُود تاریك)

ع: كُحَلِي، أَحْوَى، اَدَكْن، أَفْثَر.

سُورنَج

[ك: سولفوری جیوه. (قورقوشم یا قه لایی سوتار.)]

ف: سُرنج، شَنگَرَف. (سرب سوخته، یا قلع

سوخته)

ع: زَنْجَفَر، شَنْجَرَف.

سُورنَجَان

[ك: گیاه كه بۆ دهرمان ده شیت.]

ف: خَمَل، سورنجان، شَنْبَلید.

ع: سُورنجان.

ویننه

سُورِه

ك: هه نه زاگه. [هه نه زا: مندالی شو له ژینگی تر.]

ف: پُستَنَدَر، دُخْتَنَدَر.

ع: رِبِیب، رِبِیبَة.

سُورِهوول

ك: هوول، شَل. [میلوسور، سورها، وه: مرۆشی

سورها.]

ف: سُرْخَن، سُرْخَرنگ.

ع: نَكْع، فَقِيع، أَشَقَر، أَكْع.

سُورِهیبیا

ك: كۆ. [پیرۆ (چند نهستیره کی هیشوئاسایه له باکووری

رۆژناوای «ترازو» دایه.)]

ف: رَفَه، پَرَن، پَرَنَد، پَرَوین، خوشه. (چند

ستاره ای است شبیه به خوشه ای انگور در

شمال غربی ترازو.)

ع: لُرْیا.

سُوریا

ك: خَزیان، خلیسکیان، لاسور کردن. [خزان، خلیسکان]

ف: غَلْتِین، لغزیدن.

ع: اِزْلاق، قَدْحَرَج.

سُورِجِه

ك: نه سپه. [سوریزه: نه خوشینیکه.]

ف: سِرْخَجَه، سِرْخَجَه، سِرْخَدَه، سِرْخَزَه،

سِرْخَزَه، سِرْخِیزَه، سِرْخِیزَه، سِرْخَک، سِرْک.

ع: حَصْبَة، حُمِرَة.

سورینه - سورینهجه

سۆز

ك: كۆله، كۆل. [سورتانی دهرۆن.]

ف: سوز، سوزش، سۆج، سوجش.

ع: حُرقة، جوی.

سۆز

ك: سۆزه، نواز، هۆزه. [گۆزانیی خنمبار.]

ف: آواز، نوا، سرود.

ع: نَغْمَة، غناء، رُنا.

سۆزهایی

ك: چنده، له‌رن. [سۆزانی، قهجه]

ف: چنده، کُسه ده...

ع: قَحْبَة، شَهَادَة، هُلُوك، هِيعَرَة، فَاحِشَة...

سۆزه

ك: سۆز، هۆزه، نواز. [گۆزانیی خنمبار.]

ف: آواز، نوا، سرود، سۆزه.

ع: نَغْمَة، غناء، رُنا.

سۆزی

ك: سۆزور، سبزی. [سبزی]

ف: فَرْدا، پَرْدا.

ع: باک، غَد.

سۆس

ك: سۆسك. [کپک (درشتی نارد).]

ف: سَبُوس، سَبُوسَه، فَحْفَرَه. (زبره‌ی آرد)

ع: سَوِيق، خُخَالَة.

سۆس

ك: سپن گه‌م. [نمپیتی گه‌م: میتریه‌کی زیانبه‌خسه.]

ف: سَوس، سَوسَه، شپشه.

ع: عَث، سَوس.

وینه - سپه‌گه‌م

سۆسك

ك: سورهباله، ته‌یهو. [سۆسكه: باتنده‌یه‌كه.]

ف: سَوسك، تیهو، سرخ‌بال.

ع: سَیْهَوَج.

سۆسك - سۆس

سۆسه‌ن

[ك: گۆتیکی بنایانگه، سپی و زرد و سورری هیهه،

سپیه‌کی بۆغۆشه.]

ف: سۆسَن. (گلی است معروف، سفید و زرد و

سرخ، سفید آن معطر است.)

ع: هَیریر، هَوَیر، عَیْقَر، سۆسَن.

وینه

سۆفی

ك: زانا. [دانا، خواناس]

ف: دانا، دانشمند.

ع: صُوفی، عارف، فیلسُوف، حَکیم.

سۆفیه

[ك: سۆفیلکی تعزیتج که تعزیتج ده‌کنه سۆ بشیره و

تیمام - ده‌کی هیره درشت - له سورری ههموریانعه‌یه.]

ف: هارسُوفی، سُوفی. (سوفی تسبیح که

تسبیح را سه قسمت کنند و در رأس همه

محراب قرار دارد.)

ع: صُوفِيَة.

سۆفوت

ك: كه‌فتن، داکه‌فتن. [داکوتن، بمرخوار هاتن. (دابزین له

کارپیشه‌دا یا داکوتن له شوینی بمرزوه.)]

ف: افتادن، زبیهیدن. (افتادن از شغل یا از جای

بلند)

ع: سَقُوط.

سۆك

ك: كه‌م، ناسان. كۆتا. [سوك]

سۆك مەقۇل

ك: بىن مەغز، سۆك مەغز، سەرسۆك، گىل، گەوج، بى مەزگ،

ساد. [سوكسەر، گەمژە]

ف: بى مەغز، سېك مەغز، بى خرد...

ع: غەر، ارۇش، مالىوس، خفیف العقل.

سۆك كوردن

ك: ئاروپورەن. [سوك كوردن، تېز كوردن]

ف: سېك كوردن، آبورپورەن.

ع: اخفاف، اهاثة، استحقار، استخفاف، استهانة.

سوكنا

ك: نىشتن. نىشتان، ستارگە، ستارگا. [نىشتىمى بون.

نىشىنگە]

ف: نىشتىن. نىشىمن، نىشىمنگا، نىشتىنگا.

ع: سوكۇتە، سوكى. مَسْكَن.

سوكنا - نارام

سوكنايى - نارامى

سوكى

[ك: سوكى]

ف: سىككى.

ع: خفة.

سول

[ك: پىنلارى سوكەلى بى پاژنە.]

ف: موزە.

ع: خف، مذل، موزج.

سولان

سولان

ك: رەسەن، تىزىم، رەتەو. [رەگەز، تىزىمە]

ف: نژاد، پروژ، تىبار.

ع: نىسب، سىلىسە.

سولس

ك: سىلك. [سىلىك]

ف: سىك، كىم. آسان. كوتاه.

ع: خفیف، ناقص. مین، سەل. مَحْتَصَر.

سۆك

ك: چاپك، زىنگ. [سوك، چالاک]

ف: سىك، چاپك، زىنگ.

ع: خفیف، مەل، سىرىع، جلد.

سۆك

ك: جلف، ھەرزە. [قوت، ھەرزە، سوكسەر (بى قەدر)]

ف: سىك، جلف، ھەرزە، ئوالو. (بى وقەر)

ع: خفیف، جلف.

سۆك

ك: كوت. [چىنچەكە (ژەندىن لە كاتى جوت بوندا).]

ف: كۇە. (كلە زىن در ھىنگام مقاربەت)

ع: ھكە.

سۆكبارى

ك: بارسۆكى. [كەنەركى]

ف: سىكبارى.

ع: ئزق، تخفیف.

سۆكدان

ك: كوت رەشان. [ژەندىن، خۆيتەرنان]

ف: كۇەزىن، سىپوختن.

ع: ھك.

سۆك دەس

ك: دەس سۆك. [دەس سۆرد]

ف: سىك دەست.

ع: آخذ.

سۆك رۆج

ك: چاپك. [چالاک، رۆج سۆك]

ف: سىك، چاپك، سىك زوان.

ع: خفیف، جلد، نىشىط، مەل، ھف.

ف: سه‌یگ، سه‌بوده.

ع: ئُگت، ئُگت.

سولوک

ل: ره‌فتار. [ره‌شت، ناکار]

ف: روش، رفتار، سپردن، سپرد.

ع: سُلُوک، مُمَاشَاة، مُعَامَلَة، حَشَر.

سولوک

ل: سزنیگه‌ری. [گرتنبه‌ری ریگای پاک‌زهدنی د‌روون.

(بدمست‌هینانی تریقت.)]

ف: فُرت. (کسب طریقت)

ع: سُلُوک، سیر.

سول

ل: رَم، چله‌که، سه‌مه. [سَل]

ف: رَم.

ع: شُرُود، حُیُوص، حُرُون، نُفُور، جِهَان، تَبَاعُد.

ئکف، اَنَف، مَسَو، اِمْتِنَاع.

سۆل

ل: سۆتر. [تامی‌که، وه‌ک تامی خوی.]

ف: شُور.

ع: مالِج.

سۆل

ل: سفت. (سفت‌سۆز) [پتیر، پاشگریکه. (بهبی) «سفت»

به‌کار ناهیت‌رت.)]

ف: سفت. (بدون سفت استعمال نمی‌شود.)

ع: مُصِمِت، غَلِیظ.

سۆل

ل: هه‌نگوان. [گیاه‌که.]

ف: گُلیپر، انگدان.

ع: اَنجُدان.

وینه

سۆل‌نمه‌وه

ل: تورز‌اننمه، کزاننمه. [چورزاننمه]

ف: سۆزاندن.

ع: اِحراق، اِمضاض، مَضِیض.

سولب

ل: ره‌زله، پشت. [بهره. له‌رانمه‌وه تا سرشان له‌دراوه.]

ف: ماژن، پُشت.

ع: صُلْب، سیس‌اء، شُرْخوب، ظَهَر.

سولت

ل: قوت، رووت. [بی‌پُرشاک]

ف: لخت، برهنه....

ع: عَرِي، عاري....

سولج

ل: ناشتی، سازشت، سازیان. [گونجان، سازان]

ف: آشتی، سازش.

ع: صُلْج، سِلْم، هُدَّة.

سولحیان

ل: پزریان. سازیان، دروس‌یرون. [سازان، گونجان]

ف: ساز‌آمدن، درست‌آمدن.

ع: صُلُوح.

سۆلوخوا

ل: شۆرمه‌زه. [سۆتر، خوی پیتدا‌کار.]

ف: شور، شور‌مه‌زه، نمک‌سۆد.

ع: مَالِج، مَلِیج، مُمَلِّج، طَرِیخ، سَنَمُورَة.

سۆله

ل: شرق. [گری‌که‌م.]

ف: شۆله. (شعله‌ی کم)

ع: شُعْله.

سۆله

ل: بلنسه، تار. [کلپه]

ف: تاب.

ع: لَهیب.

سۆله

ك: سەرما، زولم، (سەرما سۆزلە) [بىر ئىپتىدائىي گەرما].

ف: سىرما، زىم.

ع: بىرد، بىرۈدە، سىر.

سۆلەچرا

ك: چۆلەچرا، شەرجرا. [مىشخىل]

ف: شۆلەچراغ، ھالەچراغ.

ع: قىبار.

سۆلەسۆل

ك: كىزەك، [كىزانىمى زىد].

ف: سۆزىش.

ع: خۇرق، احتراق.

سۆلەكە

[ك: كىشى تىر].

ف: كىتىخ، كىشى تىر. [سىراج]

ع: كامىخ.

سۆلىانەھ

ك: تۆزىانەھ، كىزىانەھ، (لوتى سۆلىانەھ) [چىرىزانەھ]

ف: سۆزىش، سۆختىن، سۆجىدىن

ع: خۇرق، احتراق، كىچىك، مۇتەئەس، رەمان.

سۆما

ك: ھانا، (سۆماي چار) [رورناكى چار، ھىزى يىنىن].

ف: تۈان، بىيىنى.

ع: جىس، قۇۋە، باصىرە، قۇۋە الباصىرە.

سۆما

ك: ناس، رۆشنى. [رورناكى لە دورىدە].

ف: ئىكە، نىشان، روشنى.

ع: شىنچ، ئىز، غلامە، ئور.

سۆمۈل

[ك: سىل (گولنىكى بۇنىغۇشى بىنارىنگە).]

ف: سۇنۇل، آبىرود. (گل معطر معروف است).

ع: سۇنۇل.

سۈمىن

ك: ھەشتىكە. [يەك بەش لە ھەشت بەش].

ف: چىك، ھەشتىكە، ھەشت بۇدە.

ع: ئۈمىن.

سۈنبۈلۈتتىپ

[ك: گىياھەكە بۇ دەرمان دەشتىت].

ف: ئالە، ئاك.

ع: ئاردين، ئردىن، سۇنبۇل الطيب، سۇنبۇل العصافىر.

سۇنبۇل ھىندى.

سۈنبۈلە

ك: ھۈشە. [گولەگەم (گولۈرى شىشمى ناسمان).]

ف: خوشە، شەرىيور. (برج ششم آسمان)

ع: سۇنبۇلە، برج السۇنبۇلە.

سۈنگە

[ك: پاشماي سابون. (سابونى تەنك).]

ف: پىسماندە، (صابون نازىك شەدە)

ع: حۇككە، سۇقۇتە، خۇتارە، بۇقىە.

سۈنگە

ك: پەردۇ، شىتەيى. (سەر سۈنگە) [دەرفەت، وچان]

ف: دىل، رۇستى، ئۇتاس، آسايىش.

ع: فۇرۇسە، فۇراغە، مەجال.

سۈننەت

[ك: كەردارى باش كە ئەنجامدانى پاداشى ھەيە بەلام پىتۈست

- واجب - نىيە].

ف: چىنۇب.

ع: سۇنە.

سۈنە

ك: بەت. [مرايى، تۆزدەك: بالتەدەكە].

ف: اُردک، بَت، مُرغابی.

ع: حَذَقَة، بَطَّة، بَط.

وینه

سور

ک: بهج، وچ. [سود، قازانج. هسوده: قازانجی پارسی

قمرز.]

ف: سُو، سُوْد، سَرَه، بَهره.

ع: صَرَف، صَرَفَه، رِیج، نَفَع، رِیا.

سوپ

ک: چِشْتَه‌تِرَه. [خاردنی لیتراوی نادرار.]

ف: سُوپ، آب.

ع: مائع، ماء.

سوت

ک: فیکفیکه. [فیکه، شار.]

ف: سُوْت، سُوْتک.

ع: صَقَّارَة، صافوَرَة.

وینه

سوزان

ک: سوزان. [ناگرتیب‌ردان. داخ کردن]

ف: سُوْزاندن.

ع: اِحْراق، تَحْرِیق. لَذع، لَفج.

سوزک

ک: بوزل. [خزل‌شیش]

ف: سوخته، سُوْتَه، خاکستر.

ع: رَماد، حُرَاقَة.

سوزک چرا

[ک: سورتوی پلیته.]

ف: سوخته‌ی چراغ، سوخته‌ی فِتیلَه.

ع: قُرَاطَة.

سوت

ک: سورتیاگ. [سورتار]

ف: سوخته، سُوْتَه.

ع: جَوَی، مَصْلَبی، مُمْتَشَش، مُحْتَرَق. قَتین، مُحْرَق.

سوزیان

ک: سوزیان. [سورتان]

ف: سوختن، پُوَازِی، پایازی.

ع: جَوَی، صَلَبی، اِمْتِشاش، اِحْتِراق.

سوزیان‌هوه

[ک: سورتان‌هوه، برژان‌هوه (بژ نورنه: به هژی عرق

کردن‌هوه).]

ف: سوختن، سوزش پیدا کردن (از عرق کردن

مثلاً).

ع: مَذح، اِحْتِراق، اِلْتِهاب.

سوزجگر

ک: سوزجگرگ. (سی و جگر) [دور نندامی لمشی

گیاندارانه.]

ف: جگر.

ع: سَحَارَه، کَبَد، مِعلاق.

سوزجگر سوزده‌وگرک

[ک: سیوجگری سوزده‌وگرار.]

ف: باقلی‌پوتی.

ع: حَسْرَة المُلُوك.

سوزجگرگ «سوزجگر

سوز

ک: کونج، گوشه، کوله‌سروج. [قرزین]

ف: کُنْج، کُویز، گُوشه، پَیغُولَه، پَیغُلَه.

ع: زَاوِیَة، رُکن.

سوزجگر

[ک: سیخو: گیانداریکه له ژیلک گهره‌ره.]

ف: سیخول، سیغول، سیغُر، سَغُر، سَغُر، اُسَغُر،

سَغُرَنه، سَغُر، اُسَغُر، سَغُرَنه، سَغُرَنه، سَنَغُر،

سنگه، شِکَر، شِکَنه، چکاسه، چکاشه، رُکاشه،
رُکاسه، رُکاسه، رُکاشه، سُکاسه، سُکاشه،
سُکاسته، سُکاسته، رِیکاسه، رِیکاشه، کاسج،
کاسجوک، تَشی، اَتَشی، بیهن، پَهْمَزک، چِیزو،
جِبِرُوژ، زافه.

ع: قَنْغَد، دُلْدُل، شِیهَم، مَدَلج، اَبُو مَدَلج.
وینه

سورخوهر

[ک: سورخَر، سورخُور]

ف: سُوْدخوَر.

ع: اَکَلُ الرِّیَا، اَکَلُ السُّحْت.

سور

ک: سور. [قازانج. قازانجی پاره‌ی قورز.]

ف: سود، سُو، بَهره، سَره.

ع: رِیح، نَفْع، مَرف، مَرفَة، رِیا.

سور

ک: قَرْمَز. [رَنگینکه.]

ف: سَرخ، سُوَر، سُر، لال، گَلگون.

ع: اَحْمَر، حَمراء، قَانِی، قَانِ.

سور

ک: زَمارَن. [شایی]

ف: سُوَر، بَیوکانی، عَرُوسی.

ع: عَرَس.

سور

ک: رَزْد، شِیرگی. [بِیداگر]

ف: وِشکُول، وِشکُرد، چِیره، شَلایین.

ع: جَسور، حَرِیص، قَبِیص، قَبِیم، مَوَلِج، رَاغِب.

سور

ک: پَهرت، تَوَپ. [فَپ: بَشی یه‌کمی چارگی فِپ:دان.]

ف: پَرت، پُرتاب.

ع: رَمِی، قَذَف، اِلْقَاء.

سور

ک: گه‌پَیان. [گه‌پَیان. خول]

ف: گَرْدش.

ع: سَیَر، حَوَل، دَوَر.

سورپان

ک: خولانن، گه‌پَیان. [سورپاندنوه، خولاندنوه]

ف: گَرْداندن.

ع: تَسبِی، تَدویر، اِجَالَة.

سورپانهوه

ک: خولاندنوه، گه‌پَیان. [خولاندنوه، سورپاندنوه]

ف: گَرْداندن.

ع: تَسبِی، تَدویر، اِجَالَة.

سورپانه

[ک: نو پارویهی کوپخا له زاوا یا له خزماتی بورکی

دسینیت.]

ف: سُوَرانه. (پولی که دیوان از داماد یا کسان

عروس می‌گیرد.)

ع: عَرَسِیَة.

سورپاو

[ک: دهرمانی سور بز خُزجوان کردن.]

ف: سُرخاب، سُرخی، گُلگونَه، غُلغُونَه، وُکُفُونَه،

بُلغُونَه، آلگونَه، آلفُونَه، گُل غُنْجَه، گُونَا، گُوناب،

غازَه، غُنْجَر، غُنْجَرَه، غُنْجَر، غُنْجَرَه، گُنْجَار،

گُنْجَارَه، غُنْجَار، سُرک.

ع: دُمَام، حُمَرَة.

سورپخواردن

ک: سورپانهوه. [سورپانهوه، خولانهوه]

ف: گَرْدیدن، گُشتَن.

ع: سَیَر، جَوَل، دَوَر.

سورداگریان

ك: سوردهیرون، قرمزیهیرون. [سوردهیرونه، سورده

هنگران]

ف: برافروختن، برتافتن.

ع: اخمران.

سوردهان

ك: توردهان، پرتدهان، پرت کردن. [فری‌دان]

ف: پرت کردن، پرتاب کردن.

ع: رمی، قذف، القاء.

سوردهوک

ك: سوردهه. [سوری مدیلوشین.]

ف: چپار، نیله، کبود، سرخ.

ع: آبزش، صنایی.

سوردهوه ← سوردهوک

سورده

ك: سوردهایی. [زوی روتن که مدیلوسوره.]

ف: سرخ‌بوم، زمین سرخ.

ع: خبار، ارض حمراء.

سوردهایی ← سورده

سورده

ك: زودره، سیره، نوزده. [زیره]

ف: فغان، گریه، ناله.

ع: نوحه، بکاء.

سورده

ك: غوله. [چرخه، گران]

ف: گردش، گشت، گردیدن.

ع: جُول، دَوَر، سیر.

سورده‌باله

ك: سۆسك، تهیهو. [سۆسكه: بالنده‌كه.]

ف: سرخ‌بال، سۆسك، تیهو.

ع: طیهوج.

سورده‌بنه

[ك: گیاهه‌کی بناریانگه.]

ف: علفی است معروف.

ع: ...

سورده‌س

[ك: جزیرك دارمیه.]

ف: سرخ‌بید.

ع: صغصاف.

سوردهت

ك: شیوه، دروشم، دیمن، وینه. [بیچم، نیگار، نه‌ش.

پدیکر]

ف: نس، دیس، دش، قتن، تندیس، تندیسسه،

تندیس، تندیسسه، نرند، یازند، ینگ. شیوه. نگار.

مانند.

ع: صوره، شکل، هیكل، مثال، شبیه، نظیر، تمثال.

نصمة، مصاحه. رسم، نقش.

سوردهت

ك: سدهارت. (لهم سوردهتا.) [شیره، حالت]

ف: جاور، روش. (در این صورت)

ع: صوره، حاته.

سوردهت

ك: چیره، روخسار، شیوه، رو، رومهت، ده‌سچار.

[چرچار]

ف: رخ، رخسار، چهره.

ع: صوره، عارض، خد.

سوردهت

ك: قه‌ل‌هت، کد‌ل‌هت، دیمن. [بیچم، تهر، پدیکر

(هرانبیری «ه‌یولا».)]

۱- ه‌یولا: ماك و گوه‌هر و به‌ره‌تی هر شتیك،

زاراویه‌کی فله‌سه‌فه. (ر - ر)

ف: پیکر، کالبد. (ضد هیولا)

ع: صوره، قالب.

سوره ت

ل: بشتیکی دیاری کراو له قورنان. (تنیا بز قورنان به کار دبریت.)

ف: سوره، سیمناد، بڼد. (فقط برای قرآن مستعمل است.)

ع: سوره، فصل، باب.

سوره تکه ل روحانی

ل: دروژمگل نادیار. (شیوه گلی نبینراو.)

ف: پیکران درخش.

ع: الصوره الروحانيه.

سوره داله

ل: دالاشی مایلموسور.

ف: سرخ دال.

ع: نسر احمر.

سوره سوریه

ل: زوریه زوریه، ستره ستر، نوژه نوژه. [زیر زریه]
(دوبار مرونه کی لبر زریو نیستی.)

ف: فعان، گریه، ناله. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: نباح، نوحه، بکاء.

سوره مؤزه

ل: سوره مه گمز. [شنگسوره]

ف: تخته، راز، غلفج، زنبور سرخ.

ع: سرمان، دیور، زنبور.

وینه

سوره ویووک

ل: بوزانی. [سوره کراو]

ف: بوزانی، سرخ شده.

ع: سمیط، حمیس، حمیس.

سوره ویوون

ل: نالوزیون، تونبون. [سوره ه لگپان له توریه بیدا.]

ف: سرخ شدن، خشمناک شدن.

ع: احتداد، احتدام، شرق.

سوره وکریدن

ل: سورکردنوه

ف: سرخ کردن. بریان کردن، پختن.

ع: قلو، قلی، تحمیس، تاجیر.

سوره وکریدن

ل: تاردان. [ه لگرساندنی توند، داخستن]

ف: تافتن، سرخ کردن.

ع: حم، احماء، حدم، تحمیه.

سوره وکریاک

ل: سوریه کراو

ف: روده، سرخ شده، بریان شده.

ع: سمیط، حمیس، حمیس، محمس.

سوره ی

ل: قرمزی، [رنگسوری، سوریتی]

ف: سرخی، سوری، گلگونه.

ع: حمره.

سوره ناسمان

ل: سوریه ونی رنگی ناسمان، بز نمونه: پاش

خزوناوایون.

ف: سرخی آسمان.

ع: نداته.

سوره یانهوه

ل: گه پان، خولیانهوه، خول خواردن. [سوره انوه، چرخ دان،

گپان]

ف: گردش، گردیدن.

ع: جول، دور، سیر.

سورینچکه

ك: سورتنه، گه لور. [سورتنچکه، لورقورچکه]

ف: ناسوری، گئو.

ع: مری، بلعم، بلعوم، حلقوم، خلق.

سووزن

ك: سنگ، جوالدیر. [سووزن]

ف: سووزن، گونند، جوالدوز.

ع: مسئله، شفیرة.

سووزنه

ك: چوقن. [سووتینر]

ف: سووزنده، سوزا.

ع: مُحرق.

سووزنهك

ك: نموشینیكه له نندامی زارزیدا پیدای دهیت.

ف: پرمیو، سووزاك.

ع: حُرقة البول.

سووزهنی

ك: پارچیهكه دهیدن بامر «جامام» (۱۰).

ف: سووزنی. (پارچه‌ای كه روی جامام اندازند).

ع: مِنْشَقَّة، شَقَاة.

سووزيك

ك: سووتیاگ. [سووتار]

ف: سوخته، سوخته.

ع: مُحرق، مُحترق.

سووزیان

ك: سووتیان. [سووتان، كزانره]

ف: سووختن، سووزیدن، سووجیدن، پایازی.

پووازی، سووژش.

ع: صلی، جوی، احتراق، التذاع، التهاب.

سووزیان

ك: سووتیان. [سووتانه، كزانره]

ف: سووژش، گزاز.

ع: عَطَش، التهاب.

سووس

ك: بلك، میكوك (درختیكى بناریانگه).

ف: بهك، سووس، سووسپند. (درختی است

معروف).

ع: سووس.

سووسه

ك: دركوتنی سووچيك له بابیتك.

ف: سووسه. (گوشه‌ای از مطلب)

ع: نغیه، ذره.

سووكه

ك: میلی گزرویچنین.

ف: سووژن. (سووزن جوراب‌بافی)

ع: مشکكة. (اسلاك)

سووكه‌ی دووچ

ك: میلی نامرازی رستن.

ف: سووژن دوک.

ع: فِرئاس، مسئله، فِرئاسُ المَغزَل.

سوون

ك: سن (میترویهكه بمروروم تیا دهات).

ف: سن. (جانوری است كه زراعت را فاسد

كند).

ع: سووة.

سوویك

ك: سیویاگ، ساریاگ. [سوار، سووتار]

۱- پارچیهكه له گمرماردا له ژیر جلویه‌رگدا پایده‌خن. (ر-ر)

ف: سُودَه، ساییده، سُوده شده، ساییده شده.

ع: مَحْكُوك. مُنْسَجِي، مُتَهَضِّم. مَسْحُوق، مُنْسَحِق. حُكَاةٌ.

سویان

ل: سیریان. ساریان. [سوان]

ف: ساییش، سوده شدن. ساییده شدن.

ع: اِحْتِكَاك. اِنْسِحَاق، اِنْسِحَاء، تَهْضُم. سُوها

ل: مَهَارَكِيش. [نستیره‌که.]

ف: مهارکش، سم آهو.

ع: سُهْا، سُهْی.

سوهیل

[ل: سیوهیل (نستیره‌که لَمَسَر لَنگِری شِتوی کَمَشْتِیدایه^۱، له کوتایی پاییزدا له لای رَزْهَلاتی عربستانوه هَلْدِیت.)]

ف: پَرک، بَرک، اگست، سهیل (ستاره‌ای است بر لَنگَر شکل سفینه، در اواخر پاییز در سمت مشرق عربستان طلوع می‌کند.)

ع: سُهْیل، شِعْراء شَرْقِی.

سویز

ل: سَوَز. [تامیکه، وِلک: تامی خوی.]

ف: شور.

ع: مَالِح.

سویز

ل: سَهخت. [پَنداکر]

ف: سخت، سفت، فَرهودی، شلایین.

ع: مَاجَن، مَاسِن، صَنْعَب، شَدِید، مُصِر، زَوَر.

سویز - گلوانی [روشیدکی کرمایه.] (کرمایه است.)

سویز

ل: قَه‌سَم. [سَوَند، سَوَکند]

ف: سَوَگند، قَسَم، سامه.

ع: یَمِین، اَلِیَّة، قَسَم، کُنُوع، حَلَف.

سویته - دَوَله [روشیدکی کرمایه.] (کرمایه است.)

سببا

ل: سَمرا. [بای خُزْهَلات. (بایله که له نیتوان رَزْهَلات و

باکورروه هَلْدِکات.)]

ف: باد برین. (بادی که در بین مشرق و شمال می‌وزد.)

ع: قَبُول، صَبْبا، هِنَر.

سببا

ل: سَوَح، سوا، به‌یان، به‌یانی، شه‌وکی، سَبج، سَباح،

مه‌لَبانگدان. [به‌رهبیان]

ف: پگاه، بامداد، سَخَر.

ع: صُنْج، صَبْباح، سَخَر.

سبب‌باغ

سبب‌اره‌ت

[ل: هَز]

ف: فَرَنُود، انگیزه، شَوَند.

ع: سَنَب، جَهَّة، عِلَّة، دَلِیل.

سبب‌اره‌ت

ل: رَه‌وش، شِتوه. [شِتَواز، ناکار]

ف: زَوَش، شیوه، جاور، طَرَز.

ع: رَوِیَّة، حَالَّة، صُورَة.

سبب‌بات

ل: دَه‌فَتردار. [تَومارکری دَه‌رامد و خَرج.]

ف: آوارنگار، آیارنگار، آواردار، آیاردار، دَفتردار.

ع: ثَبَات، دَفتردار.

سبب‌باغ

ل: رَه‌نگِرَه‌ز. [خومگر]

ف: زَنگَرَز.

۱- شِتوی که‌شتی: مَه‌بَس‌ت کُزَمَه‌له نَه‌سَتِیره‌که له شِتوی که‌شتیدا. (ر - ر)

ع: صَبَاغ، نُوَان.

سبب

ل: دفتەر. [پرواری لیسته تیا نویسن.]

ف: آوار، آیار، دفتەر.

ع: ثَبِت، دَقْتَر.

سبب

ل: یادداشت. [تۆمار کردن]

ف: یادداشت.

ع: ثَبِت، ذَاكِرَة.

سبب

ل: شمویار. [شیللی گیاهی کی کدلم ناسایه و زَرز تالده.]

ف: شبییار. (عصاره‌ی نباتی است شبیه به کلم

و خیلی تلخ است.)

ع: صَبَر، مَقَر، سَوَاع.

سبب

سبب

ل: شمویار، تالشاری. [تالیشاری: روه کتیکه و بو درمانش

دو تریت که لئی درده هینرت.]

ف: شَبِییار، اَلَوَا، چُدُرُوا.

ع: صَبَر، سَقوطری.

سبب

ل: حدفت ههساره. [حدوت ههساره گمژکه که.

(مانگ و خۆز، هورمز، بارام و زاوه

که بیان و ناهید حوتی تواره.)]

ف: دَرْدَمه، دَرْدَمه، دَهسال، هفت ستاره. (مؤلف

گوید:

مه و تیر و ناهید و خورشید تابان

دگر هست بهرام و برجیس و کیوان)

ع: سَبْعَة سَيَّارَة، السَّيَّارَات السَّع.

سبب

ل: پیتشدسی. [دستپیشگری]

ف: پیدش دستی.

ع: سَبَقَة، تَقْدُم.

سبب

ل: رهشوبا. [بای توندی رزژتاروا. (بایه که هارینان له

رزژتاروا ههله کات.)]

ف: باد گرم. (بادی است در تابستان از طرف

مغرب می‌وزد.)

ع: هَيْف، خَرُور، سَمُوم.

سبب

ل: گهرما. [برانبیری سرما، گرمای زۆز.]

ف: گرما، گرمای سخت.

ع: حَر، حِمْر.

سبب

ل: سهارهت، گهزهک، بۆن، بۆنه، نسهل، بیانک، مایه.

سبب

ف: رُو، رُو، رُون، کُیُو، کُیُو، کُیُو، شُو،

شُونْد، لاد، مایه، انگیزه، چیزه بُو.

ع: سَبَب، عِلَّة، مُوجِب، داعي، داعية، باعث، مورث،

واسطَة، دَکِیل.

سبب

ل: نسهلساز. [هزکار]

ف: انگیزه‌ساز، چیزه‌بوذگر، لادگر، کُیُوگر،

کُیُوذگر.

ع: مُسَبِّب.

سبب

ل: کولترویا، کتکه‌نه‌فتینه. [سربه‌گینچن، ناژاره‌گتر]

ف: سَرغوغا، شورانگیز.

ع: مُسَبِّب، سَبَبُ الْفِتْنَة.

سبب

[ل: سبیل (نمغزشه‌کی چاره.)]

ف: شَرناق. (مرض چشم است.)

ع: سَبِيل.

سه بیل

[ك: نامرازکی تورتن كيشانه.]

ف: سَبِيل، چُبُق.

ع: ماسُورَة، غُلَيُون.

وینه

سه پان-وه روزوژر [وشیدکی کرماجیه.] [کرماجی است.]

سه پؤل

ك: حدپؤل، چه پدنگ، سدپدل، پدخمه، گیتج. [گیتل، گیش]

ف: دَنگ، دَبَنگ، كُندهوش.

ع: بَلید، اَبَلَه، مَعْثوه.

سه پدل

ك: سدپؤل، حدپؤل، چه پدنگ. [گیتل]

ف: دَنگ، دَبَنگ.

ع: بَلید، اَبَلَه، مُتَحَيِّر، حَيْران، مَعْثوه.

سه جع

ك: تەخت، كهف. [زهرینه. رو، بن (وهك: تمختی قالی یا

خانور.)]

ف: (مِیْنَه، (زمینه‌ی قالی یا خانه مثلاً.)

ع: سَطَح.

سه قتی

ك: سمرسهری. [روالتی، سرچل]

ف: سادَه.

ع: سَطَحِي.

سه تیر

ك: سدر، رزن، راسه، دیر. [هیل، خت]

ف: سَطَر، راسته.

ع: سَطَر.

سه تیره نی

[ك: هیل کیشان]

ف: راسته بندی.

ع: نَبَق.

سه تِل

[ك: پتروچ: ده‌فریگی قوولی دست‌داره بز نارگوژانوره.]

ف: دَوَل، سَتَل.

ع: سَجَل، سَطَل.

وینه

سه تِل

[ك: پتروچ (تاسی دست‌دار.)]

ف: دَوَل، سَتَل. (طاس دست‌دار)

ع: سَطَل، سَجَل.

وینه‌ی هیه.

سه تَنگ

ك: سمر، سهره، درگا. [سرقاپ، ده‌موانه]

ف: سَر تَنگ.

ع: صِمَة، صِمَام، صِمَاد، سِدَاد، سِطَام، قِدَام.

سه ته

[ك: (سورکه‌لناری «ستار»)، (ناوی پیاوانه.)]

ف: مخفف «ستار» اسم مرد است.

سه تهره

ك: خه‌تک‌ش. [راسته، ختکیش]

ف: سَتاره، آستاره، سَطَر آرا، پَکمال، خَط‌کَش.

ع: مَخَط، مِسَطَر، سَطَارَة.

وینه

سه تی

[ك: (سورکه‌لناری «ستاره»)، (ناوی ژنانه.)]

ف: مخفف «ستاره» اسم زن است.

سه چر

[ك: (پارچیدکی بناربانگه.)]

ف: سَجَر (پارچه‌ای است معروف.)

ع: سَجَر.

سه چر

ك: رَیک کردن، رَیک هارردن. [هارشیره‌کردنی وشی کوتایی

برگه‌کان. «(سجع) له پمخشاندا به‌کار دهریت و «قافیه»

له هژنراودا.]]

ف: سامان سخن. (سجع در نثر استعمال می‌شود، قافیه در نظم.)

ع: سَجع.

سه‌جهره

ك: نه‌توره، نه‌ژادنامه. [ره‌گزنانه]

ف: پروژ، نژادنامه.

ع: شَجَرَة.

سه‌خا

ك: شیاره‌بدن. کاغذ سار. [برگ‌تنگر. هیره‌ها: کاغذ سافکیر.]

ف: شیرازه‌بند. کاغذسای، ساینده.

ع: صَخَاف.

سه‌هرا

ك: سارا، دهشت، بیوان. [دهشت‌دیر، چژنگه]

ف: بیابان، دشت، کویر، گویر، هامون.

ع: صَحراء، قَلا، قاع، بادیة، قارَة، سَهْل.

سه‌هرای یایز

ك: بیاران، چژ. [بیابان]

ف: بیابان، کویر، دوخ.

ع: قَفَر، وَحْش، ثِيَاء، مَقَارَة، بِيءاء.

سه‌هرایی

ك: بیارانی، دهشتی، کیتی. [دهشته‌کی. هردی]

ف: بیابانی، دشتی، کوهی.

ع: بَدَوِي، وَحْشِي.

سه‌هن

ك: زه‌وینه، ته‌خت. [رهنگی سره‌کی. هیره‌ها: رو، بن]

ف: زمین.

ع: صَحْن، مَتْن، سَطَح.

سه‌هن

[ك: پارچه‌یکی بناروانگه.]]

ف: سَحْن. (پارچه‌ای است معروف.)

ع: سَحْن، سَحْل.

سه‌هنجه

[ك: سَمَعْن: تَشْتَوَلَكِي مَسِن.]

ف: سَحْنَجَه، تَشْتَجَه.

ع: صَحْن، صَحْن، صَحْنَة.

سه‌هه

[ك: سوره‌گناری «سوحان»، ناری پیارانه.]

ف: مخفف «سُبحان» است، اسم مرد.

سه‌هت

ك: خوهشی، تندروسی، ساقی. [ساخی، لمشاخی]

ف: شَهْنَد، پَدُود، بهی، بهبودی، دوروزی،

تندرستی، تناسایی، تناسانی.

ع: صَحَة، سَلَامَة. بُرء.

سه‌هر

ك: به‌یان، به‌یانی، شه‌هك، سَح، سَحا. [بهره‌بدیان]

ف: پُگاه، پُنگ، شَبْگیر، سَحْر، سَحْرگاه، بامداد،

سپیده‌دم.

ع: سَحْر، وَضَح، صُبْح.

سه‌هری

ك: پاشیر، پاشام. [پارشیر]

ف: سَحْری، پاشام.

ع: سَحُور.

سه‌هیج

ك: دوروس، ساق. [دروست، راست، ساخ]

ف: دروست.

ع: صَحِیح، سَلِم.

سه‌ها

ك: به‌خَشْش، ده‌سَده، ده‌سَازی، شاخسی. [دلارایی،

به‌خشین]

ف: دِهش، بَخْشش، بَخْشایش، پرویز، زرواس.

ع: سَخَاء، عَطَاء، بَذْل، ثَوَل، جُود.

سه خاوت—سه خا

سه خت

لک: رَق، [پتو، وشک، برانبیری نرم].

ف: سَخَتْ، تُرْس، گودرز.

ع: صُلْب، صَلَد، جَمَاد، مَاجِن، وَكِيْع، قَسِي.

سه خت

لک: سَوِي، سَفَت، [توندوتیژ، سخت، رَق]

ف: سَخَتْ، سَفَت، فَرهُودِي، تُنَد، سَخْتِگِر.

ع: سَخَتْ، صَعْب، شَدِيد، زَوْر، مَاجِن، مَاسِن،

مُتَعَصِب.

سه خت

لک: دُوخْشَار، سَتَم، [دژوار، نستم].

ف: سَخَتْ، دُشْوَار، رَنج آور.

ع: شَاق، وَبِل، مُشْكِل، شَدِيد، مَنِيْر، قَمَطَرِيْر، وَعْث.

سه خت

لک: سَرد، [بَتُوژم (سرماي توند).]

ف: سَخَتْ، شَجَام، سَرْد، (سرماي سخت)

ع: بَارِد، شَدِيد، قَسِي.

سه خت

لک: سَخْنَاخ، (رِيگه ي سخت)، [رَهْمَن، رِيگه ي سَخْلَت].

ف: سَخَتْ، سَنْگَلَاخ.

ع: وَعَر، وَعْث، عَشُوْر.

سه خت

لک: سَخْتَان، چَهْمَن، زَرِيَان، (کَيْف سَخْت)، [رَهْمَن،

بَرْدَه لَان، هَدَلَت]

ف: سَاخْسَار، سَنْگَلَاخ.

ع: لَوْب، لَابَة، حَرَة، غَدَر، وَعَر، وَعَر، وَعِيْر، حَجِيْر،

صَعْب، صَلْب، حَزْن، شَار، شَنْز، شَاس، شَنْس.

سه خت

لک: لَيْتِي، گُورِز، [رَام، هُزْگَر]

ف: تَارَاس، رَام.

ع: صُلْب، اَنَس.

سه ختن—سه خت (چَهْمَن)

سه ختمگري

لک: گَرِي توند.

ف: گَره سَفَت.

ع: مُوْرَب.

سه خته و بون

لک: رَق بون، پَتِريون]

ف: سَخْت شدن.

ع: تَصَلْب، اِشْتِدَاد، اِعْتِقَاد، اِسْتِغْلَاف.

سه ختی

لک: رَقِي، توندی (برانبیری نرمی).]

ف: سَخْتِي، تُرْسِي، (ضد نرمي)

ع: صَلَابَة، صَلَادَة، غِلْظَة، شِدَة.

سه ختی

لک: تَهْنِگِي، تَهْنِگَانَه، تَالِي، نَاخُوْشِي، [کُورِیروِي،

تَهْنِگُوچَه لَهْمَه (برانبیری خُوشِي).]

ف: سَخْتِي، تَهْنِگَا، (ضد خوشي)

ع: يُوْس، بَاسَاء، ضُرْ، ضَرَاء، لَزْن، شِدَة، صُعُوْبَة.

اِفْتِقَار.

سه ختی

لک: سَخْلَت، سَتَم، تَالِي، [بَارِي نَاهَمَمَوَار، دُزَوَارِي

(برانبیری نَاسَانِي).]

ف: سَخْتِي، سَزْگِي، دُشْوَارِي، رَنج، (ضد آسَانِي)

ع: مَخْنَة، مَشَقَّة، أَمْزَة، مَازِم، اِزْل، مَازِق، عُسْرَة،

ضَيْقَة، نَكَارَة، دَاهِيَة، عَرَقِيل، وَبَال، وَخَامَة.

سه ختی

لک: سَهْرِي، تَهْوَشْک، [توندوتیژي، سَارْدِي (وَهْک: سَخْتِي

زَسْتَان).]

ف: سَخْتِي، سَرْدِي، شَجَام، (سَخْتِي زَمَسْتَان

مَثَلًا)

ع: بُرُوْدَة، قُرَة، شِدَة.

سه خری

[ك: پستی خوش‌کراوی کف‌آبی ناسپ و گویندژ که زیری ده‌کمن) و پینلو و شتی لو چمنی لی‌دروست ده‌کمن.]

ف: سنغری، ساغری، چسته، پرخش، پرخج.
[پوست کفل اسب یا الاغ که آنرا زیر می‌سازند.]

ع: سَنَن، زَرْغَب، کیمخت.

سه خلاو

[دستمیک سرباز که بز پاسوانی له جیگایه‌کدا دمیتنره.]

ف: ساخلاو، ساخَلَو. (یک دسته سرباز که برای حراست در محلی می‌مانند.)

ع: خفیر.

سه خله‌ت

ك: سه‌ختی، تالی. [دژاری]

ف: سختی، دشوار، سزگی، رنج، بتیار.

ع: شِدَّة، مَحَنَّة، مَشَقَّة، عُسْرَة.

سه خناج - سه خنان

سه خور

ك: سه‌خوَر، سه‌لخوَر، سه‌نیر. [پیسایی له ناو گدهی ناژلدا.]

ف: سرگین. (سرگینی که در میان شکنجه است.)

ع: ثَلَط، فَرَث، فُرَاثَة، رَوَث.

سه خورکا

ك: سه‌ورگا، سه‌نیرگا. [سه‌لوتك، سه‌لوتلك]

ف: سرگین‌گاه، شَلَه، شوله.

ع: دَمَنَة، مَرَاث.

سه‌خی

ك: سه‌ریه‌تی، ده‌سواز، شاخس، به‌خشنه، ده‌سباد. [دلارا، ده‌هنده، به‌خشنده]

ف: بَخْشَا، بَخْشِنده، بادهش، راد.

ع: سَخِي، کَریم، مُعْطِي، بَاذِل، جَواد، شِمَر.

سه‌ج

[ك: ژماره‌ی پاش نبوده و نز.]

ف: سَد، صَد.

ع: مَآء.

سه‌د

ك: بهن، به‌نگه. [بهست، به‌ندار]

ف: بَند، تَری.

ع: سَدَا، حَاجِز.

سه‌جا

ك: ده‌نگ، بانگ. [تهری گوی ده‌بیست.]

ف: سَدَا، صَدَا، بانگ، آواز.

ع: صَوْتُ، صَدَى، نَاطَة، دَوَى، نِدَاء.

سه‌جا

ك: ده‌نگ، ده‌نگ‌دانموره. [زایه‌له، گه‌رانموری ده‌نگ له

به‌ریستیکوره. (بز نمونه: له شاخوره)]

ف: تَوَف، نَوَف، پَزَواک، پَزَوَال، بَزَوَال، سَدَا،

خَنیدِه. (آواز منعکس از کوه مثلاً.)

ع: صَدَى، رِذَة، طَنَج.

سه‌جافه‌ت

ك: راسی، دوروسی. [راستی، یه‌کروسی]

ف: راستی، هرتوز، درستی.

ع: صَدَاقَة.

سه‌جای با

ك: هازه، شنه. [ده‌نگی با یا ده‌نگین که به هزی باره پیدا

دمیت.]

ف: صدای باد.

ع: هَزیر، حَفیف.

سه‌جای پا

ك: چریه، خشه، زرمه. [ده‌نگی پی.]

ف: شَرَفه، شَلِیوی، چَمچَمه.

ع: خَشَفَة، خَفَقَة.

سه‌دای پلنگ

[ك: نبرې پلنگ.]

ف: صدای پلنگ.

ع: زَمْخَرَة..

سه‌دای دره‌خت

[ك: شنه. (د‌هنگی درخت كه با لیتی‌ده‌دات.)]

ف: صدای درخت. (كه از آمدن باد صدا می‌کند.)

ع: حَفِيف.

سه‌دای ره‌عد

[ك: شریغه، شریغی هور. گرمه. (هوره‌گرمه)]

ف: تَنْدَر، تَنْدور، آسمان قُلَنْبِه، آسمان غُرَنْبِه.

ع: رَعْد، هَزِیم.

سه‌دای ژئی

[ك: (د‌هنگی ژئی کران.)]

ف: وژ. (صدای کمان)

ع: رَنْبِن.

سه‌دای شمشیر

[ك: شرن‌گه. (د‌هنگی تَقَرْتَوَی شمشیر.)]

ف: چرن‌گ، چَک‌چاک، چَک‌چاک، چَک‌چاق، چَک‌چاق، چَک‌چاق.

ع: رَدَن.

سه‌دای قَلَّوهره‌شه

[ك: قاره. (د‌هنگی قَلَّوهره‌شه.)]

ف: قاغ‌قاغ. (آواز کلاغ سیاه)

ع: غَاغاه.

سه‌دای قورواق

[ك: قَیرِه. (قَیرِی بۆق.)]

ف: وُغوغ.

ع: نَغِیق.

سه‌دای که‌له‌شیر

[ك: تَووَه. (د‌هنگی که‌لَباب.)]

ف: بانگ خروس، آواز خروس.

ع: مَقَّاع، رُقَّاع.

سه‌دای کِیف

[ك: د‌هنگ پَیْچیاگه. (زایدته، د‌هنگی گِیراره.)]

ف: توف، نوف، پَزْواک، پَزْواک، پَزْوال، پَزْوال، خَنیده، سَدا، آواز کوه.

ع: صَدَی، رَدَّه، طَنین.

سه‌دای که‌لَوو

[ك: ه‌ه‌ن‌گه. (هان‌گه، ه‌ه‌ناس‌سوزی)]

ف: خَنْجِه، رَکِیل.

ع: لَهْت، زَفِیر، زُتَه.

سه‌دای مه‌ل

[ك: د‌هنگ پ‌ه‌له‌ور. (د‌هنگی بالنده.)]

ف: سَپِیل، سَپِیر. (آواز مرغ‌ان)

ع: صَفِیر.

سه‌دای مه‌لایکه

[ك: سر‌وه. (د‌هنگی فرشته. (له‌ کوردیدا ه‌ر د‌هنگیک وش‌ی)

ساده‌ی تایبیتی خَزی ه‌ه‌یه.)]

ف: سَروا، سَروش. (در کردی هر صدایی لفظ مفرد دارد.)

ع: دَوِی.

سه‌دای ه‌ه‌چ‌ه‌نان

[ك: س‌د ن‌ه‌رن‌ده.]

ف: صَد چندان.

ع: مَأَه ضَعِیف.

سه‌در

[ك: ک‌نار. (درختی ک‌نار.)]

ف: ک‌نار. (درخت نَبِق است.)

ع: سَدْر، کُتار.

سدر مه جلیس

ک: ژور، لاژورگ. [لاژوروی کۆ]

ف: تَخَش، بالا.

ع: صَدْر الْمَجْلِس.

سه جرهک

ک: زۆل، حیزدایک، سه جتوخه. [حرامزاده، بیژد]

ف: أَشْوَغ، سهنداره، دهرگه.

ع: رَنِيم، دَعِي، وَلَدُ الرِّثَا، ابْنُ الْجَمَاعَةِ.

سه نهفه

ک: ده گمه، ناگا، کتوپ، ییغز. [سوتفه، ناکار، ریکوت]

ف: سَوِيس، ناگاه، پیش آمد.

ع: صَدْفَه، اِثْفَاق.

سه دهف

[ک: گوتچکماسی، لپکه]

ف: سب، صدف.

ع: صَدَف.

سه دهف

ک: دزگمه. [قزپچی قزقر (که له گوتچکماسی

دهیئت).]

ف: دگمه. (دگمه ی صدفی)

ع: نَد.

وینه-هولف

سه دهفه

ک: دهردهگرین. [بساقه، بقریان]

ف: داشن، آرازش، آرزانش، آسیب گردان.

ع: صَدَقَة.

سه دههه

ک: ناسیر، تهره، دهی، نازار. [کارسات، کزست]

ف: آسیب، آزار، آکفت، کوفت، کوب، کوس، گزند،

سپوخت،

ع: صَدْمَة، ضَرْبَة، اَلَم.

سهه

ک: سه لک، که له. [له نستهز بهرموژوری گیانداران.]

ف: سَر، سار، ساران، داک، کُله، فَرَق. («ساران»

هم مفرد است هم جمع.)

ع: رَأْس، نِطَاب، هَامَة.

سهه

ک: بان. [لای ژوردد.]

ف: سَر، بالا، فَرَا، زَبَر، زَوَر، شَتَفَت، چکاد، سَکاد،

سَنَکاد، بَر، اَبَر.

ع: فَوْق، قَلَّة، ذَرْوَة، غُلُو، عَل.

سهه

ک: جار، که شه. [کهرت، را]

ف: سَر، بار.

ع: دَفْعَة، نَوْبَة، مَرَّة، شَوَط، حَرَّة.

سهه

ک: پهر. [جهمسر، لیوار]

ف: سَر، وَز.

ع: طَرَف.

سهه

ک: سهه، درگا. [سرقاپ، دههوانه (وهک: سهری تونگ).]

ف: سَر، سَرَه. (سَر تَنگ مثلاً.)

ع: سَداد، صِماد، صِمَام، صِمَّة، سِطَام، فِدَام، دِسَام.

وینه-تۆنگ

سهه

ک: سهه. [بزواتکی پیته. (بهواتیهری «ژیر».)]

ف: سَر، زَبَر، زَوَر. (ضد «ژیر»)

ع: فَتْحَة، نَصْبَة.

سههرا

لک: جیزیه. [نور باجی که میری له تالک تاکی هاولاتیانی
دستیت.]

ف: سرانه، گزیت، گزید، سُرگزیت، سُرگزید،
سُرَبها.

ع: سُرَبیه، جزیه.

سهراو

لک: چارکه. [سهرچی گوره.]

ف: سرآب. (سرچشمه ی بزرگ)

ع: سَرَب.

سهراو

لک: سهرچارکه. [سهرچاره]

ف: سراب، سِرچشمه.

ع: مَنع.

سهراو

لک: هال. [تراولیکه (هدلی نارناسا).]

ف: سرآب، گُوراب، گُوراب، گُوراب، وانه، کتیر،

کَویِر، گَویِر. (بُخار آب نما)

ع: آل، هال، قاع، آباب، هَبهاب، عَسَقَل، نَعْلَع، یَلْمَع،

یَهیِر، سَراب.

وینه

سهراوگه-گهراو

سهراوهره

لک: لاسرگ. [لاسرو، لاژورو]

ف: بالا، بالایی.

ع: فَوَق، اَعْلَى.

سهراتن

لک: به سهراتن. [تووش پوون، رووداو، کارسات']

ف: سر آمدن، پیش آمد.

لک: مال، جینگه. [خانور، شوتن (وهک: کاروانسرا).]

ف: سَترا، جای، خانه. (کاروانسرا: جای کاروان.)

ع: دار، بیت، مَحَل، مَنزِل.

سهرابا

لک: سهرتاپا. (تمراو نه نام) [تیکرا، له سر تا پی، گشت له

گشت]

ف: سهرابا، سهرتاپا.

ع: مِنَ الرَّاسِ إِلَى الرَّجْلِ، مِنَ الصَّنَدِ إِلَى الذَّيْلِ، كُنَّا،

بِالْكُلِّ.

سهراپهره

لک: پهره. [پهره ی دیروزه.]

ف: درسار، درساره، سراپرده.

ع: فُسْطاط، رِواق، سُرْدِق، سِتار، سِدال، حِجاب.

سهراسر

لک: سهراسر، سهرتاسر، گشت. [همرو، تیکرا]

ف: سَراسِر، سَرتاسِر، هَمَه.

ع: مِنَ الرَّاسِ إِلَى الرَّاسِ، مَجْمُوع، كُلیَّة، تَمَاماً.

سهراسی

لک: سهریشته. [ژانسر (هارپی هلامت).]

ف: سِرْدَرْد. (برادر زکام)

ع: صُداع، نَزَلَة.

سهراسیمه

لک: راق، دهمق، هازرواژ، دسه پاچه، سرگهردان. [ریلان،

سرلشیرا]

ف: هاذ، آسیون، سَراسیمَه، آسیمَه، سیمَه سار،

تیب، شیب، مَروا، اَندرِوا، وانه، فَلَوَه، خَلَوَه،

کَلَوَه، کَلایِوه، سَراآل، سَرهال، سَرخَشته،

سرگُردان، دَست پاچه.

ع: هانچ، حیران، مُتَحیر، مُتَزَمِر، مَدھوس.

سهرانسهر-سهراسر

سهرانه

۱- نووسری بهرپز له مانا فارسی و عمره بیه که دا

«سهراتن» ی وهک «سهرات» و «سهراتن» مانا

کردووه ته وه. (ر - ر)

ع: حادِثَة، سانِحة.

سهرامانن

ل: به سهرامانن، تورپه بون، نالوزی بون. [رقهستان]

ف: تُوپیدن، اَلْفَن ...

ع: غَضَب، اِحْتِدَاد.

سهرنهفگنه

ل: شهرمه سار. [شهرمزار، روزمرد، خجالت]

ف: نَرَنَد، سَرافگنده، سَرَفگنده، شرمسار.

ع: خَجَل، مُنْقِل.

سهرایدار

ل: کاروانسهرچی. [چاردیری کاروانسهر.]

ف: سَرادار، سَرایدار. [مواظب کاروان سرا]

ع: سَرائی.

سهرای شلی

ل: دهریار، سهرای پاشا. [بارگاه، خانیمیری پیانگوران]

ف: دربار، بارگاه، بارجاه، اَوغر، سپرلوس.

اسپرلوس.

ع: دارُ السُّلْطَنَة.

سهرنیشه

ل: سهراسی. [ژانسر]

ف: کاتوره، سردرد.

ع: غُول، صُداع، نَزَة.

سهرنیلچی

[ل: سهرالتوز]

ف: ایلچی کلان.

ع: سفیر کبیر.

سهرنیهاره

ل: نیهاره. [روژپیر]

ف: سر شب.

ع: غَسَق.

سهریار

ل: نایبار. [نوری دهخترته سهر باری بارمهر.]

ف: تَمَلِیت، تَنْبَلِیت، بگیاسا، سربار.

ع: نُوْط، علاوَة. کِل.

سهریق

ل: سهرسودا، سهرسود. [زیاده لسردانوه له

گوزینوده.]

ف: دِستوری، سَرچکادی، سَرسودا.

ع: رِیح، اِضاَفَة، علاوَة.

سهرپ

ل: نه زیل. [قدیمی (نریکترین ریگه).]

ف: سَرَبُ، نزدیک، راه بالایی کوه.

ع: مَخَرْن، مَخَرَم، اقْرَبُ الطُّرُق، طَرِيقُ الجَبَل.

سهرپون

ل: به سهریدن، به نهجام گه یائن. [بمی هیتان، بردنسر]

ف: سَرَبُردن، به سَرَبُردن، انجام رساندن،

به انجام رسانیدن.

ع: اِتْمَام، اِکْمال، تَکْمیل.

سهرپکردن

[ل: قدیمی کردن (ریگی کیو گرتنمبر).]

ف: از کوه رفتن.

ع: اِخْتِران، اِخْتِرَام، تَجَبَل.

سهرپیک

[ل: سهرپراو]

ف: سَرَبُزیده. [بِسْمَل].

ع: مَذْبُوح، ذَبِیْحَة ...

سهرپیک

ل: چدر. [هلهپراو (درهختی هلهپراو).]

ف: سَرَبُزیده، چتر شده. (درخت چتر شده)

ع: غَرِیْسَة.

سهرپین

ل: کوشتار. [سهر له لش جیاکردنوه به تیخ.]

ف: سَرَبُزیدن، کُشتن، کُشتار.

ع: ذَبِیح، سَحَط، وَحی، جَزَر، جِزار، ذِکاة.

ع: مُبادَلَة، مُعاوَضَة.

سهریشک

[ک: پارچمیه که دبدن بسر بیشکدا.]

ف: شاونی، گهواره پُوش.

ع: مِفْوَذ.

سهر بی هوو

ک: تاس، سدر تاس. [سری روتاره]

ف: دَغ، دَق، لَغ، لُق، دُوخ، تَویل، طاس، دَغسَر،

لَغسَر، دُوخ چکاد.

ع: أَصْلَع، أَصْلَد.

ویندی هدی.

سهریا

ک: بدریا. [هستار، قنج]

ف: سَرِیا.

ع: قَائِم، مُتَّصِب.

سهریاوردن

[ک: خستنه سهر پی (واک: خستنه سهر پیتی پملیبتکی

تفنگ.)]

ف: سهریا آوردن. (چخماخ تفنگ مثلاً.)

ع: اِقَامَة، نَصَب.

سهریایی

ک: زکچورن، زکەشزە. [سکچورن، زەحیری]

ف: رِیخ، بُرینش، تَرایمان، شکم زو.

ع: اِسْهال، اِطْلاق.

سهریایی

ک: باشەرم، شەرمدار. [شەرم]

ف: سهریایی، شەرمگین، باشەرم، فُروتن.

ع: مَحْجُوب، مَحْجُول، مُسْتَحْيِي، مُغْتَر، ناکس.

سهریایی

ک: شەرمەساری، باشەرمی. [شەرمی، خجالتەبرون]

ف: سهریایی، شەرمگینی، باشەرمی، شەرمساری،

فُروتنی.

ع: خَجَلَة، اِنْفِعال، مَحْجُوبِيَّة، اِخْتِجال.

سهری

ک: کەفریژ. [کەفریژ، پەرپر]

ف: لَبریز.

ع: رَثُوم.

سهریشک

ک: سهریش، بەشەوکر. [کەسێک کە دەتوانیت بەشی هەر

باش لە بەش کردندا هەلبگریت. هەرەها: دابشکەر]

ف: سَریخش. بَخش کەندە، بَخش دەندە.

ع: مُحَص، مُجْزء. قاسم، مُنهم، مُوزَع.

سهریورت

ک: سهرسهری. [سەرچل، رواتنی]

ف: سَرسَری.

ع: سَطْحِي. اِخْتِصار.

سهرپوش

ک: رورپش. [دابشەر، پەردە]

ف: چتو، رُوپوش، سَریپوش، سَریپوشە، پُوشە،

پوشنە.

ع: سِتار، غِطاء، غِشاء، خَفاء.

سهرپوش

ک: سەرنەز، سارزخ. [پارچی سەرداپوشەر.]

ف: شامە، واشامە، داک، دامنی، سَریپوش،

رُپوشە، وِرپوشە، رُپوشە، رُپوشە، سەرافداز،

چادر.

ع: مِعْقَب، مِقْنَعَة، قِناع، خِمار، بُرَق، جِلْباب. عَمَر.

سهرپوشید

[ک: سەرگیرا، سەرداپوشراو (سەردروازە یا سەردەمی

دروکان.)]

ف: سَریپوشیدە. ساییان. (جلو دروازه یا جلو

دکان)

ع: سُدْفَة، مِظَلَّة.

سهریته‌تی

ل: سهریروت. [کسیک که هیچی به سهروه نهبستیت].
ف: ستربرهنه.

ع: حاسر، فصعان.

سهریته‌تی

ل: دسوز، دسباد، [دلاوا، دسبلاو]

ف: بَخَشَنده، بادهش.

ع: سَخِي، باذل، مُعْطِي.

سهریته‌تی

ل: سنور، سهرحد. [کوشن، قورب، ثو پری شت].

ف: مَرَز، پایان، سرانجام.

ع: حَد، رَأْسُ الْحَدِّ.

سهریته‌تی

ل: پهرسار. [خزمتکار، بغیرکر، سهرپرشت]

ف: سِرْپَرَسْت، پَرَسْتار.

ع: خادِم، قِيم.

سهریته‌تی

ل: پهرساری. [خزمت کردن، بغیر کردن، سهرپرشتی]

ف: سِرْپَرَسْتی، پَرَسْتاری.

ع: خِدْمَة، قِيمَة.

سهریته‌تی

ل: سهر لوق. [بشی سهروی لقدار].

ف: ستر شاخه.

ع: رَأْسُ الْفُصْن.

سهریته‌تی

ل: گه‌لاگلی سهروی روله. [دژی پاپل].

ف: سهریگ، [ضد «پاپل»]

ع: عَوَالِي (الأوراق)

سهریته‌تی

ل: سهری پنبه‌گل، هره‌ها: پنبه‌گل.

ف: ستر پنبجه، پنبجه.

ع: رُؤُوسُ الْأَصَابِع. أصابع.

سهریته‌تی

ل: لَسَر نووکی پنبه رۆشتن. [

ف: ستر پنبجه. (با نوک پنبجه راه رفتن)

ع: قَفْد.

سهریته‌تی

ل: یاخو برون، سهریزوی]

ف: ستر پیچی، نافرمانی.

ع: ثَمَرْد، عُثُو، عَتِي، اِمْتِنَاع، اِسْتِنْكَاف، عَصِيَان.

سهریته‌تی

ل: ثغام، بالا. [له سهروه هتا پی، همور نندامه‌کانی]

لش. هره‌ها: گشت.]

ف: سراپا، سرتاپا، بالا، همه‌ی اندام، همگی.

ع: مِنَ الرَّأْسِ إِلَى الرَّجْلِ، كُلُّ الْبَدَنِ، جَمِيعُ الْقَامَةِ،

كُلِّيَّةٌ، كَامِلًا.

سهریته‌تی

ل: سینیه‌کی بچوروکه بسمه تاسدا غورونی ده‌کنده و

[دایده‌خات.]

ف: سرتاس. (مجمعه‌ی کوچک که روی طاس

نگون کنند و چفت می‌شود.)

ع: صَبَّه، صِبَاذُ الطَّاس.

سهریته‌تی

ل: تاس. [سهرپوتاره]

ف: طاس، تُوبِل، دُوخ، دُق، لُق، دُغ، دُغسَر،

لُغسَر، دُوخ چَکَاد.

ع: أَصْلَع، أَصْلَد، أَصْلَح، أَجَهَى.

سهریته‌تی

ل: ده‌لاک]

ف: ستر تراش، تانگو، تونگو، پیراگر، آینه‌دار،

سَلْمَانِي.

ع: دَلَاك، حَلَاق، مَوَاس.

سهریته‌تی

ل: لابرندی موری سر.]

ف: سَر سَتَرْدَن، سَر تراشیدن، سَر پیراستن.

ع: حَلَق، دَلَك، مَوَس.

سهرطاق

[ل: داربرای سر دلاقه.]

ف: سَر طاق.

ع: ...

ویندی همیه.

سهرتوق

ل: تَوَزْگ، تَوَشْک. [تَوِزْآلی سَر شلمنی. (هر جَوَهر)

سَر تَوِزْک، واک: می ماست یا چِشْتَنَمِرَه یا شتی تر.]

ف: تَو، شَمَه، تاشْک، سَر تَو، چَرَبَه، چَرَابَه،

قِیماق. [مَطْلُق «سَر تَو»، خواه سَر توی ماست،

یا آتش، یا غیر آن.]

ع: مَطْرَه، دَوایَه، مَطْهَوَه.

سهرتوی سرکه

ل: بَدَلَج. [تَوِزْآلی سَر سرکه.]

ف: سِیپِچَه.

ع: مَطْهَوَه، کَرَج.

سهرتوی شیر

ل: خامه، سَر شیر. [سَر تَوِزْی شیر.]

ف: تَو، خامه، سَر تَو، چَرَبْک، چَرَبَه، شَمَه،

تاشْک، قِیماق.

ع: مَطْرَه، دَوایَه، مَطْهَوَه.

سهرتوی ماس

ل: تَوَزْگ. [سَر تَوِزْی ماست.]

ف: سَر تَو، سَر ماست، چَرَابَه.

ع: مَطْهَوَه، دَوایَه، مَطْرَه.

سهرتهرز

ل: تَمَرز. [لُقی تَرَجْکی میو.]

ف: خَوَرْدِستان.

ع: حَالِق، عَنَم.

سهرتهل

ل: جِیواز. [هَدَبْزِردِراو، هَر مَباش (نِیدِیَومَه).]

ف: گُزِیدَه. (مجاز است.)

ع: مُنْتَخَب.

سهرتهنگ

[ل: قایشْک که بَسَر تَنگی زیندا دِیت. (تَنگی

درومی نَسپ یا گَوِندِرِزْ.)]

ف: سَر تَنگ، زَبَر تَنگ، زَبَر تَنگ. (تَنگ دومی اسپ

یا الاغ.)

ع: نَسع.

سهرته نوهر

ل: کارخانه. [جِنگی چِشْتَلِینان.]

ف: تَنوَر خانه، کارخانه.

ع: مَطْبِخ.

سهرجوش

ل: سَر کَف. [پوخته (واک: پوخته شراب).]

ف: سَر جَوَش، سَر جَوَهَر. (خلاصه ی شراب

مثلاً.)

ع: مُسْطَا، سُلَاف، خَالِص، خُلَاصَه.

سهرجه م

ل: یَد کِهَر، رَوَهَم، گشت. [تِیکْرا، تِیکْرایِی]

ف: رَوَهَم، سَر هَم، هَمه باهم، هَمَه، هَمگی.

ع: کُلّا، جَمْعاً، جَمِیعاً.

سهرجه نجالی

ل: تَهَرک، سَر گَر می. [سَر قالی]

ف: سَر جَنجالی، سَر گَر می.

ع: مَشْغَلَه.

سهرجه ننگ

ل: پِشْجَه ننگ. [سَر تَای لَشْکَر.]

ف: سَر هَنگ، سَر آهَنگ، پِشْجَه ننگ.

ع: مَطْلِیعَه، مُقَدَّمَه الجِیش.

سەرچاوکه

ك: چارکه، سەراو. [سەرچاوی ئار.]

ف: سەرچشمه، آبشخور، سەرآب.

ع: مَنع، مَنعَل، عَيْن، سَرَب.

سەرچاوکه

ك: سەرچاره، چارگه، بنهرهت (خوازییه.)

ف: سەرچشمه. (استعاره است.)

ع: مَأْخَذ، مَنشَأ، مَنع.

سەرچنگنه

ك: به دەس ریگه روین. [لەسەر دەست رژیشتن.]

ف: پُشتک.

ع: اِنْتِکاس.

وێنه—به دەس ریگه روین

سەرچۆپی

ك: پێشنگی هەڵپەڕی.

ف: سَرِیَنْزَه، سَرِچۆپی.

ع: رَأْسُ الدَّعْكَسَةِ.

سەرچۆك هاتن

ك: لەسەر نەژۆ دانیشتن، هاتنه سەر چۆك.

ف: سەر زانو آمدن.

ع: اِحْتِفَاز، تَحْفَظ.

سەرچۆپو

ك: هەڵهاتن، تەواوبوون. [کۆتایی هاتن]

ف: سەر آمدن، پایان رسیدن، تمام شدن.

ع: اِنْقِضَاء، اِنْجِلَال، اِحْتِتام، کمال، تمام.

سەرچهسپ

ك: كاغەزی نرخ لەسەر نووسین.

ف: سَرِچَسپ، نِرْخ نِما.

ع: بَطَاقَة.

سەرچەم—سەرچاوکه

سەرچهج

ك: سنوور، سەرحد، سەرپەر. [گوشدن، غووب، ئەر پەری

شت.]

ف: مَرز، سَوْمَه، سَرسَوْمَه، پایان.

ع: ثَغْر، تَحْم، حَد، رَأْسُ الْحَد.

سەرچهجدار

ك: سنووریان، سەرحددار، سەرپەردار. [سنووریارێ]

ف: مَرزبان، مَرزوان، سَوْمه دار.

ع: مَرزبان.

سەرچهساو

ك: سەرزگی سەرزیمەرەكان.

ف: سەر آمار.

ع: رَئِيسُ المَحَاسِبَات.

سەرچهساو

ك: خەمەردار! [بەناگا بە!، ناگادار بە! (فرمانە).]

ف: آگاه، آگاه‌باش، بیدار باش، بێرهیز!

خەبەردار! باخەیر! (امر است.)

ع: حَذَار، الْحَذَر، اِحْذَر، تَجَنَّب، تَنَبَّه، تَيْقَظ.

سەرچهساو کردن

ك: خەمەردار کردن، ناگاکردن. [ناگادار کردن، پێراگەیانن]

ف: آگاه کردن، بیدار کردن، خەبەردار کردن.

ع: اِيْقَظ، اِخْبَار، اِعْلَام، اِحْذَر، اِخْطَار، تَنْبِيه.

سەرچهلقه

ك: سەرمدەلا. [سەردەستە زیکەر کران.]

ف: سَرِخَوَان. (سەرقله، سەرسله)

ع: خَلِيفَة، مُنْعَج، مُقَنَّ.

سەر خاس کەفتن

ك: سەر گەرە کەفتن. [بەعیمەت بوون، وەرەزێ،

جوامیری.]

ف: سەربزرگ افتادن، بزرگ مەنشێ.

ع: عُلُوُّ الهِمَّة، عَظَمَةُ الفِطْرَة، اِسْتِعْدَاد التَّرَقِي.

سەرخان

ك: بەلەخانە. [ژوور لە نەژمی دوو می خانوودا.]

ف: بَروازه، پَروازه، فُروازه، بالاخانه.

ع: غُرْفَة، عُلْيَة.

سر خراو كهفتن

ك: سر بروچك كهفتن. [بی-هیملت برون، بی-دریسی،

ناییاری]

ف: سَرکوچك افتادن، پَست مَنشی، بی شایسته.

ع: دَنَاءَة الطَّيْع.

سر خستن

ك: پهراندن. [پهراندن (سوارکردن) و لاخی نیر له می.]

ف: سرانداختن، کشیدن. (الاغ نر)

ع: انزاء، اسفاد.

سر خستن

ك: بانیان. [خستنس، زیاد کردن]

ف: رُوگذاشتن، بالانهادن، سَرچكادی دادن،

دُستوری دادن.

ع: ریح، اریاع، اضافه.

سر خُش

ك: نارام، درروسكار. [هَیْمَن، ناكارچاك]

ف: سرخود، آرام، درستكار، درست كردار،

درست گفتار.

ع: مَتَبَن، وَكُور، عَمَار، حَلِيم، صَحیح العَمَل، صادقُ

الْقَوْل.

سر خُواردن

ك: پهنیشتن. [تَنكشكان]

ف: سرخوردن، پس نشستن.

ع: انكسار، انهزام، تَخْيِب.

سر خُواردن

ك: له ناربردن. [تیا بردن به هزی شوم برونه.]

ف: سرخوردن، از میان بردن، پدشگون بودن.

ع: شام، افناء.

سر خُوارتن

ك: همرس كردن، نارمز كردن. [سرلیغوران، حمل زيكردن

(نیدیومه).]

ف: سرخاراندن، هوس كردن، آرژو كردن (كنایه

است.)

ع: مِيل، هَوَى، اِشْتِهَاء.

سر خُوش

ك: دلخوش. [دلخوش، دلشاد]

ف: سَرخُوش، شادان، خُرسند، شادمان.

ع: نَشِيط، فَرَح، مَسْرُور.

سر خُوش

ك: نیمه مهس. [سرخُوش، نیمه مست]

ف: سَرخُوش، نیم مست.

ع: مُكَيَّف.

سر خُوهی

ك: درروس. سرخُز. [ساخ. هَیْمَن، لَسرخُز]

ف: سرخود، درست.

ع: سَالِم، وَكُور، مَتَبَن، حَلِيم.

سهرد

ك: چایگ، فیتك. سهرما. [سارد، چیار (سرماي

ممانارمندی).]

ف: خَنك. سَرَد، سیروُن. (سرماي معتدل)

ع: بارد، خَصِر، قَر، قَار، سَرَد.

سهرد

ك: بی-همرس. [بی-میل (نیدیومه).]

ف: سرد، بی-هوس. (كنایه است.)

ع: غَیْر مَائِل، فَاقدُ الْمِيل.

سهرداخانه

[ك: زانانمی هملتن. (نور پاریسی له كاتی هملتنی

سربازی خهلكی نارچهیه كدا له دربهگی نور نارچهیان

دسغند).]

ف: سرداخانه (پولی كه هنگام گریختن سرباز

محلّی از مالک می گرفتند.)

ع: جرمُ الفِرار.

سرداختن

لک: ... شرمه‌ساری. [سردانواندن به‌عزّی شرم کردنه.]

خیمالتبویں]

ف: سَرافگندن، سربه‌زیر انداختن. شَرمساری.

ع: نَکس، طَاطَا، اِلِباد. خَجَلَة، اِنْفِعال، اِطراق.

سردار

لک: سردور، سالار، گهره. [سرزک]

ف: سردار، سالار، بزرگ.

ع: کافه، رئیس، زُعیم، سَید.

سردان

لک: چاربتکه‌قتن، لاپوین. [دیدنی، دینی]

ف: سَرتَرَدَن، دیدن.

ع: لِقَاء، مُلَاقَاة، رُؤْیَة.

سردان

لک: سرکیشان. [سردانی ناوخت. (روشتن بزمائی کمیتک

به بی‌ناگادار کردنه.)]

ف: سَرتَرَدَن، سردان. (بی‌خبر به خانه‌ی کسی

درو آمدن)

ع: ذِهاب، عَزْمُ اللِّقَاء.

سردان

لک: تهرار کردن. (سالی دا سر). [کوتایی پی‌هیتان.]

ف: پایان رسانیدن. (سال را به پایان رسانیدن.)

ع: اِتِّعَام، اِکمال.

سردان

لک: ویل کردن. [رها کردن، نازا کردن، بردان]

ف: سَردانن، رَها کردن.

ع: اِرْسال، اِطلاق.

سردانوانن

لک: سر خه‌فانن. [سرچمساندن]

ف: سرخواباندن، سرفروود آوردن.

ع: تَدْبِیح، تَعْظِیم، تَصْوِیْب، رُکُوع، اِلِباد، طَاطَا.

سرداو

لک: سه‌یزان، ژیرزیرینی. [ژیرخان]

ف: سَرداب، سَردابه، شبستان، زَیرزَمینی.

ع: ثَقَب، دَیماس، قَبو، سَرَب، سَرداب، دَوَلَج.

سرداو «سرداو»

سرداهاوردن

لک: سر شانه کردن. [شانه‌کردنی قَژ.]

ف: سر شانه کردن.

ع: مَشط.

سرداهاوردن

[لک: سَردای قسه دام‌زیراندن.]

ف: سر سخن گفتن، سر سخن باز کردن.

ع: اِفْتِتَاح کلام.

سردرداو

لک: کُزک، رِزّی. [تغله‌ی درشت و شل.]

ف: سردوز، روزی. (دوخت دور و سست)

ع: شَعر، شَمَج، شَل، بَشک، حَوص، تَشْرِیج.

سردان سه‌نکینی

لک: رودل. [گرفت، قلع‌زیورن، زلموستان]

ف: گَرفت، رودل.

ع: ثِقْل، قُبُوضَة.

سردوشی

لک: ره‌سله، سرشانی، پاگون. [پارچه‌یه‌کی زهره یا سووره

که سپایه‌کان د‌یدوورن به‌سر شانیاندا.]

ف: سَردوشی، رُودوشی، پاگون. غسّلی، گَردَه.

ع: غِیار.

سردوگرم

۱ - نووسر «سرداو» ی نووسیوه، به‌لام وا دیاره مدیه‌ستی

«سرداو» پوره. (ر - ر)

سرد در هاتن

ك: پیدابرون، روان (وَك: سرد در هاتنی گيا.)

ف: سرد در آمدن. (گياه مثلاً.)

ع: تَقْرِيح.

سرد در هاوردن

ك: پیدابرون، روان (وَك: سرد در هیتانی گيا.)

ف: سرد در آوردن. (گياه مثلاً.)

ع: تَقْرِيح.

سرد در سنان

ك: (وَك: نارسائیكه به هزی سرما برونهوه پیدا دهیت ر سَك

رِيق دهیت.)

ف: سخت شدن شکم. (ورمی است از

سرما خوردگی پیدا می شود و شکم سفت

می گردد.)

ع: تَوَرُّمُ الْبَطْنِ.

سرد در سه ← نه فسر**سرد در سیر**

ك: تَبْلَاغ. [کریستان، زَزان (برانبهری گرمیان.)]

ف: سرد سیر. (ضد گرم سیر)

ع: مَقَاظُ مَقِیظ، مَصِیْف، صُرُود. (صرد)

سرد در هم

ك: سُرَاخ، سه روهخت. [همول دان بز دیداری کسیك یا

شتیك.]

ف: سُرَاخ.

ع: نُقِیة، لِقَاء.

سرد در هی

ك: وهختن، یهك وهختن، زه مانن. [سرد هیك، كاتیك]

ف: هنگامی، یكدمی، یك زمانی.

ع: حیناً، وقتاً، زماناً.

سرد در دویرون

ك: ... فیتنکه دویرون. [سارد برونهوه]

ك: نیم گرم، ملایم، شیتین. [شلتیتن (وَك: ناری نیوه گرم.)]

ف: سرد و گرم، نیم گرم، شیر گرم، یكدك، باگل، بلکل. (آب نیم گرم مثلاً.)

ع: فَاتِر، سَخِن.

سرد و گرم کردن

ك: شیتین کردن، نیم گرم کردن. [شلتیتن کردن، نیوه گرم کردن]

ف: سرد و گرم کردن، نیم گرم کردن، شیر گرم کردن، باگل کردن.

ع: فَتَّح، فَتَّحَ، تَفَتَّحَ، تَسَخَّنَ.

سرد در بای

ك: بای سارد.

ف: سرد باد، باد سرد.

ع: بُلْبُلَة.

سرد در

ك: سایبانی سرد درگا.

ف: سرد در، رواق.

ع: كُنْة، كُنِیف، نَجَاف، عَلِیْه، رَوَاق.

سرد در دویرون

ك: لیزانین

ف: سَر دَر رفتن.

ع: بَصِیرَة، خَبِیرَة، اِطْلَاع.

سرد در کردن

ك: را کردن. [هملاتن، زگار برون له بهلا.]

ف: سَر دَر کردن، گریختن.

ع: فِرَار، تَقْرِیح، اِسْتِخْلَاص، نَجَاة.

سرد در کردن

ك: فامین. [تینگیشتن]

ف: سَر دَر کردن، فهمیدن.

ع: تَفَقَّه، تَفَهُم.

ف: سەرد شدن، خنک شدن، افسردن.

ع: تَبَرُد. اِنْجَماد.

سەردەوییون

ك: مردن. [گیان دەرجوون (ئیدیۆمە).]

ف: سەرد شدن، مردن. (كنایە است).

ع: موت، وفاة، بَرُود.

سەردەوییون

ك: تەواسیان، تەواسیانە. [دەسارد بۆنە، بێززان (دوری

کردن لە کارتە).]

ف: سەرد شدن، دوری گرفتن. (از کاری دوری کردن)

ع: فُتُور، بَرُود، اِعْراض، اِجْتِناب، اِحْتِراز.

سەردەو کردن

ك: ... فیتکەر کردن. [سارد کردنە]

ف: سەرد کردن، خنک کردن.

ع: تَبَرِيد.

سەردی

ك: چایگی. فیتکی. [ساردی، چاری]

ف: سەردی، شجام، خنکی.

ع: قُر، بَرْد، بَرْدَة.

سەرواف

ك: گەوهەرشناس، گەوهەرفروش. [هەلسەنگینەری دراز،

دراوگزی]

ف: کەهێد، درم گزین، گوهرشناس.

ع: صَبْرَف، صَبْرَفِي، صَبْرَاف، نَقَاد، قَسْطَر، قَسْطَار،

قَسْطَرِي، نَاقِد، جِهِيذ.

سەرواشتە

ك: سەلیقە. [لێهاوویی، پەسپۆری]

ف: سەرواشتە، سەرواشتە، سەلیقە، دانش.

ع: خَبْرَة، مَهَارَة، حَذَاقَة، ثُلَافَة، نَهَم.

سەرزوان خوەش

ك: جامەلووس، دوزوان. [دەمەتەر. زمانلووس]

ف: چاپلُوس، دوزبان.

ع: مُدَاهِن، مُزَوِّر.

سەرزەنش

ك: دەمكز. [دەمكوت، لۆمە]

ف: سەرزەنش، نكوهش، بێغار، بێغارە، بێغارە،

كواژ، كواژە، سینه، همجا، سەركوبی.

ع: قَبْكِيت، تَوْبِيخ، تَعْيِير، لَوْمَة، زَرَايَة، عَذِيبَة،

عِقَاب، عَذَل.

سەرزەوین

ك: بەرزیوم. [مەلەبەند، هەزیم]

ف: سەرزەوین، آرتا، بۆم، دیمیک، کشور.

ع: وَجْه الْأَرْض، سَطْحُ الْعَبْرَاء، مَمْلَكَة، اِقْلِيم، مَحَال،

نَاحِيَة، مَنطَقَة.

سەرسام

[ك: ناوسانی مێشك كە دەبێتە هەوی لێبەرچوونە و

دراوە کردن.]

ف: سەرسام، ئیدلان.

ع: صَرَع، مَرَضُ الرَّأْس، سَرسام.

سەرسپاردن

[ك: ملکچی، گۆزپادەلی]

ف: سەرسپاردن، گرویدن.

ع: بَيْعَة، اطاعة، تَسْلِيم.

سەرسوون

ك: سەركۆل. [داری نێوان كۆلەكە و بان.]

ف: سەرسوون.

ع: تَاج، تَاجُ الْعَمَد، رَاسُ الْعَمُود.

وێنە—تەنچ كۆلەكە

سەرسوون

ك: تەپلەك. [چادر] [بارپە (تەختی بازەیی سەرسوونی

خێمە).]

ف: چناب، کماج، جاتاغ، شەنگۆر، شەنلۆک،

کلیجه، سپندۆر، بادریسه.

ع: فَلَكَة.

سەرشم

ك: سەرهنگری. [رەتەدان، هەلەنگوتن (سەرسەدانی

چواری).]

ف: سَرسَم، اشگوخ. (سکندری خوردن چارپا).

ع: عَثَر، کَبو.

سەر سۆک

ك: سۆكەغز. [کەهۆش، سوکەسر]

ف: سَبِكَمغز، بێ داناش.

ع: مَالُوس، خَفِيفُ الْعَقْل.

سەر سۆنگە

ك: شِئَنِي. [لە دەرفەندا]

ف: رُستى، بە آسایش، بە آسودگی.

ع: لَدَى الْفُرْصَةِ، بِالْإِسْتِرَاحَةِ.

سەرسەری

[ك: تەفرەخست (بە هیچ زانیی نیشوکارەكان).]

ف: سَرسَری، گَریز. (نیست گرتن کارها)

ع: فُرَازِي، طَفَرِي.

سەرسەری

ك: سەریۆرت. [ڕۆالتی، سەرچل]

ف: سَرسَری.

ع: سَطْحِي.

سەرسەری

ك: هاکۆ. [کتۆپی، بێ تامادەکردن]

ف: زَبُونە، نااندیش.

ع: بَدِيهَة، مُرْتَجَل، مُقْتَرَح، مُقْتَضِب.

سەرسەودا

ك: سەریاتی. [زیادە لەسەردانەرە لە مامەلەدا].

ف: سَرسَودا، سَرجکادی، دِستوری.

ع: رِيح، عِلَاوَة، إِضَافَة.

سەر شاخ گرتن

ك: گول کوشی خوئن. [گفتوگۆی زۆرانبازان لە پێشهکی

زۆراندا].

ف: سَرسَخ گرتن، گُل کُشتی خواندن.

ع: مُقَدَّمَةُ الصَّرَاح.

سەرشار

ك: سەرواز، کەفەرێژ. [پراپەر، سەرپر، کەفرێژ]

ف: سَرسَار، سَرسَریز، لَبریز.

ع: فَيْضَان.

سەرشان

ك: تۆشە، تۆشەبەرە. [تۆشوو، تۆشۆردان]

ف: تۆشە، راه آورد.

ع: مَزَادَة، عَاتِق.

سەرشانی

ك: پاگۆن. [سەردۆشی]

ف: سَردوشی، رودوشی، پاگون.

ع: غِيَار.

سەرشکانن

[ك: بریندارکردنی سەر بە شتی رەق.]

ف: سَرسَکستَن، سَرسَکاندن.

ع: شَدَخ، ثَدَغ.

سەرشکینه

[ك: دابەشکردنی کەپوونی بەش بەسەر هاریشهکاندا.]

ف: سَرسَکَن. (کسر قسمت را بر رؤوس تقسیم

کردن)

ع: غُول.

سەرشیر

ك: سەرتۆ، تۆژک، تۆشک. [سەرتۆژ]

ف: تۆ، سەرتۆ، سَرسَیر، شەمە، چَربَک، چَربە،

چَرابە، تاشک، قَیماق.

ع: طَهْرَة، طَهَاوَة، دَوَايَة.

سریشیه

ك: سره. [سرقاپ، دهموانه]

ف: سریشیه.

ف: صِبَّة، صِمَام، صِمَاد، سِطَام، دِسَام، سِدَاد.

وینه-تڼگ

سریشیو

ك: بېریشو، بېریانگ. [رژږو كړنمړه، خواردنې پېش شير].

ف: شام.

ع: عَشَاء، فُطُور، اِفْطَار.

سرسام

ك: في، سرسام. [ښځه (نه‌خوښه سر).]

ف: نيدلان، سِرْسَام.

ع: صَرَع، سِرْسَام. (مَرَضُ الرَّأْس)

سرف

ك: سور، وېج. [سورد، دمكوت، قازانچ]

ف: سود، بهره.

ع: نَفَع، رِبَا، صَرْف، رِبَح.

سرفراز

ك: بېرڅرډار، سېرولون. [سېرېرز]

ف: سرفراز، سرافراز، سربلند.

ع: مُقْتَضِر، مُبَاهِي.

سرفنچه

[ك: څخه گرته سربنچه.]

ف: سرانگشتی. (سر انگشتان را حنا گرفتن)

ع: قَمْع، تَطْرِيف.

سرفه جویی

ك: نۆته. مالداری. [پاشه كمرت. دستپتو، گرتن]

ف: سودجویی، بهره‌جویی. پس‌انداز.

ع: اِقْتِصَاد، تَقْتِي.

سرفه‌نمزه

ك: چش، چارېوښی. [لټېورډن، گوتندان]

ف: چشم‌پوښی.

ع: اِغْمَاض، اِغْضَاء، صَرْفُ النُّظَر.

سرفیتنه

ك: كولمړه‌یوا، فیتنه‌باشی. [نازاوچی]

ف: سَرُغُوغا، سَرَأَشُوب، آتَش‌افروز،

هنگامه‌ساز، فروزینه‌ی هنگامه.

ع: أُمُّ الْفَسَاد.

سرفه‌دیفه

[ك: توکی پارچی مځمل - قهینه - .]

ف: سَرَقْدِيْفَه.

ع: خَمَلَة، شَمَلَة، قَطِيْفَة.

سرفه‌ل

ك: له‌له‌پوښه. [پوښه، تړوپك]

ف: كَلَه، چكاد، بالا، ژېر.

ع: فَوْق، أَوْج، ذُرْوَة.

سرفه‌لهم

ك: نوکه‌له‌م. [نورکی پیتنوس.]

ف: سَرَقَلَم، نَك قلم، ښیښ.

ع: سَبَن.

وینه

سرفه‌له‌هانه

ك: وه‌لیفت، نیاز. [کړی نورسین.]

ف: نیاز، دَسْت‌مُزْد، اَرَمَغَان، فِرِسْتَه.

ع: حَقُّ الْقَلَم، هَدِيَة.

سرکار

[ك: بېرېوېری کار و نیش.]

ف: سرکار، کارپرداز، کار وژول.

ع: رَأِيسُ الْعَمَل، مُبَاشِر.

سرکار زوین

ك: په‌سا. [دېوام كړدن (چورنه سر كاری بېرېوام).]

ف: پست، پدیسار. (سر کار هر روزہ رفتن)

ع: ورد، وظیفہ.

سرکاری

ل: بپروہر دنی کار و نیش.

ف: سرکاری، کاروڑولی، کارپردازی.

ع: ریاستُ العمل، مباحثہ.

سرکوان

ل: کوساران، کوسلان. [لوتکی کتوہکان.]

ف: کوهساران، سرکوهها.

ع: رؤسُ الجبال، قُللُ الجبال، قِمَمُ الجبال.

سرکردن

ل: سربرین. [جاکردنوی سر له لمش به تیخ.]

ف: ستر بُریدن.

ع: قطع الرأس.

سرکردن

ل: شماردن، هه شماردن. [ژماردن، لیکولینو، پشکنین]

ف: برشمردن، رسیدگی کردن، واریسی نمودن.

ع: عَدَّ، فَحَصَ، فَتَشَ.

سرکردن

ل: له نیشانه برزتر بوون. (وهک: سرکردنی تیر.)

ف: بالازدن. (بالا زدن تیر مثلاً.)

ع: دبر، طیش، دُبور، لحد، إطلاع، شُخُوص، زُهو،

عُدول، تَفُوْق، تَجَاوَز.

سرکردنوه

ل: سرهاروردنوبردن. [تیرامان، لیکدانوه]

ف: اندیشه.

ع: تَفَكَّر، تَأَمَّل.

سرکل

ل: سرکله، سرکولوم. [چفتی درگا داخستن.]

ف: چفت، پستہ.

ع: غُلِق، دَسَم، رَتَج، سَدَّ، سَكَّ، سَكَّر...

سرکله ← **سرکل**

سرکول

ل: سرزنشت. [دهمکوت، لومه]

ف: سرکوبی، سرزنش، نکوهش.

ع: لوم، قویبغ، ثبکیت.

سرکوب

ل: سوار. [جینگسی بهرز که بهسر جینگایه کی تردا]

دهروانیت.]

ف: سرکوب، دَمَدَمَه. (جای بلند که مشرف بر

جای دیگر باشد.)

ع: مُشْرِف.

سرکوبی

ل: سرزنشت، سرکُز، سرکوتیری. [دهمکوت کردن،

لومه کردن]

ف: سرزنش، نکوهش، بیغار، بیغار، پیغار، کواژ،

کواژه، سینّه، سرکوبی.

ع: لوم، قویبغ، ثبکیت، عتاب.

سرکوبان

ل: سرجل (پلاسیکه دهیدن بهسر کورتاندا.)

ف: سرپالان. (جلی که روی پالان اندازند.)

ع: جلب، قِرطَالَة، بَرْدَعَة، بَرْدَعَة.

سرکول

ل: سرستون. [باریسه (تمختی بازنبی سر ستونی

چادر.)]

ف: سرستون.

ع: تاج، تاجُ العَمُود، رَأْسُ العَمُود.

وینّه — تاج کوله که

سرکول

ل: کول، کول. [شیشیک که سرکه کی تیژ نبییت.]

ف: کُند، سرکُند. (میلهای که سرش تیز نباشد.)

ع: کال.

سرکول

ل: بهرکول. [چیشتی تمواو نه کولوا.]

ف: سَر جُوش، سَر پُخت، پيش پُخت.

ع: عِفاوَه. [عِفاوَه]

سرکولژم ← سرکول

سرکونه

ل: کُورانمِه، واوژ. [گيرانموي چاکه بَر منمتانه سر چاکه له گل کړو.]

ف: سپاسه، واگو، بازگفتن.

ع: مَنه.

سرکولژ

ل: سر کُور. کُور دژ. [سرکوت. دېنگ، تينه گه شتو]

ف: دنگ، کندهوش. سرکوب.

ع: مَنکت. بليد، کُودن.

سرکولژي ← سرکولبي

سرکهچ

ل: سرچم. [هرکام لږ دوو قولاپه تربيه سرچماوږيه له نوو سيندا، واته: -].

ف: سرکچ، سرخميده.

ع: مَعْقِف.

وینه

سرکهمر

ل: دمه بهس. [سره خمر، ملژم (خوهه لگورتين).]

ف: سَر خَر. (نامحرم به مطلب)

ع: رَأْسُ الحِمَار.

سرکهمرده

ل: سردهسه، جله رکيش، سرگوره. [سرک]

ف: کچير، کچيرده، گچيرده، سردهسته،

سر کرده، پيشوا، بزرگ.

ع: رَأِيس، رَعِيم، سَيِّد، قَائِد.

سرکهف

[ل: پوخته. خله]

ف: سَر کَف.

ع: جُفَاة، ثَمَالَة، حَئِير. حَبْث.

سرکهفتن

[ل: سرکوتن (زالبون)]

ف: سرافتادن. [فائق شدن]

ع: غَلَبَة، رَجَحَان، مَزِيَة، فَضْل، ثَقْلَب، ثَقُوق.

سرکهفتن

ل: سرروين. [بهرزبونمِه، بهرورسروچون]

ف: بالارفتن.

ع: مَعُود، طُلُوع، اِرْتِقاء، تَرَفُّع، تَفُوق.

سرکهل

ل: بان کيف. [سري چيا.]

ف: سَر کوه، بالاي کوه.

ع: فُوق الجَبَل، رَأْس الجَبَل.

سرکيش

ل: بهدسر. [سرسخت، چمروش (بدلغاو)]

ف: سَر کَش، سَر زَن، سَر شَخ، تَوَسَن، تَر غَز،

پَلانِي، چَمُوش. (سخت عنان)

ع: حَرُون، خَرُوط، جَمُوح، طَمُوح، اَبِي، عَنِيْد،

مُسْتَعِنْد، مَصَب، سَاطِي، شَمُوس، شَدِيْد الشَّكِيْمَة.

سرکيشان

ل: سردان، سرکيشي. [دين، ديدار]

ف: سَر کَشِي، سَر کَشِيْدَن، دِيْدَن.

ع: مُلاقَة.

سرکيشان

ل: مل کيشان، سردههارودن. [ملدرژ کړدنه. ملهوي]

ف: سَر کَشِيْدَن، سَر دَر آوَرْدَن، سَر کَشِي کُردَن،

گُردَن درازي کُردَن.

ع: اِشْرَاق، عَثُو.

سرکيشک

ل: سرنوگه، کيشکچي ياشي. [سرکي نيشکگر، کان.]

ف: سَر کَشِيک، سَر پَاس، سَر پَاسِيان.

ع: رَأِيسُ الحُرَّاس.

سرکشی

ل: بد سدری. [سرسختی، چسروشی (بد لغوی)]

ف: سرکشی، سروزنی، پلانی، سستیز، سخت

عنانی.

ع: خرون، خروط، جُمُوح، طُمُوح، اِباء، عِناد، عُنُوق،

صَنَم.

سرکشی

ل: سرکشان، سردان. [دین، دیدار]

ف: سرکشی، سرکشیدن، سرزدن، دیدن.

ع: مُلاقاة.

سرکشی

ل: سرقل، قله پزیه. [لوتکی کتو.]

ف: چکاد، بالای کوه.

ع: قُله، قُرو، رَاسُ الجَبَل.

سرک

ل: سرگین، بانگ. [زورور، زورترین]

ف: برین، زبرین، بالایی، بالاترین.

ع: أَعلى.

سرگرتن

ل: سرپوشین، روگرتن، بانگرتن. [گرتنی سربانی خانو.]

ف: سرگرتن، سرپوشیدن، روگرتن،

روپوشیدن.

ع: غَمو، غَمي، ثَغْمِيَّة، ثَسْقِيف.

سرگرتن

ل: دورس بودن. [پیکهاتن]

ف: سرگرتن، انجام یافتن، درست شدن.

ع: نَجح، حُصُول.

سرگوزه شت

ل: سرگوزه شتی، سهرات. [داستان، چیرک،

بسررات]

ف: سَروا، اندار، انگارش، انگارده، سرگذشت،

داستان. افسانه.

ع: سَمَر، قِصَّة، حِکَايَة، مَاجِرِي.

سرگوزه شتی - سرگوزه شت

سرگول

ل: خاس. [هدیژاده، چاک]

ف: سرگُل، بَرگَزیده، گَزیده، خوب.

ع: رُيْدَة، مُتَمَتَن، مُخْتَار.

سرگهره

ل: قوروان، دهره گهرین. [به لاگردان، قوربان]

ف: بَرخِی، کُریان، سربها.

ع: فِداء، فِدِيَة.

سرگهردان

ل: ویلان، سه فیل، سراسیمه، سرلشتریانگ.

[سرلشتروار]

ف: سرگردان، سرگشته، ذروا، سرهال، قَلاوَه،

کَلاوَه، کَلايِوَه، اَبَرکار، وَاَلَه، هاژ، سراسیمه،

سیمه سار، تیب، سیب، کَرخ، پَریش، سَفیل.

ع: حَبْران، مَحْخِر، اَمَقَة، خَدِر، خَبَل.

سرگهرده

ل: سهرمه، مله، گهرده. [بستوی کتو، زینو]

ف: سَرگَرْدَنَه، گَرْدَنَه.

ع: عَقَبَة، مَخْزَم.

سرگهرمی

ل: خدی. [سرقالی]

ف: سَرگَرْمِي.

ع: شُغْل.

سرگهوره

ل: گهوره، سرگهرده. [سرزک، پشوا]

ف: کَچیر، کَچیرَدَه، کَچیرَدَه، کَزَبود، سَرْدِسْتَه،

بُزُرگ.

ع: رَكِيس، شَيْخ، زَعِيم، قَانِد.

سەرگێجه

ك: سەرگێجه، سەرگێجی. [سەرگێژه، سەرموڤه]

ف: سەرگێجه، سەرگێجش، سەرگێژا.

ع: نَوَار، نَوَام، هُدَام.

سەرگین-سەرگ

سەرلهق

[ك: بهشی سەرموڤی لَقَدَار.]

ف: سەر شاخه، شاخه.

ع: قَتَن، غَمَن.

سەرلهقاند

[ك: سەر تەكاندان]

ف: سەرچنبدانن، سەر تەكاندان.

ع: انْفَاض، انْفَاض.

سەرلێشێویك

ك: سەرگه‌ره‌ن، پەڕیشان. [سەرلێشێوار، پەشێر]

ف: آشفته، آلفته، سەرگشته، ذروا، پەڕیشان،

سەرگێژان.

ع: مُتَشَوِّش، مُتَحَيِّر، حَيْرَان، مُتَشَوِّشُ الْحَال.

سەرلێشێویان

[ك: سەرلێشێكچوون (له ژماردندا).]

ف: واماندن، آشفته شدن. (در حساب).

ع: اِسْتِفْغَار.

سەر لێکردنهوه

ك: سەر كردنه‌وه، سه‌له‌ مینه‌وه. [تێپه‌رمان، ره‌وینه‌وه،

داچله‌كێن.]

ف: باریك شدن. واخۆردن.

ع: نَظَر، تَأَمَّل، حُيُوص، حُيُود.

سەرما

ك: سَژله، زوقم. [بهرامبهری گه‌رما.]

ف: ژم، سَرمَا، سَجَام، شَجَام، شَجَن،

سَردی، آدَرخَش.

ع: مَزْد، قَر، خَصَم، بَرْد، بَرَوْد.

سەرماپه‌رگ

ك: زوقم به‌رگ، سەرماپه‌لداگ. [سەرماپه‌ردو: زیانیگه‌ییو به

ه‌زی سەرماوه.]

ف: زَمَزَنه، سَرمَازده، سَجانیده، شَجانیده، گَزک،

افه‌سزده، سَرمَاپه‌رده.

ع: مَحْسُوس، مَروُوق، مَحرُوق. مَقْرُور، مَسْلُوق.

مُغْمَر، مَضْرُوب.

سەرماخواریگی

ك: چاپانی، باپه‌ر. [نەخۆش كۆرتن به ه‌زی سەرماوه.]

ف: سَرمَاخواریگی، چاپیدگی.

ع: قَرَس.

سەرمانگ

[ك: سەرمانای ه‌یث.]

ف: آغا‌ز ماه.

ع: غُرَّة.

سەرمانای سه‌هت

ك: زوقم، زه‌من، جه‌ره. [سەرمارسۆله]

ف: سَجام، شَجام، شَجَن، شَجد، شَجلیز،

سَرمَای سَخَت.

ع: هَبَر، قَارِس، زَه‌هَرِس، بَرْد بَارِد، بَرْد شَدید.

سەرمانای ه‌لایم

ك: فیتنکی. [سەرمانای مامناوه‌ندی.]

ف: سِیروُن.

ع: بَرْد مُعْتَدِل.

سەرمايه

ك: ده‌مایه، مایه. [ده‌مایه]

ف: سَرمَايه، نَسْت‌مَايه، تَن‌خواه.

ع: قَلْوَة، بَضَاعَة، رَأْسُ الْعَال.

سەرمله

سرناوسار

ك: سرنا، ناوسار. [جوگی سر نیی ناش. (سرنیای ناش.)]

ف: سرناو، ناوسار. (سرناى آسیا)

ع: ناوَسار، فوقِ الناقِ.

سرنج

ك: سرنجه، تراشا، ورده‌یرون. [لی‌ورد‌بونوه، تییینی]

ف: نگاه، تماشا، نگریستن.

ع: دَقَّة، نُظَر، مُطَاَرَه، مُلَاَحَظَة...

سرنجه

ك: تراشا، ورده‌یرون. [سرنج، تییینی، ورد‌بونوه]

ف: نگاه، تماشا، نگریستن.

ع: دَقَّة، رَوُّ، بَقُو، نُظَر، مُطَاَرَه، مُلَاَحَظَة، مُلَاَوَصَة.

سرنکیا

ك: پالشت، بالین. [سرن، بالیف]

ف: بالش.

ع: مَخْذَة، مِغْبَذَة، وِسَادَة، مُرْتَفَق.

سرنه**سرنه**

ك: سرنکیشک. [سرنکی یتشکر، کان.]

ف: سرنپاس، سرنپاسبان، سرن‌نوبه، سرن‌کیشک.

ع: رَئِیسُ العَسَس.

سرنویشت

[ك: چارنوس، تاله]

ف: سَنگول، سَمَناک، سرنوشت، آبشخُور.

ع: مَقْدَر، طالع، حکم ازلی.

سرنویشته

ك: سرنامه. [سروتار، سرباس]

ف: سرنامه، برنامه، سرنوشته.

ع: عنوان.

سرنه‌زده

ك: یتدنگ، بی‌خمور. [بی‌تاگادار کردنوه (به بی‌مؤلت)]

ك: سرگه‌ردنه، گه‌ردنه، مله. [بستوری کتو، زینرو]

ف: سرن‌گردنه، گردنه.

ع: عَقَبَة.

سرمله‌گیر

ك: گه‌ردنه‌گیر. [چمته، ریگیر]

ف: سَالوُک، رَه‌ژن، راه‌ژن، دُزد گردنه.

ع: قاطعِ الطریق.

سرمله‌شی

ك: کاره‌کمر. [کنیز، خزم‌تکار]

ف: کنیز، کنیزک، پرسته.

ع: خادِمَة، جاریه، اَمَة.

سرمله‌فولات

ك: هه‌لگیرانموره، که‌له‌له‌سق. [بسر سردا خو]

هه‌لگیرانموره

ف: پُشتک، اَشکوخ، سَکندری، سَرسَکندری.

(کَلَه مَعْلَق)

ع: عِثَار، ثَلَق، اِنْتِکاث، اِنْقِلاب.

سرمله‌ف

ك: سرده‌سه. (سرمله‌لای قولولور مه‌سه‌له‌ن.)

[سرگمروی یاری. (وهك: سرده‌ستی چاوشارکیتکران.)]

ف: سَرماسَک، ماسَک، استاد.

ع: رَئِیس، اُسَاق.

سرمله‌چ

ك: پردو. [پردو (حسیری سر داره‌پای سربان.)]

ف: رُمُو، فُدره، اَنبیرَه، پُوشه. آسمانه. (حَصیر)

رَوی دَسَک بام)

ع: غَمّا، غَمّا، سَقَف.

سرنا

ك: نارسار، سرنارسار. [جوگی سر نیی ناش.]

ف: سرناو، ناوسار.

ع: ناوَسار.

ف: سرزده، بی بار. (بی اجازه)

ع: دُمُور، دُمُوق، غیر مُستانان، من دُونِ اِذن، بلا خَبَر.

سر نیان

ك: مل نیان. (سری نیا و رُی). [سرعه لگرتن]

ف: سر نهان.

ع: اِنْدَلَاث.

سر و

ك: [درمختیک].

ف: سَرَو.

ع: سَرَو، شَجَرَةُ الْحَيَةِ.

وینه

سر و

ك: [ك: تافیه، پاشلی شیعر].

ف: سر واده، یساوتد، یساوتد.

ع: قافیة.

سر واز

ك: [ك: سرباز، چهكاری دولت].

ف: سرباز سپاهی، نیساری، آرتشدار.

ع: نظامی، جُنْدی، عَسْكَر.

سر واز

ك: لهشکر، نورد. [سپا، هزرد].

ف: سرباز، سپاه، اردو، لشکر، هنگ، قُشُون.

ع: نظام، جُنْد، عَسْكَر.

سر واز

ك: کدفریژ، سرشار، لیان. [کدفریژ، پراپر، سرپر]

ف: سرریز، لبریز، سرشار.

ع: فَيَضَان، طَفْحَا، طَفَّان، نَسْفَان، رَدَمَان، نُهْدَان،

نَسَق، نُسُوف. رَدُوم، طُفُوج. اِزْدِيَاد.

سر واز

ك: سر نه‌سیاگ، سر نه‌سیاگ. [سر کراره، سر

نهبستار]

ف: سر واز، سر باز، سر نگرشته، سر نه‌بسته.

ع: مَكْشُوف، مَقْتُوح، غیر مسدود.

سر وازخانه

ك: سپاگه: بنکی سربازان.

ف: سربازخانه.

ع: ثُكْنَة، مُعَسْكَر.

سر و

ك: پدئرشکه. [نورسکه، پدئرشکه]

ف: سروانه، سنگ، دوزه، أَجْهَرَة.

ع: حُرْشُون.

وینه ← پدئرشکه

سر و به چنك

ك: [ك: بیجم، سروسیم]

ف: سر و سیم، سر و رو.

ع: سیم، وَجَنَات.

سر و پُورَت

ك: کد. [برانبهری زَر].

ف: کَم، اندک.

ع: مُخْتَصَر، مُجْمَل. قَلِيل.

سر و پُورَت

[ك: کلا و سرپچی ژنان.]

ف: کلاه دستمال. (سر و عمامه‌ی زن‌ها)

ع: عِمَامَة.

وینه ← پُورَت چمرک (۱)

سر و چاو

ك: [ك: دم‌چاو، روخسار]

ف: دَک و دیم، سر و زو، رُخسار.

ع: وَجَه، عَارِض.

سر و دَر و زو

ك: سر و زو. [كُوك (تغذاتی درشت و شل).]

ف: سر دوز.

ع: تَشْرِیج.

سه‌روژن

ك: تاتی. [بزوینی پیته‌كان.]

ف: زیر و زبَر.

ع: اعراب.

سه‌روسیما

ك: سه‌روپیرو، ده‌موجار. [روخسار، روو.]

ف: نك و دیم، سَر و زو.

ع: سُوْرَة، عارض، وَجِه.

سه‌روسه‌كوت ← سه‌رویه‌چك [بزو سركابیتی كردن به‌كار

دهریت.] [در مقام توهین گفته می‌شود.]

سه‌روسیما

ك: سه‌رویه‌چك. [بیچم]

ف: سر و سیما.

ع: سیما، وَجَنات.

سه‌رُك

ك: گهره. [سبركرده (وشه‌یه‌کی کرماجیه).]

ف: بزرگ، سَر، سَرور. (كرماجی است.)

ع: رکیس.

سه‌روه‌خت

ك: سَورَاح، سه‌ردهم. [هروژدان بزو دیداری كسیك یا شتیك.

هروه‌ها: بدودا‌اگپران.]

ف: سَراغ.

ع: لُقْیه، تَلْقَی. جُس، اِجْتِساس.

سه‌روه‌سری

ك: سه‌ر به سه‌ری. [نالوگژی بی باقی دانوه. (یلک سه‌ر به

یلک سه‌ر).]

ف: سه‌ریسه‌ر. (یک سه‌ر به یک سه‌ر)

ع: مِبادَلَة، المِثْلُ بالمِثْل، تَسافُح.

سه‌ره

ك: سه‌ر. (سه‌ره تۆنگ مه‌سه‌له‌ن.) [سرقاپ، ده‌موانه]

ف: سَر.

ع: سداد.

سه‌ره

ك: سه‌لارن. [ژنی گارامه. (ژنیک كه ره‌فتاری پی‌اوانه‌یه).]

ف: سه‌لاره. (زنی كه مانند مردها رفتار كند.)

ع: كَهْته.

سه‌ره

ك: گوزی دسكه‌لا. (گوزنك كه له باتی هه‌لمات یاری

په‌ده‌كن.)]

ف: سه‌ره. (گردویی كه به‌جای گلوله با آن بازی

می‌کنند.)

ع: حَرز، خَطَر.

سه‌ره

ك: ره‌خت، ساژ. [كات. تیپه‌پرینی دوانزه‌مانگ.]

ف: هنگام. سال.

ع: وَقت، حَین، زَمان. عام، سَنَة.

سه‌ره

ك: زه‌ره (هاراگردنی كمر یا هیسر.)]

ف: غنگ، غَره. (آواز الاغ یا استر)

ع: نَهیق، شَهیق، سَحیل، صَحیر. زَفیر. شَحیح،

صَرَة.

سه‌رهات

ك: سه‌رگزشت. [بسه‌رهات، روودار]

ف: سه‌رآمد، پیش‌آمد.

ع: مَقْدَر، قَدَر، مَاجَری.

سه‌رهاتن

ك: هه‌تهاتن، ته‌راو‌بون، به‌ناخرگه‌یین. [كوتایی هاتن]

ف: سه‌رآمدن، به انجام رسیدن، به آخر رسیدن.

ع: اِنْقِضاء، اِختِتام.

سه‌رهاتن

ك: پۆزه‌سه‌ره‌زوبون، له‌خۆده‌ره‌چسبون. [سه‌رلیشتیان له

خۆشیدا.]

ف: پُغار، دیمیاډ، سردماغ آمدن، ازخوددررفتن،
خودراگم کردن.

ع: غُرور، آنْفَه، نَشَاط.

سرهاتن ← سرهات

سره‌لورډن

ل: به سره‌لورډن. تداوړکړدن، به ناخر گه یائن. [کوټایی
پنهنیان]

ف: به سرآوردن. سرآوردن، به انجام رسانیدن.

ع: قَضَاء، خَتْم، اِتْمَام.

سره‌لورډن و سره‌لورډن

ل: سرکردنډه، [تیرامان، لیکدانډه]

ف: سگالیدن، اندیشه کړدن، سگاله کړدن.

ع: تَفْکُر.

سره‌قا

ل: به‌رای. [پیشه‌کی (به‌رای) لشکر یا پیشه‌کی (سه).]

ف: پیش‌آهنگ. پیش‌درآمد، (مقدمة الجیش یا

مقدمة الكلام)

ع: مُقَدِّمَة.

سره‌ټان

ل: قرټانگ. [(که‌لوری چوارمی ناسمان).]

ف: خُرچنگ. (برج چهارم فلک)

ع: سَرَطَان، بُرْجُ السَّرَطَان.

سره‌چه

ل: نه‌سپه. [نخوشینکی ولاخه که سر و لمی دهماسیت.

(سورټی نه‌سپه).]

ف: سُرْخْجَه، (سرخجی اسپ).

ع: حَصْبَة.

سره‌خوهره

[ل: تیا بهر به‌وی شورمیره. (منالیک که دایک و بارکی

مردبن، یا دایکیک که منالی ناژی).]

ف: سرخور، بدشگون. (بچه‌ای که پدر و

مادرش مرده باشند، یا مادری که بچه برایش
نماند.)

ع: مَشْهُوم، مَقْلَات، مُمِيت، مُمِيتَة.

سره‌خوهر

ل: خوهر. [سرېږ]

ف: زېهر، بَرْمَخِيډه، خُوډرای، خودسر.

ع: مُسْتَبِد، مُتَخَرِّط، مُتَمَرِّد، مُتَهَوِّر.

سره‌خوهر

ل: ملټوزم. [خوهره‌لورټین (کسیک که له ناکار خزی ده‌کات

به کوټیکدا ر گفټوټیان له ټیټلنده‌دات).]

ف: سَرْخَر، خرسنگ، (کسی که بی‌موقع جایی

برود و مانع گفتگو شود).

ع: رَقِيب، رَأْسُ الْحِمَار.

سره‌خوهر

ل: پښهن، پښخه‌ف. [نویڼ، داپوشری نوستور].]

ف: زُوپوش، زَبَرپوش، سرانداز.

ع: لِحَاف.

سره‌خوهر

ل: که‌لله، داهوژ، مه‌تسرس. [(سری گویندټر که بز

تاراندنی گیاندار له بیستان ده‌یکمن بسر تمخته‌یه‌کدا).]

ف: خُوَسَه، خواسه، هراسه، هراک، أفچه،

داهل، داهول، داخول. (کله‌ی الاغ که برای رم

دادن جانوران از بستان سر چوب کنند).

ع: خَيَال، طُطَار، مِحْدَار، فُرَاغَة، داخول.

سره‌دار

[ل: بشی سرېږی قنډی درخت).]

ف: سر‌دار. (قسمت بالایی تنه‌ی درخت)

ع: عَالِيَة، عَالِيَة الشَّجَر، أَعْلَى الشَّجَر.

سره‌ریځه

ل: به‌ره‌گه. [گوزو، رټیاز، سرېږی]

ف: سر‌راه.

ع: طَرِيق، مُطَرِّق، مُسْتَطَرِّق، مَذْهَب، مَمَر، مَعْبَر.

سەرھسۆزى ← سەرھسۆزى

سەرھسۆزى

ك: دەردیسەر، سزا، سەرھگیتی، جەزىرە، [نازار، ئىركى
ئۆز].

ف: آزار، دردسەر، رنج.

ع: قَعَب، مَشَقَّة، زَحْمَة.

سەرھسۆزى ← سەرھ [دووبارە بۆنەكەى لىبەر ئۆزۈن ئىشلىتى.]

(تكرار برای تکیه است.)

سەرھسەرنىيان

ك: ... توتاتان. [سەرناسەر. ھېتائەقسە، رەقسەھېتان]

ف: سەربەسەرگذاشتن، بەسەرخن آوردن.

ع: مُحَاجَّة، مُكَالَمَة، تَكْلِيم.

سەرھسۆزگا

[ك: جینگى سەرشتن.]

ف: سەرشۆرگاھ.

ع: مِرْحَاض، مُغْتَسِل.

سەرھەسا

[ك: جینگى دەست لە گاڭز كەدا.]

ف: خَلْمَة، سەر عەسا.

ع: قُبْضَة، مِقْبِض.

سەرھفراز

ك: سەرفراز، بەرخۆدار، سەربۆلۈن. [سەربەرز]

ف: سەرفراز، سەرافراز، سەربۆلۈند.

ع: مُفْتَخِر، مُبَاهِي.

سەرھكۆلى

[ك: سەركوت كەردن، لە سەردان]

ف: سەركۆبى.

ع: لَفْخ، قَصْع.

سەرھكۆلى

[ك: لارەلار (بارودىخ دەگەنلىك).]

ف: سەركوبان. (حال است.)

ع: مُتَرَجِّح.

سەرھگىتجە

ك: سەرھگىتجى. [سەرھسۆز]

ف: سەركىتجە، سەركىتجىش، سەركردا.

ع: دُوار، دُوار، دُوام، اُوام، هُدام، مَيدان.

سەرھگىتجى

ك: سەرھگىتجە. سەرھسۆزى. [سەرھسۆز. دەردیسەر]

ف: سەركىتجە، ئۆزەسەر، آزار.

ع: هُدام ... قَعَب ...

سەرھەمەسى

[ك: نەخۆشىنىك كە دەيتتە ھۆى سۆزۈرۈنۈرە و ئارسانى]

پىست و دەمچار.

ف: ورم سەر، باد سەرخ.

ع: الرِّيحَ الأحمر.

سەرھەمى

[ك: بەردوام (رەك: تەى سەرھەمى).]

ف: ھەمۋارە، ھەرۈزە، شەب و روز، پىشت سەرھەم،

ناگىسەختە. (تەب مەثل.)

ع: مُطِيق، لازم، دائِم. رَدْمَا، رَقَا.

سەرھەمەتە

[ك: سەرى ئامرازى دار سەمىن. (كلاۋى مەتە).]

ف: سەرھەمە. (كلاۋ مەتە)

ع: مِيطَدَة.

ۋىنە ← سەتەكۈرەنە

سەرھەمەرك

ك: گىيان كەشت. [گىيانەلا، ئاۋىلكە]

ف: مەردگانى، ئۆيەك، جان كەشت، ھەنگام

جان كەشت، ھەنگام مەرك.

ع: نَزَع، نَفَق، إِحْتِضَار، مَمَات.

سەرھەن

ك: پىژن، خالىپىژ، خالىتەقەتەن. [كەر: داپىژەرى گەرە.]

ف: سەند، خاك پىژن.

ع: هُلهال، مِئسَف.

وینه

سره‌نجام

لک: درایی. [کوتایی، ناکام]

ف: سرانجام، آنجام، فَرجام، فَرناد، پایان،

سرآمد.

ع: عاقبة، مال، ماب، مَرَجع، اَخر، نهایة.

سره‌نگری

لک: سرسم، سرمه‌قولات، ساقه. [رہت]

ف: سَکَرَف، شَکُوخ، تُپُوق، سَکَنَدَر، سَکَنَدَری،

سرِسَکَنَدَری، ساقمه، اشکوخ، به‌سرد آمدن.

ع: کَبو، عَثر، عِثار، وَعَکَة، مُعَلَّق.

سره‌نگری دان

لک: که‌فتن، سرسَمدان، ساقمه‌دان. [رہت‌دان، هه‌لنگوتن]

ف: سَکَرَفیدن، شَکُوخیدن، سَکَنَدَری خوردن،

به‌سرد آمدن.

ع: کَبو، عَثر، عِثار.

سره‌نفلز

لک: سریش، سارِخ. [پارچی سردایش.

ف: سرانداز، سَرپُوش، شامه، واشامه، رُپوسه،

رُپوشه، ورپُوشه، دامک، دامنی، چادر.

ع: خمار، جَلِباب، مِقَنَعَة.

سره‌نفلز

لک: سریش، رویش. [دایش.

ف: رُپُوش، رُپُوشه، سرسینی، رُوسینی،

سرانداز.

ع: خفاء، غِطاء.

سره‌نفلز

لک: که‌له‌یی. [قالی پان که له پال سَری لاکیش' و له

۱- لاکیش: که‌ناره، قالی درِوی به‌رتسه‌ک که له پال

قالی ترده‌رایده‌خن. (ر-ر)

نیوان فرشا رایده‌خن.]

ف: سرانداز. [قالی پهن که در کله‌ی لاکش و

میان فرش اندازند.]

ع: سَرانداز.

سره‌نهر ← سریره‌و‌خواره

سره‌نمیزه

لک: سریرم.]

ف: سر نیزه.

ع: سَنان.

سره‌و‌خوار

لک: ده‌و‌خوار. سریره‌و‌خوار. [ویرگ‌وار، غرین.

سریره‌و‌زیر]

ف: نگون، نگونسار، نگونسر، سرنگون، آگون،

واژگون، واژون، باژگون، دروا، درواه. سرازیر.

ع: مَنکُوس، مَعکُوس. حَنَر، مَنحَنَر.

سره‌و‌خواری

لک: سریره‌و‌خواره. [سریرخواره]

ف: آشیب، سراسیب، سرازیر.

ع: حَنَر، مَنحَنَر.

سره‌و‌زور

لک: ده‌و‌زور. [سریره‌و‌زور، رارستار، قنج]

ف: سربالا، راست.

ع: قائم، مَنصِب.

سره‌و‌زوره ← سریره‌و‌زوره

سره‌و‌زیر

لک: سریره‌و‌خوار. [سریرخواره]

ف: سرازیر، سراسیب، شیب، سراپایین.

ع: مَنکُوس، مَنحَنَر. ...

سره‌ونیان

لک: هه‌لنشین. [یسره‌ونان، هه‌لندان]

ف: نوشیدن، سرکشیدن.

ع: قَمع، تَنفُس.

سر هه لپراښ

[ک: سر هه لپړین، سر یوز کړد نوره]

ف: سر بلند کردن.

ع: اِقناع.

سر هه مبه ننی

ک: ته فره، ده سی ده سی. [دهواختن، بهتنگداختن،

ماتل کردن]

ف: سر هم بندې، ویدانگ.

ع: تَسْوِيف، تَقَاعُس، تَلْثُلْتُ، مُعَاظَلَّة، طَفَرَة.

سر هه ننگ

[ک: سر زکې لشرک: پلمپه که له سر بازیدا.]

ف: سر هنگ، سر آهنگ، سر جنگ.

ع: رَئِيسُ الْجَيْش، رَئِيسُ الْحَرْب.

سر هیش

[ک: نور داری گاسنی پتړه دېست.]

ف: اَيْمَد، رِيخِيز، سر هیش، قَلْبَه. (چوبی که

گاوا آهن بر آن وصل کنند.)

ع: سِنَّة، عَظْم، مان.

سرین

ک: پاک، روشن، آشکارا، رویت، پوسکه نه، بی پمده. [روین،

بی پتچوپنا]

ف: پُزړیوتند، اُپرخیده، پاک، روشن، آشکارا،

پوست کنده، بی پرده.

ع: صَرِيح، واضح.

سرین

ک: سرگین، سرگ. [ژورید، سمرت]

ف: برین، ژبرین، بالایی.

ع: عالی، اَعْلَى.

سرین

ک: سره کړدن. [زړه کړدن]

ف: غنګیدن، غړیدن، غُر غُر کړدن.

ع: نَهَق، شَهَق، سَحَل، صَحَر، زَفَر، صَرَ.

سرین

ک: زینگی. [ماري ژيان.]

ف: زندگی، زنده بودن.

ع: حَيَاة.

سرین

ک: بوون. (به سریني تز) [هېوون، بوونیتی]

ف: بوون. (با بوون تو)

ع: وَجُود.

سرینک

ک: رووهم، بان یلک. [بسریه کوه]

ف: سر هم، روی هم.

ع: جَمْعاً، مَعاً، مُتَعَايَباً.

سرینک

ک: بان یلک. [لسر یلک که له که کرار.]

ف: سر هم، روی هم.

ع: رَثِيد، نَضِيد، مُتْرَاكِم.

سرینک پا وینسان

[ک: لسر یلک قاچ راوستان. هروها: پینداگرتن.]

ف: سر ړیک پا ایستادن.

ع: وَقَلَ، سَمَاجَة.

ساعات

ک: سات، کات. [روخت]

ف: پاس، پنگ، گری.

ع: لَوْقَة، سَاعَة.

ساعات

[ک: کاترمیز]

ف: پاس شمار.

ع: سَاعَة.

ساعات دیوارکږ

[ک: کاترمیزی دیواری.]

ف: ساعت دیواری.

ع: ساعة جداری.

وینه «ره‌فاز ساعات

ساعات زهنگ

ل: گهرناز، ته‌خته‌زه‌نگ. [پارچه‌یه‌کی مسفره‌قینی

هه‌لوا سراوه که به پیی تیهرپینی کات لیتی‌ده‌دن.]

ف: گریال.

ع: ناقوس.

وینه «ته‌خته‌زه‌نگ

ساعات زهنگی

ل: کاتیمتری زهنگ‌لیدر.

ف: گریال، شَمَاطَه.

ع: طَلَّاتَة.

وینه

سه عاده‌ت

ل: خومشی، خومش به‌ختی، خومش‌نگینی، فهر. [پیرۆزی،

به‌ختی‌بری (برامبری شوم).]

ف: آرمگان، فیروزی، هراتی، شگون، خوشی،

خوشبختی، بهروزی، پیروزی. (ضد نحوست)

ع: سَعَادَة، مَیْمَنَة.

سه هده

ل: خاس، خومش به‌خت، فهدار. [پیرۆز، به‌ختی‌بر (برامبری

شوم).]

ف: نیک، هرات، آرمگان، فیروز، با شگون، پیروز.

(ضد نحس)

ع: سَعَد، سَعِيد، مَیْمُون، مُبَارَك.

سه غلب

ل: سالم، ساله. [سارمه: بنی گیایه‌کی بناربانگه.]

ف: سَعْلَب.

ع: ثَعْلَب، سَعْلَب.

سه عوهه

ل: نیسته. [کله‌ه‌لته‌کینه: بالنده‌یه‌که.]

ف: دَم‌سیجه.

ع: سَعْوَة.

سه فده

ل: (ل: سووکه‌لناری «سعه‌دین» ناری پیارانده.)

ف: مخفف «سعدالدین» است، نام مرد.

سه فنی

ل: کوشش، هروز، ته‌قلا، کوشده، په‌له‌کوتی، په‌لوشان.

[تیکوشان]

ف: کُوشش، خودکشی.

ع: سَعْي، جَهْد، جِد، اِهْتِمَام.

سه فنی

ل: (سووکه‌لناری «سعه‌دین».)

ف: مخفف «سعید» است.

سه ف

ل: رزن، قه‌تار، راسه. [ریز]

ف: دُخ، رُج، رَدَه، پَرَه، راسته، قَطَار.

ع: صَف، سَطَر.

سه ف

ل: خومشی، رزشایی، پاکی. [شادی، روناکی]

ف: خوشی، خُرُمی، روشنی، پاکی.

ع: فَرَح، طَرَب، نَشَاط، اِنْبِساط، مَسَرَّة، ضِیَاء، نَقَاء.

سه فلرای

ل: رزن وازان، راسه‌به‌ستن، سان‌دان. [بهریز کردن بز

راتواندن.]

ف: دُخ‌آرایسی، راسته‌آراستن، رسته‌آرایسی،

رُج‌دادن، سان‌دادن.

ع: تَصْفِیْف، تَسْطِیْر، تَسْوِیَة، وَزَع، عَرْض، تَرْتِیْب.

سه فینگان

ل: قه‌تاریکان، رزنیسان. [ریچکه بستن، ریزبون]

ف: رُج‌بستن، رسته‌کشیدن.

ع: اِصْطِفَاف، تَسْطُر.

سه ف

ك: سدهفه، روهه، روهپهه، ديسو، پهله، لاپهله، روهپهله.

[لاپهه]

ف: روهپرد.

ع: صفحه.

سدهفه

ك: تهخته. [دهپ، تهتهله، تهختهپرش (تهتهله نووسين يا

دوگای وینه کیشان.)]

ف: تنگ، تخته. (تختهله مشق، يا لوحه‌ی نقاشی)

ع: صفحه، لوحه، سبوره.

سدهفرا

ك: زهرداو. [شله‌ی‌کی زهره له زرداو.]

ف: نو، زویر، زرداب.

ع: صفراء، مره.

سدهفر

ك: گشت، روین. [روشتن له جنگایه‌کوه بمره جنگایه‌کی تر.]

ف: ستر، سترش، سفر، جرْمزه، ره‌سپاری.

ع: تُروح، ظعن، ظعون، سیر، تُقرب، اغتراب، سفر، مُسافرة.

سدهفر وشك

ك: وشكه گشت. [(سفری بی دسكوت.)]

ف: سفر خُشك، سفر بی‌سود.

ع: سفر بلا نفع.

سدهفین

ك: شیت. [نهام (سوره‌له‌ی «سفه».)]

ف: دیوانه. (مخفف «سفه» است.)

ع: مجنون.

سدهفیر

ك: بالیوز، نیلچی. [بالويز: نويسری ولایتیك له

ولایتی‌کی تردا.]

ف: ایلچی، نماینده. پیک، فرستاده.

ع: سفیر.

سدهفیر

ك: سه‌جای مه‌ل، دهنگ په‌له‌مر. [(خویندنی بالنده.)]

ف: سپیر، سپیل. (آواز پرنده)

ع: صفیر.

سدهفیر که‌بیر

ك: سه‌ریئلچی، گهره‌ی نیلچی‌گه‌ل. [سربالويز]

ف: سه‌ریئلچی.

ع: سفیر کبیر. شیخُ السُّفراء.

سدهفیل

ك: سه‌رگه‌ردان، وه‌یلان. [سه‌سام، بی‌ده‌ره‌شان]

ف: كَرخ، سِبِی، تِیِب، سَفِیل، سه‌رگشته،

سه‌رگردان.

ع: حیران، هانم. خدر، خیل، مُتَحیر.

سدهق ← ناسمانه‌ی ده‌م

سدهقا

ك: ناویش. [ناویر]

ف: آبکش، آبکار.

ع: سقاء.

وینه

سدهقاخانه

[ك: جنگی ناروه‌ل‌گوزین.]

ف: آب‌خانه.

ع: منهل.

سدهقاقوش

[ك: بالنده‌ی‌کی ماسگیره.]

ف: سه‌ریخه، سقاقوش.

ع: بَجَعَة، سقاء.

وینه

سدهقام

له: سامان. [رینکویتکی، دامیزان]

ف: دهنه، نیوار، سامان.

ع: نظم، ترتیب، انتظام، ائتساق.

سقاو

[ل: جوره پتایه کی نسه که له «مقاو» سختره.]

ف: سقاو. (صداع اسپی است که از «مقاو»

سختتر است.)

ع: خُنان.

سقف

ل: نامه، بان، پشه. [سریان و تختپزشی خانور.]

ف: رُمو، نَره، سَخ، ورسیح، شستفت، پوشه،

آسمانه، آشیانه، آشیان.

ع: سَقف، سَمک، عَرش، غَمَا، غَمَاء، غَمَاء.

سقمونیا

[ل: شیری گیاه که بز درمان دهیت.]

ف: سَقْمُونیا. (شیره ی علفی است.)

ع: سَقْمُونیا، مَحْمُودَة.

سقموره

ل: دَزْزَه، دَزْزَق، [دَزْزَخ]

ف: دُوزْخَه، دُوزْخ.

ع: سَقْرَة، سَقْر، سَعیر.

سقمقور

[ل: جوره مارمیلکیده کی گوری کلک نمتورره.]

ف: سَقْمَقُور، سَقْمَقُوس.

ع: سَقْمَقُور، اِسَقْمَقُور.

وینه

ل: وتوریره. [رازونیاژ]

ف: گفتگو، گفت و شنید.

ع: بَحْث، صُحْبَة، مُذَاكِرَة، مُصَاحَبَة.

سکاتن

ل: چه سپان، درویندان. [لکاندن، جینودان]

ف: چسپاندن، دشنام دادن.

ع: سَنَب.

سکف

ل: سکف، سدریهران. [سردبرانه]

ف: بَلَنْد، بَلَنْدین.

ع: ساکف، لچاف، عارضه.

وینه-تارگا (۲)

سکۆ

[ل: دک: برزایی دروستکراو بز لاسر دانیشن.]

ف: جَوْتَرَه، جَوْتَرَه، سَكُو.

ع: سَقْفَة، سَقِیفَه، مَسْطَبَة، مَصْطَبَة، دَكَة.

وینه (۲)

سکوت

ل: دیمدن. (سر و سکوت) [بیچم، تمر. شیوه (برانبیری

«هیرولا».]

ف: کَالْبَد، پیکر.

ع: صُورَة، هَيْئَة، قَالِب. (ضِدَّ الْهَيْوَلَى)

ل: سِلْزَت، سِلْزَت. [سه: گیانداریکی بروه ای بناربانگه.]

ف: سَنگ.

ع: کَلَب.

سنگولی

[ل: سگلاز]

ف: هَزْد، شَنَک، قُوقی، خَزْمان، بیدستر،

ویدستر، سگلاب، سگلاو، سقلاب، سگابی.

ع: قُضَاعَة، کَلَبُ الْمَاء، جُنْد.

وینه

سنگدهس

[ل: چواربیلک که له رۆشتندا نۆژنۆی له یلک ده کویت.]

۱- ههیرولا: ماک و گهوه و بنه پرتی هه شتیک،

زاراوهیه کی فهسه فیه. (ر - ر)

ف: قُلُج، سِگ‌دست.

ع: أَصْدَف.

سه‌گسار

[ل: ناحیز]

ف: سِگ‌سار، سِگ‌سَر.

ع: كَلْبُ الرَّاس.

سه‌گ شکاری

ل: یِز. [درنده‌ی پلنگ‌ناسای له پلنگ به‌روکته.]

ف: یوز، سِگ شکاری.

ع: فَهَد.

وینه

سه‌گ ماهی

[ل: گیاندارکی دریایه.]

ف: سِگ‌ماهی، سِگ دریایی.

ع: فُقْمَة.

وینه

سه‌گوه‌پ

[ل: حیم‌میی سه‌گل.]

ف: غَوَاغُو، نُوفَه.

ع: عَوْه.

سه‌گ هار

[ل: سه‌گیک که نه‌خوشی هاری گرتبیت.]

ف: سِگ هار، سِگ گزنده.

ع: عَقُور، كَلْبُ كَلْب، كَلْب حار.

سه‌گ جه‌نگی

[ل: سه‌گ به‌پردان.]

ف: سِگ‌بازی.

ع: مُهَارَشَة، مُحَارَشَة، مُخَارَشَة، تُخَارَش ...

سه‌گ

[ل: نازروونه (قوایی کوش).]

ف: سِگک. (قلاب کفش)

ع: اِیْزِیم، عَقْرَب.

وینه (۲)

سه‌گ‌ناز ← سه‌گ‌ناس

سه‌گ‌ناس

[ل: سه‌گمرگ]

ف: سِگ مَرگ.

ع: نُفُوق.

سه‌لاخ

ل: پُوسِکن، پِسه‌کن. [پست دامانر، کولکر]

ف: پُوست‌کن.

ع: سَلَاخ.

سه‌لاری

ل: سه‌ره، قه‌یره، کُزه‌ژن. [ژنی خاوه‌ن نهمون و زانا.]

ف: سالاره. (زن باتجربه و دانا)

ع: كَهْلَة، سَيِّدَة، فَحْلَة.

سه‌ل‌سه‌ی سه‌سسه‌له

ل: خومارشکین. [اسی پیاله شراب که بیایان یا نیواران

بۆ لابرده‌نی خومار دهنوشن.]

ف: ستا، سه‌تا. (سه‌گیلاس شراب که صبح یا

سر شب برای رفع خمار سر می‌کشند.)

ع: صَبُوح، صَبُوحِيَّة، جَاشِرِيَّة، غَبُوق، غَبُوقِيَّة،

الثَّلَاثَة النَّسَاءَة.

سه‌لایه

ل: مشته، ده‌سه‌دنگ. [ده‌سکی هارن که له بلور یا

داری رفق یا برده‌دگرت.]

ف: پَته، سَلايه. (ده‌سکی هونگ که از بلور یا

چوب سخت یا سنگ می‌سازند.)

ع: مَسْحَقَة، كَوِيَّة.

سه‌لب

ل: سه‌ئن، دارِین، لیکردن، نه‌ری. [زمووت کردن، لیسندن

(دژی پیدان، ثری)]

ف: گُرفتن، رانش. (ضد ایجاب)

ع: سَلَب، نَفی، نَزع، انْتِزاع.

سەلخ

ك: بىن مانىگ، دوايى مانىگ. [كۆتايى ھەيف.]

ف: انجام، پايان. (ماھ) (آخر ماھ يا برج)

ع: سەلخ، سەرار.

سەلەك

ك: سەر. [لە گەردن بەرەوزورى گياندار.]

ف: سەر، سار.

ع: راس.

سەلەك

ك: پياز. [رىشى خېرى ھەندى رۈك.]

ف: پياز، بېخ.

ع: يەسەل، ئەسەل.

سەلەكە — سەلەك

سەلەكە كۈۈ

[ك: سەلى پىسايى.]

ف: سەندە.

ع: ...

سەلەسۈلبەھول

ك: گەمىزە چۆرتكى. [مىزە چركى.]

ف: شاشۋوبى.

ع: سەلسۈ البۆل.

سەلەھم

ك: پىتەخى، سەرزخى. [مامەلەيكە كە پارەى كالا و بەرەبوم

زورتر دەرت.]

ف: پىش خۇرىد، پىش خۇرد، پىشكى.

ع: سەلم، سەلف.

سەلەسۈلبەھول

ك: مەتەن. [مىز بە خۇاكەر - بە خۇداكەر - گەمىزە رانەگر]

ف: شاشۋو...

ع: سەلسۈ البۆل.

سەلىقە

ك: سەرىشتە، سامان، ياسا. [لەنھاتۋوبى، پەسپۆرى.

رەكۋىتىكى

ف: سەرىشتە، نەۋداد، دانىش. سامان، ياسا.

ع: مەھارە، خەيرە، خەدائە، سەلىقە، فەھ. نەظام.

سەلتە

ك: بەربانگ. [سەلتە: پارانەۋى بەر لە بانگ.]

ف: پىش بانگ، دۇرۇد.

ع: سەلتە.

سەلەج

ك: نەۋرام، دەرۋەسى. رەۋا. [چاكى، شايستەيى.]

ف: سەز، سەزگارى. دەرستى، رەۋىي، سەزۋارى.

ع: سەلەج.

سەلەھەدەد

ك: رەۋادىن. [رەۋا بىنەن.]

ف: رەۋادەد، سەزگارىدەن.

ع: تەسۋىب، تەجۋىز.

سەلەم

ك: شەگە، سەلەر. [سەلام (ھەۋالەرسى).]

ف: زەندەش، دەرۇد. (خوش باش)

ع: سەلام، تەجىئە.

سەلتە

ك: سەلتە، رەۋت، قەۋت. پەسادە، سەۋادە. [بەپەشەك.

ھەرۋەھا: بەرەنەرى سەۋا. (بە بى پەندەۋستى سەفەر).]

ف: لەخت، بەرەنە، تەك، تەنھا، پەسادە. (بى لۋازم

سەفەر)

ع: عەرى، عەرى، كەل، كەل، كەلە، مۇسەپەل. فەرىدە،

ۋەجەدە، مۇجەدە، رەجەلە، سەلتە.

سەلتە

ك: سەۋغە، كەمەرى. [نەمەنە: جەۋە پەشاكەكە.]

ف: سەلتە، نەمەنە.

ع: سەلتە.

ۋەنە — سەۋغە

سه لوات

ل: به خشس، ستایش، نامه‌ریزان. [درود، لیبرده‌یی]

ف: زندش، درود، آموزش.

ع: سَلَا، سَلَام. تَحِيَّة. ثناء. رَحْمَة.

سه لاف

ل: تار، غار، تهرات. [دو، لنگ]

ف: دَو، تاخت.

ع: عَدو، رخص.

سه لیته

ل: ده‌راش، بی‌شرم، بی‌ناپرو. [نافرستی دهمش و بی‌حمیا]

ف: چغان، بی‌شرم، بی‌آبرو.

ع: سَلِیْطَة، بَذِیْعَة، ثَرِیْعَة، سِلْقَة، فَاحِشَة، فَحَاشَة،

مُلَقَّعَة، مِدْاص.

سه لها

ل: هله‌که، چزی. [دیلان (سماکردن)]

ف: چوپ، چَم و حَم. (رقصیدن)

ع: رَقص، دَعْكَسَة.

سه ماهت

ل: جوامه‌ردی، به‌خشش. [جوامیری، چارپوشی]

ف: سَمَناک، کِیْفُوس، جَوَانَمَرْدی، بخشش،

بخشایش.

ع: سَمَاحَة، قُوَّة.

سه ماهی

ل: ژنهریاگ، ژنه‌فته‌نی. [بیسراو، به پتی بیستن]

ف: شنیده‌ای، شنیدن.

ع: سَمَاعی.

سه ماوه

[ل: نامرازکی چا لیتانه]

ف: سَمَاوَر.

ع: مَحْمَة.

ویندی هیه.

سه متوور

[ل: نامیریکی مَزیقایه.]

ف: سَمْتُور.

ع: سَمْتُور، صَمْتُور.

سه هم

ل: زهر، ژار. [زهر]

ف: زهر.

ع: سَم، ذَعف، ذَعاف، ثَفاف، قَشَب.

سه مَور

[ل: گیاندارتکه له ده‌لک و پشیل ده‌جیت، پیسته‌کی]

ف: مَور.

ع: سَمُور.

ویند

سه مهر

ل: بار، بر، میوه. [برهم]

ف: بار، بر، میوه.

ع: ثَمَر، قِطَف.

سه مهره

ل: تهمره، ناسو، نازار. [بدلا، کیشه]

ف: آسیب، آزار.

ع: حَدِیْثَة، نَارِزَة، فَادِیْحَة، قَارِیْعَة، دَاهِیْیَة، فَاجِیْعَة، بَلِیْیَة،

رَوِیْیَة، مُصِیْبَة.

سه مهره

ل: سرگزشت، گوزارشت. [چیزک، بسرعات]

ف: سرگذشت، گزارش.

ع: حِکَایَة، سَمَرَة، مَاجَرِی.

سه مهن

ل: زورد، ته‌لایی. [زوردی ئالتوونی. (واک) نهمی]

سمن.

ف: سَمَنَد، زرد طلایی. (اسب سمند)

ع: أَصْفَر، سَمَنَد.

سه همن

[ك: ياسمين (گوئیکی بناریانگی پینج پرده)]

ف: سَمَن. (گلی است معروف پنج برگ.)

ع: وَثِير، سَمَن.

سه همنهوك - سَنَك

سه همندهر

[ك: گیانداریکه له نار ناگردا دهژی.]

ف: سَمَنْدَر، ساماندر، سُوْمَنْدَر، سَمَنْدور،

سالامَنْدَر، سَمَنْدَل، سامندل، سَمَنْدُول،

سَمَنْدُون، سَمَنْدُوك، آذرشین، آذرشب، آذرگون.

(جانوری است در آتش زیست می کند.)

ع: سُرْفُوت، عِظَايَة، سَمَنْدَر، سَمَيْدَر.

وینه

سه همنقور

[ك: پارچمیه کی زرد ناسکی بناریانگه.]

ف: سَمَنْقُور. (پارچه ای است خیلی نازک

معروف.)

ع: سَمَنْقُور.

سه همنی

[ك: حلوایه که له ره گی فیریکه گهم دروست ده کزیت.]

ف: سَمَنْو. (حلوایی است از بیخ گندم سبز شده

می سازند.)

ع: نَبْدَة.

سه همنی

[ك: گهم یا نیسکینک - بۆ نمونه - که به بۆنهی

دست پیگردنی سالی نویزه ده پیریتن.]

ف: سَمَنی. (گندم یا عدس مثلاً برای تحویل

سال سبز می کنند.)

ع: حَقْلَة، مَحَقْلَة.

سَمَا

[ك: گیایه کی روانکری بناریانگه.]

ف: سَمَا، سَیَا. (علفی است مسهل معروف.)

ع: سَمَا.

وینه

سه نندن

ك: سَمَن. [کرین]

ف: خَریدن.

ع: اشترَاء، اِيتْيَاع، شَرِي، شَرَاء.

سه نندهر ووس

[ك: بوردیکی بناریانگه له کارها ده چیت.]

ف: سَندروس، سَندَرَه، سَندَر. (سنگی است

معروف شبیه به کهربا.)

ع: سَندَرُوس.

سَنَك

ك: كوچك. [برد]

ف: سَنَك، بَرَد...

ع: حَجَر، جَلَمَد، جَلْمُود....

سَنَك

[ك: کیش، ورنه]

ف: سَنَك، سَنَگه.

ع: وَرَنَة، سَنَجَة.

سه نگانی

ك: نَنازه، بهرا بهر. [بې، نندازه]

ف: سَنَك، همسَنَك، اندازه، برابر.

ع: مُعَادِل، مُسَاوِي، مقدار، میزان.

سه نگان - سه له سه ننگن

سه نگو - دَوَاو

سه نگباران

ك: سَنَگسار، گزپه جور. [بوردباران]

ف: سَنَگسار، سَنَگباران.

ع: رَجَم.

سه ننگن - کوچن

سه ننگداجان

[ک: قورس بورن]

ف: سنگین شدن.

ع: ثَقُلَ، انْعَصَرَ.

سنگدان

[ک: گوشار خسته‌سمر.]

ف: سنگ‌دادن، فشار دادن.

ع: اعْصَرَ، ثَقِيلَ، تَوَزَنَ، اسْتَنَادَ، اعْتَمَدَ، اِسْتَكَاءَ.

سنگ‌زاوهره

ک: بازار، سنگگا. [دژوار]

ف: آندرز، گاو‌زهره، پادزهر.

ع: حَجَرُ الْبَقَرِ، فادزهر.

سنگفروش

ک: کوچکچن. [بردرپژ، چورپژ]

ف: سنگ‌فروش.

ع: بَلَطَ، رَصَفَ، تَبْلِيَطَ، تَفْرِيشَ. رَصِيفَ، مُبْلَطَ

(طريقَ رَصِيفَ او مُبْلَطَ)

سنگفروش کردن

ک: کوچکچن کردن. [بردرپژ کردن]

ف: سنگ‌فروش کردن.

ع: رَصَفَ، تَبْلِيَطَ، تَفْرِيشَ.

سنگکا ← سنگ زاوهره

سنگ لیٚنیان

[ک: ریزلٚنیان، قدرگرتن]

ف: آرجمند داشتن.

ع: اعْزَازَ، اِكْرَامَ، تَعْظِيْمَ، تَقْدِيْرَ، اِحْتِرَامَ.

سنگلاخ

ک: زریان، کیفسان. [بمردلان، رهمن]

ف: سنگلاخ، سنگزار.

ع: حَرَّةٌ، لُوبٌ، ظَلْفٌ، ظَلْفَةٌ، حَجِيْرٌ.

سنگ و بهرد

ک: نارچژو. [قورسای خسته‌سمر.]

ف: سنگ گذاشتن، فشار.

ع: عَصَرَ، اِعْصَرَ.

سنگ و وهزن

ک: سنگینی. [کیش، قورس، ریز، شکز]

ف: سنگ، سنگینی، گرانی.

ع: وَزَنَ، وَقَرَ، وَقَارَ، رَزَانَةً، ثَمَكِيْنٌ.

سنگمر

ک: پارترگا. [ممتیرز، حشارگه]

ف: سنگر، پرهیزگاه، کمین‌گاه.

ع: مَكْرَسٌ، مِتْرَاسٌ، مِتْرَسَةٌ، مَحْرَسٌ، حِصْنٌ، مَكْمَنٌ.

سنگ‌سار ← سنگباران

سنگ‌کی

[ک: نانیکه لیسر چمدا دبرژنرتن.]

ف: سنگک، سنگکی.

ع: طُرْمُوسٌ، مَلَّةٌ، خَبْرُ الْمَلَّةِ.

سنگین

ک: قورس. [به‌کیش]

ف: سنگین، گران.

ع: وَاِزَنَ، وَزَنَ، فَادِحَ، ثَقِيْلَ، رَزِيْنَ.

سنگین

ک: گران، نارام، سرخو. [برپژ، شکودار]

ف: سنگین، گران، آرام، زریو، مهست، گران‌گوش.

ع: وَقُوْرٌ، مُوَقَّرٌ، مُؤَدَّبٌ، رَزِيْنٌ، ذُوْ وَقَارَ.

سنگین

ک: داگیریاگ. [داگیرا، داهیزرار]

ف: سنگین.

ع: كَسِلٌ، رَذِيٌّ، ثَقِيْلٌ، وَقِيْطٌ.

سنگین‌بار

ک: بار سنگین. [باری قورس. (ناو‌لناری باره‌کیده.)]

سَهَنگینی

لک: گران، سهرخوئی، نارامی. [هینمی، شکزداری]

ف: بَرهیش، پرهیش، پرهیش، فَرهیش، زریوی،

مِههستی، هنگ.

ع: وَقَر، مَکانه، اَدَب.

سَهَنگینی

لک: قورسی. [بی‌دسوریدبون (واک) قورسی‌یونی پی -

دیزجورلانهوه - که دمیته هژی وانپیراندنی نیشوکار.]

ف: سنگینی، گران، (سنگینی یا مثلاً که کار دیر

انجام شود.)

ع: أوق، شُوم، ثَقُل.

سَهَنگینی گونچکه

لک: کم ژنه‌فتن، دیر ژنه‌فتن. [قورسی‌یونی گوئی، باش

نمیست]

ف: سنگینی گوش، دیر شنیدن.

ع: وَقَر.

سَهَن

لک: سهندن، خرین، کرین. [به پاره و مرگرتن.]

ف: ستان، ستاندن، ستدن، خَریدن، گرفتن.

ع: شَرَاء، شَری، اِشْتِراء، اِبتِیاع.

سَهَن

لک: لیسَهَن، لَیْزین، [و مرگرتن، زوت کردن]

ف: گرفتن، بریدن.

ع: أَخَذَ، سَلَبَ، اِئْتَزَعَ، اِزْدِکَا.

سَهَن

لک: گلهدان، [و مرگرتن، گلدهانه]

ف: گرفتن، پذیرفتن.

ع: أَخَذَ، قَبُول.

سَهَنهوه

لک: لیسَهَنهوه، [لَیْزمرگرتنهوه]

ف: سنگین بار، گران بار. (صفت بار است.)

ع: اَثْقَال، ثَقِيل.

سَهَنگینبار

لک: قورسی‌بار. [بارقورس (ناره‌ناری) و لاخه: رلاخی

بارقورس.]

ف: سنگین بار، گران بار. (صفت الاغ است.)

ع: مُوقَر، مُوقَر، ثَقِيلُ الحَمَل.

سَهَنگین‌پا

لک: پاتورس. [کسیک که دیر دهجوریتنهوه و گورجوگون

نیه.]

ف: سنگین پا، گران پا.

ع: مَأْوُوق، مَشْوُوم، ثَقِيلُ القَدَم.

سَهَنگین‌دهس

لک: دیردهس. [دهسوسان، بی‌دسورید (کسیک که کارگلی

دهستی دیر تنوار ده‌کات.)]

ف: سنگین دست، گران دست. (کسی که کارهای

دهستی را دیر تمام کند.)

ع: مَأْوُوق، ثَقِيلُ اليَد، بَطِيءُ اليَد.

سَهَنگین‌سر

لک: سهرقورس، سهرسخت. [کله‌لِیَق، قیرسجه]

ف: سرگران، سنگین‌سر، سخت‌نگام.

ع: شَدِيدُ الشَّكِيمَةِ، ثَقِيلُ الرَّاس.

سَهَنگین و گران

لک: سَهَنگین، سهرخو، نارام. [هینم، شکزدار]

ف: زریو، مِههست، آرام، سنگین، گران.

ع: مُوقَر، مُؤَدَّب، وَقُور.

سَهَنگینی

لک: قورسی. [به‌کیش‌بون]

ف: سنگینی، گران.

ع: ثَقُل، ثَقَالَة، وَزَانَة، وَزَن.

ف: پس گرفتن، بازستاندن.

ع: استرداد.

سمنهوه

ك: واورژ. (یه كی دای نه دا و یه كی نه پستیته و.) [سمنهوه

(وه لادانهوی گۆرانی.)]

ف: بازگفتن، واگفتن. (جواب گفتن آواز)

ع: خرّجیع، خرّیدید.

سمنه د

ك: كاغز، نویشته. [به لگنامه. قباله]

ف: چك، بیله، ترده، نوشته.

ع: سَنَد، سِجِل، قَبَالَة.

سمنه لی

ك: سَمَل. [دره ختیکی بۆغۆشه].

ف: سَنَدَل، چَنَدَل، چَنَدَن.

ع: صَنَدَل.

وینه

سمنه لی

[ك: کورسی لیسر دانیشتن. «سمندل» به مانای پیتاوه،

«سمندلی» واته: جینگلی کوش.]

ف: زیرگاه، صندلی، سَنَدَلی. (سندل بمعنی

کفش است، سَنَدَلی یعنی جای کفش.)

ع: کُرْسِی، صَنَدَلِی، مَقْعَد.

سمنه لی سمنه ری

ك: سمنه لی بان بار. [کورسیه که دوشیتتیره و له باردا

هه لده گوردیت.]

ف: صندلی دولایی.

ع: مُثَنّی، مُدَرَج، مَطْوِی.

سمنه لی گنیم

ك: سمنه لی پارچه یی. [جوزه کورسیه کی پارچه ییه که

دهوشیتتیره.]

ف: آندول.

ع: مَطْوِی.

وینه

سمنه ری

ك: تهرس. لاس، سمور، شیاکه، پدین. [پیسایی گا و

نازه له کانی تر.]

ف: سرگین، گشته، غُوش، غُوشا، غُوشاد،

غُوشای، غُوشاک. (مدفوع گا و یا سایر

حیوانها)

ع: رَوَث، خُره، رَجع، دِمَن، رَجِیع، خُثا، جَلَة، لَاث،

سریقین

سمنه ری کیش

ك: پدین کیش، کووت کیش. [کسکدوی زیل و خورشخال.]

ف: هاری، براو، سرگین کش.

ع: کَنّاس.

سمنه ریگا

ك: سمرگا، سهریان، لاسگا. [سه لوتنك، سهرنوتلك]

ف: شَلَه، شَلْتَه، شُولَه، تَبِیرَه، سرگین گاه.

ع: دِمْنَة، مَرَاث، مَخْرَه.

سمنه زه

[ك: نامرازکی جولاییه.]

ف: سنیزه، (افزار جولاییی است.)

ع: سَنِیْجَة.

سهما

ك: سه با، بای سهما، بای خوره هه لات. [ناری بابه که.

(برانبه ری بای رَزْژاوا.)]

ف: بادبرین. (ضد باد دبور)

ع: صَبَا، اَیر، هَیر، رِیحُ الصَّبَا، قَبُول.

سموایت

ك: بهرجا گهل، وِساگ گهل. [راوستا و گهل، جینگیر گهل]

ف: بزجایگان، بزجاماندگان.

ع: ثوابت، ثابتات.

سواد

ل: خوئشن، خوئسوارى. [خوئسوارى (بهره و توانایی

خوئندنه).]

ف: خواندن، سواد. [مَلَکَه ی خواندن]

ع: قِرَاءَة، عِلْمُ الْقِرَاءَة.

سواد

ل: رونویس. [رونویس، لیبِرنوسرار]

ف: رونویس، رونوشت.

ع: نُسْخَة، سَوَاد، مَسْوُودَة.

سواد

ل: رهش. [رمشیتی، برانبری سپیتی]

ف: سیاهی.

ع: سَوَاد.

سوادار

ل: خَوْنَدَار. [خوئسوار]

ف: سَوَادْدَار، باسواد.

ع: قَارِئ، مُقَرَّرِئ، عالم.

سواده

ل: پیاده، سَدَت. [برانبری سوار. (کسینک که پنداریستی

سفری پی نیه).]

ف: پیاده. (بی اسباب سفر)

ع: راجل، مُجَرَّد، مُتَرَجِّل، (مُشَاة) فِیَادِج.

سواو

ل: دوروس، راس، بدجینگه. [دروست، بدجی]

ف: هوده، بجا.

ع: سَوَاب، حَق.

سواو

ل: پاداشت، قمروری. [دسکوت، قمروری]

ف: کرفه، پاداش، داشاد، سَوَاب.

ع: ثَوَاب.

سودا

ل: ولین، بیژ، رهشایی. [نخوشینیکی پیسته.]

ف: بُرِیُون، گُریُون، اَگریُون، گرارون، گوارون،

کوارون، اَندوب، اَنزوب، اَندروب، اندوج، اَدرَقَن،

ولین، داد.

ع: سَوْدَاء، سَوْدَاء. قَوِیَاء، حَزَان.

سودا

ل: دادریسدت. [مامدله]

ف: سَوْدَا، دادوستد.

ع: مُعَامَلَة.

سوداگر

ل: بازرگان، دادریسدتگر. [تاجر، مامدلچی]

ف: سوداگر، دادوستدگر، بازرگان.

ع: مُعَامِل، تاجر.

سور

ل: ههستم. [سبرهینانی پژمه. (دژی جهخت).]

ف: صَبَر. (ضد جَخذ)

ع: صَبَر، عَطَسَة.

سور

ل: سَدَنِیر، سَدَخَوِر، تهرس، لاس. [شیاکه، پدین]

ف: سرگین، غُوش، غُوشا، غُوشاد، غُوشاک،

غُوشای، گشته.

ع: رَوْث، خُرء.

سور

ل: نارام، یدواش. [هَیَواش، لَسَرخَو]

ف: آهسته، آرام، یواش.

ع: تَأْثِی، بَطْوَ.

سور

سوز

ك: سوز. [شینو، روا]

ف: سبز، سبز شده، رویا، زویده، رسته، دمیده.

ع: نایت، نامی، نبات.

سوز

[ك: روان، شینو]

ف: رستن، روییدن، رنگیدن، دمیدن، سبز شدن.

ع: نبت، نبات، انبات، تثبت، نشا، نشوء، نشاءة، نمو، حصول، وصول.

سوز

[ك: مامدنی سلم]

ف: زُمون، آرمون، پیش خرد.

ع: ستم، سلف.

سوز

ك: تفرزش. [فرشتی کشتوکا به سوزی. (دپرشتی

بکره بلام مانای چارگ دهدات.)]

ف: ترفروش. (بر وزن فاعل است. مقصود

مصدر است.)

ع: اجباء، مُحاقّة.

سوز

[ك: رواندن]

ف: رویانیدن، سبز کردن.

ع: انبات، تحصیل.

سوز

ك: گیا، سوزلای. [گیای تر.]

ف: سبزه، مرغ، گیاه. (سبزه ی تر)

ع: خضراء، عُشب، کُنا، نبت، نبات.

سوز

ك: گیا. [گیای سوزی و شکو.]

ف: سبزه، گیاه. (علف سبز خشکیده)

ك: سهر، ورینگ، نارام، تار، لینگ، مندر، وقره.

[دانیخوداگرتن، خُراگرتن]

ف: شکیب، شکیبایی، شکیفَت، ژکفر، ژکفری،

نیناد، مولش، آرام، تاب، بردباری.

ع: صبر، قرار، طاقة، تحمّل، تجلّد، كفّ نفس، ثانی.

سوز

ك: گا. [کلهوی گا، کلهوی دروم.]

ف: گاو، گاوگردون. (برج ثور، برج دوم)

ع: ثور. (بُرج الثور)

سوز

ك: بوسه، بوتسه، نارام بگره، مندر بگره، وقره بگره،

جاری، جارتکان. [لسرخز به، راوسته!]

ف: بشکیب، بایست، آرام بگیر، بیاسای!

ع: اصبر، توقف، تان، علی رسلک!

سوز

ك: وقره گیر، ورینگ گیر. [خُراگر، دانیخوداگر]

ف: ژکفر، شکیب.

ع: صابر، صبور، مُحمّل.

سوز

ك: سدنیرگا، سدیوان. [سرمونلک، سلمونلک]

ف: شلّه، شوله، شلّته، چمین، تبیره، سرگین گاه.

ع: منه، مراث، مَزبَلَة، مَخْرَة.

سوز

[ك: رنگینکه]

ف: سبّز.

ع: أَخْضَر، خُضْر.

سوز

[ك: شین، روا]

ف: سبز، رسته، روئیده، دمیده.

ع: نابت، نبات، نبت. حاصل.

ع: قَفِيف، قَبِيب، كَلَّا. قَتَّ، خَلَّى، لَيْف.
سموزه

ك: گه‌نگزن. [رشته‌اله]

ف: سبزه، سیه‌چرده، گندم‌گون.

ع: اَسْمَر، اَخْضَر، اَدَم، سَوْدَة.

سموزه‌کوا

ك: خرم‌مرده. [کنه‌سه]

ف: سَبْزَك، سَبْزَقْبَا، كَرْبَه ...

ع: اَخِيل، خُضَارِي ...

وینه ← غوسه‌ری

سموزه‌لن

[ك: سروزار]

ف: سَبْزَه‌زَار، سَبْز، خَرَم.

ع: خَصِيب، عَشِيب، مَرَج.

سموزه‌لنی

ك: چیمه‌ن، میرگ. [گیاجار، چمنن]

ف: مَرَج، چَمَن، سبزه‌زار.

ع: خَصَب، خِصْنَب، خَصِيب، خَضِر، خُضْرَاء،

خَضِیمَة، مَرَج، عَشِيب.

سموزی

[ك: سموزه: گیای دستچین بز خواردن.]

ف: سبزی، سَمُو، تَرَه.

ع: بَقَل، لِفَاظ، خُضَار، خُضَر.

سموزی

ك: میوه، شینایی. [میوه، بهر]

ف: میوه، سبزی.

ع: فَاكِهَة.

سموزی

[ك: سموزیتی (رنگی سوز).]

ف: سبزی. (رنگ سبز)

ع: خُضْرَة.

سموقات

ك: دیاری، ده‌ساریز. [ده‌ساریقانه: پیشکشیک که پاش

گیرانوه له سلفر ده‌یدن به خوش‌ریستیک.]

ف: سُوْغَه، سُوْغَات، بَلَك، اَرْمَقَان، یَرْمَقَان،

راه‌آورد، دست‌آویز، دست‌موزه، راه‌واره.

ع: ثُخْفَة، هَدِیَة، عُرَاضَة، لُهْتَة. زَلَه.

سموقانی

ك: ... چنگله. [تیرتالی به‌پورک.]

ف: باوین، ساوین، ساویس، گیره، سَراچه،

جَلالی.

ع: سَلَة، مِشِیْعَة، قَرْمَل.

سمول

[ك: روه‌کینه.]

ف: زلف عروس‌ان. سرخ مرز.

ع: عَصَى الرَّاعِي.

سمول

ك: پارۆ. [سه‌لپ (سه‌لپ بدلم لی‌خوپین).]

ف: چَپَه، خَلَه، بِلَك، فَه. (پاروی کشتی‌رانی)

ع: مُرْدِي، مِقْدَاف، مِجْدَاف، مِجْدَاف.

وینه ← پاروی کشت

سمونجک

[ك: گیایه‌که مشک‌ی پی‌ قانگ ده‌دن.]

ف: گیاهی است که مشک را با آن بخور دهند.

ع: ...

سموه

ك: گوزه. [ده‌ری نار له سواتت.]

ف: سَبْئُو، كُوْزه.

ع: كُوْز.

سموده

[ل: سەبته]

ف: سَبَد، سَوَد، لَوَد، نَوَپان، کوار، کوارە، کوارا،
کبارە، نام و ز. کَلج، کَلج.

ع: قَرطَلَة، دَوَحَة، سَقَط، سَلَة، نَقَالَة.
وینە

سەبیر

ل: دەفر. [جینگى شت تێکردن.]

ف: وند، آوند، آوند، باهار، سَوین.

ع: ظَرَف، رِعاء، اِفاء، اَنِیة.

سەهلەنگاری

ل: ناسانگى. [گویەدان، گرنگی نەدان، چارپەزى]

ف: سەهل انگاری.

ع: تَساهُل، تَسامُح، تَمَهَل.

سەهنە

ل: نەزەر، بى گۆچکە. [سەرسەخت، کەللەریق]

[گویەتیست]

ف: سَكاچە، سەتیھندە، سەتیزكەندە، نەشنوا.

[حرف نەشنو]

ع: عَنود، عَنید، لَجوج.

سەهو

ل: جووڕیسان، سەرچوون، لەسەرچوون، لەبەرچوون،

لەهۆشچوون. نەزانست، پەشۆکیان. [سەرلەشتیان،

لەتێكچوون]

ف: شكوخ، ریژك، رَمژك، ندانستە، ناخواستە.

فراموشی.

ع: سَهو، فُهو، خَطَا، غَلَت. نسیان.

سەهۆل

ل: یەخ. [سۆلە، ئاوی بەستوو. (وشەیهکی کرماجیە).]

ف: یخ، مسر، هسر. (کرماجی است.)

ع: یَخ، جَمَد، جَلید.

سەهەن

ل: سَیوهر. [سَیوهر (سایه درخت).]

ف: سَهَند، سایه. (سایه ی درخت)

ع: فَيء، ظَليل، ظَليلة، ظِل.

سەبیح

ل: کینگەر، شارانگەر. [گەریده، گەشتیار]

ف: زمین پیما، جهان گرد، گیتی نور.

ع: سَبَاح.

سەبیاحەت

ل: گەشت، گەریان، سەیران. [گەشتیاری، گەریدهی]

ف: غوش، گەشت، گردش. جهان گردی.

ع: سَبَاحَة، تَفَرُّج.

سەبیحوون

[ل: ئاوی روپارنەکە. (روپاری سەبیحوون).]

ف: سَبِحوون. (رود سیحون)

ع: سَبِحوون.

سەبیخە

ل: ئالە، شەبەخ، شەبەخ. [گرمە، شەبەخ، زریکە]

ف: شەبەخ، شەبەخ، ئالە، فریاد.

ع: صَبَاحَة، صَهیل.

سەبێزکە

ل: سَبْكَ. [سَبْزەتۆکە (گیایەکە بۆ خواردن دەشێت).]

ف: علفی است خوردنی.

ع: ...

سەبیر

ل: گەشت، گێژ، سەیران، گەریان. [گەران لە دەشتودەر.]

ف: گەشت، غوش، گردش.

ع: سَبِیر، سَبَاحَة.

سەبیر

ل: تواشا. [نواپین، روانین]

ف: تماشا، نگاه کردن.

ع: نَظَر، نَظَارَة، تَبَصُّر.

سهیران ← سهیر

سهیرانگا

ك: گیلگه. [جینگه سیران کردن.]

ف: گردشگاه.

ع: مَسِير.

سهیزان

ك: ژیرزویینی، سردار. [ژیرخان]

ف: شبستان، سخفانه، سرداب، سردابه،

زیرزمینی.

ع: دَیْمَاس، دَوْلَج، قُغْب، قَبْو، سَرَب، سرداب.

سهیله

[ك: سورکه‌لنای «سهیوللا» یه.]

ف: مخفف «سهیوللا» است.

سهیقل

ك: پەرداخ. [سافولوس]

ف: پرداخ.

ع: صَیْقَل، جَلَاء.

سهیل

ك: لاپار، لافار، لاسامه، لوشاره، سهیلار. [سیلار]

ف: لاختیر، لوشاره، سیلاب، قُر.

ع: سَیْل، زاعب، ابهمان.

سهیلاو ← سهیل

سهیلاوکن

ك: لافاوکن. [کنند، زوییک که لافار دایدیوه.]

ف: قُرکُند، سیلاب‌کند.

ع: جُرْف.

سهیلکا

ك: لافاوگا. [سیلارگر]

ف: قُرگاه.

ع: مَسِل، مَسِيل.

سهییاره

ك: بجم، رومان. [هماری گهرزك.]

ف: دَرْدَمَه، دَرْدَمَه، هَرَبَاسَت، زَوَان، گردان.

ع: سَیَّارَة. (سَیَّارات سَبیع)

سی

[ك: ژماره پاش بیست و نۆ.]

ف: سی.

ع: ثَلَاثِین.

سی

[ك: نندامی هئاسمدان له لشدا.]

ف: شش.

ع: رَهْه، سُحْر، سَحْر، سَحَر.

وینه

سی

ك: نازار سی. سل. [نخوشی سی، دودوسی. هروها:

سیل]

ف: آزار شش. سل.

ع: ذَاتُ الرِّقَّة. سِلْ، سُلَال، هُلَاس، دِق.

سی

ك: سیان. [ژماره پاش دور.]

ف: سه.

ع: ثَلَاثَة.

سی

ك: پەش، مشک. [رهگینه، برانبیری سپی.]

ف: سیاه، تیره.

ع: أَسْوَد، أَسْحَم، أَسْحَم، أَحْثَم، أَكْفَح، حَالِك.

سیاتاله

ك: رهشتاله، سیاهرده. [نهمری مهیلوروش.]

ف: سیه‌چرده، سیاه‌چرته، سیاه‌قام.

ع: اَسْمَر، اَدَم، اَقْتَم.

سیاتاله

ك: به دېه خت، رږږېش، كوټول، سیاچاره. [كلول،

چارمېش]

ف: بدبخت، بداخت، سیهروز، سیاہبخت.

ع: شَقِي، مَنحُوسُ الطَّالِع.

سیاچاره—سیاتاله

سیاهمرد—سیاتاله

سیار

ك: كَومَك، شاگرد. [ناریکار، بردهست، قوتابی]

ف: سیمیار، دستیار، مددکار، یاری دهنده.

شاگرد.

ع: مُعِين، تَلْمِیْذ، مُتَعَلِّم، (مُتَعَلِّمَة)

سیلر

ك: سِلْدَار، سِلْاوی (سوکه له کراوی «سیدار».)

ف: دارای سل. (مخفف «سیدار» است.)

ع: مَسْلُول، مَسْحُور، مَسْحُوف، مَدْقُوق.

سیارخان

ك: رِیحَانِیْ شَد.

ف: آس، اَسْفَرَم.

ع: حَقِيق.

سیلزاخ

ك: زاجی رش.

ف: شخار، قلیا، زاج سیاہ.

ع: قَلْبِي، زَاغُ الْأَسَاكِفَة.

سیلسالی

ك: وشکه سالی. [گرانی، قاتوږي (سالی نهات).]

ف: خَشْک سالی.

ع: جُدُوِيَّة، مَحْوَل، اُفُوک، شُصُوب، شَهَب، کَحَل،

اِکْحَال. تَجْدُب. (سَنَّة جَدْبَاء)

سیاسهت

ك: پرنساری، خاکداری. [رامیاری]

ف: پرستاری، کشورداری.

ع: سَيَاسَة.

سیاسهران

ك: دِرویشْگِل، سادات]

ف: سیه سران، نرویشان.

ع: نَرویش. سادات.

سیاق

ك: نویسنی وشه به خمتی کیشراو، یز نمونه:

«نملواصل» ناوا دنروسن: «رتنه»]

ف: سیاق. (نوشتن کلمات با خطوط ممتده، مثلا

الواصل را اینطور [مانند شکل] می نویسند.

ع: سِیَاق.

سیاق

ك: مارهی، کلوین. [مارپرانده]

ف: کابین.

ع: سِیَاق، سِدَاق، عَقَر، شَبَر، حَبَاء.

سیاقه لهم

ك: نیگاری رنگ ندرکراو.

ف: گزار، پیرنگ.

ع: رَسَم، طَرَح.

سیاهار

ك: ره شمار. [ماری سیارنگ.]

ف: سیه مار، مار سیاہ.

ع: سَالِخ، اَسْوَد سَالِخ.

ویندی هدی.

سیاهمال

ك: رهشال، دبرار. [تاوَل، چادر، کون]

ف: سیاہ چادر.

ع: فُسطاط، خِباء، حِواء.

سیان

ل: گاین، پهرین. (سگ) [جروت‌هرون]

ف: سپوختن، گادن.

ع: وطن، جماع.

سیان^۱

ل: سی. [ژماره‌ی پاش دور].

ف: سه‌تا، سه.

ع: ثلاثة.

سیان سیان

ل: سی سی. [سی - کس یا شت - له پاش سیی تر].

ف: سه‌تا سه‌تا.

ع: ثلاث، مَثَلث.

سیانه

ل: سیان. [سی‌دانه‌یی]

ف: سه‌تایی.

ع: مَثَلث، ثلاثة.

سیاو

ل: رهش، سیا. [ره‌نگینکه].

ف: سیاه.

ع: اَسود.

سیاوله

[ل: ره‌شکه: تورتکی ره‌شه، ده‌یکن به ناند].

ف: سَنز، سَنیز، شونیز، شینیز، کُرنج، کُونج،

غُرمُج، غُرمُج، بوغُنْج، خُنْجک، خونْجک

سیسارون، سیاه‌دانه.

ع: شونیز، شینیز، الْحَبَّةُ السُّوداء.

سیاوان

ل: بزَن رهش. [ره‌شانگ، بزَن‌سور]

ف: بز سیاه.

ع: اَلْمَعْرُ السُّود.

سیاهه

ل: قه‌له‌مداد. [لیسته]

ف: سیاهه، آواره.

ع: قائِمة، اَرْقام، بیان.

سیباز

ل: کهرشه‌ل. [یاربه‌کی بناربانگه].

ف: پُشتک‌بازی. (بازی معروف است.)

ع: قُقِیْرَی.

سی‌بن‌هره

[ل: گوتِرکه، سی‌بن‌عمرزله]

ف: لارو.

ع: قِیصوم، ثُقَاحُ الارض.

سیته‌ر

ل: سی‌ور. [سایه]

ف: سایه.

ع: ظِل.

سیپا

ل: دَیْزِیا، سیپایه. [سیپایی ناگردان].

ف: سه‌پایه، دیگ‌پایه، دیگ‌پا، دیزندان.

ع: مَنصَب، غُذاف، اُثْفِیَّة.

وینه‌هیه.

سیپا

ل: مه‌شکه‌ژن. [سیپایی مشکه].

ف: سه‌پا، سه‌پایه، سه‌چوبه.

ع: شِجَاب، مِشْجَب، شُجْب، حَمَائِر، حَمراء.

وینه

سیپاره

[ل: سی جزمی بش‌یش‌کرای قورئان].

۱- له ده‌سنووه‌که‌دا ناوا نووسراوه: «سیان». (ر - ر)

ف: سسی پاره. (سسی جزوه‌ی قرآن که مجزا باشد.)

ع: أجزاء.

سیپان

ك: پۆشن، شەنگ. [جلوبەرگ، كەلپەل، رایەخ]

ف: پوشاک، پوشنه، رخت.

ع: لباس، دثار، ثوب. ظهرة، فرش.

سیپان

ك: چنگاژ. (بزنجایی و رۆژ) [هەرمیشتە (كۆلیتری

تريت كراو له رۆژندا).]

ف: چنگال، چنگالی، سكارو.

ع: حیس، دلیك.

سیپالوو

ك: سیگۆشه، دۆر. [ناوێزه]

ف: سه پهلوه.

ع: مَنشور، مَوشور، مُكُث.

وینه

سیپالوو

ك: سیستیه، سیجابه. [دركینکی سى چوكلەى خۆپسكه،

یا شتیکی دەسکردی لەر چەشنه كه له زبو یا ناسن دروست

كرايیت.].

ف: سیالخ، سه پهلوه، سه خاره. (خاری است سه

شاخه، خودرو، یا شبیه آن از سیم یا آهن

می‌سازند.)

ع: حَسَك.

وینه

سیپایه ← **سیپا**

سیپه

ك: ماشه. [زمانی تەڵە پەلەپیتەکی تەفنگ.]

ف: غماژك، ماشه.

ع: ضامنه.

وینه ← زینه / ماشه

سیپه‌ره

ك: شعور. [گیایه‌کی سی‌برگه. هه‌روه‌ها: شەبەر]

ف: سه پهره، سه‌برگه، سَمَن، آزۆرد، گُرکمان.

شېدر، شَفَتَل، انده قوقی، اندقوقو.

ع: ذُرْق، نَفَل، قُرط، حَندقوقه.

وینه

سی‌پهل چهره‌نگ

[ك: نەسپەك كه سى پى سپه.]

ف: سه پاسفید. (اسپی که سه پایش سفید

باشد.)

ع: حَجیل.

سی‌په‌یدا

ك: زاكان، سى زاگ، سى جۆره. [سى‌زاده‌كه: مەبەست

گیاندار و روک و بی‌گیانه.]

ف: سه‌گوهر، سه‌فرزند، زادگان، سه‌گونه،

سه‌هستی.

ع: موالید ثلاث.

سیپتار

[ك: نامی‌رتکی مزیقیایه.]

ف: سه‌تار، ستو.

ع: مَزَهَر.

وینه

سی‌تۆ

ك: رووكش. [رووكیش (پاری رووكیش. ئیدیزمیشه له

مرۆژی دەرپۆد).]

ف: سه‌تو، سه‌تویه. (پول روکش، کتایه از آدم

دورو هم هست.)

ع: سَتوقه.

سینه

ك: دزگ، فریت. [دزرو]

ف: فرت، بالواسه.

ع: ستا.

سینه‌ه‌کی

ك: ف‌ت‌اح پاشایی. [اجزوه هدلپ‌ر‌کینه‌که.]

ف: سه‌خیز. (نوعی از چوپای است.)

ع: فَرَنج، فَنَرَج، فَرَنجَة.

سی: چوره ← سی: په‌یدا

سینه‌ك

[ك: برنکی دارمازوره.]

ف: پَزَغَنَد. (یکی از ثمرهای درخت مازوج

است.)

ع: فَزَغَنَد.

سینه‌چه

ك: سیپالو، سینه‌خه. [در‌کینکی سی‌چو‌کلیدیه. ه‌م‌روه‌ها:

ه‌م‌ر‌شتیکی د‌م‌کردی سی‌چو‌کله.]

ف: سیال‌خ، سه‌پهلو، سه‌خاره.

ع: حَسَك.

سینه‌جیه

ك: خ‌ه‌سه‌خانه. [ن‌خ‌ز‌ش‌خانه]

ف: شَهَن‌د‌س‌تان، ب‌ه‌ب‌ود‌س‌تان، ب‌ی‌م‌ار‌س‌تان،

خ‌س‌ته‌خانه.

ع: صِحْیَة، مَصَح، مُسْتَشْفی.

سینه‌ر

ك: نه‌فسون، جادو، چاریدن. [چاریس]

ف: فَر‌ه‌س‌ت، نیرنگ، افسون، جادو، بامبول،

ش‌ع‌ب‌ده.

ع: سِجَر، طَلِسِم، ش‌ع‌بَده.

سینه‌ریاز

ك: جادوباز، نه‌فسونباز. [جادور‌گ‌ر]

ف: نیرنگ‌باز، جادوباز، افسون‌گ‌ر، بامبول‌باز.

ع: ساحر، مُش‌عِید.

سینخ

[ك: سینخ، شیش (سینخی کباب).]

ف: بُس، چلو، سینخ، گ‌ر‌ن‌نا، باب‌زن. (سینخ کباب)

ع: شیش، سَفُود، مِش‌و‌ا، مِض‌اج، سِیخ.

وینه

سینخ

ك: راس. [راوستار، قنچ (برانب‌ری لار).]

ف: راست، ستیخ، ستیغ. (نقیض کج)

ع: قائم، مُسْتَقِیم.

سینخ‌ر

ك: در‌کینه، زهرنه‌ق‌روته. [بیت‌چوری باتنده که تازه پ‌ری

د‌ر‌کرد‌وره.]

ف: سینخ‌پ‌ر. (بچه‌ی پ‌رنده که تازه پ‌ر در‌آورد

باشد.)

ع: مُسَبَد، مُش‌وَك.

سینخچه

ك: در‌ك. [چق‌ل]

ف: سینخچه، خار.

ع: شوک.

سینخ‌چی‌گ‌ن‌م

ك: داس، داسوره. [داسو (پ‌ر‌زه‌ی گ‌ول‌ه‌گ‌ن‌م).]

ف: ت‌زه، ت‌ره، سوک، آخ‌گ‌ل، داس، داسه.

ع: سَفَا، ش‌ع‌اع، حَسَك.

وینه ← چه‌پ‌گ‌نه‌ن‌م

سیخوار

ك: نه‌ل‌اسه، نال‌شك. [زوق‌م]

ف: ب‌ز، پ‌ز، ب‌شم، ل‌شک، ل‌شکه، س‌رم‌ار‌ی‌زه.

ع: سَقِطَه، صَقِيع، ضَرِيب، جَلِيد.
سی‌تخت

ل: سی‌لا، سی‌دوری. [لاکان: درِیژی و پانی و بیزی].
ف: سه‌سو، سه‌دوری، سه‌خت.

ع: اَبَعاد ثَلَاثَة.

سِتْدَارَه

ل: دار. [قناره]

ف: سه‌داره، دار.

ع: صَنَابَة.

وینه-دار

سِتْدَارَه

[ل: نشینگی باز یا بالنده‌کانی تر.]

ف: بَتَواز، بَتَواز، بَدَواز، بَدَواز، بَرَواز، پَرَواز، دازه،
آده. (نشین باز یا سایر مرغان.)

ع: مِیقَعَة.

وینه

سِدَاق

ل: ماره‌بی، کارین. [ماره‌برانه]

ف: کابین، کاوین، مهریه.

ع: مَهر، صِدَاق، سِیاق، حِباء، شَبَر، عَقَر، حَبَوَة.

سِیْدَق

ل: راسی، دروسی. [راستی، دروستی، یه‌کرویی].

ف: هرتوز، راستی، دروستی.

ع: صِدَق، صَدَاقَة.

سی‌دووری-سی‌تخت

سیر

[ل: بنجی گیاه‌که، بون‌تیژه و ده‌خورت].

ف: سیر.

ع: ثوم، فوم.

وینه

سیر

[ل: کیشیکه. (له «تاران» ۱۶ مسقاله و له «خراسان»

۱۵. یلک منی «تبریز» ۴۰ سیر، که له «تاران» ۶۴۰

مسقال و له «خراسان» ۶۰۰ مسقاله.]

ف: سیر، ستیر، استار. (در تهران ۱۶ مثقال

است، در خراسان ۱۵ مثقال، یک من تبریز

چهل سیر است که در تهران ششصد و چهل

مثقال و در خراسان ششصد مثقال است.)

ع: سیر.

سیر

ل: دیز. [رشی میلیوبزر.]

ف: سیر، تیره، تیر، دیز، پُرنِگ.

ع: مُشَرَب، مُشَبَّع.

سیراج

[ل: سیرِژ]

ف: رُخبین، رُخبینَه، کَتَخ، کِمِسک، لور، کامه.

ع: کَرِیص، صَرِیب، صَرَب، اَللَبْنُ المَقْلُوع، شیراز.

سیرایات

ل: واگیر، ته‌نینه، [بلا‌بورنوه]

ف: واگیر، درگیر، واگرفت، درگرفت، درگیر

شدن. پراکنده شدن، وُلُو شدن.

ع: سِرَايَة، تَجَاوُز، اِنْتِشَار.

سیراقی

ل: ته‌خشان. [بخشینه، دسپلاری، به‌فیزدان]

ف: سیری، ویل‌بخشی.

ع: اسراف.

سیرم

[ل: قایشیکی سپیه که گل‌آشپنه‌کان به‌کاری ده‌مین.]

ف: تَسْمَه. (تسمه‌ی سفید که گیوه‌کشان

استعمال کنند.)

ع: سیر.

سیر

ل: سه‌یره. [بالنده‌یکی بناوبانگی ده‌گ‌خوشه.]

ف: سیره. (پرندۀ‌ای است معروف خوش‌آواز).

ع: ...

سیره

ك: سوریه، زیره. [زیره]

ف: فغان، گریه، زاری.

ع: نوحه، نیاچ، بکاء، زقاء.

سیره سیر

ك: سوریه سور، زیره زیری. [زیره زری. (دوباره برونه کی)

لبر زری برونیتی.]

ف: فغان، گریه، زاری. (تکرار برای تکثیر است).

ع: نیاچ، بکاء، زقاء.

سیره نچن

ك: رزیریز، رزیریزه. [نغن نغن، لست لست]

ف: سیرانچین، ریزریز.

ع: اجزاء، شرایح، قطعاً.

سی زاک - سی به یدا

سیرۆ - سۆزی

سیسی

ك: چرچ، ژاکیاگ. [ژاکار، چرچولچ]

ف: پخس، پخس، پخسان، پخسیده، پخسیده،

پژولیده، پشولیده، پلاسیده، ژولیده، پژمرده.

ع: ذای، ذایل، کابی، ضام، ذیب.

سیسی یون

ك: چرچ یون، ژاکیان، سیسیان. [ژاکان]

ف: پخسیدن، ژولیدن، پژمردن، پلاسیدن.

ع: ذوی، ذبول، کبو، ضمور.

سیمرک

[ك: میرویه که ده گیتی تیژی میه.]

ف: زیزک، سپیرک، سپیرو، سوسک، زنجره،

زانه، جَرغه.

ع: صرصر، صرصور، جدجد، صرار الیل.

وینه

سیسه هه ر

[ك: سورسمبه: گیاه که دژی ژاری درویشک.]

ف: سیسننبر، سوسننبر، دباب.

ع: نَمَام، نَمَامُ الْمَلِك.

سیسه هه ر نه عنا

[ك: گیاه که له نعمنا ده چیت.]

ف: جَلبو، سیسننبر نَعنا.

ع: نَمَام.

سیسه له

ك: له ر. [سیسه له، له رولاز]

ف: ريقو، لاغر، پژمرده.

ع: ضعیف، نحیف، ذایل، ضام.

سیرور

ك: سینگوشه، سیمو. [شیره کی نندازه بی سی لایه.]

ف: سه گوشه، سننوسه.

ع: مُكُث.

وینه

سیسه له - سیسه له

سیسیان

ك: چرچیان، ژاکیان، سیسیون، چرچ یون. [ژاکان،

سیسه لکیران]

ف: پخسیدن، پشولیدن، پژمردن، پژمردن،

پژولیدن، پشولیدن، ژولیدن، پلاسیدن، افسردن.

ع: ذوی، ذبول، ضمور، ذبوب، ذب.

سیسه - سیسه

سیشه ش

[ك: بریتیه له هژده رژی سهرتای بهار که شمش رژی

با و شمش رژی باران و شمش رژی هتاوه، یا بریتیه له

هژده رژی سهرتای زستان هه یو ریزه. به هژده رژی

بهار ده‌تین: «سیتشمی بهار» و به ههژده رۆژی زستان ده‌تین: «سیتشمی زستان».

ف: سه‌شش. (عبارت است از هجده روز اول بهار که شش روز آن باد و شش روز باران و شش روز آفتاب است. یا هجده روز از اول زمستان به ترتیب مذکور. هجده روز بهار را سه‌شش بهار و هجده روز زمستان را سه‌شش زمستان گویند.)

ع: ثلاث سته.
سیتشه مه

[ل: سیشم]
ف: سه‌شنبه.

ع: ثلثاء، ثلاثاء، ثلاثاء.
سینه

ل: رته. [دارشته. گوته، قسه]
ف: گفته.

ع: صیغه. لفظ.
سینف

[ل: سیر]
ف: سیب، سیو، تیپ، خاسپ.

ع: ثفاح، سیب.
سیفات ← سیفته [کزی «سینت»]. [جمع «سنت» است].
سینفوک

[ل: گیاه‌کی بناریانکه له کوخی ده‌چیت].
ف: علفی است معروف شبیه به کنجد.

ع: ...
سینفه‌نورسه

[ل: سیر ترش].
ف: بنیل، سیب ترش.

ع: ثفاح حامض.
سینفت

ل: ناولمه، زیان کریاک. [بیتچوری لبارچوو].
ف: آفگانه، فگانه، آپگانه، انداخته شده.

ع: سقط، شدخ. جنین.
سیقل

ل: گرفت، رووژ. [قمبریون، سلوستان]
ف: گرفت، زودل، سنگینی.

ع: ثقل، سؤده.
سیقل

ل: گرفت، سهردل سه‌نگینی. [قورس‌یونی گده، قمبریون]
ف: گرفت، رووژ.

ع: ثقل، قبض، یبوسه.
سیقل

ل: سه‌نگینی، قورسی. [کیش، سنگ]
ف: سنگینی، گرانی.

ع: ثقل، وزن.
سیک

ل: پیزی، تریزه. [کۆم، قنگ]
ف: پیزی، کون.

ع: اسنت، مقعد.
سی‌کۆ

[ل: سی کۆما، سی کورت]
ف: سه‌کود، سه‌توده.

ع: قتلث، اثلاث.
سینکۆشه

ل: سیتسوج. [شیتویه‌کی نغدازه‌یی سی‌لایه].
ف: سندبوسه، سه‌گوشه.

ع: مئذث
وینه ← سیتسوج

سی لا

ل: سی‌لانه، سی‌لۆ، سی‌لیزگ. [سی‌لۆنه: به سی‌لایی نوشتاره، یا به سی‌لایی بادرارو].

ف: سه لا، سه رشته، سه تاه.

ع: مَثْلُوث.

وینه ← سی لانه

سی لا ← سی هفت

سی لانه

ل: سی لا، سی لو، سی تاز، سی لیزگ. [سی لونه کراو یا به

سی لونه کراوی یادوار.]

ف: سه لا، سه تاه، سه رشته.

ع: مَثْلُوث.

وینه

سی لچه

ل: گیانداریک که لیزیکی قلیشایت. (ولک: وشر که سی

لیزی همیه.)

ف: سه لَنج، سه لب. (از قبیل شتر که سه لب

دارد.)

ع: اَعْلَم، ذو ثَلَاثَةِ شِفَام.

سی لیزگ ← سی لانه

سیم

ل: ته. [تیل]

ف: سیم.

ع: سَلَك، مَقْتُول.

سیما

ل: به چک، جه نه ب، سه کوت، دیمه. [رو، بیچم]

ف: سیم، چهره، رخساره.

ع: سیم، صَوْرَة، بَشَرَة، هَيْئَة، قِیَافَة.

سیما

[ل: ناره بز زنان.]

ف: اسم است برای زن.

سی هاسین

ل: قین جری، نالوزیون. [تورجیون (نیدیومه).]

ف: خشمگین شدن، آماسیدن شش. (کنایه

است.)

ع: غیظ، غَضَب، اِنْتَفَاحُ السَّحَر.

سیم خاردار

[ل: تملی درکاری.]

ف: سیالخ، خَسَنک، سیم خاردار.

ع: سَلَك، مَشْوُوك.

سیمکشی

ل: سیم کیشان. [دامزرائندی تملی کارها و تملغون و...]

ف: سیم کشی، سیم کشیدن.

ع: تَسْلِیک.

سیمکل

[ل: دیوار به کاکل سواخ دهن پاشان به گچ

ده پرازننره.]

ف: دیم، سیم گل. (دیوار را کاهگل مانند سپس با

گچ تزئین کنند.)

ع: تَشْیید.

سیمورغ

[ل: بالنده یکی نغسانیه.]

ف: سیمورغ، سیرنگ، اشترکا.

ع: عَنَقَاء.

سیمهک

[ل: صاف کردنی همدا به تل.]

ف: سیمک. (نخ را با سیم صاف کردن)

ع: تَدْلِیص.

سین

ل: سینه، سینگ. [سنگ]

ف: سینه، بَتِیا، کَش.

ع: صَنَد...

سین

ل: بسین. (نه سپین) [بکر: پاشگریکه، (به تنیا به کار

ناهیتریت.) [

ف: گیر، خر، ستان. (اسپ خر، اسپ ستان، تنها
استعمال نمی شود.)

ع: مُشتری.

سین به «ث» کردن

[ک: زمان پسک کردن (و هک: شیوه ناخوارتنی
موساییه کان.)]

ف: سین را تا گفتن. (مانند لهجه ی کلیمیها.)

ع: لُثْفَة.

سیتزه

[ک: سیتزه، سیانزه، زیاده، ژماره ی پاش دوانزه.]

ف: سیزده، زیاده.

ع: ثلاثة عشر.

سیتزه مانگ

[ک: همان سیتزه مانگ (سایتک که سیانزه مانگی
همه.)]

ف: بهترک، سیزده ماه. (سالی که سیزده ماه
باشد.)

ع: کبیسه.

سیتزه همین

[ک: سیانزه همین، سیتزه همین]

ف: سیزدهم.

ع: ثالث عشر.

سینگ

ک: سین، سینه. [سنگ]

ف: سینه، بتیا، کش.

ع: صندر.

سینگه سپهری

ک: سینه سپهر کردن. [سنگ کرده قه‌لغان، به پیشوازی

تیره چورن]

ف: سینه سپر کردن.

ع: استقبَالُ السَّهَامِ بِالْأَكْبَادِ.
«سینوها»

ک: شیرونا، فانوس هتوا. [سینما]

ف: فانوس گردان، فانوس سحری، فانوس خیال.

ع: نَعْبُ الْفَانُوسِ، خِيَالُ الظِّلِّ، مُمْتَلٍ، مَسْرَح.

وینه

سینه نیتشه

ک: ... گه‌لو نیتشه. [سنگ نیتشه. قورگ نیتشه]

ف: سَرَف، سینه درد. درد گلو.

ع: ذَاتُ الصُّدْرِ.

سینه باز

[ک: باز بردن پسر سنگدا له یاری «کوشک».]

ف: چخ، سینه باز. (از روی سینه جستن در
بازی کفشک.)

ع: قُفُوز.

سینه بدن

ک: گرده‌نبه. [ملوینکی ژنان.]

ف: سَمَاحَه، سَمَاحِچَه، سَمَاحِچَه، شاماخ،

شَمَاح، شاماخچه، شاماک، شاماکچه، شاماک،

گریوار، گریواره، گردنبند. (گردنبند زنان)

ع: عَصْبَة، قِلَادَة، عِقْد.

سینه بدن

ک: چدپهره‌ن. [دمسرازه که سنگی مندالی له بیتشکدا پی]

شتمک دده‌ن. (سینمینی مندالان.)]

ف: پاژرتد، پاژرتنگ، سینه‌بند، گردن‌بند.

(سینه‌بند اطفال)

ع: لَبِيب، لَبِيبَة.

سینه بدن

[ك: سینه بری ناسپ.]

ف: سینه بند. (سینه بند اسپ)

ع: بنیقان، تصدیر، غرضه، لَبَب.

وینه هییه

سینه پالوو

[ك: ژان و درد به هژی سرماوه.]

ف: پهلودرد.

ع: ذَاتُ الْجَنْبِ، ذَاتُ الْكُشْح، ذَاتُ الدَّف.

سینه پوش

ك: شهرخهف، جلیسقه. [سدویه: سرخمی بی تۆلی

پیارانه.]

ف: سینه پوش، جلیسقه، جلتکه.

ع: عِلْقَة، صُدْرَة، صَدْرِيَّة.

وینه — جلیسقه

سینه چاک

ك: جهنگرانی. [جنگاور، شرانی]

ف: سینه چاک، جنگجو، هرزه، بی شرم.

ع: غَمُوس، شَرُور، بَذِي.

سینه کردن

ك: کرانه کردن. [له شت کوهن و گرانروی تیر.

[کرانه کردن تیر.]

ف: سینه کردن. (سینه کردن تیر)

ع: حَبُو، خَطَف.

سینه کش

ك: سهریره رزوره. [بهره رزوره]

ف: سینه کش، سرابالا، فراز.

ع: صَعُود، تَلْعَة، عَلُو، عَلِي، عَلَاوَة، عَلَايَة.

سینه کش

ك: تهپ، بولونی، بولونایی، تهپزله. [بلندی، بفرزایی،

گردزله]

ف: سینه کش، پُشته، بلندی.

ع: قَل.

سینی

ك: قاره سینی. [دفریکی پانه خواردن و خواردنوهی دهخنه

سر.]

ف: سینی، سنی، شتی، تال.

ع: طَبَق، صَبِيَّة.

وینه هییه.

سیو — سیف

سیوا

ك: به جگه، جوز. [بیجگه، جگه، بیی]

ف: سوا، جز، علاوه.

ع: عَدَا، مَا عَدَا، عَلَي، سَوِي، غَيْر، وَرَاء.

سیواک

ك: دیانپاکوکر. [نو داری که له ده می پاددهن. (داری

سیواک.)]

ف: پیلو، جال، سَنَا. (چوب سواک)

ع: اِرَاك، مِجَرَد، مِسَوَاك، سَوَاك.

سیوان

[ك: سایبان، نامرازی سیرکر]

ف: سایه بان، سایبان، شاروان، شاوربان،

شاوروان.

ع: رَوَق، رَكَفَر، مِظَلَّة.

وینه — سایه بان

سیودن

ك: دله بارمه که، دوردلی. [دردزنگی، دوشکی]

ف: جگاری، بروبرگرد، سه وودو، دودلی.

ع: تَرْدِيد، شَك.

سی وهخته

ك: سی کات. [سی زمانه که. (بهیانی، نیوپو، تیاره)]

ف: سه هنگام. (صبح، ظهر، شام)

ع: أَلَوَاتُ الثَّلَاثَة.

سینه‌در

ك: سا، سدهن. [سینه‌در]

ف: سا، سایه.

ع: ظِلّ، فَيء، سَمَر.

سینه‌در

ك: نسا، نسرُم، [نزار، نسر سینه‌در]

ف: نسا، نسا، نسر، نسرُم، نش، سایه.

ع: ظَلِيل.

سینه‌در

ك: [سینه‌در (نزهت سینه‌در).]

ف: سه روز در میان. (تب)

ع: ربع.

سینه‌در

ك: په‌یون. (برزی سینه‌در). [په‌یوست، لکار]

ف: پُیوند، پُیوسته. (ابروی پیوسته)

ع: مُتَّصِل.

سینه‌در

ك: [سینه‌در، سینه‌در (پنجه پشت و هردو پی).]

ف: سه‌بندی. (مَلَقَّای پشت و دو پا)

ع: عَجَز، عَصَص.

سینه‌در

ك: سوریگ. [سوار]

ف: سوده، ساییده شده.

ع: مَحْكُوك.

سینه‌در

ك: سوریان. [سوان]

ف: سوده‌شدن، ساییده‌شدن.

ع: مَسَح، اِحْتِكَاك.

سینه‌در

ك: بدلاوه‌گهرین، قه‌زاه‌گهرین. [بساقه، بقوربان]

ف: بلاگردان.

ع: صَدَقَة.

سینه‌در

ك: سینه‌در، یك له سی. [یك بش له سی بش].

ف: سینه‌در، سه‌بوده.

ع: ثُلث.

سینه‌در

ك: [نارزونه]

ف: سنگک.

ع: عَقَر، اِزیم.

وینده-سنگک

سینه‌در

ك: زاکان، سی‌زاکه، سی‌پیدا، سی‌جزره. [سی‌زاده‌که]

گیاندار و رولک و بی‌گیان.

ف: سه‌گوهر، سه‌گونه، سه‌هستی، سه‌فرزند.

ع: مَوَالِدِ ثَلَاث.

سینه‌در

ك: ونار. [سی‌گاسنه: زوی سی‌جار کیلدرار].

ف: شدیار، باسرم.

ع: قَلَح.

سینه‌در

ك: یك له سی. [یك بش له سی بش].

ف: سینه‌در، سه‌بوده، یک‌سوم.

ع: ثُلث، ثَلَاث.

سینه‌در

ك: سی‌گز. [سی‌کوما، سی‌کمرت]

ف: سینه‌در، سه‌کود.

ع: ثَلَاث، اَثَلَاث.

سینه‌در

ك: سی‌کیر. [کسیک که له سی بش یك بشی]

برده کبریت. [

ف: سه یک بر.

ع: مُخَابِر، مَن لَهُ التُّلُث.

سینه کبری

ل: سِ كُزِی، سینه کی. [سینه ک بردن له دابش کردندا.]

ف: سه یک بری.

ع: مُخَابِرَة، مُثَالَّة.

سینه کی

ل: سِ كُزِی. [سینش کردن]

ف: سه یکی، سه بخش.

ع: مُثَالَّة.

وینه

ويته کانی پيٽي من

سايه وان

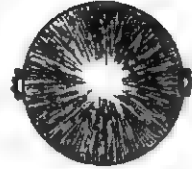
ساقول

سارمه

ساتوور

ساج

سلسله

سفره بره

سرينچک

سپي گنه

سپل

سنان

سنباب

سموره

سمتاش

سم

سوداب

سوخمه

سوينا

سواري شه تره نج

سنه و بهر

سولان

سول

سونهن

سورنجان

سورنا

سەبیل

سورەمۆزە

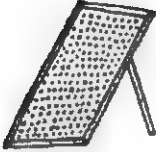
سووچەر

سووت

سۆنە

سەرەن

سەرو

سەراو

سەتەرە

سەتەل

سەقەنقۆر

سەققاوش

سەققا

سەعات زەنگی

سەركەچ

سەر قەلەم

سەگەک

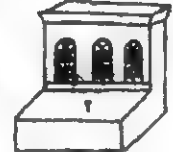
سەگمەسی

سەگ شکاری

سەگای

سەکۆ

سەنەلی

سەنەل

سەنا

سەمەندەر

سەمۆر

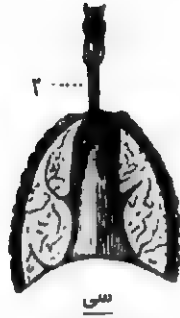

سٽپا

سٽاڪ

سي

سهوڙهه

سهڙهلي ڪلڀم

سيڌاره

سيڇ

سيٽار

سيٽڙه

سيٽالو B

سيٽالو A

سينوما

سيٽانه

سيٽوچ

سيٽرڪ

سير

ش

ش

ل: پاشا، پادشا، قپاز. [سولتان]
ف: شَه، شاه، ریهه، خداوند، افسر.

ع: مَلِك، سُلطان، شاه.

ش

ل: شاد، دلشاد. [به‌کیف، خوشحال]

ف: شاد، شا، شادمان.

ع: مَسرور، مَشعوف.

ش

ل: خروشا. (شا به حالی!) [خوش (و ل: خوش به حالی!)]

ف: خوشا، بها.

ع: طوی، مَرحبا.

ش

ل: توشا، پروانه! [سیرکه، بنواړه!]

ف: بنگرا، نگاه کن!

ع: اِرءَا، اُنظُرْ!، قَبِهْرَا

شاهادیه

[ل: کاسی مسینی گمزه.]

ف: شاه‌بادیه، جام شهریار، بادیه‌ی بزرگ.

ع: باطیة عظمی.

شاهلار

ل: شاوراس، شاوز. [باشترین بازی راز.]

ف: شهپاز، شاهپاز.

ع: بازی، شهپاز.

ویندی هیه.

شاهلاری

ل: حاکمه کانی، حاکم حاکمه کانی، خانخانه کی. [میرمیرین:

یاریده‌که. هرره‌ها: دهر به گیتی: دمه لاتداریتی خان و

ناغاگان.]

ف: شاهپازی، خانخانی.

ع: لَعِبُ التَّمْلِیک. مُلُوكُ الطَّوَائِف.

شاهانه

ل: شاورانه. [گیاه‌که.]

ف: شاهانه، شابانک، تس‌سنگ. (علفی است.)

ع: بُرُوف، بَنَفْسَجُ الْکِلَاب، شاهانچ.

شاهو

ل: بروه‌کره. [کوندی گمزه.]

ف: بو، بوم، شاه‌بوم.

ع: بوف، بوم

وینه

شاه‌جرهم

[ل: هنگرتیک که له پلوردها وشک بوویتی.]

ف: شاه‌بدرم، خُشکَنگین، آبدندان.

ع: خُشکَنجَبین.

شاه‌پرو

[ک: کستانه: جزیره پرویده‌که.]

ف: قسطل، شاه‌بلوت.

ع: کسْتَنَّا، بَلُوْتُ الْمَلِكِ، قَسْطَلْ، أَبُو قُرُوَّة، شاه بَلُوْتُ.

شاه‌نهر

[ک: سرزکی لنگیرگا: بریزوبهری گومرک له تسکه‌لدا.]

ف: شاه بندر، شه بندر.

ع: رَئِيسُ التُّجَّارِ، شاه‌بَنْدَر.

شاپ

ک: شپ، شپ‌آله. [زله، شقزله (لیدان به باسک یا بری

دست).]

ف: بازو. تپانچه، کشیده. (زدن با بازو، یا کف

دست)

ع: عَصَد، ساعد. جناح. مَرْفَق. صَفْعَة، ضَفْدَة،

رَطْسَة، لَطَح، كَفَخ، ذَح.

شاپان—شاپ [کوی «شاپ»]. [جمع «شاپ» است.]

شاپان‌کاری

ک: شپان‌کاری. [دانه بر زله، زله لیدان]

ف: تَسْكَارِی، کشیده زدن، سیلی زدن.

ع: صَفْع، ضَفْد، رَطَس، لَطَح، كَفَخ، ذَح، اَلضَّرْبُ

بِالْكُفوف.

شاپهر

[ک: شاپالی مثل. (پری گوره).]

ف: شاه‌پَر، شه‌پَر. (پر بزرگ)

ع: قَادِمَة، أعشار. (قوادم)

شاپه‌سهن

[ک: گولیک‌ی بناربانگه، رنگی سورد و پمیدی و

ونرشیدی و سپی هدیه.]

ف: شاه‌پسند. (گلی است معروف دارای چند

رنگ قرمز، چهره‌ای، بنفش، سفید.)

ع: ...

شاه

ک: شاه، هاشه، هورشه. [خزه‌لکیتشان، فرویشان.]

ف: شات، لاف، گزاف.

ع: صَنَف، أُسْرُوجَة، تَفَاخُر.

شاهتار

ک: شاه‌تار، دواتل. [تلی گوری نامیری مزیقا.]

ف: شه‌تار، شاه‌تار، شاه‌رود، شهرود، تار بزرگ،

تار نیم.

ع: شَهْتَار.

شکال

ک: هدلعت، پدلامار. [شالار]

ف: سته، نهیب.

ع: دَعْرَى، حَمَلَة، بَطْشَة، صَوْلَة، ثَوْرَان، نُهْوَض،

وُثُوب.

شاطر

ک: پادو، بدو، نهران، پیاده. [مرژئی خوش‌پرو، مرژئی

بسی.]

ف: پیک، شاطر، راه‌نُورِد، تیزرو، بدو، نوتد.

ع: بَرِيد، قاصِد، قَائِب، قَيْنَاب، سَاعِي، فَيْج.

وینده—تهمه

شاکل

[ک: گیایه‌که.]

ف: شاتل، روشَنک. (علفی است.)

ع: شاطِل.

شاکو

[ک: گاترو، تومسوره]

ف: شاه‌توت.

ع: ...

شاتوشوت

ل: ماشهوروش، قومپوز. [فرویشال، خزمه لکیشان]

ف: شات وشوت، باد پیمایی، باد پیمودن، لاف،

گزارف.

ع: سَلَف، اُسْرُوجَة، تَفَاخُر، تَكْبُر، ثَبَاهِي.

شاه

[ل: جزوه ناتیکی تنوریه.]

ف: شاته. (نوعی از نان تنوری است.)

ع: سَمِیذ، رَفَاق.

شاهه - شات

شاهپره

[ل: گیاهه که.]

ف: شاه تره، شیتره، قرفت، بویه، خامشه،

هلیانه.

ع: عَصَاب، بَقْلَةُ الْمَلِك، شاه تَرَج، شَهْتَرَج، شَیْطَرَج.

شایمان

[ل: شایتمان (سورگدلی «شایستی نیان».)]

ف: مخفف «شهادت ایمان» است.

شاجوان

[ل: تازه لار]

ف: شه جوان، شاه جوان.

ع: فَتَى.

شاخ

[ل: نندامی رفق و زهقی سری گیانداری دهک: گا و بز]

و...

ف: شاخ، بیراز، سُرُو، سُرُو، سُرُون.

ع: قَرْن، رَوَق، مِزْزَى.

وینه

شاخ

ل: شاخه، پهل، لهق، فاق. [لق]

ف: شاخ، شاخه، شَخ... .

ع: غُصْن، قَضِيب، شَعْبَة.

شاخ

ل: کُتِف. [کُتُو، چیا (کتوی بردین).]

ف: شاخ، شَخ، پِج، پِژم، کوه. (کوه سنگی)

ع: طُود، طُور، جَبَل.

شاخانه

ل: شاخ شمار. [سمراندی نازم.]

ف: شاخانه، شاخ شُماری، شاخ شمارانه.

(مالیات حیوان)

ع: مِیْری، وَضِیْعَة.

شاهخان

ل: شیتان، چریکان. [زریکاندن]

ف: شیهه زدن.

ع: صِیَاح، نَعْرَة، نَعِیر، جُلُوع.

شاهخان

ل: شریخان. [زریقاندن]

ف: شیهه کشیدن.

ع: شَهِیق، تَنْشُغ.

شاخدار

[ل: حدیوانتیک که شاخی همید.]

ف: شاخدار، باشاخ.

ع: اقَرَن، قَرْناء.

شاخس

ل: دسواز. [دسبلاز، دلاوا، زق، دیار، برچار]

ف: پخشنده، بُر جسته.

ع: سَخِی، کَرِیم، باذِل، مُعْطِی. شاخس.

شاخسی

ل: دسراز. [دسبلازی، دلاوایی، زهقی، دیاریون،

برچارویون]

ف: بخشایش، بخشندگی، برجستگی.

ع: سَخَاوَة، كَرَم، عَطَاء، بَذَل، تَشَحُّص.

شاخ کردن

ك: چراغها و یسان، سر دست هاتن. [چپزكان کردن: (دور

دست برزگردنوهی نسپ) و لیسر پاشور وستانی.]

ف: چراغها ایستادن، سر دست آمدن. (دو دست

برداشتن اسپ)

ع: شَبُو، شَبَاب، شُبُوب، طُمُوح، اِتْلَبَاب.

وینه—چراغها

شاخگر

ك: چالاخ، تیتته سر دس. [چپزكانگر]

ف: چالاخ، سر دست می آید.

ع: شَبُوب، طُمُوح، شَابِي، شَبَاة.

شاخ نه‌فیر

ك: بۆق. [جۆره كېرنايه‌کی بچوركه.]

ف: نفیر، شاخ نفیر، بُرغو، شَاوَعَر، دَمامه، نای

رومی.

ع: نَفِير، بوق.

وینه

شاخویه‌لک

ك: تینج‌موفینجه، نوخته‌موخال. [نارایش، رازانه،]

ف: پایون، پیرایه، شاخ‌وبرگ.

ع: حَشْو، زَوَاثِد.

شاخه

ك: له‌ق، پدل، چل، شاخ، حابه، فاق. [لق]

ف: شاخه، شاخ، شَع، زَخاره، بَرزه، ستاک، نهال.

ع: غُصْن، فَرع، قَضِيب، شُعْبَة.

شاخه

ك: قرمه، قریه. [قرچه: دنگیکه. (واك: دنگی شکانی

[دار.])]

ف: گُرنبه.

ع: هَزِيم، قَصِيف.

شاخه

ك: شریخه، شیته. چریکه. [زریک‌اندن. زیقاندن]

ف: شَیْهه.

ع: صَيْحَة، نَعْرَة، جُلُوع.

شاخه‌شاخ

ك: شریخه‌شریخ، چریکه‌چریک، شیته‌شیت. [زریک‌زریک،

زیق‌زیق (دوربارمونه‌کی لبیر ززرویونیستی.)]

ف: شَیْهه. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: صِيَاخ، بُغَار، جُلُوع.

شاخه‌وشاخ

ك: باسک‌ریاسك. [لقارلق (له لقیکوه پیرینه سر لقیکی

تر.)]

ف: شاخه به شاخه. (از شاخه‌ای به شاخه‌ی

دیگر پریدن.)

ع: طُفُور.

شاخه‌ی باردار

ك: شاخه‌ی پدیرون. [لقی متوریه‌کراو.]

ف: جوجم، فرهنگ، فره‌نگ.

ع: عُقْلَة، مُطْعَم، فَرْمَنْج، فَره‌انج.

شاخه‌ی پمیوه‌ن—شاخه‌ی باردار

شاخه‌ی خه‌فیک

ك: که‌وشه. [تورلکیتش‌کراو. (لقی درخت.)]

ف: خُفْتِه، خُفْده، خُفیده، خوابیده، خویده،

خبیده، فره‌انج. (شاخه‌ی درخت)

ع: عَكِيس، رَقِید.

وینه—خه‌فانز

شاخه‌ی مینو

ك: تهرز. [لقی دارمیو.]

ف: شوش، زغاک، آژغ، شاخه‌ی مو.

ع: سرغ، قضیب.

شاد

ل: دلخوش. [به‌کیف، خوشحالی]

ف: شاد، شادمان، خُرسند، خوشنود، خوش‌دل، خُرم.

ع: مَسرور، مَشعوف، بَهِیج، مُفَرَّج، مُنَبِّط.

شادانه

ل: دان‌بَنگ. [گیاه‌که دهنک‌کافی گوره‌یه و له‌گه‌لاکافی

«حمشیشه» درده‌نیریت.]

ف: شَه‌دانه، شاه‌دانه، کَنودانه، تخم‌بَنگ.

ع: بَزْرُ الْکُتْب، بَزْرُ الْقُتْب، بَزْرُ الْبَنَج، شاهدانج.

شادبوون

ل: به‌کام‌گین. [گیشته‌نارات.]

ف: جَم‌تود، به‌کام‌رسیدن، شاد‌شدن.

ع: نَیل.

شادکامی

ل: شادمانی. [خوشحالی]

ف: شادکامی، شادمانی.

ع: فَرَح، مَسْرَة، اِنِيساط...

شادکامی

ل: به‌خ. [خوشحال‌بوون به‌تنگ‌وچه‌لیمی خدکی.]

ف: تیوسول، شادکامی.

ع: شَمَاتَة، شَمَات.

شادمان

ل: شاد، دلشاد، دلخوش. [خوشحال، به‌کیف]

ف: شادمان، شادان، شاد، خُرم، خُرسند،

خوش‌دل، دل‌خوش، دل‌شاد.

ع: فَرَح، مَسرور، مُنَبِّط.

شادمانی

ل: شادی، دلخوشی. [خوشحالی]

ف: شادمانی، شادانی، شادی، خُرسندی،

خوش‌دلی، شادکامی.

ع: فَرَح، مَسْرَة، شَعَف، سُرور، اِنِيساط، نِشاط.

شادی

ل: دلخوشی، شادمانی. [خوشحالی]

ف: شادی، شادمانی، شادانی، کُروز، خُرمی،

خُرسندی، خوش‌دلی.

ع: فَرَح، شَعَف، سُرور، طَرَب، نِشاط، اِنِيساط،

مَسْرَة.

شادپانه

ل: به‌زم. [کبف]

ف: شادپانه، بزم.

ع: عَیش.

شادپانه‌ی زابین

ل: کورانه. [کبف و شادی به‌بَرنی مندا‌بوونوه.]

ف: زاگسور، زاجسور.

ع: عَیشُ الْوَلَادَة.

شار

ل: پاله. [بازیر]

ف: نه، شهر، شار، پَهله، ویل، بیل، گُرد، کَندر،

نَسْکَرَة.

ع: بَلَد، مَدینَة، قَصَبَة.

شار

[ل: رَیژ: پاش‌گریکه. (به‌تغیا به‌کار ناهینیریت. وک:

سرشار: سرپرژ.)]

ف: شار، افشار، ریز. (سرشار. تنها استعمال

نمی‌شود.)

ع: ندارد. [هاورانی عربی نیه.)]

شاراشۆ

ك: شه‌اشۆ، خومه‌شینه، كوله‌ویه‌یا. [ناژاره‌چی]

ف: شه‌ر آشوب، شرانگیز.

ع: فَنَّاَن، فَسَاد، مُفْسِد، مُفْتَن.

شارانگه‌ی

ك: شاران‌گه‌شت، شاره‌شاركه‌ر. [گه‌شتیار، گه‌په‌ده]

ف: جهان‌گرد، شه‌ران‌گره‌یده.

ع: زاعِب، قَنَقَال، سَنَاح، مَسْفار.

شارانگه‌ی ← جهنه‌ی شاره‌وشار

شارانگه‌شت ← شارانگه‌ی

شاره‌دار

[ك: شاره‌ران: سه‌رۆكی شاره‌وانی.]

ف: شه‌ردار.

ع: رَئِيسُ الْبَلَد.

شاره‌نه‌وه

ك: شارنه‌وه، په‌نام‌کردن، پۆشین، پۆشانن. [داشارین،

حه‌شاردان]

ف: آب‌شستن، آب‌شتن، نه‌ان‌کردن، په‌نه‌ان‌ساختن،

پوشیدن.

ع: كُمُون، كَتَم، سَتَر، غَمَر، غَطِي، دَسَن، كُفَر، غَطَو،

اِكْمَان، اِخْفَاء، اِضْبَاء، تَغْلِيْة، تَوْرِيْة، مَوَارَا.

شارسان

ك: شار. [باژێر]

ف: شه‌رستان، شارستان، شارسان، شه‌ر.

ع: بَلَد، مَدِيْنَة.

شارۆ

[ك: پاشمه‌زۆك، پاشاره‌: ميه‌وی به‌جیماو پاش‌باخ‌ه‌ین.]

ف: فَجَا، فَاجَام، پساجین، سبه‌دچین.

ع: مَوْش. شَمَالِيْل، لُقَاطَه، حُصَاصَة، حُصَاصَة.

شاره‌زا

ك: به‌له‌د، ناگا. [ناگادار له‌ رێبازی شار. هه‌روه‌ها:

رێناس.]

ف: شارزاده، شه‌رزاده، بَلَد، آگاه.

ع: بَصِيْر، خَبِيْر، أَرِيْب، مُطْلِع، مَاهِر، ابْنُ الْبَلَد.

شاره‌زه‌ور

[ك: هه‌رینه‌كه‌ له‌ كوردستان. (ده‌ره‌یه‌ری سلیمانی.)]

ف: شه‌روه‌ز. (نواحی سلیمانیه‌)

ع: شه‌زه‌ور.

شاره‌گ

[ك: ره‌گی هه‌ره‌سته‌وره‌ له‌ لهدا.]

ف: شه‌ه‌رگ.

ع: وَرِيْد.

شاره‌هه‌رۆچه

ك: كونه‌مه‌رۆچه. [شاره‌ مێه‌ره‌]

ف: لانه‌ی مور، سوراخ‌مور.

ع: قَرْيَة، قَرْيَة النَّمْل، جَرْثُومَة النَّمْل.

شاره‌هوا

[ك: پاره‌ی كاغه‌ز] كه‌ وه‌ك پاره‌ی جاران له‌ ئالتون و زیو

دروست نه‌ده‌کرا.]

ف: شه‌ه‌روا، چاو. (به‌ معنی اسکناس است.)

ع: اسکناس.

شاره‌هه‌وه‌رکردن

[ك: شاربه‌ده‌رکردن: له‌ ئاره‌دانی ده‌رکردن.]

ف: از شه‌ر بیرون‌کردن.

ع: شَغَر، تَغْرِيب، تَبْعِيْد، اِخْرَاجُ الْبَلَد.

شاره‌هه‌ن

[ك: ره‌هه‌نی گه‌ره‌، ئاره‌یه‌ی سه‌ره‌گی.]

ف: شاره‌هه‌ن، شاه‌هه‌هه‌ن، زه‌هه‌ن بزرگ.

ع: نَقَب، بِالْوَعَة.

شاری

ك: شارسانی. [خه‌لکی شار.]

ف: شه‌ری، شه‌رستانی.

ع: مَدَنِي، بَلَدِي.

شاریاگروه

ل: پُوشیاگ، په نام کریاگ. [شاراوه، پُوشراو]

ف: اَبَشْتَه، اَبَشْتَه، نَهان شده، پنهان شده، پوشیده شده.

ع: مَخْفِي، مَكْتُوم، مَسْتُور، مَكْمُون، مَغْطِي.

شاریان

ل: پُوشیان. [شارانهوه، پُوشران]

ف: پنهان شدن، پوشیده شدن، اَبَشْتَه گشتن.

ع: اِخْتِفَاء، اِسْتِتَار، تَغْطِي، اِكْتِمَام، اِكْتِمَان.

شاریانهوه - شاریان

شاریشه

[ل: رهگی هرونستوری دار.]

ف: شاه ریشه.

ع: اَصْلُ الْعَرَق.

شاریکه

ل: شَهْدَام، [شاری: رنگی سره کی.]

ف: کو، شاه راه.

ع: صِرَاط، شَارِع، مَنَهْج، مِدْعَاس، جَادَة.

شازاده

ل: پاډشازاډ. [مندالی پادشا.]

ف: شاهزاده، شهزاده.

ع: وَلَدُ الْمَلِك، اَوْلَادُ الْمُلُوك، اَبْنَاءُ الْمُلُوك.

شاهه لیم بازی

ل: پالمان که چهژ. [بیبیجان خانم: یاریده که به بورکله

ده کرت.]

ف: شاه سلیم بازی، خیمه بازی، خیمه شب بازی.

ع: نَعْبُ الثَّمَانِيَل.

وینه - پالمان که چهژ

شاش

ل: تَهْنَك. [قوماشی شل تنراو.]

ف: تَهْنَك.

ع: مُتَخَلِّخِل، مُفْلَج، مُنْفَرَج، شَتِيْت، مُتَفَرِّق.

شاش

ل: گمیز، میز. [میز]

ف: شاش، شاشه، چمین، چامین، گمیز، میز،

پیشاب، زهراب.

ع: بُول.

شاشبهن

ل: گمیز گریان، [میز گریان]

ف: شاش بند.

ع: اُسْر، حَبَسُ الْبُؤُل.

شاشهم

[ل: جوره مزینکی باریک و درژه.]

ف: تَهْنَقْتَار، شاه شمع.

ع: شَمْع، تَهْنَقْطَار.

شاعیر

ل: بویژ، هه ټپس، شایر. [هزنر]

ف: سرخار، سرخوار، آمیژ، آمیژه، سرواد،

چامه سُر، چکامه سُر.

ع: شَاعِر، نَاعِلِم، اَدِيب.

شاعر

[ل: لوكی درمان پینداکراو که ده ټپنه سر چار. هروها:

درمانتیک که له رنگی کومره به کار ده پیترت.]

ف: پَرز، پَرزه، شاف.

ع: شِيَاف، فَرَجَة.

شاقول

ل: شاول. [شاقول]

ف: شاول.

ع: فَاْدِن، شَاقُول، شَاغُول.

وینه

شاکلر

[ل: کاری کموتنه.]

ف: شاه‌کار.

ع: فَوَادِرُ الْعَمَلِ.

شاکي

ل: دادخوا، دادکمر. [سکالا کمر]

ف: دادخواه.

ع: شاکي، مُتَظَلِّم.

شاکي

ل: شه‌گه. [اتم کاتمت باش! له باتی سلاز کردن به‌کار

دهیترا.]

ف: شاهگاه، شهگاه، شهگه. (وقت شما خیر!)

به‌جای سلام استعمال می‌شده)

ع: سَلامَ عَلَیْکُمْ، أَسْعَدَ اللَّهُ أَوْقَاتَکُمْ. (صَبَّحَکُمُ اللَّهُ

بِالْخَيْرِ، مَسَاکُمُ اللَّهُ بِالْخَيْرِ)

شاکرد

ل: سیار. [بردمست، قوتابی]

ف: ورد، میلاو، شاگرد.

ع: تَلْمِیذ، تَلْمِیْذ، مُتَعَلِّم، طَالِب.

شاکردانه

[ل: به‌نششی شاگرد.]

ف: بَغِیاز، فَعِیاز، مَغِیاز، فَعِیازی، میلاوه،

نَرَسْتان، نَرَسْتاران، دَسْتاران، بَرَمغار، شاگردی،

شاگردانه، نودارانه.

ع: صَبْلَة، جَائِزَة، رَاشِنْ، حُلُوان، اِنْعَام. أَجَر.

شاکردی

ل: سیاری. [بردمستی، قوتابیتی]

ف: وردی، میلاوی، شاگردی.

ع: تَلْمَذ، تَعَلَّمَ.

شاکردان

[ل: پاشاگردانی (روخوانی دسه‌لات).]

ف: شاه‌گردان.

ع: سقوط السُّلْطَنَة.

شالیار

ل: شاه‌نشا. [پاشای پاشاکان.]

ف: گئی، شهریار، شاه‌نشام.

ع: مَلِكُ الْمُلُوكِ، شاهنشَه، سُلْطَانُ السُّلَاطِیْنِ.

شالیار

ل: شایار. [هاردمی پادشا.]

ف: شاه‌یار.

ع: نَدِیْمُ السُّلْطَانِ.

شال

ل: پشتین، پشتون، که‌مهره‌ن. [پشتوین، پڑین]

ف: شال، کمر‌بند.

ع: حِجَابٌ مِنْطَلَقَةٌ.

شال

[ل: ملپتچ]

ف: شال، رودوشی، دورگردنی.

ع: شال، شالَة.

شال

[ل: نامرازی رنگ‌کردنی چوارپن. (شال و قمشاو نمسپ)

ف: شال.

ع: طَمَر.

شالیگا

ل: چه‌لتورکجار. [مهرزه]

ف: کالجا، شالیگاه، شلتوکزار.

ع: مَرَزَة.

شام

ل: شمر. [شینان]

ف: شام، شَب.

ع: لَیْل، عِشَاء، عَشِی، عَشِیَّة.

شام

ك: شَيَو. [نانی شیوان.]

ف: شام. (خوراک شب)

ع: عِشِي، عِشَاء، فُطُور.

شاهار

ك: حەفسی. [نژدیهها، حیزیا (ماری گوره).]

ف: شاهمار، شارمار، شادمار، شهمار، مار بزرگ.

ع: أَفْصَى، تَنْتِن.

شام خواردن

ك: شَيَو كَرْدَن. [خواردنی ژمی شیوان.]

ف: شام خوردن.

ع: تَعَشِي، تَعْدِي.

شاهی

ك: هەنە. [شورتی]

ف: هندوانه، شامی.

ع: رَقِي، دُلَاع، حَبْص، دابوغة، هِنْدِي، البَطِيخُ

الشَّامِي.

وێنه هەیه.

شان

ك: مِیلانە می هەنگ، ماڵ هەنگ. [شانی هەنگ.]

ف: شان، شانه، خان، خانه، پُشته، پشتهی

انگیبین، خانهی زنبور.

ع: نُخْرُوب، كُعبَر، كُؤارة، كُؤارة، مِشْوَارة.

وێنه

شان

ك: قەڵادەزەشان. [پشی سرهوهی پشت.]

ف: دوش، سَفَت، هویه، هویه، گُرده.

ع: كاهل، كَتِف، كَتِف، عاتِق، مَنكَب.

شان

ك: باسك، یال، تیرەشان. [ملی کێو.]

ف: تیغه. (تیغه‌ی کوه)

ع: سَواء، شُوبُوب، مَنكَب، حَدُّ الْجَبَل.

وێنه-تیرەشان

شان

ك: باره، حەنا، ئەنازه. [بارودۆخ، پلەمپایه. شكۆ]

ف: وَرَج، داب، داراب، دارات، آروند، باره، فَرَباره،

أَصْرَع، جاه، پایه، اندازه.

ع: شَان، حَدّ، حال، أَمَر، قَدَر، رُتَبَة، شَوَكَة، طَوَر.

شاناز

ك: خۆمه‌لکیش. [خۆبەرزەزان، فیزکەر، فەخرفرۆش]

ف: شاه‌ناز، خودستا.

ع: مُتَفَاخِر، مُتَبَاهِي، مُتَكَبِّر، مُتَفَلِّح، مُتَفَيْش....

شانازی

ك: خۆمه‌لکە-شان. [بەخۆداهەلگرتن، فەخرفرۆشتن،

خۆبەرزەزانین]

ف: شاه‌نازی، خودستایی، بالیدن، بالودن،

بادپیرانی.

ع: تَفَاخُر، تَفَيْش، تَهْهَوَق، تَكْبُر، تَرْجَح، تَنَاجُح،

تَبَازُج، تَمَرُّن، تَعَاظُم، تَتَفَلُّح، اِتِّفَاح، اِتِّفَاج، اِفْتِخَار،

اِكْتِواء، صَنَف، اُنِيَّة، اُنَانِيَّة، طَرَمَّة، مِبَاهَة.

شان به لای شانادان

ك: شان‌لیدان، تەمردان. [شان‌لەشاندان]

ف: لَستَرەن، پهلوزدن، تَنه‌زدن، دوش‌زدن،

کوستن.

ع: صَدَم، مُصَادَمَة، مُنَاكَبَة.

شان‌داهێشتن

ك: پال‌کەفتن. درێژ‌کێشیان. [پال‌کوتن، شان‌دادان. راکشان]

ف: دراز‌کشیدن، به پهلو افتادن.

ع: اضْطِجَاع، تَلْبِط، تَجَلُّب.

شانشین

[ك: مێگەیی تایبەت لە ژێردا بۆ دانێشتنی گەرمیاران.]

ف: شاه‌نشین، شکم‌دریده.

ع: خادِعة.

شانشین

ل: پاتهخت. [پایتهخت]

ف: پایتخت، شاهنشین.

ع: عاصِمة، مَقْرُ السُّلطان

شانین

ل: شاندن، وهشاندن، پِژانن. [پرژیلارکردن]

ف: اوشاندن، افشاندن، پاشیدن، پاشاندن.

ع: زَرع، ذَر، نَثَر، رَش.

شانین

ل: وهشانن، ههلوهشانن، ههلهته کائن. [راوهشانن، تهکاندن]

ف: بادزدن، تکاندن.

ع: مَر، تَهزین، نَفْض.

شانه

[ل: نامرازى قُرداهیتان.]

ف: شانه، سَفاهن، سَفاهش.

ع: مِشَط، فاق، نَحیت، فِیلَم، مِشَقی، مِشَقا، مِشَقاء،

مِرَجَل، مِدری، مِسرَح.

وینه

شانه

ل: لِنَسه. [خیشک]

ف: گُرا، بَنگَن، خاککش.

ع: مُشَط، مِساوَة، مِنسَقَة، مِسلَقَة، مِکَشَط، جاروفا.

وینه ← غاکِرَن

شانه

ل: دیانه. [نامرازکی ددانهداره (هوریشمی پی رنک

دهکن.)]

ف: شانه، دند، دنده. (شانه‌ی ابریشم صاف

کردن)

ع: مِشَقَة.

شانه

ل: دارِزَغه. [پاسرانی شار. (سرزکی پُلیسخانه.)]

ف: شَحنه، داروغه، پاسبان شهر، شهربان.

(رئیس نظمیه)

ع: مُحْتَسِب، رِئیسُ الْأَحْتِسَاب، شَحْنة.

شانه کردن

[ل: داهیتانی مور.]

ف: شاندن، شانه کردن.

ع: مَشَق، مَشَط، تَمَشِيط.

شانه‌ی جوَلایی

ل: دهه، شده. [(نامرازکی جَوَلاییه.)]

ف: هَف، کوف، متیت، دفته، بَفْتَری، کَفْتَری،

دَفْتین، آهَنجه، پهناکش. (شانه‌ی جولاهاگان)

ع: مُشَط، مِکد، دَفَة.

شانین

ل: فِرِه‌دان، پِرت‌کردن. [فِرِه‌دان، تورِده‌ان]

ف: انداختن، پرت کردن.

ع: الْقَاء، قَذَف، طَرَح، رَمی، رَفَض، نَبَذ.

شلاوای

ل: شاباز. [باشترین بازی راور. (ناوی پیوانیشه.)]

ف: شاه‌باز، شهباز. (اسم مرد هم هست.)

ع: شَهباز.

شلاوای

ل: زمره‌شان، زمره‌شان. [زمره‌شان: پاره‌پژانندن له

شاید.]

ف: پشار، شاباش، شادباش، زرافشان.

ع: نثار.

شلاوانه

ل: شابانه. [گیایه‌کی بناربانگه.]

ف: شابانک، غابانک. (گیاهی است معروف)

ع: بَنَفَسِجُ الْکِلاب، شابانج.

ف: شاید، بَشکِه، بَلکِه.

ع: لَعْلَ، عَسَى.

شایی

ل: پاشایی. [پادشایی]

ف: شاهی، پادشاهی، شهریارِی، شَهِی.

ع: سَلْطَنَة، مَلْکُوت.

شایی

ل: پوولُ رود. [پارهِدِکی مِسینی بِنالوانگه.]

ف: شاهای، پول خورِد. (پولی است مِسی

معروف.)

ع: قُلُوس، شای.

شایین

ل: بالهوان. [شاهین (جَوزَه «هَدَلْز» به‌که.)]

ف: شاهین. (نوعی از چرخ است.)

ع: **شاهین**.

وینه

شایین

ل: باهز. [تو به‌شی ترازوو که «تا» کانی پی‌تو هه‌لو‌اسراوه.

(قوَلی ترازوو.)]

ف: شاهین، میله، بازو. (بازوی ترازو)

ع: عَمُود، مَنجَم، **شاهین**.

۱- یک شاهی یعنی پنجاه دینار، پنج قره‌پول بود. دو

شاهی یعنی صد دینار، یازده قره‌پول بود. بیست شاهی

یعنی هزار دینار، صد قره‌پول بود که یک قران می‌گفتند.

نیم قران را هم که پانصد دینار بود «پناباد» می‌گفتند، که

پنجاه قره‌پول بود، یعنی ده شاهی. [یه‌که شایی واته په‌نجا

دینار، که پینج قهره‌پول بوو. بیست شایی واته هه‌زار

دینار، که سده قهره‌پول بوو و پینان ده‌گوت: یه‌که قران. به

نیو قرانیشیان - که پینج‌سده دینار بوو - ده‌گوت: په‌نابا،

که په‌نجا قهره‌پول بوو، واته ده شایی.]]

وینه-ترازوو (۲)

شیر

ل: بَنگَس. [بست، بوست]

ف: وژَه، وَجِب، گدست، بدست، اودس، اودست.

ع: شیر.

شیرزه

ل: په‌شوک، پَژِوَل. [بیلار]

ف: پَریش، پَرویش.

ع: مَحُوس، مُشَوُش، مُضَطْرِب، دَه‌شان، دَه‌ش،

مُندَه‌ش، مُنَبَهت، مُهمل.

شیرزیگ

ل: په‌شوزکیگ، شه‌پزکیگ. [په‌شکار]

ف: پَرویشیده، پَشوَلیده، شَپَلیده.

ع: مَحُوس، مُشَوُش، مُضَطْرِب، مُندَه‌ش، مُنَبَهت.

شت

ل: چت. [تشت، چشت]

ف: چی، چین، پَرموده.

ع: شئیء.

شتن

ل: شُردن. [شوشتن]

ف: شُستَن، وَزَشْتَن، پاویدن.

ع: غَسَل، رَحَض.

شتوش

[ل: شتن، شُردن]

ف: شست‌وشو.

ع: غَسَل، رَحَض.

شغارَه

ل: شغارته، کروت، گُزگرد. [شقاترته]

ف: گوگرد.

ع: کَبریت، شَحَاطَة.

شیر

ل: چه‌لا، شره، دریاگ. [دراو، پرتوکار]

ف: پاره، لُتره، شر. کهنه.

ع: بالی، خَلَق، واهی، سَمَل، هِدَمِل، رَت، هِرث، هِم، خَبِب، رَدِیم، مُتَقَلِع، مُتَلَشِی، مُتَفَسِّی، مُتَمَشِّق، مُتَشَقِّق، مُتَمَرِّق، مُنَخَرِق، عَنَیق.

شر!

ل: هر! [جرت (رشی گاته بینکرده).]

ف: جر! [کلمه‌ی استهزا است.]

ع: هر!

شرِب

[ل: عمره‌ری کتوی: درختیکی بنایانگه.]

ف: شرب، شربین، نوش. (درختی است

معروف.)

ع: شربین، اَلْعَرَعُ الْبَرْی.

شرِپُوش

ل: ریال، شِرْزَل، دارِیاگ. [جلش، جلومرگدراو]

ف: ژنده‌پوش، کهنه‌پوش.

ع: رمث، دَنَس، رَذَل، رَذِیل.

شِرکَه‌ت

ل: هاربه‌شی، هارمالی، مال‌ل‌یه‌کی، تیکه‌لی، ناویته‌بورن.

[کاربرایی، هارکاری، بشداری]

ف: اَنبازِی، اَمبازِی، هَمبازِی، هَنبازِی، هَماسِی،

هَم‌دستی، هَم‌بخشی، هَم‌بخشی.

ع: شِرکَة، خُلطَة، قَوْضِی، اِشَاعَة.

شِرَفَکَه

[ل: تَقَوُّزَقِی لِه‌بلدانی شمشیر.]

ف: چِرَنگ، چَک‌چاک. (صدای شمشیر زدن)

ع: رَدَن، هَیْقَعَة.

شِرِوَل

ل: ریال، شرپوش. [جلش، جلومرگدراو]

ف: ژنده‌پوش، کهنه‌پوش.

ع: رمث، دَنَس، رَذِیل.

شِرِوَرِوَر

ل: دارِیاگ، شرپوپره. [دارِزاو، پرتوکار]

ف: کهنه‌وپاره، تیکه‌وپاره.

ع: بالی، خَرَقاء، مُتَقَطَّع، مُنَخَرِق، مُتَلَشِی.

شِرِوَرِوَر

ل: په‌لیت، هَد‌لیت‌په‌لیت، چهرن، چهره‌نوپه‌رن. [قسی

پرپرورج.]

ف: بَسباس، قَلماش، شِرَوَر، چِرَند.

ع: اَباطیل، شَماریج، سُمِیَها، خَرافات، مَزَخَرَف.

شره

ل: کُزنه، دارِیاگ. [دارِزاو، پراو]

ف: شره، لُتره، پاره، کُهنه.

ع: بالی، خِرَقه، جِرَدَة، خَلَق، کُتَة.

شره‌ها!

ل: جیمباو! [شر! (رشی گاته‌بینکرده).]

ف: جیمباو!

ع: بَرَحی!

شره‌بار—شِرِوَل

شِرَه‌ق

ل: تره‌لا، درز. [قَلیش، قه‌ش]

ف: تَرک، شِکاف.

ع: صَدَع، شَق، هَرَم.

شِرَه‌قَه

ل: تَدَه. [دَنگی ناگر.]

ف: جِرَقَه. (صدای آتش)

ع: بَرَقَة، رُخَة، مَلَقَة.

شِرَه‌قیان

ل: تره‌کیان، تره‌کین. [دِرزِرِدَن (بِر نمونه: تره‌کینی دست و

پى: [

ف: تركيدن، شكافته شدن. (تركيدن دست و پا مثلاً.)

ع: زَنَع، سَنَع، فَلَع، سَعَف، تَشَقَّق، تَصَدَّع.

شره‌وپره

ك: شره‌ومره. [(كه‌لويه‌لى كزنى ناو مال.)]

ف: لَكُوپَك، تيكه‌وپاره. (اسباب كهنه‌ى خانه)

ع: مُزْجَاة، بِضَاة، كُتَّة.

شره‌ومره - شره‌وپره

شريت

[ك: بنى چند لوى لىكبادرار.]

ف: رَزَه، رَزَه، رَجَه.

ع: شَرِيط، شَرِيطَة.

شریخان

ك: چريكائن، زريكائن، شيتائن. [قيراندن، زيكاندن]

ف: شَلِيخانندن، شَبِهه‌زْدن، جيق كشيدن.

ع: صَيَاخ، شَهِيَق، قَصِيَف.

شریغه

ك: چريكه، شيته، زريكه. [(دنگى قيراندن يا دنگى

گوماننى همور.)]

ف: شَلِيخ، شَلِيخه، شَبِهه، شَبِيحه، شَنْبِه. غو،

غريو، غُرَش. (صدای فرياد زدن، يا ابر)

ع: صُنَاق، رُغَاء، صَرَخَة، صَرِيخَة، زَعَقَة، شَهَقَة،

صَنِخَة، صَاخَة، صَهِيل، هَزِيم، قَصِيَف، ضَجِيَج.

شریغه‌شریخ

ك: چريكه‌چريك، زريكه‌زريك، شيته‌شيت. [قپه‌قپه،

زيك‌زيك، گرمه‌گرم (دوباره‌بونوهره‌كسى لبر

زذربونيتى.)]

ف: شَلِيخاشَلِيخ، جيق‌واق، دادوبيداد، غوغا.

غريواغريو. (تكرار براى تكتير است.)

ع: حَمَحَمَة، رُغَاء، ضَجِيَج، شَهِيَق، هَزِيم.

شریغه

ك: شَرِيخه. [گرمه (دنگى همور.)]

ف: غريو، غُرَش. (صدای ابر)

ع: هَزِيم.

شغاره - شغاره

شغله

[ك: قوروى خوشنه‌كراو.]

ف: شَفْتِه. [گل قوام نيامده]

ع: ...

شغله

[ك: تسلاى خست.]

ف: شَفْتِه. (دوغاب سفت)

ع: ماءُ الْكَلَس.

شغله‌زه

[ك: دروگيانتيك كه منالى شره‌خزرى هديه. (همور

سالتيك مندان هيتان.)]

ف: هر سال زاييدن.

ع: غِيْلَة.

شغره

[ك: شرن (ددانى فيل يا خوگ.)]

ف: شُغْرَه. (دندان فيل يا خوگ)

ع: ناب.

وينه‌يهيه.

شغره‌ى فيل

ك: شيرمايى، ديان فيل. [دانى فيل، عاج]

ف: شيرماهى، شغره‌ى فيل، دندان فيل.

ع: عاج، نابُ الْفِيل.

وينه

شغله

ك: گومان، دودولى. [دوروگومانى، دپدزنگى]

ف: شک، گمان، دودلی.

ع: رَبِّ، مَرِيَّة، اِمْتِراء، اِرْتِيَاب. وَهَم، شَك.

شکات

ل: داد، دادخواهی، دادکردن. هانا. گله. [سکالا]

ف: زَنهار، گُزرش، اَنداوه، اَندایسه، داوری،

دادخواهی.

ع: شَكَايَة، شَكْوَة، شَكْوَى، تَغْلُم.

شکار

ل: نه چیر. رار. [نیچیر. نیچیرگرتن]

ف: شکار، نَهاَل، شَبالَنگ، نخچیر.

ع: قَتَص، مَصِيد.

شکار

ل: رفین. [فرین (ناری بکمره) بز نمونه: دلشکار، واته:

دلهریزن.]

ف: شکار، شکر، رُبَا. (اسم فاعل است: شیرشکار،

دلشکار)

ع: مَنِيَاد، مُخْطَف، قَنَاص.

شکارته

ل: کُزْمه کی. [تَوْرِيک که به خَیَر دیو می بین بز

کسینک.]

ف: کُمکی. (تخمی که به طور کمک برای کسی

پاشیده شود.)

ع: مُسَاعَدَة.

شکارچی

ل: نه چیروان، رارچی، شکاروان. [نیچیروان، رارکر]

ف: شکارچی، نخچیروان، شکاروان.

ع: مَنِيَاد، قَنَاص.

شکارکا

ل: رارگه. [جینگراو]

ف: شکارگاه، نهالگاه، نخچیرگاه.

ع: مَصِيد، مَصِيدَة، قَتَص.

شکاروان-شکارچی

شکاری

ل: راری، رارکر، نه چیری. [تانیی یا بازیک که فیترهوار

کراوه.]

ف: شکاری، نخچیری. (تازی یا باز که به

گرفتن شکار آموخته باشد.)

ع: جَارِحَة، مُقْتَنِص.

شکات

ل: نه شکفت، تلش، چاک، تَرَاک. درز. [نمشکوت.

شکاتش

ف: شکاف، شکوف، شکفت، اَشْكَفْت، رَخ، رَحْنه،

جَر، تَرک، آهون، چاک.

ع: شَق، صَدَع، شَقَب، شُعْبَة. غار، خَرَق، فِرْزَة،

لصب.

شکافتن

ل: تَلِشانن، تره کائن، چاک کردن، نه شکافتن. درین.

[قلیشانن. درپاندن]

ف: شکافتن، کافتن، کَفْتن، کَافیدن، کاویدن.

ترکاندن، چاک کردن.

ع: شَق، صَدَع، شَقَب، خَرَق، فَتَق، شَرَم.

شکافه

ل: دهنوکه. [نور شتی ژبی تاری پی لیده دن.]

ف: رَحْمه، شُکافه، سُکافه، سُکافره.

ع: مَضْرَب، مَضْرَاب.

شکائن

[ل: لست کردن (ول: شکائنی دار.)]

ف: شکستن، شکاندن. (شکاندن چوب مثلاً.)

ع: هَشَم، هَتَم، حَطَم، قَصَم، وَصَم، هَضَم، هَصَر.

فَضٌّ. فَقَص، فَقَصْ، فَقَش، قَصَف. فَدَغ، دَوَع، هَدَغ.
فَغَض، فُضِح، شُدَخ. شَجَّ. غَضٌ، غَضَف، كَسَر. قَبِيع.
شکائین

[ک: لغت کردن (وَلَك: شکاندنی شده گر و گریز).]

ف: شکستن، شکاندن. (شکاندن قند یا گردو مثلاً.)

ع: فَضٌّ، هَضٌّ. رَضَح، رَضِخ. شَقِيع، بَدَغ. دَق، كَسَر.
شکائین

ک: هَلِیوِشائِن. [هَلِوِشاندن (وَلَك: پدیدان شکینی).]
ف: شکستن. (شکستن عهد مثلاً.)

ع: نَقَض، نَكث، كَسَر.
شکائین

ک: کهم کردن، خوار و هاروردن. [داهزاندن (وَلَك: شکاندنی
نرخ شتومک).]

ف: کم کردن، پایین آوردن. (نرخ اجناس مثلاً.)
ع: مَكَس، كَوَس، اِحْطَاط، اِهْطَاط.
شکائین

ک: کردنموره. [هَلِوِشاندن (وَلَك: شکاندنی رزید).]
ف: باز کردن، شکستن. (باز کردن روزه مثلاً.)

ع: فَطَر، فِطَر، فُطُور، اِفْطَار.
شکائین

ک: کردنموره، لای بردن. [هَلِوِشاندن (وَلَك: کردنموری
جلو برگی تابینتی حاج «نیحرام»)].

ف: شکستن، برداشتن. (برداشتن احرام مثلاً.)
ع: تَحْلِيل.
شکائین

ک: بهزانن. [شکست پیندان (وَلَك: بهزانندی لشکر).]
ف: شکست دادن، گریزانندن. (لشکر مثلاً.)

ع: هَزَم، كَسَر. هَبَّت، قَل، حَطَّ.
شکائینموره

ک: شکائین. [لغت کردن (وَلَك: دار شکاندن).]

ف: شکستن، شکاندن. (چوب مثلاً.)

ع: كَسَر، قَصَم. قَصَم. غَضٌ، هَشَم....
شکائینموره

ک: شله و گردن. [شل کردنموره (وَلَك: شل کردنموری لوری
پتو).]

ف: شل کردن. (شل کردن گل سفت مثلاً.)

ع: لَثَق، ثَلْثِيق، مَدَّ.
شکائین

ک: بهزیان، ترازیان، کُزَل، کُزَلْدان، تَرَوِیان، پَسَنِیشْتَن،
دولوپرسن، هَلِکَنیان، ژیرکَه قَتَن، هَلِهَاتَن. [بهزین،
شکست]

ف: شکست، گریز، پس نشستن، پس نشینی.

ع: نَكِي، نِکَايَة، هَزِيْمَة، اِنْهَزَام، اِنْفِلَال، اِنْقِلَاع، دَبْرَة،
اِنْكَسَار.
شکائین

ک: شکیاگی، بهزیاگی، هَلِهَاتَنگی. [بهزیو (لشکری
تینکشکار).]

ف: شکسته، گریخته. (لشکر شکسته)

ع: قَل، دَهَب، مُنْهَزِم، فِرَارِي.
شکائین

ک: گومان کَه قَتَن، دوودل یوون. [دردزنگی، کورتنه
گومانموره]

ف: گُمان افْتادن، دودل شدن.

ع: تَشْكُك، اسْتِرَابَة.
شکائین

ک: شتیه، دیمَن، دروژم، چَه شَن، جَه نَهَب، جَه نَهَم. [بیچم،
روالت]

ف: قَتَن، یَنگ، دَزَنَد، یازَنَد، پیکره. نگار.

ع: شکل، صورت، هیئت، سیما، شمائل، تمثال.

شکو

ل: تهمتراق، تهنه‌نه، تهریز، بیابریز، شانوشکو،

گوربی [

ف: شکوه، شکه، سپاوه، آیین، آروند، تُمتراق،

تُرُنْب تَرِاق.

ع: شَوَکَة، اُبْهَة، عَظْمَة، جَلَانَة، جَبْرُوت، کَبرِیاء،

حَشَمَة، طَنْطَنَة، کَر، فَر، شان.

شکوفه

ل: ول، خونچه. [گوتی دار.]

ف: بهار، کوپل، کوپله، شکفه، شکوفه، اشکوفه،

اشکفه، غنچه.

ع: نُور، فَر، زهر، زهر. وَشَع، فُفَاح.

وینه—خونچه

شکوفه

ل: شکوفیانه‌ره، شادی. [خوشحالی]

ف: شادی، شادمانی.

ع: فَرَح، مَسْرَة، اِنْسَاط، شَعَف... .

شکوفه

[ل: ننگوستیلی گورهر. (ننگوستیله‌یک که نگیته‌کی

له گورهری جزا‌جزر دروست‌کراوه.)]

ف: شکوفه، انگشتر گور، زیک. (انگشتری که

نگین آن از جواهر متعدد باشد.)

ع: زیک.

شکوفه‌نه

ل: فَنَکْجِه، ولجه. [خفته به شیوی خونچه ده‌گرنه دست و

پن.]

ف: یزناچه، شکفچه. (بر دست و پا به شکل

شکوفه حنا می‌بندند.)

ع: تَطْرِیْف.

شکوفه‌ی خورما

[ل: گوتی خورما: یه‌کسمین بری دارخورما.]

ف: تیر، حَرَب.

ع: طَلَع.

شکوفه‌ی هه‌نه

[ل: خونچی گیای خفته.]

ف: شکوفه‌ی حنا.

ع: فَعْو، فَاغِیَة.

شکوفیانه‌وه

ل: پشکیانه‌ره، کریانه‌ره، کردنه‌ره. [پشکوتن]

ف: شُکُفَت، شُکُفَتَن، واشدن، بازشدن.

ع: فُعُوم، تَفْعُم، اِنْفِتَاح، اِنْفِلَاق، اِنْفِغَار، اِقْعِیلال،

تَضَرُّج، وَشَع.

شکوفیانه‌وه

ل: شکوفه‌کردن، شادی‌کردن، خوشی‌کردن، خوشنودی.

[خوشحالی]

ف: زیغیدن، کاغکیدن، شادی‌کردن،

شادانی‌کردن، شادمانی‌کردن، خوشی‌کردن،

خُرسندی، خُرمی، خوشنودی.

ع: اِنْسَاط، اِنشِیرَاج، اِنْفِرَاج.

شکوه—شکو

شکهن

ل: چین، چرج، لُج. [لُژی بمسیره‌کده‌اتور.]

ف: چین، شَکَن، شَکَنج.

ع: خَین، غَین، غَضَن، ثَنی.

شکهنجه

ل: نه‌شکه‌نجه، نه‌شکه‌له، مارش. [گیره، منگنه. فداقه،

سزا]

ف: شکَنجه، اَشْکَنک، باهک، پاهک.

ع: دَهَق، مِکَبَس.

وینه—نه‌شکه‌نجه

شکای

[ك: شكار]

ف: شکسته.

ع: مَكْسُور، مُنْكَسِر.

شکيان

[ك: شكان]

ف: شکستن، سُكْسِتَن، شکسته شدن.

ع: تَكْسُر، تَكْدُهُ، تَهْمٌ، تَقْيِضٌ، اِنْكَسَارٌ، اِنْغِرَافٌ،

اِنْقِصَافٌ، اِنْقِصَامٌ، وَثِي، وَثَا، وَهْمٌ... (←شکائن)

شکيان

ك: خواربوهان. [دابیزین (وله: شکانی نرخ).]

ف: شکستن، پایین آمدن. (پایین آمدن نرخ

مثلاً.)

ع: اِنْكَسَارٌ، اِنْحِطَاطٌ، اِخْتِفَاضٌ، اِنتِقَاصٌ، نُزُولٌ،

هُبُوطٌ.

شکيان

ك: تلیشیان. تروکیان، درزبردن. له یهك بهریون. [قلیشان

(وله: قلیشردنی خانویره).]

ف: شکستن، شکسته شدن، ترک پیدا کردن.

(شکسته شدن عمارت مثلاً.)

ع: هَذَا، اِنْقِصَاضٌ، اِنْصِدَاعٌ، تَصَدُّعٌ، تَشَقُّقٌ.

شکيان

ك: بهزیان، هه لتهان، تروکیان، دواپورین، کۆلهان،

هه لکنیان، ترازیان. [بیزین]

ف: شکستن، پس نشستن، گریختن.

ع: نُكِي، دَبْرَةٌ، هَزِيمَةٌ، اِنْهَزَامٌ، اِنْكَسَارٌ، اِنْفِلَالٌ،

اِنْقِلَاعٌ.

شکيانوه

[ك: شکانه]

ف: شکستن، شکسته شدن.

ع: اِنْكَسَارٌ، اِنْخِصَادٌ، اِنْغِرَافٌ، اِنْقِصَافٌ.

شکيانوه

ك: شلهریون. [شلپورنوه (وله: شلپورنوهی قووی

خست).]

ف: شُل شدن. (شُل شدن گل سفت مثلاً.)

ع: التَشَاقُّ.

شکيانوه

ك: دواوهان، لهریون. [لازایون]

ف: پس دادن، شکسته شدن، لاغر شدن.

ع: قَن، نُحُولٌ.

شل

ك: نهرم، ناوهکی. [دژی رقی. هیرهها: تراو]

ف: شُل، نَرم، پستار، سُسْت، آبکی.

ع: لَيِّنٌ، لَدِنٌ، رَهْلٌ، وَاهِنٌ، رَخَوٌ، رَخْفٌ، رَخَاخٌ، رَقِيقٌ.

شل

ك: سُس، بی هیز، سپ. [سست، بی هاست (دست و پینی

سست).]

ف: شُل، سُسْت، لَنگ، شیک، شیشله. (دست و

پای سست)

ع: خَدِرٌ، شَل.

شل

ك: خپ. [گورهر له نندازه.]

ف: شُل.

ع: جَرَجٌ، مَرَجٌ، قَلِيقٌ.

شل

ك: پریۆل. [شمل (کاری ناقیم).]

ف: شُل، سُسْت، لَنگ. (عمل نااستوار)

ع: قَلَتَةٌ، وَاهِنٌ.

شك

[ك: جوانوریك كه هیشتا خوی نه گرتوو و بز سوارپون

ناشیت.)]

ف: شُل، سُسْت. (کَرَه اسپي که در سواری سفت و محکم نشده باشد.)

ع: رِخو، رِیْض.

شله

ل: رَلَمه، نَرَمه. [گُزشتی بی تیسانی لَش.]

ف: نَرَمه، تَباهجه.

ع: عَرَم.

شله کی ران

ل: رَلَمی ران. [نَرَمی ران]

ف: نَرَمی ران.

ع: فَخْد، عَرَمُ الْفَخْد.

شله کینه

[ل: نائیکه له نارد و هیلکه، دهیشیلن و لیسر ساجدا

دهیوژتن و به رَزَنوه دهیوژن.)]

ف: گُلاج، نان گُلاج. (نانی است از آرد و تخم مرغ

روی ساج می پزند و با روغن می خورند.)

ع: صَبِجَة.

شوشوار

ل: شلوشوژل. شلوشیویاگ. [شلوشیوار. بی حرسه له]

ف: شَلوشویر، سُسْت.

ع: واهِن، مُشَوُش.

شوشوژل ← شلوشوار

شلوشیویک ← شلوشوار

شلوق

ل: جِه نَاجَل. [قَرَمَاج]

ف: شلوق، غوغا، هنگامه، هرج و مرج.

ع: شَواش، مُشَوُش، مُخْتَل، بَلَبَلَة.

شلوق

ل: نارتَه. [تیکل و پیکل]

ف: شلوق، درهم و برهم.

ع: مُخْتَلَط، مُشْتَبِك.

شلوقیان

ل: شتویان. شزریان. [شتویان. پشیری، ناژاو]

ف: شلوق شدن، به هم خوردن. شورش، شوریدن.

ع: ثَوْرَة. اِخْتِلال، مِیْجان، اِنْقلاب.

شلومل

ل: شلومل، نرמושل. [لاشه نرمویان.]

ف: نَرَم و شُل.

ع: بَض، سَنیع.

شلومل

ل: شلومل، سُس، خار. [نرמושل. شلوشوژل]

ف: نَرَم. سُسْت، خام.

ع: بَض. غَمَر، غَشیم، غَبی.

شله

[ل: پارچه ای کی سووری بناربانگه.)]

ف: شله. (پارچه ای است قرمز معروف.)

ع: شَلَة.

شله

[ل: شلی برنج که تا راده یلک خست بیت.)]

ف: شَلَه، دَم پُخت. (آش برنج که کمی سفت

باشد.)

ع: دَم پُخت.

شله پته

ل: چاخ، گوشتن. شله خته. [قه ترو. لشگران]

ف: چاق، فربه. سُسْت، شَل خته.

ع: سَمین، وَدِک، هَرَم، تَار، کَصیص.

شله جاف

[ل: گیاهه کی بناربانگه.)]

ف: علفی است معروف.

ع: ...

وینه

شله جاور

ل: نمرمه جاور. [ررد جاورنی تیکه].

ف: نرم جاییدن.

ع: مَضِغ، خَضَم، عَلَک، ثَمْرِیث.

شله خته

ل: شله پسته. ته مه ل. [قده لو، گوشتن. لشگران]

ف: فربه. تَنْبَل، بیکاره.

ع: هَرَم. ثَقِيل، طَنْبِل.

شله ژاو

ل: ... لاژگ. [ژاو ژاو کر]

ف: ژاژخا، سستگو.

ع: لای، بَلید.

شله ژه

ل: شله خته، شپزه. [شل ژاو]

ف: پَر ویش، شلخته.

ع: مَحِیس، مَهَمَل، مُشَوُش.

شله شل

ل: نمرمه نمرم. [هیندی هیندی، خاره خاره]

ف: نرم نرمک.

ع: مُتْهَایِنَا، مُتْهَاونَا، مُتْمَهَلَا، مُتْمَهَلَا.

شله ویبون

ل: سسه ویبون. [سست ویبون، خاویزونه]

ف: سُسْت شدن.

ع: حُکُوف، قُتُور، وَهَط، وَهَن، ثَقُتُر، تَوَهَط. توانی.

شله وکردن

[ل: شل کردنوه، خا وکردنوه]

ف: شل کردن، سُسْت کردن.

ع: وَهَن، اِبْهَان، تَوَهِن، اِبْهَاط، اِبْهَاء، اِفْتَار، تَفْتِیر.

شلیقانن

ل: تَلیقانن، فلیقانن. [فلیقاندنوه، پلیشانده]

ف: له کردن.

ع: اِفْلَاق.

شلیقیگ

ل: تَلیقیاگ، فلیقیگ. [تلقاره، فلیقاره (وله): ترزی

فلیقاره.]

ف: له شده. (انگور مثلاً)

ع: مُنْفَلِق.

شلیقیگ

ل: گهنیگ. [گهنیو (وله): شووتی گهنیو.]

ف: پوله، آب شده. (هندوانه مثلاً)

ع: عَجِي، فاسد.

شلیقیان

ل: فلیقیان، تلیقیان. [فلیقاندوه، پلیشانده]

ف: له شدن.

ع: اِنْفِلَاق.

شل

ل: هول، سور، سوررهول. [سورری کالی پدله له.]

ف: ژر، زال، سُرْخَن، سفید مور.

ع: أَشَقَر، أَصْهَب.

شلاتنه

ل: قه یسی. [میوه یه کی بناروانگه.]

ف: زرد آلو.

ع: مِشْمِش.

وینه

شلاتنه بادام

ل: قه یسی بادام، جهورقه ن. [قه یسیروشکه که کاکلی بادام

ده کنه نای.]

ف: سرمش، خوبانی، جوز قند، جوز آغند،

گوز آغند، جوز آغند. (زرد آلو خشکه که مغز

بادام میانش می گذارند.)

ع: مشلوز.

شلاته کوت

ك: قه یسی. [قه یسی رشكوره كراو.]

ف: كشته، زرد آلو خشكه.

ع: یییسُ المِشمِش، قلیفُ المِشمِش.

شلاته ی پیشه فوئه شه

ك: قه یسی پیشه خورشه. [قه یسیك كه نار كه كی تال یه.]

ف: زرد آلوی هسته شیرین.

ع: مشلوز.

شلپ

[ك: دهنگیکه. (کوتان به جلویبرگی تردا به همدرو دست

هتا چلکه کبی لاپیت.)]

ف: لپ، (دو بستی به جامه ی تر زدن که شسته

شود.)

ع: نزع.

شلپان

[ك: شلپلپهینان. قولتانن به ناودا.]

ف: لپ زدن. به آب فرو بردن.

ع: نزع، قرص، غمس.

شلپلو

ك: شه بزل، لیپار. [مزج، پیل]

ف: کوهه، خیزاب.

ع: لَجَب، مَوَج، قِیَار.

شلپه

[ك: شلاپ (دهنگی كوتنه نار نار.)]

ف: لپلپ. (صدای افتادن توی آب)

ع: خَضْخَضَة، رَقْرَقَة.

شله قیان

زنبور.

ع: ثول، خَشَرَم.

وینه ← پوره

شله

ك: ... شله. چله. [دهنگی جولانی شلمنی. (وگ):

دهنگی دژ له مشكدا یا نار له سكداء.]

ف: لپلپ. (صدای دوغ در مشك یا آب در شك

مثلاً.)

ع: خَضْخَضَة، رَقْرَقَة، قَبْقَبَة، ثَلْثَم.

شلنگ

ك: ته كان، هه لمت. [هیش، شالار]

ف: تكان.

ع: بَطْشَة، حَمَلَة.

شله شل

ك: تله تل، سورره بوزن. [سوتانه، كزانره (وگ): شله شلی

دهمچارا.]

ف: برافروختن. برافروختگی، سرخ شدن.

(رخسار مثلاً.)

ع: احمرار.

شله قان

[ك: تیکدانی شلمنی و دهنگ لپهینانی.]

ف: شوراندن. به هم زدن. لت زدن.

ع: اِثْمَال، تَثْمِیل، خَضْخَضَة، رَقْرَقَة، نَزْع.

شله قیان

[ك: شلقار]

ف: زده شده، به هم زده شده.

ع: مَنزَوَغ.

شله قیان

[ك: شلقان، شلقین]

ف: زده شدن، به هم خوردن.

ك: پوره. [روشه کی کرمایه، واته: پوره دانی هنگ.]

ف: هنگ. (کرماجی است، یعنی: توده زدن

ع: اِنْتِزَاغ، تَخْصُّص.

شلیتوه

ك: دوردانگ، بۆزان. [كړپوه، توف]

ف: برف و باران، كولاك.

ع: مَزِيح، طوفان، دَمَق.

شلیتویان

ك: ژلتویان، شیتویان. [شیتوان، پشیتوی]

ف: آشفتن، آشوب شدن.

ع: انهیاش، اِنْقِلَاب، شَواش، هیاج.

شماردن

ك: ژماردن، سدر کردن. [حسیب کردن]

ف: شمردن.

ع: احصاء، عَدَّ، كَتَّ، حِسَاب.

شماردن

ك: نډنگار. [دانان، گری]

ف: شَمَرش، اَنگار، اَنگاشتن.

ع: قَرْض، تَقْدِير.

شماره

ك: ژماره. [ژمیره، حسیب]

ف: مَر، مار، ماره، اَمار، اَمار، اَماره، اَماره، اَیار،

اَیاره، شمار، شماره، هَماره، هَمار.

ع: عَدَد، حِسَاب.

شمسال

ك: پلور، لَوْلَه. [پلور]

ف: نَی، توتک، نَی لَبَك.

ع: مَزمار، مَزَمَر، یَزاع.

ویننه ← پلورن (۲)

شمسال

[ك: درهختی شمساد.]

ف: شَمَساد. (درخت شمساد)

ع: بَقَس، شَمشار.

شمشه

ك: كاگل، سواخ. [سواخدانی ساف و ریکوینک.]

ف: کاهگل، اَندود، شَمشه. (گل مالی مرتب)

ع: سَجَّ.

شمشه

[ك: داری شمشه کیشان.]

ف: شَمشه. (چوب شمشه کشی)

ع: مَسْجَة.

ویننه

شمشیر

[ك: شیر: تیخی درېژ بژ شیر.]

ف: درنه، دُرُفْشه، شَمشیر.

ع: سَیْف، حُسام، صَمصام، كَوَكَب، عَضْب، صَارم.

ویننه هیه

شمشیر جیوین

[ك: شمشیری دارین. (شمشیری وتاردر.)]

ف: بَلونه، بَلوَنک، بَکونه، بَکوَنک.

ع: سَیْفُ الخَطِیب.

شمشیر کړوژ

ك: چنگی، دلیر. [نازا، بویر، جنگاور]

ف: شمشیرخوار، جنگی، دلاور.

ع: قاضِ السَّیْف، شَجِیع.

شمشیره

[ك: بشیکه له نامرازی جوړتی جاران.]

ف: شمشیره (از اسباب یرق است.)

ع: ...

ویننه ← جوتیار

شمقار

[ك: مه لیکي راو کړه.]

ف: شَنقار، شَنغار.

ع: سُنقر.

ویننه

شملى

[ك: گيايځه.]

ف: شَمَلِيد، شَمَلِيز، شَمَلِيز، شَنَبَلِيد، شَنَبَلِيت،
شَنَبَلِيله، گل راهرو.

ع: حُلْبَة.

شملى

ك: براكه، دوانه، شملې براكه. [شنگول (ميوه ينگوه
نورسارى و لك: گوتيز، خديار، هلوژده و ...)]
ف: تاوتوك، جفتي. (ميوه ي به هم پيوسته از
قبيل گردو، خيار، آلو و غير آن.)

ع: ثَوَام.

شملى براكه-شملى

شملى پيره كه ت-شملى براكه

شمولتك

[ك: پاڅى، كورتك، بشيكي كم. (برامبرى گشتي.)]
ف: پازتارى. (ضد كلي)

ع: جُرْنِي.

شمه

ك: نيره. [ننگز (وشه يكي هوراميه.)]
ف: شما. (اورامى است.)

ع: اَنْثَم.

شناس

ك: ناشنا، ناشناس، ناسياگ. [ناسراو، ناسياو]
ف: آشنا، شناسا، روشناس.

ع: خدن.

شناسايى

ك: ناشنايى. [دوستايي، ناسياري]
ف: شناسايى، آشنايى.

ع: مُعارَفَة.

شناسين

ك: ناسين. [ناس كردن]

ف: شناختن.

ع: مَعْرِفَة، عِرْفَان.

شنگ

[ك: نسينگ: گيايځه بز خواردن دهشيت.]

ف: شَنگ، اَسَلَنج، اَسِيْلَنج، مَكْرَنه، زَغارچه،
ریش بُزغاله.

ع: مارِنة، لِحِيَة الْكَيْس، رَجُلُ الْغُرَاب.

وینه

شنگه شپ

ك: سيال. [شپوپره: رايخ و پارچي كزن و درار.]
ف: رخت كهنه.

ع: بِسَاطِ الْبَالِي.

شنوق

ك: شنه. [سروه]

ف: باد خوش، باد خنك.

ع: نَسِيم، رُخاء.

شنوق

[ك: هلكردنې سروه، هاتني كزبا.]

ف: وژش، وژيدن.

ع: هُبُوب.

شنوق

[ك: شنار (هجورتيكي ورزشيه.)]

ف: شنو، رودستي. (يكى از حركات ورزش
است.)

ع: ...

شنوت

[ك: نو داراني به باري درژيدا له بنميچي ددهن بز
تمختبند كرندي.]

ف: شنوت. (چوب هاي دراڅى سقف)

ع: ...

وینه

شنه

ك: شنو. [سروه]

ف: باد خوش، باد خنك، خرام.

ع: نسيم. هزير. هشيم، قصيف. نسمة. اهتران.
شنهفتن

ك: ژنهفتن. [بيستن. گري گرتن]

ف: شنهفتن، شنیدن، نيوشيدن.

ع: استماع، اصغاء.

شنهوا

ك: نهژنهوا، ژنهوا. [بيسر. گريگر]

ف: شنوا، نيوشنده.

ع: سميع. مستمع، مصغي.

شنيان

ك: خراميان. [لارولنجه، شينيره]

ف: دنيدن، خراميدن، كرازيدن، گرانيدن،
خرشتيدن، خرشيدن.

ع: ابون، اهتران، تدل، تماثل، دبدبه، جلوه.
شنيان

[ك: هلكردنې سروه.]

ف: وزيدن، خراميدن.

ع: هبوب. ابوز.

شنين

ك: خرامين. [لارولنجه، شينيره]

ف: خرام، خرامش، گرازش، خراميدن.

ع: تدل، جلوه، دلال، اهتران.

شنين

ك: شو هاتن. [هلكردنې سروه.]

ف: وزيدن، خراميدن.

ع: هبوب، هزير، هشيم...

شو

ك: شم. [ترايي، ترې شرح]

ف: شم، نمج.

ع: رطوبه، ندې، بلل.
شو

ك: ناش، ناهار. [دهتي پارچه.]

ف: شوي، آش، آهار.

ع: لعاب، شفا.

شو

ك: شتن، شورن. [شتوش] [شوشتن]

ف: شو، شوي، شستن. (شستوشو)

ع: غسل، رخص.

شوال

[ك: شروان، پانتول]

ف: شوال، شلوار، تنبان، پاجامه، پايچه.

ع: حقو، عاطف، ازار، رچلان، مئزر، سروال،
شروال، سرويل، تنبان، تنبان، رانان.

وينه - پانتول

شوال چه پهل

[ك: داويزيس]

ف: بدشلوار.

ع: ديس سروال.

شوان

ك: رهمهوان، شوانكاره. [شوان]

ف: شبان، شوان، شبان، چوپان، گويان، گله بان،
راميار، زميار.

ع: راعي، سارح، غنام.

شوان ځله نينه

[ك: بالنديده كي تزيك له چوله كه گوره تره، هتا مرزف]

تراو نزيكي نه كمرتوره هتافريت.)

ف: شبان فريب، شبان فريو، شبان فريبك،

شبان فریوک. (مرغی است کمی از گنجشک
بزرگتر که تا انسان زیاد نزدیک آن نشود پرواز
نمی‌کند.)

ع: مُکَاء.

شوان‌شوان

ل: شوان‌شوانه‌کی. [یاریه‌کی بناربانگه.]

ف: رمه و چوپان. (بازی معروف است.)

ع: ...

شوان‌شوانه‌کی ← **شوان‌شوان**

شوان‌کاره ← **شوان**

شوانه

ل: شوان. [شُان]

ف: چوپان، چوپانه، شَبانه.

ع: راعی، ساریج، غَنام.

شوپایی

ل: ته‌لیسه. [نور باره بچورکی که له باره‌بری دهنین و

سواری دهن.]

ف: تَمَلِیت، تَنَبَلِیت.

ع: حُمِینَة.

شونورکینه

ل: وِشترکینه، وِشترقین، قینه‌ون، قین‌له‌دن. [رقین]

ف: شترکینه، کینه‌کش، کینه‌توز.

ع: ضاغن، مُسْتَهیر، مُتَقِم.

شونورگاپلنگ

ل: وِشترگاپلنگ. [زمرانه]

ف: شترگاوپلنگ، شترگاو.

ع: زَرَاة.

وینه

شونورگاپلنگ

ل: وِشترگاپلنگ. [ناتسبا، نالسمبار (نیدیزمه له بابستی

نه‌گورگار.)]

ف: شترگاوپلنگ، شترگربه. (کنایه از مطلب

غیرمتناسب است.)

ع: مُتَنَاقِض، ضِدُّ و نَقِیض، مُتَخَالِف، غَیْر مُتَنَاسِب.

شونورمورغ

ل: وِشترمر. [وِشترمرخ: باتنده‌یه‌که.]

ف: شترمرغ.

ع: هرد، نعامه، هودع، ظَلیم.

وینه

شوجا

ل: دلیر، دلدار، نه‌ترس. [بویر، نازا]

ف: گُرد، هُرو، هُزو، دلیر، دلدار، دلاور، پردل،

بی‌باک.

ع: شَجیع، حَمِیس، جَریء، کَمِی، ذَمیر، نَجید،

باسل، بَطَل، أَحْوَس.

شوجاهیت

ل: دلیری، دلداری، نه‌ترسی. [بویری، نازایی]

ف: نیواد، دلیری، دلداری، نَتَرسی.

ع: حَوْس، شَجَاعَة، شَهَامَة، بَسَالَة، حَمَاسَة.

شوخ

ل: خوشرو، خوشزان، خه‌ننه‌ران، خه‌رامان، شَرخِیاز.

[رروخ‌ش]

ف: شوخ، شنگ، شنگول، شنگُل، شنگوله،

شوخی‌باز، خوشرو.

ع: ظَرِیف، مَلِیح، هَزَال، فَکِه، مَرَّاح، مُتَوَقِّد، مُدَاعِب.

شُخی

ل: گالته، گدپ، تیتالی. [گالتورگپ]

ف: لاغ، لاج، کَپراس، کَنگُل، کَواژه، گُواژه،

تَمَآخَره، شوخی، تیتالی، خیتالی.

ع: مَرَح، دَعِب، لَعِب، مَرَه، شَمَع، شَمُوع، هَزَل،

ظُرافَة، فُكامة، مُزاج، مُطايَبة، مُداعَبة، مُلاعَبة،
مُهاشاة، هَذِي، هُذاء، هُزء، هُزوء، سُخرة، بَذلة.

شوخیباز

ك: له‌رډ، گالت‌باز، تیتال‌باز. [گالت‌چی]

ف: شوخ، شنگ، شنگول، لوده، شوخی‌باز،
خیتال‌باز.

ع: ظریف، ملیح، مزیر، فكه، مُلاح، مَرّاج، مَرّال،
دَعاب، مُتَوَقّد.

شودان

ك: نمدان. ناهاردان. [تیر‌کردن. نیشاسته‌لیدن]

ف: نمدادن. اهاردادن.

ع: قَرطیب، قُنْدیة، ثَبْلِيل، اِرطاب، اِنْداء، تَنْشِیة.
شُور

ك: سَوَل، سَوِر. [چیت‌زكه، ولك: تامی خوی.]

ف: شور.

ع: مالِج.

شور

ك: گز، غروش. [همزانی دیوون.]

ف: شور، خروش.

ع: عِشْق، جِیشان، اِشْتِیاق، عِناد.

شور

ك: شوریان. [خولوو، پشتونه]

ف: شور، شورش، غوغا، هنگامه.

ع: اِنْقِلاب.

شور

ك: درِیژ. [برانبیری کورت.]

ف: بلند، دراز، رسا.

ع: حَظَل، سابع، طویل.

شورو

ك: شەپ، دالۆسکیاك. [داهیل‌راو]

ف: آویخته، فروهشته.

ع: دالِی، هادِل، سَدیل، مُسَدِل، مُتَدَلِی. شَفِیق.
نایع.

شوران

ك: ه‌ل‌خِراَن، ه‌ل‌زِرن‌گان، ه‌ان‌دان. [رورِزاندن، همزاندن]

ف: شوراندن.

ع: تَهْرِیش، تَحْرِیک، اِغراء، اِغواء.

شوراو

ك: سَلاو. [سویراو]

ف: آب‌شور. شورابه.

ع: قُعام، اُجاج.

شوراوه

ك: نارچوپ. [جاری شوراوه ته‌كا]. [رژانی نار له سره‌وه.]

ف: شراوه، آب‌شُر. [چشمش آب‌شُر می‌کند.]

ع: سایل. سَیل. سَیلان.

شوردن

ك: شَن. [شوشتن]

ف: شستن.

ع: غَسَل، رَحَض.

شورش

ك: بشیره، ناشر، شل‌زقیان. [ناژاوه]

ف: شورش، آشو، آشوب، سَروَتک، سَرموتک،

هنگامه، غوغا.

ع: اِنْقِلاب، ثُورَة، هِیْجان، فِتْنَة.

شورمه‌زه

ك: سَلاوخوا. [سویز، خویباری]

ف: شور مزه، نمک‌سود.

ع: مَمْلُوح.

شوروا

[ك: شوربا]

ف: شوروا، شوربا، آشبرنج.

ع: مَرَق، صُبَّة، شوربا، اسفیدباچ، بَهطَه.

شۆرواپیژ

ل: دَزْغَار. [دَزْخَار، قَسْلَار]

ف: دوغاب، دوغابریز.

ع: ماءُ الْكَلَس.

شۆروای برنج

ل: شۆررا. [شۆریای برنج]

ف: شوربا، آشبرنج.

ع: بَهطَه، مَرَق، صُبَّة، اسفیدباچ.

شۆره

[ل: بارووت]

ف: شوره، ریه، دَتَقَر، فوهل، بارود، نمک چینی.

ع: یَمَسُو، أَبَقَر، بَارُود، مِلْحُ الْبَارُود، شورج، سورج.

شۆره

ل: چۆرِه. [رژانی ئار له سهره.]

ف: شَرِه، شَرَش، شَریدن.

ع: اِنْصِیَاب، وِشَلان.

شۆره‌بی

ل: بی‌مه‌جنوون. [شنگبی]

ف: بید مجنون، بید موله.

ع: ...

ویندی هیه.

شۆره‌ت

ل: ئاوازه، دنگ. چار، چارپار. [ناریانگ، دنگز]

ف: خَن، چاو، آوازه، خنیدن.

ع: صیت، شَهْرَه، سَمَا، سَمْعَه، دَالَه.

شۆره‌شۆر

ل: چۆرِه‌چۆر. [داریانی زَلَد.]

ف: شَرِشَر، شَریدن.

ع: تَصَبُّب، وِشَلان.

شۆره‌کات

[ل: شۆره‌زار، شامات]

ف: شوره، شوره‌زار، کتیر.

ع: مِلْحَه، مَمْلَحَه، سَبْخَه، تَشِیيشَه، تَشاشَه.

شۆره‌بووک

ل: دالۆچکه، ئاریزان. [داهیلراو، شۆپوه‌کراو]

ف: آویخته، فروه‌شته، آویخته‌شدن، آویزان.

ع: سَدِيل، دَالِي. نَاع، هَادِل، مُسَدِّل.

شۆره‌بوون

ل: دالۆچیان، دالۆسکه‌بوون. [داهیلراو، شۆپوونه‌وه]

ف: آویختن، فروه‌شته‌شدن.

ع: اِنْسِدَال، تَسَدِّل، تَهْدُل، تَدَلِي، تَتَّيْع.

شۆریک

ل: شتیگ. [شۆردار]

ف: شُسْتَه، شُسْتَه‌شده.

ع: مَغْسُول، رَحِیض.

شۆریک

ل: داش‌شۆریک، کارلی، چه‌نه‌دریژ، چه‌نه‌هر، بیت‌شهرم.

[رووه‌تالارو، ئاروسو]

ف: شوریده، چیره، لُکام، بی‌شرم، لول.

ع: بَذِي، شَكِس، شَطَاح، وَقَح، تَرِب، عُنْطَوَان.

شۆریان

ل: شلۆقیان، شیریان. [هه‌ژان، شیان]

ف: شوریدن، آشفتن.

ع: اِنْقِلَاب، هِیْجَان، تِیرَان.

شۆریان

ل: شتیان. [شۆردان]

ف: شسته‌شدن.

ع: اِنْغَسَال.

شَوْرِين

ك: شتن، شۆردن. [شوشتن]

ف: شُستَن.

ع: غَسَل، رَحَض.

شَوْسَه

ك: پاك، پاكيزه. [شۆردراو]

ف: شُستَه، پاكيزه.

ع: مُطَهَّر.

شَوْسَه

[ك: شۆسته (رنگى خوشكراو).]

ف: شُستَه، خوست، خواست، راه كوفته، راه

كوبيده. (راه شوسه شده)

ع: دُعُوب، لَاحِب، مِلَطَا، مُذَلَّل. (طَرِيقُ مُذَلَّل)

شَوْسَه‌وَرَفْتَه

ك: پاكيزه. [پاكژكراو]

ف: شُستَه‌وَرَفْتَه، پاكيزه.

ع: مُطَهَّر.

شَوْسُوشُ

ك: شۆردن. [شتن، شوشتن]

ف: شُست‌وشو، شُستَن.

ع: غَسَل، رَحَض.

«شَوْسَه»

ك: شوسه. [شۆسته (رنگى خوشكراو بزو هاتوچى

نۆتۆمۆزىل).]

ف: خوست، خوسته، شُستَه. (راه ماشين‌رو)

ع: دُعُوب، مُذَلَّل.

شَوشتَه‌رى

[ك: جزره برپديه كه بهن ده‌يچنن].]

ف: شُشتَرى، شوشترى. (نوعى است از گلیم كه

از نخ مى‌بافند.)

ع: شُشتَرى.

شَوْعَا

ك: تيشك، ليزگه. [تيشك، تيريز]

ف: تيش، فروغ، پرتو، تابش.

ع: شُوعَا.

شَوْعَلَه

ك: سۆله، شۆله، چۆله. [گرې كم].]

ف: شُبْرَه، شوله، آلاو، آنكه، آفرازه، پرتو.

ع: شُوعَلَه.

شَوْعُوهر

ك: زانست، زانايى، ناگايى. [هست، ناگادارى]

ف: دانش، دانايى، آگاهى، وايافتى، دريافتن.

ع: شُعوهر، احساس، ادراك.

شَوَقَال

ك: چه‌قل. [تۆرك: گيانلبريكة].]

ف: توره، اهمر، شُغال.

ع: اَيْنِ آوي.

وینه-چه‌قل

شَوَقَل

ك: كار، پيشه، نيش. [سِنعات، فرمان]

ف: كار، فيار، فيدار، فياوَر، فياوار، فُهله، پيشه،

شَوَال

ع: شُغل، عَمَل.

شَوَقَلَر

ك: كوله‌بنه، كوله‌ريزا، چوكله‌شكين، جاسوس.

[دورزان، ناچاره‌چى]

ف: سخن‌چين، دوبرهم‌زن، جاسوس، آيشه...

ع: قَتْنَه، مُقَتْن، مُقَسِد، نَمَام، نَجَاث، جَسَاس...

شَوَان

ك: ماشينچى. [لينخور، شوفير، سايق]

ف: راتنده، شُفر، شُفور.

ع: حوذي، عَرَجِيّ.

شوقاق

ل: تره‌کين. [درزبردن (تره‌کينی مچهدکی نِسپ).]

ف: ترکيدن. (ترکيدن مچ اسپ)

ع: عَرَن، کَلَع، ساف، سَعاف، شُقاق.

شۆکان

[ل: (ل: سووکهلناوی «شوکروللا» یه.)]

ف: مخفف «شوکروللا» است.

شوکر

ل: سپاسه، سپاس، وسپ، ستایش. [سوپاس، پسن]

ف: سپاس، درود، ستایش.

ع: شُکر، حَمَد، ثناء، وَصَف، تَوْصِيف، مَدَح.

شوکرانه‌بۇزیری

ل: سپاسگوزاری. [سوپاس کردن، پسن کردن]

ف: سپاس‌گذاری، ستاییدن، ستایش کردن.

ع: شُکر، حَمَد، ثناء، مَدَح، تَوْصِيف.

شوکرانه‌بۇزیری

ل: به‌خ، شادکامی. [خوشحال بودن به گه‌گرفتی

خهلکی.]

ف: تیوسول، شادکامی. (به مصیبت دیگری

خوشحال شدن)

ع: شَمَاتَة.

شۆکه

ل: گه‌زۆ، شوم، [نارنگی شیرینی دار.]

ف: گَز، گَزَنگَبین، شَبَنَم.

ع: مَن.

شۆکئی

[ل: (ل: سووکهلناوی «شوکروللا» یه.)]

ف: مخفف «شکرالله» است.

شۆله‌که

ل: جوال. [جوالی له خوری و یسراوی دوتایی که له هزۆ

ده‌چیت.]

ف: جوال. (جوال پیشین دوتایی شبیه به هور)

ع: سَفِيحَة، سَفِيحَان.

شۆل

ل: شل. (شلوشۆل) [سست، تراو: پاشگریکه. (په‌په‌ره و به

تغیا به‌کار نابریت.)]

ف: سسست. شُل. آبکی. (از اتباع است، تنها

استعمال نمی‌شود.)

ع: رَخو، لَدِن، واهِن، رَقِيق.

شۆله

ل: سۆله، رۆشایی، شەرق. [تیشکی ناگر.]

ف: فروغ، وراغ، شېر، تابش، شوله، روشنی،

روشنایی.

ع: شُعْلَة، ضَوْء، ضِیاء، قِراط، قُرط.

شۆله

ل: تیرشه‌وار. [تستیری کشار.]

ف: شوله، شَمْلَه، نِیازیک، تیرشه‌هاب، دُخ،

شَخانه.

ع: شهاب، نِیازک.

شۆله‌چرا

ل: چۆله‌چرا، [مشخزل]

ف: شوله‌چراغ، هاله‌چراغ.

ع: قُبَار.

وینده—چۆله‌چرا

شۆله‌ی ناگر

ل: سۆله. شەرق. بَلِيسَه، گَپ. [تیشکی ناگر.]

ف: شېر، افزاوه، شوله‌ی آتش.

ع: شُعْلَة. نَهیب....

شومان

ك: ناشام. [كسيك كه نيشاسته دهات له جلوي مرگه.]

ف: شويمال، آشمال، آهارمال. (كسي كه آهار بر جامه مالد.)

ع: مُنشي.

شون

[ك: دوا، شوين] (چومه شوني.)

ف: پي.

ع: اِلى. (مَلَب. دَعْوَة)

شون

ك: پەي، رەد، ئەتەر، شون پا. [شونەوار. نيشانه]

ف: پي، رد، رهو، هنجار، چشپر، چشفر، نشان پا. پيشينه.

ع: اَثَر، دَعَس، قُرْبَة، سَلَاق. عَلامَة، قَرِيْنَة. سَابِقَة.

شون

ك: دوا، پەيسەر، پشتسەر. (رۆي به شونيا.) [شوين، پاش]

ف: پي، پس، پشت سر، دنبال، دنباله.

ع: عَقَب.

شوناپروين

ك: پەيسەر پروين، شون كەفتن. [بدواداچرون.

شوين پي هه لگرتن]

ف: دنبال رفتن. دنبال کردن. راندن.

ع: تَعَاقُب، تَعْقِيْب، تَعْقِيْط.

شونزانی

ك: پەيشناسی، پەيناسی، نشانزانی. [شوينوارناسی،

دیرینناسی]

ف: پی شناسی، نشان شناسی.

ع: عِلْمُ الْأَثَار، عِلْمُ الْأَسَان.

شون کردن

[ك: كەوتنە شون يەك. (وێك: وانەسەر كە لە گەرما دا

بەردوام بەشوين يەكتەدا دەپۆن.)]

ف: دنبال هم رفتن. (مانند گله گوسفند كه در

گرما مرتب دنبال هم دگر می روند.)

ع: اطْناَب، اطْراد، اسْتِرْعَال، نَيْسَب.

شون كەفتن

ك: پەيسەر پەي كەردن، پەيسەر پروين. [شوين كەوتن،

بدواداچرون]

ف: پی رفتن. پیروی کردن. دنبال رفتن.

دنبال کردن.

ع: قَفُو، تَقَوُّف، اقْتِفاء، اقْتِياف. قَت. اتِّباع، تَتَّبِع.

تَعْقِيْب، مُحَاوَلَة، مُزَاوَلَة. طَرَد.

شون كەفتن

ك: رەد كەفتن، پەي كەفتن، شونپا كەفتن. [شوين پي

بەي ههشتن. (شوين پي بەجيمان له بەفر يا له قوردا.)]

ف: پی افتادن، رد افتادن، رهو افتادن. (رد افتادن

در برف یا زمین گل شده.)

ع: دَعَس، اندعاس، تَأَلَّر.

شون گومەکی

ك: رەد گوم كەردن، پەي گومەکی. [شوين پي لەبەين بەردن.]

ف: پی گم کردن، رد گم کردن.

ع: عَفُو، اخْتِيَال، مُحَاوَلَة.

شون نیان

ك: تارنيان، تەرەوانيان. [شوين هه لگرتن، بدوادا گهراڻ]

ف: راندن.

ع: تَعَاقُب، طَرَد، دَفْع.

شون هه لکردن

ك: پەي هه لگرتن، رەد پەيدا كەردن. [شوين پي هه لگرتن]

ف: رد برداشتن، پی بردن، پی برداشتن.

ع: تَأْيِيْن، اسْتِدْعاس، اِنْتِثَار، تَأَثَّر، تَتَّبِعُ الْأَثَر، اِقْتِفاء

الْأَثَر.

شَوْنَه ناردن

ك: خواستن. [بدروداناردن]

ف: خواستن، پی فرستادن.

ع: دَعْوَة. طَلَب.

شَوْنَه يهك

ك: پشتسهریهك. [يكنله دواييك]

ف: پشتسهرهم، پشتسهرهمدیگر.

ع: ولاء، تَوَالِي، تَسَائِل، اِسْتِثَال، تَتَابُع، مُتَوَالِيَا، مُتَعَابِقَا، مُتَسَاتِلَا.

شَو

ك: هاوخهف، هاوسر. [میزد]

ف: شو، شوی، شوهر، جُفَت، همسر.

ع: زَوْج، بَعْل، حَلِيل، قَبِيل، قَرِین.

شَووت

ك: شات، شاته، هوشه، شووته. (شاتوشروت)

[لانگوزاف، نروفیشال]

ف: گزافه، گزاف، لاف، بادپیمایی.

ع: تَفَاخُر، اُسْرُوجَة، صَنَف، كَذِب.

شووته

شووئی - هه نی [(وشیده کی کرمایه.)] (کرماجی است.)

شوویدان

[ك: بمیزد دان]

ف: شوهردادن.

ع: نَكَح، نِكَاح، اِنِكَاح، نَزْوِیج.

شوودوس

[ك: نافرته میزد خوشریست.]

ف: شوهردوست.

ع: عَرُوب.

شوورهیی

ك: خراو، نابار، نابار. [ننگ، عیب]

ف: شرم آور، شرم آگین، شوره گین.

ع: قَبِیج. قَبَاخَة، شَنَاخَة.

شوویش

[ك: قابی داپژراری زیر و زیو.]

ف: شمش، شوشه، شیوشه، شَفَشَه، خَفَفَه،

سوفچه.

ع: سَبِیكَة، سَلَاك، قَضِیْب، نُقْرَة.

شوویش - سیخ [(وشیده کی کرمایه.)] (کرماجی است.)

شوویش بهستن

ك: مالۆسكه. مالۆسكه بهستن. [(شریتناری شور) یا

شلاق له لشدا.]

ف: شمش بستن، برآمدن. (شمش بستن بدن از

اثر ضربت چوب مثلاً.)

ع: حَبَط، عَجَر.

شوویش پهخ

ك: دالۆسكه. [چلوردهی شۆرمه بور.]

ف: نرگنه، درگاه، نرگالاه، دنگاله، دنگداله،

كُلفه شنگ، كُلفه شنگ، كُلفه شنگ.

ع: قَضِیْبُ الثَّلَج.

وینه

شوویکا

ك: فیتله گنج. [شور، فیه گیتزه: جۆری كده کتیه.]

ف: شوکا.

ع: وَعْل.

وینه

شوهرکردن

[ك: میزد کردنی نافرته.]

ف: شوهر کردن.

ع: نِكَاح، تَنَكُّح، نَزْوِیج، تَنَقُّی.

شووم

ك: قوشه. [بېنقېر، بدېومن]

ف: شوم، بدفرجام.

ع: شۆم، مَشۆوم، مَشوم، مِيشۆوم، شَكِيس.
شورمردگ

[ك: بېوژنى مېرمدردور.]

ف: شوهر مرده.

ع: اَيِم.

شوهردت ← شورەت
شوهرې

ك: تەرگ، توول. [شورول]

ف: ترکه. خېچه. شاخه.

ع: شَغُوب، خَرُوب، غُصن.
شويت

[ك: يەكېكه له سوزوات.]

ف: شېت، شود، شوى، شويت.

ع: شَبِيت، شَبِيت، شوئى.
شويتل

ك: بارېكه. [كېلگى بارېك و بېرتسك. (بارېكه زوى)]

ف: تېكه. (زمین بارېك)

ع: قطعه.

شهباهت

ك: وئايى، شېوه، وكى. [لېكچوون، هارچېشى]

ف: دَسى، تَنَدَسى، تَنَدِيسى، مانندى.

ع: شَبَاهَة، قَمائل.

شهبسان

ك: سهيزان، ژيرخان. [ژيرزمينى]

ف: شېبستان، شېبخانه، سرداب، سردابه.

ع: قَبو، دِيماس، دُولُج، سَرَب، سَرَداب.

شهبکه

ك: شهبکه. [كلارى ليوارهدار. (كلارى ټينگليزى).]

ف: شاپو، شَبَقه. (کلاه فرنگى)

ع: بُرْئِطَة.

وینه

شهبکه ← شهبکه

شهبج

ك: تاپو، تارمايى. [رمايى، شېبنگ]

ف: رُهو، سياهى.

ع: شَخْص، شَبَج.

شهبهغون

ك: چېغون، شورونغون، شورولغار. [هېرش کردن له

شودا.]

ف: شَبِيخون، شَبِخون، شېب-تاختن.

ع: تَبِييت.

شهبېساز

ك: چېشنساز، وینه-ساز. [پدېکرساز]

ف: تَنَدَس سَاز، تَنَدِيس چى.

ع: وَاَمَة.

شهبېه

ك: واک، وینه، چېشن، جزر، دس، نواخت، هارچېشن،

هاودهس... [هارشيره]

ف: مانند، لنگه، مان، سان، آسا، پام، دس، تَنَدَس،

تَنَدَسه، تَنَدِيس، سَجاهتر.

ع: مَثَل، شَبِيه، نَظير، ضَمِي.

شهب

ك: مشت. (شېپ-کهره) [ژمولکه، پرى مشت.]

ف: مُشت.

ع: كَعَب، كَتَلَة.

شهب

ك: شَر، درېژ. [فش و داهېزار.]

ف: ريسته، بلند، دراز.

ع: طَوِيل، مُتَدَلِي. ساغ.

شبه ← شبه‌پاله

شبه‌پاله

ل: چه‌پاله، شبه‌پلاخه، زبله. [زلله، شفقزله]

ف: تَس، سَلَه، سِیْلِی، کشیده، تپانچه، توانچه.

ع: دَح، لَطَح، كَفَح، لَطَم، مَنَكَة، مَنَفَعَة، ضَمَفَدَة، رَطَسَة، طَبَانَجَة، طَبَنَجَة.

شبه‌شپهان

ل: شبه‌لی‌شپهان. [به لمبی دست هدختست و گرت‌مروی

شتیک، واک: یاری کردن به سیر یا تزیی لاستیک.]

ف: شَپ‌شَپ، شَپ‌شَپ‌شَپ، شَپ‌شَپ‌شَپ (با چیززی در هوا بازی

کردن به وسیله‌ی دست، از قبیل سیب یا توپ لاستیکی.)

ع: ندارد. [هارواتای عربی نیه.]

شبه‌لی‌شپهان ← شبه‌شپهان

شبه‌پلاخه

ل: شبه‌پاله، چه‌پاله، زبله. [زلله، شفقزله]

ف: تَس، سَلَه، سِیْلِی، کشیده، تپانچه، توانچه.

ع: دَح، لَطَح، لَطَم، كَفَح، مَنَكَة، مَنَفَعَة، ضَمَفَدَة، رَطَسَة، طَبَانَجَة، طَبَنَجَة.

شبه‌پوش‌پور

ل: شَپ. [نَش و دام‌تراز.]

ف: ریسته، آویخته، دراز، بلند.

ع: طَوِيل. دالِی، مُتَدَلِی.

شبه‌پوکیان

ل: په‌شوکیان، شپ‌زبان. [پشوکان، شپ‌زبون]

ف: شپ‌لیدن، شپ‌ولیدن، پرویشیدن، پلمیدن،

آج‌واج‌شدن.

ع: قَشَوُش، اضطراب، انبِهات، اندِهاش. سَهو، خطا.

شبه‌پول

ل: لیپه، شلپار، لیپار. [پتل، مَونج (مَونج‌دانی ناره).]

ف: کوهه، خیزاب، تپانچه. (تپانچه زدن آب)

ع: مَوج، لَجَب، ثِیَار، جَزَر، مَد.

شبه‌پول‌دان

ل: لیپه‌دان، شلپار‌کردن. [مَونج‌دان (وله): شبه‌پول‌دانی

دربار.]

ف: کوهه‌زدن، خیزاب‌کردن، آشوب‌کردن.

(کوهه زدن دریا مثلاً.)

ع: قَمَوج، ثَنَائِیس، ثِیَار، هِیْجان. تَعَدُد.

شبه‌په‌شپ

ل: خشه‌خش. شبه‌شپهان. [(دنگی خسانی جلوهرگ به

زوردا یا دنگی کوتانی تیری یه‌له‌له‌درای‌ی‌له‌ک به

جینگیه‌کدا.) هرره‌ها ← شبه‌شپهان.]

ف: شَپ‌شَپ، شَپ‌شَپ‌شَپ، شَپ‌شَپ‌شَپ (صدای

خوردن لباس به زمین یا صدای خوردن پیکان

متعاقباً به یک جا.)

ع: خَشَخَشَة، رَقَرَقَة.

شبه‌ت

ل: چه‌م، رزخانه. [رربار]

ف: زوغ، رود، رودخانه.

ع: دَجَلَة، عَدَوَة، شَط، شَطَا، شاطِین.

شبه‌تالو

ل: دمرلو. [شیر و دژ که ناری پیدا بیت.]

ف: رود، آب‌دره.

ع: وادی.

شبه‌تره‌نج

[ل: یاربه‌کی بناربانگه. (داشگه‌لی شتره‌نج بریتین له:

قه‌لا، نَسپ، فیل یا کول، پاشا، وزیر، سرپاز.)]

ف: شَترَنگ، سَترَنگ، شَش‌زَنگ، آوند.

ف: پۈۈز، بۇن زاد، زادنامە، نژادنامە.

ع: ئىسب، سىسبە، ئىسب، شجرە.

شەخەل

ك: شانە، داروغە. [پاساروانى شار. (سرۆكى پۇلىسخانە).]

ف: شخەن، داروغە، شەربان.

ع: مُحْتَسِب، رئيسُ الْحِساب، شَحْنَة.

شەخە

[ك: (ك: سوركەلتاۋى «شامو محمد».)]

ف: مخفف «شاه محمد» است.

شەغره

ك: شەغره. [شغره: بارەگيا. (بۆ غورنە: برىتيە لە چەند

چەپكە گەم يا جز.)]

ف: شغره. (عبارت است از چند بسته گندم يا

جو مثلاً.)

ع: وَثِيمة، شَحْرَة.

وئە، مەيە.

شەخس

ك: پىر. [مىرقەد (قەبرى مەزى پىر).]

ف: پىر.

ع: مَطاف، مَزَار.

شەخس

ك: كەس. [تاكىك لە مەزى، نەزىر]

ف: دىسە، كەس، نەزىر.

ع: شَخْص، دَمَس، نَفَر، جُئَة، هَامَة.

شەخەل

ك: خې، خېرپ. [بەردەلان، رەقەن، رەقەلان]

ف: ژاغان، ژاغان، ژاغان، رىگزار، رىگناك،

رىگلاخ، سنگلاخ، سنگزار.

ع: جَرَج، حَجِيز.

شەخەل

ك: دېكودال، جەنگەل. [شەخەل، دارستان]

(شش رنگ^۱ از این قرار: ۱. رخ، ۲. اسپ، ۳. فیل،

۴. شاه، ۵. وزیر، ۶. پیاده)

ع: كُوبَة، شَطْرَج.

وئە

شەتەل

[ك: شەل: گيا يا دارىك كه به دست دىچىتىرت.]

ف: نشا.

ع: فسل، نَصْبَة، بادِرَة، غَرِيصَة، غِرَاس، غَرَز، شَتَل،

شَتَلَة.

شەتەل «تۆمەدانه

شەتەل

ك: شەتەلى. [پارەيلەك كه برابى دىيەخشيت به

كسى سىيەم.]

ف: شەت، شەتەل، شەتلى. (پولى كه برنده در قمار

به شخص ثالث مى بخشد.)

ع: شَتَل.

شەتەلى «شەتەل

شەتەل

ك: تەناف، گورىس. [گورىس]

ف: رَسَن، طناب.

ع: حَبَل، شَطَن، طَناب.

شەتەل دان

ك: سەتەركەدن. [شەتەل دان (وەك: شەتەل دانى بار).]

ف: سەتەل كەردن، سەتەل بىستەن. (سەتەل بىستەن بار

مثلاً.)

ع: شَد، شَطَن.

شەچەرە

ك: زاجنامچە، نەژادنامچە. [رەگزانامە]

۱- به بۆچوونى نووسەر وشەي «شەترەنج» لە

«شەش رنگ» بەدە هاتووە. (ر - ر)

ف: شَخْلَى، خَارِگِیَاه، جَنگَل.

ع: أَشْوَاك، اَمْشَاظ، غَيْضَة.

شده ده

ك: گِیَر. [نیشانی گرتنی پیت] كه له عمره پيدا بریتیه له:

[٢٠]

ف: گِیَرِه. (نشانه‌ی بستن حرف، نشانه‌ی گرفتن

حرف)

ع: شَدَّة، تَشْدِيد. (٢١)

شده ده

ك: درێژبو كردن. [درێژمێدان، لێنانهوه]

ف: درازگفتن، پیرایه‌پاڤتن.

ع: شَرَح، بَسَط، تَطْوِيل، تَفْصِيل.

شده ده

ك: شه‌لایی، كلاره‌ساز، شه‌یذا. [سهرۆنچ و كلارای

ژنانه.]

ف: كلاه و دستمال. (زنانه)

ع: عِمَامَة، اِكْلِيل.

شهر

ك: جهنگ. [به‌رانبهری «ناشتی».]

ف: جَنگ، پَیگَار.

ع: حَرْب، وَغَى، هَیجَاء، شَرّ.

شهر

ك: به‌د، خوار، به‌ده‌ختی. [خرابه (به‌رانبهری چاكه).]

ف: بَد، (ضد خیر)

ع: شَرّ، وِيل، نَحْس، عَفَة، تَرَبّ.

شعرا

ك: گهرما. [گهرمای شیندار كه میوه تیا ده‌بات.]

ف: گرما، گرمای تابستان، باد گرم. (گرمای

مرطوب كه میوه را فاسد می‌كند.)

ع: حَرّ، حَرور، سَموم، سَهام.

شعرا

[ك: زیكه‌گه‌لنكه له‌گه‌لن خارش‌دا كه له له‌شدا په‌پیدا

ده‌پیت.]

ف: سَر، سَرَك، دُكَم. (جوششی است با خارش

كه در بدن پیدا می‌شود.)

ع: شَرّی.

شعرا برنگ

ك: گهرما برنگه. [گهرما برده‌و: به گهرما خراب‌بوو.]

ف: تَبَاسِیدِه.

ع: مَحْرُوق، مَسْمُوم، فَاسِد.

شعرا به

ك: شیب. [گولنی درێژ.]

ف: شیب، (منگله‌ی بلند)

ع: شیب، دُؤَابَة، شَرَابَة.

وینده

شعرا به

ك: هالار، تار، بلیسه. [پزيسكه]

ف: تَف، آيِيژ، آيِيژَك، آيِيژ، خدره، لَخچه،

سَيِنَجَر، اِيژَك.

ع: حَذَم، شَرَر، شَرَارَة.

شعرا به‌ی ناکر—شعرا به

شعرا شو

ك: شاراشو، كوله‌و‌یوا، وه‌یغی. [ناژاره‌چی]

ف: هنگامه‌جو، غوغا‌انگیز، شهر آشوب.

ع: مُفْتِن، مُفْسِد، مِيسَار.

شعرا او

ك: با‌ده. [معی، شراب]

ف: مَی، لَه، مَل، بگمان، باده، شراب.

ع: خَمَر، رَاح، مُدَام، نَاجُود، قَرَقَف، رَحِيق، عُقَار.

قَهْوَة، رَهِيْق، سَكَر، غَرَب، سَبَاء، صَهْبَاء، عَاتِق،

كَمِيْت، رُقْ، طِلَاء، فَضْلَة، لَذَة، لَذِيذ، لَيْلَى، مَشْرُوب،

خَنَدَرِيس، بِادَة.شماره‌خانه

ك: شیرخانه. [میهانه]

ف: می‌خانه، می‌کده، خُم‌خانه، شیرخانه، شراب‌خانه.

ع: خُص، کُلبَة، خَمَارَة، حان، حانوت، خان.
شماره‌خوهر

[ك: میغز، باده‌نوش]

ف: شراب‌خور، شراب‌خوار، می‌گسار، باده‌خوار.

ع: خَمِر، مُسْتَحْمِر، شاربُ الخمر.

شماره‌فروش

ك: شیرچی. [میه‌فروش]

ف: می‌فروش، باده‌فروش، شیریه‌چی.

ع: خَمَار، سَكَار.

شهریه‌ت

ك: نوشیدنی. [ناری شیرین کراو بز خوارده‌نوه.]

ف: نوشینه، نوشابه، نوشیدنی.

ع: شراب، مشروب.

شهریه‌شاران

ك: جه‌نگران، دلاخ‌راز. [جنگاور]

ف: جَنگجو، جنگی، سَلَحشور، شورسَلَح.

ع: مُبَارِز، مُحَارِب، سَلِیح، مُعْتَرِك.

شهرت

ك: پدیمان، پدنیوس، تدی، بوس، بوسه. [بدلین]

ف: پیمان، پیغان، پیغون، غُنُونْد، سامه، بَر.

ع: شَرط، عَهْد، قَطْع.

شهرت

ك: مهرج، گرو، فوتو. [گرو، ناھ]

ف: مَرَج، گرو، شَرَت.

ع: شَرط، قید، نَذر، نَحْب.

شهرج

ك: چم، سدره، گوزاره، مانا، رلامه. [رائه، لیکدانوه]

ف: وستی، سفرنگ، نمیرا، گزاره.

ع: شَرَح، تَفْصیل، تَفْصیل.

شهرجه

ك: ناسکه، تیکه. [پارچه‌ی تنک له گوشت.]

ف: پاره، پارچه. (تیکه‌ی نازک از گوشت)

ع: شَرَحَة.

شهرع

ك: دسور، ناین، یاسا. [رَباز، روشونی نایینی.]

ف: کیش، آیین، یاسا، دستور، وَخْشورپند.

ع: شَرع، شَرِیعة، طَرِیق، طَرِیقة، مَذْهَب، سَنَن.

شهرع‌موسایی

[ك: نایینی یهود.]

ف: آیین یهود.

ع: تَلْمُود، فِقْهُ الْيَهُود.

شهرق

ك: خورمه‌لات، روزه‌لات. [جِنگی هه‌لاتی خۆر.]

ف: بتو، خاور، خراسان.

ع: شَرَق، مَشْرِق، مَطْلَع الشَّمْس.

شهرم

ك: که‌مرویی، سه‌ربایینی، نارپوو. [تَرِیق، روزنعتن]

ف: هَنُونْد، آژرم، شرم.

ع: حَیاء، حَجَل، خَفَر، اِغْضَاء، حِشْمَة، حِجَاب.

شهرمدار

ك: باشهرم، سه‌ربایین، که‌مرو. [شهرمن]

ف: باشهرم، با‌آژرم.

ع: مَحْجُوب، مَخْجُول، مُسْتَحْیِي.

شهرمسارشهرمه‌سارشهرمگا

[ك: عبرت، نارگلن]

ف: شهرمگا، بَترجا.

ع: عَوْرَة، زهار، عانة، ركب، خَشَلَة.

شهرمنه

ك: شهرمسار، تهریق. [شهرمن، كمرور]

ف: فاوا، شهرمگین، شهرمنده، شهرمسار.

ع: مَحْجُوب، مَخْجُول، مُسْتَحْيِي، مُنْفَعِل.

شهرمه

ك: روو گرتن. شهرم. [خوشاردنره له شهرما. هررهها:

تهریق]

ف: روگیر، روگرفتن. شَرم.

ع: حجاب، حفاظ، اِحْتِجاب، اِحْتِمَار، اِكْتِنَان. حياء.

شهرمهسار

ك: تهریق. [خجالت]

ف: شهرمسار، شهرمگین، شهرمنده.

ع: خَجَل، مَوْجُون، مَخْجُول، مُنْفَعِل.

شهرمهساری

ك: تهریق، سرداخستن. [خجالتی]

ف: شوره، چكس، خُدوك، طیره، شهرمساری،

شهرمندگی، سرافكندگی.

ع: خَجَلَة، خَجَالَة، اِنْفَعَال.

شهرمهشكافی

[ك: دیاری به بونی روو درختنی بوو کوره.]

ف: رونما، روی نما، رونمای.

ع: جِلْوَة.

شهروال

ك: پانتول. [پانتول، شهلار]

ف: شهوال، پانتول.

ع: سروال، سرویل.

وینه- پانتول

شهرووو

ك: رووش، قهلهش، شهرت، بی شهرم، تون. [شهرانی،

بدنفر]

ف: شرانگیز، شورش انگیز، تندخو، آشوب جو،

بی شهرم، بی آژرم.

ع: نَبِیث، نَبِیْر، مُعْتَر، شَر، شَرِیر، بَذِی.

شهره پویان

ك: داوا. [چنگیرچه (راکیتانی پرچی یه کتر له شهردا).]

ف: گیسر کشی، تو سر همدیگر زدن. (زلف

همدیگر را کشیدن)

ع: مُعَاثَة، مُوَافَقَة، مُضَارَبَة، مُنَازَعَة.

شهره ف

ك: نابرو. [نابرو، ریز]

ف: آبرو، آبرومندی، بزرگی، بزرگواری، والایی،

بلندی.

ع: شَرَف، شَرَافَة، نَبَاهَة، رَفَعَة.

شهریان

ك: رهگی زینگانی. [رهگی خوتنبر.]

ف: رگ جان، رگ جُنبندنه.

ع: شَریان.

شهریک

ك: هاربهش، به شهر. هاردهس، هارمال، مال له یه ك.

[هارکار، بهشار، برابش]

ف: آنبا، آمبا، هَمباز، هَنْباز، هَماس، سَنگَم،

سَنگَمَبَر، هَمال، هَامال، بَرخور، بَهره بَر،

بَخش بَر، هَمَدست.

ع: شَرِیک، سَهیم، شَفِیع.

شهرسین

[ك: شست: ژماره ی پاش پمجار نژ.]

ف: شست، شصت.

ع: سِتُون.

شہ سنس

ك: نہنگوسہ گہرہ. [پنہی نسی کوزہ، قامکہ گہرہ]

ف: شست، انگشت نر، انگشت بزرگ.

ع: ابہام.

وینہ: نہنگوس

شہ سنس

ك: زانایی. (شہ سسی باخہ ویرہ.) [ناگاداری، هست

(سورکہ لئی «شہ سس»، راتہ، شہ ست.)]

ف: دانایی. (مخفف «شہ سس» است یعنی «شہ

حس»)

ع: مُدْرِکَة.

شہ سنس

ك: رھیلہ. [رئژنہ (بارانی توند.)]

ف: باران تَند.

ع: نَضَح، دیمَة، هَاطِل.

شہ سسی بیدارہ

ك: رویاس. [وریابہ، هستیارہ.]

ف: ہشیار است، بیدار است.

ع: مُتَقَبِّظ، مُتَحَبِّ، مُتَحَبِّ، مُدْرِک.

شہ شی

[ك: ژمارہی پاش پینج.]

ف: شش.

ع: سئَة.

شہ شی ناکر

ك: شہ ش لول. [جورہ دہمانچہ کھ.]

ف: شش لول، وروز.

ع: مُسَدَّس.

وینہ

شہ شپالوو

ك: چواربالوو. [ششرو، خشتہك]

ف: شش پھلو، چہار پھلو.

ع: مُكْعَب، مُجَسَّم.

وینہ: چواربالو

شہ شی تہرہ ف

[ك: ہر شش لاکہ.]

ف: شش سو.

ع: جہات سئَة.

شہ شی کلک

ك: شہ شہ. [مرژی شمشیدہ.]

ف: شش انگشت.

ع: اَعَنَش.

شہ شی گوشہ

ك: شہ سوچ. [شش لا]

ف: شش گوشہ، شش سو، پا آھو.

ع: مُسَدَّس.

وینہ

شہ شی لول

شہ شہ: شہ شی کلک

شہ شہ آن

[ك: شہدگان (شمش رژی سہرتای مانگی «شوال».)]

ف: ششہ، شش یندان. (شش روز اول شوال)

ع: سئَة، سئَة الشَّوَال.

شہ شہ ک

[ك: یک ہش لہ شمش ہش.]

ف: شش یک، شش ہودہ.

ع: سُدَس، نَصَفُ الثَّلَث.

شہ شہ

ك: ہل، شاخہ، حاجہ، لیزگ. [لق]

ف: شاخ، شاخہ.

ع: شُعْبَة، غُصْن.

شہ شہ دہ

دہخنے سر «شجرہ کیش» و لہ و لآخی دہنیں۔ [ف: شجرہ۔ (چند بستہ گندم مثلاً کہ روی شجرہ کش گذارند و بہ وسیلہی الاغ حمل کنند۔)

ع: وَثِیْمَةٌ، شَخْرَةٌ.
شہ غرہ ← شہ غرہ کیش
شہ غرہ کیش

ل: کہ تیر، شہ غرہ، شہ خرہ۔ [نامراز تکی دارینہ کہ بارہ گیا دہخنے سری و لہ بارہیری دہنیں۔]
ف: شجرہ، شجرہ کش.

ع: مَرِیْعَةٌ، مَشْخَرَةٌ.
وینہ
شہ

ل: خوشی، خوشہ و بوزن۔ [چالہ بوزنہ]
ف: بھی، بھبودی، خوبی، خوب شدن.

ع: شِفَاءٌ، بُرُءٌ،
شہ فاء ← شہ فاعہ ت
شہ فاعہ ت

ل: تکا، خواہشت، شہ فاخواری۔ [تکا کاری، شفات]
ف: ورفانی، دست مَرَدی، پای مَرَدی، خواہش، بخشایش خواہی.

ع: شَفَاعَةٌ، اسْتِغْفَارٌ، اسْتِغْفَارٌ.
شہ فاف

ل: رُزْنٌ، [رون، دیو دیار]
ف: کیارنگ.

ع: شَفَافٌ، شَفِيفٌ، لَطِيفٌ.
شہ فافی

ل: رُزْنِی، [رونی، دیو دیاری]
ف: کیارنگی.

ع: شَفَافَةٌ، لَطَافَةٌ.

ل: تہرہ سسی، چاہدہ ننی، جانقولیبازی۔ [چاربس، جادو، سیر]
ف: فَرہست، جادو، افسون، شعبدہ، تردسی، چشم بندی، شاہبازی.

ع: شَعْبَذَةٌ، شَعْوَذَةٌ.
شہ را

ل: بہرہ۔ [نستیرہ کہ بہ عربی «شعرا ی شامی» یثذلتین۔ (بہ «شعرا ی شامی» و سیویل دہلین: در خوشکہ کہ، کہ لہ کوتایی «گولہ گہم» د و لہ باکووری رُزْمہ لاترہ ہدلتین۔)]

ف: پُرک، خواہر سہیل، خواہر آگست، دو خواہران۔ (شعرا ی شامی، شعرا ی شامی و سہیل را دو خواہران گویند، در اواخر سنبہ، در سمت شمال شرقی طلوع می کنند.)

ع: شَعْرَى، شَعْرَاءُ، شَعْرَى الشَّامِ، شَعْرَى الْعَمِيصَا،
اختا.

شہ عرای یہ مانی

ل: گہ لاوڑ۔ [نستیرہ کی گشہ کہ ہیندی رمیک لہ خوار «ترازو» ہوید۔ لہ ناوہ راستی ہاریندا ہلدیت، ہسیر شہی «سگی گمرہ» ہوید۔]

ف: پُرنگ۔ (ستارہ ای است روشن، پایینتر از ترازو بہ مقدار یک نیزہ، در چہل و پنج تابستان طلوع می کند، ہر شکل کلب اکبر واقع است.)

ع: شَعْرَى، شَعْرَى الْعَبُورِ، شَعْرَى الْيَمَانِ.
شہ غرہ

ل: شہ خرہ۔ [شجرہ: بارہ گیا (بُز نمونہ: چند چپکہ گہم کہ

شه قیلله

ل: چه پالنه، شه پالنه، شه پالانه، چهك. [زله، شه قیلزله]
 ف: سلیلی، سلیله، تَس، تَپانچه.

ع: لطم، لطمه، ذَح، وُلخ، سَفَقَة، صَفَقَة، صَفَقَة.
صَفَقَة، طَبَنَجَة.

شه قه گل

ل: گل. چارنیشه. [نیشی له راده بیری چار] که سری پتوه
 دیشیت.

ف: چشم درد. (سخت درد کردن چشم)

ع: رَمَد، وَجَعُ الْعَيْنِ.
 شه قه مشار

ل: هه ره، مشار. [مشاری دورکسی.]

ف: آزه، آزه ی دو دستی.

ع: مِشَار، مِشَار، مِشَار.
 وینه

شه قه ی بال

ل: شاخه ی بال. [دنگی له یلله دانی بالی بالنده.]

ف: صدای بال. (صدای به هم خوردن بال مرغ)

ع: صَفَق.

شه قیق

ل: لای سر. [نیوان گوتچکه و تویزل، لاجانگ (ههروها

نمخوشینیک که لایه کی سر ده گریتهوه.)]

ف: نیمه ی سر. (مرضی هم که در نیمه ی سر

عارض می شود شقیقه گویند.)

ع: شَقِیقَة، صَدِیقَة.

شه قیلله

[ل: چهرمیکه بز تمشی سورپدان هه لید هواسن به لای پیتی

راستدا.]

ف: چرمی که برای تاب دادن «تمشی» یعنی دکلان

به طرف پای راست آویزند.

ع: ...

ل: چاپ کردن. [له چاپدان]

ف: باسمه کردن، چاپ کردن.

ع: رَسَم، طَبَع.

شه قواشعق - شه قواشعق

شه قوشیر

ل: دریاک. دارمشیاگ، شپوژ. [داوشار، دراو]

ف: پاره، تیکه و پاره. ناأستوار.

ع: مُتَشَقَّق، مُتَصَدِّع، مُتَخَرِّق، مُتَفَلِّع، مُتَسَلِّع،

مُتَفَلِّق، مُتَهَرِّم، مُتَفَقِّع، مُتَفَقِّش، مُتَفَقِّس، مُتَفَقِّص،

مُتَرَلِّع، مُتَشَرَّتْ، بَالِی، واهِی، واهِن.

شه قه

ل: تیکه. [لت]

ف: تیکه، پاره، نَخت.

ع: شَقِیقَة، صَدِیع، شَرَحَة.

شه قه

ل: ده قه، دنگ، سه دار. [دهنگیکه، وک: دهنگی بال له

فرپندا.]

ف: دنگ، صدا.

ع: صَوْت، طَقَّة.

شه قه

ل: شاخه. [دنگیکه. وک: دهنگی بهرزقانی یا شکانی

دار.]

ف: چَک، صدا. (صدای فلاخن یا شکسته شدن

چوب مثلاً.)

ع: صَفَق، صَبَقَة، قَضِیض.

شه قه

ل: ده قه، شانیه جولاپی. [نامرازیکی جولاپانه.]

ف: هف، کوف، دَفْتَه، ...

ع: مَکَد، مُشَط، دَفَة.

شه قه - چیتوشه قه

شەك

ك: پەزەنتەر. [بەرخی نېر كە تەمىنى لە يەك ساڵ زياتر يېتت.]

ف: شيشەك، شيشەك، (گوسفند نر كە از يەكسال بيشتر عمر داشته باشد.)

ع: جَدَع، شَاة.

شەكەن

ك: تەكان. [لەرە، بزوتنى بە تەزۆم.]

ف: تكان.

ع: رَجَّة، هَرَّة.

شەكەن

ك: لەرائن، تەكانن، لەرزائن. [راوشاندن، بزواندن]

ف: شىبانییدن، تكان دادن، نرزانندن.

ع: هَرَّ، تَحْرِيك، دَعْدَعَة.

شەكەن

ك: لەرائن، شەكائىنەر. [تەكاندان (وێك) تەكاندانى پێوانە هەتا پر بېيتت.]

ف: جىبانییدن، تكان دادن. (تكان دادن پیمانە مثلاً تا پُر شود.)

ع: دَعْدَعَة، زَمْزَرَة.

شەكەنەر

ك: لەرائنەر، تەكانن. [لەرزاندنەر، راوشاندن]

ف: شىبانییدن، جىبانییدن، تكان دادن.

ع: هَرَّ، تَحْرِيك، نَفْض، دَعْدَعَة، قَتَقَتَة.

شەكواشەك

شەكەكان

ك: شەكواشەك، جوجوول، [جولەجول: بزوتنى زۆر.]

ف: شىببان، جُنُب جُنُب.

ع: هَزْمَرَة، دَعْدَعَة، زَعْرَعَة، تَحْرُك، تَطْوُح، تَدْعُوع،

تَزْعُوع، تَمُور، تَزَلْزَل، اضْطِرَاب، مَلْدَان.

شەكواشەك

شەكوشوك

ك: شەكواشەك، شەكشەكان، شەكەشەك. [جولەجول،

لەرلەر (دووبارەبۆنەرەكى لىبەر زۆربوونىتى).]

ف: شىببان، جُنُب جُنُب. (تكرار برای تكثير است.)

ع: هَزْمَرَة، دَعْدَعَة، دَبْذَبَة، دَعْدَعَة، زَعْرَعَة، مَلْدَان،

تَحْرُك، تَمُور، تَطْوُح، تَزَلْزَل، تَزْعُوع، تَدْعُوع، تَدْعُوع.

اضْطِرَاب، جُدُوف، نَوَسَان.

شەكە

ك: پاپاخ. [جۆرە كلاریكە.]

ف: پاپاخ، پاپاق، شەكە.

ع: طُوطُور، قَاوُوق.

وینە

شەكە

ك: لەرە، تەكە، جولە، جەمە. [جولان بەملاولادا.]

ف: جُنْدیش.

ع: حَرَكَة، تَحْرُك.

شەكەت

ك: مانگ، مانیگ. [ماندرو]

ف: خستە، مانده.

ع: غَيِي، غَيِي.

شەكەتكریك

ك: مانیگ. [ماندروكرار]

ف: خستەشده، ماندهشده.

ع: مَعْفُوص، مَثْخَن، مَوْهَن، مَوْهَن.

شەكەتى

ك: مانیگى. [ماندروبون]

ف: خستگى، ماندگى.

ع: غَيِي.

شەكەر

[ک: شکر]

ف: شکر، خوز، ابلوج.

ع: سکر، بُرت.

شکرآو

ک: رهنش، نازش، دلتازورده گی. [رهجان، دلگران بون]

ف: شکراب، رنجش، نگرانی.

ع: ثبل، نِقار، مُنَافَرَة، نِفار، مُنَافَرَة، كُدُورَة، اِغِیرار، ثَنَافُس.

شکر بادام

ک: جهورقن. [قمیسی یا قوخ وک «جهورقن» پی ده کمن

له شکر و کاکلی کوتراوی بادام.]

ف: شکر بادام. (زرد آلو یا شفتالو را مانند

جوزقند از شکر و مغز بادام کوبیده پر کنند.)

ع: مِشَلُون.

شکر بیره

[ک: جزره برساتیکه به شکر دروست ده کرت.]

ف: فرخشته، شکربوره، شکربوزه، شکربیزه،

قُتاب، قُطاب، قُتابی، قُطابی. (یک قسم از برساق

است که با شکر می سازند.)

ع: قُطیفه، قُطایف، قُطاب، قُطابی.

شکر پهنیر

[ک: جزره شیرینی که بنواپانگه.]

ف: شکر پهنیر، پانیز. (شیرینی معروف است.)

ع: فانید.

شکر گری

ک: شکر گریان. [اگرانی شادی.]

ف: شکر ریز، شکر ریزی، (گریه‌ی شادی)

ع: بُكَاءُ الْفَرَح.

شکره توسی

ک: توسی شیرین. [گیاه که در کایه.]

ف: شکر توسی، توسی شیرین.

ع: اَلْعُكُوبُ اَلْحُلُو.

شکه شکه «شکوشوک»

شکینهوه

ک: له ریانهوه، جور لیانهوه. [لرینهوه، جور لانهوه]

ف: شیبیدن، جنبیدن.

ع: تَهَزُّنْ، تَزَعُّنْ، قَذَعُّنْ، قَطُوحْ، ثَمُورْ، ثَحْرُكْ، جُذُوف.

شکه

ک: شاگا. [دواته، نم کاتغان باشرین کات بیتا، له باتی

سلاز کردن به کاربرد.]

ف: شَهْه، شَهْه، شاه گاه، شاه گاه. (یعنی: وقت شما

بهترین وقتها، به جای سلام استعمال شده،

مانند: مَسْبُحُكُمُ اللهُ بِالْخَيْرِ، مَسَاكُمُ اللهُ بِالْخَيْرِ.)

ع: اَسْعَدَ اللهُ وَقَتَّكُمْ، سَلَامٌ عَلَیْكُمْ.

شهل

ک: گپ. [لنگ]

ف: لنگ، چولاغ، شیک.

ع: اَعْرَجْ، اَقْزَلْ.

شلاخ

ک: قمچی. [قامچی، شلاق]

ف: شَلَّاقْ، قَمْچی، تازیانه.

ع: سَوَط، بَرَة، جَذَمَه، مِجْلَدَة، مِیْبَلَة. (قَمْشَه)

وینه

شلاهکاری

ک: قمچیکاری. [به قامچی لیدن.]

ف: شلاق کاری.

ع: لَکَا، لَکْث، مَشَق.

شلاقه

[ک: باتنده که.]

ف: یلوه، نسهبال.

ع: سَلَوی.

ویندی هه‌یه

شه‌لان

ك: ... شەل. [لنگ، گێڕ، شەلین]

ف: لنگ، لنگان.

ع: اَعْرَج، اَقْرَل، عَرَج، ظَلَع.

شه‌لان شه‌لان

ك: لارالار. [لاره‌لار، شه‌له‌شل]

ف: لنگان لنگان.

ع: زِمَال، قَزَلان. ظَلَعًا، مُتَعَارِجًا، مُتَغَايِدًا.

شه‌لایی

ك: شه‌جە. [جزوه‌ مشكیده كه ژنان ده‌پیچن به سریاندا.]

ف: كُلاه دستمال. (یك قسم كلاغی است كه

زن‌ها به‌سر می‌بندند.)

ع: اَكْلِل، عَمَامَة.

شه‌له‌كوێرم

[ك: دست نیاراستن (وماندن به بێ گۆدانه ئه‌وه‌ی به‌ر چ

كسێك ده‌كوێرت.)]

ف: شَلَم كۆزَم. (زدن، بدون قصد اینکه به چه

كس بخورد.)

ع: عَمَت، تَعَمِيت.

شه‌له‌وه‌ت

ك: له‌توێت، کوتوله‌ت. لاچۆپاچۆ. [شه‌له‌پاته]

ف: تیکه‌وپاره، له، له‌شده.

ع: مُتَقَطَّع، مُنْهَمَك. اَرِبَا اَرِبَا.

شه‌له‌مار

[ك: شه‌له‌پاته]

ف: له، لنگ.

ع: وَقِیذ.

شه‌له‌شه‌ل

ك: گێڕ، گێڕ. [لاره‌لار]

ف: لَنگان لَنگان.

ع: قَزَل، ظَلَع، قَزَلان، ظَلَعان. مُتَعَارِجًا.

شه‌له‌ك

ك: شه‌لگه، به‌ریان. [شوینی هه‌له‌پینی نار.]

ف: شه‌له‌گاه. (جای افتادن آب)

ع: بِثَق، قُرْضَه، قُرْة، مَفْجَر، مَدْعَق، مَيْشَل.

وینه (۲)

شه‌له‌كه—شه‌له‌كا

شه‌له‌م

[ك: شیلَم]

ف: شَلَم، شَلَم، شَلَم، شَلَم، شَلَم، شَلَم.

ع: لَفَت، سَلَجَم.

وینه

شه‌له‌ماو

[ك: ناری شیلَم.]

ف: شَلَمابه، شَلَمابه.

ع: ماءُ اللَّفَت.

شه‌له‌م‌شیتوین

[ك: دارتکی سر زله كه شه‌له‌می پێ ده‌شیتوین.]

ف: كَبِجَه، كَبِجَه. (چوبی است سرگنده كه شلغم

را با آن به هم می‌زنند.)

ع: مَجْدَح.

شه‌له‌هه

ك: تریزكه. [گیاهه‌کی روان‌کوه، سەله‌كه‌کی له پەتاهه

ده‌جیت.]

ف: شَلَمَك، شَلَم. (علفی است مسهل، بیخ آن

شبییه به سیب زمینی است.)

ع: شَلَمَق.

شه‌له‌مین

ك: ترخینه. [چیتشی شه‌له‌م.]

ف: آش شَلْعَم.

ع: مَرَقُ اللَّفْتِ، طَبِيعُ اللَّفْتِ.

شه له مینکهره

[ك: پپورولپایزه، پپور، شهلمکهره (گرتی شنگه).]

ف: کوالف، بادآور، بادآورد، بادبُرک. (گل شنگ

است.)

ع: مَلَيَارَة، الشَّوْكَة الْبَيْضَاء.

وینه

شه لی

ك: گِزِرِي. [لنگی]

ف: شَلِي، لَنگش، لَنگیدن.

ع: عَرَج، عَرَجَان.

شه لیل

[ك: میویه که. (جۆره قَوخِیکه که تووکی نیه).]

ف: شَلِيل، شَلِير، شَكِير، شَفْتَرَنگ. (قسمی از

شفتالو که پشم ندارد.)

ع: زَلِيق، دَرَّاق، دَرَّاقَن.

شه لین

[ك: لَنگِن]

ف: لَنگیدن.

ع: عَرَج، قَرَل، عَرَجَان، قَرَلَان.

شه لفاخ

ك: دَبَه، گِیجَه، تَه شَخْله، چاچوله. [گِر، تَشَقْله]

ف: دَبَه، شَلْتاق، دَغَل.

ع: ضَعُو، افْتَرَاء.

شه لته

ك: ژِیرَشَوَال. [ژِیردِرِینی ژَنانه].]

ف: شَلِیتَه، زیرشَلوار. (ژَنانه)

ع: خِصَار، مِشَد.

شه لته

ك: سَرمای پَایز. [شَخْته]

ف: سَرمای پَایز.

ع: قَارِسَة، قَارِصَة.

شه م

[ك: مَزَم]

ف: شَم، سِپَندار، سِپَندار، مومینه، موم.

ع: شَمع، سَعُو.

شه مانه - سه هات زه نگی

شه مانه ت

ك: شادکامی، بَخ. [خَوَشحال بون به گِیرگرتی خه لکی.]

ف: تِیوسول، شادکامی.

ع: شَمات، شَماتَة.

شه مالی

ك: شَم، [مَزَم]

ف: شَماله، سِپَندار...

ع: شَمع.

شه مالی

[ك: مَالِوَمَاز گِیران به چِراوه له شِعوادا.]

ف: شَماله. (شَب با چِراغ خانِه به خانِه گشتن)

ع: اَلْاِسْتِراءُ بِالشَّمع.

شه مال

ك: بای شه مال، بای راس. [بایه که، نه گِیر روو روژهلان

راوِستین له لای راستمانه ره - باشوور - بَهره لای چه پان -

باکوور - هه لده کات.]

ف: باد راست، باد شمال. (بادی است از طرف

راست - یعنی جنوب - به طرف چپ - یعنی

شمال - می‌وزد که رو به مشرق ایستاده

باشیم.)

ع: حَدَواء، نَعَامی، سَلَامی، هَیَر، هَیَر، مِسع، نِسع،

جنوب، اَزِیب.

شه مام

[ك: سووکه لئی «شمامه» یه، ناره بۆ ژنان.]

ف: مخفف «شمامه» است که زن‌ها را این اسم می‌گزارند.

شهمه

ل: شمام. [جزء کاله کیکی بچورکه.]

ف: شمام، شمامه نستنبو، نستنبوی، نستنبویه، نستانبویه، خُرچکوک.

ع: نرداب، شمامه.

وینه

شهمیر

ل: گولگی. [نامرازی قرتاندنی سبری پلیتی مزم و چرا.]

ف: گاز، شمع‌بُر.

ع: مقراط، منطاف، مقص.

وینه

شهمچه

[ل: شقارتیه که چیلکه کی له مزم و بن دروست کراوه.]

ف: شهمچه. (کبریتی است که چوبک آن از موم و نخ است.)

ع: نُبَخَة.

شهمدان

ل: شهمسوز. [جینگه مزم.]

ف: شمدان، شهمسوز.

ع: مائنه، مسرجه، مناره، شمدان.

وینه چیکشهم

شهمدانی

[ل: شمسانی (گولتیکی گلاپانه، رنگی زلری هیده، پر]

پره و کم پره.)]

ف: شمدانی. (گلی است برگ پهن همه رنگ

پُرپر و کم‌پر.)

ع: ابرة الراعي، شمدانی.

شهم رهش کردن

[ل: مزم رهش کردن (بؤ نازیبتباری).]

ف: شمع سیاه کردن. (برای عزاداری)

ع: شَجُون.

شهمسوز - شهمدان

شهمه

[ل: نالغو قزچمی لباده و پالتو که به شتری گول - یا

له گوهیر - دروست ده کرت.)]

ف: شهمسه. (قفل و دگمه ی لباده و پالتو که به

شکل گل می‌سازند از جواهر هم درست

می‌کنند.)

ع: شهمسه.

شهمه - شهمه

شهمه

ل: شهمشه له کویره، شهمشه. [شهمشه کویره:

بالتدیه که.]

ف: فَرپرک، شَبیره، شبانور، شبانور، شَبیاره،

شَببازه، شَببازه، شَببوزه، شَببوز، خویوز، بیواز،

پیواز، مرغ عیسی.

ع: خفاش، وطواط، اشرف.

شهمه له کویره - شهمه

شهمه

ل: تیره له. [شو کوله کیهی دیده بهر بنمیی دیواری

شکار.]

ف: پا زیر، نبارش، چفت، شمع.

ع: عمود، دعا.

شهمه

[ل: شهم، شهمو، شهمه]

ف: شنبه، شنبند.

ع: سبت.

شهمه

ك: روكهش، روپوش. [پارچمی ناسکی سپی که هارینان به خویدا ددهدن.]

ف: شَمَد، روپوش.

ع: ...

شمن

[ك: داری چوارچنگی خرممان به با دان.]

ف: شَنده، آفشون، سكو، هَسَك، بَواشه، چَك، چَخ، هید، شاخی، انگشته.

ع: عَضَم، مَنفَض، مِذری، مِذراة، مِشَنگ، مَنسَنگ، مَحَقَّة، مَفَقَّة، مَنشار.

وینه

شمن

ك: شهنه. [همر شَتِك كه بیپرژتین به تمنوردا همتا

ناگره کی سارد نعیتموه، وهك: پشَلن و خاکتپاله و ...]

ف: آفروزنه. (هر چیززی که میان تنور بپاشند که آتش آن را کمک کند تا سرد نشود از قبیله پشکل، خاکه تباله و امثال آنها.)

ع: ذُكوة، شِیاع، حَصَب.

شهنرهف

ك: سورنج. [سولفزری جیوه. (قورقوشم یا قه لایی

سورتار.)]

ف: شَنگَرَف، زَنگَرَف، زَنگَفَر، زَنجَفَر، سورنج.

ع: شَنجَرَف، زَنجَرَف، زَنجَفَر.

شهنشه

ك: شه فشه، تورل ههلاجی. [شورلی ههلاجکل.]

ف: شَنش، شَفَش، شَفشه، گُندش.

ع: خَوط، مَنجَدَة.

وینه هییه.

شهنگردن

ك: پژان، وشانن. بادن. [خرممان به با دان.]

ف: پاشیدن. پشانندن. باددادن.

ع: فَقَل، ذَری، تَذَرِیة. شَن، نَشَر.

شهنک

ك: قه شهنگ، شوخ، شهنگول. [جوان، زمریف،

شوخشنگ]

ف: شَنگ، شوخ، شنگول.

ع: مَلِیح، نَشِیط، بَهِیج، بَشوش، نَعلِیف.

شهنک

ك: سیپال، که لوبور، که لوبدل. [رایهخ]

ف: پَرَوَز، گسترزدنی، رخت.

ع: دُثار، بساط، فَرش.

شهنک - فیشهك

شهنه

ك: شمن. [همر شَتِك كه بیپرژتین بسمر ناگردا بَ بَلِیسه

سمننی وهك: پشَلن، خاکتپاله و ...]

ف: افروزنه. (هر چیززی که میان آتش بپاشند تا شدت پیدا کند، از قبیله پشکل، خاکه تپاله و امثال آنها.)

ع: ذُكوة، حَصَب، شِیاع، شِیوع.

شهو

ك: شام. [شَه، برانبری رَزژ.]

ف: شَب، شَو، شَف، شام، نَشِیشَك.

ع: لَیل، عَشِی، عَشِیة، عِشاء.

شهناره

[ك: شهناره (نمخوشینیکی چاره که کسموگوریه کی پتوه

دیار نیه، به لام هیچیش نابینیت و مرؤف وهك کورتر دمروات به رتدا.)]

ف: بَرَنج، شَباره. (مرضی است عارض چشم

می شود که ظاهراً عیبی ندارد، اما چیزی هم

نمی بیند، که مانند کور راه می رود.)

ع: عَوْرَ عَمَه.

شماره کوثره - شماره

شمان

ل: شوگدل. [کزی «شو»].

ف: شَبان، شَوان، شب‌ها.

ع: لِيَالِي.

شهويز

[ل: شو کسی به بوکله، یاری «بیبیجان‌خام»

ده‌کات.]

ف: شب‌باز. (کسی که خیمه‌شب‌بازی

درمی‌آورد.)

ع: لَا عِبَ الثَّمَاثِيل.

شهويز

[ل: گر تیکه له شودا بزنی دیت و چند جزوی هدیه.]

ف: شب‌بو، شب‌بوی، شَبْ‌آنبوی. (گلی است که

در شب بو می‌دهد و آن چند قسم است.)

ع: عَرَارٍ، مَنثور. خیری.

رینه

شهويزی زهره

[ل: جزه شیرزیده‌که.]

ف: هیری، خیری، شب‌بوی زرد.

ع: عُصْفِرَة، مَنثور أَصْفَر، خیری.

شهو بهرات

[ل: شوی رزق و رزقی بهش کردن له لایمن خوداره. (شوی

پانزدهمی شعبان.)]

ف: شب بهرات، شب چک، شب جک. (شب

پانزدهم شعبان)

ع: لَيْلَةُ الْبَرَاءَةِ.

شهوین

[ل: زامنی خنجیر که ناهیتیت خنجیره که بیتته درموه.]

ف: شب‌بند. (بند خنجر که بیرون نیاید.)

ع: ضَامِنَة.

شهویدار

ل: شومنه‌خوس. [کسی که له شودا ناخویرت.]

ف: تَرغاق، شب‌بیدار، شب‌زنده‌دار.

ع: سِتْمَار، هاجد، مُتَهَجِد، قَرع، قَائِمُ اللَّيْلِ.

شهو ته‌متهق

[ل: شوی دیسمی رینندان.]

ف: شب سده.

ع: لَيْلَةُ الصُّدَّة.

شهوچرا

ل: سَوَله‌چرا، چَوَله‌چرا. [چرای شماره. (چرایک که بز

دزینووی نیچیر له شودا دایده‌گرستین.)]

ف: هاله‌چراغ، شوله‌چراغ، شب‌چراغ، شب‌تاب.

(چراغی است برای پیدا کردن شکار در شب

روشن کنند.)

ع: قُبَار. عُشْوَة.

شهوچهره

[ل: خواردنیک که له شونشینیدا ده‌خورنت.]

ف: شب‌چره، شب‌چرا.

ع: عُقْبَة، لُمَجَة.

شهوچهره

ل: رسوا، به‌دناو. [ناوزراو (کسیک که خدکی له کوژی

شواندا به خرایه ناری دهین، تیدیژه.)]

ف: رسوا، به‌دنام. (کسی که مردم در

شب‌نشینی‌ها به او بد بگویند، کنایه است.)

ع: سُبَّة، لَوْمَة.

شهوچهره

[ل: روداری نوی که ده‌کریته سر زمانی خدکی.]

ف: داستان تازه. (مطلب تازه واقع شده که مردم

از آن صحبت کنند.)

ع: اُحدوثة.

شهرخف

ك: جلیسته. [سدريه: سوخمی بر توتلی پیارانه.]

ف: جلیسته.

ع: صُدرة، صَدْرِیَّة، شَوْدَر.

وینه ← جیسته

شهرخف

ك: شور کَلار. [تغلی شو که بز نوستن دهیکنه سر.]

ف: شب کلاه، شب پوش.

ع: تَخْفِیفة، طاقیة، طَرَبوش، سِنْدَارَة.

شهو دوش

[ك: پیار یا ژنیک که له شهودا کاری خراب نهجام

دهدات.]

ف: شب باره، شب دوست. (مرد، یا زنی که در

شب به عمل بد بپردازد.)

ع: لَیْلِي، لَیْلِيَّة.

شهو دیز

ك: رهش، مشکی، قه‌نوسی. [شهره‌نگ، سیا]

ف: سیاه، شَبَرنگ، شَبَدیز.

ع: آسود، غریب.

شهور

ك: راورِش، پرس. [بیروا گزینمه.]

ف: کنگاش، کنگاج، گنگاش، پرسش،

اندیشه‌گویی.

ع: شوری، مَشَوْرَة، مَشَاوَرَة، مُدَاكَرَة، تَدْبِیْر، تَدَاوُل،

تَبَادُلُ الْاَفْكَار.

شهو دهوی

[ك: رَوشتن له شهودا.]

ف: شب‌روی.

ع: سُورِی، سَوْرِيَّة، سَرِيَّة، سِرَايَة، اِسْرَاء، اِدْلَاج.

شهو زوئسان

ك: یه‌لدا، شو یه‌لدا. [شوری یه‌لدا: یه‌کمین شوری

زستان.]

ف: یلدا، شب یلدا، شب زمستان.

ع: یلدا.

شهو زهن

ك: کَلِتن، شو به‌ن. [جزره کلینکی جارانه. (کللی ققلی

دروازه.)]

ف: کلید، شب‌بند. (کلید کلیدان دروازه)

ع: مِغْلَاق.

شهو زان

ك: سه‌یزان. [ژیرخان (نارماتی مزگوت یا خوگی

شوانه.)]

ف: شبستان، سَرَداب. (صحن مسجد یا خوابگاه

شب)

ع: دَیْمَاس، سَرَداب.

شهو زوق

ك: سَوَزِي، [سبی]

ف: فردا.

ع: غَد.

شهو ق

ك: تار، پرتو، پرتاو، روشنایی، شَوْتِه. [رووناکی]

ف: فروغ، پَرَتَو، روشنایی.

ع: شُعاع، نُور، ضیاء. شَعْلَة، عَشْوَة، عِشْوَة.

شهو ق

ك: شادی، به‌زم [خوشحالی، کیف، تاسه]

ف: درخوش، شادخواست، دل‌خواه، شادی.

ع: وَجْد، شَعْف، شَعْف، سُرور، عِشْق، شَوْق، نَوْعَة.

هو ی. اشتیاق.

شعوقدار

ك: رۆشن، درخشان. [روناك]

ف: روشن، درخشان.

ع: لامع، لامع... .

شعوقدانهوه

ك: درۆشان، درۆشیانمرو. [بريقدانهوه]

ف: درخشیدن.

ع: لَمَعان، لَمَحان.

شعوقكرهه

ك: شادی کردن. بهزم گرتن. [خوشحالی دهبرپین.]

ف: شادی کردن، بهزم گرفتن.

ع: وَجَد، تَقَلَّیس.

شعوقكلاو

ك: شعورخف. [كلارك كه بۆ نوستن له سهری دهكن.]

ف: شب کلاه، شب پوش.

ع: طَرَبوش، تَخْفِيفَة، طاقية.

شعوقكۆك

[ك: گدای سهر درخت یا سهر مناره كه به شعوردا هارار

دهكات) و خهلك بیدار دهكاتمه.]

ف: شب کوك، شب كوكه، شب كوكا. (گدای بالای

درخت یا منار كه شب داد كند.)

ع: مَخْبِر، صَيَّاحُ اللَّيْلِ.

شعوقكۆير

[ك: كسيتك كه به شعوردا نايينيت. (بهرامهری رۆژكۆير.)]

ف: آدوس، شب گور. (ضد روزگور)

ع: أَعْشَى. (ه: عَشَاء)

شعوكهت

ك: شكۆ، ته متهراق، ته نته نه. [گهروهي، بياربۆ]

ف: شكوه، آروند، آراوند، سپاه، فَرّ، داب، داراب،

دارات، آيين.

ع: شوْكه، اُبْهَة، حَشْمَة، عَظْمَة، جَلَالَة، كَبِيَاء، شان،

كَرّ، فَرّ.

شعوقكران

[ك: روهكيني ژههراويه (ژاره.)]

ف: شوكران، دورس. (سَم است.)

ع: طَحْماء، شوكران، شِيكران.

شعوك

ك: شعور. [كانزايهكي بناربانگه.]

ف: شَبَه، شوْه، شَبَرنگ. (معدنی معروف است.)

ع: شَبَه، سَبِج.

شعوكا

ك: ههسارگله، كۆتان. [شەفین (زغیتك كه نازهل به شعوردا

پشوری تیندا دهات.)]

ف: شَبْگا، شَبْقا، شَبْغاز، شَبْغازه، شَبْغار، خَبْاك.

(حصاری كه شب گله در آن استراحت كند.)

ع: كَنِيف، حَظِيره، أَرِيَة.

شعوكار

ك: ... شعور. [سهرانسهری شعور. ههروها: شەف]

ف: شبانگاه، شب.

ع: لَيالي، لَيْل.

شعوقر

ك: چراخان. [چرا روشن کردن بۆ شادی.]

ف: چراغان.

ع: اسراج.

شعوقهر

ك: شعورگهرد. [كسيتك كه به شعوردا دهگهریت.]

ف: شب گهرد، شب پوی، شب پرو، شب پیمما،

سياه پوش.

ع: ساري، سَرَاء، حَشوف. عاس، عَسَس، طَوَاف،

جَوَال، سَيَارُ اللَّيْلِ.

شهرگرد - شهرگردی

شهرگردی

ك: شهرگردان. [گهرا به شودا.]

ف: شبگردی، شبپویی، شبروی، شبپیمایی.

ع: سرایه، مسری، سُرّی، سَرّیان، عوس، عوسان، طوف، جُول.

شهرلشیریاگ

ك: شهرلشیریاگ. [شهرلشیروار (کسیك كه وهختی شهری

لشیرواره و نازانیت چ کاتیکی شه.)]

ف: شبگشته. (کسی که هنگام شب از او گم

شده باشد که نداند چه هنگام شب است.)

ع: تانه اللیل.

شهرهنه

ك: په زره. [بديات]

ف: سته، پذیره، شبمانده، شبینه، شبانه.

ع: باثت، بیوت، غاب، مُغَب، غیب.

شهرنشینی

[ك: كۆری شهرانه.]

ف: شبنشینی.

ع: سهره، بیثوته.

شهرنم

ك: قهراو. [نارنگ]

ف: بژم، بَشَم، بَشک، پَشک، آپَشک، آفشک،

آفشنگ، آوشه، یَشک، ژاله، شبَنَم.

ع: طَل، لُتْ، لُتْق، نُدی، نُدوة، نُدای، سَدی، أَمَلَج.

شهرنوغون

ك: شهریلغار، شهرنوخون، چهپخون. [هیرش کردن له

شهردا.]

ف: شَبخون، شَبیخون، شبتازی، شبتاختن.

ع: بیات، شبیت.

شهره خوس

ك: شهریدار. [کسیك كه له شودا ناخویرت.]

ف: شبیدار، شبزندهدار، شبپاز، شبخسپ.

ع: أَرَق، مُتَجَد، قَائِمُ اللَّیْلِ، مُحْيِي اللَّیْلِ.

شهره خووسی

ك: شهریداری، چارنه چورنه خور. [خو زوان له شودا.]

ف: شبیداری، شبخسپی، شبزندهداری،

شببازی.

ع: أَرَق، اِتِّراق، سَهَر، سُهَاد، اِكْتِلَاء، تَهَجَّد، قِیَامُ

اللَّیْلِ، اَحْیَاءُ اللَّیْلِ.

شهره نوروز

ك: شهر نوران سال. [شهری سهرتای ساتی نوی.]

ف: فرسناف، فرسناقه، شب نوروز.

ع: لَیْلَةُ النَّجْوَز.

شهرنیا

[ك: گنجینه یا جواهراتیک که به شودا له ژیر زویردا

دهشارنوه یا نعماتیک که به شودا دهینژن.)]

ف: شبنه، شبنهاد. (گنج یا جواهری که

شب در زیر زمین پنهان کنند یا نشایی که شب

بنشانند.)

ع: بَيُّوت.

شهره

ك: شهرگ. [بردیکی بنرخه. (کارهای رهش.)]

ف: شَبه، شوه، شَوَق، شبرنگ، (کهربای سیاه)

ع: شَبه، سَنَج، الْكَهْرِبَاءُ الْأَسْوَد.

شهره

ك: نال. [ناله، هاله]

ف: بَخْتِگ، خَفْتِگ، خَفْتَو، خَفْجَا، خَفْخَا،

خَفَرَنْج، بَر خَفْج، فَرَنْجک، فَرَنْجِک، فَرُونجک،

فَرَنْجِک، بَر فَرَنْجک، فَرَانْج، فَرهَانْج، کَرَنْجَو،

سَنَدَبَه، اسْتَدَبَه، كوشاب، نیدلان، سَكَاچَه،
دیو خواب.

ع: كابوس، ضاغوط، باروك، جاثوم، جُثام، خيال،
عَبْدُ الْجَنَّةِ.
شهره

ك: سَیْپَه، شهرگ. [ناتیکه].

ف: شَبْدَر، كُرْكمان، دیواسپست، اندقوقی،
اندقوقو.

ع: قُرط، شُرْق، حَنْدَقَوِی، حَنْدَقَوِی.
وینَه—سَیْپَه

شهره رت—شهره
شهره زنگ

ك: شهر تاریك. [شهری تاریك و ننگرستچار].
ف: شب تار.

ع: دَبْجور، دَبْجوج، داجی، غاسِق، غَیْب، مُدْلَم،
مُظْلَمَة، لَیْلَة ظُلُماء.
شهره ق

ك: شهرهك، سَرح، سَبا، سوا، سواحی. [بهره بیان]
ف: پَنگ، پگاه، سَحر، شَبَك، سپیده دم.

ع: وَضَح، شَفَق، سَحر.
شهره كه

ك: كوناكونا. [تَظَر، كوناكون (هر جزره تَظَرَك).]
ف: شبكه، سوراخ سوراخ. (به طور اطلاق)

ع: شَبَاك، مُشَبَك، قَفَارِیج.
شهره كه

[ك: تَظَر پَنجَه، یا عوروسی.]

ف: شَبَكه، (شبكه ی پنجره یا ارسی)

ع: قَفَارِیج، نَرِیْزِین.
شهره كه

ك: یارز شهر. [نور شهر. «كه» نشانی ناسراوه.]

ف: آن شب، یاروشب. («كه» علامت عهد است.)

ع: تَلَك الَّیْلَة، الَّیْلَة.
شهره کی

ك: شهر. [شهرانه]

ف: شَب، شَبانه، شَبانگاه، شَبَهنگام، شَو، شام.

ع: لَیْل، لَیْلَة.

شهره کی

ك: به بیان، شهره ق، سَبا، سَرح، سَحر. [بهره بیان]

تاریک ریودن]

ف: پَنگ، پگاه، سَحر.

ع: صَبَح، سَحر. شَفَق.

شهره ن

ك: بایس، نَمَل، سَبارت. [هَ، هاندس]

ف: شَو، شَوند، انگیزه، كَیو، كَیود، لاد، برون،

چیزه بوذ.

ع: سَبَب، عِلَّة، دَاعِی، مَوجِب، جِهَة... .

شهره یار—سَهر

شهره یلغار

ك: شهر نوغورن. [هَترش کردن له شورا.]

ف: شَبِیخون، شَبخون.

ع: ثَبِیْت، بَیَات.

شهره هادت

ك: ناگایی، گَواهی. [شایستی]

ف: گَواهی، آگاهی.

ع: شَهَادَة.

شهره هاتنامه

ك: گَواهی نامه، گَواهی نامه چه. [گَواهی نامه، به لگ نامه،

برو نامه]

ف: گَواهی نامه، گَواهی نامه.

ع: اسْتِشْهاد.

شهره هات

ك: ... گَمره یی. دَلاهری. [پایه برزی. سوتری، نقرسی]

[پیرروایی]

ف: سیغور، بزرگی، دلیری، دلاوری. (بلندی عزم)

ع: شہامة.

شہارو

ک: تیرشہار، شولہ. [تستیری کشار].

ف: دُخ، شولہ، شَمَلہ، شَخانہ، نیازیک، تیرشہاب.

ع: شہاب، نیازک.**شہار**

ک: رینگ، رینگاز. [شیلہ (ریالی ہنگوین)].

ف: شہد. (خلاصہ ی انگبین)

ع: شہد، رُضاب، طرم، دُوب، عَسَل.

شہوہت

ک: با، ہزک، ہدوس. [شارت]

ف: باہ، آڑ، ہوس.

ع: شہوة.

شہید

ک: کوڑیاگ. [کوڑزاو لہ رنگی خوادا].

ف: کشتہ ی زندہ.

ع: شہید. مَقْتُولٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.**شہپور**

[ک: نامیرنکی موسیقاید].

ف: شپور.

ع: بوق، ثقی، ناقور، سور، شَبُور.

وینہ

شہپورچی

[ک: شہپورژن]

ف: شپورچی.

ع: بَوَاق.

شہیتان

ک: چہتون، درنج. [نیلیس، مہللتارس (گیانی پیس)].

ف: ہرماس، اہرن، اہرن، اہرمَن، اہرمَن،

اہرامَن، اہرامَن، اہریمَن، اہریمَن، اہریمہ،

اہریمہ، شیتون، شیتان. (جان پلید)

ع: ایلپس، خَناس، طاغوت، فَنان، فاتِن، شہیتان.

(رُوحُ الْخُبُث).

شہیتانی

[ک: جورتبون لہ خردا].

ف: گوشاسپ، گوشاسپ، گوشتاسپ.

ع: حُلم، اِحْتِلَام.

شہیدا

ک: ہمدہ، شیت، شیفتہ، سرگردان. [دیرانی نورین].

ف: والہ، شیفتہ، شیدا، دیوانہ، دلپاختہ،

سرگردان.

ع: آلہ، والہ، ولہان، حیران، عاشیق، ہوی، مُحِب.

ہائم.

شہیدا—شہدہ**شہیدایی**

ک: ہمدہیی، شیتی، سرگردانی. [شہیدابون]

ف: والگی، دیوانگی، شیفتگی، شیدایی،

سرگردانی.

ع: ہیام، ہیمان، عشق، ولہ، ہوی، مَحَبَّة، حیرہ.**شہیداد**

ک: شہوباز، حوقہ باز، لہ رنگہ دہریم، مہردم خلہ تین.

[فیل باز، فریودر]

ف: آہمند، شہوباز، مردم فریب، حُقہ باز.

ع: شیداد، مَکار، حِیال، مُحیل.

شی

[ک: ہلاجی کراو، خوری و موری ہلومشار].

ف: شیت، زده، واخیده، زدن، واخیدن.

ع: مَندوف، مَنفوش. مَحْلُوج. حَلَج، نَدَف، نَفَش، تَنفِیش، تَشعِیث.
شیار

ل: شِیف. [شیر، جورت]

ف: شیار، شَدیار، شَدکار، شَتکار، شُخم.

ع: حَرث، قَلَحَة.

شیاکه ← سه نیر
شیان

ل: بورن، دوروس بورن. [هاتنبورن، سرگرتن، پتلهاتن]
ف: شدن، درست شدن.

ع: کُون، نَجَح.

شیان

ل: شایسه بورن. [شیابورن]

ف: شایسته بودن، سزاوار بودن ....

ع: لیاقة.

شیان

ل: کردن، دوروس کردن. [پتلهیتان، بدیهیتان]

ف: کردن، درست کردن.

ع: اَصْلَاح، اِنْجَاح، مُنْع، فِعْل، عَمَل.

شیپ

ل: شیه، لیزگ. [سیرمی قامچی].

ف: شیب، تسمه‌ی تازیانه، ریشه‌ی تازیانه.

ع: شیب، سِلَك.

وینه ← شاه

شیپوران

ل: داوا، بهره‌بره‌کاتی، شیپوهۆز. [مشتومی، مملاتی]

ف: جنگ، دادو بیداد.

ع: نِزاع، جِدال، مُعَاكَهَة، تَصَاخُب.

شیپوهۆز ← شیپوران

شیپ

ل: پانا. [پانایی تیخ. (وله: پانایی «غداره»)]

ف: پَهنّا. [پهنای قداره مثلاً].

ع: صَفَح، جَانِب، عَرْض.

شیهه ← شیب

شیت

ل: هار. هَرده، دَیری. لِیوِیاگ، لِیهاَتَگ. [کهللایی، لیر،

دین]

ف: حُل، شِپِل، دیوانه. واله، شیفته، شیدا.

ع: سَفِیه، سَفِی، مَوَسُوس، مَمَسُوس، مَجْنُون،

مَلُوم، مَمرور، مَعْتوه، مَقْتون، مَهِوس، آیهم، حَیل.

شیقال

ل: شی، ریواز، رینگۆز. [بزگۆز، پارچی شی و هه‌لوشا]

ف: پاره‌پاره.

ع: مَتَلَشِی.

شیقان

ل: ندرمان، ناران. [دهشت (زوی ندرمان).]

ف: سَخاخ، سَخَنَاح، سُسست. (زمین نرم

بی‌سنگلاخ)

ع: خَبار، سَهَل.

شیقان

ل: قِیژان، شِریژان، حِیچان. [هاوار کردن، زیکاندن]

ف: شیهه زدن، داد زدن، جیق کشیدن، غوغا

کردن.

ع: جُلوع، صِیاح، مَخَب، نُعار. عَجَجَة، جَیْشان.

شیهه

ل: شِرِهه، قِیژ، حِیچه، شِیحه. [شاخه، گرمه، قیژ، هاوار]

ف: شیهه، غوغا، داد.

ع: قَزَع، جَیْشان، جُلوع، نَعْرَة، صِیحه.

شیت

ل: شِرِهه‌شِرِیخ، قِیژ، قِیژ، حِیچه‌حِیچ، شیپوران، ده‌نگه‌شه.

[شیتى زَر. (دو باره برونه کى لىر زَر برونیتى).]

ف: غوغا، جیق و واق، دادو بیداد. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: صَخَب، جَلَع، صِیاح، نُعار، عَجَجَة.

شیتى

ل: لَیره، هاری، لَیهاتن. [شیت برون، هرده بی برون]

ف: خَلی، شپیلی، دیو بادی، دیوانگی.

ع: سَنَقَه، یَهَم، مَس، سَعَر، جُنُون ...

شیهه

ل: حیهه، قِیژ، شِیخه. [قِیژ، شاخه، هوار]

ف: شیهه، شیهه.

ع: صِیخَة، نَعْرَة، صَهیل.

شیددهت

ل: تَوَف، تاف، سهختی. [گَر، گرمه، هِریت]

ف: تَنَدی، سَخْتی، توف.

ع: شِدَّة، سَوْرَة، قَوْرَة، جِدَّة.

شیر

[ل: شلی ناو گوان و مسک.]

ف: شیر.

ع: لَبَن، دَر.

شیر

ل: ششیر. [شیر، شور، نامرازکی کونی شه.]

ف: شمشیر، درنه، دُرُقشه.

ع: سَیَف.

شیر

ل: چیر، زال، رُده، شیرگیر. [دستپزشتو، بدسهلات]

ف: چیر، چیره.

ع: غَالِب، مُسَلِّط، مُسْتَوَلِی، باهر، قاهر، جَسور.

شیران

[ل: پاشای دارستان.]

ف: شیر.

ع: اَسَد، لَیث، هُر، هَتَرک، هَرْتَم، هَیصَر، هَرَّاس.

هَرِیت، هَرِیر، هَرِماس، هَرِناس، هَرَّاس، دَرِباس.

ضَرِغام، قَاحِر، صَایم، ضَیغَم، زَیبر، حَیبر، عَضَنَفَر.

دَوَسک، هَد، نُهَن، نُهَام، غَادی، قَسوْرَة، اُسَامَة.

مَدین.

وینه

شیر

[ل: دمنگیکه. (رهک: دنگی دهرینی پارچه).]

ف: شَر. (صدای پاره کردن پارچه مثلاً.)

ع: تَخَرَّق، تَضَرُّط.

شیرا

ل: شیردار. [شیردر]

ف: شتاغ، شیرده.

ع: لَبُون.

شیرازه

ل: تالهنی. [بندورین (تینینی تالگلی بنوی کتیب).]

ف: شیرازه، تاربندی. (تنیدن تارهای ته بندی

کتاب)

ع: ضَبَر، حَباک.

شیرازه بهن

[چرمی باریکی ژیر شیرازه.]

ف: شیرازه بند. (چرم باریک زیر شیرازه)

ع: حِزَام الضُّبَر.

شیرازه بهن

[ل: ترو کسی بنی کتیب ده وریت.]

ف: شیرازه بند. (کسی که شیرازه ی کتاب

می بندد.)

ع: ضَابِر، صَخَاف.

شیران

ل: بهر زیلان، شیر یام خت. [شیر و خت (چوره) تومارنکه

ع: رَضَاع، اِرْتِضَاع، اِرْتِغَاث.

شیرداغ

[ل: پارچهدیکی هوریشمینی بنایوانگه.]

ف: شیرداغ. (پارچه‌ای است ابریشمی معروف.)

ع: شیرداغ.

شیردان

[ل: مَمَكه دان به سارا.]

ف: شیر دانن.

ع: اِرْضَاع.

شیردان

ل: جینگه شیر. [جینگا یا ده‌فرنگ که شیری تیندا بیت.]

ف: شیردان، جای شیر.

ع: مَلَبَّة.

شیردهم

[ل: به‌لُوعه (ول: به‌لُوعای سَمَاور).]

ف: شیر، مَزْمَل. (شیر سَمَاور مثلاً.)

ع: مَخْرَق، لَوْلَب، حَنْفِيَّة.

وننه

شیر شه‌مه‌له

ل: شیر مدل. [شیری شمشه‌کویزه.]

ف: شیر رَج، شیر رَق، شیر مَرغ. (شیر شب‌پره)

ع: لَبَنُ الْخَفَاش.

شیرکؤل

[ل: نازا، بجمبرگ]

ف: شیراؤژن، شیرآفکن، شیرکُش.

ع: شَجِيع، بَاسِل، قَاتِلُ الْاَسَاد.

شیرکؤل

ل: ژیرکؤل. [جزیره کؤله‌کیمه که خوار دایدسمزرتن.]

ف: زیرستون. (ستونی است مورب می‌زنند.)

ع: سَنَد، دَعْمَة.

شیرکؤل

که به‌کینک پاریمه‌ک هه‌لده‌دات، نوعی تر شیر یا خمت

هه‌لده‌بژرتن، نه‌گمر به‌و شیویه کومه سر زوی که

رتویمتی ده‌باتوره و نه‌گمر نا دایدنیت.]

ف: شیریاخت. (قسمی از قمار است که پول را

به هوا می‌اندازند، دیگری شیر یا خط

می‌گوید، اگر مطابق گفته‌ی او به زمین آمد

می‌برد والا می‌بازد.)

ع: قِرَاع، مُقَارَعَة، تَقَارُع.

وننه—بهریزلان

شیربرنج

[ل: چیشتی شیروا.]

ف: شیربا، شیربرنج، شیرگرنج، گرنج شیر.

ع: ...

شیرپه‌نجه

ل: که‌گویه. [نخوشی سروتان.]

ف: شیرپنجه، هزارچشمه.

ع: سَرَطَان.

شیرنمین

ل: شیرگرم، نیم‌گرم، ملائم. [شلتین، نیر، گرم]

ف: بلکک، بلکل، باگل، یکدک، نیم‌گرم، شیرگرم،

سردوگرم.

ع: فَاتِر، سَخِن، مُعْتَدِل.

شیرخشت

[ل: (شیری بنایوانگی گیایه که) بژ روان‌بون باشد.]

ف: شیرخشت، شیرخُشک. (صمغی است

معروف.)

ع: اَلشیرخشت.

شیرخواردن

ل: شیرمژین. [ممه‌ک مژینی سارا.]

ف: شیرخوردن، شیرمکیدن.

ك: شیر کۆله، به چکه شیر. [بیتجه شیر]

ف: شیر بچه، بچه ی شیر.

ع: شیل.

شیر کۆله - شیر کۆل

شیرگیر

ك: سەرخووش، نیمه مەس، شیر مەس. [سەرخۆش،

نیمه مست]

ف: سەرخۆش، نیمه مست.

ع: مَكِّيف.

شیرگیر

ك: رۆژ، زان. [چارنەتەس. دەست رۆزشترو]

ف: شلایین، شیرگیر.

ع: جَرِيء، جَسور. مُسْتَوَلِي، قاهر.

شیرماهی

ك: شفره، دیان فیل، شفره ی فیل. [ددانی فیل، عاج]

ف: شفره ی فیل، دندان فیل، شیرماهی.

ع: عاج، ناب الفیل.

وینه - شفره ی فیل

شیر هۆ

ك: شیر خواره. [جوانوری شیر خواره.]

ف: ستاغ، تَجَار، تَجَارَه، شیرمک، (کره ی

شیر خوار)

ع: فِلو، مَهر، رَغِیث، رَضِیع، راضع، کُرَج.

شیرمه رده

[ك: مندالی ساری لاوز لوبر کمپیری.]

ف: شیر زده.

ع: عَجَبِي، غَوِي.

شیرمه س

ك: سەرخووش، نیمه مەس. [سەرخۆش، نیمه مست]

ف: سەرخۆش، نیمه مست.

ع: مَكِّيف.

شیرۆ

[ك: ناری تاببته. (کوری خوسره پیریز.)]

ف: شیرویه، شیرو. (پسر خسرو پرویز)

ع: شیرونج.

شیروانی

ك: سەرته لار. [سیریانی لیژی له تخته و تنه که

دروست کراو.]

ف: چفت، سرتالار، شیروانی، شروانی.

ع: کوخ.

وینه

شیروایی

ك: مال شیرایی. [شیرایی]

ف: شیربها، شیربهای.

ع: بَهَت، بَهَط.

شیروشه کمر

[ك: رنگی زردی مایلوسپی.]

ف: شیروشکر، شیروشکری. (رنگی است زرد

مایل به سفیدی.)

ع: مُهَقَّة، مُرَقَّة، قُمَرَة.

شیروشه کمر

ك: خوشویس، گرم. (شیروشه کمرن.) [دزستایمی زۆر

گرم، کمرخولمیش]

ف: باهم، دوست، گرم. (با هم اند.)

ع: تَحَاب، تَوَاد، حَب، وَد.

شیروشه کمری - شیروشه کمر (ره نگینه)

شیره

ك: شیر چرا. [رۆژن گریچک. رۆزی چرا.]

ف: روغن گرچک، روغن چراغ.

ع: زَيْت، دُهْن، زَيْتُ الْخِرُوع، دُهْنُ الْخِرُوع.

شیره

ل: جدوهر، رینگ، رینگان. [شيله. گوشار. ریا].

ف: شیر، آفشوره، آفشوره، چکیده، دوشیده، جوهَر.

ع: عصیر، عصارَة، مُجاجة، حَلِيب، رَبّ، سَلاَف.

شیره

ل: خَوتَناره، خَوتَناره. [ناویکی رمه که درخت دهری‌ده‌دات.].

ف: شیر، سرشک، آبیز. [آب سیاهی که از درخت بیرون می‌آید].

ع: نَکَا، نَکَا، مَغْفُور، مَغْفُور، مَغْفَار.

شیره

[ل: (سورکه‌لغای «شیر موحمد»)].

ف: مخفف «شیر محمد» است.

شیره

[ل: دنگی دادرینی پارچه.].

ف: شرّه، شیرّه. (صدای پاره‌کردن پارچه)

ع: صَرِير.

شیره به‌رو

[ل: لقی تازه داریرو.].

ف: هاله. (شاخه‌ی تر درخت بلوط)

ع: غُصْنُ الْبَلُوط.

شیره به‌فرینه

[ل: پیکری شیر که منداآن له یلر دوستی ده‌کن.].

ف: شیربرفی. (شیری که بچه‌ها از برف می‌سازند.)

ع: أَسَدُ الثَّلْج.

شیره‌پزخانه

[ل: درکانی رزن گرجک گرتن.].

ف: شیرپزخانه. (دکان روغن گرجک‌سازی)

ع: عَصَارِي.

شیره‌ت

ل: تون، تالوز، به‌دخ. [بدخور، نساوار]

ف: تند، تندخو.

ع: ثَرَب، ثَبِث، مُعْتَر، شَرَس. شَرور، شَرِير.

شیره‌چرا

ل: شیره. [روزی چرا.].

ف: روغن چراغ.

ع: زَيْت، دُهْنُ السُّرَاج.

شیره‌چی

ل: شیرکیش. [شیرباز. گوشه‌ر]

ف: شیره‌چی، افشوره‌چی، شیره‌کش.

ع: خَمَار، عَصَار.

شیره‌خانه

ل: مه‌خانه، شرابخانه. [عبره‌خانه]

ف: لَهَر، شیره‌خانه، مَسِ‌خانه، شرابخانه، خرابات.

ع: حَانَة، حَانُوت، خَان، خُص، كَلْبَة، خَمَارَة.

شیره‌خوهر

ل: شیرمژ، مه‌مکه‌خوهر، کزپه. [مندالی سارا.].

ف: شیرخوار، شیرخواره، نوزاد.

ع: رَضِيع، راضع، طِفْل.

شیره‌دان

ل: دیزه‌شیر، جینگه‌ی شیر. [تیانیه که رزن گرجه‌کی

تینه‌کن و دیکن به ژیر خاکوهر.].

ف: شیرهدان. (دیگی است جای روغن گرجک

که در زمین دفن کنند.)

ع: مُدْهَن، مَدْمَنَة.

شیره‌دان

[لک: نافرستی زبده لاهی رهش.]

ف: سیاه‌خُمَره، شیرهدان. (زن گنده‌ی سیاه رنگ)

ع: حَنْطُوب.

شیردکوله

[لک: جَزْرَتِک کوللی گهری سرزه.]

ف: حَرْمَلَخ.

ع: جَنْدُب، حُرْجُل، قُبُوط.

شیردکی

[لک: جلی نَسپ که له سرجاه دروست ده‌کرتت.]

ف: شیرِکُی. (جل اسپه که از سجاده می‌سازند.)

ع: شِعار.

شیره‌کیش ← شیردهی

شیره‌ی خاشخاش

لک: تریالک. [تلیاک]

ف: تریاک، شیرابه، شیردهی خَشخاش.

ع: لَبَنُ الْخَشخاش.

شیره‌ی خوشبک

لک: مامروته. (شیره‌ی گیاهی خوشبک که روان‌کوره.)

ف: محموده، سَقْمُونیا.

ع: سَقْمُونیا.

شیر یا هت

لک: شیران، شیرام‌خت، به‌ریزان. [شیرِوخت]

ف: شیرِوخت، شیریاخت.

ع: ... مَقَارَعَه، تَقَارُع، قِرَاع.

وینه ← به‌ریزان

شیرین

[لک: تامیکه، وه‌ک تامی شه‌کر.]

ف: شیرین.

ع: حَلُو.

شیرین

لک: قه‌شه‌نگ، جوان، که‌یلان. [شوخ‌شنگ]

ف: شیک، قشنگ، خوب، زیبا، خوش‌رُخسار.

ع: رَیّان، زائِن، حَسَن، صَبیح، وَضِیّ، لَامِعُ الْوَجْه.

شیرین‌بوون

لک: قه‌شه‌نگ‌بوون. [جوان‌بوون]

ف: قشنگ شدن، زیبا بودن.

ع: اَرِیّان، اِزِیّان، اِزِیّیان، قُرُیّان.

شیرین‌بوون

[لک: خوش‌بوون، خوش‌بوست‌بوون]

ف: شیرین شدن.

ع: حَلَاوَة، اِسْتِحْبَاب.

شیرین‌تر

[لک: خوش‌تر، خوش‌تر.]

ف: شیرین‌تر، قشنگ‌تر.

ع: اَهْوَى، اَحَبُّ، اَحْلَى.

شیرین‌زوان

لک: خوه‌ش‌زوان. [زمان‌شیرین، تسم‌خوش]

ف: شوخ، شَنگ، شَنگول، شیرین‌زبان،

شیرین‌سخن، خوش‌سخن.

ع: مَلِیح، ظَرِیف، حُلُو الْمُنْطَلِق، مَعْسُولُ الْكَلَام.

شیرین‌شاه‌پره

لک: شاه‌پره. [گیاه‌که.]

ف: خامشه، بویه، شاه‌تَره.

ع: عَصَاب، بَقْلَةُ الْمَلِك.

شیرین‌شاه‌قو

[لک: شین‌شاه‌قو]

ف: ...

ع: بَلشون.

وینه

شیرین کردن

[ک: خوش کردن. جوان کردن]

ف: شیرین کردن. قشنگ کردن.

ع: اِحْلَاء، تَحْلِیة. تَزْیِین، اِسْتِهْوَاء.

شیرینکه

[بجور ککراوی «شیرین»، واته «قشنگ».]

ف: مصغر «شیرین» است، به معنی «قشنگ».

شیرینکه-آنه-شیرینکه

شیرینی

[ک: خواره معنی شیرینی له شکر و رزن و ... درستکراو.]

ف: شیرینی.

ع: حُلُو، حَلَاوَة. حلوی.

شیرینی

ک: قشنگی. [جوانی، شوخوشنگی]

ف: شیکی، قشنگی، زیبایی.

ع: حُسْن، زِیْنَة، صَبَاحَة.

شیرینی

ک: گدازلی. [نه خوشینیکی پیسته.]

ف: شیرینی، شرینگ، پزیون، گری.

ع: حَلِی، جَرَب، حَصَف.

شیرینیپز

[ک: شیرینی درستکراو.]

ف: شیرینی پز، شیرینی ساز.

ع: شَوْلَقِی، حَلَوَانِی، قَنَاد.

شیرینی خواردن

ک: شیرینی خوران، دس ماچ کردن. [شکر او خواردن به بزنی]

سرگرتنی غوازی پیته.

ف: شیرینی خوردن، نامزدی، نامزد کردن،

کنفاله، دست بوسی.

ع: خَطْبَة.

شیرینی خوران-شیرینی خواردن

شیشه

[ک: شوشه]

ف: شیشه، آبگینه، مینا، مینو.

ع: زُجَاج، نِهی.

شیشه

[ک: دهر و قاپی شوشه.]

ف: شیشه.

ع: قَارُورَة، نُهَاء.

شیشه پز

[ک: شیشه درستکراو.]

ف: شیشه پز.

ع: زُجَاج.

شیشه ده سوور

ک: نیماله، دس سوور. [حوتنه: نامرزی درمان کردنه]

رغزوله.]

ف: مینا، اماله، شیشه ی اماله، مینای پزشکی.

ع: مَحَقَنَة.

وینه-دس سوور

شیشه ی شهراو

ک: بتری. [بتل]

ف: مینا، صُراحي، بَطْرِي.

ع: قُثْبَة، ناجود، قَارُورَة.

وینه-بتری

شیشه

ک: یاسا، رموشت. [دروشم، شینواز، داب]

ف: یاسا، یاسه، زوش.

ع: شِعَار، زِي، رَوِيَة.

شیشه

ک: چامه، بهسه، هه بهسه، شور، ویزه. [هوناره]

ف: چامه، چکامه، بَسته، سَرواد، شور،

بادرنگین، سروده.

ع: شعر، نطلم، غزل، قصیده.

شیهه

ك: كۆمهتیک له موسولمانان (كه عهلی به یدكمین

جیتشین دهران).

ف: پیروان ... (كه علی را خلیفه ی بلا فصل می دانند).

ع: شیعه، رافضی.

شیلان

ك: شیار. [شیو، جورت]

ف: شُخم، خیشاوه، آبسته، شیار، شَیدیار، خَسته، باسرم. شیازشده، شومیزشده.

ع: حَرث، فُلج، فُلج، اَکر.

شیفته

ك: شهیدا، هدسپن، فریفته. [شیتی نرین].

ف: شیدا، شیفته، واله، فریفته.

ع: عاشق، مَفْتُون، آله، واله، وکهان.

شیفیلار

ك: جفتیار. [جوتیار]

ف: شُخم بُر، خسته کار.

ع: اَکار، حارث، فَنَاح، فَلَاج.

شیلافه

ك: ژیلافه. [جیتگی خواردنی هوس کراو له گدای تازه تی

کاروژ کوردا که بز هورنی پنی دهشیت].

ف: شیلافه. (روده ی حلال)

ع: حَفَخ.

شیلان

ك: عناب. [عناب: درهختیکی درکاربه میوه کی خبری

بچورکی همیه].

ف: شیلان، جیلان، عُناب.

ع: عُناب.

وینه

شیلان

ك: شیلان، مالین. [دمست پندهایتان به گوشارهوه].

ف: چلانندن، شلاندن، مُشت مال، مالیدن.

ع: دُک، کُبس، دُک.

شیلان ← **فلیق** [روشیده کی کرمایه]. [کرمایی است].

شیلان

ك: شیلان، مالین، دس پیانیان. [دمست پندهایتان به

گوشارهوه].

ف: چلانندن، چلانیدن، شلاندن، مالاندن،

پساییدن، پساییدن، مالیدن، مُشتن،

مُشتمال کردن.

ع: دُک، دُک، تَکییس.

شیلان

ك: پاشیل. [پیشیل]

ف: پای خوش، نگد مال.

ع: دُوس.

شیلان

ك: کوتان، پاکوت. [لقشیل کردن بز پستارتن]

ف: انباشتن، سفت کردن.

ع: اضْغاط، تَوَزَقَة، عَصَر، احْکام.

شیلان

ك: دسریژ، گه لاریژ، تیرباران. [گوللمباران]

ف: شُلیک، شنلیک.

ع: رَش، نَضَح، وِیل، وِیل، اِطلاق، ضَرْب.

شیهه

[ك: پارچه کی دزروینی گولداره].

ف: شیهه، سیله. (پارچه ای است نخي گلداز).

ع: شیهه.

شیهه ویتله

ك: رها و رها، را و را

ف: چنین و چنان.

ع: کذا و کذا.

شیمال

ك: باکور (کاتیک روو روژه لات راوستین باکور

ده کورته لای چه پانور.)

ف: چپ، آباختر. (هنگامی که رو به مشرق

باشیم شمال دست چپ واقع است.)

ع: شمال، یَسار.

شین

ك: شیون، گریان، زاری. [شپۆر]

ف: سوک، شیون، زاری، گریستن.

ع: عَزَا، مَاتَم، ماق، نُحِب، نُحِیب، تاساء، بُکاء...

شین

ك: شیان، دروس کردن. [پیتلهیتان، سازاندن]

ف: کردن، درست کردن.

ع: صُنْع، اِنْجَاح، فِعْل، عَمَل.

شین

ك: چون، روین. [رۆشتن]

ف: رفتن، شدن.

ع: ذهاب.

شین ← شینکه

شینایی

ك: سمرزی، میوه. میانه. [میوه، بر، نیتوان، ماسناومندی]

ف: میوه، سبزی، میانه.

ع: فَاكِهَة، وَسَط، مُعْتَدِل.

شینکه

ك: شین، کمرگ، سوز. [کوه، کسک]

ف: کبود، سبز.

ع: أَزْدَق، أَخْضَر.

شینکه

ك: رهشوی، سدرپ. [جزره تفنگیکه.]

ف: سرپر، دهن پر. (تفنگ)

ع: باروده.

شینته

ك: سۆنگه، پهردۆ، دسپهزۆ، راوشکا. [دهرفت، وچان]

ف: دیل، رُستی، نَتاس.

ع: فَرَاغَة، مَجَال، رَاخَة.

شینته پی

ك: سهرسۆنگه، ناسوده گهری. [لسهرخۆ، له دهرفتدا]

ف: رُستی، دیل، آسودگی، نَتاسی.

ع: فَرَاغَة، مَجَال، اِسْتِرَاحَة.

شیو

ك: دۆل، دهره. [گهلی، دهرار]

ف: شیب، دَرَه.

ع: شِعْب، وادی.

شیو

ك: داینه. [داوینی چیا.]

ف: شیو، شیب، دامنه.

ع: هَبْطَة، وَهْدَة...

شیو

ك: شمر، شام. [شیران]

ف: شب، شام، شَف.

ع: لَیْل، عِشَاء، عِشِي.

شیو

ك: شام. [نانی شیران.]

ف: شام. (خوراک شب)

ع: عِشَاء، عِشِي.

شیواره

ك: لاکیش. [نسام]

ف: ستاک، رستاک، لاکش.

شیوه

ک: غو، نشانه. [نیشانه، تاییه‌فمندی]

ف: زاب، فروز، کواش.

ع: صِفَة، عَلامَة.

شیوه

ک: وِتا، [لِیک‌چوین]

ف: دَنسی، تَنَدسی، تَنَدیسی، مانندی.

ع: شَبَاهَة، مُمَاطَة.

شیوه

ک: وِتا، چمن. [نیگاری رنگ‌نه‌کراو.]

ف: گُزار، بَیَرنگ، (سیاه‌قلم)

ع: رَسم.

شیوه

ک: حوقه، کدله‌ک، دلو، فَن. [فِتِل]

ف: شیوه، رَنگ، نَیَرنگ، کَنک، حَقّه، شعبده.

ع: حَبْلَة، مَکَر، کَید، شَعْبَة.

شیوه‌باز

ک: دلو‌باز، فَن‌باز، کدله‌ک‌باز، حوقه‌باز. [فِتِل‌باز، فریودر]

ف: تَبَسَد، زَیْمَن، داغول، دول، نَوی، گُربَز،

سالوس، شَنگول، شَنگُل، نَیَرنگ‌باز، دُغاباز،

دُغَل‌باز، ریوکار، افسونگر، حقه‌باز، شَیاد.

ع: حَیَال، مَکَار، کَیاد، رَوَاغ، عَیَار.

شیوه‌ن

ک: شین، گریان، زارین، زاری. [شَبِز]

ف: سوک، رَنج، رَنجه، غُرَن، شیون، گریه، زاری،

مویه، فغان، خَرویه.

ع: عَزاء، بُکاء، تَاساء، مَاق، نَحَب، نَحیب، نَوَحَة،

نُواح، نَیاح، مَناح، نَیاحَة، صَباح، عَویل، صُراخ،

جَزَع، راعِیَة، مَاط.

شیوه‌ن‌کردن

ع: صِنو، صُنُور، خَلَف، رُند، قَرخ، شَطَا، مَریش، قَسیل.

شیوان

ک: شَلوَقانَن، شَوَرائَن، زَلَقانَن. [وَرَوَرائَن، مِزاندَن.

نازاردانند]

ف: شَوَلاَنَدَن، آشَفَتَن. آشوب‌برپا‌کردن،

شورانییدن.

ع: کَحَص، تَکحِیص، تَشوِیش. تَهرِیش.

شیوان

ک: شَله‌قَاش، نارِیته‌کردن. [تَیکدان، تَیکَل‌کردن]

ف: شیواندن، شیوانیدن، شیبانییدن. شورانییدن،

آشوردن، برهم‌زدن، درهم‌ساختن، آمیختن.

ع: مَرَج، جَدَح، عَبَث، خَلَط، تَخْلِیط، تَکَیِب.

شیو کردن

ک: شام‌خوردن. [خواردنی ژمی شیوان.]

ف: شام‌خوردن.

ع: تَعَشَتی.

شیوه

ک: رَیگه، یاسا، بار، خَز. [شَیواز، خور، داب، نریت]

ف: شیوه، رَوش، رَسته، راه، یاسا، خوی.

ع: رَویَة، شَیْمَة، خُلُق، عَادَة. رَسم، قاعِدَة...

(←رویه)

شیوه

ک: چَشن، چَور، نواخت. [هاوتا]

ف: چور، مانند، نَورَد.

ع: مَثَل، شَبه.

شیوه

ک: دِیْمَن، دِیدار، رواله‌ت. [بیچم]

ف: دَژَدَن، رَخسار، چَهره.

ع: شَکَل، صُورَة، تِمثال. نَصْمَة. عَکس.

ل: گریان، زارین، بانگ‌ه‌لدان. [شیوَر کردن]
 ف: شیون کردن، گریستن، گریه کردن، زاریدن،
 زاری کردن، موییدن، رنجیدن، آنویدیدن.
 ع: بُکاء، نِیاح، اِنْتحاب، عویل، جَزَع، صُراخ....
شیوه‌نگا

ل: پرسه. [جِنگی شیون‌گیران.]

ف: کَزَن، شیونگاه، غَزَنگاه.

ع: مَناحَة، دارُ العزاء.

شیوه‌نما

ل: فانروس سیمری. [سینما]

ف: شیوه‌نما. «سینما»

ع: خِیالُ الظِّلِّ، مَسْرَح، مُمَثِّل.

وینّه—سینما

شیوین

ل: ناورِته، به‌هم‌خواردگ، پَریشان. [تِیکَل‌بُورن]

ف: شولیده، ژولیده، پشولیده، آشفته، به

هم‌خورده، درهم‌شده، پَریشان. آمیخته، قاتی.

ع: مُشَوُّش، مُفْلَل، غَسِر، مُتَغَسِّر، مَخْلُوط، مَمزُوج،

مُمْتَزَج. مَشْبُوه.

شیویان

ل: ناورِته‌بورن، پَریشان‌بورن، به‌هم‌خواردن. [شیران،

تِیکَل‌بُورن]

ف: شولیدن، شولیده‌شدن، شیویدن، پشولیدن.

ژولیدن، آشفته‌شدن، به‌هم‌خوردن، درهم‌شدن،

پَریشان‌گشتن، قاتی‌شدن، آمیخته‌گشتن.

گم‌شدن.

ع: تَشَوُّش، تَفْلُل، تَغَسُّر، اِخْتِلَاط، اِمْتِزَاج. اِشْتِباه.

شیوه‌کردن

ل: کردنهوه. [شی‌کردنوه، هه‌لاجی کردن]

ف: واخیدن، داخیدن، فلخیدن، بخیدن،

شیت‌کردن، زدن، ازهم‌بازکردن.

ع: نَفَش، مَزَع، حَرَن، نَدَش، نَسَل، نَدَف، مَشَع،

مَطَرَق، حَلَج، تَشَعِیث، تَرَبِید، تَسْبِیخ، تَنفِیش.

تَفْدِیک، اِجْتِراد.

شیوه‌گریاک

ل: کریا‌گیره. [شی‌کراوه، هه‌لاجی‌کراو]

ف: واخیده، داخیده، بَخیده، فَلَخیده، خیده،

شیت‌شده، زده‌شده، ازهم‌بازشده.

ع: مَنفُوش، مَندُوف، مَخْلُوج، مُفَلِّک، مُزَید، مُجْتَرَد.

عُطَم....

وینہ کانی پیتی ش

شانہ

شان

شاؤل

شاخ نه قیر

شاخ

شابوو

شلانه

شله جاف

شفره ی فیل

شایین

شاهه نگ

شوتور گاویلنگ

شنووت

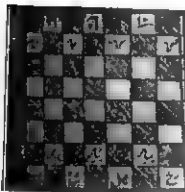
شنگ

شمقار

شمشه

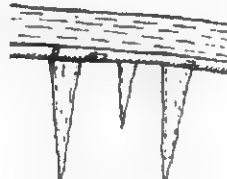
شه تره نج

شه یقه

شووکا

شووش یه خ

شوتور مورغ

شەقە مەشار

شەغره كېش

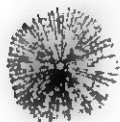
شەش كۆشە

شەش ئاگر

شەراپە

شەلە مېنگەرە

شەلەم

شەلە كا

شەلاخ

شەكە

شەوېۋە

شەن

شەمشەلە

شەمبېر

شەمامە

شېرىن شاھۇ

شېروانى

شېردەم

شېر

شەبپوور

شېلان

ع

ع

ك: عـبا. [(جـاچـيـكـي نـاسـكـه بـسـر جـلـو بـر گـدا لـبـري دـهـكـن.)]

ف: عـبا. (كـلـيـم نـازـكـي كـه رـوي لـباس مـي پـوشـنـد.)

ع: عـبـاء، عـبـايـة، رـداء.

وینه

عابد

ك: نـوژـكـمـر، خـوابـدـنـس، پـارسـا. [پـارـزـگـار]

ف: هـيـر مـنـد، كـاتـوژـي، پـارسـا، خـدا پـرسـت، پـرهـيـز گـار.

ع: عـابـد، زـامـد، وـارـع، مُـثـقـي.

عاج

ك: شـيـر مـايـي. [شـفـري فـيل (داني فـيل)]

ف: شـيـر مـاهـي. (دندان فـيل)

ع: عـاج، نـابُ الفـيل.

وینه - شـفـري فـيل

عاجز

ك: زـهـبـون، نـا تـهـوان، بـي دـهـس، بـي دـهـسـلـات، تـهـنـگ هـاتـگ.

دماگ. [دماگ، تـنـگ پـيـتـه چـنـرا]

ف: سـتـوه، اُـسـتـوه، مـانـده، دـر مـانـده، سـسـت،

نـاتـوان، افسـرده، بـي دـسـت، تـنـگ آـمـده.

ع: عـاجـز، كـال، عـي.

عاجل

ك: دادرـس. [دادرـر]

ف: داور، دادگر، دادگستر، دينا.

ع: عـادل، مُـقـسـط، قـسـط.

عاجدت

ك: خـز، فـيـري، فـيـريـون. [خـر]

ف: مـرـوس، پـديـسـار، خـو.

ع: عـادـة، اُـمـدود، مـطـيرة، عـُـرف.

عاجدت ژاننه

ك: بـي تـوژـي. [خـوژـي مـانـگـانـي ژـن]

ف: بـي نـماژـي.

ع: خـيـض.

عاجدت کردن

ك: خـوژـدن، فـيـريـون. [خـوژـگـرتـن]

ف: مـرـوسـيدن، پـديـسـار كـردن، خـوژـكـردن.

ع: عـود، اِـعتـيـاد، اِـسـتـعـادـة.

عار

ك: تـنـگ، تـهـشـك. [شـوړـهـي]

ف: عـار، تـنـگ، نـزواخ.

ع: عـار، عـيـب.

عارز

ل: دادخوا، دادکمر، هارارکمر. [سکالاکمر، دادخواز]

ف: گرزآ، گرزنده، دادخواه.

ع: عارض، شاکي، مُتَشَكِّي، مُتَظَلِّم.

عارز

ل: تازه، تازه پدیدابوگ. روکەش، ملاحاتگ. [رووکیش،

روالت، لابهلا (برامبری ماگ و گرهمر.)^(۱)]

ف: ناوَر، ناوَریده، تاوَریده، (ضد گوهر)

ع: عارض. طاري.

عارزبوون

ل: دادخوايي کردن، ملاحاتن. [دادخوازی، سکالاکردن. تازه

پدیدابوون]

ف: گَوزیدن، ناوَریدن.

ع: تَشَكِّي، تَظَلِّم، عَرُوض.

عارزی

ل: روکەش. تازه گی، ملاحاتگ. [لابه لایی، روالتي]

ف: ناوَری، ناگوهری.

ع: عارضی.

عارف

ل: زانا، سۆفی، خواناس. [دروون خارتن].

ف: بلاش، دانا، خداشناس.

ع: عارف، صوفي.

عارهق

ل: نارەق، خوێ. [خۆ، خۆدان، نارەقی لەش].

ف: خۆ، خۆه، خۆی، آرق.

ع: عَرَق.

عارهق

ل: نارەق. [بادە]

ف: آرق، تاهو.

ع: الکول، الکُل.

عارهقچن

ل: نارەقچن، خوێ هەلچن. [تەقلەکلار]

ف: آرقچین، خۆچین.

ع: عَرَقِيَّة، طاقِيَّة.

عارى

ل: رورت. [بى جلویبرگ.]

ف: لُخت، برهنه.

ع: عاري، عَرِي.

عارى

ل: نەزان، بى تاگا، بى خەمر. [بى خەبر، ناناگا]

ف: بى دانش، نا آگاه.

ع: عاري، جاهل.

عاريه

ل: عيرەتی، خواستەمەنى. سپەردە، ئەسپەردە. خواستن.

[نەمانەت، سپەردە]

ف: ارمان، سفتە، سپۆردە، سپنج.

ع: مُسْتَعَار، عَارِيَّة.

عازاو

ل: نازار، جەزەو، چەرمەسەرى. [سزا]

ف: لگ، آزار، شکنجە.

ع: عَذَاب، أَذِيَّة، نكال.

عازهو

ل: قازاخ، بى ژن. گەرەكەنیشك. [سەلت، رەبەن، گەرەكەج]

ف: هیرسا، پارسا، بى همسر.

ع: عَزَب، مُكْسَع، بکر.

عازیه تی

ل: مەردەمۆداری، ماتەمداری. [نازیەتباری (نازیەباری)]

ف: زاریانه، سوگواری، ماتم داری. (عزاداری)

ع: عَزَاء، تَعَزِيَّة، ماتم، حداد، حُزن.

۱- عازیز و جەرهمەر زارارەى فەلسەفین. (ر - ر)

عازیه تیبیار

لک: مەردەمۆدار. [تازیبیار]

ف: بَشَم، سوگی، سوگواری، ماتم‌دار، ماتم‌زده.

ع: مَقَرَّي، مُجَدَّ.

لک: چۆدەس، گالۆک. [عەسا، دەرەس]

ف: داسگالە، داسگتگالە، داسخالە، بازە،

داستخالە، داسغالە، داستغالە.

ع: عەسا، نَجا، مَحَجَن، مَنسَاة، عُكَارَة.

وینە—چۆدەس

عەسای دوو سەر

لک: دروسەر. [عەسایە کە لەباتی کەمە. دەرۆکیەکی

بەسەرورەیه.]

ف: دستوار.

ع: عُكَارَة.

وینە—چۆدەس (۲)

لک: حەن، حەنا. [تاست، سەبارەت (وشەیه‌کی کرماجیه).]

ف: بارە، دربارە. (کرماجی است.)

ع: شان، حَق.

عاشق

لک: ناشق، حەسپەن، گرفتار، دلدەگ، شەیدا، زامەندار.

[نەویندار]

ف: خاش، غاش، شەیدا، والە، سَنار، شەیفە،

فریفتە، گرفتار. ژَنبَر، ژنبارە، دلدادە. شەهەدباز.

ع: عاشق، صَبَّ، مُحِبَّ.

عاشوورا

لک: شەڕکۆژان، کۆتەلگەڕانن. [تازیبیاری لە رۆژی دەیسەمی

مانگی موحەررەدا بە بۆنەی شەهیدکرانی حەسەینووە.]

ف: کَزَن، کەن.

ع: عاشوراء، قَتْل، تَعزِيَة، أَيَّامُ الْعَزَاء.

عافیەت

لک: تەندروستی. [لەساختی]

ف: پەرود، تەندروستی، تەناسایی.

ع: عافیة، صِحَّة.

عاق

لک: بێتووری. [بەشپاوە. سەڕینچیکەر]

ف: زبێز، مَخیدە، پَرَمَخیدە، پَرَمَخیدە، بی‌بەرە،

بیزارشدە. نافرمان.

ع: عَقَّ، عاق، قُطِع، مَحْرُوم. عاصی.

عاقبەت

لک: سەرەجام، پایان، دوا. [ناکام، کۆتایی]

ف: انجام، سەرانجام، فرجام، بێتاوار، قُدَم، بافەدَم،

پایان.

ع: عاقِبَة، مَغْبِیَة، آخِرُ الْأَمْرِ، مال، عُقْب، عُقْبی، آخِرَة،

عُقبان، نِها، نِهایَة، غایَة.

عاقەرقره

لک: ریشە‌ی تەرخون، تەرخونەکیفیله. [رەگی تەرخونی

کیری.]

ف: آکرکرە، آکرگرا، آکلگرا، کاکرە، آکگرا،

کَزَتَرخون، کَزَتَرخون. (ریشە‌ی تەرخون کوهی)

ع: عاقەرقرحاً.

عاقِل

لک: ژیر، زانا، دانشمەن، فەرزان، دنیادیدە. [فامیدە،

بەناوێ]

ف: آژیر، آژیر، لَژیر، آرش، بخەرد، باخەرد،

خەرمەند، هوشمەند، دانشمەند، فَرهَمەند،

فروھیدە، دانا، جەهان‌دیدە، عاقل.

ع: عاقِل، دَهِی، کَیْس، نَهِی، ژیر.

عالم

لک: به‌رزخ، دوی مهرگ. [جینگای گیانگل که رستگهی
نیوان مردن و پاشم‌زؤ.]

ف: پیکرشان، پیکرمانا. (مقام ارواح که مقام بین
مرگ و قیامت است.)

ع: بَرَنخ، عالمُ البرَنخ، عالمُ الأرواح، عالمُ المثال.
عالم غیب

لک: دنیای نادیار. [جهانی داپوشراو]
ف: پوشگان، پوشیدگان، جهان ناپیدا.

ع: عالمُ الغیب.
عالم موحاشنه

لک: بید، دنیای دهرودن، بینار. [جهانی کشف و کرامت:
نوعی بز مرژئی دهرودن‌خاوتین و پاریزگار دهرده‌کویت].
ف: بیناب.

ع: عالمُ المُکاشفة، مُکاشفة.
عالم میسال

لک: دنیای نومرونه. [جهانی هارچشنگل. (جهانی‌که له
جهانی لشگل ناسکره که هارچشنی لشگلی
تندایه.)]

ف: پیکرمانا، پیکران‌مانا. (عالمی است لطیف‌تر
از عالم اجسام که نظیر اجسام در آنجا موجود
است.)

ع: عالمُ المثال، عالمُ البرَنخ، عالمُ الأشباح.
عالم

لک: گشت. [همرو، همروان]
ف: همه، همگان، همگی.

ع: عام، عُموم، جَمیع.
عالم‌فام

لک: جاپ، بلاروکردن، دنیا‌زان. [راگمیانن. بانگ‌واز]

لک: فرزان، فرزان، خوانا، زانا، خونه‌وار، پپ، مه‌لا. [زانیار]
ف: دانا، دانشور، دانشمند، فرزانه، خوانا،
آخوند.

ع: عالم.
عالم با همه‌اش

لک: زانای ساکردار. [نور زانیایی به پیتی زانیاریه‌کی
دهجروتیتیره.]

ف: تنوتاس.

ع: عالمُ عامل.
عالمی

لک: بلن. [بلند، بهرز]
ف: بلند.

ع: عالمی، رفیع.
عالم

لک: دنیا. رزگار. سهرزودن، روی سهرزودن. چهرخ،
گهرودن. [جهان، گیتی]

ف: گیتی، گیتی، نیوز، روكش، دشنگی، گهان،
گیهان، کیهان، کیهان، جهان. گردون، چرخ.

ع: عالم، دُنیا، کائنات، کون، دهر.
عالم نه‌جسام

لک: دنیای دیاری. [دنیای برچار. (جهانی لشگل).]
ف: نیوز، روكش، کیهان. (عالم هیولانی)

ع: عالم، کون، موجودات، کائنات، مُکونات، عالمُ
الأجسام، عالمُ الشهود.

عالم نه‌مر

لک: نادیری، دنیای نادیار. [دنیای داپوشراو. (جهانی
گیانگل).]

ف: پیکرستان، پیکرمانا. (عالم ارواح)

ع: عالمُ الامر، عالمُ الأرواح، عالمُ الملائكة.
عالم به‌رزخ

ف: همه‌دان، جهانگیر.

ع: اعلام، اعلان.

عامل

ل: کاریگر، نوینسر، جیگه‌نشین. [نیشکر، خرمنکار.

جیگر

ف: کارگر، کارو، کارکن، گماشته، نماینده،

جانشین.

ع: عامل، خادم، وکیل. قائم مقام.

عامل-فاعیل

عامی

ل: نه‌خونه، نومی، هیچ‌نه‌زان، بی‌سواد. [نه‌خونوار]

ف: بامی، جندال، ناخوانده، نادان، بی‌سواد.

ع: عامی، اُمّی، جاهل.

هان

ل: دم، روخت. [سات]

ف: آن، دم، هنگام.

ع: آن، حین، وقت، لحظه.

عایله‌مه‌ن

ل: توخوهر. [خزایی: بالنده‌یکد.]

ف: سار، سارآبک، ملخ‌خوار.

ع: سَمَرَمَر.

وینه

عنوان

ل: سدرکاغز، سدرنامه، سدری‌کدت. [ناونیشانی

دسپتکی نامه یا نووسرای سر برگی نامه، وک: به

سرگردت م و جناب.]

ف: سجا، سرنامه، سرنوشت، برنامه، ورنامه.

(عنوان نامه یا سر پاکت، فدایت شوم، جناب

مثلاً.)

ع: عنوان، عنیان، علوان، علیان.

عوزم

ل: بگردن، گوزشتن. [تتپیرین، گرتنبر]

ف: گذشتن، گذرکردن، زه‌سپردن.

ع: عُبور، مُرور، سُلوک.

عوجب

ل: خوخوای، خَویه‌سَنی. ناز. [له‌خزایی‌بوین]

ف: خودخواهی، خودپسندی، ناز.

ع: عَجَب، عُرور، تَكْبُر.

عُوده

ل: ... دایق. [چار، تستز]

ف: چاره، گردن.

ع: عُهْدَة، ذَمَة.

عوزره-کیفیه‌ت

عوزر

ف: بی‌آنک، بدریمرج. [بیانرو، پاکانه]

ف: بهانه، پوزش.

ع: عُدْر، عُدْری، مَعْدِرَة، مِعْذار، عِذْرَة، حُجَة، ذِکْل.

عوزر

ل: بی‌توئی، چه‌پهل‌بوین، خورین‌کفتن. [خورتی مانگانی

ژن.]

ف: دشتانی، بی‌نمازی، خون‌افتادن.

ع: عُدْر، حَيْض، طَمَث، قُرء.

عوزرخواهی

ل: بی‌آنکه‌ل‌آوردن، بدریمرچ‌مردان. [بیانرو هیتانسه،

پاکانه‌کردن]

ف: پوزش، بهانه‌گویی، پوزش خواهی.

ع: اِعْتِذار، اِحْتِجاج، اِسْتِبدال.

عوزم

ل: گهره‌یی. [شانوشکۆ، مزنی]

ف: بزرگی، بزرگواری.

ع: عَظْم، عِظَم، عَظْمَة، وَقَر، كِبْرِيَاء، جَبْرُوت.

عوزو

ك: نَعام، پَهل. [نَعام، پاژ]

ف: اندام، پارچه، پاره.

ع: عُضْو، اِرَب.

عوساره

ف: شیره، دَژْشَار، دَژْشَارَه. [پالته، گوشراو. شيله]

ف: شیره، چكیده، دوشیده، فشرده، افشرده،

افشره.

ع: عُصَارَة، عُصِيرَة، حَلِيب.

عوشر

ك: دِهیدك. [يدك بش له ده بش.]

ف: دهيك، ده بوده.

ع: عُشَر.

عوتووبهت

ك: سَزا. [تَوَلَه]

ف: كَيْفَر، بَادَقَر، بَادَأَفَرَه، بَادَأَفَرَه.

ع: عُقُوبَة، جَزَاء، مُجَازَاة، عِقَاب، مُعَاقِبَة.

عومده

ك: گهره، ستورن. [مَزن، بَشی هَر مَرزَری هَر شَتِيك.]

ف: بزرگ، کاروگر.

ع: عُمْدَة، مَقْصُود.

عومووبهت

ك: گشت، به جاريكا. [تِيكِرَا، پِيكِرَه]

ف: همه، همگی، همگان.

ع: عَمُومًا، جَمِيعًا، كُلًّا.

عونسور

ك: گهره، مال، توخم.

ف: گوهر، آخشی، آخشی، آخشیگ، آخشیگ،

آخشیج، آخشیج، کُی، کیا.

ع: عُضْصُر، جَوَهَر، هَيُولَى، مَادَة، أَصْل. جِسْم بَسِيط،
بَسِيط.

عووو

[ك: داریکی رمشی بوزغوشی بناریانگه.]

ف: عود، آنجوج، سندهان، داریوی. (چوب

سیاه رنگ معطر معروف است.)

ع: عود، مُنْدَل.

عوبا

ك: عابا. [بُزْشَاكِيكَه بَسَر جَلویر گدا لبیری ده كن.]

ف: عبا.

ع: عبا.

وینه ← عوبا

عهید

ك: بهنده، بهرده. [بَندَه، كُزِلَه]

ف: گرا، بنده.

ع: عَبْد، قُنْجَل، قِنْ.

عمیدوللا

ك: بهنده خوا، خوابه رُس. [بَندَهی خُودا.]

ف: ایزدگشسب، خداپرست.

ع: عَبْدَالله.

عمبرهش

ك: کهش. [مَرزُود یا نَاوَه تِيك که شری کمه.]

ف: کم شیر. (انسان یا حیوان)

ع: نَاكِنْ، نَزِید.

عمبوس

ك: روتورش، تورشیگ. [نَاوَه تِيك.]

ف: تیموک، تَرَش رو.

ع: عَمْبُوس، قَطُوب.

عهبه

[ك: سورکه تناری «عبدوللا» به.]

ف: مخفف «عبدالله» است.

عده‌س

لک: فِتْرَ، بِيخَر، بِيهَروده. [پوچ، بی‌مانا]

ف: بادرُم، بادِرُم، بادوبیذ، فلیو، فلیوه، فُلاَد، فُلاَدَه، بیهوده.

ع: عَث، نغو، هَزَل.

عده‌که

[لک: سووکه‌لَناری «عبدولکریم».]

ف: مخفف «عبدالکریم» است.

عده‌بیر

[لک: نارتتیدیکه له هندی مادی بۆنخۆش.]

ف: عبیر.

ع: عَیِر.

عده‌ا

لک: به‌خَش، ده‌سَنه. [دانی بن قمربرو.]

ف: داشاد، داشاب، داشن، دهش، بخشش، بخشایش.

ع: عطاء، بَذَل، جُود، نَوَال، کَرَم.

عده‌لر

لک: دهرماندار، دهرمان‌لَرۆش. [دوالمروش]

ف: مازار، پیلوا، داروفروش، گیاه‌فروش.

ع: عَطَار، داری، أَجْزائی، صیدَن، صیدَل، صیدلانی، صندلانی، صیفبانی.

عده‌لرد

لک: زاره. [همساریدیکه له کۆمەڵەی رۆژدا.]

ف: تیر، زاووش.

ع: عَطارد.

عده‌تر

لک: بۆ، بۆخووشی، بۆی خوش، عه‌تر. [حتر، بۆنی خوش.]

ف: بو، بوی خوش.

ع: عطر، طیب.

عده‌ردان

[لک: جینگه‌عتر.]

ف: بویه‌دان.

ع: جُوئه، کَبیس، مَعطَرَة.

عده‌نقا

لک: به‌رگه‌شت. [گه‌رانره]

ف: برگشت، برگاشت، بازگشت.

ع: عَطَف، عود، اَوَل.

عده‌ته

[لک: سووکه‌لَناری «عتاتوللا» یه.]

ف: مخفف «عطاءالله» است.

عده‌وهو

لک: ده‌هت. بیانک. رخنه. [عده‌ب‌گرتن]

ف: آک، ذق، آک‌ج‌ووی، رخنه‌ج‌ووی،

سوسه‌ج‌ووی، خورده‌گیری.

ع: عَثَب، قَدَح، اِیراد، اِعتِراض، تَعِیب، تَنقِیص،

انتقاد.**عده‌جایبات**

لک: سهرس‌کەر، پیاک ماتکەر. [سهروسمه‌ره (کۆیه به‌لام

مانای تال ده‌گه‌بنیت.)]

ف: آندید، شگفتنی، بولنجک، (به معنی مفرد

استعمال می‌شود.)

ع: عَجِیب، عَجاب، اَعْجُوبَة، طُرْفَة، غَرِیب.

عده‌چنه

لک: جنزکه، جن. [جندزکه، نه‌جنه]

ف: جن.

ع: جَن، جَان، أَجْنَة.

عده‌چهره

لک: عه‌چه‌را. دیدنی، تراشایی. [سهره‌را. هه‌روه‌ها:

سهرس‌هینره]

ف: عَجَب، اُنْدِيد، شَكْفَت، شَكْفَت، شَكْفَت، شَكْفَت،
دیدنی، تماشایی.

ع: عَجَب، زَوَل، مُحَيَّر، حَيْرَة. يَاهِيءَا، يَاللَّعَجَبَا

عەجدە

ك: پەلە، پەلەپەل، تالۆكە، دەسواکرد، تێژى، توننى. [لەز،
دەسبرد]

ف: شَتَاب، چَلْبَلە، گَزَاوَنگان، گَزَاوَرَنگان، تَندى،
تێزى.

ع: عَجَلَة.

عەجدەم

ك: فارس. [كەستێك كە تورك و عەرەب نیه، یا بە ڕەجەلك
عەرەبە بەلام لە هەرمى فارسدا لەدایكبوو.]

ف: تَاجِک، تَاجِیک، تَازِیک، تَازِیک، فارس.
(ماسوای ترک و عرب، یا زاییده در فارس از
نسل عرب.)

ع: عَجَم، فُرس.

عەجدەو

ك: سەرسێكەر. دیدنی، توشایی، بلیمەت. [سەرسۆرەتەر.
سەرووسەر]

ف: اُنْدِيد، شَكْفَت. شَكْفَتَنى، دیدنی، تماشایی،
بَلْک، بَلْغَنجک، بَلْغَنجک، کُنْجک، شَكْفَتِ آوَر.

ع: عَجَب، عَجِيب، عُجَاب، اُعْجُوبَة، طُرْفَة، غَرِيب،
زَوَل.

عەجدەب

عەدالەت

ك: دادپەرسى، دادپەرسى. [دادپەرسى، سەمەندەردن]

ف: داد، دینا، رِیواز، داوڕى، دادگەرى،
دادگەستری، آژرم.

ع: عَدَالَة، عَدَل، قِسْط، اِقْسَام، اِحْقَاق، نَصْفَة.

عەدل

ك: تا. [لابار]

ف: تا، تا، تا، لنگە.

ع: عَدَل، شَق.

عەدل

ك: بەرانبەر، بەرانبەر. [هەرتا]

ف: بَرَابَر.

ع: عَدَل، مُعَادِل، مُساوِي.

عەدل ← عەدالەت

عەدلیه

ك: دیوانخانە، دیواخان. [دادگا]

ف: دادگەستان، ریوازگەستان، دادگەستری،
دیوانخانە.

ع: عَدْلِيَة.

عەدەد

ك: ژمارە. [حیساب، بژاردن، ژمێرە]

ف: مَر، مار، مارە، آمار، آمار، هەمار، هەمارە،
شمار، شَمَر، شَمَارە.

ع: عَدَد، حِسَاب.

عەدەسی

ك: کاس، قۆز، [زەق، دەربەر]

ف: بَرجستە، قوز.

ع: عَدَسِيَة.

عەدە

ك: نیسی، نابوودی، هیچ، هیچی. [نەبوون (بەرامبەری

بوون)]

ف: نیستی، نابەسی، نابوودی، هیچ، هیش. (ضد

وجود)

ع: عَدَم، فَناء.

عەرز

ك: داد، هالا، هارار، دهر دوتن. [سكالا، شكات]

ف: گرزش، داوژی، دادخواهی، دردگفتن.

ع: عَرْض، شكایه، تَظَلُّم.

عمر زحال

ك: دادنامه. [سكالانامه، عمریزه]

ف: دادنامه، گرزشنامه.

ع: عَرْض، عَرْضَه، عَرِيضَه، عَرْضُ الحال.

عمرزه - عمر زحال

عمرش

ك: خیزیان، هه لسان. [راپهرینی گشتی.]

ف: رستاخیز، جُنُبش. (جُنُبش عمومی)

ع: نَهْضَه، قیام، إجماع.

عمرش

[ك: تمختی خودا.]

ف: كرزمان، عرش.

ع: عَرْش، فَلَک الافلاك، فَلَک الأطلس.

عمرشه

ك: بان. [سر]

ف: بالا، رو، روی، فراز.

ع: فَوْق، عَرْشَه.

عمرعمر

[ك: دارتکی ببیره.]

ف: ارس، آورس، آردج، سرو کوهی، غرغر.

ع: آبهل، غرغر.

وینه

عمرهگوز

ك: سه پرتپ. [سرین و ترپین (نیدیزمه له ترسان و

ترساندن).]

ف: عَرَوْتِيز، عَرَوگوز. (ترسیدن و ترسانیدن.)

ع: ...

عمرهوس پشت پهرده

ك: بزگیله. [قهیفه، شسپهر: گوتیکه.]

ف: كَجَوْضَن، كاكَنج، عروس پس پرده،

عروس در پرده.

ع: قَطِيفَه، كاكَنج، حَبُّ الكاكَنج، سالفُ العروس.

عهره

ك: سهره. [زهره (دنگی بهری گوندیتر).]

ف: عَرَه. (صدای الاغ)

ع: نَهِيْق، سَحِيل.

عهره به

ك: تات. [عاربو]

ف: تات، تازی.

ع: عَرَب.

عهرهز

ك: چهشن، نیوار، تازه، ملاهاتگ. رنگ. روالهت. [شینواز.

روالتهت (بهرامبری ماك' و گوههر).]

ف: ناوَر، تاوَر، اُفتسانی. رنگ، ناگوهر. (مقابل

جوهر)

ع: عَرْض، لَوْن، صُوْرَه.

عهرهز

ك: كورتال، پارچه، کالا. [كهلهپهل. كورتال]

ف: اُروس، کالا، خواسته.

ع: عَرَض، مَتاع.

عهرهفه

ك: رَوژ بهر له جهژن. [عارفه (روژی نویسی زولمجه).]

ف: روز پیش از جشن. (روز نهم ذی الحجه)

ع: عَرَفَه.

عهرهقی

ك: نارِق، خوهی. [عارقی لمش.]

ف: خَو، خَوه، خَوی، عرق.

ع: عَرَق.

عمرهق

ك: نَارِق. [باد، عارق]

ف: أَرَق، تَاهُو.

ع: أَلْكُول.

عمرزا

ك: شیون، پرسه، ماته‌م. [نازیستی، تازیه]

ف: ماتم، سوک، سوگواری.

ع: عَزَاء، مَاتَم.

عمرزادار

ك: مهرده‌مژدار، ماته‌مدار، عازیه‌تی‌یار. [خاوه‌ن‌پرسه،

تازیبار]

ف: سوگوار، سوگی، بَشَم، ماتم‌دار، ماتم‌زده.

ع: مُتَعَرِّي، مُحَدَّ.

عمرزده ← **عمرهت** [پسته‌کلی‌گزرده‌راو.] [عمرت

«حسرت» است.]

عمرزلی

ك: لَابِرْدَن، هه‌لکه‌ئَن. [هه‌لگرتَن. لاسر کار لابرَدَن.

خاننشین‌کردن]

ف: گَنْدَن، برداشتن. خانه‌نشین‌کردن، زیهیدن.

ع: عَزَل، نَزَع، رَفَع.

عمرزم

ك: قَرَم، نِياز، مهرس. [مَرخ. نارم‌زو، ریست]

ف: كَرَتَاخ، آهنگ، هنگ، بَسِیج.

ع: عَزَم، عَزِیمَة، تَصْمِیم، ارَادَة، هِمَة.

عمرزیز

ك: نازار، خومش‌ریس، گران. تاسوخ. [نازیز]

ف: گرامی، گُونجی. ارجمند، گران‌بها.

ع: عَزِیز، مَحْبُوب، مُكْرَم، ذُو قَدَر.

عمرهت

ك: عَاسَا، چِتودس، گالژك. [داردست]

ف: داسگاله، داستگاله، داسخاله، داستخاله،

داسخاله، داستخاله، بازه، چوب‌دست.

ع: عَصَار، نَجَا، مِحْجَن، مَنَسَا، عُكَازَه.

وینه ← چِتودس

عمرسار

ك: شیر، کیش، شیرچی. [گوشه‌شیر، شیراساز]

ف: شیره‌چی، شیره‌کش.

ع: عَصَار.

عمرسر

ك: خُورِدَرِد، بَرِئِنِوَارَه. [رژِئِر]

ف: ایوار، پسین، آفتاب‌زرد.

ع: عَصَس، رَوَاح.

عمرسر

ك: چاخ، زه‌مان، روزگار. [سردم]

ف: هنگام، روزگار، زمان، زمانه، دمان.

ع: عَصَس، عَهْد، دَوَر، آيَاَم، زَمَان.

عمرسبانی

ك: تَوِرَه، کدله‌بی، نالژ. [رق‌هستار]

ف: تَنْدَخُو، بَدَخُو، آئوس، آلیز.

ع: عَصَبَانِي، غَضْبَان، مُحَدَّد.

عمرشاپر

ك: نِیل، نه‌شام. [خیلات، رورند]

ف: ایل، کوچری.

ع: عَشَائِر، قَبَائِل، طَوَائِف.

عمرهت

ك: شادی، خوشی، به‌زم. [شادمانی، کدیف]

ف: شادی، خوشی، خوشنودی، خرسندی.

بزم، ماز.

ع: عَیْش، نَشَاط، اِنْسَاط، مَسَرَّة، فَرَح.

عشرهت

ك: خویش. نیل. كدس. [كسوكار. تیره‌هز]

ف: خویش، دودمان. ایل، اوپس.

ع: عشیره، قبیله، طائفة، قوم، قریب.

عشره‌فی

ك: ندره‌فی. [جوزتك پاری زتیه.]

ف: اشرفی. (پولی است از طلا.)

ع: طائفة، اشرفی.

عشره

ك: گور، عدن. [پسایی (به زمانی مندان.)]

ف: گه، گوه، چمین. (حکایت لفظ بچه است.)

ع: غائط، جفر، قدر.

عشره

ك: گرزشت، پاسا، به‌خشین، بگردن، نامرزین. [لیبوردن،

چارپزشی]

ف: ذریه، دامود، دامون، درسه، درسته، درشته،

آمرزش، پخشایش.

ع: عفو، صفح، غفور، غفران، مغفرة، امان.

عقد

ك: به‌ستن، گری‌دان. [گره‌دان]

ف: بستن، گره‌دادن.

ع: عقد.

عقره‌ب

ك: دماره‌کزل، دروپشك. [میترویه‌کی جزوداره.]

ف: کژدم.

ع: عقرب.

وینه ← دیووشك

عقره‌ب

ك: نابان. [غزله‌لور (که‌لوی هشتم).]

ف: آبان. (برج هشتم)

ع: عقرَب، بُرجُ العَقَرَب.

عقره‌به

ك: شاخه، سیخچه. [لق (چلگه‌لی سر کاترمیر).]

ف: تزه، آخگل. (عقربه‌ی ساعت)

ع: عقریة، عقرَب، شوکه.

وینه ← سه‌مات زهکی

عقره‌به

ك: چه‌پوراس، چه‌فته‌پوراسه، چه‌فته، قولاپ. [نازورونه

(رله: نازورونی پشتین.)]

ف: خُرک، چنگک، قُلاب. (عقربه‌ی کمربند

مثلاً.)

ع: عقرَبه، ابزیم، حریاء، کالب، کُلاب، کُلاب.

وینه

عقل

ك: زانست، زانایی، ژیری. [ناوِز، فام]

ف: نَس، نسبوت، بخرد، دانش، فرهنگ، عقل.

ع: عقل، زَیر، نُهیة، ناهیه، هُمان، هُرم.

عقلدار

ك: عاقل، ژیر، زانا. [فامیده، به‌ناوِز]

ف: آژیر، آژیر، لَزیر، آرش، بخرد، باخرد،

خردمند، دانشمند، دانا، عاقل.

ع: عاقل، دِهیی، نُهیی، زَیری، کَیس.

عقرب

ك: دوا، پشت. [برامبری بدر.]

ف: پس، پشت.

ع: عقب، خلف.

عقربنشین

ك: شکسه، شکیاک، به‌زیاک. [بسیزو، شکار،

پاشه‌کشی‌کردو]

ف: فریرون، فرارون، شکسته، شکست‌خورده.

ع: مُنْهَزِم.

عده‌بنشین

ل: شکیان، به‌زیان، به‌س‌نیشتن، دواوردیدن.

[پاشه‌کشی‌کردن، بزین]

ف: پس‌نشینی، پس‌نشستن، شکست‌خوردن.

ع: دَبْرَة، اِنْهَازَم.

عده‌قیده

ل: بارِی. [بردا، بارِی]

ف: نمشته، باور.

ع: عَقِیْدَة، اِعْتِقَاد.

عده‌کاس

ل: شِتو، گَر، شِتو، گِر، شِتو، گَر، شِتو، سَاز. [رتنه‌گر]

ف: فَر تووگر، تَن‌دیسِه‌گر، شیوه‌گیر.

ع: عَکَاس.

عده‌کس

ل: چِه‌پَوانِه. [پنج‌پوانه]

ف: رَخْش، باژگونه، واژگونه.

ع: عَکْس، مَعْکُوس.

عده‌کس

ل: شِتو. [رتنه]

ف: فَر توو، تَن‌دَس، تَن‌دِیس، تَن‌دِیسِه.

ع: عَکْس، نَقْش، صُورَة، تَصْوِیر، تِمثال، اَیْقُوْنَة.

عده‌لاج

ل: به‌رَج، چاره، دِه‌ره، تیمار. [چارَسِر]

ف: گُزْزَش، گُزْزِد، شَکُود، شوَبَسْت، شونِست.

گُزْزِیر، گُزْزِد، چاره، تیمار.

ع: عَلاج، مُداوَاة، دَفْع، دِفَاع، مِراس، مُعَالَجَة، مُزاوَلَة.

عده‌لاج‌کردن

ل: به‌رَج‌کردن، چاره‌کردن، دِه‌ره‌کردن، تیمار‌کردن.

[چارَسِر‌کردن]

ف: گُزْزِدن، گُزْزِدن، گُزْزِیدن، شَکُودن، شونِستن،

شوَبَسْتن، چاره‌کردن، تیمار‌کردن.

ع: عَلاج ...

عده‌لاجه‌ده

ل: جِیا، جِیاکار، جِیاواز. [تایبَتی، جِودا]

ف: جِدا، جِداگانه.

ع: عَلِیْحَدَة. [عَلِی حِدَة]

عده‌لاف

ل: کافرْزَش. [کَسِیتِک که پیش‌پوش و پِلاش

فرْزِشْتِه.]

ف: کاه‌فروش.

ع: عَلاف.

عده‌لاف‌کاه

ل: کافرْزِشی. [فرْزِشْگایِ پوش و پِلاش‌فرْزِش.]

ف: پَنیلو، دکان‌کاه‌فروشی.

ع: دَکَة اَلْعَلاف.

عده‌لاقه

ل: دَلِبه‌سْتِه‌گی، به‌سْتِه‌گی، دَلِیْسِه‌ریوون. [په‌یوون‌دی،

حَمَزِیَن‌کِرْدن]

ف: دَلِ بَسْتِگی، بَسْتِگی.

ع: عَلاقَة، عِشْق، مَحَبَّة، هَوِی.

عده‌لاقه‌به‌ن

ل: بافکار، بافته‌باف. [چَنر، گورِسِچَن]

ف: بافت‌کار، رِیسْمان‌باف، ابرِیشْم‌باف.

ع: شَارط، حَبَاک.

عده‌لايه‌ت

ل: نِشانه، قَه‌ره، داخ. [نِشانه، دروِشْم]

ف: نِشان، نِشانه، داخ.

ع: عَلامَة، آیَة، کَی.

عده‌لاوه

ل: بیجگه. زیادی. سربار. [سروا. پیروست]

ف: علاوه. زیادی. سربار.

ع: علاوه. علی. إضافة، ضمیمه.

علاهازا

ل: بینا بدمه. بینا لهر نهمه. [کوابو، بدم پیته]

ف: لادبراین. بنابرین.

ع: عَلِيْهَذَا. [علی هذا]

عممه

ل: نینجوفینجه. جورچکه وقلینچکه. [نروی لبردنی]

د: میتته هوی رازانده.

ف: پیرایه.

ع: حَشْو، زَوَائِد.

علیق

ل: نالک. کارج. [نالیک]

ف: کاهوجو.

ع: عَلِیق.

عمله

ل: بهشگا. [جینگ دابشکردنی ناو.]

ف: تَرَاژ، طَرَاژ. [محل تقسیم آب]

ع: مَقْسِم.

عمله

ل: بهیاخ، بهیداخ، دروش. [نالا]

ف: بَیْرِق، درفش.

ع: عَمَل، لَوَاء، رَايَة، بَیْرِق

عمله مدار

ل: بهیاخدار. [نالاهلگر]

ف: درفشدار، بیرقدار.

ع: جِلْوَاژ.

عمه هاروت

ل: دسگا، پارک، مال. [خانویره]

ف: شار، سهیت، ساختمان، خانه، لاد.

ع: اَرْج، عِمَارَة، قَصْر، بِنَاء، دار.

عمه مهر

ل: عمهر. [ماده یه کی بوغوشه. (ماده یه کی تری خست و

بوغوشه.)]

ف: عنبر، لام. (رطوبتی است غلیظ و معطر).

ع: عَمْبَر، عُنْبَر.

عمه مهر

[ل: جزره ماسیه که له نهمنگ دهچیت، به لام رهک

نهمنگ دهانی نیه.)]

ف: عُنْبَر. (نوعی است از ماهی شبیه به بال که

دارای دندان است، و بال دندان ندارد.)

ع: عُنْبَر.

عمه هدهن

ل: دهسی، تاریه تی، تاییه تی. [بتاییت، تنقست]

ف: دانسته، ستم، دستی، دیده، کردگار، کرگان.

ع: عَمْدًا، قَصْدًا.

عمه هر

ل: ژی، ژیان، تهمهن، زینگی، زینگانی. ساز. [ماوی ژیان

(سالگلی تسمن.)]

ف: داد، سال، زندگانی. (سال های زندگانی)

ع: عُمُر، عُمُر، عَمْر، طَیْلَة، سِن.

عمه همد

[ل: بوی درختیکه له هیندوستان.]

ف: آنبه. (ثمر درختی است در هندوستان.)

ع: اُنْبِج.

عمه هه

ل: میسی، میئک. [پور (خوشکی بولک.)]

ف: خواهر پدر.

ع: عَمَّة.

عمه مهر ← عمه مهر

عمه مهر چه

[ل: (لک) جزوه خشلیکه که پری ده کن له عمه مهر.]

ف: غنبر چه، غنبرینه. (نوعی از زیور است که

آنها از غنبر پر کنند.)

ع: گَبیس، شَمَامَة.

عمه مهر

ل: کرد، کردار، کار. [کردمه]

ف: کار، کردار.

ع: عَمَل.

عمه مهر هاتن

ل: دیل هاتن، دین هاتن، راس هاتن. دروس یون. [بدی هاتن.

جیبه جی یون.]

ف: کار آمدن. راست آمدن، رخ دادن.

ع: تَحَقُّق، قضاء، ثَقَاذ.

عمه مهر

ل: عمه، گور. [پسایی (به زمانی مندا لان).]

ف: عن، گه، چمین.

ع: غَاظ، بِرَاز، جَعَر، قَذَر، عَذَرَة، خِراء، مَدْفوع.

عمه ناب

ل: شیلان. [درختیکی در کایه و به میوه کیشی ده لیتن.]

ف: چیلان، چیلانه، شیلان، شیلانه، سنجد

گرگان.

ع: عُنَاب.

وینه ← شیلان

عمه ناسر

ل: گده هدران، گده هدر گهل. [ماکه کان، توخ گهل (مبست

نار و خاک و بار ناگره).]

ف: آخشیگان، آخشیگان، خَشگان، خَشیگان،

آخشیجان، آخشیجان، خَشیجان، خَشجان،

کَیان. (آب، باد، خاک، آتش)

ع: عَنَاصِر، اَرکان، جَوَهر، اَضداد، اُصول، بَسَاط.

عمه مهر

[ل: مه یرونی لوتی.]

ف: بوزینه، بوزنه، سَنبالو، کُچی، غَنتر.

ع: قَرَد، رُیاح، رُیاح، خمدوئه.

وینه

عمه مهر رووت

[ل: شیلی داریکی در کایه بز در مان دشت.]

ف: اَنزروت، رَنجرو، کوژد، کوژده، گوزده،

کُنجده، کُنجدک، اگروهک.

ع: عَنزروت، صَمغ الشانکه.

عمه نقا

ل: سیمورغ. [بالتدیه کی نفسانه یه.]

ف: سیرنگ، سیمورغ، اَشترکا.

ع: عَنقاء.

عمه مهر بووت

ل: کاکله مروشان، جزاییکره. [جالتوکه]

ف: تَندو، جولاهک، دیوپا، زجال، غَنکبود.

ع: غَنکبوت.

وینه ← جزاییکره

عمه مهر قنتی

[ل: بستمالای قسزل.]

ف: خاله سوسکه. (قد کوتاه حرف بلند)

ع: اَقَلح.

عموام

ل: نه خونه. [نمونه سوار (کزیه به لام مانای تاک

ده گه بنیت).]

ف: بامی، ناخوانده، جندال. (جمع به معنی مفرد است.)

ع: عامی، عَمّی، اُمّی. (عَوَامٌ، اُمّیون، عَوَامُ الناس.)

عمودت

ل: شهرمگا. [ناوگن]

ف: بَنَرَجَا.

ع: عَوْرَة.

عهید

ل: پدیمان، دسریه یون. [بهلّین]

ف: سامه، پیمان، پیغان، پیغون، غَنَوَتند، زَنهار.

ع: عَهْد، شرط، قَرار، میثاق، مُعَاهَدَة.

عههد

ل: چاخ، زهمن، رَزْگار، عه یام. [سردهم]

ف: هنگام، زمان، روزگار.

ع: عَهْد، عَصْر، زَمَان، رَجَل، اَیام، دَوْر.

عهیادهت

ل: پرسا، هوالپرسی. [سردهانی نهغوش.]

ف: پُرسه، پُرسش. (احوال پرسى بيمار)

ع: عُوَادَة، عِيَادَة، عِياد، تَعَوُّد.

عهیار

ل: دهغه لَباز، شیره باز. [فریو ده، فیتباز، گزیکار]

ف: تَبَبَد، داغول، ریوکار، دَغَلَباز.

ع: عَيَار، حَيَال، مَكَار.

عهیار

ل: بار. [زهغل و نابوختی نار سکه.]

ف: بار، شار. (بار مسکوک)

ع: عَيَار، حُمْلان.

عهیار

ل: رشک. (تهراو عه یار به معنی: خالیس.) [پنتی، پرخت

(له سدا نره و شمش نالتون، که له سدا چوار نابوختی -

مس یا زیو - تیدا بیت.)

ف: جو. (تودوشش درصد طلا که چهار از آن

مس یا نقره بار داشته باشد.)

ع: عَيَار، خَالِص، سَوَاء، تَام.

عهیاره

ل: نه یاره، پدیمانه، نه نازه. [نایره، پیتره]

ف: ایاره، پیمانه، اندازه.

ع: عَيَار، مَعْيَار، مِقْدَار، مِيزَان، مِقْيَاس. قَطْرًا، قَطْبًا،

جُزْأًا

عه یام

ل: زهمن، رَزْگار، دَوْران. [سردهم]

ف: هنگام، زمان، روزگار.

ع: عَهْد، عَصْر، دَوْر، اَیام، رَجَل، زَمَان، عِیَام.

عهیب

ل: کدتره. خوش، دهغل. روخنه، دهغه له، شاقو، تنگ،

چپه لئی، خراوی. [کمایسی، زده]

ف: آک، کُهب، رَنگ، آهو، آلایش، دَغَل.

ع: عَیْب، عَار، وَصَم، قَذَل، وَكْف، ذَاب، شَیْن، غَش،

أَمَة، بُجْرَة، قَلِیَة، وَصْمَة، مُجْنَة، لَصَاة، غَضَاضَة،

نَقِیصَة، غَمِیضَة، غَمِیْرَة، مَعْمَن، مَطْعَن، مَعَاب.

عهیبجوری

ل: روخنه جوری، دهغه لَجُورِی، دهغه له گرتن، خراوه گرتن.

[روخنه گرتن، کمرکورِی دَوزینره.]

ف: آک جویی، ننگ گویی، کُهب گیری. بدگویی.

ع: تَعِیْب، تَعْمِین، تَقْذِیل، تَقْذِیر، تَهْجِین، تَنْقِیص،

تَشْشِین، تَنْقِیس.

عهیدار

ل: کدتره دار، چپه ل، ننگین، خراو، دهغه لدار. [خوشدار]

ف: آهویی، آکدار، ننگین، رنگ آکین.

ع: مَعِیْب، مَعِیُوب، قَذَل، وَكْف، غَش، ...

عمیش

ك: بهزم، شادی، شوق، خروشی. [کمیف، خوشحالی]

ف: ماژ، بزم، شادی، خوشی.

ع: عَیش، عَشْرَة، نَشَاط، اِنْبِساط.

عمیش نال بهون

ك: بهزم شیتریان، په گهر بسون. [کمیف و شادی]

لیتیکچرون

ف: افسردن، آشفته شدن، بزم به هم خوردن.

ع: نَغص، نَكْد، كَدْر، تَنَغُّص، تَنَكُّد، تَكْدُر. (العیش)

عمینهك

ك: چاريله، چاريلكه، چار. [نامرازتکی شیشداره، له چار

ده کړت.

ف: چشمتک.

ع: ناظورة، عُوَيْتَة.

عیبادت

ك: په رښس، بهنده گی. [پرستن، بندایمتی]

ف: هېر، پرستش، بندگی.

ع: عِبَادَة، وَقْفَة، طَاعَة، عُبُودَة، عُبُودِيَّة، مَعْبَدَة، خِدْمَة، تَذَلُّل.

عیبارت

ك: واته. [رته، دستواژه]

ف: گُزاره، گفته، گفتار.

ع: عِبَارَة، کَلام، قول.

عینباری

ك: چه پلن، نه گېت، كه فارهت، نېباری. [پیس. نه گرس،

بدبخت

ف: مَنَدَبُور، ادباری.

ع: نَجَس، مَفلوك، نَكْبَتِي.

عیجز

ك: زه بونی، دامای، بی دسه لاتی، دس نه پوین. [دامای،

تنگ پته لچران

ف: زبونی، درماندگی، تنگ آمدن، ستوه آمدن.

ع: عَجَز.

عمید

ك: حه بیه، زاده. (موددی ته لاتی) [نور مایه بی که نافرته

ته لاقدر او ناییت شوری تیدا بکاتوه.]

ف: پرمو، پرموز.

ع: عِدَة، تَرْبِص.

عیرقونفیس

ك: ره گځیشه، بانیشه، كه ژوك. [نمغوشیتینکی دهماره

(له گمل روماتیزمدا له پلك جیازن.)]

ف: كَجوك، كَهنگو، پادرد. (ایین مرض غیر از

روماتیس است.)

ع: عِرْقُ النِّسَاء.

عیرهتی

ك: خواسته منی. دورپژوی. [به نمانت و برگیار.]

ف: سَفْتَه، ارمان. سِنْدَجِي.

ع: عَارِيَة، مُسْتَعَار.

عیزا

ك: نیزا، پاداشت. قهروی. ته لافی. [توله، پاداش، قهریو]

ف: جاور، پاداش. کیفر، تلافی.

ع: اِزَاء، قِبَال، جَزَاء، عَوْض، بَدَل، مُقَابِل.

عیزرایل

ك: نیزایرل، گیان که نکه. [مدلک سموت: فرشته

گیان کیشان.]

ف: جانستان، جان شکار.

ع: عِزْرَائِيل، مَلَكُ الْمَوْت.

عیززت

ك: نابوو. [شکر، ریز.]

ف: آبرو، ارجمندی.

ع: عِرَّة، شَرَف، اِعْتِبار.

عیسان

ك: ناده میزاد، تینسان. [مرژ]

ف: انسان، آدمیزاد، آدمی.

ع: انسان، بَشَر، بَنَوادم.

عیسهت

ك: ناموس، پاکی، پاریزگاری. [داوینپاکی، خاوتنی،

روشتبهرزی]

ف: هیوند، پاساد، ناموس، پارسایی،

پرهیزگاری.

ع: عصمة، عِفَّة.

عیش

ك: قَح! [كخ! (رشی بیتازی دهرپین و پیناخزش بوونه.)]

ف: ویک، شَه! كخ! (کلمه ی نفرت و کراهت

است.)

ع: ثُفا

عیشا

ك: شِیر، شام. [شیران، خوتنان]

ف: شام.

ع: عِشاء، عَشِي، عَتَمَة.

عیشق

ك: شَهوق، شَرَر، زامهت، دَلِیچوون، دَلِ پیه بوون،

دل بهسته گی. [نورین، حزلیکردن]

ف: پَنشک، پَنشک، والگی، شیفتگی، دل باختگی،

دل بستگی.

ع: عِشَق، عَشَق، هَوی، تَعَلُّق، حُب، شَغَف.

عیشقبازی

ك: دل بازی. [نوریندار بوون، دل داری]

ف: پَشک بازی، گَرشمه بازی.

ع: مُعاشَقَة، مُنَا....

عیشوه

ك: یاس. [گولیکه. (یاسمینی کتوی.)]

ف: عَشوه، یاسمین. (یاسمین بری است.)

ع: ظِلَّان، عُشْبَة النار، عُشْبَة.

عیشوه

ك: لهجه، لاره، ناز، خه مزه. [لار لهجه]

ف: غُنْج، خُنْج، شکنه، گَرشمه، ناز، خَرَام.

ع: عِشْوَة، غَمَزَة، دِلال، كَعَمَزَة.

عیفریت

ك: نر نایش. [رموزن، دیو]

ف: سَتَنبَه.

ع: عَفْرِیت. عَفْرِیْتَة.

عیفیهت

ك: پاکی، پاریزگاری. [داوینپاکی، روشتبهرزی، خاوتنی]

ف: پاساد، هیوند، پرهیزگاری.

ع: عِفَّة، عِصْمَة.

عیللهت

ك: سهبارت، نهسل، مایه، گهزهك، بۆن، بۆنه. [هز]

ف: فَرَنود، شَوْتد، شوه، کَیو، کَیود، کَیوده، لاد،

انگیزه، چیزه بوذ، رو، رون، روی.

ع: عِلَّة، سَبَب، بَاعِث، مُوَرِث، مُوَجِب، دَاعِي، دَاعِيَة،

عیله**عیلم**

ك: زانست، زانایی. [زانباری]

ف: دانش، دانایی، فرهنگ، فرزانه، بخار.

ع: عِلْم، فَضْل، فَرهَنْج.

عیلمولناسار

ك: شۆزنانی، شۆنشناسی. [شۆنتنوارناسی، دۆرینشناسی]

ف: نشان شناسی.

ع: عِلْمُ الْأَثَارِ، عِلْمُ الْأَسَانِ.
عیل

ك: ئیل، خیل. [هوز]

ف: ایل.

ع: عَشِيرَةٌ، قَبِيلَةٌ، حَيٌّ.

هیناد

ك: لهنج، رك. [سرکیشی، رپك گرتن، پی داگرتن]

ف: شننگ، ستیز، ستیزه.

ع: عِنَاد، نَجَاج، مُكَابَرَةٌ، إِصْرَار.

هینسان ← **هيسان**

عیوه ز

ك: تاوان، باتی، تەغوا، جیه، جیا، جینگه، جیایی. [بریتی،

لباتی، جیات]

ف: رَمَش، گوهر، تاوان، پاداش، بجا.

ع: عَوْض، بَدَل، عُقْبَةٌ.

عیوه ز کردن

ك: گزین، گزائنمه، نالوگۆز کردن، نالشت کردن.

[گۆزینمه]

ف: رَمَش، جَزیدن، جاوَریدن، جاوَر کردن،

گوهریدن.

ع: تَعْوِض، تَبْدِيل، تَغْيِير.

وینہ کانی پیتی ع

عقربہ

عمرعر

عقدوسی

عابلممن

عابا

عنتەر

غ

غلر

ك: خار، هال، كۆل، ما، نەشكەفت. [نەشكەوت]

ف: غال، تَهال، نَهار، داهار، گابار، گاباره، گويه، شكاف، شكفت.

ع: غار، غور، مَغارة، كَهف، اُخْدود.

غلر

ك: تەرات، لنگ، لنگدان، سەلەف، لنگداران، تار، پرتار، چوارنال. [دەر، راکردن]

ف: تاخت، تاختن، دَو، دويدن، شتافتن.

ع: رَكض، حَبَب، عَدُو، اِهماج، كَرَدْحَة، هَمَجَلَة.

غلر

[ك: درهختیکه گەلاکاتی بۆغزۆشە و بەلای یۆنانیەکانەرە

پێدۆز بوو.]

ف: غار. (درختی است برگ آن خوشبو و نزد یونانیان محترم بوده.)

ع: غار.

غلرەت

ك: تالان، چەپار، كالات. [رابەرۆت]

ف: فَریش، یَغما، تاراج، تارات، چپاول.

ع: غارة، نُهَب.

غفل

ك: ناگا، بی‌تاگا، بی‌خەمەر، خافل، گیتل. [بی‌خەبەر،

ناناگادار]

ف: بَرناس، فَرناس، فَرغوك، سَويس، سَويسست،

ناآگاه، هُزاک، بی‌آگاه.

ع: غافل، ذاهل، جاهل.

غفلتی

ك: ناگایی، بی‌تاگایی، بی‌خەمەری، خافلی. [بی‌خەبەری،

لەبەرچۆنەرە]

ف: بَرناس، فَرناس، فَرغوك، سَويس، سَويسست،

ناآگاهی، بی‌آگاهی.

ع: غَفْلَة، غَرارة.

غالبیة

ك: بۆخەمش. [بۆنی خۆش].

ف: بویه.

ع: غَالِيَة، عَطِر، طيب.

غالب

ك: زال، رژه، سەرکەفتگ. [سەرکەوتوو، دەستڕۆزێشتوو

(بەرامەری بەزیو).]

ف: فرخاد، چیره، چیر، چشک، فیروزمند. (ضد

مغلوب)

ع: غالب، فائق، باهر، مُسلط، مُستولي، فاتح.
غالب بوون

ل: زال، بوون، رژه بوون، سرکه فتن. [سرکهوتن، دسرژین]
ف: چیره شدن، سرافتادن، فیروزمندی.

خشیش، افزونی، چرییدن.

ع: ثَقْلَب، ثَقْوَق، ثَسْلَط، اِسْتِیلاء، غَلَبَة، فَتَح.
غالبه

ل: فره. [بمززی، ززرچار]

ف: بسا، چه بسا.

ع: غالباً، اغلب، اکثر.

غایب

ل: نادیار، ناپیدا. [بزر]

ف: ناپدید، ناپیدا.

ع: غائِب.

غایهت

ل: درایی، ناخر، پایان. [کوتایی، ناکام]

ف: فَرَجام، اَنجام، فَرناد، پایان.

ع: غایة، نهایة، نِهاء، اِنْتِهاء، عاقِبَة. قُصاری، عُناتا،
غُناما، نُعاما.

غلاف

ل: خلیف، تلیف، کیلان. بهرگ، پزس. [توزاخه، کالان.

توئکل. قاپز]

ف: نیام، تلوسه. برگ، پوست.

ع: غِلاف. جلد.

غویار

ل: تزز، گهره. [تپوتوز]

ف: گرد.

ع: غُبار، عَجاج، قَتام، هَباء، نَقع.

غویهت

ل: دورری، دورکه فتن، دهرکه فتن، دهرکه فته گی.

دورری که فتن. [دورکهوتنوه له ولات، نارارهیی]
ف: دوری، دورافتادگی، آوارگی.

ع: غُریَة.

غورروب

ل: نیش، نارابوون. [داجوون (ی رز، مانگ، نستیره)]

ف: نشستن، فرورفتن، پنهان شدن. (آفتاب، ماه،

ستاره)

ع: غُرُوب، اُقول، غِیْبِیَة.

غورور

ل: با، فیز، بایسه وایی، که لله بایی، خُزگوم کردن، له خُز

دروچون. [له خزیایی بوون]

ف: باد، تیوتور، دیمیار، شگفت، بَرَتَنی.

ع: کِبَر، نُخوة، غُرور، تَعَطُّم، تَجَبُّر.

غوره

ل: سمر مانگ. [سمرهای هدیف.]

ف: آغاز، آغاز ماه.

ع: غُرَة، بَرَاء، نَحْر.

غوسه

ل: خوسه، خدم، پهژاره، نه نو، نه فسوس، خفست.

دلپروون. [کسر، دلتنگی]

ف: فَرَم، رَاخ، درِیخ، افسوس، اندوه، غَم.

ع: غُصَة، حُزن، شَجا، شَجو، شَجن، اَسَف، هَم، غَم،

مَلا، کَلا.

غوسل

ل: رسل، مهله. شتن، شزردن. [لشپسی دهرکردن.

هروها: شوشتن]

ف: باخویش، شست و شو، آبتنی، توی آب رفتن.

شُستَن، پاویدن.

ع: غُسل. غُسل. رَحَض.

غول

ل: حُلّ [دیر، رموزن]

ف: بُغامه، غول.

ع: سَعَلَا، صیدانه، غول، عَفْرِیت.

غولام

ل: خولام، بهننه، بمرده، زمرخری. منال: [بهنده، کزیده.

زارز]

ف: پَنده، بَرده، بِلون، زَرخرید، دادو، زهی.

کودک.

ع: غلام، عَبد. وُلد.

غولام به چه

ل: خولام به چه، و مریزگد. [بهنده زاده]

ف: لیتک، زیدک، کودک، اُشاق، خانه شاگرد.

ع: غلام، رَفیق، عَبد.

غولام که مردش

ل: خولام که مردش، میوان، هیوانچه. [همیوان]

ف: سَنَتاوتد، تارمی، آیوان، رَسَت، رَسَته، راسته.

ع: ساباط، آیوان، شُرْفَة، کَشک، صُفَّة.

غولوو

ل: خولوو، زله، که پیوره، قاره قار، ههرا، قال، غمرغا.

[قره ق]

ف: هَنگامه، غُلغُلَه، آشوب، غوغا، قالمقال،

شورش، سَرموتک.

ع: جَلَبَة، ضَوَضاء، غوغا، مَخَب، ضَجِيج، وکولَة،

هَراء، هَمَمَة، وُغی، وُغی، بوش، جَلَبَة.

غونجه

ل: ول، خونجه. [پشکوز]

ف: ول، بوژنه، غنچه.

ع: کَم، بُرغَم، قُمعولَة.

وینه ← غونجه

غهبخه به

ل: خِرخره. [غَبغَب]

ف: غَبغَب، غَبَب.

ع: غَبغَبَة، غَبَب.

غهبین

ل: زیان. [زمرمر]

ف: اَنفَت، زیان.

ع: غَب، ضَرَر، خُسران.

غهرازی

ل: خهرازی، ورده فروشی. ورده فروش. [ورده واره فروشتن.

چهرچی

ف: خورده فروشی. خورده فروش.

ع: خَرازی، خَرِزی، خَرَز.

غهرامهت

ل: تاران. [زیانانه، قهرمور]

ف: جاوَر، تاوان.

ع: غَرامَة، غَوْض، بَدَل.

غهرپ ← مه غریبغهرغهره

[ل: نار له قورگ رادان.]

ف: غَرغَره. (آب در گلو جُنْبانیدن)

ع: غَرغَرَة.

غهرق

ل: نوتم برون. [نقوم برون، کمرته بن نار.]

ف: فرو رفتن، زیر آب رفتن.

ع: غَرَق. غَوْص. اِنغِماس.

غهره

ل: خهه، بایههرا، له خودهه چورگ. [له خویایی]

ف: دیمیار، خودسر، خودپرست.

ع: غِرَة، مَغْرور، مُتَكَبِّر، مُتَجَبِّر، مُتَعَطَّم.

غهریب

ك: ئاۋارە، دەرەكەفتە، دورەكەفتىگ، دورەكەفتىگ، يىگانە.

[دورەكەفتىگ لە ۋلات.]

ف: آواره، بیواره، دورافتاده، بیگانه.

ع: غَرِيب، مُزِيع، ثَقِيل، طَائِرِي، طَرَانِي.
غەربىگەز

ك: گەنە. [غەربىستان (جۆرە گەنەدەكە).]

ف: غريب گز، گنه. (قسمتى از گنه است.)

ع: نَارِد، قُرَاد.

غەزەب

ك: خەزىر، قىن، جەھر، ئالۋىزى، ئالۋىزىون، غەزىر. [رَق]

كىنە]

ف: خشم، ريس، آرد، تَفَت، أَرْغَنَد.

ع: غَضَب، غَيْظ، حِدَام، قَهَر، قَلِي، مَقَت، شَتَا، شَتَف، وَأَب، وَحَر...
غەزەبىناك

ك: ئالۋىز، تورە، جەھرىز، قىنەن. [رَقەستار]

ف: خشمگین، خشمناک، خشم آلود، ارغنده،

آلغده، آليز، آلوس، ژيان.

ع: غَضَبَان، مُتَغَيِّظ، مُحْتَد، مُزْمَج...
غەزەل

ك: بەسە، ھەلبەسە. [ھۆنراۋى عاشقانىە.]

ف: چامە.

ع: غَزَل، اُنشودَة.

غەزەل

[ك: پارچەيدەكى ھۆرىشمە لە «شېرداخ» دەپىتە.]

ف: غَزَل. (جامەى ابريشمى شبيه به شيرداخ)

ع: غَزَل.

غەزەۋ، خەزەۋ

غەزەۋ (غەزەۋ) — خەزەۋ

غەسەب

ك: داپى، داگى، خەسەم، رىنە، ئەستەم، زۆرىگى. داپىرىن.

[زەمەت كەردن، دەستبەسەرگەرتن]

ف: زوربگیر، ستمگیر.

ع: غَضَب، هَمَط، غَسَلِيَّة، تَعْدِي، تَهْمَط، اِهْتِمَاط، غَنَوَة.

غەش

ك: يىتھۇشى، يىتھۇش برون، ئەسەرخۇچرون. [بۇرۇنلۇق]

ف: بی هوشی، ازخودرفتن.

ع: غَشِي، صَرَع، دَهْشَة.

غەش

ك: دەغەلە. بار. [ناپوخت، خەۋش]

ف: دَغَل، بار، شار.

ع: غَش، حُمْلَان، عِيَار، دَغَل.

غەفەلەت

ك: ناگا، ناگابون، ھۆش لىپىرىن، بى-خەۋەرى. [بى-خەۋەرى،

لىپىرچون]

ف: سَوِيَس، سَوِيَسْت، سَوِيَوِيَسْت، بَرَناس،

فَرَناس، فَرغوك، فَرغول، ناآگاهی.

ع: غَفْلَة، ذُهُول، لَهِيْعَة، لَهَاْعَة.

غەفەلەتەن

ك: ناگا، كوتوپىر، بى-خەۋەرى. [كوتوپىر، لىناكار]

ف: نا آگاه، ندانسته.

ع: غَفْلَة، ذُهُول، لَهِيْعَة.

غەلىز

ك: سەت. [پىتە]

ف: مَشَت، سەت.

ع: غَلِيظ.

غەلىزان

ك: سۇپىيان، خەلىسكىيان، تەلىيان، پەلىيان، كەفتەن، خەزىيان.

[خەزىيان، خەلىسكان]

ف: غلتیدن، لغزیدن، تلو خوردن.

ع: انزلاق، تَدَحْرُجْ، انزلاج، عَثْرَة، زَلَّة.

غله به

ل: زال بون، رُذْ بون، سدرکه فتن، بدره بون. [سدرکه بتن،

دسر زشتن]

ف: چشک، خَشیش، چیرگی، فَرخادی،

چربیدن، فزونی، سرافتادن، پیش رفتن.

ع: غَلَّة، تَفُوق، تَسْلَط، اِسْتِیْلَاء، فَتْح.

غله ت

ل: خه لَت، بیتجا، پەرت، نادره، وِیل. [هه لَه]

ف: غَلَت، پرت، بیجا، ناروا، نادرست.

ع: غَلَط، غَلَت، خَطَل، خَطَا، سَهْو، غَیْر مَحْبُوح.

غله ت نه ناز

[ل: به دهما فریدان.]

ف: غَلَت انداز.

ع: تَقْصُم.

غم

ل: خەم، پەژاره، پەشتیری، خوسه، خەفەت، دلته نگیبون.

[کسر]

ف: مُسْت، موژ، موژه، راخ، فَرَم، فَرَم، اندوه، غم،

بار دل، دل تنگی.

ع: حُزْن، مَلال، غُصَّة، کَرْب، هَم، غَم، شَجَا، شَجَن،

کَلال.

غه مبار

ل: خە مبار، پەشتیو، دلته نگ، خە فە تبار، خە مین.

[خسزان]

ف: دَرَم، نَرُند، نَجند، مستمند، فَرَمگین، فَرَمگین،

موژگین، راخگین، اندوهگین، دل تنگ، پُژمان.

ع: حَزین، کُتِیب، اَسَی، مَکروب، مَغْموم، مَهْموم،

مَکول.

غه مفره

ل: خە مه خزره. [شینشامز]

ف: غم خورک.

ع: یَمَامَة، بلشون، بوتیمار.

وینده ← خە مه غره

غه هیازه

ل: خە میازه، باریشک، بارشک. [بارشک]

ف: خَمیازه، غَمیازه، باشک، دهان دزه.

ع: ثَوْبَاء، ثَنَاب.

غه مین ← غه مبار

غه نازیر

ل: خە نازیل، مله خری، لک. [لووی مل.]

ف: چَخَش، لُک، غُر، دَرِپه، دَرِپیه، دَرِپیل،

دَشپیل، دامغول، غنازیر، گره.

ع: سَلْعَة، غَدَة، خَنَازیر.

وینده ← غه نازیل

غه نیمه ت

ل: وه لیفه ت. تالان، تالای، چه پار، کالان. [بستان برار.

راپورت]

ف: پروه، یغما، تاراج، فریش، چپاول.

ع: فَي، فَي، نفل، عَواف، غَنِيْمَة، أَخِيْذَة، نُهَب،

غَارَة.

غهواره

ل: بیگانه، نه شناس، غه یره. [کس نفاس]

ف: بیگانه، ناشناس.

ع: غَیْر، دَخِیل، أَجَنَبِی.

غموغا

ل: غولور، زله، قال، که پوره، ههرا، بهشتیو. [خولور،

قیر قیر]

ف: غَوْغَا، غُلْغُلَه، هنگامه، آشوب، شورش،

قال مقال، سَرموئک.

ع: غَوَاء، ضَوْء، بَوش، مَنخَب، لُغَط، غَوِشَة،
جَلْبَة، وَلَوَة، مَهْمَة، ضَجِيج.

غہیب

ک: نادیا ری، پدنامہ کی۔ [دایہ زرار (جیہانی نادیا ری)]
ف: پوشہ، پوشیدہ. پوشگان، پوشیدگان. (عالم
غیب)

ع: غَیْب. خَفِیَّات.

غہیب

ک: راز، پدنام. [نہنی]
ف: نہان، پنہان، ناپدیدہ، راز، نہانی.
ع: غَیْب، خَفِی، مَخْفِی، خَفِیَّة، مَجْہُول.
غہیبگو

ک: رازوئو، یانوئو، ہمسارہ گہ پین، ہمسارہ گہر، راززان.
[فالجی، بہخت گروہ]
ف: پوشہ گو، نہان گو، رازگو، ستارہ شناس،
اختر شناس.

ع: رَمَال، جَفَار، عَرَا ف، مَخْجَم، عَالِمُ الْغَیْب، عَالِمُ
الْخَفِیَّات.

غہیبت

ک: خوسپ، پشتہ سہر. نابردن، داکوتائن، پوس کرانشہر.
[زد کردن له پاشلدا.]

ف: پرتاد، دشتیاد، زشتیاد، آندا.

ع: غَیْبَة، وَشَا یَة، سَعَا یَة، هَمَن، غَیْمَة، اِغْتِیَاب.
غہیبہ تکر

ک: خوسپکمر، پوسمورکین، ہدوئو، نابہر. [خراپوئو لہ
پاشلدا.]

ف: پالادہ، دشتیاد، زشتیاد، پوستکن، بدگو.

ع: غَیَاب، عِیَاب، هَمَان، غَمَان، وَشِی، هَمَرَة.

غہیر

ک: غموارہ، بیتگانہ، غدیہ. [کس نناس]

ف: بیتگانہ، غیر، ناشناس.

ع: اَجْثَبِی، غَیْر.

غہیر

ک: بہ جگہ، بیتجگہ. [جگہ]
ف: جز، غیر، دگر، دیگر، دیگر ی.

ع: سَوِی، بَیْد، غَیْر.

غہیر نیرادی

ک: زورہ کی، نہ خواستی. [خونہو ست]

ف: آخواستی.

ع: جَبَرِی، قَسَرِی، غَیْر ارادی. جَبَر، قَهْر.

غہیر موئہ ناهی

ک: بی تہر، بی تاخر، نہر. [بیتکوتایی، نہرہ، ہمیشہ یی]
ف: نہار، بی تہ، بی کران، بی پایان، بی انجام،
نا انجام.

ع: غَیْر مُتَنَاهِی، مُؤَبَّد، مُخَلَّد، مُسَلَّسَل، لَا یَنْقَطِع.

غہیرہ

ک: غموارہ، بیتگانہ، نہ شناس. [بیانی]

ف: بیتگانہ، ناشناس، غیر.

ع: اَجْثَبِی، غَیْر، دَخِیل.

غہیور

ک: نازا، رہ گدار، باغیت. [دہمارگی، خاوند نامورس]

ف: رَشْکَن، رَشْکِیْن، مَرْد، باغیرت.

ع: مُتَعَصَّب، حَمِی، غَیُور.

غہیاب

ک: پیتوار، پدنام، پشتہ سہر. [پاشلہ (ہوامبری حوزو).]

ف: شَسْپ، زَنُود. (ضد حضور)

ع: غِیَاب، غُیُوب.

غہیبتہ

ک: خوہ زگہ، ناوات، نارمزو. [دلخواز]

ف: پُژْہَان، پُژْہَان، آرزو.

ع: غِبْطَة، تَمَنَّى.

غیرت

ل: پیاجہتی، نازایی. خورولک. [بوتیری، ناموس پاراستن،

دہمارگہی. تیرہیی.]

ف: سَنَگاش، تیورک، رشک، خدوک، مردی،

مردانگی، خاشہ، رگداری، غیرت.

ع: غَيْرَة، عَصِيَّة، حَمِيَّة، مُرْوَة، أَنْفَة، تَعَصُّب.

حَسَد.

ف

ف: آسوده، آرمیده، رُستیده، تَناسیده.

ع: فارغ، قَرغ، مُسْتَرِیح.

فَزَل

ك: زانا، فرزان، پر. [زانیار، بزآن]

ف: فَرَجاد، فَرَساد، سَرَتیر، کِیاجو، دانشمند.

ع: فاضِل، عالِم، عَلامَه، مَلاء.

فَزَل

ك: زیاد. زیاتر. زیادی. [زَر، زَری، زَری، فَری]

ف: بیش، فزون. بیشتر، فزونتَر، برتر. فزونی.

ع: فاضِل، زائد. أَفْضَل، أَزید، أَكْثَر، مازاد.

فَزَلَو

ك: پاشارو، پاشوارو، کدَمِرِژ. [پاشاو، چلکاو، نارمِرِژ]

ف: پَسایه، لَبَریز.

ع: مَدِي، مَدِي.

فَاسِق

ك: به‌دکار، گوناکار. [خَراپه‌کار]

ف: بَلاَبه، بَلايه، بَدکار، سِیاه‌کار، گناه‌کار،

تَرَدامَن، آلوده‌دامن.

ع: فَاسِق، فَاجِر، عاصِي.

فَاسِق

ك: به‌دین، ماول، مارش. دوری، نار، نارچه. باخوهر. جیایی.

ك: ناهو، فَن، شِيتِي. [نَخوشينِيكِه. هِروِه‌ها: لِتوِيی]

ف: دیوانگی.

ع: جُنون، صَرع.

فَاحِشَه

ك: جَننه، گاندر، به‌دکار، بی‌شِرم، بی‌تارید، لِه‌رَن،

ه‌شِمری. [سُزانی، قُعبه]

ف: غَر، خَشَنی، روسپی، غازه، بَلاَبه، بَلايه،

جَنده، بَدکار، نابکار، بی‌شِرم، بی‌آبرو.

ع: قُحْبَه، فَاحِشَه، سَلِیْطَه، فَاجِرَه، شَلَّافَه، فِیْعِرَه،

هَلُوك.

فَاحِشَه

[كُركوختی (جزره كُزترینکی هِردیه).]

ف: فاخته، كالنجِه.

ع: فَاحِشَه، ثُمِيَه. (نُوعٌ مِنَ الْحَمَامِ الْبَرِّي).

فَارِس

[ك: نَغْمه‌ی‌ه‌كَن.]

ف: فارس، پارس.

ع: فُرس، عَجَم.

فَارِیغ

ك: تاسوَرِه. [بِتخَم]

[نیوان، مرودا]

ف: بین، میان، میانه، بادخور. جدایی، دوری، خوا، فُتار، فُتال.

ع: یین، بون، فُرجه، فاصیله، بُعد، مسافه، مسیره.

فاسید

ل: تورا. گدینگ، له کار که فتگ، به ترف. [گنیو، گندان]
ف: تباہ. گندیده، از کار افتاده.

ع: فاسد، ضائع.

فاش

ل: بلار، ناشکرا، [بی پوره، در کیترا]

ف: فاش، پراگنده، آشکار.

ع: فاشی، شائع، ذائع، مُنتشِر.

فاشافاش

ل: ناشکرا، بی پوره، [له پوردا، بی شاردنره]

ف: فاشافاش، آشکار، بی پرده.

ع: عَلَنّا، عَلٰی رُؤسِ الْأَشْهَاد.

فاش بوون

ل: ناشکرا بوون، بلا بوون. [دور کردن، تمینره]

ف: فاش شدن، آشکار شدن، پراگنده شدن.

ع: فُشُو، شیوع، ذیوع، ذَعْدَعَة، اِنْتِشَار.

فاش کردن

ل: ناشکرا کردن، بلا بو کردن. [خستیره، راگیانندن]

ف: فاش کردن، آشکار کردن، پراگنده کردن.

ع: اِشْءاء، اِشْءاعَة، اِذْءاعَة، نُشْر، اِعلان.

فامیل

ل: بکر، بساز. [بمغامدر، سازنیر]

ف: گنوره، کننده، سازنده.

ع: فاعِل، عامل، صانع.

فاق

ل: شاخه، چل، لهق، پهل، حابه. [لق]

ف: فاق، شاخه.

ع: شعبه.

فال

[ل: جوره چارشینوکی هورشمی ره شه که ژنه

ماقوله کان دیدن به سیراندا.]

ف: فاق. (نوعی از چادر حریر سیاه است که زن های متشخصه می پوشند.)

ع: فاق.

فاله

ل: تله. [تلهی چوله که گرتن.]

ف: فاقه، تله. (تلهی گنجشک گرفتن)

ع: طَریق، طَرَقَة، قُلَّة، غایة، عاطوف. فَح.

وینه-زیت

فالکوفیک

ل: وتیوتی، دهنگویاس، چاورار. [دهنگز، باسوخواس]

ف: چاو، پژواک، سروسدا، آوازه.

ع: سُمعة، شُهرة، اِشْءاعَة، نُشْرِیات، اَخْبَار.

فال

ل: مروا. [بمختخورتندره.]

ف: فال، مُروا، مُرْغوا، فال زدن، فال دیدن،

فال گرفتن.

ع: فال، فال، نُحْبَة، قُرعة.

فال

ل: نیغری. [نارمیزی جورتبون لای مییینی به کسم.]

ف: گُشنی، ایغری.

ع: وداق.

فال

ل: خه رهمه، ماین بهراز، نیغری. [فعل (نسب یا ولاخی

نیز، چاوگ بز بکر به کاره تیراره.)]

ف: گُشن، بهاز، ایغری. (اسپ یا الاغ نر،

تسمیه‌ی فاعل به اسم مصدر است.)

ع: فحل.

فال به د

ل: قره، قرائن. [نورانی خراب.]

ف: مَرغوا، فال بد.

ع: تَشْوُم، تَطِير.

فال خواهش

ل: خاسریژی، خوش‌یژی. [نوخشانی باش.]

ف: شگون، مَرُوا، فال نیک، شگون‌گویی، خوب‌گویی.

ع: تَقُول، سَعَادَة، یَمَن.

فال‌دان

ل: نیغری‌دان. [چال‌کردن: میتینسی یه‌کسم له

فعل‌کیشان.]

ف: گُشن‌دادن، ایغری‌دادن.

ع: ایداق.

فال‌گرتن

ل: نیغری‌گرتن. [جروت‌بونوی فعل‌له‌گمل میتینسی یه‌کسمدا.]

ف: گُشن‌گرفتن، ایغری‌گرفتن، فال‌گرفتن.

ع: وِداق، وِئُوق.

فالگیر

ل: نیغری‌گیر، نیغری‌خواز. [میتینسی یه‌کسم که نارغزوی

جروت‌بون ده‌کات.]

ف: گُشن‌گیر، ایغری‌خواه.

ع: وِدیق، وِادِیق.

فالگیر

ل: حه‌سار‌گدر، تاله‌گیر، به‌خت‌وِئِژ. [فالچی،

به‌خت‌وِئِئِره‌ره.]

ف: فال‌گیر، فال‌بین، فالک‌باز، حسابگر، بخت‌گو.

ع: مُفْتَل، مُتَقَل، کاهن.

فال

ل: کار‌یگر. [پاله]

ف: کار‌گر.

ع: فَعَلَة، عَمَلَة.

فال‌هاتن

ل: نیغری‌هاتن، نیغری‌خوازتن. [پیدابونوی نارغزوی

جروت‌بون لای میتینسی یه‌کسم.]

ف: گُشن‌آمدن، ایغری‌خواستن

ع: وِداق، وِداقان.

فام

ل: بام، چرده، رنگ، گزن. [میلور، نامال (به تنیا به‌کار

ناهیت‌ت: رمشام، میلوره‌ش...)]

ف: فام، چرده، رنگ، گون، گونه، مانند. (تنها

استعمال نمی‌شود: سیه‌فام، سیه‌چرده،

سیه‌رنگ، سیه‌گون، سیه‌مانند)

ع: ضارب، مائل، لُون، شَبِیه. (ضاربُ الی السواد،

یَشَبُه الی السواد، مُتَلَوْنُ الی السواد، مائلُ الی

السواد.)

فام

ل: زانست، تیگه‌بین، ژیری. [نارغز]

ف: نیوتند، دانش، دانایی، دریافت، فهم.

ع: فَهَم، شَعور، فَعَاة، فَعَلَة.

فاهمه‌ده

ل: ژیر، تیگه‌پُگ، زانا. [نارزار، تیگه‌بشتو]

ف: دانا، دانشمند، مؤید.

ع: حَبِر، فَطِن، فَطِین، فَهیم.

فانوز

ل: فانوس، فنه‌ر. [چراغ‌ستی]

ف: فانوس، چروند.

ع: فانوس.

وینه (۱) و (۲)

فانوس ← فانۆز

فانوس سیهری

ل: فانۆز خه یال، شیره ئما. [سینما]

ف: فانوس سحری، فانوس خیال، فانوس گردان.

(سینما)

ع: خیال الظل، لعبُ الفانوس، مسرح، مُمثل.

وینه ← سینما

فانی

ل: نیس، نه ماگ، نابور، نه مین. [نمار، تیاچور، کاتی]

ف: نیست، نابود، زریوه. ناپایدار، نیست شونده.

ع: عَدَم، مَعْدُوم، فانی، زائل، غَیر باقی.

فایده

ل: باره، سور، درامه د. [سود، قازانج، کهک]

ف: بهره، خُست، سود، اَمْرَغ، بر، درآمد.

ع: نفع، ثَمَر، ثَمَرَة، فائِدة، عائِدة، جَدْوَى، مَنفَعَة.

فایق

ل: سه رکه فتگ. [سرکرتور، زال]

ف: چشک، چیر، چیره، فَر جاد، فیروزمند.

ع: غَالِب، فائق، مُسْتَوِلِي، مُسَلِّط، قاهر.

فتوا

ل: دینا، دسور، رمادید. رمادین. [به پورا زاتین له روی

شرعیه]

ف: وچَر، وچَر، دینا، روادیید. روادییدن،

وچَر دادن.

ع: فتوی.

فتوانوووسین

ل: دینا دان، رمادین. دینانوووسین، دسورنوووسین، رمادان.

[فترادان]

ف: دینا دان، وچَرنوشتن. زوادادن.

ع: افتاء.

فتوانوووس

ل: دینانوووس، رمانوووس، دسوردهر، رمادهر. [موفتی،

فترادهر]

ف: دینانوووس، وچَرگر، وچَرگو، دادستان.

ع: مُفْتِي.

فتهفت

ل: سرکه سرک. [چپچپ]

ف: بیخ گوش، سرگوشی، فتفت.

ع: نَجْوَى، سِرار، فَتافِت، فَتَفَتَة، دَنَدَنَة، هَسِيس.

فتیل

ل: پتیله، پلِته. [پلِته (روک) پلِتهی چرا.]

ف: پلِته، آفروزه، آفروزه. (افروزه ی چراغ

مثلاً.)

ع: فَتِيلَة، فَتِيل، شَعْبِلَة، ذُبَابَة.

فوان

ل: راکردن، چهپان. [فرکه]

ف: فو، دویدن، شتاب.

ع: عُدو، سَعِي، رَكض.

فوانن

ل: پهرائن، هه لسانن. [هه لقراندن]

ف: پراندن، پرواز دادن، بلند کردن.

ع: اطَارَة، طَطِير.

فراوان

ل: فره، خه یلی، گه لی. [زذر]

ف: فره، فروت، فراوان، بسیار، هنگفت، سناد،

سناو.

ع: وافر، وفیر، کَثِير، مُتَعَدِّد.

فرفانن

ل: دافرتائن. [داخستن: بهرو زوی بهردانهه.]

ف: انداختن.

ع: إلقاء، إقحام، طرح.

فرته

ل: پرته. [دربیرین (وله) دربیرینی فتمری کاتژمیر یا مشك.]

ف: فرت، پرت. (در رفتن فتر ساعت یا موش مثلاً)

ع: رَاجَة، فَرّ، هَرَب، عَدُو.

فرته فرت

ل: پرته پرت، ته پته پ. [لیدانی پردوام، پلدان]

ف: فرت فرت، پرت پرت، خارخار، تیش.

ع: رَنجَان، خَلْجَان، ضَرْبَان، دَغْدَغَة.

فرجینه

ل: توفان. [کپتوه، بادیه، گرده لول]

ف: فَرْتَنَه، کولای، آشوب، شورش، کولاب، توفان.

ع: ثَلَاطُم، اِنْقِلَاب، اِضْطِرَاب، هَيْجَان، جَيْشَان، اِتِّجَاج، كَوْس، غَمَر، طوفان.

فرز

ل: زو، گرج، تن، تیژ، چسپان، پهله، کرژ. [خیرایی، لز]

ف: زود، تند، تیز، فرز، شتابان، باشتاب، چابک.

ع: سُرْعَة، حِدْه، شِدْه، قُوْر، وَحْي، عَجَلَة، حَتُو.

فرز

ل: گورج، توندیتیز، چابک، بزینو، کرژ، زرنگ، خدیرا،

تَوْجَاح، [خیرا، بلز]

ف: چابک، فرز، چسپان، دژن، زرنگ، تندوتیز،

چالای، تَجَا.

ع: سَرِيع، حَدِيد، جَلْد، جَلِيد، شَدِيد، نَكِيط، قَعْل،

زُعْلُول، عَجُول.

فرزن

ل: منال، رزله، به چکه. [اکو و کچ]

ف: فرزند، زاده، اژم، زهزاد. (پسر، دختر)

ع: وَلَد، وَلَد، عَقَب، عَقَب، نَسْل. نَجَل.

فرزن خُشَموِیس

ل: جگه مرگوشه، دلبن. [مندالی نازیز]

ف: توره، نوره، دلبنند، ارجمند، جگر گوشه.

ع: قُرَّة العین، عَزِيزُ الوالدین.

فرساده

ل: ناریک، همناریک، داسپتزیگ. [پدیامبر، نیتردراو]

ف: پیک، فرسته، فرستاده.

ع: رَسول، مَبْعُوث، جَبْرِي، سَاعِي، وَافِد، بَرِيد، فَيِيج.

فرسته

ل: همرت، پردژ، دهسپهژ. وچان. روت، ورینگ، دهرفت،

دهسرس، پا، نژگه، همل، سونگه. [ماره، بار]

ف: پُرسَت، پَسْتا، رُسْتی، ویل، یاره، یارا، پا،

دسترس.

ع: مَجَال، مُهْلَة، مُهْرَة، شُرْیَة، فَرَاغَة، فُرْصَة، فُرْزَة.

نویه.

فرسته هاوردن

ل: پاکه فتن، هه لکه فتن، دهرفت پیداکردن، روت هاوردن.

[قوزتموی همل]

ف: پُرسَت آوردن، رُسْتی پیداکردن، پا افتادن.

ع: اِنْتِهَازُ الفُرْصَة، اِغْتِنَامُ الفُرْصَة.

فرسحق

ل: فرسخ. [معدویه که. (هشت کیلومتر، واته: سی میل،

که ده کاته دواتره هزار گز.)]

ف: فَرَسَنگ، پُرسَنگ. (هشت کیلومتر، یعنی:

سه میل، که معادل دوازده هزار ذرع است.)

ع: فَرَسْح.

فرسقی شمار

ك: فرسقی شپیر، فرسقی نما، نشانه. [تابلوی مودانی شاندر
له سر بریدا.]

ف: كركوز، كركز، فرسنگ سار، پرسنگ سار.
(علامت فرسنگ در راه)

ع: نُصْبَة، بُرت.

وینه

فرسقی نما - فرسقی شمار

فریره

ك: گنگه، گینگیه. [تمخته‌یه کی باریکه دییمن به
بنه و بای دهن.]

ف: فرفره، فرفر. (تخته‌ی نازکی به ریسمان
ببندند و تاب می‌دهند.)

ع: خَرَارَة، خُذُرُوف، یَرَمَع.

وینه (A)

فریره

ك: شقه‌قه. [دو تمخته‌ی چوار گوشه ده‌گن به پتوه،
تمخته‌ی سرپوه با دهن پاشان پته‌که ده‌کیشن دنگی لینه
دیت.]

ف: فرفره، فرفرک. (دو تخته‌ی مربع را از
ریسمان رد کرده تخته‌ی بالایی را می‌پیچند،
سپس ریسمان را کشیده صدا می‌کند.)

ع: فَرْفَرَة، فُریرَة.

وینه (B)

فریره

ك: بافر. [فریزکه (له کاغذ دروست ده‌کرت).]

ف: فرفره، بادگردانک. (از کاغذ می‌سازند.)

ع: فَرْفَرَة.

وینه (C)

فریره

ك: چتوجه‌له. [نامرازیکی سزادانه.]

ف: فرفره، چوب‌جله. (آلت سیاست است.)

ع: ضَاغُوطَة.

وینه - چتوجه‌له

فرکه

ك: فره، درچون. [هدلقین. دریرین]

ف: پُرش، پرواز، دررفتن.

ع: طَیْرَة، طَیْران، فَرار.

فرکه

ك: فرکه‌باز، کوچک قه‌لباز. [بهردیک که بسمر ناودا

ده‌بارین.]

ف: سنگی که روی آب پرتاب کنند.

ع: نَطَّة، قَفْزَة.

فرکه

ك: رنگی درچون. [شوتنی درباربون.]

ف: گریزگاه، راه گریز.

ع: مَفَر.

فرهان

ك: کال، کار، همرمان. [نیش، نمرک. خدمت]

ف: کار. زاوری.

ع: اَرَب، اَرَب، مَآرَب، وَطَر، اَمَر، حَاجَة، شُغْل، مَهْمَة.
خِدمَة.

فرمیستک

ك: نه‌سرن. [رژندک]

ف: آشک، آرس، سرشک.

ع: دَمَع، عَبْرَة.

فرمیستک نظر

ك: خوتناوه، هوناره. [نمر ناوی له‌کاتی سورتانی داری

تپردا دیته دهره.]

ف: آبیید، ژابیر، خونابه. (سرشک آتش)

ع: نَسِیس.

فرنی

[ك: عملی]

ع: بهت، فرنی.

ع: تَلْبِیَّة، مُهَلِّیَّة، بَهَط.

فری

[ك: هَوَیْهَك ژاك له گەل دور «رەتل» شیدا دەكولتین

دەبیته فری.]

ع: پَیله، آغوز. (یک اوقیه ژک را با دو رطل شیر

طبخ کنند «فری» شود.)

ع: لَبَاء، فَنَه.

فرۆتن

ك: فرۆشتن، نه‌خه‌ركردن. [دان له مامه‌لدا.]

ع: فروختن.

ع: بَيْع، مُبَايَعَة، مُبَادَة، شِرَاء، شَرِي.

فرۆنه‌نی

ك: په‌س‌نوێنی، شكسه‌نوێنی. [بسی‌فیزوون،

خۆیه‌كه‌م‌گرتن]

ع: سَتِغُود، فروتنی، شکسته‌نفسی، چاپلوسی.

ع: تَوَاضِع، تَخَاضِع، تَخَضُّع، تَذَلُّل، تَمَلُّق، خُشُوع،

تَخَضُّع، خُضُوع، مُدَاهَنَة، ضَرَاة، إِسْتِكَانَة.

فرۆش

ك: فرۆژن، فرۆشتن. [دان له مامه‌لدا. (چا‌و‌گی

ناییتوانه‌یه.)]

ع: فروش، فروختن. (حاصل بالمصدر است.)

ع: بَيْع، شِرَاء.

فرۆشن

فرۆشه

ك: بفرۆش. [فرۆشیار]

ع: فروشنده، فروختار.

ع: بائع، شاری.

فرۆكه

ك: بالته، ناسمانه‌ره. [ته‌یاره، بالا‌فی]

ع: هواپیما، هوانورد، آسمان‌پیما، آسمان‌نورد.

ع: طیاره، رُفَر، رُفَراف.

فرۆكه

ك: جوجه‌له. [جوجه‌كه]

ع: فروگ، جوژه، جوجه.

ع: فَرخ، فَرُوج.

وینه ← جوجه‌له

فره

ك: فراوان، مشه‌مر، بیش، بیداد. خه‌یل، گه‌لی، گه‌ل.

چهره. [زرد]

ع: فره، فروت، فراوان، فزون، افزون، اَزْمَل،

بسیار، هنگفت، وِسناد، وِسناد، نهمار، سَناد، بُل،

بیش، بَسا، خیلی. چندین.

ع: وافر، وَفِی، كَثِیْر، عِد، مَعْدَد، زیاده. رُب، رُبعا.

غالباً. كَافِی.

فره

ك: فرکه، راکردن، ده‌چوون. [ده‌په‌رین و رزیشتنی

تون‌وتیژ.]

ع: دو، دیدن، گریختن، در رفتن.

ع: هَرَب، فرار، سَعِی، قَدِید، كَلَسَمَة، كَلَسَمَة.

فره

ك: پهرت، تو‌پ. [فری: بشی یه‌کمی چا‌و‌گی «فریدان».]

ع: پَرت، پَرتاب.

ع: قَذَف، حَذَف، طَرَح، رَمِی، القاء، ثَبَذ.

فره

ك: فرکه، بال‌موگرتن. [فرین، بال‌گرتنه‌وه]

۱- رەتل و هۆزه: دوو پشوره‌ی کێشی شله‌مه‌نین. رەتل =

۸۴ مسقال، هۆزه = ۷ مسقال. (ر - ر)

ف: پرش، پرواز.

ع: طَيْرَة، قَدِيد، طَيْرَان، هَقْوَان.

فروه جار

ل: فره كشه، چدن بار، چدن جار. [زږر جار]

ف: بارها، واره‌ا، چند بار، چندین بار، بسا، چه بسا.

ع: كَرَات، مَرَات، دَفْعَات. كَثِيرًا. غَالِبًا. رُبَّمَا.

فروه‌خوهر

ل: حه‌فيان. [زږرخوهر، تيرنه‌خوهر]

ف: زس، زږد، زږد، پُرخواور.

ع: أَكُول، هَلْوَع، بَلْوَع، هَبْلَع، غَذَم، نَهَم، شَرِه، جَشَع، نَهَم، مَلْهَم، جُوعِي، حَرِيص.

فروه‌هيال

ل: فره‌نياز، پرثاره‌زو، نيازمن. [سر پر له‌خيال.]

ف: بُلکامه، پُرکامه، پُرآرزو، بسيار آرزو.

ع: كَثِيرُ الْأَمَل.

فروه‌دان

ل: تووړدان، بهرت‌کردن. [هاريشتن]

ف: ياخستن، پُرت‌کردن، پُرتاب‌کردن، دورانداختن.

ع: قَذَف، طَرَح، رَمَي، نَبَذ، حَذَف، إلقاء.

فروه‌فر

ل: ته‌په‌ته‌پ. [بال‌ليکدان (وه: بال‌ليکدانی مل.)]

ف: فرفر، تپ‌تپ، تپش، تپيدن. (طپيدن مرغ مثلاً.)

ع: فَرْفَرَة، رَفْرَفَة.

فروه‌کردن

ل: درجوون، راکردن. [فرکه‌کردن، درجوون]

ف: دويدن، گريختن، دررفت.

ع: هَرَب، فِرار، سَعَي، قَدِيد، حَظْفَان، كَلْسَمَة، كَلْسَمَة.

فروه‌گير

ل: هه‌له‌گير، گه‌را، ويلگه‌ر. [گه‌راڼ]

ف: ه‌رزه‌گ‌رد، دوره‌گ‌رد، بسيارگ‌رد، بُلگ‌رد، ويل‌گ‌رد.

ع: دَوَار، جَوَال، سَنَب.

فروه‌ملک

ل: کزنه، په‌زيره. [کزن، ديزينه. همره‌ها: بهيات]

ف: بسيار مانده، کهنه.

ع: عَتِيق، قَدِيم، مُزْمِن.

فروه‌نجه‌مشک

[ل: گياه‌کي بوغ‌وزه له نعمنا ده‌چيت، تزو و گوله‌کي بو درمان ده‌شيت.]

ف: پلنگ‌مُشک، پرنګ‌مُشک، بَرنج‌مُشک،

فرونج‌مُشک، اُفرونج‌مُشک، فُلنګ‌مُشک، لُهَلهان،

قرونفل بستاني.

ع: بَقْلَة الضَّب، فَرْنَجْمَشْك.

فروه‌پس

ل: فراوانی، مشه‌مدری، بيش‌زی، بيدادی. [زږزی]

ف: چَمک، فزونۍ، بيشۍ، بسياری، هنگفتۍ...

ع: وَفَرَة، كَثَرَة، تَعَدُد، زِيَادَة. نُمُو.

فريا

ل: داد، هارار. [ههلا، ههرا]

ف: فرياد، فغان، داد.

ع: اسْتِعَاثَة، اسْتِعَاثَة، جَزَع.

فريا‌پرس

ل: داد‌پرس. [به داد‌گه‌پشتو، به هاناره هاتوو.]

ف: فرياد‌پرس، داد‌پرس.

ع: غَوْث، عَوْن.

فرياگه‌پشتن

ل: به‌داد‌گه‌پشتن. [فرياگه‌پرتن، به هاناره هاتن]

ف: فرباد رسيدن، به داد رسيدن.

ع: اغاثه، اعانة.

فرب

ك: فربو، گول، خلت، خلته. [خاپ، فیتل]

ف: فربب، گول، كرس، كرسه، كريسسه، كريس،

كرش، كرشه، كنور، ريو، ريوه، پلواس، ترفند،

تر كند، تر كنده، تروند، ترونده، دم، دمدمه،

فتودن، فتودن.

ع: ختل، خدعة، خديعة، مكر، حيلة.

فربخوهر

ك: فربخور، خوبشابه، [زوربار، دلساف]

ف: فربخور، زودباور.

ع: خدعة.

فرببدان

ك: فربودان، گول دان، خلت تانن، رنگ كردن، بازى دان،

له رنگه دبريدن. [خاپاندن، دسپرین]

ف: فتودن، فتودن، فرببدان، فربفتن،

فربباندن، ترفاندن، گول زدن، سويساندن،

كرساندن، ختلاندن، بازى دادن، كرشاندن.

ع: تغليط، توهيم، تفرير، تدليس، اغفال، اغراء،

اغواء، اغشاش، اخداغ، اضلال، اغشاش، احلاس،

غبن، ذكو، ختل، مخاطلة، مداعلة، مراوغة، خدع،

مكر.

فربدهر

ك: گولدهر، رنگه كر، بازیده، له رنگه دبریدر، فربونه،

خله تین. [خاپنوك، خلتینر، دسپ]

ف: كنوره، فربدهنده، ترفاننده، كرساننده،

گول زن، فرببنده....

ع: خدعة، خادع، خداع، خيدع، خدوع، مغوي،

مغري، مضيل.

فرببگ

ك: گول خوارده، رنگ كريسك، فربويسك، بازى دريسك،

له رنگه دبريسك، خلته تيسك، فربفته. [فربو خوارده،

خلتینراو]

ف: فربفته، فربب خورده، ترفیده، كرسیده، فنو،

فنوده.

ع: مخدوع، مختول، مغري، مغوي، مغبون، مغفول.

فربت

[ك: رايبل، تان، رايبل]

ف: فرت، بالواسه، تار.

ع: ستا، خيط.

فربشته

ك: پهری. [فرمانگوزاری تايىتى خودا. (له وشى

«مؤكل» دا جزگه لى فربشته كان روون كراوه توه.]

ف: فرشته، فربشته، پرشته، پرهشته،

فروهنده، سروش، سروشه، توجبه، امشاسپند،

امشاسفند، امهوسپند، امهوسفند. (انواع

فرشته ها در كلمه «مؤكل» مذکوراند.)

ع: ملك، ملاك، ملائكة، طائر القدس.

فربشته

ك: بهخت، تاله، مارار. [چاره نويس]

ف: هور، اوزند، ماراب، بخت، تاخير، اختر.

ع: طالع، اقبال.

فربشته ي نيكاج

ك: چاره نويس. [فربشته ي تايىتى ماره برين به لای

زورده شته كانوه.]

ف: انيران.

ع: ملك الازدواج.

فربشك

ك: مايه. (ژاك مدهدى كارژيله) [ناميان (ژوكى گدهى

کارژله.) [

ف: فُرش، فُرشه، پَنیرمایه.

ع: اِنْفَحَة، مَجَبَّة، كَرِش الجَدِي، مَبْفَحَة.

فریفته

ك: فریبیگ. گرفتار، حَسپهن. [فریوخواردو. نیرینار]

ف: فریفته، فریب‌خورده، کرسیده... واله، شیفته، شیدا، دل‌داده.

ع: مَخدوع، مَخْتول، مَغْوِي... عاشق، مُحِب، صَبّ. فَرین

ك: باله‌گرتن. [بال‌گرتنره]

ف: پرش، پریدن، پرواز، پروازکردن.

ع: طَیر، طَیران، طَیوَرَة.

فَرین

ك: جَرین، جَوَلیانه‌ره، لَیدان. [پَرین، پِل‌دان (وَك: فرینی روگ.)]

ف: جَسستن، جَهِیدن، تَپِش، تَپیدن، طَپِش، طَپیدن، رَتن. (تَپیدن رگ مثلاً.)

ع: شَوُص، شَوُصَة، اِخْتِلَاج، اِرْتِكان، خَلْجان، ضَرَبان، نَبْضان، نَبْذان.

فَریو-فَریب

فَر

ك: فَره، فَرس، فَرسه، جَوَله. [بَزووتن، فَرزه (هَم‌روها

فرمانه بَز‌روشتن.)]

ف: جَنبش. (امر بَر رفتن نیز هست)

ع: حَرَكَة، فَرَة، فَرّا

فَران

[ك: سووکه‌لناری «فَرولولا» به.)]

ف: مخفف «فَضل الله» است.

فَرولول

ك: دَرْدَك، هَم‌زَوِیژ، مَفْتَوِیژ، پَرتسین. [کسیتک که قسه

یا کاری بیتجا ده‌کات.]

ف: اَبَلوک، هَرزَه‌گو، پَرت‌گو، مَفْت‌گو، پَرت‌کار.

ع: فُضول.

فَرولولی

ك: دَرْدَکسی، هَم‌زَوِیژ، مَفْتَوِیژ، پَرتسینی. [خَز

هَم‌لَقَوِرتاندن، کار یا قسَمی بیتجا کردن]

ف: اَبَلوک، مَشته، پَرت‌گویی، مَفْت‌گویی،

پَرت‌کاری، پَرت‌کرداری.

ع: فُضولی.

فَره

ك: فَر، جَوَله. [فَرزه، بَزووتن]

ف: جَنبش.

ع: حَرَكَة، فَرَة.

فَره

ك: نوک، لَچ‌جَوَلیانه‌ره، نَق. [کَمترین دَنگ.]

ف: سَخَن، لَب‌گَشودن.

ع: نُطَق، رَجَمَة، نَبَسَة، نَبَاَة، تَکَلُّم.

فَرئی

[ك: سووکه‌لناری «فَهِزوللا» به.]

ف: مَخفف «فَیض الله» است.

فَس

ك: بَا. [دَنگی دَر‌چَرونی هِت‌واشی هِوا. (وَك: دَنگی

«بَا» دانی خِیگ.)]

ف: بَاد. (حَکایت دَر‌رَفتن بَاد خِیگ است مثلاً.)

ع: فَش، فَشِیش، اِنْفِشاش.

فَس!

ك: خَت! خَت! [(فرمانه بَز دَر‌کردنی پَشیله.)]

ف: پَشت! (امر بَه رفتن گَرِبَه است.)

ع: فَس!، غَس!

فسنجان

[ك: شله‌یه‌كه به گزشتی مریشك یا مهر و كاكلمی گوز و

روژ و روبه‌نار دروست ده‌كرتت.]

ف: پسنگان، فسنجان.

ع: یخنی، فسنجان.

فس نیشته‌وه

ك: باده‌چوون. [به هیچ ده‌چوون پاش خوه‌ه‌لكتیشان.]

ف: باد در رفتن.

ع: فُش، انْفِشاش، خُروج الفُج، انْكِسارُ الفُج.

فسه - فیس

فسه‌کردن

ك: فس‌کردن. [خته‌کردن له پشله.]

ف: پشت‌کردن.

ع: فُسْفَسَة، غُسْفَسَة.

فش

ك: نهرم، به‌م، شس، سسه. [فشل، خونه‌گرتوو. ه‌م‌راو

(به‌رام‌بری پتو).]

ف: بستار، سُسْت، نَرم. (ضد سفت)

ع: رَخو، لَیْن، مُتَخَلِّل، رَهیش، سَحیل، فُشاش.

فشار

ك: گروشین، گورشانن، ترنجانن، سفته‌و‌کردن. [گوشار.

پستان]

ف: فشار، سفت‌کردن.

ع: عَصْر، ضَغْطَة، تَضْيِيق، احكام.

فشاردان

ك: گروشین، ترنجانن، سفته‌و‌کردن. [گوشار خسته‌سەر.

پستارتن]

ف: فشردن، سفت‌کردن، زوردادن.

ع: عَصْر، ضَغْط، تَضْيِيق، احكام.

فشورول

ك: شس، نهرم، فش. [فشل. ه‌م‌راو (وشی پمپ‌پر - واته:

فول - بز جه‌خت‌کردنه.)]

ف: سست، بستار، نَرم. (ذکر مهمل برای تاکید

است.)

ع: رَخو، لَیْن، رَكِيك، سَخِيف، فُشاش. ...

فشه

ك: فیشه. [ده‌گینكه (وه‌ك) ده‌گی فیشه‌كشیتته.)]

ف: فش‌فش. (صدای فشنگ آتش‌بازی مثلاً.)

ع: انْفِشاش.

فكر

ك: خه‌یال، نه‌نیشه، بیر، هُوش، راویش، په‌ژاره، یاد،

سه‌ر‌کردنه، سه‌ره‌اوردن، سه‌ریردن. [هزر. لیک‌دانه‌وه]

ف: سَمَراك، ذیرنود، سگال، یاد، اندیشه، پُندار،

پنداره.

ع: فِكر، نَظَر، خیال، ظَن.

فكره‌ه‌ه‌ین

ك: په‌ژاره. [په‌ژاش]

ف: سنود.

ع: فِكر عَيْث، فِكر نَفو.

فكره‌و‌چوون

ك: بیرو‌چوون، هُوش‌و‌چوون، یادنه‌مان. [لیر‌چوون‌ه‌ه‌]

ف: فراموش‌کردن، یاد‌رفتن، فراموش‌شدن،

یاد‌نماندن.

ع: نِسْيان، لهْيان، ذَهول، سَلَو، سَلْی.

فل

ك: شس، په‌خه، شلول. [گه‌لور، گمزه، شلوشولن]

ف: لَش، پَپه، چل، سُسْت.

ع: دَنع، خَدِر، بَلِید، رَخو.

فلز

ك: كانی. [كان، كانزا]

ف: كانی، آيخْشَت.

ع: فِلز، مَعْدَنِي.

فلزات

ك: كانيان، كانيگهل. [كانزاگل]

ف: آيُخشْت، كانيان.

ع: فِلِرَات، مَعْدِنِيَّات.

فلووت

ك: پلور، شمشال، لورله. [بلويز]

ف: فلوْت، قره‌ني.

ع: مِزمار.

وینه - پلورژن

فليقان

ك: شاخه، چاپه. ليزگ، لهق. [لق، چن]

ف: شاخه، ستاك، ستاخ، بَرزه.

ع: عُصن، شُعْبَة، فَرع.

فليقتان

ك: شليقتان. [فليقاندنوه، پليشاندنوه]

ف: له‌کردن.

ع: تَفْلِيق، تَفْضِيع.

فليچياگ

ك: شليچياگ. [فليقاره، پليشار]

ف: جُكاك، له‌شده.

ع: ضائع، مُنْقَلِق، مُنْقَضِيع.

فليقتيان

ك: شليقتيان. [پليشانوه، فليقاندوه]

ف: له‌شدن.

ع: اِنْفِصاخ، اِنْفِلاق.

فلان

ك: فيسار. كي. فلانكس. [فران، كابر]

ف: فُلان، بهمان، بيبستار، باستار.

ع: فُل، فُلان، شَخْص.

فلان و فيسار

[ك: فلانكس و فيساركس، فران و فيستار]

ف: فلان و بهمان، باستار و بيبستار.

ع: فُلان و فُلان.

فلته

ك: كه‌به، فلچه. [دهم بيه‌كاهاتن (دهنگي قسه‌کردني

پير).]

ف: كَب‌كَب، (صدای حرف زدن پير)

ع: ضَغْضَغَة، نَفْلَغَة.

فلته‌لک

ك: فلچه‌فلچ، كاويژ. [ژارمژار]

ف: كب‌كب، كَب‌كَب، ژاژ‌خايي.

ع: ضَغْضَغَة، نَفْلَغَة، دَرْدَرَة، لُوك.

فلچه

ك: فلتِه. [دهنگي فلچي جولا كه دويدات له پارچه.]

ف: فلچه. (صدای ليف زدن حولاچه به پارچه.)

ع: كَتِيت، نَشِيش.

فلچه

ك: به‌تاره، گزكه، ليفه. [نامرزي نيشاسته ساوين به

پارچيدا. (فلچي جولايي).]

ف: غَرواش، غَرواشه، كُرُند، كُرُنده، كُرُنده،

كُرُنگه، كَزنده، سَمه، سَمَر، بَشَنجه، پَشَنجه،

بتاره، ليف، ليفه. (ليفه‌ي جولا‌هي)

ع: فُرشه، شُوكَة، شُوكَة الحَاك.

وینه

فلچه

ك: ... ملچه. [دهنگي زمان له کاتي خواردندا.]

ف: ملچ، مَكِيدَن.

ع: مَص، ضَغْضَغَة، دَرْدَرَة.

فلچه‌فلچ - فلچ [فلچي زور (دوبار موزنوه‌کسي لبر

زذرووني.)] [تکرار برای تکثیر است.]

فلته

[ك: دهنگي شلممني. (دهنگي هاتنه دهره‌ي هموي دهر -

فواره

ك: قولقوله، جوش. [فیچقه اوشی «فخ» ی فارسی به مانای بسته، کمراته «فواره» مانای «بتناسا»

ده گهینیت. [

ف: فُواره، فُواره. (فخ به معنی بت است یعنی:

بت مانند).

ع: فَوَّارَة.

وینه

فوار

ك: گرو، مدرج، شدت. [گَرز، ناه]

ف: مَرَج، شَرَت، گرو.

ع: شَرَط، ثَنَر، نَحَب.

فَوَّه

[ك: پارچمیده که له گرماردا ده بیستن به کسمروره.]

ف: فوته، لُنگ، لونگ، بروفه.

ع: فَوَطَّة، مِزْد.

فَوَّه حَمَامی

[ك: مرژی دانمزرار و حوگسولی که همیشه

شورتکرتمی خه لکیم.]

ف: فوته حَمَامی.

ع: اَمْع.

فوجنه

ك: ناگا، کوتوپر. [ناکار، کتوپر]

ف: ناگاه، ناکهان، ناگاج.

ع: فُجَاة، فُجَاة، مُفَاجَاة، بَغْتَة، بَغْت.

فوجور

ك: گونا، به دکاری. [خرابه کاری]

ف: کنشود، گناه، بدکاری.

ع: فُجور، فُسق، فُحشاء.

فورسدت ← **فورسدت**

بۆ نمونه - له ژێر ناردا. [

ف: قَلَقَل. (صدای بیرون آمدن باد ظرف مثلاً از زیر آب.)

ع: كَتِيت، غَرغَرَة.

فَلّی

[ك: سووکه له و گزێداری «فرامرز»، که ناره بۆ

پیاران.]

ف: مخفف و محرف «فرامرز» است که اسم مرد می باشد.

فنجان

ك: پیاله، نیسکان. [کورب]

ف: پَنگان، بَنگان، فَنجان، پیاله، استکان.

ع: طَاسَة، فَنجان.

وینه نیسکان

فَنق

[ك: فنق: چهره زکی خری رمشی مهیلرسوره.]

ف: فَنَدَق، پَنَدَق، بَنَدَق.

ع: جَلَوَز، بَنَدَق.

وینه

فَنقچه

ك: شکوفه، خه نه شکوفه. [خونچمی گیای خه.]

ف: شکوفه، برناشکوفه.

ع: فَعْو، قَاغِيَة.

فَنق شکان

[ك: پل تانندن (به پهنمی بالا برزه تله هستاندن له

پهنه کانی دستی چپ.)]

ف: فَنَدَق زدن، انگشتک زدن. (با انگشت وسطی

بین انگشتان مشت چپ زدن)

ع: تَفَرِّع.

وینه

فَوَفَل

ل: ک: پَوفِل. [بهری درختیکه له فندق دهجیت و له

هیندوستانوه دهییتن.]

ف: فوِپِل. (ثمری است شبیه به فندق از

هندوستان می‌آرند.)

ع: فُوَفَل.

فَهَقَاع

ل: ناوَجَو. [بیره (شرابیکه له ناردی گهم یا ناردی جز

دروست ده‌کرتت.)]

ف: نوگان، بوزه، اکسیه، قومنی، آب‌جو. (شرابی

است که از آرد گندم یا آرد جو می‌سازند.)

ع: فَقَاع، ماءُ الشَّعیر.

«فَوَكُول»

ل: گهرده‌نبه‌س، ده‌سماژ گهرده‌ن. [یهمی کراس که به جیا

ده‌وردریت و له مل ده‌کرتت.]

ف: دستمال گردن.

ع: مِشَل، مِشَلَّة.

فَوَل - فَوُفُول

فَوُول

ل: پَف. [با له دم ده‌کردن.]

ف: فَوَت، فَوَب، پَف.

ع: نَفَح.

فَوُه

ل: جَقَجَقَه، وِرَق. [زوردی ناسک که له وهرقی نالتون

ده‌جیتت.]

ف: جَقَجَقَه، وَرَق. (برنج نازک شبیه به ورق

طلا)

ع: وَدَق.

فَهَتْق پاشایی

ل: س: جرته‌کی، س: جفته‌کی. [جزره هه‌لپهر‌کیه‌که.]

ف: سه‌خیز. (نوعی از چوبی است.)

ع: فَرْتَجَّة، فَنْزَجَّة، فَرْتَج، فَنْزَج.

فَهْظَر

ل: هه‌لار، شه‌قار. [لعت، ورد، شر.]

ف: له، ریز، خورد، پاره.

ع: مُتَفَتَّت، مُتَجَزِي، مُتَهَرِي، مُهَرَا. مُتَشَقَّق، مُتَصَدِّع.

فَهْظَره‌قار

ل: شه‌قار شه‌قار، هه‌لار هه‌لار. [هه‌لاهه‌لا، شرودر

(دروبار هونوه‌کی لمبر زوریونیستی.)]

ف: ریزرین، له. (تکرار برای تکثیر است)

ع: مُتَفَتَّت، مُتَجَزَّه، مُهَرَا، مُتَهَرِي، مُتَفَسِّخ، مُتَشَقَّق.

مُتَصَدِّع، مُتَخَرِّق.

فَهَتْج

ل: سه‌رکه‌فتن، پیش‌بردن. [سه‌رکه‌فتن، زالی‌بون، خسته‌ن ژیر

ده‌سلات.]

ف: ویل، پیروزی، فیروزی، چیرگی، پیش‌رفت،

پیش‌بردن. گُشاد، گُشایش، گُشودن.

ع: فَتَح، فَتَح، فَتَح، فَتَح، فَتَح، فَتَح.

فَهَتْق

ل: وه‌ه‌با، بای وه‌ه، بای گون. [قَوزیوون (ناوسانی

باتور.)]

ف: گُندباد، باد گُند.

ع: فَتَق، وَرَمَ الْخُصِيَّة.

فَهَتْق

ل: پیس زک دریان، ریخۆژ ده‌ره‌اتن. [فتق: درانی پیستی

نارودی سک.]

ف: پوست شکم پاره شدن.

ع: فَتَق، اِنْشِقَاق الصَّفَاق.

فَهْمَة

[ك: سوو كه تئاری «فهموتلا» یه، ناره بۆ پیاران.]

ف: مخفف «فتح الله» است، اسم مرد.

فَهْمَة نَی

[ك: جزوه فۆتهیه کی چاکی حمامه.]

ف: فتنی. (قسمتی از کنگ مرغوب حمام است.)

ع: فتنی.

فَهْمَة

[ك: سوو كه تئاری «فهموتلا» یه، ناره بۆ پیاران.]

ف: مخفف «فتح الله» است، اسم مرد.

فَهْمِیَر

ك: هه لئه هاگ، بی مایه، فهریک، نه توشیاگ. [ههیری]

هه تئاماتوو، ههیری نه ترشاو.]

ف: خُشکوا، خُشکفا، بی مایه. (خمیر بی مایه،

خمیر بر نیامده)

ع: فطیر.

فَهْمِیَر

ك: فهریک، بی مایه، نه توشیاگ، هه لئه هاگ. [نه ترشاو

(ههیری هه تئاماتوو).]

ف: خُشکوا، خُشکفا، بر نیامده، بی مایه. (خمیر

بر نیامده)

ع: فطیر، مَنهَجَس.

فَهْمِیَن

[ك: سوو كه تئاری «فهموتلا» یه، ناره بۆ پیاران.]

ف: مخفف «فرج الله» است، اسم مرد.

فَهْل

ك: خه ره مه، مایه بهراز، فال. [نهمپی فهل، ولاخی

نیر)]

ف: بهاز، گُشن، ایغر. (اسپ عمل، الاغ نر)

ع: فحل.

فَهْ خَلَر

ك: ناچۆرپهز، کوره پهز. [ئو کسێ خشت ده خاته

کوره ره.]

ف: آچرپز، کوره پز، کوره چی.

ع: فحار، آجری.

فَهْ خَر

ك: فیز، نازین، خه ده لکیشان. [به خۆدا هه لگوتن، شانازی

کردن]

ف: بالیدن، نازیدن، سربلندی، خودستایی.

ع: فخر، فخره، تفاخر، ثباهی، مَباهه.

فَهْ ر

ك: فیت، شکۆ، سهنگ، ته متهراق. [شانوشکۆ، گورهیی]

ف: فَر، فَره، فَرهی، فَرباره، فرهت، هنگ، سپاوه،

شکوه، سَنگ.

ع: شوکة، عَظْمَة، جَلال، وَزن، أُبْهَة.

فَهْ ر

ك: بیت. [به ره کت]

ف: آرمانگ، شگون، فیروزی.

ع: بَرکَة، مِیْمَنَة، سَعَادَة.

فَهْ رَا خَوهر

ك: شایسه، سزاوار، درخوهر. [شایان]

ف: درخور، فراخور، شایسته، سزاوار.

ع: لائق، حَبِی، جَدِیر، قَمِین.

فَهْ رَا سَهت

ك: هۆش، زیرکی، بیداری، وریایی. [هۆشیاری]

ف: هوشمندی، بیداری، زیرکی.

ع: فِرَاسَة، کِیَاسَة، فِطَانَة، حِذَاقَة.

فَهْ رَا ش

ك: نۆكه. جارو كهش. [خزمهتكار. گسكدر]

ف: زوار، گُستار، گُسترنده، بوبگسستر.
جاروبکش.

ع: خادم، مُستخدم، فَرّاش، کَسّاح.

فهرافته

ك: ناسوده‌گه‌ری، قوتاریبون، قوتاری، راوشكا، سَونگه،
شینه‌یی، پردژ، وچان، ده‌سپه‌ژ، بیکاری. [ناسوده‌یی،
میدادان]

ف: رُستی، نَکاس، آسایش، آرامش، زیغ،
آسودگی، شکیبایی، بیکاری.

ع: فَرَاغَة، راحَة، عَدَمُ الْإِشْتِغَالِ.

فهراموش

ك: بیهوش‌وگ، له‌بیهوش‌وگ، له‌بینه‌ماگ، له‌هوش‌چوگ.
ف: فراموش، فرامُشت، فراموش، ازیادرفته،
ازهوش‌رفته.

ع: مَنَسِي، نَسِي، مَسْلِي، مَذْهُول، مَقْفُول عَنْهُ.

فهراموشکار

ك: بی‌هوش، بی‌هوش، گنج. [بی‌بیهوش]

ف: بی‌هوش، فراموش‌کار، بی‌مغز.

ع: نَاسِي، نَسِي، مَسْلِي، لَهِي، سَاهِي، ذَهول.

فهراموشی

ك: بی‌هوشی، له‌بیهوش‌وچون، له‌هوش‌چون، له‌یادنده‌مان.
[له‌بیهوش‌نره]

ف: فراموشی، بی‌هوشی، ازیادرفتن، یادنداشتن.

ع: نَسِيان، لَهِيان، ذَهول، سَلُو، سَلِي، سَهو.

فهراهم

ك: به‌رهم، ناماده، [تدیار]

ف: فراهم، آماده.

ع: مُتَهَيِّ، مُجْتَمِع، مُتَأَهَّب، حَاضِر، مُتَيَسِّر.

فهراهم‌هاتن

ك: به‌رهم‌هاتن، دوروس‌بون، دسدان، ريك‌كه‌فتن. [تدیار

بون، بزلوان]

ف: فراهم آمدن، درست‌شدن، آماده‌گشتن.

ع: تَهَيُّو، تَيَسِّر، حُصُول، نَجح، سَوِي، اِمكان.

فهراهم‌هاوردن

ك: به‌رهم‌هاوردن، دوروس‌کردن، ريك‌خستن، سازه‌وردن.

[تدیار‌کردن، ناسانکاری]

ف: فراهم آوردن، درست‌کردن، آماده‌کردن، ساز

کردن، سامان‌دادن.

ع: تَهَيَّة، تَيَسِير، تَسْوِيَّة، تَكْوِين.

فهرافوت

ك: فرفوت، داریزاگ، پرتوکیاگ، په‌رپوت. [داریزاو،

پرتوکار]

ف: فُرسوده، پوسیده.

ع: بَالِي، مُنْدَرِس، هِم، هِدَم، مُدْرَهَم.

فهرخی

[ك: جُورَه تَرِنْدَكَه. (ترینی فرخی).]

ف: فُخْرِي. (انگور فخری)

ع: فُخْرِي.

فهرد

ك: تَدَك، تَاك، پَرَد، تَاق. [تاقانه، بی‌ترنه]

ف: تَك، تَاك، تَاه، تَاق، طَاق.

ع: فَرْد، وَحِيد، عَدِيمُ النَّظِيرِ.

فهرد

ك: پَرَه، پَدَلَه. [يَك پَرَهی كاغذ].]

ف: پَرَد، پَرَه. [يَك فَرْد كاغذ]

ع: وَرَق، صَفْحَة.

فهرز

ك: وفزیر. فهرزین. [پیام‌اقوالی راویژکاری به‌ر دست‌ی پاشا.

ه‌م‌روه‌ها: وفزیری شترنج. (پسادی شترنج که ده‌یتنه

وفزیر).]

ف: فَرَز، فَرَزین، فَرَزان، وزیر. (فرزین شطرنج که پیاده به وزارت برسد.)

ع: وزیر، فَرَزین، فَرَزان.

وینه - شترنج

فهرز

ل: بریه، بریاگ، بایس. [بریارداو، پتوست]

ف: سَمَناک، سَنگول، دربا، بایا، بایست، بایسته.

ع: فَرَض، فَرِیضَة، واجب، مُقَدَّر، مُقَرَّر، حَتَمی، قَطعی.

فهرز

ل: ننگار، شماردن، حدساکردن. [گری، خملاندن]

ف: انگار، شُمُرش.

ع: فَرَض، تَقْدیر، تصویری.

فهرزه

[ل: سووکه‌لناری «فهرزعلی».]

ف: مخفف «فرض علی» اسم است.

فهرزه‌ن

ل: کردم، گَرم، وام‌حدساکرد، ننگارم کرد. ننگر. [گَرم،

وام دانا.]

ف: گیرم، انگارکردم، شُمُردم، انگارنه‌انگار. اگر.

ع: فَرَضاً، بالفرض.

فهرزی

ل: ننگاری. [گرمانه‌یی]

ف: انگاری، شُمُری.

ع: فرضی، تصویری، تقدیری.

فهرزین - فهرز

فهرش

ل: ژیره‌خمر، سیال. [رایه‌خ]

ف: بوب، آبوب، بیر، پُروز، شادورد،

گسترده‌نی، فرش.

ع: بِساط، مهاده، وَطَا، نَجْد، زَبِیَّه، فرش، فَرَش.

فهرع

ل: شاخه، وهج، بهج. فرزون، زاگ، زاده. [لق (بهرام‌بری

قد)]

ف: شاخه، بهجه. فرزند، زاده. (ضد اصل)

ع: فَرع، غُصن، شُعْبَة، شَجَنه، فَنن. وَکد، نسل. نُجَل.

فهرعانه‌تی - فهرعانی

فهرعانی

ل: ناسایشت، ناسوده‌گری، رهم‌تی، هتدیا‌یه‌تی،

هتینایه‌تی، فهرعانه‌تی. [ناسوده‌یی، هتینی]

ف: آسایش، آرامش، آسودگی، رامشت، رامشک.

ع: استراحة، فراغة، اَمْنِیَة.

فهرعوت

ل: فهرتوت، پرتوکیاگ، په‌پوت. [پرتوکاو، پواو]

ف: فَرغیش، فَرسوده، فرتوت، پوسیده.

ع: بالی، رَمیم، قُضی، ناخِر، مَنخور، عَنَت، فاسِد،

وامی.

فهرق

ل: تدهات، جیایی. [جیاوازی]

ف: فَرَق، فَرُوز، تفاوت، دوری، جدایی.

ع: فَرَق، بَوْن، تفاوت، بُعد، فَصل، فاصِلَة.

فهرقان

ل: پیران، تاس، عوناق. [ناسپران (تورگ هاتنویه‌لک، بز

نورنه: له کاتی گریان یا خفتی لمراده‌درا.)]

ف: بادزهر، زهرباد، خُناک، خَفَگی. (از شدت

گریه یا غصه مثلاً گلو به هم آمدن.)

ع: خُناق، خُناق، حُلاق.

فهرقه‌دان

ل: دووبراکه. [دوو نسیترین له نار کۆمه‌له نسیترینی

«ورچی به‌چوک»^۱].

ف: غلبواج، دوبرادران، هفتوزنگ کهین.

ع: فرقدان.

وینه «همه‌موانان»

فرمان

ل: نامی شا، شانامه. [دسوری پاشا].

ف: پَرمان، پَروان، پَروانه، فَرمان، فَرازمان،

فَرمایش، فَرگفت، یَرلیغ، پایزه.

ع: اَمَر، مَنشور، عَهْد، اِعلام، اِیذان، فَرمان، حُکْمُ

الْمَلِك، اَمْرُ السُّلْطَان.

فرمانبردار

ل: رام. [گویایل].

ف: فرمان‌بردار، پرمان‌شنو.

ع: مُطیع، قانت.

فرماندهر

ل: دسوردهر. [فرمانده]

ف: فرمانده، دستورده.

ع: اَمیر، اَمیر.

فرموو!

ل: بَیْزِه!، بویْزِه! [بلی!]

ف: بفرما!، بپرما!، بگو!

ع: مَرَا، قُلْ، کَلِّمْ، تَفَضَّلْ!

فرموفیت

ل: پردییت. [بره‌کت]

ف: ریزش، فر و فیروزی.

ع: سَعَادَة، بَرَكَة.

فره‌جی

ل: کدِه‌ک، قاپوت، کدِه‌نک. [فره‌جی: پالتوی نرگ].

ف: لُباچه، لُپاچه، کَچَنک، بَغْتاق، بَغْلَتاق.

ع: لُبَادَة، فَرَجِي.

وینه

فره‌نگ

[ل: دانیش‌توانی نمروپا].

ف: فَرَنگ. (سکنه‌ی اروپا)

ع: فَرَنج، اَفَرَنج.

فره‌نگ

ل: فره‌نگ، زانست. [زانیاری، روشنبیری]

ف: فره‌نگ، دانش.

ع: عُلُوم، مَعَارِف.

فره‌نگ

ل: فره‌نگ، کتیر لوغته. [وشدان]

ف: فره‌نگ، کتاب لغت.

ع: كِتَابُ اللُّغَة.

فره‌نگ

ل: نه‌تورشی‌گ، هه‌لنه‌هاتگ، فه‌تیر، بی‌مایه. [نغرشار

(هریری هه‌لنه‌هاتور).]

ف: خُشکوا، خُشکفا، برنیامده، بی‌مایه. (خمیر

برنیامده)

ع: فُطیر.

فرزا

ل: مَیدان، بَلاری، بَلار. [بوشایی]

ف: مَیدان، فَراختا، فَراخ، فَراخ.

ع: فضاء، فَراخ.

فرزل

ل: زیادی، فره‌یی، سدرکه‌فتن. [زۆری، فره‌یی، باشی،

پسندی]

ف: فُزونی، فُرایسته، بَر‌تَری، زیادی.

ع: فَضْل، مَزو، مَزِيَّة، فَضِيلَة، فَحِيَّة، رَجحان.

فرزل

ل: زانست. [زانیاری، لی‌وشاره‌یی]

ف: دهار، دانش، فره‌نگ.

ع: عِلْم، فَقه، فَضْل.

فهرست

ك: چه‌لئی، خراوی، رسوایی، به‌دناوی، خراوه. [پرسی.

بی‌تاب‌رویی، تیزی]

ف: پلشتی، بدی، دژی، رسوایی، بدنامی.

ع: فُضیحه، قُبَاح، سَيِّئَة، هَتِیكَة.

فهرست

ك: زوانداری، روان‌پژوی، تهرزوانی، دهمه‌راشی. [ره‌انپژوی،

زمان‌پاروی]

ف: شیوایی، ترزبانی، سخن‌پردازی.

ع: فُصَاحَة، بَلاغَة، طُلوقة، ذِلاقة.

فهرست

ك: تهرابوون، به‌ریابوون، له‌ناوچوون، پوچه‌بوون، تیاجوون.

[گنده‌ئی، زایبوون]

ف: تَبَاهی، تَوَاهی، تَبَاه‌شدن، برباد شدن، از

میان رفتن.

ع: فُساد، ضِیاع، تَلَف، فَناء، هَلاك، هُلوك، تَهْلوك،

تَهْلُكَة.

فهرست

ك: ناشو، حوله‌سه، که‌پوره، خولور. [ناژاره، قره‌قی]

ف: رَس، آشوب، غوغا، شورش، غاک.

ع: فُساد، فِتْنَة، نَاشِرَة، صَحْنَة، غُوشَة، غُوغاء،

ضُوضاء.

فهرست

ك: به‌ییه‌كادان، هه‌لروشانسره، هه‌لشیرانشسره،

په‌شیمان‌بوون. [هه‌لوشاندنوه]

ف: تَبَاه، تَبَاه‌گردن، واگردن، به‌هم‌زدن،

برهم‌زدن، پشیمان شدن.

ع: فُسَخ، غَلَت، فُساد، رای.

فهرست

ك: گوزیان، که‌ریانسره، گیابوون. [گوزان، نالوگوزبوون،

بوونه‌گیا. (گیان له‌شیره‌ی مرزفوه‌ی به‌یته‌ی سر‌شیره‌ی ناژله‌ی

و‌پاشان‌روه‌ی.)]

ف: ساك، تنگسار، گیاه‌شدن. (روح از‌صورت

انسانی به‌حیوان بعد‌نبات [تبدیل] شود.)

ع: فُسَخ.

فهرست

ك: چاخ، وه‌خت، سا، گا، زهمان. [ره‌رز]

ف: هنگام، آمد، زمان.

ع: فَصل، مَوْسِم.

فهرست

ك: بدن. [بش (وه‌ی: بشی‌کتیب.)]

ف: بَند، قَرِشَم. (فصل‌کتاب مثلاً.)

ع: فَصل.

فهرست

ك: زواندار، تهرزوان، قه‌ل، دهمه‌راش. [زمان‌پاراو]

ف: شیوا، گویا، سَخَنَوَر، سَخَن‌پرور، سَخَن‌سَنج،

سخن‌پرداز، زبان‌آور، تَرزبان.

ع: فَصیح، بَلِیغ، طَلِیق، ذَلِیق، ثَرِب، مِصْقَع، مِصْقَع،

مِصْطَع، مِصْطَع، مِسْلاق، تِکْلام، تِکْلام.

فهرست

ك: کاریگر، کریکار، مزیر. [فاعله، عمه‌له]

ف: کارگر، مُزدور.

ع: عَمَلَة، فَعَلَة.

فهرست

ك: گدایی، نه‌داری، نه‌بوونی. [هه‌ژاری]

ف: گدایی، نَداری، پریشانی، نابودی.

ع: فَقْر، مَسْكَنَة.

۱- به‌پیتی‌بوچوونی‌هوانه‌ی‌بروایان‌به «ته‌ناسوخ»

همیه. (ر-ر)

فەلەكە

ك: تەلەك، كۆماجە. [باريسە (تەختەيە كى خېرى ناوېراست

كون كراو، كە بىسەر ستورنى خېتمو، توندى دەكن.]

ف: چىتاب، جىتاغ، جاتاغ، مەھچە، كۈيچە، كۇماج،

شۇنگور، شۇلوك، سېندوز، بادريسە. (تەختەيە

است گرد ميان سوراخ كە بر سر ستون خيمە

محكم كىند.)

ع: كرىبە، فلكە.

فەلى

[ك: سووكەلەناي «فەلەكناز»، ناره بۆ نافرەتان.]

ف: مخفف «فەلەكناز» است، اسم زن.

فەلەك

ك: چەرخ، ئاسمان، چەپكەر. [فەلەك، چەپكەر]

ف: چىرخ، آسمان.

ع: فلك، سماء.

فەن

ك: فېنل، كەلەك، دار، رەنگ. [فەنل، تەلەكە]

ف: فەند، زرق، شەيد...

ع: كەيد، حەيلە، خۇدە، شەيد، خىر.

فەن

ك: كار، حونەر، پىشە. [پىشە، حونەر]

ف: كار، پىشە، هنر.

ع: فن، حرفة، شغل.

فەنەپىلا

ك: دل مردن، لەخۆيگەردن. [لەخۆيگەردن لە پىنارى خوادا.]

ف: زىيوە، از خود گذشتن، ناچىز شدن.

ع: فنا في الله.

فەنەپاز

ك: فېنپاز، دارپاز، كەلەكپاز. [فېنلارى، دەسپ]

ف: فەندپاز، زرقباز.

ع: مَقَن، مَكَار، حَيَال، خَذَاع، شَيَاد.

فەنەنازى

ك: پىكىردن، لەكاردەرھارودن. [راھىتان]

ف: دردان، فرھىختن، ازكاردرآوردن، سواری

آموختن.

ع: ثرويض.

فەنەنازى

ك: پىكىرىك، لەكاردەرھاتگ، سواری پىكىرىك. [راھىتار]

(ئەسپى راھىتار.)

ف: يَرَع، يَرَاغ، وراو، وردادە، فرھىختە،

ازكاردرآمده، سواری آموخته. (اسب تعليم

شده)

ع: مَرُوض، مَرُوض، مَعْلَم.

فەنەفېنل

ك: كەلەكەركەلەك. [فەنل]

ف: تېند و داغو، ريو و نىرنگ، افسون و ھرنوت،

دوز و كلەك.

ع: مَكْر و خُدە.

فەنەر

ك: فانوز، [چرادەسى]

ف: فنر، فانوس.

ع: فَنَار، فانوس.

فەنە**فەنەر**

[ك: پارچەمىزلاي جەرھودار] كە پاش پىستاتون دەگەپتەو

سر جىنى خۇي.]

ف: فَنَر. (تەيغە فولاد آب دادە)

ع: ...

فەنەك

[ك: چەرخ: نامرازىكى تاگر كودنەو. (ئىستە جگەرى پى)

داده گریستن.]

ف: فَنَدَك، چراغ دزدان، چراغ شب‌روان. (حالا برای سیگار روشن کردن مستعمل است.)

ع: ...

فنهك

[ك: وملك، كروشك، ریزی بیابان (گیانداریکه له تیری

ریزی بهلام له ریزی بهچوكره و ده‌له‌گیش نید.)]

ف: فَنَك، (جانوری است از جنس روباه اما كوچكتر و آن غیر دلک است.)

ت: قرساق.

ع: فَنَك.

وینه

فنهی

[ك: ناری تایبته بز «توله».]

ف: اسم است برای توله سگ.

فموت

ك: روین، له دهس ده‌چوین، له کیس چوین. [له دهست دان،

رابردن، تنه‌پرین]

ف: رفتن، از دست رفتن.

ع: فوت، مَضُو، مَضِي.

فهوج

ك: تابوین، گورز. [دهسته، كُومَل]

ف: اَلَم، جَوُغ، جوق، گروه.

ع: فَوُج، فُوْد، سَرِيَّة.

فهورهن

ك: زور، ده‌مدهس. [خیرا، یكسار]

ف: روان، زود، نَرْدَم، بی‌درنگ.

ع: فَوْرًا، فِي الحال.

فهوق

ك: سهر، ژور، لای سمرگ، لای ژورگ. [بان، لاژوررد]

ف: سر، بالا، رو.

ع: فوق، عَلُو، عَلُ، قَلَّة، ذُرَّة.

فههد

ك: یوز. [دپنده‌یه‌كه له پلنگ بهچوكره.]

ف: یوز، سگ شکاری.

ع: فهد.

وینه «سگ شکاری

فههم

ك: فام، زانست. [تینگ‌یشتن]

ف: نلک، نیوند، دانش، دریایی، دریافتن.

ع: فهم، دَرَك، اِدراك، شُعور.

فهی

ك: تالائی. [بتالان‌برار.]

ف: پَرِه، یَقَمّا، (فی و غنیمه)

ع: فَي، غَنِيْمَة. [فِيء]

فهیز خوایی

ك: بهرات، بهش خوا. [بهخشش له لایینی خوداوه.]

ف: خَوْرَه، فر. [با را، سبک]

ع: فَيض الهی.

فهی

ك: ناهز، شیتی، فُ. [لیتویی. هه‌روه‌ها: نه‌خوشینیكه.]

ف: دیوانگی، نیدلان.

ع: جُنُون، صَرَع.

فیه

ك: پیت، فەر. [فه‌روفیت] [به‌ر‌دكت]

ف: آروند، سپاوه، فَر.

ع: فَر، بَرَكَة.

فیمزهت

ك: سرشت. [سرشت، خَوْرَسك، خور]

ف: سرشت، آفرینش.

ع: فِطْرَة، خَلْقَة.

فیتنه

ك: بشیتونه، كوله و بوا، شوفار، چوكله شكین، ناگره بریاكهر.

[ناژاره چی]

ف: آشوب خیز، شورش برپاكن. غاكجو، هنگامه جو.

ع: مُقْتَن، مُفسِد، نَزاع، اُمُ الفساد.

فیتنه

ك: بشیوه، ناشیو، ناشو، خولو، كهپوره، زله. [ناژاره]
ف: هنگامه، آشوب، غوغا، زس، شورش، غاك، چَلپ، خَرخَشو.

ع: فِتْنَة، فساد، نائِرة، غَوْشه، صَخْب، جَلَبَة، ضَوْضاء، غَوْغاء.

فیتنه باشی

ك: ناگر ژیر كا، سریشیتونه. [ناژاره برپاكهر.]

ف: سر آشوب، سر غوغا.

ع: اُمُ الفساد، مُورِي، مُوقِدُ النَّائِرَة.

فیتنه

[ك: دهنگینكه. (دهنگی تیپه پرینی هرا له شتیکی

كلوزمه.)]

ف: شَخْل، سپیر. (صدای چیز مجوف)

ع: صَفیر**فیدا**

ك: قرووان، سرگهره، دهره و گهرین. [خوبختكر، قزازه گیر]

ف: قربان، فدا، کریان، فدایی، برخ، برخی، آسیب گردان.

ع: حماء، فداء، فدية.

فیدایی - فیدا**فیدیه**

ك: سرهگره، قوروانی، وهیمو گهرین، دهره و گهرین.

[قوریانی]

ف: بَرخی، کُریان، قُربان، سربها، آسیب گردان، فدایی.

ع: فِدِیَة، اُضْحِیَة، قُربان.

فیدیه

ك: سهراته. [توبه پاره یی كه بۆ نازاد كړنی دیل ده دریت.]

ف: سرانه، سربها. (مبلغی كه برای آزادی اسیر می دهند.)

ع: فِدِیَة، جِزِیَة.

فیر

ك: ناموخته. رام. [راهاترو. كمری، دسمز]

ف: آموخته. رام.

ع: دَرَب، دارب، داری، ضَرَبِي، ضارِي، مُقَاد، مُنْقَاد، قَبْد.

فیر

ك: یاد. [راهیتان]

ف: یاد، آموزش.

ع: دَرِي، عَادَة، ضَرَاوَة، تَدْرِيب.

فیراق

ك: دوری، جیایی، لهیه لبریان. [دابران، جودایی]

ف: فَرور، فَنور، دوری، جدایی.

ع: فِرَاق، فِصال، بَینوْته، اِنْقِطاع، اِنْفِصال، بَعْدَة، بَعْد.

فیران

ك: ریان، تورپان. [بیسایي كردن له کاتی سكه پوندا.]

ف: ریخیدن، ریخ کردن.

ع: سَلَح، نَجو، اِطلاق، تَغْوُط، كَثْث، كُثوْته.

فیتربوون

ك: یادگرتن، هه لچنین، خۆگرتن، خۆکردن. [راهاتان]

ف: یاد گرفتن، آموختن، خو گرفتن.

ع: تَعَلَّمَ، تَدَرَّبَ، تَدَرَّي، مَرَّاتَه.

فیرس

ل: په یرس. [پیرست]

ف: پیرس، فهرست.

ع: فهرس، فهرست.

فیرکردن

ل: یاددان، پته‌لچنن. [راہیتان]

ف: یاد دادن، آموختن.

ع: تعلیم، تلقین، تعوید، تمرین، تدریب، ادراء.

فیرن

ل: تویرن، گوهره، گوازی. [تویرال، زهیر]

ف: ریخن.

ع: سَلَّاح، مُسْتَسْهِل.

فیږو

ل: بیخو، مفته. [زایه، پوچ، خسار]

ف: فُلَیو، فُلَیوه، بی‌هوده، مُفَت.

ع: هَذَر، عَثَب، ضائع، مَجَان.

فیږه

[ل: توږه: (دهنگی پیسایي کردن) له کاشي سکه‌پورندا.]

ف: صدای ریخیدن.

ع: ...

فیږ

ل: خوه‌لکیشان، له‌خوه‌چسرون، خونړینی، خونمای.

[به‌خودا هه‌لگوتن، له‌خوایی‌بورن]

ف: فیس، پُغار، نیوتور، نایش، پندار، شگفت،

بادبروت، بادبرون.

ع: فید، فیش، بَزج، تَکْبَر، تَغْرِغَر، تَبْخُشَر، ثَفاخُر،

تَبْاُج، تَفْیِش.

فیس

ل: خروس. [نرم‌بورن له نار ناردا.]

ف: خیس، غنجه ...

ع: نُقُوع ... [فیسان]

فیسار

ل: فلان، یمان. [په‌یروی وشمی «فلان»: فلانوفیسار]

ف: فلان، بهمان، بیستار.

ع: فُلان (م: فُلانة)

فیسان

ل: خووسان. [نماندن: نرم کردن له ناردا.]

ف: خیساندن، خیسانیدن، آغاردن، آغاریدن،

ژفیدن، سرشتن، فرغاریدن، غنجانیدن، آغشتن.

ع: نَقع، مَرث، رَشَف، لَت، جَبَل، جَدَح، إِجْداح،

تَشْرِیْب.

فیسق

ل: گونا، بدکاری، چه‌پهل‌کاری. [خرابه‌کاری]

ف: کَشود، گناه، بدکاری.

ع: فِسَق، فُجور.

فیسقه

ل: قنگه‌لته‌کینه. [بهرگایله، کلک‌هه‌لته‌کینه:

بالتدیه‌که.]

ف: دُم‌تَک، دُم‌سیجه، دُم‌سیچه، دُم‌سنجه،

دُم‌جُنْبانک، موسیچه، تَرْتَرک، کَرکَرک، کَراک،

کَپاک، کَرکما، گاززک، سَریچه، هوژه، مرغ

فاطمه، دختر صوفی.

ع: دُعْرَة، رُعْرَة، صَعْوَة، عَصْفُورُ الصَّبَاح، اَعْظُوبَة.

وینه

فیسهل

ل: پوچ، پوچه‌ل. [بی‌تاورزک]

ف: پوچ، تباہ.

ع: فاسِد، ضائع.

فیسیان

ل: خووسیان. [خروسان: نرم‌بورن له ناردا.]

ف: خیسیدن، آغالش، آغارش.

ع: نَقَعَ، نُقِعَ، تَمَرْتُ، تَلَكْتُ، تَرَشَفْتُ، تَشْرَبُ، تَجَبَّلُ، تَجَدَّحُ، انْشَرَابُ، انْجِبَالُ، انْجِداحُ.

فیش

ل: فره، زیاد. [رُزُر]

ف: بیش، بسیار، زیاد.

ع: کَثُرَ، زَادَ.

فیشان

ل: پِژان. فیشقان. [پِژاندن (وَل: پِژاندنی میز).]

ف: بشاندن، پشاندن، پاشیدن، پرتاب کردن. (شاش مثلاً.)

ع: وَشَغَ، اِيشاغ.

فیشقان

ل: فیشان. [پِژاندن (وَل: پِژاندنی ناو به دم).]

ف: پشاندن، پرتاب کردن. (آب از دهن پراندن مثلاً.)

ع: بَقَّ، مَجَّ وَشَغَ.

فیشقه

[ل: دنگی ده‌پرینی ناو له دم یا له ترومپاوه.]

ف: صدای جستن آب از دهن یا از تلمبه مثلاً.

ع: نَهَرَ، بَقَّ، مَجَّ، نَعِيَ، نَعَارَ.

فیش

[ل: دنگی به‌محوادچوونی فیشه‌کشیته یا دنگی شیر

دَوشین.]

ف: فش، فشه. (صدای هوا رفتن آتش افراز یا

صدای دوشیدن شیر مثلاً.)

ع: اَشْخُوبَ، شَخَبَ، فَشَّ، اِنْفِشاش.

فیشه‌ک

ل: ش‌نگ. [گولله]

ف: فشنگ.

ع: قَذِيفَه، فَشَك.

فیشه

فیشه‌ک

[ل: فیشه‌کشیته که ده‌چیت به هم‌داد.]

ف: آتش فزان، آتش‌افزان، آتش‌افرازه، آتشین‌مار،

تیر-تخش، تیر-هواپی، فشنگ. (فشنگ

آتش‌بازی که به هوا می‌رود.)

ع: فُتِيشَة، سِهَامُ نَارِيَّةَ. (سَهَم ناری)

فیشه‌کدان

[ل: فیشه‌ک‌بند. تیردان]

ف: فشنگ‌دان، تیرکُش.

ع: جَفِير، وَفَضَة، كِنَانَة.

فیشه‌ک‌لُوح

[ل: وشه‌یکی تورکیه به مانای فیشه‌ک‌دان.]

ف: فشنگ‌لُوح. (ترکی است به معنی فشنگ‌دان.)

ع: وَفَضَة، جَفِير.

فیشل

ل: کردار. [کار، رفتار]

ف: کردار، کار، کُنش.

ع: فَعَلَ، عَمَلَ.

فیشل‌وین‌فیشال

ل: ساختن‌ریخت، سازویاز. [کار و کار تیکران]

ف: کشش و کوشش.

ع: فَعَلَ و اِنْفَعَالَ.

فیشله‌ن

ل: نیشه. جاری! [نیتا. نیتسه لینگری!]

ف: کنون، اکنون.

ع: فَعَلًا، حَالًا.

فیشق

ل: له‌ر، ره‌هَل. (ره‌فوشتی) [لاواز]

ف: لاغر، ریقو.

ع: نُحیف، هُزِیل، ضَعِیف، نُحِیل، زَابِل، ضَامِر.
فِیقائِن

ک: جِیقائِن. [جِیقَه کردن، جووکاندن]
ف: جِیقِیدن، جِیق زدن.

ع: رُقِیَه، صِیاح.
فِیقِیقَه

ک: فِیکِیفِکَه. [فِیکَه، شاور]
ف: سوت، سافوت.

ع: صافوَرَه، صَفّارَه.
وِیَنَه—فِیکِیفِکَه
فِیقِن

ک: لِه، رَه لَه، وشکه رِیوگ. [رَه لَه، لاراز]
ف: لاغر، رِیقو.

ع: ضَامِر، زَابِل، نُحِیف، نُحِیل، هُزِیل، ضَعِیف.
فِیقوهُوَر

ک: ... جِیقوهُوَر، پِریکوروک، پِریکوهوَر، پِریقوهوَر.
[فِیکَه لَیْدان یا هِراوِرویا لِه هِسوو لایه کِیوه.]

ف: سوتاسوت، جِیقوواق. [از هر طرف سوت کشیدن یا جِیق زدن].

ع: تَصافَر، تَصاحُک، مُضاحَکَه، نِشاط، تَزَقُرُق.
فِیقَه

ک: فِیکَه. [فِیتَه]

ف: سوت، سافوت، شخیل.

ع: صَفیر، رُقِیَه.
فِیکائِن

ک: فِیقائِن. [فِیکَه لَیْدان]

ف: سوت زدن، سوت کشیدن.

ع: صَفیر، تَصَفیر.
فِیکِیفِکَه

ک: فِیقِیقَه. [شاور، فِیکَه]
ف: سوت، سافوت.

ع: صافوَرَه، صَفّارَه.
وِیَنَه
فِیکَه

ک: فِیقَه. [فِیتَه]

ف: سوت، سافوت، شَخْل، شَخول، شَخِیل، شِیل، شِیپِل، شِیْلَت، شَفَل، هُشْیَلِک.

ع: صَفیر، مَکاء.
فِیکَه فِیک

ک: فِیقَه فِیق. فِیکَه فِیلِک. [فِیکَه لَیْدانی زور. هِروها:
خوشحال. به دم فِیکَه لَیْدانوه.]

ف: سوت زدن، سوت زنان، شادی کنان.

ع: صَفیر، مَکاء. نِشِیطا، مَتَنَشْطَا.
فِیکَه فِیلِک

ک: کِهِن، زَه قِن. [حِیلِک حِیلِک، تَرِیق تَرِیق]
ف: خنده کردن، خنده کنان.

ع: ضَحْک، ضاحِکَا.
فِیلَه سووف

ک: سَوَفی، زانا. [فِیلَه سووف، هوزان]

ف: زَد، کُندا، سَوَرتِیر، فِرزانَه، دانا، دانشمند.

ع: حَکِیم، فِیلَسُوف.
فِیل

ک: گِیانداریکی زور گِیوهی بِناریانگه.

ف: پِیل، کَنجِر.

ع: فِیل، عِیْثوم.
وِیَنَه
فِیلِن

ک: فَن، کِه لَه، دلو. [تِه لَه، گزی]

ف: فَنَد، زُرُق، شَید.

ع: کَید، شَید، حِیلَه، خُدَعَه، مَکَر، شَعْنَت.
فِیلِیلَز

ک: فِهَباز، داوَباز. [گَزیکار]

ف: فندباز.

ع: مَفَنُّ، مَكَار، حَيَال، خَدَاع، شَيَاد.

فیلپا

ك: پایه. [كوله‌كی گومز که به خشت یا بورد دروستی ده‌کن.]

ف: پایه، پیل پایه. (ستون گنبد که با آجر یا سنگ بنا کنند).

ع: رُكْن، سَدَّة، دَعْمَة، زَافَرَة، قَاعِدَة.

فیلکوت ← **تولنگی فیله‌وان**

فیلکینجه

[ك: شور، فیله‌گیزه: جزره که له‌کیزیه‌که.]

ف: شوکا.

ع: يَحْمُور، ثِيْتَل، وَعَل.

وینه ← **شویکا**

فینجه

ك: فینجه. (فینجه‌وفینجه) [نوعی لابردنی دمیته‌هزی رازانه‌وه.]

ف: پیرایه، آرایش، زیب.

ع: زِينَة، زَعْنَقَة. (زوائد التحسين)

فینك

[ك: هرای سازگار.]

ف: خُنْكَ.

ع: بارد.

فینگه

ك: پرووکه. گریان. (فینگه‌ی به‌رزو بوو.) [دهنگی گریان -

به راست یا به درز - له لورتوه.]

ف: گزیه.

ع: بُكَاء، ثَبَاكِي.

فینگه‌لینگ

ك: پرووکه پرووکه. گریان. [اگریانی هیتواش) به راست یا به درز.]

ف: گزیه. (گزیه‌ی آهسته)

ع: ثَبَاكِي، بُكَاء.

فیه‌رست

ك: فیرس، په‌یره‌س. [پیرست]

ف: فیه‌رست، پیرس.

ع: فهرس، فهرست.

وینہ کانی پیتی ف

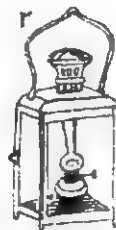
فرفره B

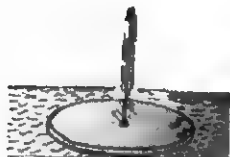
فرفره A

فرسه ق شمار

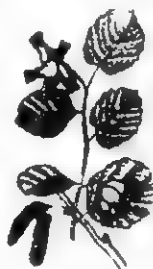
فانؤز

فواره

فندق شکانن

فندق

فلچه

فرفره C

فنهک

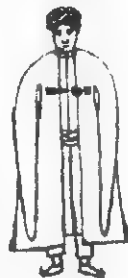
فنهبر

فهلآقه

فهلقره

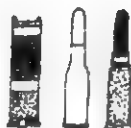
فهره جی

فیل

فیکفیکه

فیشک

فیسقه

ق

قابل

ك: شایسته، سزاوار. [شایسته، شایان]

ف: شایسته، سزاوار، درخور.

ع: قابل، لائق، خری، اهل، صالح، جدیر، قمن.

قابله مه

ك: قارله مه، تاسكه وار. [تاسكیابی سردار یا کاسی

مسینی سردار.]

ف: قابلمه، تاسكیاب. (طاسكیاب سردار یا

بادیه‌ی سردار)

ع: مزاد.

وینه

قابلوخ

ك: قه‌باخ، قراخ، قارخ، قولاخ. [قابیز: توپکلی هر

شتیک.]

ف: غوره، پوست، قَباخ.

ع: خریطه، سنڤ، غلاف، قِلاف. جلد. مُحفَظَة.

وینه

قابلوخ فیشمك

ك: قابلوخ، قه‌باخ. [قابیز: جی‌باروتی فیشمك.]

ف: پوکه، قَباخ فشنگ.

ع: مُحفَظَة.

وینه

قابلوخ کتیو

ك: خلیف. [برگی کتیپ.]

ف: پیله، قباخ کتاب.

ع: قِمطَرَة، خریطه، غلاف، صُوان.

وینه

قاب

[ك: ده‌ری نقور. (ده‌ری گمره.)]

ف: قاب. (دوری بزرگ)

ع: صحن.

قاب

[ك: جگ (نِسقانیکی بناربانگه یاری پیده‌گن.)]

ف: بجول، پجول، بژول، پژول، گوژک، شتالنگ،

قاب. (استخوانی است معروف که با آن بازی

می‌کنند.)

ع: شرن، کعب، وظیف.

وینه

قاب

ك: لاق، قاج، قول، پا. [پن. بدلك. پیچکه]

ف: ساق، پا.

ع: ساق، رِجل، قائمه.

قَاب

لک: چوارچیتره. [چوار تمخته - یا شتیکی تر - که شتینکیان

له خز گرتوه.]

ف: قَاب، بَرَواز، چارچوبه.

ع: اِطَار، کِفَاف. بِرَواز.

وینه

قَاب

لک: قَف، بدن. گری. [بندگه‌لی قامیش و حمیزمران. (وهک:

قملی قامیش.)]

ف: بَند، گره. (بند نی مثلاً.)

ع: کَعَب، اُنْبُوب، قَصَبَة، کَرِيب. (العُقْدَة بین

الْأُنْبُوبَتَيْنِ)

قَاب

لک: قَولَاب. [چوکللی قاجی که‌شیر.]

ف: قَلاب. (قَلاب پای خروس)

ع: کَلَاب، صِیصَة، صِیصِیَة، صِیصِیَة.

وینه—که‌شیر

قَابان

[لک: جگین: یاربه که به نِسقانیکی تایبست ده‌کرت.]

ف: قَاب‌بازی، پچول‌بازی، گوزک‌بازی.

ع: کَعَاب، لَعَبُ الكَعَاب.

قَابِلَوِیژ

[لک: (لک) وِلَختِک که دست یا پیی له کاتی رزشتندا له یلک

ده‌دن.]

ف: قُلْج، شورپا. (الاغی که دست‌ها یا پاهایش

به هم بخورد.)

ع: مِصْک، مُصْطَک، أَصْک. اِصْطِکَک، رَهْش، رَهْش،

اِرْتِهَاش.

قَابِی

لک: دَروازمَوان، دَروان، قَابِیوان. [دَروگان (سووکه‌له‌کراوی

«قَابِی» یه نَک «قَابِی».]

ف: دَربان، رَوزبان. (مَخْفَف «قَابِی» است نه

«قَابِی».)

ع: حَاجِب، بَوَاب، دَربان.

قَاب سه‌عات

[لک: بَریگی کاترُمیر.]

ف: قَاب سَاعَت.

ع: جَفَن السَّاعَة، جِلْدُ السَّاعَة.

قَاب شمشیر

[لک: بَریگی که شمشیر له‌گِمن کالانه‌که‌یدا ده‌خنه نازی.]

ف: قَاب شمشیر. (قابی که شمشیر را با غلاف

درون آن می‌گذارند.)

ع: جَفَن، جُرْبان، غِمَد، قِرَاب.

قَاب عه‌ینه‌ک

[لک: بَریگی چاربلکه.]

ف: قَاب عینک.

ع: جَفَنُ الْعُویْنَة، غِلَافُ النَاطُورَة.

قَابِیووت

لک: که‌رک، فَره‌جی بالدار. [فَره‌جی قَولدار.]

ف: لِبَاجِه، بَغْتاق، بَغْلَتَاق.

ع: لُبَادَة.

وینه—فَره‌جی

قَابِه‌ک

[لک: نارسایتکه له قول‌پیدا.]

ف: قَایِک. (ورمی است در قَاب پیدا می‌شود.)

ع: وَرَمُ الكَعَب.

قَابِی

لک: دَرگا، دَروازه. [دَهرکه، دَهرگا]

ف: دَر، دَروازه.

ع: بَاب، دَرب.

وینه—چله‌وِغان

قَابِین—قَه‌پاتِن

ك: نایافت. [شتیک كه دست ناكوتت.]

ف: نایاب.

ع: قُحط.

قاطر

ك: هیسر. [نیستر]

ف: آستر، قاطر.

ع: بقل، نفل.

قاطر/اشاهی

ك: هم‌مرزكوچكینه. [هم‌مریی زل و ناقله.]

ف: خُرْمُل، خُرْأمرود. (امرود گنده و بد ترکیب)

ع: بُرقوق.

قاتل

ك: تورش. [ترش]

ف: تُرش.

ع: قاطع، حامض.

قاتل

ك: خوینی، خویته‌خوی، خویته‌کر. [مرزكوژ، خویته‌ژ]

ف: كُشنده، خونی، خون‌ریز.

ع: قاتل، سَفَاك، قَتَاك.

قاتمه

ك: پیازگ. [پریاسکه، پرتسکه]

ف: قاتمه، پیوزه.

ع: صُرَّة

قاتمه‌به‌ن

ك: پیازگیتچ. [بمنیکه پریاسکی پی دهبستن.]

ف: قاتمه‌بند، پیوزه‌بند.

ع: صبرار، رباط الصُرَّة.

قانونقر

ك: قر. [تیاجوون و نمان]

ف: نابودی، نیستی. (نابودی و نابود شدن)

ع: قُحط و هلاك.

قانونقر/میماخ

[ك: كمره ده‌قرچینن و ناردی تیندا سورر ده‌كمنوه و ده‌یغنه

سر نیش یا برین.]

ف: لاپه. (كره داغ كرده آرد در آن سرخ كنند و

روی درد یا زخم می‌گذارند.)

ع: لیلخه، ضَماد.

قانی

ك: نایافتی. گرانسی. [دستنه‌كوتن. هم‌روه‌ها:

دستنه‌كوتنی بژیور.]

ف: نایابی، گرانسی.

ع: قُحط، قُحطی، جَدَب، اَزْمَة، اَزْمَة، مُحل، مَجَاعَة.

غَلَاء.

قانی

ك: ناورته، تینكه‌ن. [تینكه‌لار، لینگبرار]

ف: درهم، سَنَگَم، اكُدش، قاتی، آمیخته، آلفده،

آلوده.

ع: مُلَاخ، مَخْلوط، مَمَزُوج، مُرْكَب.

قار

ك: پا، قاپ، لاق، قول، چه‌قل، ساق، لسولاق، هه‌نگول،

هه‌نگول. [پی. بدلك. پیچكه]

ف: پا، ساق.

ع: رَجَل، قَائِمَة، ساق.

قاجاخ

ك: دز. دزی. دزیه‌تی. [كسیتك به شیوه‌ی نایاسایی مامه‌له

ده‌كات. هم‌روه‌ها: قاجاخی و نره‌ی بژ قاجاخی ده‌شیت.]

ف: دزد. دزدی. دزدیدن.

ع: لَص، سارق، طَرِید. طَرِیدَة، هَشِیْلَة. سِرْقَة.

سُرَاقَة.

قاجه شرمه کی

ک: پابازی. [نارمزویازی له ریگمی «پی» وه. (جۆره

یاره کیشه که به پی یه کتر بهرز ده کمنوه.)]

ف: پابازی. (یک قسم بازی هم که با پا همدیگر را بلند می کنند، «قاجه شرمه کی» گویند.)

ع: مُرَاجَلَة.

قاجین

ک: قهچی کردن. [به مقصدت برین.]

ف: قیچی کردن.

ع: قَرْض.

قاج

ک: قَرخ، چه میاگهره. [کورپ، چماره (بالا نوشتاره)]

ف: خمیده، چمیده. (قد خمیده)

ع: مُنَحَبِي، مُنَعَقِف، مُنْثَنِي.

قاخلی

ک: کاژیله. [گولیکه له زعفران ده پیت.]

ف: قاخلی، کاخلی، کاغله، کاغاله، کفاله، کفاله، کافیشه، کاژیره، کاجیره، کاکبان، گلرنگ. (گلی است شبیه به زعفران.)

ع: قَلام، عَصْفَر، اِحْرِیض، مُرِیق، قَاقِلِي، قَرطِم^۱.
قار

ک: قین. [تورپه یی]

ف: خشم، کین، ریس...

ع: قهر، غیظ، غضب...

قاریوز

ک: قهریوز، قه یوز، کاسه، قاریوز. [بۆری چرا.]

ف: قریوس، قاریوس، قَرُیُس، قَرُیوس، کاسه.

ع: قَرُیوس، قَرُیوت، حَبَاب.

وینه

قاریوز زین

ک: که لبه، بهرکز، قهریوز. [لوتکی پیتی زین.]

ف: زین کوه، زین کوهه، کوهه ی زین، زین کوده،

قَرُیُز، قاریُز، قَرُیوز، قاریوز.

ع: حَنو، قَرُیوس.

وینه ← زین (۲)

قارچک

[ک: قاج، کارگ]

ف: قارچ.

ع: فُطَر، کَمَاة، بَدَاة، بَنَاتُ الرُّعْد، نَبَاتُ الرُّعْد.

وینه

قارچکه کولانه

[ک: جۆریک قارچک که بۆ خواردن ناشیت.]

ف: تَرَفاس، هَکَل، غوشنه، فوشنه، آکارس، کلاه

قاضی، چتربار.

ع: قَعْبِل، قَعْبِل، جُلَّة، فُطَر.

قارزنگ ← قَرَزَانِک

قارنج

ک: بابۆله پیچ. [لغافیی مه لۆتکه.] (کناره ی مارت^۱)

ف: نوار. (حاشیه ی ماهوت^۲)

ع: سَنَبِیة، طَرِیْدَة.

وینه ← بابۆله

قاروقور

ک: بارپوز. [ده نگه دنگی گا و مرپ.]

ف: غاروغور. (غوغای گا و گوسفند)

۱ - [وشه ی «قرطم» ی عمره بی به منای تَزوی «فحلی»]

که به فارسی «خسکدانه» ی پی ده لَین. [قرطم نحه کاحلی است که به فارسی خسکدانه گویند.]

۲ و ۳ - مارت، ماهروت: جۆره پارچه یه کی له خوری چنرادی کولکنه. (ر - ر)

ع: ئالب، ئۆج.

قاروونه

ك: قهرمونه، كرم. [كرمی ناو میوهی وشك.]

ف: كرم. (كرم میوهی خشكیده)

ع: ارضه

قاره

[ك: دهنگی مهر.]

ف: قارقار. (صدای گوسفند)

ع: ئۆج.

قاره

ك: قیره، هاوار (واك: دهنگی قالا).

ف: قارقار، قاق قاق، غاق غاق. (صدای كلاغ مثلاً.)

ع: ئعیب، ئعیق، زعیب.

قاره مان

[ك: پالتوان (ناری تاییمته و مانای «جی متمان» یش

دهات.)]

ف: قهرمان. (اسم است، به معنی امین هم

هست.)

ع: قهرمان.

قاری

ك: بخوین، قورعان خوین. [خوینر، کسینک که قورشان

ده خوینیت.]

ف: خواننده، قرآن خوان.

ع: قاری، قاری القرآن.

قاری

ك: پیرزن. [ژنی بسلاما چور.]

ف: پیرزن.

ع: عجوز، جهمرش.

وینه ← پوپ چهره

قاز

ك: ... مراوی. [بالدارینکی ملدیرتی له مراوی گهوره تره.

هبروها: سزده.]

ف: قاز، غاز، مرغابی.

ع: وز، اوز، وزه، اوزة. ثم، قلول.

وینه

قازاج

ك: عازو، بیژن. [سهلت، رهبن (کسیك که ژنی

نهیتاوه.)]

ف: بیژن، بیژن. (کسی که زن نگرفته باشد.)

ع: عزب، خلی، ضرور، صارور، مکسع.

قازان

ك: تیانه، مدهیل، مدهیل. [بهروش: دهفرینکی مسینه.]

ف: دیگ، قزغان، قزقان، قازغان، قازقان، غزغن،

غازغان، غزغند، کژغان، کاژغان، خاژغان،

پاتیل، تنگیره، تیان.

ع: قدر، وئیة، مرجل، مطبخ، طنجرة، قطان.

وینه ← تیان

قزاقچ

ك: سوو. [سوود، قاتجاز (وشهیه کی کرماجیه.)]

ف: سوود. (کرماجی است.)

ع: صرف، ریح، نفع.

قزان قولفی

ك: قویه. [جوره تهلینکی چوکلداره بژ داخستن.]

ف: کژکی، کژه، کجک.

ع: ابزیم.

وینه

قزانه سهره

ك: سهره لکهنه. [شولیمان: جنوکمی خدیائی که مندائی

پی ده رستین.]

ف: لولو، اولولو، کخ.

ع: هُونَه، ضَيِّعْطَى.

قازلاق

ك: جورَه. [بالتنديه كه. (به توركيش «قزلاق» ي پي ده تين،

جوزَه جورَه كه.)]

ف: هوزَه، هوزَه، قازلاق. (ترك هم «قزلاق»

مي گويد، نوعي از «جُرَه» است.)

ع: قُبْرَه، قُنْبَرَه.

وينه ← جورَه

قازي

ك: وارِس، كارِپ، مه لّا. [دادپرس، داور]

ف: داور، دادور، دادگر، دادستان.

ع: قاضي، حاكم.

قازياخه

[ك: گياهي كي بناويانگه. بۇ خواردن ده شيت.]

ف: قازي آغه، قازي آقا. (علقى است معروف.)

ع: ...

وينه

قازيقولنگ

ك: قولنگ. [قازوقولنگ: بالتنديه كي قازناساي كوجميره.

(تورك «دِرنا» ي پينده تين.)]

ف: باتر، كُلتنگ. (ترك «دُرنا» مي گويد.)

ع: كُرْكِي.

وينه

قاز

[ك: جوزَه قهله رشديه كه پي و دشوركي سوره.]

ف: زاغ، زاغج. (كلاغ سياه كه پا و منقار آن قرمز

است.)

ع: زاغ، غُرَابُ الزَّرْع.

قازر

ك: گرِينوك، قهره قازر. [گِرۆك: كسينك كه زو ده گري.]

ف: گرِينوك، زارو.

ع: هَرَع، هَرَمَع، باكي، بَكَاء، سَرِيْعُ الْبُكَاء.

قازِه

[ك: دنگي قاز.]

ف: زيق زيق. (صدای قاز)

ع: زُقَاء.

قازد

ك: گينه. [گينه، ريزه. (وك: دنگي گولله.)]

ف: وژ. (صدای گلوله مثلاً.)

ع: دَنِين.

قاسپه قاسپ

[ك: دنگي خوتندني كو.]

ف: بَق بَق. (صدای كبك)

ع: نَقِيق، قَطَقَطَة.

قاسم

ك: بهشكر. [دابهشكر]

ف: تبا، يخش كننده.

ع: قاسِم، مُقَسِّم.

قاسي

[ك: سووكتغاري «قاسم»، ناره بۇ پياوان.]

ف: مخفف قاسم است، اسم مرد.

قاسيدج

ك: پياگ، بهله پا، شاتر. [بهي، پياو، نيردراو، پيامبير]

ف: پيك، اسك، اسكدار، فرسته، فرستاده،

راهنورد، آلاغ.

ع: بَرِيد، رَسول، مَبْعوث، سَاعِي، فَيِّج.

قاش

ك: كوز، پرشت. [قوش، قاش (بريهك له ميوه ي وک

۱- نم وشميه له ده سنوسه كه دا خمتي به سردا كي شراوه،

نازائم له لايمني نروسه روه بوه يان نا. (ر - ر)

خیار و کالک به باری در پزیدا.)]

ف: قاج، کرج، لاهوره، بُرش، بُرین، بُرینه. (یک

بُرش خیار یا خریزه مثلاً از درازی.)

ع: خُدْعُوِيَّة، رُوْعَة، حَرْة، شَرْحَة، قِطْعَة، ضِلْع.

قاشاخ

[(ك: گیایکه نه «تنگر» دهچیت.)]

ف: علفی است شبیه کنگر.

ع: ...

قاشو

[(ك: نامراری رنگ کردنی یه کسم.)]

ف: قَشْو.

ع: فِرْجُون، مِحْسَه، قَشْو.

قاعیده

ك: یاسا، رهوش، دهسور. [شیراز، رِسا]

ف: زُهو، رُوش، بَز، توره، یَنگ، یاسا، کواس،

کواش، کواسه، کواشه، هنجار، رُسته، دستور،

بُزبُست، طُرز.

ع: قَاعِدَة، ضابطه، قانون، رُوِيَّة، رُسم، طُور.

قاعیدهگل

ك: یاساگل، رهوشگل. [شیرازگل، رِساگل]

ف: بربستگان، روشها، تورگان، رستگان،

کواسگان، کواشگان.

ع: قَوَاعِد، ضوابط، رُسوم.

قاعهز

ك: قاعهز، کاغز، نامه. [قاز، نوسراو]

ف: رُخنه، کاغذ، نامه.

ع: قِرطاس، رقیعه.

قافان

ك: کیف قاف، قه ققاز. [کینوی قاف. (کینوگلی هیرینی

«قققاز».)]

ف: قاف، قافقاز، قققاز، کوه قاف. (جبال قققاز)

ع: قاف، قققاز، قوقاز.

قافان

ك: کاروان. [کومه تیک مرز و باره بر که پتیکو، دهچنه

سمندر.]

ف: کاروان، کاربان، قافله.

ع: قافله، عیر، سَنَاره.

قافله ریگه

ك: شاریگه، کارواند ریگه. [ریگی تایبستی کاروان.]

ف: شاهراه، کاروانراه.

ع: شارع، طریق القوافل.

قافلیکا

ك: باره نواز، کاروانسرا. [جنگی تایبستی پشودانی

کاروان.]

ف: غوشاد، بارانداز، کاروان سرا.

ع: مَرَحَة، خان، فَنْدُق.

قافیه

ك: سرورا. [پاشلی شاعر.]

ف: بَساوَند، پَساوَند، سروده.

ع: قافیه.

قافلی

ك: وشك. [برانبیری تبر.]

ف: خُشک، ژف.

ع: شَر، شَرِیز، یاس، یَبیس، قاجل، خُشی.

قافا

ك: تریقه. [قلکی پتکمنین.]

ف: قاه قاه.

ع: قَهقهَة.

قافان

ك: پاشا، گهره، شا. [سولتان، پادشا]

ف: خاقان، بزرگ، شاه.

ع: خاقان، رئیس، زعيم، سلطان.

قالقم

ك: ناس. [گياندارنكه له تېره سموره.]

ف: قاقم، آس.

ع: قاقم، السمور الابيض.

وينه

قاله

ك: كاكه، نابرا. [براگوره.]

ف: كاكه، كاك. [برادر بزرگ]

ع: اخ، الاخ اكبر.

قاقمز

ك: قاقمز، قاقمز، كاغمز. نوېشته. [قافر، نوسراو]

ف: كاغذ، نامه.

ع: قرطاس، رقيمه.

قاقمز - قاقمز

قالقور

ك: ساق. [ساقته گياي رشكي كلور.]

ف: ساقه.

ع: ساق.

قالونجه - قولانجه [وشيعه كي كرماييه.] [كرمايي است.]

قاله

ك: باله، باقه. [بار (دهنگي بز).]

ف: بع، بع. (صدای بز)

ع: نبيب.

قال

ك: تاريان. [توانرو]

ف: قال، گداز.

ع: خلاص، ذوب.

قال

ك: قولله، خولو، هدر، قار. [قره]

ف: غوغا، هنگامه، غو.

ع: جلبه، ضوضاء، غوغاء.

قال

ك: ته يه يوبوگ، له كارده رها تگ. [راهانو (نسيپيك كه

سواري زوري پي كرايتت).]

ف: ساغوني، از كار درآمده. (اسبی كه سواری

زياد با آن شده باشد.)

ع: مذب.

قالاخي

ك: قه لاخي، رهش. [پارچه يدي رهش. همروها: جلويبرگي

نازييتي.]

ف: جامه ي سياه، پوشش سياه، جامه ي سوک.

ع: سلاب، لباس العزاء.

قالاخي پوش

ك: قه لاخي پوش، رهش پوش. [سياپوش، نازييتبار]

ف: سياه پوش.

ع: حاد، محب.

قالو

ك: قدل. [بالتديه كي بناوبانگه.]

ف: كلاغ.

ع: غراب، غاق، اعور.

قالووه بوولينه

ك: بزه بنه. [قه لسا بونه]

ف: كلاغ، زاغ.

ع: غراب، زاغ.

وينه

قالووه ره شه

ك: قه لره شه. [بالتديه كي بناوبانگه.]

ف: كراك، زاغ سياه.

ع: عوفق، الغراب الاسود. الغراب الجيفي.

وينه

تالایی

ك: مَز. [تالایی: کانه‌یه‌کی نومه، مسی پی سپی ده‌کندود.]

ف: اُوزین، قَزَدیر.

ع: قَلع، قَلعی، قَلعی، رِصاص، رِصاص اِبیض، قَصْدیر، قَسطیر.

قالب

ك: نَمندازه‌یه‌کی دیاریکراو که ییشمازان بَر هاونمندان‌ه‌بوننی دروس‌کراوه‌کانیان سوودی لیتورده‌گرن.

(وَك: قالئی کوش.)

ف: قالب، کالِب. (قالب کفش مثلاً.)

ع: قالِب، قالِب.

قالب

ك: دهریجه. [ده‌رَنَك که زیرنگر کانه‌ای توادنی تیده‌کات.]

ف: دربیجه، تَبَنگ، تَبَنک.

ع: قالِب، قالِب.

وِنه - دهریجه

قالب

ك: نَمندازه‌ی شمشالور. (وَك: قالئی سابون.)

ف: قالب. (قالب صابون مثلاً.)

ع: کعب.

قالب

ك: نه‌نام، سه‌کوت، کُزبان. [لَمَش، جسته]

ف: قالِب، کالِب، کالِبُد، کالِبود، کلوب، پِیکَر، اندام،

تَن، بَدَن.

ع: جَسَد، جِسْم، جُگَه، بَدَن، قالِب.

قالب تاق

ك: داربندی تایبیتی تاق‌لیدان. (قالئی تاق.)

ف: خَو، خواره، خَنبواره، خَمواره. (قالب تاق)

ع: قالِبُ الهلال.

قالب خشت

ك: نَمندازه‌ی تایبیتی خشت دروست‌کردن.

ف: قالب خشت، کالِب خشت.

ع: مَلَبَن، قالِبُ اللَّبَن.

قال بویون

ك: ته‌یغوبون، له‌کارده‌رهاتن. [راهاتن، کارام‌ه‌بون]

ف: ساغونی شدن، از کار در آمدن.

ع: قَدْرَب، قَخازی، اِرْتِیاض.

قال کردن

ك: ته‌یه‌کردن، له‌کارده‌رهاردن. [راهیتان]

ف: ساغونی کردن، از کار درآوردن، رام کردن.

ع: خَزَو، تَدْرِیب، تَرَوِیض.

قالمه‌قال

ك: قاره‌قار، قولاققول، قاله‌قال، قاروقو. [چم‌ه‌ه‌را]

ف: قال‌مقال، هنگامه، غوغا، غوغو، غوغاو.

ع: جَلَبَه، ضَوْضاء، غَوَغام، نَقَل.

قاله‌قال - قال - قالی زور. (دوبارمونه‌کی لَمَش)

زوربویستی.) [تکرار برای تکیه است.]

قاله‌تنگ

ك: گه‌لای رِیواس. [کالاکنگ، باسکلار]

ف: پیل گوشک، برگ ریواس.

ع: وَرَقُ الرِّیاس.

قالی

ك: [مانوره]

ف: قالی، کیز، تَواسی، تَنبَسَه.

ع: بِساط، دُرْمُوك، زَبَبَه، طَنفَسَه، طَرِفَسان.

قالیچه

ك: [مانوریه‌ی بچورک.]

ف: قالیچه.

ع: قَعَدَه.

قائمك

ل: نڈنگوس. [پدنجہ (وشہیہ کی کرماجیہ).]
ف: انگشت. (کرماجی است.)

ع: اصبع.

وَيُنْفِئُهُ - سَاقُونَ

قامک

ل: بدن. [یدک بندى پهجه.]
ف: بند. (یک بند انگشت)

ع: سُلَامَى، قُصْبَة.

وَيُنَبِّئُهُ - سَاقُولُ

قامت

ك: بالآ، قهـ. [بمژن]
ف: بالآ، بَشَن، قَد.

ع: قامّة، قد.

قَامِيش

ك: زهـ. [چیتك (تورك پیی ده‌تین: «قاییش».)]
ف: نی. (ترک «قاییش» می‌گوید.)

ع: قَصَبٌ، يَرَاعُ.

وینده ← زهل

[ك: ئىسپەندەر: گىياھە كە بەرىكى خۇزك دە گرتت.]
 ف: سىيد، سىقد، سىپند، ئسپىند، ئوند.

ع: حَرْمَل، اسفند، الخَرْدَل الابيض.

[الك: بمن دهیچن به دهري پښېدی گوره و توتلدا بهم
شوهلمی لمدیت.) ← ورنه]

ف: توک، تونه. (ریسمان را دور انگشت بزرگ و کوچک می‌پیچانند به شکل ذیل درمی‌آید.)

ع: ...

وَقَدْ

قانون

لک: دہسور، یاسا، رھوشت. [دستور، شیواز، ریسا]

ف: بَز، رُهو، توره، رُوش، رُسْتِه، یاسا، کانون،
دَسْتور، هَنجار، طَرز، بَرَبَسْت، قانون.

ع: رَسْم، قَاعِدَة، قَانُون.

[ك: گھڑی ٹینگلیزی.]
ف: قانہ. (ذرع انگلیسی)

ع: قاض.

4

ل: بانگ، دنگ، چرہ، ھاوار. [دنگی برز:]
ف: بانگ، صدا، صلا، داد، آواز، غو، غیو، عیسه،
داموغ، فریاد، خروش، خرویلہ.

ع: نداء. صياح. نَعْرَة.

[ك: تيهه‌لدان (وهك: شمع‌ه‌لدان له هاوكايه‌كان له ييارى
گورزنه‌دا.)]

ف: شَلَخْت، شَلَخْتَه. (پازدن به حریف در خوسک‌بازی مثلاً.)

ع: طُتَّ، رَكَلَ، نَجَلَ، زَفَنَ، ضَفَنَ، صَحَنَ.

ویندی هدیه.

قلاوت

ل: کوتیاگ. [ناردی ددغلی برژاو].
ف: لوله، لوکه، قاوت، کُبیده، کوپیده.

ع: سَوِيْق، قَمِيْحَة.

ل: قولاًخ، قواخ. [قُبَاخ، قاپور]
ف: پوست، قُبَاخ، قُبَاق.

ع: قشر، جلد.

وینہ ← قابلوخ، قابلوخ فیشہک

قلودان

سیر و صحرا می‌برند، تسمیه‌ی مظرورف به اسم ظرف است.)

ع: كُفَيَّةٌ، رَثْلَةٌ، سَفَرَةٌ.

قاروق

ك: قاره‌قار، قورلاقول، قول، هه‌را، قاله‌قال. [قره‌قر]
ف: چَقْبُلُغْ، قَالَمَقَال، غَوَغَو، غَوَاغَو، هنگامه.

ع: ضَوْضَاءٌ، جَلْبَةٌ، صَخَبٌ، غَذَمَرَةٌ، صِيَاخٌ، غَوَاغَاءٌ.

قاروه

[ك: بری دارتکه وهك چایی لینه‌نریت.]

ف: قَهْوَه.

ع: بُنٌ، قَهْوَةٌ.

وینه

قاروه‌بریز

[ك: ده‌ری قاره برژاندن.]

ف: قهوه‌بریز.

ع: مَحْمَصَةٌ.

قاروه‌نور

ك: چاشت، نه‌مار. [قاره‌تی]

ف: چاشت، چاشتی، نَهار، نَهاره، نَهارِی.

ع: غَدَاءٌ، تَضَحِّيٌّ، نَهارِی.

قاروه‌جوش

[ك: ده‌ریتك كه قاره‌ی تینا ده‌کرتین.]

ف: قهوه‌جوش.

ع: قُمْقُمٌ، رَكْوَةٌ، اِبْرِيقُ الْقَهْوَةِ.

قاروه‌خانه

[ك: دروگانی قاره‌خواردنره.]

ف: قهوه‌خانه.

ع: مَقْهَى، قَهْوَه، حَان، حَانُوت، خَمَارَةٌ.

قاروه‌سینی

[ك: تینه‌لذان (وهك: شقه‌لذان له هارکابه‌کان له یاری

گورزیندا).]

ف: شَلَخْتِیدَن، شَلَخْتِ‌زَدَن. (پا زدن به حریف در

خرسک‌بازی مثلاً.)

ع: مَنَئْ، رَکَل، ثَجَل، زَفَن، ضَفَن، صَحَن.

قارودان

ك: هه‌راکردن. [دبرکردن به هه‌رامه‌را. (وهك: قارودانی دز).]

ف: هوکردن، دادزدن. (هو کردن دزد مثلاً.)

ع: صِيَاخٌ، صُرَاخٌ، ضَجِيجٌ، قَرْعٌ.

قاورمه

[ك: گزشتی سرورمه‌کراوی له ده‌فردا هه‌لگیرا.]

ف: قورمه، قاورمه.

ع: قَشَمٌ، خَمِيطٌ، خَمِيسٌ، حَمِيسَةٌ، وَشِيقٌ، قَلِيَّةٌ،

مُطَهِّي.

قاورکردن

ك: بانگ کردن، چرین، ده‌نگ کردن. [گازکردن]

ف: بانگ‌زدن، بانگ‌کردن، صداکردن، صدازدن،

غویدن، دادزدن، فریادکردن.

ع: دُعَاءٌ، صِيَاخٌ، دُعَاءٌ.

قاوله‌مه

ك: تاسکه‌وار. [قابله‌مه (کاسه‌ی مسین یا تاسکه‌بابی

سردار).]

ف: قابلمه، تاس‌کیاب. (بادیه‌ی سردار یا

تاس‌کیاب سردار)

ع: مَزُودٌ، مَزَادٌ، مَزَادَةٌ.

قاوله‌مه

[ك: خواردنیتك كه ده‌ییم بَز دشت و سه‌یران، ناری

ده‌فره‌كه له خُوراكه‌كه نراوه.]

ف: بَرِوازه، پَرِوازه، قابلمه. (خوراکی که برای

ك: سینی. [ده‌فریکی پانه بز نان و خوان لمسردانان].
ف: سینی، قهوه‌سینی.

ع: صینیه، طبق.

قاورقاور

ك: هرا، قورله، قورلاقورل، قاورقور، ده‌نگه‌شه. [قرقری]
ف: چغیرلغ، غوغو، غواغو، غوغا، هنگامه، وایاوی.

ع: جلبه، ضوضاء، غذمره، صخب.
قاورهیی

ك: هدلوی. [رنگیکه. (رنگی ده‌قاره)].
ف: قهوه. (رنگ قهوه‌ای)

ع: دُبسه، ادبِس، ادکن، آحوی، آحمر قائم.
قایش

ك: ده‌سه‌کشتی، بدلم. [لوتکه]
ف: سُنْبُک، قایق، بَلَم.

ع: قارب، قُلُوکَه، زورق.
وینه—ده‌سه‌کشتی
قایش

[ك: سِرْمه]
ف: نَسْمه، ذوال.

ع: سیر، لَبِب، اِسار، قَد.
قایش تهنک

ك: بدن تهنک. [نموی تهنکی پی له شان ده‌کن].
ف: ذوال تهنک.

ع: حمال، حمالُ البارودة.
وینه—تهنک
قایم

ك: ژنیاک، به‌سیاک. [داخراو، به‌سراو]
ف: بسته، چفت شده.

ع: مغلِق، مُسکَر، مُرْشِج.
قائم

ك: شاریاک، شاریاکهوه. [شاراوه]
ف: پنهان. پنهان‌شده.

ع: مُحْتَفِي، مُحْفِي.
قایم

ك: سفت. پاوه‌جی. [توند، پتور، چیتور، داممزراو]
ف: استوار. ایستاده، پایا.

ع: مُحکَم، رَزین، صَفیق. ثابت، مُستقر.
قایم

ك: پاس. [روستار، ستورنی]
ف: راست.

ع: قائم، غمود.
وینه—زارویه
قایم

ك: پایدار، راویساک. [داممزراو، راورستار (قائم بالذات):
مال، سربزه‌خ داممزراو. قائم بالعرض: تن، به‌هزی
شیوازده راورستاره. (۱)]

ف: ایستاده، پایا، پایدار. (قائم بالذات، یعنی:
جوهر. قائم بالعرض یعنی: جسم).

ع: قائم، مُستقر.
قایم کردن

ك: به‌ستن، ژانن. [داخستن، به‌ستن (ی قوفل، درگا،
سنورق...)]

ف: به‌ستن، چفت کردن. پیش کردن. (قفل یا در، یا
صندوق مثلاً).

ع: اغلاق، ارتاج، ابهام، تغلیق، تسکیر، نَسْم، صَک.
قایم کردن

ك: شاردنره. [داشارین، حشاردان]
ف: پنهان کردن.

ع: اخفاء.

فایم کردن

ک: سفت کردن. پاره‌جی کردن، راونساک کردن. [پشو کردن،

توند کردن. جیگیر کردن]

ف: سفت کردن. استوار کردن، پایدار کردن.

ع: حَزَم، تحکیم، تسدید، تشدید، شَد، احکام.

فایمه

ک: تم‌نگانه. [بی‌دروغی]

ف: تنگنا.

ع: ضیقه، مضیقه.

فایمه

ک: زَرمه، زیاتر. [زَرمه، فره‌تر]

ف: بیشتر، زیادتر.

ع: اکثر.

فایمه

ک: هیچ‌به‌هیچ. [ندَرزان و نبردنوه. (زاراوی یاری شتر نه

که هیچ لایمک نایاب‌تره.)]

ف: قائم، هیچ‌به‌هیچ. (اصطلاح بازی شطرنج

است که هیچ کدام نمی‌برند.)

ع: قائم

قراش

ک: که‌فنگ، لاجوگ، لابی‌ساک، دهرچوگ، دهرکریاک.

[دهرکراو، دهره‌ای‌ترارو، بهرام‌بوسری «گول» له یاری

پشکی‌لندا.]

ف: افتاده، انداخته شده.

ع: حَذَف، محذوف، ساقط.

قناو

ک: کنار، کنیو. [کنیب]

ف: کتاب، نامه.

ع: کتاب، سفر.

قناو خان

ک: کتاو خان. [قوتاخانه]

ف: کتاب‌خانه، دبستان.

ع: مکتب، مدرسه.

قتوفت

ک: قلوبل. [کله‌کله، خولیا]

ف: جنب و جوش، خارخار.

ع: قَلَق، خَلْجان.

قخ!

ک: عیش! قخه! [کخه! (وشی بیزار کردنه که مندالی له

خواردنی شتیک پی ده‌گیرنوه.)]

ف: ویک! کخ! کخه! شه! (کلمه‌ی تنفیر است

که اطفال را از خوردن چیزی نهی کنند.)

ع: تُف!

قخه! - قخ!

قو

ک: قه‌لبیر، قه‌لبیر، خنچکه، ناز. [له‌نجولار]

ف: قر، غریبل، شکنه، گرشمه، ناز، تیپاش.

ع: تَخْطُل، دَلال، تَغْطِج، تَغْمَن.

قو

ک: مهرگومیر، قاتوق. [بشیر (وه! مردنی به کومه‌لی

گیانداران.)]

ف: مرگ و میر، ازمیان رفتن. (مرگ عمومی

حیوانات مثلاً.)

ع: سَواف، نُقان، عاهة، مَوْتان، جارف، وِباء.

انقراض.

قراش

ک: توا، قاش. [توی]

ف: تراش، تراشه، بُرش، بُرینه.

ع: شَرَحَة، خِرْعة.

قراش قراش

ك: تواتوا، قاش قاش. [توی توی]

ف: تراش تراش.

ع: مُنْشَرَح، مُخْرَج.

قرآن

ك: شا، پاشا. [سولتان، قمران]

ف: شاه، پادشاه...

ع: مَلِك، سُلْطَان.

قرآن

ك: نابودی. [بنبر برون]

ف: نیستی، نابودی، نابودشدن.

ع: سَوَاف، جَارِف، اِنْقِرَاض، اِنْعِدَام، هَلَاك، فَنَاء.

قرآن

ك: هتای خراب. [نورانی خراب لیدان]

ف: مُرْغَوَا، فال بد، مژده‌ی مرگ.

ع: نَعِي، نُعِيَان، تَشْوُم، تَطْلِيْر.

قرآنی به گوینچه‌یا

ك: قیرانی به گوینچه‌یا. [به دنگی برز پیتی رت.]

ف: توی گوشش صدا زد.

ع: قَرَّيْ اُذْنِيْهِ.

قرب

ك: برین، شکان. [دسکنه (درو کردن به دست).]

ف: شکستن، بریدن، درویدن، (درو کردن با

دست)

ع: حَشْ، حَصَد.

قرب

ك: قربه. [دنگی بران یا شکان.]

ف: صدای بریدن، صدای شکستن.

ع: قُرْطَة. هَزِيم.

قویه

ك: قوته، پرچه. [دنگینکه. (دنگی پیرانی گوریس یا

شکانی دار.)]

ف: پرت. (صدای گسیختن ریسمان یا شکستن

چوب مثلاً.)

ع: قُرْطَة، هَزِيم.

قوت

ك: جلف، جرت، هدرزه. [بلع، گمزه]

ف: قوت، جرت، قَلْتُ، قَلْتَه، قَرْتَه، قَرْتِي. قَرْتَبَان،

قَلْتَبَان، قَلْتَبُوس، هَرَزَه.

ع: جلف، سَفِيْه، اَبْلَه. دِيُوْث.

قوتان

ك: پرچان، پیرین. قه‌چی کردن. [پیراندن. به مقصد

برین]

ف: گسیختن، گسیخته کردن، بُریدن، اَنجیدن،

گرفتَن.

ع: قُرْط، قَطْع، قُرْض، حَذَف، قَصْ، قَذ. غَمَز، اِخْلَاج.

قوت‌کردن

ك: قرتان، قَت‌کردن. [برین. دهرایشتن]

ف: بریدن.

ع: قَطْع، قُرْط، قُرْض، حَذَف، اِسْقَاط.

قوتکه

ك: پچرکه، ریزه، تَزِي. [لَت، ورده]

ف: پاره، تیکه.

ع: قُطْعَة. مُزْجَاة.

قوتصافه

ك: گهمره، که‌میلَه. [چلکی رقبوی دست و پی و

لورت.]

ف: کَرَه، کَمَرَه، پینه، قرسنه، کیخ، کَلْخَج، شوخ،

شَغَه، شَغَر، بَهْرَك. (چرک دست و پا و بینی)

ع: كَنْب، كَلْع، نَغْف، قَرَف.

قورتماخەي گزيچكە

ك: سراخە، چلك گويچكە. [دەنگى گوي.]

ف: زەھو.

ع: آف، صىلاخ.

قورتماخەي لووت

ك: كەمىلە. [چلى وشكەربور.]

ف: قىرسىنە، كەمە، پىنە. [پىنەي يىنى]

ع: قىرف، ئىفف.

قورە

ك: قىرە. [دەنگى پىچرانى تىغاف و شى تر.]

ف: پىرت. [صدای گسىختن رىسمان يا چىز]

دىگر)

ع: قۇتە، ھىزم.

قورەقوت

ك: قورەي زۆر، دەنگى مەرىشكى كى. [قورەقوت كورەنى]

مەرىشك.]

ف: قورەقوت، قۇدۇد. [قدقد كورەن مرغ]

ع: قىرق.

قورەقورە

ك: خورۇج خورۇج، خرمۇچك، خرمۇتە، خورۇچك، كورۇچك.

[كەركەگە، كورۇچنە]

ف: جىرندە، جىرندو، كىركى، كىركىرك، كىركىن.

ع: غۇسروف، غۇسروف.

قورنى

ك: قور، ھەرزە، جلف، جىرت. [بىل، گەمۇه]

ف: قور، جىرت، قورنى، ھەرزە.

ع: جلف، سىقىە.

قورنىيان

ك: پىرچىيان، پىرچىيان. [قورنى، پىرچىيان]

ف: گىسىختن، گىسىختەشەن، بىرىدە شەن.

ع: انقراط، انىقات، انىتار، انىتاك، انىتال، انىرات،

انقصام.

قورنىكەفتن

ك: مردن، قاتوقى، تەلوو بورىن، لەناوچورىن، قىھاتىن. [بىنەپىر]

بورىن]

ف: نىستەشەن، نابودشەن.

ع: انقراض، انقصام...

قورنىتە - قەتەزەن

قرچ

ك: قرچ، قرچ. [چورنىكە بەمۇزى سورتانەو. ھەروھە:

گەرمەي زۆر.]

ف: بىخس، بىخس. سوزش.

ع: كىرش، تىقىش. كىپىب.

قرچانن

ك: قرچانن، قرچانن. داخ كورەن. [قرچ كورەن بە ھۆي]

سورتانەو. ھەروھە: گەرم داهىتان.]

ف: بىخسانەن. سوزانەن.

ع: تىكىش. تىلىپ.

قرچانەوھە

ك: بىرۇانەو. قرچانەو. [بىرۇانەو بە دەرمان بىر خورەن]

وستان. ھەروھە: قرچ كورەن بە سورتانەن.]

ف: سوزانەن. بىخسانەن.

ع: تىلىپ. تىكىش.

قرچوبىرۇز

ك: قرچوبىرۇز. [دەنگى سورتانى ھەندى شت. (دەك: دەنگى]

بىرۇانى گۆشت يا سورتانى خورەن.)]

ف: سوزش، سوزش و بىرشتەن. (صدای كىباب]

شەن گۆشت، يا سوزختەن نەك مەثلە.)

ع: حۇرقە و التىھاب.

قرچۆل

ك: قرخول، وشكه و بيوگ، لهې. [دالگوشت، لاواز]

ف: پخسیده، پخسان، لاغر.

ع: مُنْكَرَش، مُتْقَبُض، ذاوي، ذابل، هِم، ضامر.

قرچوله ← **قرخوله** [بېرککړای «قرچول»] (تصغير «قرچول» است.)

قرچوهوړ ← **قرچوبړيز**

قرچه

ك: ... چوڅه، سړوتيان. [دښځی سړوتانی همدی شت.

(وله: دښځی برژانی گوشت یا خوی له ناگردا.)]

ف: سوزش، سوختن. (صدای برشته شدن

گوشت، یا نمک در آتش مثلاً.)

ع: حُرَقَه، لَوْعَة، اِلْتِهَاب.

قرچه قرچ

[ك: قرچی زړ. (وله: دښځی سړوتانی خوی له ناگردا.)]

ف: سوختن. (صدای سوختن نمک در آتش مثلاً.)

ع: احتراق.

قرچه قرچ

[ك: قرچی زړ. (دښځی سړوتانی پلټنې چرای گمرچه کی

تېرېو یا دښځی رڼی داخ که نارۍ لی پڅاییت.)]

ف: چک چک. (صدای سوختن فتیله ی چراغ

گرچکی که تر شده باشد یا صدای روغن داغ

که آب بر آن بپاشند.)

ع: ...

قرچ هه لائن

ك: چرچ هه لائن، چرچیان، قرچیان. [چرچ ر لوج بوون.]

ف: پخسیدن، پخسیده شدن.

ع: تَكَرُّش، تَقْبُض، تَذَوِي، تَذَابُل.

قرچیان ← **قرچ هه لائن**

قرچ

ك: لهې، قرخول، قرچول. [لاواز، دالگوشت]

ف: لاغر.

ع: ضامر، ذاوي، ذابل، قِرْق.

قرخن

ك: مرخن، پرخن. [كسټك كه له كاتې هڼاسه داند

سنگی خره خړی لټوه دیت.]

ف: خرخړو. (كسی كه هڼگام نفس زدن

سینه اش خراخر كند.)

ع: خَار، كَار، غَاط.

قرخن ← **قرخ**

قرخول

ك: قرخ، قرچول. [دالگوشت، لاواز، سیس]

ف: لاغر. پخسیده.

ع: ضامر، ذابل، ذاوي، مُنْكَرَش، مُتْقَبُض، قِرْق.

قرخوله

ك: قرچوله. [ره له لوی بېووك.]

ف: لاغر ك.

ع: ضَوِيْم، ذَوِيْل.

قرخه

ك: مرخه، پرخه، لرخه، خره خړ. [دښځی خره خړی گمروو.]

ف: خُرْخُر، خراخر.

ع: كَرِيْر، خَرِيْر، غَطِيْط، حَشْرَجَة.

قرخه قرخ ← **قرخه** [قرخمی زړ. (دووبار موندنوه کسی لاسر

زړوونښتی.)] (تکرار برای تکیه است.)

قودان

[ك: جوزه سمایه كه. (تنگ بادان)]

ف: قودادن. (چرخ دادن كفل)

ع: تَغْمُن، تَغْنُج، تَرْقُص.

قرژانگ

ك: قارژنگ. [قرژال]

ف: چنگار، چنگار، کلنجار، کلنجک، کلنجگ،

خرچنگ، کنگاج، کنگاش، پنج پا، پنج پایه،

پیچ پا.

ع: سرطان، مَکوی.

وینه

قورقه

ک: خرخره، [به کره، خلیتکه]

ف: قورقه، غلتک، چرخک.

ع: بَکَره، دولاب.

وینه ← خرخره

قرم

ک: نیاز، هروس، [مرخ]

ف: کُرتاخ، نیان، آهنگ، مَلچکا، بیسج.

ع: عزم، هم، قصد، اراده، نیّه.

قرمز

ک: سور، [رنگیکه، وک: رنگی خوتن].

ف: قرمز، سرخ.

ع: احمر، قانی.

قرم قایم بوون

ک: نیاز تونبوون، [مرخ خوش کردن]

ف: کُرتاخ تَنَد شدن، آهنگ اُستوار شدن.

ع: جزم العزم

قرموهوز

ک: گرمهوز، [قرمی زور، گرمی زور].

ف: غُرنبه، گُرنبه، گُرمب، گُرمب.

ع: لَجِب، هزیم، هدید.

قرمه

ک: ... گرمه، قریه، [دنگی هندی شت، وک: دنگی هور]

یا (وک: دنگی شکانی دار.)

ف: گُرنبه، غُرنبه، (صدای شکستن درخت

مثلاً.)

ع: هزیم، هزم.

قرمه قرم

ک: قریه قرپ، [قرمی زور].

ف: گُرنب گُرنب.

ع: هزیم.

قرنجان

[ک: شکاندنی زور کم، درز تیخستی کم.]

ف: بشکلاندن.

ع: اقرات، تقریت، حرص.

قرنجیان

[ک: قرنجان]

ف: بشکلیدن.

ع: قُرت، قُروت، قرط، انحراص.

قرووش

[ک: پینج شایی کمتر له یک قران، واته: پانزه شایی.]

ف: قرووش، غرووش، (یک قران پنج شاهی کم،

یعنی: پانزده شاهی.)

ع: قرش، غُرش، (أَرْبَعُونَ بَارَةً)

قره

ک: دهقره، شه کهراو، دهنگه شه، [دهمقاله]

ف: شَنگ، آفند، شُکراب.

ع: نِقار، نِزاع، جِدال، نِفار، کُدورَة، اغیرار، دَعوی،

نَقرة.

قره

ک: دواگین، [دواگین کس له یاریدا.]

ف: پسین.

ع: آخیز، عَقیب، تالی.

قره ← قران

قرهاتن

ك: له ناوچوون، تەواو بوون. [بەسەر بوون]

ف: نایست شدن، نابود شدن.

ع: انقراض، هلكاء، هلكة، هلاك، فناء، موت، انعدام.
قرین

ك: هاوار کردن. [قیانندن]

ف: جیق زدن، داد زدن.

ع: نعیق، صیاح.

قرین - قران
«قزل»

ك: سوركەرە، سوركەرگە. [سووری مەیلەوشین. (وشەیدەکی
تورکیە).]

ف: سُرْحَن. (ترکی است)

ع: أبرش، أحمر.
قُر

ك: پۆپ، زلف، موری سەر. [تورکسەر]

ف: گیس، گیسو، بسوته، گلاله، کوپله، ژلف.

ع: لَمَّة، عَثْوَة، شَعَر.
قُر

ك: قُر، كەف. [كەفی سەر ترشی.].

ف: كَف. (كەف ترشی)

ع: رَغْوَة، رَغْوَة.

قُرَالكە

[ك: بۆلەندەیدەکی گەرمیان نشینە.].

ف: پڕندەیی است گەرمسیری.

ع: ...

قُرەسەرە

ك: جَنَزَكە، عەجەنە. [جەنَزكە، ئەجەنە]

ف: جَن، أَجِنَة.

ع: جَن.

قُرە

ك: كەف، قُر، كەف. [كەف كەردنی شەمەنی ترش.].

ف: كَف، گاز. (كەف كەردن مایع ترش)

ع: رُغْوَة، رُغْوَة، رُغْوَة، ثُمَانَة، غَاز.
قُرە كەردن

ك: تورشیگ، تورش. [قُرە كەردو، ترش (وەك دزی

قُرە كەردو).]

ف: تُرَش، تُرَشیدە، تُرَش شەدە. (دوغ مثلاً)

ع: خَازِن، حَامِض.

قُرە كەردن

ك: تورش بوون، تورشیان. [ترش بوون]

ف: تُرَشیدن، تُرَش شدن.

ع: خُرُور، تَحْمُض، تَغْوُن.

قُسپ

ك: رەی، قۆرت، تاسیر، مسیرەت. [كارسات، بەلا]

ف: آسیب، آزار، زیان.

ع: وِيل، وِيلَه، بَلِيَّة، حَادِثَة، مُصِيبَة، مُضَرَّة، صَدَمَة،
نَائِبَة، كَارِثَة، فَاجِعَة، فَادِحَة.

قُسِر

ك: نەزەك. [نەستێر (گیانەداری نەزەك).]

ف: سَتْرُون، أَسْتْرُون، أَهْزُون، نَازَايَنده، بَارَنیاوَر.

(حیوان باریار)

ع: وَدَمَاء، عَقِيمَة، عَاقِرَة.

قُسِر

ك: بێ بەر. [بێ میوه (درەختی بێ بەر).]

ف: بوە، بێ بار. (درەخت بێ بار)

ع: غَیر مُثْمِر.

قُسِر

ك: زۆر. [نابەدڵ، ناچار]

ف: شَمپوَر، زوَر.

ع: قُسِر، قَهَر، جَبَر، اجبار، اِكْرَاه، كُرە، كُرە.

فـسکل

[ک: گرگل (به یکیکه له بهره کانی دارمازور).]

ف: فُسْتَل. (ثمری از ثمرهای درخت مازوج است.)

ع: فُسْطَل.

فـسن

ک: کد-ک، کوچکچن. [بردچن، وشکه کد-ک (بسی) قور].

ف: سنگ چین. (بدون گل)

ع: قُتْرَة، رُحْبَة، شَمَالَة، تَحْجِیر.

وینه-غزن

فـسن-قیست

فـسه

ک: وته، واته، گاله، دوین، راز. [ناخارتن، پدیف]

ف: سخن، گُفت، گُفته، گُفتار، گُپ، گُپته، گُبتار، رند، دَم، چَخ، چَغ، چَک، سَخُون، سَتَخُون، نوله، سروا، چامه، مرخسه.

ع: قول، کلام، حَدِیث، ذِکْر، صُحْبَة، مُذَاكِرَة، قِصَّة، حِکَايَة، اُسْطُورَة.

فـسه بـاف

ک: بوختانکر، قسه هه لبهس. [کسیتک که درو به دم خه لکوره دهیت].

ف: سخن بـاف، پلمه بـاف، چفته باز.

ع: خُطْرَب، مُتَقَوِّل، کَذَاب، بَهَات، بَهوت، مُفْتَرِی. فـسه بهر

ک: قسه هه لچن. [شورفار، دورزمان]

ف: چُغَل، سخنبِر، سخنجین.

ع: هَمَار، نَمَام، دِیْبُوب، واشِی، عِیَاب، مُعْتَاب.

فـسه بهر

ک: قسه هاره، باسهر. [دورزمان، شورفار]

ف: سَخَنْجِین، آیشه، آیشته...

ع: نَمَام، اَسَاس، جاسوس، رائد، داسوس، فاشور، نَجَث، نَجَاث، فَحَاص، مُفْتَش، فُسَاس، جَسَاس.

فـسه فال

ک: به دروژ، به درزان. [قسرِق]

ف: تلخ گو، تلخ زبان، بدگو.

ع: مَرُ الکلام.

فـسه هالیهووک

ک: قسه زان، زانا. [تینگه یشتور، زهین پودن]

ف: سخن شنو، سخندان، سخن گیر، سخن یادگیر، گوش آوا، دانا.

ع: فهِیم، سَرِیْعُ الْإِنْتِقَال، حَدِیدُ الذَّهْن.

فـسه ده ره آوردن

ک: درزدان. [قسه هه لپستن]

ف: سخن بافتن، دروغ گفتن.

ع: اِخْتِلَاق، اِبْتِشَاك، اِفْتِرَاء.

فـسه سرد

ک: سردروژ. [پدیف ناخوژ]

ف: سخن سرد، سردگو.

ع: بارِدُ الکلام، وَقِیْحُ البیان.

فـسه قووت دان

ک: قسه خواردن، قسه نه کردن. [قسه خواردنوره له بهرام بهر

کسیتکوره].

ف: خواری خوردن، خواری کشیدن، دم نژدن.

ع: تَحَلُّ، تَذَلُّ، تَوَاضُع، خُضُوع، تَهَاوُن، هَوْن.

فـسه کردن

ک: رتن. [ناخارتن]

ف: گفتن، چخیدن، چغیدن، چکیدن، دم زدن، سخن گفتن.

ع: لُطَق، تَقْرِیر، تَکَلُّم، بَیَان، رُجْمَة، نَبْسَة، تَفْوَه.

قسه وتن

ك: بدد وتن، خراو وتن. [قسهی ناشیرین گوتن به كسیك.]

ف: بد گفتن، ناسزا گفتن.

ع: نطف، تنطیف، انطاف.

قسهه[چنین]

ك: قسه بردن. [دورزمانی، شورفاری]

ف: چُقَلی، سخن چینیی، سخن چیدن.

ع: هَمَارَة، نَمِیمَة، دَبِیْبَة، مَبْرَة.

قسهی ناسمانی

[ك: نمراماشتی خودا.]

ف: نوی، نُپِی، نُپِی، فراتین، گفتار آسمانی،

گفتار خدایی.

ع: كَلَام سَمَاوِی، قُرْآن، كَلَامُ الله.

قسهی قال

ك: رتهی تال. [قسهی روق.]

ف: لَنگاك، سخن تلخ، سخن تند.

ع: كَلَام مُر، قَوْل حَاد.

قسهی نامهربووت

ك: هه لیتوپه لیت. [قسهی بی مانا.]

ف: سَنَسَان، سَنَسَن.

ع: شَذَر، أَبَاطِیل، غَیْر فَصِیح، غَیْر مَرْبُوط.

قشقه په

ك: زاخی، قه له باز له. [بالتدیه کی بنایانگه.]

ف: كَسَك، كَشَك، كَشَكْرَك، كَشَكْرَه، كَرَكْرَك،

غَلَك، عَكَك، عَكَك، عَكَه، غَلَبَه، كَجَلَه، كَلَاژ،

كَلَاژاره، قَلَاژاره، قَلَاژاره، قَالَنَجَه، زَاغچه، كِلاغ

پیسه.

ع: عُقُق، قُعُق، كُندس، غُرَابُ الْبَیْن.

وینه

قشلاق

[ك: دپی بچوك كه له دپیه کی تر داپراوه.]

ف: قشلاق. (ده كوچك كه جزو ده دیگر باشد.)

ع: قَسَة، قُرْیَة.

قشلاق

ك: گهرمه سیر. (زیددی نیتلاخ) [گهرمیان (برامبیری

کوستان).]

ف: گرمسیر، قشلاق. (ضد سردسیر)

ع: دَعْصَاء، جُرُوم.

قشله

[ك: قُژله، سربازخانه (بنكی دسته یك سرباز).]

ف: قشله. (جای یک دسته سرباز)

ع: ثُكْنَة.

قشغ

ك: ریخت، سرشت. [دیمین، تمحر، سرشت]

ف: آبیر، ریخت، سرشت.

ع: هَبُولی، ترکیب.

قلوبل

ك: قتوفت. [خولیا، كه له كه له]

ف: خارخار.

ع: خَلْجَان

قلهات

ك: روق، كلفتی، بارسایی. رئیس. [نستورایی، قباره]

ف: كلفتی.

ع: حَجَم، ثَخَن، قَلَة، كَمِیَة.

قلیان

ك: قه ننه. [قنده، نیرگه له]

ف: قلیان، غلیان.

ع: قَلِیَا، غَلِیُون.

قلیانلوی

ك: نیرگه له. [قهنه ی ناری.]

ف: قلیان آبی.

ع: نارجیله، غلیون.
وته

قلیان دهیمی

[ک: جۆره نامراز تکی دووکل کیشانه له پیپ گموره.]

ف: چُتُق، چُتُق.

ع: ماسوره.

قلی بلی

[ک: تیکه لوی پیکسل، شره پشیله (وهک) نووسینی

تیکه لوی پیکسل.)]

ف: قلی ولی، درهم برهم. (نوشتن درهم و برهم
مثلاً.)

ع: مَشووش.

قلی

[ک: نهوی پاش تواند نهوی کانزا له بنی ده فردا ده میتیتیره.

(خلتهی کانزا.)]

ف: قلیمیا، اقلیمیا، درد کانی. (سوختهی فلزات)

ع: اقلیمیا.

قلینچک

ک: قلینچکه، جووچکه، قنچک، بسن جووچکه. [کلك.

دسکی باریکی تری و میوژ. هروها: بنی کلك]

ف: دُم، دُنَب، دُمغز، دُمغز، دُمغازه، دُنَبغزه،
دُمچه.

ع: دُنَب، قمع، عَجَب، عَسِيب.

قلینچکه

ک: جووچکه. [کلك]

ف: دُم، دُنَب، دُنَبال، دُنَباله، شَم.

ع: دُنَب.

قلینچکهی پهلهوهر

ک: قنچک. [کلینچکه]

ف: غَزه، غازه، دُنَبه ی مرغ.

ع: زِمَجی، زِمَکی. قَطَن، قَصَرة، افنیک.
قَلت

ک: قَلته، قول، جوش. [قوتی ناری گهرم.]

ف: جوش.

ع: عُکوب، خُقیق، غُرغَرة، غُلیان.

قَلته

ک: قَلت، قول، قول، جوش. [قوتی ناری گهرم.]

ف: جوش.

ع: عُکوب، کَتیت، نَشیش، نَصِیص، خُقیق، اَزیز.

هَزیز، غُلیان، غُرغَرة، فَوارة... .

قَلته

ک: ژَنجیز. [بی تامروس]

ف: کُردنک، قَلتَبان، قُرتَبان، کُرتَبان، غُرتَبان،

زَن جَلب، زَن بَمزد.

ع: دِیوُث، قَوا، قُرتَبان.

قَلته قَلت

ک: قَوتله قول، جوش، جوشان. [قوتله قوت]

ف: جوش، قُلُق، قُلُق، جوشیدن.

ع: عُکوب، اَزیز، هَزیز، کَتیت، نَشیش، نَصِیص،

کَشیش، بَقَبَقَة، غَطَطَطَة، غُرغَرة، غُلیان، فِیحان،

فَوَاحان، فَوَاحان، مَدَاجان، نَفَتان، ثَقَلی... .

قَلتیان

ک: قَوتلَدان، جوشیان، قَوتلَدان. [قوتله کردنی ناری گهرم.]

ف: قُلُق زدن، جوشیدن.

ع: عُکوب، نَشیش، کَشیش، اَزیز، هَزیز، نَصِیص،

کَتیت، ثَقَلی، غُلیان، مَدَاجان، فَوَاحان، فِیحان، فَوَاحان،

نَفَتان، غُرغَرة، غَطَطَطَة.

قَلم

ک: لَیژ، لَیژوبوون، رَژیان. [قَلپ، رَژان]

ف: رِیختن، سَرازیوَرشدن.

ع: سُكُوب، اِنْسِكَاب، اِنْصِيَاب، تَجْخِي، صَبّ،
كُوب، تَرُوْق، تَرِيْق، رِيْق.
قلم

ك: قلمه. [قلمه (دنگی رږانی ناری كوزه).]
ف: صدای ریختن كوزه آب.

ع: ...
قلمه

ك: قلم. [قلمه (دنگی رږاندن).]
ف: صدای ریختن.

ع: ...
قلمه و بون

ك: لیژوبون، رږان. [قلمبونوه، رږان]
ف: ریخته شدن، سرازیر شدن.

ع: تَجْخِي، سُكُوب، كُوب، تَرِيْق، اِنْصِيَاب،
اِنْسِكَاب.
قلمه و دان

ك: لیژودان، رږان. [قلم كردنوه، رږاندن]
ف: ریختن، سرازیر کردن.

ع: صَبّ، جَخو، جَفَا، كَبّ، اِسْكَاب، اِنْكَاب، اِرَاقَة.
قلیلو

ك: رهشزاخ. [زاجی رهش].
ف: قلیا، قلیاب، کلیا، ریلو، شَخار، شَخیره، زاگ
سیاه.

ع: قَلِي، مِلح القَلِي، زَاجُ الاسَاكِفَة.
قلیش ← **قلیش**
قلیف

ك: خلیف، خَلاف، كِلَاف. [كالان]
ف: نیام.

ع: غَمَد، غِلَاف، قِرَاب.
قلیف

ك: خلیف، خَلاف، پَزَس. [توړكل]

ف: پوست.

ع: قَلَف، قُلْفَة، قُلَافَة، كُمَة، قَشَر، غِلَاف.
قلیف شکوفه

ك: كاسه، قوزاخه. [بیرگه گول]
ف: گوزه، غوزه.

ع: كَم، خَرِيطَة.
قلیه

[ك: چیشتیکی بڼاوبانگه به گوشت و دانویله
لیدنیریت.]

ف: كَسَك، تَفَشِيلَة. (آشی است معروف از
گوشت و حبوبات می پزند).

ع: قَلِيَة.
قلم

ك: راس، بدل. [هستار. رهپ]
ف: ستیغ، ستیغ، راست.

ع: قَائِم، مُنْتَصِب، مُتَمَثِّل، مُنْتَعِظ، مُسْتَقِيمُ الْقَامَة.
قنچ

ك: قوت، قیت. [زوق]
ف: برجسته.

ع: بَرَز، مُبَرِّز، مُتَشَخِّص.
قنچ دانیشتن ← **قنچكان**

قنچك

ك: قَلِينچك، قَلِينچكه، جَووچكه. [دسکی باریکی هندئ
میوه (وك: قنچکی تری).]

ف: دُم، دُنباله. (دنباله ی انگور مثلاً).
ع: دُنْب.

قنچك

ك: قَرَتك، كَم. [توزتك]
ف: تیکه، پاره، كَم.

ع: قُطْعَة، قَلِيل.
قنچكان

ل: قنچکه، جنچکه، چنچکان، چیچی، قنگدانه زهوی.

دهسه زوانی. قنچ دانیشن. [چیچکان، هلتروشکان]

ف: چُنْباتمه.

ع: قُرْصاء. اقعاء. احتباء.

وینه: چنچکان

قنچکه ← **قنچکان**

قنچکه سلام

[ل: باشکینو (زیکه به که له پیلوری چار یا له ده موچار

دبردیت.)]

ف: گل مژه. (جوششی است در پلک چشم یا

رخسار پیدا می شود)

ع: وَدَقَه، وَدَقَه.

قنگ

ل: سیک، پیزی، کومی، تریزه، بیخ، قون. [کۆم]

ف: سَرین، سَرُون، کون، شیب، بَنَرْجا، ته، بیخ.

ع: اِسْت، سَتَه، مَکوة، نَبَاة، مَقْعَد، مَنْتَجَة، مَنْتَجَة،

مَنْتَجَة، سافله. اصل.

قنگانیسک

ل: نانیسک، نانیسک. [ننیشک]

ف: آرن، آرننگ، آرنج، آرنج، آرت، آران، وارن،

اشکوب.

ع: مَرْفِق، مَرْفِق، رُج.

وینه: سالتون (۱)

قنگ چاو

[ل: تیلی چار (برولای لوت یا برولای گوتیکه.)]

ف: پِیغَله، پِیغوله، کنج چشم، گوشه ی چشم.

(طرف بینی یا طرف گوش)

ع: مَأَق، غَرَب، لِحَاظ، حَقِیم، مَوْخَرَة. (مَقْدَم العین،

مَوْخَر العین)

قنگ چاوی پی دا

[ل: به تیلی چاو روانی.]

ف: به گوشه ی چشم نگریست.

ع: لَحَظ.

قنگ خول دان

ل: قه لبیره، قردان، قنگه هاته کائن. [کمبربادان،

له بولار]

ف: کچول، کاجول، تیباش، غریبله.

ع: تَغْلُج، تَرْقُص، تَغْمَن، تَدَل، تَبازی.

قنگ دانه زهوی

ل: چنچکان، قنچکه، قنچکان. [قنگه اتس (ولک:

هلتروشکانی سگ.)]

ف: چنْباتمه. (نشستن سگ مثلاً)

ع: اقعاء.

وینه: چنچکان

قنگر

[ل: کنگر]

ف: کَنگَر، سَرَم، هیشَر.

ع: شَوکی، اَرْضِی شَوکی، حَرَشَف، حَرَشَف.

حَرَشُوف، عَکُوب، هَیْشَر، هَیْشَر.

وینه

قنگر و ماس

[ل: کنگر ده کولتین و ماستی پیندا ده کمن و ده یغون.]

ف: کنگر و ماست. (کنگر را پخته ماست می زنند

و می خورند.)

ع: ...

قنگره زا

[ل: کتیره ی کنگر.]

ف: کَنگَرَزْد، کَنگَرِی. (صمغ کنگر است.)

ع: صَمَغ الحَرَشَف.

قنگلاشک

قنگ هه لته کانی

ل: قه لیه. [قنگ بادن.]

ف: کچول، کاجول، کاجولیدن، لَشکیدن، شَنیدن.

(کون جَنبانیدن)

ع: عَظَب، تَبَازِی.

قنگ هه لته کینه

ل: نِیسَته. [بهرگایله: بالتدیه کی بچوکه.]

ف: دُمَتک، دُمسیجه.

ع: دُعَرَة، اُعْطَوِیَة، صَعَوَة.

وینه-نِیسَته

قنیات

ل: نهوس کوژی، سازگاری. [به کم رازی بوون، سازان]

ف: توسَنگ، کُرسَنگ، کُرسَنج، خُرسَند،

جین کُشی.

ع: قَنَاعَة، قَنَاتَة.

قوالی

ل: قاره قار، قورله، خوالو، ههرا. [قِرَقِر]

ف: غَوَاغُو، غَوَا، هنگامه، غُلْغُلَه، قالمقال،

دادوبیداد.

ع: ضَوْضَاء، لَقَط، صَخَب، غَوْشَة، بَوْش، جَلَبَة.

قوبه مره

ل: جوهره. [بالتدیه که.]

ف: چکاوک.

ع: اَبَوَالْمَلِیح، قُبْرَة.

قوبکه

ل: قوبکه. گومهز. [سری خری شتی باریک. ههروهه:

گومبیت]

ف: قُبْه، گُنَبَد، حُنَبه، شَنَب.

ع: قُبْه.

وینه-تَپَر، تاق A

قوبکه

ل: قنگه دِرَک. [بته قنگری وشکی بابرده.]

ف: کنگر خار، باد بَرک. (بته ی خشکیده ی کنگر

که باد آن را به هر طرف می برد.)

ع: هَیْشَر، هَیْشَر، وَرَقُ الخَرْشُوف.

قنگه خشکی

[ل: رزشتنی مندا لسم قنگ.]

ف: خَز، غَز، خَزیدن، غَزیدن. (با کون راه رفتن

بچه)

ع: حُبُو، رُخُوف، رَحْفَان.

قنگه خشکی

[ل: قنگه خلیسکی (خزان لسم تپزلکوه بهر خووار.)]

ف: چپچله، تَر تَرک، لَخْشَک، خَزیدن. (لیزیدن

از بالای تپه به پایین)

ع: رُحْلُوْفَة، رُحْلُوْفَة، رُحْلُوْفَة.

قنگه خور و که

ل: نالوش. [خوروی کۆم.]

ف: خارش.

ع: حَکَة.

قنگه دِرَک

ل: قنگلاشک، قنگه دِرَک. [گه لای وشکی کنگر.]

ف: کنگر خار، هیشرخار. (برگ کنگر خشکیده)

ع: وَرَقُ الخَرْشُوف، شَوکُ الخَرْشُوف، هَیْشَر.

قنگه زه

ل: پشته، هُوز. [بنسماله، ره گنز]

ف: نَزَاد، خاندان، خانواده.

ع: جیل، قَوْم، عَشیره.

قنگه وتولور

ل: تولور، درِژو بوون، درِژ کِشیان. [راکشان]

ف: دَمَر، دراز کشیدن.

ع: جَنج، ضُجج.

ك: قوبكه، گره. [گزی سر بیاخ.]

ف: مَهْجِه، ماهچه، مَنجوق، مِهَر، گوی، سر بیرق. (گوی سر بیرق)

ع: قُبَّة.

وینله مویه

قوبول

ك: قوبول مهنكل، قلیاندار. [جنگی نامرازی تایبستی

قلیان کیشان که قلیاندار له نسپی دهنیت.]

ف: قُبُل، قُبُل مَنقَل، قلیان داری. (قُبُل و مَنقَل که قلیاندار به اسپ می زند.)

ع: صُوان، مُحفَظَة.

قوبول مهنكل

ك: قلیاندار، قوبول. [جنگی نامرازی تایبستی

قلیان کیشان که قلیاندار له نسپی دهنیت.]

ف: قُبُل مَنقَل، قلیان داری.

ع: صُوان المَنقَل، صُوان القلیان.

قوبول

ك: ده برخت. [شله، جوړه لینانیکي برغمد.]

ف: دَم پُخت.

ع: دَم پُخت.

قوبكه

ك: قوبكه، گومره. [سری خری شتی باریک. همرهها:

گومبت]

ف: قُبَّة، گُنَبْد، گُنَبْذ.

ع: قُبَّة.

وینه - تیز، لاق A

قوبكه

ك: قوبكه، گره. [گزی سری نالا.]

ف: مَهْجِه، ماهچه، مَنجوق، سربیرق، گوی

بیرق.

ع: قُبَّة.

وینله مویه

قوبول

ك: قوبول، هروشه، لاف، فیز. [خزه لکیشان]

ف: قُبَز، لاف، گزاف.

ع: قِیش، اِجاس، تَکَبُر، تَفاخُر.

قوبان

ك: چال بون، چال داکه تن، به ناواچون. [قوبان]

ف: گود شدن، فرو رفتن، قُپیدن.

ع: تَقَعُر، تَغُور.

قوت

ك: قیت، قنج، بهرز، بولون، قوز. قول. گت. [زق، زوپ]

ف: ستیغ، ستیخ، بلند، برجسته.

ع: ناشن، رَفیع، مَرْتَفِع، ناتن.

قوت

ك: قهتیز. [لسر هست، تیپینکمر]

ف: بیوس.

ع: مَقْرَصْد، مَقْرَب، مَنقَطَر.

قوت

ك: هرزه، گرج. [قوت. گیل]

ف: قُد، غُد، غُت، غُدنگ، غُدَقَر، نادان، غُدَقَر.

ع: مُتَهَوَّر، جَسور، اَبَلَه، اَحْمَق.

قوتابی - شهکه ریوړه

قوتار

ك: ناسوده، رسگار، نازاد. [رزگار، خلاس]

ف: آسوده، رستگار، رسته، رها، آزاد، شگاله.

ع: فارغ، خلاص.

قوتلوی

ك: شاگرد، خونهوار. [قوتابی]

ف: ورد، میلاو، شاگرد، دبستانی، دانش آموز.

ع: مَكْتَبی، تَلْمِیْذ، مَتَعَلِّم.

قوتایی

ك: بولوننى، قوتزايى، قولايى، گتايى. [زهقايى، زىيائى]
ف: بُلندى، بَرجستگى.

ع: شَنز، اَرْتِفاَع، نُتُو، اِنْحاب.

قوتب

ك: كسوروك، سهر كورهك. [چىق، كرزك (وهك) چىقنى
ناسمان.]

ف: شىم، شىين، نشىيم، نشىين. (قطب فلک مثلاً).

ع: قُطب.

قوتب

ك: نه جُمه، همساره نه جُمه. [نستيره كه له زورى به
نمچوژ دېته برچار. (نستيره قوتب).]

ف: گاه. (ستاره‌ی قطبی)

ع: جُدى، قُطب.

قوتبنما

ك: نه خُمنما. [نامرازى كه ناراستى نستيره نمچوله كه -

قوتب - ي پى دده زرنهده.]

ف: شىم نما، شىين نما، نشىيم نما.

ع: حُك، بُوصلَة، بَيْتُ الْاِمْرَة.

وینه - قىيله نما

قوتعاوتتريق

ك: جمرده، ريگه گير، تهریده، گهرده نه گير، دز. [چمته]

ف: مَنگَل، سالوک، راهزن، زهزن، راهبند،

راهدار، گردنه گير، دزد، دزد گردنه.

ع: قاطعُ الطريق.

قوتنه

ك: قدشهنگ، خاس، فره خاس. [ناياب]

ف: نَغز، خوب، خيلى خوب.

ع: ثُحفة، طُرْفَة.

قوتير

ك: كورهك، پانا، ريس. [تيره (هيتيكه به چىقنى بازنده
تيندېپرېت).]

ف: زه. (خطى كه از مركز دايره گذرد).

ع: قُطر.

قوتير

ك: كولوفتى، ريس. [نستورايى، قوبىلتى]
ف: ريس.

ع: قُطر، ثُخُن، ضَخامة.

قوتروقهواره

ك: قدلانهت. [سروسىما، نستورى و قىباره كه دېته
برچار.]

ف: ريخت، كلفتى و اندازه.

ع: جُتَة، قُطر و ضَخامة.

قوتكه

ك: تېزه. [تروپك، بمرزايى (وهك) قونگره‌ی سمر ديوار.]
ف: كنگره.

ع: شَرْفَة.

وینه - تيزه

قوتكه

ك: ته پزلكه. [زهقايى له زمريدا. (وهك) خاكى سمر
قارچاك.]

ف: تپه. (خاك روى دنبلان مثلاً).

ع: قُلاعة، قُلْفَة.

قوتوقليم

ك: سفت، پاره جى. [پتو، جىنگير، راوستاو]

ف: سفت، استوار، پايدار.

ع: مُحْكَم، ثابِت، قائم، مُنتصب.

قوتوقول

ك: كلفت، درشت، زل، قوتوقه‌وى، گوشتن. [نستور،

قدهلو، زبهلاح]

ف: زَفَت، سَطْبِر، دَرِشَت، گُنْدَه، فَرِبَه.

ع: قَوِي، ضَخِيم، لَحِيم، جَسِيم، قَطُور.

فوتوفه‌وی ← فَوْتُوْقُول

فَوْتُوْقُول

[ك: قَالَك: ده‌فری چكزلی سردار بز ورده‌شت.]

ف: قوتی.

ع: نُرَج، حَقَه، سَفِيْطَه، قُوطِي.

قوتیه

ك: قُوت، گَت، گَتَه. [زَق، زَوْب]

ف: گُتَه، بَرَجِسْتَه.

ع: نَاشِر، مُرْتَفَع.

قوتِه‌قوت

ك: قَنَجِدَق، هِدِه‌روداپِر. [قِتْمَقِيت]

ف: جِسْت و خِيز.

ع: اَزْفَنَه، طَمَرَان، وَثْبَان.

قُوج

ك: بَدَرَان، تَگَل. [مَری نِیر.]

ف: قُوج، رَاك، تَنَگَل.

ع: كَبِش، شَاة.

وینه ← بَدَرَان

قُوجَاك

ك: زَرَنَگ، گُورَج، خَیْرَا، زَرَكُوزَنَگ، لَیْهَاتَگ، كَارِی.

[چالاک، گُورجُوگُزَل]

ف: چُسْت، چَابَك، چالاک، وَشَكْرَدَه، وَاشَكْرَدَه،

وَسَكْرَدَه‌كَارِی، زَرَنَگ.

ع: جَلَد، مَف، خَلِيف، فَارَه، ضَارِی.

قُوجَكه

ك: گُریچَكه. [جُورَه كَلَاوَنَكَه. (وَك: كَلَاوِی

گُریچَكِدَاپُوشِی مَنَدَاْلَاَنه.)]

ف: كَلُوتَه، گُلوْتَه، دُوگُوشِی. (كَلَاَه گُوشِیدَار

بچه‌گانه مثلاً.)

ع: قُبْعَه، قُبُوعَه.

وینه ← بُووقُوجَكه

قُوجَكه ← قُوجَكه‌سُورَانِی

قُوجَكه‌سُورَانِی

ك: سُزَرَانِی، لَیْفَكَه. [فَهْقِیَانَه]

ف: آسَتِین جَافِی.

ع: عُب، ذَنْبُ الْكُف، رُذَن.

وینه‌ی هِدِیه

قُوجَكه‌فَانِی ← قَه‌لَمَاسَك

قُوجَح

ك: مَدَغَز، مَدُزْگ، نَاوَكَه، نَاوِشْتَه. [كَكَلَه، پُوختَه. مَاسَك،

رِه‌چَه‌لَك]

ف: مَغَز، نَخ، هَسْتَه، دَرُوَن.

ع: قُح، كُح، كُنَه، هَوِیَه، مَاهِیَه، خُلَاصَه، خَالَص.

قُوج

ك: هِدَشَتَالُور. [خُوز: مِیوَرِدَه‌كَه.]

ف: شَكِیر، شَفَتَرَنَگ، شَفَتَالُو. هُئُلو.

ع: خُوز، دُرَاقَن.

قُوج

ك: قَاخ، چَه‌مِیَاگ. [چَه‌مَاره كُورِپ (پَشْت چَه‌مَاره)]

ف: چَه‌مِیدَه، خَمِیدَه. (قَد خَمِیدَه)

ع: مُنَحْنِی.

قُوج‌دَان

ك: قَاخ‌دَان، چَه‌مِیَاَن. [كُورِپ بُوون، چَه‌مَانِرَه]

ف: چَه‌مِیدَن، خَمِیدَن، چَه‌مِیدَه‌شَدَن، خَمِیدَه‌شَدَن.

ع: اِنْجَنَاء.

قُوجَه

ك: كُزَخه، قُزَزَه. [كُزَكَه]

ف: كُوخَه، سُرَفَه، كُوك ...

ع: سُعَال ...

قَوْضَه قَوْزَخ

ك: كَوْضَه كَوْزَخ. [كَوْكَمِي زَزَر. (دروباره برونه كَمِي لَبَسَر

زَزَر بُونِي مَتِي.) هَمِرَوَهَا: بَه دَم كَوْكَه كَرْدَنَوَه.]

ف: كَخ-كَخ. كَوْضَه-كَنَان. (تَكَرَّار بَرَاي تَكَثِير است.)

ع: تَنْحَنُج. مُتَنْحِنَا، سَاعِلَا.

قَوْزَخ

ك: قَاخَه قَاخ. [كُورِي كُورِي]

ف: چَمَان-چَمَان، خَمَان-خَمَان.

ع: مُنَحْنِيَا، مُنَحْنِيَا.

قُودِرَه ت

ك: قُورَت، نَاشَك، تَوَانِي، دَهَسَلَات. [هِيَت]

ف: بَوش، بَاس، نِيرو، تَوَان، تَوَانِي.

ع: قُدْرَة، سُلْطَة، طَاقَة، طُول، بَاس.

قُودِرَه

[ك: گِيَايَه كِي يِيَا بَانِيَه تَزَوَه كِي بَز دَه رَمَان دَه شِيَت.]

ف: تَوَدِرِي، قُدُومَه، قُدَامَه.

ع: بَزُرُ الخِمَخِم، بَزُرُ القَصِيصَة، ثُودِرِيَج.

قُورِي

ك: هَدِرْگ. [حَمَرِي، خَزَلِي تَرِي.]

ف: گَل، لَای، زَمو، تَفُور...

ع: حَمَاة، طِين، سِيَاغ. كَثْمَة، ثُرْمُطَة، مِلَاك، مَدَر،

مَسِيَط، وَحَل.

قُورِي

[ك: زَمَنگِي گُورِي گُورِي گُورِي (وَلَاخ).]

ف: زَنگ، (زَنگ بَزَرگ گُورِي گُورِي (لَاغ)

ع: جَرَس.

قُورِي-بِي مَانَا، خُورَاو

قُورِيَان

ك: قُورَعَان. [كَتِيْبِي نَاسْمَانِي مَوسُومَانَان.]

ف: نَوِي، نُبِي، نُبِي، كُراسَه، فَرَاتِين،

آسْمَانِي زَبَان.

ع: قُرَان، مُصَحَف، كَلَامُ الله.

قُورَاب

ك: خُزَخُوا، خُزِيَه سَهَن، گَه رَدَه ن كَلَفَت. [خُزِيَه سَت،

سَرَكِش]

ف: قُراب، غُراب، خُود پَسَنَد، خُود خُوَاه،

گُورِي ن كَلَفَت.

ع: مُسْتَبِد، مُتَمَرِد، مُتَقَلَب.

قُورَابِي

[ك: جُورَه شِيرِي نِيَك كِه وَك مَرَوِي دَه غَلِيَاز يَه لَه.]

ف: قُرابِي، گَل شَكَر. (نوعِي از شِيرِي نِي است كِه

مَآنَد اشخَاص مُتَقَلَب دِرُونَش يَاد است.)

ع: فُرَنِي، قُرابِي.

قُورَاچَك

ك: قُور قُورَاچَك، گَه لَو. [سُورِي نِي چَك. گُورِي]

ف: كُرَانَك، نَای، گُلو.

ع: حَلَق، حُلُوم، اُنْبُوب الرُّوَّة.

وِيَنَه-سِي (۲)

قُورَاچَه

ك: پِيَف. [نَاسَاوِي فِشَلَن. (وَك: پِيَاوِي قُورَاچَه).]

ف: قُورَاچَه، سَسَت. (پِيَاوِي قُورَاچَه)

ع: قَلَب، خُشَل.

قُورَاچَه

ك: شَكِيَاگ. [شَكَاو، سَقِيَت (مَسِي شَكَاو)]

ف: شَكِسْتَه. (مَس شَكِسْتَه)

ع: قُورَاضَة.

قُورَاو

ك: هَمَر گَاو، چَلَكَاو، چَلپَاو. [لِيَتَه]

ف: لُجَن، خَلِيَش، خَلَاب، غُرِيَفَج، گَل، گَلَابَه،

مَنْجَلَاب.

ع: رَدَنَغَة، رِبِيكَة، وَحَل.

قوربان

ك: قوروان، سه‌رگه‌رد. [سه‌رپرینی هم‌یوان له جه‌زی فوربانا].

ف: كُریان، كیریان، گیریان، گوسفندكُشان.

ع: قُربان، أَضْحِي، أَضْحِيَّة، نُحْر.

قورپانی

ك: قوروانی، سه‌رگه‌رد. [ناژده‌لی قورپانی كراو].

ف: كُریان، كُریان، كیریان، گیریان، بَرخی، كُربانی، قُربانی.

ع: ضَحِيَّة، أَضْحِيَّة، فِدْيَة، نَسِيكَة، قُربان، ذَبِيحَة.

قورپ

ك: هَوَلَنج. (قه‌ی و قورپ) [هیننج]

ف: هَراش.

ع: هُواع، تَهْوَع، قِيء.

قورپ

ك: تاسیو، ته‌گه‌ره، ته‌وه‌ره. [كۆست، كارسات]

ف: آسپب.

ع: حَادِثَة، نَازِلَة، نَاصِبَة، كَارِثَة، فَادِحَة، فَاجِعَة، بَلِيَّة.

صَدْمَة، لَطْمَة، مُصِيبَة.

قورپ

ك: كُوس، قوتایی، بولونی. پاگیر، ده‌سگیر. [كۆسپ،

لهمپر]

ف: بلندی، بَرَجَسْتگی، مُس، خَشْكَاب. پاگیر،

دست‌گیر.

ع: نَشْر، مَرْتَفَع، مانع، عَاقِب.

قورپ

ك: قوم، چۆر. [فِر (پر به یلك دم نار).]

ف: هَفْت، قُرت، قورپ.

ع: حَسَوَة، غَبْجَة، جُرْعَة، شَرِيَّة.

قورپ

ك: گۆی. [بند و گره له شتی درێژدا. (وه‌ك: گرتی شاخ).]

ف: گره. (گره شاخ مثلاً).

ع: حَبِيْد، عُقْدَة.

قورپانی

ك: هه‌له‌رگه‌پانی، هه‌لقورتانی، قوتانی. (لج هه‌لقورتاندن)

[هه‌لگیرانه‌وه، گرژکردن (ی لێو).]

ف: برگرداندن، برگردانیدن. (برگرداندن لب)

ع: قَلْب، قَلْبَة، لَمْع، طَبْطَاب، تَكْنِيص.

قورپ

[ك: لوتی فیل].

ف: شَنگ، سَنَسور.

ع: خُرطُوم، مَلْعَمَة.

وینه—فیل

قورپه‌قورپ

ك: لَوْقَه‌لَوْق. [به‌گورگه‌لَوْقه‌ریشتن].

ف: سَك‌سَك، لُك‌لُك.

ع: وَكْرِی، نَنیل.

قورپ

ك: قه‌ده‌خه. [پاران (هه‌ر شتیگی گشتی كه بکرته

تایبیتی).]

ف: قوروخ. (هه‌رچیز عمومی كه خصوصی

شود).

ع: حَبَر، حَمِي، أُلْف.

قورخانه

ك: جبه‌خانه. [همه‌اری ته‌قسمنی، تفاقی شه‌ر].

ف: قورخانه، جَبَه‌خانه.

ع: مَسْلَحَة، مَوَادُّ الْحَرْب.

قورپانی سه‌بعه

ك: هه‌فت‌خوان، هه‌فت‌خوانگه‌ل. [حه‌وت قورنان‌خوینه‌كه.

ع: ثَقْل، ثَقَاة، زَنَة، وَزَانَة، رَزَانَة.

قورسی

[ك: قورسین: میترنکی تایبته زستانان ناگربان دهخته

ژیری و له دوری دهنستن.]

ف: کُرسی.

ع: کُرسی. مُنْضَدَة.

وینه

قورسی

ك: پته‌ری. پې. بارسایی، بولونتی. [پتیبوون، سارپربوون.

بهرزی]

ف: کرسی، سفتی. بار، بلندی.

ع: کُرسی، ضَخَامَة. مُصَمَّت. رَفَعَة. رَفَاعَة، اِرْتِفَاع.

قورسی قورغان

[ك: میترنکی تایبته بز قورغان لاسر خویندن.]

ف: گیرخ، کرسی قرآن.

ع: رَحْل، مِقْرَع.

وینه

قورغان - قورغان

قورعه

ك: پشك، نارویس. بهش. [هه‌لېژاردن له رنگی شانسموه.

هبروها: پاژ]

ف: پشك، فال. بخش.

ع: كُحْبَة، قُرْعَة. سَنَم، نَصِيب.

قورعه

ك: زخم. [برینی گده.]

ف: زخم.

ع: قُرْحَة.

قورقورچکه

ك: قورگ، گه‌لوو، قورچکه. [گمروو. سورتنچك]

(واته: نافعی مدینه‌یی، ئیبنو کسیری مه‌کک‌ه‌یی،

ئبعو عسمری به‌سره‌یی، ئیبنو عامیری شامی، عاسی

کورفیی، حمزه‌ی کورفیی، کسای کورفیی.)]

ف: هفت‌خوانان، خوانندگان هفت‌گانه. (خافع

مدنی ابن‌کثیر مکی، ابو عمرو بصری، ابن‌عامر

شامی، عاصم‌کوفی، حمزه‌ی کوفی، کسای

کوفی)

ع: قُرَاء سَبْعَة.

قورس

ك: سه‌نگین. قورسوقۆل. [به‌کیش. دام‌زراو]

ف: سنگین، گران. استوار.

ع: وَزِين، رَزِين، ثَقِيل، مُحْكَم.

قورس

ك: کولوچه، خرت. [کولتیه یا هوشتینکی خر.]

ف: کلیچه، گرده.

ع: قُرْص.

قورس که مهر

ك: گون‌شیتان. [بهردینکی رهش و سووکه هیتده‌ی به‌روویه‌ك

ده‌بیت، ده‌لین نه‌گم‌ژنی سکپه‌ه‌لیگ‌ریت به‌ناسانی

سکه‌کی ده‌بیت.]

ف: گند شیطان، خایه‌ی شیطان.

ع: حَجَرُ الْوَلَادَة.

قورسوقۆل

ك: قایم. سه‌نگین. [دام‌زراو. شکۆدار]

ف: اُسْتَوَار. سنگین.

ع: مُحْكَم، صَفِيق، خَصِيف، وَطِيد، مَتِين، رَصِین،

وَثِيق، رَزِيق، وَكِيع، مَرْصُوص. رَزِين، وَزِين، مُؤَجَّد.

قورسی

ك: سه‌نگینی، گرانی. [قورس‌بوون]

ف: سنگینی، گرانی.

ف: كركرانك، ناي، گلو.

ع: حلق، حلقوم، قصب، قصب الرئة.

ۋىنە—سۈيۈش

تورقۇزە

ك: كەرسەر. [مىزاج]

ف: گۇرۇنا.

ع: مىزىج.

ۋىنە—كەرسەر

تورقۇشۇم

ك: سىرپ. [كانزايەكە. (توركىش «تورقۇشۇم»ى پىندەلتىن.)]

ف: سىرپ. (ترک هم «قرقشوم» گوید.)

ع: اسرپ، رصاص أسود.

تورقۇتىنە

[ك: تورىتىنە]

ف: آروغ، آرغ، رُغ، رُجك، رُجفك، فوز، آجل.

ع: جُشاء، جُشاء، فُش.

تورپك

ك: گەلۈر، تورپاچە. [گەرۈر، سورپىنچك]

ف: گلو، ناي، خر، كرانك، كركرانك.

ع: حلق، حلقوم، مريء، قصب، قصب الرئة. (مجري الطعام، مجري النفس)

ۋىنە—سۈيۈش

تورپك دىرپك

ك: گەلۈر دىرپاك. [چىنباۋ، تورگىدپار]

ف: گلۈدرىدە.

ع: عىباب.

تورپك دىرپك

ك: تەماكار، تىزىنە خۇر. [بىرجاۋتىنگ (ئىدىيۇمە)]

ف: آرمند. (مجاز است.)

ع: طماع، حريص، ملوع.

۱- ناي، مريء، مجرى الطعام - كرانك: قصب، مجرى النفس.

تورۇل

ك: تاۋان، تەخسىر، گونا. [خراپە، گوناھ. ھەلە]

ف: گناھ، بۇزە.

ع: وزر، اثم، جناية. خطيئة. خطا.

تورۇ

ك: زوقم، خوتىز. [سىخوار، ئالتىت]

ف: پۇز، زىز، سىرمارىزە.

ع: صقيع، سقيطة، ضريب.

تورۇاق

ف: وزع، بۇزغ، زۇق، غوك، وک، پىك، چۇغر، چۇغر،

چۇغر، كلاۋ، كلاۋە، كلاۋر، كلالر، قاس، قۇباغە.

(ترک هم «قرباغه» گوید.)

ع: ضطدع، نفاق، هجاة، عيلم، قرءة، قرءة، قرءة.

تورۇان—تورۇيان

تورۇانى—تورۇيانى

تورۇقە

ك: تار، بلارە. [تورۇقە (بلارە كەردىنى سوار بە غار.)]

ف: تاخست. پراگندە. (پراگندە شىدن سوار با

تاخت)

ع: غدو، تفرق.

تورۇقەپ

ك: پىتىدەنگ، مامش. [رسكتا (فرمانە). ھىروھا:

رسكتىرىن]

ف: خُموش، خاموش! خاموش! (امر است.) خُموشى،

خاموشى، دهن بستن. (بى صدا، بى حرف)

ع: أُسْكُتًا، أُصْمُتًا! سَكُون، صُمُوت، وَجُوم، اِبِلات.

تورۇل

ك: پورت، پوچ، پوچەژ. [كلۇر (دان يا درەختى كلۇر.)]

ف: پوك، پوچ، كرو، كروە، كاۋاك، تھى. (دندان

يا درخت پوك)

ع: مُجَوَّف، مَارَوْض، مُتَأَكِّل، نُقِيف، مُنْقَوَف.

خالی الوَسَط.

قورومساخ

ل: ژمیز. [بی تاموس، ژنیمز]

ف: قَرُمساق، کُسکش، جاکش، زن بمزد، زن جَلَب.

ع: دیوٹ.

قوره

ل: هاله. [برسیله]

ف: غوره، کُنشتو.

ع: حصرم.

قوره

[ل: دنگی سک.]

ف: قَرَقَر، شکم قُلنبه. (صدای شکم)

ع: قَرَقَره، رُعاق، رُعاق، وُعیق، جُخیف، بَزِیْزِی،

نَقِیقُ البَطْن.

قوره

[ل: بزِه (دنگی گا.)]

ف: جَنج. (صدای گاو)

ع: اَطِیط، خُوار.

«قوره تهینه»

ل: بوخور. [کِه تهینه، تورمتینه]

ف: قَرَنَتینه، قَرَنَتین، بخور.

ع: مَحَجَر، قَرَنَطین، قَرَنَطینه.

قوره خانه - قورخانه

قوری

[ل: قزری]

ف: قوری.

ع: رِکوة، ابریق الشای.

وینه هیه

قوریانه

[ل: قزری: جزه مارمیلکیکه (له نارهدانیدا دهئی.)]

ف: چلپاسه، سوسمار، وَزَغَه. (وزغهی بلدی)

ع: ضَب، عَضَاة، عَضَابَة، وَزَغَة.

وینه

قوریانه زرده

[ل: زرده قزری: جزه مارمیلکیکه (که له چولئوانیدا

دهئی.)]

ف: گلموژ، کلموژ. (وزغهی بری)

ع: سام ابرص، وَزَغَة.

وینه

قورپجان

[ل: قزلنجان: رهگی درختیکه بو درمان دهئیت.]

ف: خولنجان، خُسرو دارو.

ع: خولنجان.

قور

ل: کوم. [دهرپرپر]

ف: قوز، کوز، کوژ، کُنج، ژونگ، برآمده،

برجسته.

ع: حید، مُخَدَب، أَحَدَب، اَحْنی، اَدفا، اَهْثا، اَقْطَن.

اَجَنَف.

قوزاهه

ل: قوزلاخه، کاسه، خلیف. [برگه گول]

ف: غوزه، غوژه، گوژه، گوژه، گوژغه، کُلوز، کَتو،

کوه.

ع: کِم، کِمَامَة، عُلبَة، خَرِیطَة، عَصِیفَة، قُنْبُع، خَبَاء،

غَلاف، جَوَزَقَة.

وینه - هلف

قوزاهه

ل: دورکله. [گلزلی پمور یا بنی نرترسراو که وه کوو

هیلکه پیچاره به دوری نامرازی رستندا.]

ف: زغوتسه، شفته، پناغ. (گروههی پنبه یا

ریسمان خام مانند تخم مرغ بر دوک)

ع: نَصِیْلَة، ضَرِیْبَة، سِنَف، بَتَکَة، مِزَعَة، عَطِیْبَة، کُبَّة، اَلْفِیْقَة.

وینه - بورغ

قوزایی

ك: قۇزى، بولونايى. [بىرزاىى، دىرىپىرى]

ف: بۇلندى، بىرجىستىگى.

ع: نىتو، ئىشز.

قۇزلاخ ← قۇزلاخە

قۇزلاخە ← قۇزلاخە

قۇزلاخەى گەنەم

ك: قۇزلاخە. [بىرگى گولەگەنەم.]

ف: كقە، غوزە. (غلاف خوشەى گندەم)

ع: قۇنىغ، غلاف، خىباء.

قۇزلاخەى لۇقە

ك: قۇزلاخە، دىركلە. [شكۇزى گەيشىرى پىمىرو.]

ف: كوه، گوژە، گوژە، گوژەغە، غوزە، غوزە، كلوز،

كلوزە، كلک، كوكلک، گال.

ع: كمامە، عُلبە، غلاف، خىباء، كُنبە، جۇرۇقە.

قۇزلاخەى ھەورىشەم

ك: پىتلە. [نەرىپىرى كەرمى ھەورىشەم بە دەرى خۇزىدا

دەيتىنىت.]

ف: پىلە، فىلە، فىلىق، فلىق، دويل، كوه، كۆانە،

بادامە.

ع: فېجىلە، صُلجە، شُرئقە، خرىطە.

وئە ← پىلە

قۇزولقۇرت

ك: ژەنەموت، ژەنە. [تاعورن، وەك جىرىن بەكار

دەيتىرىت.]

ف: قۇل قۇرت، ژەنەموت.

ع: ژۇمە، طاعون.

قۇزە

ك: كۇخە، كۆكە، قۇخە. [قۇ]

ف: سۇرف، سۇرفە، سۇلفە، خۇ، خۇف، كوك، گىرا،

سكۇنج.

ع: سۇعال، ھۇكام، ھۇقاب، قۇصاب، ئۇجاخ، قۇحاب، نۇب،

فكع، نۇمە، نۇحيم، نۇنخە.

قۇزەبەرد

ك: گلەرز، گلەرز. [قۇزەبەرد، قۇزەى بەرد]

ف: جۇلېگ، گۇلستىگ.

ع: اشنە، بېقۇ الحۇر، حۇزۇ الصۇر، زھۇ الحۇر،

حۇنۇ القۇرىش.

قۇزەپەشە

[ك: كۇكېرەشە: نەخۇشىنىكە.]

ف: سىياھسۇرفە.

ع: قۇحاب، ھۇكام، سۇعال.

قۇزەقۇرۇاق

ك: قۇزە. [قۇزە]

ف: خۇزە، چىم، ھەمەند، سۇرەند، سۇرىد، سابۇد،

بۇرغىست، بۇرغىسمە، گاواپ، جۇلېگ، چۇزوارە،

چۇزۇپارە، جۇلۇزۇغ، جامەى غوك.

ع: طۇحۇب، عۇمۇص، عۇبە، كۇتان، ثۇر الماء.

قۇزىن

ك: كۇكىن. [قۇزەكۇرەن]

ف: سۇرفىدەن، كوكىدەن، خۇىدەن، خۇفىدەن،

سۇرفەكۇرەن.

ع: قۇحب، فكع، سۇعال، تۇخۇنج.

قۇسۇور

ك: كۇتاىى. [سۇوج، خۇتا، كىمىتۇرخىمى]

ف: كۇتاھى.

ع: قۇسۇور، اىستىكاف.

«قۇش»

ك: باز. واشە. [بالتىدى راوكر. (وشىدەكى تۇركىدە).]

ف: مۇرغ شكارى، قۇش. (تۇركى است.)

ع: جارخە.

قوشچی

ل: بازبران. [نور کسمی سرپرستی بازی رار دهکات.]

ف: بازدار، بازچی.

ع: بیزار، بازدار.

«قوشقن»

ل: پالدر. [پالتو: گوریسی بن کلکی یه کسم. (وشه یه کی

تورکیه.)]

ف: پاردم، پالدم، دُمکی، گوزبان، قوشقون.

(ترکی است.)

ع: ثغر.

وینه ← ناشره

قوشقی

ل: توریه، نالوز. [رقمستار]

ف: تَنَد، آلیز، آلوس، آغده، خشمناک،

خشمگین.

ع: مُتَفَیْظ، غُضبان، غُصْبانی.

قوشه

[ل: (لورل بورنی مروی نارچهرانی نسپ که شرومه.)]

ف: قوشه. (پیچیدن موی پیشانی اسپ که

مشنوم است.)

ع: عُدْرَة.

قوشه

ل: شوم، مَدِشوم. [بیتفی، بدیومن]

ف: شوم، بدفرجام.

ع: مَشوم، مَشووم، شُووم، شَکیس.

قوشه

ل: نشانکرد، دیاری. [مبست، نامانج]

ف: نشان، نشانی.

ع: شَوُوط، هَدَف.

قوش

ل: سپا، لهشکر، نوردور. [سویا، لشکر، هژدور]

ف: سپاه، اُردو، لَشکر، قُشون.

ع: جیش، جُند، حَمیس، نظام، فُلیق، فُلیق، عَسکر.

قوشه نیان

ل: دمر. [پیشبرکتی نسپواران.]

ف: دو، اسپدوانی.

ع: مُسَابَقَة

قول ← قولف [سروکه تهراده.] [عطف «قولف» است.]

قوفه

ل: قایخ، ناره، دهسه که شتی. [بهلم، لوتکه]

ف: کرو، کَرَجی، سَنَبک.

ع: قُفَة، قارب، زورق، شختور، فُلوکَة، قُوف.

وینه ← دهسه که شتی

قوفه وان

ل: قایچی، نارهچی. [قایچران، بهلم لیتخو]

ف: ناوچی، کروچی.

ع: قَواف، کُوتی.

قوفز

ل: قوت، بولون. [زوق، دهربرو]

ف: قوز، بلند، برآمده، برجسته.

ع: حید، ناشن، ناتنی، مُنَحِد.

وینه ← دهدهسی، لوتته (۵)

قوفزایی

ل: قوزایی، قوتایی، بولونایی، قزقزی. [زه قایی،

دهربری، برزایی]

ف: بلندی، برجستگی.

ع: نَشَر، نُتو.

وینه ← لوتته (۵)

قول

ل: چهپکه، دهسه. [دهسه]

ف: مشتواره، بَسک، بَسدک، دَسته.

ع: قبضة، ثَمَّة، حُزْمَة.

قول

[ك: لبار بونی هملوك كه ژئرسری خالی بیت.]

ف: پله. (درست افتادن پله، یعنی «هملوك» كه زیر سرش خالی باشد.)

ع: اشراف.

قول

ك: پا، لاق، قاج، قولهپه. (قاجوقول) [پي. قولپه، قولمپي،

باريكايي پورز]

ف: پا، پي.

ع: عُرُقوب، رَجَل

قول

ك: كلفت. [نمستور]

ف: سَتَبَر، كُلفَت.

ع: ضَخيم.

قولابدوزی

[ك: درونی نمخونیگار لیسر پارچه.]

ف: چكن دوزی، سوزن دوزی، قلاب دوزی.

ع: وَشِي، توشِيَة، طَرَز، تطرِيز، ثَدْبِيج.

قولاب

ك: چهنگهك. [هر شتيكي سرچمهاري نوكتيز.]

ف: چنگك، چنگ، كُزْكَ، كُزَه، كُزْ، كُلاژْكَ، نروند،

بَنَدِيْنَه، آكَج، آكَنج، سَرَكَج، قُلاب.

ع: كُلاب، كُلب، مِعلَق، صِيصَة، صِيَارَة.

قولاب

ك: قاپ. [چوكلي قاپي كه لشيتر.]

ف: قُلاب. (سيخ پای خروس مثلاً.)

ع: كُلاب، صَنَمِيْنَة، صِيصِيْنَة، صِيصَة.

قولاب ماسی‌گرتن

ك: چهنگهك. [نامرازيكي راوه‌ماسيه.]

ف: نَشَل، نَشِييل، نَشِييل، غَمَازْكَ، شَسْت، قُلاب.

ع: صِيَارَة، سِيَارَة، شَص، صِيصَة، خَطَاف، كُلاب.

قولابه

[ك: جزره قولاپينكه.]

ف: كُزَه، كُزْكَ، كُجَك.

ع: اَبَزِيْم، كُلابَة.

وینه

قولاج

[ك: نندازي دريژي همدور دست به كراوه‌يي، توركيش

پني ده‌تين: «قولاج».]

ف: باژ، باز، بازه. (مقدار كشش هر دو دست كه

باز كنند. تُرك هم «قولاج» مي‌گويد.)

ع: باع.

قولاج

ك: قولانج. [اموداي نيوان پهنه‌گوره و دوشارمژه به

كراوه‌يي.]

ف: باژ، باز، بازه. (فاصله‌ي بين انگشت بزرگ و

شهادت)

ع: قتر، اِلَب.

قولاج

ك: قولانج. [نندازي نيوان پهنه‌گوره و دوشارمژه به

كراوه‌يي.]

ف: باز. (مايين سَبابه و ابهام)

ع: قتر، قُوت، اِلَب.

قولانجه

[ك: قالونجه]

ف: گَشْتَك، كُشتَك، گُستَل، سوسَك، چِلاك،

زانه، خُروك، خُرچُسْتنه.

ع: جُعَل، أَقْلَح.

وینه

قۇلانچە ژارداره

ك: قۇلە ژارداره. [قۇلانچە ژاره، قۇلانچە نەخشىنە]

ف: سىن، تىلا، دارساس.

ع: ذرارىح.

وېنە

قۇلانچە نەخشىنە—قۇلە نەخشىنە

قولبارىك

[ك: قاچوقول لاواز.]

ف: پابارىك.

ع: أَحْمَش.

«قولچماخ»

ك: تولرنگى، ھەرزە، تولدر. [شەلاتى (وشەيەكى

توركيە).]

ف: قىلدر، كۇنگى، تۇنگى، ھەرزە، قۇچماق،

قۇچماخ. (تركى است.)

ع: بَزِيان، لُوطِي، بَذِي، شُرور.

قولدرىژ

ك: داھۇل، لاقدرىژ. [مرۇقى قاچوقول درىژ.]

ف: دراز پا. (انسان بلند پا)

ع: قَطْوَان.

قولقۇلانچە—قولقۇلانە

قولقۇلانە

ك: قولقۇلانچەكە. [ئەلئەيەكە لە پەرزكۇنە دروست كراۋە،

كرىكارى تاس گورىزەبەدە يا سىنى فروش دەيغەنە سر

سەربان.]

ف: چىمبىرك. (حلقەى است از كەنە و پاره كە

عملەى كاسەكش يا طبق فروش بالاي سر

مى گذارد.)

ع: كِفْل، حَوِيَّة، رِقَادَة.

وېنە

«قولۇخ»

ك: رىنگە، پالادەپانە. [مىزى مانىدروبوۋنى پى. (وشەيەكى

توركيە).]

ف: پارنج، پاى مۇزد، قۇغ. (تركى است.)

ع: حَقَّ الرُّحْمَةِ، أَجَر.

قولۇر

ك: كرلۇر، كاس. [قوپار، ناپچال، كلۇر]

ف: گود.

ع: مُقَر.

وېنە

قولۇر

ك: ناكلۇكار. [ناقلۇ]

ف: ناھموار، قۇنبە، رۇمخت، قۇمبە.

ع: غَضْبَة.

قولۇغ—قولۇخ

قولۇلۇغ

ك: چارشارەكى. [يارى چارشاركى.]

ف: چشم بندك، سردرگليم، سىراماك.

ع: لَعِبُ الْإِخْتِفاءِ.

قولۇلۇب

ك: قىز. [دل، تىيات، بىز]

ف: سوس، جەش.

ع: طَمَع، نَفْس.

قوللۇچ

[ك: چالى بچوروك. (چالى ناركە قەيسى).]

ف: چالە، گودى. (گودى ھىستەى زردآلو)

ع: حَفَرَة.

قوللۇچان

[ك: يارەكە بە ناركەقەيسى دەكرىت.]

ف: ھىستەبازى. (بازى اى است كە با ھىستەى

زردآلو بازى مى كىندى.)

قوللۇچ قوللۇچ

ل: چالچول. [چالچال]

ف: پايز، چاله چوله.

ع: محفّرة، محفّر.

قوله

ل: وشترگه لوو. [ريگمئاري ژيرزه ميني له بوري يا له

سوالت درست کراو بؤ گواستنوي ناي رويار.]

ف: شترگلو.

ع: قُله.

قوله

ل: چيه، کلاره، قهله پزيه، پزيه. [لوتکه، دوند]

ف: کُله، بالا، سَر، چگاه، چکاد، چکاده، چهاد،

سپکاد، قُله.

ع: ثروة، شخفة، فوق، نيق، اوج، قُله، قُله، قِلالة.

قوله—قُولانچه

قوله پشکي

ل: قوله فسكى. [پينز، (منگواناني هيراش).]

ف: پاوژچين. (سست راه رفتن)

ع: فنجلة.

قوله په

ل: قاپ، قول، قوله فيسقه. [قولاپه، قولپي.]

ف: قاب، پي، شتالنگ، بژول، پژول، وژول، بچول،

گوژک.

ع: عرقوب، رُسخ، کعب، وظيف.

قوله تهين

ل: ناردس. [نارتک که به پيني شرح هتا تام، بزن يا

رهنگي نه گزيت پيس ناييت. (نندازهي سي بست و نيوي

شمپالوو).]

ف: آيزن، کُر. (سه وجب و نيم مکعب)

ع: کُر، قُلَتين.

قوله ژارداره—قُولانچه ژارداره

قوله ژاره—قوله ژارداره

قوله فسكى—قوله پشکي

قوله فيسقه

ل: قوله په. [قولاپه، قولپي. باريکايي پروز.]

ف: بژول، بژول، بچول، گوژک، شتالنگ.

ع: کعب، رُسخ، کُرسوع، بوع، کوع، کوع الرجل.

قوله ک

ل: گزوه نه، پوژدان، باربودان. [دهيله، داخله (گزوه يهک

که پارمي تيندهخن).]

ف: غُلک، غولک، غوله، غُله دان. (کوزه اي که پول

در آن ريزند.)

ع: مَنَصَّة.

قوله مشتى

[ل: شت خستنه نار دهستي کسيک به دزيبوه، به

شته کش ده تين. ماناي چاوگ و ناي بمرکاري هديه.]

ف: تومشتي. (به معنى مصدر و مفعول:

محرمانه چيزي تو مشت کسی گذاشتن)

ع: مُسْتَكْفٍ، استکفاف.

قوله نه خشيينه—قُولانچه نه خشيينه

قول هه لکردن

[ل: دهرلنگ هه تالين بؤ گورجوگول بورن.]

ف: پاچه ورماليدن.

ع: تَشْمُر، تَجْلَز.

قولى

[ل: سورکه له کراي چند نازیکه. (واه): «موجه مدقولى»

يا «جعفر قولى» يا «عدلى قولى»].

ف: مخفف «محمد قلى» يا «جعفر قلى» يا «على

قلى» است مثلاً.

قول

ل: جوش. [قولتي ناي گرم.]

قَوْلَج

ك: مَوْل، خورزه، خورزگه. [خزگه (جینگى كزبورنهوى ماسى).]

ف: زى، ژير، شَمَر، باركين. (محل اجتماع ماهيان)

ع: بُرْكَه

قَوْلَج

ك: تَوَكَل، پَوس. [تويكل]

ف: غوزه.

ع: سِنَف، خِيَاء، خَرِيْطَة.

وِينه—خابلوغ

قَوْلَايى

ك: قوتايى، كلتئى. [نستورى]

ف: زفتئى، سَتْبَرى، كُلفَتئى، گُندگى.

ع: نُشَن، رَفْعَة، ضِخْمَة، غِلْظَة.

قَوْلَايى

ك: تەواويون. [برانوه، گەيشتنە ناکام. (کاتى پێکهاتنى کار).]

قَوْلَايى

ف: انجام، پايان. (هنگام درست شدن کار)

ع: اِنْتِهَاء، اِخْتِتَام، اِتْمَام، مَا بَلَغ.

قَوْلِيَه

ك: قَوْلِهَ اَنه، بازبون. [خشلئ قول].

ف: بازويند.

ع: مَعْضَد، قُفَاز.

وِينه—بازوو

قولت

ك: قولتيان. [قولتان (چوونه ژير ناو يا دهگى چوونه ژير ناو).]

ف: فروورفتن، غوته خوردين. (فروورفتن به زير آب يا صدای فروورفتن)

ف: جوش.

ع: عُكُوب، اَزِيْز، غَلِيَان.

قَوْل

ك: قولّه. [بن (بنى هيلكه)]

ف: ته. (ته تخم مرغ)

ع: تحت.

قَوْل

ك: كول، جوش، قلت. [قولتى ناوى گرم].

ف: جوش.

ع: فور، غَلِيَان، جِيْشَان.

قَوْل

ك: باز. [نو بمشى جلوبىرگ كه باسك داده پوشيت].

ف: آستى، آستين، آستيم، اوستيم.

ع: كَم، فَنَان.

قَوْل

ك: دوس، باز، ساقول. باهر. [دست. باسك]

ف: دست، بازو، ساق دست.

ع: عَضْد، سَاعِد، يَد.

قَوْل

ك: دسه. ريگه. شاخه. [كزمن. پهل. لا]

ف: دسته. راه. شاخه.

ع: عِدَّة، كُرْدُوس، طَرِيق، شُعْبَة.

قَوْل

ك: قوت، كلفت. [قوتوقول] [نستور]

ف: زفت، سَتْبَر، كُلفت، گُنده، درشت.

ع: ضَخِيم، غَلِيْظ، نَاشِر.

قَوْلَج

ك: قابلوخ، قاروخ، پوس. [قابز، برگ]

ف: قَبَاخ، قَبَاق، پوست.

ع: قَلَاغ، قَلَاغَة، غَلَاغ، جِلْد.

تولته قولات

ك: قوته قوت، مه‌لپه‌روداپه‌ر. [مه‌لپه‌ز و دابه‌ز]

ف: جست و خیز.

ع: اَزْفَتَّة، طَمَرَان.

تولته قولات ← قَلته قَلت

تولتیان

ك: ژیر نارچون، قوتله‌لیدان. [به ناردا رزچون.]

ف: ناغوش‌سیدن، باغوش‌سیدن، پاغوش‌سیدن،

غوته‌خوردن، فرو رفتن به آب.

ع: خَوْض، غَوْص، غَرَق، مَقَس، اِنْغِمَاس، اِنْغِطَاس،

اِنْغِطَاط، اِغْتِمَاس، اِغْتِمَار، اِمْتِقَال.

تول دان ← تولتیان

تولدر ← تولجماخ

تولف

[ك: قتل]

ف: چیلان، کلان، کلیدان، کلیدانه، فُلخَم، فُلخَمه،

کوپله. (چیلانگر یعنی قفل‌ساز)

ع: قُفْل، مِرْتَاج.

تولف

[ك: قفلی قزچه داخست.]

ف: اَنگِیل، اَنگِیلَه، اَنگول، اَنگولَه، اَنگُلَه. (قفل

دگمه)

ع: عُرْوَة، اِبْزِیم.

وینه

تولف

[ك: ناسینکی بازندی به‌جورك كه له سكمی كۆن ده‌را و

ره‌كو خشل به‌كار ده‌هیترا. (قولفی پاره.)]

ف: اَنگِیل. (قفل پول)

ع: عُرْوَة.

ع: غَطَس، غَمَس، خَوْض، غَوْص، غَوَط.

تولت

ك: قوت، روت، سه‌لت. [بیریشاك]

ف: لُخت، بره‌نه، لوت، لوچ، غوش، غوشت،

وزت، لاج.

ع: عَوْر، عَرِي، عَارِي، عُرِيَان.

تولتان

[ك: قولتاندن (به ژیر ناردا كردن.)]

ف: ناغوش‌اندن، باغوش‌اندن، پاغوش‌اندن،

فروبردن. (فروبردن به آب)

ع: غَط، غَمَس، اغاصه، غَطِيس، اخاضه.

تولتان ← تورتان

تولتخ

ك: بنه‌گل، بنه‌خل، بنكه‌ش، بن‌تولتخ. [بن‌هنگل، بن

باخل]

ف: كَش، خَش، كَر، بَغَل، بُنْ بَغَل.

ع: اِبْط.

تولته

ك: قوته. [رزچون به ژیر ناردا.]

ف: غوت، غوته، ناغوش، پاغوش، باغوش،

باخویش. (فرو رفتن به زیر آب)

ع: غَوْصَة، خَوْصَة، غَمَسَة، غَطَسَة، مَقَسَة، غَوَطَة.

تولته‌خوهره

ك: ژیر دریایی. [كشتی ژیر ناوگر.]

ف: پاغوش، غوته‌ور، زیر دریایی.

ع: غَوَاصَة، ثَحْتُ الْبَحْرِي.

تولته‌ش

ك: كوله‌ش، روش، بی‌شهرم. [شهرانی، بدفهر]

ف: غُت، غُتْفَر، بی‌شهرم.

ع: بُذِي، شَقِيع، وَقِيع، شَرِير.

قولف

ل: دسه. [دسك (واك: دسكى گوزه).]

ف: دسته. [قفل كوزه مثلاً.]

ع: عروۀ.

وینه «دروغزو»

قولف چادر

ل: نه شكوله. [قفلې دوار.]

ف: پل، آشكك.

ع: زړ، شظاظ. قلیجۀ.

وینه «نه شكوله»

قولفوله

ل: جوش، فواره. [فیچقه]

ف: قفاره، فغواره.

ع: فواره.

وینه «فواره»

قولنگ «قازی قولنگ

قولنگ «قولنگ

قولنگه

ل: قولنگ، زنگن. [پاچی دوسر.]

ف: كلنگ، كلند، دلنگ، بشنگ، میتین، زاغلول.

ع: محفر، معول، منكاش، صاقور.

قولنگه فیلمهوان

ل: فیلکرت، که ژه. [نامرازیکه فیلمهوانه کان فیلی پی

لینه خوړن.]

ف: انگړ، انگړک، انگړک، کړه، کړک، کجک،

سړکوب، کوب.

ع: معول.

قولوممه

ل: قه پیه، ناهامار. [ناقولا، نارپك (واك: بهردی

نناشراو.)]

ف: كلند، كلنبه، قلنبه، ناهموار، ناتراشیده.

(سنگ ناهموار مثلاً)

ع: غَضِبۀ.

قولوممه

ل: ناگوار. [ناخوش، دلنخواز (کارتك که دلنخواز

بیټ.)]

ف: شبست، شبشت، رُمخت، ناگوار. (کاری که

بر خاطر سخت باشد.)

ع: صَعَب.

قوله

ل: قول. [بن هیلکه.]

ف: ته. (ته تخم مرغ)

ع: تحت.

قولفقول

ل: کوله کول، قلته قلت. [قولفقولت]

ف: قُفُل، غُلُل.

ع: بَقْبَقۀ، غَرْغَرۀ، غَطْطَطۀ، عُكُوب، نُشیش.

نُصيص، هَزِين، هِرَّة.

قوله مه

ل: ساقول، لولاق. [نیسقای بهلهك.]

ف: ساق. (استخوان ساق)

ع: قَلَمۀ، ساق.

قولهوانه «قولبه ن

قول هه لته کاتن

[ل: راوشاندنی قولی جلویرگی.]

ف: آستین افشانندن.

ع: تَثْوِيب.

قول هه لمالین

[ل: قول هه لکردن، خو ناماده کردن بۆ کار.]

ف: آستین بالا زدن.

ع: وَنِي الْكَم.

قولیان - قولیان

قوم

[ک: قوم (شارژچکیده که له باشوری تاراند).]

ف: کُم. (نام قصبه‌ای است در جنوب تهران).

ع: قُم.

قوم

ک: قُوت، قُور، پردم. [قُ (پُر به یلک دهم نار).]

ف: هُفت، قُرت. (پُر یک دهن آب)

ع: غُبْجَة، حُسوة، جُرْعَة، شَرِیَة.

قوم

ک: ناره. [کُزل (جینگه‌یکی تاییسته که مالات - بُو نمونه

میر - ناری لیده‌خنه‌وه).]

ف: ناو. (ناوی که گوسفندان مثلاً از آن آب

می‌خورند.)

ع: قُفَة.

قومار

ک: کایه. [یاری کردن لیسر پاره.]

ف: مَنگ، مَنگک، مَنگیا، بازی، قُمار، بُردوباخت،

بُردوباز.

ع: مَیسِر، قِمار.

قوماش

ک: پارچه، کورتال، سرشت. [کالای گزی. سرروه‌ها:

سرشت.]

ف: قُماش، جامه، پارچه، بَزیون، بَزیون.

سرشت، هابیغ.

ع: بَر، عَرَض، نَسِیج، قُماش. ماهیة.

قومام

[ک: گیاه‌یکی بناربانگه که گهم و چاردار ده‌کات.)]

ف: بازمیل. (علفی است معروف شبیه به گندم

یا چودان.)

ع: قُمام.

قومائن

ک: به‌ریا کردن. [ساز کردن، قوماندن]

ف: برپا کردن، فراهم کردن.

ع: ایقاع، احداث.

قومپاره

ک: بَوم. [قومبه‌له، بَومبا]

ف: حُمپاره، بُمب.

ع: قُنْبَلَة، حَرَاقَة.

قومپوز

ک: لاف. فیز. [فروپیشال. خزهدلکیشان]

ف: قُپُز، لاف، گُزاف.

ع: قُجس، فیش. تَفَاخُر.

قومراخ

ک: گورج، ناماده. [ساز، تدیار، حازر]

ف: قُمر اق، آماده.

ع: مُهْیَا، وَاپ، حاضِر، مُسْتَعِد، مُتَاهِب.

قومری

[ک: بالداریکه له تیره‌ی کُوتره‌باریکه.]

ف: کُنا، قُمری.

ع: یَمَامَة، قُمری.

وینه

قومری

[ک: جزه که‌لرمی‌کده.)]

ف: قُمرید، کلم کُردی. (نوعی است از کلم.)

ع: قُنْیِط، قُرْیِیط.

وینه

قومش

ک: نه‌غم، کووره، نوغوم. [رینگه‌ناوی کارتز له ژیر زهیدا.]

ف: کُمش، کومش، آهون، شکاو، قُرکُند.

ع: نَقَب.

قومشکن

ك: نه غمكهن، كاريزكهن. [كسينك كه كاريز

مهله كنيتت.]

ف: گُمشکن، کومشکن، کمشزن، گَن گَن، کَتکَن،

چاهکن، کاريزکن، کُماسه، شکاونه، شکاونده،

آهون بر، چاه جو.

ع: نَقَاب، خَفَار، اَکَار، نَرَّاح، مُقَتِي.

قوممومه

ك: برغز، تيرتيره. [برغشك]

ف: بُزْمَجَه، بُزْمَزَه.

ع: حِرْدُون، حِرْدُون.

وينه

قوممومه

ك: تُونگ. [تونگ: ده فري مل باريك.]

ف: تنگ، قُمقُمه.

ع: قُمقُمَة، نَعَارَة.

وينه

قومليدان

ك: مژين. [فِرکردني کم کم.]

ف: مکيدن.

ع: عَبّ (مليون)، كَرع (نواب).

قومه

ك: تهمره، سهمره، تهمره. [دهردوبلا، کارسات]

ف: توه، پيش آمد، آسيب.

ع: واقِعَة، حادثَة، نازِلَة، كارِثَة، نائِبَة، فاجِعَة،

فاجِجَة. بَلِيَة.

قومهزه

ك: زَل. [همرازده] [بيژدو]

ف: آشوغ، خشوک، خشتوک، سندهاره.

ع: ثَبِيذ، نَغِيل، لَقِيظ، رَنِيم، قَرَعَة، مَنبُود، مَلْقُوط،

وَلَدُ الزَّنا.

قومه قوم

[ك: دهنگی تونگی نار له کاتی نارخواردنوه.]

ف: قُلْقُل، (صدای تَنگ آب خوری در هنگام آب

خوردن)

ع: بَقْبَقَة.

قوميان

ك: بهر يابرون، قَزمين. [قَرمَان، رودان]

ف: سَرَزْدَن، بَرِپاشْدَن، رُخ دَاْدَن، رُخ نَمُودَن،

فراهم شدن.

ع: وُقُوع، حُدُوث.

قومين - قوميان

قوناخ

[ك: داری خواروهی تفنگ. (قوناخی تفنگ.)]

ف: قُنْداق. (قنداق تفنگ)

ع: ساق، قُنْدَق، خَشَبُ الْبَارُودَة

قوناخه

ك: بابُولَه. [مهلزتک، قونداخ]

ف: قُنْداقه.

ع: قِمَاط، کِفَاس.

وينه - بابُولَه

قوناخه پيچ

[ك: لفافی مهلوتکه. (به زوری کنارهی مارت ده کن به

قوناخه پيچ.)]

ف: نوار، قنداقه پيچ. (غالبا حاشیهی ماهوت را

قنداق پيچ می کنند.)

ع: سَبِيْبَة، طَرِيْدَة، قِمَاط.

وينه - بابُولَه (۲)

قونسؤل

[(ك: جیگری بالیوزا.)]

ف: قُنْسُل. (نائب سفیر)

ع: قُنْصُل.

قونه

ك: گومه‌ته. [قنه (رزیشتنی كور.)]

ف: خرام. (راه رفتن كبك)

ع: كَشَح، اُبوز، حَجَلان.

قوب

ك: قورله، هه‌را، خولور، قان. [قپه‌قپ]

ف: غو، غوغا، نوف، توف، هنگامه، قالمقال.

ع: جَنْبَة، لَفْط، لَفِيط، لِفَاط، ضَوْضاء.

قوبه

[(ك: بالنده‌یكي دهرییه كه پیره‌یكي زَر نمره.)]

ف: قو، آرچ. (مرغی است دریایی كه پر آن خیلی

نرم است.)

ع: قُون، اَرْدَف.

قوبیا

ك: وَلَین. [نمغوشیتینکی ییتسه. (زیپكه‌یگی

بشاربانگه.)]

ف: داد، بَریون، گوارون، اگریون، اَندوب، اَندوج،

اَنروب، اَندروب، ولین. (جوششی است معروف.)

ع: قُوباء، سَوْداء.

قووت

ك: قورته‌ن، روت، روتته‌ن. [بی‌پزشاك]

ف: لوت، لُخت، وُرت، برهنه.

ع: عُرِیان، اَضْكل.

قووت

ك: لووش. [چورنه‌خواری تیکه له گورو.]

ف: قُرت، قوروت، بُنگش.

ع: بَلع، سَرَط، سَلْج. ....

قووت‌دان

ك: قوروت‌کردن. [به گورو دا بیری‌کردنی تیکه.]

ف: بُنگشتن، آغالیدن، آغالییدن، نُوارییدن،

اُوباریدن، فروبردن، قوروت‌کردن.

ع: بَلع، اِبْتِلَاع، اِلْتِهَام، عِبَ، اِلْتِقَام، اِزْدِقَام، اِسْتِرَاط.

اِزْدِقَام، لَهْم، لَهْم، تَسْلُج، تَرْقَف، اِسَاعَة، هَلْقَمَة.

قووت‌کردن

ك: لووش‌کردن. [قوروت‌دان]

ف: بُنگشتن، آغالیدن، آغالییدن، اُوبارییدن،

نُواریدن، قوروت‌کردن، فروبردن.

ع: عِبَ، بَلع، اِبْتِلَاع، اِلْتِهَام، اِلْتِقَام، اِزْدِقَام، اِزْدِقَاف.

اِسَاعَة، تَسْلُج، تَرْقُف، اِزْدِرَاد.

قووشكهر

ك: لووشكهر. [قوروت‌در]

ف: آغال، اُوبار، قوروت‌كن.

ع: بَلْع، هَلْقَام، عَاب.

قووت‌لایه‌مووت

ك: نه‌وا. [(خواردنی كه) هر نمونده كه مرؤف نمریت.]

ف: اَشام، اَشام، خور، خورا، خورای، خواره،

خواربار، خواجه‌بار، خوا، نوا. (خوراك اندك)

ع: مُسْكَة، قُوت لا یَمُوت.

قووت‌پرووت

ك: روت‌قوروت. [بی‌پزشاك]

ف: لخت و برهنه.

ع: عَارِي و عُرِیان.

قوبه

ك: چه‌كه، روتته‌ن، روتته‌ن. [قوروته‌ن، بی‌نمورد]

ف: پَزْدی، وُرت، فرومایه.

ع: اَضْكل، عُور، اَرْدَل النَّاس.

قووته

ك: قورته. [(رُجرون به ژیر ناره.)]

ف: غوته، ناغوش، باغوش، پاغوش.

ع: غوصة، خوصة، غطسة، غمسة، مقسة، غوطة.

قوتل

ل: قورت، روتل، روت، چدک. [بی‌پزشاک]

ف: لُخت، لوت، ورت، برهنه.

ع: عُریان، اُضکل.

قوتلی کرد.

ل: خستی به گه‌لوریا. مه‌لورشا. [قوتی دا.]

ف: او بُرد، آغالید، قورت کرد.

ع: بَلَغَ، ابْتَلَعَ، اِلْتَهَمَ ...

قوتجان

[ل: قوتجاندن (ولک: قوتجاندنی چار.)]

ف: به هم گذاشتن. (چشم مثلاً.)

ع: غُمَض، اِغْمَاض.

قوتجانی

[ل: مشتە‌کۆژ ساز کردن.]

ف: گره کردن، مشت کردن. (مشت را گره کردن)

ع: جَمَعَ، اِطْبَاق.

قوتجانی

[ل: قوتجان]

ف: به هم گذاشته شدن.

ع: اِغْتِمَاض، اِنْقِمَاض، اِنطِباق.

قوتج

[ل: قوتجک]

ف: گاو دنبال.

ع: مَخْرُوط.

وینه - مه‌خرووتی

قوتوره

ل: لورره. [دنگیکه. (ولک: دنگی ریوی.)]

ف: زوزه. (صدای روباه مثلاً.)

ع: ضَبَاح، عَواء، عَوَّة، وَاوَّة.

قوتوره

ل: نورره. [نورزه (دنگی گریان.)]

ف: سوله، خَراره، خَرویلَه. (صدای گریه)

ع: حَنین، رَنین. عَویل، شَهیق.

قوتورهت - قوتورهت

قوتور بان قوتور

[ل: به‌لا لیسر به‌لا، نه‌گیتی له درای نه‌گیتی.]

ف: قوز بالای قوز.

ع: ضَبِغْتُ عَلَى اِبْنَةِ.

قوتوقانی

ل: تورقه کردن. [خوتندنی که‌شیر.]

ف: قوقو، بانگ خروس، خواندن خروس.

ع: قَوَّق، رَقَّق، رُقَّاع، رُقَّاع، مَقَّاع.

قوتینه

[ل: خوتندنی که‌شیر.]

ف: قوقو، بانگ خروس، آواز خروس.

ع: قَوَّاقَة، رُقَّیْقَة، فِیق، رُقَّاع، رُقَّاع، مَقَّاع، مَدَّاح.

صُرَّاح.

قوتوقول

ل: قوتوله، هدر، خوتخوتله، قاقور. [قوتول‌قوتول، هدرای

زرد.]

ف: غَوَّاع، غَوَّغَو، غَوَّاعَو، غُلَّغُلَه، خَلَّاش،

خَلَّالوش، تَلَّاج، تَلَّانج، قوف، تلاتوف، توفاتوف،

هنگامه، هتیا‌هو.

ع: ضَوْضَاء، جَلْبَة، مَرَاء، صَنْخَب، ضَنْجِیج، مَهْمَمَة،

وَلَوَّاتَة.

قوتولان

ل: قوتوله کردن. قوا کردن، هه‌را کردن، بانگ کردن.

[هاوار کردن، قیراندن]

ف: داد کردن، فریاد کردن، بانگ کردن.

ع: نداء. صیاح.

قووله

ل: قاز، همرا، قور، قار، خولور، قواور، خولخوله، که پورده،

زله. [قره قاز]

ف: بُلغاک، توف، نوف، تلاج، تَلانج، خَلاش، شور،

غُرنبه، هنگامه، غوغا، داد، فریاد.

ع: ضوضاء، ضوضی، وَغی، وَغی، جَلَبَة، مَخَب،

ضَجِيج، قُبُوب، هَمَهَمَة، وَلَوَلَه، ضَجَّة، عِياط، لَجَّة،

جَذَقَة، مُراء، مُزاهِر.

قوول

ل: چال: [جینگاید که بنده کی رزچرویت.]

ف: گو، گود، ژرف، غَفْج، نَعول، فرو، دور.

ع: قعیر، عَمیق، مَعیق، مُجِیع، زوراء.

قوولایی

ل: قولی. [چالایی، نرمایی]

ف: نره، نراب، گودی، ژرفی، غَفْجی، نَعولی.

ع: عَمق، لَجَة.

قوولکه

ل: کوانگ. [کوانو (وله: کوانوی ژیر قورسین).]

ف: اجاق. [اجاق کرسی مثلاً.]

ع: ارَة، وُمرَة، کانون.

قوولی

ل: چالی. [قورلایی]

ف: گودی، ژرفی، ژرفا، گودا، غَفْجا.

ع: عَمق.

قوولینه

ل: وینه. [وینهی بووچک] [قورتالی بچورک.]

ف: سَر اچه.

ع: سَلَة.

قوون-قنک

قوه

ل: هیژ، زژر، گریک، گهر، توانا، تارشت. [رزه]

ف: نَبیرو، وِسَه، توان، توانایی.

ع: قُوَه، قُدرَة، طاَقَة.

قوه تَقه لب

ل: دلیری، دلداری، دَل قایمی. [رره (تینی دل).]

ف: تَفَنود، دلیری، دلداری. (استواری قلب)

ع: نَجْدَة. عِلْمَانِيَّة، قُوَة الْقَلْب.

قوهی پاسیره

ل: سَوما، وِینایی، سَومای چاو، هیژ چاو، هیژ دین. [هیژی

بینین.]

ع: باصِرَة، قُوَة الْبَاصِرَة.

قوهی بهرق

ل: زژر برورسکه. [هیژی همره تریشقه.]

ف: نیروی درخش.

ع: قُوَة الْبَرَق.

قوهی چازیبه

ل: کیش، کیشایی، زژر کیش، هیژ کیشایی. [کیشهیژ:

هیژی راکیشان.]

ف: کشایی، کشنده، رباینده، نیروی کشایی.

ع: جاذِبَة.

قوهی هافزه

ل: ییر، هوش. [زبین]

ف: یاده، یاد، هوش.

ع: حَافِظَة.

قوهی دافعه

ل: پهرت کردن، فهدر، زژر پهرت، هیژ دورروخستن. [هیژی

پالَیتونمر، هورژم.]

ف: گُریزاننده، نیروی گُریز.

ع: دافعه.

قوهی زایقه

ل: چهشایی، چهشتن، هیز چهشتن، تام زوان. [تام کردن،

چپشتن]

ف: چشش، چشایی، نیروی چشش.

ع: ذائقة.

قوهی سامعه

ل: ژنوعی، نه ژنوعی، هیز ژنهفتن. [بیستن]

ف: شنوش، شنوایی، شنوا.

ع: سامعه.

قوهی شامه

ل: بویایی، هیز بؤ، هیز بؤکردن. [بؤن کردن]

ف: بویش، بویایی، بویا.

ع: شامة.

قوهی شهوانیه

ل: هؤك، ههوس، مرخ، ناروزو. [هیزی جوتببون]

ف: باه، آژ، هوس، آرزو.

ع: شهوة، شهوانية.

قوهی عاقله

ل: زانست، زانایی، تیگه‌یشتن، مایه زانین. [ژیری]

ف: سئباد، دانش، دانایی.

ع: عاقله، ذراكة.

قوهی كه هروبانیه

ل: کاروایی، کاروبایی. [هیزی کارهبایی. هیزی بارگای

بورن. کیتشهیز]

ف: کاهربایی، کهربایی.

ع: برقیة، ناریه، جاذبة.

قوهی لامسه

ل: سارایی، هیز سارایی. [هیزی برکوتن]

ف: پرمّج، پرماس، پرماس، پرماس، ساییایی،

سایش، پسایش.

ع: لامسة.

قوهی مونه خهپله

ل: راوئیز، بیر، ژؤر بیر. [هیزی بیرکردنره]

ف: اندیشه، سگالش، نیروی سگال.

ع: مُتَخَيِّلَة، مُتَفَكِّرَة.

قوهی مونه سهوویره

ل: ننگار. [هیزی بؤچون]

ف: پُندار، انگار.

ع: مُنْصَوِّرَة.

قوهی مودریکه

ل: شمس، زانایی، وینایی، زانست. [هیزی ناوزان]

ف: یابایی، یابا، یابنده، دانایی، دانا، داننده،

دانش.

ع: مُدْرِكَة، ذراكة.

قوهی مومهبیزه

ل: وینایی، شناسایی، هیز شناسین، هیز شناخت. [هیزی

ناسین]

ف: نیماد، بازگشا، شناسایی.

ع: مُمَيِّزَة، مُشْخَصَة.

قوهی ناتیه

ل: گزیایی، هیز وتن، هیز دم. [هیزی ناخواتن]

ف: کرویز، گویایی.

ع: ناطقه.

قوهی نامیه

ل: خیز، هیز خیز، هیز خیزیان. [هیزی گشه کردن]

ف: شسن، رویایی، رویا.

ع: نامية.

قوهی واهیمه

ل: ترس. [هیزی مترسی]

ف: ترس، ترسایی.

ع: واهمه.

قه‌باح

ك: قواخ، قابلّوخ، قولاخ. [قابزو، برگ]

ف: قَبّاح، قَبّاق، غوزه.

ع: غلاف، قِلاف، سِنَف، خَرِيطَة، مُحَفَظَة.

وینه-دابلز

قه‌بز

ك: به‌سیاک، گریاک. [بسرار، گیار]

ف: گرفته، بسته.

ع: مُتَقَبِض، مُنْسَد.

قه‌بز

ك: نوشته. [کاغیزی نوسراو که ده‌کرته به‌لگه]

ف: چک، نوشته، رسید.

ع: قَبْض، سَنَد، مَدْرَك.

قه‌بزیویه‌ست

ك: کتوکز، سفتوشل، بژوگژ، قرچوبدم. [هاتنویه‌ده و

کشان]

ف: سفتوشل، پَخَس وِجَم.

ع: قَبْض و بَسَط، اِنْقِیَاض و اِنْبِساط.

قه‌بزی نه‌لواسل

ك: رسید. [وسل: به‌لگمی گه‌یشتنه‌جی]

ف: یافته، رسید.

ع: الواصل، قَبْضُ الوُصُول، سَنَد الوُصُول.

قه‌بوول

ك: قه‌وول، ره‌وا، گوارا. [پسند]

ف: پذیر، سپاس، قبول.

ع: قَبُول.

قه‌بوول کردن

ك: قه‌وول کردن، سه‌ئن، گرتن، ره‌وا داشتن، گوارا کردن،

هم‌وار کردن، هه‌لگرتن، گه‌رده‌ن گرتن. [پسند کردن،

ره‌رگرتن. گرتنه نستو]

ف: قبول کردن، گرفتن، پذیرفتن، ره‌وا داشتن،

گوارا کردن، هم‌وار نمودن، برداشتن، گردن گرفتن.

ع: قَبُول، أَخَذَ، تَقَبَّلَ، تَحَمَّلَ، إِجَابَة، إِنْجَاد.

قه‌بیل

ك: گرز، تی، هوز. [تایغه، خیل]

ف: گروه، تیره، دوده، دودمان، خاندان، خانواده.

ع: قَبِيلَة، طَائِفَة، سِلْسِلَة، قَوْم، رَهْط، عَشِيرَة.

قه‌پ

ك: گاز. [قبال]

ف: گاز، کَب، کَب.

ع: عَضْ، ضَعَمَ، نَهَشَ، نَهَسَ، اِنْتِهَاس.

قه‌پان

[ك: ترازوی گمره.]

ف: قپان، کپان، کَرَسْتون، گَرَسْتون.

ع: قَبَّان، قَفَّان، قَرَسْطُون.

وینه

قه‌پان

[ك: پایمی روکاری دیواری حورشه.]

ف: قپان. (پایه‌ی تاق‌نما)

ع: سَنَد، دَعْمَة، زَاوِرَة.

قه‌پانن

ك: رفائن، تاپین. [فراندن]

ف: قاپیدن، ربودن، کاپیدن.

ع: اِسْتِیْلَاب، اِخْتِطَاف، اِمْتِیْلَاس، اِخْتِیْلَاس، اِزْدِیْلَاع،

اِزْدِیْقَاف، نُشَل، نُدَل.

قه‌پ گرتن

ك: گاز گرتن. [قبال‌گرتن]

ف: گاز گرفتن، کَب گرفتن، حَسَانیدن.

ع: عَضْ، نُهَش، نُهَس، اِنْتِهَاس.

قه پۆز

ك: پۆز، پۆزه. [دهمولوس]

ف: پوز، فوز، فوس، كپ، نور دهن. بیهی.

ع: خَطَم، فَنطِيسِيَّة.

قه پۆز

ك: كه پۆز، كاپۆز، كه لاله، كاسه ی سمر. [كاژه له]

قاپینكسر

ف: سر، كُله، كو پله، كاسه ی سر.

ع: رَأْس، جُمْعَة.

قه پیمان

ك: قاپیان، ریان. [فرێتران]

ف: قاپیده شدن، كابیده شدن، ربوده شدن.

ع: اِنْسِلَاب، اِنْخِطاف، اِنْعِلَاس، اِنْخِلَاس، اِنْزِلَاع،

اِنْزِقَاف ...

قه ت

ك: هەرگیز، هیهو، هت. [هیچ کاتێک]

ف: هرگز، هیهچ گاه.

ع: قَط.

قه تا

ك: ریخه خواره. [قتی: بالتدیه که.]

ف: سغود، سفروود، سنگ خوار، سنگ خواره،

سنگ خور، سنگ خوره، سنگ خورک.

ع: قِطَاة.

قه تار

ك: رۆژ، راسه، [ریز، رنجکه]

ف: رَج، رده، خَره، راسته.

ع: رَدِيف.

قه تار

ك: دهسه. [كۆمەل (بۆ غۆڕونه: دهسه یك و لایخ).]

ف: دسته. (يك عدد الاغ مثلاً).

ع: قِطَار، قِطَارَة.

قه تار

ك: رۆژ، رسه. [ریز. دسته]

ف: قطار، راسته. دسته.

ع: صَفّ، سَطَر، عِدَّة، كُردوس، قطار.

قه تار—ماشین

قه تارچی

ك: رۆخدار. [چاروادر]

ف: الاغدار، خرکدار.

ع: حَمَار، بَقَال.

قه تاره—قه تار

قه تاران

ك: دوجیل. [درومانیکی رهش و چوره.]

ف: قُطران، کُتران، کُنیران، شُرَبون.

ع: ههنا، قَطَر، قُطران، دُجیل.

قه تاره

ك: تك، تکه، چک، ریزه. [دۆلۆپ. تۆزقان]

ف: پخنده، یوجه، چکه، سرشک.

ع: قَطْرَة.

قه تاره نکین

ك: تلپتکین، ئاردهک. [ئامرازی ئار تکاندن. شریقه]

ف: جَرغاتو، سرشک ریز، آب دزدک.

ع: مَضْحَة.

وینه—ئابوینک

قه تهری باران

ك: تك، تکه، دانه، ریزه. [دۆلۆپی باران]

ف: چکه، چک، ژیک، ژنگ، سرشک، ریزه.

ع: قَطْرَة.

۱- له دهسنووه که دا وا نووسراوه به لām له وانیه «دهسه»

قلمدان

ل: کرتائن. [برین، کرتن]

ف: زدن، بریدن، گرفتن.

ع: قَطْ

قلمچه

ل: تیکه. [پارچه، بش، کورت]

ف: تکه، پاره، لخت.

ع: قِطْعَة، حِصَّة.

قلمچه ← قهقحه

قلمه‌زهن

ل: قرتینه. [نامرزی قرتاندنی نوکی قهلمه‌زل]

ف: خامه‌زن، قط‌زن.

ع: مَقْط.

قلمچی

ل: بریاگ، له‌له‌کریاگ، بگردگ. سلطان. [پراوه، لیبومه.

حدهی، بی‌دودلی]

ف: آوری.

ع: قَلَمِی، بَیْ، جَزْمِی، یَقِیْنِی.

قلمل

ل: کوشتار، کوشتن. [خوتیریزی، قهلاچز]

ف: کُشتار، کُشتن.

ع: قَتْل، قَعص، جَز.

قلمیز

ل: قوت. داماگ، قهتیس. [لسر هست، تیبینیکر.

بی‌دورتنان]

ف: بیوس. درمانده، وامانده.

ع: مُتَرَصِدْ، مُتَرَقِبْ، مُنْتَظِرْ، مُعْطَلْ، مُضْطَر.

قلمیس ← قهقیز

قلمچهر

[ل: هوزیکی تورکمانه که به‌هموزی پاشایانی قاجار له

قلم ده‌دورت.])

ف: قَجَر، قاجار. (طایفه‌ای هستند از ترکمن که

سلاطین قاجار منتسب به آن ایل هستند.)

ع: قاجار.

قلمچهری

[ل: جزه سریشیکه. (تغیا سرپوشی چوارگوشه ده‌دن

به سرپاندا و له ژتر ملیاندا به دهری ده‌یسن، نیت

سرپیچ و کلار ناکنه سرپان، له هوزی قاجاروه هاتوره.])

ف: قَجَرِی. (فقط چارقده روی سر می‌اندازند و

زیر گلو سنجاق می‌زنند بدون کلاه و کلاغی،

منتسب به ایل قاجار است.)

ع: قَجَرِی.

وینه

قلمچهری

ل: کوپان قه‌چهری. [جزه کورتانیکه، له هوزی قاجاروه

هاتوره.])

ف: پالان قجری. (قسمتی از پالان است منتسب

به ایل قاجار.)

ع: مَعْرَکَة.

قلمچه

ل: جنه، له‌ره، حه‌شهری. [سوزانی]

ف: غَر، لَوْتد، چنده....

ع: مَلُوك، عَاهِرَة، فَاچِرَة، هِیْعَرَة، مَوْمِیْسَة، شَلَاَقَة،

شَهْزَادَة، قَحْبَة، فَاچِشَة.

قلمچ

ل: بالا، به‌ژن. گز. دریزی، تیر، توز. [به‌ژن. به‌زی]

ف: بالا، بَشَن، قَد. بلندی، بَز.

ع: قَد، قَامَة، قِیْمَة، قَوَام. طول.

قلمچ

ل: ننازه. [بی، هینده، نندازه]

ف: اندازه، قدر، قدر.

ع: قَد، قَدِي، قدر، مقدار.

قَدِجِه

ك: چين. [لُزِي بِسَمِيه كَدَاهَاتُور.]

ف: تا، شكُن، چين.

ع: طَي، ثَنِي، راحَة.

قَهْجَارِه

ك: قَهياره. [غُدَارِه (شمشیری راست).]

ف: قُدَارِه. (شمشیر راست)

ع: قُدَارَة.

وینِه - قَهياره

قَهْجَبِر

ك: لَاهُلا، لَاهُلا، نَهْزِک. [لَه قَدِي کِتُورِه - رِنگِي کُورْتُورِه]

- رُوشَن.]

ف: نَزْدِيک، از کمر کوه رفتن.

ع: تَمَنُّقُل، السَّيْرُ فِي الْمَنَقَل. (أَي: الطَّرِيقُ فِي وَسَطِ

الْجَبَل)

قَهْجِيَهَن

ك: پَرُوِيَن، يَشْتَبَهَن، كَهْ مَهْرِبَهَن. [يَشْتِيَن]

ف: تَكَبَبَنَد، قَدَبَبَنَد، كَمَرَبَبَنَد.

ع: وِشَاخ، رُنجَبُ، مَنطَقَة.

قَهْجُور

ك: ژِيَان، پِلَه، پايه، نَهْ نَاوَه. [نَرُخ، رِيز، نَاسْت]

ف: بَها، آرَن، آرُج، وَرُج، تِيَا، بَلَنُج، پايه، اندازه،

بزرگی، آرُزْمَنْدِي، آرُجْمَنْدِي.

ع: قُدَر، شَان، نَرُجَة، مَرُتَبَة، مَنزِلَة، عَظْمَة، رَفَعَة،

وَقَع، مَوْقِع، قِيَمَة.

قَهْجُورَتَن

ك: پايه پِيدَان، پِلَه پِيدَان. [حُورْمَت گِرَتَن، رِيزِيتَان]

ف: بزرگ داشتن، آرُجْمَنْد داشتن، آرُزْمَنْد داشتن.

ع: تَوَقِير، تَقْدِير، تَكْرِيم، تَعْظِيم، اِعْزَان، اِكْرَام.

اِحْتِرَام.

قَهْجُورَدَن

ك: موروچَانَنُورِه. [نُوشْتَانَنُورِه]

ف: تَاكُرَدَن، تَاه كُرَدَن، تَه كُرَدَن، نُورْدِيدَن.

ع: طَي، عَطَف، تَثْنِيَة.

قَهْجُورَدَن

ك: بَرِينَهَرِه. [دَاهِيَتَان، بَرِينِي دَار.]

ف: شَكْسَتَن، اَنوَار كُرَدَن.

ع: قَطَع، تَقَطِيع.

قَهْجُوبَالَا

ك: بَالَا، قَهْدِر قَهْوارِه، بَهْژَن، تُوْرُز. [بَهْژَن]

ف: بَشَن، بَالَا، قَدُوبَالَا، قَدُوقَوارِه.

ع: قَد، قَامَة، قِيَمَة.

قَهْجُوقَهْوارِه

ك: بَالَا، تِير، نَهْ نَاوَه، بَهْژَن، تُوْرُز. [بَهْژَن]

ف: بَالَا، بَشَن، اندازه، قَدُوقَوارِه، قَدُوبَالَا.

ع: قَد، قَامَة.

قَهْجِه

[ك: دَهْرِيكَه شِلْمَنْنِي تِيْدَا دَهْخُونِه (قَابِي گُورِه)]

ف: رِيغَال، كَاسِه، پِيْمَانِه، جَام. (جَام بزرگ)

ع: قَدَح، عَس، رَقْد، قَعَب، قَوَاب.

وینِه

قَهْجِه خَه

ك: يَاسَاخ، قُورُخ. [رَتَنْدَارو، پارَان]

ف: قَدْعَن، غَدْعَن، يَاسَاخ، قُورُغ، قُورُغ.

ع: مَنع، نَهِي، تَحْذِير، اِنْذَار، مَمْنُوع، خَلُوة.

قَهْجِه خَه

ك: قُورُخ. [پَاوان (دَارِسْتَان يَا نَالْتَجَارِيك كَه تَايِيَسْتِي

خَاوَهْنِيَسْتِي وَ خَلَكِي لِي دَهْگِيرِدَرِيَتِه).]

ف: قُروغ. (جنگل یا علفزار که از مردم منع می‌شود و به مالک اختصاص دارد.)

ع: حیر، جمی، اُنْف.

قدهدر

ل: بهش، نویشته. تهره، سه‌مه‌ره. [پاژ، براره، چارمنوس.

کارسات]

ف: بوش، سمناک.

ع: قذر، قضاء، مُقَدَّر، حادثه.

قدهک

[ل: (ل: پارچیده‌که. (خامی رنگ‌کراو.)]

ف: قَذک. (متقال رنگ شده)

ع: قَدک.

قدهم

ل: پا. هنگاو. [پن. شقار]

ف: پا. گام.

ع: قَدَم. خطوه، رتوه.

قدهمخیر

ل: خوشیا. [پتیرلمخیر]

ف: خجسته‌پا، سپیدپا، نیک‌پی، خجسته‌پی،

فرخنده‌پی، خوش‌پی.

ع: مُبَارَكُ الْقَدَم، خَيْرُ الْقَدَم، مَسْعُودُ الْقَدَم.

قدهمشر

ل: به‌دپا. [پتیرلشوم]

ف: دژپا، سبژپا، دژپی، شوم‌پی، بدپا.

ع: مَشْوُومُ الْقَدَم.

قهدیفه

[ل: خارلی]

ف: قَدیفه، هوله، آب‌چین.

ع: قَطِیْقَه، قُرطفه، قَطِیْنَه، خَمَلَه.

قهدیم

ل: بوگ، هدیوگ، کزنه. [هرویو، بی‌سروتا]

ف: قدیم، باس، جاوید، دیرینه، کهنه، باستان،

بوباش، دیرین.

ع: قَدِیم، دُهری، قُدْمُوس، قِدْماس، قَنْفَرش.

خَنْدَرِیس، مُتَلَد، قَنَسَرِی، اَزْکِی، عَتِیق، عَاتِیق.

قهدیمگهل

ل: سالدارگهل، سائقره‌گهل، پیشینیکهل، گوزه‌شته‌گهل.

[پیشینیان]

ف: نیاکان، پیشینیان، گذشته‌گان، پیران،

سال‌خوردگان.

ع: قُدْماء، مُسَنِّین، مُعَمَّرِین، شیوخ، اَهْمام، هَرْمِی،

هَرْمِین، مُتَقَدِّمِین، اَسلاف.

قهرابه

[ل: ده‌ری گهری شراب.]

ف: قَرابه، صُراحی.

ع: ناجود، صُراحیّه.

وینه

قهراج

ل: قهرخه، چه‌مک، کنار. [نِتار]

ف: کران، کنار.

ع: حَرْف، سیف، طَرْف، حافه، حاشیه، جانب.

قهرار

ل: په‌یان، بیه. ستار، پایداری. [به‌لین. راوه‌ستاری،

دام‌زنان]

ف: سامه، هنریز، پیمان. هال، خُست، پایداری،

آرامش.

ع: قَرار، عَهْد، مُعَاهَدَه، ثبات، سَکون.

قهرارداډ

ل: ته‌ی، بره، په‌یان. [به‌لین‌دان، یه‌کلایی‌کردنره، پرینره]

ف: سامه، هنریز، پیمان.

ع: قَرار، عَهْد، شَرْط، ثَبانِی، مُوَاضَعَه، مُوَافَقَه.

قەرارگا

ل: برینگا، رهقرهگا، ئارامگا، ستارگا. [شوتنى ئۆقرهگرتن.

(ستارگای مروز یا گیانداران.)

ف: بَرواز، کُنام، هالگه، خُستگاه، آرامگاه.

(قرارگاه آدمی یا حیوانات)

ع: مَقَر، مُسْتَقَر، مَسْکَن، مَآمَن.

قهران

[ل: قران (پاری یلک مسقالی زیو، سکى ئیران.)

ف: قران، هزاردینار. (پول یک مثقالی نقره،

سکى ایران)

ع: قَران، وَدَق، وَدَق، وَدَق.

قەراو

ل: شەروم. [نارنگ]

ف: شَبَبَم.

ع: نَدَوَة، نَدَى.

قەریۆز

ل: کاسه، قاریۆز. [بۆرى چرا.]

ف: کاسه، قاریۆز.

ع: قَرَبوس، قَرَبوس، قَرَبوت.

وینه—قاپۆز

قەریۆز زین

ل: کەتبه، قاریۆز زین. [لوتكى پيشى زین.]

ف: زین کوهه.

ع: قَرَبوس، قَرَبوت.

وینه—زین (۲)

قەرز

ل: رام. [قەرد، قەرت، دەین]

ف: وام، آوام، پام، فام، بام، آیام، سامه. بدهی.

ع: قرض، دین.

قەرزار

ل: بدیکار، وامدار. [کستیک که قەرزى خەلکى له لایه.]

ف: ناشک، نیشک، نلشک، نلسک، بدهکار،

وامدار...

ع: مقروض، مديون، غريم.

قەرزوقۇلە

ل: وامداره. [قەرزى پەرزىلار.]

ف: قرض و قوله.

ع: قُروض، قِراض.

قەرسەقول

ل: تەرس، پەين. [تەرسەقول]

ف: سرگین، پَهِين. (تَزَك)

ع: خُرء، روٹ، زیل، نثیل، بَعْرَة، جِلَة، ذَبْلَة، فُتَة،

عُرَة، مَداد، سَرَجين، سَرَقين.

قەرسەقول خەلوکەرە

[ل: گورغلینکە، گورگلینکە]

ف: چلاک، چلانک، خُرۆک، خَزۆک، خوزدۆک،

گوزد، گوگار، گوگال، سرگین گردان،

سرگین گردانک، سرگین غلطان.

ع: مَدَنوسَة، خُدْفَسَة، خُدْفَساء، جُعَل.

وینه

قەرقاۋول

ل: چۆر، مره کيفى. [بالدارىكى كللەدرۆه.]

ف: تَزَنگ، توزنگ، جوزبور، چورپور، بور، چور،

تَدرو، تَدُرْد، تَدَو، قرقاۋول، خروس کوهی.

ع: تَذرو، تَدْرُج، ديك بُري.

وینه

قەرقەشە

ل: گیتچەل، حەجەل، دەرگەشە، شەلتاخ، دهبه. حوله سى.

[تەشقەتە. مشتومر]

ف: خَر خَشه، غَر غَشه، قَر قَشه، خَر سَه،

خَرْجِسْتَه. دَبِه، شَلْتاق.

ع: ضَغَو. نِزاع. جِدال.

قهرن

ك: سه-ساز. [سهده، (ههنگون كس به مانای سی سال

به کاریان هیناره.)]

ف: قرن، سهده. (بعضی بر سی سال اطلاق

کرده اند.)

ع: قَرْن، جیل.

قهره

ك: رهشایی. [رهشیتی]

ف: سیاهی. (ترک هم «قهره» گوید.)

ع: سَواد.

قهره

ك: نشانه، دیار کرد. [نیشانه، دروشم]

ف: نشان، نشانه.

ع: سِمَة، وَسْمَة، علامَة.

قهره

ك: توخن، قهررخه، نهزیک. (قهره کفتن) [توخن، نزیک]

ف: گرد، گرداگرد، نزدیک. (گرد چیزی افتادن)

ع: حَوْل، قُرْب.

«قهره بالغ»

ك: جه غاژ. [پرایسی ناپزده له شورتنیک. (وشه ده کی

تورکیه.)]

ف: جنجال. (ترکی است.)

ع: اِزْدِجَام، اِجْتِمَاع.

قهره بولو

ك: قهرروی، چیره. [بژاردنره، هینانهرجی]

ف: شیان، داشن، داشاد، پاداش، چهره. سزا.

ع: ثَلَاث، ثَدَارُك، جُبْران، جَزاء، أَجر، دین.

قهره ببول

ك: پوژ رهش. [پارهی رمشی مسین که سهده دانمی یهك

قران - واته بیست شایی یا هزار دینار - بووه.]

ف: پَنَشِیز، پَنَشِیزه، پَنَشِی، پَچِیز. (پول سیاه

مسی که یکصد دانه از آن یک قران بود، یعنی:

بیست شاهی، که هزار دینار باشد.)

ع: فُلُس، قُلُوس.

«قهره چنابخ»

ك: دهلو، چه نه دریز. به دوریز. [چهنهور. زمان بیس (وشه ده کی

تورکیه.)]

ف: چانه زن، سیاه چانه، سیه چانه، چانه سیاه.

بدگو. (ترکی است.)

ع: شَطَاح، مهذار، ثرثار، وَعَواع، غَیَاب، عِیَاب.

قهره چؤل

ك: تاق. (قهره چؤلان بریا: تاقیان نه ما.) [تاك، دانه]

ف: سیاهی، سیاهی بیابان. (پسین نفرشان

نا بود شد.)

ع: سَواد. فَرْد.

قهره چی

ك: کارتی، بیژنگ فروزش. [قهرج]

ف: کاوولی، غربیل باف.

ع: کِریالی، کِرمانی.

قهره زاج

ك: قهره قازر، گرینوک، هه رزه، چناکه شکیاک، هه رزه ویز.

[گِرْزَك، زَزِیلَن، فِرْدِیس]

ف: هه رزه گو، گرینوک.

ع: هَرَع، هَرَمَع، كَثِیرُ الْبُكَاء، شَطَاح، شَرِیر.

قهره سۆران

ك: چه ته، دزگیر، رادار. [ژاندارمی جرده گر.]

ف: قهره سوران، راه دار.

ع: اَمْنِیَة.

قهره سه‌وه

[ك: جۆره تۆنگىكى مسينه.]

ف: قَراسَبو.

ع: قَرا، قَرع.

وینه

قهره قازر

ك: قازر، گرینۆك، فره گری. [گَرۆك (مندالیک كه زۆر

ده گری.)]

ف: وقوقو، گرینۆك. (بچه‌ای كه زیاد گریه

كند.)

ع: هَرع، هَرع، هَرَمُع، بَكِي، بَكَاء، كَثِيرُ الْبُكَاءِ.

قهره قازره

ك: گریان. [شیوه‌ن (گریانی زۆر.)]

ف: زاری. (زیاد گریستن)

ع: تَضَرُّع، قَلَق، انزعاج، قَلَقَة.

«قهره قرووت»

ك: كه شكه‌پشه. [جۆره كشككه. (وشه‌یه‌کی تورکیه.)]

ف: تَرپه، تَرپَك، تَرپَك، تَرپ، تَرَف، سیاه‌كشك،

كشك سیاه. (ترکی است.)

ع: مَصِل، طَرِيق.

قهره قوش

[ك: نه‌خۆشینگی نسه‌په. (ماده‌یه‌کی وشكه كه له‌ملازلای

دست یا پینی نسه‌پدا دوده‌كه‌یوت.)]

ف: عَرَن، قراقوش. (ماده‌ای است خشك كه در

پهلوی دست یا پای اسب به هم می‌رسد.)

ع: عَرَن، عِرَان، عُرْنَه، أَعْظَمُ السَّبَقِ.

«قهره قوش»

ك: هه‌لۆ. [بالتدییه‌کی رمشی راه، وشه‌یه‌کی تورکیه.]

ف: آله، آله، قهره‌قوش. (نوعی از مرغ شکاری

است كه سیاه رنگ است، ترکی است.)

ع: عَقَاب.

قهره مینا

ك: پشتار، دوانچه. [(ده‌مانچه‌ی دهم بلار.)]

ف: قهره‌مینا، تپانچه. (طپانچه‌ی دهن‌گشاد)

ع: قَرَامِيَّة، طَبِيعَة.

وینه

قهره نفول

ك: ... مینه‌ك. [گۆلنگی بچۆكه له تیره‌ی مینه‌ك. (په‌ره

زۆره‌كه مینه‌كه و په‌ره كه‌مه‌كه قهره‌نفول، به مینه‌کی

چینیش كه ره‌ش و بزغۆشه هه‌ر ده‌لێن: قهره‌نفول.)]

ف: قرنفل. میخك. (پُرپُر را میخك و كَم‌پُر را

قرنفل می‌گویند. میخك چینی را هم كه سیاه و

معطر است قرنفل گویند.)

ع: قَرْنَفُل.

وینه

قهره واش

ك: كاره‌كه‌ر، زهرخ‌ی. [كنیز، كاره‌كه‌ر]

ف: داه، كنیز، زرخ‌ید.

ع: جَارِيَة، سُرِّيَة، خَادِمَة.

قهره هول

ك: پۆس، دنده‌وان. [(سواری چاره‌دیری لشكر.)]

ف: يَزَك، پُست، قَلاوَن، دیده‌بان. (سوار

مُسْتَحْفَظ لشكر)

ع: جِلَوَار، رَيِّبَة، طَبِيعَة.

قهره هول

ك: نشان، نشان‌گرتن. [نامرزی تاییستی نیشانه‌گرتن له

تفنگدا.]

ف: خبكال، نشان، قراول. (قراول تفنگ رفتن)

ع: غَرَض، نیشان.

«قهره هول»

ك: پاسه‌وان، چاته. [نیشكگر (وشه‌یه‌کی تورکیه.)]

ف: یزک، پاسبان، دیده بان، قراول. (ترکی است.)

ع: خفیر، حارس، مُسْتَحْفِظ، قراغول
قهره ونه

ل: کرم. [کر می میوه ی رشله یوو.]

ف: کرم، (کرم میوه ی خشکیده)

ع: اَرْضَة.

قهره وی

ل: قهره یوو، چیره، پاداشت. [بزاردن، هینانوه جی]

ف: داشن، داشاد، پاداش، شیان، چهره.

ع: ثلاثی، ثدارک، جبران، جزاء، دین، اجر.

قهرین

ل: هارسر، هارچه شن، وهک. [هارتا]

ف: سَجاهَر، همال، همسر، همتا، مانند.

ع: قرین، نظیر، شبیه، مَثیل، عَدیل.

قهرینه

ل: شَوْن، نشانه. [نیشانه، دروشم]

ف: نشان، نشانه، رهبر، راهنما.

ع: قریئة، علامة، دلیل.

قهرینه

ل: چهشن، هارچه شن، هاودهس، بهرانبر، وهک. [هارتا،

هاوشیره]

ف: مانند، جور، همتا.

ع: مُطابِق، مُوافِق، مُشابه، شبیه، نظیر.

قهرزا

ل: تهره، [کاره سات، بهلا، چاره نووس، براره]

ف: سَنگول، سَمناک.

ع: قَضاء، قَدَر.

قهرزا

ل: نارهخت، بگردگ. [تیه یوو (نویژنیک که کاته کمی

بسرچوره.)]

ف: ناهنگام، گذشته. (نماز خارج از موقع)

ع: قَضاء.

قهرزاهوت

ل: دادرسی. [دادوری]

ف: دادرسی، دادگری، داوروی، داوری.

ع: قضاوة، حُکومة.

قهرزاهگه رین

ل: دهره رگه رین. [دوررخه یوو بهلا. (مبست

خیره خیراته.)]

ف: آسیب گردان، درد گردان.

ع: صَدَقَة، فِدِیَة.

قهرزان، قه سخوان

قهرزیه

ل: کار. [مسهله]

ف: کار.

ع: قَضِیَة، امر.

قهرزیه

ل: پارچه، تیکه. [رسته، برگه، پمش (بمشیک له قسه.)]

ف: پارچه. (قسمتی از سخن)

ع: قَضِیَة، جُمْلَة.

قهرساس

ل: خوین خواهی. [داواکردنی تولدی کوژراو.]

ف: شله، شیان.

ع: قِصاص، ثار، ثُورَة، مِثال، بَواء، اِبائَة.

قهرساو

ل: کوشتکار، گوشت فروش. [نو کسی نازدهل سر ده بریت

یا گوشتی نازدهلی سر بر او ده فرشتیت.]

ف: کُشتگر، کُشتکار، گوشت فروش.

ع: قِصَاب، شِصَاب، نَحَار، لَحَام، جِرَاز، هَسهاس،

ساطر.

قه ساو خانه

ك: كوشترخانه. [جیگی ناژدن سر برین.]

ف: كُشتارخانه، كشتگرخانه.

ع: مَسْلَخ، مَذْبَح، مَجْزِر، مَنَحَر.

قه ساوی

ك: كوشتری. [کاری قساب.]

ف: كُشتگری.

ع: قصابه، جِزارة.

قه سخوان

ك: قهزوان، وهنهق، ون. [قَسَقُوان (تورك پتی ده لَین:

»چَتَلانقوج« یا »چَتَلانغوج«.]

ف: وَن، بَن، بَهَن، كَن. (ترك »چَتَلانقوج« یا

»چَتَلانغوج« می گوید.)

ع: حَبّ البَطْم، حَبّة الخَضراء، بَطْم.

قه سب

ك: نیاز، هروس، قرم، گهرهك. [خِیال. خواست. مرخ]

ف: مَلْچَك، هوس، گراه، گرایش. خواست،

خواهش. آهنگ، هنگ، آغاز، پی، پیگار، سر.

ع: قَصَد، هَم، وَحی، وَحی، وَكْد، عَزَم، نِیّة، تَنوِي،

اِرادة، غَوَز، غَرَض، نَحْو. صَدَد، صَنّت، مُراد.

قه سر

ك: كُوشك. [خانوبیری گوره و جوان.]

ف: كاخ، كوشك.

ع: قَصْر، صَرَح.

وینّه ← كاخ، كُوشك

قه سر

ك: كُوتا، كُوتاکردن. [كُورت کردنمه (وله: كُورت کردنمیری

نویژ).]

ف: کوتاه کردن. (قصر نماز مثلاً.)

ع: قَصْر.

قه سر و جهه

ك: كُوتاسریرهك. [كُورت کردنمه و كُورت کردنمیری نویژ له

سمنردا.]

ف: کوتاه و سرهم، کوتاه و روی هم.

ع: قَصْر و جَمْع.

قه سس ← قه سد [سر و ده کراوه.] [عفف (قصد) است.]

قه سوت

ك: دلرشی، بددلی، دلچپه لی. [دلرشی]

ف: ترمک، بددلی، سیاه دلی. (قَسوت قلب)

ع: قَسوت، قساوت.

قه سب

ك: كه ریو، لُخ، زل. [درختیکه له قامیش ده چیت.

هررها: قامیش]

ف: لوخ، کوخ، هیرون. نی.

ع: حَلْفاء، قَصَب.

قه سه به

ك: گهره دی، شاربورچکلانه، شار. [شارزچکه]

ف: تومَن، شهرچه. (قَصَبچه)

ع: قَصَبَة.

قه سه م

ك: سوتن. [سوتند، سؤكند]

ف: سوگند، سامه.

ع: قَسَم، یَمین، كُتُوع، أَلوة، أَلیّة، حَلَف.

قه سه م خود ران

ك: هدرشه، گورپشه، هه شه که. ترسانن. [توقاندن،

مفترسی خسته بر.]

ف: شاخشانه، خت و نشان، ترساندن.

ع: تَهْدید، اِيعاد، اِرعاد، ...، اِنداز... .

قسمه شكانن

ك: دروز، پهمان شكانن. [نبرد نسری سوتند و به لاین.]

ف: سوگند شكستن، پیمان شكستن.

ع: حنث، غمس، غمص، فجر، نقض العہد.

قه سپان

ك: هداژ. [هدایتانوره، رشانوره]

ف: هراش، مراش، شگوفه، آشگفه، اكماك،

اكمال، برگردانده.

ع: قیء.

قه سیله

ك: هد بهسه. [هدبست]

ف: چكامه، چكامه، چغامه، چغانه، چگانه.

ع: قصبیده.

قه سیل

[ك: جزی سوزا.]

ف: خید، خوید، خسیل. (جو تر)

ع: قصل.

قه شمهر

ك: به چكه مه یورن. [پنجوری مه یورن.]

ف: قشمر، بچه می میمون.

ع: قشقه.

قه شه

[ك: پشیرای ناییسی مسیحیه کان.]

ف: کشیش. (پیشوای عیسویان)

ع: قسیس، شماس، راهب.

قه شهنگ

ك: شیرین، جوان، کهیلان، زیوا. [زریف، شخوشنگ]

ف: شنگ، قشنگ، شیک، سیگ، سیخ، نغر، زیبا،

خوالی، نیکو، خوب، ستره.

ع: رشیق، انیق، بهیج، طرفة، طریف، ظریف،

لطیف، زیان، عبقری، شارد. نادر، معجب، زین.

قه شهنگی

ك: شیرینی، جوانی، کهیلانی، زینوایی. [شوخوشنگی،

زیرینی]

ف: ششنگی، قشنگی، نماک، آفرند، زیبایی،

نیکویی....

ع: بهجه، اناقه، طلاوة، طرافة، طرافة، رشاقه،

نضارة، نضورة، حسن، جمال، بهاء، زین....

ك: قاپ. [بندگلی قامیش و حهیزران.]

ف: بند.

ع: کعب، انبوب.

قه فا

ك: پشتمل، پشتسر، پهی سر. [پشتمل. دوا]

ف: پس گردن، پشت گردن، نذبال، پشت سر.

ع: قفا، قفاء.

قه فرولیه هوود

ك: کوچک قیر. [قیرتار، ناسفالت]

ف: سکنج، غاغاتی، مومیایی کوهی.

ع: حمر، قفر الیهود، کفر الیهود، Asphalt.

[ك: قاپقاپ (پیتلای دارین).]

ف: قپقاپ، کفش چوبین.

ع: قبقاب.

ویندی هدیه.

قه فزه

[ك: قفس]

ف: قفس، کوفجان.

ع: قفص.

وینله

قه فزه

[ك: دزلاپی قاتقات بز كه‌لریمل یا كتیپ.]

ف: قفسه، آشکوب.

ع: قَفْصَة، مَحْفَظَة، طَبَقَات.

قه‌فیز

ك: كه‌ریژ، کیله. [قه‌فیژ: پیوانه‌یه‌كه بز ده‌خل پیوان.]

ف: كفیز، كفیژ، کویژ، کبیژ، شرون.

ع: قَفِیز.

قه‌قنه‌سی

ك: ناگرخوره. [بالتدیه‌کی نغسانه‌یی ناگرخوره.]

ف: ققنس، آتش‌خوار، آتش‌خواره، آتش‌افروز،

مرغ‌آتش‌خوار.

ع: ...

قه‌ل

ك: قالاو. [بالتدیه‌كه.]

ف: كلاغ.

ع: زاغ، غراب.

قه‌ل

ك: دل، زواندار، گوساخ. [چارنترس، بده‌موزمان]

ف: گویا، گوینده، گستاخ، زبانداری، زبان‌آور،

سُخَن‌سَنج.

ع: نَطَاق، فَصِيح، طَلِيق، بَلِيق، ذَلِيق، مِصْقَع، مِصْطَع،

مِصْطَع، مِصْطَع.

قه‌لاده

ك: گهره‌نبه‌ن. [ملرینك]

ف: قَلَّاده، گردن‌بند.

ع: وَدِیمَه، قِلَادَة.

وینه

قه‌لاش

ك: له‌رن، بی‌ناو‌رو. دارباز. [بی‌شرم، گزیکار]

ف: لوند، قَلَّاش، بی‌نام‌و‌ننگ.

ع: قَلَّاش، اَقْلَش، مُحْتَال، خَذَاع، دَسَاس. قَحْبة.

قه‌لیپ

ك: دل، گیان. [نندامی سوورینبری خوتنی لمش. هم‌روه‌ها:

رژح]

ف: دل، جین.

ع: قَلَب، نَفَس.

قه‌لمیر

ك: پیژنگ. [پیژن، قه‌لیپ]

ف: غَلَبیر، بریزن، پرویزن.

ع: غَرِبَال، سَكْسَال.

وینه-پیژنگ

قه‌لمیر

ك: قری، ناز، قه‌لیپ، قنگ‌خوردان. [کهم‌ریادان، له‌غولار]

ف: شکنه، قری، غَرَبیل، ناز، گرشمه، کَشک،

تیباش، شَن، غَرَبیله، کاجول.

ع: غُنْج، رَقص، دَلال، غَمْرَة، ثَغْمُن، تَدَلُّل، تَبَازِي.

قه‌لمیره-قه‌لمیر [سورکه‌له‌کراو.] [عُفْ «قه‌لیپ» است.]

قه‌ل‌کردن

ك: پهل‌کردن، که‌ل‌کردن، برین. [لعت‌کردن به مقمست و

شتی لور چشنه.]

ف: بریدن.

ع: قَص، قَصو، قَطَع.

قه‌لودل

ك: قه‌ل، دل، زواندار. [بده‌موزمان، قسزان]

ف: ترزبان، شیوا، گویا، قَلَنْدر.

ع: نَطَاق، فَصِيح، بَلِيق، ذَلِيق، مِصْقَع، مِصْطَع.

هَذَار.

قه‌لودل

ك: کوتا و شیرین. [کورت و پرمانا، کم و پوخته.]

ف: کوتاه و رسا.

ع: قَلَّ و دَلَّ.

قلمه

[(ك: شوتنی دهستیگردنی یاری هملوړكین.)]

ف: قَلَه. (مېد. الك دولك)

ع: ...

قهله بزه له - قشقهړه

قهله پوپه - قووله

قهله زاره - قشقهړه

قهله منار

ك: فوتوړ. [كومل كړی، قهلاچو كړدن]

ف: گشتار همگانی.

ع: هور، قتل عام.

قهلی

[(ك: سوړكته كړاو و بچوړ ككړاوی «قهلاخیر».)]

ف: مخفف و مصغر «قدم خیر» است.

قلمه

ك: دز. [كهلا، كهلات، قمرات، قهلات]

ف: دژ، دز، دیزه، باره، بارو، اورا، آرک، پیواسته،

آنباخون، پناه، پناهگاه، براورده.

ع: قلعة، اطم، حصن، ملاذ، حصار.

قهلاخی

ك: قالاخی، رهش. [پارچمی رهش، جلویرگی نازیستی.]

ف: سیاه، جامه‌ی سیاه، جامه‌ی سوک، پوشش

سیاه.

ع: سلاب، لباس الغزاء.

قهلاووشان

ك: بان شان. [سر شان: بشی سره‌ی پشت، همره‌ها:]

نملارلای مل.

ف: سفت، دوش، شانه، سردوش، روی شانه.

ع: كتف، منكب، عاتق، كاهل.

قهلاشکین

[(ك: تزیی قهلاپوړخین.)]

ف: گُشکنجیر، گوشکنجیر، دژکوب. (توپ

قلعه کوب)

ع: هادِم، هادِم القلاع.

قهلاهت

ك: شتو، قهواره، كهلاهت. [بیچم، قهباره]

ف: دژند، سیما، قواره، ریخت.

ع: سیما، قیافه، هیولی، ترکیب.

قلمه

ك: پلاریتو. [پرکړای بمرزوېو.]

ف: پلوېز، مالامال، لېبریز.

ع: جُمام، جُمَم.

قهلاي بان کيف

[(ك: قهلائی دروست کړاو لمر کتودا.)]

ف: پشلنگ. (قلعه‌ی بالایی کوه)

ع: قلعة.

دینه

قهلب

ك: نارېوا. [زرغمل، نانسل]

ف: ماخ، ستو، ناستره، نبهره، نازوا.

ع: بهرج، زيف، زائف، قسبي، قسبي، قشبي غير نافق.

قهلب

ك: ناراس. [دروېرو، گزیکار]

ف: دغل، دغا، ناراست.

ع: مُتَقَلِّب، خبیث، مَرِيد، عَتِيف، مِلَط، قَط.

قهلباز

ك: باز. [قهلمبار]

ف: پُرش، چَهِش. شَلَنگ، جَسْتَن، چَهِیدن،

پَریدن.

ع: قَفَز، وَثَب.

قەلبەزەن

[ك: كسىيەك كە پارەى قەلب دروست دەكات.]

ف: ستوساز، ماخزن.

ع: زىياڧ، قَلاَب.

قەلبەن

ك: قەدبەن، پۈرۈن. [پشتىن]

ف: قەدبەن، كەمبەن، تەكەند.

ع: زۇنج، وشاج، نِطاق، مِئطَقە.

قەلب

ك: قەلبە، ناكولۇكار. [ناقولۇ]

ف: قَلْبَبە، كَلْبَبە.

ع: غُضْبە.

قەلبە—قەلب

قەلبەكۈچىك

ك: ھىرەك. [گاشبەردى مەزن.]

ف: خۇرسىنگ، قَلْبَبەسىنگ.

ع: غُضْبە.

قەلتاخ

[ك: دارىك كە لە زىندا بەكار براۋە.]

ف: قَلْتاق. (چوبەي زىن)

ع: قَيْقَب.

ۋىتە—زىن

قەلتاخەكۈن

ك: قەلتە، پىر، فەرتوت، قەلتەكۈن. [پىرى لە كاركەتتۈر.]

[ئىدىيەمە.]

ف: كَلْتە، فَرْتوت، فَرَسودە. (كنايە است.)

ع: عَجْوزة. ھىم، مَدْرەھىم، قَھوم، طَل، ھَرىم. . . .

قەلتە

ك: قەلتاخەكۈن، پىرەن قارى. [پىرەننى لە كاركەتتۈر.]

ف: كَلْتە. (پىرەن فرسودە)

ع: عَجْوزة، جَعْمَرش، حىزبون، شەھىرە. . . .

قەلخ

ك: قولاخ، پۇس، پىس. [پىسە (ۋەك: پىسەى ولاخ).]

ف: پوست. (پوست الاغ مثلاً.)

ع: سلخ، صِلْة، جِلد، مِسلاخ.

قەلخان

ك: مەتال، سىپەر. [نامرازنى شەپە بۇ خۇباراستن لە شمشىر

ۋ تىر و...]

ف: سىپەر، اسپر.

ع: مِجَن، جَلْة، مِجَلْة، جُنَان، جَوْب، مِجَوْب.

جَحْفة، ثُرس، سَتَر، كُنِيف، دَرَقَة، قَرَعَة، قَرَاع.

ۋىتە

قەلس

ك: ئالزى. [زىر]

ف: گىرقتە، آلېز، آلوس، ئۇزىد، خىشمناك.

ع: قَلِس، قَلِص، مُنْقِص، مُشْمَلَر، مُزْمَنج، مُحْتَد.

قەلماسىك

ك: قۇچەقانى. [بەردەقانى]

ف: فَلَاحُن، فَلَاحان، قَلْمَاخُن، قَلْحَم، قَلْحَمە،

قَلْحَمان، قَلْحَم، قَلْحَم، قَلْحَمە، قَلْحَمان، قَلَا،

قَلاسَنگ، قَلما، قَلماسَنگ، قَلاسَنگ، قَلماسَنگ،

قَلاسَنگ، دَسْتاسَنگ، قَلاشَك، غوت.

ع: مِرْجام، مِقْلac، قَذاف، قَذافە، مِخْذَفَة.

ۋىتە

قەلۋەز

ك: پەرتگە. [مەلدىر]

ف: پەرتگە.

ع: مَزْلَة، مَسْقَط، مَزْلَقَة.

قەلەم

ك: كلك. [پىتەروس]

ف: نال، کلک، غرو، ساسر، خامه، قَلَم.

ع: یَراغ، یَراغ، قَلَم، مِرَقَم، مِرَبَر، مِرَبَر، مِلَقاط.
قَه لَه م

ل: چَلال. [داری برزیده بۆ ناشتن.]

ف: نهال، خامه، قَلَمه، قَلَم.

ع: غَسِل، غَسِل، عَقَله، قَلَم.
قَه لَه م سه نَگَتاشی

[ل: ناسنیککی نووکتیره که برودی پی دتاشن.]
ف: آکَس.

ع: اِزَمیل.

قَه لَه م نه قَقاشی

[ل: پیتنوسی نیگارکیشان.]

ف: قَلَم نگار، نگار خامه.

ع: مَنقاش.

قَه لَه م و دهوات ← قَه لَه مَدان

قَه لَه مِبر

ل: قَه لَه مَتاش. [چمقوله کی بچکوله به بۆ قَه لَه م دادان.]

ف: قَلَم تراش، خامه تراش.

ع: مِبراة، مِبراء، سِکین.

قَه لَه مَتاش ← قَه لَه مِبر

قَه لَه مَدان

ل: قَه لَه م دهوات، قَه لَه م و دهوات. [قَه لَه مَن: جینگى قَه لَه م و

دهوات.]

ف: قَلَم دَن.

ع: مَقَلَمه.

قَه لَه مِسر

[ل: پیرزیمک که قَه لَه م پی دسرن.]

ف: قَلَم پاک دَن.

ع: وَفِیغَه.

قَه لَه مِکردن

ل: برین، پهی کردن. [پهواندن به تیغ.]

ف: بریدن، پی کردن، قَلَم کردن، دوپاره کردن.

ع: قَطع، قَلَم.

قَه لَه مِه

ل: قَه لَه مِه، لَولاق، ساق، ساقول. [نِیسقانی بِلَه م.

نِیسقانی باسک]

ف: ساق، قَلَمه.

ع: ساق، قَلَمه، قَصَب.

قَه لَه مِدره

[ل: عَمودال]

ف: قَلندر، وارسته.

ع: عارف، عارف بالله، واصل بالحق، مُتَجَرِد.

قَه لَه مَو

ل: گُشتن، زَل، زهلام. [نِستوری پرگُشت.]

ف: فَرِهه.

ع: سَمین، قَطور...

قَه مِطار ← که مِطار

قَه مِطار

ل: بۆزِه مَن. [زارینى نازول.]

ف: پوزبند.

ع: حِجام، کِعام، شِیام، فِدام، کِمامه، غِمامه، قِمطار.

وینه ← پوزبند

قَه مَج

ل: پیچ. [لار]

ف: پیچ.

ع: عَوَج، اِعوجاج، لَوی، عَمَج.

قَه مَج

ل: قَه پِچی کردن. [هه پِچینی کولکى نازول بۆ دیاری

کردن.]

ف: بریدن، قِچی کردن. (بریدن پشَم حیوانات

برای نشان)

ع: قَرَض.

قه‌مجان

[ك: قَمَجِين (یاریدگی بناویرانگه که پاره یا چو تَوَزَنَك

هَدَدِخَنده و به دست دیگرند.)]

ف: بازی‌ای است معروف که پول یا ریگ را کمی

به هوا می‌اندازند و با مُشت می‌گیرند.

ع: ...

قه‌مچی

ك: شَه‌لَاخ. [قامچی، شَه‌لَاق]

ف: قَمچی، شَلَاق، تازیانه.

ع: سَوَط، قَد، مِقْرَعَة، قَمِشَة.

ویند ← شَه‌لَاخ

قه‌مچی نه‌قیزه

ك: نَدَقِزَه‌مچی. [شَه‌لَاقی نَقِیزه‌دار.]

ف: چارَن‌وال.

ع: مَنخَس.

ویند

قه‌مك

ك: قَه‌مَكه، دَز نَاقَولا. [دزی لِه‌هاتود.]

ف: دزد، دزد نبرد، دزد نَاقلا.

ع: وَزَاب.

قه‌مكه ← قه‌مك

قه‌مه

[ك: خَنجیری درِیژ.]

ف: قَمَه. [دشنه‌ی بلند]

ع: شَفَرَة.

ویند ← دشنه

قه‌مه‌ر

ك: مانگ. [ه‌یِف]

ف: ماه.

ع: قَمَر، نِیَر أَصغَر.

قه‌مین

[ك: قَنَد، شَه‌کری درشت.]

ف: كَنَد، کاند، قَنَد، اَبُلُوج، پانید.

ع: قَنَد، فانید. (سُکَن)

قه‌نات

ك: کَارِیز. [ناتِک که له بن زویوه دهریده‌هین.]

ف: کَارِیز، کهریز.

ع: قَنَاة.

قه‌نات

ك: شیرینی‌پز، شیرینی‌فَرَش. [شیرینی دوست‌کمر.]

(گُزْدِرَوی «قَناد».)

ف: قَن‌دِرِیز، شیرینی‌پز، شیرینی‌فروش.

(مصحف قَناد است)

ع: قَنَاد.

قه‌ناره

ك: چَه‌نگَه‌ك. [قولاپی گُشت‌فَرُوش.]

ف: قَناره، کَناره. (قَلاب قصابان)

ع: مَعَلَاق، قَنَارَة.

قه‌ناری

[ك: کَناری (بالندیه‌کی بچووک و دَنگ‌خُوشه.)]

ف: قَناری. (مرغی است کوچک خوش صدا.)

ع: کَناری.

قه‌ناس

ك: خَاکِرِیژ، زَوِیَلِگا. به‌فَرَناز. سَه‌ریوان. [زَوِیَمَك که له

دَه‌ریویری زویه‌کی تر دایه.]

ف: پیرامون. (زمینی است که در زواییای ملک

دیگری باشد.)

ع: خَریم، مَرید، کُناسَة.

قه‌ناعه‌ت

ك: قَنیات، سازگاری. [به کم رازی‌بون، سازان]

ف: توسَنگ، کُرسَنگ، کُرسَنج، خُرسَندی،

کَم‌کامی، کَم‌خوری، سازگاری.

ع: قُناعه، قُناعه، ریاضه، کَفُ النفس.

قهنتهر

[ک: ..... ۱]

ف: قُنتَر، (دو سره بستن اسب مثلاً).

ع: قنطر.

قهندان

[ک: قنن، شه‌کردان]

ف: قندان.

ع: سُکُریّه، کوب.

قه‌ندیل

[ک: چرادان: چنگه‌چرا.]

ف: خوله، چراغواره، چراغبره، چراخواره،

چراغدان.

ع: نیراس، مَشکوة، مَصباح، قنْدیل.

وینده—چرادان

قه‌ننه—قُلیان [(رُشیه‌کی کرماجیه.) (کرماجی است.)

قه‌نُوسی

ک: رهش، مَشکی. [سیا (رُشی تَزخ).]

ف: سیاه، مَشکی. (سیاه خیلی تند)

ع: اَسود، حالک.

قه‌نی

[ک: ناوی تایسته بز سگ.]

ف: از اسامی سگ است.

قه‌واخ

ک: قارخ، قولاخ، خلیف، پُوس. [قابَلُوخ، بَرگ]

ف: قُباق، قُباخ، پوسِت.

ع: غِلاف، قِلاقه، قِشر، جِلد.

وینده—قابَلُوخ

قه‌واره

ک: نه‌نازه. [(نمنازه‌یک پارچه که بشی جلیک بکات.)]

ف: قُواره، اندازه. (یک مقدار پارچه که اندازه‌ی

یک تیکه لباس باشد.)

ع: قُواره، وُداره.

قه‌واره

ک: قه‌لافِت، تیر، بالا. میقن. [قباره]

ف: ریخت، پیکر، بالا.

ع: قُد، قامه، تُرکیب، جُته، قَوام.

قه‌واله

ک: نویشته. [قباله: تابزی مولک.]

ف: بیلِه، بیلک، تَرده، تَرزده، نُوَرده، چک،

چاک، قباله.

ع: سَنَد، حُجّه، وِصر، وِصیره، رَقیمه، مکتوب،

قباله، صَکّ.

قه‌وام

ک: پایداری، سه‌قام، سامان. [دام‌وزان، رتکوپنکی]

ف: پایایی، پایداری، سامان.

ع: قَوام، دَوام، نِظام.

قه‌وام هاتن

ک: هه‌سوربون، سفته‌بورون. [خست‌بورنوه]

ف: خَسیدن، خَس‌شدن، سفت‌شدن، قَوام‌آمدن.

ع: خُشور، اغْتِلاط، غِلْطه، تَقَوم.

قه‌وانچه

ک: هه‌وانچه، پدِرت. [فری، تور]

ف: پرتاب.

ع: سَقوط.

قه‌وانچه‌دان

ک: هه‌وانچه‌دان، پدِرت‌دان. [فری‌دان، تور‌دان]

ف: پرتاب‌کردن.

ع: قَذَف، رَمَى، طَرَح، إلقاء، نَبَذ.

قهوجه

ك: دهم‌جورَله. [چنانكه‌جورَلاندن به دهمی كراوه‌وه. (واك:

بنیشت جاوین.)]

ف: خَایش، خَاییدن، جَاییدن، ژاژ‌خَایی.

(جَاییدن سَقَز مثلاً.)

ع: عَنكَ، لَوْك.

قهور

ك: گَزِر، گَلَكَز، زیارت. [قَبِر]

ف: گور، مَغساک، سَتودان، اَسَتودان، آرامگاه،

دخمه.

ع: قَبِر، رَمَس، جَدَث، غِیَاب، ضَرِیح، ثَرِبَة، مَدَفَن،

مَرَقَد، مَضْجَع، مَزار.

قهورخه

ك: قه‌راخ. قهره، توخن. [كنار، لیوار. نخون، نزدیکی]

ف: کنار. گرد.

ع: مَطَرَف، حَرَف، حَوْل.

قهورسان

ك: گَزِر‌خانه، زیارتان. [قَبْرِستان، زیارت‌ه‌لَان]

ف: مَرزَغان، مَرزَغَن، گورستان، گورخانه.

(قَبْرِستان)

ع: مَقَابِر.

قهورکهن

ك: گَزِر‌کهن. [قَبِر‌ه‌لَکهن، گَزِر‌ه‌لَکهن]

ف: گورکهن.

ع: حَفار، نَباش.

قهورکهنکه ← گَزِر‌کهنکه

قهور هه‌لته‌کائن

ك: گَزِر هه‌لته‌کائن. [هه‌لدانه‌وی قَبِر.]

ف: گور به‌هم‌زدن.

ع: نَبِش.

قهوز

ك: نوبشته، رسی، یاداشت. [به‌لگهی گیشتمبجی.]

ف: چَك، نوبشته، رَسید، یادداشت.

ع: قَبِض، الواصل.

قهوس

ك: كمان. [كمان (كه‌لوی نَزیم).]

ف: كمان. (برج نهم)

ع: قَوْس، بُرْجُ القَوْس.

قهوس‌قهزهج

ك: هه‌ساره‌زپینه. [كُزَل‌كُز‌تَپینه]

ف: تیراژه، سرگیس، سدگیس، کمان رستم، کمان

زرین.

ع: قَوْس قَرَج.

قهول

ك: وته، واته، وتار، قسه. [گوته]

ف: گُفت، گُفته، گُفتار، نوله، سخن، دازه.

ع: قَوْل، کَلام، لَفْظ

قهولن

ك: گُفت، به‌لَین، شهرت، په‌یمان. [مَرج]

ف: سامه، گُفت، پَیمان، زبان. (قول‌دادن،

زبان‌دادن)

ع: قَوْل. عَهْد. شرط، میثاق.

قهولاندن

ك: ده‌کردن. [قَبِلاندن، به‌خشین به پتی شرع. (واك:

قَبِلاندنی زه‌کات.)]

ف: درکردن، بیرون‌کردن. (برون‌کردن زکات

مثلاً.)

ع: اِخْرَاج.

قهول‌دان

ل: گفتدان. [بدلتن دان]

ف: گفت دان، زبان دادن.

ع: عہد، تعہد، تقبل، شرط.

قہوم

ل: کہس. [خزم، خویش]

ف: خویش، خویشاوند، اوبس، پیوند، خانوادہ.

ع: قوم. قریب. غصبہ، فصیلہ، قبیلہ، عشیرہ،

طائفہ...

قہومی

ل: کہسی. [خرمایتی، خرتشی]

ف: خویشی، خویشاوندی، اوبسی، پیوندی.

ع: ولہ، قرابہ، قومیہ، اسلوفا، صہر، مصاہرہ.

قبول

ل: گوارا. سدن، گرتن. [پسند. پسند کردن، و مرگرتن]

ف: بیواز، سپاس. گرفتن، پذیرفتن.

ع: قبول. اجابہ.

قبول کردن

ل: گلہودان. [گلہ اندوز، و مرگرتن]

ف: پذیرفتن.

ع: قبول.

قبوہ

ل: ہیز، توانا، تاراشت. [روزہ]

ف: تنو، توان، توانایی، یارا، نیرو.

ع: قوۃ، قدرۃ، طاقت.

قہوی

ل: قول، کثمت. [نستور]

ف: ستبر، کثمت.

ع: ضخیم.

قہوی

ل: زردار، بدگور، توانا. [بہیز]

ف: زورمند، پُرزور، توانا، نیرومند.

ع: قوی.

قہہار

ل: ویران، کاول، خاپور. [رمار]

ف: ویران، خاپور.

ع: خراب، مُنہدم.

قہہار

[ل: (ک: بغری زور، خوازیہ.)]

ف: برف فراوان. (مجاز است.)

ع: اِثلاج.

قہہر

ل: تار، قین. [توریدی]

ف: تفت، غرس، آرد، ریس، خشم، کینہ، فدوک.

ع: قہر، غیظ، غضب، وحر، شنف، قلی، شتا...

قہہقہہ

ل: تریقہ، ناکا. [تلمکی پتکنین.]

ف: قاہقاہ.

ع: قہقہہ، قحقہہ، قرقرہ.

قہی

ل: ہڈار، قہسیان، ہڈاوردنہو، ہڈاواردن. [رشانہو]

[ہڈتینانہوی خواردن.]

ف: ہراش، مراش، اکمال، اکماک، شگوفہ،

اشگفہ، برگرداندن. (برگرداندن خوراک)

ع: قی، کید، سَنق، قیاء، ثَع، اِثناع، اِستِغراغ، هُوع،

هُواع.

قہی

ل: بہن، دورقہی، دوریہن، دوریہس. [بغند، بس، پدیوہند]

ف: بُند، دَرَبند.

ع: قید.

قہیلر

[ك: نینزکی دریزی یه کسم که دهیتاشن.]

ف: قیّار. (زیادی سُم چارپا که می تراشند.)

ع: تظلیف.

قهیره

[ك: شمشیری راست.]

ف: قُدّاره، غُدّاره، کُتّاره، کُتّاله. (شمشیر راست)

ع: صارم، غضب، قُدّاره.

وینه

قهیاس

ك: وه کزانی، وازانی، نه نازه گیری، بهر ورده دان. [بهر ورده کردن

و هه تسنگاندنی دروشت پیکوه.]

ف: آدگر، چنان دانی، سنجش.

ع: قیاس، اِقاسه، مَقایسه. تشبیه. تقدیر.

قهیاسه

[ك: باریندی ده زوین که نه لقیه کی ناسنی به سر وه

ده بستن.]

ف: آياسه، کیمیای، نوار. (تنگ نخي که حلقه ی

آهن بر سر آن بندند.)

ع: وَضَن، وَضِن، بَطان، سَفِیْقَة.

قهیطان

[ك: تنافیکه له هوروشم ده چریت. (بناوبانگه.)]

ف: قَیطان. (معروف است.)

ع: ضَفیره، مَریره، بَریم، قَیطان.

قهیطهران

[ك: گیاهه که.]

ف: قَیطَران.

ع: قَیطَران.

وینه

قهی چاکه

ك: قه قی چه نه کاک؟ چه نه ری؟ [قهیچیکا، قهیناکا، چی

نیت؟]

ف: چه می شود؟

ع: مَآ یصیر؟ ما یكون؟

قهیچه

[ك: نو دارانسی به باری پانیدا ده رتین له بنمیچ بز

تختیمند کردنی.]

ف: قَیچه. (چوب های عرض سقف قاپ اندر قاپ)

ع: ...

وینه—شنووت (۳)

قهیچی

ك: دویرده. [دویرده، مقست]

ف: قیچی، دوکارده، جامه بُر.

ع: مَقَص، مَقْد، مَجَر، مَقَطع، فرزل، مقراض.

مِقراضین، جَلَم، جَلَمَان.

وینه—دویرده

قهیران

ك: ناگه، ناگه، ناگه. [جنگی معترسی نه خوش یا

مندالی تازه له دایلبور.]

ف: آستان. (هنگام خطر بیمار یا بچه ی تازه

زاییده)

ع: قِران، بُحران، عُقْبَة.

قهیره

ك: کار کرده، له کارده رهاگ. [راهاتو (وهك: نسپی

راهاتو.)]

ف: کار کرده، آزموده. (اسپ از کار درآمده مثلاً.)

ع: مُدَرَّب، مُجَرَّب، مُعَرَّن، کَهْلَة.

قهیسری

[ك: چند دووکان له گرمز نکدا.]

ف: قیسری. (چندین دکان در یک گنبد)

ع: قَیسَرِی، قَیصرِی.

قهیسی

ك: شالانه کورت. [قهیسی وشک.]

ف: قیسی، زرد آلو خشکه.

ع: مَشْمِش، یَبِیسُ المِشمِش.

قیسی بادام

ل: جه رزقن. [ناوکی قیسی ددردهیتن، کاکلی بادام یا

گوریز ددخنه چنگه کی و وشکی ده کن.]

ف: سَرمِش، خوبانی، گوزاگند. (زرد آلو را هسته

درآورده به جای آن مغز بادام یا مغز گردو

گذارند و می خشکانند.)

ع: مَلُوز، مِشلُوز.

قیی کردن

ل: هدله تواردن، ههراژیان. [رشانوه، هدله تیاره]

ف: برگرداندن، هراشیدن.

ع: قی، ثَق، سَنَق.

قیماچ

ل: ناره وِزَن. [نارد له نار رزنی قرچاودا سور ده کنهوه و

تاری کولار ده کن به سریدا و به شه کر یا به خاکه قنمهوه

ده بخون، بز ژنی زه یسان باشه.]

ف: کاجی، آوماچ، قیماق. (آرد را توی روغن داغ

سرخ کرده، آب جوشیده بر آن ریزند و با شکر

یا خاکه قند می خورند، برای زن نوزاییده

خوراک سالمی است.)

ع: خُرسَة، خُرسَة، فَرِیْقَة، حَرِیرَة، عَصِیدَة.

قیماچ

[ل: سورشیر (به شیر دروست ده کرتت).]

ف: کَیماک، قیماق. (با شیر درست می کنند.)

ع: وَلِیقَه، رَغِیقَه.

قیما

ل: خوه یزا. [با وایت، گرتک نیه.]

ف: با شد، زیان ندارد.

ع: مایَضُر.

قییم

ل: سرپرست، [سرپرست، به ختوکر]

ف: سرپرست، پرستار.

ع: عِض، قِیم. (از طرف قاضی، اگر طرف میت

باشد او را «وَصی» گویند.)

قیافه

ل: قه لافهت، شیوه، دیمه. [بیچم، هروه ها: ناسینی

راگزی کسیتک لروری دیمیهوه.]

ف: دزدند، شیوه شناسی، روشناسی.

ع: قِیافَة، سِیما، هِیوَلِی، مَعْرِفَة الاثار.

قیاهت

ل: رزّ بازخواس، نهو دنیا. [رزّی لیپرینهوه، پاشمِرزّ]

ف: خُنیور، خینیور، خنیور، رستخیز، رستاخیز،

ستخیز، ستخیز، آن سرای.

ع: قِیامَة، عِیامَة، نُشُور، حَشْر، مَحْشَر، آَرَفَة.

قبیله

ل: مال خوا، کابه. [رووگی نوژکر.]

ف: پیشگاه، آباد، مکه، کعبه، خانه ی خدا.

ع: قَبِلَة، مَكَّة، کَعْبَة، بَیْتُ الله.

قبیله نما

ل: کابه نما. [نامرزی قبیله دوزینهوه.]

ف: قَبِلَة نما، کَعْبَة نما.

ع: بُوصَلَة، حَك، بَیْتُ الابرة.

وینه

قیمت

ل: قنچ. [راوه ستار. زهق]

ف: سَتِیغ، سَتِیغ، بَر جَستَه.

ع: بَرز، مُبَرز، مُشَخِص، شَخِص، نَاتِی.

۱- [«قِیم» به ختوکریمه که قازی دیاری بکات، به لام

نه گهر مردوو دیاری کردیت «وَصی» پیده تین.)]

تیترونفلن

ك: كه له كوكولورك. [فروفلن]

ف: دوز و كلک، دغاودغل.

ع: مَكرو كید، حيلة.

قیته قییت

ك: قوته قوت، قنجه قنچ. [خزانان و جعیلی كردن.]

ف: جست و خیز، خودنمایی.

ع: اِزْفَنَة، طَمَران، وُكبان.

قیچ

ك: چاوقیچ. [كسیك كه چاری غوی دینیتسره یك تا به

شودا بیینیت.]

ف: موژان. (كسی كه چشم خود را تنگ كند تا

در شب ببیند.)

ع: اَشْوَس، اَخْرَر، خَزَر، مُوصوص.

قیچه - **قیچ** [پیتی «ه» بۆ دواندن یا بۆ ناسراوید.] (ها سرای خطاب یا عهد است.)

قیچه و كردن

ك: چاوقیچ كردن. [چار هینانوه یك بۆ باش بینن.]

ف: موژیدن، چشم تنگ كردن. (كه درست ببیند.)

ع: تَشَاوُس، تَخَاوُر، تَدْنَفَش، تَدْنَقَش.

قیخا

ك: كیتخا، كوتخا، سه رگون. [كاریدستی دی.]

ف: كدخدا، ده خدا، ده خان، ده بان، كدیوز.

(بزرگ ده)

ع: فِرْناس، كاخیه، دهقان.

قییر

[ك: قیل]

ف: قییر، كَرَف، كَرْف، كَرْف، كَرْف، كَرْف، كَرْف.

ع: قار، قیر.

قییرات

[ك: هینده پانایی پهنه یك، واته: ۱/۲۴ ی گزئك.]

ف: قییراط. (پهنای انگشت ۱/۲۴)

ع: قییراط.

قییران

ك: قیره كردن. (قالار مهسه له ن.) [قییراندن]

ف: قارقار كردن.

ع: نُعیب، نُعبان، ...

قییرسیم

ك: نه گرس. [رژد، چروك، چهكل]

ف: زفت، زُكور، زُكور، فروده.

ع: نُعیم، قَلْزِم، خَسِیس، دَنیء.

قییرقاج

[ك: تیرها رشتن به دم سواریه.]

ف: قیقاق. (تیراندازی در سر سواری)

ع: رمایه.

قییرقوله جهفت

[ك: مرژئی نووسك.]

ف: آویزگن.

ع: نُشْبَة، نُشِق.

قیره

ك: دوه، گه دزل. [قزپ]

ف: غُر، قُر، قور، دُبه، فُنَج، غُرْفَنَج، دُبه خایه.

ع: مَقْتوق.

قیره

ك: واته. [دنگی بالنده.]

ف: قارقار. (صدای مرغ)

ع: قَوَاقَة، قَرَقَرَة، بَقِیْقَة، نُعیق.

قیره

ك: قاره. [دنگی قالار.]

ف: غاك، كاغ، غاق، قاغ، قارقار. (صدای كلاغ)

ع: نعیق، نعیق، نعیب، رعیب، شعیج، قاقا، قاقاء، غاق.

قیژه

ك: واته. [دەنگیکه. (رهك: دەنگی بزق).]

ف: وقوق، واقواق. (صدای قورباغه مثلاً).

ع: نعیق، نعیقه.

قیژه قیژ

[ك: قیری ززر. (دەنگی بالنده، قالاو، بزق.

دوباره برونه کمی لیسر ززر برونیتی.)]

ف: قارقار، قاغقاغ، واقواق. (صدای مرغ، کلاغ،

قورباغه. تکرار برای تکثیر است.)

ع: نعیق، نعیق، نعیب، زبیط، قوقا، وعوعه.

قیژ

ك: قولوب، دل. [تبیات، واز]

ف: جهش، سوس، دل.

ع: عیفان، شمازو، نفیس، طبیعة. قهی.

قیژ بردن

ك: قولوب بردن، دل بردن. [وازی برون، تبیات بردن،

حمل نکردن]

ف: پیسودن، خواستن، دل بردن.

ع: میل، رغبه.

قیژ شیویانهوه

ك: قولوب نه بردن، دل نه لشیویانهوه. [تبیات نه بردن، ییز

لیکردن]

ف: نخواستن، هراشیدن، دل به هم خوردن.

ع: تَقَرَّر، تَمَقَّس، تَهَوُّع، اِقْهَاء، تَنْطَف، عیاف،

استکراه، اشمئزاز، اقهاء.

قیژ نه بردن

ك: قولوب نه بردن، دل نه بردن. [بیز لیکردن]

ف: نخواستن، دل نه بردن.

ع: هُواع، عیاف، تَقَرَّر، تَمَقَّس، استکراه. ... قیژهون

ك: دژخواره. [دوودل له خواردندا، كهمخوژ]

ف: دژخوار، دژخوژ.

ع: قاز، قاس، مَقْتَمی، هانع، مَكْرَه، مُعِیف، مُقَرَّر،

مُمَقَّس، مَهَوَّع.

قیژهون

ك: چروك، دل نه لشیوتین. [شتیک كه مرؤف ییزی

لینه كاتوه.]

ف: ورافتاده، برافتاده، دل به هم زدن.

ع: مُقَرَّر، مُمَقَّس، مَهَوَّع، مَكْرَه، مُسْتَكْرَه.

قیژان

ك: زیركان. [زیركاندن، قیژه كردن (ی مرؤف یا بالنده).]

ف: جیق زدن، جیق کشیدن، داد زدن، فریاد كردن.

(انسان یا مرغ)

ع: صیاح. رُغاء، رُغاء، نعیق.

قیژووژ

ك: زیركوك، قیژووژ. [قیژ قیژ، همراهرا]

ف: جیق وواق، داد و فریاد.

ع: صیاح، رُغاء، ضوضاء، ضجیع، جَلَبَة.

قیژووژ - قیژووژ

قیژه

ك: زیركه. [زیركه (قیژ مرؤف یا بالنده).]

ف: جیق، داد، فریاد. (جیق کشیدن انسان یا

مرغ)

ع: صِیْحَة، صُجَة، صَرَحَة، رَعَقَة، رَقِیْة، رُغاء، رُغاء،

نعیق.

قیست

ك: قسن، بدش، واره. [پاژ]

ف: ورشیم، قَرشیم، بَخش، لَخت، بَهر، بَهره،

پاره، بَرخ، رَسَد.

ع: قِسْط، نَجْم، نَصِیب، جُزء، مِقْدَار، جُزْء، قِسْمَة.

قیسم

ل: جُزْء، بَدَش. [چشن، پاژ، کُرت]

ف: جُور، گُونه، بَخْش، لُخْت، فَرَشِیم، وَرَشِیم،

پارِه، بَهر.

ع: قِسم، نَوع، فُتَن، جُزْء، جُزْء، کُرَاسَة، قِسْمَة.

قیسمهات

ل: بَدَش، بارِه. [پاژ، مَورِجِه]

ف: تَاخِیرِه، بَوش، سَمَناک، خُره، خُورِه، بَخْش،

آبْخُور، آبْشُخُور، سَرَنُوشْت، رَسَد.

ع: قِسْمَة، نَصِیب، رَسَد.

قیسمه‌تکمر

ل: بَدَشْکَر. [دَبَشْکَر]

ف: تَباه، بَخْشْکَن.

ع: قَاسِم، مُقَسِّم، قَسَام، مُجَزِّي.

قیف

ل: کِیف. [جُزدان یا جانتای پِندارِستی نورسین. قِیف لَه

فارسیدا به مانای «رَحمَتی»].

ف: کِیف. (کِیف جِیبِی یا جای لَواژم تَحْرِیر در

فارسی به معنی «رَحمَتی» است.)

ع: کِنْف، خَرِیْطَة.

وینَه—کِیف

قیفال

ل: رَگ دِه مَرچار. [رَگِی دِیوی دِه رَوی نَنیشْک که

«بَاسَلِیق» ده کُورِیْتَه نَم دِیوِیوَه.]

ف: سَراروی، رَگ رَخسار. (رَگ طَرف وَحْشِی

مَرَفَق که رَگ «بَاسَلِیق» در طَرف اَنسِی آن

است.)

ع: قِیْفال.

چیلکه

ل: چِیلْکِه. [چِیلْکِه، چِیلْک]

ف: دِروک، دُسوک.

ع: خُئْه، سَجُور.

قیمه

[ل: جَنار (وَه: گوشتی قِیمه کَراو.)]

ف: قِیمه. (گوشت قِیمه مِثْلًا.)

ع: مُکْتَفَّ، مُخْذَع، خَذِیعَة، مُشْرِخ.

قیمهات

ل: نَرخ، نَم رَجِس، ژِیان، یایی. [بِیعَا: نَموی لَه بِرامبِری

کالارِه دِیدَن.]

ف: نَرخ، اَرز، اَرَج، اَرزَش، اَرَجِش، اَخْش، اَخْش،

اَمْرُخ، بَها.

ع: قِیمَة، ثَمَن، بَدَل، سِعَر.

قیمه‌ندار

ل: گَران، گَران یایی. [نَرخ زَوَر، بَنَرخ]

ف: گَران، گَران بَها، پَر بَها، بَهاوَر، بَهادار، بَهاگِیر،

اَرزَمَنَد، اَرجَمَنَد.

ع: غَالِی، ثَمِین، نَفِیس.

قیمه‌نما

ل: سَه رَچَسپ، نَرخ نَما. [کَاغِزِی نَرخ لَمَسَر نَویسِن.]

ف: سَر چَسپ، نَرخ نَما.

ع: بَطا قَة.

قیمه‌لی—قیمه‌ندار

قیمه‌کیش

[ل: سَاوِری تَایبِتی گوشت جَنین.]

ف: کُزَه، قِیمه کَش.

ع: مَخْذَعَه، مِجْرَة.

قین

ل: جَهَر، حِیس، نالوْزی، مان. [تَوْرَه یی.]

ف: کِین، کِینَه، آرد، رِیغ، رِیس، غَرش، غَراش،

غُزَمان، دَزه، ژکاره، ارغنده، بشکول، تَند،
 غُرسیده، غُرشیده، دژاگاه، دژانگاه، دژآلود،
 دژآهنگ، خشم آلود، سرگران، ستیزه‌کار.
 سهمگین....

ع: غُضبان، مُقتاظ، مُتَغیظ، غُضوب، عَصَبانی....

غُرواش، غُرم، غُزم، غُژم، خُشم، غُرس، سُرول،
 آریغ، آزیغ، خدوک، ستیز، سرگرانی.

ع: غیظ، بَغض، وَغْز، وَحَر، مَقَت، قَلِي، قَهَر، شَنَف،
 شَنَا، وَأَب، غَضَب، حَقْد، دِرَار، اِحْتَا، حِدَام، مَوْجِدَة.

قینتار

[ك: زَبَر بِه پِنستی گا.]

ف: خِنطار، خَرِताल، خِرطال، قِنطار. (پوست گاو
 پراز زر)

ع: قِنطار.

قین‌جوان

ك: حیس‌جوان. [توریه‌کردن، رق‌هستاندن]

ف: برانگیختن، سُر‌کین آوردن، خشمگین
 ساختن....

ع: مَقَت، اِغْضاب، تَغْیِظ.

قین‌خواردن‌هوه

ك: حیس‌خواردن‌هوه. [رق‌خواردن‌هوه]

ف: خشم فروخوردن.

ع: كَظَم، كُظُوم، كَبَت.

قین‌له‌دل

ك: جده‌ریاز، وشرقی. [رکوری، قین‌لسک.]

ف: کینه‌جو، کینه‌ور، کینه‌کش، کینه‌توز.

ع: مُكْتَبِت، مُتَرَصِّدُ الْاِنْتِقَام.

قینه‌قینه

ك: دینه‌دینه. [دین‌دان‌هوه، رق‌هستان]

ف: رَسانه.

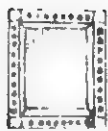
ع: تَرغیم، تَحْسیر، تَبْغِیض، تَغْیِظ، تَمْقِیْت،
 اِغْضاب، رَغْمَا، مَقْتَا.

قینهون

ك: حیس، نالۆز. [قیناری، رقون]

ف: خشمگین، خشمناک، غُرم‌ان، غُز‌مان.

وینه‌کانی پیتی ق

قاب B

قاب A

قابلوخ کتیو

قابلوخ فیشهک

قابلوخ

قابله‌مه

قاریاخه

قازان قولفی

قاز

قارچک

قاریوز

قانتکله

قالاوه‌ره‌شه

قالاوه‌بوولینه

قاقم

قازی قولنگ

قنغر

قلیانادی

قشقهره

قرزاتک

قاوه

لۆڧر يانه زهرده

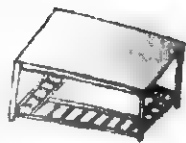
لۆڧر يانه

لورواق

لورسى قورعان

لورسى

لوتلف

لوتلور

لوتلوقلانه

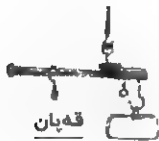
لوتلانچە زارداره

لوتلانچە

لوتلاپە

لوتپان

لوتمقومه B

لوتمقومه A

لوتمرى B

لوتمرى A

لوترقاوت

لوترسەقوتلەو كەرە

لوتراپە

لوتدەح

لوتجەرى

لوتلادە

لوتفەز

لوتەرەنغول

لوتەرەمينا

لوتەرەسمو

قه یاره

قه مچی نه قیزه

قه لماسک

قه لجان

قه لای بان کیف

قیله نما

قه یتهران

ک

کا

[ک: لاسکه ده‌خلی وشک.]

ف: کاه.

ع: تین، موص، حُت، رُفَة.

کا

ک: بکا. (زوکا) [بکات.]

ف: کند، بکند. (زود کند)

ع: یَفْعَل.

کا

ک: کاکه، برا، براگه‌وره. (کا جافری) [کاک.]

ف: کاکه، برادر، برادر بزرگ، دادر. (کاکه جعفر)

ع: آخ.

کابه

[ک: خانوی خودا.]

ف: آباد.

ع: کَعْبَه، مَكَّة، قِبْلَة.

(کابینه)

ک: ده‌فترخانه. [نورسینگه]

ف: دبیرستان، آوارستان، نگارستان،

نگارش‌خانه.

ع: دارُ التحریر، دارُ الانشاء، بَيْتُ القراطیس،

دفترخانه.

کاپول

ک: که‌پول، قه‌پول، کاپولک. [قایینلک‌سیر. ده‌مولوس]

ف: کلّه، سر، کوپله، کوپله. کپ، پوز.

ع: راس، جُمُجَة. خَطَم، فَنطیسِيَة.

کاپولک ← کاپول

کات

ک: سات، وهخت، زمان. [دهم، تار، عان]

ف: گاه، هنگام، زمان.

ع: حَین، وَقت، اَوان، هِنو، زَمان.

کات

[ک: خیرۆک (تۆوی سالی پار که لبعبر وشک‌سالی سوز

نمبره، پاشان به بارانی پد‌ئی بهار سوز ده‌ییت.)]

ف: کات. (تخم سال گذشته که به جهت نیامدن

باران سبز نشده، سپس باران پله‌ی بهار آن را

سبز می‌کند.)

ع: ...

کات

ک: تۆتیا که‌رله. [زاخی که‌ره، زاجی شین]

ف: کات، کات کبود.

ع: تۆتیا.

کاخ

ل: کوشک. [قصر]

ف: کاخ، کوشک.

ع: قصر، کُشک.

وینه

کاجان

[ل: عساری کا تیکردن.]

ف: کاهدان.

ع: مَتَبَن، مَعْلَف.

کادوو

[ل: سروتاندنی کا بڑ دیوکلن کردن.]

ف: کَه‌تاب، کاه‌دود.

ع: اِدْخَانِ النَّبَن.

کار

ل: پیشه. فرمان. [نیش، پیشه]

ف: کار، پیشه، شَوال، فِیار، فِیدار، فِیاوَر، فِیاوار،

بِیاوار.

ع: شُغْل، صَنْعَة، عَمَل، خُطْب، وَطَر، اَرَب، مَارَب،

مَهَنَة.

کار

ل: کدل، فرمان. [کهلک نیاز]

ف: کار، زاوری.

ع: اَمْر، قَصْد، حَاجَة، شَان، فِعْل، عَمَل، قَضِیَة،

واقعة، حادثه.

کار

ل: دِه‌سَکار. [دستکار: کاری دست.]

ف: کار، دست‌کار.

ع: عَمَل، صَنْعَة.

کار

ل: کارژله. گِئسک. [کارژله. گِئسک (بزنی شمش

مانگه.]

ف: هیرک، بَزْغاله، بَزْجِه. (بِز شش ماهه)

ع: جَدِي، عَنَاق، حَلَن.

کارپر

ل: دادپر. [کارا. میر]

ف: کارپر، کارسان، کارکن، کارپرداز، دادرس،

وَسْکَرده، وَشْکَرده، واشْکَرده.

ع: فَعَال، قَاضِي، حَاکِم، اَمْر، قَضَاب، قَضَابَة.

کاربه‌دهی

ل: کاره‌س، واره‌س، دادره‌س. [سرپرست. دادرِس]

ف: کاربه‌دست، کارپرداز، کارزس، وارزس،

مرزبان.

ع: مُبَاشِر، ضابط، عامل. قاضی، مَرْزبان.

کارتنه ← سَوَان [روشه‌کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

کارتنه ← کارتنه‌ک

کارتنه‌ک

ل: کارتنه، په‌سپه‌سه‌کوله، می‌شسه‌گیر. [جزره

جال‌تال‌کویه‌که. (جال‌تال‌کسی پی کورت).]

ف: کارتن، کارتنه، زرزوره، زرزور، کلاش،

مَگَس‌گیره. (عنکبوت پاکوتاه)

ع: عَنکَبُوت.

وینه ← په‌سپه‌سَکَزه

کارخانه

ل: ... ده‌سگا. [کارگه. نامیر یا می‌زی برده‌ستی

پیشوران.]

ف: کارخانه، کارگاه، کارگه. کارستان، کارسان.

دستگاه.

ع: مَعْمَل، مَصْنَع. دار الصنّاعة.

کارخانه‌ی کاشی‌سازی

ل: کاشی‌سازی. [کلی کاشی درست کردن.]

ف: کارخانه‌ی کاشی، کاشی‌سازی.

ع: فَاخْوَرَةُ الْقَيْشَانِي.

کارخست

ل: رتگه‌خست. [خستنه‌گر]

ف: کارانداختن، راه‌انداختن. راندن.

ع: اجراء، اِعمال.

کلرد

ل: رتد. [تینگی دسکداری بهرول.]

ف: کارد، گَزَنک، گَزَنک.

ع: مَدِيَّة، شَفَرَة، سَبَكِيْن، سَبِيخ.

وینه

کلرد خنجر

ل: ده‌شه. [جزره کاردیکه.]

ف: دَشَنه، بُرازبان، بُرازوان.

ع: شَفَرَة، سَبَكِيْن، خَنجَر.

وینه—ده‌شه

کلرد و په‌نیر

ل: دَرَمَن، نه‌ساز. [ناتبا، نه‌گوخاو (نیدیومه).]

ف: دشمن، کارد و پنیر، ناسازگار. (کنایه است.)

ع: ضَدّ، ضِدَان، ضِدَان لَا يَجْتَمِعَان.

کلردوژه

[ل: کلردوژه (کاکلی گریز که به کلرد دیری‌دهیتن).]

ف: کلرداوژه. (مغز گردو که با کلرد بیرون

آورند.)

ع: لُبّ الْجَوَز.

کلرده‌په‌له

[ل: بالنده‌په‌کی قاج کوخته و له پیرسیلکه ده‌چیت.]

ف: بالوایه، پالوایه، پالوانه، پیلوایه، رازال، زازال.

ع: أَبَابِيل، سُنُوئِيَّة، سُنُوؤَة.

وینه

کلرده‌په‌له

ل: گَزَنیژ. [(زیربونی لمش له سرمادا وه‌کوره‌ی

زیبکی دهرکردیت و همر نه‌ونده‌ی لمش گرم ده‌بیتمه‌ خیرا

ده‌نیشیتمه‌).]

ف: گَزاز. (زیر شدن بدن از سرما مثل اینکه

جوش درآورده، همینکه بدن گرم شود فوراً

خاموش می‌شوند.)

ع: قُشْعَرِيَّة.

کلر زوره‌کی

ل: بینگاری. [نیشی زوره‌ملی کردن.]

ف: مَجْرَك، مَجْرَك، بیگاری.

ع: سَخْرَة، كُفَّة.

کلرژله

ل: کلر. [کلرژه (بیچوه بزنی شمش مانگه).]

ف: هیرک، بُزغاله، بُزبچه. (بچه بُز شش‌ماهه)

ع: جَدِي، حُلَان، عَنَاق.

کلر سازی

ل: کلر درس کردن. [پیکه‌یتان راپراندن تمجام دان]

ف: کارسازی. کار درست کردن.

ع: تَادِيَة، اِسْعَاف، قَضَاء.

کلرسان—کارخانه

کلرک—کلرچک [(وشه‌په‌کی کرماپه).] (کرماپی است.)

کلر کردن

ل: فرمان کردن. [نیش کردن]

ف: کارکردن.

ع: فَعَلَ، عَمَلَ.

کلر کردن

ل: کاری بودن. [به‌کار بودن، به‌پرشت بودن (ی‌سه‌ شمشیر

و...)]

ف: کارگوشدن. (سخن، شمشیر مثلاً.)

ع: حَيَك، حَيَكَان، اِحَاكَة، تَاطِير، نُفُوذ.

کارکردن

ك: رینگه كه قتن. [رهوان بون (سكچون)]

ف: روان شدن، كار كردن. (كار كردن شكم)

ع: عَمَل، اِجَابَة، اِسْهال.

كاركون ← موسهيل

كاركه رده

ك: قهيره، له كارده رها تگ. [كارديده، خاوه نغمز مون:

راهاتو له كار.]

ف: كار كرده، كرده كار، و سكرده، و شكرده،

واشكرده، كار آرموده.

ع: مُجَرَّب، مُدَرَّب، مُمَرَّن، بَصِير، خَبِير.

كاركا ← كاره كا

كاركاي جولايي

[ك: مه كينې چين.]

ف: هف.

ع: ثَوَل، حَقَّة، مَنَسَج ...

وینده ← دسگای جولایي

كارنامه

[ك: پراوتك كه لیستی كار نه بامد راهه كانی تینایه.]

ف: كار نامه.

ع: دَفْتَرُ اِعمال.

كاروا ← كاره وا

كاروان

[ك: قافله]

ف: كاروان، كاربان.

ع: رَكْب، عَمْر، قَافِلَة، سَيَّارَة.

كاروان ناشی

ك: پیازار. [گژشتاریکی خسته به پیازوه. (چیشتیکی

بناربانگه.)]

ف: آشکنه. (آشی است معروف.)

ع: شَوْب.

کاروانسرا

ك: تیمچه. [کارمسرا: جینگى پشورده انى قافله.]

ف: تیم، تیمچه، سرا، کاروان سرا.

ع: خان، فُنْدُق.

کاروانسراه اراجار

[ك: بریویمیری کاروانسرا.]

ف: سرایدار، تیمدار.

ع: رَئِیسُ الخان.

کاروانکوز

ك: کاروان کوزه. [(نستیره کی پرشده ره دهك گه لایژ كه

به عرومی «شعراى یمانی» پیده تین و نیوشه له

باکوروی روزه لاتره مه لایت.)]

ف: شباهنگ، کاروان کُش، ساربان کُش.

(ستاره ای است روشن شبیه به «گه لایژ» یعنی

شعراى یمانی كه نصف شب طلوع می كند در

سمت شمال شرقی.)

ع: شَعْرَى الكاذِب، شَعْرَى.

کاروانه

[ك: كپرواله]

ف: کاروانك، کاروانه، کاروان، گروان، كاردانك،

چوبینه.

ع: كَرَوَان.

وینه

کارواپی ← توهی كه هره بانیه

کاروبار

[ك: نیشوکار.]

ف: بیاوار، کاروبار.

ع: اُمُور.

کاروبا

ك: کاروا، زهره یی. [جیوهی زهری ره بوری دارنكه زرد

بنرخه.]

ف: کاهَرَبَا، کَهَرَبَا.

ع: کَهَرَبَا.

کاره‌گر

ل: قهرِواش، سهرمه‌فره‌شی. [کمنیز، جیری، قهرِواش]

ف: داه، کَنیز، کَنیزک، پرسته.

ع: خادِمَة، جاریه، غَلام، اَمَة.

کاره‌گا

ل: کارگا. [کارگهی جَولایی. نامرازی جَولایی.]

ف: هَف، کارگاه، کارگه.

ع: مَنسَج، مَنسَج، مَنسَاج، مَعْمَل. نُول، حَقَة.

وینه

کاره‌وا

ل: کاروا، زهرده‌یی. [جیره‌ی زهرده‌ی رقی‌جویی داریکه، زَرز]

بغرنخه

ف: کاهَرَبَا، کَهَرَبَا، کاربَا.

ع: کَهَرَبَا.

کلری

ل: کاریگر، که‌سکون. [به‌کار. مرتبر]

ف: کاری، کاریگر، مرگ‌آور.

ع: مُؤَتِر، مُزَعِف، مُهَلِك، ناهِذ.

کلری

ل: لِنَهاتِگ، قَوزاخ. [لِنَهاتو، چالاک]

ف: کاری، کارآمد، کارکن، وِسکرده، وِشکرده.

ع: کاپی، فَعَال، مَقْدَام، قَدوم.

کلریز

ل: ... کوره، قَومش. [نارَنک که له بن زهریه‌وه دهره‌یتراوه و

دابوشراوه.]

ف: کاریز، که‌ریز، راه‌آب، کُمش، فَرکند، فَرسَنگ.

ع: قَناء، مِفْطَح، کِطامَة.

کاریزکهن

ل: قَومشکین. [نیر کسی کاریز هه‌لده‌کِنیت.]

ف: کُمش‌کن، کُمش‌زن، کَنکن، کَتکن، شکاونه،

شکاونده.

ع: مُقَنی، حَقار.

کارِیگر

[ل: کریکار]

ف: کارگر، کاریگر، مُزدور.

ع: عَامِل، سَاعِي، أَجِير. عَمَلَة، فَعَلَة.

کارِیگر

ل: کاری، که‌سکون. [کارتیکر، سودببخش. تیابر]

ف: کارگر، کاری، نوژبخش. (اثر بخش)

ع: مُؤَتِر، ناهِذ، مُزَعِف، مُهَلِك.

کاژ

ل: پَوس‌مار. [کَوازی مار (تویزی مار که خوی ده‌یخت.)]

ف: گنگار. (پوست مار که خود می‌اندازد.)

ع: خِرِشاء، سَبِيء، سَلخ، قُشار، شَرانِق.

کاژ

[ل: داری کاج.]

ف: کاج، کاژ، نَشک، کَرکَر.

ع: شُوح.

وینه

کاژیله

ل: قاخلی. [کاخلی: گیایه‌کی لاسک سپی گول زهرده.]

ف: کاژیره، کاجیره، کافیشه، خَسک.

ع: إِحْرِیض، عَصْفَر، عَصْفَر، قُرْطَم. «قُرْطَم» را بر

«حَبِّ الْإِحْرِیض» نیز اطلاق کنند که به فارسی

«خَسک‌دانه» یا «تخم کاجیره» گویند.^۱

۱- «قرطم» له عمره‌بیدا مانای کاژیره و هه‌روه‌ها مانای

توی کاژیره‌ش ده‌دات.

کاس

ل: گنج، سر. [وږ، منگ (بی‌مستجوونی میشک).]

ف: کُرُخ، کُرُخت. (بی‌حس شدن مغز سر)

ع: خاښ، خډ، هوس.

کاس

ل: چاڼ، قولوز، کولوز. [قوپا، ناچاڼ]

ف: گود.

ع: مُقَر.

وینه ← قولوز

کاسب

ل: پیشه‌ور. [کسینک که کاری کرین و فروشته و به

بازرگان داننریت.]

ف: پیشه‌ور، آهنو خوشی، ألفان، ألفنج.

ع: کاسب، رقاحی.

کاسبی

ل: خریو فروش، پیشه‌وری. [کرین و فروشتن]

ف: ألفیدن، ألفختن، ألفاختن، ألفقدن، ألفنجیدن،

پیشه‌وری، خرید و فروش.

ع: کسب، رقاحه.

کسک

ل: سوز. [کسک: رنگی گیا. (وشه‌یه‌کی کرماجیه).]

ف: سبز. (کرماجی است.)

ع: أخضر.

کاسنی

ل: چه‌چته. [(گیاه‌کی بناریانگه).]

ف: کسنی، کاسنی، کسنج، آنوپا. (معروف

است.)

ع: هذب، هذب، هذب، هذب، يعضيد.

کاسه

ل: کاشی. [قاب]

ف: کاسه، لاک، پیمانه.

ع: قحف، جَفَنَة، صَحْفَة، طاس، کاس، کاس.

قَصْعَة

وینه

کاسه

ل: قهرپوز. [بوزی چرا.]

ف: کاسه، قارپوز.

ع: خباب، قریوس.

وینه ← قارپوز

کاسه‌سر

ل: کاسه‌شور. [(په‌زیه‌ک که کاسه و تیانه و ... ی‌پی

دشون).]

ف: کاسه‌شور. (کهنه‌ای که با آن کاسه و دیگ و

غیره می‌شویند.)

ع: هرشفه، مفسله.

کاسه‌سفره

[ل: میوانداری کسینک که له سفره گراوه‌توه.]

ف: کاسه‌سفره. (اطعام رسیده از سفر)

ع: نُهَنَة.

کاسه‌شور

[ل: گیاه‌کی بناریانگه، گه‌لا‌کی پان و نستور و زبره.]

ف: علفی است معروف، برگ آن پهن و ستبر و

زبر است.

ع: ...

کاسه‌شور ← کاسه‌سر

کاسه‌کَل

ل: کاسه کله، کله‌که. [لته گزه.]

ف: کَلک، پاره سبو.

ع: أصيص.

کاسه‌گهردانی

ل: کاسه گهرانن، چلاته. [یاریه‌کی جارانه.]

ف: جُدازک، جُدانک، چُلانک، کوزه‌گردانی.

ع: لَعِبُ الْكُوْن.

کاسه‌لیس

[ك: كسيتك كه قاپ ده‌لیسیته‌وه. هیره‌ها: مرزفی چلیس

یا خورفرۆش.]

ف: کاسه‌لیس.

ف: سَلات.

کاسه‌های

[ك: قاپی ماست تیکردن.]

ف: گُویس، گُویسه، گُویش، گُویشه، گُویش،

گُویشه.

ع: کاسُ الرُّوبَةِ.

کاسه‌هه‌ن

ك: پِتوانه. [(کاسی پیتوانی کرین و فرۆشتن).]

ف: کاسه‌من، پیمانه. (کاسه‌ی پیمانه)

ع: مُحَفَد.

کاسه‌ی چلو

[ك: جینگى چار له کاسه‌سردا.]

ف: کاسه‌ی چشم.

ع: قَلت، جُبَّة، لَحج، كَفَّةُ الْعَيْن.

کاسه‌ی زرانى

ك: کلاره‌ی زرانى. [کاسه‌ئۆتۆ.]

ف: گردنا، کاسه‌ی زانو.

ع: رَضْفَةٌ، داغِضَةٌ.

کاسه‌ی سم

[ك: کاسه سم: پشتی سمى چواربى-]

ف: کاسه‌ی سم.

ع: حافِر، صَحْن.

کاسه‌ی سهر

ك: کاسه‌ی مدژگ. [قایینلکه سهر]

ف: گدفت، آهیانه، کاسه‌سر.

ع: قَحْف، شَوَاة، جُمُجُمَه.

کاسه‌ی شکوفه

ك: قوزاخه. [برگه‌گول.]

ف: گوزه، کاسه‌ی شکوفه.

ع: كِم، كِمَامَة، قَلَف، قَنْب، قُنْبُع، غِلَاف، كَاس،

خَرِيطة، كَاسُ الزُّهْرَة.

رینه

کاسه‌ی فه‌قیان

ك: کاسه‌ی فه‌قیان، کاسه‌ی هه‌تیمان، سهره‌ی فه‌قیان.

[هه‌شت ئه‌ستیره‌یه له ناساندا.]

ف: کاسه‌ی یتیمان، کاسه‌ی درویشان.

ع: اَكْلِيل شمالي.

کاسه‌ی فه‌قیان ← سهره‌ی فه‌قیان

کاسه‌ی گوو

[ك: قه‌عه‌: کاسی پیسایی تیکردنی منداڤ.]

ف: ریخدان، کاسه‌ی گه.

ع: مَقْعَدَة.

کاسه‌ی گونجه

[ك: بشی برچاری گوی-]

ف: کاسه‌ی گوش.

ع: صَدْفَة. صَحْنُ الْأُذُن، مَحَارَة الْأُذُن.

کاسه‌ی هه‌تیمان ← سهره‌ی فه‌قیان

کاسی

ك: گنجی، کاس‌یون. [دربون]

ف: كَرَخِي، كَرَخْتِي.

ع: خَذَر، هَوَس.

کاش ← کاشکای

کاشتن

ك: کیلان، کیتلان. [چاندن]

ف: کاشتن، کشتن.

ع: زَدَع.

کاشته

ک: ورز، کشت. [چنترار.]

ف: کشت، ورز.

ع: زرغ.

کاشکی

ک: خوزگای، خوزگه، کاش. [خوزگه، بریا]

ف: کاش، کاج، کاج، کاشک، کاشکی، کاشکه،

آندی، آندیکه.

ع: نیت، عَسَى، لَو. (لَو ذَاتِ سِوَارٍ لَطَمْتَنِي.)

کاشه

[ک: گیایه‌کی بناریانگه.]

ف: کاشمه، کاشم. (نباتی است معروف.)

ع: کاشم.

کاشی

ک: کاسه. [قابی رنگ‌لیندراو.]

ف: کاسه، کاشی، کاجی.

ع: کاس، طاس، قیشانی.

وینه

کاشیساز

ک: کاشیپز. [کسیتک که ده‌فری رنگ‌لیندراو دروست

ده‌کات.]

ف: کاسه‌گر، کاشی‌ساز.

ع: فخّاری، فخّوری.

کاغز

ک: قاغز، کاغز، قاگوز، قاغوز. [کاغز (کاغزی

نغوسراو).]

ف: رُخته. (کاغذ ننوخته)

ع: رَقّ، طَرس، رَجَل، نَمَق، قَرطاس، کاغذ، کاغذ.

کاغز

ک: قاگوز، نامه، نریشته، دهنوس. [نوسراو، دهنوس]

ف: بتک، کاغذ، نامه، نوشته.

ع: مکتوب، رُقعة، رَقِیمَه، ذریعة، صَحِیفَة، رَسِیْلَة،

ذِبر، زَبور، زَبیر، کتاب.

کاغز بیکاره

[ک: کاغزی بیکه‌لک.]

ف: چکسه، داروپیچ، کاغذ شکسته، کاغذ

بیکاره.

ع: باطَلَة. (أوراق باطَلَة)

کاغز روشن

ک: کاغز شیشه‌یی. [جزره کاغزیکی تنک و چمره.]

ف: چَرَبَک، چَرَبه.

ع: شَفِیْفَة، شَفَافَة.

کاغز ساول

[ک: کسیتک که سماته له کاغز ده‌دات.]

ف: رُخنه‌سای، کاغذسای، ساینده.

ع: صَحَاف.

کاغز شیشه‌یی ← کاغز روشن

کافر

ک: تهرس، بی‌تاین، گومرا. [بیدین، بی‌بروا]

ف: مَنزِل، بَشَم، بی‌کیش، بی‌آیین، دژکیش،

بدآیین.

ع: کافر، مُلحد، لامَذَهَب.

کافروان

ک: تیغ، سمرتاش. [چغزوی تیژی موتاشین.]

ف: اُسْتَره، پاکی، تیغ.

ع: موسی، محلاق.

وینه

کافروش

[ک: کسیتک که پیشی فروشتی کایه.]

ف: کاه‌فروش.

ع: تَبَّان، عَلاف.

کافور

[(ك) شیره كه له دره ختی کافور ده گیریت.]

ف: کافور. (صمغی است از درخت کافور

می گیرند.)

ع: کافور.

کافی

ك: بهس، كه فاف. [به نندازی پیوست.]

ف: بس، بَسند، بَسنده، كُفاف.

ع: حَسب، کافی.

کافی

ك: زرنګ، قَچاخ، کاری. [لیتاتور، کارا]

ف: زرنګ، براژنده، کاری، شایسته، وشگرده.

ع: کافي، فَعَال، مَقْدَام.

کاک

ك: پیاک، برا، کاکه. [پیار، براگوره.]

ف: کاک، مرد، برادر، دادر.

ع: رَجُل، مَرَم، أَخ.

کاک

ك: نان چایی. [جزره نانیکی شیمه.]

ف: کاک، سوخاری، نان چایی.

ع: كَعَك.

کاکاوو

[(ك) کاکانو: دمنکی بری دارنکه، دهبازن و ده قاره

ده یزنه.]

ف: کاکانو، بادام هندی.

ع: کاکاهو، لوز هندي.

کاکشیر

ك: قه لیپ، قس، خنچکه. [ههلمو کورت به ناز و

لهغولاره.]

ف: قر، کاجول. (رفتار با ناز و تَبَخُّثَر)

ع: عَرَقْلِي، تَخَطُّل، تَبَخُّثَر، حَيَّان، مَيَّحَان.

کاکله

ك: نارکه گریز. [کاکل]

ف: مغز گردو.

ع: لُبَابُ الْجَوِز، لُبُ الْجَوِز.

کاکله شیران

[(ك) یاریه کی یلغاربانگی مندا لانه که یاریکران دهنه دور

دسته دسته یلک خزیان دشانوه و نه گمر دسته کی تر

بیان دزنه دهیت به کۆل بیان گریزنه.]

ف: بازی معروف بچه ها که دو دسته می شوند،

یک دسته پنهان می گردند و دسته ی دیگر آن ها

را پیدا می کنند و سوار می شوند.

ع: نَعْبُ الْاِخْتِفَاء.

کاکله مووشان

ك: جولاییکره. به سپه سه کوله. [جالجا لۆكه]

ف: رَجَال، دیوپا، جولاهک، جولاهه، تَندو،

تَنددو، کَره تَن، کَرو تَنه، کارتنه، تار تَنه، تار تَنک.

کلاش، عنکبود.

ع: مَوْل، رُوع، هَبور، كَحول، مِئَنَة، مَنوَنَة، عُكاش،

عُكَاش. فُدس، عُنْدُب، عَنكَبوت.

کاکله مووشان

ك: کهره، کهرتینه. [داوی جالجا لۆكه.]

ف: کَره، کَری، کَرو، تَقَنَد، تَفَنی، تَنَنه، تَنَسَته،

أَنفَسَت، أَبر کاکیا، کلاشخانه. (تار عنکبود)

ع: شُع، حَق، هَلَل، عُكاشه، نَسَجُ الْعَنكَبوت، بَیتُ

الْعَنكَبوت.

کاکله مووشان

[(ك) یاریه کی مندا لانه که کۆمایک خال هه لده دهنه و نار

ف: کاکا، برادر، داداش. (برادر بزرگ)

ع: آخ.

کککشان

ک: کدشکشان. [کادن، کاکشان]

ف: کهکشان، کاهنگان، پلاهنگ، آسمان دره.

ع: مَجْرَة.

ککبل

ک: چناکه. [شیرله، نملارای چناکه.]

ف: چانه، زُفر، آرواره.

ع: حَنَك، طَلَع، لَهْزَه، لَهْزَمَة، نُكْفَة. (لَهْزَتان، لَهْزَمَتان، نُكْفَتان.)

کککل

وینه ← کسی سر

ککلن

ک: سراخ. [قِر و کا.]

ف: آرزو، آرزو، خازه، آندا، آندود، آنداه، کاهگل.

آندایش.

ع: سَج، شید، سیاع، خلیط.

کککمز ← کاغز

کالسکه

ک: گالیسکه. [عربانهی گواستنره که نسپ

رایده کیشیت.]

ف: کالسکه، تخت روان.

ع: عَرَبَة

وینه ← گالینسکه

کالیار

ک: تَرزَی زَل که بز تَزَم هدنگیاره. [

ف: غاش، غاوشو، غاوش، خاوش. (خیار چنبر

تخم)

ع: شَعْرور الحمار.

وینه ← تَرزَی

کالیار

دهکن به سریدا هتا به قدا یلک پئغی له سروره دهیتته

قور، پاشان له سئ چوار لاره خوله کمی ژیری به ریکی

دوره دن ر گومزتک دهیتتتوره.]

ف: کوهاموی. (بازیچهی بچه‌ها است، مقداری

خاک تپه می‌کنند و آب روی آن می‌پاشند تا به

اندازه‌ی یک انگشت روی آن گل شود، سپس از

سه یا چهار طرف آن را منظمأ شکافته، خاک

توی آن را بیرون می‌آورند یک گنبد می‌ماند.)

ع: بَقْمَر.

وینه

ککنج

ک: رویشت‌پرده. [گیاه‌که.]

ف: کَجَوْش، کاکنج، عروس‌پشت‌پرده.

ع: قَطِیْفَة، سَالِفُ العَرُوس، کاکنج.

کککل

[ک: موری توقسمری مرژ یا گیاندار یا پیری

برزوبوری توقسمری بالنده.]

ف: کاکل، کاکول، کویل، کویل، کوپله، کوپله،

بُش، بُش، توک. (موی فرق سر انسان یا حیوان

یا پر زیادی بالای سر پرنده)

ع: فُش، ثَوَابَة. عُرْف. عُفْرَة، قُرْعَة، قُرِیْعَة، قُرْزَعَة،

طُهَافَة.

وینه ← جوهر

کککل مهل

ک: کلارنه. پزیه. [کلاره. پزینه]

ف: پوپ. کاکل.

ع: قُنْبَرَة. مِغْفَر.

وینه ← جوهر

کککه

ک: نابرا، داشی. [براکوره.]

ل: خه یار تۆم. [(خه یاری زل که بۆ تۆم هه لگه یاره).]

ف: پاشسنا، پاشسنگ، پاشسنگه، پاشسنگ، شسنگ،

باوش. (خیار تخم)

ع: قِثَاءُ الْحِمَارِ.

وینه - خه یار

کالیوش ← کالیوش

کال

ل: نه کولیاگ، کرج. [نه کولار، پینه گه یو].

ف: کال، خام، نا پخته، نارس.

ع: نِي، نِي، مَلْهُوجٌ...

کال

ل: نه گه یگ، کنج. [نه گه یو، نه به کام (میوه)]

ف: کال، نارس، نرسیده. (فواکه)

ع: فِج.

کال

ل: که مرهنگ. [بهرامبری تۆخ].

ف: که مرهنگ. (ضد سیر)

ع: ناصِل.

کال

ل: کشت. (کشتوکال) [کار: پاشگرو (چاندراو، به تنیا

به کار ناهیتريت).]

ف: کشت، کار. (کشت و کار، تنها استعمال

نمی شود.)

ع: ذَرع.

کال

[ل: کِنَل، بکِنَل (داشته می بکهره).] (تیره کال)

ف: کار. (صیغه ی فاعل است: تیره کار)

ع: زارع. (زارعُ البَقَل)

کالا

ل: کود تال. [قوماش، پیتاویستی، نسوی به پاره

ده کردیت.]

ف: آروس، کالا، خواسته.

ع: عَرَض، مَتَاع.

کالته

ل: تالان، کالته. گونا. [راوړوت. تاران]

ف: چنوی، چپاول، تاراج، یغما، گناه، یزه.

ع: نُهَب، غَارَة، جَنَائَة.

کالته کال

[ل: ← کالومه کال]

ف: کشت نه کشت.

ع: دَائِر و بَاشِر.

کالومه کال

ل: [ل: کالمه کال (چیتراو و بهیار)]

ف: کشت و زار، کشت و زمین. (مزرع و نامزرع)

ع: ذَرع و سُبَات، دَائِر و بَاشِر.

کاله

[ل: ک: پیتلای له چهرمی خار دروست کراو. (تورک «چارووغ»

و «چارووق» و «چارووغ» ی پی ده لیتن.)]

ف: کالی، لکا، شَم، شَمَل. (ترکی «چارووغ»

«چارووق»، «چارغ» گویند.)

ع: غَرِيفَة.

کاله برویش

[ل: برویشی کال. (گه می نه کولاری ورد کراو).]

ف: بلغور خام. (گندم نپخته را خورد کنند.)

ع: رَضِيفُ، حَشِيفُ، جَرِيفُ.

کاله برویش

ل: گزنیزه. [(ترزی ورد و وشک).]

ف: تگرگچه. (تگرگ ریز و خام)

ع: اِرْزِيفُ، قَطْطُ.

کالته ← کالته

کالک

[ک: گندزده: میوه که.]

ف: فَرِیوْک، خَرَبَزَه، اَرَبوْزَنیا، اَرَبوْجینا.

ع: بِطِیْخ، عَجور.

کالکه هارانه

[ک: بمری گیاه که له شمامه دهچیت و زَر و تاله.]

ف: پَهی، پَهَنور، کَبَسْت، کَبَسْتو، کَبَسْتَه، شَرَنگ،

سیماهَنگ، تَلَخک، زراوند، زهرگیاه، خَرَبَزَه ی

روباه.

ع: صاب، عَلَقَم، شَرِی، مُبِد، مُبید، حَدَج، حَنْظَل،

قِثَاءُ البَرِّ، قِثَاءُ الحِمَار.

وینه

کاله مشتق

ک: پشکیلان. [کاکلمشتی: یاربه که. (شتیک به دزیمه

دهخنه نار مشتیان و هر دور دهستیان دهیننه بمره هفتا

لایمی بمرامبر بلیت له کام مشتاده.)]

ف: کَچَه بازِی، مُشت بازِی. (چیزی از پشت توی

مُشت می گذارند و هر دو مُشت را جلو

می اندازند تا حریف بگوید در کدام مُشت است.)

ع: فَنال.

کاله و بوون

ک: رهنگر بوون. پاکه و بوون. [کال بوونره، کمرنگ بوون]

ف: رنگ رفتن. پاک شدن.

ع: نُصُول، نُضُو.

کاله هیش

ک: یله هیشه. [زهریک که یله جار کیتاره.]

ف: یک شُخمه. (زمینی که یک مرتبه شُخم

شده باشد.)

ع: مُنْفَلَج.

کالی

ک: نه کولیباگی. نه گه یگی. که مرونگی. [نه کولاری.

پینه گه یوی. ناچخ.]

ف: خامی، نپختگی. نارسی. کمرنگی.

ع: نُیو، فِجَاچَه، نُصُول.

کالی

ک: چدرمه لانه. [سپیکه له «ی» له «کالی» نیشانی

بجووکیه.]

ف: سفید پوست، کمرنگ. (یا «در» «کالی» برای

تصغیر است.)

ع: مُلَهَق، نُویصِل.

کالیان

ک: خوړین، داخوړین. [گوړشه کردن.]

ف: سته، ستهیدن، توپیدن، غُریدن، نَهِیب،

ستیز، ستیزه، اشتلم.

ع: تَشَدُّد، تَذْمُر، اِبراق.

کالیت

ک: کولیت. [بۆسه (حشارگه)]

ع: هودل، کمین گاه. (رصدخانه)

ع: رَصَد، مَرَصَد.

کالیتکا

ک: کولیت. [بۆسه (حشارگه)]

ف: هودلگاه، هودلخانه.

ع: مَرَصَد، رَصَد.

کالین

ک: کیتلان، کیتلن. [چاندن، شوپرینی زوی]

ف: کاشتن، کشتن.

ع: زَرع، فَلَاح.

کام

ک: نارموزو. [ناوات مبست]

ف: کام، آرزو.

ع: اَمَل، مامول، مقصود، مَرام، مُراد.

کام

[ل: نخوژشينيکه به هزي بسيرچووني ژومي جوځواردنوه

دهمي نسل بلوق دهکات و ناتوانيت چو بغوات.]

ف: کام. (مرضى است به سبب تاخير جو دهن

اسپ تاول مي زند و نمي تواند جو بخورد.)

ع: لُکاڅ

کام

ل: کامه؟، کاميان؟ [کينه؟]

ف: کدام؟، کدامين؟، کدام يک؟

ع: آي؟

کامل

ل: تهرارو. رسا. [بي کمروپوي]

ع: تمام. رسا، رسیده.

ع: کامل، تام.

کامه، کام

کان

ل: مه لوهن. [کاراله کاره: جيگي کانزا له زويدا.]

ف: کان.

ع: معدن، منجم.

کان

ل: ... بوته. (کان باغ) [پنج، بنه گيا]

ف: کان. بته.

ع: حُفَره، فُفَره، فقير، أَصْلَه. (بيش)

کان

ل: مه غز، نهغ. [نارمزله کرزله ناخ]

ف: نَخ.

ع: کُنه.

کانال

ل: درنال، درگه، کنال. [تنگه]

ف: نال، ناله، کانال، تنگه.

ع: ثُرغه، قَنال، کانال.

ويته، دريان

کانه زوانه

[ل: چالايي جيگي شويش له پنجره دا.]

ف: کانه زوانه، کانه زبانه، کانه وزبانه. (گودي

جاي شيشه ي پنجره)

ع: حُفَره.

کانه شکلو

[ل: (نامرانيکي دارتاشيه، چالايي جيگي شيشه

پنجره ي پي هالده کزن.)]

ف: کانه شکاو، کانه شکاف، کانه کن. (افزار نجاري

است که کانه را مي کند.)

ع: منقار.

کانه نيا

[ل: شتل چمقاندن]

ف: نشاندن، نشازدن، نشاکردن.

ع: فقير، غرس.

کاني

ل: کانيار، چارکه. [سرچاره]

ف: چشمه، چمنشه.

ع: معين، ينبوع.

کاني

[ل: کانزا]

ف: کاني.

ع: معدني، فلز.

کانياو، کاني

کاني وکانياو

ل: چارکه سار. [جيگي پر له کاني.]

ف: چشمه سار.

ع: مَجْمَعُ الْعُیُونِ.

کاو

ک: کاهبرگ. [زاج، کورل، ناغملی نار کیتو.]

ف: کاووک، کاواک.

ع: قَلْع، لُحْج، وَجَر، وَلْجَة.

کاو

ک: کینف. [کیتو.]

ف: کوه.

ف: جَبَل ...

کاولی

ک: بی شرم، بی تارور، داشوریاگ، سه لیته. [ناروسو،

رووه تالارار، هردها، نافرته دهمش و بیحدیا.]

ف: بی شرم، بی آبرو، کُلوک، خُلولیا...

ع: بَذِي، شَرَس، شَكْس، ذَرَب، وَقِح. فَاحِشَة،

سَلِیْطَة ...

کاولی

ک: قهرچی، بیژنگ خوروش. [خیتلیکی کوچه ری گریدن.]

ف: کاولی، کابلی، غریبل باف.

ع: کابلی، کربالی.

کاهوه کاو

ک: سوله سول، قرچه قرچ، کایان. [کرانهوه، چورزانوه]

ف: سوزسوز، سوختن.

ع: اقتراس، احتراق.

کاوایان

ک: تورزیان، قرچیان، کایانهوه. [توزانهوه (وه) توزانهوه]

دهم به هزی بییبرخواردنوه.]

ف: سوختن. (سوختن دهنن از خوردن فلفل

مثلاً.)

ع: اقتراس، احتراق.

کاوایانهوه ← کاویان

کاویر

[ک: کاریج، قاریج]

ف: کاغ، شُگال، نشخوار، نشخار.

ع: دَسَع، جَرَّة، نَشَوَار.

کاویر کردن

[ک: جاورینهوهی پهلخور.]

ف: کاغش، شُگالش، شُگال کردن، نشخوار کردن.

ع: اِجْتِرَار، اِدْسَاع.

کاویر کردن

ک: برلیدن. [ژاودژاو]

ف: ژاوخایی.

ع: دَرْدَرَة، ضَغْضَغَة.

کاوین ← ماره یی

کاهو

[ک: سوزیه که.]

ف: کوک، کیوه، کیو، کاهو.

ع: خَس.

کاهیل

ک: سَنَس، هیچنه که. [تورمزل، بیکاره، لینماتو]

ف: اژهان، اژکان، پرویش، فرویش، اژهن.

ع: مُدْنَع، دَنْبِع، مُهْمَل.

کاهیل

ک: بینگه یگ. [بینگه یشتور، کامل (کسینک که تمنی

گه یشتورته سی تا پنجا سان.)]

ف: کیاره، رسیده. (کسی که سن او به سی تا

پنجاه رسیده باشد.)

ع: کَهَل، کاهِل.

کاهیتی

ک: سَنَس، کارنه کردن. [تورمزی]

ف: اژهنی، اژکانی، پرویشی.

ع: اِدْناع، دُنوع، دُناعة، اِهْمال.

کامیلی

ل: ینگه یگی. [ینگه یوی، کاملی (گشته تمنی سی تا

پنجا).]

ف: کیار. (رسیدن به سن بین سی و پنجاه)

ع: کُهولة.

کاهین

ل: راززان، پزْشهرِیز، پهریدار. [غهبیزان، نهیززان، فالچی]

ف: پریدار، پری گرفته، اُخترگو، فال گیر، غیب گو.

ع: کاهن.

کالیش

ل: کالیش. [کایه لوش (کشمیش و کاکله گریز و رزن

ده کنه نار دژکشک و دوی دور سی کول له سر ناگر دایده گرن، پاشان نانی وشکی تی تربت ده کن و ده یوزن).]

ف: کالیوس، کالیوش، کالجوش، کله جوش.

(کشمش و مغز گردو و روغن را توی دوغ کشک

ریخته، بالای آتش دو سه جوش می زند، پایین

می آورند، سپس نان خشکه ترید می کنند و

می خورند.)

ع: حیس، عیبة.

کایفات

ل: همسگل، همسی گل، په یداگل، دیارگل، دیاران.

چنگل. [بونور]

ف: نیور، نیوران، هستگان.

ع: کائفات، موجودات.

کایفات جهوو

ل: چنگل ناسمان. [نور بونورمانی له نیوان ناسمان و

زویدا بدی دین].

ف: نیوارنیور، نیورنیوار.

ع: کائفات الجو.

کایه

ل: گمه، تله میران. [گالتورگپ]

ف: بازی.

ع: لعب، مُلاعبة، مُداعبة، تترّة. نهو. مُزاج.

کایه گلی

ل: کایه. [لستزک]

ف: بازیچه.

ع: اللعبة، مُلعبّة، لُعبیّة، لُعبة.

کایه

ل: جیگی کایه. [یاریکا]

ف: بازیگاه.

ع: مُلعب، مَلهى.

کپ

ل: گپریاگ. [گیران، تسوار، بسراو (درز و کله بر تیتدا

نمار).]

ف: کپ، کپ. ^۱ (گرفته شدن منفذ)

ع: مُنسدّ، مُسدود.

کپه و بون

ل: گپریان. [کپ برون گپران]

ف: کپ شدن، گرفته شدن.

ع: اِنسداد.

کتابچه

ل: کتیرچه، ده فتر. [پراو]

ف: آواره، دفتر، کتابچه.

ع: دفتر.

کتاو، کتیتو

۱- نویسه ی بهرِیز به سه هردوو پیتی «ک» ده له م دوو

و شده ا سی نوخته ی داناره. (ر - ر)

کتری

[ک: ده‌فري تايپنتي نار تيدا کولاندن. (قوری کانزا)]

ف: کتری، آب‌داغ‌کن. (قوری فلزی)

ع: محم، غلاية.

ک:

ک: کته، پشی، نازی. [پشيله]

ف: گریه، پشی، پُشک، میلی، نازی.

ع: قِط، هِر، (هَره)، بَس، (بِسّه)، هُرس، سِئور،

سُئار، کُلیه، خنطل.

کتکه‌کیتيله

ک: هورشه‌ک. [پشيلي کيژی]

ف: دله، بَیر، گریه دشتی، گریه کوهی.

ع: وُشَق، عُنَاق، ظُهون.

وینه

کتکه‌نه‌فتینه

ک: کوله‌ویوا. [مایغیتنه ناژوده‌چی]

ف: گریه‌ی نفتی.

ع: قِشیتی، اُم الفُساد.

ک:

ک: کتک. [پشيله]

ف: گریه.

ع: هِر، قِط، بَس، هُرس، سِئور، سُئار. هِره، قِطه،

بِسّه، هُرسه.

ک:

[ک: وشه‌یه که له وه‌لامی قَزَزده دوتریتنه وه‌کورو «یرحمک

الله» له وه‌لامی پژمیندا.]

ف: جواب سرفه است، مانند «یرحمک الله» در

جواب عطسه.

کتیو

ک: قتاو، کتاو، دهوتر. [کتیب]

ف: کتاب، آیار، آیاره، آوار، آواره، دفتر، نامه.

نوشته.

ع: کِتاب، سِفَر، زَبور، زَبِر، عُصْفور.

کتیو تاریخ

ک: باسنامه. [کتیبی میژو.]

ف: باستان، باستان‌نامه، درج دهقان.

ع: کِتابُ التاریخ.

کتیوهانه

ک: قتاخانه. [کتیبخانه]

ف: ایارخانه، اوارخانه، نامه‌گاه، کتابخانه.

ع: مَکْتَبه، بَیتُ الرُّی، خَزَانَةُ الکُتُب.

کتیودانه‌یه‌ک

ک: یلدان، دانه‌یلک. [بستنی کتیب. (نسلولای کتیب

خستنه سربیک.)]

ف: هم‌گذاشتن. (دَم کتاب هم گذاشتن)

ع: صَک.

کتیویه‌ک‌دان ← کتیودانه‌یه‌ک

ک:

ک: که‌نیشک، کناچه. [دَزه کِژ]

ف: دُختر.

ع: بَنت، اِبْنه، صَبیه.

کچک

ک: گچک، بوچکلانه. [بچورک]

ف: کیچ، کوچک.

ع: صَغیر.

کری

ک: کری‌کَتن. [کری کرتن (لِسر هیلکه خوتنی مریشک بۆ

جوجکه هه‌لَه‌ئان.)]

ف: کر. (نشستن مرغ بر تخم که جوجه برآرد.)

ع: رَخم، رَخم، حُبوم، وکن، حُصنه، حِصانه.

جَفَجَفَ، (واکِن، واکِنَة)

کراڑ-کراش

کراس

[ک: جلوبرگی کورتی پیارانه، همروها: جلوبرگی درختی

نافرمان.]

ف: پیرهنند، پیراهن، پیراهند، پیراهان، شوی،

گلانه، کُرتِه.

ع: قَمیص، شَعار، سِرِیال.

کراس زری

[ک: سبرکرای له زری دروست کراو.]

ف: جَوشَن.

ع: یَلَبَة، جَوشَن.

ویند-جوشن

کراس فانوس

ل: بدرگ فانوس، بدرگه چرا، [پارچهدیه کی مۆم تیتساوراو

که به دوری فانوسدا دکیشرا هتا با نهیکوژتیتیره.]

ف: لَکَن، پیراهن فانوس.

ع: نَقَن.

ویند

کراش

ل: کراڑ، کریش. [مۆم میو (مۆمی هنگوین).]

ف: موم، موم انگبین.

ع: عِکَبَر، خِرِشاء، نَخاریب، شَمْعُ الْعَسَل.

کراک

ل: کراکه، کرکراکه. [(کونه گوی)]

ف: سوراخ گوش.

ع: صِمَاح.

کراکه-کراک

کراَن

ل: پاکه وکردن. پروان. [هه لکندن به شتی تیژ یا لهیمک

خشاندن (وله: کراتنی خمت یا پروانندی جلوبرگ).]

ف: سَئَرَدَن، اُسَئَرَدَن، اُسَئَرَدَن، تراشیدن،

خراشیدن. پاک کردن. (خط یا لباس)

ع: حَکَّ، حَتَّ، فَرَك، نَقَض.

کراَندهوه

[ک: کراَندهوه (گوشت چرین به گاز).]

ف: لیسیدن، به دندان کشیدن. (با گاز گوشت را

کندن)

ع: عَرَق، تَعَرَّق، تَرْمُم، عَرَم، نَحَض، لَفُو، جَلَف، لَفَا.

نَهَس، اِنْتِهَاس، اِنْتِشَال.

کراویه

ل: زینان، زیری رۆمی، زیری سهوز. [جزره زیره یکه.]

ف: زینان، زیره رومی، زینیان، زیره ی سیز.

ع: کَرَوِیا، کُمُون رُومِی.

کراهه

ل: کری، مزه، مز. [حتی کار، کرا، نیجاره]

ف: مَزَد.

ع: کَرایَه، کَرَاء، کِرَوَه، أُجَرَة.

کراهه پا

ل: رَتِگه، پالادِرانه. [کرتی ماندوویونی پی.]

ف: پای مَزَد.

ع: جَعَل، أُجَرَة، حَقُّ الرِّحْمَة، أُجَرَة الرُّسُول.

کراهه دیان

ل: کری دیان. [پاداشی خواردن پارهیمک که پاش میوانداری

به میوانی فقیری ده بخشن.]

ف: دندان مَزَد، مَزَد دندان.

ع: أُجَرَة السِّن.

کَر

ل: سیس، ژاکیاگ، چرج. [ژاکاو]

ف: بَخَس، بَخْسیده، پَرَمَرده.

ع: مُنْکَرَش، مُنْقِض.

کردم

ل: کال، نه کولیاگ، نیمپسز. [نه کولار. زورد کراو،

نیوه کولار]

ف: خام، ناپخته، نیم پخت.

ع: نې، نې، نې، نې.

کرچ بوون

ل: نیمپه زیبون. [نیوه کول بوون (ولک: گوشتی زورد کراو.)]

ف: نیم پخت شدن. (گوشت مثلاً.)

ع: اِنتِنَاض.

کرچه

ل: چرکه. [دهنگیکه. (ولک: دهنگی سومیچ کاتیک

گرمای ده گاتی.)]

ف: شرفه، کرچ کرچ. (صدای سقف خانه مثلاً.)

ع: تَقْيِض.

کرچیان

ل: کرچیان، ژاکیان، سیربون. [کرچ بوون، ژاکان]

ف: بَخْسِیدَن، پَزْمُرْدِه شَدَن.

ع: اِنکِرَاش، اِنقِبَاض.

کرخه

[ل: خوی قورس.]

ف: خواب گران، خواب سنگین.

ع: نُوم.

کردار

ل: کردوه. [ناکار (ناره.)]

ف: کُنْش، کُنْشَت، کردار. (اسم است.)

ع: فَعْل، عَمَل.

کردم

[ل: وام دانا، گرم]

ف: گیرم.

ع: هَب، قَرْضَا، قَرْضَا.

کردم

[ل: پیتکم هیتان.]

ف: کَرْنَم.

ع: فَعَلْتُ، عَمِلْتُ.

کردن

[ل: پیتکم هیتان (چارگه.)]

ف: کُنْش، کردن، نمودن، پرداختن. (مصدر

است.)

ع: فَعْل، عَمَل، جَعَلَ، اِقْدَام، اِرْتِكَاب.

کردن

ل: گان کردن. [جووت بوون.]

ف: کردن، زدن، کُس کردن.

ع: فَعْل، جِمَاع، وَقَاع، وَطَأ، نَيْك.

کردن

[ل: تیکردن. تیرشتن] (ناوی کرده گزوه، رزنی کرده

خیگه.)

ف: کردن، ریختن.

ع: کَثَب، حَقَن، اِدْخَال.

کردن

ل: چوون. (له چه نه کا؟) [ریمچوون هاوشیوهیی]

ف: ماندن. (به چه می ماند؟)

ع: شَبَاهَة.

کردن

[ل: ببعی هیتان]

ف: کردن، توختن، گذاردن، پرداختن.

ع: تَادِيَة.

کردنهوه

ل: شکانن. [شکاندن لت کردن (ولک: دار کردنهوه.)]

ف: شکستن. (هیزم مثلاً.)

ع: شَقَّ، جَزَلَ، قَصَف، غَصَف.

کردنمونه

ك: وازيرون، شكوفيانه وه. [پشكوتن]

ف: شکفتن، کشفتن، کشودن، گشودن، واشدن،
وازشدن، باز شدن.

ع: بَلَقَ، تَفْطَحُ، تَشَقُّقُ. فَتَحَ، تَقْنِيْبُ.
گردیده

ك: واز کردن. [رایی کردن (وهك: کردنموی گری یا قفل:)]

ف: گشودن، باز کردن. (گره یا قفل مثلاً).

ع: حَلْ، فَكْ، فَسَخ. رَبِق، فَجُو، سَنِي، سَنُو.
کردنموده

ك: شكائن. [ههلو مشاندين (وهك: رۆژوو كر دهمه.)]

ف: بازکردن، واگردن، شکستن. (روژه مثلاً).

ع: فطور.

کردن

ك: شیدو کردن. [شی کردنهوه]

ف: زدن، واخیدن، بخیدن، فلخیدن، شیت کردن.

ع: حَلَج، نَدَف، طَرَق، نَفَس، حَرَن، نَدَش، مَزَع،
تَنَسَّل، مَشَع، نَحِي، تَشَعِث، تَزِيد، تَسْبِيح، تَغْدِيك،
تَنْفِيش، احْتِرَاك.

ك: دپروس كړدن، ساز كړدن. [دروست كړدن، بنياتنان]

ف: ساختن، درست کردن.

ع: بناء، احداث.

کریوکار

لک: کاروکردار، کاروبار، [نشوکار]

ف: کردوکار، کاروکردار، کاروبار.

ع: شُغْلٌ وَ عَمَلٌ.

کرد و گیش

[۱]: بیلیکی پان و گوریه که تمنافی یتوه دهبستن و زهوی

ف: نَند کردن، چابک کردن، برافروختن. (الاغ مثلاً.)

ع: خَذَق، إِسْعَار.
کرم

[(ک: زوی رفیق و تهخت.)]

ف: سفت هموار. (زمینی که سخت و سفت و هموار باشد.)

ع: سُهَب، قِرْق.
کرم

ک: رِب، کورِب. [نیفلیج: نندامی گرژیوری لارولوتیر.]

ف: کُنْجَل، چنگولک.

ع: فَلَج، مُتَشَنِّج، مُتَقَلِّص، مُتَقَلِّص، مُتَوَي.
کرمکراکه

ک: کپاکه، کپاک. [(کونی گوی.)]

ف: سوراخ گوش.

ع: صِیَاخ، أَصْمُوخ.
کرمکهفتن

ک: کپ. [کپکپوتن (اسر هیلکه نیستنی مریشک بز جورجه له هلیتتان.)]

ف: کرافتادن. (نشستن مرغ بر تخم که جوجه شود.)

ع: حُبُوم، لُبُود، وُکُون، حُضُون، رَحْم، اِرْخَام، ثَرخیم، تَجْفَجَف، اِحْتِضَان.
کرم

ک: سنگ. [جانموری خزکی بچورک.]

ف: کرم، کوخ.

ع: دود. قَدَح، قَادِحَة. نَفَف، نَفِیف.
کرمهاج

ک: کرمناج. [بشیکی همرزور له کورد.]

ف: کرمهاج.

ع: کرماج.
کرمناج

ک: کورژتن، خرمناج. [کورژتن (وک: کرماندنی شه کرم.)]
ف: کلوجیدن. (قند مثلاً.)

ع: حَرَت، قَضَم، حَضَم، کَشَا، قَتَا، حَتَرَشَة.
کرم بهفر

ک: زولال. [شتیکی کرمناسایه له نار بهفردا، ناریکی ساردی تیندایه.]

ف: زلال، کرم برف.

ع: دُودُ التَّلُج.
کرم دار

ک: موزیانه. [موزانه: جانموری دارخزر.]
ف: گُهن، موریانه، مورچانه، چوب خوراک.

ع: سوسَة، اَرْضَة.
کرمکار

ک: به لَد، شاره زَا. [ناگادار، کارزان]

ف: بَلَد، کرم کار.

ع: بَصِیر، مُطْلَع، مَاهِر، اِبْنُ بَجْدَة الامر.
کرمکه

[(ک: ژیرچمنه یکی زیرینی ژنانه به که دهنکه کانی له کرم دهجیت.)]

ف: کرمک. (زیر چانه ای است زنانه از طلا می سازند که دانه های آن شبیه به کرم است.)

ع: ....

کرم که نم

[(ک: کرمیکه له کتلگی دانولدا پیدای دهیت.)]

ف: شنگرف، شنگزن. (کرمی است در غله زار تولید می شود.)

ع: شَنجَرَف.
کرم معدده

لک: کرم نازک، کرم. [کرمی شریتی]

ف: کدودانه، کرم.

ع: حَبُّ الْقَرَع، دُود.

کرم میوه

لک: کرم. [کرمی ناو میوه.]

ف: کرم، کوخ.

ع: دُود.

کرموژن ← کرموژن

کرموژن

لک: کرموژن. [کرماری کرمی.]

ف: کرم خورده، کرم اوژن.

ع: مَنخُور، مُتَأَكِّل، مُتَأَكِّل، مَدُود، مَدُود، فاسد.

کرمه

لک: کرمه. [دنگی کرژژتن (رهک: دنگی کرژژتنی قند).]

ف: کُلُوج. (صدای خوردن قند مثلاً.)

ع: قَضَم، خَضَم، حَرَت، هَيْقَم، حَتْرَشَة.

کرمه به فرینه ← کرم به فر

کرمهک

لک: کورهک، زوانه. [(زمانی قفل).]

ف: مدنگ، کرمک، زبانه، زبانه ی قفل.

ع: لِسَان، لُسَيْفَة، لِسَان الْقَل.

کرم هه وریشم

لک: هاربه. [کرمی ناریشم.]

ف: کُناغ، دیوه، پیله، کرم ابریشم.

ع: دُود الْقَرَّ.

وینه

کریک

لک: بی هه غیر. [کرمچک (تورکیش «کرمچک»)]

پیده تین.)]

ف: گُرچک، بیدانجیر، تَمرا. (ترک هم «کرمچک»

می گوید.)

ع: خِرُوع، طَمراء.

کریک

لک: تَوَم بی هه غیر. [کرمچک: مبعست بهره کدیستی.]

ف: تخم بیدانجیر، گُرچک.

ع: حَبُّ الْخِرُوع.

کروژن

لک: کرژژتن. کرمائن، کروچائن. [کرژشتن کرماندن]

ف: جاییدن، گازگرفتن، کلوجیدن.

ع: قَضَم، خَضَم، حَرَت. مَضَغ، کُثَا، حَتْرَشَة.

کروچائن ← کروژن

کروچک

لک: خِرُوج، کِرُوج، کروچک، خرموچک، خرموته، خروچ خروچ.

[کِرکِرَاگه کرژچنه]

ف: کُرچَن، چَرَنَدو، جَرَنَده.

ع: غَضْرُوف.

کروژ

[لک: سدمزار.]

ف: کروور. (صد هزار)

ع: کَر، کُرُود.

کروژ

لک: جار. (شمشیرکروژ) [پاشگره، به مانای کسینک که

شتیک دهجاری.]

ف: کلوجنده، جاینده.

ع: قاضم، خاضم....

کروژن ← کروژن

کروژین ← کروژن

کروکاش

لک: کدراوکوشا. [هول و تینکوشان]

ف: کار و کوشش.

ع: سَعِي و عَمَل.

کروکاشکمر

ل: کاری و کوشا. [هولدمر و تیکۆشمر]

ف: کارا و کوشا.

ع: ساعی و فَعَال.

کرۆن

ل: کلۆن، رۆژپه‌ش، سیاتانه. [بەدبەختە چارپه‌ش]

ف: بەدبەخت، مەندبۆر، بێنوا، سیه‌روز.

ع: شَقِي، نَحْس، مَنحوس، مَفْلوك.

کپه‌روز

ل: کلۆز. [پیری پە‌ککۆتۆی کۆماره‌.]

ف: ک‌ری‌زی. (پیر فرتوت خمیده)

ع: لاشيء، فانی، فقیر، عاجز.

کپه‌روژان

ل: ک‌ل‌و‌ر‌و‌ژ‌ان‌ن. [فەوتان‌دن. هه‌ژار خست‌ن (تیا‌برد‌نی

ک‌س‌ت‌یک‌).]

ف: نابود‌کردن. (ک‌س‌ی را از ه‌س‌تی ساقط کردن)

ع: افناء، افقار.

کپه‌روژه‌کپه‌روز

ل: ک‌ل‌و‌ر‌و‌ژه‌ک‌ل‌و‌ر‌و‌ژ، ک‌پ‌ر‌و‌ژ‌یان‌ه‌ره‌، [ک‌پ‌ر‌و‌ژ‌یان‌ه‌ره‌ (د‌م‌ر‌پ‌ر‌ینی

ن‌د‌ار‌ی و ه‌ژ‌ار‌ی).]

ف: ک‌ز‌ک‌ز‌کردن، ک‌ر‌و‌ژ‌ش. (اظهار نیستی و ن‌د‌ار‌ی

کردن)

ع: تَفَاوُر، تَعَاجُز.

کپه‌روژیان‌ه‌وه

ل: ک‌ل‌و‌ر‌و‌ژ‌یان‌ه‌ره‌، [ک‌پ‌ر‌و‌ژ‌یان‌ه‌ره‌ (د‌م‌ر‌پ‌ر‌ینی ن‌د‌ار‌ی و

ب‌ی‌د‌ه‌ل‌ات‌ی).]

ف: ک‌ر‌و‌ژ‌ش، ک‌ز‌ک‌ز‌کردن. (اظهار نیستی و

ن‌ات‌وان‌ی کردن)

ع: تَفَاوُر، تَعَاجُز.

کپه‌رووس

ل: ک‌پ‌، ن‌ه‌ژ‌ه‌وا. [ک‌و‌ی ک‌پ‌]

ف: ک‌ر‌، ک‌ل‌یا‌وه‌، ش‌وا، ن‌ش‌ن‌وا، ن‌اش‌ن‌وا.

ع: أَطْرُوش، أَصَمَّ، أَصْلَخ.

کپه‌ویت

ل: ک‌و‌گ‌رد، ش‌غ‌ار‌ته‌. [ش‌ق‌ار‌ته‌]

ف: گ‌ن‌د‌ش، گ‌و‌گ‌رد.

ع: شَحَاطَة، ک‌پ‌ر‌یت.

کپه

ل: ه‌ار‌پ‌ن. [کردن به ن‌ار‌ه‌.]

ف: آ‌س‌یا‌کردن.

ع: مَحْن، ک‌ر‌ک‌ر‌ه‌.

کپه

ل: ک‌پ‌ه‌ک‌پ‌. [(د‌ن‌گی ن‌اش‌).]

ف: ک‌ر‌ک‌ر‌. (صدای آسیا)

ع: جَمْعَة، ک‌ر‌ک‌ر‌ه‌.

کپه

[(ل: د‌م‌س‌ار‌ی د‌ار‌پ‌ن، ق‌یر‌ی پ‌یت‌دا د‌م‌س‌ار‌ن و ب‌ر‌غ‌ی پ‌ی پ‌اک

د‌ه‌ک‌ن‌).]

ف: د‌س‌ت‌آ‌س‌چ‌وب‌ی. (با ق‌یر‌ می‌ان‌د‌ای‌ن‌د و ب‌ر‌نج را

با آن پ‌اک می‌ک‌ن‌ن‌د‌).

ع: غَرِيبَة، ج‌ار‌وش.

کپه

[(ل: د‌ن‌گ‌یک‌ه‌، (ن‌اس‌ن ک‌ات‌یک د‌ه‌د‌ات له ز‌وی وش‌ک‌).]

ف: ر‌س‌ید‌ن گ‌او‌آ‌ه‌ن به ز‌م‌ین خ‌ش‌ک‌.

ع: ...

کپه‌کپ

ل: ک‌پ‌. [ک‌پ‌ی ز‌ز‌ر‌. (ه‌اک د‌ن‌گی ن‌اش‌، د‌و‌ی‌س‌ار‌ه‌ب‌و‌ن‌ه‌ه‌ک‌ی

ل‌ب‌ه‌ر ز‌ز‌ر‌ب‌و‌ن‌یت‌ی).]

ف: ک‌ر‌ک‌ر‌. (صدای آسیا مثلاً، ت‌ک‌ر‌ار ب‌رای ت‌ک‌ث‌یر

است.)

ع: جَعَجَعَةً، كَرَكْرَكَةً.

کری

ل: مز، مزه، کراهه. [حقی کار. کراه نیجاره]

ف: مُزِد.

ع: كِرَايَةً، جُعَالَةً، أَجْرَةً، أَجْر.

کریاری

ل: کراهه دان. [به کریه دان]

ف: کرایه داری، کرایه دادن.

ع: إِجَارَةً، إِكْرَاء.

کریانه وه

ل: بهریون. [کرانه وه (وهک کرانه وی تناف یا پشتین).]

ف: باز شدن، واشدن. (رسن یا شال کمر مثلاً.)

ع: اِنْتِقَاضٌ، اِنْتِشَارٌ، تَنْشُرٌ.

کریانه وه

ل: وازیون. [کرانه وه، ناره لا بون.]

ف: باز شدن، گشوده شدن. (در مثلاً.)

ع: اِنْفِتَاحٌ، اِنْفِجَاءٌ، اِنْبِلَاقٌ.

کریش

[ل: کریش، قریژ. (کریش سر مسلمان.)]

ف: سَبُوسه، خزازه.

ع: اِبْرِيَّةٌ، هَبْرِيَّةٌ، تَبْرِيَّةٌ، سَكْبَةٌ، خَزَازَةٌ، مُوَارَةٌ، ثُبَاغَةٌ، جَرَّاشَةٌ.

کریکار

ل: کاریگر. [کسینک که به کری کار ده کات.]

ف: کارگر، مزدور، مُزْدَبَر، مُزْدَكَار.

ع: أَجِيرٌ، عَمَلَةٌ، فَعَلَةٌ.

کریل

ل: سه خناخ. [قاقی، روقن (برانبهری نرمان).]

ف: سنگلاخ، شن زار. (ضد «نرمان»)

ع: لُوبٌ، حَرَّةٌ.

کرین

ل: خرین، سمن. [سندن به پاره و برگرتن. (وشمیه کی

کرماجیه.)]

ف: خریدن. (کرماجی است.)

ع: اِشْتِرَاءٌ، اِبتِیَاعٌ.

کریوه

ل: توف، توفان، بادوه. [بادوه، توف]

ف: دمه، بادمه، کولاک، شورش.

ع: رُبُوعَةٌ، عَاصِفَةٌ، طُوفٌ، دَمَقٌ.

کز

ل: دامردگ. [ژاکار]

ف: افسرده، پژمُرده؛ درهم رفته، کُله خورده.

ع: مُنْقِیضٌ، مَلُولٌ، كَرٌ.

کز

ل: کم، سولک. [سولک لهخوارتر (برامبری چور).]

ف: کم، سَبِک. (ضد «چور»)

ع: خَفِيفٌ، نَاقِصٌ، شِفٌ، أَقَلٌ.

کزانش

ل: تووژان. پریوژان. [توژاندنوه. هله پریوژاندن]

ف: پایازی، سوزش. سوزاندن، خنجیراندن.

ع: حُرْقَةٌ، جَوَى، اِحْرَاقٌ، لَفْحٌ، تَشْوِيطٌ، تَشْطِيطٌ، اِکْرَاشٌ.

کز

ل: نیروشک. [پش، نیروشک]

ف: هفت، نیم خشک.

ع: نَشِيفٌ.

کزکوله

ل: کزکه، کسکوله، گورپ. [کزومات]

ف: کز، گرنج، چُنْباتمه.

کزیان

ك: تروزیان. [کزانهوه، توزانهوه]

ف: سوزش، سوختن.

ع: احتراق.

کزپانهوه

ك: تروزیانهوه. کولتروزیانهوه. [توزانهوه، کپروزیانهوه]

ف: سوختن، سوزش کردن، کروزش.

ع: احتراق، تفاق.

کزینکه

[ك: هویری زور شلی وهك «شلیکینه» ده پرتزه سر ساج

دپیته نان، پاشان ده پخته ناو رونی قرجاو و ده پون.]

ف: خمیر خیلی شل مانند «شلیکینه» روی ساج

می ریزند نان می شود و آن را توی روغن داغ

شده می گذارند و می خورند.

ع: ...

کزک

[ك: تنگی رلاخ که له خوری یا دزور دروست

ده کرت.]

ف: نوار تنگی. (تنگ الاغ که از پشم یا نخ

می بافند.)

ع: وضین.

کس!

ك: یخ، گس! [(وشی دنگدانی مپه.)]

ف: کس! (کلمه‌ی راندن گوسفند است.)

ع: شوأ، شاأ، فعأ، هرا. (شاشاأ، فمفعا، هرهرة-

شو شوأ، شاشاأ، فمفعأ، هرهرا)

کسکوله ← کزکوله

کسکه ← کزکه

کسکیانهوه

ك: کزکیانهوه، کزیانهوه، نسکیانهوه. [کزومات بوون]

ع: تشجُب، تَقْبُض، قَرْفَصَة، قَرْفَطَة، جَرْمَزَة، اکمهلال، کَز.

کزکوله کردن

ك: کسکوله کردن، گورپ کردن. [کز و مات دانیشن]

ف: گرنجیدن، کز کردن.

ع: اقرباب، اقرباط، اِجْرِمَزَان، تَقْرَفُص، کَز.

کزکه

ك: کسکه، کزکوله، کسکوله، گورپ. [کز و مات]

ف: کز، گرنج، درهم رفتن.

ع: اروز، تَقْبُض، تَقْرَفُط، تَجْرِمَز، تَقْرَفُص، اقرباب،

تَقْرَعِب، کُزِرَة، کَز.

کزَن

ك: توزن. (تول: کزن) [توزننهوه (وهك: شولتی تپ.)]

ف: سوزنده. (خامه‌ی تر مثلاً.)

ع: مُحْرِق، سَخِن.

کزَن ← کَلِیَنه [(وشه‌ی کی کرمابه.)] (کرمابی است.)

کزِه

ك: سردما، سَولَه. [بای سارد.]

ف: سرما، سردباد، باد سرد.

ع: حُرَقَة، بُرُودَة، بَلِیْلَة، سَنَسَنَة.

کزِه

ك: جزه، چوئه. جزه. [دنگی داخ کردن. (وهك: دنگی

برزانی کباب.)]

ف: کزه، سوزش. (صدای برشته شدن کباب

مثلاً.)

ع: حُرُوق، نَصِیص، نَشِیش، قَشَقَشَة.

کزِه‌با

ك: کزه، سرددها. [بای سارد.]

ف: سردباد، باد سرد.

ع: بَلِیْلَة.

ف: درهم رفتن، اندوهناک شدن، دلتنگ شدن،
نُستیدن.

ع: تَضَجُرُ، تَبْرُمُ، تَلْهَفُ، تَمَاقُ.

کسم

ل: کار، پیشه. [پیشه کاسبی، نیش]

ف: پیشه، کار، اَلْفَحْتَ، اَلْفَقْدَ، اَلْفَنَجَ، اَلْفَخْتَنَ.

ع: کَسِبَ، عَمَلَ، صَنَعَةَ، حِرْفَةَ، رِقَاعَةَ.
کش!

ل: کِشَه! [(و شهید کی دمرکردنی مریشکه واته: دور
به!)]

ف: کش!، کیش! (کلمه‌ی راندن مرغ است به
معنی: دور شو!)

ع: کش!

کش!

ل: کشا! [(وشی دمرکردنی پاشایه له یاری شترنجدا.)]

ف: کش!، کیش!، کِشَت!، شاه! (کلمه‌ی راندن شاه
است در بازی شطرنج.)

ع: کش!، شاه!

کش ← هه لپه‌رین

کشت

ل: کاشته، وهرز. (کشتوکال) [چاندن، کشتوکار]

ف: کِشَت، بَرَز، وَرَز، وِرْزَه.

ع: زَرَعَ، زَرَاعَةَ.

کشتوکال

ل: کشت. [چاندن، کشتوکار]

ف: کشت وکار، کشاورزی.

ع: زَرَاعَةُ، زَرَعَ.

کشتن

ل: دهرگ. [(دمزوی پیکوه بادرار.)]

ف: نخ، درزمان. (نخ تاب داده شده)

ع: فْتِيلَ.

کشکش

ل: هه لپه‌رین، کش کردن. [جزره سمایه‌که.]

ف: پَنَزیدن، پنجدیدن، بَرَجستن، وِشتیدن.

ع: رَقَصَ، ثَرَقَصَ، تَنَقَّضَ.

کشکش!

[ل: به‌بعبه! رشی دنده‌نه.] (کشکش و نینای نه‌کرد.)

ف: کَش کَش!، خوش خوش!

ع: بَخ بَخ!

کشکشان ← کش کش کردن

کشمیش

[ل: تری بی‌دَنکی و شکوه‌کراو.]

ف: کشمِش.

ع: عُنْجِدَ، کَشْمِشَ، قَشْمِشَ.

کش‌نیزه ← گز‌نیزه

کشه

ل: خشه. [(دَنگی تیپ‌پرینی مار یا زهراتی‌ک که با

لینی‌ده‌دات.)]

ف: کشه. (صدای گذشتن مار یا زراعت که باد

به آن بخورد.)

ع: کَشِیشَ، کَشْکَشْةَ.

کشه

ل: کش! [(وشی دمرکردنی مریشکه.)]

ف: کش!، کیش!، کِشَه!، کِیشَه! (کلمه‌ی راندن

مرغ است.)

ع: کَش!، کَرِکَرَةَ.

کش

[ل: سووکه‌لغاری «کیشور» ناره بو ژنان.]

ف: مخفف «کشور» اسم زن است.

کش

ل: خوره. [نخ‌وشی خوره]

ف: کوفت، خوره.

ع: أَكَلَةٌ.

کفت

ل: نشمس. خُزْد. نِشْتَنه، نِشتار. (چوگه سه گفت.)

[هاتنوهيلك: كشانوهي نار.]

ف: نشست. آب نشين.

ع: قَبْض، تَقْبُض. جَز.

کفت

[ل: پاشگريکه مانای تيهه(سارار دداته وک: زيرگفت.)]

(تملاکفت)

ف: کوب. (طلاکوب)

ع: دُمج، تَنْبِيت. (مُطَلًا، مُنْبِت)

کفت

ل: لمت، ماسه. [لم]

ف: خَرَه، ماسه.

ع: مِیج، خُلب، حَمَاة، مَلْعَمَه.

کفتوگو

ل: گزيرش قرچيهيم. [سفت و شل (هاتنوهيلك و كشان.)]

ف: نشست و برآمد، پَخَس و بَم. (سفت شدن و

شل شدن)

ع: قَبْض و بَسَط. جَز و مَد.

کفته

[ل: خواردينکه به قيمه و لمتکه و برنج درست ده گزيت.]

ف: کوفته، کوبيده، خوزی.

ع: مُدَقَّة، خَذِيعَة. کُبَة، کُفْتَه.

کفته شوروا

[ل: کفته شوربا: چيشتيکه.]

ف: کوفته شوربا.

ع: طَبِیخُ المَدَقَّة.

کفته ناولتاهویی

ل: کفته تارهیی. [کفتی سوروره کراو.]

ف: خوزی، کوفته ی سرخ کرده، کوفته تابه یی،

کوفته بریان.

ع: خَذِيعَة.

کفته

ل: کُزَرَه، کف کردن. [فيچقه کردن. دهنگی فيچقه کردن.

(وکل: دهنگی دهريپيني خوين له قورگی نازلای

سورپاره.)]

ف: جهش، جستن. کف کردن. (صدای جستن

خون از گلو ی مذبوح مثلاً.)

ع: نَهر، نَغ، نَغور، تَبُوغ. تَحْمُض، تَزِيد.

کل

ل: کلا، کهج، لا، کهنار. [قراخ. قراخ]

ف: کج، کنار.

ع: نَحو، نَاحِيَة، جَانِب، مُنْخَرِف، طَرَف.

کلا-کل

(کلايس)

ل: کپل، پله، پایه. [ناسته ريز، پلهی زانست]

ف: پله، پایه، دانش پایه.

ع: طَبَقَة، مَرْتَبَة، رُتَبَة.

(کلاسمان)

ل: قه قهزه. [دزلايی قاتقات.]

ف: آشکوب، آشکوب، قَفْسَه.

ع: طَبَقَات، مَرَاتِب، مَحْفَظَة، قَفْصَة.

کلك

ل: نه گوس. [پدغه]

ف: کلك، کليک، انگشت.

ع: اصْبَع، بَنَان.

وئنه-ساقون

کلك

ل: قه لدم. [خامه پيتوروس]

ف: خامه، قلم، کلک، نال.

ع: یراعة، مِرْقَم، قَلَم ...

کلک بهس

ل: ... کلک بهسه، نه نگوس بهسه. [بغنیکه ده بستریت به پمغیره بژ لبریم چونو نوی شتیک. همروها: پمغی بهسراو به بن.]

ف: انگشت بزند. انگشت بسته.

ع: رَتْمَة، رَتِیمَة، رَتِیم.

کلک بهستن

ل: نه نگوس بهستن. [بن بهستن به پمغیره (بژ نهی مسه لیدیک لبریم چیتوه).]

ف: انگشت بهستن. (برای اینکه مطلب فراموش نشود.)

ع: رَتَم، اِرْقَام، اِسْتِذْكَار.

کلک بهسه

ل: نه نگوس بهسه. [پمغی بهسراو به بن.]

ف: انگشت بسته.

ع: رَتِیم.

کلک پیه و کردن

ل: کلک و قنگی. [پمغی بژ بردن. (نیدیومیشه له دندان) بژ توپه کردن.]

ف: انگلک کردن. (کنایه از تحریک هم هست.)

ع: شَكَن، نَدَغ، تحریک، تحریش، اِغْراء.

کل کردن

ل: لادان، که نارگرتن. [لری لادان کلابودن]

ف: کنار گرفتن.

ع: عُدُول، تَحْرُف، اِنْحِرَاف، تَجَانُب، تَنْحِي.

کلک گیر

ل: دووه لگی. [کلک بوز کپروه. (ولک: نسپی کلک گیر).]

ف: دُمگیر. (اسپ مثلاً.)

ع: ساطي، مُسْتَطَل.

کلک نشان

ل: نشان کرد. [دستیشان دیاری کردن]

ف: انگشت نشان.

ع: صَنِيع، اِشَارَة.

کلک تووته له

ل: تووته، تووته له. [قامکه به کوزه پمغی تووته]

ف: کلک، کلیک، کابلج.

ع: خِنَصَر.

وینه ← ساقول (ه)

کلک قنگی

ل: پمغی بژ بردن. دندان بژ توپه کردن. (نیدیومسه.)

ف: اَنگُلک. (کنایه است.)

ع: تحریک، تحریش، اِغْراء، شَكَن، نَدَغ، نُخَس.

کلک که له ← کلک که وره

کلک که وره

ل: کلک که له. [پمغی نسپی کوزه.]

ف: انگشت نر، شست.

ع: اِبْهَام.

وینه ← ساقول (ا)

کلک نما

ل: نه نگوس نما. [ناسراو به ناویانگه عیره ته پمن (له خرابیدا).]

خرابیدا.

ف: انگشت نما. (به بدی)

ع: شُهْرَة، عِبْرَة، نَكَال، شَهِيْر، مُتَعَيِّن.

کلک نما

ل: نه نگوس نما. [به ناویانگه ناسراو دیاریکراو]

ف: انگشت نما.

ع: مُعَيِّن، مُشَخَّص، مُخَصَّص.

کلک وانه

ل: نه نگوس یله. [ننگوستویله]

ف: اَنگَشْتَر، اَنگَشْتَرِي.

ع: خاتم، خاتم، خاتام، خْتَم.
ویننه ← نه نگوسیه

کلکوهانه

[ل: شتیکی کلاناسایه پنجه له دمرزی دپارتیزیت (له

دروماندا.)]

ف: انگشتانه. (خیاطی)

ع: قِمَع، قِمَع، کُشْتَبان.
ویننه

کلیسا

ل: کهنیشت. [پرستگای مسیحیه گان.]

ف: کلیسا، کلیسه، کُنْشْت.

ع: بیعة، کُنْیسَة، کُنْشْت.

کلین به بهه شت ← که لیمه ی شاده ت

کل

ل: هموره. [جنگی سوانت سورکردنوه.]

ف: آوندان.

ع: فَاخوْرَة، مُحْمَة، مَشو ی، اَتون.

کل

ل: کله. [کله کله سورمه]

ف: سُرْمه.

ع: کُحل.

کلان

ل: چمچم. [پنلاری بزیمرو یا بنچرم.]

ف: کلان، گیوه، چُمچُم.

ع: حِذاء.

کلان

[ل: لکانی قور به کلاندا کاتیک که زمری له سروره بووه

به قور و له بنوه وشکه.)]

ف: به گیوه چسپیدن گل که روی زمین گل شده

و زیرش خشک است.

ع: ...

کلانین

ل: خورانن. [خوراندن]

ف: خارانندن، خراشیدن.

ع: حَك.

کلان

ل: کلان. [له یه کتر پینجانی دمرزو به شتو ی دریزکه.]

ف: بَلانف، کلانف، کلانبه، کلانوه، چَلک، چفرسته،

چفرشته، چفرسته.

ع: کَبَة، لَفِیْفَة.

ویننه

کلان

ل: خورنگل، پاره لکمر، کلاندهه لکمر. [کلانده گر، پارکمر]

ف: جَهره، چَرخه، کلانبه، کلانف.

ع: حَلالَة، دُولابُ المِغْزَل.

ویننه ← پاره لکمر

کلان

[ل: پتیکه دهیستان به پینی نَسپ یا نِیسْتروه بَر

خو شپوت برون.)]

ف: چدار. (ریسمانی که به پای اسب یا استر

بندند تا یُرغه شود.)

ع: ...

کلان

ل: چوارچینو. [(چوارچینو ی قادرمه یا په یزه.)]

ف: چارچویه. (چهارچویه ی پایه یا پله)

ع: حَتار، کُفاف، بَرِوان.

کلانف ← کلانف

کلاندهه لکمر

ل: خورنگل، پاره لکمر، کلانف. [کلانده گر، پارکمر]

کلاؤوقچکه

ك: جزره کلاؤیکه که هرورو گوتش داده پزیت.

ف: کلوته، گلوته، دوگوشی، کلاه دوگوشی.

ع: قُنْبَعَة، قُنْبَعَة، قُبُوعَة.

وینه ← دووقچکه

کلاونه

ك: ... کاکول، پزیه، کلاره. [کلاره. پزیه]

ف: خُرچ، خُوجه، جوج، پوب، پوپ، کاکل.

ع: قُنْبَرَة، مِغْفَر، تاج.

وینه ← جوهر

کلاوه

ك: چیه، قه له پزیه، پزیه. [ترزیله لوتکه]

ف: کله، چکاده.

ع: ذِرْوَة، قَلَة.

کلاوه

ك: کاسه. [شتیکی کلاؤناسایه که هروری له خزگرتوره.]

ف: کاسه.

ع: قَمْع، قَمْع، قَمْع.

وینه

کلاوه ← کلاونه

کلاوه ی به یاج

[ك: بشی سرهوی نالا.]

ف: آؤزر.

ع: قُبَة اللّواء.

وینه هیه.

کلاوه ی زرانی

ك: کاسه ی زرانی، کهشکه زرانی. [کشکه نهژن]

ف: گردنا، کاسه ی زانو، استخوان سر زانو.

ع: رَضْفَة، ثَفَاحَة، داغِصَة.

کلبه

ك: بلیشه، گرپه. [دنگی هه لگراسی ناگر.]

ف: کُخته، گُرپ. (صدای برافروختن آتش)

ف: چهره، چرخه، کلابه، کلافه.

ع: حَلَاة، دولا ب المِغْزَل.

وینه ← پاره هه

کلاه

[ك: جزره موروره که بۆ چاره زار به کاردیت.]

ف: جَش، خَرْمَك، خورتک.

ع: زَرْقَة، تَمِیمَة، غَضَارَة، غَضَار.

کلاوه و کوزده که

[ك: دوو جزر موروره بۆ چاره زار به کاردیت.]

ف: خَرْمَك، خَرْتَك، خَرْمُهَره.

ع: سُلُوَانَة، تَمِیمَة، سَمَة.

کلاویهر که

ك: پالوانه. [پالۆینه: نوو کیسه یی که شلمنی پی]

دپالۆین.]

ف: پالا، پالوانه، پالوان.

ع: غَلَل، مِیْزَل، مِصْفَاة.

وینه ← تورشی ساکهر

کلاویهر که

[ك: جزره کلاؤیکه.]

ف: گلوته، کلوته.

ع: قُبْعَة، مِیْطَر، طُرْطُور. (اسکیم)

وینه ← دووقچکه

کلاویهر چی

[ك: ده مامک]

ف: روپوشه، روی ساختگی. (ماسک، ماسکه)

ع: مَسْخَرَة، أَلَوْجَة الاسْتِعَارِي.

کلاویهر نهنگی

ك: کۆشک. [قوس، خانویهری گهره و جوان.]

ف: کاخ، کوشک، کلاه فرنگی.

ع: صَرَح، بَيْتُ الثَّرْج، جَوْسَق.

وینه ← کۆشک

ع: نهیب، کلحبة، اشتعال.

کلدان

ل: کله‌دان. [کلتور: جینگى کله.]

ف: سُرْمه‌دان.

ع: مُکْحَنة.

وینه ← کله‌دان

کلن

ل: قه‌لور، قول، قهرى، زلام، زل، تيسيميرياگ. قله‌تدار.

مه‌غزدار، درشت، چاخ، گۆشت. [تۆکمه نستور، زمه‌لاح]

ف: کُلفت، سَتَبَر، استَبَر، سَطَبَر، زَفَت، گُنده،

دُرُشت، چاخ، فربه، اشگرف، نوسرى، نوسرانى،

پُشت‌دار.

ع: ضَخيم، لَحيم، جاسين، قُنبل، غَلِيظ، ثخين....

کلنى

ل: روق، قلهت، تولى، قه‌لورى، زلى، زهلامى. چاغى،

درشتى. گۆشتنى، تيسيميرياگى. مه‌غز. [نستورى

تۆکمه‌يى]

ف: کُلفتى، سَتَبَرى، استَبَرى، درشتى، گُندگى،

زَفَتى، فربه‌يى، اشگرفى، چاغى، سَتَبَرناى.

ع: ضَخْمَة، ضَخَامَة، غِلْظَة، جُسُوء، ثِخْن، ثَخَانَة.

کلن

ل: خيزان. [زومندان]

ف: خاندان، خانواده، زن‌وچه.

ع: عَائِلَة، أُسْرَة، حُرَاة، کُلْفَة، عيال.

کلکاف

[ل: کلکاف: بى‌رىكى دارمازور.]

ف: کلکاف.

ع: عَفْص، قَلْقَاف.

وینه

کل

ل: کل. [کل، کله، سورمه]

ف: سُرْمه، توتيا.

ع: کُحل، اِشْد، لَمَک، لَمَک، جِلاء، توتيا، اَنْتيموان

کلهدان

[ل: کلدان، کلان]

ف: سُرْمه‌دان.

ع: مُکْحَنة.

وینه

کلیشه

ل: بن‌کلیشه، بن‌به‌خل، بنه‌گل. [بن‌هنگل]

ف: کُش، بَغْل.

ع: اِبْط.

کلینل

[ل: کلیل]

ف: کلید، برنگ، بَزَنگ، بَزَنگ.

ع: مِفْتَاح، مِفْتح، کَلِيد، اِکَلِيد، قَلِيد، اَقَلِيد، مَقْلَاد.

کلینل به‌هشت ← که‌لیمه‌يى شاده‌ت**کلینل ده‌روازه**

[ل: کلیلی ده‌روازه.]

ف: کُده، کُزه، کُزک، کُزوند، کلپچه، مَدَنگ،

بشکل، بشکله، بَشْکَنه.

ع: قُنَاخَة، مَغْلاق، مِفْتَاح.

وینه ← یانه‌يى کلین (۷)

کلینل و دوبنه

[ل: چیرک، که‌لیله و دیمه.]

ف: کلیل و دَمَنه، اُفسانه.

ع: حِکَايَة.

کلینل و کولتوم

[ل: کلل و کلیلی ده‌روازه.]

ف: کُده، قُلْج، قُلْجَم، کَلَانى، کلیدان، اُسْکَنْدان،

(مَدَنگ و اُسْکَنْدان)

کَلِيلَة

[ک: رَنَو (کليله بفر که با بدی دهینیت.)]

ف: کليله، کَل فَخْشَنگ، بهمن. (کليله ی برف که باد آن را تشکیل می دهد.)

ع: کُداس.

کَلِيلَة بَوُون

ک: رُتِيَان. [رَق بَوُونی دَم (قولم بَوُونی دَم و دَان به جَوَرَتِک که نه کَرِت يیکه يِتَره.)]

ف: بَشْلِيدِن، پَشْلِيدِن. (به هم چسپيدِن دندان ها که نتوان باز کرد.)

ع: ...

کَنَا

ک: رُن، کهنی. [نَافَرَت («کناچه» بچور کراوی «کنا» یه.)]

ف: رُن. («کناچه» تصغير «کنا» است.)

ع: مَرَاة.

کَنَا

ک: رُتْه که!، کُنْ! [نَافَرَت! (شيوازی بانگ کرده.)]

ف: رُتْه که! (خطاب است.)

ع: اَمْرَاة!

کَنَاچَه

ک: که نیله، که نیشل، کچ، دَوَت، دَوِيت. [کِيژ (بچور کراوی «کنا» یه.)]

ف: دُعْد، دُخْت، دُخْتَر. (مُصَغَّر «کنا» است.)

ع: بِنْت، اِبْنَة.

کَنَلَر ← سَهَر

کَنَج

ک: کَال. که وگ، نه گه یگ. (کالو کَنج. کَنجو که وگ)

[نه گه ییر، نه به کام]

ف: نَارَس، نَرَسِيدَه، کَبود.

ع: فَج.

کَنجَوَکُول ← کَنج

کَنَر

ک: تَه ختَه رِيسْمَانِي. [به کره، مه کاره]

ف: تَخْتَه رِيسْمَانِي.

ع: وَشِيعة.

وِشَه

کَنَرَوَک

ک: پَلوِيَا. [هَوِل و تِنکوشَان.]

ف: تَلَاش، کوشش.

ع: سَعِي، جَهْد.

کَنِيَوَال

[ک: گِيَايَکِي تَام و بُون تِيژَه، لَه کَمُور دِه چِيَت، ره گه کِي]

سَه لَکدارَه، به کَالِي و کَوَلَاي به نَانَو دِه چُون.]

ف: رَاْفَه. (عَلْفِي است تَنَد طَعْم و تَنَد بُو شَبِيه

به گَندَنَا، بِيخ آن پِيَاز است، خَام يَا پَخْتَه بَا نَان

مِي خَوَرَنَد.)

ع: قِرَط، کُرَاث البَقَل.

کَو

ک: کَوگَا، گَلِيَر، کُزْمَه لَه، جَدَه، جَهْم. [کُزْمَا]

ف: کُود، گُرد، تودَه.

ع: کُومَة، جَمْع.

کَو

[ک: پِيَرُو، کُزْمَه لَه نَسْتِيَرَه يَه کَه.]

ف: پِيَرُو، پِيَرُو، پِيَرُوِيْن، پِيَرَن، پِيَرَنَد، رَمَه، رَمَه.

ع: کُورِيَا.

کَو

ک: گَه رَه لَه. [تَاخ، مَه لَه لَه]

ف: کُو، کُوي، سُو، اَسُو، جَن، بَرَزَن، تَنِيژَه.

ع: مَحَل، مَحَلَة، کُور، کُورَة. طَرَف، جَانِب.

کَو

ك: كەژ، كار، كىف. [كىر، چيا]

ف: كوه.

ع: جَبَل، طود.

كۆ

ك: سَلَمَه، سَلَمِيَانَه، تَرْسيان. [سَلَن كُردن، تَرْسان]

ف: رَم، تَرْس.

ع: جُفُول، خَوْف، وَاهِمَة.

كۆا

[ك: كُرا]

ف: قَبَا، يَلَمَه.

ع: كَمِيع، دِثَار، قَبَاء، يَلَمَق.

كۆا

ك: كُوانى؟، ها له كُوى؟ [له كُوتيه؟، له كام جِييه؟]

ف: كُوى؟، كُجاست؟

ع: آين؟

كۆاچەر مَنگ

ك: كۆاچەر مَنگ بىر تىپ. [كۆچكى ھىمىر كاسەيەك،

خۆھەلقور تىنەر ھىمىر كارىك.]

ف: سَقِيد قَبَاي لَشَكِر. نَخود ھەمە آش.

ع: نَصَاب.

كۆازك

ك: دۆمەلان. [جۆرە قارچىكەك.]

ف: دُنْبَلان، سَماروگ، سَماروخ، سَماروخ،

خايە وويس.

ع: كَمَا، كَمَاة، نَجَاة، سَمَارُوع، شَحْمُ الْأَرْض.

ويئە-دوستان

كۆانك

ك: قوولكە، نوجاخ، وجاخ، كوانور. [ناگردان]

ف: اجاق، آلاو، آتشدان، كانون.

ع: جَوْب، عُنَّة، بُورَة، أَطِيمَة، مَوْد، كانون.

كۆانوو-كۆانك

كۆانى؟

ك: كُوا؟ [له كُوتيه؟]

ف: كُوى؟، كُجاست؟

ع: آين؟

كۆيوون

ك: خَپروون، گُردو-يوون، گُليزو-يوون، جە-لە-يوون،

كۆمە-لە-يوون، جە-يوون. [كۆيوونەر، خَپروونەر]

ف: كُودشدن، گُردشدن، تودەشدن، انبوەشدن.

ع: تَكُوم، اِجْتِمَاع.

كۆپار-كۆپارە

كۆپارە

ك: كُپار، گُپار، گُپارە. [بەرزايى سەر پىشتى وشر.]

ف: كُوهان، كُوهە.

ع: سَنَام، كِدَنَة، ھُودَة.

ويئە

كۆپان

[ك: كورتان.]

ف: پالان.

ع: رَحَل، اِكاف، وِكاف، رَبيخ. قَتَب.

كۆپاندوور

ك: كُپاندوز. [كورتاندوور]

ف: پالاندوز.

ع: اَكاف.

كۆپان قەجەرى

ك: قەجەرى، مەجرەكە. [جۆرە كورتانىكە.]

ف: پالان قَجَرى.

ع: بَرْدَعَة، رَحَالَة، قَر، بَرْدَعَة.

كۆپەر

[ك: پووشپەر (جەنگىي وشەيوونى گياي كىو).]

ف: کوه پَر. (موسم خشکیدن علف کوه)

ع: الماع، هیاج، هیجان.

کوت

ل: لهت، تیکه. [پارچه کوت بهش]

ف: تیکه، پاره، لُخت.

ع: قطعه، کِسْفَة، کِسْرَة، فِلَقَة، هَمَامَة.

کوت

ل: بر، پاژ. [بش، کورت (برامبری گشت).]

ف: لخت، پازتاری. (ضد کَلّی)

ع: جُزء، جُزْئِی.

کوت

ل: ناتوار. [کمل، برامبری توار].

ف: اهمه، انگاره، ناتمام.

ع: ناقص، غَیرُ کامل.

کوت

ل: سړک. [ژمین له کاتی جوړتوبوندا.]

ف: کُله.

ع: هَک، سَحَق.

کوت

[ل: چاکت (چاکت و پانتول)]

ف: کت. (کت و شلوار)

ع: ...

کوت

ل: خه لیلی. [پیترون (کوټره یسک که قاچی تارانباری

تی ده کین و ده بیستن).]

ف: کُند، کُنْده، کُنْدَر، کُنیدان. (کنده ای که پای

مقصر را در آن کنند.)

ع: قِمطَر، قِمطَرَة.

وینده ← خه لیلی

کوت

ل: کورت، کوتر. [کول]

ف: کوتاه.

ع: قَصیر، قاصِر، کوْتِی، کُنْشال. وَجِیز، مُوجِز،

مُجَمَل، مُخْتَصِر، مَبْشَر.

کوت

ل: بالابورچک. [بالاکورت]

ف: کوتاه، کوتاه بالا.

ع: بُرُکع، قَصیر القامة.

کوتاکردن

ل: کوتاه کردن. [کول کردنوه، کورت کردنوه]

ف: کوتاه کردن.

ع: قَصِر، قَصِیر، وَدَن، تَوْدَن، وَجِز، اِبْجَاز.

اِخْتِصَار، اِجْمال.

کوتان

ل: شهرگا، هه سارگه له. [زنجی میو و گا.].

ف: خُپاک، خُپاک، کَمرا، دِیل، شَبِگاه، شَبِقا،

شَبِقاد، شَبِغار، شَبِغاره، شَبِغاز، شَبِغازه، شَوگا،

شَوگاه، شَوغا، شَوگاه، شَوغار، شَوغاره، غوشا،

غوشاد، غوشای، غوشاک. (محوطه ای گاو و

گوسفندان)

ع: حَرِیْصَة، حَظِیْرَة، عُتَة، کَنِیف، اُریَة.

کوتائن

ل: رود کردن. [لتریت کردن، هارین]

ف: کوفتن، کوبیدن، ساییدن، خورد کردن.

ع: دَقّ، دَکّ، دَهک، هَکّ، هَرس، کَسّ، رَحْض، قَض.

وَمّا، دَوَس.

کوتائن

ل: لیدان. [کوتائن پیاکیشان]

ف: زدن، کوفتن، کوبیدن، کُستن، کوستن،

کویستن.

ع: ضَرَب، وَجَن، أَجَن، دَقّ، لَطَس، قَرع.

کوتائن به زموینا

ک: به‌زويادان. [به نمرزدا کوتان (له زوزانبازيده).]
ف: زمين‌زدن. (در کشتي)

ع: وَطَس، وَطِث، عَفَس، لَکَا، تَخْفِيش.
کوتائن به يه کا

[ک: به‌يه‌کدادان، به‌يه‌کداکوتان.]

ف: پشليدن، پشليدن، به‌هم‌کوفتن.

ع: دَق، ضَرْب، قَرع.
کوتائنه‌وه

ک: سفته‌کردن. [پټوکردن (وه: کوتاندن‌وه‌ي سريان).]
ف: کوفتن، کويیدن، سفت کردن. (پشت‌بام مثلاً.)

ع: دَعَق.
کوتانه‌چاو

ک: کوژائنه‌وه، واگوکردن، رووه‌ان. [به ناوچاردا کوتانه‌وه:
باس‌کردنی چاکه به‌لای چاکه‌له‌گل‌کراوه‌وه].
ف: رو...دن، واگوکردن.

ع: مَن، قَذکار.
کوتانه‌ماوش

ک: ترازدان، خرکه‌وان‌دان. [خرکه‌مان لی‌توندکردن بز
راست‌بوونه‌وه.]

ف: خرکه‌مان‌کشیدن.

ع: تَکبیس.
کوتانه‌وه ملا

ک: خستنه‌وه به ملا. [به سردا دانوه‌وه]

ف: پس‌دادن.

ع: رَد.

کوتاهان

ک: کوټرهاتن، کوټرهاتن، پاکردن. [کوټربوون،

پټ‌ته‌گه‌شتن (وه: نه‌گه‌شتنی تیر به نیشانه).]

ف: کوتاه‌آمدن. (کوتاه‌آمدن تیر از نشان مثلاً.)

ع: قُصُوْر، حَبُو، ثَبُو.
کوتایی

ک: درنخ. [تسور، کوټی، کم‌تخرسمی]

ف: کوتاهی، قُرویش، پُرویش، فروگذار.

ع: قِصِر، قُصُوْر، ثَکاهُل، ثَهاُمَل، ثَناَقُل، ثَباَطُو.
کوتایی هاتن

ک: دواپی‌هاتن. [تروابوون، گه‌شتنه‌ناکام.]

ف: پایان‌آمدن، انجام‌رسیدن.

ع: اِنْتِهاء، اِخْتِتام.
کوټر

ک: کوټر، کوټا. [برامبیری درنژ.]

ف: کوتاه.

ع: قاصِر، قَصِيْر، ناقِص.

کوټر

[ک: کافوټ: بالنده‌یه‌کی بناریانگه.]

ف: کوټر، کوټر، کُټر، کُټر، کُټر، کُټر، سَټاروک،
سَټاروک، سَټاروک.

ع: حَمَام، وَرَقاء، يَمامَة.

کوټرخان

[ک: مالی تاییت که بز کوټری داده‌نین.]

ف: کُټرخان، کُټوټرخانه.

ع: مَحْضَنَة، تِمَراد.

کوټرکردن

ک: پاکردن. [(نه‌گشتنی تیر به نیشانه).]

ف: پایین‌زدن، کوتاه‌آمدن. (کوتاه‌آمدن تیر به
نشان)

ع: حَبُو، ثَبُو، ثَبُو.

۱- تهم و شه‌یه‌م بز نه‌خوټنرایه‌وه، له‌وانه‌یه «دادن» یا
«زدن» بیت. (ر-ر)

کوترهاتن

ل: کوتاهاتن، کوتره‌سارودن، مانیان. [نه‌گدیشتن

ماندوربون.]

ف: کوتاه آمدن، مانده شدن.

ع: حَبَو، عَي.

کۆتوره باریکه

ف: قورمى. [جۆره کۆتوزکی زۆر بچورک و باریکه.]

ف: کَناد. (قسمتی است از کبوتر که خیلی

کوچک و باریک است.)

ع: وِرشان، صُلصل.

وینه ← قورمى

کۆتوره کینفله

[ل: کۆتوره شینه.]

ف: کفتَرچاهی، کبوترچاهی.

ع: خَمان، یَمَامَة.

کۆلک

ل: چک، مَشته. [(نامرازیکی هه‌لاجیه.)]

ف: چک، مَشته، فَلَخَم، فَلَخَم، فَلَخَمه، فَلَخَمه.

(چک‌حلاجی)

ع: مَدَق، مَدَف، مَنبِض، مَطْرَقَه، کِرِیال.

وینه‌میه.

کوت‌کردن

ل: له‌ت‌کردن، تیکه‌کردن. [پارچه‌کردن.]

ف: تیکه کردن، پاره کردن.

ع: کَسَر، شَق، فَلَق، مَزَق، قَطع، تَقَطِيع.

کوتوپر

ل: ناخلاف، ده‌موده‌س. [سه‌کته (مهرگی لپر).]

ف: ناگهان، هنگامی، مرگ ناگهان. (مرگ

بی‌مقدمه)

ع: قَعص، نَبَه، سَكْتَه، فُجَاءَة، فُجَاءَة.

کوتوپر

ل: ناگ، ناکار، ناخلاف، یه‌که‌مر. [کوتوپر، لپر.]

ف: ناگاه، ناگهان، ناگاج، زیوده، هوازى، یکه‌و،

یکبار، یکباره، یکایک، یک‌به‌یک.

ع: بَغْتَة، فَلَئَة، فُجَاءَة، غَفْلَة، صَدْفَة، فُجَاءَة، غَهْبَاء،

نَبَاه، نَقَاب، اِرْتِجَال، بَدَاهَة، فَلَم، اِذ، اِذَا، خَلَق

الساعة.

کوتومت

ل: هه‌روه. [کترمت]

ف: کُتومت، مانند.

ع: بَعِینَه، مَثَل، تَطْیِر، شَبِیه، مَثِیل.

کوت وه‌شائن

ل: سوک وه‌شائن، سوک پیسه‌ودان. [ژندن له کاتی

جورته‌برودان.]

ف: کُله زدن.

ع: هَک، سَحَق.

کۆنه

[ل: دارنک که گوشتی لیسر ورد ده‌کریت.]

ف: کُنده، کَلَنده.

ع: وَضَم، جِذَل، جُذْمُور، حَطَبَة، قُفَّة، اُرُومَة، عِرْقَة.

وینه ← پواز

کۆنه

ل: تیکه. (کوتهموته) [له‌ت پارچه]

ف: تیکه، پاره.

ع: قِطْعَة، کِسْفَة، فِلْقَة، کُسَارَة.

کۆنه‌ره

ل: بن، بیخ، ریشه. [قدی دار.]

ف: کُز، بَن، بیخ، ریشه.

ع: جَذِیَة، اَصْل، سِنَخ.

کۆنه‌ره

ك: چۆلۈك. [چۆلۈك (خەلۈزى نىۋەسوتار).]

ف: نىمىسوز. (زغال نىمىسوختە)

ع: جىزۋە.

كۆتەرە

ك: بى يال، بالاپراگ. [يال كراو (بالتەدىك كە پەرى بالى

ھەلكنراۋ).]

ف: باۋلى، پۈرگەندە، پۈرۈرىدە، بى بال. (پۈرندەلى

كە بال آن را كەندە باشند).

ع: مَقَطُوعُ الرِّيشِ.

كۆتەرەگۈزك

[ك: دەسى گىك.]

ف: بېخ جاروب.

ع: أَصْلُ الْمَكْنَسَةِ.

كۆتەشكىن

[ك: نامرازنى سۆبىيە كە دەيكۈتن بە ئىزنىكى ناۋ سۆيدا

ھىتا بسوۋىتت).]

ف: آتَشْزَنَه، آتَشْشَكْن. (يېكى از اسباب پيش

بخارى است كە با آن هيزمها را مى زنند تا

بسوزد.)

ع: سَطَام، إِسْطَام.

كۆتەك

[ك: تىلا (گۈزى دارىن).]

ف: كُتْكَ، دَقْنُوك، چُمَاق. (گۈز چوبى)

ع: دَبُوس، قَضِيب.

ۋىنە-تەكە

كۆتەك كارى

ك: گاۋسەر. چىۋاكارى. [داركارى بىتىلا لىدان]

ف: سَتَل، كُتْكَ كارى. چوب كارى.

ع: بَكَت، قَضِب. الضَرْبُ بِالْقَضِيبِ.

كۆتەكۈت

ك: سۆكەسۈك. [ژەنىنى يەك-لەلەلەك لە كاتى

جۈرۈتەروندا.]

ف: كُتْهَ زَنان. (كُتْه زەن پى-دەپى در ھىنگام جماع)

ع: مُهَكِّكًا، مُسَحِّقًا.

كۆتەكەلەكە

ك: كەلەكە. [لەتە سۈالەت]

ف: پارەسىۋ، كىك پارە.

ع: خَرْف، كُسَارَةُ الْخَرْفِ.

كۆتەل

ك: كۈزەل، كۈزەر، كۈزەرە. [چەت (پىستى پۈزەلەرى گەنم يا

جى).]

ف: كُفْه، كۈزەر، كۈزەل. (پۈست سىخچەدار گندەم

يا جو)

ع: قُصَالَةٌ، قُصَامَةٌ، قُصَادَةٌ.

كۆتەل

[ك: كۈتل (ئىسپى كۈتلەك كە لە پۈرسەدا دەيگىتەر و جىاۋازە

لە نەسپى يەدەك).]

ف: كۈتل، كۈتل، كۈتل، پالا، پالامى، بالام، پالادە، پالادە،

بالامى، غۈش. (اسپ جىنىبەت كە بىراى عىزا تەپپە

كەندە و آن غىر از يەك است.)

ع: جَنْبِيَّة.

كۆتەي تەساۋى

[ك: تەر كۆتەرىمى قىساب گۈشتى لىسەر رەدەكات.]

ف: كُندەي كُشتگىرى.

ع: وَضَم.

كۆتەي كەۋش دۆزى

ك: دەسگا. [تەر نامرازى كە پىنەمچى كارى لىسەر دەكات.]

ف: دىستگە كەندەي كەشگىرى.

ع: جَبَاة، قُرْزوم.

کوتیاگ

ل: وردبووگ، هاریاگ. [کوترار، هاردارا]

ف: کوبیده، کوبیده‌شده، خوردشده.

ع: مدقوق، مسحوق.

کوتیاگ

ل: هولنه کریاگ. [گیردکراو (واک: گه‌نی کوتراو که هیشتا

کاکمی لی: جیا نه‌کراو‌توره).]

ف: کُسته، کوسته، کویسته، گوست، گویسته،

گُویسته، کوفته، کوفته‌شده، کوبیده‌شده. (گندم

کوبیده شده مثلاً که از کاه جدا نشده باشد).

ع: مدقوق.

کوتیاگ

ل: هاریاگ، مانیساگ. [کوترار، ماندر، کفت (کوترانی

لش لمبر لیدان یا ماندریسی لمراده‌بدر).]

ف: کوفته‌شده، کوسته، کویسته، گوسته،

گوییسته، له‌شده. (کوفته شدن بدن از شدت زدن

یا از خستگی)

ع: ثَعَص، کَسَل، مُدقوق، مَسحوق...

کوتیاگ

ل: ساف کریاگ، خوش کریاگ [کوترار، تمخت کراو (رینگی

خوش‌کراو).]

ف: خوسته، کوسته، هموارشده، شسته‌شده.

(راه هموار شده)

ع: مُذَلل.

کوتیان

ل: هاریان، وردبورن. [کوتران، هارداران]

ف: کوفته‌شدن، کوبیده‌شدن، خوردشدن،

کوسته‌شدن، گوسته‌شدن، گوییسته‌شدن.

ع: اِنْدَقاق، اِنْسِحاق.

کوتیان

ل: هاریان، مانیان. [ماندروبورن، کوتران (کفت بورنی

لش به هوی لیدان یا ماندریسه).]

ف: کوفته‌شدن، کوبیده‌شدن، کوسته‌شدن،

کسته‌شدن، گوسته‌شدن، گوییسته‌شدن، کوستن،

گوستن، له‌شدن. (له‌شدن بدن به سبب زدن یا

خستگی)

ع: وَثَا، وَثَوَه، ثَعَص، كَسَل، ثَوَصْم، ثَثَاقَل.

کوتی شو

[(ل: بَشِیک له شو.)]

ف: پازیره. (لختی از شب)

ع: قِسْمَة مِنَ اللَّیْلِ.

کوتی

ل: نیفلیج. [شپله‌لیدراو. گوج]

ف: شیک، چنگلوی، چنگلویک.

ع: أَكْنَع، أَكْنَع، أَكُوع، أَشَل، مَفْلُوج.

کوتچ

ل: باربه‌نی. [بارگه تیلغان، بارکردن]

ف: کوچ، باربندی.

ع: رَحْلَة، رَحِيل، ثَرَحَال، ثَقَل، هَجْرَة، ظَعْن، جَلَاء.

قَطُوع، اقْطِطَاع.

کوچنک

ل: بورد، توره‌ن. [سنگ]

ف: سنگ، سی. لهنه، نسته.

ع: حَجَر، جَلَعْد، جُلُود، صَخْر، صَيْخُود، صَفَا،

صَفَاة، صَفَوَان، صَفَوَاء، أَوَكَح.

کوچنک

[(ل: یَتِگیان) (کوچک و بنچک)

ف: بریسته.

ع: جَمَاد.

کوچنک بنهرهت

[ك: بوردی بناغه گابرد]

ف: خرسنگ.

ع: صخره.

کوچنک تاش

[ك: بوردی، بوردتاش]

ف: سنگ تراش.

ع: حَجَّار، نَحَات.

کوچنک تیز

[ك: بوردی تیز]

ف: سنگ تیز.

ع: غَرّ.

کوچنک جل شتن

[ك: بوردیك كه جاران له كاتی شتندا جلویبرگیان

پیر کوتاره.]

ف: نهنه، نهنج.

ع: مَدَقَّة، نَهْنَج.

کوچنکین

[ك: كه له ك. خدرن. [سنگین، دیواری وشکبیرد]

ف: سنگ چین.

ع: رَصَف، لَصَف، رَضَم. ضَفَر، ضَفِير.

کوچنک چه خماخ

[ك: بوردنهستی. [بوردی چه خماخ]

ف: مَرَو، سنگ چقماق، سنگ آتشزنه.

ع: رَنْدَة، قَدَاح، قَدَاحَة، مَوَانَة، حَجَرُ النَّار، حَجَرُ

الزَّيْنَاد، مَرَوَة.

کوچنک رهش

[ك: کوچکه رهش، رهش کوچک. [بوردی رهش.]

ف: سیاه سنگ، سنگ سیاه.

ع: وَحْفَة.

کوچنک ریژه

[ك: بوردی شیشه]

ف: مَهَا، سنگ شیشه.

ع: مَهَاة، مَهَو، حَجَرُ الرَّجَاج.

کوچنک سهفت

[ك: سهفته کوچک. [جوره بوردیکی رفق و پتوه.]

ف: خار هسنگ، سنگ خارا.

ع: صَدَك، صَخْرَة، حَجَر صَلَب.

کوچنکفرش

[ك: سهنگفرش. [بوردی ریژه، چوریژه]

ف: سنگ فرش. آزیانه.

ع: بَلَط، تَبْلِيط، رَصَف. اشراج.

کوچنک قه لباز

[ك: فرکه باز. [بوردیك كه بسمه ناودا دهبازوژن و چمند جار

له ناو كه ددات و همدستیته.]

ف: سنگ روی آب. (سنگی كه روی آب پرتاب

كنند و چندین جستن نماید.)

ع: قَفَّازَة، حَجَرُ النُّمَّة.

کوچنک قه لباز خستن

[ك: فرکه باز. [بوردی فرندان بسمه ناودا.]]

ف: سنگ از روی آب انداختن.

ع: تَقْفِيزُ الْحَجَر، تَنْطِيطُ الْحَجَر.

کوچنک قه لماسک

[ك: بوردی برزوقانی.]

ف: مَنجِخ، مَلَجِخ. (سنگ فلاخن)

ع: حَجَرُ الْمَرَجَام.

کوچنک قەور

ك: لاوانه. [تەلەبەردى سەر قەير].

ف: سنگ گور، كئارەى گور.

ع: جۆل، جال.

كوچنك تير

[ك: قىرتار، ئىسفاالت]

ف: سىكىچ، غاغاتى، مومىيىي كوهى.

ع: حُمُر، حُمُر، قَفَر اليَهُود، كَفَر اليَهُود.

كوچنك لىچ ھەوز

ك: كوچىك دانىشتىن، كوچىك نوزىژ، تەوھەنما، بەردە نوزىژ.

[بەردى پانى لىتۋارى ھەوز بىز لىسەر دانىشتىن يا نوزىژ لىسەر

كردن.]

ف: سنگ آب دست، سنگ نماز.

ع: نَصِيْبَة. (نصائب)

كوچنك ئالۈكە

[ك: بەردىك كە ئاۋىكى پى دەشكىتىن.]

ف: سنگ ھىستە. (سنگ ھىستە شىكىستىن)

ع: مِلدام، مِلعاس.

كوچنك و چەخمىخ

ك: بەردۈنەستى. [نامىرازنىكى ئاگر كەردنەوى جاراندە.]

ف: سنگ و چىقماق.

ع: قَدَاحِيْن، رُزْد و رُزْدَة، قَدَاح و قَدَاحَة.

كوچنك و كوانىك

[بەردى كوانو.]

ف: دىگ پاىيە، أجاج.

ع: أَثافي، دَوَاحِس. (أثافيّة)

كوچنك رەشە

ك: رەشە كوچىك. [بەردى رەش.]

ف: سىياھسىنگ، سنگ سىياھ.

ع: وَحْفَة.

كوچنك ھەسان

ك: ھەسان. [بەردسان]

ف: سنگ فُسان، فُسان.

ع: حَجَرُ الْمِسْنِ، مِسْنٌ، صُنْبٌ، صُنْبِي.

كۆچۈپار

ك: تەلىت. [بىنوبارىگى سەنەر]

ف: كوچى وبار.

ع: رُحَل.

كۆچۈمان

ك: كۆچ. [مالەكۆچ]

ف: خانەكوچ.

ع: عَيْلَة، عَائِلَة، رُحَل، رَحِيلَة، رَاحِلَة.

كوچۈۋولە

ك: مەرگە ماسى. [زارەماسى]

ف: كُچْلَة، كُچولە، داراقي، آداراقي، مرگ ماھى.

ع: سَمُّ الْكَلْب، سَمُّ السَّمَك، خَانِقُ الْكَلْب، آداراقي.

كۆچەرى

ك: كۆچكەر. [رەرمەند (ئەر خىيلاستى گەرمىيان و كوتىستان

دەكن).]

ف: كوچرى. (عشايرى كە زمىستان و تابىستان

بە گرمسىر و سردسىر مىروند.)

ع: نُورِي، نُور، نُورِيَة، نَاقِلَة.

كۆچەلكۆچ

ك: كۆچاى كۆچ. [كۆچاى كۆچ: كۆچى زۆر.]

ف: كوچاكوچ.

ع: تَرَحَال، تَطَواف.

كوچەلە

ك: كاسەى چىتوین. [جۆرە دەفرىكى دارىنە.]

ف: کَماش، کَماس، کَماسه، کاسه‌ی چوبین.

ع: عُلْبَة، قُرُو، قَحْف.

کوجه له چالو

کۆج

ل: زنج. [چارداغ]

ف: آلوَنک، وِرِدوکه، وِرِدوک، کومه، گومه، تَواره،

سپینج.

ع: خُص، حَظِیْرة، عَالَة، کُوخ.

وینه زنج

کۆج

ل: قِیخا. [کریخا]

ف: کدخدا، ده‌خدا.

ع: کاخِیَة.

کۆخواردنوه

ل: ترسیان، پارێزکردن، دوری کردن، رهمیانهره. [ترسان،

سالمینهر]

ف: زَم‌کردن، دوری کردن، پرهیزکردن، ترسیدن.

ع: اِحْتِیاط، اِحْتِناب، جُفول، خُوف.

کۆخه

ل: قۆزه. [کۆکه]

ف: سُرْفه، کوک، کوکیدن، کوخیدن، کُخ‌کُخ کردن.

ع: سُعَال.

کۆخین

ل: قۆزین، کۆکین. [کۆکه کردن]

ف: خُویدن، سُرْفیدن، کوکیدن، کوخیدن،

سُرْفه کردن.

ع: تَنَحُّج.

کۆدووهره

ل: شه‌ه‌راو، نازشت. [ره‌هان د‌ل‌گران بوین.]

ف: آزیغ، شُکْراب.

ع: کُدُورَة، اِغْبِرار، مَلالَة.

کۆده‌ری

[ل: پیتاوی «زه‌هار»ی که رو‌ه‌ی له تیماجی پی‌چ‌ه‌وانه

دروست کراوه.]

ف: کُدُزِی. (کفش زه‌ابی که رو‌ه‌ی آن تیماج

معکوس است.)

ع: کُدُزِی.

کۆز

[ل: رۆلتی نێر، به‌رام‌به‌ری کچ.]

ف: پُس، پُس‌ر، بوخت، لُند، پور، سَرک، ریم‌ن.

ع: اِبْن، اِبْنَم، صِنو، سَلِیل، وُلد.

کۆز

[ل: وش‌ی بانگ‌کردنی جاشه‌ک‌ر یا نسپه‌.]

ف: کُزِی! (کلمه‌ی صدا کردن بچه‌ی الاغ یا اسب

است.)

ع: فِلوَة!

کۆز

ل: جه‌له، جه‌م. [کۆمەل]

ف: کوس، توده، آن‌بوه، جِر‌گه.

ع: جَمع، حَصَر.

کۆراننوه

ل: سه‌ر‌کۆنه‌کردن، وا‌گۆ‌کردن، دو‌باره‌کردنوه. [گن‌پ‌ان‌ه‌وی

چاکه بۆ من‌ه‌ت‌نانه سه‌ر‌چاکه‌له‌گەل‌ک‌راو.]

ف: وا‌گۆ‌کردن، باز‌گفتن، دو‌باره‌کردن، تازه‌کردن،

سپاسه.

ع: تَذْکار، تَکرار، تَجْدید، اِعادَة، مَن، اِمْتِتان.

کۆراننوه

ل: کولاننوه، تازه‌کردن. [تازه‌کردن‌ه‌وی نیشی برین. (وه‌ک:

کولانن‌ه‌وی برین.)]

ف: تازه کردن. (زخم مثلاً).

ع: تجدید.

کُورانشوره

ل: سهر کویر کردن، سهر زنهشت کردن. [سهر کوینه کردن،

لزمه کردن]

ف: نیغاریدن، پیغاردن، کواژیدن، نکوهیدن،

سر زنهشت کردن، سر کو بی کردن.

ع: توییخ، ثعیس، ثبکیت، غذل، زرایه.

کُورانه

[ل: شادی به بژنمی کویرورنوه.]

ف: زاگسور، زاجسور.

ع: میلادی، عیش الولاده.

کُور بهرگین

ل: بهرزا. [به کمین منال (برانبیری دوازا).]

ف: نَخَزی، نَخَزین، نَخیز، نَخیزی،

نخستین پیسر، پیسر نخستین. (ضد «دوازا»)

ع: اوْل مولود.

کُورپه

ل: شیرخوره، تازه پیدابورگ. [مندالی تازه لیدابورو یا

توری تازه داپینراو.]

ف: شیرخواره، نوژاد، تازه پیدا شده،

تازه رسیده، نورسیده. (فرزند تازه متولد شده

یا تخم تازه پاشیده شده)

ع: طفل، راضع، رَضیع، جَدیدُ الحَرث.

کُورپه

ل: دوازه که فتگ. [به سالتیک دهالین که به معاری سارده یا

باران دیر دبارت.]

ف: دیر شده. (سالی که بهارش سرد باشد یا

باران دیر بیاید آن سال را «کُورپه» می گویند.)

ع: هیف.

کُورت

ل: کوتر، کوتا. [کول]

ف: کوتاه، نازسا.

ع: قَصیر، قاصر، ناقص، مُجمل، مُختَصِر.

کُورته

ل: کوله کوا. [کوا ی تر نمینک. (کوا ی کورت).]

ف: گریبانی، نیم تنه، قبا ی کوتاه.

ع: کُرتَه، سربال.

ویننه — نمکه

کُورنه وکردن

ل: کوتاوه کردن. [کورت کردنوه، کول کردنوه.]

ف: کوتاه کردن.

ع: تَقصیر، تَرخیم، اِجمال.

کُورتی

ل: کوتایی. [کولی، کورت بودن]

ف: کوتاهی، نارسایی.

ع: قُصُور، تَرخُم، جُمول.

کُورد

[ل: (گه لیکن له ره گزی ناری).]

ف: کُرد. (گروهی هستند از نژاد آری).

ع: کُرد.

کُورده کوژه

[ل: جوژه تریمکی دهنک گورپه.]

ف: انگور درشت.

ع: بَیضُ الحَمَام.

کُورله

ل: مهرخوز، بهرگن. [ورده مو ی سر پیستی می و بز.]

ف: کورک، کُورک، کُک، تَفکیک، پَت، تبد، تبت،

بَزَشم، کُغَر.

ع: خَر، مَرَعز، مَرَعزاه، مَرَعزِی

کورکائن

ل: کورکه کردن. [(دنگی نَسپ له کاتی نائف پنداند).]
 ف: کُرکیدن، کُرکه کردن. (صدای اسپ در هنگام
 علف دادن)

ع: حَمَمَة، شَخِير، زَبِير.

کورکور

ل: ک: قَتَى: بالتدیه که. (تورک پیتی ده لَین: «باققره»).]
 ف: سنگ اَشکَنک. (ترک «باققره» می گوید).
 ع: قَطَاة، مَوْدَة.

کورکوره

ل: کوزاره. [بالتدیه کی رارچیه].
 ف: زَغَن، پَزَن، غید، جول، پَند، چوزا، خاد، خات،
 خَرَدَر، نوده، غلیواژ، غلیواج، گلیواژ، گلیواج،
 کلیواژ، کلیواج، کورکور، کورکوره، جنگلانی،
 جنگلاهی، گوشت رُبا، جوجه رُبا.
 ع: حِدَاة، شُوخَة.

وینه

کورکه

[(ل: دنگی نَسپ بَز نائف یا جَز).]
 ف: کرکه. (صدای اسپ برای علف یا جو)
 ع: حَمَمَة، زَبِير، شَخِير.
 کورکه

[(ل: تاسه و نارمزوی دل).]

ف: کُرکه، خارخار. (میل خاطر)

ع: خَلْجَان، حَمَمَة، مِيل.

کورکبان

ل: تاسه کردن لَیدان [دلی بَز نو کاره نه کورکَن].
 ف: کُرکیدن، خارخار کردن، پیسودن،
 هوس کردن، آرزو کردن.
 ع: تَحَمُّم، خَلْجَان، مِيل، رَغْبَة، اِشْتِیاق.

کورک

ل: کوپَن، هَوَلی، جوانز. [(جوانووی نَسپ).]
 ف: کُره، تَجَار، تَجاره، هولی، ستاغ. (کره ی
 اسپ)

ع: مَهر، فِلو، کُرْج.

وینه ← جوانز

کورک

ل: کورِگ. [کوترو (گهغیک که نمسمهوسری رهش
 برویتسموه، له گمل گلسموردها دیکوتن رشیه کی لا
 دهچیت).]

ف: کوره، سیاهه. (گندمی که سر و تهش سیاه
 شده باشد، با خاک قرمز می کویند، سیاهی آن
 می رود).

ع: سَوید.

کورک

ل: کورِگ. [گوتزه کوزره (گوتزی کوزر که کاکله کی به زذر
 در دیت).]

ف: چک، کَنک، نَخکله، کوره. (گردو کوره که
 مغز آن به سختی در می آید).

ع: ...

کورمرنگ

[(ل: کور جوانمهرگبوره، سک سوتار به مهرگی کور).]

ف: پسر مرده.

ع: مُسِیف، هایل، ثکلان. (ثکلی)

کوره

ل: کوره. [رژله. کوره که]

ف: چُره، پسره.

ع: بُنْی، وُکد، این، اَلاین.

کوره

ل: گوه، گز، گرد، گرده لاته. گلزله. [گرد، خر]

ف: ننبه، گلوله، گوی، گرد، گرده.

ع: کُره، مُستَدیر.

وینه

کوپه

ك: كوره. [كوپه كه «كوپ» له گهڵ «ه» ی نیشانی

ناسراوا.]

ف: پسره. («كوپ» با حرف عهد)

ع: ابن، ولد، الابن.

کوپه

ك: کوپگ، کوپی. [جوانو]

ف: کُره، ستاغ، تَجار.

ع: مُهر، قِلو، كُرَج.

وینه

کوپه نوڵاخ

ك: هوڵی، هوڵیکەر. [جاشه كەر]

ف: هوڵی، کُره خَر.

ع: قوڵب، جَحش.

کوپه پا

ك: پاكوپه. [بیچووی كوله.]

ف: بچه ملخ.

ع: دَبی، غوغاء، حَرْشَف.

کوپه زاك

ك: نهوه، نه تهره، وه چهزا، نهویره. [كوپزا]

ف: نهوه، نهواده، نهواسه، نهباسه، نهییر، نهییره،

پسرزاده.

ع: حافِد، حَفید، وِراء، نَجَل، نَبیره.

کوپه ك

ك: ناوِراس. [كۆك، ناوِراسته چم]

ف: وِندسار، کیار، دَنگ

ع: مَرَكز، وَسَط، قُطب، قُطر، مِحْوَر.

کوپه ك

ك: كرمهك، زوانه. [زمانه (وهك) زمانى قفل.]

ف: مَدَنگ، كُره، كرمك، زیانه. (زیانهی قفل

مثلاً.)

ع: لُسْتِنَه، لِسَان، لِسَانُ الْقُفْل.

کوپه ك دل

[ك: كۆكی دَل، ناخی دَل]

ف: تخم دل.

ع: شَغاف، حَبَّة الْقَلْب.

کوپه ك له غاو

ك: زوانه. [زمانى لغاو.]

ف: كُرك دهته.

ع: شَكیمه، فاسُ النُّجام.

کوپه ما

ك: مای كۆتیرمیروگ، كۆرمهپ، كۆرهلان. [زاخه

كۆتیرمیرو.]

ف: كوره غال.

ع: زَبیبه.

کوپه وهری

ك: كۆتیرمیری، خواری. [زهبونی، خهفتباری]

ف: خواری، اندوهباری، رتجوری.

ع: ذَبَّة، خَفَّة.

کوپری

ك: کوپگ، هوڵی، جوانو. [جوانو]

ف: کُره، هوڵی.

ع: قِلو، قِلو.

کوپری

ك: روتیاگ. [(ناژهل خوری ههلباچار.)]

ف: لخت، بی پشم. (حیوان پشم كنده شده)

ع: جَزیر.

کوپریانهوه

کۆژ

ك: وێژوانهوه. [وترانهوهی چاكه له لای چاكه له گهڵ كرارد].
ف: واگوشدن، بازگفته شدن.

ع: تَكْرُر، تَذَكُّر.

کۆریانهوه

ك: كۆریانهوه، تازه‌بوون، تازه‌بوونهوه. [كۆلانهوه (وهك):

كۆلانهوهی برین].

ف: تازه‌شدن. (زخم مثلاً).

ع: تَجَدَّد.

کۆریانهوه

ك: كۆریه‌بوون. [به سهر زویدا درێژ بوون (ی گزگیا لیسر

سهرما)].

ف: پلاسیده‌شدن. (نباتات از سرما)

ع: كُدُو، اِكْداء.

کۆژ

ك: زهما. [زئ].

ف: كُس، چُز، چۆز، اَدَك، شَلَفِيه، شَلَفِيهه، بَتَرَجَا.

ع: حِر، فَرَج.

کۆژ

[ك: حوشی جیگی بزن و مەر].

ف: دیل، غوشا. (حصار جای برّه و بزغاله)

ع: حَرِيْصَة، حَظِيْرَة.

کۆزکه‌ش

ك: کوزکیش. [گهواد، بی‌تاموس]

ف: کُس‌کُش، چُز‌کُش، زَن‌بمزد.

ع: قَوَاد.

کۆزه‌ره

ك: کۆته‌ل. [کۆزەر، چمت]

ف: کۆزەر، کۆزل، کُفه.

ع: قُصَانَة، قُصَادَة، قُصَامَة.

ك: بکۆژ. [کۆژەر: پاشگرێکه. (وهك: «شیرکۆژ»، به تمنیا

به‌کار ناهێنریت.].

ف: کُش، کُشَنده. («شیرکۆژ» مثلاً، تنها استعمال

نمی‌شود).

ع: قَاتِل.

کۆژانهوه

[ك: تهراندن (وهك: کۆژاندنوهی چرا)].

ف: کُشَتَن، خاموش کردن. (خاموش کردن چراغ

مثلاً).

ع: قَتَا، اِطْفاء، اِخماد.

کۆژانهوه

ك: پاکه‌وکردن. [پاک‌کردنوه، سهرینهوه (وهك: کۆژاندنوهی

خمت.].

ف: خاموش کردن، پاک کردن. (خط مثلاً).

ع: مَحَو، مَلَخ، لَطَخ، لَطَع، تَطْلِيس.

کۆژن

ك: لێدان، مرائن. [کۆشتن]

ف: زدن، کُشتن، میراندن.

ع: ضَرْب، قَتْل.

کۆژنه

ك: کۆشنه، بکۆژ. [کۆژەر]

ف: کُشَنده.

ع: قَاتِل.

کۆزیاگ

ك: لێدربیاگ. [کۆژراو، لێدراو]

ف: زده‌شده، کُسته، کُسته‌شده.

ع: مَضْرُوب، مَلْخُوف، مَقْرُوع.

کۆزیاگ

ك: کۆشته، مریاگ. [کۆژراو، مریتراو]

ف: کُنشته، ماری.

ع: قَتیل، مَقْتُول، مُفَرِّج.

کوزیاک

ل: هه ویر، [کانزای توادوی تیکمَل کراو له گمن جیره دا].

ف: رَس، کُنشته، حَمیر.

ع: مُلغم، مَلغمَة.

کوزیاک

ل: مردگ، [کوژاوه].

ف: کُنشته، مُرده، خاموش.

ع: خامد، مُنظَفی، خامِل.

کوزیان

ل: لیدریان، مرانیا، [لیدران، مرتران].

ف: زده شدن، کُسته شدن، کُشته شدن.

ع: ضَرْب، قَتْل، (مُضَافاً إِلَى الْمَفْعُول)

کوزیانوه

[ل: کوژانوه، تهرمان (وهل: کوژانوهی چرا یا ناگر).]

ف: کُشته شدن، خاموش شدن، تَنبیه شدن،

فرونشستن، (چراغ یا آتش مثلاً).

ع: انطفاء، طَفْو، بُوخ، خُمود، هُمود، سَكُون.

کوزیانوه

ل: پاکه و برون، [کوژانوه، سِرپانوه (وهل: کوژانوهی

خست).]

ف: خاموش شدن، پاک شدن، (خط مثلاً).

ع: غَمَس، اِمْحاء، تَطْلُس.

کوزیانوه

ل: خوشیانوه، شویانوه، هه لپرووشیانوه، [هه لوه شانوه،

شیتوان].

ف: به هم خوردن.

ع: بَطُول، سَكُون، تَعَطُّل، تَقْوُض، اِنْتِقاَض.

کوس

ل: قُورت، قوتایی، بهرزایی، [کُوسپ].

ف: بَلَنَد، بَرَجَسْتَه، بَرآمده، بُلَنَدی، بَرَجَسْتگی،

برآمدگی.

ع: ناتنی، مُرتَفَع، حَمَر، حَید، مَضَبَة، قَلْعَة.

کُوس

ل: تهره، قُورت، چوتورمه، [بهلا، کارسات].

ف: کوس، آسیب.

ع: صَدْمَة، نَائِبَة، نازِلَة، بَلَبَة.

کُوساران ← **کُوسالان**

کُوسالان

ل: کُوساران، [لوتکه گه لی چیا].

ف: کوهساران، کوهساران، کوهسارها.

ع: قُلَى، رُؤُوسُ الْجِبَال.

کُوسایی

ل: قُورت، قوتایی، بهرزایی، [زُردیایی، زه قایی].

ف: بُلَنَدی، بَرَجَسْتگی، برآمدگی.

ع: نُثُو، اِرْتِفاع، قَلْعَة.

کوسکesh

ل: کوزکیش، موکesh، ماسکesh، جاکesh، قورومساخ،

ژنجیز، [بی تاموس، گواد].

ف: کُسکَش، جاکَش، ماسکَش، قُرُمَساق،

زن بمزد.

ع: دَبِیوْث، قَوَاد.

کُوس که فتن

ل: گه روره مردن، [کُوسِت کورتن، مرگی پینشوا،

(نیدیزمه).]

ف: بزرگ مردن، (کنایه است).

ع: فَقْدُ الرُّعیم.

کُوسووف

ل: خورگیریان، رُجبارگیران، [رُژگیران].

ف: گرفت، آفتاب گرفت، خورگیری.

ع: کُسُوف.

وینه

کُوسَه

ل: ریش نه دار. [بیاری موو لینه هاتوو.]

ف: کوسه، سوک.

ع: سَنُوط، اَسَط، کُوسِج.

کُوسَه

[ل: قیش (جزره ماسیه که).]

ف: کوسه. (نوعی از ماهی است.)

ع: کُوسِج. [قرش]

کُوسَه و ریش پان

[ل: نیدیومه له نشیاریونی کُویونوی دیو دژ.]

ف: کوسه و ریش پهن. (کنایه از امتناع اجتماع

ضدین است.)

ع: مُمْتَنِع، اِجْتِمَاعُ الضِّدِّینِ، سَنُوطُ کَثِیفُ اللَّحِیَةِ.

کُوشَت

ل: کوشتن. [کُوشتن مراندن]

ف: کُشْتَن.

ع: قُتِل.

کُوشَت

ل: لاش، لاشه. [نازه‌تی سوپرار.]

ف: کُشت، کُشته، کُشتار، لاش.

ع: ذَبِیْحَة، مَذْبُوح، جَزَر.

کُوشَتار

ل: ... سه‌رپرین. [کوشتن. سر له لاش جیا کردنوه]

ف: کُشتار، کُشتن. سوپریدن.

ع: ذَبَح، جَزَر، جَزَر، جَزَر، اِجْتِزَار. قُتِل.

کُوشَترا

[ل: نامرازیکی دار تاشینه.]

ف: کُشترا. (آلت نجاری است.)

ع: مَنجَر.

کُوشَتار

[ل: قصابه سوپر]

ف: کشت کار، کشتگر.

ع: قُصَاب، ذَبَاح.

کُوشَتَن

ل: ... سه‌رپرین. [کُوشتن (ی) مرژد نیچی، وشتی نمسی.]

ف: کُشتَن. (انسان، شکار، شتر، شپش)

ع: قُتِل، قُصص، اِصماء، نُحَر، قُصع، وَهز، سَحَق.

کُوشَتَن

ل: لَیدان. [کوتان]

ف: کُستَن، کُوفتن، کُوبیدن، زدن.

ع: ضَرْب، نُخف، ذَق، قَرع.

کُوشَتَه

ل: کُوشیاگ، مریاگ. [کُوشرا، مریترار]

ف: کُشته، ماری.

ع: قُتِل، مَقْتُول، مُفْرَج.

کُوشَتَه

ل: مردگ. [مردوو، له تین و تاو کُوتوو (گچی مردوو).]

ف: کسته، مرده. (گچ مرده)

ع: ...

کُوشَتی

ل: زُوزان. [ململاتی]

ف: کشتی، کستی.

۱- قُتِل، قُصص: کشتا انسان (کُوشتنی مرژد-). /

اِصماء: کشتا شکار (کُوشتنی نیچی-). /

نُحَر: کشتا شتر (کُوشتنی هوشتر-). / قُصع، وَهز، سَحَق:

کشتا شپش (کُوشتنی نه‌سپی-). /

ع: صِبْرَاع، مُصَارَعَة، تُصَارُع، إِصْطِرَاع، ثَمَار، مُعَارَة،
مُعَافَسَة، مُعَافَسَة، مُعَارَصَة، مُبَارَزَة.

وینه ← زۆران

کۆشش

ك: كُوشْش، كُوشْمَر، دَسْوَپَا، هَدُول، تَه لَاش، دَاكُوكِي،
كُوشِين. [تیکۆشان]

ف: كُوش، كُوشش، جَخ، جَخ، تَلَش، نَبَرْد.

ع: سَمْعِي، جَهْد، كَهْد، قَصْر، قَصَار، قُصَار،
قُصَارِي ...

كۆشك

ك: كاخ، باله خانه. [قَسَر]

ف: كُوشك، كاخ، جُوسه، بالاخان.

ع: قَصْر، صَرَح، كَشْك، جُوسَق.

وینه

كۆشك ← عه ماره ت

كۆشكەلەن

ك: تەپالەن. [جینگە تەپالەن زەخیرە گراو بۆ زستان (له

سەنیز دروست دەکەیت.)]

ف: پشکل دان. (از سرگین می سازند.)

ع: مَبْعَر، مَوَالَة.

كۆشونبەر

ك: كەراوی. [گیایەکی دێکاربە.]

ف: گُشَندر، خوشاروزه، ژاژ.

ع: ...

كۆشەوه ← كۆشش

كۆشین

ك: هەولێدان، تەلەش کردن، دەسوپا کردن، پەلە کوتی،

پەلە قازی، پەلە شانی، كُوشش کردن. [تیکۆشان]

ف: كُوشیدن، جَخیدن، جَخیدن، چَغیدن،

تَلَش کردن، دَسْتوپا کردن.

ع: سَمْعِي، جَهْد، كَهْد، كَدَح، فَشَق، جِد، قَصْر، قُصَار،

قُصَارِي، اِهْتِمَام. طَلَب.

كۆفر

ك: بێ تایینی. [بێ دینی، بێ پروایی (بەراڤەری نێمانە).]

ف: بَد آییینی، نافرمانی، ناسپاسی، بێ باوری.

(ضد ایمان است.)

ع: كُفْر، جُد، اِلْحَاد.

كۆف

ك: هاروسەر. [هاركوف: هاوشان بۆونی ژن و پیاوتك كه

دەیانۆیت بینه هاوسەری یەكتە.]

ف: هَمسَر، هَمال، هَمتا، مَانْد.

ع: كُفُو، مِثْل، نَظِير.

كۆك

ك: رۆژی. [تەقەلی درشت و دوررلەیک.]

ف: كُوك. (بَخیه های دور)

ع: بُشك، مَل، حَوْص، شَمَج، شَصَر، قَشْرِیج.

كۆك

[ك: قورمیشی کاترمێر.]

ف: كُوك. (كوك ساعت)

ع: ...

كۆك

ك: ساز. (دەماخی كۆكە.) [چالاک. ساخ]

ف: ساز.

ع: طَلَب، نَشِيط، سَالِم، صَحِیح.

كۆکردن

ك: رەم کردن، سەلمە مێانەر، ترسیان، چەلە کیانەر. [ترسان،

سەلمینەر، رو]

ف: رَم کردن، ترسیدن.

ع: جُفُول، تَجَنَّب، اِحْتِیاط، خَوْف، اِحْتِرَاز.

كۆکردن

ك: گرده وێ کردن، جەم کردن. [کۆکردنەر، خپ کردنەر]

ف: گۈردۈرۈن، گۈردۈرۈن.

ع: جَمْع.

كۆكۈر

[ك: خواردينىكە بە ھىلىكە دروست دەكرىت.]

ف: تۈۋاھە، خاگىيىنە، خايەريز، كۈكۈ.

ع: عُجَّة، طاطوي، كۈكۈ.

كۆكۈر - كۆكۈر

كۆكۈر

ك: قۈزۈ. [كۆخە، قف]

ف: كۈك، سۈرۈفە.

ع: سُعال، سُعْلَة.

كۆكۈن

ك: ئالتېرېن. [كاتى ئالتېرېن كۆر.]

ف: خۇ، خىسور، كۈەكەند. (ھىنگام علف بىرىدەن

كۈە)

ع: جَر، جَرَن، حَش.

كۆكۈنار

ك: پۇس خاشخاش. [يىنسى گىيى رەبىزۇك كە بىز دەرمەن

دەشەت.]

ف: كۈكنار، ناركۈك، ناركيو، پۈست خىشخاش.

ع: رُمانُ السُّعال.

كۆكۈن

ك: قۈزىن. [كۆخىن، كۆكەردەن]

ف: كۈكىدەن، خۇفەدەن، خۇيدەن، سۇرۈفەدەن.

ع: سُعال، تَنْحُلُج.

كۆكۈ

ك: كۆمەل، كۆمەل، رەبەل، رەبەل، كۆ، تەپ، تەپە،

كەلەكە. [كۆما]

ف: كۈد، تۈدە، راژ، بۆن، بۆنە، تىل، خەرمەن، قىل،

فال.

ع: كۈمە، كۈتە، كۈتە، كۈتە، كۈدە، مۈرە، ئۈتە،
مۈتە، كۈس، رۈكام.

كۆكۈ

ك: خۈزۈگە، كۆگە، جەمگە، جەمگە، كۆمەلگە، رەبەلگە.

(جىگەي گۈرۈمۈرۈن) [كۆر، يانە]

ف: انجىمەن، گۈرۈگە، آرسىن.

ع: مَجْمَع، مَحْفَل، نادى.

كۆكۈلۈ

[ك: شىتەك لە دور كۆما خۇتدا دەشارنە، نەگەر لايىنى

بەرامبەر دۈزىيە يارىكە دەباتىرە.]

ف: خاك نەمەك. (چىزى را در دو تۈدە خاك

پنھان كەند، اگر حریف پیدا کرد بازی را

مى برد.)

ع: فىئال.

كۆكۈلۈدان

ك: تەپەدان، كۆدان، كۆمەلەدان، كۆكۈرۈن.

[بەسەرەكدا كۈرۈن]

ف: تۈدە دان، گۈرۈكۈرۈن، خەرمەن كۈرۈن.

ع: كۆكۈم، كۆكۈل، كۆكۈل....

كۆكۈلۈچ

[ك: كۆمى م.]

ف: خەبەر، خەبەر، خەبەر. (تۈدەي رىگ)

ع: كۈتە.

كۆل

ك: كۆل. مانىياگە. [تېخىك كە ناپرىت. ھەررەھا: كەستە

شەكت]

ف: كۈند، كۈل، خەستە.

ع: كۈل، كۈل، ناپى. كۈل، كۈم، كۈم

كۆلارە

ك: كۆرۈرۈ. [بالتەدەي كى راجىيە.]

ف: کوكور، غلبواج ...

ع: حَدَاة.

وینه ← کۆکۆره

کولان

ل: کولانه، کولین، کولینه. [مائی هندی گیاندار.]

ف: کُلانه، لانه، تَکَند، شَبَکَند.

ع: وکن، وکر.

کولانهوه

ل: کۆرانشوه، تازه کردنهوه، تازه کردن. [نوی کردنهوه]

ئیش (ره): کولانهوه برین.]

ف: تازه کردن. (زخم مثلاً.)

ع: تَجْدید، إعادة.

کولانه

ل: کولان، کولین، هیلانه. [مائی هندی گیاندار.]

ف: کلانه، تَکَند، شَبَکَند. لانه، آشیانه. کاشانه.

ع: قُن، وکن، وکر، مَفَرَح، مَحْصَنَة.

کولانهی دهویشی

ل: کولانه. [کۆلیتی فغیوانه.]

ف: کُلبه، کُلبَک، کُربه، کُرچه، کُریچه، کُریجه،

کُریج، کُریز، کُریزه، کاشانه.

ع: کُوخ، حُجْرة، جُحْرة، وکن.

کولبوون

ل: ... هالهبوون. [نمبرینی تیخ. هال بوونهوه (وهك):

کولبوونی دان.]

ف: کَندشدن. (دندان مثلاً.)

ع: ضَرَس، کَل.

کولیره ← کولیره

کولیل

ل: گشت، روهم، هامار. [همموره، سرچم: زارویه که له

منتیقدا. (برامبری پاژ. بۆ نمونه: نَسکَنهَمین گشته و

سرکه پاژه، یا زیندوبهر گشته و مرؤ پاژه.)]

ف: همه، سَرهَم، همگی، روی هم. هَماده. (ضد

جزء، سَکَنجیین کل است، سرکه جزء، حیوان

کلی است، انسان جزئی.)

ع: کُل.

کوللی

ل: هاماری. [گشتی، همموری (برامبری پاژی.)]

ف: هَمادی. (ضد جزئی)

ع: کُلّی.

کوللییات

ل: هاماریان. [گشتیه کان همموریگل (برامبری

بشگل یا پاژیکل.)]

ف: هَمادیان. (ضد جزئیات)

ع: کُلّیّات.

کولۆج

ل: جۆز. (هەر کولۆج) [تەرز، شێره، کلۆج]

ف: جور. (هر جور)

ع: وَجه، طریق.

کولۆز

ل: قولۆز، کاس، نارچاز. [قویار]

ف: گود، ناهموار.

ع: مُقْعَر، غُضْبَة.

کولووچه

[ل: کولیچه]

ف: کُلیچه، گُلبَشَکَر، بهنانه، پهنانه.

ع: قُرْني، قُرْص، کَعک.

کولووچه موزگه

[ل: کولیچهیه که پرکاره له خورما یا شتیکی تر.)]

ف: کُلبَیه. (کلیچهی انباشته از خرما یا چیز

دیگر)

ع: قُرْص مَحْشُوق.

کولور

ك: كورور. [(سدهزار)]

ف: كورور، صدهزار.

ع: كَر، كُور، الف مائة، مائة ألف.

کولووکی

ك: په له، په له پهل. [لږ، هلته داوان]

ف: شتاب.

ع: عَجَلَة، اضطراب، سَرَاة، اسراع.

کوله

[ك: كوله: میرویه كه.]

ف: مَلَخ، مَيِگ.

ع: جَراد، حَرَشَف، خِفَان.

وینه

کولهی برزیك

ك: كولهی سولوخوا. [كوله یا کینچی دریاى - رویان -

برزار بۆ خواردن.]

ف: خَرَجَل، مَيِگو، ملخ شورمزه.

ع: مَمِيشَة.

کولهی سولوخوا - کولهی برزیك

کولیانوه

ك: تازه برونه. [نوی برونهوى نیش (ی برین)]

ف: تازه شدن. (زخم)

ع: سَاد، غَفَر، تَنَسُّر، اِنْتِقَاض.

کولیر

ك: کول، جوش، قَلت. [قولتی نارى گرم.]

ف: جوش، جوشش، جوشیدن.

ع: غَلِيَان.

کولیره

ك: کولره، خه پله. [کولیره ناستورک]

ف: گرده، ونانه.

ع: رَغِيف، قَرص. جَرْدَق، مُرَقَق، صَهِيْرَة.

کولیره مهرکه

[ك: کولیرى کاکله گویز تینکراو.]

ف: گردک.

ع: رَغِيفُ الْجَوْز.

کولین

ك: کولان، کولاته، کولینه. [مالی معنوی گیاندار.]

ف: تَكْنَد، شَبَكَنْد، لانه، کاشانه، آشیانه.

ع: قُن، وَكَن، مَحْضَنَة، مَفْرَخ.

کولینه - کولین

کول

ك: کوتا. [کورت]

ف: کوتاه، کُل، کُله.

ع: قَصِيْر، ناقص.

کول

ك: بی جروجکه. دروبریگ. [بی کلک. کلک برآو]

ف: کَبِج، کَبِجه، بَکَنگ، گَنجه، نَم بریده، بی نَم.

ع: اَبْتَر.

کول

ك: قول، قَلت، کولیر، جوش. [قولتی نارى گرم.]

ف: جوش.

ع: غَلِيَان.

کول

ك: پشتی. [تپله که: نهری به پشت دهیگز نهره.]

ف: پُشته، پُشتاره، پُشتواره، کوله، اَمَنه.

ع: اِبَالَة، کَارَة، جُرْزَة، حِطَاء، حال.

وینه

کول

ك: پشت. [له شانوه تا سهرپان له دواوه.]

ف: کول، پُشت، گُرده.

کۆلَان

ل: ک: کودچه، که لاره، چوارپیان. [رینگى ناو ئارەدانی، وێرانە.

بینگی دور رینگى یه کترپ.]

ف: کو، کوی، کوچه، کلجان، زلفه، چهارراهه،

چهارسو، چارسو.

ع: سَکَة، کُناسَة، زلفه، دِمَنَة، مُفترَق، مُلتَقى الطَّرَق.

کۆلَان

ل: ک: پەزائىن، جۆشان، [کولاندن، لێنان]

ف: پُختن، پَزاندن، بریان کردن، جوشاندن،

جوشانیدن.

ع: طَبِخ، سَلَق، تَهْرِیة، قَلَو، قَلِي، غَلِي، اغلاء، تَغْلِيَة.

کۆلَبَار—کۆله بَلَر

کۆل پەڕین

ل: ک: سواربون. [چوونه سەر پشت بۆ لیخوڕین.]

ف: سوار شدن، گرده پریدن.

ع: دَام، رُکوب.

کۆل خواردن

ل: ک: جوش خواردن، جوشیان. [هاتنه کۆل (له توڕپه بیدا).]

ف: جوش خوردن. (از خشم)

ع: غَیْظ، اغْتِیَاض، غَلِي، جَبِيش.

کۆل دَهان

ل: ک: جوشدان، قلدان، جوشیان، قوتیان. [هاتنه کۆل]

ف: جوشیدن، جوش دادن، جوش زدن.

ع: نَغْران، غَلِيان، جَبِيشان.

کۆل دَهان

ل: ک: شکس خواردن. [بەزین]

ف: پُشت دادن، شکست خوردن. (مغلوب شدن)

ع: اِنْهَزام، دَبَرَة.

کۆل دَل

ل: ک: سۆز دَل. [قوتی دەروون.]

ع: ظَهَر، کاهل.

کۆل

ل: ک: کۆله، بەچکه، هۆلی. (کەرکۆل) [بینچوری هەندى

چوارپى.]

ف: بچه، گُرَه.

ع: وُلْد، ثَوَلَب.

کۆل

ل: ک: کول. [تەختەک که ناپەت، بەرامبەری تیژ.]

ف: کُند.

ع: کال.

کۆل

ل: ک: شکس. (کۆل دَان) [شکست، بەزین]

ف: شکست.

ع: اِنْهَزام.

کۆل

ل: ک: بى شاخ. [بەرامبەری ئاژەلى شاخدار.]

ف: بى شاخ. (ضد شاخدار)

ع: جَمَاء، أَجَم.

کۆل

[ل: ک: گيايه که، «پسل» بى پى ده لێن.]

ف: علفى است که آن را «پسل» نيز گويند.

ع: ...

کۆل

ل: ک: کال، کۆلنج. (کنج کۆل) [نەگەشتور، نەبە کام]

ف: نارسیده.

ع: فَج.

کۆل تَک

ل: ک: قولاک، جوشیاک، کولهاک. [کولتور، کولاو]

ف: جوشیده، جوش آمده.

ع: مغلي.

ف: تَش، سوز دل.

ع: حَرَارَةُ الْقَلْب.

کولک

ل: توك، كولكه. [(خوری نمر.)]

ف: كُلك، كُرک، پُرز. [پشم نرم]

ع: وَبَر، دَبَب، رُغَب، خَمَل.

کولکردن

ل: بهرزوبورون. [(بهرزوبورون می مانند! له سکی دایکید.)]

ف: بلندشدن. (بلند شدن بچه در شکم مادر)

ع: ...

کولکن

ل: تَووکن. [تیسکن، زرد به مور.]

ف: کُلکین، کُرکین، پُرزو.

ع: وَبَر، وَاپر، مُرُغَب.

کولکنه

ل: تَووکنه، تَووکن. [(جوجکی تازه پرپر کردو.)]

ف: کُرکینه، کُرکین، کُلکینه. (جوجه ی تازه پر

درآورده)

ع: رُغَب، مُرُغَب.

کولکه

ل: کولک. [ناواخن: نو خوری می ده یغنه ناو دژشک و سرین

و ...]

ف: جَبَبوت، جَبَبوت، جَنفوت، جَنفوت، چَقَبوت، چَقَبوت.

کُرک.

ع: حَشو، نَسال، بُقامه، وَبَر، رُغَب.

کولکیش

ل: پشْتیبر. [حمال، کولکر]

ف: کولکش، پشتهبر.

ع: حَمال، عَمال.

کولم

ل: گِرپ، تَهله، گُزنا. [رومته گوپ]

ف: کونا، گونه، لُپ.

ع: وَجَنه، صَفح، وَاقد، خَد.

کولمه

ل: ولمه، کَههَل. [نستورایی بر کمر.]

ف: سُرین، کَفَل.

ع: آلیه.

کولنج

ل: کُز، کولنجه، کُزنگ. [نهگیشتو، نیه کام (وله

توری نهگیشتو.)]

ف: نارسیده. (توت نارسیده مثلاً.)

ع: فَج.

کولنجا

ل: نارشان. [نیران هر دو شان.]

ف: کولنجاگاه. (بین دو شانه)

ع: مَحجم، کاهل.

کولنجه ← **کولنج**

کولنگ ← **کولنج**

کولو

ل: ... مژه. [گلموتله کلزگل: چینی دیواری قور]

ف: کُلوخ، پُیو، مَهره.

ع: مَدَره، مَدَر. رهص، کُتله.

کولو

ل: تیکه. (کلزی قه ن مسه له ن.) [کلز: هر شتیکی وردی

یه کگرتو.]

ف: پاره.

ع: حَبه، حَب.

کولوز

ل: کُله بریز. [کولموز: داری تمورر شتواندن.]

ف: تنور آشون، تنور آشور.

ف: کُلون، کُلند، کلان، کَلانی، کلیدان، آسکندان،
کُرِه، کُدِه.

ع: ضَبَّة، کَتِیفَة، غَلَق، مِغْلَق، مِغْلَق، مُغْلَق.
کولویز

ک: کوربیز، پردرخیاگ. [په ککرته]

ف: ناچیز، ناتوان، فَرَسوده، فَرَتوت، کُرُوز.

ع: لاهف، عاجز، فقیر.

کولویز یانه وه

ک: کوربیز یانه وه، / کوربیز یانه وه (دهریرینی بی دسه لاتی و
تینکشکان.)

ف: کروزش، اندوهناکی. (اظهار عجز و انکسار
کردن)

ع: تَلْهَف، تَعَاَجُر، تَفَاقُز، اِنْکِساَر.
کوله

ک: گریچه ته کاش، گریچه دان. [کوله گرتن: خُز کز
کردن یز گوی گرتن به دزیره.]

ف: نیوشه، نفوشه، گوش دادن.

ع: اِسْتِراق سَمْع.

کوله

ک: ژوژید. [ژیشک]

ف: کُلِه، ژوژ، ژوژو، ژوژه، راورا، چَرَز، کوله... .

ع: قُنْفُذ، اَنَقْذ، شَوَهَب... .

وینه ← ژوژو

کوله

ک: کول، کوتا. [کورت]

ف: کُل، کُلِه، کوله، کوتاه.

ع: قَصِیر، قاصِر، وَجِیز.

کوله

ک: کل، بی جود چکه، دورپریاگ. [بی کلک، کلک براو]

ف: کُج، کُجِه، بکنگ، بی دُم، دُم بریده.

ع: مَلِیل، جِبْهَل، مَجْهَل، مِفَاد، مِیسَعَر، مِحْرَک،
مِحْرَک، مِهْزَام.

کولۆك

[ک: کُلۆک، کَلۆت (ئیسقانی کمنل.)]

ف: آلسَت، (استخوان کفل)

ع: حَرَقَقَة، وَرْک. (حرقف)

کولۆکار

ک: ساف، هامار، دورس. [تخت، خشت، قولا (برامبیری
«ناکولۆکار» و «ناقولا»]

ف: هَموار، درست. (ضد «ناکولۆکار»)

ع: صَالِح، مُسْتَوِي، مُتَنَاسِب.

کولۆکار

ک: مَزْرَه کار. [بنایه که دیواری قور هه لده چنیت.]

ف: چینه کار، مهره کار.

ع: رَهَاص، بَنَاء.

کولۆکاری

ک: مَزْرَه، مَزْرَه کاری. [دیواری قور هه لده چنیت.]

ف: چینه، مهره کاری.

ع: مَدِیر، سَافَة، سَاف، رَهَص.

کولۆکو دامردن

ک: سَوتِیان. (به نار داخ) [سوتان (به ناری کولار)]

ف: سوختن، سوخته شدن.

ع: اِحْتِرَاق.

کولۆل

ک: کورۆل، به دبه خت، بیتچاره، چاره پش. بی ته نوا. [کلۆل،

رژرپهش. بیتنوا]

ف: بدبخت، بداختر. بیتنوا.

ع: شَقِی، عاجز، فقیر.

کولۆم

[ک: کلۆم: جوزه قفلکی درگایه.]

ع: ایتز
کوله

ل: کول، سۆز. (کوله‌ی دموون) [قولت]
ف: تَش، گُژم، سوز.

ع: حَرَاة، حُرَقَة، احْتِرَاق.
کوله

ل: کول، به‌چکه. (پارکوله، شیرکوله) [بیتجوری همنس]

گیاندار.

ف: بچه.

ع: وُلْد.
کوله

[ل: همریتک که کورتوتته نار تنور و سوتاره.]

ف: کُلِیج، کُلُوج، کُنْجَل، پُورْده. (خمیری که میان تنور افتاده و سوخته شده باشد.)

ع: قَرْف، قَرْفَة، قَرَامَة، قَرَزَنْق.
کوله‌بار

ل: کولبار. [کوله‌که‌یک که دیدنه ژیر درختی میوه‌دار هتا نشکیت.]

ف: بارکو. (ستونی که زیر درخت باردار زنند که نشکند.)

ع: مَرَجَب.
کوله‌بار

ل: کولبار، کول، پشتی. [تیلکه: نه‌ی به پشت دیگ‌گزینره.]

ف: کوله‌بار، کوله، پُشته، پُشتاره، پُشتواره.

ع: اِبَالَة، کَارَة، حِطَاء، حَال، جُرْزَة.
وینه ← کول

کوله‌بال

[ل: فَرغی بی‌قولی تا سر پشتین.]

ف: نیم‌تنه. (کپنک نیم تنه)

ع: کَبَل.
وینه
کوله‌برک

ل: برک. [پلاریتک که ده‌یگرنه درخت هتا میوه‌کی بوهریت.]

ف: چوب. (چوبی که به درخت اندازند تا ثمر آن بریزد.)

ع: مَحْدَقَة، مِزْزَاق.
کوله‌بینه

ل: بشیرنه، ویشومه. [ناژاوچی]

ف: شورانگیژ، شورشانگیژ، آشوب‌جو.

ع: مُقْنَن، مُفْسِد، مِئَر، نَمَام، قَسَاس.
کوله‌بره

ل: کوله‌خرته، چوارشانه، تیسیم‌پیاگ. سم‌خرته. [تۆکه زه‌بلاح. نستوری کورتیبالا.]

ف: پکنه، غُک، کُله‌گنده، کوتاه‌گنده، چهارشانه.

ع: حَیْدَر، حَنْبَل، حَبَاب، جَحْرَب، اِرْزَب، اَرْزَب، کُنْز، حَبْطَل، بَحْطَرِی.
کوله‌فراش

[ل: مزراح]

ف: فَرْمُوک، فَرْفَرُوک، چَرخُوک، لَاتُو، بادبُر، بادفَر، بادافراه، گُردنا، گُردنای.

ع: بُلْبَلَة، خَذْرُوف، نَوَامَة.
وینه ← غولونه

کوله‌چه

[ل: کلزغیه. سوخی قولداری ژتانه.]

ف: کُلْچه.

ع: ...

کوله‌خرته ← کوله‌بره

کوله‌پریم

[ل: نیزی کورت.]

ف: ژوپین، دَلَنگ، دلام، بَرخخ. (نیزه‌ی کوتاه)

ع: مَرَج، مَشغَر، مَطرد، مِزراق، رُمیحة.

کوله زړک

ف: شانک، سنگدان. (سنگدان مرغ)

ع: قَانِصَة.

کوله سووچ

ل: سروج، گوشه. [قوژین]

ف: کُنَج، کویز، گوشه، پُیغله، پُیغوله.

ع: زَاوِیَة.

کوله یش

[کلوش (لاسکی گدم یا جزا).]

ف: گالی، سپاری، سپاری، سفاری، گاه‌بن،

ساقه. (ساقه‌ی گندم یا جو)

ع: قَش، جَل، هَشیم، جَدَامَة.

کوله یش

ل: شدن نه کریاک. [شمن‌نه کراو (خمرمانی گیره کراو که

همیشتا کاکمی لی جیانه کراو متهو).]

ف: لوبشه، پوشال. (خرمن کوبیده که از کاه

جدا نشده باشد.)

ع: غَفی.

کوله یش

ل: قولته‌ش، قه‌لاش، له‌وه. [شروانی، بدفبر]

ف: نَوَند، قَلاش، بی نام و ننگ.

ع: غَنطَوَان، بَذی، شَریر، مَفَسِد.

کوله کوا

[ل: کوا‌ی کورت.].

ف: درلک، درلیک. (قبای کوتاه)

ع: قَرطِق، کُرْتَة.

وینه ← ته‌که

کوله که

ل: نه‌ستون. [ستون]

ف: ستون، پاغر، بالاگر.

ع: دَعَمَة، دَعَامَة، عَمَد، عِمَاد، آسِيَة، اُسْطُون،

اُسْطَوَانَة.

کوله که‌ی جهر چهره

[ل: نمر دورداده دروچا‌دیمی نامرازی نارمه‌لگوزینی لسمر

دادمیتن.]

ف: ستون چرخ.

ع: قَعوان، قَعیدان، رِجَمان، سَفَتان، زَرَنوقان.

وینه ← جهر چهره

کوله که‌ی چادر

ل: دیله‌ک، دیراک، تیراک. [نستورنده‌ک]

ف: دیرک، ستون خیمه.

ع: سَقَب، یُوان.

کوله که‌ی کومه‌ز

ل: فیلپا. [ستورنی گومبت که به خشت یا برود دروست

ده‌کرت.].

ف: فیل‌پا، فیل‌پایه، پیل‌پا، پیل‌پایه، تازنگ.

(ستون گندب)

ع: دَعَامَة، اُسْطُون.

وینه ← تاق

کوله کوجان

[ل: گزجانی کورت.].

ف: سگبینه. (چوگان کوتاه)

ع: مِخْصَرَة، مِقْرَعَة، سَکِیْنَج.

کوله موه‌س

ل: کُزله‌بس، هه‌نه‌زاگ. [زړکړ، زړکچ]

ف: نافرزدی. (ناپسری، ناختری)

ع: هَرک، رَیْب، رَیْبَة.

کوله موه‌س

ل: وشکامه. ناوه نیا. [تۆرتیک که پاییز یا بهار
و شانموریانه و تازه سوز بروه.]

ف: خید، خَوید. (تخمی که پاییز یا بهار
می پاشند و تازه سبز شده باشد.)

ع: حَقَل.

کوله و هیوا

ل: کوله بنه، ویشورمه، بشیتونه، کولهش، گولکه،
کتکه نه فتینه. [مایه فتینه، ناژاوی]

ف: سر آشوب، شورش انگیز، آشوب جو،
سرغوغا، هنگامه جو، آتش افروز، آشوبگر.

ع: اُم الفساد، مُفسِد، مُفْتِن، مِلر، مَناس، مِماس،
قَساس، نَعام، مِسعر.

کوله ویزی

[ل: قسی پرژیلاز. (هژراوی پرژیلاز.)]

ف: نابسته. (شعر نامربوط)

ع: مُختَشَب.

کوله ویزی

[ل: قسی پرژیلاز کردن. (هژراوی پرژیلاز و تن.)]

ف: نابسته گویی. (شعر نامربوط گفتن)

ع: اِختِشَاب.

کولی

ل: خام، نه پوخت، ناشی، نه کهرده، ناموخته. [له کارنزان]

ف: ناشی، ناکاره، نکرده کار، خام، نه پخت کار،
ناموخته.

ع: غَمِر، غُرْضِي، خام.

کولیک

[ل: کولاو]

ف: پُخته، یُخنی، جوشیده.

ع: مَطبوخ، مَغْلِي، مُهْرًا، مَجِيش.

کولیان

[ل: کولان، پینگین]

ف: پِزَش، پُختن.

ع: طَبِخ، اِدراك.

کولیان

ل: جَوشیان، قَولیان، قَولتِیان، کَولِدان، قَلتِدان.

[قوت غواردنی ناری گرم.]

ف: جوشیدن، جوش زدن.

ع: تَغْلِي، غَلیان، جَیْشان، قَوحان، فُوران، غُرْغَره،
نَتیت، عَکُوب.

کولیت

ل: مِدره زینه. [حشارگه (مالیتک که راوی خوی تیدا

حشار دندات.)]

ف: گازِه، کازِه، کاژِه، کوله، کومه. (خانه ای که

صیاد خود را در آن پنهان می کند.)

ع: قُوس، قُرمُوص، داموس، ناموس، بُرْئَة، بُرْائَة،
قُفْیَة، رُقیَة، قُتْره، زُرب، زُبیَة، رُجْبه، جَریْنه، کُوخ.

کوم

ل: قُوز، [دِپِریو، کودب]

ف: قوز، کوز، کوژ، زَونگ، زَونگل، زَونزَک، کُنَج،
چَنگَلوکی.

ع: اَحَنی، اَحَدَب، اَدَقَا، اَمَثَا، اَجَنَف، اَقَطَن، اَعُوج،
مُحَنَب.

کوماج

ل: رَیْگه بان. [هیرمبان]

ف: ناغول، نفول، دروانه، راه پشت بام.

ع: قَصَفَة، قَصَفان.

کوماج

ل: نان چایی. [کولیزه پوره که ره لُکه نِرم و شله.]

ف: کُماج، کوماج، کُماجی، بوزک، کاک. (گرده

روغنی که مانند پنجه نرم و شل است.)

ع: طُلْمَة، قَطِيفَة، فُرْنِي، (قَطَائِف). كَعَك.

كۆماچ ← كۆھرە

كۆماچە

ك: تەپلەك. [بارپە]

ف: كُماج.

ع: فَلَكَة، كَرِيَة.

كۆمار

ك: رەشمال. [بە كۆمەلەك رەشمال دەلتەن: كۆمار.]

ف: سياه چادر. (يەك عەدە سياه چادر را «كۆمار»

گویند.)

ع: عَمِيرَة.

كۆمار ← كۆمەل

كۆمەش

ك: قوش. [رەنگە ئاى كارتەز لە ژىر زەردا.]

ف: كُمش، شَكَاف.

ع: نَقَب، حَفَر.

كۆمەشكەن

ك: قوشكەن، كارتەزكەن. [كەسەك كە كارتەز

هەلەكەتتە.]

ف: كُمش زَن، كُمش كَن، شكاوونە.

ع: حَفار، نَقَاب.

كۆمە

ك: خەمى. [كۆپرەكە «ه» «كۆمە» نیشانى

ناسراوونە.]

ف: قَوْرَه. (ها بىراى عەھد است.)

ع: الْأَحْدَب.

كۆمە

ك: كۆمەلە، كۆمەلە، كۆگا. گەل. [كۆما. پۆل]

ف: كُمپَلە، گەلە، تودە.

ع: سِرَب، ثَلَّة، جَمْع، عِرَّة.

كۆمەك

ك: يار، ياور، پشتيوان، پالووبەن، لاكۆشكە. يارپەدەر،

دەسگەر. [يارمەتیدەر، هاریکار]

ف: يار، ياور، كُمَك، پايمرد، پايداره، دستيار،

دستگیر، همراه، پشتیبان.

ع: ناصِر، نَصِير، عَوْن، مُعِين، مِعْوَان، حَامِي، رَدء،

غَوْت، غَضَد، مَدَد، مُمَدِّ، مُنَجِّد، مُسَاعِد.

كۆمەك

ك: يارپە، كۆمەكى، پالووبەننى، پشتيوانى، هامرايى.

[يارمەتیدان، هاریکاری]

ف: كُمَك، يارى، ياورى، پايمردى، دستگیری،

دستيارى، دوستدارى، همراهى، پشتیبانى.

ع: إِعَانَة، مُعَاوَنَة، نَصْر، رَدء، حِمَايَة، إِمداد، إِتْجَاد،

مَعُونَة، مَعَانَة، نُصْرَة، تَقْوِيَة، تَأْيِيد، مُسَاعَدَة.

مُعَاذَنَة، مُؤَاوَزَة

كۆمەك

ك: باربو، دەسيارى. [دەسگەزى]

ف: كُمَك، دستيارى.

ع: إِعَانَة، مُسَاعَدَة، تَقْوِيَة، مُعَاذَنَة.

كۆمەكى ← كۆمەك

كۆمەل

ك: كۆمەلە، كۆگا، كۆمار. [كۆما]

ف: تودە، قُل، فال، خَرَمَن، كود، تُل، راژ.

ع: كُومَة، كُودَة، كُتْلَة، كُتْلَة، كُتْبَة، ثَلَّة، صُوبَة،

كُدَسَة، كُدَاسَة، دُبْطَة، صَبْرَة، رُكَام.

كۆمەلەنە ← كۆمەل

كۆمەلگا

ك: خووزگە. [كۆز، يانە]

ف: أَنْجَمَن.

ع: مَجْمَع، مَحْفَل.

كۆمەلە

ل: کۆمە، گەل. [پۆل (و.ل): پۆلچۆلە که کاتێک بە یەگەرە
[ب.]]

ف: کُمپِلە، گُله، توده. (گله گنجشک مثلاً که
مجتمع باشند.)

ع: سِرَب، ثُلَّة، عِزَّة. جَمْع. عُصْبَة.

کۆمەلە - کۆمەل

کۆمەلە بەفر

[ل: کۆمای بەفر.]

ف: کُمپِلەبەرف، تودهبەرف.

ع: رُکام، کُداس.

کۆمەوویوون

ل: خەمەویوون، خەمیانه. [چمیانه]

ف: حَمِیدَن، چَمِیدَن، حَمَشدَن، دَولاشَدَن.

ع: اِنْخِفاء، اِنْخِداپ، تَحْدُب، تَقْوُس، رُكُوع،
اِحْدِیداب.

کۆمى

ل: خەمیای. [چمیایی، کۆری]

ف: قَوْزى، کَوْزى، خَمِیدِگى، چَمِیدِگى.

ع: حَدَب، حَدَبَة، اِنْخِفاء، اِنْخِداپ، اِحْدِیداب،
اِعْوَجاچ.

کۆمى

ل: قَنگ. [قورن، کۆم]

ف: کون، پند، سَرین ...

ع: اِسْت، مَقْعَد، مَكْوَة، سَبَّة ...

کون

ل: کونا. [قور]

ف: سوراخ ...

ع: ثَقْبَة ...

کون

ل: شل، شس. [خار، سست]

ف: کُند، سُسْت.

ع: يَطِيء، فُشِل.

کون

ل: کۆنه، قهیره. [قندیمی، بتمسین]

ف: کُهَن، کُهَنه.

ع: عَنِيَق، قَدِيم.

کونا

ل: کون. [قور]

ف: سوراخ، سوکه، سوله، نواد. سوراخشده.

ع: ثَقْبَة، ثَلْمَة، حُجْرَة، خُصاص، مَثْقُوب.

کونا

ل: رۆژن. (دیوهر) [رۆژنه، کوناوهر]

ف: رۆژنه، پالنگ، سوراخ.

ع: مَنفَذ، خُصاص، ثَقْبَة.

کونا

ل: کون. (کوناگورگ مه‌هلەن.) [خانوی هەندى]

گیاندار.

ف: کُنام، غال، سوراخ.

ع: جُحَر.

کوناخا

[ل: شتێک که کونی پێ ده‌خن.]

ف: سوراخگیر، سوراخ‌تپان.

ع: حُبْس، سِدَاد.

کونا باخ

[ل: کونی باخ که ناری لێوه تێده‌پهریت.]

ف: غُلْبِه. (سوراخ باخ که آب از آنجا عبور کند.)

ع: بِالْوَعَة.

کوناڕۆژن

ل: رۆژن، کوناڕه‌هه، ته‌شاری. [کلارۆژنه، رۆژنه]

ف: رۆژنه، باجه، بادجه، بادگیر، بادجَه‌سک،

پالنگ، پالکانه، پالکانه، تابدان، روشندان.

ع: کُوْء، مَنفَذ، هُو، رُوْشَن، رُوْزَنَه، جَلِي، فُخْت.
کوناکردن

ل: سَين. [کون کردن]

ف: سَقَتَن، اَنجِيرَن، سوراخ کردن.

ع: ثَقَب، فَقْر، بَزَل، اِثْقَاب، ثَقِيْر. ثَم، قَض، ثَقَب.
ثَقْوِيْر.

کونا کورگ

ل: کونا. [کونه گورگ (کونی دپند).]

ف: غَال، کُنَام. (سوراخ درندگان)

ع: مَكُو، جُحَر.

کونا گویچکه

ل: کُر کُرَاکِه، کونای گویچکه. [کونه گوی]

ف: سوراخ گوش.

ع: صِمَاخ، سِمَاخ، اَصْمُوخ، خُرْقُ الاُذُن.

کونا گویچکه

ل: کونای گویچکه، کونای گوشواره. [کونی نرمی گوی]

کونی گواره

ف: سوراخ گوش، سوراخ گوشواره.

ع: خُرْب، خُرْبَه، خُرْت.

کونا ليووت

ل: بَرِنَاخ. [کونه لوت]

ف: سوراخ بینی.

ع: خَيْشُوم، مَنشَق، مَنخَر، مَنخور، مَلْمُول.

کونا مار

[ل: کونه مار]

ف: سوراخ مار.

ع: جَحَر.

کونا مشک

[ل: کونه مشک]

ف: سوراخ موش.

ع: قُصَعَة، قُصَاعَة، قُصَعَة، قَاصِعَاء. نَافِقَاء، رَاطِعَاء، رُمَطَة.

کونا لوهجه

ل: کونا، کوناواجه، باجه، ته شاری، کونا رَچَن. [کلار رَچَنه

(کونی سربان)]

ف: رُوْزَن، رُوْزَنه، باجه، بادجه، وادجه،

روشندان، پالکانه، پالکانه. (سوراخ بام)

ع: کُوْء، هُو، فُخْت، جَلِي، رُوْزَنَه، رُوْشَن.

کونای نهقه ل

[ل: کونی تنقل]

ف: کن، درز.

ع: خُرْزَة. (عَيْنُ الخُرْزَة)

کونای تهوهر

[ل: کونی تور که کلکتوری پیدا ده کن.]

ف: جای دسته، سوراخ دسته.

ع: قَف، خُرْزَة.

کونای دگمه

ل: قَوْلَف. [نو قولقمی که قویچی پی داده خرت.]

ف: سوراخ دگمه.

ع: عُرْوَة. (عُرْوَة الرِّز)

وینه

کونای ده رزی

[ل: کوند رزی]

ف: سوفار، سَفْت، چشمه.

ع: سُم، خُرْت، ثَقْبَة، عَيْن. (ثَقْبُ الابرة)

کونای قنگ

[ل: کونی کوم]

ف: هُرْه، اَنجِير، سَوَکِه، سوله.

ع: سُرْم، وَدَب، اِسْت، فَحْه، قُنْفَعَة، خُرْبَة، وَرْطَة.

کونای کارخانه

ک: ریگه نار. [کونی کارگه (کونیک که ناری کارگمی لیسه

تتده پیرت.)]

ف: شَلکک. (سوراخی که آب کارخانه از

آنجا...)

ع: اردبّة، بالوّة.

کونای کولوم

[ک: کونی قتلای دهرارزه.]

ف: کلنک، کلنگ.

ع: ثَقْبَةُ الضُّبَّة.

کونای کمیز

[ک: کونی نمدامی زاوزی که میزی پتدا دیت.]

ف: سوکه، سوله، سوراخ شاش، سوراخ خزره.

ع: اِحلیل.

کونای کونجکه ← **کونا کونجکه** [اهمر دور ماناگمی.] (به هر

دو معنی)

کونای مه مکه

[ک: کونی مَمک.]

ف: سوراخ پستان.

ع: اِحلیل، اِحلیلُ الثّدي.

کونای هاره

ک: گهر. [کونی برداش.]

ف: سوراخ آس.

ع: بُلعة.

کونای هموش

[ک: کونی هموشه. (کونیک که ناوی هموشی لیسه

دهرده چیت.)]

ف: شَلکک. (سوراخی که آب حیاط از آنجا

بیرون رود.)

ع: بالوّة، اردبّة.

کونتی

ک: خوزه لکیش. [کسینک که به خزیدا هملده لیت.]

ف: خودستا.

ع: کُنْتِي، کُنْثِي.

کونج

ک: سوچ، گوشه، کونجورل. [قوزین (وهک: سوچی مال)]

ف: کنج، گوشه، پیغله، پیغوله. (کنج خانه مثلاً.)

ع: زاویّة.

کونج دهم

ک: گوشه‌ی دهم. [سوچی زار]

ف: کنج دهن، گوشه‌ی دهن.

ع: شِذِق.

کونجکای

ک: پرسا، فره پرس. [کسینک که ززر له شت ده کزلیتسره.]

ف: جویا، کُنجکاو.

ع: فُخَّاص، جَسَّاس، بَخَّاث، مُفْتَش.

کونجکای

ک: پرسا، پرسین. [بدرادا چورن.]

ف: جویایی، پالش، پالیدن، کُنجکاوِی.

ع: فُحَص، بَحْث، تَفْتِيش، تَجَسُّس.

کونجور

ک: کونجورل، کونج، سوچ، گوشه. [قوزین]

ف: کنج، گوشه، پیغوله، پیغله.

ع: زاویّة، زابوّة.

کونجورول ← **کونجور**

کونجی

[ک: دانورلیه کی ززر وردی زهرده.]

ف: کُنْجِد.

ع: سِمِسم.

کونزوان

ک: تور. [لاتپته، زمانگیر]

ف: تَمَنده، ها کره، کُندزبان.

ع: فدم، الکن، غُیی.

کونزهین

ک: کمردهن، سهر کویر، کوریدن، که مهوش. [دبینگ،

نازیره (زین کویر)]

ف: کودن، کندهوش، کمهوش، (کند ذهن)

ع: نلید، کُودن.

کُونَسال

[ک: بستمین (پردهار)]

ف: کهن سال، (درخت)

ع: دوحه.

کُونَسال

ک: پیر، قه‌تاخه کزن. [بستمین، بسالا چور (مرؤف یا

ناژل)]

ف: پیر، کهن سال، بُن ساله، سال خورده. (انسان

یا حیوان)

ع: مُسِن، مُعَمَر.

«کُونِفِرَانِس»

ک: وِژَه. [رتار]

ف: انداز، سخنانی،

ع: وَعْظ، اِنْداز.

کُونِگره

ک: کُونِگره، تیزه. [قوتکه، قُونِگره (قوتکی شوریه یا

قُونِگره دیواری قه‌لا).]

ف: کَنِگره. (بلندی‌های دیوار حصار یا

دندان‌های دیوار قلعه)

ع: شَرْفَه.

وِیْنَه ← تیزه

کُونِگره

[ک: نَغومِن]

ف: کُنِگره.

ع: مُؤْتَمَر، مَجْلِس عالی.

کُونِگره

ک: تیزه. [قوتکه، قُونِگره سر دیوار.]

ف: کَنِگره، تیزه.

ع: شَرْفَه.

کُونِه

[ک: کونده: ده‌فری چرمی گموره بَز ناوه‌یتان.]

ف: مَشْک.

ع: زَق، سَاب، سِقَاء، قَرِیَه. راویَه.

وِیْنَه ← سَقَاء (۲)

کُونِه‌لَان

[ک: جینگِی کونده]

ف: مَشْک‌خانه.

ع: مَرْقَه.

کُونِه‌ی زوانی

ک: کاسه‌ی زوانی. [کَشْکَه نَمَزَنَ]

ف: کاسه‌ی زانو.

ع: رَضْفَه، داغِصَه.

کُونوپ

ک: کونوپ. [جموی دارقنزوان. (شیره‌یه که به‌لام بنیشتتاله

نیه).]

ف: بُسْتِک، بناست، کمام، لَبان، کُنْدُر. (صمغی

است غیر از سقز.)

ع: لَبان، کُنْدُر.

کُونوپ رومی

ک: کونوپ رومی، مه‌سه‌کی. [مسته‌کی: جَوَزه

جبریه‌که.]

ف: بِرْماس، رْماسْت، کُنْدُر رومی.

ع: مُصْطَفَى.

کونوش

ل: کونوش (درومانیکه مروژ دپژمیتیت.)

ف: کُنْدُش. (دارویی است عطسه می آورد.)

ع: کُنْدُش، عُوْدُ الْعَطَاس.

کونووړ ← کونوړ

کونه

ل: دارزیگ، پرتوکیگ. [داپزاور، پرتوکار، پراو]

ف: پز، کهنه، کُناه، فرسوده، فراسوده.

ع: رَتْ، خَلَق، بَالِي، مُنْدَرَس، عَتِيق.

کونه

ل: قهیره، هدیوگ، کونسال، سالداری. [بتممن، دیزین]

ف: سالی، بوباش، کهنه، کهن، دیرینه، باستان.

فروهر، گوهر.

ع: قَدِيم، قَدَام، عَتِيق. جَوهر، مَانَة.

کونه

ل: سالداری، سالگرده. [به کارهینارو، شر (وړک) جلویرگی

کونه.]

ف: کُراد، کُراده، کُراوه، کُزاد، چپان، داغینه،

کهنه. (لباس کهنه مثلاً.)

ع: نُهَج، مُسْتَعْمَل، رَدِيم، دَارِس، طَامِس، خِرْقَة، نَقْل،

مُنْدَرَس.

کونه پوښ

ل: ریال. [شپړش، جلویرگدپاړ]

ف: کهنه پوښ، ژنده پوښ.

ع: دَنَس.

کونه جنه

ل: چدقال، چدقالت. [اسوزانی پیر که دهیته دهلالی نوانی

تر.]

ف: لَنبان، کهنه چنده. (چنده ی پیر که دیگران را

دلالی کند.)

ع: قَوَادَة.

کونه زن

ل: سهره، قهیره، سهاره. [نافرته کارامه و خاوه

نزموز.]

ف: سالاره.

ع: کهنه، شهنة.

کونه زن

ل: زن بهرگ، زن بهرگین. [ژنی پیشوری پیایوک که زیاتر له

پیک ژنی هیناره.]

ف: زن پیش، زن پیشین.

ع: زَوْجَة سَابِقَة.

کونه فروش

ل: کسیک که شتی به کارهینارو دفرزیت.

ف: کهنه فروش.

ع: قَشَاش، بَانِعُ الرِّثَاق.

کونه کردن

ل: پرتوکاندن به هزی زور به کار هینانوه.

ف: کهنه کردن.

ع: ابلاء.

کوار

ل: روزنامه. [گزار]

ف: روزنامه.

ع: جَرِيدَة، مَجَلَة.

کویه

ل: دمدک. [دنبک، دمدک]

ف: کوپه، تَنَبَک، دُمَبَک.

ع: ضَرْب، کُوبَة.

وینه ← دمهک

کووپ

[ک: گزهی بی دسکه.]

ف: کوب، کوزه. (کوزه‌ی بی‌دسته)

ع: کُوب.

کھوت

[ک: پدین و شتی لور چمشنه که به زوریدا ده‌کن بز]

بیت‌بورنی.]

ف: کود، انبار. (رشوه‌ی زمین)

ع: سَماد، رشوة، زبل، سرچین.**کھوت**

[ک: وشي بانگ‌کردنی سه‌گه.]

ف: بیا. (کلمه‌ی صدا کردن سگ است.)

ع: جئ.

کھوتال

ک: جل، کالا، پارچه. [قوماش. پتداوستی، نودی به پاره

ده‌کردیت.]

ف: جامه، کالا، اُروس، پارچه، خواسته.

ع: بَر، عَرَض، سِلعه، مَتاع، مَحاش، لباس، اثاث.

کھوت‌دان

[ک: پدین و شتی لور چمشنه به زوریدا کردن بز]

بیت‌بورنی.]

ف: کود‌دان. (رشوه دادن به زمین)

ع: شسمید....

کھوت‌کھوت

[ک: کروت‌کوت! (وشي بانگ‌کردنی سه‌گه.)]

ف: بیا بیا! (کلمه‌ی صدا کردن سگ است.)

ع: جئ جئ! جَا جَا.

کھوت‌کیش

[ک: پدین‌کیش، گسکدیری زبل و خرشوخان.]

ف: رَشَنی، رَشَتی، هاری، سرگین‌کش،

خاکروبه‌کش.

ع: زَبال، کَناس.

کھوچی

ک: کورچه، کُزلان. [(رنگی نار نارهدانی.)]

ف: کو، کوی، کوچه، کویچه. (راه میان آبادی)

ع: رُقاق، مَعْبَر، سِکَة.

کھوچه

ک: کروجی، کُزلان، رنگه. [(رنگی باریکی نار

نردهانی.)]

ف: کوچه، کویچه، کیچه، کو، کوی، بَرزن، راه.

(راه کوچک در میان آبادی)

ع: سِکَة، رُقاق، مَعْبَر، مَنقَبَة.

کھوچه پلک‌پلک

[ک: کُزلان گسکدر، خُزلَرِز]

ف: کوی‌روب، کوچه‌پاک‌کن، سپور.

ع: سَفُور.

کھوچه‌ی سرپوشیک

ک: دالان. [کُزلانی سرگیرار]

ف: کوتار، دالان، کوچه‌ی سرپوشیده.

ع: دهلین.

کھور

ک: کرک، نیفلج. [نندامی گرزبوری لار و لویز.]

ف: کُنجل، چنگلوی.

ع: فُلج، مُتَشَنج، مُتَقَلِص، مُتَارَز، مُتَفَع، مُلثوی.

کھور

ک: لیژ، سهریره‌خوار، [سهریره‌خوارکه]

ف: شیب، سَراشیب، سَرازیور.

ع: مَرَنَة، ثَلَعَة، حَدَن.

کھورپوون

ک: کرلپوون، نیفلج‌پوون. [گرژ و لار و لویز پوون.]

ف: کُنْجُل شدن.

ع: التَّوَى، أُرْوَى، خَبَلٌ، تَشْلُجٌ، تَقْلُصٌ، تَقْلُجٌ.
کوهوره

ل: دهمگا. [جزیره ناگردانیکه. (کوره‌ی زیرنگر یا ناسنگر).]

ف: کوره، دمگاه. (کوره‌ی زرگری یا آهنگری)
ع: کور، مُحَمَّ، قَمِین.

وینه ← دم

کوهوره

ل: کوماج، داش. [فَن]

ف: کوره، چار، داش، آوه، پزازه، آتِشگاه، آتِش خان.

ع: فُرَن، مُحَمَّ، کُور.
وینه

کوهوره

ل: قوش، کارتز. [رنگناری کارتز.]

ف: کوره، کُمش، فُرکند، کهریز. (راه آب قنات)

ع: نَقَب، مَثْعَب، اِرْدَب، قَنَآة، مَجْرَى.
کوهوره

[ل: دنگی بای سارد.]

ف: صدای باد سرد.

ع: نُلُج.

کوهوره پمزخانه

ل: کورره خانه. [کلی خشت سورکردنره.]

ف: کوره، کوره خانه، آلو، چار، پزازه. (کوره‌ی آجرپزی)

ع: فَاخُورَة، مِیغی، فُرَن، قَمِین. مَعْمَل القَرَامِید.

کوهوره خانه ← کوهوره پمزخانه

کوهوره فورهنگی

[ل: تباخ: نامرازیکی چشت لیتانه.]

ف: کوره، دیگدان، آلاه، اجاق.

ع: مَلْبَاح.

کوهوز

ل: قاش. [قورش]

ف: کُرج، بُرش، بُرین، بُرینه، تراشه، لاهوره.

ع: ظِلْع، خُدْعُوْبَة، خَزَة، شَرْحَة، قِطْعَة.

کوهوز

ل: باور. [تخته زوی باریکی باخ یا بیسان که پسه گیای له خور گرتوره.]

ف: کوز، خَنْبَه، بالشتک، بلندی، برجستگی.

(کوز باغ یا جالیز که هر کوزی مشتمل بر کان است.)

ع: رَکِیْب، سُرِیَة، سَرِیْف، مَصْطَبَة.

کوهوز

[ل: خستی چال یا زقی شمشیر و خنجیر و غداره.]

ف: کوز. (خط گود یا برجسته‌ی شمشیر و

خنجر و قداره)

ع: شَطِیْبَة، غَش.

کوهوزه له

[ل: کوز: گیاه که له ناره ده‌زی.]

ف: زَوَاس، سِیر، کَرَفَسَن.

ع: نَهَق، قُرَة الغِین، جَرَجِیر المَاء، کَرَفَسُ المَاء.

کوهوزی

ل: بهستو. [هورمه (کوپه‌ی سورسراو).]

ف: کوزه.

ع: قُدَاف، راقود.

وینه‌ی مویه.

کوهوزی

[ل: نامرازی ناگریازه.]

ف: کوزه. (اسباب آتش بازی است.)

ع: فِشاشَة.

وینه

کووژده

ل: ناوچه. [لورسارکی ناش که گهمنی پیادا دمرژتته نار

کونی برداش.]

ف: ناوچه. (ناوچه‌ی آسیا که گندم از آن به

سوراخ سنگ می‌ریزد.)

ع: ...

وینه ← نوپیان

کووژده

[ل: شیلی دارنکی درکاربه بز درمان دهشیت.]

ف: گنجده، گنجدی، زنجرو، آنزورت، کوژد،

گورده، آگروپک.

ع: غنزروت، صمغ الشائكة.

کووژده

[ل: موروریه کی سپی چینیه) بز چاره‌زار به‌کار دیت.]

ف: کژ، کژکی، کج، کجک. (مهره‌ای است سفید

چینی)

ع: ودع، جرج، نباحه، صینی، خضض. سمة.

کوفت

ل: کفت، پروته‌ل، خوره. [نمخوشی خوره.]

ف: کوفت، خوره.

ع: اکلة.

کوفتی

ل: کفتی، پروته‌کی. [کسیتک که نمخوشی خوره هدییه.]

ف: کوفتی، کوفت‌گرفته.

ع: ذو اکلة.

کووکوکه‌له‌ک

ل: که‌له‌ک. [فروپیل]

ف: دوز و کلک، کلک....

ع: حيلة، خدعة، دسیسة، ختر.

کوپول

ل: فیل. (سورای شه‌ترنج) [فیلی شترنج]

ف: فیل، پیل.

ع: فیل

وینه ← سورای شه‌ترنج

کوپول

ل: ما، هال. [زاخه، نشکرت]

ف: داه، دهار، تهل.

ع: غار، کھف، اُخدود.

کوپول

ل: تزف، باجوره. [کرپره]

ف: کولای، کولاب، دمه، بادئمه، توفان.

ع: زوبعة، عاصفة، طوفان، دَمَق.

کووله‌که

[ل: کوند: ببری گیایه که له کالک ده‌چیت.]

ف: آج، کونک، کدو.

ع: قَرع، قَرَا، دَبَاء، یَقْطِین.

وینه ← کووله‌که‌سراوی

کووله‌که‌سراوی

[ل: جزره کورله‌که‌ی‌که.]

ف: کونک.

ع: قَرع.

وینه

کووله‌که‌مین

ل: کورله‌که‌یین. [چیشتی کورله‌که.]

ف: کدوبا، آش کدو.

ع: طَبِیخُ الیقْطِین.

کجه

ل: کز. [کومه‌له نستیزه‌ی‌که له پاژ یه‌کدا.]

ف: پرو، پروه، پَرَنَد، پَرَن، پروین، رفه، زمه.

ع: تُرْیا.

کوهیود

ك: غارنشین، گوشه گیر. [خواپرستی چپانشین.]

ف: كَهَبُد، غارنشین، گوشه گیر.

ع: زاهد، عابد، جبلی، مُرتاض.

کوهه نسال

ك: كُونَسال، پسر، ته‌مندار، عم‌مردیش. [بسالا چور،

بتمسین]

ف: كَهَن سال، بُنساله، سال خورده، پیر.

ع: مُسِن، مُعْمَر، دُوَحَة، فُهوَان.

کوی؟

ك: کویته؟ [کام چيگه؟]

ف: کُجا؟

ع: آیین؟، اُکی؟

کویت

[ك: سوری مه‌یلوریش.]

ف: تُرغ، کُهر، هیگَر.

ع: کُمیت، اَرَمَك.

کویخا - کیتفا

کویز

ك: بی‌چار. [کُزْد.]

ف: کور، نابینا.

ع: عَمِي، اَعْمَى، اَعْمَه، اَكْمَه، كَفِيف. طَمِيس.

کویز

ك: کویزگ، کُزگ. [گویزی کویز که کاکله‌کسی به زُز

دوردیت.]

ف: چک، کَنک، نَخَنگَه. (گردوی کور که مغز آن

به سختی در می‌آید.)

ع: ...

کویز

ك: کویزوبوگ، کارل، ویزان، خاپور، قه‌هار. [کویزوبو،

کارل، بی‌سروریشین چورن]

ف: ویزان، خاپور.

ع: خَراب، مُنْهَدِم، مُنْهَدِم.

کویزدل

ك: سهرکویز، کونھزش. [دېهنگ، کمزدين، نازيرك]

ف: کوردل، کورهوش، کُندھوش.

ع: بَلِيد، کُودَن، اَعْمَه.

کویزه‌ين - کویزدل

کویزکویزانه

ك: نه‌زانتست. [کویزانه]

ف: کوکوران، ندانسته.

ع: على العَمَه.

کویزه‌ويوگ

ك: کارل، ویزان، خاپور، کارله‌ويوگ، ویزانه. [کویزه‌ويو،

رمار، بی‌سروریشین]

ف: کور شده، ویزان شده، خاپور شده.

ع: مَخْرُوبَة، مُنْهَدِم، مُنْهَحي.

کویزه‌ويوون

ك: کارل‌ويون، ویزان‌ويون. [کویزه‌ويو، خاپورويون،

بی‌سروریشین چورن]

ف: ویزان شدن، خاپور شدن.

ع: اِنْهَدَام، اِنْهَحاء.

کویزه‌وش - کویزدل

کویزه‌ويو

ك: کوزويو. [خفتباری، زېوونی]

ف: رَنج‌باری، اندوه‌باری، خواری.

ع: خَفَة، ذَلَة.

کویزی

ك: چارنه‌دين، بی‌چاری. [کُزی]

ف: کوری، نابینایی.

ع: عَمَاء، كَمَه. ...

کوئنه؟

ك: كوی؟ [كام جی؟]

ف: كجا؟

ع: این؟، آئی، منسِم، مقصد.

كه

ك: یا، (نره كه هات.) [نامرازکی په یو ندیده.]

ف: كه، (آنكه آمد.)

ع: آل، الذي.

كه

[ك: هر كاتی] (كه من هام.)

ف: كه، (كه من آمدم.)

ع: اَن، اِنَّ، لَمَّا.

كهبابه

ك: كه بابی چینی. [بوی دارتکه بز درمان دهشیت.]

ف: كبابه، كبابه ی چینی.

ع: حَبُ العُروس.

كهپاده

[ك: نامیرتکه له وهرزده، بریتیه له کمانتیکي ناسنین

که ژتکوی زنجیریکسی نمستورده و پالوانان

هدیدسورپتن.]

ف: كپاده، لیژم، تَذبوك، تَذبول. (يكی از آلات

ورزش است و آن كمانی است آهنی كه وتر آن

زنجیری است كلفت، پهلوانان آن را

می گردانند.)

ع: كَبَادَة، كَبْداء.

كهبيسه

ك: سالتك كه رۆژتلك دهخنه سر مانگی شویات

و دبیتته ۲۹، هر چوارسان جارتك كهیسهیه.)

ف: سال پُرشده. (سالی كه يك روز بر شباط

افزایند كه ۲۹ می شود، چهار سال يك مرتبه

كیسه است.)

ع: كَبِيسَة.

كهپر

[ك: خانوچكی له تووژ و قامیش درستكراو.]

ف: كپر، كَپر، كاز، كازه، گاز، كاشه، كُرچه،

كُریجه، كُریجه، كُریج، كُریز، كُریزه، كُلبك.

ع: عَالَة، خُص، ظَلَة، سِباط، ساباط، فُسطاط، خِیمَة.

منقّه.

وینه

كهپسول ← كهفسول

كهپو

ك: كه پوژ، كاپوژ، كهپوژ. [دهولوس، لوت، قاپیتلكسر

(رشهیه کی كرماجیه.)]

ف: كپ، پوز، فوز، بینی. كَلَه. (كرماجی است.)

ع: خَطَم، فَنطِسیَة، أَنْف، رَأْس.

كهپو

ك: كاكيله. [شیرله (رشهیه کی كرماجیه.)]

ف: آرواره. (كرماجی است.)

ع: حَنَك، لَهزَة، لَهزَة... .

كهپو

ك: بی دیان. [بی ددان]

ف: كپیر، بی دندان.

ع: قَضَعَم.

كهپول ← كاپول (سروكه له كراوه.) [عفف «كاپول» است.]

كهپولك ← كاپولك (سروكه له كراوه.) [عفف «كاپولك» است.]

كهپوره

ك: خوولو، خوئخوله، قووله، قور. [قربق]

ف: هنگامه، بُلغاك، غوغا، شورش... .

ع: نِزاع، ضَجَة، لَجَة، صَخَب، ضَوْضاء، جَلَبَة،

که تان

ل: رورپوش. [پارچه‌های سپی ناسکه بز خودپوشین له

هاریندا.]

ف: شَمَد، کتان.

ع: غطاء.

که تان و کهوان

ل: پشه‌پهن. [کولله پردو کولله]

ف: کتان و کمان، پشه‌بند.

ع: کَلَّة.

وینه

که ت به سه

ل: بال‌بسه. [بال‌بسرار.]

ف: دَسْت‌بَسْتَه، کَتَف‌بَسْتَه، کَت‌بَسْتَه.

ع: مَكْتُوف، مَكْتُوف الیدین.

که تره

[ل: کسایسی، ده‌غلز]

ف: آک، بدی، آلایش.

ع: عَیْب، نَقِیصَة.

که تره بی

ل: هاکز. [بی‌تیرکردنره (قسمی سرسری)]

ف: کَتره، کَلپَتره، بیخود، بیهوده. (حرف

بی‌قصد)

ع: رَجَمًا بالغیب، رَمِیَّةٌ مِنْ غَیْرِ رَامٍ، بِلَا قَصْد.

که تمان

ل: پوشین. [شاردنره]

ف: کَیْفَسَام، پوشیدن، رازداری.

ع: کَتَمَان، بُلُوح.

که تن

ل: پدن، که‌تره، پد‌تیه‌تی. [کاری خراب.]

ف: بَزَه، کار بَد.

ع: فِسَق، فُجُور، وَسَخ، دَرَن، کَتَن، کَتَن.

جَدَفَة، هَرَاء، قِیَامَة.

که په که پ

ل: فَلَته، فَلَته. [دم بدمه کاهاتن (قسمه کردنی کسیتک که دانی

له دوما نسماره.)]

ف: کَپ‌کَپ، کَب‌کَب. (حرف زدن کسی که دندان

نداشته باشد.)

ع: ضَعْفَضَة، دَرْدَرَة.

که په ن — که فه ن

که په ن ت

ل: فَره‌جی. [فَره‌جی]

ف: کپنگ.

ع: لُبَادَة.

وینه — فَره‌جی

که ت

ل: ته‌ختخار. [فَره‌جیله]

ف: کَت، تَخْت، پَلنگ، تَخْت‌خواب.

ع: سَریر.

که ت

ل: شان. (که توکول) [نیوان سری قول و مل.]

ف: شانه.

ع: کَتَف، کَتَف، کَتَف.

که تان

ل: والّا. [پارچه‌ی ناسکی میژره.]

ف: شار، شَرَب، شکوب، کَتان، زیر، دستار.

(پارچه‌ی نازکی عمامه)

ع: شَرِیع، مَنذیل.

که تان

[ل: گیای کتان.]

ف: کَتان. (علف کتان)

ع: کَتان.

وینه

که تو کلفت

ل: ک: تیسَترِیاگ، زهلام، زل. [نستور، زبهلاح]

ف: گنده، فربه، سترگ، درشت، ستنه، لَمَتر،
لَنَبر، لَنَبک، تهمتن، تَنومند، تَناور، لُکوُیک،
کُتو کُلفت، چاغ.

ع: ضَخیم، لَحیم، سَمین، قَطور، بَدین، فِیلَم ...

که توون

ل: که مدن. [تنانی درِیزی سر به نهلقه یا قولپدار].

ف: جَلیز، جَلبیز، جَلویز، کَمَند.

ع: وَمَق، مَقود.

که ت

[ل: دهری ناردی نانوا.]

ف: کته. [جای آرد خبازان]

ع: موضع السویق.

که نه

ل: وشکه پلار. [پلاریک که له گنل لیتاندا روتی تیناکریت].

ف: کته، بته، بده، خُشکه، خشکه پلو.

ع: کَته.

که نه چلاو

ل: وشکه پلار، که ته. [پلاریک که له گنل لیتاندا روتی

تیناکریت].

ف: کته، بته، بده، خُشکه، خشکه چلو.

ع: ...

که نه ن

ل: که له پچه. [(بستنی دست و پی یا بستنی هردرد

دست له پشتوه).]

ف: کتن. (بستن دست و پا، یا بستن هر دو

دست از پشت)

ع: قُفس، قُفس.

که تیبه

ل: که مده، که ناره. یادگار، یادگاری. [نوسراو. بیردهری

روک: نوسراوی سر بود یا خشت.].

ف: کمر بند، گردن بند، پاوند. نگار، نگاشته،
یادگار، یادگاری. (نوشته بر سنگ یا آجر مثلاً)

ع: کَتیبَة، کَتَابَة. تَذکِرَة.

که تیر

ل: شه غره، شه غره، شه غره کیش. [نامرازیکی دارینه

باره گیای دهخنه سر و له باره بری دهین].

ف: شغره، شغره کش.

ع: مَرِیغَة، مِشخَرَة.

وینده: شغره کیش

که تیره

ل: جدوی. [شیری هندی روک].

ف: کتیرا، کتیره.

ع: صِیغ، نُکَعَة، صِیغُ القَتَاد، کَثِیرَا.

که ت

ل: چفت، گیر، لار، ناراس. [چوت خوار]

ف: کُج، کُژ، خَم، خَهل، خَهلَة، خوهل، خوهله،

کَبوس، ناراست.

ع: اَعُوْج، مُعُوْج.

که ت

ل: شهفتور، کل. [خوار برار، لاولا، قیراق]

ف: کج، اُریب، وریب. چلیبا.

ع: مُحَرَف، مُنَحَرَف، مُوَرَب، مُنَوَرَب.

که ج روین

ل: چدف ت روین. [لری لادان]

ف: کج رفتن، کج روی.

ع: ضَلال، ضَلالَة، اِنحِرَاف.

که چهن

ل: سرگه نیگ. [کسینک که سری قژی پیته نماره].

ف: کَل، تَر، چُسَنَگ، خُشَنَگ، کَچَل، سَرْمَل.

ع: اَقَرَع. (قَرعاء)

که چه له

[ل: بِيچموري بالنده که تووکه مرداره دموړنيت و تازه پير

دورد کاتره.]

ف: کَچله، سيخ پَر. (جوجه ای که پر بچگيش

ريخته شده تازه پر درآورده باشد.)

ع: ...

که چه لی

[ل: بِي تَرِي]

ف: کچلی، کلی.

ع: قَرَع.

که چه ويه چه

ل: مَنال، زارووه. [خارخيزان، مالمندان]

ف: بچه، فرزند، پور، نوه.

ع: اولاد، اَحفاد، عَائِلَة.

که چی

ل: چه نتي، گپړی. [چپوتی، خورای]

ف: کَچي، کَجی، خَهْلَگي، خوهلگی. خَمیدگی،

چَمیدگی.

ع: اَوَد، عَوَج، اِعوجاج.

که ر

ل: نولاخ، گویدرژ. [بارمېری زېږېدېکمر.]

ف: خر، الاغ، درازگوش.

ع: حِمَار، عِلج، عَیر.

که ر

ل: بکمر. (تسه کمر، فرمانکمر) [پاشگریکه، (نیشانی

ناری بکمر و به تنیا به کار ناهینریت.)]

ف: کَننده، هَریس. (علامت فاعل است و تنها

استعمال نمی شود.)

ع: ا.

که ر

ل: که ریل، نه ژنه وا. [گوي کپ.]

ف: کَر، شوا، نَشَنوا، ناشَنوا، کَلیاوه.

ع: اَطروش، اَطَرش، اَصَم، اَصَلخ.

که راخ ← که نر

که راهت

ل: پدروچ، که س نه کردگ. [درونا: کاری به کس نه کراو

که له نولیا دموړنيتره.]

ف: فَر جود.

ع: کَرَامَة، مُعْجَزَة، اِعْجَاز، خَرَق عَادَة.

که راهت

ل: گدروبی. [شانوشکړ]

ف: بزړگی.

ع: کَرَامَة، عَزَة، عَظْمَة.

که راوکوشا

ل: کړوکاش. کړوکاشکمر. [هېرل دان، هېرل دمر (تیکوشان.

تیکوشمر)]

ف: کارا و کوشا، کار و کوشش. (کوشش.

کوشش کننده)

ع: سَعِي وَ عَمَل. سَاعِي وَ فَعَال.

که راوی

ل: کوشندر. [گیاه کی درکاربه.]

ف: کُشندر، خوشاروزه.

ع: ...

که ربه سه

ل: رُوخبارپه رُس. [جزره مارمیلیک که رنگی ده گوزیت.]

ف: گَرپاسو، چلپاسه، گَرَفَش، آفتاب پرست.

ع: حَرِباء.

وینه

که رت

ك: باور. (بهین دور تالاهه) [بارس (بهرزایی نیزان دور
باخچه) یا دور پارچه زوی که لهیه کیان جیا ده کاتوره.]
ع: کورت، کرد، کُرد، کُره، پُلوان. (بلندی بین دو
باغچه)
ع: کُرد.
وینه ← باور (۲)
کهرتینه

ك: دوا دهس. [(دواین دهس له گزهری بازیدا.)]
ف: پسادست، دست پسین. (آخرین دست در
جوراب بازی)
ع: الدَّسْتُ الْآخِرُ. (فِي الْفِئَالِ)
کهرتنه
ك: که کره. [بهری گیایه که له خیار دهچیت و زۆر تاله.]
ف: کُرتَر، کُرتَره.
ع: قِثَاءُ الْحِمَارِ.
کهرتنه شی
[ك: درکیکی خپه که له کنگر دهووت.]
ف: کنگرخر، گل کنگر. (خاری است مدور که از

کنگر می روید.)
ع: شِكَاعِي.
وینه
کهرتینه
ك: کاکله مورشان. [داری جالتازکه.]
ف: کُره، کُری، کُرتَنه، کُرتینه، تَنَسْتَه، اَنَفَسْت،
اَبَر کاکیا.

ع: نَسِجُ الْعَنْكَبُوتِ.
کهر چهرمگ

ك: بهنهری. [جۆره کهریکی سپیه.]
ف: کوژه، بندری، خرسفید.
ع: اَقْمَر.

کهرد

ك: تالاهه، باخچه. [تهلانه: تمختزهری بز چاندن.]
ف: مَرَز، باغچه.
ع: مَسْكَب، دَبْرَه.
کهرد

[ك: (جۆره همرزینیکه.)]

ف: کیخُرس. (قسمتی از ارزن است.)

ع: مُجَاج.

کهرسهر

ك: مەرزێخ، قۆزقۆره. [(مزارعی گهری ناوه لکۆلراو)
که له کاتی سورپانهویدا بزهری دیت.]
ف: گردنا. (فرفروک بزهری پوک)

ع: مَزْرِيح.

وینه

کهرسهر

[ك: (جۆره مرایه که وەك کەر دسهرنیت.)]

ف: خرصدا. (نوعی است از مرغابی که مثل خر
صدا می کند.)

ع: حَذَفَه.

کهرشین

[ك: (سیدی درزین.)]

ف: خَرَجَسْتَه، خردرگله، خَرَشِين. (سید

دروغی)

ع: مُتْسِيْد.

که رکۆز

ك: ژاله. [لوپوك: دره ختیكه.]

ف: شَرَنگ، خَرَزهره.

ع: دَفْلِي، حَبَن، قَطْف، سَمُ الْحِمَارِ، خَرَزهرج.

که رکۆل

ك: هۆلی، هۆلیکه. [جاش]

ف: کُره خر.

ع: تۆلَب، جَحش.

کهرکۆژ

[ک: گیاهی کی بناریانگه.]

ف: علفی است معروف.

ع: ...

کهرکەوش ← کالۆش

کهرکە ← مامەر [دوشه‌یه‌کی گۆزانیه.] [گورانی است.]

کهرکەده‌نک

[ک: کهرگدن]

ف: کُرگ، کُرگدان، آنبیل.

ع: خَریش، مَرَمیس، مَرَمیس، کَرکند، کَرکدن، وَحید

القرن.

وینه

کهرکەس

ک: دال. [دالاش: داله‌کهرخۆزه (له ره‌گزی داله به‌لام)]

ف: کَرگس، لاشخور. (از جنس عقاب است اما

دنی. الطبع است.)

ع: نَسر، اُنوق، عَنس.

وینه

کهرۆ ← کاکله مەوشان

کهره‌یه‌ی

ک: که‌شوفش، ناروتار. [شانوشکۆز «کهره‌یه‌ی» له عمره‌یدا

به مانای «شیر کردن و هه‌لاتن»، به‌لام له فارسیدا به مانای

شانوشکۆیه.)]

ف: کروفز، آبوتاب. (در عربی به معنی جنگ و

گریز است در فارسی به معنی آبوتاب.)

ع: کَر و فَر، شان و شوکە.

کهره

[ک: رۆنی قازته‌کراو.]

ف: کهره.

ع: سَمَن، ژَید، مَسکە، مَهِید.

کهره

ک: نۆلاخه. [کهره‌که (کهر له‌گمل «ه» ی نیشانی

ناسراوایه.)]

ف: خره، الاغه. («کهر» با های عهد)

ع: اَلحِمار.

کهره

[ک: شیر و فرۆ ده‌خنه سر ناگر وه‌کور پنیڕ دهبیسیت.)]

ف: کُره. (شیر با ژک روی آتش می‌گذارند مانند

پنیڕ بسته شود.)

ع: خاش.

کهره

ک: کهرۆسه. [کهره‌که («کهر» له‌گمل «ه» ی نیشانی

ناسراوایه.)]

ع: کُره، کلیاوه. (با های عهد)

ع: اَلأَصَم، اَلأَصْلَح، aَطروش.

کهره‌پۆ

ک: کهره‌پوه، لوخ. [بهری روه‌کیکه خۆی له قامیش ده‌چیت

و بهره‌کی له وردپه‌ممو. (به عربی به «لُوح» ده‌لین:

«قَصَب»، کهره‌پۆ به‌ری لۆخه که به دست شی ده‌کنه‌وه و

له‌گمل هه‌یری خۆلعمیش و قسلا‌ردا تینکه‌لی ده‌کن.)]

ف: بَلاج، گۆلان، هیرون، لوی، لوخ، لُخ، کُخ، کوخ.

(لوخ را به عربی قَصَب گویند، «کهره‌پۆ» ثمر لوخ

است که با دست شیت کرده و با ساروج مخلوط

می‌کنند.)

ع: ثَمَرُ الحَلَفاء، ثَمَرُ القَصَب.

کهره‌پوه ← کهره‌پۆ

کهره‌ت

ک: ک‌شه، جار، واره. [پا]

ف: بار، وار، واره.

ع: کَرَّة، مَرَّة، تارَّة، دافعة.

کهره‌جی

ک: دسه‌کشتی، قایخ. [لوتکه به‌لم]

ف: سَنَنک، کَرَجی، دسته‌کشی.

ع: زورق، قارب، شختور، قُفَّة، فُلُوکَة.

وینه ← دسه‌کشتی

کهره‌سپ

[ک: کهره‌وس، کهره‌وز]

ف: کَرَفَس ...

ع: کَرَفَس ...

وینه ← کهره‌وس

کهره‌شیل ← کله‌شیر

کهره‌ک

ک: قاپوت، فهره‌جی. [فهره‌جی، کپنک]

ف: کَپَنک، بَغْتاق، بَغْلَتاق، لُباچه.

ع: لُبَادَة.

وینه ← فهره‌جی

کهره‌کیفه

ک: کهره‌ول، پدزمینه. [کهره (تورژالیک) سوز، لسه‌ر نان

و شتی تیر پیدادیت].

ف: کَرِه، بوزک، بوز، کَپک. (بلخی است سبز

رنگ روی نان و چیزهای نمناک می‌نشینند.)

ع: نَمَس. حَشَن، قَم، کَرَج.

کهره‌کیفه

ک: پدزمینه. [تیمیکه لسه‌ر کاکلی بسته و گویز و بادام

دنیشت و تال و توند و خرابی ده‌کات].

ف: اور، اُرغ. (کَره‌ای که روی مغز پسته و گردو

و بادام می‌نشینند و آن را تلخ و تند و فاسد

می‌کند.)

ع: حَمَت، حَشَن، قَنَمَة، حَنَحَة.

کهره‌کیتی

ک: گوز. [کهره‌کیزی خمرگوز]

ف: گور، خرگور.

ع: فَرَاء، عَیر.

وینه ← گوز

کهره‌لیاس

ک: هه‌لاله‌جی، هه‌لاله‌کمر، جارچی. [راگه‌ینسر به‌دنگی

بهرز، قارکمر]

ف: جارچی، جارکش.

ع: مُنَادِی، هَاتِف، صَارَخ، نَاشِد، نَشَاد.

کهره‌م

ک: به‌خشس، دسه‌نه، به‌خشین. [دانی بی‌قهره‌بور.]

ف: دهش، داشاد، داشاب، داشَن، دادن، بَخَشش.

ع: کَرَم، جُود، بَذل، مُوَال، عَطَاء.

کهره‌نا

ک: بوزیه. [جزره شه‌پوریکه.]

ف: کَرْنای، کَرْنَا، خَرْنای، نای، نای رویین.

ع: بوق.

وینه

کهره‌واله

ک: هه‌رویره. [بالداریکه. (تورک پیسی ده‌لین:

«بلدرچین».)]

ف: کَرُک، کَراک، کَرَجَفو، وَشَم، وَتَک، وَرَدِه،

وَرِدِیج، وَرَتِیج، وَتَچ، بَوَدَنه. (ترک «بلدرچین»

گوید.)

ع: سُمَانِی، سُمَانَه، فَرِی. Calle.

وینه

کهره‌وس

ل: کهرهوس. [کهرهوز]

ف: کَرَفَس، کَرَسَف.

ع: کَرَفَس.

وینه ← کهرهوس

کهرهول ← کهره کیفه

کهرهوهس

ل: کهرهوس، کهرسپ. [کهرهوز]

ف: کَرَفَس، کَرَسَف، کَرَسَب، کَرَسَب، سَرَد،

أجمود.

ع: ثواجیل، کَرَفَس.

وینه

کهرهوهنگوین

[ل: خواردنیکه.]

ف: کره و انگبین.

ع: طرم، سَمَن وَ عَسَل.

کهری

ل: نهژنهوایی، بی‌گوینچه‌یی. [گوی کپی، نیستن]

ف: کری، شوایی، نَشَنَوایی، ناشنواایی.

ع: صَمَم، صَلَح، طَرَش، وَقَر.

کهریل

ل: کهریله، کهر، بی‌گوینچه، [گوی کپ، گوی‌پراو]

ف: کَر، نَشَنَوَا، بی‌گوش، گوش‌بریده.

ع: أَطَرَش، أَطَرُوش، أَصَم، لَايَسْمَع.

کهریله ← کهریل

کهر

ل: گروړك. [هرزشمی خاری خراپ.]

ف: کَر، کَج، قَر، بَنِيک، کُماله. (ابریشم خام

نامرغوب)

ع: قَر.

کهر

ل: کز، کَش، کینف، هَرد، هَردهبان. [چیا]

ف: کوه.

ع: طَوْد، جَبَل.

کهاوه

ل: هه‌رده. [سه‌یوانی له ته‌خته دروست‌کراو که له باره‌بر

ده‌نریت و ده‌پنه ناری.]

ف: کَزَاوه، کَزَابِه، کَزَاوه، کَزَابِه، کَزَاوه، کَزَابِه،

قَزَاوه، قَزَابِه، قَزَاوه، قَزَابِه، کَجَاوه، کَجَابِه، کَجَوِه،

کَجَبِه.

ع: مَحْمِل، طَعِيْنَة، هَوْدَج، فَوْدَج.

وینه

کهرولک ← عیرقوننیمسا

کهره ← قولنکهای فیله‌وان

کهرهل

ل: کهژین، چاربرش. (چارکهژان) [سیاچم]

ف: سیاه‌چشم، سیه‌چشم.

ع: أَحْوَر.

کهریکه‌ران

ل: کهژوان. [شاخه‌رانگل (ناری دینه‌کیشه له نارچی ...]

سندا.)]

ف: کوه‌روان، کوه‌گردان، کوه‌گردها. (اسم دهی

هم هست در محال ... سندن‌ج)

ع: جَبَلْيُون.

کهرس

ل: ... نه‌فر. [مرژ. نفر.]

ف: کس، مردم، نَفَر.

ع: شَخْص، نَفَر.

کهرس

ل: خویش، وابه‌سه. (که‌سوکار) [خرم]

ف: خویش، خویشاوند، اوبس، پیوند، پیوسته،

خاندان.

ع: قَوْم، قَبِيلَة، قَرِيب، عَصَبَة، عَشِيرَة، طَائِفَة.

که سات

ل: که ساس، که ساد، خدفتگ، بی بره، به سیاک، برهوی نیه.

[بی رواج]

ف: مَنَدَک، مَنَدَه، نازوا، بی رواج.

ع: کاسد، خاٹس، غار، کَساد، غرار، مُقارَة، تَناعُس.

که ساج-که سات**که سات**

ل: چه دلی. [یسی]

ف: وژن، پلشتی، پلیدی.

ع: کُثافَة، نَجاسَة.

که سب

ل: کم، پیشه، کار. [پیشه کاسبی]

ف: وُرزه، پیشه، کار، اَلْفِیدَن، اَلْفَحَتَن، اَلْفَعَدَن،

اَلْفَنجیدَن.

ع: کَسَب، رِقَاحَة، حِرْفَة، صَنَعَة.

که س تر

ل: که سی تر، نه فرهی تر، سیه مین. [نروی دی کسی

سیتیم، سیتیم کس]

ف: دیگر، دیگری، کس دیگر، نفر دیگر، سوم،

نفر سوم.

ع: آخَر، غَائِب، شَخْصٌ آخَر، ثَالِث.

که سر

ل: کم، ورده، کهل، پهل. [ناتواو، ناتواوی]

ف: کم، کمبود، خورده.

ع: کَسَر، نَقْص، نَاقِص.

که سر

ل: شکیان، خوارم هاتن. [داشکان (ره)، داشکانی (نرخ)]

ف: شکست، پایین آمدن. (پایین آمدن نرخ)

مثلاً:

ع: کَسَر، رُخْص، نُزُول.

که سات

ل: سوز. [رنگی گیا. (رشدیدی کرماجیه)]

ف: سبز. (کرماجی است).

ع: أَخْضَر.

که سکون

ل: کاری، کوشنه. تیژ. [کوژر. تیژ، توند]

ف: کاری، کشنده، بیمناک. تیز، بُرَنده.

ع: مُهْلِك، مُزْعِف، قَاتِل. حَاد.

که سه

[ل: جَزْئِک کولیره چهره یه.]

ف: کَسْمه، نان روغنی.

ع: کَسْمِی، کَسْم، خُبْز الطابون.

که سه

[ل: نِیسقانی زیاده لوتی نِسپ.]

ف: کَسْمه. (استخوان زیاده بینی اسپ)

ع: ...

که سی نه دار

ل: نایافت. [نایاب]

ف: کَس ندار، نایاب، تَنسُج، تَنسُوق، طَرَفه.

ع: عَزِیز، نَفِیس، نادر، لَا یُوجَد.

که سی نه کرنگ

ل: په رجو. [دورنسا، مَجزاته کاری به کس نه کراو.]

ف: فَرَجود.

ع: مُعْجَزَة، کَرَامَة، خَرَق عَادَة.

که سوکار

ل: کهس، خویش. [خزموخویش]

ف: کَس، کَسان، اوبسان، خویشان، پیوندان،

خویشاوندان.

ع: غاشیة، ابانة. اقارب، عصبات، اقوام...

کەسەبە

ك: كسكارگەل، پيشەرەگەل. [پيشەرەران، كاسبكاران]

ف: پيشەوران، ألفانيان، آهەوخوشی.

ع: كسبة، أصناف، مُحترفة.

كەسەبە

ك: چەپەل. [پیس]

ف: وژن، پلشت، پلید.

ع: نجس، قذر.

كەسەبە

ك: چەپەل. سفت. [پیس. چر]

ف: پلشت، پلید، ناپاک، ناویژه. سفت، چگال.

ع: كثيف، وخيم، وخم، مُترام.

كەش

ك: بەخەل. (بەكەش) [باخل]

ف: كَش، بَقْل.

ع: ابط.

كەش

ك: كزر. [پتر (زەری نیووشك) كە بۆ كیلان دەشت].

ف: هفت. (زمین نیمەخشك كە قایل شخم بریدن باشد.)

ع: نُشيف، قَابِلُ الْحَرث.

كەش

ك: كەژ، كۆ، كیف. [كنو، چیا]

ف: كوه.

ع: جَبَل، طُور، طُود.

كەش

[ك: كەیران: هسارەبە كە لە كۆمەڵی وژدا.]

ف: کیوان.

ع: رُحَل.

كەشو

[ك: چەكەبە (وەك: چەكەبە مێز).]

ف: كَشُو. (كَشُو مێز مثلاً.)

ع: كَشَفَة.

كەشتی

ك: پاپۆز، گەمی. [گەمبە]

ف: كَشْتی، سال، ناو، تا، جُنگ، گُلَبَت، سُماری.

زَنْبَری.

ع: سَفِينَة، جَارِيَة، جِهَان، فُلَك.

كەشتی جەنگی

ك: زَرَبَش. [كشتی ناسینی شەر.]

ف: كشتی جنگی، كشتی زره‌پوش.

ع: بَارِجَة، طَرَادَة، مُدْرَعَة، شَانِنَة، حَرَاقَة.

وینه

كەشتیە

[ك: ئسكۆ (كوچكى گوروى دارىنى دسك درۆ).]

ف: چم، كَفچە. (قاشق بزرگ چوبى دسته بلند)

ع: مَذْنَب.

كەشتیە سەرە

[ك: كەچكەرلە (بەچكەرلە) كە لە پىستی سارايدايە سەر ولاشی خەر و كلکی باريلە پاشان پىستەكمى دەرەكيت و

قريزكى لى ديتە دەرەه.]

ف: كَفچيليز، كَفچيليزك (بچه وزغ كه در غلاف

است سر و تنه‌ى گردى دارد و دُمى باريك، كه

بعد تركيده وزغ از آن غلاف بيرون مى آيد.)

ع: دُعْبَل، دُعْموص.

كەشتیوان

ك: خەفتان، ناخوا. [پاپۆزەران]

ف: راموز، ناخدا، كشتیبان.

ع: سَفَا، مَلَّاح، فَلَاح، نَوْتی، قَفْتان، قَبْتان.

کشتی‌وانی

ل: پای‌زیرانی، کشتی لیغورین [

ف: راموزی، کشتی‌بانی، کشتی‌رانی.

ع: ملاحه.

کشت

ل: یان. [دەرکوونی هندی نهینی بز ئه‌لیای خودا. (برای

«کرامت».)]

ف: واژن، فُرتاب، هوش، یان. (برادر کرامت)

ع: کشف، مُشاهدَة.

کشت

ل: دەر‌خستن، په‌یدا‌کردن، رۆشنه‌و‌کردن، ناشکرا‌کردن،

هه‌له‌باردن. رۆشن، ناشکار، په‌یدا. [خستنه‌بو. ناشکرا،

به‌رچار]

ف: هوی‌دا‌کردن، پیدا‌کردن، آشکار‌کردن،

روشن‌کردن. هوی‌دا، پیدا، روشن، آشکار.

ع: کشف. واضح، لایح.

کشت

ل: سیریزی به تهری گوش‌رای وشکوه‌کراو. [

ف: کَشک، کَنج، تَرَف، کَتَخ، کَتَغ، کَنخ، پینو،

پینوک، تیکوز.

ع: کرین، أَقَط، غَبِیْثَة.

که‌شک‌سوور

ل: سور و سپی. دور‌رنگ [

ف: پَرۆز، سرخ و سفید، دورنگ.

ع: نوئین.

که‌شکول

ل: قابل‌و‌خی میوه‌که دهریش له شانیان ده‌کرد. [

ف: کَشکول، کَچکول، خَچکول.

ع: رُشْبَة، مَدْعَة، کَشکول.

وینه

که‌شکول

ل: به‌یاز. [دەفتەری دەست‌و‌وسی بیرووری و شیعر.]

ف: کَشکول، جُنْگ.

ع: وَضِیْعَة، کُنَاشَة، مَجْمُوعَة، بَیاض.

که‌شکول

ل: قەدەح. [دە‌فرێکی فەخ‌فۆره.]

ف: کَشکول، رِیغال، قَدَح.

ع: قَدَح.

وینه

که‌شکه‌ره‌شه ← قه‌ره‌قوروه‌وت

که‌شکه‌زانی

ل: کلاره‌ی زرانی، کاسه‌ی زرانی. [کلاره‌ی نۆزۆ]

ف: گردنا، کاسه‌ی زانو، استخوان سر زانو.

ع: رَضْفَة، داغِصَة، ثَفَاحَة.

که‌شکه‌شان

ل: کاکه‌شان. [کادز، کاکشان]

ف: کَه‌کش‌شان، کاهنگان، پالاهنگ، آسمان‌دَره.

ع: مَجْرَة.

که‌شکه‌ک

ل: حە‌لیم. [هە‌رسە (چێشتی گە‌فە‌کو‌تر‌او و گوشت).]

ف: ریس، هَلیم.

ع: هَریسَة.

که‌شکین

ل: چێشتی کَشکان. [

ف: کَشکبا، تَرَفبا، کَتَخبا، کَنج‌با، پینوبا، کَشک‌وا،

آش‌کَشک.

ع: غَبِیْثَة، مَاقُوط.

که‌شما‌که‌ش

ل: کیش‌اکیش، کیشه، گیره‌کیشه. [نا‌کۆ‌کی]

ف: کَش‌مَکَش، کَش‌اکَش، کَش‌وا‌کَش.

ع: تَمَاد، تَمَدَد، تَمَاطَل، تَسَوَف، اِخْتِلَاف، تَنَازُع.

کهشوتووش

ك: شهفتور. [خوارپارو، لاولا]

ف: اُریو، اُریب، وُریب، اُریف.

ع: مُحَرَّف، مُوَرَّب.

کهشوفش

ك: نینجه، فینجه، گِرَوفی، لاره‌لده‌جه. [ناز و ندا]

ف: كَش و فَش، گَرشمه و خَرام.

ع: تَرَمیو، تَغَلُج، كَعْتَرَة. تَبَخْتَر، تَعَاظَم، طَمَطَرَاق، كَرَوَقَر.

کهشوفنگ

[ك: دوروبر]

ف: كَش و فَش، بَغَل و دُم.

ع: اطراف، حَوَالِی.

کهشه

ك: جار، گل. [كپرته را]

ف: پار.

ع: كَرَّة، مَرَّة، دَفْعَة، مَرْتَبَة.

کهشه

ك: خَشت. [خشتيك كه نیشانی كپرته بز نمونه:

«IIII» راته پینج جار.]

ف: كَشه، خَشت. (خطی كه نشانه‌ی دفعه است.

IIII پنج مرتبه)

ع: خَط.

کهشه

ك: كِشه. (~) [نیشانی هلكشاروونی پیت.]

ف: كَشه. (~)

ع: مَد. (~)

کهش هانن

ك: كَزَر و یوون. [پنر یوونوه (كزر یوونوهی زوی كه بز

كیلان بشیت.)]

ف: كَش آمدن. (شیار آمدن زمین)

ع: اِنْتِشَاف، قَابِلِیَّةُ الْحَرث.

کهشمیده

ك: زیله، شه‌پلاخه. [زلله شه‌یزله]

ف: كَشیده، سیلی، سَلَه.

ع: سَلَفَة، صَفْعَة.

کهشمیده

ك: بولون، دزئو، رسا. [پراپری، بلند، داگر]

ف: كَشیده، بلند، رسا، دراز.

ع: رَفِیع، طَویل، رَشِیق.

کهشمیده

ك: ره‌شتی، كِش‌شِفاف. [ره‌شتی، مشکی (ده‌سالی

موریشمینی دوری كلاه).]

ف: رَش‌شتی، كَش‌شِفاف. (دستمال ابریشمی دور

كلاه)

ع: رَش‌شتی.

کهشیش

ك: قه‌شه. [پیش‌وای ثابینی مسیحیه‌كان.]

ف: كَشیش. (آخوند مسیحیها)

ع: قَسِیس.

کهعب

ك: ریشه‌ی سیهم. [ره‌گی سیهم (بز نمونه: ره‌گی سیهمی

۱۲۵ ده‌کاته ۱.۵)]

ف: ریشه‌ی سوم. (مثلاً کعب «۱۲۵»، «۵» است.)

ع: كَعْب.

کهعبه

ك: چواربالور، چوارگوشه. [شمشالور]

ف: چهار پهلو، چهار گوشه.

ع: كَعْبَة.

کهعبه

لک: کابه. [مالی خودا.]

ف: آباد، کعبه.

ع: کعبه، مَکَّة، قِبْلَة.

کهفتن

[لک: نمر شته سپیدی له سابرون و تایت و ... پیددا ده بیت.

(وړک: کهنی سابرون.)]

ف: کَف، کَفک. (کَف سابرون مثلاً.)

ع: رَغَوَه، جُفَالَة، ثُمَالَة، کَفَخَة، زَبَد. عَفَوَة، عَفَوَة،

عَفَاوَه، عَفَاوَة، رُوَال، غُثَاء.

کهفتن

لک: له پ، نار له پ، له واسه. [(لمپی دست. ژیر پی)]

ف: هَبْک، کَبْک. (کف دست یا کف پا)

ع: کَف.

وینه—پاڼه، ننگوست

کهفاره ت

لک: نه دامده، نه دامست، نه گېست، مسپروت. [نامده،

شورمی]

ف: نامد، اکبری.

ع: ادباري، نَکَبَة، مُصِيبَة.

کهفاره ت

لک: پاسا، پاساکر. [تولای تاران. (داپوشمري گوناها.)]

ف: پوشنده. (پوشنده ی گناه)

ع: کَفَّارَة، اِسْتَارَة.

کهفلف

لک: رها، رسایی. رَوَزی. [پراوپی. پی بژیو (روزی پراوپی که

نه زیاد بیت و نه کم.)]

ف: کَفاف، تورتیز، رسا، بسا. رسایی، بسایی.

(روزی رسا که نه زیاد باشد نه کم)

ع: کَفاف، کُفیه، کَفایَة.

کهفتن

لک: تهرقه تده. [تپلی سر.]

ف: هَبْاک، فَزاک، چکاه، چکاد، چکاده، کاچک،

تارک، تارک سر، کله ی سر.

ع: فَرَق، قَحَف، رَغَامَة، قُمَة، قُمَة الرَاس.

کهفاله ت—زَه مانه ت

کهف پا

لک: له پان، له واسه. [بنی پی.]

ف: کف پا، شکم پا.

ع: اَحْمَص، اَحْمَصُ الْقَدَم.

کهفتار—کهفتار

کهفتن

لک: گلیان، داریانه وه. [کوتن، گلان، دارانه وه]

ف: سکوخ، اَشکوخ، شکوه، چوخ، شکوخیدن،

اَشکوخیدن، شکوهیدن، شَخیدن، چوخیدن،

افتادن، به سردر آمدن، سکندری خوردن، ازپای

در آمدن.

ع: سَقُوط، وَقُوع، لَبَط، اِنصِرَاع، اِکباب، اِنکفَات.

کهفتن

لک: وه زین، هه لَهاتن، ده مین، به زین. (خوړکهفتن

مانگ کهفتن) [هه لاتن]

ف: بر آمدن، دمیدن، تابیدن.

ع: طُلُوع، ظُهور.

کهفتن

لک: لیکهفتن. [لینکدان بهرکوتن، لینکوتن]

ف: کوس، کوست، آسیب، کوستن، نَستزدن،

تَنه زدن، پهلوزدن، دوزدن، به هم خوردن.

ع: لَطْمَة، صَدْمَة، کَبَّة، ثَصَادُم، ثَماس.

کهفتن

[لک: کوتن، سرداژندن (وړک: کوتن به سر کتیندا.)]

ف: افتادن. (بر روی کتاب مثلاً.)

ع: انکباب.
کەفتن

ل: پێتکەفتن. (پێ ئەکەفی). [لێهاتن، لێ جوان بوون]
ف: آمدن. (بە او میاد).

ع: شُبُوب، تَأَثِّي، تَوَافُق، مُوَافَقَة.
کەفتن

ل: کەفتنەوه، بێزبان، هەلکەفتن. [بێزبان لێبرچاو کەوتن]
ف: وُرافتادن، ازچشم‌افتادن.

ع: نَفَرَة، اسْتِكْرَاه، اسْتِقْرَاز.
کەفتن هه لسان

ل: تەپوکۆ. [تەپوتل، کەوتن و هەستانهوه]
ف: افتان و خیزان.

ع: تَرَمِيؤ، تَسَاقُط، قَرْلان.
کەفتنه دل

ل: لێزبان. [کەوتنه دل، بۆ هاتن، سروش]
ف: دردل‌افتادن.

ع: وَحِي، الْهَام.
کەفتنه وه

ل: بێزبان، هەلکەفتن. [بێزبان لێبرچاو کەوتن]
ف: وُرافتادن، ازچشم‌افتادن.

ع: نَفَرَة، اسْتِكْرَاه، اسْتِقْرَاز.
کەفتنه

ل: کەفتگ. [کەوترو]
ف: افتاده.

ع: مَصْرُوع، سَاقُط، ذَلِيل، عاجز.
کەفتنه یی

ل: یار سەرەمی. [کەوتەیی (گرانەتا)]
ف: تەب‌هەر، تەب‌پێوستە. (تەب‌لازم)

ع: مُطَبَقَة.
کەف‌چەرانی

ل: کەف‌پێرانی. [کەف‌پێراندن (بە هۆی توروی یی یا

قەسەکردنی زۆرەوه).]

ف: کەف‌پێراندن. (بە سبب غضب یا زیاد گفتن)

ع: ازباد، تَزَيُّد، تَزْيِيْب، تَزْيِيْب.
کەف دەریا

[ل: کەفی زەریا (شتێکی سپیه له ئینسانی پرتوکار
دەچیت).]

ف: کەف دەریا. (چیزی است سفیدرنگ شبیه به
استخوان پوسیده).

ع: زَيْدُ الْبَحْرِ.
کەف دەری

[ل: ناولپ]

ف: خَو، هَتَب، کَف دست.

ع: كَف، رَاحَة، فُحَاخَة.
وینە ← نەنگوس

کەف دەم

[ل: کەفی سەر لێوی مەژۆی زۆرتووێه یا زۆر قەسەکەر].
ف: بَقَج، کَف دهن.

ع: زَيْبَة، مُجَاج، زَيْد.
کەف‌ولیه هه‌وود

ل: کۆچلەقەر، مۆمیایی کینی. [قیرتاو، ناسفالت]

ف: مومیایی کوهی.

ع: قَفَر الْيَهُود، أَبوطامون.
کەفسول

ل: کەفسول. [هەر داپۆشەریک کە شتیکی له خۆ گرتووه،
وەک: پزەدان وێلاش].

ف: کَپْسُول، کَفسول.

ع: غِرْس.
کەف‌کردن

[ل: کەف‌دەکردن. کەف‌چەراندن]

ف: کَف‌کردن.

ع: ازباد، تَزَيُّد...

كەك

ك: كىچ. [قىچ: مېروپەكە. (رەشەيدەكى ھورامىيە).]

ف: كك. (اورامىيە).]

ع: بۇرغۇش.

كەكرە

ك: كەرتەپ. [(جۆرە خەيارچەسەرتكى زۆر زۆر تالە).]

ف: موچە، كۆتەر، كۆتەر، خىيار دىشتى. (نوعى

است از خىيار شىزىر كە بى اندازە تلخ است.)

ع: قِثَاءُ الْبَرِّ، قِثَاءُ الْحِمَارِ.

كەكلى

ك: كەر. [زۆر، كەك- (رەشەيدەكى ھورامىيە. تورك

«كەكلىك» پىدەلەين.)]

ف: كىك. (اورامىيە). ترك «ككلىك» گويد.)

ع: قىچ.

وئە-كەو

كەل

ك: پەل، لەت، كۆت، شىكىياگ. [ئاتمۇر، شكار]

ف: شىكىستە.

ع: ناقص، مُنْكَسِر، كَسِر.

كەل

ك: كار، كەلك، فرمان، نیاز. (كەلوکار، بەكەل نىيە.)

[نیش. پىداۋىستى، ناتاجى]

ف: كار، فرمان.

ع: شغل. أمر، مرام، احتياج، حاجة، حوجاء.

كەل

ك: ملە، گەردەنە، كىف. [بستورى كىز. ھورەھا: كىز]

ف: گەردەنە، كۈھ.

ع: عقبە، جَبَل.

كەلارە

[ك: دەرەكە لە سەنئەت دروست دەكرىت بىز زىل

تىكردن.]]

ف: كلارە. (ظرفى از سرگین مى سازند برای

زباله)

ع: ...

وئە

كەك

ك: زوبىن، دىشت. [زەوى، بىابان (دەشتى باير).]

ف: كلاك، زمين، دىشت. (دىشت غېر مزروع)

ع: بَسِيطَةُ أَرْضُ.

كەلاك

ك: لال، لاشە، لاش. [كەلاش، لاکى مرداروۋەبۇر.]

ف: لاشە، لاش.

ع: نَعَش.

كەلام

[ك: گىيى بىسەرىە كدا كرار.]]

ف: درزە. (تودەى علف)

ع: وَثِيعَة.

كەلام

ك: قسە، واتە، گفتمە. [ناخارتىن پەيى]

ف: نولە، گفتمە، گفتمار، سخن، سزوب.

ع: كَلام، قول.

كەلام نەفسى

ك: رىكە، لىرە. [قسەى دەروىن.]

ف: گفتمار دل، نىرنود.

ع: فَجَس، وَجَس، مَسْهَسَاس، حَدِيثُ النَّفْس، كَلام

نَفْسِي.

كەلامەللا

ك: قورعان. [كىتەبى ناسمانى موسولمانان.]

ف: نۇوى، نۇبى، نۇبى، قۇراتىن، كۇراسە،

آسمانی زبان.

ع: کَلَامُ اللَّهِ، فُرْقَان، قُرْآن، کِتَابُ اللَّهِ.

که لانه

[ل: نان پر ده کمن له کسور یا پیاز، بسریه کدا

دهینوشیننموره و لسمر ساجدا ده بیژنن، پاشان ده یغنه نار

رژن و ده یخون.]

ف: کلانه، سَنبُوسَه، (نان را با کَبیر یا پیاز

انباشته، دولا می کنند و روی ساج می پزند،

سپس میان روغن گذاشته می خورند.)

ع: قُطَاب، قُطَابِي، سَنبُوسَة.

که لانه

ل: که لین، خوله که وان، خراوه. [ویرانه (جنگی رماو که

خوشو خالی لید بیژن.]

ف: کَلْجَان، کَنْدَمَنَد. (جای خراب شده که

خاکروبه در آن ریزند.)

ع: دِمْنَة، مَزْلَة، زَلْفَة، خَرَبَة، خَرَابَة، مَنَهْرَة، کُنَاسَة.

که لیه تره

ل: که هد لیت. [قسی بی سمری.]

ف: بیدلا، کلپتره، پرت و پلا.

ع: شَذَر، هَذَر، هُذَاء، لُوی، هَذِیان، شَطَحَات ...

که ل پیمونه مان

ل: که لک پیمونه مان. [له که لک کوبن.]

ف: بیکاره شدن.

ع: ذَنَاعَة، تَعَطُّل، بَطُول.

که ل خستن

ل: که لک خستن. [که ل لیکوبن، ناتاج بوون به کسینک.]

ف: واگذار کردن.

ع: اِرْجَاع، اِفْتِقَار، اِحْتِیاج.

که لانه

[ل: کلدانیه کان (هوزی کلدان و ناشور.)]

ف: کَلْدَه، کَلْدَانِیان. (طایفه ی کلدَه و آشور)

ع: کَلْدَة.

که ل کردن

ل: که پهل کردن، گویچه برین. [گویی قرتانیدن (وله):

که ل کردن (ناژن).]

ف: گوش بریدن. (حیوان مثلاً.)

ع: قَصَب، قَص.

که لاله

ل: که سر. [له نَسْتَر بره بره ژور.]

ف: که له، سر، تاره، تارا.

ع: قَرَق، رَاس، جُمْعَة.

ویننه ← کاسه ی سر

که لاله با

ل: که خوسر. [له خویایی]

ف: که له باد، بادسر، سر کش.

ع: مَقُور، مَقُورَغَر، مُتَكَبِّر.

که لاله بایی

ل: که خوسری. [له خویایی بوون]

ف: که له باد، بادسری، سر کشی، خودسری.

ع: غُرُور، عُجَب، تَكَبُّر.

که لاله چاخ

ل: که سدرزل. [کسینک که سیری له نندازی ناسایی

گوره تره.]

ف: که له گنده، سر گنده.

ع: اَكْبَس، اَرَّاس.

که لاله کردن

ل: که سهره خوار بوون. [سهره بره ژور بوون]

ف: از سر در آمدن، سرازیر شدن.

ع: اِتِّكَاس.

که‌له‌م‌ه‌لق

ک: سـمـرمـه‌قـولات، هـمـه‌گـریان. [بـسـمـر سـمـردا

خـمـه‌لـگـیرانـمـه.]

ف: سـکـندری، کـله‌مـُـلـق.

ع: قـلـبـه، کـبـه، عـثـار، اِنـکـفـات، اِنـقـلاب

که‌له‌یی

[ک: ژـوـری در ژـی پـاډالان.]

ف: آهنگ، کله‌گی. (اتاق دراز پهلوی راهرو)

ع: اَنـج.

که‌له‌یی

ک: تـوـره، نـاـهـشی، تـون، قـوشـقی. [رـقـمـسـتاو]

ف: کله‌ای، آتشی، آتشین‌خو، تندخو.

ع: غـضـبان، مـُـحـتـد، مـُـغـتـاظ، غـصـبـانـی.

که‌له‌یی ← سـمـره‌نـفـاز

که‌ل‌یک‌ه‌فن

[ک: نـاـتـاج‌بـرون (کار کـوتـه لای کـسـیک).]

ف: کار داشتن. (به کسی)

ع: اِـحـتـیـاج، اِـفـتـقـار، اِـرـجـاع.

که‌لوپوور

ک: شـدـنگ، که‌لوپـه‌ل، نه‌سپاو نامـال. [پـیـدا رـیـسـتی

ناومال.]

ف: خـنـور، کاله، کالـا.

ع: مـتـاع، سـلـعه، دَـبـش. اَـثـاثـیـه، اَـثـاثُ‌الـبـیـت.

که‌لوپه‌ل

ک: که‌لوپور، خـر تـویرت. [کـالـا. پـیـدا رـیـسـتی]

ف: بوب، کـاچـار، خـنـور، کاله، کالـا، آخـرمان. اوزار.

ع: نـجـد، دَـبـش، سـلـعه، مـتـاع، اَـثـاثـیـه. اَسـباب.

که‌لوپه‌ل

ک: رـده‌روالـه. [شـپـه‌پـره، رـده‌نـسـاب.]

ف: خـورـد و رـیز، تـیکـه و پـاره.

ع: اَـجـزاء، اَـبـعـاض.

که‌لووک

ک: تـیکـه، گـوشـه. [پـارچـه لـت (وـه: لـتـخـسـت).]

ف: پاره، گـوشـه، تـیزه، تـیکـه. (تـیزه از آجـر مـثـلـاً.)

ع: شـغـیـه.

که‌ل‌هاتن

ک: دـرد خـوارـدن. [بـه‌کـه‌لـلـبـرون، بـه‌کارهـاتن]

ف: دـرد خـورـدن، کار آمدن.

ع: مـلـوچـیه، مـلـاحـیه.

که‌له‌بیزنگ

[ک: نـامـرا زـکی ناگـریـزه.]

ف: گـردـونه. (اَسـباب آتـش‌بـازی اِست.)

ع: دَـوـاره.

وینه

که‌له‌پاچه

[ک: سـر و پـی یا خـوړاکی سـر پـی.]

ف: کـله‌پـا، کـله‌پـاچـه. (کـله و پـاچـه یا آش

کله‌پاچه)

ع: سـلـب، کـرغ.

که‌له‌بچه

ک: بـه‌لـه‌چـک، کـه‌تـن، کـه‌تـبـه‌سـه. [دـه‌سـمـراو]

ف: کـت‌بـسـته.

ع: کـتـب، مـکـتـوف.

که‌له‌رم

[ک: کـه‌لـم: گـیـاه‌کـه.]

ف: کـلـم، کـرـم.

ع: کـُرُـب، مـلـفـوف، قُرُنـیـط، قُـنـیـط.

وینه

که‌له‌رم‌ق‌وم‌ری

ک: قـومـری. [قـمـر نـایـب (جـوړه کـه‌لـرم‌مـیکـه).]

ف: قـمـرید.

ع: قُنْبِيْط، قُرْنَبِيْط.

وینده—دوری

که له قنه

[ک: که له شه کر]

ف: کله قند.

ع: ...

که له ک

ک: که له که. [لته سواتهت.]

ف: کَلک، سُنْپال، سُنْپاله، سُنْفال، سُنْفاله، پاره سنبو.

ع: خَرْف، سُنْفال، شَقَقَة.

که له ک

ک: که له که، گولدان. [دهری گول.]

ف: کَلک، گُلدان.

ع: اَصِيص

وینده—گولدان

که له کلاو

ک: تپه کلاو. [جزره کلاوکی ژنانمیه.]

ف: تپه کلاه.

ع: فَرْقُ العِمَارَة.

وینده—ته پله

که له ک

ک: کاسه کدل. [لته سواتهت.]

ف: کَلک، سُنْپال، سُنْپاله، سُنْفال، سُنْفاله، پاره سنبو.

ع: شَقَقَة، خَرْف، فَخَارَة، اَصِيص، سُنْفال.

که له ک

ک: که له ک، گولدان. [دهری گول.]

ف: کَلک، گُلدان.

ع: اَصِيص.

که له ک

ک: پالو، پراسور، خالیگا. [تنیشت خالیگه]

ف: پهلو، تهیگاه.

ع: جَنْب، حَقْو، خَصْر، خاصره.

که له کدی بهر سهک

[ک: نمر لته سواتهتی خواردنی تیتدا ددهن به سهک.]

ف: یلاق، سَوین.

ع: قَرَوَة، مِیْلَقَة، اَصِيص.

که له کدی بهر مامر

[ک: نمر لته سواتهتی دهیغنه بهر مریشک.]

ف: سَوین.

ع: اَصِيص.

که له ک

ک: بهترف، زامدار، خویناولین. [کولوار، برینار]

ف: زخمدار، خون آلود.

ع: مَجْرُوح، مَدْمُوم.

که له وهر

ک: که له بهر، رخنه. [کونی گوره له دیواردا. (رنگه له

دیواردا.)]

ف: رخنه. (راهی که در دیوار باشد.)

ع: فَلَک، فَلَک، فُرْجَة، ثَلَمَة.

که له وهر رهش کردن

ک: دزی کردن. [به دزیو شت بردن.]

ف: دزدی کردن.

ع: سِرْقَة، اسْتِرَاق.

که لیمه

ک: واژه، واته، وته، گفته. [وشه واچه گوته]

ف: وات، واته، واژ، واژه، نوله.

ع: کَلِمَة، نَبْسه، نَبْسه، نَقِیه، رُجْبه، ناغیه.

که لیمه‌ی شادّهت

۱- ندم مانا عمره‌یه له گهل مانا کوردی و فارسیه که دا
نتم‌بایه. لموانیه به‌شیک بیت له وشه‌یه‌کی تر ی نووسر
له بری «العمامة» نووسیبیتتی. (ر- ر)

ل: کەلێن بەهەشت. [ل: شایەتەمان کەلێلی بەهەشت]

ف: کەلیدبەهشت، کەلیدایمان.

ع: کَلِمَةُ شَهَادَةِ، تَشْهَدُ. «اشەدان آن لا إله إلا الله، اشهد أن محمداً رسول الله»

کەلێن

ل: پەنا. کەلارە. [سایە دالتە. هەروەها: وێرانەیک کە زێل و

خوشوخالی لێدەرێژن.]

ف: پناه، سایه. کەلجان.

ع: كَفَفَ، دَمَنَ.

کەل

[ل: (ک: بزی نیزی کێوی.)]

ف: کَل، کَل، کَل، (نَرَه بز کوهی)

ع: غَلَبَ.

وێنە هەبە

کەل

[ل: (ک: نیرینی نازەلی دوو سم.)]

ف: کَل، (نیرینی حیوان سم شکافته)

ع: ذَكَرَ، فَحَلَ.

کەلانی

[ل: کەلات (دبی بچوک کە بە سەر بەرزاییوەیە.)]

ف: کلاته. (دە کوچک کە بر بلندی باشد.)

ع: ...

کەلانی

ل: کەلەفات، تەرز، تەشک. [بێچەم قەبارە]

ف: ریخت، دژتد، پیکره.

ع: قِیَافَةٌ، مِیَوَلَى، تَرَكِيبَ.

کەلانی

ل: کەلێن، زل، گەرە. [مەزن زەهەلاح]

ف: کَلان، بزرگ، گنده.

ع: کَبِیر، عَظِیم.

کەلەنەر

ل: گەرەوی شار. گەرەوی مەحەلە. [سەرەرزە]

ف: کَلَو، شَحَنه، کلانتەر. (بزرگ شهر. بزرگ محله)

ع: شَيْخُ الْبَلَدِ، رَئِيسُ الْمَحَلَّةِ.

کەلەبە

ل: بەرازە. [ددانی کەلپ]

ف: نیش، نیشک، کلک، کَلب، سگ‌دندان.

ع: ذُرْوَةٌ، قُلَّةٌ.

کەلەبەنەین

ل: گاز. [کەلەبتان: گازی بزمەر کێشانەرە.]

ف: گاز.

ع: کَلْبَتَان، کَلَابَةٌ.

وێنە

کەلەبی زین

ل: قارپوز. [لوتکی پیشی زین.]

ف: کوهه‌ی زین، قَرِپوز.

ع: حَنْو، قَرِپُوس.

کەلپوس

ل: پێشەبز. [پێستە تیسکەداری بز.]

ف: پوستین، پوست بز.

ع: مَاعِز.

کەلپوس

ل: کەرل. [فەر، بالاپۆشی لە پێست دوررار.]

ف: کَوَل، کَیَل، گُرگینه، پوستین، دیوجامه.

ع: فَرُو، مُسْتَقَّة.

کەلەدان

ل: کێشان، لێکێشان، لێیان، لێپەرانی. [مانگا لە کەل]

کێشان بژ نارس بون.]

ف: سپوختن، کردن.

ع: ذیک، انزاء، اسفاد.

کدک

ل: کدل، کار، فرمان. [نیش، پندارستی، ناتاجی]

ف: کار.

ع: شغل، امر.

کدک

ل: بان، لچ بان. [سرباز، گویسوانه]

ف: بام، پشت بام، لب بام.

ع: سطح، طنّف.

کدک پاسار

ل: پاسار. [گویسوانه، گویسان]

ف: لبه، پالانه، پُکوک، تابوک، قابوک، قابول، قاپول.

ع: طنّف، طنّف، زَیف، افرین، مُخارِجَة.

وینّه، پاسار

کدکله

ل: هدرس، نارزور. [خولیا (کورکمی دل)]

ف: آرزو، هوس. (جنبش دل)

ع: هوی، اِشْتِیاق، قَلَقَة.

کدکیت

[ل: کدکیت: شانی پزکوت له قالی کردندا.]

ف: شانه، کلکیت.

ع: شوکَة، صیصَة.

وینّه

کدل گرتن

ل: فال گرتن. (مانگاکه کدلی گرت.) [جودتبرونی مانگا

و کدلگا]

ف: جفت گرفتن. (ماده گاو جفت گرفت.)

ع: نِزَاء، سِفَاد.

کدله

ل: کدله که، کدمله، کزگا. [کوما]

ف: توده، خرمن، روی هم.

ع: کَوْمَه، کُتْلَة، دُبْلَة، کُدْسَة، کُداسَة. اِجْتِمَاع،

تَغْطُل، اِزْدِجَام.

کدله باب ← کدله شیر [روشیه کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

کدله س ← کدله ک

کدله شاخ

ل: باکاش. [کوربی خوین گرتن له لش.]

ف: کوپه، کُبه، گُپه، گُبه، سَمیرا، بادکش.

ع: مَمَصَة، مَجَم، قُبَة.

کدله شیر

ل: کدله شین. [کدله باب]

ف: خُرُوس، خُرُوج، خُرُوه.

ع: دیک، صَرَصَر، عَرَس، صارخ.

وینّه

کدله شیر بازی

[ل: کدله شیر، کدله شیر]

ف: خُرُوس بازی.

ع: مَهَارَشَة.

کدله شیر ده نگی ← کدله شیر بازی

کدله ک

ل: کدله س. [چند دانه دار به یک کوره دهبستن و ده پخته

سر نار و باری پی ده گریزند.]

ف: جاله، کُرو، سَل، کَلک. (چند تا چوب به هم

بسته روی آب اندازند و با آن بار حمل کنند.)

ع: طُوف، عامَة، رَمَث، کَلک.

وینّه

کدله ک

ل: خرممن، خرن، سَدَنگچن، کوچکچن. [بردچن.]

ف: جوند، سنگ چین.

ع: ضَمَن، ضَمَر، شَعَالَة، قُتْرَة.

کدله ک

ل: فریو، حوّه، مقام، داو، ریو، فَن. [فیل]

ف: تَنْبَد، تَنْبَرِک، زَرْق، شَیْد، هَرَنُوت، گَریس،
گریسه، رِیو، تَنْبُل، دِوال، دِوبال، داغول، دویل،
دغا، کَلک، سوخته، خاتوله.

ع: حِلَّة، دَسِیْسَة، خُدَعَة، خَدِیْعَة، مَکَر، خَتر.
که‌لک

ک: چِه. [(لَه شاخ یا لَه دشتدا وه‌کوو داوولُ بورد ده‌خنه
سر یله به شیوه‌یک که لَه دوربره له مرزو ده‌چیت.)]
ف: تَویل. (مانند مَتَرَس در کوه یا صحرا سنگ
روی هم می‌چینند که از دور آدم به نظر
می‌رسد.)

ع: وَجَم، اَرَم، ثَوْبَة، اَمَرَة، اَمَارَة الرَّاعِي.
که‌لک

ک: که‌لک، بَان یِک. [لَسَر یِک].
ف: کَلک، رُوی هم.

ع: رَئِید، نَضِید.
که‌لک یاز — داو یاز
که‌لک

ک: که‌لک، بَان یِک. [کَزْگَا، کُزْما]
ف: توده، دسته، رُوی هم.

ع: رَئِید، نَضِید.
که‌لک

ک: ده‌ده‌ده‌ده، گِردواری، کُزْمه‌له. [کُزْمه‌لَن کُزْمه‌لَن کُزْما.
کُزْبو نوّه]

ف: توده‌توده، دسته‌دسته، رُوی هم، گردشدن.

ع: تَعَاظُل، اِعْتَظَال، اِزْدِجَام، اِجْتِمَاع.
که‌لک

ک: نِیره‌گَا. [گَا یِ نِیره].

ف: گَاو نَر، گَاو.

ع: ثُور، بَقَر.

که‌لک

ک: زَلام، زَل، تَه‌نومَن. [زَه‌لَاح، بِالَا بَرِز]

ف: کَلان، گُنده، بَزَرگ، تَنومَند.

ع: قَطُور، فَخِیم، عَظِیم، جَسِیم، رَشِیق.
که‌لک

ک: مَهر، مَآ، بَرمه‌غار. [کونی برنه‌کونی و مَهره‌کونی].
ف: آغَل، لَانَه، شِکاف.

ع: زَبِیْبَة، حَظِیرَة، رَیْض، غَار، مَغَار.
که‌لک

ک: که‌لَمَن، چه‌لَم، که‌لَمه، چه‌لَمه. [که‌لَمه (دور داره
که ده‌خنه نار نبره و وه‌کو که‌لَمه ده‌یستَن به گِردنی
گاره).]

ف: چَنْبَر، سَنِم. (دو چوب است از نیره رد کرده
مانند چنبر به گردن گاو بندند.)

ع: سَاجُور، سَمِیق. (سَمِیقان)
که‌لک — که‌لَم

که‌لک

ک: که‌لَم، که‌لَمه، چه‌لَم، چه‌لَمه. [که‌لَمه (تسوتی
گِردنی سَگ یا که‌لَمی گِردنی گَا).]

ف: کَلَند، بُوغ، جُوغ، یُوغ. (طوق گردن سَگ یا
چنبر گردن گاو)

ع: حَوَط، عُلْطَة، زَنَاق، قِلَادَة، وَدِیْمَة. سَمِیق.
سَاجُور.
که‌لک — که‌لَم

[ک: که‌لَم (جنگلی جورِ تَبوَرنی مَهره‌کُویه‌کان، که
نِیره‌کان هرزه دهن).]

ف: جُفَت بَدَنان. (هنگام جفت گیری گوسفندان
کوهی، که نرها هرزه می‌شوند.)

ع: مَوْسِمُ السِّفَاد.
که‌لیشه

ک: بَزْکه‌یِشه. [بَزْنی بَن‌هنگَل].

ف: بوی بَغَل.

ع: سَهَك.

که لَین

ك: که لَاز، زه لَام، گه رَوه، زَل. [مَزَن]

ف: کَلان، بزرگ، مَهتر.

ع: کَیِر، عَظیم، زَعیَم، فَخیم، جَلیل، نَقیب، عَزیز...
که م

ك: نَدخت، تَوَز، سَوَك. [بِرَامبَری زَرَر.]

ف: کَم، اَنذَك، تَام، خَوَار، وید، سَوَتَام، لَخت.

پاره. شَمَه، کَمَاس، سَبَك.

ع: رَزَه، فَزَر، فَزَر، فَزَر، قُل، قَل، قَلیل، بُرَاض، نَبَذ.

زَهید، یَسیر، نَاقِص، کَسَر، مَاصِل، خَفیف.

که م

[ك: به ده گَمَن]

ف: اَنذَك.

ع: قَلَمَا.

که ها

[ك: گِیَاهِ کِی بِنَارِیَانِگی بوغُوشَه که نَسَب و گَوِیَرِیَش]

حمری لی تَه کَمَن.]

ف: کَمَا، کُمَا، گُلِیگَان. (عَلْفی است معروف

مَعطَر که اسَب و الاغ با میل می خورند.)

ع: قَصِیص.

که ها جَارِ

[ك: شَوَتِیك که کَسَای زَوَی لَیید.]

ف: کُمَازَار.

ع: مَقَصَّة.

که ها جَاحِ

[ك: نَامِیَرِیکی مَوْسِقَا به.]

ف: کَمَانِچَه، کَمِیچَه.

ع: بَرِیْط، کَمَنَجَه.

که ها بَارَه

[ك: کَه سَوَد، کَه مَختَر]

ف: کَم بَه رَه، کَم سَوَد.

ع: نَكِد.

که مَتَار

ك: گَوِیَرِی کَه نَكَه، قَه مَتَار. [کَم تِیَار]

ف: کَفَتَار.

ع: ضَمِع، خَزَعَل، عَیْشُوم، هِنَبَر، هِنَبَر.

وینَه

که مَتَر

ك: کَه مَتَرِین. سَوَكَتَر. [بِرَامبَری زَوَرَتَر، هَمِروَه ها: سَوَكَتَر]

ف: کَمَتَر، کَمَتَرِین، کَمِیْنَه، نَخِیر، سَبَكَتَر.

ع: اَقَل، اَرَزَه، اَنَزَر، اَخَف.

که مَتَه رَه م

ك: وِلْغی. [گَوِیَنَدِیَر، کَارِدِوَاخِر]

ف: سَبَسَت کَار.

ع: بَطِیء، بَطِیء العَمَل، عَبُوش، مُغْفَل.

که مچه

ك: کَه رَچَه، کَه رَچَك، چَمچه. [کَچَك، کَه مَچِی]

ف: کَمچه، کَچَه، کَفچه، چَمچه.

ع: مِلَعَّة.

که مچه

ك: تَوَنُوشِیَو. [نَامِرَازی تَوَن هَد لَگَر سَانَدَن.]

ف: کَبچه، کَچَه، تَوَن آشُون، تَنور آشُون.

(کَمچه ی تَوَن تَابِی)

ع: مَحْرَاک، مِسْعَر، مِفَاد.

که مچه

ك: مَالَه. [نَامِرَازی تَوَر و چِیمَن تَوَ لَوُوس کَرَدَن. (مَالِی

بِنَا یِ)]

ف: کَمچه، کَفچه، مَالَه، گَلِگِیر. (مَالِی بِنَا یِ)

ع: مَسِیْعَه، مَالَجَه.

وینَه

که مخور

ك: که دمدم، [به کم رازی، دستپینه گر]

ف: فرم رست، کم خور.

ع: قانع، قانت، قنیت، قصبیع، قاتر، قنور.

که مخیر

ك: که پاره، [کم سود، کم خیر]

ف: کم سود، کم بهره.

ع: نکد.

که مدل

ك: بی دل، بی جگر، ترس نوك، [خویری، بی زار]

ف: کم دل، بزدل، کرسنج، ترسو.

ع: داله، نخب، نخیب، مفنود، جبان، ضعیف النفس.

که مروو

[ك: شرم]

ف: کم رو، شرمگین، با شرم.

ع: محجوب، معتز، خجول، موجون، مستحیی.

که مشیر

ك: مهربان، [مرز یا نازه لیک که شیری کمه.]

ف: کم شیر، (انسان یا حیوان کم شیر)

ع: ناکن، نرور، غار.

که فروشی

[ك: گیرانده له بخشی کرپار له کاتی فرزشتندا.]

ف: کم فروشی.

ع: بخس، خس، حساسه.

که کردن

[ك: کم کردن، داشکاندن]

ف: کم کردن.

ع: تقلیل.

که مکرپاک

ك: که مکرپاک، [کسکراو، داشکار]

ف: کاسته، کم شده.

ع: منقص، ناقص، مقل.

که مکول

[ك: تریکلی سوزی گوز.]

ف: پوست سبز گردو.

ع: ...

که مکولی

ك: تریاک، قارویی، سوروتاریک، [رنگی سوروی

تاریک.]

ف: تریاک، قهوه ای، سرخ تار. (رنگ سرخ تار)

ع: ادیس، ادکن، احو، احمر قاتم.

که مکهم

ك: رده رده، [توزتوز، لمرخ]

ف: کم کم، اندک اندک، رفته رفته.

ع: قلیلاً قلیلاً، شوی شوی، تدریج.

که مویوی

[ك: کمپونی مویو لاش.]

ف: کم مویی.

ع: حصص، زغر.

که موله

[ك: کمسوله (کاسی دارین).]

ف: کماش، کماس، کماسه، (کاسه ی چوبین)

ع: قحف، غلیه.

که مه

ك: زیواره، که ناره، نه لقه، [لینواره (وله) لینواری دفر

نارینه و بیژنگ.]

ف: چنبر، کفه، برواز، (کمه ی داریه یا آینه یا

غریبال مثلاً.)

ع: طارة، اطار، حِطار، كِفاف، كَفّة، بِروان. خِرص،
فَتْخَة، حَلَقَة، بُرَة.

که مه

ك: دایره، چه‌مهره. [گهر، بازنه، نه‌لقه]

ف: بَرهون، پَرهون، كَچه، دوله، چَنبَر، دایره.

ع: داره، دائره.

وینه ← بیژنگ (۲)

که مه

ك: چه‌مه، چه‌میایی. (چه‌مدی گُزچان) [چه‌ماریی]

ف: چه‌میدگی، چه‌میدگی.

ع: عَقَقَة.

وینه ← گُزچان

که مهر

ك: ناره‌ده. [کمبر: ناره‌راستی بهژن.]

ف: میان، کَمَر.

ع: وَسَط، مَنطَق، نِطاق. حَقو، خَصِر، خاصِرَة.

که مهر

ك: كِيف، شاخ. [چیا]

ف: کَمَر، کوه.

ع: جَبَل، طُود.

که مهر

ك: به‌رکاو، به‌رزاخ. [گهر (قدی کیر).]

ف: کَمَر. (وَسَط کوه)

ع: هَلَك، سَنَد، مَنَقَل.

که مهر باریک

ك: ناره‌ده باریک. [بهژن زراف]

ف: کمر باریک.

ع: مُخَصَّر، ضامِر.

که مهر به‌سه

ك: خولام، به‌رده، نوکمر. [خرمستکار]

ف: کَمَر بسته، کَمَر دار، بَنده، نوکَر، چاکر.

ع: غَلام، مُلازم، خادِم، مُسْتَحْدِم، ناصِف.
که مهر به‌سه

ك: ناماده. [تدیار، حازر]

ف: کمر بسته، آماده.

ع: مُهَيَّا، مُجَدِّ، حاضِر.

که مهر به‌ن

ك: پَرَوِین، پَشْتِین. [پَرِین، پَشْتِوین]

ف: کمر، کمر بند.

ع: حِجَان، مَنطَقَة.

وینه ← پنهك

که مهر دُووخ

[ك: کسری دُووخ که بنی لاسر هله‌ده‌کرت.]

ف: جوژه، کمر دوک.

ع: مَنطَقُ المِغْرَل.

وینه ← دُووخ

که مهر که‌ش

ك: شه‌لته. [زیر پانتول (شعروالی کورت که به‌سر گُزشتدا

لبهر ده‌کرت.)]

ف: کمرکش، زیرشلواری. (شلوار کوتاه که روی

گوشت می‌پوشند.)

ع: خِصَار، مِشَدَة.

که مهره

ك: که‌تیبه، یادگاری. [نورسار، به‌ره‌ری (به‌سر به‌رد یا

خشته‌ده.)]

ف: نگار، نگاشته، یادگار، کتیبه، نوشته. (بر

سنگ یا آجر)

ع: كَتِيبَة، كِتَابَة.

که مهری ← نیخته‌نه

که ههك

ك: تَوَزَلَة. (که‌مه‌ک) [نمختال، تَوَزَقال (به‌چوک‌کرای

«کم».)]

ف: کَمَك. (تصغیر کم است.)

ع: قَلِيلًا.

که‌من

ک: که‌تون. [تغای درژی سریمه‌لقه یا قول‌پدار.]

ف: کَمَد، حَمَد، شَوْلان، جَلیز، جَلویز، جَلبیز.

ع: وَهَق، مَقوَد، مَقوَس، نَصاحَة.

وینه

که‌من

ک: که‌تار، ته‌ناف. [بستنوی همساری چند نعل به

یک تنافره.]

ف: کَمَد، طَناب. (افسار چند اسب را به یک

طناب بستن کمند گویند.)

ع: أَخِيَّة، أَخِيَّة، رباط، عان.

که‌من

ک: رشته، نه‌گال. [تغایتیک که تعلی تریقت ده‌منه

ده‌ری کمر و سوزن‌یان و ده‌چنه ناور کردن‌سره و

رایبتموه.]

ف: کمند، رشته، عَگال. (رشته‌ای که اهل طریق

دور کمر و زانو می‌اندازند و به فکر و رابطه

فروروند.)

ع: عَقال.

که‌مهوردن

ک: که‌م‌کردن. [داشکاندن، داب‌زاندن (و‌ک) کم‌کردن‌سره

مانگانه.]

ف: کَم کردن. (ماه‌یانه مثلاً.)

ع: تَمصیر، تَنزیر، تَقلیل.

که‌هی دایره

ک: زِتواره، لِتواره، لِتوار. [کناره‌ی دَف.]

ف: چَنبَر، کَفَه.

ع: طَارَة، اِطار، کَفَة، دَارَة.

وینه «دایره» B.

که‌م‌هیمه‌ت

ک: که‌دل. [مرزفی بی‌پریار و به کم‌پازی.]

ف: کَرَسَنج، کم‌دل.

ع: ضَعِيفُ النَّفْس، قَانع، قَانِت.

که‌می

ک: که‌پوونی. [بهرام‌پوری «فردی» و «زُوری».]

ف: کمی، کم‌بودی. (ضد «فردی»)

ع: قَلَّة، نُزُورَة، نُزَارَة. نَقص، نُقصان.

که‌می

ک: چکی، تَوَزی. [نَخْتِیک، تَوَزْقَاتِیک]

ف: کمی، آندکی.

ع: قَلِيلًا، نَبْذًا، قَطْرَة.

که‌می

ک: تانی. هه‌ایک. [بِرِیک]

ف: کمی.

ع: بَعْضًا، قَلِيلًا.

که‌مینه

ک: قَرماخه. [چلمی وشک.]

ف: قَرِسَنه. (عن‌دماغ سفت)

ع: قَرَف، نَقَف.

که‌مینه

ک: گه‌میره، قَرماخه. [چلکی رف‌پووی دست و پی و

برین.]

ف: پینه، گَمَره، شَغَر، شَغَه، شوخ، بَهَرک (چرک

سفت شده‌ی دست و پا یا زخم)

ع: كَتَب، كَلَع، نَقَف.

که‌مینه

ک: رف‌قینه. [سغیتری وشک‌م‌پو که به خوری م‌پووه ش‌پ

ده‌پیتنوه.]

ف: گار، گال. (سرگین سفت شده که به پشم

گوسفند آویخته می‌شود.)

ع: وِذخ، وِطخ، عِئس.

که مینگا

ل: په‌ناگا. [پسه، حشارگه]

ف: کمینگاه، نخیزگاه، نخیرگاه، کمین.

ع: مرصد، مرثب، مکن.

که ن

ل: که‌نار، [کند، ناود] (زویه‌ک که نار یا لاناو

ه‌لایک‌کنده.)

ف: کُند، آب‌کُند، فَرکُند، فَرکَن، تَکاب، تَکاو،

لورکُند، کال. (زمینی که آب یا سیل آنرا کنده

باشد.)

ع: خَوَر، جُرَف، مَسِیل.

که نار

ل: قه‌راخ، لُتوار، زُتوار، زُتواره. کلا. پەر، پەرانی‌پەر، چه‌مُک.

لچ، که‌ناره. [لُتواره]

ف: کَنار، کَناره، کران، کرانه، پیرامون، زه، لَبه.

طَرَف.

ع: حَرَف، حَافَة، کُفَة، شَفِی، حَاشِیَة، شَفِی، طَرَف،

حَدّ، جَانِب، نَحْو، شَطّ، شَطَط، شَاطِی، کَنَف.

که ناراو

ل: ناودس، ناوخانه. [پیشاو]

ف: آب‌دست، آب‌خانه، جایی.

ع: مِبال، مَبَرّ، مَنصَع، مَذْهَب، مِرْحاض، مُسْتَرَج.

که نارخستن

ل: که‌ناردان. [فری‌دانه که‌نار. (واک) ترم خسته که‌نار له

لایمن ناوی دمریاره.)]

ف: کَنار انداختن، کَنار زدن. (کَنار زدن آب جسد

را مثلاً.)

ع: لَفْظ.

که نار ده‌ریا

ل: لچ ده‌لیا. [ره‌خی زه‌ریا]

ف: فُرَن، فُرَنه، کَناردِریا، لب دریا.

ع: عِدوَة، عَدان، سِیْف، سَاحِل، شَاطِی، شَطَط، شَطّ.

که ناره

ل: لاکیش. [قاتی باریک و درِیژ که لمسه‌روسره‌وه له

نیران قالیدا رابده‌خن.]

ف: کَناره. (فرش باریک و بلند که در دو طرف

میان فرش اندازند.)

ع: سَنِیف.

که ناره ← که‌نار

که ناره‌گیر

ل: گُزْش‌گیر. [دورن‌پریز، بی‌لایمن]

ف: کَناره‌گیر، گوشه‌گیر.

ع: رُحْله، حائِد، مُحائِد، مُتَحَصّی، مُتَجَنَّب، مُتَعَزِّز،

مُعْتَزِل، مُنْزَوِی.

که ناره‌ی ناسمان

ل: دیارگا، دیارگی‌چار. [ناسز]

ف: کَران، کرانه‌ی آسمان.

ع: اَفَق.

که ناسی

ل: کسوت‌کیش. گسو پاکه‌و‌کسر، گو‌بهر، سه‌نیرکیش.

[گسک‌بری زبل و خوش‌خال.]

ف: هاری، براو، چندان، سرگین‌کش، گه‌روب.

ع: کَناس.

که نال ← که‌نِال

که ناو

ل: که‌ن، ناودرگه. [کند، سیلاو‌کن]

ف: کند، آب‌کند، فَرکَن، فَرکند، قَرکَن، لورکند، سیلاب‌کن، لوره، دَرَه، کال.

ع: خَوْر، جَرْف، مَسِيل.

که‌ندال

ک: که‌نال، که‌نه‌لان، که‌ن، دِرگه. [کند، شیو، نادر]

ف: کُند، کُنده، نال، ناله.

ع: هُوَة.

که‌نِس

ک: رُؤد. [چه‌کل، چرورک]

ف: رَزْد، رَزْد، چُسخور.

ع: لَنِيم، دَنِي، دَنيع.

که‌نَش

ک: مزگت. [پوستگی پهموده‌کان.]

ف: کنشت. (معبد یهود)

ع: بَيْعَة، کَنْبِسَة.

که‌نِش

ک: کِشَشان، هه‌لکِشَشان، دهره‌ارودن. [دهریتان،

دهرکِشَشان (ی‌دان یا درخت).]

ف: کندن. کشیدن، درآوردن، ازجا کندن. (دندان

یا درخت)

ع: نَزَع، جَعَف، قَلَع.

که‌نِش

ک: دهره‌ارودن. [دامالین، گریون (وک: گریونی پیست).]

ف: کندن، درآوردن. (پوست مثلاً.)

ع: سَلَخ.

که‌نِش

ک: هه‌لکِشَشان. [هه‌لکندنی مور.]

ف: کندن.

ع: ذَبَق، زَمَق، سَمَط، نَتَف.

که‌نِش

[ک: دانره (هه‌لکندنی زهری).]

ف: کندن، کافتن، کاویدن، کاپیدن، شکافتن.

(کندن زمین)

ع: حَفَر.

که‌نِش

ک: دهرارودن. [دهریتان (وک: دهریتانی چار).]

ف: کندن، درآوردن. (چشم مثلاً.)

ع: قَلَع، قَلَع، ضَخَر، بَخَق، بَخَص، نَجَس، ثَعْوِير،

ثَقْوِير.

که‌نِش

ک: دهرارودن. [داکندن (وک: داکندنی جلوی‌رگ).]

ف: کندن، درآوردن. (لباس مثلاً.)

ع: نَزَع، خَلَع.

که‌نِش

ک: که‌نِشوه. (گه‌لا له دار مه‌سه‌له‌ن.) [لِیکردنوه (وک:

کندنوه‌ی گه‌لا له درخت).]

ف: کندن، چیدن.

ع: کَشَط.

که‌نِش

ک: که‌نِشوه. (مِشوه له دار مه‌سه‌له‌ن.) [لِیکردنوه، چنِش.

ف: چیدن.

ع: جَنِي، قَطَف، اِجْتِنَاء، اِقْتِطَاف.

که‌نِش

ک: که‌نِک، خه‌نِک. [خندِک، خرمند]

ف: کُنده، کُندک، آلنگ، کالار، مورچال.

ع: حَفِيرَة، خَنْدَق.

که‌نِش‌کار

[ک: کَسِيک که نمخ‌ش‌ونیگار لِسِر دار و شتی لور چشه‌نه

هه‌لده‌کِنِیت.]

ف: کُنده‌کار، کُنده‌گر.

ع: حَكَكَ، نَقَرَ.

که‌نده‌لان

ل: کَن. [کند، شیو، نارد]

ف: گَند، گَنده.

ع: هُوَّة.

که‌نده‌لان

ل: تَه‌پَزَلکه، تَه‌پ. [اگر دز لکمی زیل و خروش خال که

بسر نارایدا دِه‌وایتت.]

ف: تَپِه. (تپه‌ی خاک‌روبه که مسلط بر آبادی

باشد.)

ع: نَشَن، کُتِیِب.

که‌نده‌وه

ل: که‌نَن. [نیک‌دنده‌وه، زیننده‌وه (واک: گندنده‌وه میوه له

درخت.)]

ف: کَنَدَن، چیدن. (میوه از درخت)

ع: قَطَف، جَنَی، جَزَّ.

که‌نده‌وه

ل: رَینِه‌وه. (مرو، پَر مِه‌سَلَه‌ن.) [به دست هِل‌کَنَدَن.]

ف: کَنَدَن، چیدن.

ع: نَتَف، جَزَّ.

که‌نده‌وه

[ل: کوار: دِه‌فری گِلینی گِره‌وه. (له گل دروست دِه‌کَرِیت بَز

گَنَم و نارد تیکردن هتا له مَشک به دور بیت.)]

ف: پاتو، پُرخو، کَنو، گَندو، گَندوک، گَندوله،

کَنون، کَنور، کَانور. (از گل برای گندم یا آرد

می‌سازند که موش نزنند.)

ع: فِدَاء، کَندوچ.

وینه

که‌نده‌وه

ل: گَزَه. [پلوره، خَلیف (مالی هنگ.)]

ف: کَندو. (خانه‌ی زنبور عسل)

ع: خَلِیَّة.

که‌نده‌وه

ل: سَفَرِی چِه‌رمی. [کول]

ف: گَندوره، گَندوری.

ع: صَفَن، اَدیم.

که‌نده‌وه

ل: بَوشَکِه. [بهرمیلی دارین که نار یا شرابی تیده‌کن.]

ف: چیک، بوشکه، پیپ.

ع: دَن، بِرمیل، راقود.

وینه—بوشکه

که‌نده‌سَمه

ل: هَدَنگِه‌وچَنه. [بالتندیکه.]

ف: سَبَزَک، زنبورگیره.

ع: شَقْرَاق، خُضَارِی.

وینه—هَدَنگِه‌وچَنه

که‌نده‌فَت

ل: چِرورک، نَه‌ژد. [ژاکار]

ف: نَشت، ژولیده، پَزْمُرده.

ع: قَذَر، ذَابِل، ذَاوِی، غَضِن.

که‌نده‌فَت

ل: تَخَل، نَه‌گَویس. [کَس‌نَویسَت، خَوِنتَتال]

ف: شَبِست، وَرَافَتاده.

ع: مَکروه، مَنفُور، مَقْذُور.

که‌نده‌ک—هَدَنق

که‌نده‌کاری

[ل: هِل‌کَنَدَنی نَمَش‌وَنیگار لَمَس‌دار و شتی لَمو

چشنه.]

ف: گَنده‌کاری، گَنده‌گری.

ع: حَکَاکَه، نَقَر، نَقَش، نَقَاشَه.

که‌نده‌وه

ل: بدنگ، چدرس. [حشیشه]

ف: کَنُو، کَنَب، بَنگ.

ع: حَشِیش، اَسرار، کَنْب، قَنْب، بَنْج، بَرش، وَرَقُ الخِیال.

که‌نی!

ل: کنا، ژنه‌که! [نافرمت! (شیوازی بانگ‌کرده).]

ف: زَنکه! (خطاب است).

ع: اَمْرَأَة!

که‌نیشک

ل: که‌نیله، دَژت، دَژت، کِچ. [کِژ]

ف: دُغْد، دُخت، دُختر، دُخ.

ع: بَنَت، ابْنَة، صَبِيَّة، سَلِيلَة، صِنَوَة.

که‌نیشک

ل: کِچ، دَژت. [نافرمتی شوونه‌کردوی بندار].

ف: دَرَز، دَرزه، بوبَک، پوپَک، تَرک، بالست،

دوشیزه، دُخ، دُخت، دُختر.

ع: بِکَر، بَاکَرَة، عَذراء، خَرِيْدَة.

که‌نیشکاو که‌نیشک

ل: که‌چاو کِچ، دَژت‌دَژت. ژناوژن. [ژن‌بَژن (دو کس کچی

خُزبان له ی‌کتر ماره بکن).]

ف: دَخت‌به‌دَخت، زَن‌به‌زَن. (دو نفر دَخت‌خود

را به‌اندیگر [به‌همدیگر] بدهند).

ع: شِغَار.

که‌نیشک‌زاک

ل: ندره، وه‌جه. [که‌چزا]

ف: تَبَس، تَبَسه، تَبیسه، نَواسه، نَوه، دُخترزاده.

ع: سَبَط، وَلَدُ البَنَت.

که‌نیشکی

ل: دَژتی. [که‌چتی]

ف: دُختی، دُختری.

ع: بَنَتِيَّة، صِنَوِيَّة

که‌نیشکی

ل: بَن. [که‌چتی]

ف: دُختری، دُختره، دوشیزگی.

ع: بَکَاَرَة، عَذْرَة، کُعبَة.

که‌نیشکی

ل: که‌نیشکی چار. [گلیته (خال) ناوه‌پاستی رشتینه

چار].

ف: کاک، مَرْدَم، مَرْدَمک، (مردمک چشم، یعنی:

نقطه‌ی وسط سیاهی چشم)

ع: عَیْن، نَاطِر، نَاطِرَة، بَؤیَوَة، اِنسان، اِنسانُ الغَیْن.

که‌نین

ل: خه‌نه، خه‌نین، زه‌قین، تَره‌قین، تَره‌قیان. [پینکنین]

ف: خُند، خُندیدن، کرکرکردن، گوهرشکستن،

هرهرکردن.

ع: ضَحک، مُلُوف، اِکشاف، هَرهَرَة، کَرکَرَة، کَتکَتَة.

خَنین.

که‌و

ل: ژهره‌ژ، بدق، چیل. [که‌ژ]

ف: کَبَک، تُرَنک، ژُرژ، زَوج.

ع: جَل، قَبَچ، قَبَچ، یَعقوب.

وینه

که‌وان

[ل: کسان]

ف: شِیو، خُمان، کُمان، کُمانه.

ع: قَوس، نَفِیجَة.

وینه ← تیروکه‌وان

که‌وان

[ل: نامرازکی مه‌لایه. (چه‌که‌وان)

ف: لورک، کُمان. (چک و کوان)

ع: مَنذَف، مَنبَض، مَحْبَض.

وینه‌ی مه‌یه.

که‌وان پیتک

[ل: دارلاستیک]

ف: کمان مُهره، کمان گُلوله، کمان گُروهه،
کمان قُروهه.

ع: قوس البنادق، قوس الجلاحق، جَلاهق.
وینه

کهوانه

ل: بازره، سینه. [تیر یا گولله بدات له جینگایک و دروباره
دبرچیتوه.]

ف: کمانه، سینه، جستن. (تیر یا گلوله به جایی
بخورد و از آنجا دوباره جستن کند.)

ع: حبو، خطف، دلف.

کهوانه

[ل: شتیکه واک نانشان، دهیستان به زیر پشیانوه و
بسر بهفردا درون و داناچیت.]

ف: پاخله. (چیزی است مانند ترنیا به زیر پا
می‌بندند و از روی برف حرکت می‌کند که فرو
نمی‌رود.)

ع: ...

کهوانه

[ل: کسانیک بسوه متسیان پی سرور داره. (مته و

کهوانه)]

ف: کمانه. (مته و کمان)

ع: قوس المثقب.

وینه ← مته و کهوانه

کهوانه کردن

ل: بازره کردن، سینه کردن. [کمانه کردن شتی هاوژراو.]
ف: کمانه کردن، سینه کردن، واچستن، واچست.

ع: حبو، خطف، دلف.

کهواو

[ل: کباب.]

ف: کباب.

ع: شواء، کباب.

کهواوچی

[ل: کبابچی]

ف: کبابی، کبابچی، کباب‌پز.

ع: شواء، طاهي.

کهویار

[ل: جینگایک که کوی ززه.]

ف: کبک‌بار.

ع: مَحَجَّة.

کهوجیز

ل: مه‌لاقه. [نارگردانی بهجورکی دسلندرژ.]

ف: چمچه، ملاقه. (آب‌گردان کوچک دسته‌بلند)

ع: مسواط، مِرْقَعة، مِلْعَعة، مِذْوَبَة.

وینه ← ملاقه

کهوچک

ل: که‌وچه، چمچه. [کچک، کنفچی]

ف: چمچه، قاشق، قاشوخ، قاشخ.

ع: مِلْعَعة، مِقْدَحَة، مِرْقَعة، مِذْنِب، خاشوقَة.

کهوچه

ل: که‌وچک، چمچه. [کچک، کنفچی]

ف: چمچه، کَمچه، کَپچه، کَفچه.

ع: مِلْعَعة، مِرْقَعة، خاشوقَة.

کهوداو

ل: چنلک، پاداو. [ماکو که بز دارنانهوه دهیمن بز

کیر.]

ف: خُروهه، خَرخسه، خَرخشه، پادام. (کبک

۱- هدرچه‌ند له فدره‌نگه کوردیه‌کاندا «که‌ویار» به
«بیجوری کهو» مانا گراوه‌ته‌وه، به‌لام به پتی مانا فارسی
و عدره‌بیه که مبه‌ستی نووسر «بیجوری کهو» بیه. (ر - ر)

ماده که برای دام به کوه می‌برند.

ع: رامیج، ملواج.

کهودنه

ك: گیل. [دبینگ، کمزین]

ف: غاش، کُودن.

ع: بلید.

کهودنی

ك: گیلی. [دبینگ، کمزینی]

ف: تیماو، غاشی، کُودنی.

ع: بلاد.

کهوریشک

ك: هوریش. [کهوریشک]

ف: درما، خرگوش.

ع: ارنب، خُز، قُواع.

وینه

کهوریشکه

ك: زهغیره. [شپزلدانی گزگیای سرز به هزی باوه.]

ف: زنجیره. (زنجیره زدن علف سبز از باد)

ع: رقیف، مَعج، تَمْعُج، تَمُوج، اِمْتِزار.

کهوش

ك: بالا، پینلا، پاپوش، تسهك. [پینلا]

ف: کَفش، پاچنگ، پاژنگ، پالنگ، پالیك،

پاهنگ، پاهنگه، پاپوش، پافزار، چَمَتَك،

چَمَتَاك، چَمَنَاك، چَمَشَك، چَمشاك، چَمشاك،

سَنَدَل، سَنَدَله، چاچله.

ع: نعل، حذاء، غَرِيفَة، مَداس، كَفش، قَفش، كُوث،

خَصَف، سَكَف.

کهوشدُز

[ك: پینلاردرو، پینچی]

ف: کَفش دوز، کَفشگر، سَرگَر.

ع: سَكَاك، اِسكاف، اِسكاب، اُسكوف، اُسكوب،

خَصَف، حَذاء، كَفاش، قَفاش.

کهوش سرپایی

[ك: نعل، پینلاری سورك.]

ف: کَفش سرپایی.

ع: نَقْل، نَقْل.

کهوش عه‌ره‌بی

ك: قه‌قاف، کهوشه‌چینه. [قابقاپ، پینلاری دارین.]

ف: کَفش چوبین.

ع: قَبَقاب.

کهوشکاری - چیلکر

کهوشکن

ك: ناسانه. [شرینی کهوش‌داکندن لای دهرگا.]

ف: کَفش‌کن، پایگاه، آستانه.

ع: سُدَة، عَتَبَة.

کهوشه

ك: خفته، خد‌یاگ. [تورلکیش‌کراو]

ف: کَفشه، فره‌انج.

ع: عَكِيس.

وینه - خَفانن

کهوشهك

[ك: سَباز (باری کهوشین).]

ف: پُشتَك. (پشتک‌بازی)

ع: قُفِيزی.

کهوشه‌کونه

[ك: پینلاری شپ.]

ف: کَفش کهنه.

ع: شَرِيفَة، نَقْل، بَرَقوش.

کهوشنه

ك: دهرتان. جاپ. [(زورسوزار و دهشتودری سر به

تاواییك).]

ف: کَفشَن، کشت‌زار. دشت. (اراضی و منضمات

دهکده)

ع: سَعَة، وَسَعَة.

کهوکه‌مانه

[ل: برینگه‌لیکه له مه‌لاشودا پیدایا دمیت.)]

ف: زخم‌هایی است در سقف دهن پیدا می‌شود.)

ع: ...

کهوکه‌وه

[ل: داریکی سرچماروبه که گویه‌کی پزلاینی لورسی پیتا هه‌لده‌واسن، له نامرازگه‌لی پاشایتیه.)]

ف: کوکبه. (چوبی است سَرکَج که گوی فولادی صیقلی به آن می‌آویزند، از لوازم پادشاهی است.)

ع: ...

وینه

کهوک

[ل: کهوه، شین]

ف: کَبود، کَوود، کَوُد.

ع: اَزْزَق، اَقَمَر، اَغْبَس، اَغْثَم، اَرَمَد، اَرَبَد.

کهوکه‌ویوون

[ل: رمش‌بوونه‌وی پینستی لمش به هژی کوترانهوه.)]

ف: کَبودشدن، سیاه‌شدن. (سیاه شدن پوست بدن از صدمه)

ع: اِزْرِقاق، اِزْرِقاق، قُرُوت، اِنْقِرَات، تَقَرُه.

کهوکِی

ل: گه‌نه. [میرویه‌که. (گنهی مپ.)]

ف: کَنه، گاوک. (کنه‌ی گوسفند)

ع: بَزَم، قَمَل.

کهوکیِر

[ل: کنگیر]

ف: کَفْگیر، کَفْلیِر، کَفْلیَز، کَفْلیَزِه، کَفْچلیَز،

کرکفیر، اَرْدَن، اَرْدَن.

ع: مَنشَل، مِطْفَحَة، مِغْرَقَة، مِغْرَاة.

کهوکیِرِه

ل: شِیرِه‌جِه. [سهرتان]

ف: شیرپنجه، هزار چشمه.

ع: سَرطَان.

کهوَل

ل: که‌لِپَوس. [فرور: بالاپوشی له پینست دوررار.]

ف: کَوَل، کَنَل، پوستین، دیو جامه.

ع: قُر، مُسْتَقَة، دَلَق.

کهوله

ل: که‌رگ. (مۆرگه کهوله) [کهوه، شین]

ف: کَبود، کَوود.

ع: زَرَقَاء، اَزْزَق.

کهوله

[ل: چپای رورتن (شاخی بی‌گیا و درخت که تنیا بمرد و

لمه.)]

ف: لُخْتی. (کوه بی‌درخت و گیاه که فقط سنگ

و ریگ باشد.)

ع: بَرَقَة، حَرَة.

کهومار

ل: که‌ره‌مار. [جۆره مارکی میلبوشینه.]

ف: کَبودمار، مار کَبود.

ع: اَرَقَم، عَسَوَة.

کهوه

ل: که‌رگ. [شین]

ف: کَبود، کَوود.

ع: اَزْزَق.

کهوهِر

[ک: (ک: برنج - زبرد - ی ناوبراستی کوله کی ردشان که له
هاوان - ئارنگ - دهچیت.)]
ف: کویژ. (برنجه ی وسط ستون خیمه که
شبیه به هاوان است.)

ع: کَفِیز

کهوئیل

[ک: کۆخ، کۆلیت، خانووی بچکۆلی یلچاره.]
ف: کُلبه، کُلبک، کُرچه، کُریجه، کُریزه، کومه،
خانه باغ.

ع: خَص، کُوخ، کاخ. (قُش، خِشایه)

که هال

ک: بیهۆک، بیهۆرس، ته مه ل. [سست، ته وه زهل، ته مه ل]
ف: قَر غوک، تن زده، تَنْبِل.

ع: ثَقیل، مُعرَض، صاد، طَنْبِل، تَنْبِل.

که هوور

[ک: دارتکی رهق و بقیمته.]

ف: کهور. (چوبی است سخت و گرانبها.)

ع: کُهور.

که ههنگ

ک: برک، کۆنچ. [نیشانی پشت و نواشان]

ف: کهنگ، کولنج، باد کُنجی.

ع: قوْلنج.

که هیا

ک: گه وره، سهردار. [خاوه شکۆ، پیتشوا]

ف: بزرگ، سردار.

ع: جَلیل، نَبیل، زَعیم، سَید.

که ی

ک: پاشا، شاهنشاه. [پادشا (وهک: که یقوباد، که یخوسرو).]
ف: کی، شاهنشاه، پادشاه بزرگ. (کیقباد،
کیخسرو...)

ک: که و ده رگ، کار، زاخ، مەر، ژیر که ن. [زاخه (پناهگهی شاخ
که مَرژ یا ناژن له با و باران دپاریزیت.)]
ف: کاوۆز، کاووی، آغل، گاز، کاشانه. (پناهگاه
در کوه که انسان یا حیوان را از باد و باران
حفظ کند.)

ع: قَلع، لُحج، وَجَر، وَلَجَة، مَغارة.

که و ده رگ

[ک: کور]

ف: گَندنا، کالوخ، کَبَر، کۆز، کوار، تَره، ژبو ده.

ع: رِکل، کُرَاث. (قِرط)

وینه

که و ده رگ

ک: که و ده رگ، کار، مەر، زاخ، ژیر که ن. [زاخه، کور]

ف: گاز، کاووی، کاوۆز، آغل، کاشانه.

ع: مَغارة، قَلع، وَجَر، وَلَجَة، لُحج.

که و ده رگ

ک: هه ره ره ژ. [ره ژێ تسمه ژ.]

ف: رۆز مه، مه رۆز. (رۆز مه و بخار)

ع: مُعْتَم.

که و ده رگ

ک: دهشت. [چۆل (بیابانی فراوان و بی نار و گزگیا).]

ف: گَویر، کۆز. (دهشت وسیع بی آب و علف)

ع: قاع، قَراح.

که و ده رگ

ک: که فیز. [قَفِیز (پیتوانه یه کی بنوا بانگه) بۆ ده خل]

پیتوان.

ف: کویژ، کفیژ، کفیز، درون. (پیمانه ی معروف

است.)

ع: قَفِیز

که و ده رگ

ع: کَی.
که‌ی

ک: چ وخت؟ [کام سات؟]

ف: کَی؟، چه‌گاه؟، چه‌هنگام؟

ع: مَی؟، آیان؟

که‌یان

ک: که‌یگل، گه‌وره‌گل. [پادشاگل]

ف: کیان، بزرگان.

ع: سَلاطین.

که‌یان

ک: دنیا. [جیهان]

ف: کیهان، جهان، دُنیا.

ع: عالم، دُنیا.

که‌یانی

[ک: له بنمائی کئی که بنمائی کئی پاشایتی کۆنی

نیزان بون.]

ف: کیانی. (از خانواده‌ی کیان)

ع: کیانی.

که‌یانی

ک: دنیایی. [جیهانی]

ف: کیهانی، جهانی.

ع: دُنیوی.

که‌یف

ک: خوشی. [شادی، خوشحالی، زوق]

ف: کیف، خوشی، شادی.

ع: نُشاة، سُرور، نُشاط.

که‌یفیه‌ت

ک: چلۆنی، چلۆنایی، چه‌بوگی. [چۆنیستی]

ف: هزاینده، چگونگی.

ع: کَیفیة. حَقِیقة.

که‌یک

ک: کیچ. [کَیچ: میزوریه‌که.]

ف: کَک.

ع: بُرغوث.

که‌یکف

[ک: کَیکف (درختیکی بناربانگه کوچک و نامرازی تری

لی دروست ده‌کن.)]

ف: کَیکف، کَهوک. (درختی است معروف که

قاشق و ادوات دیگر از آن سازند.)

ع: مَیس، قَیْقَب، کَهوک.

که‌یکوا

ک: راویژزان، کارزان. [خاوه‌ن نزمورن، کارامه، لیزان (له

بنه‌رتدا «که‌یقوبدا» بسره، به‌پیره‌ژنی جادوگریش

ده‌لین.)]

ف: کاردان، چاره‌دان، فسونباز. پیرزن. (محرف

کیقباد است، پیرزن افسونباز را هم گویند.)

ع: مُدَبَّر، حَیال، مَکار. عَجَوزة.

که‌یل

ک: دلپ، پر، نالۆز. [دلتنگ. تۆی. تورپ]

ف: دلپَر، پُر، خَشمگین، خَشمناک.

ع: تَنق، مُمْتَلِن، مُنْقَیظ.

که‌یل

ک: تیر. خه‌فته‌تیار. [بهرانبهری برسی. هه‌روه‌ها: خه‌مبار]

ف: سیر. اندوهگین.

ع: شبعان. مَهموم، مَغموم.

که‌یلان

ک: قه‌شەنگ. زه‌ریف، خوش‌نه‌نام. [جوان و لبار]

ف: شیک، قشنگ، خوشگل، خوش‌اندام.

ع: جَمِیلة، وَجِیبة، حَسَناء. غَیلم. مَحَبُوبة. غانِیة.

که‌ین

ل: به‌ین. (کهنوبه‌ین) [په‌یوندی]

ف: میانه.

ع: ین، رابطة، ارتباط.

کهنوبه‌ین

ل: ناشایی. [په‌یوندی]

ف: آشنایی، میانه.

ع: رابطة، ارتباط.

کهنوان

[ل: هسارده که له کومه‌ئی رۆژدا.]

ف: کهنوان.

ع: رُحَل.

کهنوانوو

[ل: کهنیانوو. سه‌لاری (کابان، کابانی ماڠ، کابانی نارایی).]

ف: خَدیش، کُدبانو، بانو. (بانو، بانوی خانه،

بانوی دهکده)

ع: خاتون، سَيِّدة.

کهنهان

ل: دنیا، کهنان. [جهان، گیتی، برون‌بر]

ف: جهان، کهنان، گیهان....

ع: دُنیا، کون، عالم، غُرو، دهر، کائنات.

کهن

ل: دئ. (کهنوا) [لادی، نارایی (کهنوا - خاوه دئ)]

ف: ده، کد. (کدخدا)

ع: قَرِیة.

کهن

ل: که. (کناچه‌کهن، کهنیشکه‌که) [باش‌گریکه نیشانی

ناسراو‌برونه، بژ تافرت به‌کار دهریت].

ف: ه. (دختره)

ع: آل، آلاپته.

کهن

ل: چ که‌س؟ [کهن؟، کام که‌س؟]

ف: کهن؟، چه‌کهن؟

ع: مَن؟، آي؟

کهنستن

ل: همناردن. [ناردن، روانه کردن (وشه‌یکی گُزانیه).]

ف: فرستادن. (گورانی است).

ع: ارسال، اعزام.

کهنانا

ل: هه‌نارد. هه‌ناردن. [ناردی. ناردن (وشه‌یکی

هه‌رامیه).]

ف: فرستاد. فرستادن. (اورامی است)

ع: اَرْسَل. ارسال.

کهنیر

ل: با، باد، منم. [لنخ بایی برون منمن]

ف: باد، مَنی، مَنم، خود‌پسندی.

ع: کهن، عَجَب، غُرو.

کهنه‌له ← نیکه [وشه‌یکی کرم‌جیه]. (کرم‌جی است).

کهن

ل: که‌یک. [کهنج. می‌رویه‌که].

ف: کک.

ع: بُرغوث، قُدّه، طامر.

کهنوا ← کهنوا

کهنوا

ل: کهنوا، قنوا. [کهنوا]

ف: کدخدا، ده‌خدا.

ع: کاخیه، دهخان، دهقان.

کهن

[ل: نندامی نیرینه].

ف: کهن، چَر، چَل، چُک، چوک، فَر، زه، خَرزه،

خرازه، سُختو، نیمور، اَبَر، خمدون، خمدان،

سَنَگه، گروگان.

ع: نَكَر، رُب، اَیر، اِحلیل، تَحلیل، قَضیب، اَلْفِیة، اَلْفِیَنَة.

کیر

ك: کیه. [دنگی نورسین] به قهلم زل.

ف: جیر. (صدای نوشتن)

ع: صَریر، صَرِیف.

کیر

ك: خَبِت، خَدَت. [هیل، دیر]

ف: خَط.

ع: خَط.

کیر کلفت

ك: کیرزل. [خارنی نندامی نیرینی نستور.]

ف: فَنَجَر، فَنَجَرَه.

ع: ضَخیمُ القَضیب.

کیر که لکا

ك: کیرل کانه کگا، گول بیتان. [کیر که له، که له: ره کیکه

لسم رهگی توتن و له نار بیتاندا دهریت و وشکی ده کات.]

ف: گل پالیزگاه.

ع: وَرْدُ المَبْطَخَة.

کیره

ك: ریکه، جیه. [دنگی قهلم یا دنگی دان.]

ف: جیر جیر. (صدای قلم یا صدای دندان)

ع: صَرِیف، صَرِیر، رَشَق، عَلك، نَمِیمَة.

کیره چهرینه

ك: چهرینه. [نندامی نیرینی دسکرد.]

ف: سَعَتَر، چَرَمه، چَرَمینه، جیز چَنگ،

مَچا چَنگ، مَچا چَنگ، مَسما چَنگ، کیر کاشی.

ع: سَبِیْئَة.

کیس

ك: پَیله، هه لَهاتن، هه لَهاتن. [نارسانی پروک.]

ف: پیه، برآمدن. (ورم کردن دندان)

ع: وَرَم.

کیس

ك: چِرچ. [لُوج. (وله: لُوج پورنی قالی.)]

ف: کیس، کوس. (کیس شدن قالی مثلاً.)

ع: تَقْبُض.

کیسه

[ك: توره کی پچولک.]

ف: کیسه، کیسه، امیان.

ع: صُرَّة، بَدْرَة، کِیسَة، کِیس، هَمِیان.

کیسه بر

[ك: گِرِفان بر، پاره دز.]

ف: کیسه بُر، جیب بُر.

ع: طَرَار.

کیسه نه مَلکُو

ك: چالنه. [تورهِ کی پچوکی توتن.]

ف: چَرَم دان.

ع: ضَبوَة، جَراب.

کیسه کیش

[ك: لَفکدَر، خَدلَشوَر (له گِرماردا).]

ف: کیسه کش. (در حمام)

ع: مُلَیف، دَناک، مُکِیس.

کیسه ل

ك: کاسه پشت. [کیس: گیاندارتکی بِناربانگه.]

ف: باخه، کَشو، کَشتوک، شیلونه، سنگ پشت،

کاسه پشت، لاک پشت.

ع: کَشَف، ضَهَر، غَیْلَم، سَلحافَة.

وینه

کیسه ماس

[ک: تورره کی ماست.]

ف: کیسه ماست.

ع: مِمَصَل.

کیسه و که مهر

[ک: جزره پشتینیکی چرمه.]

ف: کَمَر کیسه، کیسه کَمَر.

ع: نَمَاق، مَنطَاقه.

وینه

کیسه ی چرمین

[ک: تورره کی بچوکی له چرم دروستکراو.]

ف: دولمیان.

ع: بَدَرَه، صُرَه.

کیسه ی حمام

[ک: لَنکه.]

ف: کیسه، کیسه ی حمام.

ع: لَیف، لَیفه.

کیسه ی عمارتاری

ک: تورره که، دهرماندان. [جینگه دهرمان]

ف: تَبَنگو، تَبَنگو، کَکه دان، قَقه دان.

ع: جُوته، رِبَعه.

کیسه ی قُز

[ک: تورره که یک که بسمه قُزیدا ده کیشن.]

ف: سَر آغوش، سَر آغوج، سَر آغج، سَر تَماج.

(کیسه ای که زلف را در آن بندند.)

ع: صِبَاق.

کیسه ی لیباس

[ک: تورره که یک که بسمه جلوهر گیدا ده کیشن همتا تَوزی

لی تنیشیت.)]

ک: جامانه.

ف: وَشَرک، وَشَرک، جامه دان. (کیسه ای که

لیباس در آن بندد تا گرد نگیرد.)

ع: مَلَبَسَة.

کیش

ک: جیر. [چیر، خَوگرتو، نَچِر]

ف: کَش، جیر.

ع: مَرِن، لَدِن، مَقَدَد.

کیش

ک: گیر، زَر، رَفانن. [راکیشان، کیشهر]

ف: کَشایی، زور، رُبایش.

ع: جاذِبَة.

کیش

ک: بدره ن. [بدره گوبه، چتوهمسین (دارتک که گوبی

نستیزی پی ده گرن.)]

ف: دَنگ، (چوب جلو مجرای استخر)

ع: صَناع، صَناعَة.

کیش

ک: تورکهش، تیرکیش، تیردان. [هه گبی تیر.]

ف: تَرکَش، تیرکَش، خَوله، تیردان.

ع: جَعَبَة، قَرَن، جَفیر، وَفَضَة، کِنَانَة، رِبَابَة.

وینه تورکهش

کیش

ک: ناین. [دین، رِیَباز]

ف: کیش، آیین.

ع: دین، مَذَهب.

کیش

ک: کیشیان. [کیشران، درِیژورنی شتی لَینج (دک:

کیشهاتی هنگرین.)]

ف: کَش، نَخ دادن. (نَخ دادن عسل مثلاً.)

ع: سَعَب، تَمَدُّد....

کیش

کیشان

[ک: گوتزانوه (وهک: بارکیشان، کۆل کیشان).]

ف: کشیدن. (بار مثلاً).

ع: حَمَل، نَقْل.

کیشان

ک: کهئ. [هەلکەندن، دەرەتێان (وهک: کیشانی دان یا

هەلکەنشانی پەری باتەدە).]

ف: کشیدن، کندن. (کشیدن دندان یا پروبال

مرغ)

ع: نَتَح، نَزَع، قَطع.

کیشان

ک: دەرکیشان، دەرهارۆدن. [دەرەتێان، ناشکراکردن (وهک:

هەلکەنشانی ششیر لە کیلان).]

ف: کشیدن، بَرکەشیدن، آختن، آههختن،

بَرآههختن، ههوختن، یاختن، آههنگیدن،

برهنه کردن. (کشیدن تیغ مثلاً از نیام).

ع: سَلَّ، نَصو، نَضی، اَصلات، اِسْتَلال، اِمْتِسال.

اعتقاق.

کیشان

[ک: راکیشان، خهیش کردن (وهک: خهیش کردن بهسر

زهریدا).]

ف: کشیدن. (برروی زمین)

ع: سَحَب.

کیشان

ک: هارۆدن. [راکیشان (بهرو خۆ ههتان).]

ف: کشیدن. (کشیدن به سوی خود)

ع: جَرَّ، جَذَب، جَلَب، غَتَل، جَبَذ، مَصر. قَوَد.

کیشان

ک: کیشان، پەرانی، نیان. [لێتان، سوارکردن، پەراندن (ی

نێر له می).]

ک: رهشتی، کیشاف، کهشیده. [مشکی، شده].

ف: کَش یاف، رشتی.

ع: رِشَتی.

کیش

[ک: هەلکەکشەر، راکیشەر، هەلگەر، پاشگەر. (دەرپشتی

بکەر، وهک: قلیانکیش، جەفاکیش).]

ف: کَش، کَشَنده. (صیغه ی فاعل است:

«قلیانکیش»، «جەفاکیش» مثلاً).

کیش

[ک: کیشەر (دەرپشتی بکەر، وهک: تەلەکیش).]

ف: کَش، کَشَنده، سَنج، سَنجَنده. (صیغه ی

فاعل است: «تەلەکیش».)

کیش - کیشمان

کیشاک

[ک: جیناو، رانار. ناوی نیشان‌دان. (نەر، نەم، تۆ ...)

ف: کَشاک.

ع: ضَمیر. اِشارَة.

کیشاکیش

ک: کیشه، کیشاکیش، کیشواکیش. [ناکۆکی]

ف: کَشاکش، کَشَمکَش، کَشواکَش.

ع: تَماد، تَمَدَد، تَنارُع، تَماطَل، تَسوُف. تَجادِب.

کیشان

[ک: راکیشان (وهک: راکیشانی تەفاف).]

ف: کشیدن. (رېسمان مثلاً)

ع: مَدَّ، مَتَّ، مَطَّ، مَتَر، مَتَو، مَتَي، مَطَي، مَقط،

تَمديد. مُعادَة.

کیشان

[ک: هەلکۆژین (وهک: کیشانی قلیان).]

ف: کشیدن. (قلیان مثلاً)

ع: اِسْتِشاق.

ف: کُشتی، کشیدن، ایغری.

ع: ایداق، اِساب، انزاء.

کیشانی ← کیشان

کیشیاف

ک: کیش، که شیده، رشتی. [مشکی، شده.]

ف: رشتی، کُشیاف.

ع: رشتی.

کیشک

ک: پاس، پاسهوانی. [پاس گرتن، تیشک گرتن، چاردیزی]

ف: کشیک، پاس، پاسبانی، نگاهبانی، نگاهداری.

ع: حِرَاسَة، حِفاظَة، صِیَانَة، مُراقَبَة.

کیشکچی

ک: گهشتی، پاسهوان. [نیشکگر، پاسگر، حِمس]

ف: کشیکچی، پاسبان، نگاهبان.

ع: جِلَواز، عَسَس، حارس، حافظ، مُسْتَحْفَظ،

مُراقِب، مُوافِق.

کیشکچی باشی

ف: کشیکچی باشی، پاسبان باشی. [ک: سرکیشک]

سرزکی نیشکگره کان.

ع: رَئِیسُ الحِراس، رَئِیسُ العَسَس.

کیشکی

ک: کیش. (گوریس کیشکی) [راکیشان]

ف: کشش، کشاکش، کشمکش.

ع: مُجَارَة، مُعادَة، مُجَادِبَة، تَجَارَة، تَعَاد، تَجَادِب. مَدَّ،

مَتَّ، مَطَّ، مَتَو، مَتِي، مَتَر، مَقَط، مَطِي.

کیشماکیش ← کیشاکیش

کیشمان

ک: کیش. (کیشمانی دا، کیشمانی هات.) [دریژ کردن یا

دریژیرونی شتی جیر.]

ف: کش، کشش. کشیدن.

ع: مَدَّ، مَتَّ، مَطَّ، مَتَو، مَتِي، مَطَو، مَطِي، مَتَر، مَقَط.

تَمَدَّد، تَمَتَّت، تَمَطَّط، تَمَطِي، تَمَقَّط، ... لُزُوج.

کیشواکیش ← کیشاکیش

کیشه

ک: کیشان، ثالث کیشان. [گواستنه]

ف: کشیدن، بَرَموز کشی.

ع: حَمَل.

کیشه

ک: که شه. [نیشانی هدلکشاو بونی بیت.]

ف: کُشه.

ع: مَدَّ. (~)

کیشه ← کیشاکیش

کیش هاتن

[ک: کیشران و دریژیرون لَبر نَرمی یا لَینجی.]

ف: کش آمدن، غَزیدن.

ع: مُروَنة، لُدوَنَة، لُزُوجَة، تَمَدَّد ...

کیشه ک

ک: کیشاک. [راناو، جیناو. ناری نیشان دان (واک: نرو، نهم،

تو.)]

ف: کشاک. (او، این، تو ...)

ع: ضَمیر، اِشارَة.

کیشه ویره

[ک: کیشان و بردن، هدلگرتن و گواستنه. ناکوکی]

ف: کشیدن و بردن.

ع: جَرَو، اَخَذ، حَمَل و نَقَل.

کیشیاگ

[ک: هدلکیشراو. کشار. دریژ]

ف: یازیده، آهازیده، آهته، آخته، آهخته،

آهیخته، کشیده شده.

ع: مُنَسَل، مُنَدَلِق، مُمَدَّد، مَمْدود، مَجْرور، طویل.

کیشیاگ

[ک: به ترازو کیشراو.]

ف: سنجیده، کشیده شده.

ع: موزون.

کیشیان

[ک: خشان یا درتزیرون شتیک که دیتوبه‌لک.]

ف: کشیده شدن، دویدن.

ع: تَمَدُّ، تَمَطُّ، تَمَطِّي... لُزُوج. رُحُوف، اِنْسِيَاب.

کیشیان

ل: به‌رزهریرون، به‌لاکردن. [درتزیرون، هملکشان

(گمشدنی رولک).]

ف: یازیدن، بالیدن. (نمو کردن نباتات)

ع: لُمُو، نَماء، اِنْتِماء، زُكُو، سُمُوق، رُخُور.

کیشیان

ل: دهرهاتن. [هملکیشران، هاتندهرای شمشیر له کیلان.]

ف: کشیده شدن، بیرون آمدن، در آمدن،

آهیخته شدن. (تیغ از نیام)

ع: دَلُوق، اِنْدِلَاق، اِنْسِلَال.

کیشیان

ل: خشیان، خلیسکیان. [خشان، خلیسکان (بسر

زوردا).]

ف: کشیده شدن. (بر روی زمین)

ع: اِنْسِحَاب، اِنْجِرَار.

کیف

ل: کیف. چه‌خامخادان. [جزدان، جانتای بچولک، تروره که یا

برگی چرمین که شتی تیندا هملده‌گیردت.]

ف: کیف. بَلْغُشْتَه.

ع: كِنَف، خَرِيْمَة.

وینه

کیف

ل: که‌ش، که‌ژ، کو، کار، چیا، همد، همده‌بان، کتو.

[کار]

ف: کوه، کوب، پُج، پُژم، شاخ، شَخ.

ع: جَبَل، طُود، طُور، عَلم.

کیف ناته‌شفشان

ل: کیف ناگریار، کیف ناگریزان، کیف ناگریژین. [گرکان]

ف: کوه آتش‌فشان، کوه اَسَد.

ع: بُرکان، جَبَلُ النار.

وینه

کیشان

[ک: فیشکاندن (فیشکه‌کردن وک مار یا کیسل).]

ف: فوت کردن. (مانند مار یا سنگ پشت فوت

کردن)

ع: فَحِیح، فَخِیح، اِکْهَاء، كَهْکَهَة.

کیفایه‌ت

ل: پلریا، ده‌سپل، عورزه. [لینهاتوری، لینه‌شادی]

ف: شایستگی، برازندگی.

ع: كَفَايَة، لِيَاقَة.

کیفایه‌ت

ل: رسایی، که‌فافی، به‌ش‌کردن. [پیاهمین به‌س‌یرون

پراری‌یرون]

ف: رسایی، بَس‌تندگی، بَس‌بودن، رسایی‌کردن،

کفاف‌بودن.

ع: كَفَايَة، كَفَاف.

کینفیر

ل: کینفیه‌کیف. [شاخه‌شاخ (رنگی شاخ گرتنمبر).]

ف: کوه‌بُر، کوه‌به‌کوه. (رفتن از کوه)

ع: تَجَبَّل.

کینفسار-کینفسان

کینفسان

ل: کینفسار، کُوسار. [ناو چیا، چپای زور]

ف: کوهستان، کهستان، کوهسار، کهسار،
کوهپایه، شاخسار.

ع: صَخْر، صَخِر، قُلی، جبال، قِلال.
کیفه

[ک: فیشکه، هاژد، خشه (دنگی کیسل، دنگی با، دنگی
جلویرگی تازه).]

ف: فوت، سوت، (صدای لاک پشت، صدای باد،
صدای لباس تازه)

ع: فُحیح، فُخِیح.
کیفه کیف

[ک: فیشکفیشک، هاژدهاژد، خشمخش (دوبار و دوباره)
لبر ز زربور نیستی.].

ف: فوت کنان، فوت، (تکرار برای تکثیر است).

ع: مُتَکْهَکْها، کَهْکَه، فُحیح، فُخِیح.
کیفی

[ک: کِتری، هردی، دشتی]

ف: کوهی، دشتی.

ع: جَبَلی، وَحش، وَحشی، بَری.
کِیل

ک: کوچک قه‌ور، [بهردی قبر].

ف: سنگ کور.

ع: رُجْمَة.

وینه، هیه

کِیلان

ک: قِزلان، قِابلُوخ، [کالان]

ف: نیام، چخ، میان.

ع: غِلاف، قِراب، جِراب، غِمد، جَفن، خِلَة.

کِیل کاله ککا

ک: گول، بِنستان، [کیرکته، کهله]

ف: گُل پالیز.

ع: وَرد المَبطُخ.
کیله

ک: کهویش، قه‌یز، پیوانه. [قه‌یز: پیوانه‌یه کی دانوژله‌یه].
ف: کیله، کَفیز، کویش، پیمانیه.

ع: قَفیز.
کِیلان ← کِیلان
کِیلان

ک: کاشتن، کِیلان. [کِیلانیدن، چانیدن]

ف: کاشتن، کشتن.

ع: زُرع.
کِیلکه

ک: بکِیلکه. [زربورزار]

ف: خَوید، کشت‌زار.

ع: مَزْرَعَة، حَقْل.

کِیلک

ک: ره‌شیاک، داره‌شیاک. [کِیلراو، چِیلراو]

ف: خَوید، کِشت، کِشته، کاشته، کاشته‌شده،
پاشیده‌شده.

ع: مَزْدِوع.
کِیم

ک: چَلک، زورخ، [نوعی له برین دیت جگه له خوئن].

ف: خم، خیم، ریم، ستیم، چرک.

ع: قَبیح، صَدید.

کِیمخوا

ک: پدروا، بالک، (کیمخوای ناخوئی). [سام، بیم، خوف]

ف: پُروا، باک، بیم، ترس، (پروا نمی‌کند).

ع: اِعْباء، اِعْتِناء، خَوْف.

کِیمیا

ک: ته‌لا دورس کردن، [زانستیکه، همروه‌ها: نیکسیر:

ماده‌یه که جاران بستمابون مسی پی‌یکن به زیر].

ف: کِیمیا، طلا‌ساختن.

ع: کیمیا.

کین

ل: ځین، کینه. [رق]

ف: خشم، کین، کینه، ستیز، سرول.

ع: حقد، غیظ، غضب، قهر.

کینایه

ل: هینا، گوشه، درکه، جده‌نگ. [نیدیزم، ناماژه]

ف: سیم، کوس، پر خیده، گوشه، سربسته،

دندش.

ع: کنایه، رمز، ایماء، اشاره، تعریض.

کینه ← کین

کینه‌جویی

ل: ځین‌کردن. [رق له دل هملگرتن.]

ف: کینه‌جویی، کینه‌توزی، ستیز‌کردن.

ع: انتقام.

کتوب ← کیف

کیه

ل: چیه، پزیه. [لوتکه]

ف: بالا، سپکاد.

ع: قُله، قُمه، نرو، سرا، شَعَقه.

کیه^۹

[ل: کیه؟]

ف: کیه^۹، کیست؟ع: من^۹، من هو؟

وېته کانسې پېتى ک

کاڙ

کاره کا

کاروانه

کارده بهله

کارد

کاخ

کا کله مووشان

کا کله مارانه

کافرمان

کاشی

کاسه ی سهر

کاسه

کلاف

کلکوانه

کرم هه وریشم

کردو کیش

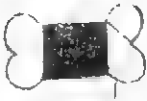
کراس فانوس

کتکه کیفيله

کۆپاره ایه کۆپاره

کیر

کله دان

کلکاف

کلاره

کورره

کۆز کۆزه

کوتدر

کۆپاره ادوو کۆپاره

کول

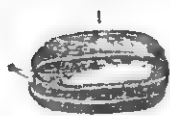
کوله

کوشک

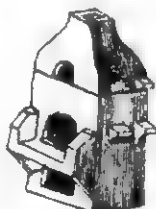
کوسووف

کووله که

کووزی

کووره

کونای دوکمه

کوله بال

کهریسه

که تانو کوان

که تان

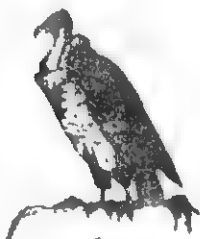
که پر

کووله که سهر اوی

که ره نا

که رگس

که رگه دنگ

که رسر

که رنه شی

که شتی چه تنگی

که زاوه

که ره وس

که ره واله

کهله ییژنگ

که لاره

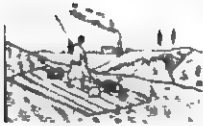
که شه [پنج چار]

که شکول B

که شکول A

که له ک

که له شیر

که لکیت

که لپه ته بین

که له رم

که و

که نوو

که مه ن

که مچه

که منار

کیسه ن

که وهر گ

که وکه و

که وریشک

که وان بیتک

کیف ناته شفشان

کیف

کیسه وکه مهر

گ

ف: وُرزاو، گاوجفت.

ع: نُحَّة، فَدَ، فَرَد، عَوامِل. (فَدان - فَردان)
وینه

گاچال

ل: چاله گهره، گهره چال. [قولکی گهره و قول].
ف: گاوچاه، چاه بزرگ.

ع: رَس، بِنر عَظیم.

گادانه

[ل: کزن]

ف: گاودانه.

ع: شَحْدان، قَرطمان، حَبّ البَقَر.
وینه

گادمه

[ل: گادمه (گیاهی که بناویانگه) بز درمان دهشیت.]

ف: گاودمه. (علفی است معروف.)

ع: ...

وینه

گار

[ل: پاشگریکه. (نیشانی بکریشه «کمر: ستمگار»

ستمکر»، به تنیا به کار ناهیتیریت.)]

ف: گار، گر. (خداوندگار)، (علامت فاعل هم

هست؛ ستمگار، تنها استعمال نمی شود.)

گ

ل: گشت. (گ لای، گ جزئی) [مسمو (به تنیا به کار

ناهیتیریت.)]

ف: همه. (تنها استعمال نمی شود.)

ع: کُل.

گا

ل: رخت، دم، زمان. [سات، کات]

ف: گاه، گه، هنگام، زم، زمان.

ع: وقت، حین، فصل، زمان.

گا

ل: جیگه. (پهرتگا، سه نیرگا) [پاشگریکه مانای شوین

دهدات.]

ف: گاه، گه، جا.

ع: مَحَل، مَكان.

گا

[ل: چیلی نیر.]

ف: گاو، گاب، غاو، سهر.

ع: ثور، بَقَر، قِیئس. فَرَد، فارد.

وینه

گاچفت

ل: جفت. [گاجورت]

ع: ۱ (ظالم)

کلوام

ك: گائوك، ته‌ياخ. [تینلا (داريك كه گائگل ر گویدریژی

پی‌ئینده‌خوپن.)]

ف: خواز، گواز، گوازه، کواز، کوازه، خرگواز،

کزایش، شنگینه، غباره. (چوبی كه الاغ و گاوآن

را با آن می‌رانند.)

ع: مطرد.

کاراش

ك: گاره‌گارکردن. (مامر) [ده‌نگده‌نگ‌کردنی مریشك كه

هیلكه ده‌كات.]

ف: كراجیدن، قُدق‌کردن، قُغ‌قُغ‌کردن،

قوغ‌قوغ‌کردن.

ع: قوق، قوقاة، قيقاء، غِرغِرَة، بَقْبَقَة.

کاره‌گار

[ك: ده‌نگده‌نگی مریشك.]

ف: كراج، كراخ، قُدقُد، قُغ‌قُغ، قوغ‌قوغ. (صدای

قدقدن كردن مرغ)

ع: قوقاة، قر، قَریر، قَرَق، قوق، قيقاء، انقاض، نَقیق،

نَقْنَقَة، بَقْبَقَة، غِرغِرَة.

كاز

ك: قه‌پ. [قبال]

ف: گاز، شُخود، دندان گرفتن.

ع: عَض، نَهِش، نَشط، ضَعَم، اَزَم، كَدَم، لَسع، نَقَر،

ئَسَر، زَر.

كاز

[ك: نامرزی بزمار هه‌لکیشان.]

ف: گاز، ماشه، ماشرَز.

ع: مَقطع، مَلَقَط، کَلَبَتان.

وینه—كه‌لَبه‌تین

كاز

ك: بوخار. [بِزَق، بَزَخ، تَم، هَلَم]

ف: گاز، بُخار، جوهر آتش.

ع: بُخار، غاز

كازگرتن

ك: قه‌پ‌گرتن. [قبال لیگرتن]

ف: شُخودن، خُشانیدن، خُسانیدن، گازگرفتن،

دندان گرفتن.

ع: عَض، سَن، كَدَم، اَزَم، لَسع، ضَعَم، تَنییب، نَهِش.

نشط....

كازن

[ك: شفره: نامرانیکی چهره‌پینه.]

ف: گاهَرَن، گَهَرَن، نشگَرده.

ع: شفره. اِزَمیل، نَرَب.

كازور

[ك: بهیژ (هیژی بیدرزش، هیژی سرشتی).]

ف: گاوزور. (زور بی‌ورزش)

ع: قُوَة فِطْرِيَّة، قُوَة طَبِيعِيَّة.

كاسن—كاهه‌سن

كاسنوق

ك: یه‌غدان، یه‌خدان. [سنووقی گهره.]

ف: یخدان، گاو‌صندوق.

ع: صَوَان، صِیان، تَخَت، تابوت.

كافیر

ك: گاتِران. [گاتِر: نَخوشی گامردن.]

ف: یوت، گاو‌میری.

ع: سَواف، جارف، وِبَاءُ الثَّوَر.

كافیران—كافیر

كافور

[ك: دوا‌بین مانگی پاییز كه ناری کانیاوه‌كان كم

ده‌كمن.]

ف: آذر. (آخر ماه پاییز که آب چشمه‌ها کم می‌شود.)

ع: قوس.

گاکوتر

[ک: گابل (جوره کزتریکی همدیه که ززر گوره‌یه).]

ف: گفت‌کوهی. (نوعی از کبوتر کوهی است که خیلی درشت است.)

ع: یمامة.

گاکوچک

[ک: گابرد (بردی گوره).]

ف: خرسنگ، سنگ بزرگ.

ع: جندل، صخر.

گاکینی

ک: گه‌زن. (کهله‌کیتی)

ف: گوزن، گاو کوهی.

ع: ایل، عین، ذب.

وینه

گاکا

ک: جارجار. [همدنی کات، بری رخت].

ف: گاه‌گاه.

ع: احياناً، بعض حین، غباً.

گاکوپ

ک: قور. [اقبری گوره که گزپچه - نه‌لحد - ی تیدا

همده‌کنن].

ف: گاوگور. (گور بزرگ که لحدرا توی آن حفر می‌کنند.)

ع: ضریح، رمس، جدث.

گاکهل

[ک: کومه‌لی گا و چیل].

ف: گاوگله، گاباره، گاواره، گواواره.

ع: صوار، صُبابَة، ثیران.

گاکله - **گاکهل**

گاکیره

[ک: گای خرمان‌کوتان].

ف: گاو خرمن‌کوبی.

ع: بَقَر الدَّوس.

گالینسکه

ک: ته‌خت روان. [عربانه‌ی گواستندوه که نسیپ

رایده‌کیشیت].

ف: کالسکه، تخت روان.

ع: سَيَّارَة، عَرَبَة، عَرَبَانَة.

وینه

گال

[ک: هیزن‌تاله]

ف: آرزن، گال، پگین، شوشو، کیخُرس، گاوریس.

ع: دُخن، مُجاج، چاورس.

وینه

گال

ک: گاله، قسه. (گروگال) [اقسه‌کردنی مندال].

ف: سخن. (حرف زدن بچه)

ع: غَنین، غَنغَنَة، تَکَلَم.

گالته

ک: گپ، گهمه، شوخی. [جیفنگ]

ف: گپ، گنگل، شوخی، گزاف.

ع: هزل، دذ، مزاح، لَعِب، دَعِب، دُعَابَة، عِبَث.

گال‌دان

ک: هان‌دان. [وروزاندن، دندان]

ف: آغالیدن.

ع: ثَحْرِيك، ثَحْرِيش، اغراء.

گالوش

ک: که‌رک‌موش. [کروش لاستیک].

ف: خَرْكُش، خَارَكُش، چیدار، چیدان، چیدان،
لُخا، لُخت، سَرموزه. (گالش)

ع: موق، جُرموق، خُف، کالوش.
کالۆك

ل: گارام. [تیلّا]

ف: خواز، گَواز، گَواز، خَرگَواز، کَواز، کَوازه...

ع: مَطَرَد، مَنسَا، مَنسَا.

کالۆك پشت کرن

[ل: گالۆك خستنه سر پشت و گرتنی به هردوو دست.]

ف: گَواز پشت گرفتن.

ع: تَتَّج.

کاله

ل: گال، قسه، گروگال. [پهین، ناخارتن (ی مندال).]

ف: سخن، گُفتار، نوله، گفتگو.

ع: تَکَلُم، مَحَبَّة، غَنین.

کاله به نک

[ل: گیاهه که خواردنی سره گیزه دینیت.]

ف: گال بَنگ. (علفی است که خوردن آن

سرگیجه می آورد.)

ع: ...

کالینه

[ل: نانی هرزن.]

ف: نان ارزن.

ع: خُبزُ الدُّخَن.

گامیش

[ل: گامروش.]

ف: گامیش، گامویش.

ع: جاموس.

وینه

کان

ل: جفت برون، جفتی، پهرین. [جوتبونی نیر و می.]

ف: جالش، چالش، سَکند، مَرز، نیوتش، آمیز،

آمیزه، آمیز، آمیزه، آمیغ، آمیغه، آمیزش،

جُفت شدن، جُفت گیری، جفتی کردن.

ع: نیک، وِطّا، جماع، سِفاد، مَسافَدَة، مَباشَرَة.

گان هرام

ل: پهرین. [زینا: جوتبونی ناروا.]

ف: جهمرز.

ع: زَناء، سِفاح، فِجَار.

گانه‌ر

ل: جنه، حیز. [قمحه، سوزانی. قورندر]

ف: جنده، کُسده، کونده.

ع: قَحْبَة، فاحِشَة، مَابون.

گانکر

[ل: نیلاقه‌کر]

ف: جالشگر، مرزگر.

ع: ناکي، واطین.

گاواره

ل: بيشکه. [لنک]

ف: گهواره.

ع: مَهْد.

وینه—بیشک

گاوان

ل: گالهرپین. [شوانی گاران.]

ف: گاوبان، پاده‌بان، گویان، گواره‌بان، گوباره‌بان،

گواره‌وان، گواره‌بان، گواره‌بان، گواره‌وان.

ع: خَفِیر، بَقَار، سَرّاح.

گاوانی

ل: سوریز، ریشۆله. [بالتدهیه‌کی بناربانگه.]

ف: سار، سازک، سازج، سارچه، ساری، ساسر،

سوران، سوبدی، هزاردستان، سار سیاه.

ع: دُزُور، شُحور، هُزار.

وینه

گاور

ک: گور، ناگره‌رس. [زهردشتی، پدیروی زهردشت.]

ف: گبر، آتش پرست.

ع: مجوس. عبدالنار.

گاوین

ک: مده‌شکه. [امشکی گمره که له پیستی گویره که

دروست ده‌کرت.]

ف: مَشک. (مَشک بزرگ که از پوست گوساله

می‌سازند.)

ع: رُق

گاوشه

ک: کورزی. [ده‌فری زلی سوانت بز ناوتیکردن.]

ف: کوزه.

ع: راقود.

وینه میه

گاوالکی

ک: چواره‌سوبا. [گاگولگی (روشتنی مندا) به دست و

پن.]

ف: غُر، غِیژ، لوک، خیز. غِیژیدن، غِیژیدن،

خیزیدن. (راه رفتن بچه با دست و پا)

ع: حَبُو، رُخوف، رُخقان، دُییب. حَبو.

گاوه‌خان

[ک: نندازه‌ی یک زوی که جوده‌گایک له روژتکدا

ده‌یکتن، «۳۳×۳۳» نزیکه هزارگزی چوارگوشه.]

ف: گاوخان. (مقداری زمین که یک جفت گاو در

یک روز آن شخم ببرد «۳۳×۳۳» تقریباً هزار

ذرع مربع.)

ع: جَرِب.

کوه‌زوان

ل: گُزُروان. [گیاه که بز دهرمان ده‌شیت.]

ف: گاوزبان، آنوپا، قَریر.

ع: حمم، کَحلاء، کُحیلاء، لِسَانُ الثور.

وینه میه

کوه‌سن

ک: گاسن، هیش. [ناسنی نووکتیژی تایست که زوی

پن‌ده‌کین.]

ف: سُپار، هیش، خیش، خِیج، گاو‌آهن،

آهن‌جُفت.

ع: سِنَّة، سِنَّة، لُؤمَة، مان، مِکَعَة، مِحراث.

کوه‌سر

ک: گاوسر، تَیز. [گُزِیالیک که سره‌کی له سری گا

ده‌جیت.]

ف: گاوسر، گاوسار. (گُز گاوسار)

ع: رَأْسُ البَقَر.

وینه

کوه‌سر

ک: سرکه‌نه. [له کونی دیواره‌گا ده‌بستن به سری

تاوانباروه تا ملی ده‌لک‌نیت.]

ف: گاوسر. (از سوراخ دیوار گاو به گردن مقصر

می‌بندند تا سر او را بکند.)

ع: ...

کاه‌کی

[ک: جزره ناسرپکه. (ناسرپی گاه‌کی.)]

ف: گاوک، گاوکی. (آستر گاوکی)

ع: بَقَرِی.

کاه

ک: گا، رده‌خت. [سات، کات]

ف: گاہ، گَہ، زَمان.

ع: حین، وقت.

گاہگاہی

ل: گاہگاہی، جارجار. [ہندی کات، بری وخت]

ف: گاہگاہی.

ع: بعض حین.

گاہہیں

ل: گاس، شاید. [لواندیہ]

ف: شاید، گاہ ہست.

ع: عسی، یَمکن، یَحتمل.

گاہی

ل: گاہی، بری جار. [ہندی کات]

ف: گاہی.

ع: وقتاً، حیناً، بعض حین.

گاہیہ

[ل: دارنکہ دیکمن بہ کونی «تیرہیش» دا ہتا توند

بیئت.]

ف: گیرہ. (چوبی کہ بہ سوراخ سر «تیرہیش»

فروبرند تا گیر شود.)

ع: ضامنۃ.

وینہ «پروق

کاپین

ل: لپیہرین، کہل دان. [نیلا قہ کردن]

ف: گادن، گاییدن، سکندن، جالیدن، چالیدن،

موزیدن، کردن.

ع: نیک، وِطاً، مَطاً، وقاع، سِفاد، زِنا، زنی،

مباشرة، غصب، جماع.

گت

ل: قوت، قنج، تولومہ، گمرہ. [زوق، قیت، زل]

ف: گُت، گُتہ، گُندہ، برجستہ، قُندبہ، بزرگ.

ع: ناتی، مُبَرَز، شاخص، مُشَخَص، مُتَعین.

کت

ل: سفت، بتہو. [رہتی یہ کپارچہ.]

ف: سفت، رُفت، یک پارچہ.

ع: صَمَد، مُصمِد، مُصمِت، مُبرَم، مُحکم.

کت

ل: ویسان، ورینگ. [روچان، نوزرہ]

ف: ایست، آرام.

ع: وقفۃ، مکت.

کتلی

ل: کوتایی، برلونی. [زہتی، قیتی]

ف: بلند، برجستگی.

ع: نُتو، ارتفاع.

کتہ

ل: قوتہ، قنجدہ. [زہتی لہ دور دیار.]

ف: گُتہ، گُندہ، برجستہ.

ع: نائی، شاخص، بارز، مُتَعین.

کتہ کوچک

ل: قہ لہ. [کاشمیر، گاہرد]

ف: خرسنگ، سنگ بزرگ.

ع: دُمُلوک.

کتہ جُور

ل: گشت جُور. [ہمسو چشتیک]

ف: ہمہ جُور.

ع: کُل نوع، کُل نحو.

کچی «کراس» [رومیک ہیورامیہ.] [اورامی است.]

کچک

ل: بوچک لہ، بوچک لہ. [بچورک]

ف: کیچ، کیچک، کوچک، کوچلو.

ع: صَغیر.

گدی

ل: بزَن. [ناژدِیکِ بِنارِبانگه. (خوازه‌یه).]

ف: بَز، گُدی. (استعاره است.)

ع: مَعز.

گدی‌گدی

[ل: (ل: رشی لواندنوی بزَنه).]

ف: گُددی، بُج‌بُج، پُچ‌پُچ، پُژپُژ. (کلمه‌ی نوازش

کردن بز است.)

ع: ذَره ذَره. عَنَعَت، نَبِیب، اِنقَاض. مَآمَه.

کَر

ل: تار، کلپه، بَلِیسه. [گَریه، بَلِیزه.]

ف: زبانه، تاب، شوله، سوزش، خُذره، تَف.

ع: شُعْله، لَهیب، شَرَر، حَدم، لُطی، لِسَانَه.

وینَه—م

کَر

ل: زرب، گِریاک، [زِبری دَنگ، گِیروی دَنگ (دَنگی

گَر).]

ف: گَرفته، زِبر. (صدای گرفته، صدای زِبر)

ع: صَحَل، حَشَن، غَلِیظ. فَهَو: اَبِج، اَجَش، اَمَحَل،

اَصَحَل، فَحْفَاح.

کَر

ل: هالار، گهرمی. [تِن، گِرمایی.]

ف: مَجرمی، آلاو.

ع: حَرارَه، وَهَج، شَرَر.

کِرالک

[ل: (ل: گیاهی‌کی ساق‌تباریکه له کاتی وشک‌بوندا سپی

دمیت) و بز سوتاندن به‌کار دیت.]

ف: درمه، غُرْفَج، گُرْفَج، کُرْفَج، آتشگیره. (علفی

است با ساق‌های باریک که هنگام خشکیدن

سفید می‌شود.)

ع: اَبو سَریع.

گَرامفون

ل: دَه‌سَگای نَواز. [سَنورقه‌نَوازه: نَمازِیکِ تَایبستی

لِندانبوی دَه‌گی تَومار‌کراوه.]

ف: دَستگاه آواز.

ع: کِرامفون، قِرامفون.

گَران

[ل: بَنرخ.]

ف: گَران، ساریس، اَرجمَند، اَرجدار، بَهادار،

گَران‌بَها، بَیش‌بَها، گَران‌مایه.

ع: شَعیب، نَفِیس، غالی، غَلی.

گَران

ل: سَه‌گَین. [قورس]

ف: گَران، سَنگَین.

ع: وَزَین، ثَقِیل.

گَرانجان

ل: گِیان‌سَه‌خت، گَران‌فَرُوش. [خَوینتال، رَه‌زاق‌ورس.

مَروَها: کَمِینک کِه شَت لَه نَرخی ناسایی بَه گَرائتَر

دَه‌فَرُوشیت.]

ف: گَران‌جان، گَران‌فَروش.

ع: مُغلی، وَغَال، لَخیم، لَخمَه.

گَران‌کردن

[ل: (ل: بَرَدَن‌سَرووی نَرخی شَتومَه‌ک.)]

ف: گَران‌کردن.

ع: اِغْلَء.

گَرائه‌تی

ل: سَه‌رَه‌مِ. [کَوتَوبی (گَرائتا).]

ف: تَب تَب، تَب تَب. (تَب لازم)

ع: مُطَبَقَه.

کَراوه

[ك: دورگه]

ف: جز، بيله، آداك، خواست.

ع: جَزِيرَة.

وینه—جهزيره

گريه

ك: كله، بَلَيْسَه. [گريه (دهنگی هه‌لگرساني ناگر).]

ف: گُرپ. (صدای روشن شدن آتش)

ع: الْتِهَاب، كَلْحَبَة.

گرتك

ك: پيارزك. [پرياسكه، پريسكه، بوخچی بهورك.]

ف: پيرزه.

ع: صَوْرَة.

گرتكه

ك: گردكه، گرمۆله. [گونك، گونكه، ننگوتك (بۆ نمونه:

بشپيكي كم له هوير).]

ف: تيكه، گلوله. (يك تيكه‌ی كوچك از خمير

مثلاً.)

ع: شَوْبَة. فِدْرَة، كَعْبَرَة.

گرتن

ك: سه‌ئن. [خستنه‌وامشت، وه‌گرتن]

ف: گرفتن، ستاندن. پذيرفتن.

ع: أَخَذَ، قَبَضَ، عَصَبَ، قَبُولَ، تَنَاوَلَ، اِمْسَاكَ.

گرتن

ك: نيگاداشتن، دوساخ‌کردن. [ده‌ستبه‌رداگرتن.

بندکردن]

ف: گرفتن، دستگير کردن، نگاه‌داشتن.

ع: ضَبَطَ، أَخَذَ، اِمْسَاكَ، حَبَسَ، سَجَنَ، تَوَقَّفَ.

تقييد. قبض.

گرتن

[ك: بندکردنی بالنده يا گیاندارى سل.].

ف: گرفتن. (گرفتن پرنده يا حيوان رموك)

ع: ثور.

گرتن

ك: ته‌پان. [ناختن (وهك: خيینی كون).]

ف: گرفتن. (سوراخ مثلاً.)

ع: سَدَ، رَدَمَ.

گرتن

[ك: ده‌ستبه‌رداگرتن (گرتنی قه‌لا يا ولاتينك).]

ف: گرفتن. (گرفتن قلعه يا كشور)

ع: فَتَحَ، اِفْتَتَاحَ، تَسَخَّرَ.

گرتن

[ك: قرتاندن (وهك: نيتۆك‌کردن).]

ف: گرفتن. (ناخن مثلاً.)

ع: قَتَمَ.

گرتن

ك: زخم‌کردن. [بريندارکردن (وهك نه‌وى زين پشتي ناسپ

بريندار پكات).]

ف: گرفتن، زخم‌کردن. (گرفتن زين، پشت اسپ

را)

ع: عَقَرَ، اَلْحَاحَ.

گرتن

ك: گوجان. [جی‌کردنه‌وه]

ف: گرفتن، گُنجاندن، گُنجایش دادن.

ع: وَسَعَ، ضَمَمَ.

گرتنه‌وه

[ك: گرتنی شتی هارپژارو. (وهك نه‌وى به‌نا خشتی

كرىكارى خشت‌ه‌ارپژ بگرتنه‌وه).]

ف: گرفتن. (گرفتن بَنَّا آجر را از خشت انداز

مثلاً.)

ع: أَخَذَ.

گرتنه‌وه

ك: فیسائن، فراهم هارودن. [تراو كړدنه‌وه و ټينكول كړدن]

(وړك: گرتنه‌وی ټور و څنډه.)

ف: خپساندن، خپسانیدن، فراهم كړدن. (گل،

حنا مثلاً.)

ع: نفع. ټهینه.

گرتنه‌وه

ك: گرتن. [دست خستنوی راكړدو (وړك: گرتنه‌وی

نسپ.)]

ف: گرتن، بازگرفتن. (اسب مثلاً.)

ع: ضبط، ټور.

گرتنه‌وه

[ك: لاېردن، هلگرتن (وړك: گرتنه‌وی زین له نسپ.)]

ف: برداشتن، بازكړدن. (باز كړدن زین از اسب

مثلاً.)

ع: اجفاء. (مهموز اللام)

گرتنه‌وه

ك: پاك كړدن، جپاره كړدن، لټكړدنه‌وه. [جپاكړدنه‌وه (وړك

گرتنه‌وی پټستی درخت یا پټستی څپیار.)]

ف: بازكړدن، جداكړدن، پاك كړدن. (جدا كړدن

پوست از درخت یا از څپار مثلاً.)

ع: شذب، قشر، حسر، قلف. نزع، كشط. سحي.

گرد

ك: خرت، خړ، چهرخی. [بازنه‌یی، گوزین]

ف: گرد، لنبه، غُند، غُنده، گوی، گلوله.

ع: مخروط، مُدور، مُلعم، كُرة، كُروي.

گرد

ك: جهم، خړ، گلیر. [كز]

ف: گرد، کود، غُند، فراهم.

ع: مجموع، مُجتمع.

گرد

ك: قهره، قهره، قهره‌وه. (گرد كهفتن) [توخن]

ف: گرد، پیرامون.

ع: حول، دور. تَصَدِّي، مُباشرة.

گرد

ك: تپ، تمېژلكه. [گرد، گردېژلكه]

ف: ټپه، پُشته، بَرندك.

ع: قَل، رَيوة، اَكمة.

گرداو

ك: گنج، گنجار، گيژار [گيژار]

ف: گرداب.

ع: لُجّة، خُبة، دُردور.

گرده‌با

ك: گرده‌لول، گيجه‌با. [گرده‌با، گيژه‌ټوكه]

ف: دوله، ستونه، گردباد، ديوياد، سنگ‌دوله.

ع: نَوَجّة، خُجوج، زَوَبعة، اِعصار.

گرده‌بېر

[ك: (مشاري باريك.)]

ف: گرده‌بېر، بېرم. (اره‌ی باريك)

ع: مَنشار، بېرم.

گرده‌كان

ك: گويز. [گرته‌كان: بېری دارگويز.]

ف: گردو.

ع: جَوَز.

گرده‌له

ك: خشتك. [گړز، گړفوله (سړوې ټيژنچ.)]

ف: سوزه، سوژه، سوچه، خسته، خشتك،

بَغَلَك. (بالای تيريز)

ع: لِبنة.

گرده‌له

گروهه

ك: ورده له، جگه. [جومگى دست و پى.]

ف: پك، بَند. (بند دست و پا)

ع: بُرْجُم، مِفْصَل.

گروهواری

ك: گروهواریون، جه پوون، جه مهواریون. [گروهواریونه،

خپواریونه]

ف: گردشدن، گرد آمدن. گردآوری.

ع: جَمْع، تَجْمَع. تَحْصُل.

گروهوویون

ك: جه مهواریون، گلپروویون، خپوون، کوویون، گهلبهستن،

مرؤشیانه. [خپواریونه، کوپوون]

ف: گردشدن، گرد آمدن.

ع: تَجْمَع، اِجْتِمَاع، اِزْدِجَام، اِحْتِفَال، تَكَاَب. اِنْعِلَاف.

گروهوکردن

ك: گلپروکردن، جه مهوکردن، خپکردن. ماشینهوه،

هه لگرتن. یه کهوتیان. [کوکردنوه، خپکردنوه. پتیکووه، نان،

خستنسریهك]

ف: گردکردن، فراهم کردن، به هم رسانیدن.

اندوختن، برداشتن، نگاهداشتن، آلفااختن،

آلفاختن، آلفغدن، آلفنجیدن.

ع: جَمْع، لَمْ، ضَم. تَكْتِيل، تَضْمِیر. تَدْبِیل. تَحْصِیل.

اِقْتِنَاء. كَبْكَبَة.

گروهوکردن

ك: خرته وکردن، گلپروکردن، خلیتروکردن. [خپکردن،

تزیلکردن]

ف: گردکردن، غنده کردن، گلوله کردن.

ع: خَرَط، تَدْوِیر، تَكْوِیر.

گروى-کشت

گرویسهر

ك: سه رگه ران، گه ریان. [بدواداچوون، پشکین]

ف: گشتن، گردیدن، جستجو.

ع: تَفْحُص، تَجَسُّس، اِتِمَاس.

گرو

ك: گز. [لورل، لیلنلار]

ف: کُرس، کُرسه، ژولیده، پیچیده.

ع: مُجَعَّد، مُنْقَبِض.

گرو

ك: دژ، دژ، دانه نگ. [خمبار، کز]

ف: افسرده، غمگین.

ع: مَلُول، مَهْمُوم.

گروى

ك: سفت. [توند و لیلنچسپار (وړك) زوى پتو.]

ف: رُس. (زمین سفت مثلاً)

ع: غَلِیظ. مُنْجَمِد. مُتَعَقِد.

گروسان

ك: سفته کردن. [گروساندن خست کردنوه، شیر کرده

ماس.]

ف: بستن، آنبستن، بسته کردن.

ع: عَقَد، رَمَا، تَخْفِیر، تَرْوِیْب.

گروسان

ك: لكان، لكانوه، چه سپان. [لکاندنوه، گرتنوه (وړك)

گرتنوی ئیسقانی شكار.]

ف: بستن، پیوستن، بسته کردن، چسپانیدن.

(استخوان شکسته مثلاً)

ع: لَمْ، جَبَر، اِعْثَام. اِلْصَاق.

گرسیاگ

ك: ههس. سفت. [خست. بستو]

ف: بسته، آن بسته، آنیسه، آنیسه، آنیسته،

بسته شده.

گرفتگی

ك: گری. [هاتنوبهك. دوچاربون. بمران]

ف: گرفتگی، گیری، گرفتاری.

ع: انقباض. ابتلاء. انسداد.

گرکه

ك: زركه، خرچه. [كالكی نهگه یو.].

ف: آستن، آشن، سفچه، كاك.

ع: حدج، قسعر.

گرکه زهوی

ك: قوته زهوی، بی گیاه، روتله لای. [روتمن زهوی]

بی گیاه.].

ف: لوت، زمین بی گیاه.

ع: جریاء، جرد، جرد، جرد.

گرگر

[ك: جزره پاقلمه كه.].

ف: گرگر. (نوعی از باقلا است.)

ع: فول، جرجر.

گرگران

ك: ناگرای. [یاری کردن به ناگر له بونده كاندا.].

ف: آتش بازی.

ع: لعبُ المشاعیل، لعبُ النار.

گرمانن

ك: داخوړین. [گرمه کردن]

ف: غریدن.

ع: هدر، هدير، تهدیر.

گرمانن

ك: خوړن، به قبه قوړدون. [گماندن (ی کوترا).]

ف: سرودن. (کیوتر)

ع: هدر، تهدیر. قرقره، وكوكه. سجع، تسجیع. غرد،

تغرد. اغراد. هدیل. هدهده، تغرید.

ع: خاثر، خثر، راثب، غلیظ. مُنَعَقِد، مُنَجِد. مُتَكَبِد.

رثیئة.

گرسیان

ك: سفته و بون، خورگرتن، هسه و بون. [خست و بونوه،

بستن (و ك: گرسانی شیر).]

ف: بستن، آن بستن، ماسیدن، بسته شدن،

آن بسته شدن، خفتیدن. (بسته شدن شیر مثلاً.)

ع: رُووب، تَرُووب، صاك، خُثور، اِرْتشاء، اِنْجِماء،

اِنْعِقاد، اِسْتِفْلاظ، تَجْبُن، تَكْبُد، تَخْثُر.

گرسیان

ك: لکیان، چه سپیان. [لکان، گیرانوه]

ف: بستن، بسته شدن. چسپیدن.

ع: عثم، التیام. التصاق.

گرسیانوه-گرسیان**گرفت**

ك: رودل. [تیزبون، سلوستان]

ف: گرفت، گرفتگی، رودل.

ع: سُدّة، ثِقْل، حُصْر، یُبُوسَة، اِنْقِیاض.

گرفتار

ك: دچار، تروشیار. گیر، پاگیر. [ناوقه، گیرده]

ف: دچار، گرفتار. گیر، پاگیر.

ع: مُصاب، مُقَيّد، مُتَوَقّف، مُعْطَل، مُبْتَلَى.

گرفتاری

ك: تروشیاری. [گیرده یی]

ف: گرفتاری، دُچارِی.

ع: اِبْتِلاء، تَقْيِید، تَوَقّف.

گرفت و گیر

[ك: گیرگرت]

ف: بشل، گرفت و گیر. در آویختگی.

ع: اِنْسِداد، اِبْتِلاء، اِلْتِصاق.

گرمۆته-گرمۆله

گرمۆله

ك: گرمۆته، گرتكه، بهسه. [خې، خېژكه (شتی خې،

گونكى هویر بیت یا شتی تر.)]

ف: گردكه، بېسته. (چیز گرد اعم از خمیر یا غیر آن.)

ع: كُعبُزَة. شویة. مَخروط. مُدَوَّر. كُرَوِي.

گرموهوړ

ك: گرمه گرم. [گرمی زږد.]

ف: گُرنَب، گُرنَب، گُرنَب، گُرنَب، گُرنَب، گُرنَب.

ع: لَجَب، هَدِيد، هَزِيم.

گرمه

ك: هارِه. [دهنگی زل (وله دهنگی هور.)]

ف: گُرنَبه، گُرنَبه، تَنْدَر، غُرَش. (صدای ابر مثلاً.)

ع: لَجَب، هَد، هَدِيد، هَدِيد، تَهْدَار، هَزِيم، اَزِين.

گرمه

ك: زومه. تریه. [دهنگی کوتنی شتی قورس. (وله: دهنگی رمانی دیوار.)]

ف: تُرنَب، گُرنَبه. (صدای خراب شدن دیوار مثلاً.)

ع: لَدَم، وَاَد، هَد، هَدَة، هَدَد، هَدِيد.

گرمه

[ك: گمه (دهنگی کوتر.)]

ف: سرود. (صدای کیوتر)

ع: هَدِيد، هَدِيل، هَدَهْدَة، وَكُوكَة، قَرَقَرَة.

گرمهگرم

ك: گرموهوړ. [گرمی زږد.]

ف: گُرنَب، گُرنَب، گُرنَب، گُرنَب، گُرنَب.

ع: لَجَب، هَدِيد، هَزِيم.

گرمهگرم

[ك: گمی زږی کوتر.]

ف: غُرغُر، قُرَقُر.

ع: هَدِيد، قَرَقَرَة، هَدَهْدَة.

گرمه‌ی هه‌وړ

ك: گرمه. [هه‌وړه گرمه]

ف: تَنْدَر، آسْمَان، گُرنَبه، آسْمَان، گُرنَبه،

آسْمَان، قُلَنْبَه.

ع: رَعْد، هَزِيم.

گرونج

ك: زرب. [زبر]

ف: گُرنَج، تَنَل، زبر، آجیده.

ع: خَشْن.

گرونج-گرونج [زږد گرنج. (دو باره وینو، دهنگی لیسر زږد

هونین.)] (تکرار برای تکثیر است.)

گرنی

ك: گفنی، شه‌لتاخ، دبه، گمپ... [گری، تله‌که]

ف: دَبَه، شَلْتاق.

ع: ضَغَو، فَشَخ، فَرِيَة، اِفْتِرَاء، خِيَاثَة.

گروفر

ك: ناپاهوچی. [شتیک که زور ده‌فوتیت.]

ف: ناپایدار.

ع: سَرِيعُ الرُّوَال.

گروفر

ك: شاتوشورت، خونمای. [فریشال (خونواندنی

بی‌تاویرزک.)]

ف: آهنامه، اوش و بوش، خودنمایی، خودآرایی.

(خودنمایی بی‌اساس)

ع: كَرَوَفَر، تَعَاظُم، تَظَاهُر.

گروگان

ك: گاله، قسه. [قسه‌کردنی مندا.]

ف: گفتگو. (سخن گفتن بچه)

ع: غنّین، غنّفة، تَكْم، صُحبة.

گرووک

ل: کدژ. [هوبریشمی خراب.].

ف: کژ، لاس، بَنیک. (ابریشم پست)

ع: اردن، قَر.

کره

[ل: گری (یک لیسر شانزه $(\frac{1}{16})$ ای گزیتک.].

ف: گره. (شازدهم ذرع)

ع: ...

کره

ل: شوله، کلپه، بلنسه. [بلنزه، گر]

ف: سوزش، سوختن، شوله.

ع: لهیب، شُعلة، اِشْتعال، اِحْتِراق.

کره‌سازی

[ل: سازکردنی نخشونیگار له پهنجره و دهرگا و ...دا به

تخته‌گلی باریک.]

ف: گره‌سازی.

ع: تَفاریج، ذَرَابَزُون، صَنعةُ التَفاریج.

وینه-نالهت

کره

ل: بارمته. [ره‌هن]

ف: گرو، گروگان، شالهنک، پایندان.

ع: رهن، رهنه، مرهونه، وثیقه.

کره

ل: مهرج، فوتو، شمرت. [گژ، نام]

ف: گرو، مرج، جناب، جَناع، بَند.

ع: نذر، نخب، شرط، تَراهن.

کره‌بردن

ل: مهرج‌بردن، سهرکه‌فتن. [بردنوی گره، سهرکوتن]

ف: گرو‌بردن، سَر‌آفتادن.

ع: اِحرام.

گری

ل: گریان. [نارلمچارهاتن له خففتدا.]

ف: گریه، گری، زاری، گریستن.

ع: بُكاء.

گری

[ل: زبری، گریان (گریانی دهنگ.].

ف: زبری، گرفتگی. (گرفتگی صدا)

ع: بُحوح، بُحاح، بُحّة، جُشّة، فَحْفحة.

گری

[ل: گره، بَند]

ف: گره، گری. پیل، بیل.

ع: عُقْدَة، أُرْبَة، عُجْرَة، فُزْرَة، اُنْشُوطَة، عِلْبَة، وَصم.

گری

ل: به‌نگه. [قُورِت (رهک: گری شاخی نازه‌ن).]

ف: گره. (گره شاخ مثلاً.)

ع: حید، وَصم.

گویان

ل: گری، گویان، زاری، زاریان. [نارلمچارهاتن له خففتدا.]

ف: گریه، زنج، شَم، زاری، پَرژوک، گری،

گریستن، گریستن، گریه‌کردن، بهانستن،

زنجیدن، زاری‌کردن، شمیدن.

ع: بُكاء، مَخْن، نُحیب، ضَرَاة، تَضَرُّع، نُوحة.

گویان

ل: گریان. (به‌گویان گریان هات.) [بهدم‌گریانوه.

(به‌رامبری «خفنان».)]

ف: گریان، شمان، زنجان، گریه‌کنان. (ضد

«خفنان».)

ع: باکی، ماخن، ناحب، نائج، باکیا، ناحبا، نائحا.

گريان

ك: داگريسان، رُوشن برون. [گران، داگريسان]

ف: سوختن، روشن بودن، شوله و زبون.

ع: اشتعال، تَضَوُّءٌ، تَنُّورٌ، احتراق.

گريان شادی

ك: شه كمر گری. [ناولمچارهاتن له خوشيدا.]

ف: شَكْر گريه، شَكْر ريزی، شَكْر ريز، گريه‌ی

شادی.

ع: بُكَاءُ السُّرُورِ.

گري دار

ك: گري. [قُورتي درخت.]

ف: زنج، گره درخت.

ع: عِلْبَةٌ، حُبْرَةٌ.

گري شاخ

ك: بهنگه. [قُورتي شاخى ناژدان.]

ف: گره شاخ.

ع: حَيْدٌ، وَصَمٌ.

گريك

ك: هيز، گور، زور، توانایی. [رزه، تاقت]

ف: تَوَانٌ، تَوَانِييٌ، نیرو، زور.

ع: قُوَّةٌ، بُنْيَةٌ، حَسَنٌ.

گري کوره

ك: گري کوزه. [گري پوچكه.]

ف: دُؤْكٌ، غُلْجٌ، آنيسه، دُمُخت، گره كوره.

ع: أُرْبَةٌ، رُبِّيٌّ، عَمِيَسَةٌ.

گري کويره - گري کوره

گري ناوچاو

[ك: لَوچى تويان.]

ف: گره ابرو، چين ابرو.

ع: قُطُوبٌ، عُيُوسٌ.

گري نوک

ك: قمر قازر. [گريزك، فره گري]

ف: گري نوک، زود گريه.

ع: هَرَعٌ، هَرَمَعٌ، سَرِيْعُ الْبُكَاءِ.

گري و زهنجيره

[ك: ههلبستنی ريشی رايه‌خ.]

ف: رشیده. [شبکه‌ی ریشه را تاب دادن.]

ع: ...

ويته - جانماز

گريوه

ك: تپ، تپولكه. [گرد]

ف: گريوه، پشته‌ی بزرگ، كوه كوچك.

ع: تَلٌّ، أَكْمَةٌ.

گز

ك: شور. [گَز قوماز] [تاسه (تاسی قوماز).]

ف: شور.

ع: وَلَعٌ، شَوْقٌ، عِشْقٌ.

گز

ك: گفنی، شه‌لتاخ، دبه. [گپ، تله‌كه]

ف: دَبَه، شُلْتاق.

ع: ضَفَوٌ، فُشَخٌ، افْتِرَاءٌ.

گزره

ك: زركو. [گياي وشك] بَزْ لومړی ناژدان.]

ف: بَرْموز، گزره، گياه خشك.

ع: كُنَّا، مَشِيْمٌ، حَشِيْشٌ.

گزك

[ك: نو بنچكی گسكى لي‌دروست ده‌كمن.]

ف: كرته، كُخج. [بته‌ای كه از آن جاروب درست

كنند.]

ع: مَنَعَمٌ، مِخْمَةٌ، مِغْشَةٌ...

گزك

[ك: نامرزی گسلندان.]

ف: جاروب.

ع: مَحْمَةٌ، مِقْمَةٌ، مِقْشَةٌ، مِكَسَحَةٌ، مِكَنَسَةٌ، مِصْوَلَةٌ،
مِقْنَنَةٌ.

گزشتہ

ك: گزيچار، گهز. [دارگهز]

ف: گز، گزم. (درخت گز)

ع: طرفاء. أثل، غصًا، نضار.

کوکجہ

ك: يژنيچه، فليچه. [فرجه (فليچه جولايي).]

ف: سمه، سَمَر، بَتَارَه، کُرَنده، کُرَنگه، کُرَنده،
کُرُنده، گُرَنده، پَشَنجِه، غَرَواشه، لیف، لیفه.
(لیفه‌ی حولاہ)

ع: نَبَاز، تَنَازُع، تَجَادُع، تَعَادِي ...

گۆکردن

ك: بەيە كاپچون، مورواسەريون. [واست بونەوى موى

لمش (واك: ژىژك، سووچى، پشيله).]

ف: توهم رەفتن، موراىست كردن. (ژوژو يا سووچر

يا گربە مثلاً).

ع: تَنَفُّس، تَطْوُس، اِرْبَنَار، اِجْتِنَال.

گۆن

ك: گۆزن، گۆنە. [خاوەنى قۆى تىك ئالار].

ف: چنگلە، آشفته مو.

ع: قَط، قَطَط، أَشَعَث، مُجَعَد، مُفْلَل، مُنْتَفِش الشَّعَر.

گۆنەسەرە

ك: چنگلەسەرە. [گۆنەسەرە، سەرگۆن]

ف: چنگلەسەر.

ع: أَشَعَث، هَدِيل، مُقْلَعَد، مُقْلَعِط، مُفْلَل الرَّاس،

مُجَعَد الرَّاس.

گۆنيزه

ك: زارە. [گەنى كوتراو].

ف: دليده. (بلقور خورد)

ع: جَرِيش.

گۆنيزه

ك: بوريش، بويش، كاله بويش، كاله بويش. [تەريزى

ورد].

ف: تگرگچە، پَسَنگَك، (تگرگ ريز)

ع: سَقِيط، قَطِط، اِرزير، حاصِب.

گۆنيزه

ك: كارەپەلە. [زيربوني پيشت بە ھۆى سەرمائە وەكو

نەوى زيبەكمى دەرکرديەت، ھەر نەوئەدى مرۆڤ گەرمى

دەيتەو خيرا دەنيشتەو].

ف: گۆزاز، گۆزار. (دانه دانه شدن بدن از سرما مثل

اينكه جوش در آورد، همينكه بدن گرم شد فوراً

محو مى شوند).

ع: قَشْعِرِيَّة.

گۆنيزه

ك: كشيژە، تارە. [گۆنيزە: گيايەكە].

ف: كَشْنين، كَسْبِرە.

ع: جُلْجُلان، كُزْبِرَة.

ويته-تەو

گۆنيزه

ك: گۆنيزەى تەلا. [زىوېرىكى گۆنيزەئاسايە لە ئالتون

دروست دەكریت].

ف: كَهله، گَهله، كَشْنير طلا.

ع: ...

گۆيىكا

ك: بۆز، ھەژگويژان. [سەوزايىك كە لە زەوى دەريەت].

ف: گيايە.

ع: كُنا.

گۆه

ك: نوستوخودروس. [گيايەكە].

ف: گشە، كشە، أَسْطُوخودوس.

ع: أَسْطُوخُدُوس، مُمَسِكُ الأرواح.

گۆهبا

ك: باگۆه. [باي نيوان شىمال و باي وژۆهەلات].

ف: بادگۆه.

ع: نَكْباء.

گۆزيان

ك: گۆزيان، ژۇليان. [گۆزبون، ئالتۆزان]

ف: ژوليدن، ژوليدەشدن، آشفته شدن.

ع: عَثْوَة، تَجَعْد، تَغْلُغْل.

گۆزيان

ك: نەنام. (گشت گيان) [ھەموو لەش].

ف: اندام، همه‌ی اندام.

ع: كُلُّ الْبَدَنِ.

گس! گس!

گشت

ك: پاك، بتون، يه كهو، توار، توارى، همایى، سهرجم.

[همسور، تینکرا]

ف: هَمِه، هَمَكِی، هَمگان، هَماد، هَمادى، رُت،

أَزْمَل، شگاله، روهم، روى هم، سرهم.

ع: كُلٌّ، عَمَم، عَمِیم، عُموم، عَامٌ، كَافَةٌ، رُمَّةٌ، أَسَر.

أَبْتَح، أَجْمَع، أَزْمَل، جَمْع، جَمِيع. كَلَّا، كَلِيَّةٌ، جَمِيعاً،

جُمْلَةً، عَامَّةً، طَرَأَ، ثَمَاماً، قَاطِئاً، بِالْجُمْلَةِ، بِالتَّمَامِ،

كاملًا.

گشتی

ك: پاکی، يه كهسو، ته‌وارى، سهرجم. [همسورى،

بسريده‌كوه، بتينكرا]

ف: همه‌اش، روهم.

ع: كُلٌّ، كَلَّا، بِالْكُلِّ، جُمْلَةً، بِالْجُمْلَةِ.

ك شتى

ك: گ چشتى، گشت چتى، گ شتیک. [گشت شتیک،

همسور شتیک]

ف: همه‌چیز.

ع: كُلُّ شَيْءٍ.

ك شتیک گ شتى

گشتی

ك: گرڼى، گڼې، گینچل، ته‌شخه‌له، ته‌له‌كه، شه‌لتاخ، گز،

دبه، دورز. [گزى، تشقه‌له]

ع: دَبَّه، شَلْتَاق، دُرُوع، ضَغُو، قَشِخ، فَرِيه، اِفْتِرَاء.

كذب. خيانه.

گغه!

ك: بَه! [نه‌كسى! له وشه‌گه‌لى ترساندنى مندا له هتا

دست له شتیک نادات.]

ف: گغه! (گغه، بقه، از كلمات تحذير بچه است

كه دست به چيزى نزنند.)

ع: حَذَار!

گفت

ك: به‌لتن، گفتار، وته. [ميرج، پديمان، قبول، قسه]

ف: گُفَت، گُفتار. نوله، سخن.

ع: قَوْل، قَرَار، كَلَام. تَقَبُّل، تَعَهُد، اِلْتِزَام، اِشْتِرَاط.

گفت

ك: بار، دسور. [مزلت]

ف: بار، لهی، گُفَت، گُفتار.

ع: اِجَازَةٌ، رُخْصَةٌ.

گفتار

ك: گفَت، وته، وتار. [قسه، گوفتار]

ف: گُفَتار، گُفته، سخن.

ع: قَوْل، كَلَام.

گفتگو

ك: وتوویژ، واتروویژه، گاله. [ناخواتن، پهبین]

ف: گفَتگو، ذرایش، ذراییدن، گفَت‌وشنید،

سخن‌گویی.

ع: مُقَاوَلَةٌ، مُكَائِمَةٌ، مُحَادَثَةٌ، مُحَاوَرَةٌ، مُذَاكِرَةٌ،

انتداب.

گفته گفتار

گفت

ك: باريسه، فرفره. [رپروره، وژویره]

ف: بادفر، بادافراه، فرفر، فرنك.

ع: يَرْمَع.

وینه

گگغه

ك: فرفره. [گيگگغه: نامرازكى گمى مندا لانه.]

ف: فَرَقَرَه، فَرَقَر.

ع: خَرَارَه، خُذِرُوف

وینّه—فَرَقَرَه ۸

گفته

[ا: دهنگی خوخلوژکه و مزراح.]

ف: گَته^۱. (صدای «خوخلوله»)

ع: خَرِير.

کل

ا: ک: نیش، دهره. [ژان]

ف: دَرَد.

ع: وَجَع، اَلَم.

کل

ا: جوولَه، گه‌ریان. (له‌گل که‌نتگه). [جوموولَه، بزودتن]

ف: جُنْبِش، گُردش.

ع: حَرَكَة.

کل

ا: ک: تل. (گله‌وبوون) [تَلیر، خل، خلیتر]

ف: تلو، غال، غلت، غلط.

ع: دِحراج.

کل

ا: ک: جار، کَشه. (چهن‌گل) [کهرت، را]

ف: بار. (چند بار)

ع: مَرَّة، کَرَّة، دَفْعَة.

کلاروا

ا: ک: بی‌تارامی. [بی‌تارامی، نۆقرنه‌گرتن]

ف: ناآرامی، ناآسودگی.

ع: نَصَب، ثَعَب.

کلان

ا: ک: تلان، تلیران، گلیران. [تیلین به‌گوینز]

ف: تلوپازی.

ع: لَعَبُ الدِّحراج.

کلانسن

ا: ک: تلائن. جوائن. [خل‌کردنوه، تل‌دان. جوولاندن]

ف: تلانندن، تَلوُودان، گرداندن، گردانییدن،

غلغلتاندن، غلغلتانیدن، جُنْبانیدن، جُنْباندن.

ع: دَحْرَجَة، دِحراج، اِبراج، تَحْرِيك.

کل‌خواردن

ا: ک: ویسان، مهنه‌رکردن، گله‌و‌خواردن. [وهستان، مانوه]

ف: ایستاندن، ایست کردن.

ع: تَوَقَّف، تَلْتَبْ، رُكود.

کلواکل

ا: ک: گلارگل، تلاوتل، تلواتل. [به‌دهم‌تل‌خواردنوه].

ف: غَلْتَا غَلْتَ، غَلْطا غَلْط.

ع: مُتَدَحْرَجاً.

کلوخول

[ا: ک: سووړانوه و گهران]

ف: چرخ و گردش، چرخیدن، گردیدن.

ع: دَحْرَجَة و دَوْران، حَرَكَة وَضَعِيَّة و اِنْتِقَالِيَّة. (معاً)

کلوک

ا: ک: فره‌گل. [زَرز‌گلدنر، زَرز‌ره‌تدور (داریشتمی زیاده‌مویه).]

ف: شکو‌خان، شکو‌خنده، شکرفان، شکرفنده.

(صیفه‌ی مبالغه است.)

ع: عَثار، عاثور، کابی.

کلوگوین

ا: ک: توانایی. [جوموولَه، چمپوزکان]

ف: جَست‌وخیز، جُنْب‌وجوش. توانایی.

ع: جَوْدَة، جَوَلَة، خَفَة، قُوَة، قُدْرَة.

۱- علت استفاده‌ی مولف از کلمه‌ی کردی در ردیف معانی

فارسی این است که کلمه‌ی «گفته» حکایت صدای چرخ‌وک

است که معادل فارسی آن را نیافته است. (ر-ر)

ک

[ک: گلمی، سکاآ]

ف: گله.

ع: شکوة، شکوی

گلهکوزاری

ک: گله کردن. [گلمی کردن، سکاآ کردن]

ف: گله گذاری، گله کردن.

ع: شکوی، اشتکاء، تشکّی.

گله مه

[ک: گلهیکبر، سکاآکبر]

ف: گله مَند.

ع: شاکي، مُشکي، مُشکّی.

گله وینداشت ← **گلهکوزاری**

گله و خواردن

ک: گل خوارده نره، مهنه رکردن، ريسان، مان. [مانره،

رستان]

ف: ایستادن، ایست کردن، ماندن.

ع: تَوَقَّف، تَثَبُّث، رُکود، بقاء.

گلهودان

ک: سه نُن. [گلدانه، وهرگرتن]

ف: پذیرفتن، ستاندن.

ع: قبول.

گلهودان

ک: نیگداشتن. [گلدانه، لای خَو هیشتمره]

ف: نگاه داشتن، بازداشتن.

ع: تَوَقِيف، اِبقاء، تَرک. حَبَس.

گلی

ک: بزل. [دنهکتری]

ف: گله، وِشگله، اَنگُرده. (انگور دانه)

ع: قَطَافَة، عَنَبَة، (عَنَبَات)

گلی

ک: خلی. [شتیک که مندان سرفال ده کات.]

ف: گاگا، لیلی.

ع: صُعتَة، سُکتَة.

گیان

ک: تلیان، جوین. [تلان، گلان، بزوتن]

ف: گردیدن، جنبیدن.

ع: قَدَحَرَج، قَدَهُور، قَحَرَك.

گیان

ک: که فتن. [گلان، رتدان، هه لنگوتن، کوتن]

ف: غَلَتیدن، غَلَطیدن، شکوخیدن، افتادن، ازپای

درآمدن.

ع: اِنزِلَاق، عِثار، عَشَرَة، سُقُوط، اِنصِرَاع ...

گلیر

ک: خلیر، تلیر. [خلز، خل]

ف: تلو.

ع: دَحَرَجَة.

گلیر

ک: گرد، خپ، کز، جهم. [گمل]

ف: گرد.

ع: مَجموع.

گلیران

ک: تلان، تلیران، گلان. [تیلین به گویز.]

ف: تَلَو بازی.

ع: ...

گلپیره ← **خلپیره** (گولدی که رانیتک)

گلپیره ← **کومه له**

گلپیره و بویون

ک: تله و بویون، خلپیره و بویون، تلپیره و بویون. [گلپیره و بویون،

خلپیره و بویون، تلپیره و بویون]

ف: تَلَو خوردن.

ع: قَدَحَرَج، قَدَهُور.

گلپره و بویون

ل: گرد بویون، کویون، خربون، جهمه و بویون. [کویونوه]

ف: گرد شدن.

ع: اجتماع، تجمّع، تفرّش، ازدحام.

گلپره و گردن

ل: گرد بوی کردن، کوی کردن، خرب کردن، جهمه و گردن.

[کوی کردنوه، خرب کردنوه]

ف: گرد کردن.

ع: جمع، قرش.

گلپره و گردن - تله و گردن

گلپنه

ل: کرن. [دانویله به که.]

ف: کرسن، کرسنه، کشنی، کشنک، کسنک.

ع: هُرمُمان، جُلُبَان، رَعِي الحَمَام، کرسنه.

گلپنه

ل: نگین چار، رهشی چار. [رهشینه (رهشینه چار که

بیلپلی تپدایه.)]

ف: کاک، چم، سیاهی چشم. (سیاهی چشم که

مردمک در آن است.)

ع: فَص، حَدَقَة.

گلپنه و زیر پا کردن

ل: همل خپانن. [سابون له ژیر پی دان، فریودان]

ف: آغالییدن.

ع: اغواء، اِزلاق، اغراء، تغویر، حَض، حَت ...

گل

ل: کدش، بنکدش، بنه کدش، بنه گل، بنه خل. [پاشگره و

مانای هنگل ددهات. (به تنیا به کار ناهیترت.)]

ف: کَش، خَش، لَر. (تنها استعمال نمی شود.)

ع: اِبط، ضمیر.

گل

ل: هدرگ. [تور]

ف: گل.

ع: طین.

گل

[ل: نیوه دروستبوی.]

ف: گللاه. (نیم ساخته)

ع: هُیئَة، تَهِیئَة.

گلادو

ل: حدفتار. سِلَوَتی. [حدوت جار شتی جینگه ده می سگ.]

ف: هفتاب، گلاب، گلابه، خازه.

ع: ماء الطین، تسبیع.

گل نهرمه نی

[ل: گلنهرمینی: خاکیکه بز درمان دهشیت.]

ف: گل ارمنی.

ع: طین اَرْمَنی، حَجَر اَرْمَنی.

گلاره ک

[ل: خول و تسلی تیکه لار بز سواخ دان.]

ف: گل آهک.

ع: طِبْنَة، لِبَاط، عَجِیْنُ الکَلَس.

گلکار

ل: سفتکار. هدرکار، هدرگکار. [کسینک که تور کار

ددهات.]

ف: گل کار، گلگیر، غلیگیر، غلیغَر، گلفَر، سفتکار.

ع: طِیَان، بِنَاء.

گلکاری

ل: هدرکاری، هدرگکاری، سفتکاری. [تور کار]

ف: گل کاری، سفتکاری ...

ع: طِیَانَة، تَطْطِین، بِنَاء.

گلکوی

ل: گوی، قور. [قبر]

ف: گور، قَبر، مُغاک، سَتودان...

ع: ضریح، قَبر، کُفر، وِدع، جَدَث، جَنَن، طَفَد، رَجَم، مَضْجَع...

کله جانی

ل: کانه خالک. [کَلنجان (کانی گلی تازه).]

ف: کان خاک، کان. (معدن خاک تازه)

ع: مَعْدِنُ الثَّرَابِ، مَعْدِن.

کله جانی

ل: سد ریوان، خوله کهوان. [شورتی خوشحال رشتن.]

ف: گُلجان، کُلجان، شَله، شَلته، شُوله، شَنگه،

تَبیره، زَبَلگاه.

ع: دَمَنه، مَزْبَله، مَنهَره.

کله ههرا مزاده

ل: گَلامهک. [خَوَل و قَسلی تیکه لار بۆ سواخ دان.]

ف: گِل آهک.

ع: لِبَاط، طَبِیْئَه، عَجِیْنُ الْکَلَس.

کله هوه رکه

ل: کرم زهوی. [کرمی گلی، کرمه سوورکه]

ف: شَکَنَد، زَغار، خَراهین، خَراتین، خویناد، کرم

زَمین.

ع: خَراطین، حُمُرُ الْأَرْض.

کله سهو

[ل: گَلتَکی زهره سهری پی ده شۆن.]

ف: گِل سِر، گِل سِرشوی، سِرشوی، گِل پارسی.

ع: غَسَل، طَبین فارسی.

کله وهه ز-کله وهه ز

کله وهه ز

ل: گَله وهه ز، قَوْزه بهرد. گه نم گوئیز. [لَژیر بهرد، قهوه ز بهرد]

ف: جَلَبَک، گِل سَنگ.

ع: أَشَنَه، حَزَازُ الصُّخْرِ، زَهْرُ الْحَجَر، بَهَقُ الْحَجَر.

حَمَاءُ الْقَرِيش.

گلیم

ل: بهر. [بهرد، به لاس]

ف: گلیم.

ع: مَرَط، کَسَاء.

گلیم کوش

ل: یاجوج و ماجوج. [تیره یهک مرۆفی نانا ساین که له

قورنندا ناریان براره.]

ف: گلیم کوش، گوش بَستَر، یاگوگ ماگوگ.

ع: یاجوج ماجوج.

گلین

ل: هه رگین. [له گِل دروست کراو، سواالت]

ف: گلی، گلین، سَفالین، سَفالی، سَفالی.

ع: خَزَف، فَخَار.

گلینه

[ل: ده فزی سواالت]

ف: سَکَره، سَکوره، أُسَکَره، زُکَنج، زُکَند، گلینه.

(کاسه ی سَفالی)

ع: زَبْدِيَّةٌ، مَحْضَنَةٌ.

گلینه-گلین (هه رگینه)

کهانن

ل: گوماَنن، گومه کردن. [گمه کردنی کوتر.]

ف: سَروَدن، نالیدن، ناله کردن. (ناله کردن

کبوتر)

ع: سَجَج، تَسْجِيع، هَدِير، هُتَاف، شُجُون، نِيَاح.

کهه

ل: گومه، ناله. [دهنگی کوتر.]

ف: ناله. (صدای کبوتر)

ع: هَدِير، هُتَاف، شُجُون.

کهیز

ك: میژ، زاراو. [میز]

ف: شاش، شاشه، چمین، چامین، کمیز، گمیز، میژک، میز، میخ، پیشاپ، زهراب.

ع: بول.

گمیزدان

ك: میژدان. [دهری میزیتکردن.

ف: شاشدان.

ع: أصيص.

گمیزگیریان

ك: میژهن. [میز لفتیس بوون.]

ف: شاشبند.

ع: ...، رُؤء، سُدُ البُول، حَبَسُ البُول.

گمیزن

ك: میژن. [میژن، کسیتک که میزه چرکتی همیه.]

ف: شاشو، میزو.

ع: بَوَال، سَلَسُ البُول.

گمیز ناخوش

ك: زاراو. [میزی نهخوش] که له شووشدا دهیمن بۆ

تاقیگه.]

ف: پروار، پیشیار. [پیشاپ بیمار]

ع: قارورة.

گمیزه چورتکی

ك: میزه چورتکی. [میزه چرکتی]

ف: چک میژک.

ع: تَقَطِيرُ البُول.

کندوره ← **کالهک** [رشیدهکی کرماجیه.] [کرماجی است.]

کۆ

ك: گو. [خِر و گِر زَفر]

ف: گو، گوی، لَنبِه، گُلوله.

ع: كُرَّة، اُكُرَّة.

ویننه ← کوره

کۆ

ك: گزیسته، دزگمه. [چِرز، گزیکه]

ف: تَنزَه، تَنذَه، جانِه... .

ع: غَض، بُرْعَمَة، زَمْعَة... .

ویننه ← زریاک

کۆ

ك: گِر، گِرِک، هِنز، گور. (له گۆ چوون، له گۆ بردن)

[مست، وزه]

ف: تـوان، گـیر، زور. (بسی حس شدن

بی حس کردن)

ع: حِس، قُوَة، نَامَة.

کوار

ك: به چکه کور. [بار کور]

ف: فَرِه، جوجه کبک.

ع: سُلُح، سُلُف، سُلُک.

کوارا

ك: خوش، نۆش. نۆش گیان. [خۆش، روان (برامبری

گرووگر.)]

ف: گوار، گوارا، گواردن، نوش، نوشین. (ضد

گیرا)

ع: هَنِيء، مَرِيء، نَجِيع، عَسِين، سَانِغ.

کوارا

ك: هه موار، په زیرا. [پسند، بردن، سازگار]

ف: گوارا، پذیرا، پذیرفته، هموار.

ع: مَقْبُول، مَطْبُوع.

کوارابوون

ك: خوش، نۆش. [خۆش بوون، روان بوون]

ف: گواراشدن، گوارابوون.

ع: هَنَا، هَنَاة، هَنَاة.

گوارا کردن

ل: پدیرا کردن، هموار کردن. [سازگار کردن]

ف: پذیرفته کردن، هموار کردن، گوارا کردن.

ع: قَبُول، تَحْمُل.

گواره-گوشواره [رویه‌ی کرماجیه.] [کرماجی است.]

گواسن

[ل: خلتنه و تلتنی و شکومبوری ناسن.]

ف: سَنی، نَخَجْد، نَخْجَنْد، داشخال، داشخار،

ریم آهن، چرک آهن.

ع: خُبْتُ الحَديد.

گواله^۱

ل: گۆنی. [گۆینو، تلیس (له گیا دهچنریت).]

ف: گواله، گاله، گونی شکیس، بارجامه. (از علف

می‌بافند)

ع: فُود، شلیف، غِرارة، جُوالَق، جُونی.

گوان

ل: مەمکە. [جینگێ شیر له لشی نازەلدا.]

ف: پستان. (پستان حیوان)

ع: خَلَف، طَبی، ضَرع، ثَدی.

وینه-مانگا

گواوی

ل: چه‌پەن. فین. [پس. زەحیر]

ف: گه‌آلود. ریخن.

ع: مُلُوْث، مُسْتَسْهَل.

گوبازی

[ل: یاری کردن به گۆ.]

ف: گوبازی، گوی بازی.

ع: تَجَاخُف، تَنَافُش، تَخَاطُف.

گوبردن

ل: وشک کردن، له‌روبردن. [شرمنزار کردن]

ف: ازروبردن، شرمنساز کردن، شرمنده‌ساختن.

ع: اِبْهَات، اِدْهَاش، تَخْجیل.

گوبه‌ن

ل: گۆلمەز، بلیمه‌ت. [ناژاوه، قه‌قر. گاتنه‌جاری]

ف: هنگامه، شورش، آشوب. بِلَنجَک.

ع: ضَوْضَاء، مَخْمَصَة، اُضْحُوکَة.

گوپ

ل: ته‌تله، کۆلم، گۆنا. [گوپ، رروست]

ف: گونه، گونا، لُپ، کُپ.

ع: خَذ، صَفْح، وَجَنَة، وَاقد، عَارِض، قَب.

گوپ

ل: له‌وس. [ناروه‌ی گوپ.]

ف: گُپ، آگُپ، لُنْبوس. (اندرون گونه)

ع: بَاطِنُ الخَذ.

گوباره-گوباره**گوباره-گوبال****گوبال**

ل: گۆپال، گۆبار، گۆباره، ریتس. [املی زل و نستور.]

ف: گوپال، کوپال. (گردن ستبر و گنده)

ع: عُرْف... .

وینه-که‌له‌شیر

گوبال

ل: گورز، تیزیز. [نامرازی سرنستوری شهر. (گورزی

ناسن.)]

ف: گوپال، کوپال، تپوز. (گرز آهنین)

ع: عَمود، مَقْمَعَه، دَبُوس.

گویتز

ل: گرپچ، له‌گوبدان. [دورکردنی هوای نادم به مشت

که دنگی لینه دیت، تورک پیتی ده‌لین: زومورته.]

۱- له ده‌سنووسه‌که‌دا ناوا نووسراوه: گواله. (ر - ر)

ف: غُر، زابغر، زبغر، زابغر، زُنْبُر، زبگر،
زُنْبُلُق، زُنْبُلُغ، زُنْبُلُغ، آپوق. (باد دهن را با مشت
در کردن که صدا کند، ترک «زُمرتَه» گوید.)

ع: عَفَط، اِضْراط، تَضْريط.

گوچه—**گوچه**

گوچه

ل: گوچه. [روستای رُوشاندن به نینوا که شیوند.]

ف: رُخ کندن.

ع: التدام.

گوچه

ل: گُز، دُگمه، گُوه. [چرخ، گُزیکه]

ف: تَنْزَه، تَنْدَه، تَنْز، تَنْزَه، تَنْدَه، جانه.

ع: بُرْعَم، بُرْعَمَة، بُرْعَمَة، قُمْعُولَة، زَمْعَة، نَبِيقَه،
غَض.

وینه—زیاک

گوچه

ل: گُزکردن، زریان، دُگمه کردن، گُز تره کائن. [چرخ کردن،

گُزیکه در کردن.]

ف: تَنْزیدن، جانه زدن ...

ع: تَبْرَعُم، تَقْمَعُل، اِحْقَال.

گوچه

ل: تازیگ. [تازی]

ف: تَرَعْدَه، تَرَعْدیده، خواب رفته.

ع: خَدِر، خَبَل.

گوچه—**گوچه**

گوچه—**گوچه**

گوچه

ل: گُز تره، ده می. روه می. سدره می. [خمس لادن به بی]

پیرانه کردن.]

ف: گُز تره، نسنجیده، روی هم.

ع: تَحْمِین، تَحْمِینَا، قَطْبَا، جُزَاا، صَبْرَة، جَمَلَة،

جَمَعَا.

گوچه—**گوچه**

گوچه

[ل: داردستی سرچساره.]

ف: چوگان، چوبگان، چولگان.

ع: صاع، میجار، معصال، مَحَجَن، عَقَافَة، صَوْلَجان.

وینه

گوچه

ل: مَلَشاک هه لِه و دان. [بهرز کردن به مَلَشووی سارا به

په به لِه کاتی لِه دایله و دان.]

ف: گُوش کردن، بِنَاگُوش کردن. (کام بچه را

هنگام تولد با انگشت بلند کردن)

ع: تَحْنِیک.

گوچه

ل: لِه گُزچون، لِه گُزچون. [بی همستون، تازین]

ف: گُیر رفتن، از گُیر رفتن، بی زور شدن،

ترغیدیدن.

ع: خَدِر، خَبَل. قَرَس، خَصَر ...

گوچه

ل: لِه گُزچون، لِه رُزچون، مَاتِچون. [سراسیمه بودن،

را تدریس]

ف: خیره شدن، مات شدن.

ع: تَبْهَت، تَحْیِر

گوچه

ل: چال. [قولکه]

ف: گُو، گُود، گُودال، گُودی، گُوچال، گُوچاله،

گُومغاک، مَغاک، چاله.

ع: وَهْدَة، حُفْرَة.

گوچه

[ل: کولوری لُکه.]

ف: بُنَجک، کُنْدش، بُنْدش، بُنْدک، آغنده، باغنده،

پاغننده، پُندش. (گلوله‌ی پنبه)

ع: ضَرِيبَة، کُن. کُبَة، فِرْصَة، سَبِيخَة.
گورپ

ل: هِيْز، گريک، توانا. [وز، تاقيت]

ف: توان، نيرو، توانایی.

ع: بُنِيَة، قُوَة، قُدْرَة.
گورپ

ل: خه‌گُور، گُوره‌خه. [کهر، کپری]

ف: گور، خرگور، گورخر، خر دشتی.

ع: فَرَم، فَرَاء، فَرَا، غَيَر، نَوَس، كَعَسَم، غَيْثَمِي، حِمَارُ
الوحش.

وینه
گورپ

ل: گَلکُور، قهر، زیارت، نارامگا. [قبر، مرقد]

ف: گور، مَغاک، ستودان، اُسْتودان، دَخمه،
آرامگاه.

ع: ضَرِيع، وَدَع، كَفَر، رَجَم، جَدَث، جَنِين، جَنَن،
طَفَد، مَرَقَد، مَضْجَع، مَدْفَن، مَزَار.

گوراز

ل: خوگ. [ره‌راز، گاکول]

ف: گُراز، خوک.

ع: خنزير.

وینه—غوب

گوران

ل: رايه‌ت، ديه‌تای. [ره‌عيت: لادینی ژیر ده‌سه‌لاتی]

ناغا.

ف: روستا، روستایی.

ع: رَعِيَة، رَعَايَا.

گوران—گوران

گوران

ل: گُوران، گُورپن. [نالوگُورکردن]

ف: گُوه‌راندن، رَمَسْتَن، رماندن.

ع: تَعْوِيض، تَبْدِيل، تَغْيِير، تَحْوِيل.
گورانسه‌وه

ل: گُورپ‌ره. [شت‌بشتدان، نالوگُورکردن]

ف: جاوَریدن، جاوَرکردن، گُوه‌راندن، گُوه‌ر
کردن، رَمَسْتَن.

ع: تَعْوِيض، تَبْدِيل، مُعَاوَضَة، مُبَادَلَة.
گورانی

ل: ناراز، هه‌لَسه. [ناهمنگ، بسته (به‌سته‌ی گُوران.

هه‌لَسه‌ستی گُوران.)]

ف: آواز، نَوا، سرود، سَرواد، چامه. (آواز گوران.
اشعار گوران)

ع: غَنَاء، نَعْمَة، رَنِيم، شِعْر، حُدَاء.

گورانپچ

ل: نارازه‌خوین، نارازه‌خوان. [گُورانپبیژ]

ف: آوازخوان، خُندیاگر، سرودگر. چامه‌خوان.

ع: مُغَنِّي، نَقُوم، رَنُوم، مُتَرَنِّم، مُطَرَّب، مُطَرَّب.
حادي.

گورپوز

ل: زرنگ. به‌دکار. [چالاک، خراپه‌کار]

ف: گُربُز، چُست، چابک، چالاک، زرنگ. بَدکار.

ع: جَلَد، سَرِيع، جَرِيْز، فَاجِر.

گورپوزه

ل: زرنگی، [لینها‌تویی، چالاک]

ف: گُربُزه، چابکی، چالاک، زرنگی.

ع: كَفَايَة، جَلَادَة، عُرْضَة، جَرِيْزَة.

گوربه

ل: نیره‌کُتک. [له‌کوردیدا به‌پشیلای نیر ده‌لَین: «گوربه»]

ر به‌پشیلای می‌ده‌لَین: کُتک.)]

ف: گُربه. (گربه‌ی نر را در کردی «گوربه» گویند)

و ماده را «کتله» خوانند.

ع: ضیون، خنطل، قما.

کورپ

ك: كز، كزكوله. مات. [كزوله (سر خسته سر نژون).]

ف: كز، گرنج، چُنْباتمه. (سر به زانو گذاشتن)

ع: ارون، جُتوم، قُبوع، اِنقباع، قرصعة، اقرنصاع.

التات، الفاف.

وینه

کورج

ك: كرژ، فرز، بزیزو، قوچاخ، قومراخ، خدیرا، ترن، تیتر،

چابك، زرنك. [چالاك، بزورك]

ف: چُست، چابُك، تجا، دُژن، چالاک، كَرَمند،

كردمند، شتابان، شتابكار، زرنك، وشكرده، تند،

تیز، وشكول، وسكرده.

ع: جلد، جلید، سریع، نَكِظ، حدید، مُحْتَد، سَعور،

عَجول، شدید، قَعطل، مِثَل.

کورج

ك: كوتا. (بار گورج، زیددی شوپ) [كول، هلكراو]

ف: كوتاه.

ع: قصیر، مُحْتَصِر.

کورج وتن

ك: زرو وتن. كورت وتن، تیتر وتن. [زمان پارای. خیرا

تسه کردن]

ف: تیز گفتن.

ع: فِصاحَة، طَلاقَة.

کورجوكول

ك: گورج، كرژ، تونوتیژ... [فرز، چالاك، بزورك]

ف: چابك، چالاک، وشكول، وشكرده، واشكرده،

شتابان.

ع: جلد، جلید، سریع، نَكِظ، سَعور...

کورجوكولی

ك: گورجی، كرژی، تونوتیژی. [چالاک، فرزی]

ف: چُستی، چابُکی، چالاک، وسكردی،

وشكردی، واشكردی، وشكولی، تندو تیزی...

ع: نَكَط، سُرعة، سَراعة، جُلودة، حِدَة، شِدَة...

کورجهوویون

ك: ناماده بوون، قومراخ بوون، کوتاره بوون. [گورج بوونهو.

كول بوون]

ف: آماده شدن، چابك شدن، وشكردیدن،

وشكولیدن. کوتاه شدن.

ع: تَجَلَد، تَهَيُّو، قُصُور، اِختِصار.

کورجی

ك: كرژی، تیژی، زرنکی، چابکی. [چالاک، فرزی]

ف: چُستی، چابُکی، چالاک، تُندی، وشكردی....

ع: سُرعة، سَراعة، نَكَط، حِدَة، شِدَة، جُلودة...

کورچك

ك: ولك. [گورچيله]

ف: قُلوه، قُلبه، گرده.

ع: كُلبَة.

کورچویل - **کورچك** [وشدیه کی کرماییه.] [کرمایی است.]

کورخانه

ك: زید، زیدخانه. [قبرستان، زیارتخانه]

ف: گورخانه، گورستان.

ع: مَقَابِر، اَجداث.

کورد

[ك: داری ناوهراستی ترن.]

ف: گُرد. (چوب كمر تون)

ع: نُول، مَنُول.

وینه (۲)

کورد

ك: كۆڭ. (گورد خوي گرتگه.) [نوي به پشت

ده گوزرتتوره.]

ف: كوله.

ع: حطء، اباثة.

گورده

ك: گورد، كۆڭ. [نوي به پشت ده گوزرتتوره.]

ف: گرده، گول، كوله.

ع: اباثة.

گوز

ك: تيز. [گوزال.]

ف: گرز، لخت، چشان، پشان، سرياش، سركوب.

ع: عمود، دبوس، جُرز.

گوز

[ك: گوزي پارچي. (گوزي تاييبي ياري «گوزان».)]

ف: تُرنا. (گوزي كه براي بازي «گوزان»

مي سازند.)

ع: مخراق.

گوز ناسين

ك: تيز. [گوزال.]

ف: گوپال، كوپال.

ع: عمود، جُرز.

گوزان

[ياري گوزين.]

ف: خرسك، خرسك بازي، تُرنا بازي، كاكاوو.

ع: حَجُورَة، مُماشِعة، مُماشِعة، مُماشِعة. (مُماشِعة

المائدة)

گوزان سوار

[ك: جزه گوزيتيكة.]

ف: مزاد.

ع: تدميح.

گوزده زير بهري

[ك: جزيتكه له ياري «گوزان».]

ف: تُرنا بازي، خرسك زير جُلِي.

ع: حَجُورَة.

گوزده نكه

ك: كه متار، قه متار. [كمتيار]

ف: گوركن، كفتار.

ع: ضَبْع، خَزَعْل، خَفُوف، هُبُر، غِثُوم.

وئنه «كمتار

گوزده نكه

ك: كه فندز. [كفندز: كسيك كه گوز هملده داتوره بۆ كفن

دزين. (خوازيده.)]

ف: كَفَن دُزْد. (استعاره است.)

ع: نَبَاش.

گورگ

ك: رهرك. [گياندارتيكي دپنده يه. («رهرك» وشه يه كي

هواميه.)]

ف: گُرك، اُويس. («رهرك» اورامي است.)

ع: ذَنَب، سَلَق، طَبَس، سَبَد، سِيد، سِيدَانَة، اُوس،

هَبِل، سُعَسُع، شَيْذُمان، اَطْلَس، سِرْحان، سِرْحال،

ذُؤَانَة.

وئنه

گورگ داوديه

[ك: كارامه، خاون نزمرون]

ف: گرگ دام ديده، گرگ بالان ديده.

ع: حَبِيب، بَصِير، مُجْرَب، واقف.

گورگوميش

ك: برفين برفين. [تالانوپر.]

ف: بچاپ بچاپ، چاپيدن، قاپيدن.

ع: نُهَب، غَارَة.

گورگوميش

ل: ... گهردوگه، ده‌ده‌ما. [تاریک‌پروون، کازیوه (رووناکی

پیش یا پاش مه‌لایانگدان.]

ف: گرگ‌ومیش. دُم‌گرگ.

ع: صُبُح صادق. صُبُح کاذب.

گورگه

ل: دورگه، داوباز، چاچوله‌باز. [گرباز، ته‌له‌که‌چی]

ف: گرگه، دُرگه، داوباز.

ع: دَسَّاس، مَکَّار، مُحِیل، مُتَقَلِّب.

گورگه ← **گورگه‌لوق**

گورگه‌پشت

ل: قَوَز. [پشت دره‌پریر.]

ف: خرپشت، ماهی‌پشت.

ع: مُحَدَّب، مُسْتَم.

گورگه‌شه‌وی ← **وه‌رگه‌شه‌وی**

گورگه‌لوق

ل: گورگه، دزمانه، لُزْقه. [گورگه‌لُزْقه، نیوه‌غار]

ف: گرگ‌دو، لُک‌لُک، پویه.

ع: هَرُولَة، وَلُولَة، عَسَلان.

گورگه‌میش

[ل: گورگ له پیستی مَپرِدَا (به روایت باشی دروون

خراب.)]

ف: خوش‌رو و بددل.

ع: ظاهِرُ الصَّلَاح، مُتَافِق.

گورق

ل: لیشی، نام‌خته، سه‌خت. [رام، هُزگر]

ف: گروه، گرویده، تاراس، رام، دل‌بسته، آموخته،

آمُخته.

ع: مالوف، رَؤوم، اَنَف، مُسْتَانِس.

گورق

ل: تیه، تشگه‌زه، خِتل. [بنه‌ماله، هُز، تایه‌ه]

ف: گُروه، گُروهه، گروزه، تیر، مردم.

ع: فِرْقَة، رَهط، بَطْن، فِئَة، حَيّ، جَیْل، قَبیْلَة، عَشیره.

قَوْم، شَعِب، فِخْد، طَائِفَة، عِمَارَة، زُمَرَة، مِلَة.

گوروا

[ل: گزروی]

ف: گوراب، گورب.

ع: کَلَسَة، قَلَشِیْنَة، مِسْمَا، جَوَرَب، جَوْرَاب.

گوروابازی

[ر: پشکیلان: یاربه‌که.]

ف: گوراب‌بازی، کچه‌بازی.

ع: اُنَبُوْثَة، فِئَال.

گورواباف

ل: گزرواچن. [گزروی‌چن]

ف: گوراب‌باف، جوراب‌باف.

ع: طَمَاق.

گورواچن

[ل: گزروی‌چنه (بالتدبیه‌که.)]

ف: گورب‌باف. (مرغی است.)

ع: وَصَعَة.

گورواچن ← **گورواباف**

گوروان

ل: زَندوان. [زَندوان، گزروان]

ف: گوربان.

ع: خادِم، سادِن.

گورژیوون

ل: لیشی‌پروون، رام‌پروون، نام‌خته‌پروون. [دسم‌پروون،

هزگروون]

ف: گرویده‌شدن، دل‌بسته‌شدن، تاراسیدن، رام

شدن، آموخته‌شدن.

ع: اُلْفَة، تَأْتِس.

گورویس — گورویس

گوره

ل: به رانبره. (به گوره) [گور (به گور، به پتی)]

ف: برابر. (بر طبق)

ع: طبق.

گوره

ل: هاشه، هوشه، شانه، شاتوشورت. هدرهشه، گورهشه.

[فریشتال، داخوین، ترساندن به قسه.]

ف: شاخشانه. لاف، خودنمایی. ترساندن.

ع: تفاخر، تعاضم، تظاهر. وعید، تهدید.

گوره جوو

ل: سنگه سار، سنگباران. [بمباران]

ف: سنگسار، سنگباران.

ع: رجم.

گوره شه

ل: هدرهشه، گوره. [ترساندن به قسه.]

ف: شاخشانه، ترساندن.

ع: ابعاد، تهدید، ترعیب، تخويف، وعید، تهدد.

گوره که — گوریه که

گورمگور

ل: به لپدل، زویزو، هدیته پتا. [خیرا خیرا]

ف: گرگر، گورگور، زودزود.

ع: سرعه، عَجَلَة، سریعاً.

گوریان

ل: جزریان. [گزیان، نالو گزیرون]

ف: زمش، رمیدن، جزیدن، گوهزیدن، جاوَزیدن.

ع: تبدل، تغییر، تحول، تعوض.

گوریچه

[ل: نارمزی بردن کراو یا جنگی مردو له گوردا]

[نداند.]

ف: گوریچه، گریچه، گریج، گرچه. (مجرای آب

که سنگچین کرده باشند یا جای مرده در گور)

ع: مجری. لحد.

گوریز

ل: راکردن. [هلان، تیتلاندن]

ف: گریز، گریج، گریخ، گریف.

ع: فرار.

گوریزان

ل: تارائن، تهر کردن. [راوانان، تاراندن]

ف: گریزاندن.

ع: دفع، طرد.

گوریزدان

ل: لادان، که نارگرتن. [دوربریزبون، دورکوتنره]

ف: گریختن، گریفتن، گریفتن.

ع: فرار، احتراز، اجتناب.

گوریزدا

[ل: جنگی هلان، برای درباربون.]

ف: گریزگاه.

ع: مفر، مهرب، مناص، مجال.

گوریس

ل: گوریس، وریس. [گوریس (تسائی له مور ریسراو).]

ف: ورس، ورسن، اوریس، وریسن، کُرش، چاتو،

ریسمان. (ریسمانی که از مو می‌بافتند.)

ع: رسن، شطن، حبل، رشاء، رباط، ضعیف، سبب،

آندری.

گوریس دیله کانی

[ل: تسائی دیله کانی.]

ف: اورک، بادپیچ، بازپیچ.

ع: دودا.

وینه — دیله کانی

گوريس ره شويازگ

[ک: تنافى رمش و سپى.]

ف: ريسمان سپياه و سفيد.

ع: ازغې، خېل ازغې.

گوريس کيشكى

ل: كيشه، كه شاكه ش. [ناكوكى. همدروها: راكيشانى

گوريس له همدروسره.]

ف: كُشاكش، كُشمكش.

ع: ثَماد. ثَنارُج. ثَرْدُد. ثَرافُج. رَحْمَة.

گورين

ل: گورائڼ. [نالوگورې کردن]

ف: رَمستڼ، رَمسیدن، رَمساندن، جَزانندن،

گوهرانندان، جاوړانندن.

ع: تَبديل، ثَمويض، ثَغْيِي، ثَحْوِيل.

گورينهوه

ل: ناروگورې. [نالوگورې، شتېشتدان]

ف: دَگش، گَهولې، رَمستڼ، گوهرکردن،

جاوړکردن.

ع: مُعاوَضَة، مُبادَلَة.

گوزار

[ک: پاشگره به مانای دانر و جېبهجېکړ. (دارپشتی بکړه

و به تنيا به کار ناهيتريت.)]

ف: گُزار، گُزار، گُزارنده. گُزاراننده. (صيفه‌ی

فاعل است تنها استعمال نمی‌شود.)

ع: واضع، مُمضِي.

گوزار-بکار**گوزارشت**

[ک: راپورت، خبردان، ليکنده.]

ف: گزارش، گزاره.

ع: اِبلاغ، اِعلام، ثَعْبِير.

گوزارشت

[ک: پسرهات، راپورت]

ف: گُذارش.

ع: جَرَيان، مَاجَرِي.

گوزارشتدان

[ک: راپورتدان، خبردان]

ف: گزارش‌دادن.

ع: عَرَضُ الجَرَيان، اِبلاغُ الجَرَيان.

گوزاره

ل: چدمک، مانا. [راتا]

ف: آرش، چم.

ع: مَعْنِي، مَقاد، فَحْوِي.

گوزاش

ل: جېته‌جې کردن، جېگه‌به‌جېگه کردن، گوزانه‌وه.

[گوزانه‌وه، گواستنوه]

ف: جابجا کردن.

ع: نَقْل، ثَحْوِيل، ثَحْرِيك.

گوزاشن

ل: پارازتن، لېدن. (همرکه نه‌يگوزي خوا بيگوزي). ده‌سی

لې گوزاره. [پاراستن، به تنگيره هاتن. کوتان]

ف: پرهيزاندان، زدن.

ع: رَعايَة، مُراعَاة، وَقايَة، صِيانَة، حِفْظ، ضَرْب.

گوزاشنهوه

ل: گوزانه‌وه، جېگه‌به‌جېگه کردن. [گوزانه‌وه، گواستنوه]

ف: جابجا کردن.

ع: نَقْل، ثَحْوِيل، ثَحْرِيك.

گوزاشنهوه-گوزاشنهوه**گوزاوله**

ل: هه‌لُزَيق. [بلزقي سر يښت.]

ف: تاول، دُژک، شوغ، شوغه، خجوله.

ع: نَقَط، کُتِب، جَدَر.

گوزتن-گوزنهوه

گۆزئەنمۆه — گۆزائەنمۆه

گۆزئەوان

ل: گارمزان. [گیاهه که بۆ درمان دەرمان دەرمان].

ف: انوها، فُریر، گاوزبان.

ع: حَمَم، لِسَانُ الثَّوَر.

گۆزه

[ل: دهری ئاو له سواتت].

ف: کوزه، سبو، دولا، کلێزه.

ع: حَب، جَرَّة، خَابِيَّة، كُوْن.

گۆزه ران

[ل: قهسری (راستبازاری سرگیار)].

ف: گُذَر، گُزَر. [راسته بازار که سرش پوشیده

باشد].

ع: سَوَق.

گۆزه ر

ل: گۆزه رگا، گۆزار، بگار، رێگه. [رێباز، بوار]

ف: گدار، گُذَر، گُذَار، راه.

ع: مَعْبَر، مَدَب، مَجْرى، طَرِيق.

گۆزه ر

ل: روین. [تێپهرین، رۆشتن]

ف: گُذَر، گُذُشْتَن، رَفْتَن.

ع: عُبُور.

گۆزه ران

ل: ئى، بژىو، زىنگى. [ژيان بېرتههرون. رۆژى،

مايى ژيان].

ف: گُذَران، زندگى، زندگاني، زىست. روزى.

ع: عَيْشَة، مَعِيشَة، مَعاش. نَفَقَة.

گۆزه ران

ل: بژىو. [مايى ژيان].

ف: گُذَران، تورتيز، هزينه.

ع: مُؤْنَة، مَوْئَة، مَعاش. نَفَقَة. قُوت.

گۆزه ران دان

ل: ژيان. [بەخێو کردن، بریویدان]

ف: زیستدان، گذران دادن.

ع: اِعاشَة، اِنْفَاق.

گۆزه ران کردن

ل: ژيان، زىنگى کردن. [ژيان رابواردن]

ف: زیستن، زندگى کردن، زندگاني کردن.

ع: عَيْشَة، تَعْمِيش.

گۆزه ران

ل: بگاردن، بگهراڤن. [تێپهراندن]

ف: گذراندن. رواکردن، روان ساختن.

ع: اِمْرار، اِمضاء.

گۆزه رگا

ل: گۆزار، بگار، رێگه. [رێباز، بوار]

ف: گدار، گذرگاه، راه.

ع: مَعْبَر، مَدَب، مَجْرى، طَرِيق.

گۆزه رگا

ل: بگار. [دهوار، رێباز]

ف: گُدار، گُذَرگاه.

ع: مَعْبَر، مَدَب، مَجْرى.

گۆزه شت

ل: بگردن، بهخشش. [بوریڤ]

ف: گُذُشْت، آموزش، بَخْشایش.

ع: عَفْو، صَفْح، سَمَح.

گۆزه شت کردن

ل: بگردن، نامه زین، بهخشین. [لێبوردن، چارێزى کردن]

ف: گُذُشْتَن، گُذُشْت کردن، بَخْشیدن، نرسه،

نرسته، نرشته، نرپه، دامود.

ع: عَفْو، صَفْح، سَمَح، اَمَان، غُفران.

گوزدشتن

ل: بگردن، داڭگردن، راڭگردن. [رابوردن، رابردن،

تیپیرین

ف: گذشتن، روشن.

ع: عُبُور، مَشِي، مَضِي، انْقِضاء.

گوزدشتن

ل: بدره که فتن، جلدو که فتن. [پیشکوتن، تیپیرین]

ف: گذشتن، پیشافتادن، جلوافتادن.

ع: سَبَقَة، تَقْدَم، تَجَاوَز.

گوزدهشته

ل: برگردگ. [رابردور، تیپیریو]

ف: گذشته.

ع: ماضی، سالف، عابر، غابر.

گوزدهله

ل: ناخوردی. [گوزك، گوزی بهورکی ناخواردنره.]

ف: کوزه، آبخوری، جرغاتو.

ع: مِشْرِیة، فَعَارَة.

وینده-ناخوردی

گوزدهلهی بهول

ل: قولك. [گوزدهلك كه پری دهكن له پاره و له ژنر

خاكدا دهیشاننره.]

ف: غوله، غولك، غُلْك، غُلْه دان. (کوزه‌ای گنه از

پول پر کرده دفن کنند.)

ع: مَخْضَة، دَفِیْنَة.

گوزدههنگ

ل: که نور. [پلورده، خلیف]

ف: کتدو، کوزه‌ی دتبور.

ع: خَلِیْة، غُنیة، شُورَة، مِشْوارَة.

گوزپانهوه

ل: جینگه به جینگه بورن. [گواستنره، جینگه گوزین]

ف: جابجا شدن.

ع: اِنْتِقَال.

گوزیدیه

ل: هه لږینیاگ، بهر گوزیده. [هه لږینره دارو.]

ف: گزیده، بَرگَزیده.

ع: نُخْبَة، مُنْتَخَب، مُصْطَفَى....

گوزینره

ل: گوزانهوه. گوزتنهوه، لیدان. [جینگه گوزین، گواستنره.

کوتان

ف: جابجاشدن. جابجا کردن، کوچ کردن، زدن.

ع: اِنْتِقَال، نَقْل، ضَرْب.

گوزگیره

ل: گوزگی. [سرین]

ف: گوشگیره، گوشگیر، نازبالش، بالشک، بالش.

ع: مُصَدِّغَة، مَخْذَة، مِشْرِة، مَرْفَقَة، لُمرَقَة، حُسْبَانَة.

وساده

وینده-بیلان

گوزنهوه

ل: دهره گوزنهوه. [سرپوشی گوزه و شتی لمر چمشنه.]

ف: نهدیان.

ع: حِصَّة.

وینده-هه گوزنهوه

گوساخ

ل: بی‌په‌روا، نه‌ترس. [گوستاخ، گوی نهدر]

ف: گُستَخ، اُستَخ، بُستَخ، بیستَخ، پُرو،

بی‌پروا، بادستر، نترس.

ع: بُزَاع، مَاجِن، جَرِي، جَسور.

گوساخی

ل: بی‌په‌روایی، نه‌ترسی. [گوستاخی، چارنه‌ترسی]

ف: گُستَاخی، اوستاخی، بُستَاخی، بیستَاخی،

بادستری، پروویی، بی‌پروایی.

ع: بَزَاعَة، مَجَانَة، جُرَاة، جَرَاة، جَسَارَة.

گوشاد

ل: وِرَاق، نَارَان، وَاَل، دَهْلَب، بَلَاو. [همروا، دهلب، نشفزل]

ف: گُشَاد، گُشَاد، فَرَاخ.

ع: وَسِيع، وَاسِع، فَسِيع، فَرِيع، رَحِيب، وَعِيب، فَاَضِي، فَاَرِغ، سَايِغ، مَنجُوب، رَحْرَاح، فَيَحَاء، أَلْيَح.

گوشاده و بون

ل: نَارَانِه و بُون، گِه رِه و بُون، وَاَلِه و بُون ... [همرا و بون،

رِه رِه و بون]

ف: گُشَاد شدن، فَرَاخ شدن.

ع: تَفْسُح، تَوَسُّع، اِتْسَاع، اِنْفِصَاح، اِفْضَاء ...

گوشادی

ل: نَارَانِي، وَاَلِي ... [همراوی، دهلبی، نشفزلی]

ف: گُشَادِي، گُشَادِگِي، فَرَاخِي، فَرَاخَا، فَرَاخْنَا، فَرَاخَا.

ع: وَسْعَة، سَعَة، فَسْحَة، رُحْبَة، رَحَابَة، فَيَح، فُضَاء ...

گوشاينست

ل: نَارَانِي، گوشادی. [فراوانی، پانویزی]

ف: گُشَايِش، فَرَاخِي، فَرَاخْنَا.

ع: سَعَة، تَوَسُّع، تَوَسُّعَة، فَسْحَة، بَسْعَة، رُحْبَة ...

گویش بهر نواز

ل: گوئی قولاخ. [گوئی لاسر هست.]

ف: گویش بر آواز، گویش بر دَر، گویش به دَر.

ع: مُتَرَصِّد، مُطْبِع.

گویش بهر نواز

ل: نَهْزَنْدَرَا. [بیسر]

ف: گویش آوا، شنوا.

ع: سَمِيع، فَهِيْم.

گوشتاق

ل: گوشتاق. [دهوری]

ف: بُشَقَاق.

ع: مُصَيِّفَة، مُصَحِّفَة، مَنَحَن، مُصَحِّفَة.

گوشت

[ل: نریمی نیران نیتسان و پیست یا نیران نارل و پیست.

گوشتی مرژد یا گوشتی میوه.]

ف: گوشت، خُوا. [گوشت بدن یا گوشت فواکه]

ع: نَعَم.

گوشت بیخ دیان

ل: هَارو، پَوَل. [گوشتی دهوری ددان.]

ف: آره، گوشت بُن دندَان.

ع: لُئَة، مَوْرِم، عَمْر، عُمْر، حَنَل.

گوشتپاره

ل: کُوتِه گوشت. [لغیتلا گوشت.]

ف: گوشت پاره. [لختی گوشت]

ع: هَبْرَة.

گوشتپاره

ل: چله لته، کُوتِه گوشت. [بینچوری خُزنه گرتو که لببار

ده پیست.]

ف: افگانه، آفگانه، آبگانه، گوشت پاره. [بچه ی

نارسیده که سقط شود.]

ع: شَدَخ، زَلِيق، مُضَفَة.

گوشتخان

ل: به دَخَر. [خوینتان، رزاقورس]

ف: بَدَخُو، بَدَأَخَم، بَدِگِل، بَدَسِرِشَت.

ع: قَاطِب، بَاسِر.

گوشت ترنج

ل: بَالَنگ. [گوشتی میوه ترنج.]

ف: آبست، آبست، بَالَنگ، پیسه ترنج، گوشت

ترنج.

گۆشته نووری

ل: دەر نوخوون، مەلکەنی. [دەر خۆنەیکە قوولە کە بەسر

تەنوردا غوونی دەکنەوێ.]

ف: تَغَارچە، تَغَار، دَرنگون.

ع: جَفَنَة.

وێنە—مەگێزە

گۆشته زوون

ل: پەتەر، گۆشت تازە. [گۆشتەزوونە (کە لە کاتی

چاکبوونەدا لەسر برین پێیدا دەیتت).]

ف: گوشت تازه. (کە زخم ههنگام بهبودی پیدا

می‌کند).

ع: قَرَفَة، جُلْبَة، قِش.

گۆشتەباب

ل: گۆشپاق. [دەوری]

ف: بُشقاب.

ع: صُحْبِيَّة، صُحْبِيَّة.

گۆشگیرە

ل: گۆزگیر. [سەرن]

ف: گوشگیر، نازبالش.

ع: مَرَقَة، لَمَرَقَة، مَيْثَرَة، مَيْثَرَة، مَيْثَرَة، حُسْبَانَة.

گۆشواره

[ل: گوارە.]

ف: گوشواره، داچک، آویزه.

ع: قُرط، خِرص، شَنَف، سَلَس، رَعْنَة، حَجَّة، خَلْدَة.

نُطْفَة، حَادِر.

وێنە—ئەویز

گۆشواره

ل: جِرز. [قوژین، گۆشه (زاراوی بناییە).]

ف: جرز، گوشواره. (اصطلاح بنایی است).

ع: زَاوِيَة.

گۆشه

ع: لَحْمُ الْأَتْرَج، شَحْمُ الْأَتْرَج.

گۆشتخوهر

[ل: گۆشتخۆز، دڕنده]

ف: گوشت خوار.

ع: جَارِحَة، ضَارِيَة.

گۆشتن

ل: چاخ، قەلەر، خێپشەن. [خەپن، خەپن، ئەستووری

پڕگۆشت.]

ف: فَرَبَة، كَبِد، كَبِد، كَرَوَت، بَشِيوَن، بَشِيوَن،

گُندە، تَنومند، تَنەمند.

ع: لَحِيم، سَمِين، شَتُون، مَقِيد، ضَخِيم، أَهْبَر.

گۆشت وشکەرە

ل: قاق. [گۆشتی وشکەرە کراو]

ف: کاک، فَرِيس، فَرِيش، فَرِيز، بهارخوش،

گوشت خُشکیده.

ع: قَدِيد، وَشِيق، قَصِيد، عَفِي، إِرَة.

گۆشته زهوين

ل: خالک پالک. [زەوی نەرمان و بێ نەرد.]

ف: رُس، رُست، خاک.

ع: سَهْل، ثَرَاب.

گۆشتهگیرە

[ل: زەیکە گەلێکە لە لەشی مەندال دەردەیت و نیشانی

قەلەبروونە.]

ف: جوششی است در بدن بچه پیدا می‌شود،

نشانەى چاغ شدن است.

ع: ...

گۆشته نووری

ل: دیزە. [دیزەى چێشتلێتان کە دەخەرتە تەنورەو.]

ف: خُمَچە، خُمَرە، خُمَبَرە.

ع: بُرْمَة، خُرْس، أَنِين.

ك: كنج، كوچول، سوچ، كوچولپ. [قوژین (قوژنی ساز،

سوچی پارچه، تیلی چار]

ف: گوشه، گوش، كنج، خُنگ، طَرف. (گوشه‌ی

خانه، گوشه‌ی پارچه، گوشه‌ی چشم)

ع: زاویه. خُصم. عَذب. طَرف. طَرف.

كُوشه

ك: سوچ، كوچولپ. [قوژین، حشارگه]

ف: گوشه، گوشانه، پیغوله، پیغله، كُلبه،

كَمینگاه.

ع: مَكَمَن.

كُوشه

ك: ناشیت، دركه، هیتا. [نامازه، نیدیزم]

ف: گوشه، کوس، پَرخیده.

ع: رَمَن، اشاره، كِنایه، ایماء.

كُوشه‌بِكُوشه

ك: ترنج، ترغی. [لبزینیه‌ی]

ف: گوشه‌به‌گوشه، تَرَنجی.

ع: مُعَین، لَوَزی.

وینه

كُوشه‌لِو

[ك: بادامه، نالور، جورث‌نالور (دورگرتی بادام‌ناسایه

لسلازلی قورگدا.)]

ف: اَرَم، اَرَمَان، گوشك، گوشگان. (دو گره شبیه

بادام در دو طرف ابتدای گلو واقع‌اند.)

ع: لَوَژتین، غُندُتین. قُردوچه.

كُوشه‌لِو كَمَفَت

[ك: تیشیک كه له نارسانی «بادامه» به پیدای دمیّت.]

ف: گوشك‌درد، گردن‌درد.

ع: لَبَن.

كُوشه‌كیر

ك: كه‌ناره‌گی. [دورره‌پیریز، دورره‌خه‌لك]

ف: زیین، ساسان، كهئید، سیامك، گوشه‌گیر،

كناره‌گیر.

ع: تارك، زاهد، مُنْزَوِي.

كُوشه‌ی چاو

ك: قنگ چار. [تیلی چار]

ف: پیغله، پیغوله، گوشه‌ی چشم، كنج چشم.

ع: طَرف، غَرب، لِحاظ، مُوق، مُوق، مَاق.

كُوشه‌ی دهم

ك: لای دهم، له‌غاره. [لغاره، سورچی دهم]

ف: زَفَر، كنج دهن.

ع: شِدَق.

كُوشی

[ك: نمر نامرازه‌ی به گویوه دهریت. (ولهك: دنگوبوری

تلففون.)]

ف: گوشی. (گوشی تلفن مثلاً.)

ع: سَمَاعَة.

كُوك

[ك: سهرتای جیابورن‌سوی یی‌چره هانگ له

یلوره‌كه‌بان.)]

ف: آغاز جدا شدن بچه‌های زنبور از لانه.

ع: طَرَد.

كُوك، كُوكِیه

كُوكجه

ك: هه‌لورچه، گُوكجه سلتانی. [جزره هه‌لورچه‌كه.]

ف: گُوجه، اُنَج، آلو، آلوگرده، شاه‌آلو، آلوی

سفید، آلو‌سُلطانی.

ع: اُجاص، اَنَرَك، اُجاص اَبیض، شاه‌لو.

كُوكِر

[ك: كازایه‌کی بناربانگه.]

ف: گوگرد، ایرون.

ع: کبریت.

کیکره

ل: شخارته، کروت. [شکارته]

ف: گندک، گندش، گوگرد.

ع: بُخه، شخاطه، کبریت.

کول

ل: پیس. [خوزه لیکرتور. هرره‌ها: بدلهک]

ف: پیس، پیست.

ع: مجذوم، مبروص.

کول

ل: نارگیر، چالار. [چالی بچورکی پر له نار. گولاری

بچورک، وک: گولی باخ.]

ف: گول، آبگیر، تالاب. (آبگیر کوچک مانند

گول‌های باغ)

ع: رکیب، ثَم، خُذَة، اُخْدود، مَسْكَبَة، مِقْرَة.

کولله

ل: گولوله، گولوله. [ببرک، تیر]

ف: گوله، گلوله، غلوله، گُروهه، قُروهه.

ع: کُلَّة، جَلَهَق، جَلَاهَق، بُدُق، بُدَقَة، رِصاصَة.

کولله‌رس

ل: رزه، تیررس. [لر مردایی که گوللی هاریژراری

ده‌گانی.]

ف: گُلوله‌رس، تیررس.

ع: غُلوة، مُسِرْ بُدَقَة.

کوللوله—**کولله**

کولکول

ل: باره‌یار، خاره‌خار. [هیشاش‌هیشاش، نارام‌نارام]

ف: لنگان‌لنگان، یواش‌یواش، آهسته‌آهسته.

ع: دُلُوف، رُعاس. دالِفا، راعِیا، مَرْتَعِسا، مَرْتَعِسا.

کوله‌ی کموان‌بیتک

ل: بیتک، زواله، گلیره، گوله‌ی هدرگین. [لره‌ی به

دارلاستیک دیهاریزن.]

ف: زاغوی، زالوی، غالوی، غابوی، زواه، زواله.

(گلوله‌ی کمان گروهه)

ع: قَضَة، خُذَقَة، حَصَبَة، بُدَقَة.

کوله‌ی ویل

[ل: گولله‌یک که بی نامانج تمیزتراره.]

ف: گلوله‌ی ویل.

ع: عائر، غُرب.

کوله‌ی هدرگین—**کوله‌ی کموان‌بیتک**

کولی

ل: پیس، خوره. [نخوشی خُزره. هرره‌ها: بدله‌کی]

ف: پیسی، پیستی، میستی، لوری، خُزره.

ع: جُدام، برص.

کول

ل: ول. [خونچی پشکورتور.]

ف: کل، چچک.

ع: وِد، ففر.

کول

ل: فریو. [خاب، فیل]

ف: گُل، گول، فریب.

ع: خُدعة، خدیعة.

کول

ل: کدم، چکی، ریزه، نهخت. (گولی ته‌ماکز، گولی هدنی)

[توز، نهختان]

ف: کم.

ع: قلیل، نَز، نَبذ.

کول

ل: شوله. [کُ (کُری چرا).]

ف: گُل، شوله. (شعله‌ی چراغ)

ع: شعنه.

گول

ل: ناشکرا. [دیار گول له پشکیلاندا که یه کم چار

«پشکیل» که دهریبتیت.]

ف: گول، آشکار. (گل جوراب بازی که اول بار

«پشکیل» را دوبیارد.)

ع: بوح، سُبُقه، فتح.

گول

ل: گسورج. [چالاک «گورجوگول» به یه کسره به کار

دهرین.]

ف: چابک، چالای، زرنګ. («گورجوگول» با هم

استعمال می‌شوند.)

ع: جلد، سریع ...

گولاله

ل: هه لاله، چاره‌دقیله. [میلانه]

ف: لاله، آلاه، آلاه، شقر.

ع: شقائق.

وینه—چاره‌دقیله

گولاله سووره

[ل: گولاهی گوره.]

ف: لاله‌ی نعمان. (لاله‌ی درشت)

ع: شقائق النعمان.

گولان

ل: گولګل. [کزی «گول».]

ف: گلان، کلها. (جمع گل است.)

ع: آورد.

گولاقو

[ل: ناروقی گول.]

ف: گلاب. (عرق گل)

ع: ماورد، ماء الورد، جُلاب.

گولاباش

[ل: ده‌ری گولارتینکردن.]

ف: گُلاب‌باش.

ع: قُمقم.

وینه

گولاقوه نوون

[ل: گولیک که به تالیزیو و تالیزیو لیسر پارچی

ده‌دورن.]

ف: گُلابتون.

ع: زُخرف، کلابشن.

گولاهار

ل: ناهار. [گولیکی بناربانګه، کمپیره و پرپیره و

همپرنګه.]

ف: گل آهار، آهار. (گلی است معروف کم‌پیر و

پُرپر، از همه رنگ.)

ع: اُهار.

گول نه‌طه‌سی

ل: نه‌طه‌سی. [گولیکی بناربانګه.]

ف: گُل اطلُسی، اطلُسی. (گل معروف است.)

ع: اطلُسی.

گولبادام—جفته

گولبانګ

ل: بانګ، هه لاله. [جای، بانګواز]

ف: گُل بانګ، گُل بام، بانګ.

ع: نداء، اذان. صبیاح.

گول به‌رسم

[ل: گولسر، گولتر.]

ف: گُل زنانه.

ع: بقرس.

گولپر

ل: سدران، ههنگوان. [گیاهه که.]

ف: گُلپر.

ع: آنجدان.

وینه—سولان

گول جلوبیشه

[ل: بیدیورنه، بابورنه]

ف: بابونه، کوبل، ربل، کافوری، گاوچشم.

ع: حَبَق، غَاغ، قَرَاص، حَبَقُ الْبَقَر، بابوئج. (قُحوان)

أَقُحوان

وینه

گول چرا کردن

[ل: قرتاندنی سووتروی پلیتهی چرا.]

ف: گل چراغ گرفتن.

ع: قَصْ أَنْفِ السَّرَاج، قَرَطُ ذِبَابَةِ السَّرَاج.

گولچن

ل: هه‌لێژین، هه‌لێژان. [هه‌لێژاردنی شتی هه‌ره‌ باش.]

ف: گنجین، برچیدن، برگزیدن، به چیدن، به

گزیدن.

ع: اِیْثَار، اِنْقَاء، اِصْطِفَاء، اِخْتِیار، اِنتِخاب.

گول خواردن

ل: خه‌تیا، فریوخواردن. [خلتان، دسپان]

ف: گول خوردن، فریب خوردن.

ع: اِنْخِدَاع، اِنْخِتَال....

گول هه‌نه

[ل: خرنه‌می گیای خه‌نه.]

ف: شکوفه‌ی حنا.

ع: فَاغِیَّة، فُغْرُ الْحَنَاء.

گولدان

ل: که‌له‌ک. [ده‌ری گول تیخستن.]

ف: گُلدان، کَنک.

ع: اَصِیص، قَصْرَی.

وینه

گولدان

ل: گه‌یزدان. [ده‌ری میز تیگ کردن.]

ف: شاشدان، گُلدان.

ع: اَصِیص، مَبوَلَة.

گول‌دان

ل: خه‌لتان، فریودان، گول لیدان. [خاپاندن]

ف: گول زدن، فریب دادن.

ع: خَتَل، غَبَن، مَكْر، اِغْراء، اِخْداع.

گول‌دان

ل: گول‌کردن. [گول‌ده‌ر کردن (وه‌ک: گول‌ده‌رکردنی

دارگول).]

ف: گُل کردن. (درخت گُل مثلاً.)

ع: ثَوْرید.

گول رۆن—گول مه‌شه

گولزار

ل: گولسان، گولشەن. [گولجاپ]

ف: گُلزار، گُلستان، گُلشن، بُسَد، بُست، بوستان.

ع: رَوْضَة، بُسْتَان.

گول زینوا

ل: زینوا. [گولیکه‌ک.]

ف: گل زیبا، زیبا.

ع: زَیْبَا.

وینه—زینوا

گولشەن—گولزار

گول عاشقان

[ل: گولیکه‌ک.]

ف: لاله‌ی خطایی، گل عاشقان.

ع: حَمَاحِم.

گولکار

ل: باخه‌دان. [کسێک که گول‌ده‌ری نیت.]

ف: گلکار، باغبان.

ع: رَوَاض، رَوْضِي، آگار، وَرَاد.
گولکاری

ل: باخه‌وانی. [گول رواندن]

ف: گُل کاری، باغبانی، گل کاشتن.

ع: ثَرَوِيض، تَأْكَر.

گول‌کردن

ل: ناشکرابرون. [دبرکوتن (گول کردن له یاری
پشکیلاتا).]

ف: گُل کردن، آشکارشدن، پدیدار شدن.

ع: ظُهُور، بُدُو، بُرُوز.

گول‌کردن

ل: نه‌شه کردن. [کدیف‌سازبون (وله: سره‌تای

مستببون).]

ف: گُل کردن. (آشکارشدن اثر شراب مثلاً).

ع: نَشو، تَنَشِي، اِنْتِشاء.

گول کردن

ل: گول‌دان. [گول دمرکردن]

ف: گل کردن، گل دادن.

ع: تَوْرِيْد.

گول‌کوچنک

ل: قه‌زبه‌برد. [قریزه‌برد، قه‌زی‌برد].

ف: جَلْبَنگ، گُل‌سَنگ، شکوفه‌ی سنگ.

ع: اُشْتَه، زَهْر الحَجَر، يَهَق الحَجَر، طُحْلَبُ الصَّخْر،
حَرَاؤُ الصَّخْر، حِنَاءُ القَرِيْش.

گول‌کوشی

ل: گول زَزران. [نور و شامی زَزران‌بازه‌کان له پیشه‌کی

زَزران‌بازیدا بز هر‌مه یا به‌خوداهه‌ل‌گوتن به هونراوه یا

په‌نشان بز به‌کتری ده‌سیننه‌وه].

ف: گل کشتی. (کلماتی که پهلوانان در مقدمه‌ی

کشتی برای خودستایی یا تهدید نَظماً یا نَثراً
مبادله می‌کنند).

ع: رَجَن.

گولگه

ل: گولگه‌ی سهره‌خوین، کوله‌رویا. [مایه‌فیتنه،

ناژاره‌چی]

ف: آشوپگر، سرآشوپ، آتش‌افروز، هنگامه‌جو.

ع: مَثَر، مَنَاس، مِعَاس، قَسَاس، مِسَع، مُفَسِد، اُمُ
الْفَسَاد.

گول‌کوه‌زوان

ل: گوزیران. [گیاه‌که بز درمان ده‌سیت].

ف: فَرِیو، اَنوِیا، گُل گاو‌زبان.

ع: حَمِج، حَمِجَة، كَحَلَاء، كُحْيَاء، لِسَانُ الثَّوَر.

گول‌گرن

ل: سهر قرتائن. [قرتائنی سورتوی پلیته‌ی چرا. (گولی

چرا)]

ف: گُل گرفتن، سَرزدن. (گل چراغ)

ع: قَرط، قَص، نَطف.

گول‌کوتلو

[ل: گولی سور که گولاری لَینه‌گرن.]

ف: گل سرخ، گل گلاب.

ع: وَرْد، وَرْد أَحْمَر.

گول‌کولی

ل: خال‌خال، له‌که‌له‌که. [په‌لپه‌له]

ف: گُل گُل، خال‌خال، لَکه‌لَکه.

ع: مَرَقَش، مَنَقَط، مَبْع.

گولگه‌زی

ل: سور. [(ره‌نگی سووری تاریک).]

ف: گُل گَزِی، سَوَخ. (رنگ سرخ تاریک)

ع: أَحْمَر.

گولگیر

ل: شه‌مې. [نامرازی قرتاندنی سورتوری پلټه.]

ف: گان، گُل گیر، شمع‌پر.

ع: مَقْصَن، مِقْراط، مَنطاف.

گول لیدان—گول دان

گول مه‌مه‌لی

[ل: گولټی زهره که پشته‌کی سوره.]

ف: گل دورو، گل قحبه، گل زُغنا، (گل زرد که

پشتش قرمز است.)

ع: وَرْدُ الْفَجَارِ، وَرْدُ الْحِمَاق.

گولمه‌ز

ل: گزیدن، بلیه‌ت. [نازاره، قره‌قر، گاتیمار.]

ف: هنگامه، آشوب، بولنجک.

ع: ضَوْضاء، مَخْصَصَة، أَضْهُوْکَة.

گول مه‌شکه

ل: گول رزن. [گوله برزنده: گولیکه.]

ف: گل روغن، افسنتین.

ع: مَسِيسَة، اُفْسَنْتِین.

گول میخ

[ل: بزماري سربان.]

ف: گل میخ، گُرمیخ، گُرمیخ، گُورمیخ. (میخ

سربهن)

ع: وَتَد.

گول میخک

ل: میخک. [گولیکه بچرکه.]

ف: گل میخک، میخک، سُنْبُل.

ع: قَرْنَل، سُنْبُل.

رینه—قرنل

گول مینا

ل: مینا. [گولیکه بناریانگه.]

ف: گل مینا، مینا، (گلی است معروف.)

ع: ...

گولنار

ل: گولمه‌نار، گوله‌نار. [گولیکه.]

ف: گُلنار، گُل انار، نارخور.

ع: حُدَّ، عَنَم، جُلنار، جُلنار.

گول نیلووهر

[ل: لولوپر: گولیکه.]

ف: آبو، گُل نیلووهر.

ع: وَرْدُ النِّیلُوْفَر.

گولټ

ل: گولژنه، گولینه. [گولیتنه (بابویری تنور).]

ف: گُلوه، برین، برینه، نمنه، بادکش. (بادکش

تنور)

ع: مَنفَذ، نَافِذَة.

گولټ

[ل: کونی شاخ که له خواروه برهو سر ده‌چیت.]

ف: گُلوه، نمنه، (سوراخی که در کوه از زیر به

بالا رود.)

ع: نَافِذَة، شَعْب.

گولټ ناخن

ل: ده‌گولژنه. [گولیتن ناخن (پرویزک که ده‌نخنه نار

بابویری تنور هتا بکوژیتوه).]

ف: نمنه‌دانی، (لته‌ای که به سوراخ بادکش تنور

می‌تپانند تا خاموش شود.)

ع: سِدَاک.

گولټیه

ل: کلپه، بلیسه. [بلیزه، گر.]

ف: کُخْته.

ع: نَهِیب، شَعْنَة.

گولټوله

[ل: بنی بسمر یه‌کدا پتپراو.]

ف: گُلوله، غُلوله، گُروهه، فُروهه، کلابه.

ع: کُبَّة، وَصِيْلَةٌ، خُصْلَةٌ، جَنَّة، جَلَامَق، جِرَوْهَق.

گولوله-گولله [درشیدی مورامیه.] [اورامی است.]

گولوله لَوَکَه

ل: گوده. [گولوری لَوَکَمی هداجی کراو.]

ف: گاله، پاغُند، پاغُنده، غُنده، بُنجک، پُنْجک،

پُنْجش، بُندک، پُندش، پُندش، پُندک، کُندش،

غُندش، گُغنده. (گلوله‌ی پنبه‌ی حلاجی شده)

ع: کُلَن، فرصَّة، کُبَّة.

گولوله موو

ل: موری بسریه کدا پیچرار.

ف: گُلوله مو.

ع: غُسنَّة، فرصَّة.

گولوله هوریشم

ل: گُلزَمی نارویشم.

ف: پیچک.

ع: کُبَّة، کُبَّة حَرِير.

گولوله‌ی خاو

ل: دروکل. [گُلزَله بنی نرپسراو.]

ف: دُشکِی، دُکچی، جُفرُشسته، جُفرُسته،

جُفرُسته، بَناع، فُرموک. (گلوله‌ی ریسمان خام)

ع: نَصْلَة، نَصِيْلَة.

گولونه

ل: گولز، گولینه، [گولینه (بابری تنور).]

ف: گُلوه، برین، برینه، نمنه، بادکش، (بادکش

تنور)

ع: مَنفَذ، نَافِذَة.

گوله زهرد

ل: زلم زرد. [جزر، گولیکی زرده، مرهم‌بای لی‌دروست

ده‌کریت.]

ف: گُل زرد.

ع: فَلَکَة، وِعاط.

گوله سسگانه

ل: دلیق، [دلق، جلیق: گولیکه]

ف: گل باغی.

ع: غُلِيقُ الْکَلْب.

گوله ننگ

ل: [گولنگه، گولنه]

ف: مَنگله، شَنگله، پُش.

ع: نَوَابَة، شَرَابَة، هَضَاة، نَوَسَات، فُش.

گوله نغام

ل: ناسک (ناره بز ناهرتانیس.)

ف: گُل اندام. (نام زن هم هست.)

ع: نَظِيف، لَبِيق. (و اِسْمُ الْمَرَاة.)

گولی

ل: سور، نال. [رمگیکه.]

ف: گُلی، گُلرَنگ، سُرُخ.

ع: أَحْمَر، وَرْدِي، مُورِد.

گولینه-گولونه

گوم

ل: نولم، نادیار. [رن]

ف: گُم، ناپیدا.

ع: مَقْطُود.

گوم

ل: گوم به، بزدا [لاچراون به! (فرمانه).]

ف: گم، گم‌شوا، برو! (امر است.)

ع: هَدَا، اِذْهَبْ. (قَم)

گوم

ل: چالار. [نستیر، گزل]

ف: ژی، ژیز، شَمَر، تالاب، آبگیر.

ع: بُرْکَة.

گزم

ل: گزنگ. [مسلمی نالز.]

ف: گُنگ، پیچیده، در بسته.

ع: مُبهم، مُفلق، مُشکل، مُعضل.

گومان

ل: روز، پنداشت. [دودلی، شک، سز، بزچون]

ف: گمان، پنداشت.

ع: زعم، وهل، وهم، اُمت، ظَنّ، رَیْبَة. شك. تَخِیل.

تَصَوُّر. تَوْهَم.

گومان بردن

ل: پی بردن، شنیدن. [شک کردن، بزچون]

ف: پی خُس، پی خُست، پی خُستن، پی بُردن،

راه بُردن، گُمان بُردن.

ع: زعم، ظَنّ، وهم، تَوْهَم، تَصَوُّر.

گومان - گمان

گومانه

ل: گومانگه، چانه گومان. [نمر جینگایی که را گومان

ده کزیت شرنی گدانی نارمز بیت.]

ف: گُمانه، گُمانگه، گُمانگاه، جای گمان، چاه

گُمان. (محل تصور گرفت و گیر مجرای آب.)

ع: مَظَنَة.

گوم بویک

ل: نادیار، نوقم بویک، گرم، نوقم. [ون، ونبرد]

ف: وید، ویداء، یواه، یافه، گُم شده، ناپدید.

ع: مَفقود، ضال.

گوم بویون

ل: نوقم بویون، نادیار بویون، دیار نه یون. [رن بویون]

ف: گُم شدن، وید شدن، یافه شدن، ناپدید شدن.

ع: فُقد، تَوَه، تَیه، نَمی، ضلال، تَیهان. غَیْبَة.

گوم به!

ل: گرم، برزا، لاچوا، دیربر که فه! [ون به!]

ف: گُم شوا، رَد شوا، بروا، دور شوا!

ع: هَذَا، تَبَاعْدا، أَبْعَدْ، اِنْهَبْ، إِلَیْكَ!

گومرا

ل: گرم بویک، غز گوم کردگ، له خُوده رچویک. [ون بویک،

سرلشیاوار]

ف: گُمراه، گُم شده، خود گُم کرده، از خود در رفته.

ع: ضال، مُضَلّ، غَوِی، غَوِی...

گومرایسی

ل: ... خُو گوم کردن، له خُوده رچویک. [ون بویک، سرلشیاوان]

ف: گُمراهی. خود گُم کردن، از خود در رفتن.

راه گُم کردن.

ع: ضلال، ضَلَل، ضَلَة، ضَلالة، مُضَلَة، ضلال، ضلالة.

غَوِی، غَوِیَة.

گومرک

ل: باج، رادارانه، گومرک. [مالیاتی شتی هارده.]

ف: گُمَرک، باژ، باج.

ع: مَکس، خَراج، جُمُرک.

گومرکخانه

ل: رادارخانه، باجگا. [گومرک: بنکی باج سندن.]

ف: باژگاه، باجگاه، گُمَرک خانه.

ع: دَارُ الْمَکس، دَارُ الْخَراج، جُمُرک.

گومرک - گومرک

گومرک کردن

ل: نوقم کردن، نادیار کردن. [ون کردن]

ف: گُم کردن، ناپدید کردن.

ع: اِفْقاد، اِشْماء، اِضْلال، اِتْلال.

گومگا

ل: نوقمگا، گومگه، نادیارگا. [شرنی رن بویون.]

ف: گُمگاه، ناپدیدگاه. (جای گُم شدن)

ع: مَفْقِد، مَضَلَّة، مَعْمَى مَعْسِف، مَجْهَل، عَمَاء،
عَمِیَاء، تَوَه، ثِيَاء. (مَعَامِي، مَعَايِيف، مَجَاهِل...)

گومه-گمه

گومهته

ل: قومه. [قنه (روزشنی کر).]

ف: خَرَام.

ع: اُبوز، حَجَلَان.

گوممز

ل: تاق. [گومبیت]

ف: گُنَبْد، خُنْبِه، خُنْب، خُم، شَنْب، طاق، طارُم.

ع: قُبَّة.

وینده-تاق A

گوممز کویز

ل: چوارتاقی. [گومبیتی سر قیر.]

ف: گوراب، گورابه، ستودان، اُسْتودان،

چهارطاقی.

ع: رَواق، اُسْطَوَان.

وینده-تاق A

گومزه

ل: بلق، بلقار. [گولژی سر شلمینی.]

ف: کوپله، افراس، افراسیاب، آبسواران.

ع: حَبَاب، حَبَب، غُرَان، یَعْلُول، لُفَاخَة، کُعْدَبَة،
جُعْدَبَة، قَارِخَة.

گومزی

ل: هدایتک، قوز. [دیرپریر وک گومز.]

ف: گُنَبْدی، برآمده، بَرَجَسْتِه، قوز.

ع: مُحَدَّب، مُقَبَّب.

گومهسار

ل: نومهسار، نوقم. [بی-سروشوتین.]

ف: وید سار، گُم شده، گُمسار.

ع: مَفْقُود، فَقِید، ضَلُول، ضَال، ثِيهان.

گوممگوم-گومه [گهگم، گمی زور. (دروبارمبونوده کی لبر

زوربونیتی.)] (تکرار برای تکیه است.)

گومهته

ل: گُزِرِه، کُزِمِه تِه، کُزْگَا. [کُزْمَا]

ف: توده، کود، گرد.

ع: کُتَلَة، کُومَة، کُودَة.

گون

ل: رَهه. [باتر]

ف: گُن، گُنْد، خایه.

ع: خُصِيَة، بِيضَة، تَلِيْسَة.

گون

ل: دئی. [گوند، لادی (وشهیدی کرماجیه).]

ف: ده، کَد. (کرماجی است.)

ع: قَرِيَة.

گونا

ل: گوپ، کولم، ته تله. [رومست. گوپ]

ف: گونا، گونه، چهره. رخسار.

ع: خَد، وَجَنَة، عَارِض.

گونا

ل: کالَت، قُوزِن، تاوان، گوناع، خراوه. [گوناه، گوناح،

خرایه]

ف: بَزَه، رِيژْک، گناه، تاوان. کشود، نافرمانی.

ع: ذَنْب، اِثم، وِز، رِجَن، جُرْم، طَهِي، اَطِي، خَطِيَة،

خَطِيَة، مَعْصِيَة، جِنَايَة، جَرِيْرَة، جُنَاح، عِصْيَان.

فَسَق، فُجُور.

گونابار

ل: گوناکار، تاواندار، کالَه تبار، قُوزِنی، گوناعبار، تاوانکار،

خراوه کار. [گوناهبار، خرایه کار، تاوانبار]

ف: گُناه کار، گناه بار، گُنه باز، بزه کار، تاواندار.

نافرمان.

ع: مُذْنِب، مُجْرِم، عاصي، خاطي، آثم، جاني، فاجر، فاسق.

گوناسا

ل: گوناسه، تاران، بزاره. [زيانانه، جرعه، قمربري هده] ف: گُناسا، گُنه‌سا، گُنه‌ساي، تاوان.

ع: جَرِيْمَة، جُرْم، دِيَة، عَزَامَة.

گوناسه—گوناسا

گوناه—گوناه

گوناکار—گونابار

گونج

[ل: راهن: ناروژی ناری پیس.]

ف: گُنْج، اُنْگ، مَنْگ، تَنبوشه، موری، لوله.

ع: اُنْبُوب، اِرْدِيَة، بَرِيخ، قَصَب.

گونج

ل: خونچکه، خونچکا، جینگه. [شونی جی بونوه.]

ف: گنجایشگاه، جای، نشینگاه.

ع: مَوْسَع، مَوْسَع، مَحَل، مَكان....

گونجانش

ل: خونچانش. جینگه‌دان. دامه‌زانش. [جی‌کردنوه، گونچاندن،

دامه‌زاندن.]

ف: گنجاندن، گنجانیدن، جادادن.

ع: ثَانِيَة، اِصْلَاح، اِلْجَار، تَقْرِير، تَثْبِيْت، تَسْكِيْن،

اسكان.

گونجانبشت

ل: خونچیان، گونچیان. [گرتن، جیکردنوه.]

ف: گُنْج، گُنْجَش، گُنْجایش، گُنْجیدن.

ع: سَعَة، وَسَعَة، فَيْح، فَيْح، ثَانِي، تَقَرُّر، اِسْتِقْرَار،

تَثْبُت.

گونجر

ل: قرتکه. [ریزه، لت]

ف: زواله.

ع: جُزء، قِطْعَة.

گون سکاوی

[ل: گونی سه‌گلار که بز درمان ده‌شیت.]

ف: خَزَمِيَان، هَزْدِگُنْد، آش بچگان، گُنْد بیدستر،

گُنْد ویدستر، خایه‌ی سنگ آبی.

ع: فَاحِشَة، جَنْدَقَوَلِي، جُنْد بیدستر.

گون شه‌بَتان—قورس که مهر

گونک

ل: به‌پکه. [گونکه (بشی نایتک له همیر.)]

ف: گُنْدَه، گُنْدِک، گُنْدَه، چونه، پرازده، (مقدار

یک نان از خمیر)

ع: كُمْرَة، قُرْصَة، شَوِيَة، عَجِيْنَة، رَغِيْف.

گونک

ل: گزم، پینچیاگ، به‌سیاگ. [نالوز]

ف: گُنْگ، پیچیده، نرَبسته.

ع: مُبْهَم، مُفْلِق، مُعْضِل، مُشْكِل.

گونه‌ن

ل: دمه‌لان. [دمه‌لان: جوزد نارچکیکه.]

ف: دُنْسِلَان، زِمَارُوخ، سَمَارُوک، سَمَارُوخ،

خایه‌ویس.

ع: كَمَا، كَمَا، شَحْمَة اِلْأَرْض، سَمَارُوخ.

ویند—بوه‌لان

گونفور

[ل: قه‌لندز، دزریه (گیاه‌که له هنگوان ده‌یت.)]

ف: گندور. (گیاهی است شبیه به گلبر.)

ع: جُنْدُوْر.

گونوله

ل: گرتوله. [گرت، نیلیج]

ف: گُلوله، چنگلوی.

ع: مَطْلُوج.

گونه‌ن—گونه‌له

کونه له

ل: ... گفته. [خواردنیکي تزپه لکراوه. هروړه: هر

شتیکي څي ر تزپه لکراو.]

ف: کوفته. گُنده، گُندک.

ع: مُدَقَّة، کُفَّة. کُمره، قُرصة.

کونی-کواله

کونیا

[ل: نامرازیکي نغندازياريه. (سینګوشي وهستار).]

ف: گونيا، سَنبوسه.

ع: کُوس، زاویة، مُثَلَّث قائمُ الزَّاویة.

ویني مډي.

کونينه

ل: گونيندي دونه. [چيشتیکه.]

ف: دوغيته.

ع: کَشک، طَبِيخُ الْکَشک.

کوی

ل: چه پلني، مرداري. [پيساي]

ف: گَه، ککه، ککی، چمین، چامین، ريخ.

ع: خُره، خِراء، غَايِط، جَعَر، بَران، قَذَر، عَذَره،

مَدفوع.

کووېچر-کوېچر

کووېچر

[ل: به پرتکه پرتکه پيسايي کردن. هروړه: به دم

پيسايي کردنهوه.]

ف: ريدريده. گه کتان.

ع: تَغَاوُط، مَغَاوُط.

کووېچر-کوېچر

کووېچر-کووېچر [دوړبار هروړه کي لمر ژد

هروړي.] [تکرار برای تشکيل است.]

کووېچو-کووېچي [دشپه کي کوماچيه.] [کوماچي است.]

کووېچي

ل: په لکه. (گروگجي) [نور پته ي پخه کړا و کراس و

... ي پي دهستن.]

ف: کُرچ، بَندمه، بَنديمه، بَندينه، بَند يَخه. (گوي

پيراهن.)

ع: رِبَاطُ الْجيد.

ويته (۲)

کووژه-هه نزه رووت

کووشان

ل: گروشين، گروشائن. [کووشين، هيزخستنسر،

پستارتن]

ف: گوشان، فشار.

ع: عَصَر، کَبَس ...

کووشان

ل: گروشين. [کووشين، هيز خسته سر، پستارتن]

ف: فشردن، افشردن، فشار دادن، گوشاندن،

گوشانیدن، شپلاندن، زغانیدن.

ع: عَصَر، حَصَر، ضَغَط، کَبَس، شَد، زَحَم، غَمَز،

اِيسار، اِعصار، هَرز، زَغَد، جَر، جَس، رَهص، خَرط.

کووشياک

[ل: گورشراو]

ف: فشرده، زغیده، گوشیده.

ع: عَصِير، مَعْصور ...

کووشيان

[ل: گورشان.]

ف: زغیدن، شپلیدن، فشرده شدن، گوشیده شدن.

ع: اِنْعِصَار، اِنْضِغَاط، اِنْکِیاس، اِنْحِصَار، اِزْدِحَام،

اِنْسَار ...

کووشين

ل: گروشائن. [کووشين، هيزخستنسر، پستارتن]

ف: فشردن، زغیدن، شپلیدن، گوشيدن،

فشاردادن.

ك: گوما، نه یزی، چمان، چمان نه یزی. [گویه، وادیاره،
ویده چی]

ف: گویا، دژندیس، گویی، گمانم، شاید، باشد.

ع: أَظُنُّ ظَاهِرًا. كَأَنَّهُ.

گویا

ك: بوژ. [بگو، قسه کمر]

ف: گویا، گوینده، دُر اینده.

ع: نَاطِقٌ، مُتَكَلِّمٌ، قَائِلٌ.

گوی به گوی

[ك: لم گوتو تا نبر گوی.]

ف: از گوش تا به گوش.

ع: مِنَ الْأُذُنِ إِلَى الْأُذُنِ.

گویچه

ك: گوی. [نندامی بیستن.]

ف: گوش، غوش، غول.

ع: أُذُنٌ، أُذُنٌ، سَمْعٌ.

گویچه - قوچکه

گویچه - نیشه

[ك: گوی - نیشه: نیشانی گوی.]

ف: گوش درد.

ع: وَجَعُ الْأُذُنِ.

گویچه پرووستی

[ك: یاریده کی مندالانه، مشتیک میوژ یا سرتنچك - بو]

نومونه - بسمو زویدا دهرنن، هر کس بیویت بیچنیتوره

گوتیکمی راده کیشن هتا نترانیت کوی بکاتوره. [

ف: گوش گیرک. (بازی بچه ها است که یک

مشت مویز یا سنجد مثلاً می پاشند روی زمین،

هر کدام می خواهند بردارند دیگری گوش او را

گرفته می کشد تا نتواند بردارد.)

ع: ...

ع: عَصْرٌ، ضَغَطٌ، شَدٌّ، جَرٌّ، حَصْرٌ، خَرَطٌ، زَغْدٌ،
جَسَنٌ، هَرَزٌ، غَمَزٌ، رَهَصٌ، كَبَسٌ، زَحَمٌ، اِعْصَارٌ،

اِحْصَارٌ، اِبْسَارٌ.

گویش

[ك: پیسای میش.]

ف: گه مگس.

ع: وَنِيمٌ، وَنَمَةٌ، مَتَكُ الدُّبَابِ.

گووی سهک

[ك: پیسای سهک.]

ف: سگاله، سگاله، گه سگ.

ع: غَائِطُ الْكَلْبِ.

کوا

ك: گز. [گرد، خر، گزافر]

ف: گوی.

ع: كُرَّةٌ.

وینه - کوره

کوه

ك: گزیته، گرهک، گز. [چرز، گزپکه]

ف: تَنَزَه، تَنَدَه، جانِه، تَزَه.

ع: بُرْعَمٌ، زُمْعَةٌ، غَضٌ.

وینه - زریاب

کوه ساره

ك: شوچرا، گرم شوچرا. [گونستیره، نستیزوك]

ف: کاونه، چراغله، آتشک، آتشیزه، چراغک،

غروسک، شب تاب، گرم شب تاب.

ع: قَطْرُبٌ، يِرَاعَةٌ، حُبَابِجٌ، وَلَدُ الزُّنَا.

وینه

کوی

ك: گوتیکه. [نندامی بیستن.]

ف: گوش، غوش، غول.

ع: أُذُنٌ، سَمْعٌ.

کشا

گوینچه ته قی

ل: گوی تولاخ بوون. [گویی لاسر هست بوون بۆ بیستن.]

ف: گوش گرداندن.

ع: تَنَسُّم، تَهْنِيس، اسْتِنْشَاء، اسْتِقْرَاء، اسْتِرَاق
سَمْع، تَجَسُّس.

گوینچه نه کائن

ل: گوینداری، گوینچه شل کردن. [گوی گرتن]

ف: گوش دادن.

ع: اَذِن، سَمَاع، اسْتِمَاع، اِصْغَاء، اِنْقَاء.

گوینچه دا دان

ل: به گوینچه دا دان، به گوینچه دا هارودن. [به گویندا

دان، قسه بۆ کردن]

ف: گوش زد کردن.

ع: قَرَع السَّمْع.

گوینچه دان

ل: گوینچه ته کائن. گوینچه ته قی. [گوی شل کردن،

گوی گرتن]

ف: گوش دادن.

ع: اِصْغَاء، اِنْقَاء، اسْتِمَاع.

گوینچه زرنگیان

[ل: گوی زرنگانوه: دنگدنگ له نار گوی هاتن.]

ف: آواز گوش، آواز دادن گوش.

ع: طَنین، دَوِي.

گوینچه شل کردن - گوینچه نه کائن**گوینچه گرتن**

ل: گوینچه خه فائین، گوینچه نه پائین. [گوی بستن،

خز کردن]

ف: گوش گرفتن.

ع: لُبَس، تَصَامُم.

گوینچه گرتن**[ل: لبر کردن]**

ف: گوش گرفتن، به یاد سپردن.

ع: حَفْظ، ضَبْط.

گوینچه گرتن - گوینچه دان**گوینچه له ق**

ل: گوی شۆر. [گوی له ق (وه: سگی گوی شۆر).]

ف: گوش نرم، گوش آویخته. (سگ مثلاً)

ع: غَاضِف، اَغْضَف.

گوینچه ماسی

[ل: گوش ماسا: جزره سده فیکه.]

ف: شُس، گوش ماهی.

ع: شُنْج، صَدَقَة، مَحَارَة، مِيقَب، وَدَع.

وتنه

گوینچه له ق

ل: گوی له. [گیاه که بۆ درمان ده شیت.]

ف: مرزنگوش، گوش موش.

ع: اُذُن الفار.

گوینچه نه له قیان

ل: نه ترسیان. [نترسان، گوی تەدان، بۆ نالیمون]

ف: باک نداشتن، پروا نداشتن، نترسیدن.

ع: عَدَم اِعْبَاء، عَدَم اِعْتِنَاء.

گوینداری

ل: گوینچه ته کائن. گوینچه ته قی. [گوی گرتن. گوی

لاسر هست بوون بۆ بیستن.]

ف: گوش داری، گوش دادن، گوش داشتن.

گوش گرداندن.

ع: اسْتِمَاع، اِصْغَاء، اِنْقَاء، اَذِن، تَنَسُّم، تَهْنِيس،

اسْتِنْشَاء، اسْتِرَاق سَمْع....

گویندریز

ل: تولاخ، کەر. [گویندریز]

ف: دراز گوش، آلاخ.

ع: حمار، شرفاء.

گویز ← **گویزه‌که**

گویزه‌که

ك: گویز، گۆزه‌كه. [گۆلك]

ف: گوك، گوگه، گۆدر، گۆنزه، تاوك، تاول،
گوساله.

ع: عجل، غفر، بهمة، حسیل، تبیع، فصیل.

گویزه‌که‌سووره

[ك: خالخالزكه (میژویه‌کی سووره، خالی ره‌شی پتویه،

هیندی میشتیک دبیت، بالی له ژیر قه‌لغانه‌کیدایه.)]

ف: قرمز. (جانوری است قرمز رنگ با
نقطه‌های سیاه به اندازه‌ی مگسی است در زیر
سپر بال دارد.)

ع: دود الصبّاغین.

گویز

[ك: بری دارگویز.]

ف: گوز، گۆز، گردو، گردکان.

ع: خُسف، جۆز.

گویز

ك: جووله، گل. (گلوگویز) [بزوتن]

ف: جنبش.

ع: حركة.

گویزان

ك: میشان. [تیلین به گویز.]

ف: هیلو، هونک، گردوبازی.

ع: سَدو، سَدی، سَداء، مُسَداء، زُدو، زُدی،
مُزاداء، مُخْساء، لعبُ الجوز.

گویزه‌وان

[ك: گویزه‌وانه، گۆزه‌بانه (گویز و میژو که له کاتی

لدا یل‌برونی کوردا به خەلکی دهبخشن.)]

ف: بغیازی. (گردو و میوزی که هنگام زاییدن

پسر به مردم می‌دهند.)

ع: خُرس، خراس.

گویز

ك: بلج. [گویز]

ف: گویز، گویج، کویج، کالنج، کھیر، غیزران،
زلزالک.

ع: زُعوُر.

گوی قولاخ

ك: چاره‌ریگه، گۆردار، گۆیگه‌ر. [چاره‌روان. گوی لسمر
هست بز بیستن.]

ف: چشم‌دار، چشم‌به‌راه، گوش‌دار، گوش‌گردان،
گوش‌بر‌آواز.

ع: مُتَشَوِّف، مُتَرَصِّد، مُصِرّ، مُنْتَظِر، مُتَنَسِّم.

مُنْمَصِع، مَوْفِد، تَشَوِّف، تَرَصُّد، صَرّ، اِنْتِظار، تَنَسُّم.

اِنمصاع، اِيفاد، تَنصیب.

گویگه‌ر

ك: گوی قولاخ، گۆردار، گۆی‌گه‌رین. [گوی لسمر هست بز
بیستن.]

ف: گوش‌دار، گوش‌گردان.

ع: مُتَنَسِّم، مُتَشَوِّف، مُتَرَصِّد، مَوْفِد، مُنْمَصِع.

مُتَجَسِّس.

گویل

ك: مشت، دروشت. [پر به دست یا پر به هردرو دست
به قول‌لک‌روای. (لا‌گویل یلک‌مشته.)]

ف: دو مشت. («لا‌گویل»: یک مشت است.)

ع: مُدّ، حُفْنة، حُفْنة، ضَبْطة، كَحْنة، كَشْحة، حَظْية،
كَفْین.

وینه

گوی‌له‌مشت

ع: مزاح، نعب.
که چ

[ك: گنج: ماده‌یه‌کی سییه بۆ سپیکاری به‌کار دهریت.]

ف: گج، گج، گج، گرج، رشت، آرزه.

ع: چیر، جَص، جَبَس، جَبَسین، جَفَسین، جَفَصین.

جَلَسین

که چبری

[ك: نه‌خش‌نیگاری به‌گج دروست‌کراو لسمردیوار و

بنیمچی مالدا.]

ف: گج‌بری، پا‌آهو، پی‌آهو.

ع: مَقْرَس

که چکاری

[ك: به‌کاره‌ینانی گج.]

ف: گج‌کاری، ارزه‌گری.

ع: تشیید، تَجْصِیص.

که دا

ك: بی‌چت، بی‌ته‌نوا، له‌ته‌چن، سوال‌ك. [ندار. سوال‌کیر،

خواز، لوك]

ف: گدا، ساسی، پِژوم، چُنْبُل، دَریوز، دَریوش،

دَروییش، ارزانی، بی‌چیز، ناچیز، فرومایه،

نان‌جو، نان‌خواه.

ع: مَسْکین، مُفْلِس، اَرْمَل، سَائِل، شَحَاذ، فَقیر،

مُتْکَدِي، مُتْکَلِّف، سُبُوت، سَبْرِیت، صَفْرِیپ،

صُغْلوک، دَروییش.

که داقوز

[ك: نداری دهر لسمندریگ.]

ف: خَتَنَبِر. (گدای دارا نما)

ع: مُعْتَنِي، مُتْعَنِي.

که جای سهره‌ریگه

ك: گه‌دای کوچه، کولانی. [سوال‌کیری سهره‌ری.]

ك: به‌لبه‌له‌گوشی، خورشبار، [خوش‌بار، زوربار]

(کستک که خه‌لکی هرچی بلیت ده‌بیست.)

ف: خوش‌بار، گوش در مشت. (کسی که هرکس

هرچه بگوید بشنود.)

ع: اُن.

کوی مله — کوچه‌که مله

کوی مه‌که

[ك: چچک.]

ف: چچو، گوی پستان.

ع: حَلْمَة، بُلْبُلَة، طَبِي، قُرَاد، سَعْدَانَة. خَلْف، اِحْلِيل.

کوی نوقره

[ك: گورژیری زیر.]

ف: گوی نقره.

ع: تومة.

کوبنه

ك: چه‌ل: [پس، گواری]

ف: ریخو، گهینه.

ع: قَدِر، کثیف، نَجِس، مُتَنَجِس.

کوبنه

ك: بوژ. [بگز، قسه‌کیر]

ف: گوینده، دُرینده، سُراینده.

ع: مُتْکَلَم، قَائِل، لَافِظ، مُتْقَوُه. نَاطِق.

کوتنی

ك: گون. [پنجه‌گیاه‌کی در‌کاره.]

ف: گون، دهله، قباد.

ع: قَتَاد ...

وینه — گون

که پ

ك: گالته، شوخی. [جغنگ]

ف: گپ، گنگل، شوخی، گزاف.

ف: راه‌نشین، زه‌نشین، گدای سر راه.

ع: مُتَكَفِّف، مُتَسَوِّل.

گه‌دایی

ل: بی‌ته‌نوایی، له‌ته‌چنی، پارسه، سواز. [نداری.

سوال‌گیری، خواز:لۆکی]

ف: گدایی، ساسی، چُنْپَلْسی، پارسه، پَرسه،

دَریوزی، دَریوزه، دَریوزه، دَریوژ، دَریوژی،

دَریویشی، دَریوشی، بی‌چیژی، ناچیژی،

فرومایگی.

ع: فَقْر، فَاقَة، شَحْذ، خَلْة، مَسْكَنَة، تَكْذِي، تَسَوِّل،

تَسَوِّل، تَكْكَف، اِسْتِكْفَاف، اِفْتِقَار، اِفْتِیَاق، اِحْتِیَاج،

صَنْعَلَة.

گه‌جک

ل: ماده. [ررگ، گنده]

ف: گُذْک، شَکْنِه، دَرَه. بَمینه.

ع: کَرَش، کَرُوش، وَذَخَة، مَعْدَة، مَعْدَة.

وینه—رَیْلَه‌غُو

گه‌جکن

ل: زکزل. [سکرل]

ف: شکم‌گنده.

ع: اَقْعَس، بَطْن.

گه‌جکیر—گه‌یکیر

گه‌جکین

[ل: چِشْتی ررگ.]

ف: شَکْنِه‌با، آش‌شَکْنِه، سیرابی.

ع: طَبِیخُ الْکَرَش، مَرِیقُ الْکَرَش.

گه‌ده‌ول

ل: قَبِرَه. [قَبْرِ]

ف: غُر، قَر، قور، فَنج، غُرْفَنج، دُبَه‌خایه.

ع: مَغْتَوَق.

گهر

ل: نه‌گهر، نهر. [وشه‌ی مدرجه.]

ف: گَر، اَگَر.

ع: اَنْ، لَو.

گهر

ل: بنگس. [بست، بۆست، بنگوس («ناسیار هشت‌گهر»

واته‌نستوری بمرداشه‌کی هشت بست بیت.)]

ف: وَجِب، وَژَه. («ناسیار هشت‌گهر» یعنی قطر

سنگ آن هشت وجب باشد.)

ع: فِتْر، شَبَر.

گهر

ل: تَهک، له‌تَهک، له‌گهر. [له‌گهن]

ف: یا.

ع: مَع.

گهر

ل: مه‌جَهک. (گهر مه‌جَهک) [مر ج]

ف: مَچ.

ع: رُسْغ، مَابَض.

وینه—سَافَز

گهر

ل: چی، ساز. [پاش‌گهر به مانای دروست‌کهر. (ولهک: مسگر،

به تنیا به‌کار ناهنیریت.)]

ف: چی، گر، ساز، سازنده. (پینه‌گر، مسگر.

کوزه‌گر، تنها استعمال نمی‌شود.)

ع: صَانِع.

گهر

ل: گهرنی، گفنی، تَه‌لَه‌کَه، تَه‌شَخْله، گَیْچَه‌ل، شَه‌لَتَاح،

دَه‌به. [گَری، فِیَل]

ف: دَبَه، شَلَتَاق.

ع: ضَغُو، اِفْتِرَاء.

گهر

ل: گهرژل. [گهری]

ف: گهر.

ع: غر، امعط، مجروب.

گهرا

ل: تۆم، پرگ. [تۆزى وردى گيانداران (گهراى ماسى، گهراى

کولله، گهراى مريشک که تازه له سكياندا دروستبووه.])

ف: نُخَم. (تخم ماهی، تخم ملخ، تخم مرغ که تازه در شکم پیدا شده باشد.)

ع: صُعُقَر، سَرء، سِرَف، بَيْظ، قَصَم، قَمَص، مَازَن،

مازَن، بَطَارِخ.

گهرا

ل: فره گهر. [گهرا]

ف: هرزه گرد، دوره گرد، بسیار گرد.

ع: جَوَال، دَوَار، طَوَاف، سَيَّار، رَاثِدَة.

گهراين

ل: خولاننوه. [ههلسوراندن]

ف: گهاشتن، گرداندن، گردانیدن.

ع: تَيْسَر، إِسَارَة، إِدَارَة، تَطْوِيف، إِسْرَاء.

گهراين

ل: کار پیکردن. [خستنه گهر (نیش کردن به ناش یا به

نامراز.])

ف: گرداندن، گردانیدن. (گرداندن آسیا یا ماشین

مثلاً.)

ع: إِدَارَة، إِجْرَاء.

گهراين

ل: ماشین، له پ کوتانن. [گهراين، ماشاندن (دست ماشاندن

له تاریکیدا بۆ دۆزینوهی شتيك.])

ف: گرداندن. (دست گرداندن در تاریکی برای

یافتن چیزی)

ع: إِدَارَة، تَطْوِيف، تَحْرِيك.

گهراين

ل: سوارى پيڤکردن. [سواربوونی نيسپ و ليڤخوپړنى.

[گهراينى نيسپ.])

ف: گرداندن، سوارى کردن. (گرداندن اسب)

ع: شَوَر، شَوَار، تَشْوِير.

گهراين

ل: درس کردن. [گهرايندن، کردن به، وه: خوا به خيږى

گهرايندن.]

ف: ساختن، درست کردن.

ع: جَعَلَ، تَصْيِير.

گهراينهوه

ل: وشنوه. [گهرايندنهوه]

ف: باز گفتن، بازگویی.

ع: نَقَلَ، رَوَايَة، حِكَايَة.

گهراو

ل: گهرمار، سهراو گهر، بلاخ. [گهراو]

ف: گراب، آب گری، آب گرم، گرمابه.

ع: حُمَة، ماءُ الْجَرَب.

گهره

ل: تۆز. [تېوتۆز]

ف: گُرد.

ع: غُبَار، قَتَام، قَتَان، هَبَاء، هَبَاب، نَقَع، هَيْج ...

گهره

[ل: تۆزى همر شتيك.]

ف: گُرد.

ع: سَفُوف، ذُرُور.

گهرهان

ل: تۆز. (گهرهان نه کا.) [تېوتۆز]

ف: گرد، باد و گرد.

ع: هَبَاج، رَغَام، قَتَام، ...

گهردش

ل: گهشت، گه‌ریان، گیتلان. [گه‌ران، سه‌یران]

ف: گه‌ردش.

ع: سَیر، سیاحه، جَریان.

گه‌ردوکه‌لای به‌یان

ل: ده‌مده‌مای به‌یان، تاریک‌ویرودن، گورگو‌میش. [کازیوه،

گه‌ردوگولی به‌یانی، رووناکی پیش مه‌لایان‌گدان.]

ف: آغاز پگاه، بامداد، دُم گرگ.

ع: فلق، صُبح کاذب.

گه‌ردولولول

ل: ته‌پوتوز، گه‌رده‌لورل. [گه‌رده‌با، باهوز]

ف: گُردوباد.

ع: رُغام، اِغصار، رُوبَعه، غُبار، هُیج.

گه‌ردوون

ل: چهرخ، چپ‌گه‌رد، ناسمان. [فهلک، چپ‌گه‌ر]

ف: آسمان، گردون، چرخ، روزگار.

ع: فَلَک، سَماء، دَهر.

گه‌رده

ل: خاکه‌زوخال. [ورده‌خه‌لورز (خه‌لورزی دار بی بز

رینه‌کیشان ده‌کوتن).]

ف: گرده، خاکه زغال. (زغال بید را برای نقاشی

می‌کوبند.)

ع: فحیم، ذَقِیقُ الفَحْم.

گه‌رده‌لولول—گه‌رده‌با

گه‌رده‌ن

ل: مل، نه‌ستز. [ستز: نیران شان و سر.]

ف: گُردن، گری.

ع: جید، عُنُق، مَراد، رُقِبه، قِرْدَعه، کُرد، کُردن.

گه‌رده‌نبه‌س

ل: شال‌گه‌رده‌ن، شال‌دور مل. [ملیچ]

ف: گردن‌بند، شال‌گردن.

ع: مِشَنه.

وینه—چه‌په‌رین

گه‌رده‌نبه‌ن

ل: سینه‌بدن، ملوینک. [ملوانکه]

ف: گردن‌بند، گریواره، گریوار، هار، آمده.

ع: عَقْد، قِلَادَه، مِنجَد، مَعْنَقَه.

وینه—مِه‌لاده

گه‌رده‌ن خست

[ل: خسته‌نستز]

ف: گردن‌انداختن.

ع: قِلد، تَقْلید.

گه‌رده‌ن کلفت

ل: مله‌ور، مل‌زل. [مل‌نستور]

ف: گردن کلفت.

ع: أَجَوِق، أَغْلَب، أَلَوْد.

گه‌رده‌ن‌کلفت

ل: مله‌ور، یاخ، سه‌رکیش، قس‌واب، نافه‌رمان.

[سه‌رسخت، سه‌رینچیکر]

ف: گردن‌کلفت، گردن‌کش، سه‌رکش، یی‌اغی،

نافرمان.

ع: باغی، طاغی، عاصی، مُتَمَرِّد، مُتَغَلِّب، غَلَّاب.

أَلَوْد.

گه‌رده‌ن‌کلفتی—گه‌رده‌ن‌کشی

گه‌رده‌ن‌کجه

ل: فره‌مابه‌ردار، گه‌رده‌ننه‌رم. [ملکج، گوت‌رایدل]

ف: گردن‌کج، فره‌مان‌یر، فرم‌گردن.

ع: مُطَبِع، خاضع، مُنْقَاد، مُذْعِن، مَحْکوم.

گه‌رده‌ن‌کشی

ل: گه‌ره‌ن‌کیش، مله‌ور، یاخ، سه‌رکیش، قس‌واب،

نافرمان. [سه‌رسخت، سه‌رینچیکر]

ف: گردن كَش، سَر كَش، ياغی، نافرمان.

ع: باغی، طاغی، مُتَمَرِّد، عاصی، مُتَغَلِّب، اَلَوْد.

گهرده نكشي

ك: مله پری، سهر كیشی، پاخیگهری، نافرمانی،

گهرده ن كَلْتی. [سهرسختی، سهریچی]

ف: گردن كشی، سهر كشی، یاغیگری، نافرمانی،

گردن كلفتی، اُسْتَلَم.

ع: بَغِي، ثَمَرْد، ثَقْلَب، طُغْيَان، عَصِيَان، نَوْد.

گهرده ن كَرَن

ك: بالاگرتن. (گرتیه بالای خوی). [گرتنه نستون]

ف: گردن گرفتن، پذیرفتن.

ع: ضَمَانَة، تَحْمَل، تَقْبِل، تَكْفَل، تَعَهَّد.

گهرده ن له موو باریکتر

ك: فرمانبر، گهرده نكج، گهرده ن له موو نه رمت.

[گوپرایل]

ف: گردن از مو باریکتر، فرمانبر، گردن كج، گردن

از مو نرمتر.

ع: مُطِيع، مُنْقَاد، مُذْعِن، مَحْكُوم، خَاضِع.

گهرده ن له موو نه رمت — **گهرده ن له موو باریکتر**

گهرده ن نهرم — **گهرده نكج**

گهرده ن نیان

ك: ملنیان. [خستنه نستون، خستنه سرشان]

ف: گردن نهادن.

ع: تَكْلِيف، تَحْمِيل.

گهرده نه

ك: مله، سهرمله، سهرگرده نه. [گهرده نه، بستوی کینو

(زینگی سهردهی کینو).]

ف: گردنه. (راه بالای کوه)

ع: عَقَبَة، مَدُود، شِعْب، مَخْرَم.

گهردی

ك: گهر دِيك، كه مِي، كه مِيك... [تَوَزِيك (ی)ی نیشانی

تاکیتی له گهلدايه.]

ف: گردی، کمی. (یای وحدت است.)

ع: قَلِيْلًا، عَفْرًا، فَضْضًا، نَزْرًا، نُبْدًا...

گهر قاپ

ك: موج پا. [جومگهی پیتی یه كسم.]

ف: موج پا.

ع: رُغْص.

وینه

گهر ك

ك: له رِك. گهرل، گهرژل [له ر. گهر]

ف: لاغر. گر.

ع: مَهْزُول، جَرَب.

گهر كه — **گهر ك**

گهرل

ك: گهرل. له رِك. [گهر، گهرژل. له ر. لاواز]

ف: گر. لاغر.

ع: جَرَب، مَهْزُول.

گهرم

[ك: برامبری سارد.]

ف: گرم، ود.

ع: سَخْن، سَاخَن، سَخِيْن، اَبِت، اَبِت، وَهِيْج، قَانِظ.

حَار.

گهرم

[ك: بی بدين، بردهوام] (به گهرم نامشور نه كمن.)

ف: گرم.

ع: شِدَّة، حَرَارَة، مَوْدَة، اِسْتِغْرَاق.

گهرما

[ك: تین، تار، برامبری سرما.]

ف: گرما، تَبِش، تَفْش.

ع: حَرَ، قَیِظ، أَوَار، سَهَام. وَهَج، رَمَض، رَمَضَاء، عَكَّة، عَكِک.

گهرماژۆ

ك: گهرمابردگ. [گهرمابردو، تاویردو]

ف: تپاسیده، گرمزده.

ع: مُرْمَض.

گهرما سه خت بوون

[ك: بمتینبرونی گهرما.]

ف: گرما سخت شدن.

ع: أَجِج، أَجِجِم، لَفْحَان.

گهرماو

ك: گهراو. [گراو، بلاخ]

ف: گرما، گرمابه، آب گرم.

ع: حَمَّة.

گهرماوړووت

ك: گهرمه خول. [جزره تزیینتیکه. (که هر جاره له تزییه که

دهدهن جارتیک دهوولیتتوه).]

ف: توپ بازی. (که هر مرتبه توپ را می زنند

یک مرتبه چرخ می خورد).

ع: لَعِبُ الطَّابَةِ، دُمُوك.

گهرماوه

[ك: گهرمار، حمام]

ف: گرمابه، ماوه، كدوخ.

ع: حَمَّام، بَلَّان.

گهرمه بوون

[ك: بمتینبرون]

ف: گرم شدن، تبیدن، تَفیدن.

ع: تَشَخَّن، اِحْتِدَام.

گهرمه خانه

[ك: مالی گهرم بز وهرزی سرما که له ژیر زیریدا درست

دهکرا.]

ف: گرم خانه.

ع: مَدْقَاة، وَاَم.

گهرمك

ك: زرك، زركه. [جزره کاله کینکه.]

ف: گُرمك، گُرمه. (نوعی از خربزه است).

ع: مَلِیُون، حَذَج.

گهرمك

ك: گهرمه هانه، گهرمه خانی، گهرمه کانی. [کانیک که به

زستاندا گهرمه.]

ف: گرما، گرمابه.

ع: حَمَّة، سَخِن.

گهرم کردن

[ك: گهرم داهیتان (به ناگر).]

ف: گرم کردن. (با آتش)

ع: تَسَخِن، تَدْقِفَة، تَحْمِیَة.

گهرم کردن

[ك: گهرم داهیتان (به پارچی گرم).]

ف: گرم کردن. (با پارچی گرم)

ع: كِمَاد.

گهرمه بوق

[ك: بزخی گهرم.]

ف: تَف.

ع: وَهَر، عُكَاب.

گهرمه چك

ك: موچ، مه چك. [نیوان باسك و دست.]

ف: مُچ دست.

ع: رُسَخ.

وینه—ساقون

گهرمه خول

ل: گهرماربووت. [ههلسوران، خولانهه (وهك: گهرمهخولی

ناش.].

ف: چرخ خوردن. (مانند آسیا)

ع: دُمُوك.

گهرمه سووت

ل: مهوج مهوج. [اجزیه پارچه یه کی شپزلداره.].

ف: گرمسوت. (پارچه ای است موجدار.)

ع: گَرْمَسُوت.

گهرمه سیر

ل: گهرمیان. [بهرامبری کونستان.].

ف: گرمسیر. (ضد سردسیر)

ع: مَشْتِي. دَعْصَاء. جُرُوم. (جَرَم)

گهرمه ویوون

[گهرمبونوه (پاش سرمابون.].

ف: گرم شدن. (از سرما)

ع: دَقَا، دُقُو، تَشْحَن.

گهرمه وکردن

[ل: گهرم کردنوه (وهك: گهرم کردنوهی پَنشتی سارد.].

ف: گرم کردن. (آش سرد مثلاً.)

ع: اِرْجَاع.

گهرمه وکردن **گهرمه کردن**

گهرمی

ل: تین. [تار]

ف: تاب، تَف، تَفَش، تَفَش، تابش، گرمی.

ع: سَخُوْنَة، خَرَارَة.

گهرمیان

ل: گهرمه سیر. [بهرامبری «کیفسان».].

ف: گرمسیر. (ضد «کیفسان»)

ع: مَشْتِي. دَعْصَاء. جُرُوم. (جَرَم)

گهرمی دل

ل: کول دَل. [تین و تار دَل.]

ف: تَش.

ع: حَرَارَة الْقَلْب.

گهرفال

ل: تدهخته زهنگ، ساتزهنگ. [پارچه یه کی کانزایه به پیتی

تتیه پیتی کاتزیمیر لینی ده دن.]

ف: گریال.

ع: نَاقُوس.

ویننه **گهرمه زهنگ**

گهرقک

ل: گهرقک. لهرقک، بی ته نوا. [گهر. لهر. یینخوا]

ف: گَر، لاغَر. ناچیز.

ع: جَرَب. مَهْزُول. صِفَرِیت.

گهرقفل

ل: گهر. [گهری]

ف: گَر، گَرگ، گَرگن، گَرگین.

ع: جَرَب، أَجْرَب، عَر، أَعَر، أَمْعَط، تَشِير، حَصِيف،

نَقَب.

گهرقوی

ل: گهری، شیرینی. [نه خوشینیکی پیسته.]

ف: گُری، پَریون، شیرینی، شیرینه، شیرونه،

شیربَنک.

ع: جَرَب، حَصِيف، نَقَب، عُر، عُرَة، عُرور، عَزَر.

گهره

ل: گه لَو، کونا. (گهری ناسیار) [گهروری بهرداش.].

ف: گلو، سوراخ. (گلو ی سنگ آسیا)

ع: بُلْعَة.

گهرهك

ل: بایس. ههوس، خواشت. [خواست، ویست]

ف: خواست، خواه، خواهش، درخواه،

درخواست.

ع: مَطْلَب، ارَادَة، اِنَاصَة، حِوَال، مُحَاوَلَة، اِبْتِغَاء،
اِتِّمَاس. قَصْد.
گهرهك

ك: بَائِس. [بیتست]

ف: دَرَبَا، خَنُور، سَنُگول.

ع: لَازِم، مَطْلُوب، مَقْصُود، مُبْتَغِي، مُلْتَمَس، لَابُدُّ
مَنْه.
گهرهك

[ك: تاخ، مصلله]

ف: كَو، كَوِي، سَو، سَوِي، بَرَزَن.

ع: مَحَلَّة، كُورَة، حَارَة. طَرَف.
گهرهك نكهرهك

ك: ناچار، خوازنه خواز. [حَقْمَن، بَتَوِيْت و نَتَوِيْت]

ف: خواهنده خواه، ناگزير، ناچار.

ع: لَابُدُّ، حَتْمًا.

گهرهك ویریه

ك: شموركوری. [كَسِيك كه به شمردا نایینیت. (شموركوری

بین بدین.)]

ف: شب کوری. (شب کوری غیر دائم)

ع: غَشَاوَة.

گهرهكه

ك: نه خوازی. (نهمه گهرهكه، نهمیه گهرهكه، نهمانه

گهرهكه، نهمیه یانه گهرهكه.) [پتویسته، دوتیت]

ف: دربا است.

ع: لَازِم، مَطْلُوب، يُطْلَبُ، يَبْتَغِي، يُلْتَمَسُ.

گهرهلاویزی

[ك: گزرائی وتنی نارنك كه هر كس بز خزی گزرائی

دهايت.)]

ف: جَنجَلِي. (آواز خواندن بی ترتیب كه هر

كس برای خود می خواند.)

ع: لَجَب، جَلَب

گهری-گهرولی

گهریان

ك: گشت. هاتوچو، هاتوچوون. [گهران]

ف: گُشت، گُردش، گُشتن، گُردیدن، رفت و آمد،

رفتن و آمدن.

ع: سَيْر، مَشِي، جَرِي. جُول، جُول، حَرَكَة. دَوْران.

گهریان

ك: ملرموش، گردیسمر. بشكائن. [بدواواگهران،

پشکین]

ف: یوز، یوش، جُستجو، جُستن، گُشتن،

جستجو کردن، یوزیدن، یوشیدن.

ع: تَجَسُّس، تَفْحَص، اِتِّمَاس، طَلَب

گهریان

ك: بورن. [گهران، لیهاتن]

ف: شُدن، گُشتن، گردیدن.

ع: صَبْرَة، تَحُول، عَوْد.

گهریان

ك: لادان. (له من بگهری!) [لیگهران، دسبرداربون،

رازلیهاتن]

ف: گُذُشتن، کنار گرفتن، پرهیز کردن.

ع: اِجْتِنَاب، اِحْتِرَاز.

گهریانهوه

ك: روینهوه. هاتنهوه. [گهرانهوه]

ف: برگشتن.

ع: عَوْد، اَوَّل، اَوْب، نَوْب، نِيَاب، نُكُوص، رُجُوع.

ثَوْبَة، اِنَابَة، اِرْتِجَاع، اِنْتِكَاص، اِنْعِطَاف، اِنْصِياع،

اِرْتِدَاد، عَوْدَة، رَجْعَة.

گهریانهوه

ل: په شیمانه‌یوون، هه‌لگه‌ریانه‌وه. [پاش‌گه‌زبوونه‌وه،

گه‌ریانه‌وه]

ف: برگشتن، پشیمان‌شدن.

ع: نكص، ندم، ندامه، رُجوع، إحجام، اطراق.

گه‌ریانه‌وه

ل: هه‌لگه‌ریانه‌وه. [خراب‌بوون، نالو‌گه‌زبوون (وه‌ل:

گه‌ریانه‌وه‌ی سرکه، که تامی خراب ده‌ییت.)]

ف: برگشتن. (برگشتن سرکه مثلاً که طعم آن

خراب شود.)

ع: فساد، تحوّل، تغییر، انقلاب.

گه‌ز

[ل: نام‌رازیکی پی‌توانه.]

ف: گز، وّش، چشان.

ع: ذرع.

گه‌ز

ل: هه‌لو‌اگه‌زۆ. [شیرینه‌که. (وه‌ل: گه‌زی «نمفهمان» که

شیرینه‌کی بناویانگه.)]

ف: گز، (گُز اصفهان مثلاً که حلوایی است

معروف.)

ع: ...

گه‌ز

[ل: پاشگه‌ به مانای «نموی ده‌گه‌زیت»، (دا‌پشتی بکه‌وه

و به تنبیا به‌کار ناهتیریت. وه‌ل: غه‌ریبگه‌ز.)]

ف: گز، گُزا، گُزنده. (صیغه‌ی فاعل است، تنها

استعمال نمی‌شود، غه‌ریب‌گُز مثلاً.)

ع: لادغ. عاش. ضاری.

گه‌ز-گه‌زیچار

گه‌زاره

ل: زوان. (گه‌زاره‌کیشان) [زمان]

ف: زبان.

ع: لسان.

گه‌زاره‌کیشان

ل: زوان‌کیشان. [زمان‌درژی]

ف: زبان‌کشیدن.

ع: اطانةُ اللسان.

گه‌زاف

ل: فره. [ززر]

ف: گُزاف، گُزافه، بسیار، بیش.

ع: کثیر، زیاده، جُزاف.

گه‌زاف

ل: لاف، قه‌ریز، فیز. دورۆ. [فره‌یشال. درۆده‌لسه]

ف: لاف، گُزاف، گُزافه، یاه، بیهوده، گوزکند،

گوزگند. دروغ، باد‌پیرانی.

ع: باطل، فیش، صَنَف، طَرَمَذَة، اَنِيَّة، كِذِب... .

گه‌زفن

ل: گازگرتن. پیه‌ردان، گه‌زین. [قەپ‌گرتن. گستن (وه‌ل:

گستنی‌سەگ، مار، دو‌پشک.)]

ف: گزیدن. (سگ، مار، عقرب، مثلاً.)

ع: غَض، لَدغ، لَذع، لَقع، لَسب. نَهش.

گه‌زفن زوان

[ل: گازگرتن له زوان (به‌وه‌زی بیرکردنیه‌وه.)]

ف: زبان‌گزیدن. (به سبب فکر)

ع: تلسین.

گه‌زفن زوان

[ل: سروتانیه‌ی زمان (بۆ نمونه: به‌وه‌زی ترشی یا

ترونییه‌وه.)]

ف: گزیدن زبان. (از ترشی یا تندی مثلاً.)

ع: حَذِي، قَرص، حَمَن، لَذع.

گه‌زکردن

ك: پیتوان، [پیتوان به گمز].

ف: پیمودن، گزکردن.

ع: ذرع.

گهزگهزك ← گهزنه [وشمیدنی کرماجیه.] [کرماجی است.]
گهزلهك

ك: كارده. [تینخی دهسكدارى بچووك.]

ف: كارده، گزئك.

ع: سبکین، قزلق، قزلق.

وینه ← کدره

گهزمازك

ك: گهزمازوه، برى داره گمز.

ف: گزمازك، گزمازو، بارگمز.

ع: حَبُّ الْأَثَلِ، ثَمَرَةُ الطَّرَفَاءِ، كُزْمَانَج.

گهزنه

ك: گازگیر، [گهزنده، گازگر، سووتینئر]

ف: گزنده، گزا، گزای، گازگیر، خراستر.

ع: عَاضُ، لَازِغ، لَاعِيس، سَوَار، ضَارِي، ضَرِي،

مُؤَدِي.

گهزنه

ك: تون، تورش. [سووتینئر (تامی تون یا ترش که زمان

دهسووتینئت.)]

ف: گزنده، أرغ، گیر. (طعم تند یا ترش که زبان

را بگیرد.)

ع: حَذِي، قَارِص، لَازِغ، ضَارِيس، كَاوِي.

گهزنه

ك: گهزگمز: گیابه که.

ف: آنجره، گزنه.

ع: قُرَيْص، قُرَاص.

وینه

گهزنیی

[ك: جُزْه تَرْتِيْكَ كه به شتیهی خُزِيسْكِيش دهرُوت.]

ف: گزنه ای. (نوعی از انگور است که خودرو هم

سبز می شود.)

ع: ناهر.

گهزوه

ك: شُوكه. [گمز: نانگی شیرینی دار.]

ف: گز، گزَنگَبین.

ع: سَلَوِي، مَن.

گهزهك

ك: بیانك، به هانه. [بیانوه، پاکانه]

ف: بیهانه.

ع: وَسِيْلَة، عُذْر.

گهزهك

ك: نهسل. [هز، بهلکه]

ف: شادور، آور، نخشه.

ع: دَلِيل، حُجَّة، بُرْهَان، سُلْطَان.

گهزه

ك: ناسیو، تهوهره، تهمههره، دهرده. [کارهسات، وهی، کزست]

ف: گزند، زنج، آسیب.

ع: أَفَّة، عَاهَة، بَلِيَّة، نَارِيَّة، حَادِثَة....

گهزین

ك: گهزتن، گازگرتن. [گستن]

ف: گزیدن، گازگرفتن.

ع: عَضُ، لُغ.

گهش

ك: رُوشن، گهشه یوگ، داگرسیاگ. [هه لگرساو. سکلن بی]

رمشایی.]

ف: روشن، افروخته.

ع: مُشْتَعِل، مُتَوَقَّد.

گهش ← گهشه

گشت

ل: گه‌ریان، گیل، گیلان، [گه‌ران، سیران]

ف: گشت، گردش، گشتن، گاشتن، گاشت، گردیدن.

ع: سیر، سیاحت، تجوال، تطواف.
گشتی

ل: پاسه‌ران، کیشکچی، قه‌ره‌ل، [نیشکگر، پاسگر، محبس]

ف: گشتی، پاسبان، کشیکچی.

ع: حارس، حافظ، جلوان، مُسْتَحْفِظ.

گش

ل: خوشی، شکوفه، شادی، [خوشحالی لمراده‌بر].

ف: خوشی، شادمانی، شادی.

ع: مسرّة، انبساط...

گشه

ل: گش، [لقی تازه‌ی رمز].

ف: ستاک، آزغ، زغاره، [شاخه‌ی تازه‌ی مو]

ع: عُسلوج، حَبَلَة
گشه

ل: گش، بالا، [فراژی]

ف: بالش، کواکش، فزایش.

ع: نِماء، نُمُو.
گشه‌کردن

ل: گش‌کردن، بالا‌کردن، [گور‌بوین، فراژی‌بوین]

ف: بالیدن، بالودن، کوالیدن، بلندشدن، بزرگ‌شدن، فُرویدن.

ع: انْتِماء.

گشه‌بوون

ل: داگ‌سیان، گه‌شیان، گه‌شیانه‌ره، [گمش‌بوونه‌ره،

گمشانه‌ره، داگ‌سان]

ف: روشن‌شدن، افروختن، افروخته‌شدن، سُرُخ‌شدن.

ع: تَوَقَّد، تَأْتَتْ، اضْطِرَام، اِحْتِدَام، اِتْقَاد
گشه‌وکردن

ل: داگ‌سائن، [گش‌کردنوه، داگ‌سندن]

ف: رَوُشَن‌کردن، افروختن، افروخته‌کردن، سُرُخ‌کردن.

ع: اِيقَاد، اِضْرَام...

گه‌شیان—گه‌شه‌وِبوون

گه‌شیانه‌وه—گه‌شه‌وِبوون

گش

ل: گشه، حب، حبه، وهه، [حمر (دهنگی سهگ).]

ف: نوفه، غوغو، وعوع.

ع: نَباح، نَبیح، عَواء، وَقَوْه.

گه‌ف—گه‌ف

گه‌فه‌کردن

ل: گه‌فین، وه‌رین، حه‌پین، [حمر‌وکردنی سهگ].

ف: نوفیدن، لاییدن، نوفه‌کردن، غوغو‌کردن، وعوع‌کردن.

ع: نَباح، نَبیح، عَواء، وَعَوْه، وَقَوْه، هَبَهَبَه.

گه‌فه‌گه‌ف—گه‌فه [گه‌فی زور، (دوبار‌بوونه‌وه‌کی لبر

زور‌بوونیتی).] (تکرار برای تکثیر است).

گه‌فین—گه‌فه‌کردن

گش

ل: گله، رول، کومه‌ده، تیپ، [دهسته، پزل (وه‌ل) پزلی

بالنده یا گله‌ی ناژله].

ف: گُل، گُله، جوق، جوقه، جفاله، جفاله، تیپ.

(گله‌ی مرغان یا حیوانات مثلاً).

ع: سِرِب، ثَلَة، عَصَبَة، ورد، غیف، جَمع.

گش

ل: فره، خه‌لی، (گه‌لِیکَن) [زور]

ف: بسیار، خیلی.

ع: کثیر، وافر، زیاد.

گهل

ل: ان. (گولگدل، گولان) [نیشانی کزیه].

ف: ها، ان. (علامت جمع است: گلها، مردان)

(علامت مسند و جمع است)

ع: ون، ات. (جُموع مُکسَّرَة)

گه لاویژ

ل: شِلک، تیرباران. [تیرها رِشتن به تیکرا].

ف: شلیک، شنلیک، تیرباران.

ع: نُضِخ، اِطْطار، اِطْطاق، ضِرَاب.

گه لاویژ

[ل: (ک: نستیره کی رووناک و تریفداره که له ۴۵ ی هارینهوه

له گمَل «ترازو» ده لَدیت - ده کَویت - ده کَویتسه لای

روژه لاتی «ترازو» یوه به نندازه ی دور رم خوارتر.]

ف: پَرنگ. (ستاره ای است روشن و نورافشان که

در ۴۵ تابستان در معیت جوزا یعنی ترازو

طلوع می کند، در سمت شرق آن به اندازه ی دو

نیزه پایبندتر.)

ع: شعری شَعری القَبور، شَعری الیمانی.

گهل به ستن

ل: گرده بوون، جهمه بوون. [کزیوونه له دهوری یدکتر.]

ف: گرد آمدن، گله بستن.

ع: اِجْتِماع، اِزْدِجَام، اِکْتِتال، اِحْتِفال.

گهل گدل

ل: جِسْوَق جِسْوَق، دِه سده سده، کُز مه له کُز مه له.

کُز مه له کُز مه له. [دِه سده سده، یَزِل یَزِل]

ف: دِه سده سده، گله گله، جوق جوق.

ع: جُموعاً، اَفْئاداً، اَفْواجاً.

گهل نور

ل: له کارته، بیکاره. [تسمل، له شگران]

ف: بیکاره، آژهان.

ع: دَنع، مُهْمَل.

گه له

ل: ران، رهمه، رهوگ. [رهوکه، رهوه، جهله]

ف: گله، گله، رَمه.

ع: قَطِیع، ثُلّه، حَیلَة، فِرَق، (نَواجِن)، رَمَق.

گه له خان

ل: گه ور. [ناغل]

ف: آغل، باغل، گله خان.

ع: صَبْرَة، ثابَة، رَیَض، مَرِیض، مُراح، حَظِیرَة.

زَریبَة.

گه له راویژ

[ل: ته گیر کردن به کُز مهَل.]

ف: اندیشه گوئی.

ع: شُور، شُوری مَشُورَة، مَشُورَة، شُاور، مَشُاورَة.

مُحادَثَة، مُزاعِمَة، مُضافَرَة....

گه له کوران

ل: گه له منال، منال بازار. [کُز مه لیک مندا ل.]

ف: کودکان، گله ی کودکان.

ع: جَماعَة الصُّبَّیان، صُبیان

گه له کومه

[ل: گه له کُز مه کی، شُورِش، خُوشِشاندان.]

ف: شورش.

ع: اِجماع، زِحام، اِزْدِجَام، رَحْمَة، اِثْفاق. اِعتِصاب.

گه له

ل: خه یلی، فره. [زَرز]

ف: بسیار، فراوان.

ع: کثیر، وافر، عِدَة.

گه لیکن

ك: فون، خه‌یلینكن. [ززون]

ف: بستیاراند، خیلی‌هستند.

ع: كئیر، كئیرون...
گه‌لیکه

ك: فرس، خه‌یلینكه. دمیكه. [ززه. مارویه‌كه]

ف: خیلی است. دمی است.

ع: كئیر. مُدَّة. زَمَان.
گه‌ل

ك: لنگ، نارلنگ، ناوگَل. [نیران همدرو پی.]

ف: لنگ، میان پا.

ع: بَيْن الرَّجُلَيْن.
گه‌ل

ك: به‌لگ. [په‌لکی دار و گیا.]

ف: بَرگ، بَلگ.

ع: وَرَق.
گه‌لاه‌زان

ك: به‌لگ‌ریزه. [گه‌ل‌ریزان]

ف: بَرگ خزان، بَلگ ریخته.

ع: جُثَالَة، غُثَاء، عَبَل.
گه‌لاه‌زان

ك: گه‌ل‌ریزان، پاییز، پاییز. [ره‌زی سییسی سال.]

ف: بَرگ‌ریزان، پاییز.

ع: خَرِيف، كُسْعَة.
گه‌ل‌ریزان - گه‌لاه‌زان
گه‌ل زه‌ل

[ك: په‌لکی قامیش.]

ف: بَرگ‌نی.

ع: غُشَب، وَرَقُ الْقَصَب.
گه‌ل‌کردن

ك: زریان. [په‌لک لی‌زبان (واک) گه‌ل‌کردنی درخت.]

ف: بَرگ‌کردن، بَرگ‌درآوردن. (درختان مثلاً.)

ع: وَرَق، اِبراق، تَوْرِيق، اِرشام.
گه‌لامبو

[د: په‌لکی رز.]

ف: بَرگ مو.

ع: خُلْب، وَرَقُ الْكَرَم.
گه‌لای نیل

ك: رسمه. [ره‌نگینکه نافرستان بۆ ره‌ش‌کردنی موو به‌کاری
دوبن.]

ف: بَرگ نیل، وِسْمه.

ع: وَرَقُ النَّيْلِ. (وِسْمَة)
گه‌ل داچه‌فان

ك: پا بلاور کردن. [فاج بلاور کردنه]
ف: میان‌پاگشادن.

ع: بَد، بَدَد، تَفْسِيج، تَفْشِيج.
گه‌لوازه

[ك: گوتزی گوره.]

ف: گردوی درشت.

ع: ...
گه‌لواکه‌لوا

[ك: گه‌ل‌گَل (به‌قاجی کراوه‌ه برینداچرون).]

ف: پاهای گشاده راه رفتن.

ع: فُحْج، دُلُوح، خَصْصَة، فُجْج. فُجْوَا، مُفْجَا.
مُتَفْجَا.
گه‌لوو

ك: قوِرك، ناقوِرك، ناق، خِرْخِرَة، بَنَاقَة، سَوْرِيْنَة.

[گمروو]

ف: گلو، پَلخ، نا، نای، نَی، خِرْخِرَة. ناسوری،
سُرخ‌نای، سُرخ‌روده.

ع: خَلْق، خَلْقُوم، سَاعِل، حُنْجُور، حَنْجَرَة، نَاهِت.

مَریء، بُلَعوم، قُمقم.

که‌لوونیشه

ک: بوغمه، سینه‌نیشه. [نیشی سنگ، نیشی مل]

ف: سَرَف، گلودرد، سینه‌درد.

ع: عُدْرَة، اِجَل، ذُبْحَة. خُنَاق، حُلاق.

که‌لووبمن

ک: گمردنه‌بند. [تسمله: ملونکی کول.]

ف: رُس، رَس، گلوبند.

ع: بُخُنق، مِخْنَقَة، مِغْنَقَة.

که‌لووسوز

[ک: تورگسوریتنیر]

ف: گلوسوز.

ع: مَضَاض، مُحَرِّقُ الحلق.

که‌لووکییر

ک: ناگوار. [گمروگر، ناسازگار، (برامبری نوش).]

ف: گلوگیر، ناگوار. (ضد گوارا)

ع: خانق، رَدِیء.

که‌لووکییر

ک: زوانب. [قسمی حق که وه‌لامی نیه.]

ف: گلوگیر، زبان‌بُر. (حرف حسابی که بی جواب

باشد.)

ع: مُسکِت، کَلِمَة حَقّ.

که‌لوو هاتن

[ک: نارسانی مل، ملبخه]

ف: گلوبَر آمدن.

ع: خُنَاق، حُلاق، عُدَة.

که‌لوو هاتنه یه‌ک

ک: که‌لووگیران، که‌لوونیشه. تاس‌کردن. [تورگ‌گیران،

هناسیران]

ف: تاسه، خلاشمه، گلوهم آمدن، خپه‌شدن.

گلودرد.

ع: حُلاق، عُدْرَة، ذُبْحَة، ذُبَاح. خُنَاق.

که‌مال

[ک: گزلسه‌گ، سگی نیر.]

ف: نَرَه سَگ.

ع: کَلَب کَبیر.

که‌مال‌دو

[ک: گیایه‌کی بناروانگه له بنه قنگر ده‌جیت.]

ف: علفی است معروف شبیه به بُته‌ی کنگر.

ع: ...

که‌هره

ک: به‌گر. [کمبره (شیاکی وشکه‌لاتور).]

ف: کَرَس، کَرَسه، پینه. (سرگین سنبدر شده)

ع: ذِیرَة، وَاَلَة، کَرَس.

که‌هره

ک: قَرَمَاخه. [چلکی ره‌قوری دست و پی.]

ف: کَرَه، کَمَره، بَهرک، پینه، شوخ، شَقّه، شَغّه،

شَغَر. (چرک دست و پا که سفت شده باشد.)

ع: قَرَف، کَنْب، کَلَع.

که‌مه

ک: کایه، گالته. شوخی. [یاری، وازی. گالتروگپ]

ف: بازی. شوخی.

ع: نَعِب، نَهو، دَد، مُزَاح، دَعِب، هَزَل، هَذي.

که‌می

ک: که‌شتی. [پاپزِر، گمیه]

ف: کُشتی، ناو، ناوه.

ع: سَفینَة.

وینه-که‌شتی جهی

گهن

ک: به‌د، خراو، بیتفهر، چه‌په‌ل، گیتال. [بۆن‌ناخوش. خراب]

ف: بَد، گَنَد، گَنده. دَر، زشت.

ع: سَيءٌ، رديءٌ. خَبِيثٌ. عَفِنٌ، فاسِدٌ.
گمنامش

[ك: رزاندن له ترماییدا، بۆن ناخوش كردن].
ف: گُنداندن، گُندانییدن.

ع: ثَعْفِنٌ، انتان.
گمنامش

[ك: زوڭ، تالار]
ف: گُنداب، آب گند، آب خوست.

ع: مُسْتَنْقَعٌ.
گمنامش

ك: خه زانه، خه زینه. [خه زنه، گنجینه]

ف: گنج، گنجینه، هزینه، هزانه، خَزینه، خَزانه.

ع: كَنْز، ركان، ذَفِينَةٌ، خَزَانَةٌ، مَقْتَحٌ، سُبُوبٌ.
گمنامش

ك: گنجینه. [خه زنه پاره و شتی به نرخ همروها:
دۆلاب].

ف: تَوْنَكٌ، تَوْنَكه، تَوْنَك، تَوْنَك، پوتنه،
نهان خانه. دولابه.

ع: قَبْطُونٌ، مَخْزَنٌ، خَزِينَةٌ، مَخْذَعٌ.
گمنامش

[ك: كارتگه لیکه له یك خالهمه تا ده خال له گهل شا و
شاژن و سرباز، خاله رهشكانی گۆنیزناسا و تۆناسا و خاله
سوردهكانی چوارگوشایی و تۆناسایه، چهندین جور یاری
پیه ده كریت.]

ف: گُنجِفَه. (اوراقی است از یک خال تا ده خال
به انضمام شاه و بیبی و سرباز، سیاه آن
کشیزی و تخمی، قرمز آن خشتی و تخمی، با
آن چندین نوع بازی می کنند.)

ع: ورقُ اللَّعْبِ.
گمنامش

گمنامش
گمنامش

ك: گمنام. [زوڭ، تالار]
ف: گُنداب، گُندابه، مُرداب.

ع: آجِن، مُسْتَنْقَعٌ.
گمنامش

[ك: گیایه کی بۆن ناخوشه].
ف: گُلچه زرده.

ع: ذَفَرَةٌ، ذَاْفَرَةٌ، ذَفَرَاءٌ، وَرْد ذَفَرَاءٌ.
وینه هی هیه.
گمنامش

ك: ... خله. [گندم. دهغل، دانورله]
ف: گُندَم، غَلَه.

ع: بُرْ قَمَح، قَوْم، حَمِطَةٌ، غَلَّةٌ، دَخَلٌ.
گمنامش به هاره

[ك: بهارو، گمنام بهاره]
ف: گُندَم بَهاره.

ع: زَنْ، بُرْ رَبِيعِي.
گمنامش خوروو

ك: گمنام سهرایی. [گمنام خورسك].
ف: گودز، گودزه، گندم خودرو، گندم کوهی.

ع: بُرْ طَبِيعِي.
گمنامش دهیم

[ك: گمنام دیم که به باران سوز دهییت].
ف: گندم دیم.

ع: عَدِي، دِيمِي. (بُرْ دِيمِي)
گمنامش زورده

ك: گمنام شیر، زورده. [فهریکه گمنام].
ف: دُرْمَل، دُرْمَل، كَرَكَن، كوكن، گُرگَن. (گندم
نیم رس)

ع: بَغْوَةٌ، ناضح.

گه‌نم سه‌وز

[ك: گندمی پینه‌گیشتوو.]

ف: خید، خَوید، گندم سبز شده.

ع: حَقْل، خَضِر.

گه‌نم شامی

ك: زوپرات. [گرم‌شامی، گه‌نم‌شامی]

ف: دُرَّت، بِلال، گندم شامی.

ع: دُرَّة.

وینه - زوپرات

گه‌نم شیر - گه‌نم زورده

گه‌نم‌گون

ك: سوزو. [گه‌نم‌رنگ، نه‌سمر]

ف: گندم‌گون.

ع: اَسَمَر، اَدَم.

گه‌نم‌گویر

ك: گله‌رز. [کپڑی برد (شتیکه وه لته کاکله‌گوز یا

چند دنك گه‌نمی بیده‌کوه‌ل‌کاو بسر بردی شاخوه دروست

دهییت، هر بزیه «گله‌رز» بیسی پی ده‌تین، به‌لام له راستیدا

«گله‌رز» له گیا ده‌چیت و به‌کاره‌نیانی له بری «گله‌رز»

هه‌له‌ه.]

ف: گُل‌گندم، گوز‌گندم، جوز‌گندم. (چیزی است

شبییه به لختی از مغز گردو یا چند دانه گندم

که پیوسته به هم شده باشند، در روی

سنگ‌های کوه متکون می‌شود، به این جهت او

را «گله‌رز» نیز گویند، ولی «گله‌رز» شبیه به

علف است و اطلاق آن بر «گله‌رز» غلط است.)

ع: خَزَّ الحَمَام، جَوَزْ جَنْدَم.

گه‌نم‌گه‌نم

[ك: یاریه‌کی مندا‌لانه، که دهنه دوو دسته، کاتیک

سردسه ده‌تیت: گه‌نم‌گه‌نم، دسته‌یک به گوز دسروینه

نور دسته‌کی تر. هر نهمدهی سردسته‌که بلیت: جو یا

تاس، نهم‌امانی دسته‌ی دووم نهم‌امی دسته‌ی یکم

ده‌گرن و هتا لای سردسته‌که ده‌چنه سر کزلیان و پاشان

گوزده‌که ده‌ریت به‌وانی که سواربون، چونکه نیتر سردی

نموانه.)]

ف: گَنْدَم‌جو. (بازی بچه‌ها است که دو دسته

می‌شوند تا هنگامی که سرما‌مک می‌گوید:

گندم‌گندم، دسته‌ای با گرز دسته‌ی دیگر را

می‌زنند، همینکه سرما‌مک گفت: جو یا تاس،

دسته‌ی دوم افراد دسته‌ی اول را می‌گیرند و تا

نزد سرما‌مک سوار می‌شوند و گرز به دست

سوار داده می‌شود که نوبت آن‌ها است.)

ع: ...

گه‌نم کیلانه

[ك: گه‌نی گیلانی. (جوزه‌گه‌نیکه تزوه‌کی له «گیلان» هوه

هاتروه.)]

ف: گندم گیلانه، گندم گیلانی. (نوعی از گندم

است که تخم آن را از گیلان آورده‌اند.)

ع: بُر جیلانی، جیلانی.

گه‌نم‌وجو

ك: ره‌شبه‌له‌ك. [بوز، ماش و برنجی (واك: موری

ماش‌برنجی.)]

ف: گندم‌وجو، سیاه‌وسفید. سرخ‌وسفید. (موی

سیاه و سفید مثلاً.)

ع: شَمِیْط، اَشْمَط.

گه‌نم و شیر

[ك: گه‌نم‌کرتار له‌گُل شیردا.)]

ف: شیر و گندم. (گندم کوفته با شیر)

ع: زهیده

گنمه

ل: بالورك. [بالورکه، بایله]

ف: بالو، گندمه، ژخ، آژخ، توت، گوگه، زگیل، باشکل.

ع: ثُولول، سالول، وڈم.

گنمه

گننه کوله

ل: کورگی، مچ. [جزره گننه کی گوره یه. (به نازده توره

دهنوسیت.)]

ف: گنه، نازد، نازده، کرنه، تارو. (به حیوان می چسپد.)

ع: قُرد، قُراد، نازد، قُمَل.

گننه

[ل: درهختیکه دهرمانی مالاریا له توئکله کی

ده گیدریت.]

ف: گنه گنه.

ع: کینا، کین.

گننیک

ل: زایه. [گنیو (دهک: گزشتی گنیو.)]

ف: خوسته، گندیده، گندا. (گوشت گندیده مثلاً.)

ع: ثَن، ثَن، ثَن، مُریح.

گننیک

ل: نمبردگ، زایه بوگ. [گنیو، زبیر له تیرایدا. (نالف یا

چاندراوتک که لهر تری رزییت.)]

ف: گندیده، نَم زده، تباه شده. (علف یا زراعت که از رطوبت فاسد شده باشد.)

ع: غَمَق، غَمَل.

گننیک

ل: چه پلژ. [گنیو، پیس (هیلکی پیس یا میو ی

گنیو.)]

ف: پَلْغده. (تخم مرغ گندیده یا میوه ی گندیده.)

ع: فاسد، ضائع، مَذَر، قَضِی. هَرید.

گنمین

ل: زایه بورن. [بوگمن بورن، رزین له تیرایدا.]

ف: گندیدن، پوسیدن، پلاسیدن، پَلْغیدیدن،

[ل: (میزویه که مرؤف ده گمزیت و چوار جزره «گنه» و

«گارک» له یک ده چن به لام «گارک» خاوه و به کوردی

«تخته کله» بیشی پی ده لَین، «هوره» بیش له نسپی ده چیت

و تیژر و ته، «گنه سورکه» بیش له سنی بچورک ده چیت

قاروی و تیژر و ته، جگه لمانه «غریب سجان» بیش همیه

که له رشک ده چیت و سپیه و پاش مژینی خوتن سور

هاله گمرت.)]

ف: گنه. مله. ساس. گاوک. (جانوری است که

انسان را می گزد و آن چهار نوع است: کنه و

گاوی شبیه به همدیگرند، اما گاوی

بطی، الحَرکه است و آن را به کردی «تخته کله»

نیز می گویند. مله هم شبیه به شپش است و

سریع السیر، ساس هم شبیه به سن کوچکی

است قهوه ای رنگ و سریع السیر، و این ها غیر

از غریب گزاند، غریب گز شبیه به رشک است و

سفید رنگ پس از آنکه خون می مکد قرمز

می شود.)

ع: قُرد، قُراد، فُسا فُس، بَق، ساس. حَمَانَة.

گنه کار

ل: به دکار، چه دکار. [خرابه کار]

ف: بدکار، زشت کار، پلشت کار.

ع: سَيَاء العَمَل.

گهره

ك: زل. [سرژك، سردار، خاوهن شكۆ]

ف: بزرگ، وژرگ، بزرگوار، مه، مهین، كلان، كلو،

گُت، كوهگین، خدیش، خُدیو، خداوندگار،

سرغنه، كزبود، بُد، بُت، خَر، نهمار.

ع: سَید، رئیس، رَئیس، کبیر، فُخیم، عَظیم، عَزیز،

نقیب، امیر، سَری، جلیل، شریف، رفیع، رَعیم،

کریم، صَندید، غطریف، یَعسوب، بَهلول، قَرم،

قَمقام، هُمام، کُوثر، ناهن، عَظام، ...

گهره‌بووت

ك: گهره، بهرزه‌بووگ. [بالاکدوو، گمسه‌کردوو، هه‌لچوو]

ف: بزرگ شده، بالوده، بالیده، بلندشده.

ع: ناشی، نامی، رَشید، رفیع، ...

گهره‌بوون

ك: بهرزه‌بوون، گمسه‌کردن. [بالاکردن، هه‌لچوون، زل‌بوون،

پینگین]

ف: بزرگ‌شدن، بالودن، بالیدن، بلندشدن.

ع: نَشا، نُشو، نُشو، مُمو، رُشد، بُلوغ.

گهره‌بوون

[ك: بوونه پینشو، پایبه‌رزوون]

ف: بزرگ‌شدن، بزرگوارشدن، كلان شدن، ...

ع: ثَسید، ثَراس، ثَرفُع، ثَجُل، تَکَبُر، ...

گهره‌نو

[ك: زلتر، زه‌لامتر]

ف: بزرگتر، مهتر، كلانتتر، ...

ع: اَعظم، اکبر، اَکرم، اَفحَم، اَجَل، اَمْنَع، مَهِتر.

گهره‌که‌نیشك

ك: مانگۆز. [قدیره، گهره‌كچ (كچتك كه له مالى باوكیدا

ماره‌تەر و هیشتا شووی نه‌کردوو.)]

ف: هیرسا، دختر مانده. (در خانه‌ی پدر

مانده‌ی به شوهر نرفته)

ع: عانس، نَقَله، تَریكه، عَزَب، مُتَعَطَرة.

گهره‌مال

ك: بنه‌مال، خانه‌دان، خانه‌واده. [بنه‌ماله، هۆز، خێل]

ف: دوده، خانواده، خاندان.

ع: قَبیلة.

گهره‌وه‌بوون

ك: گوشاده‌بوون. [فراوان‌بوون، ره‌نیوه، هه‌راو‌بوون]

ف: فراخ‌شدن، گشادشدن.

ع: اَنساع.

گهره‌ی له‌شكر

[ك: سرکرده، فرمانده‌ی سپاه.]

ف: سرلشکر.

ع: دَحیة.

گهره‌ی مان

ك: بنه‌مال. [ریش‌سپی بنه‌ماله.]

ف: بزرگ دوده، بزرگ خانه.

ع: رَئیسُ القوم، رَئیسُ البیت.

گهره‌ی هه‌لبژنیك‌كه‌ل

ك: سه‌ربژنیا‌گه‌ل. [سرژکی هه‌لبژیره‌راوان، سرژکی

نیره‌راوان]

ف: سَر‌بَر‌گزیدگان.

ع: رَئیسُ مُنتَخَبین، رَئیسُ مَبْعوثین.

گهره‌یی

ك: زلی. [سهرداری، سالاری، پایبه‌رزی]

ف: بزرگی، بزرگ‌واری، خدیوی، خَدیشی،

كلانی، خداوندگاری.

ع: سَیادة، رَئاسة، جَلالة، كَرامة، عَظَمَة، عَظَم،

رَفة، عَزة، اُبهة، عَظَموت، جَبَروت، كَبر، مَکبَرة.

كَبِراء، مَنعة، مَجد، هَجاة، عِز، علاء، عَلى.

گه‌وریه

ك: گه‌ورگه. [تپلی گوره.]

ف: گُوریه. (طبل بزرگ)

ع: طبل.

گه‌ون

ك: گوتنی. [پنج‌گیاه‌کی در‌کداره.]

ف: گُون، دهله، قَبَاد.

ع: قَتَاد، شَجَرَةُ الْقُدُس، مِسْوَاكُ الْعَبَّاس.

وینه

گه‌ودزن

ك: گاکتینی. [کله‌کتیری]

ف: گُوزن، گُوز، گاو کوهی.

ع: ذَب، اَيْل، بَقَرُ الْوَحْش.

وینه—گاکتینی

گه‌وه‌ر

ك: دوپ. مرواری. [بهردی بفرخ. (به هر به‌ردیکی بفرخ

ده‌لین: «گوه‌ر»، وه‌ك: یاقوت، نه‌لماس، مرواری و...]

ف: گوهر، دُر، مُروارید. (هر سنگ گرنبه‌ایی را

گوهر گویند، از قبیل: یاقوت، الماس، مروارید و

...

ع: جَوْهَر. دُر، لَوْلُو، عَسَجَد.

گه‌وه‌ر

ك: مایه، کوزه. [مالک، بنه‌وت (به‌رام‌بهری عمره‌)]

ف: گوهر، فروهر. (ضد عرض)

ع: مَادَّة، جَوْهَر.

گه‌وه‌ر شه‌وچرا

[ك: رادیاره ماده‌یه‌کی رادیوم‌دار بروه که به شه‌ودا وه‌ك

چرا ترورسکاره‌ده.]

ف: گوهر شب‌چراغ. (تصور می‌رود ماده‌ای

بوده دارای رادیوم که شب‌ها مانند چراغ نور و

روشنایی داشته.)

ع: نَعل، یاقوت.

گه‌ی

ك: گه، مان. رك. [پنج‌قاندن و نه‌زیشتن. (خوپاراستنی

نسب یا کمر - بۆ نمونه - له رزشتن که هرچنده نه‌قیزه ر

نا‌روژنگی لیده‌دهن ناروات.)]

ف: گئی. (خودگیری کردن اسب یا الاغ مثلاً از

رفتن که هرچه سیخ یا رکاب بزنند نرود.)

ع: ضَعْن، مَسُو، حِرَان.

گه‌ی

ك: زوان گرتن. (گه‌ی گرتن) [توری، لالپتییی]

ف: گیر، زبان‌گرفتن.

ع: عِي، حَصَر، رُغَّة، لُوثَة، لُكْنَة، عُجْمَة، نَعْنَعَة.

تَخْتَفَة. (فهو: عِي، غِي)

گه‌یانن

ك: ده‌سدان، دان. [گه‌یاندنه دست (گه‌یانندی مافی

کستیک به خاوه‌نه‌کی.)]

ف: رساندن، رسانیدن، به دست‌دادن، دادن. (حق

کسی را به صاحبش دادن)

ع: اِيصَال، اَدَاء، تَسْلِيم.

گه‌یانن

[ك: گه‌یاندنمیی (نسب - بۆ نمونه - كستیک بگه‌یاندنمیه

منزل.)]

ف: رساندن، رسانیدن. (رساندن اسب مثلاً کسی

را به منزل)

ع: اِحْضَار، اِيصَال.

گه‌یانن

ك: وتن. [گرتن، گه‌یانندی مبست.]

ف: رسانیدن، گفتن.

ع: ابلاغ، انتهاء، إلقاء، إعلام، ایصال، الاَکة، اشارة.
گه‌یشتن

ک: گه‌یین. [گه‌شته‌جی. ینگه‌یین]

ف: رسیدن.

ع: وُصول، وُزود، بُلُوغ، نُزُول، قُدُوم، اِنْتِهَاء.
گه‌یک

[ک: ینگه‌یو، گه‌یشتو]

ف: رسیده.

ع: یانع، یَنیع، ناضج.
گه‌ی‌کرتن

ک: مان‌کردن، رله‌دبردن. [په‌داچم‌اندن و نعره‌شتن].
 ف: گه‌گرفتَن، گاه‌گرفتَن، گِی‌گرفتَن، نَرَفَتَن.

ع: ضَغَن، خُرُون، حِران، مَسو.
گه‌ی‌کرتن

ک: توری، زوان‌گرتن. [لاله‌پتیی، باش‌سه‌بز نه‌کران].
 ف: گُنگلاجی، زبان‌گرفتَن.

ع: عُجْمَة، کُکْنَة، حَصَر، عَی، قُدُومَة، عَفَت.
گه‌یکیر

ک: گه‌گیر، رگگیر. [مانگیر]

ف: گه‌گیر، گاه‌گیر، گِی‌گیر، نَرُو.

ع: ضاغِن، حَرَن، حُرُون، ماسی.
گه‌یکیر

ک: تور، زوانگیر. [لاله‌پته، زمانگیر]

ف: گُنگلاج، زبان‌گیر.

ع: اَعْجَم، اَلْکَن، حَصَر، حَصُور، عَی، عَیْ، اَلْوَث، قَدَم، عَفَت.

گه‌یکیری - گه‌ی‌کرتن
گه‌یین

ک: گه‌یشتن. شاد‌برون. [گشتن. ده‌س‌کوته، سر‌کوته]

ف: رسیدن، چمتود. شادشدن.

ع: وُصول، حُصول، نُیل، قُوز، قُلُج، اِفلاج، قُلُح.
فلاح

گه‌یین

ک: گه‌یشتن. برکردن. [گه‌شته‌بره‌و، هاتن]

ف: رسیدن، فرارسیدن.

ع: وُصول، نُزُول، قُدُوم، وُزود، بُلُوغ، اِنْتِهَاء، تَأْذِي.
گه‌یین

ک: گه‌یشتن. [په‌گه‌یشتن (وه‌ک: گه‌یینی میوه).]

ف: رسیدن، پُختَن. (میوه مثلاً.)

ع: یَنع، نَضج، اِدْرَاک، بُلُوغ، اُدُو، اِنَّا، اِنَّا، تَعْدُج.
گه‌یین

[ک: زهره‌برون (وه‌ک: گه‌یینی دوسمل).]

ف: رسیدن. (دُنْبُل مثلاً.)

ع: اِقْران، اِسْتِقْران، نَضج.

گه‌یین

ک: وارِسی، رم‌سیده‌گیری، پی‌اگه‌یین. [پشکنین،

لِیک‌زَینه‌و]

ف: رسیدن، وارسی.

ع: فَحْص، تَحْقِيق.

گه‌یین

ک: په‌گیر. [زهره‌برون (وه‌ک: گه‌یین گه‌م).]

ف: رسیدن. (گندم مثلاً.)

ع: اِحْصَاد، اِیْذَان، اِدْرَاک.

گه‌یین به‌یه‌ک

[ک: چار‌په‌یک‌کوتن، به‌یه‌ک‌گه‌یشتن، دیدار]

ف: به‌هم رسیدن.

ع: تَعَامَس، لِقَاء، مُلَاقَة.

گه‌یین‌بره‌و

ک: بره‌و‌گه‌یین. [گه‌شته‌بره‌و، هاتن]

ف: رسیدن.

ع: قُدوم، مُزول، وُود.

گی

ك: ی، تی. (شیتی، پیاکه‌تی) [نیشانی چاوگی

نابیتوانیه له فارسیدا.]

ف: گی. (علامت حاصل بالمصدر است، فارسی

است: دیوانگی، مردانگی)

ع: ە. (سفاها، مروة).

گی

[ك: بگی: كسێك كه جوت‌دییته. (دايك خو گی)

ف: كُن، گاینده. (مادر خود كُن)

ع: ناكي.

گیا

ك: سه‌زه. [گیا: شینکی زهری.]

ف: گیا، گیاه، گیه، گیاغ، گیاغ.

ع: نُبت، نَبات، عُشب، کَلَا، نُجم، أَب.

گیاجار

ك: میتزگ، میتزگبار، میتزغزار. [جینگه‌یك كه گیای ززی

لی‌پواوه.]

ف: سبزه‌زار، مرغزار.

ع: رَوْض، خِصب، مَنجَع، مَعْشَبَة.

گیلکمن

[ك: نامرازی گیاه‌لکندن.]

ف: گیاه‌کَن.

ع: مِیصَمَة، مِیصِیَّه، مِجَّه.

گیان

ك: رُوح. [جان، رح]

ف: جان، روه، ره، روان، زی، زند، زندگی،

هولس، پَزِد، دل، خواجه.

ع: مَهْجَة، رُوح، حَیاءَة، نَفْس.

گیان

ك: نه‌نام. [لش، جهسته]

ف: اندام، پیکر.

ع: بَدَن، جِسم، جُثَة، نَفْس.

گیاندار

ك: زینگ، جانمور. [زیندور، زیندور]

ف: مَوْت، زنده، جاندار، جانوَر.

ع: حَی، حَیوان، ذی روح، ذی حَیاء.

گیاندار

ك: زیننه‌مال. [نازه و مالات]

ف: جاندار.

ع: أُنعام، مَواشی، حَیوان.

گیان‌ده‌ریه‌دهن

ك: گیانی‌گیانی، دۆس، هارپاز، هاردهس. [گیانی، زذر

خوش‌ریست (یك گیان له دور لاشدا).]

ف: جان‌دریدن، جان‌درمیان، دوست، همراز. (یک

جان در دو بدن)

ع: مُتَّحِد، مُتَّفِق، حَبّ، خَلّ، وَدّ، خَدَن، صَفِي، دِمَج.

گیان‌سه‌خت

ك: مه‌ینه‌تی، جه‌فاکیش، مسیوه‌تی. [کسێك كه

کوزموری و چرمسری ززی دیوه.]

ف: سخت‌جان، آهن‌جان، جان‌سخت، جفاکش.

ع: بَلَوِي، مِجَنَّتِي، أُمُّ الْحَوَادِث.

گیان‌سه‌خت

ك: ... گران‌فرزش. [ئینسەقورس. گران‌جان]

ف: جان‌سخت، گران‌جان، گران‌فروش.

ع: لُحْمَة، لُخِیم، لُئِیم. مُغْلِي. ثَقِيلُ الرُّوح.

گیان‌کنش

ك: سه‌رده‌رگ. [کاتی گیان دهرچورن.]

ف: جان‌کنش، جان‌کندن، جان‌دادن.

ع: نَزَع، نِزاع، حُرُوض، وَقْد، اِحْتِضار، غَمرات.

سَنکرات

گیان که نکه

ل: نيزراييل، عيزراييل. [قابيز: فریشتی گیان کیشان].

ف: جان ستان، جان شکار.

ع: عزرائیل، مَلَكُ الْمَوْتِ.

گیان کیانان

ل: خوا. [بینایی چاوان، خودا]

ف: جان جانان، خدا، ایزد، یزدان.

ع: رُوحُ الْأَرْوَاحِ، رُوحُ، الله، رَبِّ، رَبُّ الْأَرْبَابِ، نُورُ

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ...

کیانه سمر

ل: ... همراسان. [گیان کمشت. جاپز، ناراحت]

ف: جان دادن، جان کنش. هراسان.

ع: نَزَعَ. وَقَذَ. عَايَ.

کیانه مه زک

ل: مَوخِ گهردهن. [دِرکَمَوخ، بریر مَوخ]

ف: مخ گردن.

ع: نُخَاع.

کیانه مهر

ل: گیاندار، جانه مهر. [زینده مهر]

ف: جانور، جاندار.

ع: حَيَوَان، ذُو حَيَاةٍ.

کیانی

[ل: رُوحِي]

ف: جانی.

ع: رُوحِي.

کیانی!

ل: گیانه کم! [گیانه!، رُوحه کم!]

ف: جاننا، جانم!

ع: رُوحِي!

کیای خُوروو

ل: بزار، بژان. [همرز، گیای خُورسک]

ف: گیاه خودرو، گیاه هرمز.

ع: بُرَي. (نَبَت بُرَي)

کیای وشک

ل: گزره. [زِرکُو]

ف: گیاه خشک.

ع: حَشِيش، كَنَّا.

کیپال

ل: زَلْ زَل. (گه دک و گپیال) [سکی گوره.]

ف: شکم گنده.

ع: بَطْنُ ضَخَمٍ، بَطْنُ دَحِلٍ، بَطْنُ دَلِقٍ، بَطْنُ حَرِنٍ، بَطْنُ

قَمَلٍ.

کیپال

ل: زَكَل، زَلدهریرگ. [سکدهریرگ]

ف: شکم گنده.

ع: ضَخَمُ الْبَطْنِ، دَحِلُ الْبَطْنِ، دَلِقُ الْبَطْنِ، قَمَلُ

الْبَطْنِ، حَرِنٌ، أَحْبَنٌ، مَحْبُونٌ.

کیپه

[ل: رَگ پر دهکن له برنج و قیمه و داودهرمانی بونخوش و

به دهرودیدرورن و لغاو چیشدا لیتی دینن.]

ف: گپییا، گاشاک، مَنَتو، گَدَک. (شکنبه را از برنج

و قیمه و ادویه می معطره پر می کنند و با نخ

می دوزند و در میان آتش می پزند.)

ع: مُكَرَّشَةٌ، تَكْرِيش.

کیتال

ل: گدن، خراو. [خراب]

ف: گند، پست، پد.

ع: رَدِيءٌ، نَقْدٌ، رَذَلٌ، قَبِيحٌ، خَبِيثٌ، أَسْفَلُ النَّاسِ.

کیتنه - بزولماچی

گیتھر

ک: گہدا، شِوَل. [سوالکمر، شریوش]

ف: گہتر، ناچیز، گدا، چُنْبُل.

ع: دانِی، شَحَاذ، اَرْمَل، صِفْرِیت.

گج

ک: حُزَل، مہنگ، وِر. [گیڑ]

ف: گیج، نَنگ، کَرخ، دَنَنگ، تیب، سیب، پَریش، پَریشان، سَرگشتہ.

ع: خِدر، خَبَل، نَمہ، حِیران، مُتَحِیر.

گج

ک: گنجار. [گیڑار]

ف: بوڑ، زبوز، گرداب.

ع: خُبَّة، لُجَّة، دُرْدور.

گنج

گنج بوون

ک: دِربوون، مہنگ بوون، حُزَلبوون. [گیڑبوون، واقدربمان]

ف: گیجیدن، گیج شدن.

ع: تَحْبُل، اِنْخِدار، تَحْیِر، تَنَمہ.

گنج خواردن

ک: گنجکہ. [خولانہو بہ دوری خودا.]

ف: گیج خوردن، گردیدن.

ع: مَوَر، نَوَران، حَوَمان، مَیدان.

گنجہا

ک: گردہا. [گیڑلوک، گمردہ لوول]

ف: گیجہ باد، گردباد، دولہ، ستونہ، دیوباد.

ع: خَجُوج، نُوْحَة، اِعمصار.

وینہ گردہا

گنجہ نہ

ک: پاژنہ. [پاژنہی درگا] [گریژنہ]

ف: کوادہ، پاشنہ.

ع: فُرَضَہ، حُجَرائن، رَجَل. (رجل الباب)

گنجکہ

ک: چہرخہ، گنج خواردن. [خولانہو بہ دوری خودا.]

ف: چَرخ، چَرخہ، گنج خوردن، چرخ خوردن. (بہ)

دور خود گردیدن)

ع: مَوَر، دَوَر.

گنجہل

ک: دہبہ، تہ شخوہ، شہ لتاخ، گہر، گفنی، حہ چہل.

قمرقہ شہ. [تمشقہ، گزی]

ف: دَبَہ، حَرخَشہ، غَرغَشہ، قَرَقَشہ، شلتاق.

ع: ضَغُو، اِفْتِراء، نِزاع.

گنجہلی

ک: دہسپتک. [گلوتھیک خوری کہ دہسپتچن بہ دوری

دوستدا ہمتا بیرسن.]

ف: یک حلقہ پشم کہ دور دست می پیچند تا آن

را بریستند.

ع: جَحْشَة، غَمِیْطَة، ضَرِبَة.

گیر

[ک: تفت (تامی توون و تال وک تامی مازور).]

ف: اُرغ، رُفت، رُمُخت، گیر، گیرندہ. (طعم تند و

تلخ مانند طعم مازوج)

ع: قَابِض، عَفِص، حَرِیف.

گیر

ک: گرفت، گیرہ، پاگیر، گرفتار. [ناوقہ، گیرزہ]

ف: گیر، گرفتہ، گرفتار.

ع: مُقَيَّد، مُتَوَقِّف، مُحْبُوس، مُعْطَل، مُتَعَطِّل.

گیر

ک: زور، ہیز، گریک، توانا، گز. [وزہ]

ف: گیر، زور، توان، نیرو.

ع: حِس، قُوَة.

گیر

ک: زور، کیش. [ہیزی راکیشان، کیشہیز]

ف: کش، کشایی، کشنده.

ع: جاذبه.

گیر

ل: لاز، چفت، کهچ. [چوت، خوار]

ف: کبوس، کج، خهل، خهله، خوهل، خم، چم.

ع: مُعَوِّج، مُعَوِّج، أَعْوَج، مُنْضَوْر، مُتَوَي، مُنْعَطِف، مُنْحَنِي.

مُنْحَنِي.

گیردان

ل: گرتن. [گلدانوه، بندکردن]

ف: گیردادن، گرفتن.

ع: أَخَذ، حَبَس، تَوَقَّف، تَقَيَّد، اِمْسَاك.

گیردان

ل: گیرخستن. [راگرتن، کُوسپ هینانه ری.]

ف: گیردادن، گیرانداختن.

ع: حَبَس، تَوَقَّف، اِمْسَاك، التَّعْرِضُ لِلْخَطَرِ.

گیرفان

ل: برك: چنگی شت تیخستن له جلوبهركدا. [

ف: جیب.

ع: رُدن، جیب، جِبَّة.

گیرفانبر

ل: پاره‌دز [

ف: جیب‌بُر.

ع: طَرَار.

گیرفان هاده

ل: چنگی دست له ریته‌دا. [

ف: کما.

ع: جَبِيبُ الكَمَادَةِ.

گیرکردن

ل: مانوه و له رۆشتن کوتن. [

ف: گیرکردن.

ع: نُحِج، نُزوم.

گیره

ل: گیره. [نامرزی جبردان که پیشمازه‌کان به‌کاری

ده‌هینن.]

ف: گیرگه، گیرگاه، گیره.

ع: مِلْزَمَة، كَلَابَة.

وینه

گیره

ل: چنگی چنگی‌بورن و لسه‌ر دامه‌زران. [

ف: پایایی.

ع: قِوَام.

گیرودار

ل: فرمانروایی (گرتن و له دار دان.) [

ف: گیرودار، بگیروببند، فرمانداری، فرماندهی.

(گرفتن و دارکشیدن)

ع: حُكُومَة، أَمَارَة. (أَخَذ و صَلَب)

گیروده

ل: گیره، گیر، گرفتار. [ناوکه، دوجار]

ف: گرفتار.

ع: مُصَاب، مُبْتَلَى، مُقَيَّد.

گیره

ل: (نیشانی گرتنی بیت) که له عمره‌یدا بریتیه له: «

» [

ف: گیره. (علامت گرفتن حرف)

ع: شِدَّة، تَشْدِيد.

گیره

ل: نه‌شکه‌له. (قولف و گیر) [(قفل دوار).]

ف: پل، آشکَنک. (اشکلک خیمه)

ع: زَر، بَشْطَاظ.

وینه—نه‌شکه‌له

گیره

ع: مُعَوِّجٌ، مُنَحْنِي، مُلْتَوِي، مُنْعَطِف، مُنْصَوِّر، مُنْصَوِّرٌ، مُتَمَاثِلٌ، مُتَحْنِي.

گیران

ك: كِهَرَبوون، گرفتارِبوون، دوساخ‌بوون. [گیران]

ف: گرفته‌شدن، گرفتارشدن.

ع: اِنْسِدَاد، حَبَس، سَجَن، اخذ، اِثْخَاذ، احتباس.

گیرین

ك: بده‌سروبوون. [له‌كاردابوون]

ف: دم‌دست‌بودن.

ع: فِي شَغْلٍ، ثَحْتَ الْحَاجَةِ، مَبْغِيٌّ، مَبْتَغَى، بَيْنَ الْأَيَادِي.

گیریان

ك: گِریان، داگیرکران (وَك: گِیرانی قه‌لا یا ولات).

ف: گرفته‌شدن. (قلعه یا کشور مثلاً).

ع: افْتِتَاح، اِنْفِتَاح، تَسْحُر.

گیریان

ك: گِریان، شیوه‌ن‌کردن، فرمیتسلداریژانن. [گری‌کردن]

ف: پَرُژَك، گریستن، گریه‌کردن، گیریه‌کردن،

زاریدن، زاری‌کردن.

ع: بُكَاء، تَضَرُّع

گیریان خوه‌شی

ك: گِریان شادی، شه‌که‌رگری. [فرمیتسلداریژانن له شادیدا.]

ف: شکروریزی، شکروریز، گِریان شادی.

ع: بُكَاءُ الْفَرَح، الْبُكَاءُ فَرَحاً.

گیر

ك: مَدَس، دنگ، لوول. [سرخوش]

ف: مَسْت، مَلَنگ.

ع: سَكْران، طافح.

گیره‌گیره

ك: قَرَقَرَزَه، مِزْرَاحِيك كه له سوورانه‌دها ده‌نگی لیتوه

دیت.

ك: هَوَلَه، خه‌رمان کوتانن. [ررد‌کردنی ده‌غل به شیلانی

ناژله.]

ف: خرمن‌کوفتن.

ع: دوس.

گیره—فوریسی قورعان

گیره—گیره

گیره‌وکتشه

ك: کوتان و کیشان. گیتچه و زه‌غیره. گرتن و کیشان.

[کلوش‌برده‌ن سر‌خه‌رمان و گیره‌کردنی.]

ع: دوس و حمل. دَوَر و تَسْلُسُل. اخذ و جَر.

گیره‌وه—گیره‌ده

گیری

ك: گرفت. گرفتاری. گه‌ی. [بسران، وهستان، نارقه‌روبوون

توری]

ف: گیری، گرفت. گرفتاری. گرفتگی. گه‌گیری.

ع: اِشْتِغَال، تَقْيِد، اِنْسِدَاد، عَجْمَه، لُكْنَه، عَفَت، عِي، عَجَز.

گیره‌ی

ك: لاری، چه‌فتی، چه‌میایی، که‌چی. [چه‌تی، خواری،

چه‌ساره‌یی]

ف: کَجی، چه‌میدگی، چه‌میدگی.

ع: عَوَج، حَوَو، صَوَر، مَیَل.

گیره‌یک

ك: گرفتار، که‌روبوگ، دوساخ. دیل. [گیراو]

ف: گرفته. گرفتار، گرفته‌شده.

ع: مَسْدُود، مَسْنَد، مَشْغُول، مَحْبُوس، مُقَيَّد،

مَسْجُون، سَجِن، أَخِذ، أَسِير.

گیره‌یک

ك: لار، چه‌فت، که‌ج، که‌چیای، چه‌میای، خه‌میای.

[چه‌وت، چه‌ساره، خوار]

ف: کَجیده، چه‌میده، کَج، چه‌م، خَم.

ف: گردنا، بادآفره.

ع: خِرَارَة، دَوَامَة، بَلْبَلَة، خَذْرُوف، یَرَمَع.

وینه

کیز و گولنه

[ک: ریشه و گولنگی میزور و شتی لور چشنه.]

ف: منگله و سنگله. پیرایه.

ع: فَنَش و هُدْبَة.

کیزه

ک: چیزه. [دهنگیکی باریکه. (و.ک: دهنگی میش).]

ف: وِزَوَز. (صدای مگس مثلاً.)

ع: زَطِیط، زَمِیم، زَعِیب، دَنَین، دَنَدَنَة، طَنَین، طَنَطَنَة،

نَوَی، غَنان.

کیزه

ک: گیفه، قازه. [ویزه: دهنگیکه. (و.ک: دهنگی گولله).]

ف: وِزْ (صدای گولله مثلاً.)

ع: دَن، دَنَین.

کیتسک

ک: کار. [گیسک (بچکبزی یه کساله).]

ف: چَپَش، هِیَرک، بَزْغاله. (بَزْ یک ساله)

ع: حُلَام، حُلان، عَنَاق، جَدِی، بَهْمَة، یَعْمور.

کیتسکه موو

[ک: موری گیسک.]

ف: بَزْشَم، پَنشَم بَزْ، موی بَزْغاله.

ع: شَعَرُ الجَدِی.

کیفکیفه—**کفکفه**

کیفکیفه—**کیزکیزه**

کیفه—**کیزه**

کینل

ک: گهرج، لاژگ. [سپزل، گیش.]

ف: تبماو، هَزَاک، گول، گیل.

ع: غَبِی، بَلِید، مَرثو، اَبَلَه، اَمَوج، غَاغِل، کَوَدَن،

زَبون

کیلاخه

[ک: گیاهی کی بناربانگه، سووری ده کنبوره و ده یخون، گول

و گهلا و سه لکه کمی له نیرگز ده چیت.]

ف: گُل آقا، گُلَاغِه. (علفی است معروف آن را

سرخ کرده می خورند، گُل و برگ و پیاز آن

شبییه به نرگس است.)

ع: وَرْدُ الرِّجَال.

کینل

[ک: گلوله خوری ناماده بَزْ رستن.]

ف: گلوله ی پشم برای رشتن.

ع: عَمِیقَة، ضَرِیبَة.

کیطکیطه

ک: لاسره. [خشلیکه زنان له توره سری دهن.]

ف: لاسره. (زیوری که زنان به بالای سر

می زنند.)

ع: ...

گیلویی

[ک: گلی دوری سرمیچی خانوو.]

ف: گیلو، گیلویی. (گل دور سقف)

ع: اِطَارُ السَّقْف.

کینلی

ک: گهرجی. [گیشی، سپزلی]

ف: تبماوی، هَزَاکی، گولی.

ع: غَبَاوَة، بَلَادَة، بَلَه، غَفَلَة.

کینل

ک: گشت، گهریان. [گهران، سهریان، پیاسه]

ف: گُشت، گردش.

ع: سَبَر، سِیاحَة.

کینل

[ك: تته‌ته‌کردن (وهك: هه‌لته‌كاندنن گه‌ئم).]
ف: طَبَق کردن. (طَبَق کردن گندم مثلاً).

ع: نَسَف.

گیلاس

[ك: میوه‌ی گِیلاس.]

ف: گِیلاس

ع: كَرز، حَبُّ المُلُوك.

وینه

گیلاس

ك: پیاله. [گِیلاسی یاده‌خواردنوره.]

ف: چَمان، اِیاغ، تِفاغ، ساغَر، ساتِگین، سایِگین،

بُلوتک، گِیلاس.

ع: کَاس.

گیلان ← **که‌ریان**

کیله‌به‌نا

ك: به‌نا و ماس. [مَنی و ماست (به زۆری خه‌لكی گیلان^۱

ده‌یخۆن).]

ف: بنا و ماست. (اهل گیلان بیشتر می‌خورند.)

ع: ...

کین

ك: یین. (خه‌مگین، خه‌مین) [(نیشانه‌ی ناوه‌لناوه).]

ف: گین، ناک. (علامت وصف: غمگین، غمناک)

ع: ...

گیتۆ

ك: نه‌سپه‌ره. [زهرتک (گیاه‌که خوری و ده‌زوی پی زهره

ده‌کمن).]

ف: آسپۆک، سپۆک، بۆداغ، بَشتۆغ، زۆیر. (علفی

است که با آن پشَم یا نَخ را زردرنگ می‌کنند.)

۱ - گیلان: پارێزگایه‌که له باکووری نێزان. (ر - ر)

ع: هِراک، خُص، زۆیر.

کیوه

[ك: پیتلۆیکه له «نسفهان» ده‌یخۆن].]

ف: گیوه، جامکی. (پاپوشی است اصفهانی.)

ع: غُرِفَة، کِیوه.

وینہ کانی پیتی گ

گادمه

گادانه

گاجفت

گا

گامبش

گال

گالینسکه

گاکینگی

گفتکه

گزه

گردها

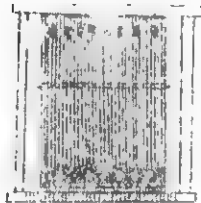
گاوسهر

گوانی

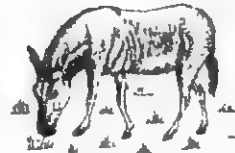
گورک

گورد

گورپ

گور

گوجان

گوهه ساره

گولدان

گول چاويشه

گولآوياش

گول

گوشه به گوشه

گهون

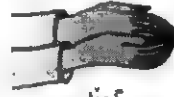
گهرنه

گهرقاپ

گووچي

گوپل

گوپچکه ماسي

گيلاس

گيز گيزه

گير گه

ل

لا

ل: لَو، لَته. (دورلا مهسه له ن.) [لونه]

ف: لا، لای، تا، تاه، ته، پَرِد.

ع: شَعْبَة. صَفْحَة. سِلَك.

لا

ل: بَر، لان، پال، ته نشت. (ته م لا، نه ولا، لای من، لام کرده)

لایه ر.) [کن. نالی، رهخ]

ف: سو، نَزِد، بَر، پِیش، زِی، سَو، خن، لا، نَزْدِیک،

تَنزِیْه. پهلَو.

ع: نَحْو، نَاحِیَة، ضَاحِیَة، جِهَة، صَوْب، سَمْع، قَبِل،

جَانِب، جَنْب. لَدُن، لَدِی، عِنْد، طَرَف، کَشَج.

لا

ل: نِیمه. (لایه ر، لاگوئیل، لامشت) [نیو]

ف: نِیمه.

ع: نِصْف.

لا

ل: بَرز، لَچَر! [ون به!]

ف: بَرَو، دُور شو!

ع: اِذْهَبْ!

لایرون

ل: هه لگرتن. پاکه و کردن. [دور کردنه، پاک کردنه]

ف: بَرداشتن، رُدودن، رُفتن، سَتَردن.

ع: رَفَع، حَذَف، مَسَح، کَسَح، اِزَالَة. عَزَل. نَفِی.

زَحْرَحَة ....

لایود

ل: ناچار، بایس. [مهجور، پیوست]

ف: ناگزیر، ناچار، خَنور، سَنگول، دُریا.

ع: لَاعِلَاج، وَاجِب، لَازِم، لَابُدْ مِنْهُ.

لایه

ل: پاره، لاله. [پارانه، هانا]

ف: لایه، لاوله، نیایش، فروتنی، اِرْجَز.

ع: لَوْب، اِسْتِدْعَاء، اِلْتِمَاس، اِلْتِجَاء. اِعْتِصَام.

لایه

ل: لاوله، کهج. [خواروخیج]

ف: کَج.

ع: مُنْخَرَف، مُعَوَج.

لایه

ل: لاره لا. [قعدپال (رنگه له قعدپالی کتوبه).]

ف: لایلا، بَغْلَکَش، سینه کش. (راه از کمر کوه)

ع: مَنَقْل، مَخْرَم، عَرَق، سَنَد.

لایه

ل: لاپال، لالیز، لیژیایی، لیژگه. [هه لایز، سه و خوارکه]

ف: لیژی، لیزگاه، سرازیری.

ع: مَزَلَّة، مَزَلَجَة، حَذَر، حَذُور، حَادُّور، حُدراء، مُنَحَدَر....

لپار

ل: له پار. [سوپ (بردی تمخت که مندا لان «لپاران» ی پتده کن.]

ف: لپار. (تخته سنگی که بچه ها با آن گوی بازی کنند.)

ع: قَضَف، مِطْنَة.

لپاران

ل: له پاران. [دارتکی خپی وهك گۆ دهخنه نار گۆره پانوه و به «لپار» لئی ددهن هتا بړنك دورو ده كورتنوه، پاشان به پى دیرمیرن و هرکام له دوو هارگسه که زووتر نو ژمارویه توارو بکات که پیشتر دیاریان کردوه یاریه که دباتوه و تا نو جیگامی که ژماره کمی ده گاتی سوارى کزلی هارگسه کمی دهیت.]

ف: لپار بازی. (چوب گردی را مانند گوی به میدان می اندازند و با لپار - تخته سنگ - به آن می زنند که مسافتی برود، بعد با پا مسافت را می پیمایند، هر کدام از دو رقیب زودتر عددی را که قبلاً معین کرده اند تکمیل نماید او می برد و تا مسافتی که مطابق با عدد باشد سوار طرف می شود.)

ع: مَلْط.

لپال

ل: لپا، لالیز، لیتژی، که مهر. [هه تدیر، سروخوار که گره]

ف: لیژی، سرازیری، گمر، سینه کش، بَغْلَکَش.

ع: سَفَح، سَنَد، ضِفَّة، مَزَلَّة، مَزَلَجَة، حَذَر، مُنَحَدَر،

مَلْک، أُمِیَّة.

لپاو - لافلو

لپلا - لابهلا [وشه یکی هورامیه.] [اورامی است.]

لپلار

ل: توفه یلی، لاپواز. [مشخۆر، لاوړگه (کسیک که خوی به میانوه دبهستیتوره.)]

ف: ایرمان، بشتام، بشتالم، اَنگُل، ناخوانده. (کسی که تابع مهمان شود.)

ع: راشن، ضیفن، طُفیلی.

لپواز

ل: پواز. لاپلار، توفه یلی. [سنگینه بز قلیشانندی دار. هبروها: لاوړگه، مشخۆر]

ف: یُغان. ایرمان، بشتام....

ع: شَکَة، راشن، ضیفن.

لپوله

ل: لاسره. [پلپله (سکه و موررو که به لای سر یا لای دهرچاردا هه تدیواسن.)]

ف: لاسره. (پول و مهره که لای سر یا لای صورت می آویزند.)

ع: صُدْغَة، سُمَة.

لپهړه

ل: لاپهله، لافره. [رورپهړه]

ف: پُرد، فُرد. (لاوَزَق)

ع: صُفِیْحَة، صُحِیْفَة، صُفْحَة، وَجْه. نِصْفُ صُحِیْفَة.

لپهله - لپهړه

لات

ل: لووت، رورت، قروت. [ندار، بینوا]

ف: لات، لوت، لُخت، بی چیز.

ع: أَضْکَل، صُغْلُوك، عُریان.

لات

ك: لای تو. [كنت، له كن تو]

ف: سوی تو، نزد تو، پیش تو.

ع: ثُوك، عِنْدَكَ، لَدَيْكَ.

لا

ك: لوتی. مه یورن ساز. [بزمگیزی شایی. مهره ها:

عنترباز]

ف: لاط، لوطی، میمون باز.

ع: مُحْنُث، اَرَزَلُ النَّاسِ، قَرْد.

لاتار

ك: هه تار. [تاور (بهردیک که له بهرزاییوه بهر و خوار تلیری

ده کمنود.)]

ف: فندیره. (سنگی که از بلندی به پایین رها

کنند.)

ع: نُهْدُوْة.

لا

ك: سنان. [همناسواری (سکیشه)]

ف: شکم نرد.

ع: ريو.

لا نه راف

ك: لاسمت، سمت، که فله. [نستورایی بهر کمر.]

ف: سُرین، کُپَل، کُفَل.

ع: الیة، کُفَل.

لا نه ری

[ك: پشك: هه لپژاردن له رنگی شانسهوه.]

ف: لاتار، لاتاری، لوتری.

ع: بِاللَّصِيبِ، قِرَاع، قُرْعَة.

لا

ك: ته نشت، لا، پاژ. [كن، رهخ، کنار]

ف: پهلو، لا، کنار.

ع: جَنْب، جانب، طَرْف.

لا نه وهق

ك: لاپه ره، لاپه له، لافه ره. [روپه ره]

ف: پُرد، قُرد.

ع: نِصْف وَرْقَه، نِصْف صَفِيْحَة، صَحِيْفَة.

لا تیر

ك: تیر، چیر. [لاتیر وِسا. [مۆر (روانین به تیلیم چار له

تورره بیدا.)]

ف: آغول، آئوس. (به گوشه ی چشم از روی

خشم نگریستن)

ع: خَزَر. اِزْزاق.

لاچامه

[ك: لایه کی ده مورچا.]

ف: نیم رُخ، نیم رخسار.

ع: نِصْفُ صُورَة.

لاچلهو

ك: به دسه ر، به دله غاو. [چمهوش، سرسخت]

ف: جَمَنْد، بَدَسَر، سَرَكَش.

ع: جَمُوح، خِیوص.

لاچیه ورد

[ك: بهردیکی کوهی بهناریانگه.)]

ف: لاجورد، لاژورد. (سنگی است کبود معروف.)

ع: لاجورد، لاژورد، لاژورد.

لاچیه وردی

ك: کهره، کهرگ، ناسمانی. [شین]

ف: لاجوردی، لاژوردی، کبود، آسمانی.

ع: اَزْزَق، سَمَوي، لاجوردی.

لاچناکه

ك: لاهنه. [بشی سروری شیرله.]

ف: پالهنگ.

ع: عذار.

وینه-نهغو

لاچوا

ك: بړوا [ون به!]

ف: بړوا، دور شو، رد شو!

ع: اذهب!

لاچوپاچو

ك: شهلپته. [شهلپاته]

ف: تيكه وپاره. له شده.

ع: مُنمِهك.

لاچوون

ك: روين، نه مان. [دور كوتنه]

ف: رځتن، نماندن، رد شدن.

ع: ذهاب، زوال، براج، بوخ.

لاچه نه-لاچنكه

لاخالی کردن

ك: كه نارگرتن. [دوره پریزبون]

ف: كنار گرفتن.

ع: اعتزال، اجتناب.

لاخستن

ك: كه نارخستن. [فریاده كنار. (نار شتيك بخاته

كناره.)]

ف: كنار انداختن. (كنار انداختن آب چيزی را)

ع: جفل.

لاخستن

ك: كه مږوژن. [كسږوژن]

ف: كم فروختن.

ع: بخش.

لاخوارك

ك: خوار، ژير، خوارگ، ژيرگ. [لاخوارو، خوارو]

ف: زير، زيری، زيرين، پايين، پايینی، پايين

دست. دامنه.

ع: سفل، سافل، سافله، تحت، حضيض، مسفلة.

صَفَّ النِّعال.

لاخير

ك: لافار، لاسامه. [سِلار]

ف: لاختيز، سيلاب.

ع: سيل، انهمان.

لادان

ك: پاريز. [خزگيرانه، پاريز گاری]

ف: پرهيز.

ع: وَرَع، تقوى، كَفَ نفس.

لادان

ك: گهريان. (له من بگهړئ!) [لنگړان، تپيرين]

ف: رد شدن.

ع: عُدُول، تجاوز.

لادان

ك: له ننگ كودن، نارام گرتن. [مانوه، دابزين، خستن]

ف: لنگ كودن، آرام گرفتن.

ع: وَقُوف، تَوَقُّف، نُزُول، هُبُوط، استراحة.

لادان

ك: لاگرتن، كل گرتن، كه نارگرتن. گوريژدان.

[دوره پریزبون]

ف: بريدن، كنار گرفتن. گريز دادن.

ع: حَوْد، حيد، حيدان، دَيِّصان، مَيِّلان، غَصن.

صَوَف، زوغ، زَيْغ، نُكُوب، اعتزال، انحراف، ثجائب.

ثجاوژ، عُدُول.

لادې

ك: لادېگه، لاکه. [بودې، رهوژل]

ف: سَم، سُمج، سُمب، سُمچه، نهفت، نهان دزه.

ع: حُفْرَة، حُجْرَة، جُحْرَة، نَحْل، نَحْل، نَحْلَة.
حَظِيرَة.

لادرکه

ك: لادر، ناوكن، ژيركن. [كون و قلیشی ژیر بورد.]
ف: آب‌کند، شکاف. (شکاف زیر سنگ)

ع: قلع.

لادر

[ك: دیواری له تپاله دروست‌کراو.]

ف: لاد، تواره، خرگهر. (دیواری که از تپاله می‌سازند.)

ع: حواطة، اطار، حاجن.

لادر

ك: لادی، دئی، نارایی، ده‌گا. [گوند]

ف: لاد، لادگاه، ده، دهکده، آبادی.

ع: قریه، کفر.

لادر

[ك: جیگی پشورده‌ان.]

ف: غوشاد، ایستگاه، آرامگاه. (در این قسم کلمات امر به جای مصدر استعمال می‌شود، مانند: بزنگاه^۱)

ع: منزل، موقِف، مَحَطَّ.

لادهن

[ك: ناری کتیره‌یه‌کی بنارایانگه، ناری گولیکیشه که تام و بونی له تورور ده‌چیت.]

ف: لاتن. (اسم صمغی است معروف، اسم گلی هم هست که برگ آن طعم و بوی ترب می‌دهد.)

ع: لادن.

لادی ← لادرکا

لار

ك: گنر، کج، چه‌م، چه‌م. چه‌میگ، خه‌میگ. [خوار.
چهار]

ف: کج، چمیده، خمیده، اریب.

ع: اَمُوج، مَعُوج، اَزُور، مُنَحْنِي، مُنَحْدَب، مَوْرَب، مُنَحْرِف، مُمَائِل.

لاروا لاروا

ك: له‌له‌لق، له‌له‌ر. [لاره‌لار (لاره‌لاری منداڤ یا نمغوش).]

ف: لنگان‌لنگان. (کج کج راه رفتن بچه یا ناخوش)

ع: خُمُوع، خَمَعان، تَرهِيُو، تَهْلُج. اِکْتِتار، نَرْجان.
لاروایی

[ك: کرینی هاریش. (بۆ نمونه چمندکس ناژده‌لینک بیتکوه ده‌کرن و پاشان دابیشی ده‌کن).]

ف: سَنگَمَبَر، (حیوانی را مثلاً. چند نفر می‌خرند، بعد تقسیم می‌کنند.)

ع: حُبرَة.

لاره

ك: له‌غیه، چه‌موخه‌م. [له‌غبولار]

ف: چَم‌وَحَم، گرشمه، خَرام، غَنج.

ع: ظَلَع، جَنْب، خُمُوع، خَزَعَة، كَعَقَرَة، تَرهِيُو، غَنج.
لاره‌سنگ

ك: لار. [تاسنگ، باری لار (وهك: لارسنگ‌بونوی بار).]
ف: کج. (بار مثلاً.)

ع: شَائِل، مُمَائِل، مُنَحْنِي، مُمَرَمِيْن، مُسْتَنْج.

لاره و بون

[ك: لاریونوه (وهك: لاریونوه‌ی زین یا بار).]

۱- [لهم جزره وشه فارسیانه‌دا - ... + گاه - ، فرمان له باتی چاوگ به‌کار ده‌هیتیت. وهك: بزنگاه.]

ف: کج شدن. (زین مثلاً، یا بار)

ع: مَیل، تمایل. تَنَحَّی، تَجَافِی. اِسْتِنَاج. فُجُور.
لاره و کردن

[ک: لار کردنوه (واک: لار کردنوهی گزوه).]

ف: کج کردن، سرازیر کردن. (کوزه مثلاً).

ع: اِمَالَة، تَصْوِیْب، کَبْ، اِقْنَاع، کَفْ، اِکْفَاء، اِکْتِفَاء.
لاری

ک: گِیَری، که چی. [خواری، چموتی]

ف: کجی.

ع: عَوَج، دَرَم.

لاری

[ک: سر به شاری «لار»، واک: که لَشِیَری لاری.]

ف: لاری. (خروس لاری نسبت به لار)

ع: لاری.

لارم

ک: بایس، گهراک، پیویست. [پیویس، پینداویست]

ف: ایست، دَرَبَا، سَنَگُول، وایی، خَنُور، دَرَبَایست.

ع: لازم، واجب، لا بُدُّ منه.

لارم

ک: یه لالایی. [تینمپر. (کرداری تینمپر).]

ف: کردار یک لایی.

ع: لازم، فعل لازم، غَیر مُتَعَدَّی.

لاروان

ک: لاژک، نه فام، گیل، گهوج. [حَول]

ف: لَهَنه، لَهَنَله، گول، کُودَن، نادان، بی خرد.

ع: غَیْبِ، آمُوج، اَبَلَه، اَحْمَق، بَلِید، اَشَق. عَیْبِ، قَدَم،
کُودَن

لاژک ← **لاروان**

لاروژک

ک: ژور، لاسه رگ. [لاژورور، سهرور]

ف: بالا، تَخَس، ژَبَر، ژَبَری، ژَبَرین، ژَبَرَنست،
بالا نَست.

ع: فُوق، عُلُو، عُلَیا، عَالِی، عَالِیَة، عُلْ، مُعَالَه، صَدَر،
ذُرُوه، اُوج.

لاس

ک: سدنیز. [شیاکه (پسایی گا).]

ف: سرگین. (سرگین گاو)

ع: ثَلَط، جُلَة، لَاث.

لاس

ک: لاسک. [خولمغولی گمناژ به دوری دیلمسه گدا.]

ف: لاس. (وَر جِهیدَن سگ نر به دور سگ ماده)

ع: لُوس.

لاسا به

ک: دِهیلَه، لَیَرمَار، لَیَرمِه. [رَیَرنَه، شست]

ف: باران تُند.

ع: هَاطِل.

لاسا به

ک: لافار، لَیَرمَار، لُوشاره. [سَیَلار]

ف: لَاحِیز، سِیَلاب، لُوشاره.

ع: سَیَل، زَاعِب، عَرَنَدَس.

لاسیلی

ک: دهمه لاسکی. [لاسا (دوباره کردنوهی قسه یسا

هه لِسوکوتی کسینک).]

ف: نوس، والوچانیدن. (گفتار یا کردار دیگری را

تکرار کردن)

ع: لَمَص، تَقْلِید.

لاستیک

ک: جِی. [لاسیق]

ف: لاستیک.

ع: مَطَاط.

لا سک ← لاس

لا سک ← لاسک

ل: لاس لیدان، لاسکین. [خوله خولی گمناځ به دوری دیلمه گدا.]

ف: لاسیدن، لاس زدن، آشمالی. [ورجستن سگ نر به دور سگ ماده]

ع: لوس، تَخْتُ، انخثا، اغتلام، تَتُوُق. لاسکین

ل: لاس لیدان، لاسکه لاسک. [خوله خولی گمناځ به دوری دیلمه گدا.]

ف: لاسیدن، لاس زدن.

ع: تَخْتُ، انخثا، اغتلام، تَتُوُق، تَلُوس. لاس لیدان ← لاسکین

لاسور

ل: خزیان، سوریان. [خلیسکان]

ف: لغزش، لغزیدن.

ع: انزالاق، نیوة.

لاسورک ← لژوورک

لاسره

ل: لاپوله، گیلگیله. [پلپله (خشلیک که زنان له ترقه سبری ددهن).]

ف: لاسره. [زیوری که زنان به بالای سر می زنند.]

ع: سَمَة، ضُدْغَة.

لاش

ل: لاشه، بدهن، نه نام، لهش، لهخت. [لش، جسته (لشی گیاندار زینرو).]

ف: تَن، بَدَن، تَوَن، بَر، پیکر، اندام، آبدام، کالبَد، لاشه، لاش. [بدن زنده]

ع: جَسَد، جُتَة، جُثمان، طَن، جِسْم، رُوق، بَدَن،

شخص، نفس، بُنْیَة.

لاش

ل: لاشه، لاک، تهرم. [لشی گیاندار مردور.]

ف: لاش، لاشه، تَنَه.

ع: مَیْتَة، جُتَة، نَعش، صَدْي، شُصْب، جِیْفَة، ذَبیح، قَتیل.

لاشخوهر

ل: لاشه خوهر، دال. [داله کمرخوهر، دالاش]

ف: دال، کَرکَس، کَرکَسک، لاشخور، مردارخوار، دُرکاک.

ع: غُدَاف، اَنُوق.

وینه ← دال

لاشه ← لاش

لاشیپان

ل: لارانه، باهو. [داره درژ، کانی چوارچیتوی دهرگا.]

ف: باهو، بازو، رَش، اَلنی، کلَتان. [چوب بازوی نر]

ع: عَضْد.

وینه ← تادراک

لاش

ل: فیز، قورسوز، خزه لکیشان. [بمخوداه لگوتن، فشه کردن]

ف: لاف، گاف، گزاف، چُم، گُتَرَم، گوزگند.

ع: فِیش، تَفَاخُر، اِغراق.

لاپار

ل: لاپار، لپزمار، لورشاوه، لاسامه. [سیلاو]

ف: لاختیز، سیلاب، فَر، تَوَجِبَه، لوشاره.

ع: سَیَل، اَبْهَمَان، عَرْدَس، زاعِب.

لاق

ل: پا، قاچ، قول، لولاق. [پن، له ببری پیته تا جومگی

ران]

ف: پا، ساق.

ع: رَجُل، قائمه، ساق.

لا قدریژ

ك: قاچ دریژ. [قولدریژ]

ف: درازپا.

ع: قَطْوَان.

لا قهید

ك: شپره، پهنه، هاله کار، نه زانکار، تهمه. [گرتسددر]

(بی موبالات)

ف: پیرویش، پرتکار، تَنبَل. (لأبالی، بی موبالات)

ع: غافل، مَهْمَل، لا قید.

لاک

[ك: جوره کتیره به کی سوره.]

ف: دوزه، لاک.

ع: لَك، لاک، خِتَام، صِغِغَ الْلَك.

لاک-لاش

لاکردن

ك: کهج کردن، کهج لیدان. [لادانی تیر له نیشاند.]

ف: لا زدن، کج زدن. (کج زدن تیر به نشان)

ع: صَنِيف، ضَيف، لُحْد، إِحَاد، عُدُول.

لاکردنهوه

[ك: تاربدانهوه]

ف: چغفر، رو کردن.

ع: كَشَح، لُطَف، التِّفَات، إِسْتِخْبَار.

لاکن

ك: بهلام، وهلی. [بهلام، نهما، وهلیکان]

ف: پَن، ولی، لیک.

ع: لکن، اَمَا.

لاکوشکه

ك: ههواخوا، لانگیر، کومهك، لاگر. [لاینگر]

ف: هواخواه، دوستدار، کمک، طرفدار.

ع: حَامِي، مُدَافِع، مُعِين.

لاکوشی

ك: داکوکی، لانگیری، ههواخواهی، لان گرتن، کومهك کردن.

[لاینگیری]

ف: هواخواهی، دوستداری، کمکی، طرفداری.

ع: حِمَايَة، دِفَاع، إِعَانَة.

لاکهن

ك: لادرگه، لادر. [چالیکه له شاخ یا له دشتدا بز رتبار]

یا نازل هاله کفریت.]

ف: سم، سُمب، سُمج، سُمچه، کُنده، نهفت،

نهان دره. (جایی که در کوه یا صحرا برای

مسافر یا حیوانات حفر کنند.)

ع: دُحْل، حُفْرَة.

لاکیش

ك: شیواره، نهمام. [ریشی ناشق. (لاکیشی درخت.)]

ف: ستاک، رستاک، رشتاک، لاکش، دارخال.

(لاکش درخت)

ع: رُند، قَرخ، فُسیل، خُلف، صِنُو، صُنْبُور، شَطَا.

میش

لاکیش

ك: کهناره. [قالی دریژکه. (قالی کهناره.)]

ف: لاکش، کهناره. (فرش کهناره)

ع: سَنِيف، نَحْ.

لاکا

ك: لادهگا. (جینگه لادان) [شونی وچازدان.]

ف: غُوشاد، آرامگاه، ایستگاه.

ع: مَنزِل، مَحَطَّ، مَوْقِف.

لاکایی

ك: لادهگایی، دهاتی. [لادینی، گوندی]

ف: لادی، روستایی، دهاتی.

ع: قَرَوِي، رُستاق، دهقان.

لاگر ← لاکوَشک

لاگرتن

ک: لادان، لهنگ کردن. [مانوده، دابیزین، خستن]

ف: لَنگ کردن، آرام گرفتن.

ع: وَقُوف، ثَوَقَف، استراحة.

لاگرتن

ک: لادان، که نارگرتن. [دوریمریزون]

ف: بُردیدن، کنار گرفتن.

ع: اعتزال، انحراف، تجائب.

لاگرتن

ک: لادان، گوریزدان، پشته و که فتن، نه نعا کردن.

[نکورولی کردن، پینه عاتن.]

ف: مَنبَلی، اُزندان، کیبید، مَنبَلیدن، کیبیدن،

دوری کردن، روگردان شدن.

ع: انکار، جُحود، ثحاشی، ثَبَری، ثَبَاعِد، استِنکاف،

امتناع.

لاگرتن ← لاکوَشی

لاکویل

ک: لامشت. [گولینک، پر به دستیک به قورول کراوی.]

ف: خَو، یک مُشت.

ع: کَف، حَثِیة.

وینه

لالو

ک: خالو. [خال، لاله (برای دایک).]

ف: لالو، خالو، کاکو، کاکویه، دایی.

ع: خال. أَخ الأم.

لالووت

ک: توَریاک، دلگران، رهغییاگ. [توزاو، زویر، زیز]

ف: آژرده، دلگران.

ع: مُکَدَر، مُسْتَكْرَه، مُسْتَنْفِر، مُسْتَنْکَف.

لاله

[ک: شمدانی بَوریدار.]

ف: لاله.

ع: ...

وینه

لاله عه عباسی

[ک: لالعباس (گولیکی بناربانگه).]

ف: گُل مُرد، لاله عباسی. (گلی است معروف.)

ع: شَبُّ اللَّیْلِ.

لاله غاوه

[ک: نمر بشمی لغار که دهبسرت به لاجمناکی نسیپوه.]

ف: پاچه. (پاچه‌ی دهنه)

ع: فَراش، حَکَمَة

وینه ← لغاو

لاله نه جیفی

[ک: گولیکه.]

ف: لاله نجفی.

ع: ...

لاله وور

ک: گوج، نه فام. [حَول، گَیل]

ف: دَنگ، تیماو، کالبو، کالیو، کالیوه، نادان.

ع: بَلید، دُعبوس، اهُوج.

لالیتر

ک: لاپا، لاپال، لیژایی. [مه‌لدیر، سوره‌خوارکه]

ف: لیزی، سَرازیری.

ع: مَزَلَة، مَزَلَجَة، مُنَحَدَر.

لال

ک: بَی‌زوان. [لال]

ف: لال، گُنگ.

ع: اَخْرَس، اَبْکَم.

لا

ك: له عمل. [(برديكه له ره گزى ياقوت).]

ف: لال، لعل. (سنگى است از جنس ياقوت)

ع: لعل.

لان

ك: سور. [(رهنگى سوري ترخ).]

ف: لال، سُرَخ. (سُرَخ تند)

ع: قاني، اَحْمَر، قَرَف.

لا

ك: گهنگ. [زَرگهشتور (ترى يا هَلوَرَه يا هنارى توار

گهبر).]

ف: رسیده. (انگور يا آلو يا انار تمام رسیده)

ع: يانع، ناضج، نَضِيج.

لا

ك: پاره. [لابه، هانا]

ف: لابه، لاهه، تابوغ، زنهار، نيایش، فروتنی.

ع: لُوب، القماس، اِسْتِدْعاء، اِسْتِغَاثَة. اِسْتِثْمَان.

لاليان

ك: لاليانره، پارِيان، پارِيانره. [لالانره، پارانره]

ف: نيابيدن، لابه كردن، لاويدن، تابوغيدن،

نيایش کردن.

ع: لُوب، القماس، اِسْتِدْعاء، اِسْتِغَاثَة. اِسْتِثْمَان.

لاليانموه ← لاليان

لاليانموه له خوا

ك: ترو له. [نزا، لالانره له خدا]

ف: سيمراخ.

ع: دُعاء، اِسْتِغَاثَة.

لام

ك: بيانك، نه، (لامى تى هاورد). [بيانو]

ف: بهانه، انگيزه.

ع: عُذر، مَعْذِرَة، تَعْلُل.

لامشت

ك: لاگوئيل. [پَر به دستيك به قول كراوى.]

ف: خَو.

ع: كَف، حَثِيَة.

وښته ← لاگوئيل

لاموچيم

ك: له نجه. بيانك. [خمزه، ناز. بيانو]

ف: لُنجه. بهانه جويى.

ع: تَقْمُر، تَعْلُل، اِعْتِذار.

لامه مکه

ك: لامر، لاشير. هارمژ. [دور منداڼ كه شيرى ژنيك

دهمژن.]

ف: هم پستان، هم مَك.

ع: مَكِيك، مُعاجي.

لامه مکه

ك: لادايان. [(كسيك كه له گمل مندالى خويدا شير به

مندالى كسيكى ترش بدات).]

ف: دايه، تايه، مانژك. (كسى كه فرزند ديگرى

را با فرزند خود را شير بدهد.)

ع: ظُور، ظُور، ظُورَة، ظُورَة.

لاميسه

ك: ساويى. [هستى بركوتن.]

ف: بَرماس، پَرماس، پَرواس، سايايى، پَساوه،

بشار. سايش، مالش، پَسايش.

ع: لامِسَة.

لان

ك: لا، لان. (لان منى بهردا). [لايين]

ف: سو.

ع: جانب، طَرَف.

لان

ك: ما، كولانه، هيلانه، لانه. [زاخه، كول، مهره‌ها:

خانوری بالنده و گیانداران.]

ف: لانه، آشیانه، آشیان.

ع: وكر، قُرمُوص، عُش، وكن، مَسكن، ماوی، غرین.

لانك ← بيشكه

لانكه ← لانك

لان‌گرن

ك: لاكُوشی، كُومه‌ك‌کردن. [لاینگیری]

ف: دوستداری، هواخواهی، كمك‌کردن.

(جانبداری)

ع: حمایه، دفاع.

لانگیر

ك: لاگر، كُومه‌ك، هواخوا. [لاینگیر]

ف: دوستدار، هواخواه، كمك، طرفدار.

ع: حامی، مدافع.

لانگیر

[ك: سه‌گی در كه له جینگوی خُزیدا گاز له مرؤف ده‌گرت،

یا تاجی نازا كه تیچیر له پال لانه‌كیدا ده‌گرت و ناهیتیت

دورر بکویتمود.]

ف: گَزَنده، گیرا. (سگ گزنده كه در محل خود

مردم را می‌گزد یا تازی چابك كه شكار را در

نزدیکی لانه می‌گیرد و مجال نمی‌دهد كه دور

شود.)

ع: ضاری، سَوَار.

لان

ك: لا، لَو. (دولانه مه‌سه‌له‌ن.) [لُونه]

ف: لا، تا، تاه.

ع: شُعبه، سِلَك.

لانِه ← لان

لَو

ك: جوان. [گنج، جحیل]

ف: جَوان، بُردا.

ع: شاب.

لاو

ك: لاره، دل‌پُنان. [دل‌پُردن، نوبندار کردن]

ف: لاو، لاوه، دل‌ربایی، دل‌فریبی.

ع: جَذب، دلال.

لاواز

[ك: نار كه له سورچینگوه رنگی خُزی بکاتوه و به فیژ

بپیت.]

ف: لاواز. (از یک گوشه آب راه باز كند و هدر

برود.)

ع: اِنِثاق.

لاواز

ك: له‌ر. [ه‌الگوشت (وشیدگی كرم‌جیه).]

ف: لاغر. (كرم‌جی است.)

ع: عَجَب.

لاوان

ك: دل‌پُنان، دل‌نورایی کردن. [دل‌پُردن، دل‌نانه]

ف: لاواندن، نوازش کردن، دلجویی کردن،

دل‌نوازی کردن.

ع: جَذب، تَدلیل، مُلاطفه.

لاوان

ك: لاواشنهوه. [لاواندنهوه (پس‌کردنی مردو به دم‌گریان و

شیوه‌نوه).]

ف: نیویدن، موییدن، رَنجیدن، بَهانستن،

مرده‌ستایی. (اوصاف مرده را با گریه و نوحه

بیان کردن)

ع: رثو، رثی، مَرثیه، نُدبه، نوحه.

لاواشنهوه ← لاوان

لاوانه

ك: لاشیپان. [باهو (وله: داری باهروی دهرگا یا

کورسی.)]

ف: باهو، بازو، رتش، آنی، کلتان. (چوب بازوی در یا کرسی مثلاً.)

ع: عَضُد.

وینه—تارگا (۱)

لاوانه

ك: زیواری گز. [قراخی قبر.]

ف: کناره‌ی گور.

ع: جُول، جال.

لاووسه

ك: بهزه، نارایش. [رازانوه]

ف: بَزَك، آرایش، پیرایه.

ع: زینة، زوئة، زَعْفَة.

لاونا—لاوانن [وشه‌یکی هورامیه.] [اورامی است.]

لاوه

ك: لار، دانه‌یایی. [دلدانوه]

ف: لاو، لاهه، نوازش، دل‌نوازی، دل‌زبایی،

دل‌فریبی، چَرَب‌زبانی.

ع: جَذَب، دَلال، مُدَاهَنَة.

لاوه!

ك: هه‌لگه‌ا! [لابه! (فرمانه.)]

ف: بردار! (امر است.)

ع: اِرْفَع، اَحْذِف!

لاوه‌دان

[ك: لادان (وله: لادانی بسله.)]

ف: کنارزدن. (زلف مثلاً.)

ع: حَرَف، اِمالة.

لاوه‌دان

ك: كهئن، دانه‌وه. [هه‌لکمندن (دانه‌وی زهری یا خاك.)]

ف: کندن، کاویدن، شکافتن. (زمین، خاک)

ع: اسْتِحَاثَة

لاوه‌کردن

ك: بهر دواوه کردن. [نابردانه‌وه]

ف: روبه‌گرداندن.

ع: تَلَفَّت، التَفَات، عَطَفُ الوجِه، صَوْرُ الوجِه، اِمالة

الوجِه.

لاوه‌لا

ك: لابه‌لا، قه‌دبر. [رنگه‌یه‌ك كه له قه‌دپاتی کینه‌وه

تینه‌پیریت.])

ف: لابلال، سینه‌کش، بَغْلَكَش. (راهی که از کمر

کوه می‌گذرد.)

ع: عَرَق، مَخْرَم، مَسْبَا، مَنَقَل.

لاوه‌لا

ك: لابه‌لا، کهج، که‌شوتوش. [خوار. لاولا، خوارپار]

ف: کهج، گوشه‌به‌گوشه.

ع: مُخَرَف، مُنْخَرَف، مُوَرَب.

لاوه‌لو—لاوه [لاوی زور. (دوبارمونه‌وه‌کی لبهر زوربونیستی.)]

(تکرار برای تکثیر است.)

لای

[ك: کن، لا] (هاته لای من.)

ف: نزد، نزدیک، پیش. (آمد پیش من.)

ع: عِنْد، اِلَی. (جاء اِلَی.)

لای

[ك: کن نر، لای نر] (نه‌محمد هات منیچ چورمه لای.)

ف: پیشش، نزدش.

ع: اِلَیه. لَذِیه، لَذْنه، عِنْدَه.

لای نو‌خو‌ه‌ش—خوانیگ‌دار

لای‌لای

ل: نۆلۆز. [لایلایه (سرودیک که بۆ مندالی دهوینن

هتا بئیرت.)]

ف: نانو، بنگره، لالایی. (سرودی که برای اطفال

می خوانند تا بخوابد.)

ع: زَمَزَمَة، هَمَهَمَة، تهمیم.

لایِن

ل: لا، لان. [لایِن]

ف: سو.

ع: جانب، طَرَف.

لایهق

ل: سزاور، شایسه، خوهرن. [شایان]

ف: سزاور، شایان، شایگان، شایسته، برازنده،

درخور، درخورد، درخوش، زَنَر، خورد، خورا،

خورند، براه، فَرزَام، یاسان، گُزایش، کُزایش.

ع: لائق، حَرِي، جَدِير، قَمِين، قَمَن.

لایهك لایهك

[ل: ریزکراو له پاڵ یه کدا. (وێك: ددان.)]

ف: پهلوی هم. (مانند دندان)

ع: مُنَضَّد، مُنَسَّق.

لایه نهك

ل: نهچِر. [نهچر، لکار، نورسار]

ف: ناگسل، پیوسته، چسپیده.

ع: لَايِنَفَك، مُتَصِق، مُثْمِل.

لاییلایی ← لای لای

لاییلایی کردن

ل: نۆلۆز کردن. [لایلایه کردن]

ف: لاییدن، لالایی کردن.

ع: تهمیم.

لای یهك نیان

[ل: ریز کردن، خسته پاڵ یهك.]

ف: پیکندن، پهلوی هم گذاشتن.

ع: تَنَصِيد، تَنَسِيق، جَمع.

لج

ل: لهرس. [لیو]

ف: لب، لنج، لُج، لَو، لوجه، لوجه.

ع: شَفَة.

لج

ل: کهراخ، کهنار، کهناره. [لینوار، قمراخ (وێك: قمرخی

نان.)]

ف: کناره. (کناره‌ی نان مثلاً.)

ع: جَلَف.

لج

ل: کهنار، کهراخ. [لیوار (لیواری هر شتیک.)]

ف: لبه، کناره، کرانه، کران، کنار. (مطلق کناره)

ع: حَرَف، حَافَة.

لجان

ل: لیبان. [لیوان]

ف: لَبِرِيز، سرشار، لَمَام، لَبَائِب، مالامال.

ع: طَاف، نَزَق، فَهَق، نُسوف. طَفَفًا، طَفَافًا.

لجانلج

ل: لیسانلیپ، پِر، که فەرێژ. [لیوانلیو، که فەرێژ]

ف: لَبَائِب، لَمَام، مالامال، پَر، سرشار، لَبِرِيز.

ع: فَايِض، مُثْمِل، طَفَف، طَاف، فَهَق، نَزَق، دِيسَق،

نُسوف، نُهود، نُهدان. قَلَسَان، فَيِضَان.

لج پر دهنوه

[ل: لیو ترنجاندن یهك. (ناماده‌بون بۆ گریان.)]

ف: آماده شدن برای گریه.

ع: كَشْمَرَة، جُهوش، اِجْهَاش، اِشْخَام.

لج به لگ چاو

[ل: لیواری پیلود.]

ف: لب پلک چشم.

ع: شُفَر، شُفَر الجُفَن.

لج خولدان

[ك: لئو بادن (له كاتی وتارداندا بۆ روانیپیزی).]

ف: لب گرداندن. (در هنگام سخنرانی برای

فصاحت)

ع: تشدُق.

لجخه نه «زهرده خه نه»**لج رۆخانه**

ك: كه نار چه. [لئواری روبرا]

ف: لب رود.

ع: شاطِی، ساحِل، ریف، حَرْف، حافّة، حاجز، شِفّه،

طَرْف، جانب.

لج شۆر

ك: له ریشۆر. [لئوشۆر]

ف: آویخته لب.

ع: اهدَل.

لج شۆره وکردن

[ك: لئو شۆر کردنوه (بۆ غۆونه له توورپیدا).]

ف: لب آویختن. (از غضب مثلاً.)

ع: برطمة.

لج قهوی

ك: لچ کلفت. [لئو نستور]

ف: ستنبر لۆچه.

ع: برطام.

لج لاره وکردن

[ك: دهم لاره کردنوه (بۆ گاته پیکردن).]

ف: دهن کچ کردن. (برای تمسخر)

ع: لَمَص.

لج وشكه وپوون

[ك: وشكه بوونوه و زهره بوونی لچ.]

ف: هواسیدن.

ع: عَصَب. (فَهُوَ عَاصِبٌ)

لج هه لۆزیان

ك: تهوخال. [پهیدا بوونی زیبکه له دوروبری لئودا.]

ف: تَبْخَال، تَبْخَاله.

ع: حَلَا، عَقْبُول.

لج هه لئوورتان

ك: لچ هه له وگه ران. [لئو هه لگه راندنوه (لئو خواروه).]

ف: لب برگرداندن. (لب پایین)

ع: لَمَص، قَلْبَة، طَبْطَاب، تَكْنِیص.

لج هه لئولتان

[ك: لئو هه لئوورتانن (بۆ نهری کردن یا گاته پیکردن).]

ف: ریغ، لَبْغَنچه کردن. (به عنوان تَفی یا

تَمَسْخَر)

ع: لَمَص، نَكْف، اِسْتِنَاف، اِمْتِنَاع.

لج هه له وگه ران

[ك: هه لگه راندنوهی لئواری شتیک (وهك: لئواری خیکه).]

ف: لب برگردانیدن. (لب خیک مثلاً.)

ع: قَلْب، قَمع.

لج هه له وگه ران

[ك: لئو هه لگه راندنوه (ی گوئدریژ له بۆنی شیاکه).]

ف: لب برگرداندن. (الاغ از بوی سرگین)

ع: كَرْف، كِرَاف، تَشَاخُص.

لرجه

ك: نچه. [نكه]

ف: نچنج.

ع: اَنین.

لرجه لرچ

ك: نچهنج. [نكسك (دووباره بوونوه كسی لبهر

زۆربوونیستی).]

ف: نیچنج. (تکرار برای تکثیر است).

ع: آئین.

لرخه

ل: قرخه. [دهنگی سربپاو که لهگل خرنسدا دیتسه

دمروو.]

ف: خَراخَر. (صدای ذبح شده که با خون بیرون

می آید).

ع: خریز.

لرخه لرخ ← **لرخه** [لرخه زور. (دوبار و دوبار کسی نفس

زور و زور می.)] (تکرار برای تکثیر است).

لک

ل: جفت، جوز، لنگه، تا، هاتا. [هارچمشن، ناوال دوانه]

ف: جُفت، اُخت، لنگه، همال، همتا، همتاس،

مانند.

ع: مثل، شبیه، زوج، نظیر، لفق.

لکشت

ل: نمرآشت، میروانی، مبردت. (گفتولفت) [میهربانی،

نرمونیانی]

ف: نوازش، مهربانی. (خوش‌زبانی و مهربانی)

ع: لُطف، محبّة، عَطوْفَة

لغتولیتس

ل: کلچولیتس. [لستنبوی به پهل.]

ف: لُغت و لیتس، لُپ و لیتس.

ع: لُسد، لُحس.

لغنی

[ل: سورکه لغنای «لوتفوللا» به و پسته‌کانیشی گزیداروه،

ناوه بز پیاران.]

ف: مخفف و محرف «الطف‌الله» است، اسم

اشخاص.

لنکه ← **لیفکه**

لفگرتن

ل: جفت‌بون، جفت‌گرتن. [شروکردن و ژن‌هستان.

جوت‌بون]

ف: جُفت‌گرفتَن، جُفتی‌کردن.

ع: تَزْوَج، ازدواج، مُجامَعَة، مُواقَعَة، مُقارَبَة.

لفگیری ← **لفگرتن**

لفه‌دوانه

ل: هارزکه. [دوانه، جک، ناوال‌دوانه]

ف: غول، دوغلو، تاوتک، جُناپَه، همزاد، همتا،

هم‌شکم.

ع: لِدَة، توأم، توأمان، تَرب.

لک

ل: گری. [لو (گری گوشت).]

ف: لُک، چَخش، چَخج، کُنن، دُشپیل، دُشتپیل،

زشتپیل، دُشبل، دُژپیه، دُژپه، مُعَنده. (گره

گوشت)

ع: سِلْعَة، سَلْعَة، نَعْفَة، غُدَة، نَوْرَة.

وینّه ← عه‌نازید

لکاشن

ل: چه‌سپانن.

ف: سَنگم، دوساندن، چسپاندن.

ع: الصاق، الزاق، الذام، الزام، الزان، الباد، الاطه.

نام، هَمَم، لَز، غَرو، وَصل، توصلیل، تَقْرِیَة.

لک‌هل

[ل: لوی گروو.]

ف: گره‌گلو.

ع: نَکَف.

لکوچک

ل: ناساف. [لکولدار، ناپیک]

ف: لُک‌وِیک، ناهموار.

ع: مُتَعَدّد.

لکیاگی

لک: چه‌سپیاگ. [لکار، نورسار، چه‌سپار]

ف: دوسیده، بَشَلیده، پَشَلیده، چه‌سپیده.

ع: مُلتَصِق، مُلتَرَق، مُثَصِّل، مُلَصَّق، مُلَرَّق، مُنَحَم.

لازب، لاتِب، مُتَلَبَّد.

لکیان

لک: چه‌سپیان. [لکان، نورسان، چه‌سپان]

ف: سَنَنگَم، پَشَلیدن، پَشَلیدن، دوسیدن،

چه‌سپیدن.

ع: لُصُوق، لُصُوق، لُزُوم، لُزُوب، لُذِب،

لَتَب، لَذَم، لَذِي، لُبُود، اِلْتِصَاق، اِلْتِزَاق، اِئْصَال،

اِنْضِیام، اِلْتِزَان، لَخْص، (چشم [چار]). تَكْهَل، تَلْبُد،

لَحج، اِلْتِیام.

لکیان

لک: چه‌سپیان. [نورسان، لکان (ی منداَل به دایکوره).]

ف: چه‌سپیدن. (بچه به مادر)

ع: رَزَب، اِلْتِیاق.

لکیان

لک: جفت‌برون. [لکان، جووت‌برون (ی گمماَل له گمماَل ده‌له

سه‌گدا).]

ف: پیوستن، جفت‌شدن. (سگ نر با سگ ماده)

ع: عِظال.

لم

لک: لُز. [مز، ماندبر]

ف: رون، اَنگیزه.

ع: لَم، سِر، رَمَز، عِلَّة.

لم

لک: لمت. [رهمَل، ره‌لَم]

ف: خَرَه، ماسه.

ع: مَبِیح، خُلِب، حَمَاة.

لمت

لک: لم، کفت، نیشته، ماسه. [لماو، قوراوی لم (وده‌ک) لماوی

بن حمز].]

ف: خَرَه، خَرَد، لای، ماسه. لَزَن، لَجَن، بَزَن،

غَرِیژَن، غَرِیژَنگ، غَلِیژَن، غَلِیوَن، غَرِیْفَر،

غَرِیْفَج. (لجَن بیخ حوض مثلاً.)

ع: مَبِیح، خُلِب، حَمَاة، قَنَف، فَرَاش. غَرِین.

لنگ

لک: تهرات، تار. [غار]

ف: تاخت، تان، ذو، رانش.

ع: رَكض، عَدو.

لنگ

لک: پا. [لاق (له بنی رانوه تا تورکی پی).]

ف: لنگ، پا. (از بیخ ران تا نوک پا)

ع: رَجَل.

وینته—ران

لنگ

لک: لنگه، تا. [لابار، تالک]

ف: لنگه، تا.

ع: عَدَل، شَق.

وینته—تا

لنگ

لک: مهنر، وچان. [روستان، پشودان]

ف: لنگ، ایست.

ع: وَقَف، وَقُوف، وَقْفه.

لنگ‌بلاوه‌کردن

[لک: لاق بلاو کردنه.]

ف: پاها گشادن.

ع: بَدَا.

لنگداران

لک: تهرات. [کیتیرکینی غاردهان.]

ف: تاخت، تاز، دَو، تاختن، اَسپ‌دوانی.

ع: رَکض، عَدو، سَعي، سَباق، مُسَابَقَة، مُباراة.
لنگدان

ل: تارودان، روتائن، [غاردران]

ف: تاختن، راندن، دوانیدن، اَسپ‌دواندن.

ع: رَکض، عَدو.

ل: لَگ، تا، [لابار، تال]

ف: لَنگه، تا.

ع: عدل، شق.

وینده - تا

لنگه‌شه

[ل: گورگه‌لَوْه (جزره رزشتیکی به پهلیمه).]

ف: گرک‌دَو. (نوعی از عجله راه رفتن است).

ع: دَرْقَة، هَمجَلَة، رَهْلَقَة، قَلْعَة، رُکیک، رَمَلان.

لنگه‌لیرین

ل: پایه‌رزوکردن. [لاق به‌رزوکردنوه (وه: لنگ هه‌لیرینی

سه‌گ له کاتی میزگردندا).]

ف: پا بلند کردن. (سگ مثلاً در هنگام

شاشیدن).

ع: شغَر.

[ل: گیایه‌که له کما ده‌جیت، خواردنی بۆ چاری نِسپ

خراپه، دور بشه: چَه‌لَو، کِه‌لَو.].

ف: لو. (علفی است شبه به کما که برای چشم

اسپ خوردن آن مضر است، دو قسم است:

«چَه‌لَو»، «کِه‌لَو».)

ع: شمار، شُمرة.

وینده

ل: لا، لانه، (دولو، دولانه) [لَونه]

ف: لا، لای، تا، تاه، تَه.

ع: شَعْبَة، غَضن، ثَنی.

ل: روی، روین. [رَوشت، رَوشتن (رشیده‌کی گُورانیه).]

ف: رفت، رفتن. (گورانی است).

ع: ذَهَب، راج، ذهاب، رواج. مَضی، مَضی، مَضَو،
ذُهوب.

لوا

ل: روین. [رَوشتن (وشیده‌کی گُورانیه).]

ف: رفتن. (گورانی است).

ع: ذهاب، ذُهوب، مَضی، مَضَو، رواج.

لُوبیا

[ل: فاسُولیا]

ف: تُلک، نَجَر، اَزاردَم، لوبیا، لوبیه، لوویا.

ع: ثام، ثامر، حُنْبُل، قُریناء، لُوبیاء، لُوبیا، لُوباء.

لوتف

ل: لُفت، نهرمی، نوازشت، میروانی، مهربست.

[مهربانی، نهرمبانی، دلسُزی]

ف: نَوازش، نَرمی، مهربانی.

ع: لُطف، عَطُوفَة، مَحَبَّة، لَیثَة.

لُوتِه‌رانه

[ل: زمانی تایستی دو یا چند کمر که خه‌لکی تر لینی

تیناگن. (زمانی تایست).]

ف: لو‌ترانه، لو‌تری، لَتره‌ای، لو‌تره‌ای. (زبان

قراردادی)

ع: ...

لُوتی

[ل: به‌زمگیری شایی.]

ف: لوطی.

ع: لوطی.

لُوتی

[ك: بزمگیر شایی. همره‌ها: لورسکباز، همتی‌باز]

ف: لوطی.

ع: لُوطی، لاطی. داعر، فاجر، فاسق.

لُوتِه

ك: چرچ. [لوی بسریه‌کدا هاتور.]

ف: اَنجُخ، انجوغ، چین، تا.

ع: خَبَن، غَبَن، عَضَن، ثَنِي، مَثَنَة، عَكَّة. خَبَن....

لُوتِلو

ك: شه‌پزل، لیبه، لیبار، وشتارو. [پتل، مزنج]

ف: خیز، کوهه، ستونه، شَتُرک، رتجیره،

آشویه، آشوب‌آب.

ع: مَوَجَة، حَدَب، غُبَاب، فِرَق.

لُوتِکِه

ك: لدراشه، لُوشکِه. [نامرازکی تاییستی نالبنده که

دهمی یه‌کسمی پی ده‌بستیت.]

ف: نَواشه، لَباشه، لَبیشه، لَباشَن.

ع: زیار.

وینه—لِمواشه

لُوتِه

ك: پهرده. [پیتستی دروهمی له‌ش که له نیوان پیتست و

گُزشتاده.]

ف: پُرده. (پوست دوم بدن که در بین پوست و

گوشت است.)

ع: غِشاء.

لُوتِه

ك: گیر. [پاشگرکه مانای «له‌خوگر»

ده‌دات.]

ف: لوغ، لُغ، خور، خوار. ریزنده، آشامنده.

ع: جَفیر، صاب. شارب.

لُوتِخ—کِه‌پِه‌پِه

لُوتِخانه

ك: هزارلُوتخانه. [نندامیتکی پر چرچ‌لوتچه له سار ورگی

ناژ‌لدا. (هزار لُوتخانه می.)]

ف: هزارتو، سی‌تو. (هزار لوتخانه‌ی گوسفند)

ع: قَبَّة، حِفْث، فَحْث.

لُوتِر

ك: جینگه، مه‌لُون. [شوین]

ف: جا، جای.

ع: مَحَل، مَسْکَن، مَکان.

لُوتِر

ك: بار. (که‌فتگه به لُور خروبا.) [دوخ]

ف: بار.

ع: ماتی. (ماتی الامر)

لُوتِر

[ك: هُوتِکی کردن.]

ف: لُور، لُور. (طایفه‌ای هستند از نژاد کرد)

ع: لُور.

لُوتِرایی

[ك: جزره شورویه‌کی درِیژه.]

ف: هندوانه‌ی دراز.

ع: دُلّاع.

لُوتِر

ك: دارا، دوله‌مهن. [خارن سامان.]

ف: دارا، دارنده.

ع: مُثَرِي، مُثَمُول، غَنِي.

لُوتِرِه

ك: شیرین، گه‌نگ. (هنگور) [لُوتِه (ترتی) تِموار گه‌یو

که مه‌یلوسور بووه.]

ف: انگور شیرین. (انگور تمام رسیده که متمایل

به قرمز شده باشد.)

ع: يَنْع، نَضِيج.

لُؤَرِه

ك: هَزَرِه. [گُزَرانِيك كه له قَرِگْمِه و به هاهاره

دَمَرِيَت.]

ف: آواز. (آوازی كه با حنجره و هاهاه خوانده

شود.)

ع: غَناء، تَرُوم.

لُؤُزُوم

ك: گِمَرِهك، نَمَرِهجه، به سِيان. [پَيُوسَتِي. پَيُوسَت بِيُون،

پِنكُمِبَسِران.]

ف: نَرِبَا، دَرِبَايِسْتِه، وابِسْتِگِي، پَيُوسْتِگِي.

(— لازم)

ع: لُزُوم، وُجُوب، ضَرُوري.

لُؤِس

[ك: چِنْد دَارِيك كه دَيبِستَن به شاتِرِهوه بَز گُواسْتَنوِي.]

ف: بَا لَارْگَش. (چوبِي كه به شاه تير مِي بِنْدَنْد تا

حَمَل كَنْدَن.)

ع: جَارِغَة.

لُؤِشَكِه

لُؤِچَكِه

لُؤِشَمِه

[ك: گِيَايَكِه «تَغْت» ي پِي دُرُوسْت دِه كَن.]

ف: عِلْفِي اسْت كه از آن تَغْت مِي سَاژَنْد.

ع: ...

لُؤَغَه

ك: واژِه، واْتِه، وِتِه، زَوان. [وَشِه زَمَان]

ف: واژِه، نُواد، گَفْتِه، رِبان، فَرَهنگ.

ع: لُغَة.

لُؤَغَه

ك: جام. [يَمَك تَبِيق شِيشِه.]

ف: لُغَت، جام. (يَك قِطْعَه شِيشِه)

ع: ...

لُؤُك

ك: لُؤُكِه، گُورِگِه، قُؤُزَتِه. [گُورِگِه لُؤُكِه]

ف: لُوك، لُك، لُك لُك، لُوك لُوك، گُرِگَدُو، پُويِه.

ع: رَتَك، وِكِرِي، هِرُؤَلَة، رَهْبَلَة، رَتكان. رَكض. نَثِيل

لُؤُفَان

[ك: به گُورِگِه لُؤُكِه رَا كِرْدَن.]

ف: لُوكَا نَدَن.

ع: اِرْتِكاك، اِرْكاَض. ...

لُؤُقْمِه

ك: تِيكِه. [پَارُور]

ف: تَكِه، تِيكِه، گُراس، نُوَالِه.

ع: لُقْمَة.

لُؤُقْمِه

[ك: نَمُوشِيَنِيَكِه به هُؤِي زُؤُرْخُورِيَه پَيِدا دِهِيَت.]

ف: لُقْمِه. (مَرَضِي اسْت از زِياد خُورْدَن تُولِيْد

مِي شُود.)

ع: ثُخْمَة، عِلُوص.

لُؤُقْمِه—لُؤُق

لُؤُقْمِه—لُؤُق [لُؤُقْمِه زُؤُر. (دُورِيَار مِرُونِهوه كِي لَبِيَر

زُؤُرِيُونِيَتِي.)] [تَكَرار مَرَاي تَكشِيَر اسْت.]

لُؤُقِين

ك: لُؤُق كِرْدَن. [گُورِگِه لُؤُكِه كِرْدَن.]

ف: لُكِيْدَن، لُوكِيْدَن، لُك لُك كِرْدَن، سُك سُك كِرْدَن.

ع: رَتَك، تَهْرُؤُل، تَرَهْبُل، اِرْتِكاَض.

لُؤُكَان

ك: گَايِن. [لَاقَه كِرْدَن.]

ف: گَايِيْدَن.

ع: نیک، وطن.

لَوکَنه

ک: گری، گهی، زوان گرتن. [توری، لاتیپتبی]

ف: گیرى، گى، زبان گرفتن.

ع: لُکَنه، عُجَمه، عَفَت، عَي، عِجَن، حَصَر، لُوْثه، رُثه، نَعْنَعه، تَخْتَه.

لَوکَه

[ک: پسمرو]

ف: پَنبه، لوکه، طوط، کُشَف، ساویس.

ع: قُطن، عُطَب، بُرس، قُور، کُرفَس، کُرسُوف، کُرسُف، هِنَم، یَقق.

لَوکَه‌ی شیه‌وکریک

[ک: لَوکَه‌ی شیکراوه.]

ف: پُند، ساویس، کَنوزه. (پَنبه بَرزده)

ع: قُطن مَلوج.

لَوله

ک: رَوَله، (لَوله‌ی بابا) [رَوَله به زمانی مندا لان]

ف: بچه، فرزند.

ع: وُلد.

لَومه

ک: تانه، سهرزشت، [توانج، ده‌مکوت]

ف: کواره، همجا، سَرکوب، سَرکوبی، سَرزَنش، نکوهش.

ع: لَوَم، لَوَمه، مَلامه، عَذل، عَذیمه، تَعییر، تَوییح.

وَتیغ، عِتَاب.

لَونگ

ک: فَوَته. [پارچه‌یه که له گِرماردا ده‌یست به

کَمیرانده.]

ف: لَونگ، لُنگ، بروفه.

ع: فَوَطه.

لَوْنه - لانه (دوولونه، دوولانه)

لَووت

ک: ده‌ماخ، برناخ. [کپز]

ف: بیینی، دماغ.

ع: اَنف، مَشام، مَساف، لُخه، خَیشوم، مَرغَم، مَعطَس، مَنخَر، مَنخَر، مَنخَر، لُخَره، لُغَره، لُغَره، هَرثَمه، قِرطِمه، عَرین، مَخَطِم، مَنشَق، خُراطوم.

لَووت

ک: لات، رَووت، قَوت، (لات‌لَووت) [نَدار، بیتنوا]

ف: لَوِت، لُخت، وَرِت، برهنه.

ع: عُرِیان.

لَووت‌لَووت

[ک: لَوِت گرتن له تاو شتی بَگَمَن.]

ف: رِیغ، شَم. (بیینی گرفتن از چیزی که مطبوع نباشد.)

ع: اِسْتِکراه، لُغَره.

لَووت‌بریک

[ک: کپزِبرار]

ف: بیینی بریده.

ع: اَسَلت، اَجَدع.

لَووت‌پان

[ک: کپزِپان]

ف: پَهَن‌بیینی.

ع: اَفطَس، اَفطَح.

لَووت‌پروان

[ک: نارَه‌مِت کردن]

ف: اَفَسردن، اَفَسرده‌کردن، دَماغ‌اَفَسردن.

ع: رَغَم، اِرغام، تَنکیل، عَکظ.

لَووت‌خوریان

ک: هَدوس‌کردن. [سِر‌لِی‌خوران، حَزَلین‌کردن]

ف: هوس‌کردن، پیسودن.

ع: مَیل، رَغَبَة.

لوت داکیریان

ک: لوت گیران. پەتا. [کپزگیران. ههلامت]

ف: گرفتگی بینی. کاتوره.

ع: اِنْسِدَادُ الْاَنْف. زُکام.

لوت زل

[ک: کپزل.]

ف: بینی گنده، گنده بینی، دماغ گنده، گنده دماغ.

ع: اَعْب.

لوت سۆلیانهوه

[ک: کپو چورانهوه.]

ف: سوزش بینی.

ع: نُعْرَة، حُرْقَة.

لوت سۆلیانهوه

ک: لچه له مرگه پرائن. [لیره له گپرائنهوه] ی گوتریژ له بزنی

شیاکه.)]

ف: لپ برگرداندن. (الاغ از بوی سرگین)

ع: تَشَاخُس.

لوت گرتن

ک: لوت لاگرتن، لوت هه لپرائن، تۆریان، قین کردن.

[لالوت بون، تۆزان]

ف: ریغ، دلگیر شدن. کینه کردن.

ع: نَكْف، اَنْف، اِسْتِنْكَاف، اِمْتِنَاع. رَم، تَشْمُخ.

حَمِيَة.

لوت داکیریان**لوت لاگرتن****لوت بون**

ک: لوت له لوت، نهخم. [پرت بۆزله. ناچار تال کردن]

ف: آخم و پخم. لُندلند، غُرْغُر.

ع: حَرَكَة، کُلُوح، عُيُوس.

لوت وکویچه کردن

[ک: کپز و گوی برین.]

ف: گوش و بینی بریدن.

ع: جَدَع، اِفْتِلَام، اِصْطِلَام.

لوت

ک: دهماخه. [لوتکه]

ف: دماغه، بینی، شَخ، بینی کوه.

ع: اَنْف، رَعْن، رَعْل، خَرَم، خَرشوم، راعِف، شِناخ.

قِرْناَس، عِرْناَس، شَنْعُوف. قَائِد.

وَيْتَه (۲)

لوت هاتنه خوارهو

ک: باده رچوون. [فرنیشتنهوه]

ف: پست شدن، پست نشستن، باد در رفتن.

ع: تَضَاوُل، مُبْطُ، خُشُوع.

لوت لوت**لوت هوانه**

ک: زواره. (زوارهی درگا) [تخته یه کی درتزه که ده کورتیه

نیوان هر دو تاکی ده رازوه.]

ف: دماغه، بینی در.

ع: مَحْجُوبَة، راعِفَة، قِرْناَس.

وَيْتَه—تادگا (۵)

لوت هوانه

[ک: خیزیم (زواره یکه له نالتوون و جواهریات که ده یکنه

نرمی لوتیان.)]

ف: گُل بینی. (گل میخی که از طلا و جواهر

می سازند و به بلگ بینی فروبرند.)

ع: اَنْفِيَة.

وَيْتَه—دهمال شهرمه

لوت هه لپرائن

ک: دهماخه ره زه کردن. [کپز هه لپین، ملندان]

ف: بینی بلند گرفتن.

ع: قُمُوح، اِقْمَاح، اَنْفَة.

لوورائن

ك: لوورائن. [لووره كردن (وړك) لوورانډنى سډگ يا گورگ.]

ف: ښوويدن، ووزه كشيدين. (سگ يا گرگ مثلاً.)

ع: عواء، عِي، نُباح....

لووره

ك: لوړه، لوړه. [دښځې درېژنې هندې گياندار. (وړك)

لوړې سډگ يا گورگ.]

ف: ووزه، ښوويه، مويه، ډوله. (آواز سگ يا گرگ مثلاً.)

ع: عواء، نُباح، ضُباح، ضُغاب.

لووره كردن

ك: لوورائيدو، نورپائن، قورپائن. [لوورانډن]

ف: ښوويدن، ووزه كشيدين.

ع: عواء، نُباح، ضُباح، ضُغاب.

لووس

ك: ... زوانباز. [زمانلوس، ماستار كمر]

ف: لوس، چاپلوس. زبان باز.

ع: مُتَمَلِّق، مُتَخَنَّث، مُحِيل.

لووس

ك: ساف، خز. [بېرزي نرمنی]

ف: نَسو، نَسود، نَشو، نَشَن، نَخشان، نَغزنده، هموار.

ع: مَلِيس، اَمَلَس، مَلَساء، دَلِص، دَلَّاص، زَلَق، ناعِم، لَين.

لووسكه

ك: بېرېش. [لاری موړلینه اتورو.]

ف: چُرده، ساده، بچه، ريډك، نكل، بېرېش.

ع: اَمَرَد.

لووسكه بازی

ك: بېرېش بازی. [هتير بازی، به چم بازی]

ف: بچه بازی، تکل بازی، بېرېش بازی، چُرده بازی.

ع: لواط.

لووش

ك: قورت. [هملرین و قورت دان]

ف: دَر كشيدين.

ع: عَب.

لووشان

ك: لووشين، هملووشان، قورت كردن، لووش كردن.

[هملووشين]

ف: دَر كشيدين.

ع: عَب، بَلَع، بَلَعْمَة، اِبْتَلَع، اِنْتِقَام.

لووشان

ك: هملووشان، دالووشان. [هملووشين. هنگ كردن (وړك)

هملووشين و دالووشين چلم.]

ف: بالا كشيدين. پايين كشيدين. (عن دماغ مثلاً.)

ع: مَخَط، نَخِيط.

لووشاوه

ك: لافار، وازار. [سيتار. هروها ناري سرپرژ كړدو.]

ف: لوشاره، لاخيز، فَر، سيلاب.

ع: سَيْل، غَرْنَدَس، اَبْهَمَان، فاضِلُ الماء.

لووش كردن

لووشكه

[ك: دښځې هملووشين يا هنگ كړدنې چلم به دم

گريانه وړ.]

ف: صدای بالا كشيدين يا پايين كشيدين عن دماغ

با گريه.

ع: مَخَط، نَخِيط.

لووشكه لووشك [لووشكې زړ. (دوږه موونو وځي

لمبر زړوویستی. [تکرار برای تکثیر است.]

لووشین - لووشان

لول

ل: کرژ، پیچ. [بادارو، نالوز]

ف: مَر غول، پیچیده.

ع: مُجَعْد، مُلْتَوِي.

لولول

ل: ته نوره. [لور (هیرش کردن) بالدار برهروخوار یا

برهروسر.]

ف: ستونه. (حمله‌ی پرنده رو به سوی پایین

یا رو به بالا.)

ع: خوت، کُفت، کُفات، کُفیت، تَکُفَت، کُفتان، زُفیف،

انقضاض.

لولول

ل: مَس، گیز، دنگ. [مست، سرخوش]

ف: مَسْت، مَلَنگ.

ع: مُل، طافح، مُلْتَح، سَکران

لولولاق

ل: لاق، قه‌لمه، ساقول. [نیسان‌ی بدلمک.]

ف: استخوان پا، قلمه‌ی پا، ساق.

ع: ساق، صاق، قَصَب، عَصا، نَعامة.

لولولدان

ل: ته‌نورده‌دان. [لور بوون (ی بالدار).]

ف: ستونه‌ژدن. (پرنده)

ع: خوت، کُسور، انقضاض، کُفتان.

لولولو

ل: قازانه‌سره، گَلم گُز، ژنه‌سره، گورگه‌بُزه، چارزاقه.

[شهرل‌بان (شیروی سامناکی خه‌یالی که منداالی

پی‌ده‌ترستین).]

ف: لولو، اولولو، آَللو. (شکل مهیب موهوم که

بچه‌ها را با آن می‌ترسانند.)

ع: ضَیغَطی.

لولوله

[ل: هر شتیکی درِیژی خری ناوخالی وه: بۆری نار.]

ف: لوله، نَی، نای، نا، لیسنه، لیسپته، ماشوره.

ع: اُنْبُوب، قَصَب، قَصِیب.

لولوله

[ل: جیگی تاییتی نار داکردن له همنی ده‌فردا. (وهک:

لولی مسینه).]

ف: لوله، نایزه. (لوله‌ی آفتابه مثلاً.)

ع: بُلْبُلَة، رُلُومَة، اُنْبُوبَة.

لولوله

ل: پلور. [بلور.]

ف: نَی، نای، غرو، لَبَک، نَی لَبَک، توتک، نَرای.

ع: مَزَمَر، مَزمار، یَرَاع، شَبَابَة، نای.

رینه، پلورژن (۲)

لولوله

ل: تومار. [پنچاره (وهک: کاغزی پنچاره).]

ف: لوله، نَوَرده، پیچیده، تومار. (کاغذ پیچیده

مثلاً.)

ع: مَلْفُوف، مَطْوِي، مُدَرَج، طُومار.

لولوله

[ل: خَشَلِیکه. (لولی نالتون و زیر که نوشته‌ی

تیده‌خن).]

ف: پَنام، کَماهه. (لوله‌ی طلا یا نقره که در آن

دعا گذارند.)

ع: عُوْذَة، مَعَاذَة، تَعْوِیْذ.

لولوله‌ژهن

ل: پلورژن. [بلورژن.]

ف: نَی زَن.

ع: زَمَار.

وینه ← پلپلورژن

لووله کردن

ك: پیتجان، پیتجانره، [لووله دان]

ف: لوله کردن، نوردیدن، نرهم پیچیدن.

ع: لَف، طَلِي.

لوولهینه

[ك: نافتاوی سوات.

ف: لوئین، لوئنگ، جوشك.

ع: بُلْبَلَة، حَنْفِيَة.

وینه

لوولیان

ك: پیتجان. [لوولبون (ی مو) یا گیا.]

ف: پیچیدن. (مو یا علف)

ع: اَزَر، اُثُوب.

له

ك: له. (برالسه، برالسه. بووچكه له، بووچكه له. چه چله،

گوزه له ...) [«له» و «له» نامرازی بچروك كردهون.]

ف: با لام كوچك یا بزرگ حرف تصغیر است.

ع: ...

له

[ك: دهنا، لئنا، (ها له مالا.)

ف: نَر، اَنَدَر.

ع: فَبِي.

له

ك: جه. (له كه یهرو؟، له كوتیهو؟) [نامراز تکه مانای

دستی بگردن دهات.]

ف: از. (از کی؟، از کجا؟)

ع: مَن، عَن، مَد، مَنَد.

له نلوا دان

[ك: پیرینهو له روبار.]

ف: به آب زدن.

ع: تَخْوِیض، اِخاضَة، ضَرْب. (ضَرْبَ فِي الْمَاءِ.)

له نمره

ك: له گره، [لیره]

ف: اینجا، از اینجا، در اینجا.

ع: هُنَا، مِنْ هُنَا، فِي هُنَا، هَاهُنَا.

له نهینه

ك: له بنه، [لبرئ]

ف: آنجا، از آنجا. در آنجا.

ع: هُنَا، هُنَاكَ، مِنْ هُنَا، مِنْ هُنَاكَ، فِي هُنَا، فِي هُنَاكَ.

له باتی

ك: له جیه، له جیهی، له جیای، له جینگه، له جینگهی. [لبری،

له جینی، له جیاتی]

ف: به جای.

ع: بَدَلًا، عَوَضًا.

له باده

[ك: جزره بالا پزشکی درتزه.]

ف: لباده. (سرداری بلند)

ع: لَبَادَة.

له بارپوونهوه

ك: زاین. [زان، بیتچرو هیتان.]

ف: زاییدن.

ع: وَضِعَ حَمْل.

له بارچوونهوه

ك: له زك ویتسانوه، له بمرچوونهوه، له منالوچوون، له منال

ویتسانوه، له زك چروونهوه، له سربوون. [سزوك بوون دوی

بیتچرو هیتان.]

ف: زهدان بستن، سترون شدن، از بار ایستادن.

ع: یَاس، اَیَس، عَقَم.

له بجهن

له‌بهر نه‌مه

ك: بۆ نه‌مه. [بهم هۆبوه، به‌هۆی ئهموه، بۆیه]

ف: برای این، از برای این، زیرا، از ایرا، ایرا. (به این جهت)

ع: لَذَا، لِهَذَا، إِذَا.

له‌بهر نه‌وه

ك: بۆ نه‌وه. [بهر هۆبهر، به‌هۆی نه‌وه]

ف: برای آن، از برای آن، زیرا، ایرا، از ایرا.

ع: لِذَاكَ، لِهَذَاكَ.

له‌بهر چاوه‌كه‌فتن

ك: بێژان، هه‌كه‌فتن، كه‌فتن. [بێژان]

ف: بێژیدن، و‌رافتادن، واژده‌شدن.

ع: نَفَرَةٌ، اسْتِكْرَاه، اسْتِقْرَاز، رَغْبَةٌ. (عَنْ، رَغَبَ عَنْهُ.)

له‌بهر چوون

ك: ته‌راو‌بوون. [کۆتایی‌هاتن]

ف: تمام‌شدن، انجام‌یافتن.

ع: اِخْتِتام.

له‌بهر چوونه‌وه ← له‌بار چوونه‌وه**له‌بهر**

ك: له‌یاد. [بهرام‌بری فرامۆش‌كراو]

ف: از بیر، از یاد، در یاد.

ع: مِنَ الْحِفْظِ، فِي الْحِفْظِ، فِي الْخَاطِرِ.

له‌بهر چوون

ك: له‌یاد‌بوون. [فرامۆش‌نه‌بوون]

ف: یادداشتن، از‌بیر‌بودن.

ع: فِي الْخَاطِرِ، ذِكْر، تَذَكُّر.

له‌بهر چوون

ك: له‌یاد‌چوون، له‌بیر‌و‌چوون. [فرامۆش‌کردن]

ف: فراموشی، فراموش‌شدن.

ع: نِسْيَان، ذَهْوَل.

له‌بیره‌و‌چوون ← له‌بهر چوون

ك: له‌بج‌هه، زه‌ده‌خه‌ه، دزه‌خه‌ه، زه‌ده. [بێژ، بێژم‌ین له‌

ژێر لێ‌وه‌ه.]

ف: لَبَجَّه‌ند، شَكَّرْ خَند، لَبَجَّه‌نده، شَكَّرْ خَنده،

نیم‌خَند. (زیر لب خندیدن)

ع: تَبَسُّم، اِهْلَاس، بَشْ، كَشْ.

له‌بریژ

ك: كه‌فه‌بریژ. [كه‌فه‌بریژ، لێ‌وا‌بریژ]

ف: له‌بریژ.

ع: فَيْضَان، دَمْعَان، فَايَض.

له‌بزه‌په‌شه

[ك: چێشتیکه به‌بریژ و نيسك لێ‌ده‌نرت.]

ف: آش خلیل. (آشی است که از بلغور و عدس

می‌سازند.)

ع: طَبِيخُ الْعَدَس.

له‌بزینه

ك: له‌رزینه. [جۆره شیرینه‌كه.]

ف: لَوَزِيْنه، گَوَزِيْنه، جَوَزِيْنه.

ع: لَوَزِيَّة، لَوَزِيْج.

له‌بۆن

ك: به‌بۆن، به‌بۆنه، به‌بیانك. [به‌هۆی، به‌بۆنی، به‌بیانوی]

ف: به‌به‌انه.

ع: بِسَبَبٍ، بِعِلَّةٍ.

له‌بهر

ك: بۆ. [به‌هۆی، بۆ‌خاتری]

ف: برای، از برای، زیرا، ایرا. (به جهت)

ع: لِ، إِذَا، بِسَبَبٍ.

له‌بهر

ك: له‌یاد. [خوێندنه‌وه به‌بێ سه‌یر‌کردنی نووسراو.]

ف: از بۆ، از بۆم، از یاد، دۆ یاد، ذهون.

ع: مِنَ الْحِفْظِ.

له پ

ك: لهوس، (له پولوس) [الچی نستور.]

ف: لپ، لَفج، لَفچه، لُوچه، لَنبوس. (لب كلفت)

ع: جَحْفَلَة، شَفَه.

له پ

ك: لهواسه، نارمشت، ناردهس. [بهری دست.]

ف: هَنبَك، شكَم دست.

ع: رَاخَة، كَف.

له پاكه فتن

ك: مانيان، شه كه تېرون. [لمپي كمرتن]

ف: مانده شدن، خسته شدن، از پا افتادن.

ع: عَي، كُوم، تَعَص، لُغوب، عَجَز، زَحَل، بُو، اِرْتِهَاك، اِهْتِلَاك.

له پان

[ك: بنی پی، چالایی پی.]

ف: شكَم پا.

ع: اَخْص.

وینه — پاڼه (۲)

له پ كوټانن

ك: دس كوټانن. [دست ماشاندن]

ف: بَرَنجیدن.

ع: مَلَش، شَعِيث، اِعداق.

له پ له پ

ك: كه فریژ، لیپانلیپ. [كه فریژ، لیپانلیپ]

ف: لِبَالِب، لَمَالَم، مالا مال.

ع: فَاَنَص، فَيَضَان، تَرَجَرُج.

له پولوس

[ك: دسولچ (الچی نستور یا لچی نازل.)]

ف: لپ و لنبوس.

ع: جَفْلَة.

له پ

ك: سواخ، ناویه. [سواغ، قور تېته لسون]

ف: گلابه، خازه، آندود.

ع: سِيَاع، سَج، شِيد.

له پ

ك: لپه، كه فره ریژ. [كه فریژ، لیپانلیپ]

ف: لپ ریز، لپالب، مالا مال.

ع: فَيَضَان، رَجَرَجَة.

له پ كوټی

ك: دس كوټانن، دس ماشانن. [دست گیراندن به شړین

شټیکدا.]

ف: بَرَنج. (دست گرداندن)

ع: مَلَش، تَعِيث، اِعداق، تَجَسُّس

له پ وړو

ك: دهمه وړو. [بسر رودا كمرترو.]

ف: دَمَرَو.

ع: بُوك، تَعَس، نُوخَة، مُسْتَبْرَك، تَاعَس، مُكَب.

ك: كوت، تيكه. (له تریهت) [پارچه، پاژ]

ف: لَت، تيكه، پاره. لَخْت.

ع: قَلَقَة، قَطْعَة، كِسْفَة، هَتَامَة. ناقص.

ك: نیمه. [نیوه]

ف: نیم، نیمه، آهه، آنگاره.

ع: نَصَف، شِق، صِدَع.

له تاریکی روشنایی دین

[ك: چار پړنه روونای له تاریکاییوه.]

ف: در تاریکی روشنایی پاییدن.

ع: تَضَوُّء.

ك: ناسکی، نازکی. پاکیزه یی. [ترچکی، تمکی، خاړینی،

دیو دیاری

ف: گیارنگ، پاکیزگی، نازکی.

ع: لُطافه، شُفافه.

له‌تر

[ک: روت.]

ف: تَلَو، غَلَت، غَلَط.

ع: نُکس، کُتر، رَنج، تَرُنج، صُور، تَصُور.

له‌تردان

[ک: رهندان (بمسلارادا کورتن.)]

ف: تَلَوخوردن، غَلتیدن، غَلطیدن. (اینبور و

آنورشدن)

ع: تَرُنج، تَصُور، تَخُلُج، اِکْتِتار.

له‌تک ← له‌ت [بپروکراوی «له‌ت»] [تصغیر «له‌ت» است.]

له‌ت له‌ت

ک: کورت کورت، تیکه تیکه، له‌توپه‌ت. [پارچه‌پارچه]

ف: لَت‌لَت، تیکه تیکه، پاره‌پاره، لُخت لُخت.

ع: قِطْعَة قِطْعَة، قِطْعًا، مُتَقَطِّع، مُتَلَتِّت.

له‌توپه‌ت

ک: کورت له‌ت، شه‌لُوپه‌ت، [شه‌لپاته]

ف: تیکه و پاره.

ع: مُتَقَطِّع، مُنْشَرِّح، مُنْهَمَك.

له‌ته

ک: له‌ت، تیکه. [پارچه، بش]

ف: لَت، لُخت، تیکه، پاره.

ع: کِسْفَة، قِطْعَة، هُتَامَة.

له‌ته

[ک: له‌ته تپاله که بۆ تنور یا کِل داخستن کزی

ده‌کنهوه.]

ف: له‌ته. (پاره تپاله که برای تنور تازه یا هوز

جمع می‌کنند.)

ع: قَرش.

له‌ته‌چن

ک: گه‌دا. [سوالکمر، خوازه‌تۆک (له‌ته‌کۆکمهوه)]

ف: گدا، دوره‌گرد. (لته جمع‌کن)

ع: قارش، خَباش، صُعلوک.

له‌ته‌چنی

ک: گه‌دایی. [سوال کردن]

ف: پاره گرد کردن.

ع: قَرش، خَباشَة، تَکْدَي.

له‌ته‌ره

ک: ته‌شی. [نامرزی ساده‌ی رستن (وشه‌یه‌کی هه‌ورامیه).]

ف: دکلان. (اورامی است.)

ع: مَرْدَن، مِغْرَل.

وینده ← ته‌شی

له‌ته‌ره‌بۆق

ک: نه‌ته‌ره‌بۆق، زکزل. [زه‌به‌لاح، سکزل]

ف: تَتْرَبوق، گنده. شکم‌گنده.

ع: ضَخیم، فِیلم، جَلَنْدَج، اَقْعَس.

له‌ته‌ت

ک: له‌گهر، له‌تدک، تدک. [له‌گه‌ل]

ف: با، آبا.

ع: مَع.

له‌ته‌ت

ک: له‌گهر، له‌تدک، هه‌ره‌نه‌نه. [له‌گه‌ل، هه‌ره‌هینه‌دی، هه‌ره‌

نه‌هینه‌دی]

ف: هه‌مینه‌که.

ع: بَمَحْض، بَمَجْرَد.

له‌ته‌هک

ک: له‌گهر، له‌گه‌ل، هه‌ره‌نه‌نه. [ده‌گه‌ل، هه‌ره‌هینه‌دی، هه‌ره‌

نه‌هینه‌دی]

ف: با، آبا. هه‌مینه‌که.

ع: مَغْ، بِمَحْضٍ، بِمُجَرَّدٍ.

له تهك تۆمه.

ك: تهك تۆمه، له گه رتۆمه. [قسه بۆ تۆ ده كم].

ف: با توام.

ع: مَغَك، خطابي مَغَك.

له تيف

ك: ناسك، نازك، پاكيزه. [ترچك، تنك، خارين، ديوديار]

ف: ساس، كى، كيارنگ، شگرف، نازك، پاكيزه.

ع: لَطِيف، شَفِيف.

له تيفه

ك: بهزله، هاكز، شوخى. [نوكته، حازرجوابى، گالتيرگپ]

ف: بۆزله، رُبوده، آمده، شوخى.

ع: لَطِيفَة، بَدِيَّة، مَرْح.

له چاههت

ك: لهج، رلك. [پينداگرتن، قيرسچمى، كۆلتهدان]

ف: ريس، غرس، ستيز، ستيزه، ستيهش، سكره.

ع: لَجَج، لُجَاجَة، عُنَاد، عُنُود.

له جووچ

ك: ركن، له غباز. [پينداگر، قيرسچمه]

ف: ستيهنده، ريسو.

ع: لُجُوج، عُنُود.

له جهن

ك: چلبار، چلكار، هەرگار، ليته. [قربار]

ف: لُژن، لُجَن، لُشَن، لُژَم، لُشَن، لُش، لُوش.

رشت، غليژن، لای.

ع: حَمَاة.

له جيگه چوون

ك: له جيگه ده چوون. [لهجى چوون (وهك) له جى چوونى

نيسك].

ف: از جادر رفتن. (استخوان مثلاً).

ع: نَتَا، وَثَاء، رَيْغ، زَوْغ، سُدُور، اِنْخِلَاع، تَخْلُع.

اِنْخِساخ، اِنْخِصَاخ، اِنْفِكَاك.

له جيگه ده يردن

[ك: ترازاندنى جومگه له جيگى خوى.]

ف: از جا در يردن.

ع: خَلَع. فَكَّ، فَسَخ، اِزَاغَة، اِمَالَة.

له جيگه ده رچوون - له جيگه چوون

له چك

ك: سه ريوش. [لچك: قژ داپوش.]

ف: لُچَك، سه ريوش، سه راگوش، سه راغوش.

گيسو پيوش، گيس پيوش، چارقد.

ع: مِعْجَر، مِقْنَعَة.

له چه؟

[ك: لهجى؟، له چ شتيك؟]

ف: از چه؟، از چه چيز؟

ع: مِم؟، مِمَّا؟، عَم؟، عَمَّا؟

له چه ر

ك: رۆژ، دىروشك. [چهكل]

ف: لُچَر، پُست مَنَش.

ع: عُس، نُنِي، لُثِيم، خُسيِس.

له هزه

ك: دهم، تار. [چار تروكانيك، كاتيكى كم]

ف: اندى، دم.

ع: لُحْطَة، آن.

له هيم

ك: جوش. چهسپ. [لكانى كانزا.]

ف: بريزه، بيژره، بيژد، گبد، گبيد، گيد.

كيگن، چسپ، جوش، پيوند.

ع: لُحِيم، نُعِيم، مَلْعَمَة.

له هيم كردن

ک: جوش دان، چه سپان. [پینکړه نو ساندنی کاترا.]

ف: کبیدیدن، کبیدیدن، جوش دادن، چه سپاندن، پیوستن، پیوند کول.

ع: لحم، الحام.

له حیوَت

ک: له ترس. [لحمیت]

ف: از ترس، از غُرم.

ع: مِنْ خَوْفٍ، مِنْ هَيْبَةٍ، مِنْ رَهْبَةٍ، مِنْ رُعبٍ.

له خاترا یوون — له بیر یوون

له خاترا نه مان — له بیر چوون

له هت

ک: به دهن، تنه، لاشه، نه نام. [جسته، قالب، لمش]

ف: تَن، تَنه، بَدَن، اَندام.

ع: جُثَّة، جِسم، جَسَد، بَدَن، اَعْضاء، بُنْیة.

له خشه

ک: خزیان، خشیان، خلیسکیان. [خزین، خلیسکان]

ف: لَخْشه، لَحْشک، لَغْزیدن، لَغْزش.

ع: رَلَق، رَلَج، رَلَل، مَلَص، رُلُوج، رُلُول.

له خشیان

ک: خزیان، خشیان. [خزین، خشان (همو جزوه خشانیک،

وهک: خزانی بارو دڅخې مرؤف بربرو خراپی، یا لنگېوونې

ترازو.)]

ف: لَغْزیدن، لَخْشیدن، شَخْشیدن. (لَغْزیدن

مطلق، لَغْزیدن حالت انسان رو به بدی، لنگیدن

ترازو)

ع: اِنْزِلَاق، اِنْزِلَاج، اِنْبِلَاص، اِنْحِطَاط، ثَمَایِل.

له خوبوونه وه

ک: تهریقو یوون، شهرمه ساری. [تهریقو یوونه، شهرم کول]

ف: شَرْمساری، شَرْمندگی.

ع: خُجَلَة، اِنْفِعال.

له خوده رچوون

ک: نیز. [له خزیایی یوون]

ف: فیس، از خود درو فتن.

ع: فُحْش، اِبْعاط، تَكْبُر، تَغْرُغر، تَعْظُم، خُرُوج مِّنْ

زِي، خُرُوج مِّنْ حَدٍّ.

له داوده رهاتن

ک: رسگاری. [رزگار یوون، نازاد یوون]

ف: پرماس، رستگاری، از دام در آمدن.

ع: نِجاة، خلاص.

له ده س ده رچوون

[ک: دهرچوون به موی کمتر خمیږه. (وهک: له دست

دهرچوونې بالنده یا گولله.)]

ف: از دست درو فتن. (مرغ یا تیر مثلاً.)

ع: قَفْز.

له ده س ده رچوون

ک: مردن. [لده ستچوون، تیاچوون]

ف: مُرْدَن، اَزْدست درو فتن.

ع: مَوْت، قَوْت، حَيُوط.

له ده س ده فتن

ک: نه تانی، بی هیزی، بی گریکی. په س نیشتن. [زه یوونې.

پاشه کشی کول]

ف: ناتوانی. پس نشستن.

ع: عِجْز، ضَعْف، خَذَلان.

له ده فنی

ک: ... هه رزه گی. [گاتمه جاري. هه رزه یی]

ف: لَوْدگی. هه رزه گی.

ع: تَمَسْخَر، جَسارة.

له دهم داکه فتن

ک: له دهم دهرهاتن. له دهم دهره یزین. [له دهم دهرچوون، به

هه له وتن. هه روه: له دهم داکوتن.]

ف: از دهن افتادن، از دهن در آمدن.

ع: خطًا، سَهو، لَفْظ، تَلْفُظ.

له ده دم دریه رین

ك: له ده دم دماكه نَتَن. [له دم درچون، به ده له وتن]

ف: از دهن جستن، از دهن پریدن، از دهن افتادن.

ع: سَهو، خطًا.

له ر

ك: ده له، رِيق، فِيق، دَال، بِي هِيَز، بِي گِيَان. [دالگوشت،

لاواز]

ف: لُر، لاغَر، نَزَار، كَاك.

ع: ذَايل، زَاهِق، ضَامِر، قَاحِل، نَاجِل، رَاهِن، شَارِب،

ضَاوِي، غَث، غَش، عَجَف، عَجِيف، ضَعِيف، نَحِيف،

نَحِيل، مَهْزُول، هَزِيل.

له راس

ك: تيريه تير، به رانبر. [هسبر، هسبر]

ف: بَرَابَر.

ع: قِبَال، مُقَابِل، مُحَاذِي، حِذَاء.

له ران

ك: جَوَانِن، جَوَلَانِن، شَه كَانِن. [له راننده، جَوَلانندن]

ف: جُنْبَانَدَن، جُنْبَانِيدَن.

ع: هَز، نَوْض، تَحْرِيك.

له راننه مهـ

له ران

له رز

[ك: له رزینی لش به هوی نه خوشینه مه. (له رزوتا)]

ف: لُرَز. (تَب و لُرَز)

ع: نَافِض، رَعْدَة، رَاجِفَة.

له رز

ك: تَرَس، لَه رزه. (تَرَس و لَه رز) [له رزینی لش به هوی

تَرَس یا سِر ماره.]

ف: نُو، لُرَز، لَه رزه، فِسرَه، يَازَه. (لُرَزیدن از تَرَس

یا از سِر ماره)

ع: رَعِشَة، رَعْدَة، صَعْفَة، نُفْضَة، قَلَة، قَرَقَفَة. رَجْرَجَة.

قُشْعِرِيرَة، رَمَع، كُزَان، نَافِض، اَفْكَل.

له رزانه

ك: له رزانه. (له رزی به رَسهر) [خَشَلَنَكی ژانده له سهر

ده ریت.]

ف: لُرَزانه.

ع: نَقِرَس، رَجْرَجَة.

له رزانه

[ك: گُزَانِه كی كُورديه.]

ف: آوازى است در كُردى.

ع: ...

له رزیرین

[ك: دُزَعايه كی تايسته بُو چاك كُردنوى له رزوتا.]

ف: لُرَز بریدن.

ع: حَسَم.

له رزه

ك: له رزین. [بزوونی راستوخو.]

ف: لُرزه، يَازَه، فِسرَه، نُو، نُویدَن.

ع: رَعِشَة، رَعْدَة، رَجْفَة، صَعْفَة، هَزَهْزَة، رَجْرَجَة...

له رزه ك

ك: زهوين له رزه. [بوه مه له رزه]

ف: لُرَزَك، زَمِين لُرزه.

ع: رَجْفَة، زَلْزَلَة، زَعْرَعَة.

له رزین

[ك: بزوونی راستوخو.]

ف: لُرَزیدن، تَنبیدن.

ع: كُزَان، رُجُوف، اِرْتِجَاف، اِرْتِجَاج، اِرْتِعَاش. اِرْتِعَاد.

اِرْتِهَاش. اِهْتِزَاز...

له‌رێك

ك: له‌ر، ره‌قه‌ن، بێ‌گیان. [دالگۆشت، لازاز]

ف: ئێرك، لاغرك، كاك، خشكیده.

ع: ضام، ذابل، شازپ، شاسپ، شاسف، زاهق، قاحل، ناحل، نحیل، نحیف، ضعیف، عجیف، غثیث، غث، عث، مه‌زول....

له‌ره

ك: جووله، جوولانه‌وه، له‌ریان‌ه‌وه. [جوولان به‌ملاولادا،

له‌ری‌نه‌وه (وه‌ك: له‌ری‌نه‌وی فالوده).^(١)

ف: جَنبِش، نَو، جَنبِیدن، نَوِیدن. (جَنبِیدن پالوده مثلاً.)

ع: رَعس، هَزْمَة، رَجَرَجَة، خَبْخَبَة، طَفْطَفَة، اِرْتَاد، تَمَرْمُر، تَخْبَب، نَوْدَكَة، دُلُوف.

له‌ره‌له‌ر

ك: لارولاروا. [به‌ده‌م له‌ری‌نه‌وه‌وه. هه‌روه‌ها: له‌ری زۆر.]

ف: لَرزان و جَنبان.

ع: مُتَخَبِّخًا، مُرْتَعَسًا. نَوْدَكَة، دُلُوف. له‌رێ

ك: دالێ، ره‌قه‌لی، رێقی، فێقی. [دالگۆشتی، لازازی]

ف: لَری، لاغری، نَزاری، كاكی.

ع: ضَمَر، ضَعْف، ذُبُول، قُحُول، رُهُون، هُزَال، رُزَاج، عَجَف....

له‌ریان‌ه‌وه

ك: جوولانه‌وه. [له‌ران‌ه‌وه، جوولانه‌وه]

ف: جَنبِیدن، نَوِیدن.

ع: تَهْزُهُز، تَمَرْمُر، تَدَكْدَل، تَرْجُج، اِرْتِجَاج، اِرْتِعَاس، اِرْتِعَاش، اِرْتَاد، نَوْدَكَة.

له‌رێكه‌ده‌ربردن

ك: گول‌دان، خله‌تائن، فریب‌دان. [فریودان، گومراکردن]
ف: آزاره‌ن‌رێدن، گول‌زدن، فریب‌دادن، گُرساندن، فُتوودن.

ع: نُدَس، خُتَل، خِدْعَة، اِغْوَاء، اِغْرَاء، اِغْفَال.

له‌زك

[ك: له‌نار، له‌سك] (به‌چڕوله‌یكی له‌ زك^٢، نه‌و له‌ زك من.)

ف: در دل، در شكم، خَلِیس. خَلِیسیده.

ع: ضَمِن، مُتَضَمِّن، فِي ضَمِن.

له‌زك‌و‌یسانه‌وه

ك: له‌زكه‌و‌چوون، له‌زك‌چوونه‌وه، قسه‌و‌بوون، له‌بار‌چوونه‌وه،

له‌مناڵ‌و‌یسانه‌وه، له‌مناڵ‌ه‌و‌چوون. [له‌سكزا كموتنی

مییینه.]

ف: زه‌دان‌بستن، از بار ایستادن، ستروان گشتن.

ع: عَقَم، اَیَس، یَاس.

له‌زكه‌و‌چوون — له‌زك‌و‌یسانه‌وه

له‌زه‌ت

ك: مه‌زه، چه‌شه، خوشی. [چیژ]

ف: خوا، ر‌بو‌خه، م‌زه، چ‌شه، خوشی.

ع: نَدَّة.

له‌زه‌ت‌ه‌و‌قاریه‌ت

ك: مه‌زه‌ی جفت‌گیری. [چیژی جووت‌بوون.]

ف: ر‌بو‌خه، ر‌بو‌خه، م‌ز‌م‌زه.

ع: نَدَّة الجِماع.

له‌زیز

ك: خ‌وش، خ‌وش‌ه‌زه، ب‌مه‌زه. [خ‌وش، به‌تام]

ف: خ‌وش، و‌ش، خ‌وش‌م‌زه، ب‌م‌زه.

ع: ...

٢- له‌ ده‌سنووسه‌كه‌دا وا نووسراوه، به‌لام له‌وانه‌یه «له‌

زكه.» بێت. (ر-ر)

١- فالوده: شم‌رێتیكه‌ به‌ به‌فر و‌ شته‌ی نیشاشته‌ دروست

ده‌كریت. (ر-ر)

له‌زیز

ك: هۆشیار، خوشه‌ویس. [زیره‌ك، نازیز]

ف: ئزیز، هوشمند، أرجمند.

ع: عَزِيز، مَحْبُوب، فَطِن.

له‌زیره‌پروانین

ك: به‌گۆشی چار روانین، له‌ ژیره‌ نوارین. [له‌ ژیره‌]

سهرکردن، به‌ لاچار سهرکردن.

ف: از زیر چشم نگریستن، از گوشه‌ی چشم نگاه کردن.

ع: لَمَح.

له‌سهر

ك: كۆمه‌ك، لاكۆشكه، هاوده‌س. [پشتیان، لاینگر]

هاركار

ف: كمك، دوستدار، هم‌دست.

ع: حامي، مُعِين، مُدافع، موافق، رَفِيق، شَرِيك.

له‌سهر

ك: بۆ. [له‌سهرچه؟، بۆچه؟] [له‌بر]

ف: برای، (برای چه؟)

ع: ل. ل. (لَمْ)

له‌سهر

[ك: له‌برامهر، به] [ماره‌ی له‌سهر چن بریا؟]

ف: بَر، بَرَسَر. (بر چند کابینش بسته شد؟)

ع: عَلَيَّ. (عَلَيَّ أَيِّ مَبْلَغٍ صِدَاقُهَا؟)

له‌سهرچوون

ك: له‌هۆش‌چوون. [له‌برچوون، هه‌له‌کردن]

ف: از سر رفتن، شکوخ، ریژک، رَمژک،

فراموش کردن.

ع: سَهَو، فَهَو، خَطَا، نِسْيان.

له‌سهرخۆچوون

ك: زه‌حف، بی‌خۆبروون. [برورانه‌وه]

ف: ببخودشدن، از خودرفتن.

ع: غَشِي، اغماء.

له‌سهرپروین

ك: به‌هۆناپروین. [له‌سهرچوون، بدواداچوون]

ف: دُنبال کردن.

ع: تَعْقِيب، اِدَامَة، مُدَاوَمَة.

له‌سهر من

[ك: له‌گه‌ل من] [كی له‌سهر من؟]

ف: با من.

ع: مَعِي.

له‌سهر من

ك: له‌ پای من. [له‌ نه‌ستێ من، له‌ عۆده‌ی من]

ف: پای من. (به‌ عه‌ده‌ی من)

ع: عَلَيَّ نَهْمَتِي.

له‌سهر من

ك: به‌ بۆنه‌ی من. [نه‌حه‌ده له‌سهر من کوژیا]. [به‌هۆی

منه‌وه].

ف: سَر من، به‌ به‌هانه‌ی من.

ع: عَلَيَّ رَغْمِي.

له‌سهره‌وه‌کردن

ك: كۆمه‌ك کردن. [له‌سهرکردنه‌وه، یارمه‌تی‌دان]

ف: كَمَك کردن.

ع: دَب، نِضال، حِمَاية، اِعَاةَة، دِفَاع.

له‌سهره‌وه‌کردن

ك: له‌ مله‌ر کردن، ده‌سه‌سهرکردن. [له‌ کۆل کردنه‌وه]

ف: از سر واکردن، ده‌سته‌سهرکردن.

ع: تَنْحِيَة.

له‌سیخ‌دان

ك: به‌سیخه‌وه‌کردن. [به‌ سیخدا کردن]

ف: به‌ سیخ زدن، به‌ سیخ کشیدن.

ع: تَشْفِید.

له‌ش

ك: لاش... [لاشه، جستە، قالب]

ف: لَش، لاش...

ع: بُنْيَة، جُنَّة...

له‌شكه‌ر

ك: سپا، ئوردوو، قۆشه‌ن. [لشكر، سوپا]

ف: لَشْكَر، سپاه، اردو، آرتش، قُشون، هنگ.

ع: عَسْكَر، جُنْد، جَيْش، لَجِب، خَمِيس، نِظام،

جَحْفَل، مَوَكِب.

له‌شكه‌رگا

[ك: جینگى لشكر، بنكى سوپا.]

ف: گَرَنَك، لَشْكَرگاه.

ع: مُعَسْكَر.

له‌شكه‌ره‌وان

ك: سپادار، سەردار، سالار. [سرلشكر]

ف: چَغْدول، سپاهدار، سپهدار، لشكریان،

لشكرزان، سردار لشكر، سالار لشكر.

ع: سَائِقُ الْجَيْش، قَائِدُ الْجَيْش، رَئِيسُ الْجَيْش،

كافه.

له‌شیرپرینه‌وه

ك: برینه‌وه. [له شیر گرتنه‌وه]

ف: از شیر بازداشتن.

ع: فِصَام، فِطَام.

له‌هاب

ك: ناش، نه‌هار. لینجی. ئار. [هەر ئارێك كه تۆزێك لینج

بیته.]

ف: آش، آهار، حُلَم، آب.

ع: لُعَاب، لُعَام، لَعَم.

له‌هابی

ك: چینه‌كو، ناشدار. [چیمكو، رووکیش]

ف: روگش، روگشدار، آب‌داده.

ع: مُلْعَب، مُمُوَه.

له‌هل

ك: لال. [بەردیكی بەفرخه.]

ف: لَهل، لال.

ع: لهل.

له‌هله ← لاله

له‌هله‌ت

ك: نفرین. [نفرین، نعلیت]

ف: شنه، سنه، فَرنه، فَریه، نفرین.

ع: لَعْنَة، بَهْلَة.

له‌هوزره‌وچوون

ك: له‌خوین‌و‌سانه‌وه. [له‌سكوزا كوتن.]

ف: زهدان بستن، از خون باز ایستادن.

ع: آیس، یاس.

له‌هین

ك: تهره، ره‌هنه. [بە‌بەش له‌بە‌زیی، دەر‌کراو]

ف: رانده.

ع: لَعِین، مَلْعُون، مَطْرُود، مَتْرُوك، مُسْتَبْهَل.

له‌هاو

ك: دیانه. جله‌وه. [لغار: نام‌رازیکی ئاسینه‌ده‌خړیته‌ده‌می

نەسپه‌وه‌وه‌ده‌سج‌لە‌وی‌پێ‌نویه.]

ف: لُگام، لُعَام، ده‌هنه، جَلَو.

ع: سِحَال، زَمَام، عِثَان، لُجَام. (أَعْنُ الْفَرَسِ - الْجَمْعُ).

رینه (٧)

له‌هاوه

ك: لای‌ده‌م، گۆشی‌ده‌م. [لغار، سووچی‌ده‌م]

ف: زَفَر، كُنْج ده‌هن، گووشه‌ی ده‌هن.

ع: شِدْق.

له‌هاوه‌هه‌لېرېين

ك: له‌غار هه‌لکیشان، جله‌وه‌هه‌لکیشان. [ده‌سج‌لە‌وه]

ستاک، ستاخ، نهال، تاه.

ع: غُصْن، فَن، فَرع، شُعْبَة، عِذْق، قَضِيب. طاقَة.

لهقائان

ل: جوانن، لهرائن. [لهقاندن، لهراندن]

ف: جُنْباندن.

ع: نُوص، عِلْض، اِقْلاق، ثَحْرِيك، تَرعِيط. اِشالة.

انفاض.

لهقبوون

ل: شل بوون، جوین. [سستبوون، جوولان (وهك): لهقبوونی

ددان.]

ف: لق شدن، شل شدن، جُنْبیدن. (ددان مثلاً.)

ع: نَسِغ، نُود، تَنوُد، تَحْرُك.

لهق تازه

ل: جُوش، شاخه ی تازه. [لقی تازه ی درخت.]

ف: نُوبه، شاخه ی تازه.

ع: فُسَیل.

لهققلق

ل: حاجی لهققلق. [بالتاریکی دهنوک و قاچ درێژه.]

ف: بلارج، لکلک.

ع: نَقْلِق.

وینه «حاجی لهققلق

لهققلق

[ل: چیشتیکه به گه م و کونجی لیدهرتیت.]

ف: لَقْلِق. (آشی است از گندم و کنجد

می سازند.)

ع: لَقْلِق.

لهق مینو

ل: تهرز. [لقی ترچکی مینو.]

ف: شُوش، خوردستان.

ع: عُسْلُوج، رُعْلة، قَضبان.

بلند کردن بژ راوستاندنی نەسپ.]

ف: لگام پس کشیدن، جَلَو پس کشیدن.

ع: اِکماح.

له غاو هه لکیشان «له غاو هه لبرین

لهغو

ل: بَرِیا، بَیخَر، وِیل، بَیکاره. [بیهوده، پرپرپر]

ف: باندزم، باندزم، غاب، یاه، هزرزه، بیهوده،

بیکاره.

ع: لغو، واهی، لا طائل، عَبَث. هَذیان.

لهغهز

ل: مەتەن. [لپجار، له گز]

ف: گردک، کردک، بُردک، پُردک، نَرْدک، کَرْمک،

چُرْمک، کروس، چیستان. (چیست آن؟)

ع: لَغَز، اَلْغَوْزَة، اُغْلُوْطَة، مُعْمَا.

لهفاهه

ل: ناواخن. [پارچی تیزان روه و ناستر.]

ف: پرونده. (پارچه ی بین روه و آستر)

ع: نَفَاة.

لهفز

ل: لهز، رته. [گوفتار]

ف: گُفته، دازه، واژه، گفتار.

ع: نَفْظ، کَلِمَة، کَلَام، قَوْل.

لهفکروهوچوون «لهبیره وچوون

لهق

ل: شل. [سست، دانهمزارا]

ف: لَق، شَل، جُنْبان.

ع: قَلِق، مُتَحَرِّك، مُتَنَوِّد، غَیْرِ مُسْتَحْکَم.

لهق

ل: چل، پهل، تهل، تاقه، شاخه. [لق]

ف: شاخ، شاخه، آژغ، زغاره، زخار، زخناره.

له قویو

ك: چلړېدل، شاخوږه لگ. [لقویزپ]

ف: شاخ و برگ.

ع: شَذْب، فُرُوع، أَغْصَان، أَفْئَان، قِضْبَان، عِيدَان، هُذَاب.

له قویو کړدن

ك: مه لپاچین. دپاچین. [برینی لقویزپ. ورك: لقویز کړدنی درخت.]

ف: پیراستن، شاخه زدن. (درخت مثلاً.)

ع: تَشْذِيب، تَقْضِيب، تَخْصِيل.

له قولوار

ك: شلوشول، شلوشوار. [شلوشویق، ناقایم]

ف: شلوشویر.

ع: مُتَمَلِّق، مُتَحَرِّك، مُتَنَوِّد، قَلِق.

له قولوق

ك: له قولوار. جړین. [شلوشویق. له قلهق]

ف: جُنْبَان، جُنْدِش.

ع: مُتَمَلِّق، نَقْلَقَة.

له قوه

ك: تاتوله. [خوارپوونی دم.]

ف: تاتوره، تاتور، تاقول.

ع: لِقْوَة

له قه

ك: پاله قه. شق. [پیللقه. شاق]

ف: لُگد، لُج، پُخت، شپټک، سگیزه، پاسار.

ع: ضَمَن، رَفْسَة، نَطْعَة، رَمَحَة.

له قه

ك: جړوله، لهره. [جړوتن له جیدا.]

ف: جُنْدِش.

ع: حَرَكَة، تَنَوُّد، لَقْلَقَة.

له قه ب

ك: نازناوه، نازنامه. [لنقم، نازناو، سونار]

ف: پاچنامه، پاژنامه، پاشنامه، پاژنام.

ع: نَقَب، نُرْب، نُبْن، نَقْر، نَفْس.

له قه شپیل

ك: پاشپیل. [به ترمژم بری دان.]

ف: لُگد مال، لُگد کوب، پاسار، پاسپار، پای خُست، پیخُست، لُگله.

ع: دَعَس، دُوس، وَمَس، وَطَس، وَمَص، وَمَت، وَهت، وُج، وَطَى، وَطَب، هَتو. مَدْعُوس ....

له قه فرتی

ك: پافرتکی. [لنگه فرتی (حاله، بارودوخ دهره بریت).]

ف: لگدزنان، پاکوبان. (حال)

ع: ضافنا، رافسا، ضفان، رفاس.

له قه فرتی

ك: دهمپالیدان، دهمپاره شائن. [لنگه فرتی (چاوگه، دست و پی واره شاندنی ناژنی سرپراو).]

ف: دست و پا زدن. (مصدر، حرکتی مذبوح)

ع: دَحْص، مَحْص، دَحْض، سَهَف.

له قه له ق

ك: یمواش یمواش، لاروالاروا. [لاره لار، یمواش یمواش]

ف: لَنگان لَنگان، جُنْبَان جُنْبَان، آهسته آهسته. جُنْبِیدن.

ع: دَالِفًا، مُتَمَلِّقًا، دَلْفَان، نَقْلَقَة، لَصْلَصَة، سَفْسَفَة، قَتَقْتَة، نُوَص، دَكِيف، نُوَصَان.

له قهوه شپین

[ك: جورت عاریژ]

ف: لگدن، چموش.

ع: جَمُوع، رَمُوح، شَمُوس.

له قین

لەك: جوين. [شلپوون و لەرزین لە جێدا.]

ف: جَنْبِيدَن.

ع: لَقْلَقَة، لَصْلَصَة، سَخْسَخَة، قَثَقَثَة، تَرَعُظ، تَحْرُك،

نُوص.

لەكە

[لەك: هۆزێكێن لە هۆزگەلی كورد.]

ف: لێك. (طایفەى است از طوایف كرد.)

ع: لَك.

لەكە

لەك: سەدهزار. [ژمارەى پاش ۹۹۹۹۹]

ف: صد هزار.

ع: مائة آلاف. [مائة الف]

لەكەرنە

لەك: لەكاركەفنگ، بێكارە. [لەكاركەوتوو، پەككەوتە]

ف: لَكْتَنَه، بیکاره.

ع: مُهْمَل، لَايَنْفَع.

لەكارخستن

[لەك: پەكخستن، لە كەرم خستن]

ف: فَرَنْجَانْدَن، فَرَخَنْجَانْدَن، اَزْكَارَانْدَاخْتَن.

ع: اِبْطَال، الْغَاء.

لەکاردههاتگ

لەك: تەیدوبوگ. [راھیتراو (وەك: ئەسپی راھیتراو).]

ف: از کار درآمده، سواری شده. (اسپ مثلاً.)

ع: مَرُوض، مُدْرَب.

لەکار کهفنگ

لەك: لەکارته، بەکارنەهاتگ، لەکەرەم کەفنگ، بەکەرەم

نەماگ. [لەکارکەوتوو، پەكکەوترو]

ف: تباه، تبست، به کارنیامدنی.

ع: ضائع، فاسد، ساقط، باطل، حَرِيض، مُضْنِي،

لَايَنْفَع.

لەكۆلەرۆ

لەك: نزا. [تروك و دۆعای خراپ.]

ف: سَمِيذ، دُرُون، نَفَرِيَن.

ع: بَهْلَة، دُعَاء. (عليه)

لەكە

لەك: خەرش. [پەتە]

ف: لَک، لَکە، تاش.

ع: کَلَف، شِيَة.

لەکەرەم کهفنگ

لەك: بەکەرەم نەماگ. [لەکارکەوتوو، پەكکەوترو]

ف: از کار افتاده.

ع: باطل، ضائع، فاسد، مُلغِي، مُضْنِي.

لەكەنە

لەك: لەکەنتی، بێهێز، بێکارە. [سست، لەکارکەوتوو]

ف: لَكْتَنِي، لَكْتَنَه، پِژْمُرْدَه، ناخوان، لَكَات.

ع: دَنِي، ضَعِيف، ذَاوِي، عاجز، دَنِع، ضائع، فاني

لەكەنتی-لەکەنە

لەكەى نەنام

لەك: گۆل. (لەكەى دەموچار مەسەلەن.) [پەتەى دەموچار

یا پەتەى سەر لەش.]

ف: بَسْتَنَج، بَشَنَج، تَفْسَه، تاش، ماه گرت. (لەكەى

رخسار یا لەكەى بدن)

ع: کَلَف، کَلَفَة.

لەكەى چاو

لەك: تانە، ناخوونە. [پەتەى سەر چاو.]

ف: خَجْک، ناخَنه، خَرْمُهَره.

ع: کَوکَب، ظَفَرَة.

لەكەى دەموچار

ف: مەخێلە. [پەتەى دەموچار.]

ف: کَلَمَک، ماه گرت، کُنْجَدَه، کُنْجَدَک، بادز.

ع: کَلَفَة، بَرَش.

له‌کمی ناخوون

ک: چه‌مَنگی ناخوون. [په‌لمی سر نینۆک.]

ف: ملک، سفیدی ناخن.

ع: ویش، ویش، کَدَب، ئُدغە، ئُمَم، حِقَاب.

له‌کیس چووگ

ک: له‌ده‌سه‌ده‌رچووگ، له‌ناوچووگ. [له‌کیس چوو،

له‌ده‌س چوو.]

ف: از کیسه رفته، از دست رفته، از میان رفته.

ع: ضائع، تالف، حابط، فقید.

له‌گن

[ک: قاپی گهری کاتزا که ده‌ستی تیدا ده‌شۆن. (روک:

نافتاره و له‌گان.)]

ف: لَگَن، لَگَن، (آفتابه و لگن مثلاً.)

ع: لَقَن، لَگَن، طُشَت، طُست، طُست.

وینه

له‌کرسه

[ک: مَیو (بۆ نمونه: خۆرین که واک جگر ده‌گرسیت.)]

ف: آنَبَسْتَه، بَسْتَه. (خون مثلاً که مانند جگر

بسته شود.)

ع: جَسَد، مُتَخَنَر، مُسْتَفِلِظ.

له‌کره

ک: له‌گَرنه، له‌ته‌گَره، له‌نه‌گَرنه. [لیره]

ف: دراینجا، ازاینجا، اینجا، ایدر، ایدون.

ع: فِی هُنا، مِی هُنا، هُنا، هاهُنا.

له‌کره‌نه - له‌کره

له‌کره‌ودوا

ک: له‌گَرولا، نی‌اولا، له‌مه‌رسا. [له‌مه‌ودوا، له‌تیتسه

به‌دواوه.]

ف: از این سپس.

ع: مِی بَعْد.

له‌کره‌ودوا - له‌کره‌ودوا

له‌کره‌وه

ک: له‌نه‌گَره‌وه. [لیره‌وه]

ف: از اینجا.

ع: مِی هُنا.

له‌گۆیردن

ک: سِر کردن، له‌گۆیردن. [بی‌هست کردن، له‌جووله‌خستن]

ف: خیره کردن، خُشک کردن، سُسْت کردن.

ع: تَقْفِيع.

له‌گۆبدان

ک: نه‌نعا کردن، هاشا کردن. پشته‌وه‌که‌فتن. [نکولی کردن،

حشا کردن]

ف: کبییدن، مَنبَلیدن، سرباز زدن.

ع: اِبا، اِنکار، جُعود، تَحْشِي، تَحاشِي.

له‌گۆبدان

ک: گۆرتی. [گۆپچر: ده‌رکردنی هه‌رای ناو‌ده‌م به‌مشت

لیدان.]

ف: زَیغَر، زابغَر، زابگَر، زَیغَر، زَنبُغ، آپوق....

ع: عَفَط، تضریط.

له‌گۆچووگ

ک: سِر‌بوگ، له‌گِر‌چووگ. [بی‌هست‌بوو، له‌جووله‌کوتوو]

ف: چاییده، تَرغَیدیه، سست‌شده.

ع: مَقْروور، مَقْرس، مَقْفِيع.

له‌گۆچوون

ک: سِر‌بوون، له‌گِر‌چوون. [بی‌هست‌بوون، له‌جووله‌کوتن

(بی‌هست‌بوونی ده‌ست و پى) - بۆ نمونه - به‌هۆی

سه‌رماره..]

ف: خیره‌شدن، خُشک‌شدن، چاییدن، تَرغَیدیدن،

سُسْت‌شدن. (بی‌حس شدن دست یا پا مثلاً از

سرما.)

ع: خَصَر، قُرُور، صُرُود، قَرَس، تَقْقَع، اِقْلَعَفاف،
اِكْزَام، تَيْيُس، اِسْتِرْخَاء.

له‌گۆرهاتن

ك: به‌رانبه‌ركردن. [به‌خۆدا پهرموونه‌و به‌ز له‌برامبه‌رموه
روستان. (له‌مۆده‌هاتن).]

ف: به‌رابری‌کردن، از‌جلودر آمدن. (از عهده آمدن)

ع: مَقَاوَمَة، مَقَابِلَة، مُدَافَعَة، دِفَاع.

له‌كه‌ر

ك: له‌گه‌ل، له‌ته‌ك. [ده‌گه‌ل]

ف: به‌، ابا.

ع: مَع.

له‌كه‌ر

ك: له‌گه‌ل، له‌ته‌ك، ته‌ك. [ده‌گه‌ل]

ف: به‌، ابا.

ع: مَع.

له‌كه‌ر

ك: له‌ته‌ك، هه‌ر نه‌ر نه‌ه. [هه‌ر هه‌ته‌دی، هه‌ر نه‌ر نه‌دی،

له‌گه‌ل]

ف: هه‌مینه‌كه.

ع: بُمَجْرَد، بِمَحْض.

له‌كه‌ل ← له‌كه‌ر

له‌كه‌ر چوون ← له‌كه‌و چوون

له‌ل

ك: بۆچه؟ [بۆچی؟ (تانی له‌م دوو رسته‌یدا - كه‌ رسته‌ی

نهری و رسته‌ی پرسپاره - به‌ كار ده‌بریت:)] (ناتانی بیژی

له‌ل، نه‌تانی بیژی له‌ل؟)

ف: به‌رای چه‌، چرا؟ (فقط در این دو جمله‌ی

نهی و استفهام استعمال می‌شود: ناتانی بیژی

له‌ل؟، نه‌تانی بیژی له‌ل؟)

ع: لِم؟

له‌لۆ

ك: هه‌لۆرك، جۆلانی. [ده‌گۆروش: جۆلانی منداڵ تیندا

خواندن.]

ف: ئَنو، ئَنی، هه‌لو، گازه‌، بانوج، بادزنگ.

ع: اُرْجُوخَة، دُوْدَاة، مَضْجَع.

ونه

له‌له

[ك: نۆكه‌ری منداڵ به‌خۆكه‌ر.]

ف: لالا، لَله، فَره‌نگار، فَره‌ختار، فَره‌یختار،

أرامگان. (نۆكه‌ری كه‌ به‌چه‌ را تربیت كند.)

ع: مُؤَدَّب، مُرَبِّي.

له‌له

ك: دابه‌ر. [تلیش تیتختن به‌ شتی تیژ.]

ف: لَله، بَرش.

ع: حَزَه، فَقرَة، فُرْصَة...

له‌له‌كه‌ر

ك: دابه‌رین. [خه‌تختن‌كردنی دار به‌ شتی تیژ، به‌ نمونه‌:

به‌ تۆمار‌كردنی ژماره‌.)]

ف: لَله‌كردن، بۆیدن. (لَله‌كردن چۆب به‌رای

نگه‌داشتن حساب مثلاً.)

ع: حَز، فَقر، كَظَر، وَسم، قَلَم، عَلَب، تَعْلِيب، تَفْقِيق.

فُرْض.

له‌هم

ك: زك. (نانه‌له‌م) [سك]

ف: شَكَم، أَشَكَم.

ع: بَطْن.

له‌همه

ك: ده‌م، چاوترۆكه‌، چاوترۆكانن. [كاتیكه‌ی كه‌م.

چاوترۆكاننك]

ف: زَغَنَك، دَم، چَشَم‌زَدَن.

له‌ناوچوگ

ك: ناوچوگ، به‌ریابوگ. [تیاچوگ]

ف: ازمیان‌رفته، نابودشده، نیست‌شده، بربادشده.

ع: ضائع، تالف، فانی. هَالِك.

له‌ناوچوون

ك: ناوچوون، به‌ریابوون، نابووون. [تیاچوون]

ف: نیست‌شدن، نابودشدن، بربادشدن، ازمیان‌رفتن.

ع: ضیاع، فناء، هَلَاك، تهْلُكَة، تَلَف.

له‌نهر

[ك: چرای مه‌لوسراو.]

ف: لَنْتَر. (چراغ آویخته)

ع: نَبْرَاس.

وینه

له‌نچ

ك: رَك، قِنْ، [رَق]

ف: ریس، سته، استه، ستیز، ستیزه، ستیهش، غُرس، سکره.

ع: لُج، عِنَاد، مَحَك، اِمْحَاك، اِلْحَاح.

له‌نجیلز

ك: ركن، قینه‌ون، ركباز. [کین له دل]

ف: زکاره، ژکاره، ستیزکار، ستیزکن.

ع: لُجُوج، عَنُود، دَعَك، مَحَك، مَاحِك.

له‌نجه

ك: لاره، خه‌مه. [لاروله‌مه، ناز]

ف: جَرِشمه، خَرَام، لَنجه، غَنج.

ع: عَشُوَة، غَمْزَة، كَعَثَرَة، دِلَال، غَنج.

له‌نگ‌کردن

ك: وِيسان، مه‌نهرکردن. لادان. [روستان، مانه‌ره]

ف: ماندن، ایست‌کردن، لَنگ‌کردن.

ع: تَوَقَّف، مَكَّت، لَبِث.

له‌نگه‌ر

[ك: زنجیری سر به قولاپ بز وستانی کشتی. (رهك:

لنگه‌ری کشتی.)]

ف: لَنگَر. (لَنگَر کشتی مثلاً.)

ع: مِرْسَاة، اَنْجَر، اَنْجَرَة.

وینه

له‌نگه‌رگا

ك: مه‌نهرگا. [جینگه‌ی لنگه‌رگرتنی کشتی.]

ف: لَنگَرگاه، ایستگاه. (جای ایستادن کشتی)

ع: جُون، مَرَقَا، مِیْناء، مَرَسِی.

له‌نگه‌ری

[ك: ده‌فرکی گلینه له تمشت ده‌چیت.]

ف: لَنگَرِی. (ظرفی است گلی شبیه به طشت.)

ع: طَسَّة.

له‌واشه

ك: له‌پ، له‌پان. (به‌ری دست یا بنی پی.)

ف: هَبَك، كَبَك. (كف دست یا كف پا)

ع: كَف، اَحْمَص، رَاخَة.

له‌واش

[ك: جوړه نانیکه. (نانی له‌واش.)]

ف: لَواش. (نان لَواش)

ع: لَواش.

له‌واشه

ك: لَوچكه، لَوشكه. [نامرازکی تاییمتی نالبنده كه

ده‌می یه‌كسی پی ده‌ستیت.]

ف: لَواشه، لَویشه، لَویشن، لَویش، لَباشه،

لَییشه، لَییشن، لَباشن، لَییش.

ع: زِیار. عِکاس.

وینه

له‌وان

ك: لَبان (جۆره قامیشیكه حسیری ناستوری لی دروست

ده‌کمن و به بهره‌کی ده‌ئین: «کهریۆ».)

ف: کُخ، کوخ، لُخ، لوخ، بَلاج، هیرون، کولان.
(قسمتی از نی است که از آن حصیر کلفت

می‌بافند و ثمر آن «کهریۆ» می‌باشد.)

ع: اَسَل، حَلْفاء.

له‌وج

ك: گهرج. [لاژگی، نه‌فام («گهرجولرج» پیکره به‌کار

ده‌هینرت.)]

ف: گکیج ... («گهرجولرج» با هم استعمال
می‌شوند.)

ع: اهوج، اَحْمَق، غَبِي.

له‌وجه

ك: له‌رس. [له‌پی ناستور.)]

ف: لُوجه، لَفچه، لَفج، لَفج، لَپ. (لب سَطبر)

ع: جَحْفَلَة، مِشْفَرَة، مِقْمَة، مَرْمَة، مَنَسَر، شَفَه ...

له‌وج

ك: ته‌خته. [ده‌پ]

ف: ته‌خته.

ع: لوح، لُوحَة.

له‌وجه

ك: ته‌خته. [ته‌ته‌له (ته‌خته‌یه‌ك كه له قوتابخانه نه‌له‌ویتی

له‌سر ده‌نوسن تا منداڵ بیخو‌ئیت.)]

ف: پَلمه، تَخْته. (لوحه‌ای که در مدرسه روی

آن الفبا می‌نویسند تا اطفال بخوانند.)

ع: سَبَق، لُوحَة.

له‌وجه

ك: ته‌خته. [ته‌ته‌پ‌ش (له‌ ته‌خته‌یی كه له قوتابخانه

راهیتانی له‌سر ده‌نوسن.)]

ف: تَنگ، تَخْته. (تخته‌ای که در مدرسه روی

آن مُشَق کنند.)

ع: لُوحَة.

له‌ودوا

ك: نه‌رسا. (من روی نه‌رسا هات.) [پاشان، درای نه‌ره]

ف: آن‌گاه، پس از این.

ع: بَعْدَ ذَلك.

له‌وده

ك: گهرج، تیتالباز. [گیزل، گالته‌جار]

ف: لُوده، لاده. تیتالباز.

ع: اَبْله، اَحْمَق، مَرَّاح، مُسْتَسْخِر.

له‌وز

ك: گفته، وه، واته. [له‌بز، گوشتار]

ف: گُفته، گُفتار.

ع: لَفْظ، قول، کلام.

له‌وزنه‌یه‌ین

ك: گوشه‌گه‌لور. (جووت‌نالو، جووت‌بادامی بن گردن.)

ف: کوشک، گوشکان، اَرَم، اَرمان.

ع: لُوزَن، غُندُوبَن.

وینه—زواله‌بووکه‌له (۳)

له‌وزینه

ك: له‌بزینه. [جۆره شیرینه‌که.]

ف: لُوزینه، گُوزینه، جُوزینه.

ع: لُوزِيَة، لُوزِيْنَج.

له‌ویس

ك: له‌پ. [لِوی ناستور یا لِوی گیانداران.]

ف: لُنج، لَفج، لَفج، لَفچه، لُوجه، لَپ. (لب سَطبر

یا لب حیوانات)

ع: جَحْفَلَة، فِطِيْسَة، خَطْم، بِرَطِيل، مِشْفَر، مَنَسَر.

مَقَمَّة، مَرَمَّة، شَفَه.
لموس

ك: گوب. [نارویی گوب.]
ف: بیج، لنبوس. [اندرون گونه]

ع: باطنُ الخَد.
لموساوه

ك: لمو رختهو. [لمو کاتره]
ف: از آن هنگام.

ع: مُذ، مُنْذ.
لموس شَوْره و كُردن

[ك: لُج شَوْر كُردنره]
ف: لوجه آویختن، لُفچه فروهشتن.

ع: بَر طَمَة، قَبْر طَم.
لمولواو

[ك: لاولار: گولیکه.]

ف: خَو، سَن، سَرَنَد، سَپان، سابود، تویج،
بویچه، پیچک، لولاو.

ع: عَشَقَة، عَصَب، عَصَب، لَبَلاب.
وَنَه
لمولواوه

ك: نه جامه، لمولره. [لاولاره: نامرازی لینگ قایم کردنی
درگا و پمبیره.]

ف: لولاو، لولاوه، آنجامه، آهن جامه.

ع: طَرَف، مُفَصَّلَة
وَنَه ← نه نجابه
لمولواوه

[ك: لمو تهره فوره، لهریوه]
ف: از آن سو، زان سو.

ع: مَن ذلِكَ الجَانِب.
لمولموه ← لمولواوه
لمون

ك: جَوْر. (به هیچ لمونی دانا کاسی.) [شیره، شینواز]
ف: جور، گونه.

ع: وَجَه، طَوْر، طَرِيق، نَوْن.
لموه

ك: له نره. [لمو شته، لمو كسه]
ف: از آن.

ع: مَنَه، عَنَه.
لموه

ك: له نره. [له نره شته، له نره كسه]
ف: از آن.

ع: مَنَه، عَنَه.
لموهو

ك: چدرا، نائف، گیا. [خوارده منی نازهل]
ف: چِرا، گیاه.

ع: رَعِي.
لموهو

ك: چمراگا، نائفجار، گیاچار. [لمو رگه، جی لمو ر]
ف: چراگاه، علفزار.

ع: مَرَعِي، مَسْرَح.
لموه پاشن

ك: چدرانش. [ناژهل برده دشت بز گیاخواردن]
ف: چراندن.

ع: سَرَح، تَسْرِیح، اِرْعاء.
لموه ریان

ك: لمه رین، چهرین. [لمو ران، نائف خواردنی نازهل]
ف: چریدن، بَر موز خوردن.

ع: سَرَح، سَرُوح، رَعِي، رَعایَة، اِرْتِعاء.
لموه رین ← لموه ریان
لموهن

ك: جَنَه، قَلاش. [سوزانی، قعجه]
ف: نوتد، جنده، قَلاش، کینال، کوجه گرد، کیفال.

دوره گرد.

ع: قحبة....

له هج

ك: زوان، وتار. [شيتوازي ناخواتن.]

ف: زبان، گفطار.

ع: تلفظ، تكلم، لهجة.

له يلاج

[ك: قوماريازك بوه ليهاتو و بناويانگ.]

ف: لياج. (قماربازی بوده زبردست كه معروف

است.)

ع: لجلاج.

له يلاج

ك: ليلاج، سردسير. [كوستان]

ف: ييلاق، ايلاق، ييلاج، سردسير.

ع: مقيط، مصيف، صرود.

له يله دؤني

ك: به دنار. [ژني مالانگري]

ف: بدنام، بدرفتار. (زن هرزه گرد)

ع: لعنة، مهتوكة.

له يينه

ك: له نه ينه، نه ينه. [لوري]

ف: آنجا، در آنجا.

ع: ثم، في ثم.

له يينهو

ك: له نه ينهو. [لوريه]

ف: از آنجا.

ع: من ثم.

له يه كه به يوون

ك: جياو يوون. گيان يه كه فتن، خراو به يه كه وتن.

[لينك جياو يوونوه، له يه كه چوران، بهر يوون يه كه، مشوم]

ف: از هم گسيخته شدن، از هم جدا شدن،

از هم پاشيدن. به جان هم افتادن، به هم بدگفتن.

ع: انفك، انفلال، انفصال، تفرق. تنازع، تشائم....

له يه كه بهردان

ك: جياره كردن. [له يه كه جياره نوره]

ف: از هم گسيختن، از هم جدا كردن، از هم

پاشيدن.

ع: حل، فصل، تفكيك، تفریق.

له يه كه بهردان

ك: گيان يه كه خستن. [بهردانه يه كه، به گزيه كدا كردن]

ف: به جان هم انداختن.

ع: تحريك، تهريش، توريش، تحريش.

له يه كه دان

ك: يه لدان، تيلدان. [پنكه و لكاندن، شتواندن، روخاندن]

ف: به هم پيوستن. از هم پاشيدن، از هم گسيختن.

ع: وصل، فصل، حل، هدم، تخریب، تشويش.

له يه كه دانه وه

ك: وارسي كردن، بيهو كردن، سهرنج دان. [لينك دانه وه]

ف: رسيدگي كردن، وارسي نمودن،

كنجكاوي كردن، درست جويي.

ع: تعمق، تأمل، تفور، تفكر، تحقيق، تفحص.

تطبيق.

له يه كه ده رجوون

ك: سازيان. [له يه كه ده رهنچوون، سازان]

ف: سازش كردن، ساختن.

ع: مصالح، خراج، مصالحه.

له يه كه كه فتن

ك: كه فتن له يه كه ترين، له يه كه كه فتن. [له يه كه كوون،

له يه كه دان]

ف: كوس، كوست، كوستن، تنه زدن، نت زدن،

پهلوزدن، به هم خوردن.

ع: مُلَاظَمَة، مُلَاخَمَة، مُصَادَمَة، تَلَاظَم، تَصَادُم، اِصْطِدَام.
لی

[ک: پاشگریکه. (وشی رتزلینانه که له فارسی و عبرییدا
نیه.)] (بابلی، بابلی، کاکهلی، ناغلهلی و ...)

ف: حرف اعزاز است که در فارسی و عربی
وجود ندارد. («بابلهلی»... یعنی: پدر محبوب و ...)
ع: ...
لی

ک: تلیتیگ، شلیتیگ، فلیتیگ. [پلیشاره، تلیقاره،
فلیقاره]
ف: له، له شده.

ع: مُهَرَا، مُنْمُوك، مُنْسَحِق.
لی

ک: له نهو. (لی نای.) [لینی، لور]
ف: ازیش، از او. (از او نمی آید.)

ع: مِنْه. (لایَتَائی مِنْه)

لیقته

ک: شایسه گی. حونه. پلویا. [شایسته بی، لیتهاتویی،
لیترشاهی]

ف: شایستگی، برازندگی، درخوری، سزاواری،
هتزر.

ع: لیاقة، جَدَارَة، اِسْتِعْدَاد. اِسْتِحْقَاق، قَفِيَّة، قَابِلِيَّة.

لیبایی

ک: جل، پۆشاک، بهرگ. [جلوهرگ]

ف: جَنْدَر، جامه، رخت، بَرگ، پوشاک، پوشش،
پوشیدنی.

ع: لِبَاس، دِثَار، كِسْوَة، لِبَاس. زِي.

لیتیریان

ک: بریان، بچریان، لیتیریان. [پچران، بران]

ف: گُسیختن، گُسیخته شدن، بُریدن،
بُریده شدن.

ع: اِنْفِكَاك، اِنْقِطَاع.
لیتیریان

ک: ناماده برون. [لیتیران، تهیار برون، بریاران]
ف: آماده شدن.

ع: تَهْيُّو، عَزَم، قَطْع، جَزَم.
لیتیرین

ک: برین. [پچرین]

ف: بریدن.

ع: قَطْع، قَطْم، قَصْم.
لیتیرین

ک: زَر، نِه ستم. [ستم، دهریززی (زوت کردنی صافی
کسینک).]

ف: بریدن، ستم. (حق کسی را بریدن)

ع: ظَلَم، غَصَب، تَعْدِي.

لیبوون

ک: له دس چوون. [بیتهش یوون له شتیک، له دس
ده چوون]

ف: رفتن، گسیخته شدن.

ع: اِنْتِفَاء، اِضْلَاب، اِنْتِزَاع.

لیبوون

ک: تلیقیان، فلیقیان، شلیقیان. [پلیشانوه، تلیقانهوه]

ف: له شدن.

ع: اِسْحَاق، اِنْمِهَاك. تَهْرِي.

لیبوونهوه

ک: دس خالی بوون. [ناسوده بوون، له کۆل کردنهوه]

ف: رستن، رستگار شدن.

ع: نَجَاة، خَلَاص، فَرَاغ.

لیتیوونه‌وه

ك: جیابورنه‌وه، كنیانه‌وه. [هه‌لكه‌شران، جودابورنه‌وه (بۆ]

نمونه: جیابورنه‌وه‌ی خوری له پیست. [

ف: بازشدن، جدانشدن. (جدا شدن پشتم از

پوست مثلاً.

ع: تَفْسُخ.

لیتیوونه‌وه

ك: ده‌هاتن. خێزبان. [هاتنه‌دم، ده‌چوون]

ف: درآمندن، برآمندن.

ع: خُرُوج، صُدُور.

لیتیوونه‌وه

ك: به‌ن برون. [لی‌گیربون]

ف: بندشدن.

ع: أَخَذَ، جَزَّ.

لیپ—شه‌پۆل

لیپ—لیپه

لیبان

ك: لچان، كه‌فریژ، پپ. [كه‌فریژ، لیوان]

ف: لَبَانَب، لَبَرِیز، سرشار، پُر، لَمَالَم، مالا مال.

ع: طَفَّان، جَمَّان، مُمْتَلِئ، فَائِض، نُهْدان.

لیبانلیپ

ك: پپر، لچانلچ، كه‌فریژ. [لیوانلیتو، سرپرژ]

ف: لَبَانَب، لَمَالَم، مالا مال، لَبَرِیز، سرشار،

پُرپُر.

ع: طَفَّان، جَمَّان، نُهْدان، ذِیسِق، فَائِض، مُمْتَلِئ،

مُتَفَهِّق. طَاف، طَفَّف، فَهَّق، نُهْد، قَلَسان، فِیضان.

لیباو—شه‌پۆل

لیپه

ك: كه‌فریژ. [كه‌فریژ، سرپرژ]

ف: لَبَرِیز، سرشار.

ع: دَسَق، فَهَّق، طَفَّف، نُهْد، قَلَسان، فِیضان.

لیقه

ك: هه‌رگاو، چلیار. [فروار]

ف: لَجَن، خلاش، خَلِیش، خَلاب، گلاب.

ع: وَحَل، رَدَقَة، ضَوِیطة، رَخراخ.

لیجال

[ك: مرپا، دژار]

ف: لیچار، ریچار، ریجال.

ع: مُرَبَّا، مُدْبَس.

لیچوون

ك: ده‌لَئَن، ده‌لِیان، لیتکیان. [لیتکان، تیرایی‌دادان]

ف: تراویدن، چکیدن.

ع: تَرَشَّح، تَقَطَّر.

لیچوون

ك: لیتکردن. [لیکچوون، هارچمشی]

ف: گراییدن، ماندشدن.

ع: شَبَاهَة، مَثُول. تَمَثَّل، تَشَبُّه.

لیخن

ك: لینج. [لیچق]

ف: لَبِز، خَلَمِین، خَلَم‌آلود.

ع: لَزَج، ذَو‌لُعَاب.

لیخوورین

ك: خوورین، دنگ‌کردن. [بهرتدا بردن، تیتخوورین]

ف: راندن.

ع: سَوَق، حَدَو، نُهْم، نُهیم، إِثْفَار، زَجَر، زَعَق. (به)

لیخوورین

ك: هه‌ر شه‌کردن. [گه‌لین، گه‌ر شه‌کردن]

ف: توپیدن.

ع: تَهْدید، تَرغِیب، زَجَر، نُهْنَهَة.

لیتدان

ك: کوتان، کوتائن، زهريائن، مائين، وهشائن. [كوتاندن،

پياكيشان، تيسرواندن]

ف: زدن.

ع: ضَرْب، لَخَف، طَعَن، لَطَأ.

لیدان

ك: کوتائن، تهقائن. [تهقه لیهیتان (وهك: لیدمگادان).]

ف: زدن. (زدن در مثلاً.)

ع: قَرَع، دَق.

لیدان

ك: هه لیدان. [بلند کردن و دامبرانیدن (وهك: لیدانی

چادر).]

ف: زدن. (زدن خیمه مثلاً.)

ع: ضَرْب، نَصَب، تَخْيِيم.

لیدان

ك: دان. [له رویار پیرینوه. (وهك: له ناودان).]

ف: زدن. (زدن به آب مثلاً.)

ع: ضَرْب، سَبَح.

لیدان

ك: پف کردن. [فوریاکردن و دهنگ لیدمهیتان. (وهك:

لیدانی شه پپور).]

ف: زدن. (شپپور زدن مثلاً.)

ع: ضَرْب، نَفَخ، ثَقَر.

لیدهر

ك: بزهن، دهره شین، جهنگی. [کسیك كه لیددها، کوتهر،

نازا]

ف: بَزَن، سَلَحْشور، جَنگی، جَنگجو، رُزَمی.

ع: ضَرْب، بَاسِل، مَجْرَاب، شُجَاع.

لیدهره رین

ك: ده پیه رین، لیهه لئالین. [هه لکوتانه سهر،

لیراستیونوه]

ف: درپویدن، توپییدن، پرخاش کردن،

از جلودر آمدن.

ع: سَطَو، ظُهُور، خُرُوج، اِنْدِرَاء، اِنْفِجَار، اِطْلَاع،

تَبْكُل، فَجَاءة، صَوْلَة. (صال علیه، ظهَر علیه، خَرَج

علیه، فَجَأ علیه.)

لیرگ

[ك: لیر: زیكی پانكه لئی سهر ینست.]

ف: ایر، گَهِیر، بُشْتَر، بُشْتَرَم، بُشْتَرَم.

ع: شَرَى، بَنَاتُ اللَّیْلِ

لیرگدار

[ك: لیردار، لیدمگدور]

ف: گَهِیرِی، بُشْتَرِی.

ع: شَرِی، اَلْمَصِیْبُ بِالشَّرِی.

لیره

[ك: سکی نالتورن. ههروهها: یه کمی پارهی هندی ولات.

(وهك: لیره ینگیلیزی یا لیره تورکی).]

ف: لیره. (لیره ی انگلیسی یا لیره ی ترکی)

ع: لیره، لیرا.

لیرگ

ك: تیشك، تال، لَو، لا، ستونه. (لیرگ گوریس یا رَوحیار

مهسه لهن.) [تیرژ، تیشك، گشتهك، بهنی رتسراو.]

ف: تار، رشته، ستونه.

ع: سِلَك، قُوَّة، شُعَاع، هَيُول^۱.

لیژم

ك: لیته، همرگار. [قورار]

ف: خَلَاب، گَلَاب، گَلابه.

ع: ضَوِیْطَة، رَدَقَة، رَخْرَاح.

۱- لیرگ، لیرگ رَوحیار، تیشك، ستونه = ستونه = شُعَاع،

هَيُول - تال، لَو، لا، لیرگ گوریس = تار، رشته = سِلَك، قُوَّة.

لیزم

ك: لیزمه، ره‌میله، لاسامه. [رژنه، شست]

ف: باران تَند.

ع: مُطل، هاطل.

لیزماو

ك: لافار، لاسامه، چلپار. [سیلار، قورار]

ف: فَر، لاختیز، لوشاره، مَنجَلاب.

ع: سَیل، زاعِب، رَدَغَه.

لیزمه-لیزم

لیز

ك: خَز، تون، خوئِس، سه‌ره‌خوار، سه‌ریه‌ره‌خوار.

[سره‌ره‌دژیر]

ف: لیز، سرازیر، سَراشیب.

ع: حَدر، حَدر، حَدر، حَدر، رَاق، رَاق، مَزَلَه، مَزَلَه.

مَزَلَه، مَزَلَه.

لیزایی

ك: خزایی، توننه، سه‌ره‌خواره، سه‌ریه‌ره‌خواره، لاپان.

[سره‌خواره]

ف: لیزی، سَرازیری، سَراشیبی.

ع: مُنحدر، مُنخَفِض، مَزَلَه، مَزَلَه، مَزَلَه، رُحَلُوفَه.

لیزِه‌ویوون

ك: قلمه‌ویوون، رژیان. [قلپه‌ویوون، رژیان]

ف: سَرازیر شدن، ریخته شدن.

ع: تَجَحِّي، تَحَدَّر، سَكُوب، انصباب.

لیزِه‌ودان

ك: قلمه‌ودان، رژیان. [قلپه‌ودان، رژیان]

ف: سَرازیر کردن، ریختن.

ع: جَخو، صَبَّ، سَكَب.

لیسانه‌وه-لیستانه‌وه

لیستن-لیستانه‌وه

لیستانه‌وه

ك: لیستن، لیسانه‌وه، لیسینه‌وه. [لستانه‌وه]

ف: لشتن، لیسیدن، ورساخیدن.

ع: لَس، لَسَد، لَحَس، لَهَس، لَدَس، لَجَد، لَطَع، لَمَص.

فَحَس، سَلَت، لَعَق، لَعُوق، فَحَسِي، تَثْمُل، لَمَط.

لیسه

[ك: مائی بردین. (بردیکی خپ و لوسه که سواخی پی

ساف ده‌کمن.)]

ف: اُنداه، مَهره. (سنگ گرد و املسی که اندود

را با آن صاف کنند.)

ع: صَبَّارَه، مَصَقَّة، مِصْقَل.

لیسه

ك: شانه، ماله. [خیشک (تمخته‌یه‌کی پانه که بز رتک‌کردنی

زوی کیتراو ده‌بیستن به گاره.)]

ف: لیسه، خاک‌کش. (تخته‌ای است پهن که

برای تسویه‌ی شخم به گاو می‌بندند.)

ع: جاروفَه، مُشَط، مِساوَه.

لیسه‌تن

ك: لسه‌ده‌سده‌ره‌آوردن. (به زَر) [زوت‌کردن،

لده‌ست‌دره‌یتان]

ف: گرفتَن، اُزدست‌در آوردن.

ع: اِسْتِلَاب، اِیْتِزَان.

لیسین-لیسینه‌وه

لیسینه‌وه-لیستانه‌وه

لیشمه-پرده

لیف

ك: پوشال. [تیریکل و لفکی دار خورما. (وهك: لیفی

خورما.)]

ف: پریچه. (لیف خرما مثلاً.)

ع: لیف.

ك: پښخه، سوره خمر. [لیفه، پښخه فی نارتینخراو.]

ف: ذواج، نهالی، شادیچه.

ع: لحاف، ملحفة، دثار، دفاع، دفاع، رداء.
لیفکه

ك: دفلوك، گوشه. [لفكه (گوشه) شوپره کراوی میزور.]

ف: لیفه، گوشه. (گوشه‌ی عمامه که آویخته می‌کنند.)

ع: سبط، عذبة، تحت الحنك، ذنبُ العمامة، طرّة.

لیفکه ← **فؤچکه سؤرانى** [دشمنه‌ی کرمانیه.] [کرمانی است.]
لیفه

ك: کیسه سارن. [لفكه (لفکى سورتاش).]

ف: لیفه. (کیسه سابون سلمانی)

ع: لیفة.

لیفه‌ی جۆلایی

ك: فلچه، گزگچه. [فرچه (فلجی جۆلایی).]

ف: سمه، سَمَر، لیف، بَتاره، بَشَنجه، غَرواشه، غراوش.

ع: شوكة الحائك.

وینده ← **فلچه**

لیق

ك: نمژد. (لیقوړیق) [گۆشتی لیچق و چرچ و لیر].

ف: نَشَت، نَرم.

ع: غَضین.

لیقویمیان

ك: لیکه‌فتن، پدیرتیربون. [لیقویمان، توشی به‌لابون]

ف: شکسته شدن، ورشکست شدن، گدا شدن، پریشان شدن.

ع: بوط، افتقار.

لیقه

[ك: (پرزو و ریشالی ناو موره‌کف).]

ف: پُز، لیقه، لیفه. (لیقه‌ی دوات)

ع: لیقة، بُوته، هَرشَفَة، کُرسَفَة، کُرسُوفَة.
لیک

ك: دهمار، ناودم. [لیق (وله) تازی ده‌می مرؤف یا نسپ.]

ف: گلین، لیر، یَفج، خُنشک. (لُعاب دهن انسان یا اسپ مثلاً.)

ع: ریق، نَعَم، بُزاق، بُساق، بُصاق، رُضاب، لُعاب. رُوال، رِیال، مُجاج.

لینکردن

ك: شۆن‌خستن، سهرخستن، تیبه‌ردان، لی‌تیره‌لاکردن.

[رهاکردن و به‌دوادا ناردن. (وله) به‌ره‌لاکردنی تاجی بۆ

گرتی کمر و تشك.]

ف: دنبال فرستادن، رهاکردن. (تازی را مثلاً دنبال خرگوش رها کردن.)

ع: اتباع، ارسال، تَقْفِیة.

لینکردن

ك: به‌شۆناروپین، تیبه‌ریبون، شۆن‌که‌فتن. [به‌شۆینداچرون.

دواکوتن (وله) رۆشتنی تاجی به‌دوای نیچیردا.]

ف: دنبال کردن، دنبال رفتن. (رفتن تازی مثلاً به دنبال شکار.)

ع: تَتْنَع، تَقْفِی، تَعْقِیب.

لینکردن

ك: پشت کردن، زین کردن، بار کردن. [لسمو پشت دانان.

(وله) زین‌کردنی نسپ.]

ف: بستن، زین کردن، بار کردن. (زین به اسپ کردن مثلاً.)

ع: اسراج، حَمَل، تَحْمِیل.

لینکردن

ك: لینچون، دهك بون. [لینکچون، هارشیوایی]

ف: مانستن، مانند بودن.

ع: تشابه، تماثل، تشاکل، تضاهي.

لینکردن

ك: لینرین. [بینیش کردن له شتیک]

ف: یزیدن، گسیختن، بازداشتن. گرفتن.

ع: منع، نزع، سلب، نفی، غوق.

لینکردنهوه

ك: جیاوه کردن، پاک کردن. [جیاکردنهوه]

ف: بازکردن، جداکردن. پاک کردن.

ع: قشر، شذب، قلف، حسر، فصع.

لیکن

ك: ده‌ماوی. [لیقن، لیکاری]

ف: لیرن، گلیزن، خلشکن.

ع: ماج، بزاق، بساق، بصاق، لعام، روال، ریلان،

رَضاب.

لیکفتک

ك: لیتقوماگ، پیریشان، لاکه‌فته، لیکه‌فته. [په‌ککوتور،

لیقوماو]

ف: افتاده، فلک‌زده، پریشان.

ع: بائط، مُفْتَقِر، مُضْطَر.

لیکفتک

ك: لاکه‌فته، زوبینگیر، گوشه‌گیر. [لینکوته، په‌ککوته]

ف: فگار، افگار، افتاده، زمین‌گیر، گوشه‌گیر.

ع: مُتَارِض، مُنْزَوِي، عاجز.

لینکفتن

ك: لینقومايان، پیریشان‌کەفتن. [لیقومايان، تورشی به‌لا

بون]

ف: افتاده‌شدن، فلک‌زده‌شدن، بی‌نواگشتن.

ع: بَیْوَ، اِفْتِقَار.

لینکفتن

ك: به‌رکەفتن، به‌ش‌کەفتن. [به‌رکوتن، به‌ش‌پیندران]

ف: بخش‌افتادن، زون شدن.

ع: نُصِيب، حِصَّة، سَهْم، حَظ، قِسْمَة. رَسَد.

لینکفتن

ك: کەم کردن، لی‌کەم بون. [لی‌کەم‌بونوه، لی‌داویرین]

ف: کم شدن، کمبود داشتن.

ع: نَقْص، کَسْر. (نُخَالَة)

لینکفتن

ك: له‌یەك‌کەفتن. [له‌یەك‌کوتن، به‌ریەك‌کوتن،

شان‌له‌یەك‌دان]

ف: کوس، کوست، کوستن، لت زدن، تنه‌زدن،

پهلوزدن.

ع: لَمَح، لَطَم، مُلَاطَمَة، صَدَم، مُصَادَمَة.

لینکیشان

ك: لینیان، کیشان. (کەریکی لی‌کیشا). [لینان،

سوارکردنی نیز له می.]

ف: کشیدن، کشاندن، گُشنی‌دادن.

ع: اِنْزَاء، اِیْدَاق.

لینکویان

ك: گۆریان، جۆریان. [لینتیکچون، لیشیوان]

ف: زَمَرَكِيدن، گوهریدن.

ع: اِشْتِیاء، اِتْبَاس.

لیلق

ك: لینج، لیخن. [لیجق (واک) گزشتی لیری لینج که پتو

نبوویتت.]

ف: خَلْمَکِین. (گوشت لاغر لیز مثلاً که سفت

نشده باشد.)

ع: لَرَج.

دیوانه شدن.

ع: اِخْتِبَال، اِهْتِمَا، اِصْطِرَاع. صَرْع، هَمَز، خَبَل.

لَمَم، جُنُون.

لیه سوون

ك: لِيْ بُوون، تَلِيقِيَانِهوه. [پلیشانوه، فلیقانوه]

ف: له شدن.

ع: قَهْرِي، اِنْسِحَاق، اِنْهَكَ.

ك: لِيَهَاتَن. گهوج بوون. شیت بوون. [فی گرتن. گیل بوون.

كهلهیی بوون]

ف: دیوکلوج شدن، نیدلان شدن. دیوانه شدن.

ع: اِخْتِبَال، اِهْتِمَا، اِصْطِرَاع. جُنُون، لَمَم، صَرْع.

لیویان

ك: خوریان، هاتن به دلا، ورکیان، وتدی دهرورنی. (لیویا به

دلما). [خمتره کردنی دل، لیدانی دل].

ف: نیرنود.

ع: هَجَس، وَجَس، خُطُور، اِلْقَاء، اِلْهَام، وَحْي.

لیویان

ك: چلیان، دوروس بوون. [لوان، راستهاتن، چورنسر]

ف: پیشرفت.

ع: تَيْسُر، اِمْكَان.

لیهاتنگ

ك: قُزَاج، خهیرا، زرنگ، کاری. [لیهاتو، چالاک، کارا]

ف: زرنگ، چاپک، چالاک، کاری، کارکن، کارآمد.

ع: كَافِي، فَعَال.

لیهاتنگ

ك: شیت، فی سهرداگ، لیویاگ. [كهلهیی، همردهیی، فیدار]

ف: دیوانه، نیدلان زده.

ع: مَصْرُوع، مَلْمُوم، مَهْمُوز.

لیهاتن

ك: خهیرابوون، قُزَاج بوون، کاری بوون، قُزَاجی، زنگی،

توانین. [لیهاتو بوون، چالاک بوون، کارابوون]

ف: زنگی، چاپکی، توانایی.

ع: كَفَايَة، قُدْرَة، طَاقَة، فَعَالِيَة.

لیهاتن

ك: لیویان، فی سهردان، شیت بوون. [فیدار بوون.

كهلهیی بوون، همردهیی بوون]

ف: بیخود شدن، ازخود رفتن، نیدلان شدن،

وینەکانی پیتی ل

لووبە

لۆس

لۆ

لالە

لاگوێل

لەنتەر

لەلۆ

لەگان

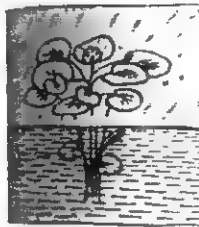
لەغاو

لوولەینە

لیوان

لیلوپەر

لەولاو

لەواشە

م

ك: هه‌سی، هه‌سه‌ویوون، دوروسی، دوروس بیوون.

ك: من. [نیشانی کسی یه‌کمه: دستم، دستی من.]
ف: م، من. (علامت متکلم است: دَسْتَم، دست من.)
ع: ی، انا. (یَدِی)

ف: خنسی. درستی، درست شدن. (قوام آمدن دوغیا مثلاً.)

ع: قوام، نظام، صلُوح.
ما

ك: ویسا، جیه‌ما. [راومتا، به‌جیما. (کرداری رابردوه بۆ کسی سیمی تاک.)]
ف: ماند، ایستاد، جاماند. (فعل ماضی مفرد است.)
ع: بَقِی، تَأَخَّرَ، قَصُرَ، وَقَفَ، مَكَثَ، تَوَقَّفَ، تَمَكَّثَ.

ك: پتده‌نگ. [وست، وسکت]
ف: مات، بی‌صدا، خاموش.

ع: ساکت، صامت.
مات

ك: ماتق، سهراسیمه، ده‌مق، وِسه، بۆسه. [سرگردان، سهرسومار]
ف: مات، پتخ، آندزوا، خَلاوه، آسیمه، سراسیمه.

ك: می، ده‌ل، ماچه. [میینه، میچکه]

ف: ماده، مایه، ماچه.

ع: اُنْشِ، مُؤَثَّ.

ك: شاخ، کیف. [زبرد، شاخی لووس (شاخیک که له برده

پتکه‌توره.)]

ف: شاخ، شَخ، کوه. (کوهی که از سنگ تشکیل شده باشد.)

ع: طور، طود، صَخْرَة.

ك: مهر، کونا، که‌له‌لان. [کونی برنه‌کیتی و مهره‌کیتی.]

ف: غال، غار، سوراخ. (لانه‌ی بز و گوسفند کوهی)

ع: غار، مَغَارَة، زَبِیَة.

ع: مَبْهُوت، مَدْمُوش، حَيْرَان، مُتَحَيِّر، مُتَوَقِّف.
مُتَفَكِّر، مُتَأَمِّل.

مات

[ك: لمجوله‌گيرتنی شاه یاری شترغدا.]

ف: مات. (بی‌حرکت شدن شاه در بازی شطرنج.)

ع: مات.

ماتلو

ك: مانگه‌شور. [ماتاب، تافهمیث]

ف: ماهتاب، مهتاب، آیشم، مَهشید.

ع: مُقَمَّر، مُقَمَّرَة، قَمَرَاء. (لَيْلَة قَمَرَاءُ)

ماتلو

[ك: نامرازیکي ناگربازید.]

ف: مهتاب، ماهتاب. (یکی از اسباب آتشبازی است.)

ع: ...

ماتلوان

[ك: مانگی تریفدار. (ناری نافریشه.)]

ف: ماه‌تابان، مه‌تابان. (اسم زن هم هست.)

ع: مَهتابان.

مات‌بوون

ك: پیدنگ بوون. دهمه‌ق بوون. [وسکت‌بوون. سرسرومان]

ف: مات‌شدن، بی‌صداشدن. سراسیمه‌شدن.

ع: سَكُوت، بَهْت، تَحْيِير.

مات‌دان

ك: پیدنگ‌بوون. [خزومات‌دان، چرکه‌له‌خویرین]

ف: مات‌زدن، بی‌صداشدن.

ع: سَكُوت، صُمُوت.

ماتل

ك: بیکار، پدک‌کفتگ، ویتساگ، قه‌تیز، داماک، پینچاره،

دس‌پاچه. [چاره‌وران. پدک‌کرتور. دامار]

ف: بَیُوس، بیکار، وامانده. نرمانده، فرومانده.

ع: مَعْطَل، مُنْتَظَر، مُتَرَصِّد.

ماتمه

ك: شیون، پرسه. [تازی‌بازی، نازی‌بازی]

ف: سوگ، ماتم.

ع: عَزَاء، مَاتم.

ماتی

ك: مات بوون، پیدنگ بوون. سراسیمه بوون، ماتی.

[وسکت‌بوون. سرسام‌بوون]

ف: ماتی، مات‌شدن. بی‌صداشدن. پتخیدن،

سراسیمه‌شدن.

ع: سَكُوت، بَهْت، أَلُومَة، حِیرَة.

(ماتیک) ← مَاتات

ماچ

[ك: راموروس، رامورسان]

ف: ماچ، بوسه، خوش، بوس.

ع: لَثم، لَثْمَة، قَبْلَة، مُبْلَة. اِسْتِلام، اِسْتِلام، بَیُوس،

بُیُوسَة.

ماچوموچ

[ك: ماچماچین (ماچ کردن و لستنره.)]

ف: چپ‌چاپ، بوس‌ولوس، بوس‌وکنار. (بوسیدن

و لیسیدن)

ع: ثَلَاثم، مُلَاثِمَة، مُعَانَقَة، مُطَاعِمَة، مُفَاعِمَة، ثَفَاعِم،

بَیُوس.

ماچه

ك: ما. [میچکه، مینینه]

ف: ماده، مایه، ماچه.

ع: اُنْثی، مُؤنْث.

ماچه‌نولاج

ل: ماکمر. [دپله کمر]

ف: آتان، ماده‌آلاغ، ماچه‌آلاغ.

ع: حمارة، آتان.
ماخولیا

[ل: نمخوشینکه.]

ف: ماخولیا، خولیا، خُلولیا، مالیخ، مالیخولیا.

ع: ملانخولي.

هاده

ل: کورد. [نارپکی لمیترینمی کورد. (له نتموهی مادی

کوری یاپسی کوری نوحن.)]

ف: ماد، مد، کرد. (اولاد ماد پسر یاپث پسر نوح
هستند.)

ع: ماد، مادا، مد، کُرد.

هاده

ل: مایه، قوماش، گهره‌مر. [مال، بنهرت (نهری شتیکی

لهریتلیدیت و مانوهی بره‌ره بسراره.)]

ف: کیو، کیود، کیوده، مایه، واده، گوهر.

ع: مائة، مامیه، میولی، اصل، جوهَر. (ما یترکبُ
منه الشیء و یقوم به.)

هاده

ل: لک، دمه‌ل. [لور، دومه‌ل]

ف: لُک، غُر، چخس، گره، دُرپیل، دُنبل، چنغر،
بناوَر.

ع: سلعة، غُدة، دُمَل، دُمَل، حَبَن، خُراج.
هاده

[ل: رفیدی نان پیوه‌دان.]

ف: کابوک، کابک، بوک، کُمایوک، دَم‌کُنی، رَفیده.

ع: کِمادة، رَفیده.

هاده

ل: دَل، گِگ، گِده [گِده]

ف: یَمینه، خورا کدان.

ع: مَعْدَة، مَعْدَة.
هاده ریه‌چه

[ل: جزره دروینیک که راسی درزه‌کان به تمقلتی گموره و

بچروکی یه‌ل‌لدوای یه‌ل‌ده‌دورن.)]

ف: مادر بچه. (قسمتی از خیاطی است که

راسته‌ی درزها یکی بزرگ و یکی کوچک
می‌دوزند.)

ع: ...

هاده‌رزا

[ل: سروشتی، خورسک]

ف: مادرزاد، مادرزا.

ع: فِطري، جِبَلِي، خَلقي.
هاده ره‌مرده

ل: شلیتی‌یگ. [گغنیو (وه‌ل شروتی که له ناروه

گنیتت.)]

ف: پوله، مان‌مرده. (هندوانه مثلاً که درون آن
ضایع شده باشد.)

ع: عَجِي.

هادر

ل: حه‌فی. [گیاندارتیکی خشوکی ژارداره.]

ف: مار، خالَم.

ع: اَیم، طَل، طَلع، صِل، حَضِب، حَنْش، عَناء، حَیة،
قَرَة، قَران، ثَعبان، حَقَات، لاهة، خِشاش، شُجاع،

عَرَب، عَسود، اَسود، اَرَقَم، اَبثر.

وینه

هادرانگاز

[ل: مار پیوه‌دار، مار گسترو.]

ف: مارگزیده.

ع: لدیغ، ملدوغ.

ماراو

ك: هات، نامدد. [بخت]

ف: ماراب، آمد، شگون.

ع: اقبال، هیاط.

مارپیچ

[ك: پیچۆكه، پیچینهچۆكه، مارینهچی]

ف: مارپیچ.

ع: حلزونی.

وینه

مارتووله

ك: بدچكه مار. [تورلمار]

ف: مارتوله، ماربچه، بچه مار.

ع: حریش، عثمان.

مارتووله

ك: كرم. [جانسورنکی خزۆکی بچۆوكه. (وهك: كرمی

گدده.)]

ف: كرم. (كرم معده)

ع: دود.

مارتووله ← مارمژووك

مارچینه

[ك: گیاهكه.]

ف: مارچویه، تارچویه، مارگیاه.

ع: جُنْجُل، هِلِیَوَن.

وینه

مارستان

ك: خسه خانه. [نمخوشخانه.]

ف: مارستان، بیمارستان، خسته خانه.

ع: مَصْح، مارستان.

مارقه شیشا

[ك: برودیکی بناوبانگه.]

ف: مَرَقَشیشا. (سنگی است معروف.)

ع: مَرَقَشیشا.

مارگیر

[ك: مارگر: كسیك كه مار ده گزیت.]

ف: مارگیر، مارافسا، مارافسای، مارافسان،

مارافسار.

ع: حواء.

مارمسی

[ك: جۆره ماسیه كه له مار ده چیت.]

ف: مارماهی.

ع: حَرِیت، جَرِی، جُنْکِی، أَنْقَلِیس، حَنْکَلِیس.

مارمژووك

ك: مارتووله. [مارمیلک]

ف: مارمولك، ماتوزنگ.

ع: وِل.

مارو

ك: نارچا چرمنگ. [قشان، تهریل سپی]

ف: سفید پیشانی.

ع: أَقَرَع، أَشْدَخ، أَغَر.

ماره

ك: پیهونی، هاسه ری، هارجفتی، شوردان، ژن خواست.

[هارجوتی]

ف: پیوندی، همسری، شوهر دادن، زن گرفتن.

ع: نِكَاح، اِزْدِواج، وَصَلَة، عَقْد، مُزَاوَجَة.

ماره

ك: راره، رامه. [هیلکه یك كه ده یغنه ژنر مریشك تا

هر لو جیگمیدا هیلکه بکات.]

ف: رامک. (تخمی که زیر مرغ گذارند تا همانجا

تخم گذارد.)

ع: مهءء، مهءاء.

ماره‌برین

ك: په‌یونی‌كردن، هارسه‌ری‌كردن، هارسه‌ركردن،
 هارچفت‌كردن، په‌یوه‌ن‌كردن. [ژن‌كړنه‌ حه‌لاټی‌ پی‌او.
 هیره‌ها: دیاری‌كړنی‌ ماری‌ی.]

ف: پیوتند‌كردن، هم‌سټر‌كردن، جفت‌كردن،
 زن‌كردن، شوهر‌كردن، كاپین‌بستن، مهر‌بړیدن.

ع: عقد، انكاح، تزویج.

ماره‌یی

ك: كارین، سیاق. [ماره‌پراڼه: ښوی‌ ژنی‌ لمر‌ ماره
 ده‌كړت.]

ف: كاپین، كاوین، مهریټه.

ع: صداق، سیاق، عُقر، مَهر، شَهر، حباء، حَبوة.

مارین

ك: شكائن. [شكائیدن، لمت‌كردن، وود‌كردن (وشه‌په‌كی
 گوزانیه.)]

ف: شكستن، شكائیدن. (گوزانی‌ است.)

ع: كُسر.

مازگ

[ك: مازو]

ف: ماز، مازگ، مازو، مازون.

ع: عَفص، مازوج.

وینه**مازماز**—په‌ران**مازوور**—مازوول**مازوول**

ك: لابریاگ، له‌كارپورگ. [لبراو، كار به‌ دمستی‌ لمر‌كار
 لبراو.]

ف: ژبهيده، بړداشته‌شده، بړكنار‌شده،
 خانه‌نشین.

ع: معزول، مرفوع، مَمْنوع.

مازوولی

ك: له‌كارپوون، یت‌كارپوون، یت‌كاری. [لا‌بران،
 لمر‌كارلا‌بران.]

ف: ژبهيديگي، از‌كارشدن، بي‌كاری، بي‌كار‌شدن،
 كنار‌گرفتن، كناره‌گیری.

ع: انْعزال، تَنْحَي.

مازوولی‌كیش

ك: یت‌كاری‌كیش. [كسیتك كه‌ پاش‌ لمر‌كارلا‌برانی
 كاریده‌ستیتك په‌یوه‌ندی به‌ گرمی‌ ده‌میتیتووه.]

ف: ژبهيده‌گش، بي‌كاری‌گش. (كسی‌كه‌ در
 معزولی‌ كاردار، مودت را از‌ دست‌ ندهد.)

ع: رَفِيقُ الْعُرْلة.

مازه

ك: مازی، پشت. [لمر‌ رانوه‌ تا‌ شان‌ له‌ داوه‌. هیره‌ها:
 برپړې‌ پشت.]

ف: مازه، مازو، مازن، پشت.

ع: صُلب.

مازی

ك: گرزشته، بگردگ، له‌مه‌ویدر، نه‌وسا. [رابردو]

ف: گذشته، پیش.

ع: ماضی، ماز، قَبْلُ.

مازی—مازه**ماس**

[ك: ماست (دز و شیر ده‌كولتین‌ ده‌بیته‌ ماست.)]

ف: ماست، جفراټ. (دوغ را با شیر می‌پزند
 ماست می‌شود.)

ع: قَرِي، حَقِين، رُوب، رَائِب، مَطَاط، خَاثِر، صَامِت،
 حَچِیْمَة، مَهْدوم، لَبَن حَامِض.

ماس

ك: په‌نام، په‌شام، با، ته‌شه‌نه‌ك. [پنهم]

ف: ماس، آماس، آماه، باد.

ع: وَدَم، اِنْتِفَاح، تَنْفُخ، تَخْرُب...
ماساو

ك: دَر. (دَوزِ نَهْزَنِيَاگ) [مَاسْتار (دَوزِ نَهْزَنِيَاگ).]
 ف: دَوغ، مَاسْتَاب. (دَوغ نَازْدَه)

ع: رَاثِب، مَخِيض.
ماساو

ك: مَاسِي. [مَاسَا، مَاسَز]

ف: مَاسِي، پَرَوِيَز.

ع: سَمَك، نُون، حَوْت.
ماس تَوَرَاخ

[ك: مَاسْتِي نَاو خِيگَه].
 ف: مَاسْت خِيگ.

ع: حَقَقِن.
ماسرِشَم

[ك: سَرِشِي لَه مَاسِي گِيَرَا].
 ف: يَلَم، سَبِيلَت، سَرِشَم مَاهِي، سَرِشَم.

ع: ثَرَط، غِرَاء، غِرَاءُ السَمَك.
ماسكَه

ك: كَلَار سَه خَرِي جَن. [دَمَامَك، مَاسَك]
 ف: سَاخْتَه رَو، رَوِي سَاخْتِگِي.

ع: مَسْخَرَة، وَجَه مُسْتَعَار، وَجَه اِسْتِعَارِي.
ماسكَه ش

ك: دَهْوِيَت، جَاكَش. [بِي تَامَرُوس، گَبَرَاد]

ف: مَاسْت كَش، جَاكَش، كُس كَش.

ع: دَبُوْث، قَوَاد.
ماس كِيَسَه

[ك: مَاسْتِي نَاو لِيَنگِيَرَا].

ف: لَوَر، مَاسْت كِيَسَه، مَاسْت چَكِيَدَه.

ع: رُؤْيَة اَلْكِيَس.
ماسوْلَه

ك: مَرخَك. [مَاسَارَه، مَاسوْلِكِي جَوَلَايِي. (نَامَرَاژِكِي

جَوَلَايِيَه.)]

ف: مَاسوْرَه، مَاشوْرَه، زَاغُوْتَه، جَغْرِسْتَه،

جَغْرِسْتَه، لِيَسْنَه، لُولَه. (اَفْزَار جَوَلَايِي اِسْت.)

ع: كُبَّة، مَكَب، اُنْبُوِيَة.

وِيَنَه

ماسه

ك: مَل، لَمْت، زِيغ، رِيغ. [رَهْمَل، رِيغ، لَم (لَمِي نَهْم).]

ف: مَاسَه، رِيگ. (رِيگ نَرَم)

ع: رَمَل، رَغَام، (رَمَل نَاعِم)

ماسه

ك: كَفْت، لَمْت. [لَمَار، قَوَرَاو، لِيْتَه]

ف: مَاسَه، خَرَه.

ع: مَلَقَمَة.

ماسي

ك: مَاسَار. [مَاسَا، مَاسَز]

ف: مَاهِي، پَرَوِيَز، بَخْش.

ع: سَمَك، حَوْت، نُون، مَاهِي.

ماسي سَوَل

ك: مَاسِي سَوَل خَوَا. [مَاسِي خَوِيَكَرَاوِي وَشَكُوَه كَرَاو].

ف: مَاهِي شَوَر، مَاهِي نَمَك سَوَد.

ع: صِيَر، سَنَمُوَر.

ماسي فَرُوْش

[ك: كَسِيَك كِه پِيَشِي مَاسِي فَرُوْشْتَنَه].

ف: مَاهِي فَرُوْش.

ع: سَمَاك.

ماسيگِيَر

[ك: كَسِيَك كِه رَاوَه مَاسِي دَه كَات].

ف: مَاهِي گِيَر.

ع: عَرَكِي، سَمَاك.

ماسيگِيَرَه ← مَاسِيَه وَجَنَه

ماسيله

[ك: گیاندارتکی ماسی ناسایه که له خانوری شیدارد
دهژی.]

ف: ماهیچه. (جانوری است شبیه به ماهی که
در خان های مرطوب پیدا می شود.)
ع: سُمِیَکاء.

ماسین

ك: په نه مین، په شام هارودن، باکردن، ته شه نه ك كردن، هه لائن.
[نارسان]

ف: آماسیدن، آماهیدن، آمالیدن، پَنامیدن،
بر آمدن، باد کردن، آماس آوردن.

ع: تَوْرَم، تَخْرُب، تَنْفُخ، انْتِفَاح، اِسْمِقْداد، اِصْمِكاك.
ماسی نه یزه دار

[ك: شیر ماسی: جوزه ماسیه كه.]

ف: ماهی نه یزه دار.

ع: سیف.

وینه (۲)

ماسیه وچنه

ك: ماسیگیر، زیقارله. [ماسیگیر: بالنده یه كه.]

ف: ماهی گیر، ماهی خوار.

ع: زَمَج، نورس.

وینه - زیقوله

ماش

[ك: دانبرنله یه كه.]

ف: ماش.

ع: زَن، لَش، مَج، ماش.

ماش

[ك: چمند دارتك ده خنده بهر نینی شاش همتا خوش خال]

نه كمرتته ناری.]

ف: ماش. (چند چوبی در جلو ناو آسیا قرار

دهند که آشغال میان ناو نیفتد.)

ع: ماسِکَة، اخِذَة.

ماش

ك: په ننگ، ویسان، مهنر. [ارامستانی ناو و
زَزهینانی.]

ف: ایست، ایستادن. (ایستادن آب و زورآور
شدن آن)

ع: قوم، رُكود، تراكُم. اجتماع.

ماشانن

ك: گه رانن، دهس ماشانن. [دست گیران بز دوزینره ی
شیتك.]

ف: بَرَنج، گرداندن، دست گرداندن.

ع: مَلَش، تَعییث، تَجَسُّس.

ماشقه

ك: یار، دلبر. [گراوی، دوستی مینه.]

ف: آهوز، ریکا، تاز، یار، دلبر، دلارام.

ع: مَعشوقَة، مَحَبوبَة.

ماش کردن

ك: په ننگه و خواردن، ویسان، مهن کردن، مهنر کردن.

[پنگ خواردنوه (روستان و زَزهینانی ناو).]

ف: ایستادن، ایست کردن. (ایستادن و زورآور
شدن آب)

ع: قوم، رُكود، مَكث، تراكُم.

ماشه

ك: سیپه، پا. [په لپیته كه (روك: په لپیته كي تفنگ).]

ف: ماشه، پا. (ماشه ی تفنگ مثلاً.)

ع: ضامَة.

وینه (۳)

ماشه - گنز

ماشین

ك: ماکینه، مه کینه، مهن گنه. [کۆمه لیک پارچه و نامراز

که بز نه بچادانی کارتک به یه کیره بهسراون.]

ف: ماشین، ماکینه.

ع: ماکنة.

ماشین

[ک: ماشین، چیشی ماش]

ف: آتش ماش.

ع: مَلَبِیْخُ الماش، مَرَقُ الماش.

ماشین

ک: قهتار. (قهتار ریگه ناسن) [شمسند فیر]

ف: ماشین، قطار.

ع: قاطِرَة.

ماشین ← ماشان

ماشینه‌وه

ک: مالینه‌وه، گردو کردن. [به تنواری کز کردنه‌وه و بردن،

گسل لیدن.]

ف: گرد کردن.

ع: نَزَح، لَمْ، فَنَو، جَمَع.

مانه‌ته

[ک: مانستا، گیاب (کرمیکسی بچور که له بهر گیتی

«کا» بیندایه که می ده بغوات و ده سرت.)]

ف: پَریچه. (کرمی است کوچک توی غلافی از

کاه و خاشاک که گوسفند می خورد می میرد.)

ع: سُرَقَة.

وینه

مق ← واق

ماتوول

ک: گهره. [بهریز، شکردار]

ف: بزرگ، بزرگوار، آبرومند.

ع: شَرِیف، کَرِیم، أَصِیل، عَظِیمُ الشَّان.

ماتوول

ک: دانش په‌سن، دانابه‌سن، زانابه‌سن، عه‌قل په‌سن،

عاقله‌په‌سن. [گوتهار، نموی ناور پسمندی ده‌کات.]

ف: دانسته، پَسَنَدیده، دانش پَسَنَد، داناپَسَنَد،

خَرَد پَسَنَد.

ع: مَعْقُول.

ملکان

ک: کوناکان، لانه‌کان. [کزی «ما» به و «ک» بی نیشانی

ناسراوی خراوتنه سیر، واتنه: جیگه‌گه‌لی بزنه کتیری و

میره‌کتیری.]

ف: غالها، سوراخها، لانه‌ها. (جمع «ما» است به

انصمام کاف عهد به معنی جای بز و گوسفند

کوهی است.)

ع: غِیران، رُزِیبات.

ملکه

ک: ماچه‌نولاخ. [دبله‌کمر]

ف: آتان، ماده‌خَر، ماچه‌ألاغ.

ع: عَانَة، حِمَارَة، سُکِیْنَة، آتَان.

ماکینه ← ماشین

ملکه

[ک: ماره. (کرداری رابردووه.)]

ف: مانده. (فعل ماضی است.)

ع: بَقِی.

مالک

ک: خاون. [خاوه، خودان، خینو]

ف: خداوند، دارا، دارنده.

ع: مَالِک، صَاحِب.

مالووس

ک: خوگ، ماچه‌خوگ، ده‌له‌خوگ. [بغرازی می.]

ف: خوگ، ماچه‌خوگ، ماده‌خوگ.

ع: خَنْزِیرَة.

مالووسکه

ک: شروش، هه‌لخن، به‌رزو برون. [شورینواری دار یا

قامچی له لشدا.]

ف: شمش، برآمدگی، برآمدن. (جای چوب یا شلاق بر بدن)

ع: حبار، حَبَط، عَجَر، وَرَم، نُثْوَه.
مال

ك: دارایی. [شتی تاببستی كسیتك]

ف: مال، دارایی.

ع: مال، ثروة، مَكْنَه، مَكْنَه، نَشَب، مَمْلوك، عَقَار.
مال

ك: خان، خانور، هُودَه، سَهرا، ثوتاغ، ثوتاق، وِثاق. [خانه: جینگى ژيانى خيزان]

ف: خان، خانه، خَن، خون، خونه، اُربیتا. سرا، سرای، كُد، كُده، ساختمان، نشیمنگاه.

ع: بَيْت. دار، مَسْكَن. بِناء، بُنيان.
مال

ك: چاروا. [چوارین، بارهیر]

ف: مال، چارپا، چاروا، مال سواری.

ع: خیل، مَرَكَب، مَرَكوب.
مال

ك: ژن. خيزان. (مالان نيه له مالا). [دایكى منالدهكان]

خارخيزان]

ف: زن، همسر، خانواده.

ع: رُوجَه. عيال، اُربِيَّة، اهل البيت.
مال

ك: مالشت، مالین. (مشتومال) [دهست پیتدا هیتان به تووژم]

ف: مالش، چلاندن، چلانیدن. (مشتمال)

ع: دلك.

مال

ك: مۆل. [دروجای ژماره. (بۆ نمونه: نۆ دروجای سییه.)]

ف: تَزَيِدَه. (یعنی حاصل جذر، مثلاً ۹ مال ۳ است.)

ع: مال، مَجْدور.
مالات

ك: مالیات، گیاندار، چوارپا. [ناژول، دولت]

ف: دام، جاندار.

ع: نَعَم، ماشیة، حیوان. اَغنام، دَوَاب، مَواشي، اَنعام.
مالات

مالاتین ← مالین
مالاوا!

ك: خانه‌نارا! [بدو‌عا! مالاوا!]

ف: خانه‌آباد!

ع: مَاجورین، جَزاکم الله
مال‌یرین

ك: دزی. [مالیری، دزی له مالان]

ف: دزدی، خانه بُریدن.

ع: سَرَقَه، اسْتِراق.
مال‌بشکین

[ك: مال‌بشکین: گِران له مالان بۆ شتیک]

ف: خانه‌جویی، کنجکاو.

ع: قَحْص، تَفْحُص، تَجَسُّس.
مال‌تولوسانی

ك: باله‌خانه. [ژورر له نه‌ژی سهره‌وی مالدا.

(بعارخیر)]

ف: بَشَكَم، پَربار، پَرباره، پَرواره، پَربال، پَرباله،

بالاخانه. (خانه‌ی تابستانی)

ع: غُرْفَه.

مالداري

ك: دنیاداری، مال‌گردو‌کردن. [گردو‌کزی، دست‌پیشه‌گرتن،

که‌بیانویی]

ع: مِسِيْعَة، مَسْنَفَة، مَسَوَاة، مِلْطَاط، مَالِج، مَالِج.

مالج، **مالج**.

وینه

ماله

ك: لیس. [خیشك (خیشکی جوتیار) كه شیوه‌ری پی]

تخت ده‌كن.

ف: هَبْد، هَبْد، بَزَن، مازو، فه، گَرَا، بَنَكَن، بَتَكَن،

خاكش، زنجیر، ماله. (ماله‌ی بزرگران)

ع: شَوْف، مِدْمَة، مِشَقَن، مِمَسَحَة، مِمَسَة، مِمَلَقَة.

مئاسَة.

ماله

[ك: نم‌خوشینیکی ژنی دورگیانه له «مغیله» ده‌پیت.]

ف: علتی است كه زن حامله را عارض می‌شود

شبیبه به بادژ «مغیله».

ع: ...

ماله‌پیتان

[ك: یاریه‌کی تایبته كه به چو ده‌كرت به‌لام «چورزان»

نیه.]

ف: ریگ‌بازی. بازی مخصوصی است كه آن هم

با ریگ بازی می‌شود و آن غیر از «چوزان» است.

ع: ...

ماله‌موكن

ك: سیخ. [دیواربری دزان كه دیواری پی كون ده‌كن.]

ف: پَشَنگ، پَشَنگ، سیخ. (سیخ دزدان كه با آن

دیوار را سوراخ می‌كنند.)

ع: **كَال**، **مُثَقَب**.

ماله‌هنگ

ك: شان، هنگه‌مال. [شانه هنگرین]

ف: شان، شانه، خانه زنبور...

ع: نُخْرُوب، كُورَة، مِشَوَرَة.

وینه-شان

ف: كَوایش، فَنَدَجِش، تَرُوهش، آمَرغ، كَوَالیدن،

فَنَدَجیدن، تَرُوهیدن، تَرُومیدن، آمَرغیدن،

آندوختن، مال‌داری، خانه‌داری.

ع: اِثْرَاء، اِقتِصَاد، تَقْتِیر. (عِلْمُ اِدارةِ البیت)

مال سواری

ك: چاروا، پاكش. [باربر، چواری]

ف: مال سواری، چارپا، پاكش.

ع: مَرَكَب، مَرَكُوب.

مالست

ك: مَالِین، مَالِئِن، مِشْتُومَال. [دست پتدا هینان به

تروژم.]

ف: مالش، مالیدن، مالاندن، چلاندن، مُشْتِن.

ع: ذَلِك، دَعَك.

مال‌له‌یه‌ك

ك: هارمال، هاربه‌ش. [برایش، نیکمال]

ف: آنباز، همباز، بَرخُور، هم‌بَخَش.

ع: شَرِیک، شَفِیع، جَمْعُ المَال.

مالومنال

ك: خِیزان. [خارخیزان، خِیزانی مال]

ف: خانه و بچه.

ع: عِلَاقَة، عَائِلَة، عِیْلَة، آل، أَهْلُ البیت.

مالومنال

ك: دارایی. [سامان]

ف: دارایی، كالاسود.

ع: مال و مَال.

ماله

ك: لیس. [نامرزی قور و چیمغنتز لوس‌کردن. (ماله‌ی

قور، کاری.)]

ف: بَرَز، سَرَز، مَرَزَه، ماله، آندایه، آنداوه. (ماله‌ی

بنایی)

ماله‌ی جۆلایی

ك: فلّجه، به‌تاره. [نامرازتکه جۆلا نیشاستمی پی دسارت

به پارچیدا.]

ف: سمه، سَمَر، بَتاره... .

ع: فُرشة.

مالی

ك: خانه‌کی، لینی. [کمری، رام]

ف: خانگی.

ع: أهلي، داجن، ألوف، أنیس، مانوس.

مالیات

ك: میری، سالیانه، باج. [پارهدیک که میری له هارولاتیانی

دسیتیت.]

ف: سا، ساو، باژ، باج، گزیت، سالیان.

ع: جَبایة، مَجْبی، وَضِیعة، حَضْرِیة، اِتاوَة، نَجوی،

خراج، میری، جزیة.

مالیات

ك: مالات، گیاندار، چاربا. [ناژول، دهوتت]

ف: دام، جاندار، چاربا.

ع: حیوان، اَنعام، اَغنام، مواشي، دَوَاب، مالات.

مالین

ك: ساوین. [ناوین، تینه‌تسارین]

ف: مالیدن، آندودن، ساییدن.

ع: تَلطِیخ.

مالین

ك: پاکوکردن، لابرَدن. [رامالین: پاک‌کردنوه به گسگ و

وهوره و...]

ف: رُقَتَن، روفتن.

ع: كَسَح.

مالین

ك: مالان، مالشدان، چلان، شیتلان. [لاوین، ساوین،

[دست‌پیندهیتان به توژم. هوره‌ها: سورنوه.]

ف: مالیدن، مالاندن، مالش‌دادن، مُشتَن، چلاندن.

ساییدن.

ع: ذك، دَعك، تَلبید.

مالین

ك: کوتان، کوتائن، لیدان. [چیتیکم پیا مالی.]

[پیاکیشان]

ف: زدن. [چوبی به او زدم.]

ع: ضَرَب، صَك.

مالین

ك: برین، پیتان، پیتائن. [دارشتن، له قالدان (خشت‌مال: خشت‌دارپژ).]

[خشت‌دارپژ].]

ف: زدن، مالیدن، بُریدن. (خشت مال، خشت

زن...)

ع: ضَرَب.

مالینه‌وه

ك: ماشینوه، گرده‌وکردن. [به تهاوی کۆکردنوه و بردن،

گسک لیدان]

ف: گرد کردن.

ع: جَمَع، نَزح، قَنو، لَم.

ماما

ك: دایکنه‌نه، نه‌نه گهره. [دایره‌گهره]

ف: مادر‌بزرگ، مادر‌نه.

ع: اَعلى جَدَة.

مامان

[ك: یاریده‌هری دایک له زاندا.]

ف: ماما، مامک، ماماچه، ماناف، پاژاچ.

ع: قابِلَة، مُؤَلَدَة، دایه.

مامانه‌گنجی

ك: خول، خول‌خواردن. [باره‌خولی: سورپانه‌وه به دهوری

خَردا.

ف: چرخیدن، چرخ زدن، چرخ خوردن، گنج خوردن.

ع: دُور، دُوران، استِدَارَة.
مامانی

[ک: کاری مامان.]

ف: مامانی، پازاچی.

ع: ...
مامر

ک: کهرگ. [مرشک]

ف: مُرغ، کُرگ، خواگ، ماکیان. (ماده مُرغ).
ع: دُجاجة.

وئنه—جوجه نه
مامش

ک: قوروقهپ، بیدنگ. [سکت، وسکتبون]
ف: خُموش، خُموشی، خاموشی.

ع: سُکوت، صُموت، وُجوم.
مامو

ک: برای بارک، نامۆ. [مام، ناپۆ]

ف: اَوَر، اَفَدَر، عمو، برادر پدر.

ع: عَم، صَنو، صِنو، اَخُ الأب.
مامؤزا

ک: نامززا، نامززاگ. [کورهمام، کچمام]
ف: عمو زاده. (پسر عمو، دختر عمو)

ع: وَلَدُ العَم، (ابنُ العَم، بِنْتُ العَم)
مامؤسا

ک: نوسا. (مامؤنوسا) [فیرکمر]
ف: اُسْتا، اُسْتاد، آموزگار.

ع: مُعَلِّم، مُدَرِّس.
ماموونه

ک: شیرهی خوشیَلْک. [شیرهی گیاهی خورْیَلْک که بز در مان دهیْت.]

ف: مَحموده، سَقْمونیا.

ع: سَقْمونیا
مامیران

[ک: جُزّه زهرهچیرنکی لینجه.]

ف: مامیران. (قسمتی از زردهچوبه است که چسپندگی دارد.)

ع: بَقْلَة الخطاطیف، شَجَرَة الخطاطیف، عُرُوقُ الصَّیْفَر.
مامیران درکای دهم گیریان

ک: قوروقهپ کردن. [قوروقهپ ناردی جز، وسکتبون
(تیدیمه.)]

ف: دهن بستن، نَتوانستن دهن باز کردن. (کنایه است.)

ع: سُکوت، صُموت، وُجوم.
مامیز

ک: نه قیزه. [مامزه: ناسنیکي چقلداره له پشت پاژنهی چه کمه ده ریت بز لینخورینی نَسپ.]

ف: مَهمیز، مَخیز، نَخیز، فَخیز.

ع: شَوکَة، مَنخَس، مَنخاس، مَنخان، میخان، مهمان.
مهمز

وئنه—سنگهک (۲) // مهمیز (۲)
مان

ک: تَوَر، پیش، قین، گهی. [گه، پی داجماندن و نریشتن.]

ف: تور، تول، حَشَم، گئی.

ع: سُکوت، وُجوم، مَسو، حُرُون، ضَغْن، غیظ.
مان

ک: مهنه کردن، دانیشتن، ویسان. [وستان، مانوه]
ف: ماندن، ایست کردن.

ع: وُقُوف، عُكُوف، حُكُوف، مَكُث، عَكْف، لُبْث، لُبَاث،
لُبَيْثَة، اِحْتَاء، تَوَقَّف، تَعَكَّف، تَلَبُّث، اِعْتِكَاف.

مان

ل: بوون. [بردوام ژبان و تیانه‌چوون، خایاندن]

ف: نیوساد، بود، بودن، ماندن، پایبیدن، پایبندگی،
پایدارى، زیستن.

ع: دوام، دیمومه، بقاء، سَرَمَد.

مان

ل: نِیمه. (مالمان) [هی نیمه. (نیشانی کسی یدکمی
کزیه.)]

ف: مان، ما. (علامت متکلم مع‌الغیر است:
خانه‌مان، خانه‌ی ما)

ع: نا، نَحْنُ. (بِیْثُنَا)

مان

ل: نارمال. (نِه‌سپار مال: خانومانی دا به یه‌کا.)

[کله‌ی‌لی نارمال (په‌په‌وه) و به تنیا به‌کار ناپیت.]

ف: مان، مانه. (اسباب خانه: خانه و مانه‌اش را
به هم زد، تنها استعمال نمی‌شود.)

ع: اثَابِیَّة، اَثَاثُ الْبَیْت.

مان

[ل: له کوردیدا نیشانی چارگه، وک: کیشمان و
درومان، واته: کیشمان و دروون، ده‌توانیت نیشانی شورین و
جینگش بیت. وک: نیشتمان، واته: شورنی دانیشتن. به‌لام له
فارسیدا نیشانی برکاره: «ساختمان» و «ریسمان» واته:
سازکراو و رتسراو.]

ف: در کردی علامت مصدر است، «کیشمان»

درومان» یعنی: کشیدن، دوختن. به علامت مکان

هم استعمال می‌شود «نیشتمان» یعنی: جای

نشستن، اما در فارسی علامت مفعول است:

ساختمان، ریسمان، یعنی: ساخته شده،

ریسیده شده.

مان

ل: چه‌م، خوازه، گوزاره، مانعا، وِیِر. [واتا]

ف: آرش، چِم، خواسته.

ع: مَعْنی، فُحوی، مَغْزی، مَدْلُول، مِعْرَاض، فُحْواء.

مانج

ل: به‌رگیر، ده‌سگیر، پاگیر، داینه‌گیر، قُزرت، نه‌تَل.

[لمپیر]

ف: مَس، خَشْکاب، پاگیر، پاگیره، پابَند، جلوگیر،
بازدارنده.

ع: مانع، رادع، عائق، حِظَار، حَظَار، مَحْذُور.

مانعا—مانا

مان‌کردن

ل: پیش‌کردن، قین‌کردن. گه‌ی‌گرتن. [پی‌داچماندن و

نبروشتن.]

ف: توویدن، تولیدن، خشم‌کردن. گی‌گرفتن.

ع: سُکُوت، وُجُوم، اِغْتِیَاض، مَسُو، حُرُون، ضَمْن.

مانگ

[ل: هه‌یث، مانی ناسمان.]

ف: ماه، مه، مانگ، ماس، ماج، مَیج، مَهِیِر، لوخَن،

شَبِتَاب.

ع: قَمَر، غَاسِق، سَبْمَار، أَبْرَص.

مانگ

ل: هه‌یوی. [هه‌یث (یلک بش له دوازده بشی سال).]

ف: ماه. (یک بخش از دوازده بخش سال)

ع: شَهَر.

مانگ

ل: مانیایگ، شه‌کەت. [ماندرو، مانرو]

ف: مانده، خَسْته، زَزده، بیخَسْته، نَرمانده،

وامانده.

ع: عَمِي، عَمِي، مُعِي، طَلِيح، کَال، مَعْفُوص، مُثَخَّن،

مَوْنَن، مَوْنَن، لاغِب، عاجز.

مانگ

[ك: چِتَن]

ف: ماده گاو.

ع: بَقَرَة.

وینه

مانگار

ك: ماگ. [مار، جیگیر]

ف: مانده.

ع: باقی.

مانگان

ك: مانگمل. [هه‌یگمل (كۆی «مانگ»)، وەك:

«سالان».]

ف: ماهیان، ماهان، ماهها. (جمع «مانگ» است،

مانند «سالان».)

ع: شُهُور، أَشْهُر.

مانگانه

[ك: نو مورچیدی سی رزژ جارتك ده‌ریت.]

ف: ماهاته، ماهیانه، ماهوار، ماهواره، مَهوره.

ع: شَهْرِيَّة، مُشَاهَرَة، مُهَالَة، رَزَقَة.

مانگ تازه

ك: مانگ یه‌كشهوه، داسه‌مانگ، مانگ نوی. [هه‌یگی تازه

كه كوانه‌یه.]

ف: ماه نو، ماه تازه، ماه یك‌شبهه.

ع: هلال.

وینه‌ی هیه

مانگ چواره‌ده

[ك: هه‌یگی شعری چواره‌ده، مانگی پر]

ف: خار، پُر ماه، ماه چهارده.

ع: بَدَر، جِلَم.

مانگ‌گیران

[ك: تاریلبیرونی مانگ کاتیك زوی ناهیتیت تیشکی

خزری بگانی.]

ف: ماه گرفت.

ع: خُسوف.

وینه

مانگ نوی—مانگ تازه

مانگپور

ك: مدنگۆز، گهوره‌كیشك. [قیره، گهوره‌كچ]

ف: هیرسا، دُختر مانده.

ع: ثَرِيكَة، نَقْلَة، عَانِس، عَزْب، مُتَعَطِرَة.

مانگه‌شوه

[ك: مانگاشور، تاذ هه‌یف]

ف: آیشم، مَهشید، مَهتاب، ماهتاب.

ع: فُخْت، مُقَمِر، لَيْلَة مُقَمِرَة، لَيْلَة قَمَرَاء.

مانگی—مانیگی

مانگ یه‌كشهوه—مانگ تازه

مانن

ك: مانن، شه‌كه‌ت‌کردن. [ماندو‌کردن]

ف: مانده‌کردن، خسته‌کردن...

ع: اِعیاء، اِتْعَاب، تَكْدید....

مانه‌ن

ك: وەك، تا، جفت، جۆز، چه‌شن، نه‌راخت، هاوتا، هارجفت...

[مارشیره]

ف: دیس، تَنْدَس، تَنْدَسَه، مانند، همتا، لنگه.

ع: شَبِه، شَبیه، مِثْل، مَثیل، نَد، نَدید. نَظیر، نَفِیش،

نَقِیش.

مانیاگ

ك: مانگ، شه‌كه‌ت، خسه. [ماندو]

ف: مانده، خَسَته، بِيخَسَته، درمانده، رَزده،

راه‌زده، پُشَلَنگ، دَرمانده.

ف: فشار، شکنجه، خَرکمان.

ع: مکیس.

ماوش

ل: باخور، کونا. [کونبا، کون، بدین]

ف: بادخور، سوراخ.

ع: فُرَجَة، مَنفذ.

ماول

ل: ماوه. واده. واز، برس. [درفت دان بڑ تارن].

ف: مول. زنهار.

ع: مُهَلَة، مَجال، مَوعد، فاصِلَة.

ماوه ← **ماول**

ما هاور دهنوه

ل: شیوانن. [تیکدان (رهک: شیوانندی دڙخو) هتا

نبروستیت].

ف: شورانیدن، بههم زدن. (قوام آوردن دوغبا

مثلاً).

ع: ثمرنج، تخلیط، تقلیب، تقویم.

ماهچه

ل: مایچه، مهنجوخ. [سری نالا که به شیویه کی

کوانیمی دوستی ده کن].

ف: ماهچه، منجوق. (ماهچه ی بیرق)

ع: مِلالُ العِلْم.

ماههک

ل: نالگ. [نارسانی پیست پاش کوتان دڙی ناوله.

(مادهیکه به هوی ناولوه - بڑ نمونه - بدی دیت).]

ف: بُنک. (مادهای که از اثر آبله مثلاً تولید

می شود).

ع: اُثر، وِرم.

ماہیر

ل: ناگا، شارنزا، سهلیقه دار، مهلاح، سرپرشته دار.

ع: عَی، عَیسی، مُعیسی، عَیان، طَلیح، مَعفوص،

مَکظوظ، مَبهوظ، مُثخن، مُوهن، مَوهن، مُرتَهک،

لاغب، عاجز، کال.

مانیلکی

ل: مانگی، شه که تی، خسه گی. [ماندوبی]

ف: ماندگی، خستگی، بیخستگی، زردگی،

پُشننگی، درماندگی، واماند، راهزدگی.

ع: عَی، نَبو، کَلوم، بُلوح، لُغوب، طَلاحه، عِجَز، کَلال،

ثَعص، رَحَل، اِعیاء، ارْتَهاک، اِهتِلاک.

مانیان

ل: مانگ برون، شه که تبرون. [ماندوبرون]

ف: ماندن، بیخستن، خسته شدن، پُشنلنگیدن،

زرده شدن.

ع: عَی، نَبو، کَلوم، بُلوح، لُغوب، ثَعص، رَحَل، اِعیاء،

ارْتَهاک، اِهتِلاک.

ماو

ل: ماره، بدین، تز. [موردا]

ف: میانه، میان.

ع: یین، فاصِلَة، خَلل.

ماوت

[ل: ماهوت: پارچیده کی کولکنه.]

ف: ماهوت.

ع: جُوخ، ماهوت.

ماوت پاکه وکر

[ل: فلچیده که پارچی ماهوتی پی پاک ده کنوه.]

ف: لیف، سمه، ماهوت پاک کن.

ع: مَنفَض، فُرشَة، فُرشایَة.

وینه

ملوش

ل: تراز، نه شکنده. [منگنه]

[کارامه، پسپۆر]

ف: آگاه، باسلیقه، باسز رشته.

ع: ماهر، بارع، آرب، آریب، مُطْلَع، مُتَدَرِّب، مُتَمَرِّن.

ماهيات

ل: مایه گەل، مە غزگەل. [پینکەتە گەل، چى بۆرنگەل]

ف: او چىزىيان.

ع: ماهيات، حقايق.

ماهيه ت

ل: مایه، مە غز، قوماش، چە بۆرنى. [راستىتى، چى بۆرن]

پینکەتەى سەرەكى. (راستىتى رەها.)

ف: او چىزى، چىستان، هستو. چگونگی.

(حقیقت نوعیه)

ع: هُوَیَّة، ماهیة، حَقِیْقَة.

مايجان

[ل: «ماهیجان»، پینەکانى گۆزاوه، نارى ئافەتانه.]

ف: محرف «ماهیجان» است، اسم زن.

مايچه

ل: نەرمە. (گۆشت مایچه) [ماسرلکه]

ف: ماهیچه، نرمه، نرمه ی پا.

ع: غَضَلَة، غَضِیْلَة.

مايچه

[ل: گۆشى کوانەیی. (وەك: سواخی گۆشه گەلى حەرز.)]

ف: ماهیچه. (اندود زوایای حوض مثلاً.)

ع: مُنْعَرَج. (مُنْعَرَجُ الزَّائِلَةِ)

مايچه

ل: ماهچه، مە غجۆق، مە غجۆخ. [سرى بەياخ كە بە

شێۆیەكى كوانەیی دروست كرايێت.]

ف: ماهچه، منجوق.

ع: هِلَالُ الْعَلَم.

مايه

ل: ما، ئافەت. [مێچكە، مێيێنە (بەرامبەرى نێرێنە.)]

ف: ماده، مادینه. (ضد نرینه)

ع: اُنْثى، مَوْث.

مايوهتاج

ل: پتۆس، بايسگەل، هەرچە بايسە. [پینداويستیه كان،

نەرى پتۆستە.]

ف: خُنور، نرېا، نرېاي، نرؤا، نرؤاي، آندزېا،

آندزېاي، دارېا، آندزؤا، نرېايست، آندزېايست،

نرؤايست، آندزؤايست، بايست، بايستە، ونكول.

ع: ضَرْوِي، لازم، نوازِم، مَایَحْتَاج، مَایَحْتَاجُ اليه

مايه

ل: گەوهر، هەسى، بۆرنایى، چت، چشت. [ماك]

ف: مایه، واده، گوهر، بُنياد، کيو، کيود، کيوده،

چيز.

ع: مادَّة، ماهیة، أَصْل، جَوْهَر، هَيُولَى، شَيْء.

مايه

ل: ناميان، نامیژەن. [هەرىن]

ف: مایه، پنیرمایه.

ع: رَوْبَة، خُمْرَة، اِنْفِخَة، مِثْفَخَة، مَجْبَنَة.

مايه

ل: سەرمایە، دەسمايە. [دەزمايە]

ف: مایه، آمزغ، سَرمایه، نَسْت مایه.

ع: رَأْسُ الْمَال.

مايه

ل: بۆن، بۆتە، ئەسەل، بەهانه. [هۆ]

ف: شۆند، انگیزە، مایه، چیزەبۆن، چیزەبوس،

بەهانه.

ع: سَبَب، عِلَّة، بَاعِث، مُوجِب.

مايه

[ل: (ماکی نهخۆشینه كان) كه له کوتاندا ده كرتته لمشى

مرژف.]

ف: مایه. (مایه‌ی بیماری‌ها)

ع: جُرثُوم. «سِرْم»

مایه‌دار

ك: دهرامدار. [پترو و بعدبرام. (وهك: نیتزنگی مایه‌دار).]

ف: مایه‌دار، بادوام. (هیزم مایه‌دار مثلاً).

ع: قوی، وزین.

مایین

[ك: نسپی می.]

ف: مادیان.

ع: حجر، رَمَك، رَمَكَة، فَرَس، فَرَسَة، لُكَعَة.

وینه ← جوانو

مایین‌به‌راز

[ك: نسپی نیز بز پراندن.]

ف: بهاز، گُشن، ایغری.

ع: فحل، فَنیق، قَب.

مَتَقَال

[ك: جزره پارچه‌یه‌کی سپیه.]

ف: متقال.

ع: سَحَل.

مَتوموورگ ← مَتومووره

مَتومووره

ك: مَتوموورگ. [مَتوموورو، موورووی جزراجز.]

ف: خَرَمَك، خَرَتَك.

ع: خَضاض، خَرَزَات، خَرَزِيَّات.

مَتَه‌كا

ك: سدرنگیا، پالشت، بالین. [پشتی، بالین]

ف: بالش، بالشت، بالین.

ع: زِدْبِي، مُرْمَقَة، مِسوْرَة، مِنبَذَة، مِصْدَغَة، مِخَذَة،

مُتْكا، وِسَادَة.

وینه ← بالین

مجری

ك: سَنَوَق. [(سندوقيك كه له دار و تهنه‌كه

دروست‌كراوه.)]

ف: مجری، صندوق. (صندوقی‌كه از چوب و

حلبی می‌سازند.)

ع: صندوق.

مَج

ك: كه‌وگی. [(جانموریكه له تیرهی گهنه كه به ناژدانه‌وه

ده‌ووسیت.)]

ف: كرنه، گاوك. (جانوری است از جنس كنه كه

به حیوان می‌چسپد.)

ع: قُمَل، بَزَام، حَمَلَة، قَرشوم.

مَجوْله

ك: مَلوچه. [له دستا گل‌وینار.]

ف: مُشْتی.

ع: كُعْزَة.

مَج

[ك: (سوركه‌لنار و گزیده‌راوی «موسْتغَا» یه.)]

ف: مخفف و مصحف «مصطفی» است.

مَحله

ك: گه‌رِه‌ك. [تاخ، محله]

ف: بَرَزَن، كوی.

ع: حَارَة، حِنَة، مَحَلَة، حِوَاء، كُورَة.

مَحله‌لق

ك: سدرمه‌قولات. سدرمه‌نگری. [تمقله، بسمر سمردها

خزه‌لگیرانه‌وه. همره‌ها، رهندان]

ف: پُشتك، اَشكوخ، سكندری، سَرسكندری.

ع: تَحْلُق، تَحْلِیق، تَدویم، عِثَار، انْقِلَاب.

مَحله‌قباز

ك: سدرمه‌قولاتباز، سدرمه‌قولاتچی. [تمقله‌لیندر]

ف: پشتکباز، بازیباز، بازیگر.

ع: مُخلَق، مُدَوِّم، رَقاص. مُرَعش.

مخه مخ

[ک: دنگی لورتی پیر له کاتی نان خواردندا.]

ف: مخ مخ. (صدای بینی پیر در حال خوردن غذا)

ع: خَمْخَمَة.

مدر

ک: رِستان. [وستان (وشدیه کی گزانیه).]

ف: ایستادن. (گورانی است).

ع: مَكْتُ، تَوَقَّف.

هر

ک: مَریشک. پهلوهو. [کمرگ، مامر. بالنده]

ف: مَرغ، ماکیان. پرنده.

ع: دَجاج، فَرَّوَج. طَیْر.

هر

ک: ملاز. (مړی بردگه سو). [مهلاس]

ف: کمین.

ع: تَرَصُّد، تَرَقُّب، تَحَقُّد، اِنتِهان.

هر

[ک: کتیره درختیکه.]

ف: مَر. (صمغ درختی است).

ع: مَر.

مراد

ک: مرارز، نیاز، کام، ههوس، نارزوو، مەراق. [نارات،

مببست]

ف: ریز، ریژ، کام، کامه، وایا، وایه، نیاز، بژهان،

آرزو.

ع: مُراد، مَرام، مَروم، مَقصود، بُغیة.

مراهعه

ک: کیشه، دادخواری. [ناکوکی، سکالا کردن، مشتومر]

ف: کَشَمَکَش، دادخواهی.

ع: مُرافعة، مُحاکمة، مُنافدة، مُخاصمة، مُنافدة.

مُنافرة، مُرافع، تائیه.

مراهقه

ک: ژنوار. [رایسته: چارنوواندنی سؤفیه کان بز په یو بندی

کردن به شیخ و زوی بیواچاگانوه.]

ف: فرزندان شاد. (از مصلحات صوفیه است).

ع: مُراقبة، حال، تَوَجُّه، حالُ المُراقبة.

مراهقه

ک: پز، گورپ. (زوی به پزرا). [اشتیوازی رایسته کردن] ی

سؤفیه کان.]

ف: سربزه زانو، گوی شدن. (هیئت مراقبه)

ع: مُراقبة، شَکْلُ المُراقبة، وَضْعُ المُراقبة.

وینه - گورپ

مراثن

ک: کوشتن. [مراندن، له ژبان بییمش کردن]

ف: کُشتن، میراندن، میرانیدن.

ع: قَتْل، اِماتة، اِهادة، تَوَفِّي.

مراثن

ک: مړه مړ کردن. [گورمه کردن (پشیل).]

ف: مَرَمَر کردن. (مورم کردن گربه)

ع: خَرَو.

مراثن

[ک: گورمه کردن سگ له کاتی تورپیدا.]

ف: غَرغَر کردن. (غَرغَر کردن سگ در هنگام

غیظ)

ع: هَریر، کَشَر.

مراوکه

[ک: گیاه که له قامیش دهچیت.]

ف: شبرم. (علفی است شبیه به نی.)

ع: شبرم.

مراوی

ك: مره‌رشه. [قه‌لمراوی: بالدارتکی ره‌شی ماسیگره.]

ف: مُرغابی.

ع: رُقه.

وینه-مره‌رشه

مراوی

ك: سزنه. قاز. [مرافی، نژرده‌ك. هه‌روه‌ها: بالدارتکی

مل‌دریژی له مراوی گهره‌ره.]

ف: مُرغابی، مُرغاوی، اُرْدَك، بَت.

ع: خَذَفَه، بَطَّ، وَرَّ، اَوَّرَ.

وینه-سونه/قاز

میردنه‌وه

ك: ملازگرتنه‌ره. [خۆمه‌لاس‌دان]

ف: کمین کردن، آماده‌ی جستن شدن.

ع: اخمار، ازیترار، ثُخَّد، ثَخَفَش، تَرَقَب، تَرَصَّد،

اِتْتَهان.

مرچوله

ك: مریچه، مریچه‌ره‌شه. [بالدارتکی ره‌شی زَر

بچورکه.]

ف: جَجْرَه. [گنجشکی است سیاه خیلی

کوچک.]

ع: نُفَر.

مرخ

ك: کورکیان، دلکورکه، هه‌وه‌س. (مرخی لی‌تاپه‌ری، دلی

بزی ناکورکی، هه‌وه‌سی ناکا.) [قرم-ه‌یالی

تساحکارانه]

ف: سوس، پیسود، جهش، هوس، آرزو.

ع: مَیل، طَبع، اِشْتِهَاء، رَغْبَة.

مرخ‌لینه‌رین

ك: دَل بَز کورکیان، هه‌وه‌س کردن. [قرم لی‌خوش کردن،

تساح‌تیکردن]

ف: سوسیدن، پیسودن، هوس کردن، آرزو کردن.

ع: مَیل، رَغْبَة، اِشْتِهَاء.

هرخن

ك: پرخن، قرخن. [پرخه‌رخگر]

ف: خَرَخَرَو.

ع: خَار، کَار، نَخَار.

هوهه

ك: پرخه، لرخه. [پرخ]

ف: خَرَخَر، خَرَاخَر، خَرَاک، کَرش، بُخُست.

ع: نَخَر، نَخ، بَخْبَخَة، بَخِیخ، خَرِیر، غَطِیط.

هوه‌ك

ك: ماسوله. [لته قامیشکی کورته که داوی لی‌ه‌پینچن

بَز تنین. (واك: ماسولکی قالیکران.)]

ف: ماشوره، ماسوره. (ماشوره‌ی قالی‌یافان

مثلاً.)

ع: وَشِیعَة، کُبَّه، مِکَب.

وینه-گور

هره‌ار

ك: لاک، مرداره‌بروگ. [مرار، مرداره‌برو]

ف: مُردار، لاش.

ع: مِیْتَة، جِیْفَة.

مردارخوهر

ك: لاشخور، لاشه‌خور، دال. [داله‌کمرخوره، دالاش]

ف: مُردارخوار، لاش‌خوار، دال.

ع: غُدَاف، اُنُوق.

مردارخوهر

ك: گه‌غوره، گه‌نه‌غوره. [گه‌غو‌غو‌خۆز]

ف: دژکاک، گنده خوار، پلید خوار، پلشتی خوار،
وژن خوار.

ع: جَلَالَة.

مردار سەنگ

[ک: ماده‌یه‌کی سرور و زرده له قورقوشم و له‌لای
دبرده‌هینرت، بۆ درمان ده‌شیت.]
ف: مُردار سنگ.

ع: مَرْتَك، مُردار سَنَج.

مرداره‌ویووک

[ک: مرداره‌ویووک]

ف: مُردار، پَلید.

ع: مَبِيتَة، حَبِيفَة، طَفِس، نَافِق.

مرداره‌ویوون

ک: ... تَظِین. [مردنی گیاندارێک که گوشتی ده‌خورت.
(بۆ گیانداری گوشت نه‌خوراو «تَظِین» به‌کار ده‌چیت.)]
ف: مردار شدن. (در غیر ماکول «تَظِین» مُستعمل
است.)

ع: طَفُوس، تُفُوق، تَمِيت، تَمَايت، تَنْبُل، تَجِيف.

مرداری

ک: گور. [پیسایی]

ف: گَه.

ع: غَاظ، مَدْفُوع.

مرداو

ک: زق، زه‌هار، زه‌مۆز. [زناو، زنه]

ف: مُرداب، تالاب، زهاب.

ع: مَنَقَع، مُسْتَنَقَع، صِهَاء، مَغِیض، هُبْكََة ...

مردگ

ک: مردور. [گیانه‌رچور]

ف: مُرده.

ع: مَيت، مَيت، مُتَوَفِی، جَنَن.

مردن

ک: مهرگ. [گیانه‌رچورن]

ف: مُردن، مَرگ، زَمان.

ع: مَوْت، قَوْت، قَوْد، قَید، قَوْن، قَوْط، قَیْظ، قَیْض.

فَرُوْذَة، وَفَات، قَفَن، حَتَف، کَفَت، لِزَام، مَنَوْن، مَنَی،

مَنْیَة، هَوَی، هَتَوْن، قَضِی، قَاضِیَة، قَبْضَة، وَجُوب،

طَفُوس، طَلَاطِل، سَام، تَیْطِل، عَسَف، حَمَام.

مردوو ← **مردگ** [دوشه‌یه‌کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

مرق

ک: مَلَق، مَرک. [دەنگ له گەروو هینسان به بی دەم

کردنوه.]

ف: غُرْغَر.

ع: شَخِیر، زَئیر.

مرقانی

ک: مَرکَان. [مرقه‌کردن]

ف: غُرْغَر کردن.

ع: شَخِیر، زَئیر، نَحِیح.

مرق له‌خۆدان

ک: مَلَق له‌خۆدان، باکردن. [فیز و دەمار کردن.]

ف: بادکردن.

ع: تَنْفُخ، تَرْئِیب، تَکْبِیر، تَشْخَر.

مرقن ← **ملقن**

مرقه

ک: مرکه، مرق. [دەنگ له گەروو هینتان.]

ف: غُرْغَر. (صدا از گلو دادن)

ع: زَاوَة، شَخِیر.

مرقه‌مرق

ک: مَلَقه‌مَلَق. [مرقه‌ی زۆر. (دو‌باره‌بوونه‌کمی لێ‌بەر

زۆری‌بوونی.)]

ف: غُرْغَر. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: شَحْشَحَة، تَزَار، شَخِیر.

مرکاتن

ل: مرکاتن. ملقاتن. نرکاتن. [مرقه کردن (نراندن له

تورگه).]

ف: غُرْغُرْکَرْدَن. (در گلو غُریدن)

ع: شخیر. زئیر. تَشْخُر. تَرَوَر.

مرکه ← مرقه

مِرْ مَهْکَکِی

[ل: کتیره درختیکه له عمرهستان.]

ف: مَرَزَرْد، مَرَزْ مَکِی. (صمغ درختی است در

عربستان.)

ع: صَبَر. مَر مَکَ. مَر مَکِی.

مِرْ نَو

ل: مِیار. [مِرمِیار (دنگی پشيله).]

ف: مَو، مِیو. (صدای گربه)

ع: مَواء، مُعاء.

مِرْ نَو مِرْ نَو ← مِرْ نَو [مِیو مِیو (درویار مِرْ نَوه کس لیسر

زور نیستی).] (تکرار برای تکیه است.)

مِرْ وَا

ل: فَاَل. [به خت خوتندیره (نوخشانه، نورانه).]

ف: مِرْ وَا، مِرْ وَا.

ع: فَاَل. (تَقُول، تَشْوَم)

مِرْ وَا

[ل: جَوْرِی داریه که دسته ییل و خاکنازی لی دروست

ده کن.]

ف: مِرْ وَا، جَوْدان. (قسمتی از درخت بید است

که دسته ی بیل و خاک انداز از آن کنند.)

ع: صَفْصاف.

مِرْ وَا

ل: گهرمهر. [مِرْ وَا، لَو لَو]

ف: مِرْ وَا، دُر، گوهَر، کَسِیْرَج.

ع: لُؤْلُؤ، جُمان، مَهو، وَهِيَّة، وَنِي، وَنِيَّة، دُن، خَضَل.

جَوَمَر.

مِرْ وَا

ل: مِیلَوَه، مِیروله. [مِیلَوَه]

ف: مَو، مَوْرَجَه، مِیروک.

ع: نَمَل.

مِرْ وَا بِالداره

[ل: مِیروله ی بالدار.]

ف: مَوْرَجَه ی پردار، مَوْرَجَه ی بالدار.

ع: دُعاع، مُوق، رَمَة.

مِرْ وَا

[ل: مِیروله ی مِشَه: جَوْرَه مِیروله ی مِشَه.]

ف: شتر مور.

ع: دُعُوب، عُجروف.

وَنَه

مِرْ وَا

[ل: مِیروله ی مِشَه: جَوْرَه مِیروله ی مِشَه.]

ف: شَوَد، مَوْرَجَه خاکی.

ع: دُن، دُرَة، سُمَسُم، نَمَل.

مِرْ وَا

[ل: تَیْزَن (مِیروله ی مِشَه).]

ف: مَوْرَمور کردن، خارخار کردن. (خارخار

کردن بدن)

ع: نَمَل.

مِرْ وَا

ل: بَرِبَرَه، تهرخته. [بَرِبَرَه ی پشت.]

ف: مَهره، زوره.

ع: شَرخوب، فُقَرَات، خَرَزُ الظَّهَر.

وَنَه ← مَهره

مِرْ وَا

ل: مَوْرَجَه، مازَه. [دِرْ کَمَؤَخ، بَرِبَرَه مَوْرَجَه]

ف: مَخَمازه، زَگَمازه.

ع: نُخاع.

هرزور

ل: (دەنگی تال و وشە لە سیارە دەچیت و لە

نار کێلگی گنەدا دەروت.) [

ف: تَلْحَک، سَیْهَک، گندم دیوانە. (دانه‌ای است

تلخ و سیاه شبیه به گنجند سیاه در میان

گندمزار سبز می‌شود.)

ع: ماروژە، مَرِیرا، دُنییا، وَغَل، شَیْلَم، خافور.

وینه—مرز

مروشیان

ل: خرۆشیان، گردەبوون. [وڕۆژان، پاشتیوی و تیکل پینکل

بوونی خەڵک.]

ف: گردشدن، گردآمدن.

ع: اجتماع، ازدحام، مَلَأَسَة.

مروشیانەوه—مروشیان

مروشت

ل: مشتومر. [مملاتی، دسدرژی]

ف: شَلَم، أَشْتَلَم.

ع: تَغْلَب.

مروهت

ل: پیاهەتی. [پیاهەتی، مرۆشەزستی]

ف: مَرَدانگی، آدمیت، انسانیت.

ع: مَرُوَّة، إِنْسَانِيَّة.

مروه

[ل: دەنگی مرۆژ یا ئاژۆژ - بۆ نمونه - لە قورگەرە لێبەر

توێدیی.]

ف: غَرُغَر. (صدای انسان یا حیوان مثلاً از خشم

در گلو.)

ع: هَریر، هَرهَره، غَمغَمه. کتیت.

مروه

[ل: دەنگی پشیلە لە کاتی دەست بە پشت هێنانیدا.]

ف: مَرَمَر. (صدای گربه در هنگام نوازش)

ع: خَرور، خَرخَره.

مربه‌با

ل: لیچال. [میوه‌ی له شه‌کراوا کولاری توندەبوو. (مربه‌ای

دەشاوی.)]

ف: لیچال، لیچار، ریچال، ریچار، ریچالسه.

(مربه‌ای دوشابی)

ع: مَرَبی، مَدَبس، مَقَد، خَبیص.

مروه‌باخی

[ل: مره‌لاره: جزئی مریشکه‌کثیره.]

ف: آبیا، مرغ باغی.

ع: دُحِیجَة الغایة.

مروه‌هشتی

[ل: جزئی مریشکی سرکچه‌له.]

ف: مَرُغ رشتی.

ع: غَرغَره.

وینه

مروه‌هشه

ل: مراوی. [قه‌لمراوی: بالداریکی رمشی ماسیگره.]

ف: مرغ آبی، مرغابی سیاه.

ع: رُقَة، غُرَة.

وینه

مروه‌کیفی—مه‌رقاؤل

مویه‌ه‌هشه

[ل: مرچۆله (بالداریکی رمشی زۆر بچوکه.)]

ف: جُجَره. (گنجشکی است خیلی کوچک و

سیاه‌رنگ.)

ع: نُغَر.

مرید

ك: گرز، سهرسپه‌رده، په‌پړو. [شوتنكوترو]

ف: گروه، گرویده، سرسپرده، هاوش، هاوشت، پېړو، نیازمند.

ع: مُريد، مُطيع، مُعْتَقِد، تابع، مُحِب، مُؤْمِن.
مريشك

ك: مر، مامر. [كرگی: بالتندی‌ه‌کی مایه].

ف: مُرغ، ماکیان.

ع: دُجاج، دُجاجة. فُروج، فُروجة
وینه ← بوبوده

مريهم

[ك: گولیکه].

ف: مَرِيَم. (گل مریم)

ع: مَرِيَم.

مز

[ك: مزه، کرئ، هقدس]

ف: مُزِد، تَزِد.

ع: أَجْر، أَجْرَة، عُمْلَة، عُمْلَة، ثواب.
مز

ك: قَالایی. [قلایی: کانه‌یه‌کی نرمه].

ف: أَرْزِيْز، قُزُویر.

ع: رَصَاص، قَلْع، قَلْعِي، قَلْعِي، قَصْدِي، قَسْطِي.
مزيهر

[ك: کرینکار، به‌کرئ‌گیار]

ف: مُزْدَبَر، مُزْدَوَر، مُزْدَه‌بَر.

ع: أَحْبِر، مُوجِر.

مزه‌ر

[ك: به‌کرئ‌گر: کسیتک شتیک به کرئ ده‌دات. هروها]

کسیتک که کرئ ده‌دات.]

ف: مُزْدَد، مُزْدِد.

ع: مَوْجِر، مُسْتَأْجِر.

مزد

ك: مه‌مخوش. (میره) [مېخوش، ترشوشیرین]

ف: غَنَجَال، میخوش، تَرش‌مزه.

ع: مُز.

مزه

ك: ناوجز. [بیره]

ف: مُزَر، بوزه، آب‌جو.

ع: فُقَاع، مُزِد، مُز، نَبِيذ.

مزقنگ

ك: تَنگه‌مزه. [کرئ قورن‌دان].

ف: چَرمه، کون‌مُزِد، مُزِد کون.

ع: حَقُّ الْأَسْت.

مزگانگی

ك: نوقلا، خدور خورش. [مورده، هوالی خوش].

ف: نُوید، نَبِيذ، مُزْدَه، مُزْدِگانی، مُزْدِگانی، خَرَام،

ایتوک، میلاده، فُغیازی، بَغیازی، مَغیازی،

دستاران.

ع: بُشْرَى، بَشَارَة.

مزگانگی

ك: مزوانی. [مزگینی، مژدانه، شیرینی هوالی خوش]

ف: مُزْدَه‌لَق، مُشْتَلَق.

ع: حَذِيَّة، حَذَايَة، حَذَا، قُرْحَة، بَشَارَة، حُلْوَان.

مزگت

[ك: مزگوت]

ف: مزگت.

ع: مَسْجِد، مَعْبِد، مُصَلَّى.

مزوانی ← مزگانگی

مزه ← مز

مزه ناسیار

[ك: مزناش: بشی ناشوان له خله].

ف: مُزْدَه، تَزْدَه، تَزْدَه، تَزْدَه، مُزْد آسیا.

ع: بُرْکَة، حَقُّ الطَّحْن.

مزه بهر

ک: مزیه. [کریکار، به کری گیار]

ف: مُزْدَبَر، مُزْدَبَر، مُزْدَوْر، مُزْدَوْر.

ع: أَجِير.

مزه ت

ک: زیان، خراوی، وی. [خرابی، زهره]

ف: زیان، آسیب، بدی.

ع: مَضْرُوءَة، أَذِیَّة، مِحْنَة، تَعَب.

مژ

[ک: تم (هورتک که لکاره به زویوه).]

ف: مه، میغ، ماع، تَزْم، نَزْم، تَزْم، نَزْم، وشم،

خوزم، مژ، کواره. (ابری که مَلَصِق زمین

باشد).

ع: ضَبَاب.

مژ

ک: مژین، مژین. (شیرمژ) [هملژین، مشت. همرهها:

مژر]

ف: مَک، مَکیدن، مَکند.

ع: مَص، مَاص.

مزه ← مژکانی

مژمژ

[ک: پارچیده که له کتان ناکتر.]

ف: مَشْمَش. (پارچه‌ای است از کتان نازکتر.)

ع: مَشْمَش، سابری.

مژمه

ک: گولمژ. [پپولمیدی کوهیه، لوتیتیکی درژی هدیه،

شیلی گولان ده‌مژت.]

ف: گُل مَک. (پروانه‌ای است کیود رنگ، خرطوم

درازی دارد، لعاب گل‌ها را می‌مکد.)

ع: ...

مژمژ

ک: مژمژ. [مژمژ (چاری نیوه‌کراه که ده‌لینی خموالوره،

به چاری خموالورش دوتریت.)]

ف: موزان. (چشم نیم‌باز مانند اینکه خواب‌آلود

باشد، چشم خواب‌آلود را نیز می‌گویند.)

ع: أَخْفَش، أَحْشَف، أَحْوص، أَرْسَع، اغْضَن.

مژن

ک: بیتزک. [بیتزو]

ف: ویار، کیار، کیارا، تاس، تلواس، تلواسه.

ع: وَحَم.

مژن ← مژین

مژه

ک: بژانگ. [بژانگ، مژل]

ف: مژه، مژگان، مژه‌گان.

ع: مُدَب، خَمَل.

مژیک

ک: چه‌کیاک. [مژرا]

ف: مَکیده، خَنیده.

ع: مَمْصُوص، مَمْرُوز.

مژین

ک: چه‌کانن، قوم‌لیدان، دم‌لینیان. [مژین، مشت.

قروت‌دانی شلسنی.]

ف: مَکیدن، خَنیدن.

ع: مَص، مَر، مَک، مَش، مَرث، مَصْد، مَقْد، رَشَف.

شَقع، کَرع، عَب، حَجَم، حَسَی، مَکَمَکَة، اِمْتِصَاص،

اِمْتِشَاش، اِلْتِصَاص.

مژین

ک: چه‌کین، مژ. (شیرمژ) [مژر]

ف: مَکند، خَنند.

ع: مَاص، مَاز.

مژیوردر

ک: مژیوردر. [گیایه کی گهلاورده، گوله کمی کهریه، له دهشت و سوزه لاییدا دهریت.]

ف: نباتی است برگ ریز، گل آن کیود، در صحرا و چمنزارها می روید.

ع: ...

مشت

[ک: یاقر: کانزایه کی سووری بنابرانگه.]

ف: مس.

ع: نحاس، صاد، مس.

مستقولی

[ک: سورکه لغاری «مستغفا قلی».]

ف: مخفف «مصطفی قلی» است.

مسال

ک: مه تل، وینه، غوره، نمونه، [غوره، نمنا]

ف: نمونه، نموده، نمودار، مانند.

ع: مثال، انمودج.

مست

ک: گزیل، دووشت. [مشت، پر هر دو دست به

قورل کراری.]

ف: دوشت.

ع: کفین.

وینه «گویل»

مسقال

[ک: کیشیکه. (هیندی قورسای ۲۴ نزل.)]

ف: مثقال، سنگ. (معادل ۲۴ نخود)

ع: مثقال، دینار.

مسقال

ک: سنگ. [کیشانه یه که.]

ف: سنگ.

ع: مثقال، دینار.

مسگر

[ک: مزگر: کسیتک که دهری مسین دروست دهکات یا

دهری مسین سپی دهکاتوره.]

ف: مسگر. سفیدگر.

ع: صفار، نحاس.

مسقه لات

[ک: زوی و باغ و دروکانی نار شار، که برهمه و داهاتی

هیده.]

ف: مُسْتَقْلَات. (زمین و باغ و دکان جزو شهر)

ع: مُسْتَقْلَات. (ما یَحْصُلُ مِنْ رِيعِهِ الدَّخْلُ او الْخَلَّةُ)

مسیوهت

ک: ناراو، تالار، جهره، رهیشورمه، چورتورمه، سه مده،

وهی، سه ختی، زووخار. [بهلا، کارسات]

ف: موژ، موژه، سوک، آسیب، گزند، سختی.

ع: مُصِيبَة، مَصُوبَة، مِحْنَة، بَلِیَّة، رَزِیْنَة، مَهْلَكَة.

داهیه، فاجعه، قارعه، نازله، نائیه، حادثه، غائله.

مسیوهتی

ک: نارای، تالاری، تالارکیش، زووخاو کیش. [بهره لا]

ف: آهنگان، رنج کش، سختی کش، سوک زده.

ع: مُصِيبَتِي، مِحْنَتِي، بَلَوِي.

مشار

ک: هدره، ده سه ره. [نامرازی ده اندازی دارپرینهوه.]

ف: آزه.

ع: مِشَار، مِشَار، مِشَار.

وینه

مشت

ک: چنگ. مست. [پر به دستیک یا هر دو دست به

قورل کراری.]

ف: مُشْت، دوشت.

ع: مُدّ، قُضْبَه، سَفَّة، سَفَنَة، ضَبْطَة، جُمع، مِلْئُ الكَفِّ. غُرْفَة.

وینه ← لاگوئل

مشت

ك: لاگوئل، لامشت. [پر به دوستيك به قول لکراوی.]

ف: خَو، مُشت.

ع: كَفّ، خَفَنَة، حَثِيَة.

وینه ← لاگوئل

مشت

ك: مشته كُزَل. [مسته كُزله]

ف: اور، مُشت.

ع: وكن، لَكَن، نَقَن، لَكُض، لَهَن، لَعَن، لَكَح، لَكَد، لَتَد،

لَكَم، لَكَّ، لَكُش، لَحَف، صَقَب، جُمع، جُمعُ الكَفِّ.

(الكَفُّ المُجْتَمِع)

وینه

مشت

[ك: مستاخ (میوئی تیر. میروها: جیگی هه‌لخستنی

میوئی تیر.)]

ف: مویز تر، جای مویز تر.

ع: جَرین، مِسَطَح.

مشتاق

ك: نارمزومند، تامارز. [تامرز. تاسبار]

ف: آرزومند، تاسه‌خوار.

ع: مُشتاق، شائق، اَمَل، صَبَّ، مُعَمَّنِي.

مشتكرتن

ك: گرته‌مشت. [گرتن له ناو مشتدا.]

ف: مُشت‌گرفتن، توی مُشت‌گرفتن.

ع: قبض، اِمساك.

مشتودرُوش

[ك: مشته‌كُزَل له درو‌ش‌دان: شیری نیوان به‌هیز و

بی‌هیز.]

ف: مُشت و درُوش، مُشت و نیشتر.

ع: وکُزُ المِخْرَز.

مشتومال

ك: شیلان، مالین، مالشت. [شیلان، دست پیاہیتان به

تیرۆم.]

ف: مُشتمال، مالش، چلانندن.

ع: دَعَك، دَلَك، مَعَك، تَكْبِيس.

مشتومر

ك: مروشت. [مملاتی، دسریرۆی]

ف: اُسْتَلَم، شُتَلَم، شالَهَنگ.

ع: بَغِي، ثَخَرُخَر.

مشته

ك: چه‌ك. [نامرازکی هه‌لاجیه.]

ف: مُشته، فُلْخَم، فُلْخَمه، فُلْخَم، فُلْخَمه، چَك.

(چك حلاجی)

ع: مِدَق، كِرِبَال، مِطْرَقَة.

وینه‌ی هه‌یه.

مشته

ك: دسه. [دسته، دسك: جیگی دست له نامرازدا.]

ف: مُشته، دَسْتَه.

ع: قَبْضَة، مَقْبِض، نِصَاب.

وینه ← غنچەر

مشته

[ك: نامرازکی پینه‌چیه] كه چهرمی پی‌ده‌كوتیت.

ف: مُشته. (مشته‌ی كفشگران)

ع: مِدَقَة.

وینه

مشته‌ره‌ك

ك: دروكزی. [هاریشی دروكسی.]

ف: سَنگَم، سَنگَمَبِر.

ع: مُشْتَرَك، مُشَاع.

مشتهری

ل: ک. بَسْتَن. [کریار]

ف: خَرِیدار، بستان.

ع: مُشْتَرِی.

مشتهری

ل: ک. برجیس. [مساره‌به که له کۆمه‌له‌ی رۆژدا. (مساره‌ی

ششم.)]

ف: زۆش، زاوش، هورمز، اورمژ، اورمژد،

خُسپی، بُرجیس. (ستاره‌ی ششم)

ع: مُشْتَرِی.

مشته‌کۆل

ل: ک. مَشْت. [مسته‌کۆله]

ف: مَشْت.

ع: صَقَب، لَکَم، لَکَن، لَهَن، وَکَن، جُمُع الکَف، الکَفُ
المُجْتَمَع.

وینه-مَشْت

مَشْک

[ل: میسک (ماده‌به‌کی بۆنخۆشه له خۆرتی ناژه‌لێک
ده‌گیریت که له ناسک ده‌چیت و به فارسی «ناف»)ی

پێده‌لێن.]

ف: مُشْک، اَدَمَن. (ماده‌ی خوشبویی است که از
خون حیوانی فراهم می‌آید شبیه به آهو که آن
را به فارسی آف گویند.)

ع: مَشْک، شَذَو.

وینه

مَشْک

ل: مَلَه. [گیانلبهریکی بناوبانگه.]

ف: موش، مَرَزَن، مَرَزَه، ببر.

ع: فَاَر، فَاَر، رَکَن، هَاقِل، فَصْعَاء، فَوَيْسِق. (فَاَرَه،
فَاَرَه)

مَشْک تهرامشیج

ل: پرونگه کینیله. [جۆره پرونگه‌به‌کی خۆرسکه. (گیاهه‌کی

بۆخۆشی بناوبانگه که تورک پینی ده‌لێن: «کاکورتی».)]

ف: رَکْک، مُشْک تَرَامُشِیر، مُشْک طَرَامُشِیع،

پودنه‌ی کوهی. (علفی است معطر معروف که

ترک آن را «کاکوتی» گوید.)

ع: بَقْلَةُ الْغَزَال. فَوْدَنْجُ جَبَلِی.

مَشْک ده‌شتی

ل: مَشْکه‌ده‌شتیله. [جرج]

ف: موش دشتی.

ع: جُرْد، رَکَن.

وینه

مَشْکَل

ل: گری، دوخشار، دژوار، سه‌خت، سه‌ختی. [چمتون،

زاحمت]

ف: سیرنگ، دشوار، دشخوار، سخت، گره.

ع: مُشْکَل، مُعْضِل، غَامِض، عَوِیص، مُعْقَد،

مُسْتَعْلَق، مُتَعَدِّر، مُتَعَسِّر، مُتَأَرَّب، شَدِید، مُمْتَنِع.

داهیه. (دواهی، عراقیل، شَدائد)

مَشْکه‌خۆره

ل: نوس. [گیانلبهرنگه مَشْک و مار راو ده‌کات و

چندین جزئی هیه، به تورکی «لاکخیه»ی پێده‌لێن.]

ف: نُمَس، موش خوره. (جانوری است که موش

و مار را شکار می‌کند و آن را به ترکی «لاکخیه»

گویند.)

ع: نِمَس. (أَنَوَاعُهُ کَثِیرَةٌ.)

مَشْکه‌کۆیره

[ل: جۆره مَشْکیکه.]

ف: کورموش، موش کور، انگشت‌بُرک.

ع: خُلْد، جُلْد.

وینه

مَشْکی

ل: رهش، قه‌نوسی. [ره‌نگینه، برامبری سپی].

ف: مشکى، مشکین، سیاه.

ع: أسود.

مشکی

[ل: سرینچی ناریشمینی ژنان.]

ف: مشکى، کلاغی حریر.

ع: ...

مشه

[ل: دهنگی هیواشی لوت.]

ف: مشه. (صدای آهسته‌ی بینى)

ع: نفَس.

مشه

[ل: مشمشه (نخوشینکی مترسیداره که یک‌کسم تروشی

دهیت.)]

ف: یوت، مشمشه. (مرضی است مُهلک که

عارض ستوران می‌گردد.)

ع: سَواف.

مشمشه

ل: رنج، تالو، کوزه‌دوری. [کوزه‌دوری، نرکی زذر.]

ف: رنج، بتیار.

ع: مُشَقَّة، مِحَنَّة، کُلْفَة، تَکَلِّفَة، غَنَاء، صُعُوبَة، ذِلَّة،

رَحْمَة.

مشه‌ما

ل: مزینه. [پارچمی مزم پیدا ساروا بؤ دانهدانی

تیرایی.]

ف: مومین، مومینه.

ع: مُشَمَّع، لَصُوق، لَزُوق، لَزُوق، مِمَطَّر، مِمَطَّرَة.

مشه‌هر

ل: فره، فراوان. [زذر]

ف: بسیار، فره، فراوان، خیلی.

ع: کَثِیر، زیاد، وافر، مُتَعَدَّد.

مفت

[ل: له گورودا قسه‌کردن.]

ف: مع‌مع، در گلو سخن گفتن.

ع: تَقَعِیر.

مفت

ل: خُورایی، خُزیرایی، مفته، هدرآ. [به‌لاش]

ف: ژب، شَفَت، مُفَت، چَلَمَلَه، راهگان، رایگان،

مُفْتَه، مُفْتکی.

ع: مَجَان، مَجَانی، وَهَبی، غَنیمَة.

مفت

ل: یَنخَو. [پروپوچ، یته‌وده]

ف: خَنج، مُرَخَنج، بیهوده، بیخود.

ع: عَبَث، لَعُو، باطل.

مفتخوهر

ل: مفته‌خوهر. [کسینک که بی ماندریورن برهمی ردخی

خه‌لکی ده‌خوات.]

ف: مُفَت‌خور.

ع: رَغُول.

مفته ← **مفت**

مفته‌کی ← **مفته**

مفتی

ل: مفته‌کی. مفته‌کار. [خُورایی. کاری بی‌کری.]

ف: مُفَتی، شَفَتی، مُفَتکی، رایگانی. مفت‌کار.

شیگار.

ع: مَجَانی، بلا آجر.

مق

ل: مرق، با، ملق. [بای لوت.]

ف: باد، باد بینی.

ع: نَفَح، شَخِر، تَنَفَّح.

مقام

ل: کِه لَه ک. پِدره. [فیل: هیره ها: مقام (هر کام له

ناوازه ملی موسیقا).]

ف: کَلک، بازی، پِرده. (پرده ی موسیقی)

ع: خَتر، حیلَه، خدعه. مَقام.

مقائن

ل: مرقائن، مقائن، باده کردن. [مقه کردن، مخه کردن (با

دِه کردن له لووتوه).]

ف: باد در کردن. (از بینی)

ع: شَخِر، اِنْتَفَاح.

مَقاو

[ل: هه لامتی نَسپ.]

ف: مَقاو. (زُکام اسپ)

ع: خُنان، دُکاع.

مَقوله خُودان

ل: مرق له خُودان، مرق برده نه، با کردن. [مقاندن، مخه کردن]

ف: باد کردن.

ع: تَشَخَّر، تَكْبَر، تَعَظُم، اِنْتَفَاح.

مقه مق

ل: مرقه مرق. [دهنگ له گورو هیتان.]

ف: در گلو حروف زدن.

ع: مَقْمَقَه، تَغَییر.

مقهوا

[ل: مقبا: کاغزی نستور.]

ف: مَقَوَا.

ع: مَقَوَا.

مقیاس

ل: نه نازه. [پیتور]

ف: گری، اندازه.

ع: مَقیاس.

مکایل

ل: روزی پِسان، روزی پِستین. [فریشتی دابهشکری رزق و

روزی.]

ف: بَشْتَر، تَشْتَر، روزی رسان.

ع: میکائیل، مَلِکُ الارزاق.

مل

ل: گه ردهن. [نستو]

ف: گردن.

ع: جید، عُنُق، عُنُق.

مل نیشته

[ل: نیشی گردن.]

ف: گردن درد.

ع: اِجَل.

مل چه ردان

ل: رام کردن، فرمانبره کردن. [گویرایمل کردن،

خستنه زرد مه لاتوه.]

ف: رام کردن، آرام کردن، فرمان بر کردن.

ع: تَغْلِب، ثَلَوِيَّةُ الأعناق.

مل داکیشان

ل: مل دان، مل که چ کردن. [گویرایمل بون]

ف: گردن خَم کردن، گردن کُج کردن، فرمان بُردن،

فرمان بُرداری.

ع: اطاعة، انقیاد، انطیاع، اِمْتِثال، تَمکین.

مل دان — **مل داکیشان****مل شکیان**

ل: ملورده بون. [گردن شکان]

ف: گردن خورد شدن.

ع: وَاَقص.

ملکه چ — **مونیع**

مل کیشان

ك: مله تاتكی، سهرکیشان. [سره تاتکی]

ف: گردن کشیدن، نگاه کردن.

ع: اتلاع، اشرثبات، تشوؤف، تطال.

ملکین

ك: مل لار، مل کهچ. [گهردن خوار.]

ف: گردن کج، کج گردن.

ع: آلوی.

ملکینه

[ك: بالتدیه که.]

ف: سرپیچه، سرپیچدزه.

ع: لواء.

وینه

مل له موویاریکتر

ك: گهردن له موو باریکتر. [گوترایمل، ملکچ]

ف: گردن از موو باریکتر، گردن از موو نرمتر،

خرآن.

ع: مطیع، مُنقاد.

مل نه دان

[ك: مله وری، سرپیچی]

ف: گردن ندان.

ع: ثمرؤد، امتناع، استنکاف، عثو، عنود.

مل نیان

ك: سهرنیان. [سهره لگرتن]

ف: گردن نهادن، سرنهادن.

ع: اندلاث، خرؤن، جُموج.

ملوره

ك: میلوره، مرزچه. [میتورله، میتلوره]

ف: مورچه.

ع: ثمل.

ملوه

ك: گهرده نبهن، گهرده نبهس، ملیوان. [ملپنچ]

ف: گردن بند، شال گردن.

ع: مشئله.

ملوتین

ك: هزاره هزار. [ملیژن]

ف: ملیون، هزاره هزار.

ع: ملیون، آلف الف.

ملوتینر

[ك: ملیژنر، لؤرت، زؤر دولتمند.]

ف: ملیونر.

ع: مُقنطر.

ملوتینک

ك: گهرده نبهن. [ملوانکه]

ف: هار، خرّمک، گریوازه، گردن بند.

ع: رَبّقه، سدل، معقاد.

مله

ك: گهرده نه. [بستوری کینو.]

ف: گردنه.

ع: عَقَبه، شعب، سَنیغه.

مله ت

ك: په پیرو، گورؤ. [شونکوتروو]

ف: بَرسان، بَرُوسان، بَرشان، بَرُوشان، بَرُوشان،

وَرشنان، بَرُوسْتان، وَرستان، هاوُش، فَرَسنداج،

گروه، پیرو.

۱ - نووسه ری بهرینر له سهر پیستی «ی» ی نهم وشه یه دا
نیشانه ی «ی» دانوود هره چنده له ریزی مانا فارسیه کاند
نووسیو یه تی، شپوه ی وشه کش له کوردی دهجیت، ته نانه ت
وشه ی «سهر پیچه» ش له کوردی دهجیت، شایانی باسه له
فهره نکه فارسی و کوردیه کانی بهر ده ستمدا نهم دوو
وشه یه نه دؤزیوه. (ر - ر)

ع: مَلَّة، صِبْغَة.

مله تاتکی

ک: مل کیشان، نوآرین. [(گرددن کیشان و راستوچپ کردن
بۆ بینین).]ف: گردن کشیدن، چپ و راست کردن. (برای نگاه
کردن)ع: شَرَابِيِيَّة، ثُلُوع، ثَلَاغَة، اِتْلَاع، تَلْدُع، تَشْوُف،
تَطَالُل، اَضْلُضَة.

مله خره

ک: مله ماسی: [دوردیکه نمتوی پی ده ماسیت.]

ف: جَخَش، جَخَش، جَخَش، غُر، گره.

ع: خَنَازِير، غُدَّة.

وینه - خه نازیل

مله زنه

ک: ته ریده، گهرده نه گیر، جهرده. [رینگر، چته]

ف: زه زن، دزد گردنه.

ع: طَرِيْدَة، طَرَاْدَة، لِص، قاطع الطَّرِيق.

مله ما

ک: دهسه ملان. [دست لملان: دست کرده ملی یه کتر.]

ف: گلاویز، دست به گردن.

ع: عِناق، مُعَانَقَة.

مله ماسی - مله خره

ملهویر

ک: خوسر، سرکیش، یاغی. [سرسخت، سرپرز]

ف: خودستر، گردن کش، بی پروا.

ع: شَكِيس، لَكِيس، عَسِر، مُتَمَرِّد، باغی، یاغی.

ملی ملی

ک: منی منی. [منمن، خوپرستی]

ف: منی، منم منم.

ع: اَنَانِيَّة.

ملیوان

ک: یخه. (گهردهن لباس) [ملشو، نیتخه]

ف: یخه، نوژه، گریبان، گریوان. (گردن لباس)

ع: جیب، زِیق، جِرَبَان، بَنِيْقَة.

ملیوان - ملوهن

ملیون - ملوین

مل

ک: ماسه، ریز. [المی نرم]

ف: شن، ماسه، ریگ. (ریگ نرم)

ع: رَمَل، رَغَام.

مل - مله

ملاز

ک: می، قرم. [مدلاس]

ف: کمین.

ع: تَرْصُد، تَرْقُب، اِنْتِهَاز.

ملازیردنه وه

ک: مؤبردنه وه. [خومه لاس دان]

ف: کمین کردن.

ع: تَرْصُد، تَرْقُب، اِنْتِهَاز.

ملاشک

[ک: مه لاشور]

ف: تَشَنُّک، جان دانه، کام.

ع: يافوخ، لَامِعَة، لَمَاعَة، نَبَاعَة، رَمَاعَة، نَمَاعَة، حَنَك.

ملاک

ک: کوچک. [کمچک، کنچک، میناک]

ف: قاشق.

ع: مِلْعَقَة.

ملاک

ک: میناک، چدشکه، چدشه. [میناک، چدشتن، چیرّه]

ف: مزه، چدشه.

ع: ذوق.

ملاوا

ف: ملج، مک، مکیدن، (صدای مکیدن بچه یا خاییدن پیر)

ع: ملج، مرس، لُوک، ضَغَضَغَة، دَرْدَرَة.

ملجه ملج ← **ملجان** [ملجی زور. (دورباره ورنه کسی لیس زور ورنه می.)] (تکرار برای تکثیر است.)

ملق

ک: ... ملقه. [اقرمه نارنگ که هله‌دیه‌قورین، یا دنگی هله‌قورینی قومیک نار.]

ف: هُفت، هنگ، (جرعه آبی که فروبرند یا فروبردن یک جرعه آب)

ع: عَبْ، جُرْعَة.

ملق ← **مرق**

ملقن

ک: مرqn، باکمر. [لغوبایی، ده‌مارفروش]

ف: بادکن.

ع: مُتَكَبِّر، مُتَشَجِّر، مُتَنَفِّخ.

ملقه

ک: ملق. [(دنگی هله‌قورینی نار.)]

ف: هنگ، هُفت. (صدای فروبردن آب)

ع: عَبْ، تَجْرُع.

ملقه ملق ← **ملقه** [ملقی زور. (دورباره ورنه کسی لیس زور ورنه می.)] (تکرار برای تکثیر است.)

ملک

ک: جاخ، زید، سهرزودین، مه‌لوه. [مه‌لند، هیرتم، نیشتمان، ولات]

ف: بوم، اُلکا، کشور، خاک زمین، مَرز.

ع: مُلْك، مَمْلَكَة.

ملک

ک: جاخ. [مولک (نوعی کسینک دمیته خارنی.)]

ف: خواسته، دارایی. (هر چیزی که تو صاحب

ک: مالارا. [خواجه‌ز! (سورکه‌لئی «مال‌تارا» یه.)]

ف: خانه‌آباد! (مخفف است.)

ع: بَيْتُكُمْ مَعْمُور!

ملانیم

ک: شیرتین، نیم‌گرم. [شله‌تین، نیوه‌گرم]

ف: نیم‌گرم.

ع: مُلَانِم، فَاتِر، سَخِين، مُعْتَدِل، مُمَهَّد.

ملت

ک: لینجی. [لینجی]

ف: مالت، خُلم.

ع: لُعَاب.

ملتانلی

[ک: خلکی هیندوستان که تایی تایی خزیان هیده.]

ف: ملتانی، هندو.

ع: هندو.

ملج

ک: ملق، ملک. [دنگی لستنه و زمان پنده‌یتان.]

ف: ملج، مک، مَرز.

ع: ملج، مرس، مَصْ، مَرْ، لُوک.

ملجان

ک: ملکائن، ملتائن. [(مژنی مملک یا مساسه

حژمژم.)]

ف: ملجیدن، مکیدن. مزیدن. (مکیدن پستان یا آب‌نبات)

ع: مَصْ، ملج، مرس، مَرْ، لُوک، مَضِغ، ضَغَضَغَة،

دَرْدَرَة.

ملجه

ک: ملقه، ملکه، فلجه. [(دنگی مژنی مندا یا جارینی

پیر.)]

آن باشی)

ع: مَمْلُوك، مُلْك، مَلِك، مُلْك. ملك

ك: مَلِج. [دنگی لستنه و زمان پيدا هيتان.]

ف: مَلِج، مَلِك، مَز.

ع: مَلِج، مَرَس، لُوك. ملكان

ك: مَلْجَان، چَلْپَان. [مَزِين و زمان پيدا هيتان.]

ف: مَلْجِيْدَن، مَكِيْدَن، مَزِيْدَن.

ع: مَلِج، مَرَس، مَز، لُوك، لُوج، لُوس. مَص. مَضْغ، مَضْغَضْغَة، مَرْدَرَة.

ملوچه

ك: مِچُول. [له دستدا گلزيار.]

ف: مِشْتِي.

ع: كُحْرَة.

ملوزم

ك: مِيْل. بهرچهپ، سهرهخر. [مرژئی نوره کی

خوهره لئور تين.]

ف: دَشْمِيْر، بَدْخَوَاه، سَرْخَر.

ع: رَقِيْب، مُوَاطِب، مَلَزَم.

ملومووش

ك: گَرْدِيَسَر. [گِرَان و بَزَن كَرْدَن بَز دَوَزِيْنَوِي شَتِيك.]

ف: جُسْتَجُو، كُنْجَاوِي.

ع: تَفْخُص، تَجَسُّس، اِسْتِكْشَاف.

مله

ك: مَل. مَشَك. [گِيَانْلِيْمِيْرِكِه. (رَشِيْدِي كِي گُزَرَانِيَه.)]

ف: مَوْش. (گُورَانِي اِسْت.)

ع: فَاَر، فَاَرَة.

من

ك: خَوَم. [نَز]

ف: مَن، خَوَم.

ع: اَنَا، هَنَا.

مناره

ك: گُولْدِهَسِه. [جِيْگَايِه كِي بِيْرَه لِه مَرْگُوتْدَا كِه جَارَان

بَانْگِي لِيَو ده گُوتْرَا.]

ف: جَوْتَرِه، گُلدُستِه.

ع: مَنَارَة، مِئْدَة.

منه

منال

ك: بِيْچِكِه، بِيْج، مَنْدَال، زَارَو، تَلَف. [زَارَوك]

ف: بِيْچِه، زِه، كُودَك.

ع: طِفْل، صَبِي، صَغِيْر، صُنْبُوْر، رُغْلُول، وَلْد، وَلِيْد.

مولود، نَتِيْجَة.

منال

ك: پُزُلِه، فِرْزَن. [فِرْزَمَنْد، بِيْچُورِي مَرُوْذ.]

ف: فِرْزَمَنْد، رُوْد، اَزَم.

ع: وَلْد.

منال

ك: خَدْتَنَدَاگ. [خَدْتَنَدَاو: تَاَزَدَلَاوِي مَوُوْلِيْدَه رَهْمَاتُو.]

ف: گُوشَاَسَب، سَادِه، خَطَنْدَاده.

ع: غُلَام، اَمْرَد، وَصِيْف، (م: وَصِيْفَة)

منال بازار

[ك: شَرِيْن يَا كَايِي مَنْدَالَان.]

ف: بِيْچِه بَاَزَار، بِيْچِه بَاَزِي.

ع: سَوَقُ الصَّبِيَان، لَعْبُ الصَّبِيَان.

منالذان

ك: بِيْچِه دَان. [مَنَالَان، پَرْدَان (مَعْبَسْت لِم مَنَالْدَانِه پِيْرِدِي

مَنَال - كِه پَتِي دِلَتِيْن و تَلَاش - نِيَه.)]

ف: زَهْدَان، يُوْگَان، بُوْگَان، بُوْهْمَان، بُوْن، تُوْن،

آتُوْن، پَرَكَاْم، پَرَكَاْم، زَاقْدَان، بِيْچِه دَان. («مَنَالْدَان»)

غیر از پردہ‌ی «منال» است کہ آن را مَشیمہ گویند.

ع: رَحِم، رَحِم، قَمِیص، قَالِب، مَثَاثَ، مُسْتَوَدَع.
منالہورتکھ

ل: زارِوَلہ، منالہوردکہ. [مندالی بچورک.]
ف: بچہ کُچلو.

ع: دَرَبَق.
منالی

ل: بہ چورلہ‌یی. [روژگاری زاروکی.]
ف: بچگی.

ع: صِبَا، صِبَاوَة، صِبْر، طُفُولِيَّة.
منجہ

ل: ملکہ، دہم‌ملکان. [ملجہ]
ف: منگ‌منگ.

ع: تَجْمُج، تَجْمُجُم.

منجہ منج ← **منجہ** [منجی زَر. (دوبارہ‌بونوہ‌کسی لبیر زَرورونیٹی.)] (تکرار برای تکثیر است.)

مندال ← **منال** [روشیہ‌کی کرماجیہ.] [کرماجی است.]
منکن

ل: منخن. [مینکن (کسیک کہ لہ لوتدا قسہ دہ‌کات.)]
ف: منکن. (کسی کہ در بینی حرف بزند.)

ع: أَخَن، أَغَن، أَدَغَم.
منک

ل: منخہ، منجہ. [مینگہ (لہ لوتدا قسہ‌کردن.)]
ف: منکیدن، منگ‌منگ‌کردن. (در بینی حرف زدن)

ع: خُتَّة، غُتَّة، خَنِين، غَنِين، خَنَخَنَة، خَمَخَمَة.

منگہ منگ ← **منگہ** [منگی زَر (دوبارہ‌بونوہ‌کسی لبیر زَرورونیٹی.)] (تکرار برای تکثیر است.)

منوتویس

ل: جِیایی. [لنلجیایی. جیاوازی]
ف: دوی، جدایی، مَنوتوی.

ع: فَرَق، اِثْنِيْنِيَّة.
منہت

ل: سہرکزنہ. [کُزواندسہوہ (باس‌کردنی چاکہ) لای چاکہ‌لہ‌گُل‌کراودا.]

ف: ہن، سپاس، سپاسہ. (نیکی گفتن)

ع: مَنَّة، مَن. اِحسان.
منہتا

[ل: جُورہ ترینہ کہ لہ «گزنیہ» دہ‌چیت، بہ‌لام لبور گورہ‌ترہ.]

ف: مَنَقَا. (نوعی از انگور شبیہ بہ گزنہ‌یی اما درشت‌تر)

ع: مَنَقَا.
منی ← **منم**

منی‌منی

ل: منی. [منمن (دوبارہ‌بونوہ‌کسی لبیر زَر بورنیٹی.)]

ف: مَنَم، مَنی. (تکرار برای تکثیر است.)
ع: اَنَانِيَّة.

منی‌منی ← **موورک**
مواجب

ل: میری، مانگانہ، سالیانہ، جیرہ. [مورجہ]

ف: راستاد، وَرستاد، نَرشتاد، ماہیانہ، سالیانہ، جیرہ.

ع: وَظِيْفَة، مُسْتَعْمَرِي، اِسْتِمْرَارِي، حَقُوْق.
موار

ل: دُولمہ‌جہرگ، زونج. [رِغُولی مَہر پَر دہ‌گن لہ گُشت و برنج و داردہ‌رمان و ہدلیدہ‌گرن بَر خواردن.]

ف: مَبَار، آكامه، آگنج، سَخْتو، جَرغند، زِيچِك،
زَوْنج.

ع: عَصِيب، قَتَب، قَتَائِب، قَتَائِق.
موارهك

ك: خَوْشْتَان، خَوْش، پِيژَر، [موبارهك]

ف: فَرُخ، فَرخنده، پِيروز، فيروز، رُخش، هرات،
هُمايون، خُجسته، خُنشا، خُنشان، خُشنان،
خُشنان، خُنستان، اَرْمگان، باشگون.

ع: مَبَارَك، مَيْمُون، مَسْعُود.
موارهكباد

ك: خَوْشَاد، خَوْشْتَانِي، پِيژَرِي، [موبارهكباي]

ف: فَرخْبَاد، فَرخنده باد، خُجسته باد، آفرينه.

ع: ثَبْرِيك، ثَهْنِيه.

موازهبت

ك: چارباري، سركيشي، هُزْش پيسهريون. [چارديري.

ناگاداري كردن]

ف: چشمداري، ورزش.

ع: مُوَاطَنَة، مُرَاقَبَة، مُلَازَمَة، مُدَاوَمَة، مُوَكَبَة،
مُوَكَظَة، مُتَابِرَة، مُوَاصَبَة.

مواصات

ك: هدمراي، ياري، كُزْمَك، [ماركاري، يارمعي]

ف: تيمناك، همراهي، ياري، كُمَك.

ع: مُوَاسَاة، مُعَاوَنَة.

موافق

ك: هارنيان. يه كپرو، يه كدل، يه كزوان. [تبا، كوك، نينوان

خوش]

ف: همراي، همراه، رايگان، يگانه، دمساز، يکرو،

يکدل، يکدله، همساز.

ع: مُوَافِق، مُطَاوِع، مُتَّحِد، رَفِيق، مَالُوف.

مونه سسيير

ك: كاري، كاريگر. [كارتِيكِر، سوودبهخش]

ف: نوژان، نوژنده، كارگر، دراينده.

ع: مُؤَثِّر، نَافِذ.

موياههسه

ك: رتويژه، دمقره. [گرفتوگُو، خستنبيرباس، دمقاله،

چهلجاني]

ف: خَوِيَسَه، نَوَسِيرَه، گُفَتگو.

ع: مُبَاحَثَة، مُنَاطَرَة، مُكَالَمَة، مُنَاقَشَة.

موبارهك - **موارهك**

موباشير

ك: كاريدهس. [سريهرشت، همتسورتنير]

ف: كاريه دست، كارتس، وارس، كارفرما.

ع: مُبَاشِر، مُتَصَدِّي، ضابط، ناظر.

موباله هه

ك: گمراويزي، بهريزيرين. [زيادريزي، پيتومان]

ف: شنگ، گزاف گويي، بلندپروازي.

ع: مُبَالِغَة، اغراق.

موياهات

ك: فيز، خوزه لكيشان. [دهعيه، بهخوده لگوتن]

ف: ناييدن، خودستايي.

ع: مُبَاهَاة، مُنَاقِبَة، ثَقَاخُر، ثَبَاهِي.

موبتهدي

ك: سوخته، نه رچه. [تازفلي، تازه كار]

ف: سَعْدَه، اُسْعُدَه، سوخته، نونياز، آماده، نوکار.

ع: مُبْتَدِي.

موبريم

ك: ركن، سنج. [پنداگر، چيق، سرسخت]

ف: شلايين، سَمَج.

ع: مُبْرَم، مُصَر.

(موبل)

ك: ناورمال، نه سپار مال. [كهلوپه لي داريني مال.

[کدولیلی ماں:]

ف: کاچال، کاچار، سپار، خَنور. (اسبابِ خانہ)

ع: شَوَار، شِیار، بَکات، اَثَلَة، اَثَائِيَة، اَثَا البیت، مَتَاغ البیت.

موتابق

ل: بدراہنہ، چڑیہ چڑ، ولدیہ ک. [ہارشیترہ، یدکسان]

ف: برابر، مانند.

ع: مُطابق، طباق، طَبِیق، مُوَافِق، مُعَاثِل.

موتالہ بہ

ل: داوا، داوخوازی. [داخوازی]

ف: درخواست، خواستاری.

ع: مُطالَبَة، مُحَاوَلَة، تَقَاضِي.

موتالہ عہ

ل: تراشا، ردہویرون. [موتالا، متالا]

ف: نیرنود، نگاہ کردن.

ع: مُطالَعَة، مُلَاخَظَة.

موتبیقہ

ل: گرانتہ تی. [گرانٹا (کوتہی)]

ف: تب شبانہ روزی. (تب لازم)

ع: مُطَبَقَة.

موتہ سیل

ل: چہ سیباگ، یدک شوق، پشت سہریہ ک. ہمیشہ. [لکار.

یلک لدوای یلک، بردہوام]

ف: چسپیدہ، پیوستہ. پی ڈری، دَمَادَم، رَمَارَم،

پُشت سَرِہَم، ہمارہ، ہمیشہ.

ع: مُتَصِل، مُتَصِیق، مُسْتَمِر، مُتَبَاعِج، مُتَعَاقِب،

مُسْتَرِد، دَائِم.

موتہ قی

ل: پاریزگار. [خواریز لہ گوناہ]

ف: جیواد، شاہندہ، پارسا، دُکام، دُزاکام،

پرهیزگار.

ع: مُتَقِي، مُتَوَرِّع، وَارِع.

موتہ ھم

ل: لہ کھدار، بدناو. [گومان لیکار]

ف: لکھدار، چفتہ دار، بدنام.

ع: مُتَمِّم، مَطْنُون، مَشْكُوك.

موتلھ ق

ل: روت، پدتی. [سادہ. رھا (برامبری پدیوست کراو.)]

ف: موکدہ. (ضد مضاف)

ع: مُطْلَق.

موتلھ ق

ل: بدرہلا. [سربست، بی خارن]

ف: آزاد، رھا.

ع: مُطْلَق، مُسَبَّل، مُسَوِّم، مُنْسَاق، هَمَل.

موتہ نین

ل: دلنیا، ناسودہ. [بی خم، خاترجم]

ف: آرشد، ارشدہ، آسودہ، آسودہ دل.

ع: مُطْمَئِن، آمِن، رَاحَة، سَاكِن.

موتہ نہ ننی

ل: ورد، سہنگین، سہرخز. دیرخیز. [ہیمن، لہ سہرخز.

لشگران]

ف: سپوزگار. درنگ کار، دیرخیز. دوراندیش.

ع: مُتَأَنِّي، مُتَأَمِّل، مُعَاظِل، بَطِيء.

موتہ جہ سسین

ل: ہسی. [پنابہر]

ف: بستی، پیخست، دُژنشین، پناہندہ.

ع: مُتَحَصِّن.

موتہ جہ یر

ل: سہراسیمہ، دہمق، مات. [سہرام، واق رومار]

ف: آسیمہ، سہراسیمہ، والہ، شیفتہ، مات.

ع: مُحْتَجِرٌ، مُتَعَوِّثٌ، مَبْهُوتٌ.

موتنه خهيله

ك: هوشگا. [خه يالگه: جينگي خه يال له دروړني مرؤفدا به

بژوروني پيشينيان.]

ف: هوشگاه، آنديشگاه.

ع: مُحْتَضِلَةٌ، مُتَفَكِّرَةٌ.

موتنه رجم

ك: زوانزان، زوانويز. [وړگير.]

ف: پچواك، تاجران، ترفان، ترفزان، ترفزان.

ع: مُتَرْجِمٌ، تَرْجِمَانٌ.

موتنه زه لليم

ك: دادكمر، دادخوا. [سكالاکمر، دادبر.]

ف: دادخواه.

ع: مُتَطَلِّمٌ، مُتَشَكِّجٌ، شاكِي، عارض.

موتنه زه ممين

ك: له نار، له ژير، ژيركاسه. [جی-كراوه، تيهه لكيش كراو

(مانای بركار ده دات.)]

ف: خلیسیده، ذر میان، ذر زیر، ذر زیر. (به معنی

مفعول)

ع: مُتَضَمِّنٌ، مُنْذَرَجٌ.

موتنه زه ممين كردن

ك: ژير نيان. [جی-كړنوه، تيهه لكيش كردن]

ف: خلیساندن، تونهادن، ذر برداشتن.

ع: نَرْجٌ، تَضْمِينٌ.

موتنه سهوود

ك: نه نگار كړياگ. [يرلي كراوه]

ف: نورينه، آنگاشته، پنداشته.

ع: مُنْصَوِّرٌ، مُنْخِيلٌ، مُتَوَهَّمٌ.

موتنه سهييد

ك: كهرشين. [سهييدی درزين.]

ف: خَرَشِينٌ، خَرَجَسْتَه، خَرْدَرِگْلَه. (سید

دروغی)

ع: مُتَسَيِّدٌ.

موتنه سه ددی

ك: زړكړ، زړكار، زړدار. [دهستدرېژيكر]

ف: سَتْمَكْرٌ، سَتْمَكَارٌ، سَتْمَكَارٌ.

ع: ظالم، جابر، مُتَعَدِّي، مُتَجَاوِزٌ.

موتنه سه ددی

ك: دولایی. (کردار دولایی) [تیبیر (برامبری کرداری

تیبیر.)]

ف: دولایی. (ضد لازم، یک لایی)

ع: مُتَعَدِّيٌ.

موتنه سه سيب

ك: سخت، لانه در، نه پړ. [دهمارگړ]

ف: فَرِهودی، بَرَنایشْت، سخت کیش.

ع: مُتَعَصِّبٌ، مُدَافِعٌ.

موتنه سه للیق

ك: بهسه، بهسیاگ. [بیسراو، هه لواسراو]

ف: هاوش، هاوشت، پيوست، پيوسته، بسته.

ع: مُتَعَلِّقٌ، مُرْبُوطٌ، مُنَوِّطٌ.

موتنه سه لليم

ك: قتاری، شاگرد. [قوتایی]

ف: دانشجو، میلاو، ورد، شاگرد، دبستانی.

ع: مُتَعَلِّمٌ، تَلْمِیْذٌ، مَكْتَبِيٌّ، مُحَصِّلٌ، طَالِبُ الْعِلْمِ.

موتنه سه هیید

ك: گهرده نگیر. [لنستوگر، پرپرس، به لینه در]

ف: شاننگ، گردن گیر.

ع: مُتَعَهِّدٌ، مُتَقَبِّلٌ، مُلْتَزِمٌ.

موتنه سه رریق

ك: بلاو، پراش، تفروتونا. [پرژوبلاو]

ك: وردہ بیرون. پهرساری کردن. [ناگالینبون،

چاودیری کردن]

ف: رسیدن، وارسی کردن. پرستاری کردن.

ع: تَوَجُّه، دِقَّة، تَفَوُّر، تَأَمُّل، مُرَاقِبَة، مُوَظَبَة.

موتہ وہ للی

ك: سرکار، کاریہ دہس، پهرسار. [بہریرس]

ف: پرستار، سرکار، کاریہ دست.

ع: مُتَوَلِّي، مُوَظَب، مُرَاقِب.

موتہ وہ للی ناتہ شکدہ

ك: خزمہ تکار. [بہریرسی ناگردانی زہرہ شتیہ کان.]

ف: جاذنگو.

ع: سادین، مُتَوَلِّي، سادین النار، مُتَوَلِّي بَیت النار.

موتہ یج

ك: رام، گوی لہ مشمت، گہرہ دنکج. [گوتہ پیلن]

ف: تاراس، خزان، رام، گوش بر آواز، فرمان بردار،

فُرمانبر.

ع: مُطیع، مُنقاد.

موجزات

ك: سزا، نہ سق، پاداشت. [تزلہ]

ف: سزا، کَیْفَر، آفرہ، بادا فرہ، بادا فرہ، شیان.

پاداش. (پاداش ہدی)

ع: جَزَاء، مُجَازَاة، مُكَافَاة.

موجتہ ہید

ك: پیتشوا. [پیتشواہی نایینی.]

ف: تَنو تاس.

ع: مُجْتَہِد، جاذ، مَرَجُع التقلید.

مؤجره

ك: کہ سنہ کردگ. [کاری بہ کہ سنہ کراو، دہرتاسا، موجزات]

ف: فُر جود.

ع: مُعْجَزَة.

ف: پُراش، پُراشیدہ، پُربیشیدہ، پُراکندہ، پُخش.

ع: مُتَفَرِّق، مُتَقَدِّد، مُتَشَنَّت، مُتَشَدِّب.

موتہ قاعید

ك: خانہ نشین. [کارکنار]

ف: راستادی، بازنشستہ، خانہ نشین.

ع: داری، مُتَقَاعِد.

موتہ کہ بیر

ك: مرقن، خزیہ سن. [لخزیایی]

ف: شگفت مَند، دمیاد مند، پندار مند، خود پسند،

باشگفت، خود بین.

ع: غَطْرِیس، عاتی، عَتِي، مُتَكَبِّر، مُتَفَرِّغ، مُتَبَخِّر،

مُعْجَب.

موتہ کہ لیم

ك: بوڑ، تسہ کر. [بگڑ]

ف: گویندہ، سُخَنگو.

ع: مُتَكَلِّم، مُتَلَفِّظ، قائل، ناطق.

موتہ لالا

ك: رو رکہش، زہر مال، تسہ لاکت. [زہر کفت، رو کیشی

ناتورن]

ف: زَواندود، زَرمال، روکش.

ع: مُطَلَّا، مَذْهَب.

موتہ مہیم

ك: مہنہ، تہراوی، ناتہراوی. [پاشمارہ، تہراو کر]

ف: وینا، مانده.

ع: مُتَمِّم، باقی، بَقِيَّة، تَکْمِلَة، تَتِمَة.

موتہ بچہ نہ

[ك: گزشتی لہ تارہا سورورہ کراو.]

ف: مَنَّجَنہ. (گوشت سرخ شدہ در قابہ)

ع: مُطَنَجَنَة.

موتہ وہ جی بوون

موجهرده

ل: تهنیا، کناره گیر. [دورپریرز له دنیا، (ترکدنیا)]
 ف: سیامک، تنها، وارسته، کناره گیر، (تاری دنیا)

ع: مُجَرَّد، تارک، مُنْزَوِي.

موجهرده

ل: تا، همر نهونه، نهونه. [له گڼ، همر نهونده]
 ف: تا، تاه، نسویم، همین، (تا اینکه، همینکه، نویمکه)

ع: مُجَرَّد، مُحْض. (بمُجَرَّد، بِمَحْض.)

موجهرده

ل: چواره سوپا، چوارپدل. [نال کردنی چوارپدی ولاخ]
 ف: مجرد، چهار دست و پا. (نعل کردن چهار پای الاغ)

ع: ترییع، تنعیل، انعال.

موجهرده

ل: که لاف، شتوه، تهنیه. [پدیکر]
 ف: تَنَدَس، تَنَدَسَه، تَنَدِيسَه، پیکره.

ع: مُجَسَّمَة، تَمثال، صُورَة. وینه

موجهرده

ل: پورک، پورچان، پورت. [کلوز]

ف: پوک، پوچ، کاک، کاواک.

ع: مُجَوَّف.

موج

ل: موزیاری، داموچان. [ناموزگاری، هاندان]
 ف: سپردن، آموختن، آموزش. پند، آغالیدن، آغالیدن.

ع: تعلیم، وعظ، نَصِيحَة، تَلْقِین. ادب، اغراء، تحریک. موزانن

ل: موز کردن، داموچان. [ناموزگاری کردن، هاندان]

ف: آموختن، آغالیدن.

ع: نَصَح، وعظ، اغراء.

موجهر

ل: نرسا، دالکه موزچان، موزیاریکهر. [ناموزگاریکهر، پنددادهر. هاندهر]

ف: آموزگار، آغالنده.

ع: ناصح، واعظ، مُفَرِي.

موجه

[ل: گیاه که له نسیپناخ دهچیت.]

ف: بَرغَسْت، مُجَه. (علفی است شبیه به اسفناج)

ع: غُمُول، تَمُول، قَنَا بَرِي، شَجَرَة البَهْو.

موجیلاری

ل: موز، موزیاری، ناموزیاری. [ناموزگاری، پند]

ف: آموزش، آموزگاری، پند، آندرز.

ع: نَصِيحَة، تعلیم، تَلْقِین.

موجاچه

ل: ده مقره، زرمه زلی، بهریره کانی، ودهویره. [مشتومی، چله معانی، وتوویژ، ده مستقی]

ف: شنگ، ستیز، آفندیدن، آوندیدین.

ع: مُحاجَة، مُجَادَلَة، مُكَابَرَة.

موجاسره**موجاسیب**

ل: ژماره دار، ژماره زان. [ژمیریار]

ف: مار، ماردار، آیاردار، آیارگیر، آیاره گیر.

ع: مُحَاسِب.

موجاکه مه

ل: دیوان، رسیده گی. [دادگایی کردن]

ف: داوری، رسیدگی.

ع: مُحَاكَمَة.

موختاج

ك: ناتاج، نیازمن، گه‌دا. [دسكورت، نedar]

ف: چُنْجَل، نیازمند، گدا، نَدار، پريشان.

ع: مُحْتَاج، مُعَوِّز، فقير.

موخالف

ك: نوره، بايس. [پتريست]

ف: سَنَگول، خنور، بايست، دربا.

ع: مُحْتَاج، لازم، لاِبُدُّ مِنْهُ.

موخه‌دهدب

ك: قَوَز، قَوَزَر. [زمن، دهرپرير]

ف: كوز، بَرَجسته، بَرآمده.

ع: مُحَدَّب.

موخه‌بيرولموټوول

ك: مَوْشَرَفِين، ماتكر. [سراسامكر، واټوركر]

ف: هوش‌رُبا، شگفت‌آور، آسيمه‌ساز،

سراسيمه‌ساز.

ع: مُعْجَب، مُحَيَّرُ الْعُقُول.

موحيث

ك: ده‌ليا، ده‌ليا، ده‌لياي‌گه‌رره. [زه‌ريا، توټيانورس]

ف: دَريا، دريای بزرگ.

ع: مُحِيط، أَقْيَانُوس.

موحيث

ك: كه‌مه، روق، قلهت. [كسمره (كسمري بازنه).]

ف: پَرهون، چَنْبَر، كُلفَتِي. (محيط دايره)

ع: مُحِيط، اِطار، دَوَر، دَائِرَة، حَجَم، ضَمَامَة.

مُوخ

ك: مه‌غز، مه‌زگ. [نموي له ناو نيسكدايه.]

ف: مَخ، مَغز. (مغز استخوان)

ع: مَخ، لُخ، لُخَاخَة، مُكَائَة، بَقِي، نَقِيَة، وَدَك،

صُهَارَة، صَنْب، صَلِيب. (لُخاخ)

موخه‌تب

ك: بَرَنَر، ژنموا، نه‌ژنه‌وا. [بيسر، گوتگر، كسي درووم.]

ف: شَنَوَنده، نيوشنده، سخن‌شنو.

ع: مُخَاظِب.

موخالف

ك: برچېب، دژمن، مَيَل. [نەيار، ملوژم]

ف: آخشيچ، آخشيگ، كياگن، نيسان، نسيان،

دشمن، بَرَمخنده.

ع: مُخَالَف، ضِدّ، ضَادّ، نِدّ، خَصَم، ضاډي.

موخالف

ك: چه‌په‌وانه. [پتپه‌وانه]

ف: چَپ.

ع: ضِدّ، نَقِيض، عَكس.

موخاله‌ف‌ه‌ت

ك: برچېبي، دژمنی، كارشكنی. [دژايتی، درژمنی]

ف: بَرَمخ، نيسانی، نسيانی، دشمنی، كارشكنی.

ع: مُخَالَفَة، مُعَاكِسَة، تَضَادّ، مُضَادَاة، تَنَادّ،

مُخَاصَمَة.

موخبر

ك: خموهركر، خموهر‌هاوهر، باسدهر، باس‌هاوهر، هموالچی،

هموال‌هاوهر. [هموالدر]

ف: كاتوره، آگاهنده، آگاهی‌ده، آگهی‌آور.

ع: مُخْبِر، مُنْهِي، مُعَلِّم

موخته‌سهر

ك: كوتا، كه‌م، سه‌روپورت. [كورت، كورته]

ف: كم، كوتاه.

ع: مُخْتَصَر، قَصِير، مُجَمَّل، قَلِيل

موخشل

ك: خدريك، سه‌رگرم. [سهرقال]

ف: سَرگَرَم.

ع: مَشغُول، مُشْتَغَل.

مُخْ كِهَرْدَن

ل: گیاهانه دژگ، مرزخه. [دِرْکِمُخْ، بِرِپِرِمُخْ]

ف: مُخْ گَرْدَن.

ع: مُخَاع.

مُوهُوز

ل: ده نوک. [ده مورکانه: گیاهه که.]

ف: کَشْمَش کاولیان.

ع: دِیْق.

مُوه مَه سی

ل: پِه جِه بِنْدی. [پِتْجِ بِنْدی، پِتْجِ خَشْتَمک]

ف: پَنج بِنْدی.

ع: مُخْمَس.

مُوه نَه سی

ل: حِیز، نِیروما، نِیرومورک. [زُبانی، نِیرومَنورک]

ف: نَغا، هِیز، حِیز، سابوره، کُماسه.

ع: مُخْئُت، خَنْبُت، مُتَخَبْئُت، خَنْئُت، مُتَأَبْئُت.

مُوه یِلان

[ل: دِرْخَتِیکِ دِرْکِدَارَه.]

ف: مُغِیلان.

ع: اُمُ غِیلان.

مُوه یِیه له

ل: بِرْگَا، وِیرْگِه. [جِیْگِی بِرْکِرْدَنوَه له دِیرونی مرژْدا به

لای پِشِینانوه.]

ف: بِیرْگَا، وِیرْگَا، هوشْگَا، یادْگَا، اندِیشْگَا.

ع: مُخِیْلَه، مُتَخِیْلَه.

مُودارا

ل: سازْگاری، سازْشَت. [گُوجان، هَلْکِرْدَن، دَلْتَنوایی کِرْدَن]

ف: سازْگاری، سازْش.

ع: مُدَارَا، مُواسَاة، مُماشَاة، مُلَاطَقَة.

مُوداوا

ل: تِیمار، دِهرمانْخوهری، دِهرمانْکساری. [دِهرمانْ کِرْدَن،

چارْسِرْکِرْدَن به دِهرمان.]

ف: تِیمارْکِرْدَن، داروْکاری، داروْخوْری.

ع: اُسُو، ثَدَاوِی، مُدَاوَاة.

مُودَاوَه مَه ت

ل: پایداری، شَوْنِیْتَدَن، وِهرْشَت. [بِردِوَامِی، یِملِیْنِه سی.

وِهرْش، رَاهِیْتَنان]

ف: پایداری، دُئْبَال دَانَن، وِزْش، وِزْیِدَن.

ع: مُدَاوَة، تَسْلَسُل، تَمْرِین.

مُودَه ت

ل: زَمَان، رَهْت، رَوْزْگَار. [کَات]

ف: زَمَان، دَمَان، دَم، هَنْگَام، رَوْزْگَار.

ع: مُدَة، وَقْت، نَحْب، زَمَان.

مُودَه تِی

ل: زِمَانِی، چِه رَهْتِی، رَوْزْگَارِی. [مَارَوِیْک، رَوْزْگَارِیْک]

ف: دِیرْگَاهی، رَوْزْگَارِی.

ع: مَلِیَا، اَزْمَنَة.

مُودَه عَابِیْه

ل: دَاوِیَاگ، دَاوَاکْرِیَاگ. [یَابَتِی دَاوَاکِرَاو له سْکَالَا دَا.]

ف: دَاوِیْدَه، دَاوِشْدَه، خَواسْتَه.

ع: اُدْعِیَة، اُدْعُوَة، مَدْعِی به.

مُودَه عَاوَه لِه یِیه

ل: پَادَاو، دَاوَالِیْکْرِیَاگ. [دَاوَالِیْکِرَاو، سْکَالَا لِسِر

تَزْمَارْکِرَاو.]

ف: پَادَاو، دَادْخَواسْتَه، خَوانْدَه.

ع: مَدْعِی عَلِیْه.

مُودَه عِی

ل: دَاوَان، دَادْخَوَا، دَاوَاکِر. [دَادِبِر، سْکَالَا کِمِر]

ف: خواهان، خواستار، داوان، داوچی، دادخواه.

ع: مُدْعِي، مُتَطَلِّم.

مودده عییل عوموم

ك: گزیر، داركار. [داراكاری گشتی].

ف: دهكار، دهیوید، دادستان.

ع: مُدْعِي الْعُوم.

مؤدنه

ك: دهمنه. [جنگی دهم له قلیانی دیمیدا].

ف: دمه. (دمه قلیان دیمی)

ع: قَنَا، اُنْبُوب.

موده پریس

ك: نوسا، دهرزیژ. [ماموستا، فیرکر]

ف: اُستاد، وړگو، آموزگار.

ع: مُدْرِس، مُعَلِّم، اُستاد.

مؤر

[ك: ناوی هدلكنراو بز لمر كاغز دانان.]

ف: مَهر، ماره.

ع: ختم، طابع، مَهر.

مؤر

[ك: میترورسه کی بچورکی بالداره، بیتچوره کانی پارچی

خوری دهخن.]

ف: بید، بیو، شپیشه، شیشه، زدنجو، زونجو،

ریونجو، ریونجه، دیوک، لُبَنک، تافشک.

ع: اَرْضَة، سوسه، قَرَاضَة، عُثْ.

مؤر

ك: دهنه خواردگ. [دست لیندراو، کاریینه کراو]

ف: مَهر، دست نخورده.

ع: بِكْر، سَالِم، غَيْرُ مَمْسُوس.

مؤر

ك: تیر، زارچار. (مؤر بردهوه) [به تیلی چار روانین له

تورپیدا.]

ف: نُهور، آغول، آغیل. اَلوس. (به گوشه ی

چشم نگاه کردن از غضب.)

ع: شَزْر، شَنَف، شَوس، رُوق، شَفُون، اِتْناَر، اِزْراق.

اِرشاق.

مؤر

ك: تهوس. [نارچار بده کادان.]

ف: اَلوس. (ابرو درهم کشیدن)

ع: كَلَح، رُوي، تَرُوي، تَقْبُض.

مؤر ← مَرُوجِه

مؤر بردهوه

ك: تیرپوکردن، بده تهوسو تواشا کردن، به زار چار نوایین.

[به گوشه ی چار روانین له تورپیدا.]

ف: نُهوریدن، آغولیدن، آغیلیدن، اَلوسیدن، به

گوشه ی چشم نگرستن، ابرو درهم کشیدن.

ع: شَزْر، شَوس، شَنَف، رُوق، شَفُون، كَلَح، رُوي.

تَرُوي، اِتْناَر، اِزْراق، اِرشاق.

مؤرته

ك: مرزخه. تهرخته. [برپړه مڅخ، دړك مڅخ. هبروها:

برپړې پشت]

ف: زگ ماژن، مَخ ماژن.

ع: كُخاع، شُرْخوب.

موره چهل

ك: كترې، زروه تهس. [سریپتی، بیبی ناماده کردن]

ف: ژبوده، نانادیش.

ع: مُرْتَجَل، بَدیهَة، مُقْتَرَح.

موره ده

ك: هه لږگه ریگ، هه لږگه ریگه وه. [وهر گراو، پاشگیز]

ف: بَرگشته، روگردان.

ع: مُرْتَد، مُرْتَجِع.

مؤره

ك: درختي كه داره منار ده چیت. [

ف: آسمان، آسمان، مورد.

ع: آس.

مؤرشكان

ك: به كارهيټان، كرده

ف: مهر شكستن، مهر برداشتن.

ع: فض، فض الختم.

مؤرشكان

ك: مؤرلاچون، [كرانه، به كارهيټران]

ف: مهر شكستن.

ع: انفضا، انفضا، الختم

مؤرشكان

ك: چتی خواردن، [خواردن شتیک، (نیدیمه،)]

ف: چیزی خوردن، (کنايه است.)

ع: تذوق.

مؤرشكان

ك: بریټران، که نیشکی لاچون، [لاچونی پمردی]

كچینی.]

ف: دخترری رفتن، کس دادن، (بکارت دختر

رفتن)

ع: انفضا، ختم.

مؤرکردن

ك: باورکردن، گوزه ران، [براپتی کردن، پسندکردن]

ف: پذیرفتن، باورکردن، گزرائیدن.

ع: تصدیق، ثوقیع، قبول، امضاء.

مؤره

ك: تاس، [زار (زاری تاوله،)]

ف: مهر، طاس، (مهری نرد)

ع: کعب، کعبه، کعبتین، زهر، زهر النرد، فص النرد.

وینه

مؤره

ك: رمل، [جوره فال گرتنویه که، هیره ها: بورد بورد،]

ف: رمل، مهره.

ع: رمل، کعبتین، حصی، حصاة.

مؤره

ك: کوته، [کوتره (پارچیمیک له قعدی درخت،)]

ف: کنده، ألوار، (قطعه ای از تنه ی درخت)

ع: جذمور، جذع

وینه—شقه، شار

مؤره

ك: سمونه (بورغور و سمونه)

ف: مهره، (پیچ و مهره)

ع: ثقب البرغی.

وینه—پیچ

مؤره

ك: کولز، [کلزگل، گلنوتک، چینه دیواری قور، (له جیانی

خشت بز دیوار هالچنین به کاردیت،)]

ف: مهره، چینه، کلوخ، (برای دیوار به جای

خشت استعمال می شود.)

ع: رهص، ساف.

مؤره

ك: جوره سماته که، (بورد یا سواتی کاغز

ساف کردن،)]

ف: مهره، (مهره ی کاغذسای)

ع: مصقل، مهرق.

مؤره

ك: چه کوش، [زمانی زنگ، که ده دات بملاولای

زنگه کدا،]

ف: مهره، چکش، (زبانه ی زنگ)

ع: مضراب.

وینه—زنگ

ع: سۈسۈتە، ارۋىتە.

مۆزى نەشكىپەگە.

ك: دەسى نەخواردگە. ھىچى نەخواردگە. [نەكرادەتە،

بەكارنەھىتەرە، ھەررەھا: ھىچ شىتېكى نەخواردە،]

ف: مۇھرىش بىر داۋىتە نەشكە، نەست نەخوردە،

چىزى نەخوردە.

ع: يېرى، باكرە، نە يەنە نەشكە. نە يەنە شىنە.

مۇزاف

ك: خەتەرلىك. [بەبەست كراۋ (بەبەستى سادە،)]

ف: خەتەر. (خەتەر مەنە)

ع: مۇزاف، مۇزاف.

مۇزەربەب

ك: بەشپەر، دەسپاچە، ھەلە. [بەشپەر، بەبەلەر]

ف: پەلەس، پەلەسە، نەست پاچە.

ع: مۇزەرب، مۇزەرب، مۇزەرب، مۇزەرب.

مۇزىر

ك: زىيان ھەر. [زىيانەش]

ف: زىيان آور، زىيان بەش، آسەب رەسەن.

ع: مۇزەر، مۇزەر.

مۇزەبەب

ك: كۆنە، زەمان بەرگە، بەرگەردگ. [بەرگەردە،

نەشكەنەك كە دەرە دەكەشەتە.]

ف: كەنە، زەمان گەشەتە.

ع: مۇزەن.

مۇزە ھەف

ك: ھەلەت، رە، پەبەب، چەكە. [ژاۋەز، ھەبەبە]

ف: ژاۋ، ژاۋە، لاغ، چەنە، بېھەدە.

ع: مۇزەف، مۇزەف، مۇزەف، مۇزەف.

مۇزە ھەف ۋەزى

ك: رەلەتەن، چەكەشكەنە، ھەلەتەن. [ژاۋەز كەردە،

قەسە ھەبەبەب كەردە.]

ف: ژاۋخەسە، لاغ گەسە، بېھەدە سەسەسە،

چەنە زەدە.

ع: دەرە.

مۇزە ھەف

ك: پەبەب، پەبەب، سەكەشكە. [سەكەشكە، بەرە]

ف: پەبەب، پەبەب، پەبەب، كامەب، كامەب.

ع: مۇزەف، مۇزەف، مۇزەف، مۇزەف، مۇزەف.

مۇزە ھەف

ك: پەبەب، پەبەب، زەلەدە. [زەلەدە، زەلەدە]

ف: گەسەدە، گەسەدە.

ع: مۇزەف، مۇزەف، مۇزەف.

مۇزە ھەف

ك: زەلەدە، زەلەدە. [زەلەدە، زەلەدە]

ف: سەلەس، سەلەس، سەلەس.

ع: مۇزەف، مۇزەف، مۇزەف.

مۇزە ھەف

ك: نامۇزەف، مۇزەف، مۇزەف. [نامۇزەف، پەندە]

ف: مۇزەف، مۇزەف، مۇزەف.

ع: مۇزەف، مۇزەف، مۇزەف.

مۇزە ھەف

ك: دە. [پەبەبەبەب سەبەبەبەب]

ف: سەبەبەبەب.

ع: مۇزەف.

مۇزە ھەف

ك: رەبەن، رەبەنە، رەبەب، رەبەب، رەبەب.

گەشەبەب

ف: جەبەب، رەبەن، رەبەب، رەبەب.

ع: مۇزەف، مۇزەف، مۇزەف.

مۇزە ھەف

ك: نۇغر، رۇين، گەريان. [گەريان، گەشت]

ف: جەرمۇزە، ئاغىر، رەسپەردن، رەسپەردى.
گەردىش.

ع: سەفەر، مۇسافىرە، سىياحە.

موسالەجە

ك: سازىش، سازيان، ئاشتى. [سازان، پەنگەرتىن]

ف: سازىش، سەختىن، ئاشتى.

ع: سەلج، مۇسەلجە.

موسالوات

ك: بەراپەرى، رەككى. [يەكسانى، چۈنەيتى]

ف: زىوار، بىراپەرى، يەكسانى. راستى.

ع: مۇساۋە.

موساۋى

ك: بەراپەر، بەراپەر، رەك، رەكە. [يەكسان، چۈنەيك]

ف: بىراپەر، يەكسان، مەندەم. راست.

ع: مۇساۋى، مۇساۋىل، مۇساۋىل.

موسەننىف

ك: راخا. [دەستەپەردى، داۋا، كەسەك كە لە داۋا كەيدا]

تەنەلدەپەردە.

ف: واخاۋە.

ع: مۇسەننىف، مۇسەننىف.

موسەبەيد

ك: خەزەي، خەزەي. [سەرەز]

ف: خەزەي، خەزەي.

ع: مۇسەبەيد، قۇيت.

موسەسەنا

ك: جەيا، جەياۋاز، لە گەلە دەر، لە گەل بەدەر.

[دەرەپەردە، جەياۋاز]

ف: جەيا، جەياۋاز.

ع: مۇسەسەنا.

موسەننىق

ك: پەرسا، قەسەپەرس، پەرسا. [پەرسا، لىكەرت]

ف: پەرسەندە، سەختە پەرس، سەختە جە، بازجە،
سەختە خواۋە.

ع: مۇسەننىق.

موسەلمان

ك: سەلمان. [پەردەي نەيسە]

ف: سەلمان.

ع: مۇسەلم.

موسەبەل

ك: بەرەلە، ئازاد. [بىخاۋەن (شەتەك كە جەي لىمەرنەك بۇ
كەلەكەتەپەردەگەتە نەيسە ۋە مەركەس پەتەنەتە كەلەكەتە]

لەپەردەگەتە.]

ف: خەلەيا، ئازاد. (چەيەي كە مەنەتەتە نەداشەتە)

باشە، كە مەركەس پەتەنەتە ئان را مەتەتەتەتەتەتە.

ع: مۇسەل. مەتە.

موسەلەسەل

ك: شەنەيك. [يەكەلدەيەك، رەكەسەتە، زەپەردە]

ف: هەر، پەسەتە.

ع: مۇسەلەسەل، مۇسەلەسەل.

موسەللەج

ك: چەكەدەر. [بەكە، خەنە نامەزەي شەي.]

ف: سەجەكەدەر، سەكەشەور، جەندەر، آدەمدەر.

گەدەپەندەر، گەدەپەندەر.

ع: مۇسەلج.

موسەللەسە

ك: سەسەور، سەكەشە. [شەپەدەكە نەندەزەي سەلەي.]

ف: سەسەور، سەكەشە.

ع: مۇسەلەسە.

ۋەنە - سەسەور

موسەللەسە

ك: سەپەلە. [نەزە]

ف: سه پهلو.

ع: منشور، موشور.

وینه-سینالو

موسه‌لله‌م

ك: بی‌تسه. [سه‌لمیتراو، به‌لگن‌میرست]

ف: ارزانی، بی‌گفتگو.

ع: مُسَلَم، قطعی، مرضی.

موسه‌یل

ك: جوشانه، کارکون، داشور. [روانکر]

ف: شگرف، جوشانه، کارکن.

ع: مُسهل، مَشو، مَشاء.

موسیر

ك: سخت، رکن، سنج. [پیداگر، سرسخت، چق]

ف: شَلاییین.

ع: مُصِر، مُلَح، مُبِر.

موشاع

ك: ناو‌کزی. [دارایی هاربعش که بشی شمریکه‌کان

دیاری‌نه‌کراوه.]

ف: سَنگَمَبَر، همگانی، میان‌همه.

ع: مُشاع، مُشترک.

موشاعره

ك: به‌ران‌به‌رکی. [شمرِ شاعر (کَی‌بیرکی) شاعر خورندنوه که

پیتوسته پیتی سهرتای شاعری دورهمین کس همان پیتی

کوتایی شاعری یه‌کم کس بیت، دما ده‌یدزیتیت.]

ف: چامه‌بازی. (شعر خواندن برای همدیگر که

حرف اول شعر شخص دوم باید برابر با حرف

آخر شعر شخص اول باشد، اگر نتوانست

باخته.)

ع: مُشاعرة، تلاخُر.

موشاوره

ك: راوِژ. [مشور، ته‌گبیردا]

ف: کَنگاج، کَنگاش، گَنگاش، جانقی.

ع: مَشورة، مَشورة.

موعادل

ك: به‌ران‌به‌ر، هاورازوو، بایی. [هاوسنگ، هارتا، نرخ]

ف: بُراَبَر، هَم‌سَنگ، هَم‌تَرازو.

ع: مُعادل، مُوازي، مُساوي، مُوازن.

موعاره

ك: به‌ریره‌ره‌کانی، رووبه‌روویی، چنده‌به‌چنده. [ململاتی،

دَم‌دَم‌می]

ف: شَنگ، مری، ستیز.

ع: مُعارضة، مُحاجة، مُکابرة.

موعاله‌جه

ك: چاره، تیمار، درمان‌کردن. [چارسەر]

ف: وِیذن، شُکردن، چاره‌کردن، درمان‌کردن،

تیمار‌کردن.

ع: مُعالجة، علاج، مُداواة، مُزاولة.

موعامه‌له

ك: سهردا، داد‌یسه‌ت. [مامه‌ته]

ف: سودا، داد‌وستد.

ع: مُعاملة، مُبادلة، مُبايعة.

موعاوه‌ده

ك: ره‌مشت، نالشت، ناروگَژ، گَژوانشموه، گَژپنه‌ره.

[نالوگَژ]

ف: رَمش، دَگش، گَهلوی، رَمست، رَمستن،

گَوه‌زیدن.

ع: مُعاوضة، مُبادلة، مُقايلة.

موعاهده

ك: په‌یمان، شهرت، به‌نویس، ده‌سوپه‌یوهن. [رَنک‌مَرتن،

پَنک‌هاتن، که‌نیویدین]

ف: سامه، سوگند، غځوند، پيمان.

ع: مُعَاهَدَة، مُعَاوَدَة، ميثاق.

مړعاينه

ل: هډوړك. (مړعاينه نه هم ده.) [ده لټي، نه لټي]

ف: ماندد، توگويي. (توگويي احمد است.)

ع: عَيْنًا، بَعِيْنَه.

مړعه بهر

ل: سډنگين، ناوړوډار، پشتيواندار. [ناوړوډار، پشتقايم،

پشتگرم]

ف: ورسنگ، آبرومند، باپشتوانه.

ع: مُعْتَبَر، مُوثِق.

مړعه ديل

ل: ميانه. [شټيني، سامناوډي، ميانوړ]

ف: دادوڼد، ميانه.

ع: مُعْتَدِل، مُتَوَسِّط.

مړعه ريز

ل: عه تر ږي، ورده ږي، بيانگي. [رهڅنه گر، بيانوړگر]

ف: آفندگير، سخن گير، خورده گير، آفندجو،

دق جو، رخنه جو، بهانه جو.

ع: مُعْطَرَض، مُنْتَقِد.

مړعه ريف

ل: پټي، پټهات، پټهاتگ. [دازيانر، پټهاتور]

ف: هښتو، خښتو، مښتو.

ع: مُعْطَرَف، مُذْعِن، مُقَرَّر.

مړعه فيد

ل: گورږ، بارږكړ، سهرسپارډگ. [بروډار، بروكړ]

ف: آوري، گروه، گروهه، نمشته مند، باورگن.

ع: مُعْتَقَد، مُصَدِّق، مُرِيد، مُؤْمِن، مُخْلِص.

مړعه مه د

ل: بارږگا، جينگه ي بارږ، بارږ پټكړياگ. [جي متمانه.

متمانينكړا]

ف: سټوان، اُسټوان، سټوار، اُسټوار، اوستام،

اوستان.

ع: مُعْتَمَد، مُؤْتَمَن، مُوثِق، ثِقَّة، اَمِين.

مړعه جه

ل: پهرج، موزره. [موزرات، درناسا]

ف: فَرَجود.

ع: مُعْجَزَة، خارق العادة.

مړعه جه - كټر

مړعه تل

ل: يټكار، وټساگ، داماك، مائل. [په ككهرتو، رستار،

له كار كهرتو]

ف: بېكار، ايستاده، وامانده.

ع: مُعْطَل، عاطِل.

مړعه ريف

ل: شناس، ناسنه. [ناسينر]

ف: شناسنده، شناساننده، شنازنده، ستاينده،

بادخوان، پيشگو.

ع: مُعَرَّف، وَصَاف.

مړعه ريفي

ل: شناسان. [ناساندن]

ف: شناساندن، ستاييدن، پيشگويي.

ع: تَعْرِيف، تَوْصِيف.

مړعه للهق

ل: هډلوسياگ، هډلوسياگ، هډلوسياگ، هډلوسياگ،

ناريزان. [هډلوسار]

ف: آويزان، پادروا.

ع: مُعْلَق، مَوْقُوف.

مړعه لليم

ل: لوسسا، فيركهر، ياددبر، ناموزيار. [مامزستا،

ده‌سویژ

ف: استاد، وزده، یادده، آموزگار.

ع: مُعَلِّم، مُدَرِّس.

موعه‌لایمه

ل: نوسا. [ماموستای نافرته، نافرته‌ی ده‌سویژ.]

ف: آتون.

ع: مُعَلِّمَة.

موعه‌مما

ل: مده‌تن. [لیچار، نه‌گنز]

ف: پَرْدَک، کَرْدَک، پَرخیده، چیستان، کیستان.

ع: مُعَمَّا، لُغْن، اِیْمَاء.

موعه‌موهوج-کیریک**موعه‌بین**

ل: گوشه‌به‌گوشه، تورنج. [لبرینه‌یی]

ف: گوشه‌به‌گوشه، تَرَنج.

ع: مُعِیْن.

موعین

ل: کُزْمَک، یاور، ده‌سگیر، هه‌واخوا، یاربه‌دهر.

[یارمیتیدر، لاینگر]

ف: یار، یاری‌ده، یاور، کَمَک.

ع: مُعِیْن، ناصِر، مُسَاعِد، مُعَاوِد، مُعَدِّ.

وینه-گوشه‌به‌گوشه

موغار

[ل: قه‌لمسی دارتاشی] که داری پی‌ه‌لده‌کۆلن.

ف: مَغَار، نشگرد. (قلم نجاری)

ع: اِزْمِیل، شَفَرَة.

موقاله‌ته

ل: خَلَة‌تَان. [فریودان، سرلیشیواندن]

ف: فریب دادن.

ع: مُغَالَطَة، مُخَالَفَة، مُوَارَبَة، اِسْتِثْرَاب.

موعه‌یلان

ل: موخه‌یلان. [دره‌ختیکی درکداره. (درکی موخه‌یلان).]

ف: مَغِیلان. (خار مغیلان)

ع: اُمّ غِیلان.

موفتی

ل: ده‌سورده‌ر، ده‌سورنویس. [فتواده‌ر]

ف: چَرگَز، وِچَرگَر، وِچَرگو، وِچَرنویس.

ع: مُفْتِی.

موفره‌د

ل: تال، ته‌نیا. [تاق]

ف: تَک، تَنها.

ع: مُفَرَد، مُنْفَرِد، وَحْد، وَحِید، مُتَوَحَّد، مُتَفَرَّد.

موفسید

ل: شَوَار، بشیرنه، خومه‌شیرنه، چوکه‌شکین، کوله‌ویه‌وا.

[ناژاره‌چی]

ف: رَسا، هاله، جَلوِیز، چُغُل، پالاده، آشوبگر.

سُخَن‌چِین، آتش‌افروز.

ع: مُفْسِد، مُفْتِن، دِیْبُوب، هَمَان، نَمَام.

موفلیس

ل: نه‌دار، بی‌ه‌نوا. [هه‌زار، ده‌سکورت، نابوت، مایه‌پوچ]

ف: خَشْتَه، لَیْتَک، هَشَنگ، نابود، ناچیز،

ناداشت، نَدَار، تَباه‌شده، ته‌ی‌دست، باد‌دست.

وَرَشکَست.

ع: مُفْلِس، مُعْسِر.

موفه‌تین

ل: شَوَار، بشیرنه، خومه‌شیرنه، کوله‌بنه، کوله‌ویه‌وا.

[ناژاره‌چی]

ف: چُغُل، هاله، آشوبگر، سُخَن‌چِین.

ع: مُفْتِن، نَمَام، هَمَان، مُفْسِد.

موفه‌رک

ل: ره‌لیفته. [متفهرک، پیروز، تمهرک]

ف: پاره، نیاز.

ع: تَبْرُک.

موقعه زره

ل: روکش، زیوکش، نوکره سار، نوکره کفت. [روکش کرار

به زیو.]

ف: سیم مال، سیم اندود، روکش.

ع: مُقَضَّض، مُوَه.

موقعه له

ل: بهرانبه ری. [روبرو بیرونه]

ف: بُزْهَش، بِزَابَرِی.

ع: مُقَابَلَة.

موقعه زرا

ل: خواس. شایسه، سزاوار. [داخواز. شایان]

ف: خواست، شایسته، سزاوار.

ع: مُقْتَضِی.

موقعه موقو

ل: سرکه سرک. [مقزمقز، روتعوت، سرتسرت]

ف: شرفاک، شرفانگ.

ع: دَنَدَنَة، زَمَزَمَة.

موقعه ددهر

ل: سدرنوشت، نسیو، بهشخوا. [چاره نوس، خوانوس]

ف: سمناک، سنگول، دُرْبا، سرنوشت.

ع: مُقَدَّر، قَضَاء، واجب، حَتَم.

موقعه ددهس

ل: پاک، پاکیزه. [پاکز، بی خورش]

ف: آشو، پاک، پاکیزه، ویزه.

ع: مُقَدَّس، مُطَهَّر، مُنَزَّه.

موقعه ددیمه

ل: بهرداشت، سدرتا، بهرابی، دیواچه. [پیشه کی]

ف: پیش آهنگ، پیش درآمد، دیباچه، آغازه.

ع: مُقَدَّمَة، فَاتِحَة، تَوَلُّدَة، تَمهید، دیباچه.

موقعه ریه بین

ل: نریکگل. [نریکگل، نریکان]

ف: هنوتاش.

ع: مُقَرَّبِین.

موقعه رنهس

ل: گه چیری. [نمخشونیکار دروست کردن به گج لسمر دیوار

و بنیچی مالدا.]

ف: گج بُری.

ع: مُقَرَّبِین، نَقَاشِی.

موقعه عهر

ل: کاس، نارچال. [قربار]

ف: گود، کاس، فُرُوزَفْتِه.

ع: مُقَرَّر.

وینه - قونور

موقعه ففا

ل: رتک، بهرانبهر، هانورکه. [قافیدار، پاشلدار (قسمی

سرواداره)]

ف: باسرواده، بُزَابَر، هَمَرَنَد. (سخن با قافیه)

ع: مُقَفِّی، مُسَجِّع.

موقعه لیلید

ل: به پیرو. [شوتیکوترو]

ف: پِیَرَو.

ع: مُقَلِّد، مُقَتَفِی، مُقَتَدِی، تابع.

موقعه ننی

ل: قومشکن، کاریزکن. [نو کسمی کاریز هالده کنیت.]

ف: کمانه، کُماسه، کُمشکن، کَهریزکن، کاریزکن.

ع: مُقَتَفِی، حَقَّار، نَقَّاب.

موقعه بیه

ل: مه تهر، بهسیاک، بهسیاگوه. [بسراره، پدیوست کرار]

ف: خدیبه، بسته.

ع: مُقَيَّد، مَرَبُوط. مُضَاف.

موقیر

ك: پنهانگ. [دانیانر، پنهانور]

ف: مُسْتَو، خُسْتَو.

ع: مُقَر، مُذَعِن، مُعْتَرَف.

موکابه‌ره

ك: ده‌مقَره، بفریره‌کانی. [ده‌مدیمی، ده‌مقاله]

ف: شنگ، مری، ستیز.

ع: مُكَابَرَة، مُجَادَلَة، مُحَاجَة، مُعَادَّة، عِنَاد، جِدَال.

موکاشفه

ك: دینار، وینار. [پرده‌هلگیران له نیتوان گیانی مرۆژ و

جیهانی نادیاردا.]

ف: بیتاب.

ع: مُكَاشَفَة، رَفَعُ الْحِجَاب.

موکافات

ك: پاداشت، سزا. [تۆله]

ف: شیان، پاداش، سزا، کَیْفَر، بادافراه، بادافره.

ع: مُكَافَاة، مُجَازَاة، جَزَاء.

مۆکل ناسایشت

ك: فریشته‌ی ناسایشت. [پیری ناسوردیی.]

ف: رام. (فریشته‌ی آرامش)

ع: رَبُّ الْأَمَان، مَلِكُ الْأَمَان، مُوَكَّلُ الْأَمَان.

مۆکل ناکر

ك: فریشته‌ی ناگر. [پیری ناگر.]

ف: شه‌ریور، آذرشَب، آذرشَسَب، آذرشَسْت،

آذرگَشَب. (فریشته‌ی آتش)

ع: رَبُّ النَّار، مَلِكُ النَّار، مُوَكَّلُ النَّار.

مۆکل نلو

ك: فریشته‌ی نلو. [پیری نار.]

ف: آبسان، آب‌نگاه، مارا‌سپَند، مارا‌سَفَند.

(فرشته‌ی آب)

ع: رَبُّ الْمَاء، مَلِكُ الْمَاء، مُوَكَّلُ الْمَاء.

مۆکل نایین

ك: فریشته‌ی دین. [پیری نایین.]

ف: ارد. (فرشته‌ی آیین)

ع: رَبُّ الْأَدِيَان، مَلِكُ الْأَدِيَان، مُوَكَّلُ الْأَدِيَان، مُوَكَّلُ

الْمَذَاهِب.

مۆکل با

ك: فریشته‌ی با. [پیری با.]

ف: بادران. (فرشته‌ی باد)

ع: رَبُّ الرِّيح، مَلِكُ الرِّيح، مُوَكَّلُ الرِّيح.

مۆکل باران

ك: فریشته‌ی باران. [پیری باران و روه‌ك.]

ف: بَشْتَر. (فرشته‌ی باران و نباتات)

ع: رَبُّ الْمَطَر، مَلِكُ الْمَطَر، مُوَكَّلُ الْمَطَر، مُوَكَّلُ

النَّبَات.

مۆکل جواریا

ك: فریشته‌ی جواریا. [پیری ناژله.]

ف: تیر. (فرشته‌ی ستور)

ع: رَبُّ الْأَنْعَام، مَلِكُ الْأَنْعَام، مُوَكَّلُ الْأَنْعَام، مُوَكَّلُ

الْمَوَاشِي.

مۆکل خامشی

ك: فریشته‌ی خوشی. [پیری چاکه.]

ف: یزدان. (فرشته‌ی خوبی)

ع: رَبُّ الْخَيْر، مَلِكُ الْخَيْر، مُوَكَّلُ الْخَيْر.

مۆکل خراوی

ك: فریشته‌ی بدی. [پیری خراپه.]

ف: أَهْرِيْمَن، أَهْرَمَن، هَرِيْمَن. (فرشته‌ی بدی)

ع: رَبُّ الشَّر، مَلِكُ الشَّر، مُوَكَّلُ الشَّر.

مۆکل خوده‌نلو

ك: فریشته‌ی رۆجیار، فریشته‌ی خوره. [پیری رۆژ.]

ف: آذر، خور. (فرشته‌ی آفتاب)

ع: رَبُّ الشَّمْسِ، مَلِكُ الشَّمْسِ، مُوڭلُ الشَّمْسِ.

مۆڭل خوه شهويسي

ل: فرشته‌ی مەرويه. [(پەری خۆشه‌یوستی).]

ف: مهر. (فرشته‌ی مهر)

ع: رَبُّ الْمَحَبَّةِ، مَلِكُ الْمَحَبَّةِ، مُوڭلُ الْمَحَبَّةِ.

مۆڭل خوه‌شی ← مۆڭل خاسی

مۆڭل دارگەل

ل: فرشته‌ی داران. [(پەری دارستان و دره‌تگەل).]

ف: خُردان، اسفندارنَد، اسفند. (فرشته‌ی بییشه

و جنگل و درختان)

ع: رَبُّ الْأَشْجَارِ، مَلِكُ الْأَشْجَارِ، مُوڭلُ الْأَشْجَارِ.

مۆڭل دژمەنی

ل: فرشته‌ی دژمەنی. [(پەری دژمەنی).]

ف: آسموغ. (فرشته‌ی دشمنی)

ع: رَبُّ الْعَدَاوَةِ، رَبُّ الْبَغْضَاءِ، رَبُّ الْفِتْنَةِ، رَبُّ
الْفَسَادِ، مَلِكُ الْعَدَاوَةِ، مُوڭلُ الْعَدَاوَةِ.

مۆڭل دنیا

ل: فرشته‌ی گەردوون. [(پەری گیتی).]

ف: آبره‌ام. (فرشته‌ی جهان)

ع: رَبُّ الْعَالَمِ، رَبُّ الْعَالَمِينَ، مَلِكُ الْعَالَمِ، مُوڭلُ الْعَالَمِ.

مۆڭل رۆزی

ل: فرشته‌ی رۆزی. [(میکائیل پەری رۆق).]

ف: مَرَداد. (فرشته‌ی روزی)

ع: رَبُّ الْأَرْزَاقِ، مَلِكُ الْأَرْزَاقِ، مُوڭلُ الْأَرْزَاقِ، میکائیل.

مۆڭل زانست

ل: فرشته‌ی زانایی، گەوراییل. [(پەری زانیاری، گیانی

پەرز، جویریئل.]

ف: گبراییل، روان‌بخش، فرشته‌ی دانش.

ع: رَبُّ الْعِلْمِ، مَلِكُ الْعِلْمِ، مُوڭلُ الْعِلْمِ، رُوحُ الْقُدُسِ،

جبرائیل، جبریل.

مۆڭل زه‌وین

ل: فرشته‌ی زه‌وی. [(پەری زەمین).]

ف: آختر، سپید، سفید، آسفند، آسفندارمُد،

آسفندارمُد، آسفندارمُد. (فرشته‌ی زمین)

ع: رَبُّ الْأَرْضِ، مَلِكُ الْأَرْضِ، مُوڭلُ الْأَرْضِ.

مۆڭل سه‌پەر

ل: فرشته‌ی سه‌پەر. [(پەری گەران و گەشت).]

ف: بهرام. (فرشته‌ی سفر)

ع: رَبُّ الْأَسْفَارِ، مَلِكُ الْأَسْفَارِ، مُوڭلُ الْأَسْفَارِ.

مۆڭل قەلەم

ل: فرشته‌ی خامه. [(پەری پیتنوس).]

ف: دین. (فرشته‌ی خامه)

ع: رَبُّ الْقَلَمِ، مَلِكُ الْقَلَمِ، مُوڭلُ الْقَلَمِ.

مۆڭل گیان ← مۆڭل باران

مۆڭل گیاندار

ل: فرشته‌ی گیانداران. [(پەری گیانلەبران).]

ف: بهمن. (فرشته‌ی جانداران)

ع: رَبُّ الْحَيَوَانِ، مَلِكُ الْحَيَوَانِ، مُوڭلُ الْحَيَوَانَاتِ.

مۆڭل ماره

ل: فرشته‌ی ژنوشویی، چاره‌نویس. [(پەری ژنوشویی).]

ف: باه، باد. (فرشته‌ی زناشویی)

ع: رَبُّ النِّكَاحِ، مَلِكُ الْإِزْدِجِاجِ، مُوڭلُ الْإِزْدِجِاجِ.

مۆڭل مانگ

ل: فرشته‌ی مانگان. [(پەری هەشگەل).]

ف: اُرمز، هُرمز. (فرشته‌ی ماهها)

ع: رَبُّ الشُّهُورِ، مَلِكُ الشُّهُورِ، مُوڭلُ الشُّهُورِ.

مۆڭل مردن

ل: فرشته‌ی مەرگ، گیانکەنکە. [(عیزراییل پەری

گیان‌کیشان).]

ف: آسمان. (فرشته‌ی مرگ)

ع: ربُّ المَوْت، مَلِكُ المَوْت، مُوَكَّلُ المَوْت. عزرائیل.

مُوكَه‌عدهب

ك: شه‌ش‌پالو، چوارپالو. [خشتك (بناكان چوارپالو)

پتدالین چونكه له بناییدا دورپالو لمبرچار ناگیرت.]

ف: شش‌پهلو، چهارپهلو. (بنایان چهارپهلو

می‌گویند، به جهت اینکه در بنایی دو پهلو

منظور نیست.)

ع: مُكْعَب، مُجَسَّم.

وینه

مُوكَه‌میل

[ك: شَیْخَیْكَ كه بتوانیت په‌پروه‌كمی بگه‌یغیت به

خودا.]

ف: آدم‌پیرا. (مرشدی كه بتواند مرید را به حق

برساند.)

ع: مُكْمَل، قُطْب، قُطْب اِرْشَاد.

مُولاَقات

ك: یه‌كگرتن، به‌یه‌ك‌گه‌ین، چارپنكه‌فتن، چاوبه‌یه‌ككه‌فتن،

سهرکیشی، دیداربینی، دیدن. [چارپنكه‌گرتن، به‌یه‌ك‌گشتن]

ف: به‌هم‌رسیدن، ئچارشدن، بَر‌خورد،

بَر‌خوردن، روبرو شدن، دیداربینی، دیدن.

ع: مُلاَقَاة.

مُول

ك: خورزه، قولاخ. [جینگى رستانى كُومه‌لنك ماسی یا

گیاندارى ديكه.]

ف: ژى، ژیر، شَمَر، بارکین. ایستگاه. (ایستگاه

جماعت ماهی یا حیوانات دیگر)

ع: بُرْكَه. موقف، مجمع

مُول—مَال

مُولَه

ك: ماهه، مارن، واز، پَرس. [درفستدان بَر تارنك.]

ف: مول. دزنگ، زنه‌ار، فروگذاشتن.

ع: مُهْلَة، نَفْسَة، مَجَال، أَجَل، نَظَرَة. اِنظار، تاجیل.

مُولَه‌ق

ك: نه‌نازه. [بَر]

ف: بلندج، اندازه.

ع: مَبْلَغ، مِقْدَار.

مُولَه‌قَی

ك: فره، خدیلی. [زَوَر، همرسى]

ف: بسیار، خیلی، فراوان.

ع: كَثِير.

مُوم

ك: میتر. [شم، مورم]

ف: موم.

ع: عَسُو، شَمْع، شَمْع، شَمَا، مُوم.

مُومانه‌عت

ك: به‌رگل، به‌ر‌س، په‌ك، نه‌هیشتن. [پیشگیری،

رئ‌لیگرتن]

ف: شه، بَر‌كَم، بَر‌كَم، جَلوگیری، بازداشتن،

نگذاشتن.

ع: مُمَانَعَة، نَهْنَهَة.

مُومته‌نبیع

ك: مه‌حال، نابو، نیافت، ناشیاگ. [نمبرو، نه‌شیار]

ف: زاوَر، تَرَفَنَد، ناشو، نابای، نیافت.

ع: مُمْتَنِع، مُتَعَسِّر، مُتَعَذِّر. مُحَال.

مُومته‌نیعول‌وجوود

ك: نابرو. [نمبرو: نموی كه ناییت بیتت.]

ف: زاوَر‌فَر‌تاش، نابود.

ع: مُمْتَنِع الوجود.

مُومسیك

ك: نه گریس، رژد. [چهكل، دستپتوه گر]

ف: زس، زژد، زژد، ژكور، ژكور، فروكاس، ژفت،
سپه كاسه.

ع: مُسِك، نُئيم، بَخيل، قاتر، قَتور، مُقْتِر، مُقْتِر.

مومکين

ك: شایا، دږبه ختی. [نړۍ دهگوښې بېټت یا نښتت.

(پرامېری واجب: نړۍ پتړسته بېټت.)^(۱)

ف: نادر، توان، شایان، شایا. (ضد واجب)

ع: مُمکن.

مومکينات

ك: چتگدل، چتان، شایاگل. [نورستانۍ بوون و نسوونيان

پتړست نيه.]

ف: ناوړان، توانان، شایاها.

ع: مُمكنات.

مومکين بوون

ك: دروسر بوون، رتلكه قتن، ناسان بوون. [دستدان، لوان]

ف: دژست شدن، فراهم شدن، آسان شدن،
سامان رسيدن.

ع: اِمكان، تَيَسُر.

مومکينول وجود

ك: شایا. [نړۍ بوون و نسوونی پتړست نيه و دهگرتت

بېټت یا نښتت.]

ف: ناوړفرتاش، شایا، شایان.

ع: مُمکنُ الوجود.

مؤمله

[ك: شای مومین.]

ف: پړزه، پړزه‌ی مومین. (شاف مومین)

ع: فَرْجَة.

مؤميايی

ك: مؤميايی. [دېرماتيك كه لمشي مردو رادهگرتت.]

ف: خوېخين، موميايی.

ع: حَنَاط، حَنَوط، مُوميا، حَافِظُ الأَجْسَاد.

مؤميايی - مؤميايی

مؤمين کردن

ك: مؤميايی کردن. [سارینی مؤميايی به لمشي

مردودا.])

ف: مؤمين کردن، موميايی کردن. (جسد مرده را

موميايی مالیدن)

ع: تَحْنِيط.

مؤمينه

[ك: مشما: پارچې موم پيدا سارواو بډ داندانی ترایي.]

ف: مومینه، مومین.

ع: مُشْمَع.

مونا جات

ك: راز، په نامه کی، نیاز، وړه. [رازونياز]

ف: راز، نهفته، نهانی، نیاز، شرفاک، ژمزمه،

رازگوئی.

ع: مُناجاة، سِر.

مونا زده

ك: قره، چه نه به چه نه، بهر بهر کانی. [شهرههرا]

ف: جنگ، ستیز، آفند.

ع: مُنازعة.

مونا سب

ك: فداخوېر. [گوښار، شایان، بجی]

ف: فراخور، درخور.

ع: مُناسِب.

مونا فاق

ك: دوبرو، دوبروان. [دوبرو، ریاکار]

۱- «مومکين» و «واجب» و «مومکينات» و

«مومکينول وجود» زاوا دهگلی زانستی که لامن. (ر - ر)

ف: ماخ، دورو، دوزبان.

ع: مُناق.

مونه‌شه

ك: ده‌مقاله. خستمبرياس [

ف: مری، خویسه، نوسیره.

ع: مُناقشه، مُباحثه، مُجادله، مُحاجه.

مونه‌خه‌ب

ك: بژنیگ، هه‌بژنیگ. [هه‌بژارده، هه‌بژیردراو]

ف: گزیده، بَرگزیده، بَرچیده.

ع: مُنتخب، مُصطفی.

مونه‌زیر

ف: چاره‌ریگه، گوی‌قولاخ، ته‌مادار. قه‌تیز، خه‌ره، ده‌سخه‌ره.

[چاوهران، چمپرا]

ف: یَرَمَر، چشم‌دار، چشم‌به‌راه، چشم‌به‌در،

گوش به‌در، نگران.

ع: مُنتظر، مُترصد، مُترقب.

مونه‌ها

ك: هه‌ر نه‌ونه. هه‌ر نه‌ونه‌سه. دواچار، دواده‌س. [نه‌ونده

هه‌یه، به‌لام. کوتایی]

ف: هه‌مین.

ع: مُنتهی، غایه. لکن.

مونه‌ریج

ك: نارینه. [تیه‌لکیش‌برو، تیکه‌ل‌برو]

ف: آموده.

ع: مُندرج.

مونه‌زیج

ك: ره‌وان. [ره‌وانکیر، ده‌ره‌مانی ره‌وانی.]

ف: شگرف.

ع: مُنضج، مُلین.

مونه‌سیف

ك: داد‌گهر، راسوژ. [داد‌ره‌ر]

ف: غُباد، قُباد، داد‌ور، داد‌گر، راست‌گو.

(حق‌گذار)

ع: مُنصف، عادل، مُحق.

مونه‌شی

ك: میرزا، نویسنه، بنوس، ده‌ویر. ده‌فته‌ردار. [نوسهر،

تۆمارکیر]

ف: نویسنده، نگارنده، بناغ، پناغ، میرزا،

خامه‌زن، دبیر، دوویر.

ع: مُنشی، مُحَرِّر، کاتب، راقم.

مونه‌تیر

ك: به‌رحه‌پ، پشت‌وه‌فتگ. [دژ. نکوولیکیر]

ف: مُنْذِل.

ع: مُنْکِر، مُخالف، جاجد.

مونه‌به‌تکاری

ك: خانه‌مکاری. [رازاندن‌ه‌ی تاه‌مرازی دارین به

نمخشونیگاری له عاج و ئیسقان و ... دروستکراو.]

ف: منبِت‌کاری، خاتم‌کاری.

ع: فُسیف‌ساء.

وینه-خانه‌مکاری

مونه‌ججیم

ك: هه‌سه‌اره‌ناس، هه‌سه‌اره‌ش‌میر، هه‌سه‌اره‌گه‌رین.

[نستیرناس]

ف: أَخْترشناس، أَخْترشمار، گاه‌شناس.

ع: مُنْجِم.

مونه‌ززه‌م

ك: سامان‌دار. شۆزیه‌ك. [ریزکوپیک، ریزه‌سترو]

ف: به‌سامان، پُشت‌سترهم، سیابیده.

ع: مُنْظَم، مُرْتَب، مُنْسَق.

موو

ل: څو، [تورك، نر تالانې له پټست دېوتن.]

ف: مو، ميو، مل.

ع: شعر، شعر، فقر، تمص، سبډ.

مووتلو

ل: تاله موو. [مووتلو: تاله بنې موو.]

ف: تار مو.

ع: شعرة

مووتلو

ل: مووړيس. [كسيك كه به كولكمې بزن تمشي

دېرېت.]

ف: شالنگي، موتاڼ.

ع: لواف.

مووتلو

ل: مووړيسي. [كاري مووړيس.]

ف: موتاڼي.

ع: لوف.

مووچ

ل: مووس. [جومگي نيتوان د دست و باسك يا پړ و پورز.]

ف: مچ.

ع: رُسخ، ماېض، سِنط، ژند.

مووچ

ل: ماچ. (ماچو مووچ) (راموروس) (له گيلن ماچدا) به كار

دېرېت.]

ف: ماچ، بوسه. (يا ماچ استعمال مي شود.)

ع: قُبلة، مُبنة، نثم

مووچاخ

ل: كلارڅو. [څڼي د سكره كه له سوري ده كمن.]

ف: گيس دستي، كلاه گيسسي، گيس كلاه، موي

ساختگي.

ع: قِرْمِل، قِرْميل، شعر مُستعار.

مووچان

ل: چه مائڼ. [چيمانده، نوشتانده]

ف: چماندن، چماندن، خَم کردن. تاكردن،

دولاكردن.

ع: تاطين، عطف، ثننية.

مووچانهوه

ل: چه مائڼهوه، ته دكردن. [خوار كړنهوه، چيماندهوه.

نوشتاندهوه]

ف: چماندن، خَم کردن. تاكردن، دولاكردن.

ع: عطف، عصف، هصر، خَضد، تاطين. كسر.

ثننية.

مووچيهـ زه نكال

مووچ پا

ل: قوله په. [جومگي نيتوان پړ و پورز.]

ف: بَجول، پژول. قاپ، شتالنگ، مچ پا.

ع: رُسخ، كعب، كُراع، مُقَيّد، وظيف.^۱

وڼنه—پان (۱)

مووچ دهس

ل: مه چك، چشرك. [جومگي نيتوان د دست و باسك.]

ف: مچ دست.

ع: رُسخ، كوع.

وڼنه—پان (۲)

مووچرك

ل: تهر. [مچرك، تهروري لاش]

ف: فراشا، فَنجا، فراشيدن، فَنجيدن.

ع: دَعث، رَس، رسييس، رَمعة، تَمَطّي، قُشعريرة.

مووچرك كردن

ل: تهر بياهاڼ. [تهرزو پيداهاڼ]

ف: فَنجيدن، فراشيدن.

ع: رَمعة، تَمَطّي....

مورچه

[ك: نوشتاره، قندكراو (وهك: مورچمی حه لوا.)]

ف: موچه، تاشده. (موچه ی حلوا مثلاً.)

ع: معطوفه.

مورچه

ك: بهش. [پشك، پاژ]

ف: بخش.

ع: قسمة، نصیب، سهم، رَسَد، حصّة.

مورچه بهر

ك: بهش بهر. [خارن بهش، شریك]

ف: بخشیر، آنباز.

ع: قسیم، سهیم، شریك.

مورچه كردن

ك: مروچاننوه.

ف: تاكردن.

ع: عَطَف، تثنیة.

مورچه

ك: بهش بهش. [پاژپاژ، پشكپشك]

ف: بخش بخش.

ع: اقسام، ارساد، حصص، سهام، مُنْقَسِم ...

مورچمانهوه

ك: چه میانوه. [چمانوه، لاریونوه، نوشتانوه]

ف: تاشدن، دولاشدن، چمیدن، خمیدن،

خم شدن.

ع: اِنْعَاف، تَثْنِي. اِنْحِنَاء، رُكُوع.

مورو راسه و بوون

ك: گرژ كردن. [راستبیرونه ی موری لیش. (وهك: مورو

گرژ كردنی پشلیه.)]

ف: فراخیدن، مو برخاستن. (گربه مثلاً.)

ع: تَنَفُّش.

مورگ

[ك: موررو.]

ف: موش، مُهره.

ع: خَرَز، خَرَزَه.

مورگ - پیتك

مورگ كهر

ك: كهر مورگ. [مورره كهرانه]

ف: پُلجی، خُرْمُهره.

ع: حَجَر الحِمار.

مورگ مار

ك: مار مورگ. [موررویه كه بز چارمه كردنی ژاری مار.]

ف: مُهره ی مار، مار مُهره، زهر مُهره.

ع: حَجَر الحَيَّة.

مورگه با

[ك: مورروبا: موررویه كه بز چارمه كردنی باداری.]

ف: باد مُهره.

ع: حَجَر النَّفْخ.

مورگه كهوله

[ك: جُزّه موررویه کی شوشیمی كهریه.]

ف: جَش، كَبُود مُهره.

ع: زُرْقَة.

مورره

ك: مورگ، پیتك، پهله پیتك. [نور خلیتره یی به دهست یا

به دارلاستیک دهاورژیت.]

ف: زاغوك، زالوك، غالوك، غابوك، ژواله، ریگ.

ع: بُنْدُق، قِصَّة، خَذْفَة، حَصْبَة، كوفان.

مورو زهره

ك: شل. [مورزه: لیش سپی و مرو بز.]

ف: زال، سُرْحَن، زردمو.

ع: أَشْقَر، أَصْهَب.

مووزی

ك: گه زننه. [گازگر، چزینر، نئزینتگر]

ف: گزنده، رزنده.

ع: مۇڭي.

مووزیات

ك: گه زننه گهل. دپنده گهل. [چزینر گهل. دپنده گهل (مار،

درویشك، زمرده واله، شیر، پلنگ و ...)]

ف: تۇندبار، گزندگان، دزندگان، رزندگان. (مار،

عقرب، زنبور، شیر، پلنگ، و امثال آن)

ع: موزیات.

مووزیقان

ك: شایلوغان، نه خشام، نهامنگ و موسیقای شایی.

ف: موزیک.

ع: موسیقی.

مووسایی

ك: جو، جولله كه. [په پهلوانی حمزرتی موسا.]

ف: تیداك، جُهود، یهودی.

ع: موسوي، كلیمي، یهود.

مووش خورما

ك: راسو. [مشکی خورما: گیانداركه.]

ف: تُمس، پُرسُق، راسو، موش خُرما.

ع: سُنْعَبَة، اِبْنُ عَرس.

وینه ← راسو

مووش کردن

ك: بیدنگیرون. [رسکتیرون له ترسا.]

ف: موش کردن، خاموش شدن. (بی صدا شدن از

ترس)

ع: اِختِقاء، سُكوت.

مووش کردن

ك: تیزبیرون، تیزبیرون. [زرد تیزبیرونی تیخ. (تیدیومه.)]

ف: بُرا بودن، تَنَد بودن، زَبَر دَست بودن. (کنایه

است.)

ع: جِدَة، شِدَة.

مووشكش

ك: مووشكش، مووشن. [مووشینك (نامرازی مور

مهلكندن).]

ف: موکش، موچین، موچینه، گان، اُنْبِر. (اُنْبِر

موكندن)

ع: مِخاص، مِفاف، مِفاخ، مِفاش.

مووشكش

ك: كوزكش، جاكش، ماسكهش. [بی تاموس، گواد]

ف: كُس كُش، جاكش، ماست كُش.

ع: دُیوُث، قَواد.

مووی بانگا

[ك: بمرتوك]

ف: اسپ، رُم، روم، رُنبه، رَمگان، بَرَمگان،

رَمگان.

ع: شَعْرُ العانة، عانة.

مووی دووی چاروا

ك: دامروسك. [موری كلکی یدكسم.]

ف: موی دُم اسپ.

ع: سَیِب، سَیِیب.

مووی راسه و بوو

ك: گزی کرد. [موری لمشی راستجویوه.]

ف: فراخید، موهایش برخاست.

ع: تَنَفُّش.

مووی سم

[ك: موری سمی ولاخ (وهك می نَسپ).]

ف: موی سَم. (اسپ مثلاً.)

ع: ثَنَة.

وینه

مووی سدر

ك: قَرْ. [تروكسیری مرز].

ف: كوئله، كوئله. (موی سَر آدمی)

ع: لَمَّة.

مووینه

ك: گَزَنه. [كوكن].

ف: موین، پُرمو.

ع: اَشْعَر، قِنَعات.

موره

[ك: مورو (بریتیکه له پنبه دیت و هندو جار نینوگ

داده‌خات).]

ف: خوی، خوی نذر. (زخم انگشت که گاهی

ناخن را هم می‌اندازد.)

ع: داحس، داحوس.

مورج

ك: باسنویس، باسزان. [میژونوس، میژوزان]

ف: باسن‌نویس، باسدان، باسگیر، بازگیر،

داستان‌نویس، دهگان، دهقان.

ع: مُورَج.

موره‌پره

ك: نورف، شه‌فتور. [لاولا، خوار پراو]

ف: اُریب، اُریو.

ع: مُحَرَف، مُورَب.

موره‌زه

[ك: نهموشینیکه تروك دهریتیت].]

ف: گُریون، بُریون. (مرضی است بر اثر آن مو

ریخته می‌شود.)

ع: حاصَّة، داء الثعلب.

موره‌را

ك: دارزیباگ، دافره‌یباگ، راپ، کولیباگ. [دافره‌قار، ززر

کولار].

ف: له، له‌شده، پُخته‌شده.

ع: مُهَرَّ، مُتَفَسِّح، مَطْبُوح.

مویه‌بیا کردن

ك: ناماده کردن. [خز تمیاز کردن بۆ کارِتک. (بۆ نمونه بۆ

سفر).]

ف: بُسیجیدن، بُسیج کردن، آماده کردن. (برای

سفر مثلاً.)

ع: قَهْمِيَّة، تَدَارُك.

مویه‌سپهر

ك: ناسان، سامان. [بی‌کوسپ، سورك، سانا]

ف: سامان، آسان.

ع: مُيَسَّر، مُعَكِّن، سَهْل، مَقْدُور، مَيَسُور.

مه

ك: نه. (مه‌رزا) [پیتی نه‌کهر].]

ف: نه. (نه‌روا) [تروا]

ع: لا. (لا تَذَهَبْ!)

مه‌نمور

ك: هه‌ناریاگ. [نیزردار، فرمانبیر]

ف: گُمَاشته، فرستاده، فرم‌اندار.

ع: مامور، رَسول، مَبْعُوث.

مه‌بال

ك: كه‌نارو، نارده‌س. [پیشار]

ف: جایی، شاشگاه، کنار آب.

ع: مَبال، مَبَز، مَخْرَج، مَذَهَب، مُسْتَقْرَح، بَيْتُ الْخَلَاء.

مه‌بغووز

ك: بیتریاگ، نه‌گه‌ریس، هه‌لکه‌فتگ. [بیترار]

ف: وُرافتاده، رانده شده، از چشم افتاده.

ع: مَبْغُوض، مَنفُور، مَطْرُود.

مه‌بله‌غ ← **موله‌قی**

مه‌به‌ست

ك: نامانج، نیاز. [مهبس]

ف: آهنگاه، آهنگ‌گاه.

ع: مقصد، مطلب، مرام.

مه‌بیعه

ل: فروشیاگ. فروخته‌نی. [فروشرار. ثمری به فروشتن ده‌شیت.]

ف: فروخته. فروختنی.

ع: مبیعه.

مه‌تا

ل: کالا، کورتان. [پیداوستی، ثمری به پاره ده‌کردیت.]

ف: آروس، آخریان، کالا.

ع: عرض، عرض، متاع، بعا، سیله.

مه‌تاره

[ل: ده‌فرکی لول‌لداری چرمه.]

ف: چقل، گراز، متاره.

ع: بطة، اداوة، مطهرة.

وینه

مه‌تال-قه‌لخان [روشه‌کی کرماجید.] [کرماجی است.]

مه‌تروکه

ل: میرات، میراتی، جیماک. [ثمری له مردوو به‌جیماده.]

ف: مُرده‌ری، گذاشته، به‌جامانده.

ع: میراث، متروکه.

مه‌تروقی

ل: مه‌ته‌شه. [داردستی نستور و گریدار که ده‌روشگل

به‌دستیانه‌ده‌گرت.]

ف: متنتشا، متنتشه.

ع: مطرق، مطراق.

وینه-ده‌وریش (۲)

مه‌تلووب

ل: په‌سن، خواه‌ه‌ویس، گه‌ره‌ک. [دلخواز، پردن]

ف: رایگا، دلخواه، پسنند، دلپسنند، دلپذیر،

دلاویز.

ع: مطلوب، مرغوب، محبوب، بغیه.

مه‌تلووب-مه‌تله‌ب

مه‌تله‌ب

ل: کار، نیاز، نازوو. [خواست، مبهست، بابت]

ف: کار، نیاز، خواهش، خواسته، آرزو، هوس.

ع: مطلب، مطلوب، مقصود، مرام، مُراد، سؤل.

مسألة.

مه‌تن

ل: زوینه. [بروانبری پیراوژن.]

ف: متن، زمینه. [ضد حاشیه]

ع: متن.

مه‌ته

ل: برمه. [نامرازیکی سینه.]

ف: مته، برمه، برماه، برماهه، نهرمه، ماهرمه،

ماهه.

ع: مبزل، مشغب، مثقب، بریمه.

وینه-مه‌توکوان (۲)

مه‌ته‌ریس

ل: داهول. [داوهل]

ف: هَراک، خوسه، خواسه، هراسه، أفچه،

مترس، داهل، داهول، داخل.

ع: خیال، طُمار، محذر، فَرَاة، داحول.

مه‌ته‌فهره‌نگی

ل: بورغو. [نامرازیکی سینه.]

ف: مته، برماهه.

ع: بزال.

وینه

مه‌ته‌ل

ل: مه‌ته‌له، هه‌ته‌ل. [لیچار، له‌گن]

ف: متل، متلک، گردک، کَرَدک.

ع: لَغَز، أُحْجِیة، اُغْلُوْطه، مَعَا.

مه‌ته‌ل

ك: نمورنه. [نمورده، نمانا]

ف: نمونه، مانند.

ع: مثل، مثال.

مه‌تل

ك: پهن، قسه. [پند]

ف: پند، داستان.

ع: موعظه، نصیحة، حكاية، قصه.

مه‌ته‌له — مه‌ته‌ل

مه‌ته‌نجه — موه‌نجه

مه‌ته‌وه‌وانه

ك: مه‌ته‌وه‌وان. [نامرازکی سینه که به مزی کمرانیکی

تایب‌توه دسورپ‌توه.]

ف: مته‌وه‌کمان.

ع: مېزل.

وینه

مه‌تی

ك: مه‌تیه، میمك. [پور (خوشکی دایك).]

ف: خواهر مادر.

ع: خاله، اُخت‌الأم.

مه‌تیه — مه‌تی

مه‌جاز

ك: خوازه، خوازمان. [واتای خواززار. (برامبری

راستقینه^۱.)]

ف: زوا، سفته، ارمان. (ضد حقیقت)

ع: مجاز، مُستعار.

مه‌جاز

ك: خز. [خور، نریت]

ف: خوی، خو، خیم.

ع: مزاج، خُلق، دِیدَن، طبع، سنجیه، عاده، داب.

مه‌جاز

ك: سرشت. [تبیات، خده، خور]

ف: مَنَش، چَهَش، سوس، اَبَرهام، سرشت،

آمیزه.

ع: مزاج، طبیعه، فِطره.

مه‌جازی

ك: خوازمانی. [واتای خواززار. (برامبری راستقینه^۲.)]

ف: روایی، ارمانی، سَفَتگی. (ضد حقیقی)

ع: مَجازي، اِستعاري.

مه‌جال

ك: وچان، روت، هدرت، پردو، دسپه‌رژ، سَژنگه، مارل.

[دروفت، همل]

ف: رُستی، نَست‌رَس، پا، یارا، ویل.

ع: مَجال. فُرصة، فَرَاغة.

مه‌چیور

ك: روگیر، رووده‌ریاس. ناچار. [کسیك که ده‌سلاتی کاری

به خوی نییت.]

ف: روگیر. ناچار، ناگزیر.

ع: مَجبور، عاني، مُعَنی، مُعَنَت.

مه‌ججانی

ك: مفت، مفته، خَوزایی فیژ. [خَوزایی]

ف: ژب، مُفت، رایگان.

ع: مَجانِي، بلا عَوْض.

مه‌جرا

ك: نارپو، نارگوزر، گوزمرگا. [نارپو]

ف: آبرو، روانگاه، موری، فَرخور، گُذرگاه.

۲- «حقیقی» و «مه‌جازی» زاراوه‌ی زانستی روونبیشی

(به‌یان.ن. (ر - ر)

۱- «حقیقت» و «مجاز» زاراوه‌ی زانستی روونبیشی

(بیان.ن. (ر - ر)

ع: مجری.

مهجرای با

ك: باخویر، ده‌لاسه. [کونبا، رُجنه]

ف: بادخُن، بادغُر، بادخور، باجه.

ع: مَنفَذ، نافِذَة، کُوْة.

مهجلیس

ك: خورزگه، کزنگره، نشتان. [کُزُر]

ف: اَرش، اَرَسَن، انجمن، کُنگره، دستوانه،

نَشَسْتَنگاه، نَشیمَنگاه.

ع: مَجْلِس، مَحْفِل، نادی، نَدوة، مَجْمَع، مُجْتَمَع، مُحْتَفِل.

مهجلیس شوورا

ك: راویژگا. [مه‌کزی راویژ کردن. (پارلسان)]

ف: بارسستان، جگارسستان، کنگاشستان، کنگاجستان.

ع: مَزَعَمَة، مُؤْتَمَر، مَجْلِس شوری، مَجْلِس مَبْعُوثِین، بارلمان.

مهجهج

ك: خورزگه، پوره، پوررگه، کُزگا. [کُزُر، مه‌کُز]

ف: اَرش، کانون، انجمن...

ع: مَجْمَع، مَحْفِل، مَجْلِس...

مهجهمه ← مهجهمه**مهجنوون ← مهکنوون****مهجووس**

ك: نات‌شپهرس، ناگیره‌رُس. [په‌پهرانی زوردشت.]

ف: مَجُوس، آتَش‌پَرست. (امت زردشت)

ع: مَجُوس.

مهجهمه

ك: سینی، شام‌خویری. [سینی گهری مسی.]

ف: سینی، خوانچه. (سینی بزرگ مسی)

ع: مَجْمَعَة، صِینِی.

مهجهوول

ك: نادیار. نِمزانیگ. [وَن. نِمزاترار]

ف: ناپیدا، کانسته، نادانسته.

ع: مَجْهول، غَیْر معلوم.

مهجهك

ك: مروج، مروج دس. [جومگی نیتوان دست و باسك.]

ف: مُج، مُج دست.

ع: رُسغ، نِسغ، کوع، کُرسوع، سِنط، مِعَصَم، کُعْبَرَة.

وَقْلِف. (رُسغ الحیوان)

مهجهك

ك: باسك. [له سری په‌نجوه تا نیشك.]

ف: اَرش.

ع: ساعد، ذراع.

وِئَه ← سَلَاوَن

مهچیر

ك: دیزگی. [دیزو]

ف: نَخ.

ع: غَزَل، خِیَط.

مههال

ك: نه‌شودنی. [نمبرو، نَمشیاو]

ف: تَرَفَنْد، سیرنگ، زآور، نابای.

ع: مُحال، مُمتنع.

مههال

ك: ناو، ناچه، ناران. [مه‌لبند «کوی» «معمل».]

ف: بلوک، جاها. (جمع محل است.)

ع: مَحال، نواحي. صَفْحَة، رَجاء، کُورَة.

مههجووب

ك: دۆس، خورشهریس، نازار. [خُوشهریست، نازیز]

ف: ریکا، رَیگا، رایگا، آهَوُر، دوست، نگار.

ع: مَحْبُوب، مَطْلُوب. وَجِیه. مُحْتَرَم، بُغْيَة، مَرْغُوب، مَعْشُوق.

مه‌جیروب

ك: قه‌شه‌نگ، كه‌یلان، نازنین، دل‌بهر، دل‌فین. [جوان، دل‌پسند]

ف: قشنگ، دل‌بَر، دل‌رُبا، زیبا، خوشگل، خوش‌چهر، خوب‌رو، جانانه، بُت.
ع: مَحْبُوب، مَوْموق، وَمِیق، وَجِیه، جَمِیل. (جَمِیلَة، وَمِیقَة، وَجِیهَة...)

مه‌جیروب

ك: كه‌مرو، سه‌ریاین. [شرمن]

ف: آژرمی، كَم‌رو، سرپایین.

ع: مَحْبُوب، خَجُول.

مه‌هره‌م

ك: هارپاز، هارده‌م، رازدار. [رازقان، رازگر]

ف: همراز، هم‌دم، رازدار، دَم‌ساز.

ع: مَحْرَم، آمین، ناموس.

مه‌هره‌مانه

ك: بیدنگ، ژیرجله‌کی، كه‌سه‌ن‌زان. درویه‌درو. [به‌نه‌یتی،

به‌پنامه‌کی]

ف: آهسته، بی‌صدا، زیرجلی، دوبدو.

ع: سِرَا، خُفِیَة. سِرَی.

مه‌هز

ك: تا. پاك. [هیندی، هرنومندی. هروها: پتی]

ف: تاه، خُشك، نُویم، همین، موکده. پاك، ویژه، آویژه، آویژه.

ع: مَحْض، صِرَف، مُجَرَّد، بَحْت، خَالِص.

مه‌هزه

ك: دیواخان. [دیوان، دادگا]

ف: فَرگاه، آیشگاه، دیوان‌خانه.

ع: مَحْضَر، مَحْفَل، مَحْکَمَة.

مه‌هشیر

ك: دیار، په‌یدا، ئاشکرا. [هستینکار، بره‌ست، دیار]

ف: پودات، دشسته، پیدا، آشکار.

ع: مَحْسُوس.

مه‌هسوسات

ك: دیاران، په‌یداگهل. [بره‌ستگهل، هستینکاروگهل]

ف: پوداتان، دشستان، دشستگان، دشسته‌ها، پیدایان.

ع: مَحْسُوسات.

مه‌هسوول

ك: باره. [داهات]

ف: بهره، درآمد.

ع: مَحْصُول، ماخْصَل، رِبْع

مه‌هشهر

ك: رۆژ بازخوار. [رۆژی لینه‌رسینه‌وه، پاشه‌رۆژ]

ف: خنپور، خنیور، رستخیز، رستاخیز، روز بازخواست.

ع: مَحْشَر، قِیام، قِیامَة، مِیعاد، یَوْم مَوْعُود.

مه‌هف

ك: پوچ، نابو. [لیمین‌چو، تیاچو]

ف: نیست، نابود.

ع: مَحْو، مُنْغَدِم، مُنْذَرَس.

مه‌هفه‌زه

ك: مجری، سنۆق. [سندروئیکه له‌ته‌خته و چهرم دروست ده‌کرت.ا]

ف: مجری، صندوق. (از چوب و چرم می‌سازند).

ع: صَنْدُوق.

وینه

مه خه و بیرون

ک: پورچه و بیرون، له نارچه سرون، لچه سرون، نساب و بیرون.

[لمبین چوون، تیاجوون]

ف: نیست شدن، نابود شدن.

ع: اِنِمَاء، اِنْعِدَام ...

مه خه و کردن

ک: پورچه و کردن، لسه ناویردن، لابریدن، نابود کردن.

[لمبین بردن، تیابردن]

ف: نیست کردن، نابود کردن، بستن کردن.

ع: کَحْص، مَحَق، مَحَو، اِمْحَاء، اِغْدَام، اِطْطَال، اِزَالَة.

مه خه که

ک: سفت، سهخت، پاره جی، راویستار. [پتور، جیگیر،

دامزارو]

ف: خَبُوک، خَبُوه، خَبَره، پایا، اُسْتَوَار، اُسْتَوَان،

پا پَر جا.

ع: مُحْكَم، مُتَقَن، مُبْرَم، مُوْتَق، مُؤَجَّد، مَرَصُوص،

مُسْتَحْكَم، حَصِيف، وَثِيق، وَكِيع، وَطِید، مَتِن،

رَصِین، زَنْبِق.

مه خه که مه

ک: دادگه، دیواخان. [دادگا]

ف: دادگه، دادگاه، دادستان، داوَرستان، داوَرخان،

داوَرخانه، دیوان، دیوانخانه، دادخانه.

ع: مَحْكَمَة.

مه همووده

ک: مامووتیه، شیریه خوشیلک. [شیره گیاهی که له

«لاغیه» دهچیت.]

ف: سَقْمُونِیَا. (شیر علفی است شبیه به لاغیه)

ع: مَحْمُودَة، سَقْمُونِیَا.

مه خه

[ک: سورکه لَناری «مرحه محمد».]

ف: ترخیم (محمد) است.

مه خه بیته

ک: مهربت، دُزسی، خُوشه و یسی. [مهربانی،

خُوشبوستی]

ف: مهر، مهربانی، دوستی.

ع: مَحَبَّة، مَوَدَّة، وَدَّ، وَدَاد، وَمَق، وَلَاء، هُیُوم، هِیَام،

هِیْمَان.

مه خه ک

ک: زهرناس. [بردی محملک]

ف: سَنَگ زَرشَناس، سَنَگ.

ع: مَحَلَّ، قَثَانَة.

مه خه

ک: بره، تهی. [پدیمان، به لَین، برینه]

ف: سامه، پیغان، پیغون، غَنُونَد، بُر، بُرَی، پیمان.

(قرارداد)

ع: مُقَاطَعَة، قَرَار، شَرَط.

مه خروونی

ک: خرت، گرد، کله رمی. [خر]

ف: گرد، کَلَمِی.

ع: مَخْرُوط، مَخْرُوطِی، مَكْوَر، مَدَوَر، مَلَمَم، مَلَمُوم،

مُسْتَدِیر.

مه خروونی

ک: شه بیوری، قوچ. [قورچک]

ف: گاو دَنبَال.

ع: مَخْرُوط، مَخْرُوطِی.

وینه

مه خسووس

ک: تاربه تی. [تایب تی]

ف: بویژه، ویژه.

۱- لاغیه: ناوی فارسی گیاهی کی شیرداری گول زهرده،
به داخوه ناره کوردیه که یم بز نه دوزرایوه. (ر - ر)

ع: مخصوص.

مه خسرويه

ك: تاويه تي. [بناييت]

ف: بويژه، ويژه.

ع: خاصه، مخصوصاً، بالخصوص، خصوصاً.

مه خسه ره

ك: بيهت، ته تله ميران. [گاتمچي]

ف: لاغ، تَتَرَبو، كُنْجَك، بَلْگُنْجَك، بَلْگُنْجَك.

ع: مَسْخَرَة، سَخَرَة، سَخَرَة، هَزَة، هَزَة، ظَرِيف.

مه خسه ل

ك: پرداخ. [لورسکر، سانکر]

ف: پَر دَاخ، پَر دَاخ، پَر دَاخ.

ع: مِسْقَل، مِسْقَل، مِسْقَلَة، جَلَاء.

مه خش

ك: مه شخ. [مشق، راهيتان]

ف: مَشْخ، مَشْخ.

ع: مَشَق، مَشَق.

مه خشووش

ك: شيرياگ، تيكه. [شير، تيكه لرينكل]

ف: آشفته، به هم خورده، درهم و برهم.

ع: مَغْشُوش، مَخْشَل، مُنْقَلَب، مَمْزُوج، مَخْلُوط.

مه خسه ل

ك: مه خسه. [چيگه ناگريگ كه به دست هه لده گيرد ريت.]

ف: بَر وَاژه.

ع: مَشْعَل، مَنَارَة، مِهْزَام.

ويه**مه خسه ل**

ك: گر گران، ناگريزي. [ياري کردن به ناگر له بونه کاندان.]

ف: آتش بازی.

ع: لَعِبُ المَشَاعِل.

مه خسه ل

[ك: قهينه، مدخمر]

ف: مَخْمَل.

ع: مَخْمَل، خَمِيل.

مه دد ← ماد (سرکه له گراوه.) [مخفف «ماد» است.]

مه داخل

ك: باره. [داهات]

ف: بهره، در آمد، سود.

ع: دَخْل، مَدَاخِل، مَنَافِع، عَوَائِد، فَوَائِد، مَحَاصِل.

مه دار

ك: گيلگه، گوزبرگا. [خولگه]

ف: گردشگاه، گُذرگاه.

ع: مَدَار، مَسِير.

مه دال

ك: نشان، نشانه. [ميدان، مداليا، نشان]

ف: نشان، مدال.

ع: وَسام، نِشان، نِيشَن.

مه دج

ك: رَسَب، به تانپرو هاتن. [پياهلدان]

ف: سَوَن، سپاس، ستايش، درود، آباد.

ع: مَدَح، حَمْد، نَعْت، وَصَف، تَوْصِيف، تَعْرِيف.

ف: ثناء، شُكر.

مه ده

ك: كيشه. [نیشانی هه لكشاورونی پیت.]

ف: كِشه. (علامت كشیدن حرف)

ع: مَدَّ. (مَ)

مه دي

ك: خيزار، كيشان، خيزان. [هستانی ناوی دهریا، ههروها:]

[راكيشان]

ف: آب خيز، كشيدن.

ع: مَدَّ، اِطَاة.

مدرسه

ل: دمرزگا، قوتارخان. [قوتابخانه، فیرگه]
ف: دبستان، آموزشگاه، دانشگاه.

ع: مدرسه، مکتب.

مدرسه‌سی جویان

[ل: فیرگی جوله‌که.]

ف: پُهر، آموزشگاه جهود.

ع: مکتب الیهود.

مدفوع

ل: رفتورپژ، گور. [پیسایی]

ف: چمین، گُه.

ع: مدفوع، خُره، فُضله.

مدمک

ل: کومە‌ک. [یارمندی]

ف: کُمک.

ع: مدد، اعانة، ثایید.

مەر

ل: ما، که‌له‌لان. [ناغل: (لانی بز و مەر له کتردا).]

ف: کاز، غال، غار، آغل. (لانی بز و گوسفند در

کوه)

ع: زَبینه، مغارة، رَیض.

مەر؟

ل: مەرگەر؟، نایا؟ [رشی پرسیاره.]

ف: مگر؟، آیا؟ (حرف استفهام است.)

ع: هل؟، آ؟

مهرانب

ل: پله‌کان، پله‌گل، نه‌ز‌م‌گل. [پله‌ریاه‌گل، ناستگل.

مهره‌ها: قاتگل]

ف: پله‌کان، پله‌ها، پَغَنگان.

ع: مراتب. طبقات.

مهراز—مراز**مهراق**

ل: مهراز، ناره‌زو. [تاسه]

ف: بژهان، آرزو.

ع: مرام، اشتیاق.

مهرام—مراز**مهرنوب**

ل: نَماری، تمی، شُدار. [غدار، شیدار]

ف: نَمناک، نَمور، نَمدار، رُفیده، تَرشده، تَر،

آغار، زغار.

ع: مَرطوب، نَدی، ثَری، خاضل.

مهرنجه

ل: نه‌ز، ترنگ، پله، پایه. [قات. درجه. ناست]

ف: آشکو، آشکو، آشکوب، آشکوب، شپل، شپلت،

آسمانه، زینه، پوشه، پغنه.

ع: مَرْتَبه، دَرَجَه، سَقف.

مهرچ

ل: گرو. [گرو، نام، شمرت]

ف: مَرچ، گرو.

ع: شَرط، نَحَب، نَذر، مُراهَنه، مُخاطَره.

مهرچان

ل: بزگ. [جَزَری مورروی سوره بز خشل.]

ف: بُسُند، وِسُند، بستام، وِستام، قِرول، خروهِک،

مَرچان.

ع: مَرچان، بُسُند.

مهرجیه—کویا، گومانم [ارشیه‌کی گوزانبه.] [گورانی

است.]

مهرجه‌مه

۱- نهم و شمیهِ دروخ‌تی به‌س‌ردا کیشراوه له‌وانیه نووس‌ر

پاکی کردیتته‌ود. (ر - ر)

ك: مهری، ده‌مال، [خاوی، پشتمال]

ف: هوله، دستمال، پیش‌گیر.

ع: مَحْرَمَة، مَنَشَفَة، مَنَدِيل، خَمْلَة، قَوْلَة.
مهرخوز

ك: مهره. [جَوْرَه بَرَنِيَكِه مَوْرِدَكِي مَدِيلوسووری هَمِدِه.]

ف: مَرَحْز، مَرَعَز. (قسمتی از بُز است و پشم آن
سرخ‌فام.)

ع: مَرَعَز، مَرَعَزِي، مَرَعَزَاء.
مهره

ك: پیا، پیَاگ. [پیار]

ف: مَرَد.

ع: مَرء، رَجُل، ذَكَر، مُذَكَّر.
مهردم

ك: خه‌لك. [خه‌لق، خه‌لكی]

ف: مَرْدُم، كاك، كِيك، آدمی.

ع: ناس، أَناسِم، أَنام، فَلَق، خَلِيقَة، بَرِيَّة، وَدِي.
مهرده‌ناره‌ق

ك: چایمانی. [ناره‌قی ساردی لمش.]

ف: سَرْدَخَو، مَرگی‌خَو.

ع: نَسِیخ.

مهرده‌زننه

ك: مهرده‌زننه، كُزْنِیت. [حشارگی راوچی.]

ف: كاژَه، كوله.

ع: زَب، زَبِیْبَة، جَرِیْئَة، بُرَاءَة، بُرَاءَة، قُتْرَة، ناموس،
داموس.

مهرده‌شور

[ك: مردوشور]

ف: مُرْدِه‌شَوِي.

ع: غَسَّال.

مهرده‌شور

ك: تَه‌شَوَر. [مردوشور (نو تخته‌یی که مردوی لَسِر
ده‌شور.)]

ف: مُرْدِه‌شَوِي. (تخته‌ای که مُرْدِه را روی آن
غسل می‌دهند.)

ع: مَقْصَلَة.

مهرده‌مال

[ك: دارایی بی‌گیان. (بهرامبری زینمال.)]

ف: مُرْدِه‌مال. (ضد زنده‌مال)

ع: مَوْتَان، صامِت.

مهرده‌مُؤَدَار

ك: عازیه‌تیار. [نازی‌تیار، تازی‌تیار]

ف: سوگوار. (عزادار)

ع: مُتَعَزِّي، حاد.

مهرده‌نگی

[ك: شورش‌یه‌کی کوپه‌ناسایه که سرورینی نه‌گیراره و

ده‌یخنه سر چرا هتا با نِیکوژنِیتِتِه‌ره.)]

ف: مَرْدَن‌گِي. (خمره ماندنی است از شیشه که

سر و ته آن باز است، روی چراغ می‌گذارند که

باد خاموش نکند.)

ع: فَاَنُوس.

وینه

مهرز

ك: سنور. (سهرده) [تخوپ، کبرشن]

ف: مَرَز، بوم. (مرزوبوم)

ع: حَد، حُدُود، رَأْسُ الْحَد.

مهرزه

[ك: گیایه‌کی گه‌لاورده. (مهرزی‌باخ.)]

ف: مَرَزِه، اوشه. (سَعْتَر بُستانی)

ع: شَطْرِيَّة، سَعْتَر بُستانی.

مهرزه‌کيفيله

کُره.

ع: مَرْكَن، قُطْب، مَحَوْر.

مهرگ

ك: مَرَدَن. [گیان درچورن]

ف: مَرگ، مَرَدَن، زَمَان.

ع: مَوْت، فَوْت، وَفَاة، حِمَام، سَام، مُوَجِب، مُوَصِل....

مهرگ کونوپر

ك: مهرگ بیدنگ. [مهرگی لبر، سه‌کنه]

ف: مرگ ناگهان.

ع: قُزَام، ثُرَان، فُجَاة، فُجَاة، مُفَاجَاة، سَكْتة.

مهرگه ماسی

ك: كوچوله، ژار. [ژاره‌ماسی]

ف: كُچُولَه، مرگ‌ماهی، زهر ماهی.

ع: سَمُ السَّمَك، شَیْكَرَانُ الْحَوْت، خَانِقُ الْكَلْب.

مهرگه مووش

ك: دهره‌شکینه. [دهرمانیکه بۆ کوشتنی مشك]

ف: شَك، هَاكُول، مرگ‌موش، داراشکینه.

ع: سُلَیْمَانِي، سَمُ الْفَار، شَك، هَالُوك.

مهره مهر ← **هه‌لهات** [دشه‌یه‌کی کرمابه]. [کرمابی است.]**مهره مهر**

[ك: ببردیکی بنایوانگی سپی و دیدیاره.]

ف: مَرَمَر. (سنگی است معروف سفید و شفاف.)

ع: رُخَام، بَلَق، مَرَمَر.

مهره‌هه‌س

ك: قوتار، نازاد، بهره‌لا. [زیگدراو، سربست]

ف: آزاد، آسما، آسوده، پارمَند، پارِیافته.

له‌ی یافته.

ع: مَرْحُص، مُجَاز، قَلْب، مَرْف.

مهره‌هه‌سی

[ك: مهرزه‌ی خَیْزَسَك. (تورك «كاكوتی» پیده‌تین.)]

ف: مامون، كالونی، خُلَندَر، اوشه، آوشَن،

آویشَن، آویشه، كَنكَتو، واشیبه، سَعَتَر، مرزه‌ی

كوهی. (تُرک «كاكوتی» گوید.)

ع: فِدَغ، شَطْرِيَّة، سَعَتَر، صَعَتَر، صَعَتَر بَرِي، صَعَتَر جَبَلِي.

مهرزه‌نجوش

ك: گریچه‌مله. [جۆره ریحانه‌یه‌که.]

ف: باسبوش، شَمَشْزَا، خَرَنَباش، مَرَزَنگوش،

غَیْسُوب، عَنقَر. (قسمتی از ریحان است.)

ع: عَتَرَة، اُذُنُ الْفَار، رِیْحَانُ الشَّيْخُوخ، مَرَزَنجُوش،

مَرْدَقُوش.**مهرغوزار**

ك: میرگ، میرگزار، میرغوزار. [چیمَن، سوزله‌نی]

ف: راغ، مَرغَزَار، چمن‌زار، سبزه‌زار.

ع: رُوض، دَقَرَاء، خَصِیْب.

مهرغوب

ك: په‌سَن، دَلْخَا، رُویَازاری. [بَرَدَل]

ف: پَسَنَدیده، دَلْپَسَنَد، دَلْخَوَاه، دَلْپَذِیر، دَلْاویز.

ع: مَرغُوب، مَطْلُوب.

مهرقه‌شیشا

ك: كوچك نور. [دهرمانیک بوره بۆ چارسرکردنی نیشی

چار.]

ف: آرشد، سنگ روشنایی.

ع: مَرَقَش، مَرَقَشِیشَا، حَجَرُ الثَّوَر.

مهرکه‌ز

ك: كوره‌ك، نارِیاس. [کِرْزَك، چق، تهره (خالی نارپاستی

بازنه یا گۆ.)]

ف: دَنگ، کیار، وندسار. (نقطه‌ی وسط دائره یا

ل: کوتاری، نازادی، بهره‌لایی، ده‌سور، بار. [سهریستی.

مؤلت، روخت [

ف: آزادی، آسایی، لهی، بار، دُستور.

ع: رُخصه، اجازة.

مهرهز

ل: مهرخوز. [جزره بزیتکه مورسه‌کی مدیلوسوری

همیده.]

ف: مَرَحَز، مَرَعَز.

ع: مَرَعَز، مَرَعَزی، مَرَعَزاء.

مهرهزه

ل: چه‌لتورکجاری. [برنجبار]

ف: شالی، برنج‌زار، شلتوک‌زار.

ع: مَرَزَة.

مهره‌سی

ل: پت، تناف. [گوریسی گردنی تانگی.]

ف: مَرَس، ریسمان. (ریسمان گردن تازی)

ع: مَرَس، طُناپ.

مهره‌که‌ف

ل: زوخاله، زوخالار. [مهره‌کب]

ف: زُگاله، زُگاله، زُگالاب، زُگاب، سیاهی، دوده.

ع: جبر، بقس، خضاض، مداد، مَرُکَب.

مهره‌هونه

ل: بارمته، گرم. [رهمن]

ف: گرو، گروگان، شاه‌نگ، پایندان.

ع: مرهونه، رهینه.

مهری

ل: جزره رمیتکی نسهپ. (رمیتکه له نیتوان یوزغه و

هم‌لشدا.)

ف: رفتاری است بین «یوزغه» و «هم‌لش».

ع: ارتجال.

مهریج

ل: بام. [هسارده‌که له کومه‌لئی رزُدا.]

ف: بَخون، بَهرام.

ع: مَرِیخ.

مهریزخانه

ل: بیمارخانه، خه‌سه‌خانه، بیمارسان. [نمخ‌خانه]

ف: مارستان، بیمارستان، مارسان، بیمارسان،

هروانگه، هروانه، خیش‌خانه، خسته‌خانه.

ع: مَصْنَح، مُسْتَشْفی، دارُ المَرْضی، مارستان.

بیمارستان

مهرات

ل: مهراج. [مزد، مهراج]

ف: هراج.

ع: مَزاد، مُزایدَة، تَناجُش.

مهریووت

ل: زوک، زرنک. [چوست، چالاک]

ف: زَرَنگ، چابک، چالاک....

ع: جَلید....

مهرزا

ل: بکینگه. [کینگه]

ف: کُرد، کشت‌زار.

ع: مَزَعَة.

مهرزوع

ل: کتلیگ. [کتلار]

ف: کشته، کاشته، کشمان.

ع: مَزْدوع.

مهرزه‌هه ← مهرزا

مهریج

ل: کهرسپر. [مزراح، قزوقزره]

ف: گردنا.

ع: مَزْدِیج.

وینه ← کهرسپر

مهرمهزه

ع: مَعَاك، مَذْهَب، دین.

مه‌زه‌هر

ك: دیارگه، دیارگا. [جینگای دهرکوتن.]

ف: آینه، نماینده، نمایشگاه، پیدایشگاه.

ع: مَظْهَر، مَجَلی.

مه‌زه‌رووللا

ك: خواجه. [نوتنری خودا، نایستوللا]

ف: خداجه، خواجه. (یعنی محل جهیدن خدا،

مانند باجه: یعنی محل جهیدن باد، که به

کردی «واجه» می‌گویند، به همین مناسبت

اولیا، الله و پیران ارشاد و بزرگان اسلام و داعیان

به سوی خدا را خواجه گفته‌اند، و آن غیر از

خاجه و خوجه است که اولی به معنی مظهر

خاج است که بر مسیحیان اطلاق می‌شود و

دومی به معنی مظهر خوی است که بر

کلیمی‌ها اطلاق می‌گردد).^۱

ع: مَظْهَرُ اللهِ، آيَةُ اللهِ، مِرَاةُ الْحَقِّ.

مه‌ژگ

ك: مه‌غر. [میشك (میشکی سر).]

ف: مَغْز. (مَغْزِ سَر)

ع: مَغْ، دِمَاع، نَقِیة.

۱- [«خواجه»ی فارسی واته جینگهی هه‌لکردنی

[بهره‌ست بوونی] خودا، وه‌ك چۆن «باحه»ی فارسی به

مانای جینگهی هه‌لکردنی با [بابویر، باکیش، رۆژنه]یه،

که به کوردی «واجه»ی پی‌ده‌لین. نهم وشه‌یه (خواجه)

جیاوازه له دوو وشه‌ی «خاجه» و «خوجه»، که به‌که‌میان

به مانای نوتنهری خاجه که به مه‌سیحیه‌کان دهوتریت و

دوهه‌میان به مانای نوتنهری «خوهی» که به جووله‌که‌کان

دهوتریت.])

ك: به‌ده‌مادان. [له‌ده‌م را دان (وه‌ك: نار له‌ده‌م را دان).]

ف: مَزْمَه، مَزَه‌مَزَه، غَراره. (آب مثلاً در ده‌ن

گرداندن.)

ع: مَضْمَنَة.

مه‌زنوون

ك: گومانگه، روتیزگه، دل‌لینکرمزل، دل‌لینچه‌په‌ن.

په‌بریاگ، په‌بیریاگ. [گومان‌لینکراو]

ف: روتیزده، پی‌خسیده، گمان‌رفته.

ع: مَطْنُون، مَتَّهَم.

مه‌زه

ك: چه‌شه، چه‌شكه. [تام، چیژ]

ف: خوا، خوز، مَزَه.

ع: طَعْم، ذَوْق، لَذَّة.

مه‌زه

ك: چه‌شنی، تورشی. [(ئو ترشی‌ی ده‌یکنه نار چیشته).]

ف: چاشنی، تَرشی.

ع: حُمُوضَة.

مه‌زه

ك: ده‌مچوژ. [(ئو یۆ گۆزینی تامی ده‌م ده‌خورت، وه‌ك:

مه‌زی شراب).]

ف: مَزَه. (چیزی که برای تغییر ذایقه خورد،

مه‌زی شراب مثلاً.)

ع: نُقْل، عَقَبَة.

مه‌زه‌ننه

ك: گومانگه، روتیزگه. [چاله‌گومان، مه‌زنده]

ف: گَمانگاه، روتیزگاه، پی‌خستگاه.

ع: مَظَنَّة.

مه‌زه‌هب

ك: ناین، کیش. [رتباز، دین، نایینزا]

ف: تَبَسْت، آیین، کیش.

مه‌ژگه

ك: ناركه، ناركه گۆزى. [كاكلنى گۆزى]

ف: مغز گردو.

ع: لُبُ الْجَوْنِ.

مه‌س

ك: لورل، گيز، دنگ. [مست، سرخوش]

ف: مست، مَلَنگ.

ع: سَكِر، سَكِران، نَشوان، مَخْمور، ثَمَل، طافح.

مه‌ساهت

ك: پترانه، پتران، گەزکردن. [روپتو (پترانى زوى).]

ف: پيمائيش. (زمين پيمايى)

ع: مِسَاحَة. مَقِيَّاس، مَقْدَار.

مه‌ساج

ك: تفاق، نه‌سپار. [پیداوستى، نامراز]

ف: أَوْزَار، أَزْزَار، أَفْزَار، شَوْتَدَان.

ع: أَهْبَة، عُدَّة، مَصَالِح.

مه‌سانه

ك: تيزانگ. [میزه‌لان]

ف: آبدان.

ع: مَثَانَة.

وینه-تيزانگ

مه‌ستوره

ك: پوشياگ، شاريياگ، شاريياگه‌ره. [داپوشراو، شاراوه]

ف: پوشيده، پنهان، نهان.

ع: مَسْتَوْرَة، مَحْجُوبَة، مُخْذَرَة.

مه‌سه‌كى

ك: مه‌سه‌كى، كورنوز رۆمى. [كتيه‌يه‌كى سپى و نهر و

بوزغوش و شيرينه.]

ف: رَمَاس، رَمَاسَت، كيه، سَكَز، كُنْدُر رومى.

ع: مَصْطَفِي، غَلَك رومى.

مه‌سه‌ل

ك: ده‌س بيا هاوردن. [دست‌پي‌ده‌يتان، دست‌پي‌اساوين]

ف: بَرَمَاس، بَرَمَچ، بَشَار، بَسُودن، پَسُودن،

بَرَمَاسِيدن، بَرَمَچِيدن، دَسَت سَاسِيدن،

دَسَت مَالِيدن، سَابِيش، مَالِش.

ع: مَسَح، لَمَس، مَس.

مه‌سه‌خ

ك: گه‌ريانه‌ره، هه‌لگه‌ريانه‌ره، گۆريان. [گۆراني گيان له

شيتازى مرژله‌ره، بۆ شيتازى ناژه‌ن.]

ف: چَمَسَار، بَرگَشَت. (برگ‌شستن روح از صورت

انسانى به صورت حيوانى.)

ع: مَسَخ.

مه‌سه‌خه‌ره

ك: بليمه‌ت. تيتال، ته‌له‌ميران، گۆيه‌ن، گۆلهمز، مه‌خسه‌ره.

[سه‌يروسه‌مه‌ره، گاتنه‌جار، گاتنه، جيفنگ]

ف: كُنْجَك، بُولَنجَك، بُلْگَنجَك، تَتْرَه‌بو، تَتْرَه‌بو،

تَتْرَه، خُجَارَه، لاغ، دَنبَال.

ع: مَسْخَرَة، تَمَسْخُر، ظَرَاْفَة.

مه‌سه‌خه‌ره‌باز

ك: بليمه‌ت. تيتالباز، ته‌له‌ميران. [گاتنه‌جى، جيفنگباز]

ف: تَتْرَه‌باز، بُلْگَنجَك‌باز، بُلْگَنجَك‌باز، لاغ‌گۆر.

ع: مَسْخَرَة، سَخْرَة، هَزَة، ضَحْكَ، أَضْحُوكَة، هَارِج،

مَزَاح.

مه‌سه‌سى

ك: گيزى، ييخۆيى. [مستى، سرخوشى]

ف: مَسْتَى، مَلَنگى، بى خودى.

ع: سَكِر، سَكِر، سَكِر.

مه‌سه‌هل

ك: مه‌سه‌هل، په‌رداخ. [سافكه‌ر، لووسكه‌ر]

ف: پَر دَاخ، پَر دَاغ، زَنگ زَدا.

ع: مَصْقَل، مَصَقَّة.

مهسکهن

ک: مَه لَوَن، لَوَر. [مَد لَبَنَد، ژینگه]

ف: زَیستگاه، آرامگاه.

ع: مَسْکَن، مَای.

مهسله جهت

ک: پَرَس. [ک: رَاوِژ، رَاپَرَسِن]

ف: پُرسش، کَنگاش.

ع: مَصْلَحَة، مَشَوْرَة.

مهسله جهت

ک: نَه رَاَم، خَاس، خَاسی، دُوروسی. [چاکه، شِیاریوون،

گُرجان]

ف: سَاز، سَازگاری، رَوایی، سَزاواری، دَرستی،

خوبی.

ع: مَلاح، مَواب، سَداد.

مهسه ← مهسی

مهسکی

ک: کُورَنز رُومی. [مَسته کی: کَته ریه کی سپی و نهرم و

بَزغُوش و شِرینه.]

ف: مَصطَکی، کُندَر رومی.

ع: مَصطَکی.

مهسه لهن

ک: بَز نَمُورنه. [نَمُورنه یلک ده یتیموره.]

ف: بَرای نَمُورنه.

ع: مَثَل.

مهسه ل ← مهسه ل

مهسه له

ک: پَرَس، پَرَسگه. [پَرسیار. بابَته یلک که جینگه پَرسیاره.]

ف: پُرسه، پُرسشتان، پُرسششتان، پُرسشگاه،

پَرسیده.

ع: مَسْأَلَة، سَوال.

مهسی

ک: مهسه. [مَسیه (نام رازیکی نان کردنه) که پنهی پی

ده کَرتِن.]

ف: مَسه، بَلسک، هَستَم. (افزار نانواپی است.)

ع: مَجْدَح.

وینه

هسته

ک: بَدریان. [هیلگه لی رُوشنی ناو له کینگدا.]

ف: آبرو. (خطوط جریان آب در زراعت)

ع: بَثَق، بَثُوق.

وینه (۲)

مهشخ

ک: مهشخ. [مَشَق، رَاهِیْتَان]

ف: مَشَخ، مَخَش.

ع: مَشَق، تَمَرین.

مهشغل

ک: مهشغل. [جینگه ناگرتک که به دست هه لده گِریَت.]

ف: بَرِوازه.

ع: مَشْعَل، مَهْزَام، مَنَارَة.

وینه ← مهشغل

مهشروهه

ک: ناو خوری، گُزَه له. [گُزَه ی بچور کی ناو خوارده نوره.]

ف: آب خوری.

ع: مَشْرِیَة.

وینه ی هه یه.

مهشریق

ک: خوره هلات، خوره وزان، رُزَه هلات، خاور. [خُزَه هلات:

جینگه هه لهاتنی خُز له ناسوره.]

ف: خاور، بَتو، خوراسان، خُراسان.

ع: مَشْرِق، مَطْلَع، مَطْلَع.

وینه

مه‌شغول

ك: موخشل، خه‌جَل، خه‌ریك، سه‌رگه‌رم، سه‌رجه‌نجال،

سه‌ریچیگ، ده‌سهنده‌ركار، [سرقال]

ف: سرگرم، دست‌به‌كار، دست‌اندر‌كار.

ع: مَشغول، مُشْتَغَل، مُلْتَهِي.

مه‌شغه‌له‌ت

ك: كار، سه‌رجه‌نجالی، سه‌ریچیگی، سه‌رگه‌رمی.

[سرقالی]

ف: كار، سرگرمی.

ع: مَشْغَلَة، شُغْل، وَطَر.

مه‌شق

ك: مه‌شخ، مه‌خش، [راه‌تنان]

ف: مَشْخ، مَخْش، وَزَر، مَرُوس.

ع: مَشَق، اِدْمَان، ثَعْرِين.

مه‌شكاله

ك: مه‌شكۆله، خه‌گۆلكه، [هیزه‌ی به‌جورك].

ف: مَشْكَ، مَشْكچه، خه‌گچه.

ع: سَعْن، عَكَّة، شَكْوَة.

مه‌شكۆله

ك: مه‌شكاله، خه‌گۆلكه، [هیزه‌ی به‌جورك].

ف: مَشْشَكُول، مَشْشَكُوله، مَشْشَكِيزه، مَشْشَكچه،

خه‌گچه.

ع: سَعْن، عَكَّة، شَكْوَة، بَدْرَة، مَرُوب.

مه‌شكه

ك: مه‌لِيز، [مَشْكَی ماست تینداژمندن].

ف: مَشْكَ.

ع: وَطَب، مَخْضَة، بَدِيع، زَق، قَرِبة، (سِقَاء)، مَسْكَ.

مه‌شكه‌به‌ره

[ك: میتروویه‌كه. (له‌تیره‌ی كوله‌لید).]

ف: كَجْكَ، كَجَل، مَشْكَ‌دَر. (از جنس ملخ است).

ع: حَرَشَف.

مه‌شكه‌دیره ← **مه‌شكه‌به‌ره****مه‌شكه‌ژنه‌نن**

[ك: ژهننی مشكه.]

ف: جَكَ، جَكیدن، مَشْكَ زَنَن.

ع: مَخْص، جَهَر.

مه‌شكه‌ژنه‌نی

[ك: یاریه‌كه. (دور کس دست و پستی کسیکی تر ره‌کو

مشكه ده‌گرن و ده‌بجور [تیننره].)]

ف: جُنْبَانِیدَن. (کسی را دو نفر دیگر مانند

مَشْكَ دست و پا گرفته بجنبانند.)

ع: غَرَض.

مه‌شهوور

ك: مه‌نشوور، ناودار، ناسیگ. [ناسراو، به‌ناوبانگ (خاوه‌نی

ناو و ناربانگ).]

ف: خَنِیده، شَهْره، نامدار، نامۆر، نام‌آور، نامی،

شناخته‌شده. (خداوند نام و آوازه)

ع: مَشْهُور، مَعْرُوف، طَنَان.

مه‌شیا

ك: نه‌بوا، [پیتوِست بوو، ده‌بوايه]

ف: بایستی، می‌بایستی، می‌بود.

ع: لَا بَدَّ.

مه‌هاله‌للا!

ك: په‌ناه‌خوا! [نم‌عوززیللا!]

ف: ژَكَس!، بَرگَس!، پناه‌بَرخُدا!

ع: مَعَاذَ اللَّهِ!، نَعُوذُ بِاللَّهِ!، غِيَاذُ بِاللَّهِ!، نَسْتَعِیْذُ بِاللَّهِ!

مه‌سقا

ك: ته‌رخان، نازاد، رسگار. [چاربزشی لیکرار. رزگار]

ف: رسته، وارسته، آزاد، رستگار.

ع: مُعَاَف.

مه عبود

ك: پهرسته. پهرسیاك. [پهرستار]

ف: پُرسَته. پُرسَتیده.

ع: مَعْبود. مَسْجود.

مه عبید

ك: مَزْگَت. [پهرستگا]

ف: مَزْگَت، پهرستشگاه، نمازخانه.

ع: مَعْبَد، مَسْجِد.

مه عبود مه جووس

ك: هوورمزگه، دیر. [پهرستگای زهردهشیه کان.]

ف: ناووس، ناوس، دیر.

ع: صَوْمَعَة، دیر.

مه عبیر

ك: رَیْگه، رابو، گوزر، گوزرگا. [راگوزر]

ف: راه، راهزو، گُذر، گُذرگاه، زه گُذر، راه گُذر.

ع: مَعْبَر، طَرِيق، مَعْر.

مه عجر

ك: نهرده، تارمی. [دیواری نرمی ته یمان ناسا له دار یا خشت

یا ناسن.]

ف: پَکوک، نَرده، طارُم، طارمی، داربَزین،

دارافَزین، دارفَرین، دارافَرین.

ع: مُحَجَّر، دَرَبَزین، درابزون.

وینه

مه عجر زیاره ت

ك: نهرده گُز، گُز نهرده. [تارمی دوری مرقد.]

ف: لنگر.

ع: ضَرِیح.

مه عدووم

ك: نیس، نابو، نیه. [نمبرو، نمار]

ف: نیست، نابود، تَباه.

ع: مَعْدوم.

مه عده

ك: ماده، دَل، گه دك. [گنده]

ف: یَمِینه.

ع: مَعْدَه.

وینه «رَبْلَه غو» (۱)

مه عده ن

ك: كان. [کاراك، کاره، چینگهی کانزا له زهریدا.]

ف: کان.

ع: مَعْدَن، مَنجَم.

مه عرووف

ك: ناسیاک، شناسیاک، ناودار. [ناسراو، بِناربانگ]

ف: شناخته شده، شناخته، نامی، نامدار، نامور.

ع: مَعْرُوف، مَشْهُور.

مه عره که

ك: داوا، حه چهل، حوله سی. [شیره هرا]

ف: جَنگ، هَنگامه، گیرودار.

ع: عِرَاك، نَزاع، جِدال، ...

مه عره که

ك: کُزبان قه جهری، قه جهری. [جُزه کورتانیکه.]

ف: پالان قَجری.

ع: بَرْدَعَة، قَر، رَحالة.

مه عزوول

ك: هه لکنیاک، له کارکریاک، له کاربوگ، دهس له کار

دهرچوگ، بیکارکریاک. [بیکارکراو، لسه کارلابراو]

ف: زههیده، بَکَنارَشده، بیکارَشده.

ع: مَعزُول، مُنفَصِل.

مه عزه رت

ك: پینه کردن، پاسا کردن، بیانه هواردن. [پاکانه کردن،

بیانور هیتانهره]

ف: پوزش کردن، بهانه‌گویی.

ع: مَعْذَرَة، معذار. عَذْر.

مه‌عشورقه

ك: خوشه‌ریس، دلداز، دل‌بهر، یار، نازار، نازیز. [گرایی،

ماشقه]

ف: آهوز، دل‌بند، دل‌بَر، دلارام، دلداز، نازدار، یار،

نگار، تاز، ریکا، جانانه.

ع: مَعْشُوقَة، مَحْبُوبَة.

مه‌مقول

ك: عِدْقَلِي، عِدْقَلِكِي. [گوئیار، عِدْقَلِیْسند]

ف: دانسته، عقلی.

ع: مَعْقُول، عقلی.

مه‌علوم

ك: دیار، پیدایا، دهرکه‌فتگ، زانریاک. [ناشکرا، برچار،

زانراو]

ف: پیدایا، هویدا، نمایان، دانسته.

ع: معلوم، واضح، ظاهر، باهر.

مه‌علوم

ك: می‌شه. [مالوم، مالم (مامزستای جورله‌که).]

ف: می‌شته. (معلم جهودان)

ع: خَلِيفَة.

مه‌منا

ك: مانا، چه‌م، چه‌مك، چوپ، رینگه، به‌سه، گوزاره. [واتا،

راقه]

ف: چم، آرش، خواسته.

ع: مَعْنَى، فَحْوَى، فَحْوَء، مَدْلُول، مَغْزَى، مِعْرَاض،

مِصْدَاق، مَذْهَب، تَفْسِیر، شَرْح.

مه‌مهنوی

ك: چه‌مکی. [واتادار، واتایی]

ف: چمی، آرشی.

ع: مَعْنَوِي.

مه‌مهود

ك: ناشا، ناسیاگ. [ناسراو]

ف: آشنا.

ع: مَعْهُود.

مه‌غار

ك: غار، خار، ما. [نشکوت]

ف: غال، تَهاَل، دَهاَر، دَها، کاز، کازه، گاز، گازه،

گویه.

ع: مَغَار، غار، کَهَف، اُخْدُود.

مه‌غازه

[ك: فَرُوشْگا (دروکانیک که له همورو بابیتیک کالای

تَیْدایه).]

ف: مَغَازَه. (دکانی که همه‌جور اجناس در آن

باشد).

ع: حَانُوت، مَغَازَه.

مه‌خوبور

ك: که‌له‌با، خوبه‌سن، خوخا. [له‌خوبایی]

ف: که‌له‌باد، خودپسند، خودخواه، خودبین،

خودستا، فُتُو، فُتوده.

ع: مَغْرُور، مُتَفَرِّعِن، مُتَجَبِّر، مُتَعَطِّم، مُنْتَخِي.

مه‌غریب

ك: خوره‌نشین، روزه‌نشین، روزه‌اوا. [خورناوا]

ف: باختر، خورنشین.

ع: مَغْرِب.

مه‌غز

ك: مه‌زگ، می‌شک. [مزی، می‌زی]

ف: مَغْز، چشمه‌ی دانش، مَغْزِ سَر.

ع: دِمَاغ، مَغْ.

مه‌غز

ك: مۆخ. [ئەوێ لەناو نیشقاندايە.]

ف: مَغْز. (مَغْز استخوان)

ع: مَغْ، نَغِي، نَغِيَّة.

مه‌غز

ك: ناوكە، مەژگ، مەژگە. [ناوك، كاكالە (اوک: كاكالە]

گوێز.)

ف: مَغْز، هەستە، (مَغْز گردو مثلاً.)

ع: لُب.

مه‌غز

ك: ناوكە، نەخ. [پوخته، كاكالە (كاكالە بابەت، پوخته]

مەبەست.)

ف: نَخ، هەستو. (مَغْز مطلب)

ع: كُنە، حاق، حَقِيقة.

مه‌غز

ك: كَلْفَتِي، قَلەت، نار. [نەستووی، قەبارە (اوک: نەستووی

فەرەغی یا پەشتی.)

ف: سَتَبِرِي، سَتَبِرَنای، كَلْفَتِي، میان. (كَلْفَتِي

كَلْفَتِي یا مَتَك مثلاً.)

ع: ثَخَن، قَطَر، غِلْطَة، ثَخَانَة، ضَخَامَة.

مه‌غزبردن

ك: وەرێدان، چناکه‌دان. [میشك‌بردن، هەراسان‌کردن بە

فەرەغی.]

ف: مَغْز‌بردن، چانه‌زدن، پرگویی.

ع: تَصْدِيع.

مه‌غز دره‌خت

ك: ناوخویری. [کرۆکی دار]

ف: جَدْب، آب‌خوری، پیه درخت.

ع: خُلْب، جُمَار.

مه‌غلووب

ك: شَكِيَاك، ژێرکەفتگ، ژێردەس. [شکار، بەزێو،

ژێرکەوتو]

ف: شَكِسْت‌خوردە، افتادە، زیردست.

ع: مَغْلُوب، مَغْلُوب، مَغْلُوب.

مه‌غلووبه

ك: هەركە‌بو‌خوێ. [تێكچێژانی دوژمنان لە شەڕدا.]

ف: جَنگ سَخْت.

ع: مَلْحَمَة، اِتْحَام.

مه‌غله‌ته

ك: تە‌له، داو، داوگە، سوڤگە. [بابەتی دژوار و چەتوون‌کە

زۆر هە‌له‌ی تێدا دە‌کە‌رت.]

ف: نَغْز‌شگاه، غَلَتگاه.

ع: مَغْلَطَة، مَزَلَة.

مه‌غموون

ك: خَلَتِيَاگ. [خەلتار]

ف: گول‌خوردە، فَرِيب‌خوردە زیان‌کار.

ع: مَغْبُون، مَهْزَر، مَز.

مه‌غیبات

ك: پە‌نامان، پە‌نامگەل، پۆشیاگەل. [نادیارگەل]

ف: پوشگان.

ع: مَغْبِيَات، خَفِيَات

مه‌غاسا

ك: كاغەز پاکی، نامە‌ی پاکی، پاکنامە. [(بە‌لگە‌سامە‌ی

پاکی‌پاک بوونی‌هێساب.)]

ف: پاکی‌نامە، نامە‌ی پاکی. (کاغەز پاکی‌هێساب)

ع: مَفَاصَة، صُورَة التَفْرِيق.

مه‌فتوول

ك: تە‌ل، سیم. [تێل]

ف: سیم.

ع: سېلک.

مهفتوول

ل: لول، کرژ، کرژلول، [گرژ (موری تینک‌نالار)]

ف: پیچیده. (موی پیچیده)

ع: مفتول.

مهفتوول میتو

ل: تهرز، سهرتهرز. [لئی تهرچکی میتو که لورلی خواروره..]

ف: خوردستان.

ع: عَنَم، حَالِق، نَفُ الْکَرَم.

وینده—دالوت

مهفج

ل: مدحف، پوچ، نابور. [سراوه، تیاچور، نمار]

ف: نیست، نابود.

ع: محو.

مهفهرش

ل: بارگه. [جینگى رایه‌خ یا نوین تیداه‌لگرتن.]

ف: بارگه، بارگاه. (جای فرش یا رخت‌خواب)

ع: مَفْرَش.

مهفهرقی

ل: چه‌ردن. [کانه‌زیه‌که.]

ف: چُدن.

ع: مَفْرَغ.

مهفهل

ل: جگه، بدن، ونگ. [جومگه، بند]

ف: یَند.

ع: مَفْصَل، بَرَجَم.

مهفه

ل: فِیْگه. [جینگى هه‌لاتن، بورای دهریازیون.]

ف: گُریزگاه.

ع: مَفَر، مَنَاص.

مهفهووم

ل: چه‌مَن، مانا. [راتا (توروی بۆ تینگ‌یشتن ده‌شیت).]

ف: چَم، همرافته. (آنچه به فهم درآید.)

ع: مَفْهوم، مَدلول، مُسْتَدْرَك.

مهقاشل: ناگرگیر، سکلگیر. [مقاش (نامرزی سکل دهره‌ننان).]
ف: اَنبُر، آتش‌گیره.

ع: مِلْط، کُلوپ، کُتاب. مَنَقَش، مَنَقَاش. (ما یُسْتَخْرَجُ بِه النَّارِ)

مهقام

ل: جینگه، ترنگ. [پله و پایه]

ف: خُهر، کاژ، کاژه، جا، جایگاه.

ع: مَقام، مَنَصَب، رُتَبَة.

مهقه‌رسمان

ل: گُزِرْخانه، زیارتان. [زیارت‌ه‌لان، قبرستان]

ف: گورستان.

ع: قُبُور، مَقَابِر.

مهقه‌ره

ل: گُزِر. [مَرَقَد، قبر]

ف: گور، ستودان، دخمه.

ع: مَقْبَرَة، قَبْر، مَدْفَن، مَضْجَع.

مهقسوود

ل: خواس، کام، نیاز، نامانج، ههرس، دل‌خواز، ناره‌زور.

[مهرست، داخواز]

ف: ریز، ریز، بژهان، وایا، وایه، آرمان، خواست،

خواست، نیاز، آهنگ، کام، کامه، آرزو.

ع: مَقْصود، مَطْلوب، مَروم، مَرام، غَرَض، بُغْیَة،

مَطْلَب، مَقْصَد، مُراد.

مهقسوود

ک: پ‌دنا، پ‌شت، که‌ل‌ین. [ه‌انا‌گه، د‌ال‌ده]

ف: کارو‌گر، پ‌شت، پ‌ناه.

ع: م‌ق‌صود، م‌راد، م‌لا‌ذ، م‌عا‌ذ، ع‌یا‌ذ، م‌لا‌ث، م‌لا‌ز، م‌ل‌ج‌ا، ل‌ج‌ا، م‌ل‌ح‌ص.

مه‌قه‌د

ک: مه‌به‌ست، نیاز. [نا‌مان‌ج، م‌ب‌س]

ف: آه‌نگ‌اه، آه‌نگ‌گاه.

ع: م‌ق‌صد، م‌رام.

مه‌قله‌ز‌ره‌ق

ک: مه‌ل‌که‌ز‌ره‌ق، مه‌قل‌ن. [ک‌ت‌یه‌ی در‌م‌خت‌یک‌ه]

ف: آله، خ‌شل، ک‌کل، م‌قل.

ع: خ‌ض‌لاف، م‌قل.

مه‌ق‌نا‌ت‌یس

ک: مه‌گ‌ن، مه‌گ‌نا‌ت، ن‌ای‌ت‌رو‌با. [نا‌س‌ن‌ک‌یش]

ف: م‌ق‌نا‌ت‌یس، آه‌ن‌ر‌با.

ع: م‌ق‌نا‌ط‌یس، م‌ق‌ن‌ط‌یس.

مه‌قه‌ره

ک: ق‌ر‌قه. [خ‌ل‌ت‌یک‌ه، ب‌که‌ره]

ف: غ‌ل‌ت‌ک، چ‌رخ.

ع: م‌قه‌ره، ب‌که‌ره، د‌ول‌اب.

و‌ینه «خ‌ره‌ره»

مه‌قه‌ره

ک: مه‌کاره. [ب‌که‌ره‌ی ت‌ل‌پ‌ت‌دا‌پ‌ت‌چ‌را‌و که وز‌ی نه‌له‌ک‌ت‌ری‌کی

ل‌ی‌د‌مه‌د‌گیر‌یت‌].

ف: ن‌ای‌چه. («م‌قه‌ره» ی‌ ق‌وه‌ی ال‌ک‌ت‌یر)

ع: م‌لف‌ه.

و‌ینه

مه‌ک

ک: خ‌وا. [خ‌وی]

ف: ن‌م‌ک.

ع: م‌ل‌ح.

مه‌کاره

ک: ق‌ر‌قه. [ب‌که‌ره]

ف: ن‌ای‌چه، م‌کاره.

ع: ع‌ل‌ما‌د، و‌ش‌یع‌ه، م‌ک‌ب، م‌قه‌ره.

و‌ینه

مه‌ک‌ت‌اب

ک: ق‌تا‌رخ‌ان. [ق‌وتا‌ج‌انه، ف‌یر‌گه]

ف: د‌ب‌س‌تان، آ‌م‌وز‌ش‌گاه، د‌ب‌یر‌س‌تان.

ع: م‌ک‌ت‌ب، م‌در‌سه.

مه‌ک‌ت‌وب

ک: نا‌مه، ن‌و‌ی‌س‌ته، د‌ه‌س‌ن‌و‌یس. [ن‌وس‌را‌و، د‌ه‌س‌ن‌و‌یس،

ت‌و‌ما‌ر‌ک‌را‌و]

ف: نا‌مه، ن‌و‌ی‌س‌ته، د‌ب‌ی‌س‌ته، ن‌گ‌ا‌س‌ته.

ع: م‌ک‌ت‌وب، م‌رق‌ومه، ر‌قی‌مه.

مه‌کر

ک: ش‌یره، ح‌وق‌ه، که‌له‌ک، دا‌و. [ف‌یل]

ف: ر‌ی‌و، ر‌ی‌وه، ر‌ی‌و‌یز، ت‌ب‌ند، ت‌رف‌ند، ت‌ر‌ک‌ند،

ت‌ر‌ک‌نده، آ‌وز‌ند، د‌غا، دا‌غو، د‌غل، د‌وله، د‌وال،

د‌وب‌ال، د‌ویل، ش‌کا‌ل، س‌تا‌وه، گ‌ری‌س، گ‌ری‌سه،

ک‌ن‌ب‌ور، ک‌ن‌ب‌وره، ه‌رن‌وت، خ‌ات‌وله، ز‌رق، ش‌ید،

ن‌یر‌نگ، آ‌فس‌ون، ش‌ی‌وه، س‌وف‌ته، س‌تا‌وه، د‌م‌د‌مه،

ت‌رب.

ع: م‌کر، ک‌ید، ش‌ید، م‌حل، ج‌یل‌ه، خ‌د‌عه، خ‌دی‌عه.

د‌ماء، س‌حر.

مه‌ک‌ری‌از

ک: ش‌یر‌ب‌از، دا‌وب‌از، ح‌وق‌ه‌ب‌از، که‌له‌ک‌ب‌از. [ف‌یل‌ب‌از]

ف: د‌ول، د‌وی، ت‌ب‌ند، گ‌ر‌یز، س‌ال‌وس، دا‌غ‌ول،

د‌غ‌ل‌ب‌از، د‌غ‌اب‌از، ا‌فس‌ون‌ب‌از، ف‌س‌ون‌گر.

ع: م‌کار، ک‌یاد، ش‌یاد، ح‌یال، خ‌داع، ر‌واغ.

مه‌ک‌رووه

ل: ناپه سمن، ناپروا، ناشیرین، ناخاس. [ناشایست]

ف: پتیرره، ناپسند، ناروا.

ع: مکرره.

مذکور

ل: دزکزشکه، پدنامگا. [حشارگی دزان.]

ف: مکو، دزدگاه.

ع: کافت، مکن، مَلَصَة.

مذکور

[ل: مذکور، جینگى ماسورلکه. (نامرازیکی جزاییه.)]

ف: مکو، ماکو، تندده. (افزار جولاهی است.)

ع: مكو، مَكوك، کافت.

وینه

مذکور!

ل: وامه که! [دستمه لگرو!]

ف: مکن! چنان مکن!

ع: مَدَا، اِنكَفَا، لاَفْعَل!

ممكن ← مَمَكَنَات

مَمَكَنَات

ل: مدگن، نایرربا. [ناسنکیش]

ف: مَمَنَاتِیس، آهن ربا.

ع: مَمَنَاتِیس، مَمَنَطِیس.

مَمَنُوهون

ل: هدرده، شیدا. [معدری، شیت]

ف: شیدا، واله، شیفته.

ع: مَجْنُون، واله، آله، وَلَهان.

مذکور

[ل: جگه له (وشی دمهاریشته.)]

ف: مگر. (کلمه ی استثناء است.)

ع: آلا، بید، غیر.

مذکور

ل: نایا. [وشی پرسیاره.]

ف: مگر، آیا. (کلمه ی استفهام است.)

ع: هل، ا.

مذکور

ل: میش. [میرویه کی بناریانگه.]

ف: مگس، میخ.

ع: ذباب، لَقَاع، عَنَت، عُنْتَر، قدوح.

مذکور

[ل: (نخوشینیکی چاره.)]

ف: مگسه. (مرض چشم است.)

ع: اِسْمِدَرار. (اِسْمِدَرْت عَیْنَه.)

مذکور

[ل: قوتکی سر لورلی تفنگ] که بز نیشانه گرتن

که لکی لیورده گرن.

ف: مگسه. (نیش قراول تفنگ)

ع: ذَبَابَة. (ذَبَابَة الْغُرُض)

مهل

ل: پهلور، بالدار. [بالنده]

ف: مَرُغ، پرنده، بالدار.

ع: طَیر.

مذکور

[ل: گلی نیران خشته کان له دیواردا.]

ف: آژند، مَلات. (گل فاصله بین خشته ها)

ع: مِلَاط.

مذکور ← مه لَان

مذکور

ل: ناگا، سه لیه دار. [کارامه، کارزان]

ف: آگاه، دانا، باسروشته.

ع: ماهر، بارع، آریب، بصیر، خَییر، مُطْلِع.

مذکور

ك: روپېژ. [متیل: بېرگی نرین. (وهك: بېرگی لینه و

پشتی.)]

ف: ملافه، روپوش. (روپوش لحاف یا متکا مثلاً.)

ع: مَلَفَة.

مه لاله

ك: كه چېز. [نارگردانی بچورگی دسلندوژ.]

ف: ملاقه.

ع: مِلْعَقَة، مِذْوَنَة.

وینه

مه لاله ت

ك: په زاړه، خه مباری، دلته نگی، مه لالی. [خفتباریون]

ف: تاسا، تاسه، دل تنگی، افسردگی.

ع: مَلَاة، كَلَاة، تَعَب.

مه لال

ك: دلته نگ، خه مین. [خفتبار]

ف: بَشَم، افسرده، دل تنگ.

ع: مَلُول، مَهْمُوم، مَغْمُوم.

مه لالی ← **مه لاله ت**

مه لاهه ت

ك: دهمکز، سدره نشت، پتکردن. [لومه، دهمکوت]

ف: همجا، نکوهش، سرزنش، سرکوبی.

ع: مَلَاة، لُوم، لُومَة، عَذَل، غَذِيْمَة، تَعْيِير، تَوْبِيخ.

مه لان

ك: مه لات، په لوه رگه ل. [بالنده گیل: کزی «میل»].

ف: مُرغان، پَرندگان.

ع: طُيُور.

مه لایکه

ك: فرشته، پدی. [خزمتگوزاری تایبتمی خودا، (گیانی

پیږزا.)]

ف: فرشته، پَرشته، پرهشته، پَری. (جان پاک)

ع: مَلَك، مَلَك، مَلَكَة، مَلَكَة.

مه لزوومات

ك: تفاق. [پتداوړستیگه لی ناوماڼ.]

ف: خُتُور، ذریا، ذریای، ذریایست، لزوايست.

ع: مَلَزُومَات، لُوزِم، أَثَاثِيَّة. أَثَاثُ الْبَيْت.

مه لالاک

ك: دپدار. [خارمن دی]

ف: ددهار، ده خان.

ع: مَلَّك، دَمَقَان.

مه لهه ل

[ك: مهرپشا: (خامی ناسك) كه ده یكمن به کراسی

پیارانه.]

ف: ململ. (چلوار نازک)

ع: ...

مه لوټك

ك: مه لوتكه، بابوله، قوناخه. [قونداخه]

ف: قُنْدَاغَة.

ع: قِمَاط.

وینه ← بابوله

مه لوټكه ← **مه لوټك**

مه لووچك

ك: مه لیچك، پاساری. [چوله كه]

ف: گُنْدَجَشَك ...

ع: عُصْفُور ...

مه له

ك: نارباری. [جړولانوی مرژف لاسر ناردا بېی نهوی

رزیچیت.]

ف: شنا، شناپ، شناو، شناه، شتاه، شیناب،

شناوړی، شناگری، آشنا، آشنا، آبوړزی،

آب بازی.

ع: غَمَج، غوم، سَبَاحَة.
مذله

ك: وِسَل. [غوسل: خُزْشُورَنی شِعرى].
ف: باخویش، آبَنَتى.

ع: غُسَل، غُسُل.

مذله‌كُوت

ك: رِوان كِرْد، رِوان مَوَل. [جِنگای گِیانِپِرِزَه‌كان].
ف: رِوان كِرْد، رِوان ژِیر.

ع: مَلَكُوت، مَحَلّ القَدِیسین.
مذله‌نَك

ك: مَه‌س، لُول. [مست، سرخُوش]
ف: مَسْت، مَلَنگ.

ع: سَكِران، مَخْمُور، طافِج.
مذله‌وان

ك: نارباز. [مذله‌زان]
ف: آشِنا، آشِناب، آشِناو، آشِناه، آشِناوَر،
آشِنَاگَر، شِناوَر، شِنَاگَر، آبُورَز، آبِبان.

ع: سَبَاح، غَوَاص، قَمَاس.
مذله‌چَك

ك: مَدَلُوجَك، پاسارى. [چوله‌كه]
ف: گُنَجَشَك، بَنَجَشَك، چُگ، چُغُوك، چُغَك،
چُگُوك، چُگُك، چُتُوك، وَتَج، مَرَتَكُوك.

ع: غُصْفُور، نُفُور، فُرُفُر، صُفُصُف، رَهْدَن، صِيق.
مذله

ك: خُزَنه‌وار. [مذله، زانای نایینی (قِسِرِوا)]
ف: مَلّا، فَرَجاد، فَرَساد، كِیاچو، سَرَتِیر، پِیشِوا،
دانِش‌مَنَد، آخُونَد، گُذَرانِندَه. (نافذ الامر)

ع: مَلّا، مَوَنلا، مَوَلي. مَضاء.
مذله‌لان

ك: پَدْزَارَه، خَه‌فَدَت. [خَم]

ف: اَنَدُوه، اَفَسُوس.

ع: مَلال، كَلال.

مذله‌لِی

ك: پَدْزَارَه، نَه‌فُوس، خَه‌فَدَت. [خَم]

ف: اَنَدُوه، اَفَسُوس، پَزْهان، آرمان.

ع: مَلالَة، مَضامَضَة، حَسِرَة، اَسَف....
مذله‌لِی نِه‌راسا

ك: نُسُوقَف. [زانای نایینی مَسِیحِیه‌كان كه پِلِی لَه قَمِشَه
بِرِزَتَرَه.]

ف: اُسُقُوف، سُقُف.

ع: جاثلیق، اُسُقُف.

مذله‌لِی كِه‌مِرِگَه‌ل

ك: هِیرُوت. [دادپرسی زهره‌مَشْتِیه‌كان].
ف: هِیرُپَد، هِرُپَد. (قاضی آتَش‌پِرِستان)

ع: هِرُپَد.
مذله‌لِی مِه‌وَسایِی

ك: مَد‌عِلُوم. [مالُوم: زانای نایینی جَوولَه‌كه].
ف: مِیشْتَه.

ع: مَعْلُوم، مَعْلَم، خَلِیْقَة.
مذله‌لِی مِه‌سِیخِی

ك: قَمِشَه. [زانای نایینی مَسِیحِیه‌كان].
ف: كَشِیش.

ع: رَاهِب، قَسِیس، خَلِیْقَة.
مذله‌بِه‌نَد

ك: مَد‌لُوهَن، سَد‌رِزَوِین. [ناوچه، هِرِیَم]
ف: سَرَزَمِین.

ع: صَفْحَة، مَنطَقَة، نَاحِیَة.
مذله‌نَه‌مِه

ك: هِدِیر، كُوزِیاگ. [كانزای تِواوَه‌ی تِیكَل‌كِرِاو لَه‌گَمَل
جِیرَه‌دا.]

ف: رَس، کُشته.

ع: مَلْعَمَة، مُلْعَم.

مه لکه زره

ل: مه قل: [کتری درختیکه].

ف: آله، خَشَل، کَلْکَل.

ع: خَضَلاف، مُقْل اَزْزَق، مُقْل.

مه لکه نی

[ل: جزه دفریکی دهم گوشاده].

ف: خفه کن.

ع: جَفَنَة، مِرْکَن.

رینه

مه لو

[ل: کومای نائف له کتر یا له گیاجاردا].

ف: نَرْزه. (توده‌ی علف در کوه یا در علفزار)

ع: وَثِیمَة.

مه لوهن

ل: لَوْر، زَید، جِنگِه. [زاگه، نیشتمان]

ف: میهن، جایگاه، زادگاه.

ع: مَسْکَن، مَآوِی، مَثْوِی، مَغْنِی، مَحَلّ، مَکَان، مَعَان.

مه لهم

ل: پدیده‌تی. [مذبحم]

ف: لاپه، ملهم، مرهم.

ع: لَرْزَقَة، لَرْزَق، لَازُوق، لَصُوق، لَبْخَه، ضِمَاد، مَرَه.

مه لیک

ل: شا، پاشا. [پادشا، سولتان]

ف: شاه، پادشاه.

ع: مَلِک، سُلْطَان.

هم

ل: مه مک، مه مکه. [مه]

ف: چچو، پستان.

ع: تُدِی، ضَرْع، نُودَل. نُهد.

هم

[ل: پیتی «م» ی نه کمر چوتسور «م» ی کسی یدکم،

ره: مسمکوره! برامیری م.]

ف: میم نفی وارد میم متکلم شده: «مسمکوره!»

یعنی: مزیددم! ضد «م».

ع: لا - نی. (لا تضربنی!)

مه مات

ل: مهرگ، سهرمه‌رگ، مردن. [گیان‌برچون]

ف: مرگ، مُردگانی، مُردن.

ع: مَمَات، وَفَات.

مه مک ← مه مک

مه مک

ل: مه مک، مدم، مدمه، مه مژده، مدمه. [مسم]

مسمه

ف: چچو، پستان.

ع: تُدِی، ضَرْع، طِیْبِی، خِلْف، نُهد. ثَنْدَوَة، هَیدَب،

نُودَل.

مه مک به نه

[ل: مسمکند، سوتیان]

ف: شَمَاح، باژُرُند، باژُرنگ، پستان بند.

ع: ...

مه مک به نه

[ل: ژینک که شیر به هر مَنَالِیک بدات دهرتت.]

ف: سیه پستان. (زنی که به هر بچه‌ای شیر

بدهد بمیرد.)

ع: أَسْوَدُ الثَّدِی.

مه مک به نه نگ

[ل: مسمکشورده]

ف: شیرجامه، پستان دستی.

ع: تُدِی صِنَاعِی.

مه مک ی پیک

ك: مه موله. [ممكى پيار]

ف: پستان مرد، چچولو.

ع: ثُدُوَّة، ثُدُوَّة.

مه ملة ← مه مكه

مه ملة ده مئ

ك: شيرخوهره. [مسكهخوهره]

ف: شير خواره، شير خوار.

ع: رَضِيع.

مه ملة كه ت

ك: جاج، زبد، سه روهين، خاك. [زاگه، نيشتمان]

ف: بوم، مرز، الكا، كشور، خاك، سرزمين.

ع: مَمْلَكَة، مَرَبَة.

مه مهنوع

ك: نارجوا، ناشايسه. [تدهغه]

ف: ناروا، ناشا، ناشايست.

ع: ممنوع، محظور. مُحَرَّم.

مه مهنون

ك: خوهشور، دلخوش، پيژان. [سوپاسگوزار، نه كناس]

ف: خوشنود، سپاس گذار، دل خوش.

ع: مَمْنون، مُتَشَكِّر.

مه مهنوني

ك: خوهشوروي، دلخوشي، پيژانين. [سوپاسگوزاري،

نمليتاسين]

ف: خوشنودي، سپاس گذاري، دل خوشي.

ع: اِمْتِنان، تشكُّر.

مه موله

ك: مه مزلتي. [ممكى بچوك، ممكه پيار]

ف: پستانك، چچولو.

ع: ثُدِيَّة، ثُدُوَّة.

مه مه

ك: دايان. [داين، تاين]

ف: ماما، مامك، دايه، تايه، مازك.

ع: مُرْصِيعَة، حاضِيعَة.

مه مه ← مه مكه

مه مهر

ك: نهر، بولوني. [مينهر، دوانگه]

ف: پندگاه، پيشگاه، افراز، بُلندي.

ع: مَنَبَر.

وينه

مه مهر

ك: بهشگا، سه چاروكه. [جيتگي دابشكردني نارو.]

ف: طراز، بخشگاه، سَرچشمه.

ع: قائم، مَقْسِمُ الماء.

مه مهر

ك: ريگه، راپور. [رينگوزر، راپوډ]

ف: راه، راه گُذر، زه گُذر، گُذرگاه، راهزو.

ع: مَمَر، مَعْبَر، طَرِيق.

مه مئ ← مه مكه

مهن

ك: سەنگ. [كيشانه يه كه. (له شرعد) ۱۸۰ مسقاله، معنى

تبريزي واته هشت هواسي يا ۶۴۰ مسقال، معنى تفاق

فروزش نر هواسي واته ۸۰۰ مسقاله.]

ف: من، سَنگ. (شرعاً ۱۸۰ مثقال است. من

تبريزي يعنى هشت عباسي ۶۴۰ مثقال است،

و من بقالى يعنى نه عباسي ۸۰۰ مثقال

مى باشد.)

ع: مَن. مَنّا.

مهن

ك: خاوهن. [پاشگريكه ماناي خيو و خودان ده گيميئت. (به

تغيا به كار ناهيتريت، وهك: دانشمن.)]

ف: مَنَد، وَتَد، وَر، خَدَاوَنَد. (تَنَهَا اسْتَعْمَال
نمی‌شود، «دانشمن» یعنی: دانشمند یا دانش‌ور
و...) (۱)

ع: ذُو، صَاحِب، ت. (ذُو فَم، صَاحِبُ الْفَهْم، مُتَّفَهْم
مَنْ بَقَالِي

ل: مَنُ نَزْ هَوَاسِي. [معنی ناسایی. (۸۰۰ مسقَالَ)]

ف: مَن بَقَالِي، مَن نَه عَبَاسِي. (هَشْتَصَد مُثْقَال)
ع: مَنُ الْعُوف.

مه نته

ل: گُرفتار، بَدِسیَاگَه. [گِرِزْدَه، بَسَرَاوَه]

ف: مَنَتَر، گُرفتار، بَسْتَه‌شُدَه.

ع: مُقَيَّد، مَحْبُوس، مَكْظُوف، كَاظ، مُلْجَم.
مه نته

ل: خَدُتْ مَه‌نَتَه، مَه‌تَه‌ل. [بازنمی‌ناماده‌کردنی رُوح]

ف: مَنَدَل، مَنَدَلَه. (دایره‌ی احضار ارواح)

ع: دَائِرَةُ الْإِحْضَار، دَائِرَةُ الْعَزَائِم.
مه نته‌شه

ل: مَه‌تَرَق، چِنُودَس. [داردَس]

ف: مَنَتَشَه، مَنَتَشَا، چُوب‌دَسْت.

ع: مِطْرَاق، مِطْرَق.

وینه - دوریش (۲)

مَنْ تَه‌وَرِزِي

ل: مَنُ هَشْت هَوَاسِي. [معنی تَه‌رِزْ. (۶۴۰ مسقَالَ)]

ف: مَن تَه‌رِزِي، مَن هَشْت عَبَاسِي. (شَش‌صَد و
چهل مثقال)

ع: مَنُ الثَّابِرِينَ

مه نچوخ - مه نچوخ

مه نچوخ

ل: مَه‌نِج، مَیْچَه، تَرِیکَه. [سَری به‌یاخ] که به

شِوَه‌یِ کِوَانَدِیِ دُرُوسْت‌کِرَاوَه.]

ف: مَن‌جُوق، مَهِچَه، مَه‌چَه. (مَهِچَه‌ی بَیْرِق)

ع: قُبَّة.

مه نهجل - قازان

مه نهجینق

ل: مَه‌نَگَه. [نَاْمَرَازِیِ هَاوِشْتَنیِ بَرْدیِ گِوَرَه لَه شِری

جَاوَانِدَا. (بَرزَه‌قَانیِ گِوَرَه).]

ف: قَرَا، کُلْکَم، یَلْکَن، بَلْکَن، مَنْگَنِیک، مَنْجَنِیک،

مَنْگَنَه. (فَلَاخَن بَزَرِگ)

ع: قَذَافَه، قَذَافَه، مَنْجَنِیق.

وینه

مه نهچیل

ل: مَه‌نَجل، قَازَان، تِیَانَه. [بَرزَش: دَه‌رِیکِیِ مِسِنَه.]

ف: دِیْگ، قَزْغَان، پَاتِیل، تِیَان، تَن‌گِیرَه...

ع: وَئِیَّة، مِرجِل، قِدَر، مِطْنِیخ، قَطَان، طَنْجَرَه.

مه نهچله

[ل: نَمُوشِینِیکَه پِیْنِی لَش - بَقَايِیت دَه‌وِچَاو - سَوَر ر

و نَمُوشِیِ دَه‌کَات.]

ف: کُنْجُدَه، کُنْجُدَک، کَلْمَک، بَادِژ، بَادِش.

ع: بَرِش، کَلْفَه.

مه ندیل

ل: کَه‌تَان. [پَارِچِیِ نَاسِکِیِ مِزَر.]

ف: شُوب، شَرَب، دَسْتَار.

ع: مَنَدِیل.

مه نزل

ل: مَال، مَه‌لَوَن، لَآدَه‌گَا، مَه‌نَه‌رِگَا. [جِیْگِیِ مَآنَوَه.]

ف: خُهر، خَآنَه، کَآشَآنَه، سَرَای، آرَاْمَگَا. پُور‌کُنْد،

پُوز‌کُنْد، اَیْسَتَگَا، آرَاْمَگَا. فِرُودَگَا.

۲- نَه‌م وَشَدِیَه بَآش نَاخُوئِرِیتَه‌وَه، بَه‌لَام وَآ دِیَاَرَه

«مَه‌نِیَلَه» بَیْت. (ر - ر)

۱- تَه‌رِزْ: شَارِیکِیِ تُور‌کُنْشِیْنَه لَه نِیْزَان. (ر - ر)

ع: مَنزِل، دار، رَیج، مَحَل، مَکان، مَعان، مَثوی.
مَرَحَلَة، مَنقَلَة.

مه‌نزل به‌گی

[ک: کسینک که شارم‌زای مه‌نزل‌گه‌لی کاروانه.]

ف: منزل به‌گی.

ع: رائد.

مه‌نزلکا

ک: لاگا، لاده‌گا، بارگا، مه‌نهرگا. [جینگه‌ی حسانه‌ری

کاروان.]

ف: غوشاد، باراندان، ایستگاه، آرمگاه، کاروانگاه.

ع: مَرَحَلَة، مَنزِل.

مه‌نزل مواره‌گی

ک: خورشاتن، خورش‌هاتن. [پیرزبایی کردن به بۆنه‌ی چرونه

نار مالی تازه‌ره.]

ف: خوش آمدن.

ع: لُهْنَة، خَیْر مَقْدَم.

مه‌نسوخ

ک: هه‌له‌ره‌گرپیاگ، به‌تاله‌وگریاگ. [یوچم‌ل‌کراوه]

ف: وادیاب، فَرَحَنجیده، وَرافتاده.

ع: مَنسوخ، مُلغی، باطل.

مه‌نسوور

ک: سه‌رکه‌فتگ. [سه‌رکه‌وتو]

ف: پرویز، پیش‌رفته.

ع: مَنصُور، مُظَفَّر، فائِق، فاتِح، مُوقِّق.

مه‌نشوور

ک: ناردار، ناسیاگ. [ناسراو، بناربانگ]

ف: خَنیدِه، نامی، نامدار، نامور، نام‌آور، شُهْره،

خداوند نام.

ع: مَشْهُور، مَعْرُوف، مَثان.

مه‌نشوور

ک: سَیْیالو. [ناریزه]

ف: سه‌پهلو.

ع: مَنشُور.

وینه-سَیْیالو ۸

مه‌نشووری ← مه‌نشوور

مه‌نشئه

ک: سه‌رچارکه. [سه‌رچاره]

ف: آسال، سه‌رچشمه.

ع: مَنشَأ، مَآخِذ، مَنبِج.

مه‌نشئه فیتنه

ک: کوله‌ریوا، کتکه‌نه‌فیتنه، بشیتنه. [مایه‌فیتنه،

ناژاوچی]

ف: سَر‌غُوغا، سَر‌آشوپ.

ع: مَنشَأ فُساد، أُمُّ الفُساد.

مه‌نج

ک: نه‌هیشتن، په‌ک خستن، په‌ک‌دان. سه‌رزشت. [ری‌لیگرتن،

پیشگیری کردن. لومه]

ف: شه، بَر‌کَم، بَر‌کَم، نگذاشتن، بازداشتن.

سه‌رزشت.

ع: مَنج، رَجَر، نُهْی، صَدَّ، عَوَق، عَكَف، عَضَل، نَهْنَهَة.

مه‌نشوور

ک: نه‌گه‌ویس، بی‌تریاگ. [بی‌تراو]

ف: رانده، وَرافتاده.

ع: مَنقُور، مَبْغُوض، مَطْرُود، مَلْعُون.

مه‌نفه‌هات

ک: سو، باره. [قازانج، سوود]

ف: آمُرغ، سوود، ئِهْره.

ع: مَنفَعَة، نَفْع، صَرَف، فائِدَة، عَائِدَة.

مه‌نگ

ک: گنج، وپ. [حوّل، گیتژ]

ف: دَنگ، گِج، دَبَنگ.

ع: خَدِر، خَبِل، ئَمِه.

مەنگۆز

ك: مانگۆز، گەورەكە نیشك. [گەورەكچ، قەیرەكچ]

ف: هیرساد، دُخَتَر مانه.

ع: تَرِیكَة.

مەنگۆله

ك: زەنگۆله، گۆلهنگ. [زۆزۆره، گۆلنگه]

ف: زَنگَله، مَنگوله، مَنگَله.

ع: جُلجَلَه، نَوَابَه، فَش.

مەنگەل

ك: مەنەل. [مەتەلی]

ف: كۆلخ، لُكَن، آتشدان.

ع: مَنقَل، مِجَمَر.

وینە

مەنگەنە

ك: نەرشار. [گیرە (مەنگەنی گۆشین).]

ف: مَنگَنه، (مەنگەنی فشار)

ع: مَعصَر، مَذَك.

مەنگەنە

ك: ماشین، مەکیسه. [کۆمەدێک پارچە و نامراز که بز

تەباجادانی کارێک بیهکوه بمراون.]

ف: مَنگَنه، ماکینه، ماشین.

ع: ماکَنه.

مەنگەنە

ك: مەنجەنیق. [نامرازی هاریشتنی بەردی گەورە ئە شەڕی

جاراندا.]

ف: مَنگَنه.

ع: مَنجَنیق، مَنجَنَق.

وینە—«مەنجەنیق»

مەنمانی

ك: ئەنەوینی، ئەمییەنی، ئەچی. [دەودەخەیت، وێدەچیت،

دەشییت]

ف: می نمایی، می مانی.

ع: تُرِی، تَشَبَه.

مەنن

ك: سەرخۆ. [مەند: هێمن و دلقراوان.]

ف: سەرخۆد.

ع: وَقور، مُوقَر، مَقین، وَسِیع القلب.

مەنن

ك: بی جۆرله. [مەند، مەنگ: ناوی رارمستار (بەرامبەری

خۆر).]

ف: کر، مات. (ضد «خۆر»)

ع: راکد، کُر، بَطِیء

مەنۆل

[ك: پارچەیهکی بناوبانگی له لۆکه پتەرای زۆر پتەوه.]

ف: مَندول. (پارچەهای است معروف نحی خیلی

مُحَكَم)

ع: مَندول.

مەنۆونی

ك: ناوکر، سەرتارین. [بۆتە میسەر تواندەوه.]

ف: مَنوونی، سُرَب آبکَن.

ع: مَذِوبَة.

وینە

مەنە

ك: تەرانی، ناتەواوی. [ماوه، مەندە]

ف: دینا، مانده، بازمانده.

ع: باقی، بقوی، بَقِیَة، نَصِیَة، مُتَمَّم، سُوَر.

مەنەر

ك: لەنگ. گت. ئوتراخ، رینکه، وچان، ويسان. [وستان،

مانره، خستن]

ف: ایست، ماندن، ایستادن.

ع: وقوف، توقف، مکث، لبث.

مهنه ل ← مهنکه ل

مهنه م

ل: منم، منی. [منمن، خویزلزاین]

ف: منم، منی.

ع: اثنائیه، کبر، غرور.

مهنی

ل: نار، ترم. [شارهت]

ف: آب، آب پُشت، تُخم.

ع: منی، نطفه.

مهنی

ل: بنا. [مندی (گیاه که له کما دهچیت و دهخورت.)]

ف: بنا. [علفی است خوردنی شبیه به کما]

ع: ...

«مهنیاییم»

ل: پدیدار. [فالچی جنزه گر.]

ف: پری دار، پری گرفته.

ع: گاهن.

مهوات

ل: باهتر، نازاد. [زوی بی خارن. (زویک که هرکس

بیمرت دهوانیت بیته خارنی.)]

ف: خولیا، خلولیا. (زمینی که هرکس بخوهد

بتواند آن را متصرف شود.)

ع: موات، مُسَبَل.

مهوالید

ل: زاگل، زاکان. (کوچک و بنچک و گیاندار) [زاده کان،

سزاده که (مبست یتگیان و روک و گیانداره.)]

ف: زاکان، زادگان. (بروسنگان، برُستگان،

جانداران)

ع: موالید، موالید ثلاث. (نبات، جماد، حیوان)

مهوبت

ل: میتر. [میهربانی]

ف: مهر، مهربانی.

ع: محبة، مودة، رافة، شفقة، عطوفة.

مهوج

[ل: تفراتی که له خوری. (وه: موبی نرین یا موبی

بسمرکورسیدا کیشراو.)]

ف: موج. (موج رخت خواب یا روکسی مثلاً.)

ع: ملأة، ردانة، ریطة.

مهوج

ل: لیبار، لوزار، ختزار، شه پزل، لیبه، نارخیز، زهغیر.

وشتار. [موزج]

ف: نر، نره، موجه، کوهه، کوبه، ستونه، شترک،

خیز، خیزاب، آب خیز، کولاب، زنجیره،

آشوب آب.

ع: موج، فریق، نجب، عباب، تیار.

مهوج

[ل: پارچهدیک که بریقسی پهلپهلیمی تیدایه. (پارچی

موجدار.)]

ف: موجدار. (پارچه موجدار)

ع: مُتَمَوِّج. (کرمسوت)

مهوج میوه نه کائن

ل: مهوج دارته کائن. [(موجیک که له ژیر درهختدا

رایدهخن هتا میوه و ورتراو نه کمریته سر زوی.)]

ف: فخم. (موجی که زیر درخت نگاه دارند تا

میوه روی زمین نیفتد.)

ع: منفاض، رداء.

مهوجود

ك: هس، بود، پیدایا. [هبرو (برامبری نیبور).]

ف: هسته، انبوسه، پدیدار. (ضد معدوم)

ع: موجود، کائن، ثابت، ظاهر.

موجودات

ك: هسگدل. [برونبور]

ف: نیوز، هستگان، انبوسگان.

ع: موجودات، کائنات، عالم.

موجودات

ك: برون، پیدابرون. [هبرون، هاتنبرون، بدیهاتن]

ف: هست شدن، انبوسیدن، پدید آمدن.

ع: تَكُونُ.

موجودا

ك: نوك، نشتر. [لیتراری تیخ، نورکی خنجیر و شمشیر.]

ف: نیش، نك، ناوك، نیشتر.

ع: رَأْسٌ. مَحْجَم.

مهورد

ك: بابهت، باره. [سبهارت، سرباس]

ف: باره، باب.

ع: مَوْرِد، شان، حق، موضوع.

مهوز

ك: ههغیرباوا. [مَز]

ف: مَوَز، آنجیر آدم.

ع: مَوَز، طَلَح.

وینه

مهوزووع

ك: زهوپنه. باره. [سبهارت، بابته، سرباس]

ف: زمینه. باره.

ع: موضوع. مَوْرِد.

مهوسم

ك: رهخت، سا، زمان. [كات، رهز، هریت]

ف: آمد، هنگام، زمان.

ع: مَوْسِم، فصل، زمان.

مهوسوف

ك: نشانداز. [خارنی تاییه تمندی.]

ف: زابیده، فروزیده، ستوده.

ع: مَوْصُوف، مَنَعُوت.

مهوسوف بوون

ك: نشانداریون. [ابون به خارنی تاییه تمندیك.]

ف: زابیدن، فروزیدن. (موصوف شدن به صفتی

از صفات)

ع: اِتِّصَاف، اِنْتِعَات.

مهوعیزه

ك: پهن، مزجیاری. [پند، ناموزگاری]

ف: پند، آندرز، آموزش.

ع: مَوْعِظَة، نَصِيحَة.

مهولود

ك: زاگ، زایگ، پیدابوگ. [لدایلبور]

ف: زابیده.

ع: مَوْلُود، وَلِيد.

مهولود

ك: جدژن زاین، شادیانه، کورانه. [جمژن و شایی به بژنی

منالبرونه.]

ف: زاگسور، زاجسور. (جشن ولادت)

ع: مَوْلُود، عِيدُ المَوْلُود، عِيدُ الوَلَادَة.

مهولهق

ك: واق، دهمق. [مژلت (واک چاری مردرو که نمیسرا

بیت.)]

ف: خیره، باز. (مانند چشم مرده که باز باشد.)

ع: باخَق، مَبخُوق، بَخِيق، أَبخَق، أَعور، مُتَحَيِّر العَيْن.

مهولید

ك: زاده بوم، مه لَوَن، [زاگه، زَند]

ف: زایشگاه، زادبوم، میهن، زادگاه.

ع: مَوْلِد، مَسْقَطُ الرَّأْس.

مهویژ

[ك: میژ]

ف: مَوِيز، مَمِيز، مَمِیر، سَمِيج، سَكَج.

ع: زَبِيب.

مهویژه

[ك: دهمروكانه (دهنکیکی رشی مهیلوسوره و ناره که می

سپید.)]

ف: مَوِيزْكَ. (دانه ای است سیاه رنگ مایل به

سُرخ می مغز آن سفید است.)

ع: زَبِيبُ الْجَبَل، مَوِيزْج.

مهویژه ره شه

[ك: میژ ره شه.]

ف: مَوِيز سیاه.

ع: وَينَة.

مههار

[ك: نَلَقَه و پَتَتِك که ده کرتته لووتی و شتر.]

ف: مَهار، ماهار، وَزَس.

ع: خَزَام، خَطَام، زَمَام، عَنَان، سِفَار.

مههار بهن

[ك: نَر گورسی که به سرو به مههاروه.]

ف: پَالَهَنگ، پالاهنگ، مَهارَبَند، کوتل کش.

ع: مَقَوْد.

وینه

مههار کردن

[ك: پَرده ی نِیران هودو کونه لووتی تاوانبار کون ده کمن

و پَتَتیکی پتوه دبهستن و بدم شتویه به کولان و بازاردا

دهیگترین.)]

ف: مَهار کردن، (پرده ی بین دو سوراخ بینی را
سوراخ می کنند و ریسمان به آن می بندند و
مقصر را به این شکل میان کوجه و بازار
می گردانند.)

ع: خَزَم، خَرَم، تَخَزِیم، تَخْرِیم.

مههار کیش

ك: سَوا. [نستیره ده که.]

ف: سَم آهو.

ع: سُهی.

مههتاو

ك: مَتاو. [نامرازیکی ناگریازه.]

ف: مَهتاب، ماهتاب. (یکی از اسباب آتش بازی

است.)

ع: ...

مههره یی

ك: مَاره یی، میهریه. [نروی نافرته لسه ماره ده کرتت.]

ف: کابین، مَهرِیه.

ع: صِدَاق، مَهر.

مهله که

ك: تَرَس، ترسگا. [جنگی مترسیدار.]

ف: بیمگاه.

ع: مَهَلْکَة، مَقْتَلَة، مَوْتَقَة، مَوِيقَة.

مههمیز

ك: مَامِیز. [مامز: ناسنیکتی چقلداره له پشت پاژنی

چه که دهرت بژ لیخوپینی نسهپ.]

ف: مَهمِیز، فَخِیز.

ع: شَوْکَة، کَلَاب، کَلَوَب، مَنخَس، مَهمان.

وینه (۲)

مه هودش

ك: مَاره ش. [مانگ ناسا، ناره بژ ژنان.]

ف: مهوش، ماهوش. (یعنی مانند ماه اسم زن است)

ع: ...

مدی

ل: باده، شراب. [شراب]

ف: می، باده، شراب.

ع: خمر، مدام، صنباء، عقار، راج، رحيق....

میدان ← مهیدان

میدناوی

ل: باجنته. [میدوانی سعادتمند شراب.]

ف: مهتابی. (ایوان سرنپوشیده)

ع: مَخَارِجَة، سَطَح، سَقِیْفَة، صَفَة

وینده ← سکو، وینده تری مدیه

مهیتنه

[ل: خرمتمکاری نسیپ.]

ف: مهتر. (خدمتکار اسپ)

ع: ...

مهیچی

ل: باده‌چی. [مدیگیر]

ف: سزده، چمانی، باده‌چی.

ع: ساقی.

مهیخانه

ل: شیرخانه، شرابخانه. [شرابخانه، عرقدخانه]

ف: لُهر، کُلبه، ماحور، میخانه، میکده، خُمخانه،

خُمکده، خُمستان، شیرخانه، شرابخانه.

ع: خُص، حان، حانوت، خَمَارَة، خان، کُلبَة، کُریج.

مهیخوش

ل: مزر، تورشمزه. [میخوش، ترشدیرین]

ف: مَلَس، مَرَس، کشتو، میخوش، غَنجال،

تُرَش مَزَه، تُرَش و شیرین. نیم‌رَس.

ع: مَز، صُمَالِخ، مَلَس، مُتَشَكَل.

مهیذان

ل: میدان، جهنگ، جهلانگا. [گُزِ دِبان (جنگی بربلاز،

جنگی شر.)]

ف: پهنه، رزمگاه، آوَرَدگاه، جُولانگاه، تاختگاه.

میدان. (جای گشاده، جای نبرد)

ع: عَرَصَة، سَاخَة، قَاعَة، بَاعَة، فضاء، مِضمار.

میدان.

میدان نه‌سپده‌وانی

ل: تاختگاه، دهرگا. [گُزِ دِبان غارغارن.]

ف: لُرد، کُرد، کُرنگ، کُرنگه، گوراب، سپریس،

آسپریس، آسریس، دُگاه، تاختگاه.

ع: مِضمار، مَرکض.

مهیرا!

ل: ماورِه! [مهیته، مدینه!]

ف: میار، میاور، ماور!

ع: لا تُجِن!

مهیژه!

ل: مهریژه! [مدل!]

ف: مگو، نگو!

ع: لا تُقَل!، صَنَة، اُسکُت!

مهیشووم ← شووم

مهیکوت ← میکوت

مدیل

ل: مَرخ، هورس، خواس، مدیلان، دلخراز، دل‌بردن،

لوروت‌خوزیان. [راز، حز]

ف: سَر، هوس، یاسه، دُغْدَغِه، گراه، گرای،

گرایش، پیسایش، خواهش، خواستن، پیسونن،

نمیدن، خارخار.

ع: مِل، اراده، خَلْجان، خَلْجان القلب. اشتها.

مهیلان ← مهیل

مهیل پهیدا کردن

ك: ههوس کردن. [نارمزور کردن، وازلیتوبون]

ف: نَمیدن، پَیسودن، هوس کردن.

ع: ثَمایل. شَوَجَه.

مهیلان!

ك: مهیلان! ..... [مهیلان! رنگه مده!]

ف: مگذازا! نگذازا!

ع: لاثمهل! امئح!

مهیلان! ← مهیلان!

مهیمان

ك: میرفان، میوان. [میران، میشان]

ف: مهمان، میهمان، میز، سپنج.

ع: ضیف. نُزِل.

مهیمانخانه

[ك: میرواخانه، دیروخان]

ف: مهمان خانه.

ع: مُضیف، مَقْصَف، خان.

مهیمان نه خوهنه

ك: میتان بی‌واده، سهره‌خهر، توفه‌یلی. [میوانی

ده‌عوته‌ن‌کرا، لاورگه]

ف: ایرماد، مهمان ناخوانده.

ع: ضیفن، طُفیلی، غَیر مدَعُو.

مهیمانی

ك: میوانی، میرفانی. [میوانی]

ف: مهمانی، میهمانی، خَرام، سور.

ع: ضیافة، دَعْوَة، اُدْبَة، مَادْبَة، مَصْنَعَة، وَلِیْمَة،

نَقْرَى، قَرَى، اِقْتِرَاء، اِنْتِقَار، نَزَالَة، نُزْل، نُزْل. حَفْلَى.

۱- نهم دوو وشهیه باش ناخوینرتیه‌ده، له‌وانه‌یه «ملا»،

ملانه! بیت. (ر-ر)

مهیمون

[ك: گیانل‌بیرنکی بناربانگه.]

ف: چَر، کُپْی، بوزنه، بوزینه، بَه‌نانه، پَه‌نانه،

مَیمون.

ع: قَرْد، سَعْدان، حَمْدوْته.

وینه

مهیمون

ك: گول مهیمون. [گوئیکی بناربانگه.]

ف: مَیمون، گُل مَیمون. (گلی است معروف.)

ع: ...

مهینه‌ت

ك: رهنج، جه‌فا، تهم‌ده، تالار، چوتورمه. [به‌لا، د‌درد]

ف: سیج، جنسک، رَنج، تواس، کفار، زغار، ازار،

آزرتنگ، پَشَتنگ.

ع: مَحَنَة، مُصِیْبَة، مَشَقَة، لا‌واء، بَلِیَة.

مهینه‌تی

ك: تالاری، ره‌ن‌کیش، مسیوه‌تی. [جفاکیش، د‌درد‌دار]

ف: آه‌ن‌جان، جفاکش، جنسکی.

ع: مَحْنَتِي، بَلَوِي، مُصِیْبَتِي.

هی

ك: ما، ماینه. [مَیینه]

ف: ماده.

ع: انشی.

هیانه

ك: نارپاس. [نارپاست (واک) نارپاستی تناف.]

ف: میانه، میان.

ع: وَسَط. نَیْط. (وَسَطُ الْحَبْلِ)

هیانه

ك: به‌ین. [نیوان، نار (واک) نار خه‌ل‌که‌که.]

ف: میانه، میان.

ع: وَسَط، رَابِطَة. (وَسَطُ الْقَوْم)

میانہ

ل: شینایی، [شینہیی، میانہڑی، میانہڑیوون]
ف: میانہ.

ع: وَسَط، مُعْتَدِل، اِعْتِدَال.
میانہ

ل: [پارچہ بیکہ کی دارینہ لہ قعدی قلیاناریدا.] (میانہ و
دہمنہ)

ف: میانہ، (میانہ و دمنہ)

ع: مَمَصَّة.
وینہ—قیانوی (۲)

میانہڑوی

ل: [ماہارندی بوون لہ رفتار و ہدلسو کو تدا.]

ف: میانہڑوی.

ع: اِعْتِدَال، اِقْتِصَاد.
میوا

[ل: دہنگی پشیلہ.]

ف: میو، مَو، مَوَا، (صدای گریہ)

ع: مُوَاء، مُعَاء، مُغَاء، مُوَاغ، مُعَاء، نُقِيق.
میواوان

ل: [میارہ میا کر دن.]

ف: مَوَمَو کردن.

ع: تَمَوَّء، قَم، تَنَعِي، تَمَعِي، تَمَعِي، تَمَوَّغ.
میواوہ—میوا

میتان

[ل: (سورکھناری «موجہ سدا نسمین») و پیتہ کانیشی

گژدہ درادہ.]

ف: مخفف و محرف «محمد امین» است.

میتک

ل: میتکہ، میتول، میتزلہ، [رشکی سپی، (نفسپتی

ررد.)]

ف: شیشک، (شیش ویز)

ع: ثَمَا، ثَمَا، ثَمَا.

میتول—میتک

میتولہ—میتک

میتکہ

ل: می. [میتینہی بچورک.]

ف: ماچہ، (مادہ ی کوچک)

ع: اُنِیْتَه.

میحراو

ل: میراو. [میحراو: جینگہ پینشوریز لہ مرگوتا.]

ف: پیشگاہ، پیشگہ.

ع: مُحْرَاب.

میحراو

ل: [نیمام (دہنگہ ہمزہ لہ کی تفریح.)]

ف: مُحْرَاب، (محراب تسبیح)

ع: اِمَام.

میجور

ل: بولوسک، کورہک، [تہورہ (میتلہ بیکہ گزی بہ سرورہ

دہسوریتتورہ.)]

ف: بُلُسک، بُلُسک، میلہ، وِرَدَنہ، (میلہ ای کہ کرہ

روی آن بچرخد.)

ع: مُحَوَّر.

وینہ—کورہ (۲)

میخ

ل: [بزماری (ناسنن یا دارین.)]

ف: میخ، (آہنی یا چوبی)

ع: وَتَد، سَکَی، دِسار، مِسمار.

میخ

ل: [ناسننکی مژناسایہ کہ نہخی سر درای کانزای پی

لیندہ دن.]

۱- وَتَد، سَکَی، بزماری ناسنن: میخ آہنی - دِسار،

مِسمار: بزماری دارین: میخ چوبی.

ف: میخ، ماره.

ع: ضَرْب، سَكَّة.

میخ ناخویر

[ك: سنگی ناسی نهقدار.]

ف: میخ آخور.

ع: أَخِيَّة.

وینه ← ناخویر (۲)

میخ تویله

[ك: سنگیکه بز بستنوی نَسَب.]

ف: میخ تویله، میخ طویله.

ع: رَزَّة.

وینه

میخ سنان

ك: سنان. [نامرازیکه ناسنگوران کاری لَسَر ده کَن.]

ف: سَنده، سَنَدان.

ع: رُیْرَة، غَلَاة، سَنَدان.

وینه ← سَنان

میخه ک

[ك: گیاه که، گوتیکی بزغوشی هیده.]

ف: میخک، قَرَنَقُل.

ع: قَرَنَقُل.

وینه ← قَرَنَقُل

میخه ک

[ك: برتکی رَش و بزغوشه، درخته کئی له درختی یاس

دهجیت.)]

ف: میخک. (ثمری است سیاه رنگ و معطر،

درخت آن شبیه است به درخت یاس.)

ع: قَرَنَقُل.

میداد

[ك: قه لَم (قه لَمی گرافیت).]

ف: مداد. (قلم گرافیت)

ع: مَداد، قَلَم الرِّصاص.

میر

ك: گهره، ناغه. [سَرزَك، سَردار]

ف: بزَرگ، آقا، فرمانده.

ع: اَمیر، رئیس، زَعیم.

میر

ك: مهربت، میروانی. [میهربانی]

ف: مهر، مهربانی.

ع: مَحَبَّة، شَفَقَة، مَوَدَّة، رَافَة.

میرات

[ك: کهلپور، نودی له مردو بمجی دَمِینیت.]

ف: مُرده ری، مُرده ریگ، گاوزاد.

ع: میراث، ارث، وِث، ثِراث، ثِرکه، مَتْرُکَة، مُخَلَّفَة،

تَلید، تِلاد.

میرانی

[ك: کهلپور، له مردو بهجیمار.]

ف: مُرده ری، مُرده ریگی، گاوزادی.

ع: ارثی، ورثی، ثِراثی، تَلیدی، تِلادی، مَتْرُکی،

مُخَلَّفَة.

میراخویر

[ك: برتوبیری تویلی پیارگوران.]

ف: میر آخور، امیر آخور، آخور سالار.

ع: رَئیس اِصطَبَل.

میراش

میراش

[ك: برتوبیری چِشتخانمی پیارگوران.]

ف: میر آش، اَمیر آش، خوان سالار.

ع: رَئیس الطَبِخ.

میراو

[ك: برتوبیری کاروباری ناری کینلگه و باخ و ...]

ف: میر آب، امیر آب.

ع: امیرُ الماء، مُباشِرُ المِیاء.

میتراو

[ک: میحراب]

ف: پیشگاه.

ع: محراب.

میترد

ک: پیا، پیاک. [پیار]

ف: مُرد.

ع: مرء، رَجُل.

میترد دووژنه

ک: دووژنه. [پیارِ دووژنه.]

ف: بُنائِج، مُرد دووژنه، دووژنه.

ع: دُو رُو جین، دُو سُرَتین.

میتردوژمه

ک: حُزل، حُزل بیابان. [دِیوی بیابان.]

ف: بَغامه، مُرد آزما، غول، غول بیابان.

ع: سَعِل، خِیَل، زور، خِیال، صِیدائَة، غول.

میتردوژمه

ک: زُردوژمه. [بُرد یا سَنگِیک که پالتورانان میزی خُزینی

پی تاقی ده کُنهوه.]

ف: مُرد آزما، زور آزما. (سَنگ یا وَزنه که

زورمندان زور خود را با آن می آزمایند.)

ع: رَبِیعَه، مَرِیع.

میتردی

ک: پیاهگتی. [پیاروتی، جوامیتری]

ف: مُردی، مُردانگی.

ع: رَجُلِیَّة، رُجولِیَّة، مُرُوءَة.

میترا

ک: نویسته، دهویر. [نوسر، خوتنوار]

ف: میترزا، نویسنده، نگارنده، دبیر. (مخفف

امیرزاده است.)

ع: مُحَرَّر، کاتب، مُنشی.

میر شکار

[ک: بَریو بَری کاروباری راوی پیانگوران.]

ف: میرشکار، بازیار، بازدار.

ع: امیرُ الصید، صِیاد.

میتروغزار ← **میترک**

میرفان ← **مهمیان**

میترک

ک: میترگزار، میتروغزار، چیمه نزار، چیمزار، چیمهن، چیم،

سهره لاتی. [گیاجار]

ف: مُرغ، قُریر، پُریز، راغ، چَمَن، مُرغزار،

چَمَنزار، سبزه زار.

ع: رُوض، خَصِیب، خَضِیلة، دَقراء، مُرغ، مَرِیع.

مَرِج، مُرغ

میرگزیریکی

ک: قاپان. [جگین (یاریدکی بناریانگه به جگ ده کرت.)]

ف: شاه وزیر، شاه وزیر، شاه بازی، قاپ بازی.

(بازی معروف است که با قاپ بازی می کنند.)

ع: لَعِبُ الكَعِب.

میرو ← **مووزک** [وشه یکی کرماجیه.] [کرماجی است.]

میتروچیر

ک: دُزس. [دُزست و ناشنا]

ف: مهربان، دوست.

ع: شَفِیق، رَفِیق، حَبِیب، خَلِیل، وُدود، خُدن.

میر

[ک: سُرُکده لَنَواي «نَمیر نه محمد» یا «میر مَرُحه محمد»]

ناوه بَزِ پیاران.]

ف: مخفف «میر احمد» یا «میر محمد» است.

اسم مرد است.

میره ← **میره دی**

میرہ دی

ک: میرہ، قَبِخا، گہرہ دی. [کوئخا]

ف: خواجہ، میرہ، میرہ دہ، گدخدا، بزرگ آبادی.

ع: دمقان، دمخان، رئیس القریہ.

میرہوان

ک: خواہشوان، مدبرہ تدار. [میرہبان]

ف: مہربان، بامہر، خوش زبان.

ع: رؤوف، عطوف، ودود، حفی.

میرہوانی

ک: مدبریت، خواہشوانی، میرہوانی. [میرہبانی]

ف: مہربانی، خوش زبانی، نوازش.

ع: رافۃ، عَطُوفۃ، حفاوۃ، مَوَدَّة، مَحَبَّة، لطف.

میری

ک: مواجۃ. [مروچہ]

ف: ورستاد، راستاد، مواجب.

ع: مُسْتَمِرّی، اِسْتِمْراری، وَطِیفۃ، مواجب. (ما

وجب)

میری

ک: باج. (نومی دولت لہ ہارلاتیانی دسینیت.)

ف: باج، سا، باڑ، واڑ، گزیت.

ع: خراج، جباۃ، مکس.

میریان

ک: شکیان. [شکان (رشید کی ہورامیہ).]

ف: شکستہ شدہ. (اورامی است.)

ع: اِنکِسار.

میز

[ک: تخنمی پتچکدار بڑ نان لسمروخواردن.]

ف: میز، خوان.

ع: سِماط، کُرسی، مائِدۃ، خوان.

میز

ک: گمیز. [میز، گمیز]

ف: میز، گمیز، گمیز، شاش، شاشہ، چمین،

چامین، پیشاب، زہر آب، میخ.

ع: بُول.

میزان

ک: ترازو. [شایمن، نامرزی کیشانہ کردن. (کہلوی

حرتمی ناسان).]

ف: ترازو. (برج ہفتم آسمان)

ع: میزان، بُرج الساع.

میزان

ک: رہی، مدہ، سنگاتی، نمانازہ. [نندازہ، بر، وادہ]

ف: اندازہ.

ع: میزان، مقدار، مُعادل.

میزانوروتوویہ

ک: نمونین. [نامرازیکہ نندازہی شی دیاری دہکات.]

ف: نمُما.

ع: میزانُ الرُّطوبۃ.

میزانول نیرتیفاع

ک: ہدزہ نوین. [نامرازیکہ نندازہی ہرزایی دیاری دہکات.]

ف: فَرَاژنما، بُلندینما.

ع: میزانُ الارتفاع.

میزانول ہہرادرہ

ک: گہرمانوین، گہرماوڑ. [گہرماپیتو (نامرازیکہ نندازہی

گہرما دیاری دہکات).]

ف: گہرمانما. (اندازہی گرما)

ع: میزانُ الحرارة.

میزانول ہہوا

ک: بانوین. [بایو]

ف: بادنما.

ع: میزانُ الهواء.

میزراب

ل: ده‌نورکه. [نور نامی‌تری ژبی تاری پی لیده‌دن].
ف: زخمه، شکافه، سَکافه، سَکافزه.

ع: مضراب، مِضْرَب.

میزن

ل: ریزن، جوړکن، میزه‌میزکهر، ریزه‌ویزکهر.

جوړکه‌جوړککهر. [گیزن]

ف: ووزوژن.

ع: خُځان، طُځان.

میزن

ل: گمیزکهر. [میزن، میزه‌میزداکهر].

ف: شاشو، میزو.

ع: سَلَسُ البُول.

میزه

ل: ریزه، جوړکه. [گیزه]

ف: ووزوژ.

ع: خُځین، طُځین.

میزره

ل: میزه‌ره. [سریچ، شاشک]

ف: میزَر، دِستار.

ع: سِبَب، عَصَب، عَصَابَة، عِمَامَة، کَوَارَة، مِکَوَّرَة،

مِقْعَط، مِشَوْد، مِشَوَاد، مِدْمَاجَة، مِزْرَة.

وینه

میزره‌سهر

ل: میزه‌ره‌سهر. [کسبیک که میزه‌ری به سردا پی‌تچاره].

ف: دِستارویه‌سَر، دِستارویند.

ع: مُعَمَّم، مُعْتَم، أَهْلُ الْعِمَامَة.

میزریان

ل: گمیزکردن. [میز کردن]

ف: میزیدن، شاشیدن.

ع: بُول، مَبَال، قَبُول.

میزریان

[ل: میزرتی ناش که گه‌گه‌کمی ده‌رژتیه‌ناو ژیر

«دوزه‌خه» کهر.]

ف: میزیدن. (شاشیدن آسیا که گندم میان زیر

دوزه می‌ریزد.)

ع: دَفَق.

میزر

ل: باس، تاریخ. [میژو]

ف: باستان، تاریک، تاریخ.

ع: تَارِیخ، حِکَايَة، تَعْرِیْف.

میسل

ل: جَوَر، جَفَت، تَا، هَاوَتَا، نِهَوَاخت، هَاوَنِهَوَاخت، وَهک، وَتِنِه.

[هارجیشن]

ف: اَرَد، هَمَال، هَمَتَا، تَا، مَانَنَد، جَوَر، جُفَت،

نِوَاخت، اَنباز.

ع: مَثَل، مَثِیل، شِبِه، شَبِیْه، نَظِیر، قَرِین، زَوِج.

میش

ل: مه‌گزر. [مشی: میزویه‌کی بالداره].

ف: میخ، مَکَس.

ع: ذَبَاب.

میشی

ل: په‌ز. [مپی]

ف: میش، گوسفند.

ع: ضَاَن.

میشان

ل: گوزان، هه‌لماتان. [میشین، مورشین: گمه به هه‌لمات

یا به گوتز.]

ف: گردوبازی، گلوله‌بازی.

ع: مَسَادَة، مَخَاسَة.

میشک

ل: مهژگ. [مژی، میژی]

ف: مغز.

ع: دماغ. مَح، نَقِي.

میشله زهرگو

ل: پیچ. [دوینیکه]

ف: نیژ، پیچ، پیچک، هرشه، بروانیا، شَش بندان،

سیاه دار.

ع: عَشَقَة، لَبَلاب، جَلَبَلاب، حَبَلُ المَساکین، الکَرَم

الْأَسْوَد، الْكَرْمَة السُّوداء.

وینه

میشن

[ل: یتستی دباغی کراوی مېر.]

ف: میشین. (پوست دباغی شده‌ی گوسفند)

ع: حَوْر.

میشووله

ل: توفانه. [یتشکه]

ف: پشه.

ع: بَق، بَعوضَة.

میشه

[ل: مالووم: زانای نایینی جووله‌که.]

ف: میشته.

ع: خلیفه.

میشه‌رویی

[ل: میش قپاندن (له یتکاریدا).]

ف: مگس‌رانی، مگس‌راندن. (از بیکاری)

ع: تَقَمَع.

میشه‌رویی

[ل: بگرگی کردن (له کاتی شپردا).]

ف: مگس‌رانی، مگس‌راندن. (در هنگام جنگ)

ع: دفاع.

میشه‌رویین

[ل: نامرازی میش دهرکردن که له پهری تاوس و موروی

کلکی نَسپ و ... دروست ده‌کریت.]

ف: مگس‌ران.

ع: مَذْبَة.

وینه‌ی هیه

میشه‌سگانه

[ل: جزره میشتیکی گموره‌یه.]

ف: سَنگ مَگَس.

ع: ذِبابُ الْکَلْب.

میشه‌سی

ل: هورده. [چیزگ: بالتدیه‌که.]

ف: اَبَرَه، هَوْبَرَه، تَوْنَرَه، جَرَز، چَرَز، شاست.

ع: حُبَارِي.

وینه

میشه‌گیره

ل: په‌سپه‌سه کزله. [جالجالتزه]

ف: کلاش، کارتینه، زرزوره، مگس‌گیره.

ع: عَنكَبُوت.

وینه ← په‌سپه‌سکزله

میهمار

ل: گلکار، رنگ‌پرژین. [خانوساز، نندازیار (وستای

گلکاران که گه‌لای خانویهره داد‌پرژیت).]

ف: گلکار، غلیگر، اندایشگر. راز، زاو، زاویل،

رنگ‌ریز. (استاد گلکاران که رنگ عمارت‌ها و

بناها را می‌ریزد.)

ع: بَنَاء، مِعمار.

میهمارباشی

ل: گلکارباشی، رنگ‌پرژین. [خانوساز، نندازیار (وستای

گلکاران).]

ف: راز، زاو، زاویل. (استاد گلکاران)

ع: راز، رئیسُ المعمارین.

مِیقْدَار

ك: نَدَا، سَهَنگاتی. [بِ، كِش، هَارَكِش]

ف: بَلَنج، اَنَدَا، ه.

ع: مَقْدَار، قَدْر، رُهَاء، لُهَاء، مُسَارِی، مَطْع، وَزَن.

مِیقْرَاز

ك: قَدِیجی. [مَقْسَت]

ف: دَوكَارَدَه، دَوكَارَد، جَامَهَبُر.

ع: مِقْرَاض، مِقْرَاضِین، جَلَم، جَلَمَان، مِقْص، مِجَر،

مَقْلَام.

مِیقَن

ك: قَلْع، رِیخت، قَمَرَا، [بِیچَم، قَلَانَت]

ف: رِیخت، پِیكِر، كَالِبِد.

ع: جُتَّة، تَرْكِیْب.

مِیقَنَه

ك: رَوِیوَش، سَهَرِیوَش. [پَارچِی سِر و رَو دَاپِوَش.]

ف: رَوِیوَش، رُیوَشَه، رُیوَسَه، سَرِیوَش، شَامَه.

ع: مِقْنَعَة، قَنَاع

مِیكَائِیل

ك: رَوِزِیْرَسَان، فَرِیْشْتَه‌ی رَوِزِی. [پَرِی رَوِز و رَوِزِی.]

ف: تَشْتَر، بَشْتَر، فَرِیْشْتَه‌ی رَوِزِی.

ع: مِیكَائِیل، مَلَكُ الْاَبْرَاق.

مِیكَرُوب

ك: مِیْتَكِه، خَاكَشِیر. [مِیْقَرُوب]

ف: خَاكَشِیر.

ع: جُرْثُوم، نُقَاعِیَات.

مِیْكُوت

[ك: كُوتِی دَارِین.]

ف: كُوبَه، تَخْمَاق، تَخْمَاق.

ع: مِدْقَة، مِقْمَعَة، مِیْتَدَة، مِیْثَا، مِیْقَعَة، مِطْرَقَة،

مِطْرَاق، مِلْمَاس.

وِنَه

مِیْكُوتَه

[ك: مِیْكُوت (زِیْبَكِه‌گَیْنَكِه لَه مَنَدَاژ دِوَرِیْت و خَارِشِی

لَه‌گَیْنَدَایَه.)]

ف: سَر، دَلَم. (جُوشِشِی اَسْت بَا خَارِشِ عَارِض

بِچَه مِی‌شُود.)

ع: نَمَة.

مِیلَوُورَه

ك: مَرِزْجِه. [مِیْرُولَه]

ف: مَوْرَجَه، مَوْر.

ع: نَمَل.

مِیْل

[ك: دَارِیْکِی دَرِیْزُوكِی دِسَلَدَا، وِزِشِی پِی‌دَه‌كَمَن. (مِیْلِی

زُورْخَانَه.)]

ف: مِیل. (مِیل زُورْخَانَه)

ع: ...

مِیْل

[ك: مِیل، كَلچُوك (مِیْلِی كَلْدَان.)]

ف: مِیل. (مِیل سِرْمَه‌دَان)

ع: مِیل، مِرُود، مَلْمُول، مِكْحَل، مِكْحَال.

وِنَه—كَلْدَان (۱)

مِیْل

ك: پَايَه، مِیْلَه. [سَتُورَن، كُزَلَكَه (وَك) كُزَلَكِی نِیْوَان دِوَر

دِوَرگَا.)]

ف: مِیل، پَايَه. (پَايَه‌ی بِیْن دُو دَر مَثَلًا.)

ع: سَنَد، دِعْمَة، دِعَامَة.

وِنَه—پَايَه

مِیْل

ك: مِیْلَه. [مَنَارَه‌ی بَارِیك.]

ف: مِیل، مِیْلَه، سَتُون. (مَنَارَه‌ی بَارِیك)

ع: میل، مِسْلَة

وینَه

میلن

ک: میلن جهراحی. [نامرازکی نمشتر گنریه.]

ف: میل، میل جِراحی.

ع: مسبار، مَحْجَاج، مِحْراف، مِسْمار، قَضِيب.

میلانک

ک: چه شکله. [چیزه، چشه]

ف: چنشه، مَزَه، مَزیدن، چَشیدن.

ع: ذوق، تَذَوُّق، طَعم.

میلانو

[ک: لاسکی قلیاناری] که سرتکی ده گاته ناو ناره کمی.]

ف: میلاب، میلاو. (میلاب قلیان آبی)

ع: ...

میل ترازوو

ک: زوانه. [زمانی شایمن.]

ف: رُبانه، رُفانه، نازَه، نازِه، ناره، ناروه، تاره.

ع: ثَقِيب، عَمود، لِسَان، لِسَانُ الْعِيزَان.

وینَه ← ترازوو^(۱)

میلن جهراحی ← میلن

میلن جهرجهره

[ک: نر توره ریپی که نامرازی هدلگوزینی ناری به دوردا]

دسوریتتوره.]

ف: میل چرخ.

ع: قَعو، قَعود، جُزَع، قُطَب، مِحْوَر.

میلن میلن ← رارا

میلن و کله ددان

[ک: میل و کلدان، کلچیر و کلترور]

ف: میل و سرمه ددان.

ع: مِکْحَنَة، اَلْمِرْوَدُ وَ الْمِکْحَنَة.

میلته ← میلن

میم ← میمک

میمک

ک: میم، میمی، مه تیسه، خاماجی. [پور (خوشکی

دایک).]

ف: توری، خامباجی، خانمباجی، خواهر مادر.

ع: خَالَة.

میمک

ک: نایبا، نایی، ناباجی. [پور (خوشکی بارک).]

ف: توری، آبابی، آغاباجی، خواهر پدر.

ع: عَمَة، صَبَوَة

میمک

ک: ملزوم، خوازیار، نارمزوممن. [دژ، برونکار. بتاسه]

ف: دشمیر، دشمَن، خواهان، آرزومند.

ع: ضِدّ، نَقِیض، مُخَالِف، عَدُوّ، مُؤَمِّل، مُشْتَق.

میمی ← میمک

مینا

ک: گول مینا. [ک: گولیکی بناربانگه.]

ف: مینا، گل بیتا. (گلی است معروف.)

ع: ...

مینا

ک: شیشه. [شروشه]

ف: مینا، آبگینه.

ع: مینا، رُجَاج.

میناکاری

[ک: شوشبندی]

ف: میناکاری.

ع: صَنْعَة الْمِینَا.

مینای دیان

ک: نار دیان. [تویژی بریقهداری سر ددان.]

ف: آب دندان، مینای دندان.

ع: ظَلَم.

مینبه‌ر

ك: مەمەر، نیدەر، بولوننی. [دوانگه]

ف: پَندگاه، پیشگاه، بلندى.

ع: مَنبَر.

وینه ← مەمەر

مَنبَر

[ك: رەز]

ف: مَو، میو، ماو، رَز، تاک، سارونه.

ع: كَرَم، جَفَن، حَبَل.

مَیو

ك: مَوَم. [شم (وشه‌یه‌کی گرم‌جیه).]

ف: موم. (کرم‌جی است).

ع: شَمع.

مَیوان

ك: مەیان. [میران، میثان (وشه‌یه‌کی گزرائیه).]

ف: مهمان، میهمان... (گورانی است).

ع: ضَیْف... .

مَیوانی

ك: مەیانى. [میوانی]

ف: مهمانی، میهمانی.

ع: ضِیَافَة، دَعْوَة... .

مَیوه

ك: بار. [میوه، بار]

ف: میوه، شایه، بار.

ع: فَاكِهَة، اَكْل، ثَمَر.

مَیوه‌خوهرکه

[ك: گیاه‌که خزی له دار ده‌نالتینیت و هندی جار و شکی

ده‌کات.]

ف: آرغَک، آرغَز، آرغَنج.

ع: فُشاغ، عَشَقَة.

مَیوه‌زَل

ك: مَیوه‌زَل، شاخ‌مَیو. [لقی مه‌پاچارای مَیو.]

ف: زَغاک، آرَغ، آرَغ، آرَغون، مَو آرَغ.

ع: جَلَمَة کَرَم.

مَیوه‌ی بی‌شکوفه

[ك: میوه‌یه‌ک که له گوتی دار پیدای ناییت. (وه‌ک: توو که

گوتی نیه).]

ف: باشتین، میوه‌ی بی‌شکوفه. (مانند توت که

شکوفه ندارد.)

ع: لا نوری.

مَیوه‌وانی

ك: مَیوه‌وانی، نوازشت، دَلنواپی، دَلداری. [مَیوه‌بانی،

دَل‌دانوه]

ف: مَیوه‌بانی، دلداری، نوازش.

ع: رَافَة، شَفَقَة، عَطُوفَة، مَحَبَة، مَرَحَمَة.

مَیوه‌یه ← ماره‌پی

مَیهمان

ك: مەیان. [میوان]

ف: مهمان، میهمان.

ع: ضَیْف.

مَیهمان ناخوونه

ك: مەیان بی‌واده، سه‌ره‌خەر. [میوانی ناروخت]

ف: ایرمان، سَرخَر، مهمان ناخوانده.

ع: ضَیْفَن، غَیَر مَدْعُو.

مَیهمانی

ك: مەیانى. [میوانی]

ف: مهمانی، میهمانی.

ع: ضِیَافَة.

وینه‌کانی پیتی م

ماسی نه‌یزه‌دار

ماسوئله

مازگ

مارچینوه

مارپیچ

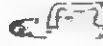
مار

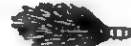
مانگ‌گیریان

مانگا

ماله

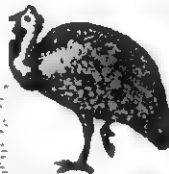
مافته

ماشه

مره‌شه

مره‌باخی

مرۆچه‌بالداره

مجری

ماوت‌پاکه‌و‌کهر

مشک‌دهشتی

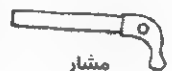
مشک

مشته

مشیت

مشار

موزه

موجه سیمه

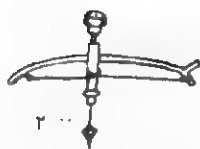
مناره

ملگیره

مشکه کوپره

ماتموککوانه

ماتفاره نی

ماتاره

ماوی سم

موکه ععب

مشته

مسی

مارد نی

مخشهن

مخرووتی

مخغهزه

ماکو

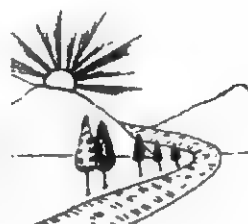
ماکاره

مغیره

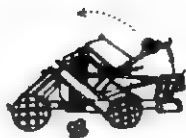
مغجر

مشریق

مهنگه

مه‌نجه‌نیق

مه‌مه‌ر

مه‌لکه‌نی

مه‌لاقه

مه‌یکوت

مه‌همیز

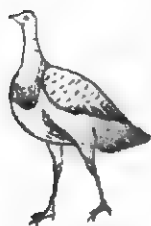
مه‌هار به‌ن

مه‌وز

مه‌نوونی

میشه‌سی

میشله‌زهر گۆ

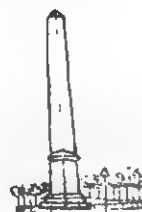
میزمر

میخ‌نوئله

مه‌یموون

میل

ن

[ك: نیشانی کسی دروم و کسی سییمی کزیه: نیه]

بکن، نوان بکن.) [

ف: ند، ید. (علامت جمع غایب و جمع مخاطب

است: بکنند، بکنید.)

ع: وا. (لِیَفْعَلُوا، اِفْعَلُوا)

ن

[ك: بی، نه] (ناراس)

ف: نا. (ناراست)

ع: غیر. (غیر مُسْتَقِیم)

ن

[ك: نامرازی نه كره.)] (ناكا.)

ف: نه. (حرف نفی است: نمی كند.)

ع: لا، ما. (لَا یَفْعَلُ، مَا یَفْعَلُ)

ن

[ك: نی (نیی ناش.)]

ف: نا، ناو، نای. (ناو آسیا)

ع: ناوَقی.

نا نومیچد—ناهمی

فانهسل—نلهکس

نابا

ك: نهشیگ، نایافت. [نشیار، نبور، مهال]

ف: نابای، تَرَفَنَد، زاوَر.

ع: مُمْتَنِع، مُتَعَسِّر، مُتَعَذِّر، مُحال.

ناباو

ك: ناپهسه. [دور له داب و دستوری كُومل.]

ف: ناباب.

ع: غَیرُ مَعْمُول، خِلافُ الْمَرْسُوم.

نابوو

ك: نه دار، بینهوا، ناتهار، گه‌دا، پهریشان، بی‌ته‌نوا،

ناجدهسه. [له دارایی کوتور، همژار]

ف: نابود، ناچیز، بی‌نوا، پریشان، گدا.

ع: مُفْلِس، فَقِیر، لاشِیء، مِسکین، سُبُوت، سِرِیت،

صِغْرِیت.

نابوو

ك: تهر، نه‌ماگ، نسك. [نمار، تیاچور]

ف: نابود، نیست، تبه، تبه، توه، تواه، تَو،

ناچیز.

ع: فانی، معدوم، لاشِیء، فاسد.

نابوو

ك: هیچ. (بو و نابور) [نبور، نشت]

ف: هیچ، نیست. (هست و نیست)

ع: معدوم، غَیرُ موجود.

نابویی

ل: نه‌بونی، نه‌داری، بی‌ته‌نایی، گه‌دایی، ناتراوی. [نه‌بون.

له‌داری کو‌تن، ه‌زاری]

ف: نابودی، نیستی، تباهی، تَواهی، ناچیزی، گدایی.

ع: فناء، عَدَم، فقر، افلاس، مَسْکَنَة.

نابه‌له‌د

ل: ناشارِزا، [بهرام‌بری شارِزا.]

ف: نابلد، ناآگاه.

ع: غَیرُ مُطْلَع، غَیرُ مُسْتَحْضِر، غَیرُ بَصِير.

نابینا

ل: کو‌تر، [کو‌تر، بی‌چار]

ف: کور، نابینا.

ع: اَعْمى، اَعْمَه، اَعْوَر، فَاقِدُ البَصَر.

نابارازی — **ناباریزی**

ناباریزی

ل: نابارازی. [خون‌پاراستن له‌مترسی.]

ف: نابرهیزی.

ع: عَدَمُ احتیاط.

ناپاک

ل: چه‌په‌ن. [پیس، بد‌دلی]

ف: ناپاک، پلشت، دُغا، نابکار.

ع: نَجَس، شَقِي.

ناپه‌سه‌ن

ل: نابار. [دوریر له‌داب رد‌ستوری کو‌مهل.]

ف: ناباب، نا‌پس‌ند، نا‌وس‌ند.

ع: غَیرُ مَرْغُوب، غَیرُ مَطْلُوب، غَیرُ مَقْبُول، غَیرُ

مُسْتَحْسَن، مَذْمُوم، غَیرُ مَعْمُول، غَیرُ مَرْسُوم.

ناتوا

ل: نادوروس، نه‌پوخت، [کمرکو‌رو، پوخت‌نبود]

ف: نادرست، ناپخت.

ع: غَیرُ سالم، غَیرُ مَطْبُوع.

ناتوان

ل: نا‌گونا، بی‌گونا، بی‌تاوان. [بی‌گونا‌ه، روسور]

ف: بی‌گناه، بی‌تاوان.

ع: مَعْصُوم، غَیرُ مُجْرِم، لا ذَنْب.

ناتوان

ل: زه‌بون، دام‌گ. [بی‌توانا، دام‌ار]

ف: ناتوان، زبون، فرومانده، دَرمانده.

ع: عاجِز، غَیرِ قَادِر، غَیرُ مُقْتَدِر.

ناتواو

ل: کوت، پچریاک، نیمه‌چل، ناقز. [ناتواو، کمرکورت،

پچراو، نیو‌چل]

ف: آن‌گاه، اَهمه، ناهمه. بَش، ناتمام، نادرست.

کاسته، کاهیده.

ع: ناقص، بَخْس، ضِئْزى، ضِئْزى، غَیرِ تَام. (قِسْمَة

ضِئْزى)

ناتواو

ل: ناهمه، نابور، نه‌دار، بی‌ته‌نوا، نسک، گه‌دا، دام‌گ.

[ه‌زار، له‌داری کو‌تور.]

ف: ناتوان، نابود، ناچیز، بی‌نوا، پریشان،

فرومانده، درمانده.

ع: مُفْلِس، فَقِير، مِسْكِين، مُضْطَر، صَفِيریت.

ناتواوی

ل: نا‌زی، نسکی، ناهمه‌یی، نابویی، نه‌داری، نه‌بونی،

بی‌ته‌نایی. [کمرکو‌رتی، ه‌زاری]

ف: ناهمگی، اَهم‌گی، ناتمامی، نابودی، ناچیزی،

پریشانی، بی‌نوا‌یی، درماندگی، ناتوانی.

ع: نَقْص، فقر، مَسْکَنَة، افلاس.

ناتراوی

ل: مده. [ماره، پاشماره]

ف: دینا، مانده، ناتمامی.

ع: باقی، بقیه، تئمه، تکمه.

ناته میس

ل: چه پهن. [پس]

ف: چکنجو، ناپاک. (ناتمیز)

ع: خبیث، غیر طاهر.

ناتیقه

ل: گزیایی، ویژه، ویژه. [هیزی ناخارتن.]

ف: گرویز، زرتشت، تهمورث، نوراسپهید،

گویایی، نیروی گفتار.

ع: ناطقه، قوه ناطقه، نفس ناطقه.

ناجور

ل: ناجفت، تاروتا. [لیدیلنه چور، تاکورتاک]

ف: ناجور، ناجفت، لنگه به لنگه، تابه تا.

ع: غیر مُمَاش.

ناهجه سه

ل: نابور، ناتراو، نسک. [همژار، لیدارایی کورتور.]

ف: نابود، ناتوان، زبون، پریشان، درمانده.

ع: فانی، عاجز، فقیر، مضطر، غیر مقتدر، مُفلس.

ناچار

[ل: مجبور، زور لیکراو]

ف: ناچار، ناگزیر، ناگزَر، ناگزَران.

ع: لابد، لا علاج، لا جرم، مُلجأ، مجبور، مضطر.

اضطرارا.

ناهجه

ل: کورژه، نادول. [گروولی ناش.]

ف: ناوچه ....

ع: ...

وینه-بولیان

ناچی

ل: ناکا. (له نمو ناچی.) [هارشیتوهی نیه، برامبری

«دهشبی» یا «دهچیت».]

ف: نمی ماند.

ع: لا یُشبه.

ناچی

ل: ناروی. (ناچی بز بازار.) [ناروات، ناچیت.]

ف: نمی رود.

ع: لا یُذمب، لا یروح.

ناهه ساو

ل: ناحق، ناروا، ناجیگه، ستم، نادوروس. [ناهمق،

نابجی

ف: خَنج، فَرخَنج، ستم، ناهده، ناهوده،

ناداوری، ناگوار، نادرست.

ع: جَنَف، جور، عَنود، عِناد، غَیر حَق، غَیر صواب،

خَلاف عَدَل، باطل.

ناههقی-ناهه ساو

ناهه وونی

[ل: به هیچ دانانیت.]

ف: آدم نمی داند، نمی شمارد، هیچ می شمارد.

ع: لا یَعْبَأ.

ناخ

[ل: لان: پاشگره و مانای جیگه ده دات. (به تنیا به کار

ناچیت.)] [سرخناخ]

ف: لاخ. (سنگلاخ: تنها استعمال نمی شود.)

ع: ندارد. [هارواتای عمربی نیه.]

ناخار

ل: ناهال، ناراس، نادوروس. [ناقولا، توش، چمتورن]

ف: نادرست، ناراست.

ع: غَیْر سَالِم، غَیْر أَهْل، شَرِیر، شَدِید، مُتَقَلِّب.

مُتَعَدِّی.

ناخاس

ك: خَرَاو. [خراب]

ف: ناخوب، ناپسند، بد.

ع: غَیْر مُسْتَحْسَن، رَدِیء.

ناخاگ

ك: كوتیري، ناگا، ناخه‌ور. [لپي، ناخاڤن]

ف: سَوِیس، سیوِیست، ناگاه.

ع: غَفْلَةٌ، بَغْفَةٌ، دَفْعَةٌ.

ناخوا

ك: كه‌شتیان، خه‌فتان. [سرزکی کشتی.]

ف: راموز، نابان، ناوبان، ناخُدا، ناوْخُدا،

كُشتی‌بان. (كشتی را ناو گویند.)

ع: رُبَان، سَفَان، قَبْطَان. (مَلّاح)

ناخوون

[ك: نینزك]

ف: شَم، ناخُن.

ع: ظُفَر، فُسیط، بُرُشَن، مِخْلَب.

ناخوون شه‌یتان

[ك: شه‌یتانزكه]

ف: كُزْكَ، كَجَك، قَصَبَك.

ع: حَلَنُون، مِیْقَب، وَدَع. (بَرّاق)

وِشَه

ناخوون فیل

[ك: نینزکی فیل.]

ف: سَیْل، ناخُن فیل.

ع: مَنَسِم.

ناخوون وِشتر

[ك: نینزکی وِشتر.]

ف: سُول، ناخن شتر.

ع: فَرَسَن، مَنَسِم.

ناخوون‌گرفتن

[ك: نینزك کردن]

ف: ناخُن گرفتن.

ع: قَص، تَقْصِیة.

ناخوونه

[ك: نه‌خوشیه‌کی چاره. (گوشه‌یكه له گوشه‌ی چاودا په‌یدا

ده‌ییت.)]

ف: ناخُنه. (گوشته‌ی است كه در گوشه‌ی چشم

پیدا می‌شود.)

ع: ظُفَر، ظُفْرَة.

ناخوونه

[ك: پرزی، دوبری، ترون كه پوی تیوه نادریت. (بشیه‌كه له

پارچی چنراو.)]

ف: ناخُنْكَ. (قسمی از بافته است.)

ع: مُظْفَرَة.

ناخوونه‌ك

ك: تانه. [ناخونه (نه‌خوشینه‌کی چاره.)]

ف: ناخُنه. (علتی است در چشم پیدا می‌شود.)

ع: ظُفْرَة، ظُفَر، ظُفْرَة.

ناخوونه‌ك

[(ك: هه‌لگرتنی شتیه‌ك به درو پنه‌ه.)]

ف: تَنْبَك. (با دو انگشت چیزی برداشتن)

ع: نَخْت، رَمَش، قَبْص. نُتْفَة، اِنْتِاف.

ناخودش

ك: بیمار، خسه، ناساز، ناساق، نه‌خوش، دهر‌دار، نازار‌دار.

[نه‌خوش، لَش‌یبار]

ف: مار، بیمار، مُده، خَسْته، ناخوش، ناساز،

در‌دَمَنَد، در‌دَنَاك، در‌دَنَا.

ع: مَرِیض، غَلِیل، سَقِیم، دَوِی، دَانِی، حَرَض، دَنَف،

وَصَبٍ وَصَبٍ.

ناخوهش

ك: ناگوار، ناپه‌سن. [ناخۆش، ناپه‌سند]

ف: شېبست، ناگوار، ناپه‌سند.

ع: غېر مقبول، غېر مُستَحْسَن، غېر مرغوب، منفور.

ناخوهشی

ك: درد، نازار، نه‌خوهشی، ناساقي، ناسازی، نه‌خوهشین،

ناخوهشین. [نه‌خۆشین]

ف: ناخوشی، بیماری، مُدگی، خستگی،

دردمندی.

ع: مَرَض، حَرَض، دَنَف، وَصَب، وَصَم، سَقَم، سَقَم،

سَقام، سَقامة، دَوِي، ضَنِي، داء، عِلّة.

ناخوهشی

ك: ته‌نگی، سه‌ختی، ته‌نگانه. [ناخۆشی]

ف: ناخوشی، سه‌ختی، تنگنا، تنگ‌دستی.

ع: ضَرَاء، ثَعَب، مِحَنَة، مُصِيبَة.

ناخوهشین-ناخوهشی

نادان

ك: نه‌زان، نه‌فام. [بې‌تاويز، تېنه‌گېشتور]

ف: كانا، كالوس، برناس، فُغاك، خَويله، خَوېله،

نادان.

ع: جاهل، اَبْلَه، اَحْمَق، لا يَشْعُر.

نادانی

ك: نه‌زانی، نه‌فامی. [تېنه‌گېشتن، نه‌زاران]

ف: كانایی، كالوسی، برناسی، فُغاکي، نادانی.

ع: جَهالة، بَلاهة، حَماقَة.

نادر

ك: هه‌لکه‌فنگ، نایافت. کم، یه‌که، ته‌نیا. [هه‌لکه‌بوتور،

نایاب. تالک]

ف: تَنگ، تَنسُخ، مانی. کَم، تَک، تَنها، بې‌همتا.

ع: نادر، وَحید، اَوَحَد، مُنفَرِد، تَنسُوق، عَدِيمُ النَّظِير.

نادوایی

ك: هه‌میشه. [بې‌کوتایی]

ف: همیشه، ناگه‌سیختگی.

ع: اَبَد، سَرْمَد، لا یَزَال، لا یَنْقَطِع.

نادوویی

ك: ناهال، ناراس. ناتسه‌وار. [مرزۆی چوت. هه‌روه‌ها:

کموکورت، نیوه‌چل]

ف: نادرست، ناراست. ناتمام.

ع: خائِن، کاذِب، مُناقِق، مُتَقَلِّب، مُتَهَوِّر، ناقص.

نادوول

ك: ناچه، کورژه. [گه‌رووله‌یلا که گه‌می لیه، دهرژته

گه‌رووی ناشه‌ره.]

ف: ناوک، ناوه، ناو، ناوچه. (ناوچه‌ای که گندم

از آن به گلوی آسیا می‌ریزد.)

ع: ...

وینه-دوئیان

نادیوار

ك: ناپه‌یدا، گوپوگ. [بهریوار، ونبور]

ف: وید، ویدا، دیدا، ناپیدا، ناپدید.

ع: مَخْفي، مَسْتور، مَجْهول. غائِب، غَيْر مَعْلوم، غَيْر

مَرْئي، غَيْر مَحْسوس.

نادیاری

ك: ناپه‌یدایی، گوپوون. [دنبوون]

ف: ویدی، ویدایی، دیدایی، ناپیدایی، ناپدیددی.

ع: خِفاء، اِخْتِفاء، اِسْتِتار. غِيبَة، عَدَم مَعْلومیّة،

غیب.

ناراس

ك: نادووس، ناهال، ناپاک، ناقولا. [چمرت، نابار]

ف: نَعا، ناراست، نادرست، ناپاک، ناقلا.

ع: خائِن، كاذِب، مُناقِق، مُتَقَلِّب، مُتَهَوِّر.

ناراو

ك: تالار، زووخار، مسيوٲت، مه پندت، بدهبختى، سهختى.

[كارسات، بدهبختى]

ف: نلج، تلخى، سَخْتى، بَدَبَخْتى، نامَد.

ع: محنة، مَشَقَّة، ذَلَّة، نكبة، مُصِيبَة، اِدبار، حُزْن، غَم، هَم، غُصَّة.

نارجيل

[ك: گوتزى هيندى.]

ف: نارگيل، رانج، بادنج.

ع: نارَجيل، جَوَز هِنْدِي.

ناردن

ك: هه ناردن. [روانه كردن]

ف: گُسيل، فرستاندن، روانه كردن، گُسيل كردن، گُسى نمودن.

ع: اِرسال، اِعزام، بَعث، تَسفير، تَوجِيه.

نارگيل - نارجيل

نارنج

[ك: ميوه كه له پرتقال دچيت.]

ف: نارنگ.

ع: نارَنج، نَرَنج.

نارنجى

ك: زرد. [به رنگى نارنج. (زردى ترخ).]

ف: زرد، زرد سیر، نارنجى.

ع: اَمْعَر.

نارنگى

[ك: ميوه كه له تيره نارنج بهلام بهر وكت و شیرين.]

ف: نارنگى. (ميوه اى است از جنس نارنج اما

كوچكتر و شیرين.)

ع: نارَنجِي.

ناروان

[ك: ناروان (وهك: ناروان بونى دهرس).]

ف: ناروان. (درس مثلاً.)

ع: غَيْرُ مَحْفُوظ.

ناروهن

ك: دارتوفانه. [درهختيكه.]

ف: گُژم، گَنجَك، سَنده، لاشكر، لاشگر، ناژين،

ناروند، نارون، ناروان، دردار، سارشكدار،

سارخكدار، پشه دار، پشه غال، داركيسه.

ع: نَشَم، بُوقِيصا، صَنْدَق، نَرْدار، شَجَرُ البَق.

ناره نه

ك: بانگ، ناله، نهر، نرکه، شریخه. [گوپین به دهنگى

بهرز.]

ف: بانگ، گُلْبانگ، گُلْبام، دَنه، غریو، خروش.

ع: جَوَار، خَوَار، نَعْرَة، صَنِحَة، شَهَقَة.

ناره نه تی

ك: گلارو. [بى نارامى.]

ف: ناسودگى، نآسودگى، نَباسودگى.

ع: نَصَب، تَعَب، عَدَمِ اسْتِراحة.

نارهزا

ك: نهره دل، بى مه پل. [نابه دل.]

ف: نخواه، ناخواستار، ناخوشنود.

ع: ساخط، غَيْرِ راضِي، اَنُوف، كاره.

نارهس

ك: نه گه يك. [نه گهسیر.]

ف: نارَس، نَرَسیده.

ع: فِج، غَض، غَضِيض.

نارهو

[ك: فروفتل، دسپرين.]

ف: نارو.

ع: خیانة، خُدعة، خَدِیعة.

نارهوا ← قهلب

ناریک

ل: هه ناریک، فرستاده. [نیردراو، روانه کراو]

ف: پیک، فرستاده.

ع: رسول، مُرسَل، مَبْعُوث.

ناز

ل: خه مزه، خنچکه، قهلبیره. [نندا، لمبیرلار]

ف: ناز، غنچ، قنچ، خَنچ، غَمَز، شَن، گرشمه،

شکته، تیباش.

ع: عَشْوَه، شَکَل، دَلال، تَسْحُب، غَنج، غَمَزَة، شَکَل.

ناز ← سهوهر

نازار

ل: خوه شهویس. [خوشه رست، نازیز]

ف: نازدار.

ع: عزیز، مَحْبُوب.

نازِر

ل: چاریار. [چاردیر]

ف: چشمدار، دیده دار، دیده ور، دیده بان. پاسدار.

پرستار.

ع: ناظر، مُراقِب.

نازِر نهوقاف

[ل: چاردیری معروف نهقات].

ف: جاوَنگو.

ع: ناظر الاوقاف.

نازِشت

ل: شه کدراو. [ره بان، دلگران یون]

ف: آزیغ، شَکْراب.

ع: کُدوَرَة، اغیرار.

نازک

ل: ناسک، ته رچک. ته نک. [پیتچوانمی سخت. ههروه ها:

پیتچوانمی نستور].

ف: نازک، پار، تاز، باریک، تَنک.

ع: لَطِیف، رَخِیص، رَخَص، غَض، سَبَب، سَخِیف.

رَق، رَقِیق، شَف، شَفِیف، شَفاف، مَفْهاف، دَقِیق.

نازکردن

ل: خه مزه کردن، قهلبیره کردن. [نازفرۆشتن]

ف: خَنجیدن، گرشمه کردن.

ع: تَقَمُّن، تَدَلُّل، تَسْحُب.

نازککار

ل: گه چپ. [روستایله که به گهچ نهخشونیگار له خانودا

دروست ده کات].

ف: نازک کار، گچ بُر، گچ کار.

ع: زَواق، بَناء.

نازکه

ل: باریکه. ناسکه. [پارچه یه کی ناسک له شتیک].

ف: باریکه، تیکه ی نازک.

ع: شَرَحَة.

نازکه ر

ل: خه مزه کەر، قهلبیراز. [نازفرۆش]

ف: خَنجگر، گرشمه گر...

ع: غَمَان، مُقَمَّم، مُتَسَحَّب...

نازنامه ← نازناوه

نازناوه

[ل: نازناو: ناره تئاری باش].

ف: پاژنامه، پاچنامه، پاشنامه، نازنامه.

ع: لَقَب.

نازونهووز

ل: خه مزه بوناز. [نازکردن به مینگه و فینگه].

ف: غَمَزه و ناز، ناز و گرشمه.

ع: غَنج و دَلال، شَکَل و تَقَمُّن.

نازه

ل: زینگی. (نازه‌ی ناخوون) [زینوویی: گزشتی ژیر نینۆک].

ف: پتۆر جا، پِن ناخن، بیخ ناخن.

ع: نَتَش، أَصْلُ الظُّفْرِ.

نازه‌ریف ← ناشیرین

نازه‌نین

ل: قه‌شه‌نگ. [شۆخوشنگ. بِناز]

ف: نازنین، قَشَنگ، شیک.

ع: طریف، طُرْفَه، لَطِیف، عَبْقَرِي، غَمَان، غَنَاج.

نازه‌ی ناخوون ← نازه

نازی

ل: نازکەر، خه‌مزه‌کەر. [نازفرۆش]

ف: نازو، غَنجی، غَنجگر، گرشمه‌کەر، نازکَن.

ع: مُتَعَجِّج، مُتَقَبِّح، مُتَدَلِّل.

نازی

ل: پشی، کتک. [پشیلَه (ناره‌لناوه).]

ف: نازی، نازو، پشی، گریه. (لقب است.)

ع: هِرَّة، قَط، سِنُور.

نازین

ل: خوه‌لکیشان. [شانازی‌کردن]

ف: نازیدن، تازش، هارش، نازکردن، خودنمایی.

ع: قَدَلُّ، تَفَخُّر، تَفَاخُر، مَبَاهَاة، تَعَاظُم، تَكَبُّر.

ناساخته

ل: دروس‌نه‌برۆگ، دروس‌نه‌برۆگ. [دروس‌تنه‌برۆ]

سهرنه‌گرتنۆ

ف: ناساخته، درست‌نشده.

ع: غَيْرُ مَقْضِي، غَيْرُ نَاجِح، غَيْرُ مَعْمُول. غَيْرُ مَصْنُوع.

ناساز

ل: ناسازگار. [نگوینار، نارێك]

ف: ناساز، ناسازگار.

ع: غَيْرُ صَالِح.

ناساز

ل: ناساق، ناخوش. [نهخۆش، له‌ش‌ی‌ب‌بار]

ف: ناساز، ناخوش، بیمار.

ع: سَقِيم، مَرِيض، غَلِيل.

ناسازگار ← ناساز

ناساق ← ناساز

ناسزا

ل: خراو، دۆژین، ناشایس. [جۆرین]

ف: بَد، دشنام، دژنام، قُوش، ناسزا، ناشایسه.

ع: شَتَم، شَتِیمَة، قَذَح، قَذَح، افك، سَب، رَفَث، فُحْش.

خنی، قَذِيعَة.

ناسك ← نازك

ناسكۆله

ل: نازكۆله. [بجوو‌ك‌ك‌راوه‌ی «ناسك»].

ف: نازكچه. (تصغیر «ناسك» است.)

ع: رُخِيسَة، لُطِيفَة.

ناسك

ل: نازكه. [پارچه‌یه‌کی ناسك له شتیک].

ف: نازكه، باریكه، تنكه.

ع: شَرِخَة.

ناسۆر

ل: تیارۆ. [برینی تمشه‌ک‌ه‌ر‌د‌و. (برینیک که کۆن بووینت و

هیشتا کیم و زووی لی‌زیت).]

ف: ناسور. (زخمی که کهته شده باشد و از آن

چرک بیاید.)

ع: غَبْر، ناصور، ناسُور.

ناسه‌واو

ل: ناشایس، ناشایسه. [ناپوا]

ف: خُنْج، فَرخَنج، ناهۆده، ناشایسته، نادرست.

ع: باطل، غَيْرُ صَوَاب، غَيْرُ حَق.

ناسیاگ

ل: شناسیاگ، شناس، نه شناس. [ناسارو، ناشنا]

ف: شناخته، شناخته شده، شناس، آشنا.

ع: معروف.

ناسین

ل: شناسین. [ناس کردن]

ف: شناختن.

ع: عرقة، معرفة، عرفان.

ناشاره‌زا

ل: نابله‌د. [ناناگدار، برامبری شارمزا]

ف: نابلد، ناآگاه.

ع: قرخان، قراجی، غیر مطلع، غیر بصیر.

ناشاین

ل: ناشایسه، ناروا، بی‌جنگه. [نابجی، برامبری شیار]

ف: ناشایسته، فرخنج، ناروا، بی‌جا، بیهوده،

نادرست.

ع: باطل، غیر حق، غیر صواب.

ناشاین ← ناسزا

ناشایسه ← ناشاین [مردود ماناکی.] [به هر دو معنی آن]

ناشتا

ل: دلخالی. [کسیت که له به‌دانیوه هیچی نه‌خواردیتت.]

ف: شتا، ناشتا، ناشتاب، ناهار، ناخوار، ناخواره،

نخاره.

ع: نشیطه، ریق، ریق، علی الریق.

ناشتا

ل: بردن، پیش‌قلیانی. [برچایی]

ف: ناشتا، ناهاره.

ع: سلفه، سکفه، صبحه، لهجه، لهته، علقه...

ناشزه

ل: نادرمان، غوسدر. [ناچیزه: ژتیک که له فرمانی شوی]

سریچی ده‌کات.

ف: نافرمان، خودسر.

ع: طامخه، ذائره، ناشزه، ناشیصه، غیر متمکنه.

سسطیه.

ناشور

[ل: محال، نستم]

ف: ناشو، ناشدنی، ترفند، زاور.

ع: مُمتنع، مُتَعَسِّر، مُتَعَذِّر، مُحال.

ناشور

[ل: جلبرگیت که به پاکی هه‌لده‌گیریت بو کاتی پیتوست.

جلبرگیت که له بری جلیکی تر لبر ده‌کرت، واته:

جینکی تر ده‌شون و نم لبر ده‌کن.]

ف: ناشور. (جامه‌ی عوضی، که دیگری را

می‌شویند، آن را می‌پوشند.)

ع: ...

ناشوری

ل: ناسپاسی، سپله‌یی، پینه‌زانی. [ناشوری، ناسپاسی]

ف: ناسپاسی.

ع: غمص، غمط، بطر، قند، کُنود، کُفران. سَفَاة،

نَذَاة. (کُفران النعمة)

ناشی

ل: کزلی، نذرانکار، نپوخت. [له کار نگران]

ف: ناشی، ناپخت، ناپخته، نادان، ناآزموده.

ع: غمر، غمر، غمر، جاهل، غر، مُتَعاطِي، غَیر دَرَب.

ناشی

ل: ناوی، ناگرگی. [نایت، ناگریت.]

ف: نمی‌شود. شایسته‌نیست.

ع: لا یکن، لا یلیق.

ناشیرین

ل: نازریف، به‌دگل، به‌دچیره. [ناحز، برانبری جوان]

ف: ناشایسته، پست، بچیز، کهنه، کمینه،
کمترین، کهن.

ع: دَنِي، ذَرِي، غَيْرُ لَانِق.
ناقر

ك: ناتهوار، كم، نیمه چل. [كمكورت، نیوچل]
ف: ناتمام، آهمه، نادرست، كم، نیمه‌كاره، كمبود.

ع: ناقص.
ناقری

ك: ناتهواری، كه می. [كمكورتی]
ف: ناتمامی، آهنگی، نادرستی، کمی، كمبود.

ع: نقص، نُقصان.
ناقریك ← ناق

ناقصه

ك: زونگ. [نازا، لیزان]
ف: ناقلا، زونگ، كاری.

ع: فَعَال، مَلْعاع، شدید.

ناك

[ك: پاشگرنگه. (مانای «خارن» دوات و به تنیا به‌كار
ناهیتریت.)) [خمناك]

ف: ناك، گین. (غمناك، غمگین: صیفه ی نوکذا
است، تنها استعمال نمی‌شود.)

ع: ...

ناکا

[ك: نه‌جانادات، بمی‌تاهینیت.
ف: نمی‌کند.

ع: لَا يَفْعَلُ.
ناکا

ك: ناچی. (له نمو ناکا.) [هاوشیوی نیه، برامبری

«دمشیت» یا «دجیت»]

ف: نمی‌ماند. (به او نمی‌ماند.)

ف: زشت، گست، آوارین، پَرغونه، انگل، بدگل،
نازیبا.

ع: كَرِه، قَبیح، شَانِه، بَشع، سَوَاء.
ناغوره

ك: چه‌رخار. [سامرازیکی ناره‌لگوزینه. (چسرخ
ناره‌لکیشان.)]

ف: ناغور. (چرخ آب‌کشی)

ع: ناغور، ساقیه، سانیه.
وینه

ناغورمان

ك: سرکیش. یاخی. [سرشق، سریزوی]

ف: ناغورمان، سرکش. یاغی.

ع: نَاشِز، نَاشِص، طامع، ذائر، ساطی. باغی،
مُتَمَرِّد.

ناغورمانی

ك: سرکیشی، یاخی‌گیری، خوسه‌ری. [سرشقی،
سریزوی]

ف: ناغورمانی، سرکیشی، یاغی‌گری، خودسری،
گردن‌کشی.

ع: نُشَوْر، نُشَوِص، طُمُوح، ذَار، تَمَرُّد، عَدَم تَمَكِّين.
نفهك

[ك: پارچی سی‌سوچی ناره‌پاستی ده‌یی.]

ف: نافك.

ع: حِدَل، حَقْو، نَیْفِق.
فاق

ك: قورگ، گه‌لوو، ناقورگ. [گورو]

ف: نای، گلو.

ع: حُلُوم.

ناقیل

ك: ناشایسه، پروج، پس. [ناشایست، كه‌مقدر]

ع: لَا يُشْبِهُهُ، لَا يُمَاتِلُ، لَا يُشَابِهَ.

ناکام

لک: جوانه مرگ. [نامراد] [بی‌مراد، به ناراتنده‌گیشتر].

ف: ناکام، ناخواست. جوانه مرگ.

ع: خَائِبٌ، مَحْرُومٌ، مَایُوسٌ، مُنْقَطِعُ الْأَمَلِ.

ناکام

لک: کوتوپر، ناگا. [کتوپر، لپر]

ف: ناگاه، ناگهان، ناگاج، ناگرفت.

ع: فَلْتَةً، فُجَاءَةً، بَغْتَةً.

ناکولوکار

لک: قولور، قهلبه، نه‌پۆر. [ناقولاً (روک: گابره، همره)

کینیه.]

ف: ناتراشیده، ناهموار، قلمبه، کُنْبه، پُک‌وُلک،

رُمُخت، خَر. (خَرَسَنگ، خَرَامرود)

ع: غَضَبَةٌ، غَيْرُ صَالِحٍ.

ناکاهس

لک: جه‌لەر، جه‌لەب، به‌دترۆم، بۆره‌پیاگ. [ناجنس، نارېسن.

بۆره‌پیاو]

ف: ناکس، جَلَب، کَسَنَدَر، بدنژاد، بی‌نژاد، پُست.

ع: حُفَالَةٌ، مُتَفَخِّلٌ، ذَنِيٌّ، ذَنِيٌّ، خَسِيسٌ، نَذَلٌ، رَذَلٌ،

مَزْدَهِيٌّ، غُنْدُورٌ، هُلْکَسٌ، أَوْبَاشٌ.

ناکا

لک: کوتوپر، ناکاو، بی‌تاگا. [کتوپر، لپر. ناخلاف]

ف: ناگاه، ناگاج، ناگهان، ناگرفت. بی‌آگاه.

ع: إِذَا، غَهْبًا، بَغْتَةً، فَلْتَةً، فُجَاءَةً، صَدَقَةً، غَفْلَةً.

ناکوار

لک: ناخوش، ناروا. [ناخوش، ناسازگار]

ف: ناگوار، ناگوارد، ناگۆزد، ناخوش، ناروا،

ناچسپ.

ع: رَدِيٌّ، مُتَخِمٌ، غَيْرُ مَطْبُوعٍ. (بَطِيءٌ، الْهَضْمِ)

ناکوانا

لک: ناتوان، بیتوان، بی‌گونا. [پاک، رورسور]

ف: بی‌گناه، بی‌تاوان، پاک.

ع: طَاهِرٌ، مُتَّقِيٌّ، مُقَدَّسٌ، غَيْرُ مُذْنِبٍ، عَیْرٌ مُجْرِمٍ، بِلَا

ذَنْبٍ.

ناکه‌هان ← **ناکا**

نا‌لایق

لک: ناشایس. [نه‌گو‌جاو، بهرام‌بری‌شیار.]

ف: ناشایست.

ع: غَیْرُ لَایِقٍ.

ناکه

[لک: سوکه‌لتاو و گۆزه‌راوی «نادر».]

ف: مخفّف و محزّف «نادر» است.

نالین

لک: نه‌نعا. [نکولی‌کردن، حاشا‌کردن، نه‌چونه‌ژیر]

ف: کبیید، اُرتدان، نالیش، نگرانی.

ع: نُكُولٌ، تُحَاشِي، تُبَاعِدُ، اِنْكَارٌ.

فال

[لک: پیتلوی ناسینی یه‌کسم.]

ف: نعل.

ع: نعل.

فال

لک: ناله، نکه. [کپورزانوه لپر دورد و خم.] [نک و نال]

ف: نیوه، ناله، فغان، افغان، نال.

ع: أَنْيْنٌ، حَنْيْنٌ.

فالین

لک: نالین. [ناله‌کردن]

ف: نالیدن، نیویدن، ناویدن، انویدن.

ع: أَنْيْنٌ، حَنْيْنٌ، خَنْيْنٌ، رَنْيْنٌ، زَفِيرٌ، شَهِيْقٌ.

نالبه‌کی

لک: گۆشتاپ. [ژیریه‌اله]

نالبین

ك: نالائش، ناله کردن، نكين، نكائن، نكه کردن. [ناله کردن]

ف: نالیدن، نوالیدن، نَواییدن، نَوانیدن، ناویدن،

نوییدن، آنویدیدن، نیوه کردن، فغان کردن.

ع: اَن، اَنین، حَنین، حَنین، رَنین، زَفیر، شَهیق.

نامبارك

ك: ناخوِش، ناخوِشتان. [شوم، ناموبارهك]

ف: شور، ناخرُخ، ناخُجسته.

ع: شُوم، مَشُوم، مَشوم، غَیر مُبارك، غَیر مَسعود،

غَیر میمون، مَنحوس.

نامدار

ك: ناردار. [بناربانگ (خارنی نار و شورت).]

ف: نامدار، ناموز، نام آور، نامی. (دارای نام و

آوازه)

ع: مَشهور، مَعروف، ثَبیه.

ناموارهك—نامبارك

ناموخته—كۆلى

نامووس

ك: نمرز. [شرف]

ف: ناموس، آرز، آرج.

ع: ناموس، شرف، عِزّة، عِصمة، عرض.

نامه

ك: كاغِز، نوِشته، دهنسویس. [نوسراو، دهنسوس]

ف: اَلام، نامه، خوشته، كاغذ، نَسْتینه.

ع: مَكْتوب، مَرْقومَة، مَرْسولَة، رَسیلة، قِرطاس.

كاغذ

نامه خوا!

[ك: ماشه لالا! (وشه یه كه بز پسن کردن یا ره خه گرتن به كار

ده برت).]

ف: نام خدا!، به نام خدا! (در مقام تمجید یا انتقاد

ف: نالبکی، نعلبکی، بُشقاب، زیرفنجان.

ع: صُحیفَة، طاس، ظُرف.

وینه (۲)

نالبین

[ك: كَسیتك كه نال بز یه كسم ده كات.]

ف: نعلبند.

ع: نَعَال.

نال کردن

[ك: نال بز یه كسم کردن.]

ف: نعل کردن، نعل بستن.

ع: نعل، نعلیل.

نال کردن

ك: نَساف کردن، تاشین. [دادان (تاشینی بنی تیر، یا

ساف کردنی نملارلای تیر).]

ف: تراشیدن. نال کردن، هموار کردن. (تراشیدن

ته تیر. یا هموار کردن پهلوی تیر)

ع: نَسویَة، نَسطیح، نَحْت، بَری.

نال کردن

[ك: بَره وِرور وِتنی كِسمو كورتی كِسیك.].]

ف: نعل کردن. (عیب کسی را تو صورتی گفتن)

ع: طَعن.

ناله

ك: نكه. [دنگی نمخوش.].]

ف: ناله، نیوه، فُغان، افغان، لای، داموغ.

ع: اَنین، حَنین، حَنین، رَنین، ثَلِیت. زَفیر. شَهیق.

ناله کی

ك: پاژنه. (پاژنه ی كهوش) [بشی ژیر پاژنه ی پی له

پنلاردا.].

ف: نعلکی، پاشنه.

ع: مَنعَل.

می‌گویند.)

ع: ماشاء الله! باسمه تعالی!

نامه‌د

ك: نامت، نه‌گه‌تی، به‌دبه‌ختی، به‌دنگینی، نه‌هات.

[چاره‌شی]

ف: نامد، نیامد، بدبختی، بدنگینی.

ع: ادبار.

نامه‌ریووت

ك: ناساز، بی‌سقام، بی‌یاسا، نه‌پۆر. [ناریك، نه‌گوچار]

ف: ستسان، ستسن، بی‌یاسا.

ع: مُشوش، غیر مربوط، غیر فصیح.

نامرد

ك: ناپیاک، حیز. [نایار]

ف: آلف، حیز، نامرد.

ع: مُزدهمی، غندور، مُحَثَّ، مُتَفَخِّل.

نامی

ك: بنچک، چلاسک. [گیا، رووه‌ک]

ف: رستنی، بَر‌سته، بالنده.

ع: نامی، نبات، شَجَر.

نامه‌به

ك: خیز، خیزایی، هیز خیز. [هیزی روان.]

ف: شَسَن، رویا، رویایی، بالنده. (نیروی

رویدن)

ع: نامیه، قوّه نامیه.

نان

[ك: هیری به ناگر برژار.]

ف: چَروک، نان، نون.

ع: خُبَن، رُقاق، صَبیره.

نان‌یدی

[ك: دهنده، به‌خشنده]

ف: نان‌یده.

ع: طعام.

نان پُرسه

[ك: خواردنیک که له تازیدا به خەلك ددریت.]

ف: سوگ‌نان، نان سوگ.

ع: رَضِیمَة، طَعَامُ الْمَائِم.

نان نه‌نووری

[ك: نانی له تنوردا برژار.]

ف: نان تنوری، نان تَفْتونی.

ع: تَنُورِی، خُبَرِ التَّنُورِ.

نان تیری

[ك: نانی به تیزك پانوه‌کراو.]

ف: نان تیری.

ع: طَمِیل، رُقاق.

نان جو

[ك: نان جوین. ناننیک که نارده‌کی له جویه.]

ف: نان جو، نان جوین.

ع: غَلِیث.

نان جه‌ژن

[ك: خواردنیک که له جه‌ژندا لَیدهریت.]

ف: نان جَشَن.

ع: طَعَامُ الْعَید.

نان چایی

[ك: کاک. [جوره ناننیک شینه.]

ف: کاک، سوخاری، نان چایی.

ع: کَعَک، خَبیر.

نان چله

[ك: خواردنیک که چل روژ پاش مهرگی مردود به خەلكی

ددریت.]

۱- نووسەر «چلاسک»ی نووسیوه، به‌لام وا دیاره مه‌به‌ستی

«چلاک» بووه. (ر - ر)

ف: نان چله. (طعامی که چهل روز پس از مرده به مردم دهند.)

ع: اطعام الاربعین.

نان هفته

[ك: خواردنیک که پاش گواستنوی بویك تا حوت رۆژ به نیوویوان و ئیواراندا بۆ مائی زارای دهئیرن.]

ف: نان هفته. (نانی که پس از بردن عروس تا هفت روز نهار و شام برای خانه‌ی داماد فرستند.)

ع: عقیقه.

نان خاسه‌یی

[ك: نانیک سی و بنرخ بویه که ناردە‌کی له مێلەك دراوه.]

ف: شمۆ، نان خاصگی.

ع: دَرَمَك، سَمِيذ.

نانخوا

ك: زیره‌ی رۆمی. [جۆره زیره‌یه‌كه.]

ف: زینان، زینیان، نینیا، نانخواه، زیره‌ی رومی.

ع: كَمُون مَلوكي.

نان‌خوهرشت

ك: پێخوهر. [پێخۆر]

ف: سبابغ، تَرَنانه، نان‌خورش.

ع: اُدَم، اِدَام، صِبَاغ.

نان هفته‌نه

ك: خه‌ته‌نه‌سیرران. [نامه‌نگ و بانگه‌یشتن به بۆنی

خه‌ته‌نه‌کردنی منداڵوه.]

ف: خه‌ته‌نه‌سوران، نان خه‌ته‌نه.

ع: عَذِيْرَة، خِتَان.

نان‌دان

[ك: خۆراك به‌خشین.]

ف: نان‌دادن.

ع: اطعام، خَبَز.

نان ره‌وه‌نی

ك: بۆره. [خواره‌مه‌یه‌كه به نان و رۆن دروست ده‌كریت.]

ف: بۆركه، نان‌روغنی.

ع: بَسِيْسة، قَطِيْفَة.

نان زاییان

[ك: خواردنیک که به بۆنی منال‌پوونه‌ لێده‌نریت.]

ف: زاگ‌سور، نان زادن.

ع: خُرَس.

نان زه‌ماوه‌ن

[ك: خواردنی شایی.]

ف: نان‌بیوگانی، نان‌سور.

ع: اِعْذار، عَذِيْرَة، وَلِيْمَة، وَلِيْمَة العُروس، طَعَام الرُّفَاف.

نان سه‌فه‌ر

[ك: خواردنیک که به بۆنی گه‌رانوه له سه‌فه‌ر لێده‌نریت.]

ف: نان سه‌فه‌ر.

ع: نَقِيْعَة، شَنْدُخِيْة.

نان سه‌نگه‌ك — سه‌نگه‌کی

نان سه‌یر

ك: قاره‌مه. [خواردنی سه‌یران. (توێشویك که ده‌بین بۆ

سه‌یران یا بۆ راره‌).]

ف: بَروازه، پَروازه. (توشه‌ای که برای سیر و

تفریح یا شکار همراه ب‌رند.)

ع: رُذَة، كُفِيْة.

نان‌کویر

ك: دۆنان. [رۆد، دسروشك]

ف: کورنان، نان‌کور.

ع: مُمَسِّك، لَنِيم، خَسِيس.

نان گان

ك: گالينه. [ناتيك كه ناره كمي له گاله.]

ف: ژغاره، ژغاله، اُورژنين، نان اُورژن.

ع: لَعِيعة.

نان كه نم و جو

[ك: ناتيك كه ناره كمي له گهم و جزيه.]

ف: ورهمين.

ع: غَلِيَت.

نان له وزيه

[ك: جوزه شيرينه كه.]

ف: فَرخْشِه.

ع: قَطْلِفِه.

نان مال تازه

[ك: خواردينك كه له كاتي كرپني خانوي تازه‌دا بز

خه لكی ليندين.]

ف: بورياكوبي. (ناني كه هنگام خريدن خانه‌ی

تازه به مردم دهند.)

ع: وَكْرَة، وَكِيْرَة، شَدْخِيَة.

نان مالي

[ك: ناني پاني تنك كه له مالدا ده‌خورت.]

ف: نان خانگی.

ع: رُقَاق، خُبُرُ الْبَيْت.

نان وشکی

[ك: ناني خالي. (ناني بریتخور.)]

ف: نان تهی، نان خشک. (نان بدون نان‌خودش)

ع: أَشْ، قَفَر، قَفَار، قَفِيْر، غَلِيْر، بَحْت، رَقِيْق.

نان وهوی

ك: نان حفته. [خواردنیک كه به شورين بروكدا له مالي

باركوه بز مالي زاوی دميرن.]

ف: نان نيوگ. (ناني كه پشت سر عروس از خانه‌ی پدر به خانه‌ی داماد می‌فرستند.)

ع: عَقِيبة.

نانه‌رهقه

[ك: لستويتي رشك و رهقي نان.]

ف: خُشْك‌نانه، نان خُشْكِه.

ع: عَشْمَة، عَشُوم، جَبِيْزَة، كَشَر.

نانه‌شان

[ك: شتيكي سيني‌ناسايه كه له لقي داري ده‌يچن.]

ف: تريان، تَرَنِيان، تَرِنان، نويان، چُپِيْن، چُپِيْن،

كويين، كورابين، چَلَوِيالا. (طبق مانندی است

كه از شاخه‌ی درخت بيد می‌تندد.)

ع: مِعْدَل، صَنْ، نُفِيَة، نُفِيَة، خَصْفَة، اِشْرَارَة، قِنَع،

قِنَاع، طَرِيان.

نانه‌شان زه‌لين

ك: زه‌بيل. [ك: شتيكي سيني‌ناسايه كه له قاميش

ده‌يچن.]

ف: تَك، تَكِه. (طبق مانندی است كه از نی

می‌بافند.)

ع: مِعْدَل.

نانه‌له‌م

[ك: نانسکی (كسيك كه تنيا به خُوراك به‌كړی گيارد.)]

ف: ناني. (كسی كه فقط با نان اجير شده

باشد.)

ع: عُضْرُط، لُعمُوط، مَقْتِي، مَقْتُوي، خُبْزِي.

نانه‌وا

[ك: كسيك كه پيشی نان‌كردنه.]

ف: نانوا، نان‌پز.

ع: خَبَار.

نانه‌وایی

[ك: دورگانی تایبتي نان کردن.]

ف: ناتوايي، نان پِزی.

ع: خبازة.

نانه وشكه

[ك: لَتَرِيتِي وشكه بوري نان.]

ف: خُشك نانه، نان خُشكه.

ع: عَشْمَة، عَشوم، جَبِيذ.

نانه وکردن

[ك: پان کردن بوی هویر بۆ نان کردن.]

ف: نان پهن کردن.

ع: حَلَج.

نلو

[ك: ناك، نام.]

ف: نام.

ع: اِسْم.

نلو

[ك: له روو، برامبیری لبر] (به ناو خوشن)

ف: رو. (از رو خواندن)

ع: نُظَرَأ.

نلو

[ك: برامبیری دهر] (نارمال مسهلن.)

ف: میان، تو، توی، درون، اندرون.

ع: داخِل، جَوَف، یَبِن، فِی.

نلو

ك: ناركه، مهژگ، پَنشه. [دنگ. كاكن]

ف: هسته، چَنجه، مَغز.

ع: لُب، نَوی، عَجَمَة.

نلو

ك: ناواخن. (گوی نادرار مسهلن.) [شَتِيك كه نه خَرِيتَه

نار شَتِيكي ترره.]

ف: آگنه، آگن، چَغَبوت، چَغَسوت، چَنغسوت،

چَغفوت، چَغَبُت، چَغَبُت، چَغَبُت، اَنپارش.

ع: حَشو.

نلو

ك: ناوچه، ناران. [مه بَند]

ف: بلوك.

ع: كُورَة، نَاحِيَة، صَفَحَة.

نلو

ك: گوشت. [نوهی له نیوان پَست و نارکی میوه دایه.]

(ناو كاله ك)

ف: گوشت. (گوشت خربزه)

ع: لَحْم. (لَحْمُ البَطِيخ)

نلو

ك: تۆم. (ناو خیار مسهلن.) [تۆز]

ف: تخم، مَغز. (مَغز خیار)

ع: حَب، پَز.

نلو

ك: دژ، دژه می، دوری، ناوبه بن. [نیوان، مودا]

ف: میان، میانه.

ع: یَبِن، فَاصلَة، اَثْناء.

نلو ناو چوون

[ك: رَچوون به ناردا.]

ف: میان آب رفتن، توی آب رفتن.

ع: خَوْض.

نلو ابردن

ك: له ناوبردن. [تیا بردن، لئاو بردن]

ف: ازمیان بردن.

ع: اِفْناء، اِعدام.

نلو اخن ← له فله

نلو اخن ← ناو

نلوان

ك: نار، نارچه. [مدلیند (كۆی «نار».)]

ف: بُلوك، سامان. (جمع «نار» است.)

ع: مَحال، نواحي، مَنفحات. كُورَة، اِقْلیم، حَوْرَة.
ناو بار

ك: سدر بار. [نوی ده خرتیه سر باری باره بر.]

ف: تَمْلیت، تَنْبَلیت، بکیاسا، میان بار، سربار.

ع: نوط، علاوة، ضَمیمَة.

ناو بَرَدَن

ك: نار بگتر. [باس کردن]

ف: نام بُردَن.

ع: ذَکر، تَسمیَة.

ناو بَرَدَن

ك: دَس گرتَن، دَس گِران. [خو ازین]

ف: نامزد کردن، نامزدی.

ع: خَطبَة.

ناو بَرَدَن

ك: ناو بَرَدَن، له ناو بَرَدَن. [تیا بَرَدَن]

ف: از میان بَرَدَن.

ع: اِفناء، اِعدام، اِمحاء.

ناو بَرَدَن

ك: خوسپ، خوسپ کردن. [خراپه گوتن له پاشملدا.]

ف: پَر تاد، دشتیاد، زشتیاد.

ع: غَیبة، ذَکر.

ناو بَرَو

[ك: نیتوان هردور نبرو.]

ف: میان ابرو.

ع: بَیْن الحاجِبین.

ناو بَرِک

[ك: ناو بار، باسکراو]

ف: نامبرده.

ع: مَذکور، مَوْسوم.

ناو بَرِک

ك: دَهرِیان. [خو ازین کراو]

ف: نامزد، دَست سوزِه، دَست گَرفته.

ع: مَخْطوبَة، خَطیبَة، مَدْعُوَة.

ناو بَگِتر ← ناو بَرَدَن

ناو بَیْن

ك: به یَن. دَوَر، دَوَری. [نیتوان. مودا]

ف: بَیْن، میان، میانه. دوری.

ع: بَیْن، فَاصِلَة.

ناو بار

ك: نار گَل، ناولنگ. [نار گَل، نیتوان هردور ران.]

ف: میان پا.

ع: بَیْن الرِّجْلَین، بَیْن الفَخْذَین.

ناو باره

ك: ناو شار. [ناو بندی باؤر.]

ف: میان، میان شهر.

ع: وَسَط، بَحیو حَة.

ناو بَشته

ك: بَنه تَوم، تَرم. [ره گز، ره چالک]

ف: پَر وُز، نَزاد، وِیژه.

ع: أَصل، نَسب. قُح، کُح، خالِص.

ناو تو یل

ك: تَریل. [تو یل]

ف: پیشانی، پَنجه، میان پیشانی.

ع: ناصِیَة.

ناو تو یل

ك: خالو میل. [رنگ کردن تو یل مندا ل هتا له چاری]

پس به دور بیت!!]

ف: لامچه، لام. (نقش کردن پیشانی بچه که از

چشم زخم محفوظ باشد!!)

ع: نَدَسِیم۔

ناوتیلانہ

ل: بارانی، خدائی، جیازی، دیاری۔ [نور کہ لریلمی لہ گل]

بورکدا دہنیردیت بڑ مائی زارا۔]

ف: وَرْدک، وَرْدوک، (اشیائی کہ ہمراہ عروس

بہ خانہ ی داماد فرستادہ می شود۔)

ع: جَہازی۔

ناوچی

[ل: ناویژی]

ف: میانچی، میانہ داری۔

ع: وَسَاطَة، حَکْمِیَّة، اِصْلَاح۔

ناوچیکر

[ل: ناویژیکر]

ف: میانچی، میانہ دار، بابیزان، پایندان،

میانچی کن۔

ع: وَسِیْط، وَسِیْطَة، مُصْلِح، حَکَم۔

ناوچال

ل: کاس، چال، [نریار، کلز]

ف: میان گود، گود۔

ع: مُقَعَّر۔

ناوچال

[ل: نینوان چالایی۔]

ف: میان چالہ، میان گودی۔

ع: دَاخِلِ الحُفْرَة، فِي الحُفْرَة۔

ناوچاو

ل: تَوِيل، ناوتویل، [تیریل]

ف: پیشانی، میان پیشانی۔

ع: نَاصِیَة۔

ناوچاو

[ل: نارموی چال۔]

ف: میان چشم، توی چشم۔

ع: دَاخِلِ الْعَيْنِ، فِي الْعَيْنِ۔

ناوچاو پاک

ل: خورشوو، خورشہخت، [رووخوش، بمختیار]

ف: پاک رخسار، روشن چہرہ۔ نیک اختر،

خوش بخت۔

ع: نَقِي الحَدِّ، سَعِيد۔

ناوچاو نورشان

ل: نورشان، دژکردن، [ناچاو گرژکردن]

ف: چہرہ بہ ہمزدن، ترش روشن۔

ع: بُسُور، بُسُول، قُطُوب، سُهَوم، عُبُوس، کُلُوح،

تَجْہُم، تَقْبُض، تَکْرُش، تَزْوِي، قَبْط، اِشْمِيزَان،

اکفہرار۔

ناوچاو نورشیک

ل: نورشیگ، چرچار دژ، [ناچار تاز]

ف: ترش رو، چہرہ بہ ہمزدہ۔

ع: بَاسِر، بَاسِل، قَاطِب، قَاطِب، قُطُوب، سَاہِم،

عَبُوس، کَالِح، جَہَم، مَتَزْوِي، مُبْرَطِم، ...

ناوچاو چہرمنگ

ل: مارز، [قشان، ناچاو سپی]

ف: سفید پیشانی۔

ع: اَشْدَخ، اَقْرَح، اَغَر۔

ناوچاو روشن

ل: ناوچارپاک، [روپاک، دہمچاو نورانی۔]

ف: روشن چہرہ، پاک رخسار۔

ع: صَبِیحُ الْوَجْہ، نَقِي الحَدِّ۔

ناوچہ

ل: ناوان، نار، [مدبند]

ف: سامان، بلوک۔

ع: حَوْرَة، صَفْحَة، نَاحِیَة، کُورَة، مَحَال، نَوَاحِي، ...

ناوچه-کووژه

ناوخالی

ل: پروتهن، پروچهن، پروت، پرولک. [پوچ، پۆش]

ف: پوک، کاواک.

ع: أجَوْف، مُجَوَّف.

ناوخوا!

ل: نامهخوا! [بۆ دورر بون له چاری پیس دهوتریت.]

ف: نام خدا!، به نام خدا! (در مورد چشم زخم

گویند.)

ع: بِاسْمِ اللَّهِ، بِعَوْنِ اللَّهِ!

ناوخوان

ل: خوان. [قولایی زین.]

ف: خانه‌ی زین، میان زین، میزه.

ع: ذَنْبَةٌ.

ناوچار

ل: نارخیاگ. [ناراخن تینخار.]

ف: ساویس، چقبوتی، آگنده، کژاگنده، قَزَاغَنْد.

ع: مَحْشُو، مُضْرَب.

ناوچار

ل: به نارباتگ. [خارهن‌نار، شۆرته‌ی (خاوه‌ی نار و

شۆرته.)]

ف: نامدار، نامور، نام‌آور، نامی، شه‌ره، خنیده.

(دارای نام و آوازه)

ع: شهر، مشهور، معروف، نبیه، سامی.

ناوچار

[ل: خارهن‌نار]

ف: نام‌دار، نام‌بردار.

ع: مُسَمًّى.

ناوچار

[ل: قەدی دار. (بشی نارو‌یاستی دار.)]

ف: میان‌دار، تنه‌ی درخت. (قسمت وسطی

درخت)

ع: ثَانِيَة.

ناوچان

ل: پلوری، پلورسک. [لورسارک]

ف: ناودان، نیو، ناوه.

ع: مِيزَاب، مِيزَاب، مِثْعَب.

ناوده‌س

ل: له‌پ، نارله‌پ. [بری دست.]

ف: هَتَبَك.

ع: كَفّ، رَاخَة.

ناوده‌م

ل: دم. [ناره‌وی زار.]

ف: پوچ، میان‌دهن، ده‌ن.

ع: قَم، بَاطِنُ الْخَدّ.

ناو‌پاس

ل: کورەك. [ناره‌پاست، کزەك]

ف: میان، شَرَك، وندسار، میانگاه، فره‌نگاچ.

ع: وَسَط، قَلْب، عَقَر، عَقَر، أُسْطَم، مَرَكَز، كَبِد،

بُحْبُوحَة، بُوَيُوءَة، مُنْصَف، مُنْصَف، سَوَاء.

ناو‌زك

ل: زیق، هیلگ، هورگ، ریلەخۆ. [هناو، جیق]

ف: برانداف، روده.

ع: مُصْرَان، حَشَا، حَشَى، أَحْشَاء.

ناو‌زك

ل: زك، هورگ. [ناره‌وی سك.]

ف: اندرون شکم، شکم.

ع: جَوَف، بَطْن، بَاطِن.

ناو‌زین

ل: سه‌رزین. [زینپۆش]

ف: سه‌رزین.

ع: صُفَّةُ السَّرَج، غِشَاءُ السَّرَج.

ناوساجی

[ك: ناییکه له ناو تاهه دا له گهژ رۆژندا سووری ده کهنه.]

ف: بَبَر، چَلپَک، غَرماسَنگ، غَریاسَنگ، رَوَغینه.

(نانی است توی تاهه با روغن سرخ کنند.)

ع: بَسِيسَة.

ناوسار

ك: سه‌رنا، سه‌رنا‌سار. [سه‌رنیای ناش.]

ف: ناوسار، سه‌رناو. (سه‌رناو آسیا)

ع: ناوَقَسار.

ناوشاخ

ك: نيزكه، كوره‌ك شاخ. [كروزی ناو شاخی حه‌یوان.]

ف: مغز شاخ.

ع: مَرِيخ.

ناوشان

ك: كوژنیکا، حه‌جامه‌تگا. [نیوان هه‌ر دور شان.]

ف: میان دوش.

ع: كَيْج، كُتَد، زَيْرَة، زَاوِرَة، مَحْجَم، كَاهِل، بَيْنَ

الْكُتْفَيْن.

ناو‌فلیقان ← **ناو‌په‌لان**

ناوَك

[ك: ناك]

ف: ناخ، ناف، ماناف.

ع: سُرَة، بُجَرَة، مَانَة، جَابَة.

ناوَك

ك: نار، نارکه، پیته. [ده‌کی ره‌قی نار میوه.]

ف: هسته، جَنجه.

ع: نُوی، لُب، عَجَمَة.

ناو‌کردن

ك: دوروره‌که‌فتن. [دوره‌که‌کنه‌ه]

ف: دورافتادن، دورشدن.

ع: تَسَايِق، تَبَاعُد.

ناو‌کوز

[ك: ناو‌روی زتی مینه.]

ف: درون کس.

ع: كَيْن.

ناو‌کویره‌ویوگ

ك: گومانو. [ناو‌کویره‌ویوه، لیسیرچوره]

ف: گُم‌نام.

ع: مَجْهولُ الاسْم.

ناو‌کویشی

ك: هاویه‌شی. [ناو‌یشی، شریکی]

ف: هم‌بخشی.

ع: شَرِكَة.

ناو‌کویشی

ك: نارگشت، به‌ین‌گشت. [هاریش]

ف: میان همه.

ع: مُشْتَرَك، مُشَاع.

ناو‌که

ك: نارک، پیته. مدغز. [ده‌کی ره‌قی نار میوه. هه‌ره‌ها:

كاكله]

ف: هسته، جَنجه. مغز.

ع: نُوی، عَجَمَة، لُب.

ناو‌که‌پر

[كچینك كه كاتی لدا‌یل‌ی‌بورن خوازینی ده‌که‌ن بز

کوپیان.]

ف: نامزد. (نامز‌دی که هنگام تولد برای فرزند

خود خواستگاری می‌کنند.)

ع: خُطْب.

ناو‌که‌خوده‌ش

ك: پټشه خوښه. [د منكي رڼې شيريني نار ميوه].

ف: شيرين هسته، هسته ي شيرن.

ع: حُلُو النوى. نوى حُلُو.

ناوکه‌ره شه

[ك: نمخوښينكي يه كسمه. (نارې نمخوښه كښه).]

ف: پُشت ريشه، افگاري، اوگاري. (اسم مرض

است.)

ع: صَرْد، جُزَل، دَبَرَة.

ناوکه‌ر پيش

[ك: يه كسميك كه نار كړې شى هميده. (نارې نمخوښه كښه).]

ف: پُشت ريش، افگار، اوگار. (اسم موصوف

است.)

ع: دَبَر، صَرْد، جُزَل.

ناوگ

ك: نارگين. [نارنجي، ناوندی]

ف: ميانه، ميانين.

ع: وَسَط، وَسْطِي، مُتَوَسِّط.

ناوگکل ← ناوگنک

ناوگوچکه

ك: كوناگوچکه. كاسه ي گوتچکه. [كونه‌گوئ. ناروې

گوئ]

ف: توى گوش، سوراخ گوش. كاسه ي گوش.

ع: ثَقَبَةُ الْأُذُن. صَحْنُ الْأُذُن.

ناوکه‌ره

ك: مه‌غر. [كاكل]

ف: مَغْر.

ع: لُب، وَسَط.

ناوکه‌ره

ك: پره. [نارگړ (بدياري نيتوان درو كينگه).]

ف: ميانه. (بين دو شخم)

ع: فاصلة.

وټه (۲)

ناولنگ

ك: نارې، نارگم. [نيتوان هر دوو ران.]

ف: ميان پا.

ع: بَيْنَ الرَّجْلَيْن، بَيْنَ الْفَخْذَيْن.

ناوله‌پ

ك: له‌پ، نارمشت. [برې دست.]

ف: هَبِك، توى دست، توى مُشت.

ع: راحة، كَف، صِغَو الْكَف.

ناوله‌پان

ك: نارې‌لان، نارله‌قان، نارفليقان، دروفليقان. [نيتوان لقي

دروچاچه. (وله: نيتوان درو لقي درخت.)]

ف: ميان دو شاخه. (بين دو شاخه ي درخت

مثلاً.)

ع: بَيْنَ الشَّعْبَيْن، بَيْنَ الصُّتُون، بَيْنَ الْفُصَيْن.

ناوله‌قان ← ناوله‌پان

ناووال

[ك: ناروې خانور.]

ف: درون خانه، ميان خانه.

ع: دَاخِلَ الْبَيْت. صَحْنُ الْبَيْت.

ناووال

ك: كد لپروړ. [كه‌لپه‌لى مال.]

ف: مان، مانه، سپار، كاچار، كاچال، خَنور، توب.

ع: ماعون، يَتَات، عَقَار، عَقَار، سَفَاطَة، ظَهْرَة، أَثَاثِيَة،

أَثَاثُ الْبَيْت، مَتَاعُ الْبَيْت.

ناوومشت ← ناوله‌پ

ناونشان

ك: ديارى، نشاني. [نارنشان]

ف: نشاني، نشانه، نام‌ونشان.

ع: عَلَامَة، آيَة.

ناونشان

ك: شناسایی. [ناسنامه، پیتاسه]

ف: نام‌ونشان، شناسنامه.

ع: تعرفه، سِجِلْ احوال.

ناونشان‌دان

ك: نشانی‌دان. [نارنیشان‌ه‌ل‌دان، پیتاسه‌کردن]

ف: نشانی‌دادن.

ع: انشاء، تعریف، توصیف.

ناونویس

ك: نارنوسین. [پشك]

ف: نام‌نویس، نام‌نوشتن.

ع: قُرْعَة.

ناونیان

[ك: نارنان]

ف: نام‌نهادن، نام‌گذاشتن.

ع: تَسْمِيَة.

ناونیرۆك

ك: نیرۆك، نارخوهری، كورهك. [كرۆك، نارخوهری دار.

(كرۆكی رهقی نار دره‌خت و گیزر و شتی لهر چشنه.)]

ف: جذب، آب‌خوری. (مغز سختی كه توی

درخت و گزر و امثال آن هست.)

ع: خُلب، جُمَار، مَرِیج، مَرِیج.

ناونیرۆك

ك: نیرۆژن. [نارنیرۆك، نودۆك (داری ناربراستی مشكه.)]

ف: نَرَه، نارَه. (چوب وسطی مشك)

ع: خَشْبَة الْمَسْك.

ویندی ههیه.

ناوه

[ك: جۆره ده‌فرێكی تایبته بۆ رشك كرده‌وه‌ی شیاكه و

شتی لهر چه‌شنه به‌كار هیتراوه.]

ف: ناوه.

ع: نَقیر.

وینه

ناوه ← ده‌سه‌كه‌شتی

ناوهاوردن

ك: په‌رساری، به‌ناوهاوردن. [باره‌یتان]

ف: پـُروُرش، پـُرسـُتاری، پـُروُرش‌دادن،

پـُرسـُتاری‌کردن.

ع: حَضَانَة، تَرْبِيَة.

ناوه‌هت

ك: كوتیر، ناگا. [كوتیر، لپیر]

ف: ناگهان، بی‌گاه، ناهنگام.

ع: فَجَاءَ، بَغْتَةً، غَيْرَ مَوْقِع.

ناوه‌كیش

[ك: كسێك كه كار به‌ ناوه ده‌كات.]

ف: ناوه‌كش.

ع: نَقِيرِي.

فلوی

ك: نارۆت. [ناییت.]

ف: نمی‌شود.

ع: لَا يَكُونُ.

فلوی

ك: ندی‌گه‌ره‌كه، گه‌ره‌کی نیه، بایسنی نیه. [نایمۆت،

پیتوستی نیه. (وشه‌یه‌کی کرماجیه.)]

ف: نمی‌خواهد. (کرماجی است.)

ع: لَا يَحْتَاجُ.

فلوین

ك: سواخ، سارین، تالان. [سواخ. تینه‌لسارین]

ف: آندودن، آلودن.

ع: طَلَي، سَلَف، لَطَخ.

ناوینه‌وه

ك: سواخان، هه‌ل‌نارین. ساوین. تالان. [سواخان.

تیهه لژندن (به هر شتیک.)

ف: اندودن، آلودن. (با هر چین)

ع: مټلي، سلف، لطح.

ناوینهوه

ل: سواخدان. [سواخدان (به قور).]

ف: اندودن. (با گل)

ع: سنج

ناهان

ل: ناخار، ناراس، ناقولا، چه ترون، نه ببرد. [تروش، بد فیر]

ف: ناراست، نادرست، ناقلا، نبرد، شیتون.

ع: شدید، شریر، جسور.

ناهمی

ل: نا تومی، دهمسرد، دلسرد. [نا تومید، هیوا براو]

ف: نا امید، نومید، دل سرد.

ع: آیس، قنایط، خایط، یائس، مایوس، مقطوع
الامل.

ناهمیدی

ل: نا تومیدی، دلسردی. [هیوا براو بون]

ف: نا امید، نومیدی، دل سردی.

ع: یاس، قنوط، خیبة.

ناهه موار

ل: زوب، ناساف. [زیر، نارینک]

ف: کیوس، گیان، ناهموار، زیر.

ع: خشن، وعر، غیر متساوی.

ناهه موار

ل: گپ، گپ و ویر، کهچ، چه فت. [لارولور، چورت]

ف: شفت، کژ، کج، ناهموار، ناراست.

ع: مټوچ، مټوچ، مټوچ، مټوچ، مټوچ، مټوچ.

ناهه موار

ل: نا کولوکار، قورلومه، نه پزیر. [ناقولا، نارینک]

ف: ناهموار، قلمبه، قلمبه، کُند، کُندر،

نا تراشیده، لک ویک، ناساز.

ع: غُضْبَة، غَیرُ صالح، غَیرُ مُتناسب.

ناهه موار ← نکه موار

ناهه بچار ← ناهه موار [همسر ماناکانی.] (به تمام معانی)

نایافت

ل: دهنه که فتگ، که سندهار، نیکسیر. [نایاب]

ف: نایاب، نایافت، تنسوق، تنسوخ، اکسیر.

ع: عزیز، غَیرِ میسور، غَیرِ موجود، عَدیمِ الوجود.

نایبوسه لته نه

ل: جیگه نشین شا. [جیشینی پاشا.]

ف: پوران، جانشین شاه.

ع: رافد، نایب السلطنة.

نایی

ل: ناهی. [زهره، ناهید (به کتیکه له حرور همساره

گپز که که.)]

ف: ناهید. (از سبعة سیاره)

ع: زهرة.

فتق ← نق

نق

ل: نک، نکه، نچه. (نچونان) (دنگی نمخوش.)

ف: نک، (نکونال)

ع: آنین.

نچونان

ل: نچه وناله، نکه وناله. (دنگی نمخوش.)

ف: نکونال، نکه وناله.

ع: انین...

نچه ← نچ

نچمنج

ل: نکه نک. [نچمی زور. (دوباره برونه کمی لبیر

زور برونیتی.)]

ف: نچنچ، نکنک، جگاری. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: آئین. نُکول. نُجَنجَة.

نخوون

ک: سه‌روخوار، دهم‌روخوار. [روگرپراو، نوخوون]

ف: نگون، سرازیر.

ع: مَنکوس، مَعکوس.

نخوه‌شهر

ک: نوخوشهر. [لنتکه (لنتکاروی نۆک).]

ف: لَپه.

ع: مُقَشَّر، مُفَلَّق، مُشَقَّق. (مُصَدِّعُ الحَمَص، مشقوق

الحمص)

نرخ

ک: ندرجس. [بایی، بنها]

ف: نرخ، أَرَج، أَرَجَش، أَرُوش، أَخَش، أَخَش.

ع: سَعِر، قِیمَة.

نرخه

ک: لرخه. [دەنگی تورگه].

ف: خَرَاخَر. (صدای گلو)

ع: خَریر.

نرخه

ک: مرقه. [دەنگ له تورگوه هیتان].

ف: غَرغَر.

ع: شَخیر.

نرکانن

ک: گرمائن، ندرائن. [نرکه‌کردن]

ف: غَویدن.

ع: تَزَوُّد، اِزْءار، تَغْغَر...

نرکه

ک: گرمه، ندره. [گوره (دەنگی زل یا دەنگی تورگی نَسپ

له کاتی غاردا).]

ف: غو. (صدای گنده یا صدای گلوی اسپ در

هنگام دویدن)

ع: رَئِی، نَعِی، نَعْرَة. ضَبِج، ضُبَاح، عَوَاق. قَبَقَبَة.

نرینایش

ک: ده‌ده‌دیر. [ژنی زبه‌لاحی ناقولا].

ف: سَتَنبِه. (زن گنده‌ی بدهیکل)

ع: قِلَعَم، عِبْهَرَة، عَفْرِیْتَة.

نزا

ک: نَزووله، نَزووله. [دزعا]

ف: ذُرون، سَمِیز، سَمِیراخ.

ع: دُعَاء، اِسْتِغَاثَة، اِبْتِهَال.

نزانسی ← **نزانسی** [وشه‌ی‌کی گوزانیه]. [گوزانی است.]

نزاو

ک: نَزیدک. [نزیك (وشه‌ی‌کی مهرامیه).]

ف: نَزیدیک. (اورامی است.)

ع: قَرِیب.

نزاو

ک: زناو، گه‌یگ. [ناوتینگپراو، گه‌یو]

ف: رَسیده.

ع: واصل، وارد. نَزْ، نَزْ.

نژک

ک: زینگی، زینگانی، نسک. [ژیان]

ف: سیاب، زندگی، زندگانی.

ع: حَیَاَة.

نژگهره

ک: نسگهره، نسک‌نسک. [نژگوه]

ف: غُکَه، هُکَه، هُکچَه، هُکک، زُغَنگ، زُغگک،

زراغَن، سکسکه، سیکسیکه، اسکرک، گلیچه،

سَنجک.

ع: فُواق، فُواق، لُهاد. (حازوقه)

نرم

ل: په‌س. [برامبیری به‌رز.]

ف: پست. (ضد «به‌رز»)

ع: مُنخَض.

نزووله

ل: نزووله، نزا، زوزوه. [دوعای مرثی هناسسارد. (ناله‌ی

خسگین)]

ف: سَمیز، زوزه، مویه، نرون. سیمراخ. (ناله‌ی

غمگین)

ع: نباح، نوحه، ضراغه، ابتها.

نزووله ← نزووله

نفسار

ل: ... نسرم. سیتور، خورنده‌وزان. [نزار، برسی‌بهر

(برامبیری به‌رزچکه)]

ف: نَسار، نَسا، نَسیرم، نَسَر، سایه، آفتاب‌نگیر.

(ضد آفتاب‌گیر)

ع: ظلیل، مقناة، مقناة، مقناة.

نسبه‌ت

ل: خویشی، ناشنایی، هاوگه‌ری. [خرمایستی]

ف: خویشی، هم‌گری.

ع: نَسَبَة، انتساب، عِزَة، عِزَة، اعتزاء.

نسرهم ← نفسار

نصف

ل: نِسم، نیم، نیمه، درویدله. [نیو، نیوه]

ف: نیم، نیمه، دوئک، دوبوده.

ع: نصف، شطر.

نسک

ل: نَزگ، زینگی. [زبان]

ف: سیاب، زندقی.

ع: حَیاء.

نسک

ل: ناهمی، پهریشان، نک. [ناثومید، هناسسارد]

ف: نَومید، نَأمید، پَریشان.

ع: قَانَط، خَائِب، آیس، مَایوس، مَقطوعُ الوسائل.

نسک

ل: تها، نابور، گهدا. [فقی، هژار]

ف: نیست، نابود، گدا.

ع: فانی، مسکین، مُفلس.

نسک ← نیسک

نسک و ناهمی

ل: نکوناهمی. [هناسسارد، هیوابار]

ف: نابود و نامید.

ع: قَانَط، خَائِب، مَایوس، مَقطوعُ الوسائل.

نسک

ل: نَزگه‌ری درای گریانی زور. (به زور هناسدان به‌هزی

ترومی گریانوه.)

ف: نوسته، غرنگ، خَرازه، هَک‌هَک، خَرويله.

(فُواق گریه، یعنی: نفس کندن از زور گریه)

ع: مَاقَة، مَاق، شَهاق، نَحیط. حَنین. رَفیر. وَهَوَة.

نسکه‌نسک ← نسک [دوربارم‌رونوه‌کی لبر زوریونیستی.]

(تکرار برای تکثیر است.)

نسکیان

ل: نسکه‌کردن. [به زور هناسدان به‌هزی ترومی

گریانوه.)

ف: غَرَنگیدن، خَرایدن، نوسته‌کردن،

هَک‌هَکیدن، هَک‌هَک‌کردن.

ع: مَاق، شَهاق، وَهَوَة، تَشَهاق، حَنین. رَفیر.

نسکه‌ره ← نَزگه‌ره

نسیان

ل: له‌بیرچون، له‌هوش‌چون. [له‌یادچون]

ف: فراموشی، یادرفتن، یادنداشتن.

ع: نسیان، ذُهل.

نسیب ← **نسیو**

نسیو

ك: سرنوشت. [چارنووس، قسمت]

ف: سَمناك، سَنگول، دربا، سَرنوشت.

ع: قَضاء، قَدَر، مُقَدَّر، نَصیب.

نسیو ← **نه‌سیب**

نسیه

ك: كم‌زور، كم‌پرشت. [زروی كم‌دروامد.]

ف: كم‌زور، كم‌پُرش. (زمین كم‌زور)

ع: كادِئَة.

نسیه

ك: دَسوام، ماوژ. [دستوار، دستیوار، قمرز]

ف: پانست، پَسانست.

ع: نَسِئَة، كَلَاة، كَالِی، كَالِی. عِیْة، اِعتیان، زُرْفَة،

تَزْرِئِق، قَرَض.

نساب

[ك: نیشاسته: توزکی سپیه له گهم یا پتاته ده‌گیدریت.]

ف: آمولن، آبگون، نشاسته.

ع: نِشَاء، نِشاسْتِج، عَصِیدَة، لُبَابُ الْقَمَح، لُبَابُ

الْجَنَّة.

نشان

ك: نشانه، نامانج، نیشان. [نیشانه]

ف: نشان، نشانه، ذَفَك، ذَموك، ذَموك، تَلوك،

تَكوك، بَكوك، آماج، نیشان، اِزَم.

ع: غَرَض، هَدَف، وَدَع، اِرَم (در زمین) [ا-ه]

زوریدا. [، بَرجاس، قِرطاس. (در هوا) [ا-ه]

ناسمانده. [

نشان

ك: نیشان، نشانه، دیاری، یافت، شَوَن، نِه‌تەر، قه‌ره.

[دروشم، نیشانه]

ف: نشان، نشانه، بُنَك.

ع: عَلامة، اَمارة، اَيَة، مُنْجَة، سِمَة، سِیمَة، سومة.

سیمی، سیماء، وسم، رَسَم، اَثَر، شِعار. قَرِیْنة.

صیفة

نشان

ك: نیشان، نشانه، نیشانه، دیاری. [مدالیا، ميدال]

ف: نشان، نیشان، نشانه، مدال.

ع: وسام، نشان، نیشان.

نشان

ك: داخ، دیاری. [شوتن‌واری داخ‌کردن.]

ف: نشان، داغ.

ع: سِمَة، عَلامة، نار، كَمِی. (اَثَرُ الْكَمِی)

نشان

ك: جقه، نشانه. [جوقندی سری دسه‌لاتداران.]

ف: نشان، جقه.

ع: عَلامة، نیشان، نیشان.

نشان‌دان

ك: فیر کردن. [بیشان‌دان، تیگه‌یاندن]

ف: نشان‌دادن، آموختن.

ع: تَعْلیم، تَفهیم.

نشان‌دان

[ك: خستنه بر چار.]

ف: نمودن، نشان‌دادن.

ع: عَرَض، اِرانة، تَلويع.

نشانکرد

ك: نشانه، دیاری. [دروشم، لیتن‌راو، دیاری‌کراو]

ف: نشانی، نشانه، نشان‌شده.

ع: عَلامة، سِمَة، اَمارة.

نشان کردن

ل: دیاری کردن. داخ کردن. [دروشم لیدان]

ف: نشان کردن. داخ کردن.

ع: قَوسیم، تَعْلیم، کَی.

نشان گرفتن

ل: قهرهول زوین. [نیشانه لیتگرتن، سیتره گرتن]

ف: نشان گرفتن، قراول رفتن.

ع: توجیه، تشدید، تصویب.

نشانه

ل: نشان، نامانج. [نیشانه، کتک]

ف: نشانه، نشان، ذفک، اَرَم، آماج، نَموک، تَموک،

تکوک، تَلوک، بَکوک.

ع: هَدَف، غَرَض، وَدَع، اَرَم. (در زمین) [اله]

زیریدا. [، بَرَجاس، قِرطاس. (در هوا) [به]

نامانورده.]

نشانه

ل: نشان، خال. [نیشانی سر پیست.]

ف: نشانه، تیل، چَخَک، بادامه، خال.

ع: شِیة، شامَة، خال.

نشانه - نه نه

نشانه - چقه

نشانه - داخ

نشانه - مه دال

نشانه ی رتکه

ل: رَتَنَمَا، دیاری، فرسَه قِشمار. [تابلوی مرده نیشاندور له

سرور پدا.]

ف: رهنما، راهنما، کرکَز، کرکوز، فرسنگسار،

فرسنگ شمار.

ع: بُرت، لُجَمَة، ثَوَة، صَوَة، نُصَبَة، اَرَم، اَمَرَة، عَلم،

مَعلَم، عَلامَة الطَرِیق. عَلامَة الفَرَسَخ.

نشانی موسایی

ل: رهسله، بان شانی. [پارچه یه کی زرد که یهودیه کان

بسر شانیاندا ددوری بز ناسرانوه.]

ف: گرده، عَسَلی، سِر دوشی، زردپاره، پاره ی

زرد. (پارچه ی زردی که یهودی برای

شناسایی بر دوش می دوختند.)

ع: غِیارَة، غِیار.

نشانی

ل: رهسپ، نشانه. [نارنیشان، پیتاسه]

ف: نشانی، نشانه، فروزه.

ع: صِفَة.

نشانی - نلوانشان

نشانه

ل: مردها. [نشتن]

ف: نیشتر، نیشو، شَست، گُزار، کُزار، دروش،

آدر، کَلک.

ع: مِزغ، مِضغ، مِشَرط.

نشتان

ل: نیشتمان، نشیمن، مه لَرن. [جنگی دانیشتن. همروها:

زید، ولات]

ف: پند، نشیم، نشیمن، نشیمنگاه، نشستنگاه.

میهن.

ع: مَقَعْد، مَجْلِس، وَطَن.

نشتن

ل: نِشتن، دانِشتن. [رُزِشتن، مانده]

ف: نشتن، نشستن.

ع: جُلوس، قُعود، سُکُنی، سُکُونَة.

نشتن

ل: نِشتن، پنهانگرتن. [ناوابون (ره) نِشتنی خُور.]

ف: فرو رفتن، فرونشستن، پنهان شدن. (آفتاب

مثلاً.)

ع: اُقُول، غُرُوب.

نشستن

ك: نِشْتَن، بَیْخِشْتَن. [كوتنه بنوعی خفته.]

ف: تَه نَشَسْتَن، تَه نَشِین شَدَن.

ع: رُسُوب، اِسْتِفَال، اِنْحِطاط، نُزُول.

نشستن

ك: نِشْتَن، خوار و چرون. [داچرون (وهك): نِشْتَنی ناری

بی.]

ف: فرورفتن، پایین رفتن. (آب در چاه مثلاً.)

ع: نُضُوب، اِنْحِطاط.

نشستن

ك: نِشْتَن، رِیان. [دستبندار گویاندن.]

ف: نَشَسْتَن، رِیدن.

ع: دَفَع.

نشستن

ك: نَمَرِین، دانه رین، چال داکه فتن. [قویان، رُچوون (وهك):

چال پوونی سربانی مال.]

ف: نَشِست، پایین آمدن، گود شدن. (سقف خانه

مثلاً.)

ع: اِنْخِبار، اِنْخِفاض. عَوَز، نُزُول.

نشستن

ك: دانشتن. [دانشتن، دامه زران (وهك): دانِشْتَنی سوار له

چالایی زیندا.]

ف: نَشَسْت، نشستن. (سوار در خانه ی زین

مثلاً.)

ع: وَقَع، جُلُوس.

نشیمه

ك: نَشْتَمَن، نِشْتَمَن. [شویی دانِشْتَن.]

ف: نَشِیْمَن، پُند، نَشِیْمَنگاه، نَشِستَنگاه.

ع: مَقْعَد، مَجْلِس.

نشیمه نگا - نشیمه

نشین

ك: پاشگری كه مانای شریتی دانِشْتَن دِدادت. (وهك):

شانشین، به تنیا به کار نابریت.)

ف: نَشِین. (شاه نشین، خواجه نشین، تنها

استعمال نمی شود.)

ع: مَحَلُّ الْجُلُوس.

نفت

ك: نوئ، تازه. [نور، نو]

ف: نَو، تازه.

ع: جَدِید.

نفرین

ك: نَه عِلَت. [نفرین، نعلت]

ف شَنَه، سَنَه، فَرَنَه، بُسور، پُسور، بُسول،

پُسول، پُشور، نفرید، نفرین.

ع: لَعْن، لَعْنَة، بَهْلَة.

نق

ك: نك، نكه، نروكه، نكه. نتق. [دنگی هیواشی كسیك

كه زور له خوی ده كات. (هروها: رسته.)

ف: نك، نكه. سخن، گفتار.

ع: نَبَسَة، زَحَرَة، رَجْمَة. نُطَق، حَرَف، تَكَلَّم، تَفَوُّه.

نقاب

ك: رَوِیْبَه تَه. [روبیند، پیچه]

ف: زَیْبُو، آیازی، رَوَبَنْد، رَوَبَنْدَه، پیچك، پیچه.

ع: نَقاب، لَعْم، بَرَقَع.

نقائن

ك: ... نكائن، زور كردن، نقین. [نقه كردن]

ف: نَكِیدَن، زور كردن، نالیدن.

ع: رُحار، اَنِین.

نقن

ل: نكن. (نكه كبر) [نكه كبر]

ف: نكن، نكين، نالان.

ع: اُنْكَه، اُكَّان.

نقوهر

[ل: به دم نقانندن و ترلیدانوه.]

ف: نك وگوز، نال وگوز.

ع: زاحراً حَبَقاً.

نقه

ل: نكه. نچه، نوكه، نق. [دەنگی هیواش كه دهیویت زۆر

له خۆی بكات.]

ف: نكه، ناله. (صدای آهسته كه بخواهد زور

كند.)

ع: رَحْرَعة، رَجْمَة، نَبْسَة. اُنْكَه، اُنْكِن.

نقه نَقْ— [دروبار مورووهكى لىبەر زۆر مویستی.] (تكرار

برای تكثیر است.)

نقیم

ل: نگین. [نقیم]

ف: نگین.

ع: فَصَن.

وینه—نه نگوسپه (A)

نقین—نقائن

نك

ل: نكه. ناله. [دەنگی نهخۆش.]

ف: نك، نكه، نال، ناله.

ع: اُنْكَه، اُنْكِن، أَطِيط.

نك—نسك

نكائن

ل: نقائن، نوكانن، نالین. [نكه كردن]

ف: نكیدن، نالیدن.

ع: اُنْكِن، حَنْكِن، خَنْكِن، هَنْكِن، رَنْكِن، رُحار.

نكن

ل: نوكن، نچن، نقن. [نكننككبر]

ف: نكن، نكين، نالان. (نك و نال كُن)

ع: اُنْكَه، اُكَّان، حَنْكان ...

نكونال

ل: نچونال، نكه و ناله. [دەنگی نهخۆش.]

ف: غَرْنگ، نكونال.

ع: اُنْكِن، حَنْكِن ...

نكوناھمى

ل: نكسكوناھمى، ناھمى. [هنا ساسارد، هیوا براو]

ف: ناأمید، نومید.

ع: خائِب، مایوس، قانَط، مَقْطُوعُ الوَسَائِل.

نكول

ل: نالین، لاموجیم، لام هاوردن، کوتایی، خۆگیزی، نچه نچ.

[نچه و نهزیر، کشانوه]

ف: کبیید، اَزندان، نالاش. نگرانی.

ع: نُكول، نُكُوص، اِحْجام، قُصُور، تَكْفُف،

اِسْتِنْكَاف.

نكه

ل: نوكه، نچه، نقه، ناله. [«نكه»، «ناله» دەنگی

نهخۆش. «نچه» دەنگی سهووتای نهخۆشین. «نوكه» دەنگی

گرياناوی. «نقه» دەنگی زۆر لهخۆ كردن.]

ف: نك، نال، ناله، غَرْنگ. [«نكه»، «ناله» صدای

بیمار. «نچه» صدای مقدمه ی بیماری. «نوكه»

صدای گریه آمیز «نقه» صدای زور كردن.)

ع: رَحْرَعة، رُحار، رَجْمَة، نَبْسَة. اُنْكَه، اُنْكِن، حَنْكِن.

خَنْكِن، هَنْكِن، رَنْكِن، أَطِيط.

نكه نك—نكه [دروبار مورووهكى لىبەر زۆر مویستی.] (تكرار

برای تكثیر است.)

نكين—نالین

نكاداری

ك: چاریاری، خویباری^۱، پهرساری. [چاودیری]

ف: پاساد، دارش، نگاه‌داری، نگه‌داری، نگاه‌بانی،

نگه‌بانی، چشم‌داری، پرستاری.

ع: حفظ، حُرَاسَة، وقایة، صیانة، رعایة، استِدَامَة،
نظارة.

نگاداری

ك: گرتن، دوساخ‌کردن، گله‌ودان. [دست‌بسر‌کردن]

گل‌دانمرو. بند‌کردن]

ف: نگاه‌داری، گرفتاری، نگه‌داشتن، بازداشتن،
گرفتن.

ع: حَبَس، توقيف، سَجَن.

نگاداشتن ← **خویباری**

نگاداشتن ← **گرتن**

نگار

ك: نه‌خش، شیره. [نیگار (نخسرنیگار)]

ف: نگار. (نقش‌ونگار)

ع: نقش، رَسَم، صُورَة.

نگار ← **قه‌لهم نمقش**

نک

ك: نمرگل، لورسکه، بَرِیش. [لاری ده‌مپورت. (مندااتیک

که هیشتا ختی ندادره.)]

ف: نگل، نُوگل، نُوَرَسیده، (بچه‌ی خط نادمیده)

ع: اَمُرد، وَصیف، غَلام.

نگم ← **نوقم**

نگمه‌سار

ك: نوقمه‌سار. [غورن]

ف: نگونسار.

ع: مَنكوس.

نگین

ك: نقیم. [تَقِيم]

ف: نگین، بادامه.

ع: فَنَص.

وَنَه ← **ننگوسیه** (A)

ننگین

ك: به‌خت، نامه‌د. ناپروو. [شانس تاله. ناپروو]

ف: شگون، بخت، آمَد، ماراب. آبرو.

ع: اقبال، طالع، **بخت**.

نم

ك: شَو. [نمایی، شی]

ف: نَم، نَمَج.

ع: رُطُوبَة، نَدی، نَدَاوَة.

نم

[ك: پاشگریکه مانای «نیشاندرا» ده‌دات.] [کلک‌نما]

ف: نَما. (انگشت‌نما)

ع: عُرْضَة، مُشار، (مشارِ الیه)

نم

ك: نوین، نشان‌در. [پیشاندەر، در‌خەر]

ف: نَما، نَماینده، نشان‌دهنده.

ع: مُعَيِّن، مُشَخَّص.

نم

[ك: روکاری خانوو. (زاراوه‌ی بنایانه.)]

ف: نَما، نَماییش. (اصطلاح بنایان است.)

ع: مِعْراض.

نم

ك: بالا، گه‌شه، خیزیان، به‌رزوبوون. [هه‌ل‌چوون،

برزوبوونرد]

ف: بالش، فزایش، کوالش، کوال، بلندشدن.

ع: نِماء، نُمُو، نَشُو، نَشُو.

نما ← **نویژ** (وشه‌ی‌کی گزانیه.) [گورانی است.]

نماکردن

۱- نویسه‌ر نم وشه‌ی‌ی بهم شیره‌ی نویسه‌ر: خویباری. (ر - ر)

ك: گه شه كردن، بالا كردن، خيزيان، بهرزويون. [مه‌لچيون، بهرزويونوه]

ف: باليدن، بالودن، گواليدن ...

ع: نماء، نُمُو، نُمُو، نُمُو، تَرَقِّي، تَعَالِي.

نمانا - نوموونه

نماو

[ك: ناري نيتوان تويكل و نيسقان - بشي ره‌تي ژير

تويكل - ي روهك.]

ف: نَم، بَر رسته نَم. (آبي كه در بين پوست و

استخوان نباتات مي‌باشد.)

ع: نُسُغ.

نماوي

ك: زهرنگ، ناروژا، شُودار. [شيدار، زَنگ]

ف: آغار، زُغار، نَمناك.

ع: نَدِي، ثَرِي، مَرطوب، خاضِل، مُسْتَنْقِع.

نمايان

ك: ديار، ناشكرا، پيدا. [بي‌پرده، ررون]

ف: نمايان، نمودار، هويدا، پيدا، پديدار، آشكار.

ع: ظاهر، واضح، مشهود، مَرئي، مَحسوس.

نمايشت

ك: خَزمَايِي. [خَزمَان، خَزمَايِي]

ف: نمايش، نمود، پيدايش.

ع: عَرَض، اِسْتِعْرَاض، تَجَلِّي، زَيَّاتَة. جَلَّاتَة المَنْظَر.

نمايشنگا

ك: تواساخانه. [پيشانگا]

ف: آنگامه، نمايشگاه، تماشاخانه.

ع: مَعْرَض، مَسْرَح، مَلْعَب، مَنظَر، مَشْهَد، مُمَثِّل.

نماينه

ك: نوينه، نوينه. [بريكار]

ف: نماينده.

ع: جَرِي، وكيل، مَبْعوث، مُنَاب، مُنْتَخَب.

نمك

[ك: تپايي دادان.]

ف: نَم چكه، تَراو، تَراوش.

ع: بُضاضَة، نَذَعَة، رَشْحَة، قَطْرَة. رُطُوبَة.

نمزه

ك: ژماره، شمار. [ژميره، پله]

ف: شُماره، شُمار.

ع: عَدَد، رَقَم، نُمَرَة.

نمس

ك: مشكه خوره. [گيانداركي ميسريه كه مشك و مار

ده‌خوات.]

ف: نَمس، موش خوره. (جانوري است مصري

كه موش و مار را مي‌خورد.)

ع: نَمَس، اَكْل الفار.

نيته

نمونه

ك: نمانه. [نمورده، نمانا]

ف: نُمونه.

ع: لَمْعَة، راموز، مَسْطَرَة، مِثَال، مِقْطَع، قاطع،

نُمُوذَج، اُنْمُوذَج.

نمذ

ك: نمرگ. [نهاد]

ف: كيز، ساگيز، سپاگيز، شاكمند، نَمذ.

ع: لَبَد، لُبْدَة، لَبَد.

نمذزين

ك: ته كه لتو. [ناره‌نگي ژير زين.]

ف: پون، تَرمه، اَدْرَم، تَكَلتو، نَمذزين، كون‌پوش.

ع: حِلْس، حِلْس، جَدِيَة، كُنْبُوش.

نيته - زين (د)

نمذمال

ک: نۆرس. [نۆیره: میوهی تازه پینگیشتور.]

ف: بَلْک، تَرَوْنْد، تَراهی، اِبْرَه، نَوْبَر، نَوْباهه،
نَوْرَس، پِیشَرَس.

ع: باکورَه، بَکیر، سَبَبیق.

نۆین

ک: نۆین، گۆیره که، نوین. [گۆیره که یه که تازه خراوته
بیر نیر.]

ف: نوبند، گوساله، (گوساله‌ای که تازه به نیره
بسته باشند.)

ع: حَسیل، عَجَل.

نۆفه

ک: تۆم، نار. [شاوَت]

ف: تَخَم، زه، آب.

ع: نُطْفَه، مَنی.

نۆنق

ک: قسه، واته، وتار، نق، تتق. [ئاخواتن، دهرپرین]

ف: کُرویز، گُفتار، گُفتن.

ع: نُطَق، بَیان، قَریر، تَکَلَم، قَفْوَه.

نۆنول

ک: دهرماشۆر. [شۆردنی نندامی لَش به جۆشانه.]

ف: پختگار، پخته‌گاو. (شستن عضو با
جوشانه)

ع: نُطُول.

نۆنه

ک: نیانه، پاشه‌که‌ت. [پاشه‌کوت]

ف: اَمْرَغ، بَلْخَفْتَه، کَوَالیده، فَلَنجیده، تَرومیده،
تَروهیده، اَندوخته، پَس‌انداز.

ع: دُخَر، دُخیره، اِدْخار، تَمکیر، اِحْتِکار.

نۆنه‌کردن

ک: نیاته‌کردن، پاشه‌که‌ت خست. [پاشه‌کوت کردن]

ف: بَلْخَفْتَن، فَلَنجیدن، کَوَالیدن، تَرومیدن،
تَروهیدن، اَمْرَغیدن، اَندوختن، اَندوخته‌کردن،
پَس‌انداز کردن.

ع: دُخَر، اِدْخار، تَمکیر.

نۆنه‌که‌ر

ک: نیاته‌که‌ر. [پاشه‌کوت‌کەر]

ف: اَندوز، اَندوخته‌کُن، پَس‌انداز.

ع: دُخَر، دُاخِر.

نۆجوان

ک: نَگَل، نۆگَل. [تازه‌لار (گنَگی خستندار).]

ف: نۆجوان، نۆرسیده، نۆچه. (جوان خط
نداده)

ع: فَنی، فَنی، شَاب، مُراهِق.

نۆچه

ک: نۆجوان. [تازه‌لار]

ف: نۆچه، نۆجوان، اُپرناک، جوان، نۆپهلوان.

ع: فَنی، فَنی، شَاب، حَدَث، غَلام.

نۆچه

[ک: نۆیره (نۆیره‌ی تووتن).]

ف: نۆچه. (تَنباکوی نۆچه)

ع: بادِرَه.

نۆهه‌وسه‌ت

ک: شومی، قۆشه‌یی، کۆلۆلی. [بیدیرومی، چارپه‌شی]

ف: شومی، می‌شومی، شوری، شناری،
مَرخشی، بدشگونی.

ع: شَنامَه، نُحُوسَه، شَقاوَه.

نۆهه

ک: مَرزَه، مَززَه. [برپرِه‌مَز]

ف: مَخ مازن، رگ مازن.

ع: نُخاع.

نۆهاله

ل: نيفت. [خوشوخال]

ف: افت، تَه گربالي.

ع: خُخالة، قُصارَة، سَقاطَة.

نوخاڻن

ل: نوخوون کردن، نوخاڻنوه، دهمه نوخوون کردن،

دهمه وخوار کردن، سهره وخوار کردن، سهره ره وخوار کردن.

[غوون کردن، ورگيژانوه]

ف: نگوون کردن، سرنگوون کردن، نگوونسار کردن،

نگوونسر کردن.

ع: تَعكيس، تَنكيس.

نوخاڻنوه — **نوخاڻن**

نوخته

[ل: پهلای زور بچکولای قهلم لمر کاغز.]

ف: پُنده، فُنده، فُند، وُکته، نُکته، خَجک، تیل،

دیل.

ع: نُقطة، نُکته.

نوخته وخال

ل: نارایش، نینجه وینجه. [رازانه]

ف: آرایش، پیرایه.

ع: زینة، حشو.

نوخه

ل: رونویس. [رونویس، لبرنوسراو]

ف: رونویس، رونوشت، وانویس، وانوشت.

ع: نُسخة، مُسودة.

نوخشه

ل: درو. [کاتی پیگه یینی دهغل.]

ف: درو. (هنگام رسیدن محصول)

ع: حصاد، جَزان.

نوخوشهر — **نوخه شهر**

نوخده

ل: نوروت، ده گمه، ده لکه فت، کم. [ده گمن، ده لکرت]

ف: کم، گاه.

ع: نُدرَة، شاذ.

نوخده

ل: نه ده لانه. [نابیدل]

ف: ناخشنودانه، خواه نخواه، خواه ناخواه.

ع: کارها، کرها. مُتَرَدُد.

نوخره

ل: نوگه. دهس. [سره. جازینکی کایه.]

ف: بَنابه، پستنا. دست.

ع: نُویَة. دَسْت.

نوخره — **نوخده**

نوخده

[ل: ژماره پاش هژده.]

ف: نوزده.

ع: تِسعة عَشیر.

نوخده

ل: بهرزا. [یه کمین مندل.]

ف: نوزاد.

ع: بکر، بکیر.

نوخستن — **نوخفتن** [ارشیه کی کرماجیه.] [کرماخی است.]

نوخسه

ل: نوخسه، رونویس. [رونویس]

ف: رونویس، وانویس، رونوشت، وانوشت،

بازنویس، بازنوشت.

ع: نُسخة، سَواد.

نوخش!

ل: گوارا، نوش گیان! [عافیت بیت!]

ف: نوش!، گوارا! سازگار! نوشنجه!، نوش جان!

نوش باد!

ع: هَنِيءٌ، نُوْش!

نوشاتر

ل: نُوْشادر. [كانزايه كي سپيه مسيان بي سپي ده كرده.]

ف: نُوْشادر، نُوْشادر، قاتون.

ع: نُوْشادر، نُوْشادر، قاطون.

نُوْشادر—نُوْشادر

نُوْشادرو

ل: ... بازار، شراب، [دهرمانی شيفابهش. دژوار. شراب]

ف: نوش دارو، پادزهر، شراب.

ع: مُفْرِحُ الْقُلُوبِ، مَعْجُونُ الْمُلُوكِ، فَاَنْهَرِ خَمْر.

نوش کردن

ل: نوشين، هه لنوشين، هه لَنُوشَانِ. [خواردنوه]

ف: نوشيدن، آشاميدن، سرکشيدن.

ع: شَرِب، تَشْرَاب، مَشْرَب، جَرَع، اِجْتِرَاع، عَبَّ، بَلَغ،

تَبَلَّغ، اِبْتَلَاع.

نوشووز

ل: بي قسه يي، نافرمانی. [سريپچی کردن.]

ف: نافرمانی.

ع: نَشُون، نَشُوص، مُلُوح، تَمَرُد.

نوشين

ل: هه لنوشين، نوش کردن. [خواردنوه]

ف: نوشيدن، آشاميدن، سرکشيدن.

ع: شَرِب، شَرِب، شَرِب... .

نوغوم—نهقم

نوغوس

ل: گيانان، گيانگه ل. كه سان. [رژگه ل. تاكه كسه گه ل]

ف: جانان، روانان، كسان.

ع: نُفُوس، أرواح. أشخاص.

نوقته

ل: نوخته. [به لئی زږد بچكولې قه لڼم لسه راغز.]

ف: پَنده، وكته، خَجَك، فَنَد، تيل، ديل.

ع: نُقْمَةٌ، نُكْتَةٌ، وَكْتَةٌ.

نوقتمی په رکار

ل: كوره، نارواس. [چق]

ف: دَنگ.

ع: مَرَكَن

نوقره

ل: زيو. [زيف: كانزايه كي به رخه.]

ف: نُقْره، سيم.

ع: فِضَّةٌ، لُجَّةٌ، لُجِين.

نوقره كفت

[ل: رازينراو به زيو.]

ف: بشار، نُقْره كوب.

ع: مُفَضَّض، مُلْجَج.

نوقسان—نهقس

نوقل

ل: شيرینی. [شه كزه]

ف: نُقْل، شيرینی.

ع: نُقْل.

نوقل

ل: قرولی. [قولای (زاراوی بنایانه).]

ف: نُقْل، ژرف. (اصطلاح معماران است.)

ع: عُمق، غُور.

نوقلانه

ل: مزگانی. [نوخشانی باش. شیرینی مژده خوش.]

ف: نُوید، مژده، مژدگانی. فال نیک.

ع: بِشَارَةٌ، تَفْوُل.

نوقل بادام

[ل: نوقلنك كه كاكه كمي بادامه.]

ف: نُقْل بادام، نقل بادامی.

ع: مُلْبَسٌ، لَوْنٌ مُلْبَسٌ.

نوقم

ك: گوم. [ون. نوم، وژناو كوتن.]

ف: گم. نگون، قُرو، قُروفتن، زیرآبرفتن، گم شدن.

ع: فُقد، بَوص، اِختِفاء. غوص، اِنغماس. غرق.
نومه‌سار

ك: نگمه‌سار، گومه‌سار. [بی‌سروشترین. ودرگزار. رزچور]
ف: گم شده. نگوئسار، فرورفته.

ع: اِفْتِقَاد. اِختِفاء. مَنكوس. مَنخَسِف.
نوفورچك

ك: ناخونه‌ك. [تورچ]

ف: نَشَكُنْج، اِشَكُنْج، شَكُنْج، پَنج، پَنگ، خَلَنج، خَلَنگ، نَخْچَل، نَخْچِل، نِيلَك، شَخود.

ع: قَرَن، قَرص، لَمص، مَرَن، مَرَن، تَجْمِيش.
نوفورچكانه

[ك: نافره‌تِيك كه جلویبرگی تازه‌ی لیسر كرده‌وه له باتی
نوه‌ی شتیکی لی‌دەرگرن نفورچی لی‌ده‌گرن.]

ف: داشاب، داشاد، داشَن، نودارانه، نودارانی،
نوداران. (زنی كه لباس تازه پوشیده به جای
اینكه چیژی از او بگیرند او را نَشَكُنْج
می‌گیرند.)

ع: قَرزِي، داشَن.
نۆك

[ك: دانوئله‌یكه. [نۆكه ره‌شه. نۆكه چدرئگه]
ف: نخود.

ع: جَمَص، فوم.
نۆكه

ك: نوخته، تیکه. [به‌له‌ی زۆر بچورکی قه‌لَم لیسر كاغیز.

همره‌ها: قسبی کورتی خوش.]

ف: وکته، نُکته، تَکه، تیکه.

ع: نُکته، دَقِيقَة، لَطِيفَة.

نۆکته‌باف

ك: تیکه‌ویژ، تیکه‌باف. [قسمه‌خۆش، نوکته‌بیژ]

ف: نُکته‌سَنج، نُکته‌باف، تیکه‌گو.

ع: ظَرِیف، ظُرَاف، حُرَاف، ظُرَاف.
نۆکه‌ر

ك: هۆكه‌ل، خزمه‌تکار. [خولام]

ف: چاکر، نۆکر، بُد، زوار.

ع: خادِم، عامِل، ماهِن، ناصِف، مُلازم.
نۆکه زۆرده

[ك: فیریکه نۆك.]

ف: دَلْمَل.

ع: بَغْوَة. (بَغْوَة الحِمَص)
نۆکه قه‌نی

[ك: نۆکی برژاری شیرین‌کراو.]

ف: نَخودچی، نَخودقندی.

ع: قُضامة.
نۆکه‌ن

ك: تازه‌کن. [تازه‌هه‌لک‌نراو.]

ف: نۆگند، تازه‌گند.

ع: جَدِیدُ الحَفَر.
نۆکیسه

[ك: تازه‌ییاکوترو، تازه‌کیسه]

ف: نۆکیسه.

ع: جَدِیدُ الکِيس، جَدِیدُ التَّمْوَل.
نۆکه

ك: نۆره. [سره]

ف: پُستَا، بَنَابِه، نِیَابِه، واره.

ع: نُوبَة، عُقْبَة، فُرْزَة، فُرْصَة، فَرِیصَة، عِدَان.

نۆکه

ك: دس، چهل، نوره. [جاریکی کایه.]

ف: دست. (نوبت بازی)

ع: نوبه، دور، لُعبه، دُست.

نوبکه

ك: روزنه‌رو. [نوبه، روزنه‌روژ (نوبتی)]

ف: نوبه، روزافگن. (تب نوبه)

ع: نَابَه، غِب، حُمِّي الغِب، دور.

نوبکه‌ناو

ك: نوره‌نار. [سرری نارداشتنی زهری.]

ف: بَست، پَست، پَستاب، پَستاب، پَستاب، نوبه‌آب.

ع: عَدان، مُهَابَه، شَرِب، سَقِي، سَقِيَه.

نوبکه‌چی - پاسه‌وان

نوما

[ك: جوانوتسپی می.]

ف: كَرَه‌ی ماده.

ع: فَرِیَسَه.

نومال

[ك: كَسِيك كه تازه مال پَیكمره دَیْت.]

ف: نُوخانه.

ع: مُسْتَبِیت.

نوبك

ك: سَراخ. نشانه. [سَراخ، شَرِین. نشانه]

ف: سَراخ. نشانه.

ع: اَثَر، غَلامَه، وَجَد، اِدراك، اِصَابَه.

نوبکه

[ك: سَوسَه (دربیرینی هیواشی سورچیک له نه‌ینی له ژَتر

لِیروه.)]

ف: سوسه، چاو. (زَمَزمه کردن از مطلبی به

طور آهسته)

ع: رَضَح، نَغِیَه، زَمَزَمَه، سُمَعَه، رَسو، رَس. (كَشَفَتُ

رَسًا مِنَ الْخَبَرِ.)

نوبکه

ك: یواش. (سَپَا لَیْدَه‌ن به نوبگه.) [هَیواش، سورك]

ف: آهسته، یواش.

ع: خَفِی، خَفِیَه.

نوبته‌ك

ك: تاریك. (تاریكونوته‌ك) [تاریکایی زور.]

ف: تاریک، تار.

ع: مُظْلِم، ظُلُماء.

نوبه

ك: خَم، خَم، چَم، چَمیان، چَمیانوه. [چَمین. رَهت]

ف: خَم، چَم، چَمیدن، خَمیدن.

ع: عِشار، اِنْجِئاء، رُکوع.

نوبه‌دان

ك: نورچیانوه، به‌سره‌روژین. [چَمینوه. رَهت‌دان]

ف: خَمیدن، سَکَرَفیدن، سَکَرَفیدن، سَکُوخیدن،

سَکَندری‌خوردن، به‌سَردَرآمدن،

زانوبه‌زمین‌زدن.

ع: عَشر، کَبو، بَرکَعَه، رُکوع.

نوبه‌دهر

ك: سَره‌نگری‌دهر. [رَهت‌دهر]

ف: شَکُوخنده، شَکَرَفنده، سَکَرَفنده،

به‌سَردَرآیند، سَکَندری‌خور.

ع: عاشر، عاشر، کابی.

نوبه‌پانه‌وه

ك: چَمیانوه، دانه‌وین. [چَمینوه، داهاتنوه. رَهت‌دان]

ف: چَمیدن، خَمیدن، سَکُوخیدن، سَکَرَفیدن،

سَکَرَفیدن، به‌سَردَرآمدن.

ع: تَکَبی، تَجَبی، اِنْجِئاء، رُکوع.

نوبود

ل: حَازَ. (خویشنورد) [پاشگریکه مانای «باردوخ» ده‌دات.]

ف: نود، حال، جاور.

ع: حال، حالت، بال، وُضِع.
نووَر

ل: شمرق، رزشناپی. [رووناکی]

ف: شید، شیده، تَو، تاو، تاب، خوره، خُره، روشنایی، پرتَو.

ع: ضَمَو، ضیاء، ثنا.

نووَر هَق

ل: شمرق خوایی. [رووناکی خودایی.]

ف: خُره، خوره، کیاخوره.

ع: نُورِ الهی، نُورِ حَق.

نووَر خوایی ← **نووَر هَق**

نووَر ره‌بانی ← **نووَر هَق**

نووَره

ل: قوریه. [زوریه (دنگی گریان).]

ف: مویه، زوزه، نیوه، خَرویلِه. (صدای

گریستن)

ع: نُوْحَة، غویل، ضَرَاْعَة، بُکاء، حَنین، ضُغَاء.

نووَره نووَر ← **نووَره** [نوریه زور. همروها: بس بنورینه!

(دوباره‌مرونه‌کمی لیس زورونیتی. بز پیرگی کردن له نورپش بدکار

ده‌پیت).] (تکرار برای تکیه است، هنگام نهی از «نوریه» هم استعمال

می‌شود.)

نووَر

ل: ناز. [عیشه] «نازوروز» به یک‌باره ده‌پتریت. [

ف: ناز. «نازوروز» با هم استعمال می‌شوند.)

ع: غَمَز.

نووَران

ل: نورپان، قورپان. [نورزه‌کردن]

ف: موبیدن، نیویدن، نیوه‌کردن، مویه‌کردن، زوزه‌کشیدن.

ع: ضُغَاء، ضَرَاْعَة، حَنین.

نووَره

ل: نوریه، قوریه. [دنگی لیسرخوی گریان. (ره‌ل: دنگی

ه‌یواشی سگ یا گورگ).]

ف: زوزه، زنویه، نیوه. (صدای نازک سگ یا

گورگ مثلاً.)

ع: ضُغَاء، غَوَاء، عَوَة، ثَضَوْر، ثَلَعْلَع، وَآوَة.

نووَره نووَر ← **نووَره** [نوریه زور. (دوباره‌مرونه‌کمی لیسر

زورونیتی).] (تکرار برای تکیه است.)

نووَسان ← **لکیان** [رشدیه‌کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

نووَسْخانه

ل: نویسْخانه. [نویسنگه]

ف: نگارستان، نگارخانه، نگارش‌خانه،

دبیرستان.

ع: دَارُ الْاِنْشَاء، دَارُ التَّحْرِیر.

نووَسْله

ل: پدئرشکه. [نوسه‌که]

ف: سنگ، أَجْهَره.

ع: حَرَشون.

وینه ← پدئرشکه

نووَسیان

ل: لکیان، نورسان، چه‌سپیان. [نورسان، لکان (رشدیه‌کی

کرماجیه).]

ف: چَسپیدن. (کرماجی است.)

ع: التِّصَاق، التِّزَاق.

نووَسیان ← **نووَسین**

نووَسین

[ل: نورسان، نویسین]

ف: نُوشتَن، نِیشتَن، نگاشتن.

ع: رَقَم، رَقَن، ثَمَق، خَط، سَطَر، صَطَر، سَفَر، رَسَم،
تَحْرِیر، تَزْیِیر، اِزْدِیَار، کِتَابَة.

نُووسین

ل: لُکاشَن، چِهسپانَن. [نورساندن، لُکاندن (وشه‌ی‌کی
کرماجیه).]

ف: چِسپانندن. (کرماجی است.)

ع: الصاق، الزاق.

نُووسین ← **نُوستَن** [وشه‌ی‌کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

نُووک

ل: چَر، سَو، تِیَزَه. [تِیْزایی سِر نووکی شت.]

ف: تُک، نُک، نوک، ناوک، موک، نیش، سِر،
تِیْزِی.

ع: اِبْرَة، حُمَة، شُوک، رَاس.

نُووکاتَن

ل: نَکاشَن. [نَکِه‌کردن]

ف: نَکِیدن، نالِیدن.

ع: اَنین، رَجَم، نَبَس.

نُووک نَه‌نَکوس

[ل: سِرِی پَنجِه.]

ف: سِرانگِشت.

ع: بَنان، بَنانَة.

نُووک لَچ

[ل: تِیْزایی لِنو. (لِیو سِرورِه).]

ف: نُک لَب، (لَب بالایی)

ع: خُرْفَة.

نُووک لُووت

[ل: پِزِی لُوت.]

ف: بَجَس، بَجَش، سِر بِنِی.

ع: حُثْمَة، خُثایَة، اَطْحَم، اَرْبَة.

نُووکَن

ل: نَکَن. [نَکِه‌کَر]

ف: نَکَن، نَکین، نَکونال‌کَن.

ع: اُنُنَة، اُنَان.

نُووکَن

ل: نُوکدار، چَردار. [تِیْز، دِرکدار]

ف: نُکدار، تُکدار، نِیشدار.

ع: حادّ، شائِک، ذو شُوک.

نُووکَه

ل: نَکِه، نالَه، نِچِه. [نالِی هِتِواش.]

ف: غُرَنگ، نَک، نَکِه، نالَه، نال. (نالَه‌ی آهسته)

ع: اَنَه، اَنین، زُحَرَة.

نُووکَه

ل: رَکِه، فَرِه، نَقِه، نَق. [رِستِه]

ف: نَک، نَکِه، راه.

ع: حَرَف، نُطَق، نَبَاَة، تَقْوَه، تَلْفُظ، زُجْمَة، نَبِیْسَة.

نُووکَه نَه‌لَه‌م

ل: چَر. [تِیْزایی سِرِی قَه‌لَه‌م.]

ف: نِیش، سِر قَلَم.

ع: سِن.

نُووکَه نُووک

ل: نَکِه‌نَک. [نَکِی زَر. (دِویارِه‌ی‌نِوَنوَه‌کِی لِبِیر

زَرِی‌نِی‌تِی).]

ف: نَک‌نَک. (تَکْراَر بَرای تَکْثِیر است.)

ع: اَنین.

نُووَه‌ن ← **نُوَه‌ن**

نُوَه‌ن

ل: نُوَه‌ن، نُوَی‌ن، نُوَین. [اِگِوِیْرَه‌کِی‌مَک کِه تازِه خِراوَه‌تِه بَیِر

نِیِر.]

ف: نُوِبَند، گُوسالَه. (گُوسالَه‌ای کِه تازِه بَه شُخْم

بسته باشند.)

ع: حَسِيل، عَجَل.

نوهۆم

ك: تەرەقە. [قات، نەۆم]

ف: آشكو، آشكوب، آشكوبه، پوشه.

ع: مَرْتَبَة، دَرَجَة، طَبَقَة.

نوی

ك: تازه. [نو، برامبری كۆن]

ف: ئو، تازه.

ع: جَدِيد، حَدِيث.

نویرده

ك: نوێرده. [داشكاندنەوی لیواری چلویەریگ بۆ

دوورینی.]

ف: ئۆزده، ئۆردی، ئۆزدیده. (واشکستن دامن

جامه که بدوزند.)

ع: حَبْن، غَبْن.

نویرده

ك: نوێرده. [داشكاندنەوی لیواری پارچه] له درووماندا.]

ف: ئۆزده، ئۆردی. (ئب جامه را تو گرفتن)

ع: غَبْن، حَبْن، كَف.

نویژ

ك: نما. [نمیژ]

ف: نماز.

ع: صَلَاة.

نویژ باران

[ك: نوێژ بارانه: نوێژی تایبەت بۆ باران بارین.]

ف: آب ریزان، نماز باران.

ع: اسْتِسْقَاء، صَلَوة الاسْتِسْقَاء.

نویژکا

ك: مزگوت. [مزگوت]

ف: مَزگَت، مَزدگاه، نمازگاه.

ع: مَسْجِد، مَصَلَى.

نویس ← خەت

نویس ← نویسنه

نویسخانه

ك: نورسخانه. [نورینگه]

ف: نگارستان، نگارش خانه، دبیرخانه،

دبیرستان.

ع: دَارُ التَّحْرِير، دَارُ الْإِنشَاء.

نویسنه

ك: بنوس، دەویر. [نوسەر]

ف: نویسنده، پناغ، دوویر، دبیر، نگارنده.

ع: مُحرِّر، مُنْشِي، رَاقِم، رَاقِن، نَامِق، كَاتِب، زَابِر...

نویشته

ك: دَزعا، مَروجه. [نوشته]

ف: پیچیده، درنوردیده.

ع: دُعَاء، تَعْوِذ.

نویشته

ك: نویسیگ، دەسنویس. [نوسراو، دەسنوس]

ف: نوشته، بیله، ئزده، چک، کُشسه، نامه.

ع: رَقِیْمَة، رَقِیْنَة، زَبِیْرَة، نَمِیْقَة، مَرَقوم، مَرَقون،

مَسْطور، مَسْطور، مَزبور، مُحَرَّر، مَكْتُوب،

رُقعة، صَك.

نویشته ← دُوعا

نویشته ← نامه

نویژ

ك: دەیلهم، بەدیروم، چل میژده. [باری، ئۆسه]

ف: آخرم، میتین.

ع: مُحَل، عَتَلَة.

وینه

نویین

ك: رۆشن. (نەنۆینی.) [دەرخر، دیودیاری]

ف: نماینده، روشن.

ع: شفاف.

نوتین-نوهن

نوتینه

ل: نوتینر، نماینده. [بریکار]

ف: نماینده.

ع: وکیل، مبعوث، منتخب، مُتاب، جَرّی.

نوتینه-نوتینه [ارشده‌کی کرم‌جیه.] [کرم‌جی است.]

نوتیه‌ک

[ل: یلک بش له نۆ بش.]

ف: نَمَیک، نُه‌بوده.

ع: تُسَع.

نه

[ل: نامرازِ نه‌کمره، وک: نه‌کمی.]

ف: نه، مه، نَی. (حرف نفی است: نکن، مکن،

نیاریدا)

ع: لا، نَم، نَن.

نه

ل: بی‌آنک (نه‌ی تیه‌آورد)، لام. (لامی تیه‌آورد.)

[بی‌آنو هیتانه‌وه بۆ نه‌کردنی شتی‌ک.]

ف: نه، بَهانه.

ع: نَفی، عُنر.

نه‌آد

ل: نیاز، خه‌یال، دَل. [خواستی دهرۆن، ویست، بریار]

ف: نه‌آد، خیال، دل.

ع: نَیّة، ضَمیم، باطِن، قَصَد، خیال، عَزَم.

نه‌ایه‌ت

ل: پەر، دوابی. [کۆتایی، نه‌جام]

ف: کران، پایان، فَرناد، اَنجام.

ع: نَهایه، غایه، خاتِمة، عاقبة، آخره، آخر.

نه‌بات

ل: گیا، بنچک. [رووه‌ک]

ف: گیاه، رَسَتَنی، رویدنی، بَر رَسَتَه.

ع: نَبات.

نه‌باتات

ل: گیاگل، بنچکگل. [رۆد کگل]

ف: گیاهان، رَسَتَنیها، بَر رَسَتَنگان.

ع: نَباتات.

نه‌بۆ

ل: نه‌مز، نه‌زم، فرین، جوین، لَیدان. [پل‌دان (وک: لَیدانی

ره‌گ).]

ف: نَیَز، زَن، جُنیدَن. (جَنیدَن رگ مثلاً.)

ع: نَبَذ، نَبَض، نَیَض، حَبَض.

نه‌بیش

ل: هه‌تسه‌کائن، دانسه‌وه. [هه‌لدا نه‌وه (وک: هه‌لدا نه‌وه‌ی

قبر).]

ف: شکافتن، کندن. (شکافتن گور مثلاً.)

ع: نَیَش.

نه‌بیش

[ل: پینگ‌ی دور روو له دهره‌وه، که له ناوه‌وه گۆشی و مستار

پینگ دیتن. (زاراوه‌ی بناگاه‌له).]

ف: نبش. (اصطلاح بنایان است.)

ع: ...

نه‌به‌ره‌د

ل: ناوۆلا، کاری، نه‌ترس، دلیر. [نازا]

ف: نَیَرَد، نَیَرْدَه، دلیر، دلاوَر، کاری، نَتَرَس.

ع: شَدید، شَجیع، زَییر، فَعال، مُتَهَوّر.

نه‌بیز

ل: ناوجۆ. [بیره (شرابی ناردی جۆ).]

ف: بوزه، باره، مَزَد، اکسیه، بگنی. (شراب آرد جو)

ع: ٹبید.
نہ پا

ک: نہ ریس، بی دھام، [ناجیگیر]
ف: نہ پایدار.

ع: فانی، زائل، غیر دائم، غیر باقی.
نہ پریس

ک: خوشتر، نہ ترس، [سرمہڑ، ہی پھروا]
ف: ٹپرس، خودستر، ٹٹرس.

ع: مُستبِد، مُتھوڑ.
نہ پوخت

ک: خام، نہ کوئی لگ، [نہ کو لاو]
ف: نا پخت، نا پختہ، خام.

ع: نی، نیء، فنی، نی، ...
نہ پوپر

ک: نہ گرنج، نہ ساز، [نہ گونجاو، ناساز]
ف: ناساز، نادرست، ناھموار.

ع: غیر صالح، غیر متناسب.
نہ پوریان

ک: نہ گونجیان، نہ سازیان، نہ چلیان، [نہ گونجان، نہ سازان]
ف: نگنجیدن، نہ ساختن، نہ ساخت نیامدن،
درست نیامدن، درست نشدن، ساز نیامدن.

ع: عَدَم صَلَوح، عَدَم تَنَاسُب.
نہ تاشیک

[ک: نہ تاشراو]

ف: نہ تراشیدہ، نہ تراشیدہ، ناھموار.

ع: غیر منحوت، غیر متناسب، غیر صالح.
نہ تانین

ک: نہ ترانین، [بی دہ لاتی]

ف: نہ توانستن، نہ توانی، نہ تواندگی.

ع: عجز، عَدَم قُدْرَة.
نہ تانین

ک: نہ ترانین، [بی دہ لاتی بورن].
ف: نہ توانستن.

ع: عجز، عَدَم قُدْرَة، عَدَم اسْتَطَاعَة.
نہ تفاق

ک: شایر، بوڑھ، زواندار، [زماندریژ]
ف: کارنگ، سخوڑ، زباندار، ترزبان.

ع: نطاق، حَرَف، مُتَكَلِّم.
نہ تراشیدہ، نہ تاشیک
نہ ترس

ک: پیک، دلیر، دلدار، چنگی، [نازا]
ف: تترس، دلیر، دلدار، دلاور، بی باک، جنگی،
سَلَحْشور.

ع: شجاع، نجید، مقحام، آلیس، اموج.
نہ نفل

ک: ملزوم، [برگر، لمپیر]
ف: مُس، بازدارندہ.

ع: مانع، رادع، مُخَالِف، ضِد.
نہ نہ ریوق

ک: زل، زلام، نہ ترہ بوق، [زہہ لاج]
ف: نَطْرَبوق، گُندہ.

ع: فیلَم، جَلَنَدَح، ضَخیم.
نہ نہ رہ بوق، نہ نہ ریوق
نہ نہ وہ

ک: نہ وہ، رولہزا، توخم، [تورہ، بہرہ]
ف: نَوہ، نَوادہ، نَواسہ.

ع: نَبِیرَة، نَسَل، نَشَا.
نہ نتیجہ

ک: زہ، بارہ، بہر، [نہ بام، دہرہ بام]
ف: زہہ، تَزیدہ، پَدیدہ، زاییدہ، بہرہ، بار.

ع: نَتِیجَة، ثَمَرَة، حَاصِل، مَوْلود.
نہ جابت

ك: گه‌وره‌یی، كه‌سداری، كه‌سدیاری. [ره‌س‌ن‌یون،
وه‌جاخزاده‌یون]

ف: بزرگی، بزرگواری، نژادی، نژادگی.

ع: نجابة، ثبالة، أصالة، شرافة، ثبل.

نه جات

ك: رسگاری، نژادی، ره‌سین، پهرینه‌وه، بره‌س، له‌داده‌ره‌هاتن.

[رزگاری]

ف: پرماس، شگاله، ره‌هایی، رسته‌گاری، رستن،
آزادی، آسایش، فیروزی، آسوده‌شدن.

ع: نجاة، نجاء، نجو، نجایة، فلاح، خلاص، نقد.

نه چار

ك: چیتاش. [دارتاش]

ف: دُرگَر، دروگر، درودگر، کتگر، کتکار،
چوب‌تاش، چوب‌تراش.

ع: نجار، فیشن.

نه چاری

ك: چیتاشی. [دارتاشی]

ف: دُرگری، درودگری، کتگری، چوب‌تاشی...

ع: نجارة، فیشنة.

نه چاسه‌ت

ك: چه‌پدئی. [پیسایی]

ف: وژن، پاچایه، پلیدی، پلشتی.

ع: نجاسة. (بول، غاظظ)

نه جد-نه شت

نه جدی

ك: دوبریایگ، کلله‌کریایگ. [کلله‌برار]

ف: کبجة، بکنگ، بگنگ، نجدی، دُم‌بریده.

ع: ابتر.

نه چس

ك: چه‌پدز، ناپاك. [پیس]

ف: وژن، پلیدی، پلشت، ناپاك.

ع: نجس.

نه چم

ك: ویسیاک، نه‌جوول. [ره‌ستار، نه‌جوول]

ف: نجنب، اجنب، اجنجان، ایستاده.

ع: غیر مُتحرک، ساکن، ثابت، لا یتحرک.

نه چمه

[ك: نستیره‌ی قوتب.]

ف: گاه. (ستاره‌ی قطبی)

ع: قطب، جدی.

نه چمه-قوتب

نه جوا

ك: چه، سرکه. [پچه، سرته]

ف: بیخ‌گوشی، سرگوشی، رازگویی.

ع: نجوی، سن.

نه جوولیان

ك: نه‌جوولیان‌وه، نه‌جوین، ویسان. [نه‌جوولان، وه‌ستان]

ف: نجینیدن، ایستادن.

ع: عَدَم الحَرَكَة، سُكُون، ثبات.

نه جوولیان‌وه-نه جوولیان

نه جیب

ك: گه‌وره، كه‌سدار، كه‌سدیار، به‌گ، به‌گزاده. [وه‌جاخزاده،

ره‌س]

ف: کئی، بیگ، بیگ‌زاده، نژاد، نژاده، آزاده، بُزُرگ،

بُزُرگوار.

ع: نجیب، نسیب، نبیل، شریف، اصیل، حَتَد،

طرف.

نه چلیان

ك: نه‌پُزیان، نه‌گوخیان. [نه‌گوخیان، نه‌سازان]

ف: درست‌نشده، درست‌نیامدن، نَگنجیدن،

راست‌نیامدن.

ع: عَدَمَ صَلُوح.

نه چوون

ل: نه پړين. [نمرژتن]

ف: نه رفتن.

ع: عَدَمَ ذهاب.

نه چوون

ل: نه كړدن. (له نه وه ناچي.) [وژنه چوون، لينه كړدن]

ف: نه ماندن. (به آن نمي ماند.)

ع: عَدَمَ شَبَاهَة.

نه چير

ل: شكار، پار. [نيچير]

ف: نَخچير، شكار، شبانگ.

ع: صَيِد، قَنص.

نه چيروان

ل: نه چيوان، راوچي، راوگر، شكارچي، شكارهوان، داوباز.

[نيچيريان]

ف: نخچيربان، شكارچي، دامی.

ع: صَيَاد، قَنَاص، نَجَاش، نَاجِش. حَافِل، جَرَّاف.

نه حش

ل: شور، قوشه، كولول. [بدبوم، چارهش]

ف: شوم، شور، شنار، ميشوم، مَرخَش، مَرخَشه،

خري، بدشگون.

ع: مَشْوُوم، مَشْوَم، شَقِي، نَحْس، مَنحوس.

نه ههوانن

ل: هيچ نه زانين. [بهيچ ژماردن، گويي پيندان]

ف: هيچ نشمردن، هيچ شمردن، آدم ندانستن.

ع: عَدَمَ اِعْبَاء، عَدَمَ اِعْتِنَاء.

نه ههوانن

ل: پړل. [پاره (كرماچ پيښي ده لټن: «دراو»)]

ف: پول، نقد، درم. (كرماچ «دراو» گويد.)

ع: نقد، عَيْن، دِرْهَم.

نه ههوانن

ل: دهسه دوس، پيشه كي. [دهستي، حازري (برامبيري

قمرز.)]

ف: نقد، پيش، پيشكي، پيشادست. (ضد نسيه)

ع: نقد، نَاجِر. (ضد دين)

نه هخت

ل: كم، تَزْز. [تَزْزَقَال]

ف: نَخ، كَم، لَخْت، آندكي، پاره...

ع: قليل، يَسِير، زَهيد، نَبْذ، نَزْر، نَزْر، نَزْر، بَعْض.

رَزْء، بُرَاض، مَاصِل، نَطَخ...

نه هخت

ل: زَرْدار. [زوي بييت، برامبيري كمپرشت.]

ف: پَرزور. (زمين حاصلخيز، ضد نسيه)

ع: قُصَارَة، مِثْسَعَة، مُنْبِت.

نه خته ويوون

ل: پوول پوون. [بوونه پاره، توانوه]

ف: پول شدن، نقد شدن.

ع: نَض.

نه ختي

ل: كمی، تَزْز، نه ختيك... [تَزْزَقَاتِيك]

ف: كمی، نَخی، لَخْتی، پاره ای، اندکی.

ع: قَلَا، رَزْء، نَبْذ، نَزْر، نَزْر، قَلِيلَا، بَعْضَا، بُرَاضَا.

نَطَخَا.

نه خش

ل: چه شن، دروژشم. [نيگار: رنگ و شكلي به دست

دروستكرار.]

ف: نگار. نگاشته. نقش.

ع: نقش، رَقَش، وَشِي، وَشَم، وَصَم، رَسَم، رَشَم.

طبع.

نه‌خشه

ك: چښن. [شیره، شكل]

ف: نگار، نقشه.

ع: نقش، رسم، خریطه، تصویر، مُصَوِّر.

نه‌خښی! — نه‌وا!

نه‌خوازه

[ك: نه‌خوازه‌لا، بې‌تایبیتي]

ف: بویژه، ویژه، ویز.

ع: خُصُوصاً، بِالْخُصُوص.

نه‌خوازیك

ك: گډه‌لڼه‌روگ. [نه‌خوازار، نه‌یستراو]

ف: نه‌خواستنه، ناخواستنه.

ع: غېر مدعو. غېر مطلوب.

نه‌خوازیك

ك: بې‌واځه. [نه‌خوازاره، بانگ‌نه‌كړاو (شایستی نه‌خوازارا).]

ف: ایرمان، نه‌خواستنه، ناخواستنه. (نطلبیده.

شاهد نطلبیده)

ع: غېر موعود، غېر مدعو، طُفیلی. حَسْبَة، حَسْبِي.

نه‌خوښ

ك: ناخوښ، دږده‌دار. [نه‌خوش]

ف: بیمار، خسته، ناخوش.

ع: مریض، سقیم، علیل.

نه‌خوښی

ك: ناخوښی، نازار، دږد. [نه‌خوشی]

ف: بیماری، ناخوشی.

ع: سَقَم، سَقَم، سَقَام، سَقَامَة، مَرَض، حَرَض، دَنَف،

ضَنَى، وَصَب، وَصَم، دَاء، دَوِي.

نه‌خوښه

ك: نومی، پیسه‌واد. [نه‌خوښ‌وار]

ف: ناخوانده، بامی، بې‌سواد.

ع: اُمِّي، عامل، جاهل.

نه‌خ و هه‌وریشم

[ك: پارچه‌يك كه تانه‌كی هه‌وریشمه و پوكی بڼه.]

ف: نخ‌واېریشم.

ع: مُلَحَم.

نه‌خه‌فتن

[ك: نه‌خوږتن]

ف: نه‌خواییدن، بیداری.

ع: تَقِظ.

نه‌خه‌فتن — شه‌ونه‌خوسسی

نه‌خه‌یر

ك: نه، خه‌یر. [نخیر (وشی نه‌كړه).]

ف: نه، نَخِير، خَیر. (كلمه‌ی نفی است.)

ع: لا، كَلَّا.

نه‌ډار

ك: گډا، بې‌ته‌نوا، نابو، ناتوا. [هډار، فقیر]

ف: نابود، ناچیز، بې‌چیز، نډار، گډا، خسته،

هښنگ، لیتك، تېاه، ته‌ی‌دست، ناداشت.

ع: مُفْلِس، فَقِير، عَسِير، مُحْتَاج.

نه‌ډار

ك: نیس، نابو. (دارونه‌دار) [نېبو (وشی «دارونه‌دار» به

تنیا بې‌كار ناهیترت.)]

ف: نیستی، نیست، نابو، نډار. (داروندان، تنها

استعمال نمی‌شود.)

ع: معدوم، غېر موجود.

نه‌ډار

ك: گډا. [هډار]

ف: نډار، نادان، ناچیز، گډا.

ع: فَقِير، مُحْتَاج، مُفْلِس، مُعْسِر.

نه‌ډار

نه‌پائښ

ك: سه‌پائښ، گرمائښ. [گورپانښ]

ف: غویدن، دادزدن.

ع: تَزَوُّر، صَرَ، صَرِير، صِيَّاح.

نه‌رد

[ك: تاوله]

ف: نرد.

ع: كُوبَة، طاولَة، نرد.

ونه-ته‌ته

نه‌ردان

ك: نه‌ردین، نرد. [تاوله‌کردن]

ف: نَرْد، بازى نَرْد، نَرْدبازى.

ع: طاولَة، لَعِبُ الطاولَة.

نه‌رده

ك: دیوار. [دیواری بچوړكى نرم.]

ف: نَرَا، نَرَه، نَرْدَه. (دیوار كوچك پست)

ع: حاجز، حائط.

نه‌رده-په‌پنجه

نه‌رده-مه‌عجر

نه‌ردین-نه‌ردان

نه‌پ‌شان

ك: ناو شان. بان شان. [نېړې شان: ناوې‌پاستی شان. سر

شان.]

ف: میان دوش. بالای دوش.

ع: مَنكَب.

نه‌رگس

[ك: نیرگز: گولیکه.]

ف: نرگس.

ع: عَبَّهَر، نَرَجِس.

ونه

نه‌رگسه

ك: سر در. [سېرى كلك. (وړك: سېرى كلكى تمسپ).]

ك: نیس، نیه‌س. [نیه (دارونمدار: نه‌وی هیده و نیه).]

ف: نیست، نابود، ندار. (دار و ندار)

ع: مَعْدوم، غَیر مَوْجود.

نه‌جاری

ك: نه‌پورنى، بې‌ته‌نوايى، گه‌دایى. [هېژارى]

ف: نَدارى، ناداشتی، هَشْتَنگى، خَشْتَنگى، لِيَتَنگى،

تَباهى، ناچيزى، تهى‌دستى، گدایى، بې‌چيزى.

ع: اِفْلَاس، فَقْر، فَاقَة، عُسْرَة، فَقْر، مَرْتَبَة، مَسْكَنَة.

نه‌جامة‌ت

ك: نه‌گې‌تى، كه‌فارت. [نامد، نعات]

ف: نامَد، نيامَد، خوارى.

ع: ذِلَّة، نَكْبَة، اِدبار.

نه‌دان

[ك: نېه‌خښښ]

ف: ندادن.

ع: عَدَم اعطاء، اِمْتِناع.

نه‌دان-نه‌زان

نه‌ډې‌بډى

[ك: نه‌ډى‌بډى (مرؤفى تازمياكې‌وتو).]

ف: نه‌ډيدې‌بډيد. (كسى كه تازه به عزت رسيده

باشد.)

ع: جَدِيدُ العِرَّة.

نه‌ديک

ك: نه‌شنايىگ، نه‌شناس. [نه‌ډيو، نه‌ناسراو]

ف: نادیده، ناشناخته، ناشناس.

ع: غَير مَعْرُوف.

نه‌دیم

ك: هاردم، هارپاز، هارنشین. [ناوړه‌نگ، همدم]

ف: هَامَدَم، هَمَدَم، هَمراز، هَم‌سَخَن، هَم‌نشین.

ع: نَدِيم، اَنْيَس.

ف: نَرگسه، سَر دُم. (سَر دُم اسب مثلاً).

ع: رَأْسُ الذَّنَبِ.

نرم

ك: شَل. [پتچرانسِ رِق و زیر].

ف: نَرَم، شَل، سُسْت، نَسُو، غَزِيْدَه.

ع: لَدَن، مَرَن، لَين، لَين، لَدَن، رَخَو. مَنِيْد. نَاعِم.

رَخَص. رَخَف، دَمَث، هَش.

نرم

ك: نَارَام. [هَيَواش (بارانی نرم، رفتاری نرم، گزرائی نرم،

مرزئی نرم...)]

ف: آرام، آهسته، نرم‌خوی. (باران آهسته، رفتار

آهسته، آواز آهسته، آدم آهسته...)

ع: رَهَو، لَين، لُئَن. حَلِيم، مَكْسُوْر.

نرم‌هان

[ك: زَوِي بِي‌نِرمَد. (برامبری رَه‌قان.)]

ف: رُس، رُسْت، زَمِيْن نَرَم. (ضد «رَه‌قان».)

ع: مَسْهَل، بَرَت، شَبْرَه، قَاع، رَقَاق، رَهَاء، مَيْشَاء،

غَضْرَاء.

نرم‌کردن

ك: شَلَو‌كِرْدَن. [شَل‌كِرْدَنوَه]

ف: نرم‌کردن، شَل‌كِرْدَن.

ع: تَلِيْن، تَوْدِيْن، تَدْمِيْث... .

نرم‌کردن

ك: نَارَام‌كِرْدَن، هَالِه‌و‌كِرْدَن، رَام‌كِرْدَن. [هَيَواش‌كِرْدَنوَه.

كوی‌کردن]

ف: نرم‌کردن، آرام‌کردن، رام‌کردن.

ع: مَسَا، اِلَافَه، اِرْقَاق. تَذَلِيْل، تَخْصِيْر، تَخْصِيْر.

نرم‌وشل

ك: شَلَوَمَل. [برانبروی رَه‌تَوَق. (وَلَك: لَشی نرم‌وشل.)]

ف: نرم‌وشل، لَشَن، لَمَس. (بَدَن نرم مثلاً.)

ع: نَاعِم، بَضِيض، رَخِيص، رَعْنَاء، بَضِيضَه.

نرم‌وَنِيان

ك: نَرَم، نَارَام. [مرزئی بَحْرَسَلَه.]

ف: آرام، نرم‌خوی.

ع: حَلِيم، لَين، لَين، لَين، لَين، لَين.

نرمه

ك: شَلَكه. [گوشتی بِي‌تَسْقَان.]

ف: نرمه، تَبَاهِجَه. (گوشت بِي‌اَسْتَخْوَان)

ع: عَرَم، هَبَر، هَبْرَه، لَفِيْئَه، لَفِيْئَه.

نرمه‌بَر

ك: زَوَاتَبَاز. [زَمَاتَلُوْس (فِتِلَبَاز)]

ف: نرم‌بَر، زَبَرَبَر، زَبَان‌بَاز، چَاپَلُوْس. (حیلَه‌بَاز)

ع: مَلَسُوْن، مُحِيل، خَدَّاع.

نرمه‌بِيْز

ك: نِيْلَه‌ك. [هِنَلَه‌ك (بِيْزَنگی رَوْدِيْز.)]

ف: نَرَم‌بِيْز، اَلَك، اِيْلَك. (غُرَبَال رِيْز بِيْز)

ع: مَنَخَل، غُرَبَال.

وَنَه—نِيْلَه‌ك

نرمه‌زِيْن

ك: نَارَه‌تَكِيْر. تَه‌كَه‌لُتَر. [پَارِچَه لِبَادی تَه‌نَكی ژِيْر زِيْن.]

ف: غُرَه‌گِيْر. تَرَمه، اَدْرَم، اَدْرَم، نَمْدَزِيْن.

ع: حَلَس، لَبَد، عَرَاقَه، لِبْدَه، مَرَشَحَه.

وَنَه—زِيْن «»

نرمه‌غَار

ك: نِيْمَغَار. [غَاری لَسَر خَوی نَسَب.]

ف: نرم‌تَاخْت، نِيْم‌تَاخْت. (آرام دَوِيْدَن اَسَب)

ع: رَوِي، اِمَجَاج، تَقْرِيْب، خَنْب. (الْعَدُوْ خَنْبَاْ)

نرمه‌ی گَوِيْچَه

ك: بَه‌لَگ گَوِيْچَه. [شَلَكی گَوِيْ.]

ف: خَاج، نرمه‌ی گَوَش، بَلگ گَوَش.

ع: شَحْمَه، شَحْمَه‌الْأُذُن.

نهرمه‌ی لووت

ك: به‌لگ لووت. [شلک‌ی سهری لووت.]

ف: بَجَس، بَجَش، نرْمه‌ی بیئی، سَرِ بیئی، بَلگ بیئی.

ع: مارن، اَرَبْه، عَرَبْه، عَرْمَه.

نهرمه‌ی

ك: شلی. [پیتچوانی زبری و ره‌قی.]

ف: نرمی، شلی، سُسستی.

ع: لَبْه، لَبْه، لَبْه، لَبْه، لَبْه، رُعوته، رُعوته، ...

نهره

ك: زوانه. [زمانه (زمانی شایمن یا قپان).]

ف: ناره، تاره، نازه، ناژه، رْبانه، رْبانه. (زبان‌ه‌ی

ترازو یا قلیان)

ع: نَقیب، عَمود، لسان.

وینه-ترازو^(۱)

نهره

ك: گرمه، نرکه. [گره]

ف: غو.

ع: رْئیر، نَعیر، ضَبیح، ضَباح، عَواق. مَنخَب، صَبِخَه، صَرَه.

نهره‌دییو

[ك: پیاری زبه‌لاهی ناقولا.]

ف: نَر دیو. (مرد گنده‌ی بدهیکل)

ع: یَقَن، عَفْرِیت.

نهره‌کهر

ك: ده‌نگ‌بهرز، ده‌نگ‌زل. [کسیک که به ده‌نگی به‌رز قسه

ده‌کات.]

ف: بُلندگو، بُلندگفتار.

ع: مَنیاج، صَرار، نَعار، مِجهار.

نهره‌نهر

ك: سهره‌سهر، گرمه‌گرم. [نهره‌ی زور. (دوباره‌بونو، کسی

لِبر زوریوینستی.)]

ف: غَوغو، غَوغا. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: رْئیر، نَعیر، شَهیق، صَبیاج، مَنخَب.

نهری

ك: نه. [بهرامبری «نهری».]

ف: نه. (ضد «نهری»)

ع: لا، لَن.

نهرزا-نهرزوك

نهرزان

ك: خدریله، گهرج، نه‌فام. [بی‌تارمز]

ف: لَهْنه، لَهْنه، لَهْنه، نادان، بی‌خرد، نافهم.

ع: اَبْله، جاهل، عامی، لا یَفْهم، لا یَشْعُر.

نهرزانست

[ك: له روی بی‌تاگاییوه.]

ف: ندانسته.

ع: سَهو، سَهو، غَفْلَتا.

نهرزانسته

[ك: له نهرزانست]

ف: ندانسته.

ع: جاهلّا، غافلّا، جهلّا، غَفْلَه، مَن غَیر عِلْم، سَهوّا.

نهرزانکلر

ك: ناشی، کولّی، نه‌پرخت. [بهرامبری کارامه.]

ف: نادان، ناشی، ناپخت.

ع: مُتَعاطی، غَر، غَمِر، جاهل.

نهرزانی

ك: نه‌زانی، نه‌فامی. [بی‌تارمزی]

ف: نادانی، ندانستن.

ع: جَهْل، غَمارة.

نهرز

ك: مەرج، فوتو، گرو، شەرت. [ناھكردن، لەخزگرتن]

ف: مَرَج، گرو، پيمان.

ع: نَذَر، نَحْب، شَرَط، اِلْزام، اِيجاب.

نەزله

ك: سەراسى، سەرىشە، پەتا. [ژانسىر (براى ھەلامەت).]

ف: سەردۆرد. (برادر زكام)

ع: خُزْلَة، صُدا ع

نەزەم

ك: نەبز، نەمز. [پل دانى رەگ].

ف: نَبَز، رەگ زەنش.

ع: نَبْذ، نَبْض، نَيْض، حَبْض.

نەزەم

ك: ياسا، سامان، سەقام. [رەزىكىتىكى]

ف: نىوارد، دھناد، سامان، ياسا.

ع: نَظَم، نِظَام، نَسَق، تَرْتِيب.

نەزەم

ك: ھەلبەسە، ھەلبەسىگ، گۆزانی. [ھۆنراۋە، ھەلبەست]

ف: چامە، چكامە، سەرواد، بىستە، پىيۈستە.

ع: نَظْم، شَعْر، قَصِيدَة، غَزَل.

نەزمىيە - دارۇفە خانە

نەزۆك

ك: نەزا، نەزى، قىس، ئامسور، نەشۆر. [مىيىنەيەك كە]

يېچىرى نايىت.

ف: نَزَا، نەزا، نازى، نازايىدە، ھەزۆن، سەترو،

أَسْتَرُون.

ع: عاقرة، عقيمة، عقيم، آيس، يائس، يائسة، آيسة،

وَدَمَاء.

نەزەو

ك: توشا، نوپاين، روانين، دين، چايتىكەفتن، سەرنجەدان.

[نوپاين، يىنين]

ف: بهور، نهور، نگاه، نگريستن، ديدن، نگاه كردن.

ع: نَظَر، رُؤْيَة.

نەزەر

ك: ير، توشا، ورده و برون. [تيفكرين، تيرامان]

ف: نيرنود.

ع: فِكر، نَظَر، تَأْمَل.

نەزى - نەزۆك

نەزير

ك: جفت، چۆر، ھامال، ھامال، ھاسەر، ھادەس، دەس،

تا، ھارتا، ھارنەواخت. [ھارچىشن]

ف: دَس، دېس، تَدَدَس، تَدَدَسە، ھەماس، آنپاز،

سەجھەر، ھەمال، ھامال، لنگە، مانند، تا، ھەمتا،

جور، جفت.

ع: نَظِير، شَبِيه، قَرِين، نَقِيش، نَفِيش، ضَدِيد، نَدِيد،

نَد، شِبِه، مِثْل، مَثِيل.

نەزىك

ك: نزار، دەسويەخە. [نزيك]

ف: نَزْدِيك، فَرَهَمَنْد.

ع: قَرِيب، وَشِيك، لَصِيق، دَانِي، آني. حَوَالِي.

نەزىك بوو

[ك: نزيك بوو، زۆرى نەمابوو، خەرىك بوو]

ف: نَزْدِيك بوود.

ع: كَاد، دَنى، آنى، أَوْشَك.

نەزىكە و برون

[ك: نزيكە و برونە]

ف: نَزْدِيك شەدن.

ع: كَثَب، أَرْوَف، دُوُو، تَدَانِي، اقْتِرَاب، آني.

نەزىكى

[ك: نزيكى]

ف: نَزْدِيكى، فَرَهَمَنْدِى.

ع: قُرْب، آني، دُوُو، دَنَاوَة، رُفْقى، قَرَابَة، قُرْبَة، رُفْقَة،

كُتُب، اُزوف.

نەژاد

ك: رەسەن، تەزەم، تۆزەم، تۆزەم، رەشە، رەتەرە، توخەم، رەگ.

[رەگەز]

ف: نژاد، پەرزە، گوهر، تەبار، رەشە، تۇخەم.

ع: أصل، نَسَب، عِرْق.

نەژد

ك: لَيق، چَرچ، كەنەفت. [گۆشتى لېچق و لېر].

ف: نَشت، پەژمۇردە.

ع: ذَاوِي، ذَابِل، غَضِي، قَذِر.

نەژنەوا

ك: سەھننە، بى گۆنچەكە. [بى گۆن، گۆن تەگر].

ف: سَكاچە، گۆش نَدە، نَشنَوا، سَتيهَنده.

ع: فُؤَيْت، مُفَاتات، مَاسِي، مُسْتَوِزِي، مُسْتَهْج، لُجُوج.

نەژنەوا

ك: كەرى. [گۆن كەپ].

ف: نَشنَوا، نَاشنَوا، شَوا، كَر، كَليَاوه.

ع: أَهَم، أَطَرَش، أَطَرُوش.

نەژنەوايى

ك: كەرى. [گۆن كەپ].

ف: نَشنَوايى، نَاشنَوايى، شَوايى، كَرى، كَليَاوُگى.

ع: صَم، طَرَش.

نەساج

ك: جَولا، بافكار. [شالاياف، چنر].

ف: جَشيير، جَوشِيير، بافنده، بافكار.

ع: نَسَاج، حَاك.

نەساز

ك: ناساز. [ناسازگار، نەگۇنجاو].

ف: ناساز، ناسازگار.

ع: غَيْر صَالِح.

نەسب

ك: دەسەنيا. [دامەزناندن].

ف: دەست نەشان، دەست گۇزار.

ع: نَصَب، وَضْع.

نەستۇ

ك: پەشتكاردار. [مانەروپى نەناس (كەستەك كە وەرز

نايەت).]

ف: نَستوه، پەشتكاردار. (كەسى كە بە ستوه

نەياد).

ع: صَعَب، حَرُون، جَمُوح، مُبَرَم.

نەستەرەن

ك: نەسرەن. [گۆنەكە].

ف: نَستَر، نَستَرَن، نَستَرُون، نَسرِين، تَرَن.

ع: نَسرِين.

وئە

نەسج

ك: چەن، بافەن، تەنەن. [تەپەلكەش كەرنى تان و پەز].

ف: بافتن، بافەدن، تەنەدن.

ع: نَسَج.

نەسج

ك: بەرگە شەت، ھەلەرگە پانەن. [پەسچ كەرنەرە،

ھەلەلەشەنەرە].

ف: وادىاب، بَرگەشت، بَرگەدانەن. فرەنگەسار.

ع: نَسَج، إِغَاء، إِطَال.

نەسر

ك: سايە، سادە. [پەخشان (پەرامبەرى ھۆنەرە).]

ف: سادە، آفشان، پەريش، پەراگەندە، ناپەوستە.

(ضد نظم)

ع: نَسْر، مَنثور.

نەسرەت

ك: پیرۆزی، پیشرفت. یاری، یاریده‌دان، کۆمه‌ك. [سركوتن.

یارمندی‌دان]

ف: پیرۆزی، فیروزی. یاری.

ع: نُصْرَة، ظفر، اعانة، امداد.

نهمین ← نهسته‌ره‌ن

نهمسل

ك: نه‌ره، نه‌توره، تۆمه. [به‌ره، تۆمه (به‌رامبری ره‌گزا.)]

ف: تَخْمه، تۆه، تَواسه، تَواده. (مقابل نَسَب)

ع: نَسْل، نَشا، عَسب، نَبیره.

نهمسان

[ك: مە‌یوونی بی‌كلکی مرۆڤه‌نگ.]

ف: نَسْناس، انگدان، دیو مَرْدَم. (میمون بی‌دَم

شبییه به انسان)

ع: نَسْناس.

نهمسۆز

[ك: نەسۆز، نەسۆت]

ف: نَسۆز، نَسوخت.

ع: لَا يَحْتَرِق.

نهمسۆز

ك: پاره‌جی. [جیگیر، دام‌زرا]

ف: پابرجا.

ع: باقی، دائم، ثابت، غیر فانی، لَا يَنْقَطِع.

نهمسوو

ك: سه‌خت، نه‌ساو. [رهق (شتیک که بز سارین ناشیت.)]

ف: نه‌سا. (چیزیکه نتوان آنرا سائید.)

ع: صَـلَد، صَـلَب، قَـسَب، وکیع.

نهمسب

ك: سۆلان، ره‌سەن، نه‌ژاد، ره‌شه، تۆزم، تۆرم، ره‌توره، تۆم،

نهمسەر. [ره‌گزا (به‌رامبری نه‌وه و به‌ره.)]

ف: پروز، گوهر، تبار، نه‌ژاد، تخم، ره‌یشه.

(مخالف نسل)

ع: نَسَب، أَصْل.

نهمسَق

ك: ته‌مه، ته‌می. یاسا. [سزادان لاسەر سووچ و هه‌له.

هه‌ره‌ها: رینگریتیکی.]

ف: نَسَق، نیوارد. کَیْفَر، سزا.

ع: نَسَق، نَسَق، تَنبیه، مُجازاة. تَرْتیب، نَظْم،

اِنْتِظَام، اَشْطاق، اِنْتِساق.

نهمسَقچی

ك: جه‌لار، میرغه‌زو. [جه‌للاد، بکوژ (میرغه‌زب)]

ف: نَسَقچی، دژخیم. (میرغه‌ضب)

ع: جَلَد.

نهمسو ← نه‌سب

نهمسب

ك: نسبو، به‌ش، باره. [پاژ، پشك]

ف: زون، بون، چیز، بَخش، رَسَد، به‌ره، جدزه،

بَدَوَره. آبخور، آبشخور، تاخیره.

ع: نَصیب، سَجیل، حَظّ، سَهْم، سُهْمَة، قِسْمَة، خَلاق،

رَسَد.

نهمسبخت

ك: مۆچپاری، مۆچ. [نامۆڤگاری]

ف: پَند، آندرز.

ع: نَصِيحَة، نُحْيَة، وَعْظ.

نهمسیم

ك: شنه، شونۆ. [سروه]

ف: وژش، بۆش، باد خوش، باد خُنْک.

ع: نَسیم، نَسَم، نَشْرة.

نهمسبخت ← وه‌سبخت

نهمشت

ك: نه‌ژد، په‌ژموره. [ژاكار]

ف: نَشت، پۆژموره، ژبون.

ع: غَضَن، ضائع، خَراب.

نه‌شناس

ك: نه‌ناس، ناشناس، نه‌ناسیاگ، نه‌دیگ، بیگانه. [نه‌ناسراو.

غوراو، بیانی]

ف: آشوغ، نَشْناس، ناشناس. بیگانه.

ع: نَكْرَة، مَجْهول، غَيْرُ مَعْرُوف. أَجْنَبِي.

نه‌شناسین

ك: نه‌ناسین. [ناس نه‌کردن]

ف: نَشْناختن.

ع: نَكْر، نَكْر، نُكُور.

نه‌شور ← نه‌زُوك

نه‌شه

ك: نشانه. [نیشانه.]

ف: نشانه.

ع: بَدَاوَة.

نه‌شه

ك: مه‌سی. [مستی]

ف: مَسْتی.

ع: نَشْوَة، نَشْو، سَكْر.

نه‌شه

ك: شِراو. [شِراب، نارِاق]

ف: شِراب.

ع: مُسْكِر.

نه‌عَرِه

ك: نارِه، بانگ. [گِرِه، نِعره]

ف: دِنه، غِرِیو، خِرِوش، بانگ.

ع: نَعْرَة، شَهَقه، نِدَاء، أَذَان، صِیَاح. اِیْذَان، تَأْذِین.

نه‌عش ← لاش

نه‌عله‌ت

ك: نَفَرین. [نِفرین، نِعلت]

ف: سَته، شَته، فَرنه، بُسور، پُسور، نِفرین،

نِفرید....

ع: نَعْنَة، بَهْلَة.

نه‌عنا

ك: هِتْزا. [گیاه‌كه.]

ف: هِیزار، نَعنا.

ع: نَعناع، نَعْنَع.

نه‌عووز

ك: یس‌ره‌ق، ره‌ق‌یسورن. [ره‌پ‌یسورن (هستانی نندامی

نِترینه.)]

ف: یِرَق. (راست شدن آلت رجولیت)

ع: نُعُوظ.

نه‌عووز و بیلا!

ك: خوانه‌خواسه!، خوانه‌كا!، پنه‌تابه‌خوا! [خوایه پنا به تو!]

ف: بَرگَس!، بَرگَسْت!، پناه‌برخدا!، خدا نکند!

ع: نَعُوذُ بِاللّٰه!، الْعِیَاذُ بِاللّٰه!

نه‌عه‌م

ك: بدَلِی. [رایه، نِری، بدلی]

ف: بَهْم، بَلِی.

ع: نِعم، بَلِی.

نه‌عی

[ك: (ك: سووکه‌لناری «نعمیم»، ناره بز پیاران.)]

ف: مخفف نِعم است، اسم مرد.

نه‌عِم

ك: نه‌م، قوم‌رش، کونا، نوغ‌م. [رینگ‌ناری کارِیز له ژیر

زوریدا.]

ف: نِعم، آهون، آهون، فَرکند، سوراخ.

ع: نَقَب، ثَقِب، خَرَق.

نه‌عِمه

ك: ناواز، سه‌دا. [ناهمنگ، دنگی خزش.]

ف: نوا، آواز، سرود، بانگ، ترانه، خُنیا، خینا.

ع: نَغْمَة، غَنَاء، رُثَاء، غَرْد، صَوْت.

نه‌فام ← نه‌زان

نه‌فام

[ك: نَمُوت]

ف: نَفَت.

ع: نَفَط، نَفْط.

نه‌فهدت

ك: نَيْتَلِيس، رَه، بِيئِزاري، بِيئِزيان، دِروري، گِورِيئِز.

[قِيئِلي، بِيرون، بِيئِزان]

ف: شَم، رِيغ، آزيغ، رَم، گُريز، دورى، كينه، دورى كردن.

ع: نَفَرَة، نَفُور، نِفَار، نَفِير، إِعْرَاض، شِرُود، إِسْتِكْرَاه، تَبَاعُد.

نه‌فسي

ك: نِمِوس، دَل، گِيان، [حِز، مِيل، رِج، دَل و دِروون]

ف: جِيئِن، رِوان، جَان، دَل.

ع: نَفْس، قِشِب، هَرِم، رُوح، وَجْدَان، قَلْب.

نه‌فسي

ك: كَس، نِه‌فِر، [تاكه‌كس]

ف: دِيئِسه، كَس، تَن، نَفَر.

ع: نَفْس، شَخْص، دَمَس، جُئَة، هَامَة، نَفَر، جَسَد.

نه‌فسي نه‌مماره

ك: دَل، نِمِوس، [دِروونى خِراپ‌خِراز]

ف: جِيئِن، دَل.

ع: نَفْس، أَمَارَة.

نه‌فسي ناييقي

ك: گُزيابى، [نِه‌فسي يِنگه‌يِشتو كه له مانا و اتا

گِشْتِه‌كان ده‌گات^۱]

ف: گُروِيئِز، تَه‌مُورث، نِوراسپهيد، زَرْتُشْت.

ع: نَاطِقَة، نَفْس نَاطِقَة، قُوَة نَاطِقَة، طَه‌مُورث.

نه‌فسي كويل

ك: گِيان گِيانان، [گِياني گِشْتِي كه پله‌يه كه له ژورر

ناره‌زي گِشْتِه‌ره^۲]

ف: مانِيئِيسار، مانِئِستار، مانِيئِستار، زَرْتُشْت،

روان بُد، جِهِن، جَان جَانان.

ع: نَفْس الكَل، النَفْس الكُلِّي، رُوح الأرواح.

نه‌فج

ك: سِور، باره، [سِورد، قازانج]

ف: سِود، به‌ره، آمُرغ، خَسْت، خَنج، خَفَنج،

فَرخَنج.

ع: نَفْع، خَيْر، فَائِدَة، عَائِدَة، حَاصِل، مَنفَعَة.

نه‌فهر

ك: كَس، [تاكه‌كس]

ف: نَفَر، تَن، كَس.

ع: نَفَر، نَفْس، شَخْص، نَسْمَة.

نه‌فه‌بي

ك: هِم‌ناسه، بِيئِنگ، پِيئِنگ، ناه، باي دهم، [كُزِه‌بايَك كه له

ناره‌دم و سِيپه‌لكدا دِيَت و ده‌جِيَت]

ف: دَم، دَم، دَمَار، زَه‌شْت، آه.

ع: نَفْس.

نه‌فه‌بي

ك: پِووك، [مُژ (مُژدان له قَلِيان)]

ف: پُك، (پِك زدن به قَلِيان)

ع: إِسْتِنْشَاق.

نه‌فه‌فه

ك: بَرِيو، گُزِه‌ران، [مايى ژيان]

ف: تِوَرْتِيئِز، هَزِيئِنه، رِوَزْمَرَة.

ع: نَفَقَة، مَعاش، كُفَاف، خَرَج.

نه‌فی

ل: ده‌کردن، لابریدن. [دوررخستنه]

ف: راندن، دورکردن، درکردن، بیرون‌کردن.

ع: نفی، تبعید.

نه‌قاره

ل: ده‌ل، ده‌ول، [تپلی‌گوره].

ف: کوس، کاس، دبداب.

ع: نقاره، کوس، طبل.

نه‌قاره‌چی

ل: ده‌ولان، ده‌ولچی... [ده‌ول‌لیدان]

ف: کاسه‌نواز، کوس‌نواز، کوسچی، (نقاره‌چی)

ع: نقار، ضارب‌الکوس.

نه‌قاره‌خانه

ل: ده‌ولگا، ده‌ولخانه. [جیگی‌ده‌ول‌لیدان]

ف: کوسگاه، کوس‌خانه.

ع: منقّره، مضرب‌الکوس.

نه‌قارعت

ل: قره، حه‌چهل، قین، نالوزی، دژه‌نی. [دژایتی]

ف: دش‌میری، آخش‌یجی، دش‌منی.

ع: نقاضه، مناقضة، تضاد، ضدیّة، اختلاف، نزاع.

نه‌قاش

ل: نه‌خشه‌کیش، شیره‌ساز. [نیگارکیش]

ف: زما، نگارنده.

ع: نقاش، رسام، مصوّر.

نه‌قاشی

ل: نه‌خشه‌کیشی، شیره‌سازی. [نیگارکیشان]

ف: زمودن، نگارش، نگاشتن.

ع: نقّش، رسم، تصویری.

نه‌قاشی‌کریک

ل: نه‌خشه‌کاری کریاک، شیره‌سازی کریاک. [نه‌خشونیگار

تیندا کیشراو.]

ف: زموده، نگاشته‌شده، نگاشته.

ع: منقوش، مرسوم، مصوّر.

نه‌قال

ل: رازوژ، باسوژ، باسخوان. [چیزکیژ]

ف: باس‌خوان، داستان‌گو، داستان‌سرای.

هنگامه‌گیر، آنگامه‌گیر.

ع: نقال، قاص، حاکی، قصاص، حدّاث.

نه‌قانه‌ت

ل: بی‌هیزی، که‌هیزی. [ستی تازه‌هستانه له‌پاش

نخوشین].

ف: درواخ، دژواخ. [تازه‌از بیماری پا‌شدن]

ع: نقامة.

نه‌قند

ل: نه‌خت، ده‌سه‌دهس، پتسه‌کی. [دهستی، حازری

(برابربری قمرزا).]

ف: پیدش‌دست، پیدشادست، پیدشکی، پیدش.

ع: نقّد، یدأ‌بید.

نه‌قد

ل: نه‌خت، پوول، دراو. [پاره]

ف: پول، درم.

ع: نقّد، قلوّس.

نه‌قره‌س

ل: جگه‌درد، جگه‌نیشه، دهرده‌جگه. [جورمگ‌زان:

نمغ‌شینیکه].

ف: پک‌درد.

ع: نقّرس، وجع‌المفاصل.

نه‌قر

ل: تیکدان، هه لروشانسن، بهیسه کادان، شکائن.

[هه لروشانسنه، پروچن کردنوه]

ف: بههم زدن، برگرداندن، شکستن.

ع: نقض، خفر، نسخ، الغاء، ابطال.

نہقر ← **نہقیس**

نہقیس

ل: نہقر، ناقری، ناتراری، کمی. [کسوکورتی]

ف: کمی، کاستی، نادرستی، کمبودی، اهمگی.

آک: زیان.

ع: نقص، نقیصه، عیب.

نہقر

ل: نهخش، شیره. [نیگار، شکل]

ف: زموده، نگار، نگاشته.

ع: رسم، نقش، صوره، منقوش، مرسوم، مصور.

نہقر

ل: نهخشه، شیره، رنگ. [شکل، پلان، گه لاله]

ف: زموده، نگار، رنگ.

ع: نقش، رسم، تصویر، نقشه، خریطه، طرح.

نہقل

ل: باس، راز، سرگزهشت. [چیزک، بسمرهات]

ف: باس، داستان، افسانه، سرواد، سرگذشت.

ع: قصه، احدثه، سمر، حکایه، نقل.

نہقل

ل: واگو، گه راننوه. [گتیرانوه]

ف: واگو، واگویی، بازگویی، بازگفتن.

ع: نقل، اثاره، روایه، تحدیث.

نہقم

ل: نهغم، قومش، نفوم. [رینگناری کاریز له ژیر زویدا]

ف: آهون، آهون، فرکند.

ع: نقب.

نہقید

ل: چاوش، سهردهسه، گهروه. [سهردهسته: سهرزکی

کوزمه تیلک.]

ف: چاوش، پیشوا، پیش آهنگ، سردسته،

بزرگ.

ع: نقیب، زعیم، ضمین، مقتدی، سید.

نہقیز

ل: دژمن، بهرچهپ، میل، ملوزم. [دوژمن، دژ،

برهه تست]

ف: دشمیر، آخشیش، همخوند.

ع: ضد، ند، نقیض، مخالف، معاند.

نہقیزه

[ل: داریکی نووکتیزه کمر و گای پی لیده خوین.]

ف: سک، سیخ، سخنگ، ناکوزه، عیازه،

کاوشنگ، غاوشنگ.

ع: منخس، منخاس، منخان، میخان، مهمان، مهمن.

ناکوزه

وینه

نہقیزه دان

[ل: نهقیزه له حیوان دان بز لینخوینی.]

ف: سیخ زدن، آنگنگ کردن.

ع: نخس، نخز، وخن، خذق. تهییج، تحریک، اغراء.

نہک

ل: نهوا، نهکو، نهکوا. [مبادا، نبادا]

ف: مبادا، نکند.

ع: نعل.

نہک

[ل: نه نسمی.]

ف: نه اینکه.

ع: لا آن، بئلا. [بان لا]

نہکردن

[ك: پټك نه مټنان]

ف: نه كړدن، خودداری.

ع: كَفْ، اِبَاء، اِمْتِنَاع، اِسْتِنكاف، اِحْجَام، عَدَم فِعْل.
نه كړدن

ك: نه چوړن. (له نهو ناكا.) [وټنه چوړن، لټنه كړدن]

ف: نه مانندن. (په او نه می كند.)

ع: عدم شباهة، عَدَم تَمَاطُل.

نه كو**نه كوليک**

ك: نه پوخت، خام. [نه كولاړ، كال]

ف: بَشْمه، خام، نېڅته، نا پخته.

ع: نَبِي، نَبِي، نَبِيء، نَبِيء، فَنِي، مُلْهَوَج.

نه كيرهك: نه شناس. [نه ناسراو (برامبیری ناسراو، ناوی نه ناسراو
بڼ تاکی نادیار په کار د هیریت به لام ناوی ده گز بڼ هم مو

ره گز ده که.)]

ف: آشوغ، (ضد معرفه، نکره بر فرد مجهول
اطلاق می شود، اسم جنس بر کل.)

ع: نَكْرَة، مَجْهول.

نه کیلیک

ك: نه باهیر، به یاز [نه کیلراو، بایر]

ف: نه ناکشته.

ع: بائِر، بِيَاض.

نه کیبه ت

ك: كه فارهت، نه گریسی، به دبه ختی، نه دامهت. [نه مات،

شور می (برامبیری خوشبختی.)]

ف: سَك، پَلاَسَك، خوارى، نامَد، نیامد، بدبختی.

(ضد خوشبختی)

ع: نَكْبَة، فَلَاکَة، ذِلَّة، اِدْبَار. مُصِيبَة، مِحْنَة.

نه کیبه ت

ك: كه فارهت، چه پهن، ټټبارى، نه گریس، به دبه خت، رږږېش،

به دنگین. [چارېش، برفې]

ف: هَوْلَشَك، مَنْدَبور، پلشت، پلید، خوار،
بَدْبَخْت، بَدْأَخْتَر.ع: شَقِي، ذَلِيل، مَنكُوب، مَفْلُوك. كَثِيف، دَنَس.
اِدْبَارِي.**نه کیبه تی** — به دبه خت [خاوېن وسنه که به وسنه که ناوړه.]

(تسمیه ذی وصف به وصف)

نه کیبه تی — به دبه ختی**نه کړن**

[ك: هه لته گرساڼ (وهك: هه لته گرساڼی ناگر.)]

ف: نه گړفتن. (آتش نه گړفتن مثلاً.)

ع: كُوب.

نه کړیس

ك: چه پهن، چلکن. [پیس]

ف: پلشت، هَوْلَشَك، پلید، گرفت، چرکین.

ع: دَنَس، كَثِيف، اِدْبَارِي.

نه کړیس

ك: رږډ، قیرسیچم. [چروک]

ف: رُفَت، رُكُور، رُكُور.

ع: قَرَم، لَئیم، مُمَسِك، خَسِیس.

نه کومه

ك: بی هیز، نیفلیج. [شلوړ، شپله لیدراو]

ف: چنگلوک، ناتوان، فرومانده.

ع: كَسْحَان، عاجز، مُسْتَرْخِي، فَاقدُ الْقُوَى. مُسْلُوب
القوى.**نه گونجیان**

ك: نه پوړیان، نه چلیان، دورس نه وړن. [نه گونجان،

ساز نه وړن]

ف: نه گنجیدن، درست نشدن، درست نیامدن،

راست نیامدن.

ع: عَدَمْ حُلُوح، عَدَمْ نُجَح.

نه‌گه‌ویس

ل: له‌به‌رچار که‌فتگ. [له‌به‌رچار که‌وتو، کس‌نه‌ویست

(به‌رام‌بیری خوش‌ویست).]

ف: شَبِیست، کَنفَت، وَرَأْفَتاده، اَزْجَشَم‌أَفْتاده. (ضد

«خوش‌ویس»)

ع: مَنفُور، مَبْفُوض، مَكْرُوه، مُسْتَكْرَه، مُمْتَن.

مُبْتَذَل.

نه‌گه‌ویک

ل: ناپَس. [نه‌گه‌ویو، کال]

ف: اُشَنه، خَام، نَارَس، نَارَسیده.

ع: فَجْ، غَضْ.

نه‌گه‌ویک

ل: جاش، پَسِ-که‌کریاک. [نه‌گه‌وار (جوان‌ورن‌سپی

زین‌نه‌کرا).]

ف: تَجَار، تَجَارَه. (کره‌اسپی که‌زین‌نشده

باشد.)

ع: فُلُو، قُلُو، مَهَر.

نه‌هک

ل: نابو. [نمار، تیاچو، فوترار]

ف: نابود، نمانده.

ع: فَانِي، مَعْدُوم، غَیْرِ موجود.

نه‌هام

ل: چالاک، لاکِتَش. [ریشی‌ناشتن. همره‌ها: داری‌بی‌ریشه

بو‌ناشتن.]

ف: نَهال، نِهاله، قُتال، دارخال، دالخال.

ع: غَرِیسة، فُسل، فُسیل، فُسیلة، وَدِي، قَلْعَة، نَصْبَة،

ثَغْرِیْن. (غُرس، فُصیل)

نه‌هان

ل: له‌ناو‌چوون، تیاچوون. [فوتران]

ف: نماندن، ازمیان‌رفتن.

ع: فَناء، دُتُور، اِنْعَادام، عَدَم بَقاء. زَوَال.

نه‌هان

ل: نه‌نِشتن، دانه‌نِشتن، نه‌رِستان. [نه‌رستان]

ف: نماندن، نه‌ایستادن.

ع: عَدَم لَبِث، عَدَم قَوُف... .

نه‌هر

[ل: همرار]

ف: نه‌میر.

ع: باقی، دائِم، ثابت، حَيّ، لا یَمُوت.

نه‌هر

[ل: همرار]

ف: نه‌میر.

ع: لا یَمُوت.

نه‌هز ← نه‌بِز

نه‌همیان‌هوه

ل: نه‌ویان‌هوه، چه‌همیان‌هوه، دان‌ه‌رین، چه‌همیان‌هوه، چه‌هم‌ویرون.

[داهات‌هوه، چه‌همین‌هوه]

ف: چه‌میدن، خَمیدن، خَم‌شدن.

ع: اِنْحِفاء، اِنْعِطاف، تَكْثُر.

نه‌ناب

ل: نه‌شناس، بی‌گانه. [نه‌ناس‌ار، بیانی]

ف: ناشناس، بی‌گانه.

ع: نَكْرَة، اَجْذَبِي.

نه‌نک ← نه‌نه

نه‌نک

ل: رسوایی، به‌دناوی. [شوهری]

ف: تَنگ، کُهب، رسوایی، بدنامی.

ع: شَنار، عار، عَیْب.

نه‌نگنامه

ل: نامه‌ی رسوایی. [هوتراره یا په‌خشانیک که‌بو‌داشو‌زین

نوسراوه. [

ف: نَنگ نامه، کهب نامه، نامه‌ی رسوایی.

ع: مَجُوبَةُ، اُجُوبَةُ، اُجِيبَةُ، كِتَابُ الْعَارِ.
نهنگین

ل: رسوا، بددناز، [بی‌تابی، تپّ]

ف: نَنگین، نَنگ آگین، رسوا، بدنام.

ع: مَعِي، مَعِيُوب، عَيُوب، شَتِي، مُشْتَرَّة.
نهو

ل: به‌چکه مه‌یورن. [بی‌چوری مه‌یورن]

ف: ننو، بچه‌ی میمون.

ع: قَشَّة.

نه‌هووسیاک

ل: به‌یاز، چهرمگ. [ننوسراو، سپی]

ف: نذوشتنه، سفید.

ع: بِيَاض، غَيْر مَرْقُوم.

نه‌له

ل: نه‌ن، نه‌نک. (دایک دایک، دایک باوک^۱) [دایه‌گوره]

ف: نَنه، مادریزِ رگ. (مادر مادر، مادر پدر)

ع: جَذَّة. (أُمُّ الْأُمِّ، أُمُّ الْأَبِّ)

نه‌نیشتن

ل: دانه‌نیشتن. [رو‌ن‌نیشتن]

ف: نَنشستن.

ع: عَدَم جُلُوس.

نه‌نیشتن

ل: مه‌ن‌ن‌نه‌گرتن. [ن‌ن‌مان‌ن‌ه]

ف: نَنشستن.

ع: عَدَم تَوَقُّف، عَدَم سَكُون، عَدَم مَكث.

نه‌نیشتن

ل: نارانه‌ورن، په‌نانه‌گرتن. [دانه‌چورن]

ف: نَنشستن، فرو‌ن‌رفتَن.

ع: عَدَم غُرُوب، عَدَم أَقُول.
نه‌نیشتن

ل: تانشین نه‌ورن. [نه‌کوتنه‌بن]

ف: تَه‌ن‌شین‌نشدن.

ع: عَدَم رُسُوب.
نه‌و

ل: نه‌بور. [بیرام‌بیری «بور»]

ف: تبود.

ع: مَاكَانَ، لَمْ يَكُنْ.

نه‌وا

ل: ناراز، [ناهنگ، گزرازی]

ف: نوا، آواز، سرود.

ع: غَنَاء، رُثَاء، نَعْمَة، صَوْت.

نه‌وا

ل: نه‌وا، نه‌واخوا، چت، دارایی. [شت، مولک، سامان]

ف: نوا، چیز، دارایی.

ع: مال، ثَرَوَة، شَيْء.

نه‌وا

ل: مه‌بادا. [ن‌بادا]

ف: زَنهار، زینهار، مبادا.

ع: الْحَذَر، حَذَارٍ، حَذَرًا.

نه‌وا

ل: نه‌ک، نه‌کو. [ن‌ه‌کو]

ف: ضَبادا.

ع: لَعْلُ، يُمْكِنُ، يَحْتَمِلُ.

نه‌وا

ل: نه‌کو، نه‌کوا، نه‌خه‌ل‌ه‌تی! [ن‌بادا، نه‌خل‌تابی!]

ف: مبادا، نکند، زَنهار!

ع: لَعْلُ، حَذَارٍ، إِحْذَرُ، الْحَذَرُ!

۱- نووسم‌ری به‌ریز «باوک باوک» ی نووسیوه، به‌لام به‌ عمره‌بی

و فارسیه‌کده‌ا وا دیاره «دایک باوک» راست بی‌ت. (ر - ر)

نہوات

[ل: نبات]

ف: نبات، پانیڈ.

ع: فانیڈ، فانیڈ.

نہواخت

ل: چشن، هارتا، هارنمراخت، هارچشن، جۆر، جفت، تا.

[مارشیر]

ف: نواخت، نۆرد، جُفت، جور، تا، لنگه، مانند،

همتا، همتوس.

ع: مِثل، شبّه، مَثیل، شَبیه، نُظیر، عَدیل.

نہواجہ—نہوہ

نہوار

ل: بافته. [شریت، باریکه، قبتان]

ف: نوار، بافته.

ع: وَضَن، طَرِيقَة، طَرِيقَة، شَرِيط.

نہوہ

ل: لارائن، گریان، شیرمن. [لارائنہو، شینگیران]

ف: رَنج، موش، مویہ، نیوہ، گریہ، شیوَن، نالہ،

رَنجیدن، بھانستن، گریستن.

ع: نُوحة، نِیاح، ضَرَاعة، بُکاء. رَقو، رَقی، نُدبَة.

نہوہخوان

ل: ہلار، بوڑ. [شینگیر]

ف: موشگر، مویہگر، رَنجان. (عزاخوان)

ع: راہی، نَوَاح، نَدَاب.

نہورؤز

ل: سر سال. [رؤزی سری سال]

ف: نوروز، سَر سال، مہرگان.

ع: نُیروز، نُویروز، مہرجان.

نہورہس

ل: نمریر، [نزیہ]

ف: نۆرس، نۆبَر، نوباوہ.

ع: باکورَة، سَبِیق.

نہوزوہوور

ل: تازہ، تازہداماتگ. [نوی، تازہداماترو]

ف: غُبَاد، کُنَجک، نۆدَر، تازہ، نۆ.

ع: بَدِیع، طُرُقَة، جَدِیدُ الظُّہور.

نہوس

ل: دل. [نفس]

ف: چین، دل، روان.

ع: نَفَس، نَفَس، نَفَس اَمَارَة.

نہوسان—ہانوجو

نہوسن

ل: زکن، چلیس. [سکن، زۆرخۆر]

ف: چلاس.

ع: نَوَاس، جَشَع، شَرِہ.

نہووع

ل: جۆر، تۆدَم، تۆدَم. [توغم، چشن]

ف: گونہ، سُرَدہ، پاک، نَر.

ع: نَوَع، صِنَف، ضَرْب، شَرَج، قِسْم، نَوْن.

نہووعگل

ل: جۆرگہل، تۆزَمگہل. [تۆزَمگہل، چشنگہل]

ف: گونہہا، پاکہا، سردگان.

ع: اَنَواع، اَصْنَاف، ضُرُوب، اَقْسام، اَلوان.

نہووک

[ل: لباد]

ف: نَمَد، کیز، ساکیز، سیاگیز، لُکین، شاکَمَنَد.

ع: لَبَد، لَبَد، لُبْدَة.

نہوہ

ل: نمریرہ، ندرہ، رۆلہ، رۆلَمزا، وچہ، وچہزا. [نمش]

[مندالی مندان.]

ف: نوه، نواده، نواسه، نِبَاسه، نَبیسه، نَبیره،

نَبیر، نَوندول، (فرزندزاده)

ع: نَجَل، حَفید، حافِد، نَسَل، اُولاد، نَبیره.

نموهال

ك: نهوجمران، نهوپرسیده، [تازه‌لار]

ف: نَوْنَهال، نوجوان، نَورسیده.

ع: فُتَى، فُتَي، شَاب.

نموهالان

ك: نهوجوانگل، نهوپرسیده‌گل، [تازه‌لاران]

ف: نَوْنَهالان، نوجوانان، نَورسیدگان.

ع: فُتَيان، شُبَّان، شَباب.

نموه

[ك: ژماره‌ی پاش هشتارنژ.]

ف: نَوَد، (نمده)

ع: تَسعین.

نموه‌دلانه

ك: بی‌هوسانه، [نابدل]

ف: نَخواهانه، بی‌هوسانه، ناخوشنودانه.

ع: عُنْفًا، كُرْهًا، سَخَطًا.

نموه‌رد

[ك: نو داری که جزا ده‌یکات به ریشی پارچدا.]

ف: نَوَرَد، (چوبی که بافکار از ریشه‌ی جامه رد

کند.)

ع: ...

نموه‌رد

ك: ناکۆل، دلیر، [نازا، نمبرد]

ف: نَبَرَد، دلیر، دلاۆر.

ع: شُجاع.

نموه‌رد

ك: جهنگ، [شعر]

ف: نَبَرَد، رَزَم، جَنگ، کارزار.

ع: حَرْب، قِتال، جِدال.

نموه‌رد ← **وه‌ردینه**

نموه‌ن ← **شائر**

نموه‌ی

[ك: وتاری ناسانی، تورنان]

ف: نَوی، نَبی، نَبی، آسمانی‌زبان، آسمانی‌گفتار.

ع: نَبی، قُرآن.

نمویره ← **نموه**

نمویتس

ك: نه‌پا، [ناجینگ، بی‌دوام]

ف: ناپایدار.

ع: زائِل، ذاهِب، لای‌دوم.

نموین

ك: داکه‌فتن، چال‌که‌فتن، چال‌داکه‌فتن، زل‌دان، [داجون،

چال‌بون، قریان]

ف: فرو رفتن، نشستن، نشست‌کردن، خمیدن.

ع: اِنْخِطَاض، اِنْخِطَاط، اِنْخِصَاف، تَقَعُر، هُبُوط.

نموین

ك: بی‌سَوما، [نمین، کویر]

ف: نابینا، نیبینه‌نده.

ع: ضَریر.

نموینی

ك: بی‌سَومایی، [نمین، کویری]

ف: نابینایی.

ع: ضَرارة.

نم‌هات

ك: به‌دبه‌ختی، [نام‌د، چارم‌ه‌شی (برام‌بیری «هات» و

«نام‌د».)]

ف: نام‌د، نَبام‌د، بَدبختی، (ضد «هات» یعنی:

آمد.)

ع: اِدبار، مِیاط.

ندهات.

ك: نه‌گیشته بیره.

ف: نیامد.

ع: ما جاء.

نههار

ك: چاشت، قاره‌تورن. [فرارین، نانی نیوهر].

ف: نه‌هار، نا‌هار، نَخاره.

ع: غداء، ضحاء، شریقه، هجوری. [تَغْدِي تَضَحِي]

نه‌هج

ك: ریگه، روست. [شیتاز، هاب]

ف: راه، روش.

ع: نه‌ج، مَنه‌ج، مِراط، طَریق، طَریقه، رَوِیة،

اَسلوب، نَمَق.

نه‌هر

ك: چه‌م، رُخانه. [رویار]

ف: زوغ، رود، رودخانه.

ع: نهر، طبع، وادی.

نه‌هزته

ك: عمرش، شوریان، ناش. [راپهرینی گشتی.]

ف: جَنبِش، شورش، آشوب. (جَنبِش عمومی)

ع: نهضة، قیام، فِیجان، اِنقلاب.

نه‌هنگ

ك: گاماسی. (نه‌هنگ دریایی) [جزیره ماسیه‌کی

گهره‌به.]

ف: نَهنگ، گاوماهی. (نهنگ دریایی)

ع: غَنَیر، بال.

وینه—ماسی نِیزه‌دار (۱)

نه‌هنگ

ك: نه‌زده‌ها، حدفی. [هم‌زده‌ها (نه‌هنگی رشکانی).]

ف: نهنگ. (نهنگ بری)

ع: تِمساح.

نه‌هی

ك: قه‌ده‌خه، جله‌وگری. [قه‌ده‌غه، یاساغ، به‌رگری کردن]

ف: بَرگَم، بَرگَم، قَدَغَن، نگذاشتن، بازداشتن،

جلوگیری.

ع: نَهي، مَنع، زَجَر.

نه‌هیشتن

ك: جله‌وگرتن، قه‌ده‌خه کردن. [به‌رگری کردن]

ف: بَرگَم، بَرگَم، نگذاشتن، قَدَغَن کردن،

بازداشتن.

ع: نَهي، مَنع، زَجَر، عَوَق.

نه‌ی

ك: زهل، ندیه. [قامیش]

ف: نی.

ع: قَصَب.

نه‌ی

ك: پلور. [پلور]

ف: نَی، نای، نال، لَبک، غرو.

ع: مِزمار، یَراع، نای.

نه‌یت

ك: نه‌یت. (بلی نه‌یت.) [بی‌تِه نه‌یت.]

ف: نیاید. (بگو نیاید.)

ع: لا یاتی، لَن یاتی.

نه‌یچه

ك: زهل. [قامیش]

ف: نَی، نای، نَیْزه، نَیْزه، نایْزه.

ع: قَصَب.

نه‌یچی

ك: نه‌یژن، پلورژن. [پلورژیندر]

ف: نَیْزَن، نای زَن، لَبْکَزَن.

ع: زَمَار.

نډیره ننگ

ل: حوډه. [نیل، تله که]

ف: نَیْرَنگ، حَقَه.

ع: شَعْبَدَه، سَحْر، حَبِيَّة.

نډیزار

ل: زه لکړ. [قامیشه لان]

ف: تیماس، نِیزار، نَیستان.

ع: غَیْضَه، غَابَه، زَارَه، أَجْمَه، أَجَم، غَرِيف.

نډیژه

ل: رم. [نیزه]

ف: نِیغال، نِیژه، نایژه.

ع: رُمح، قَنّا، قَنّاه، سَنّان، اَسَل، نِیْزَك، نِیْزَق، مِزاق،

مِطْرَد.

وینه

نډیژه باز

ل: رم باز. [نیزه باز: کسټیک که له رم به کاره یتاندا نازایه.]

ف: نِیژه باز.

ع: رَمَاح.

نډیژه دار

ل: رجه دوس. [نیزه دار]

ف: نِیژه دار، نِیغالدار.

ع: رَامِح.

نډیژه ن

ل: نه ډیچی، پلویرژن. [پلویرلیندر]

ف: نَیْزَن، نای زَن، لَبْکَزَن.

ع: زَمَار.

نډیشه کهر

[ل: قامیشی شکر.]

ف: خَوَز، نَی شکر.

ع: مُصَنّان، قَصَبُ السُّكَّر.

نډیل

ل: که ښ، شادبون. [گه شته مېست.]

ف: جَمْتود، شاد شدن، رسیدن. (به کام رسیدن)

ع: نَیْل، وَصُول بِالْمَقْصود.

نډیودان

ل: شانان. [شالار، هلمت]

ف: سته، نَهِیب، نَهِیو.

ع: ثَرْغِيب، تَرْهيب، ذَعْر، اِفْزَاع، ثَفْرِيع.

نډیودان

ل: شانالان، ترسانن. [شالار بړ بردن، هلمت لیدان]

ف: سته یدن، نَهِیب زدن، ترساندن.

ع: ذَعْر، ثَرْعِيب، ثَرْهيب، ثَفْرِيع، اِفْزَاع.

نډیته

ل: نوته، پاشه کدنت. [پاشه کورت]

ف: بَلَحْفَتَه، فَلَنجِیدَه، اَنَدُوختَه، کَوَالِیدَه، نِهاده،

پس انداز...

ع: ذُخْر، ذَخِیرَه، اِفْخَار، ثَمْکِیر.

نډیاته کهر

ل: نوته کهر، پاشه کدنت خهر. [پاشه کورت کهر]

ف: اَمْرَغْغَر، فَلَنجِیدَه گَر، اَنَدُوختَه گَر،

کَوَالِیدَه گَر...

ع: ذُخَار، مَكَار.

نډیاز

ل: هدرهس، هدرار، تاره زوو. [خواست، مرام]

ف: کامه، هوتس، ملچکا، نیاز، آز، آرزو، خواست.

ع: نِیْة، مِیل، خِیال، قَصْد، عَزْم، ضَمِیر.

نډیاز

ل: کدل. [ناتاجی، پنداریستی]

نیانه شۆن

ك: تەردەوانیان. [كەوتەمشۆین، بەدواداچوون]

ف: ئێبال كردن، پێرقتن.

ع: تەقیب.

نیانه لای یەك

[ك: خستنیالێك]

ف: پێوستن، پهلوی هم‌گذاشتن، پێ‌كەندن.

ع: ضَمّ، جَمْع.

نیانه مل

ك: گەردەن‌نیان. [خستنه ئستۆ]

ف: گەردن‌گذاشتن.

ع: تَحْمِيل، تَكْلِيف، الزام.

نیانه‌وه

[ك: دانان، نانەرە (وەك: نانەوی تەلە یا نانەوی سەری

قابڵە).]

ف: گُذاشتن. (تەلە یا دَر دیگ مثلاً.)

ع: وَضْع.

نیانه‌وه

ك: نونگ‌كردن، سۆراخ‌كردن. [نانەرە، بە شوێندا گەڕان و

دیاری‌كردن]

ف: سۆراخ‌كردن، پێداكردن.

ع: إِصَابَة، إِدْرَاك، وَجُود.

نیانه‌وه

ك: هەڵخستن. دار‌كێشان. (شەله‌می نیاگە‌سەر. تەونی

نیاگە‌سەر.) [دانان لەبەر خۆر یا لەبەر بادا. هەروەها:

هەل‌راسین و بە دار‌هە‌ پست.

ف: گُذاشتن. دار‌كێشیدن.

ع: شَرَاء، إِشْرَار، تَقْوِيط، تَعْلِيق. وَضْع.

نیانه یەك

[ك: نانێك، تێك‌نان]

ف: تَلَنگ، تَلَنه، نیاز، كار.

ع: حَاجَة، إِحْتِیاج، إِفْتِقَار.

نیازمەن

[ك: ناتاج]

ف: نیازمەند.

ع: مُحْتَاج، مُفْتَقِر.

نیان

ك: دانیان. (نیامە ناو جەعبە.) [نان، دانان]

ف: ئەدان، گُذاشتن.

ع: وَضْع.

نیان

ك: چان، دانیان، داچە‌قائن. [ناشتن (وەك: ناشتی تسم).]

ف: ئەدان، نەشان‌دان. (نەهال نەشان‌دان مثلاً.)

ع: غَرَس، غَرَز.

نیان

ك: كێشان، لێنیان. [پەراندنی نێر لە‌ می.]

ف: كێشیدن.

ع: إِزْءاء، إِیْدَاق، إِعْصَاب.

نیان

ك: نەرم. (نەرم‌نیان) [هێمن، بە‌هە‌سه‌له]

ف: نۆم، آرام.

ع: حَلِیم، وَقُور، مَتَین، لَیْن.

نیانه‌سەر

ك: لێنیان. [نانەسەر، لێنان (وەك: لێنانی چێشت).]

ف: بار‌كردن. (آش مثلاً.)

ع: مَلَبَخ.

نیانه‌سەر‌وه

ك: هە‌لل‌وشان. [بە‌سەر‌وه‌نان، خوارد‌ن‌وه]

ف: سێرك‌كێشیدن، نوشیدن.

ع: قَمْع، تَنَقُّس.

ف: هم‌گذاشتن.

ع: ركم. ضَم.

نیاوه‌زیان

ك: لى ته هاتن. سه‌لیقه پیتته شکیان. [نستوانین. نه‌ناوزان

(عقل پی‌مشکان)]

ف: نَتوانستن. ندانستن. (عقل نرسیدن)

ع: عَدَم قُدْرَة. عَدَم رُشد، عَدَم عِلْم.

نیغه

ك: نیغه، حینه. [حیله]

ف: شَیْخه، شَیْیه، آشییه، شَنَه، شَلیخ، شَلیخه.

ع: صَبیل، صُهال، صَبیل. لَجَب، مَجْهَجَة.

نیغه-نیغه

نیجا

ك: سدا، قار، دنگ. [بانگ]

ف: صدا، بانگ، آواز.

ع: صَوْت، خِداء، خُداء.

نیو

ك: مدمر. [دوانگه، مینبر]

ف: پیشگاه، پندگاه.

ع: مَنبر.

وینه-بمیر

فیو

[ك: برامیری «می».]

ف: نَر. (ضد «ما»)

ع: نَکَر، مُنْکَر، قَهْل.

فیو

ك: پیر، سه‌خت. [(له روه‌کدا) شو گیاییی که پیر بووه و

گولی کردووه.]

ف: پیر، سه‌خت. (از نباتات)

ع: نَکَر.

نیره‌لویکی

ك: نیره‌ژن، نیره بی‌کیره. [ژنیک که لاسایی پیان

ده‌کاتوره.]

ف: نَرَه‌ژن.

ع: نَکَره، مُنْکَره، قَهْلَة.

نیره‌گه‌له

ك: قلیان، قلیاناری. [نرگیله]

ف: قلیان، نارگیل.

ع: نارگیله.

وینه

نیره‌وما

ك: نیره‌موک. [ننیره‌نمی، نیره‌مندوک]

ف: کُماسه.

ع: خُنْش.

نیره‌وک

ك: ناوخری. [کرآکی درخت. (داری ره‌قی نارپاستی

درخت و شتی لور چشنه.)]

ف: جَنب، آب‌خوری. (چوب سختی که میان

درخت و امثال آن می‌باشد.)

ع: خَلَب، جَمار، مَریج، مَریخ.

نیره‌وک

ك: نیره‌ژن، ناوینرۆك. [نارنیرۆك، ناودۆك (داری ناوه‌پاستی

مَشكه.)]

ف: نَره، ناره. (چوب وَسَطی مَشك.)

ع: خَشْبَة المَسك.

وینه‌ی هیه

نیره

[ك: نیره‌بۆ غه‌یری مرۆف.] (نیره‌کەر)

ف: نَرَه. (نَرَه‌خر)

ع: قَهْل، نَکَر، مُنْکَر.

نیره بی کیره - نیره لهکی

نیره زن

ک: سالاره. نیره لۆکی، سالاری. [ژنیک که رهفتاری

پیاوانیه.]

ف: نره زن، مرد آسا. (زنی که دارای اخلاق مرد باشد.)

ع: فحله، بَرزه، نَکَوه، مُدَکَوه.

نیره زهن

ک: نیرۆک، نونیرۆک. [ناوێک (داری ناوێستی مەشکه).]

ف: نره، نارە.

ع: خَشَبَةُ الْمَسْک.

وینە میه.

نیره کهر

ک: خەرمە. [کەری نیر.]

ف: نره خەر.

ع: فحل، حمار.

نیره کهر

ک: بەق. [کەری نیر.]

ف: نره کبک، کبک نر.

ع: حَجَل.

نیره مووک

ک: تیروما. [نەنیر نەمی، نیر مەندۆک]

ف: کُماسه.

ع: خُنْش.

نیره نه

[ک: بەرامبەری مەینە.]

ف: نرینه.

ع: مُدَکَر، دَکَر، دَکُور.

نیره نه

ک: ناوێستی. [ناوێستی رویار.]

ف: نره، نَراب، غَرقاب. (وسط آب)

ع: لُجَّة، جُمَّة، حُبَّة، أُسْطُم، کَوکَب.

نیزاع

ک: قه، حه چهل، ده مقه، کیشه، بدره کانی، شپۆزان.

گزاچوون، جهنگ، حوله سی. چەنە بە چەنە. [مشتومر]

ف: آردب، جَنگ، کَشَمَکَش. دادوبیداد. درافتادن.

ع: نِزاع، نِزاز، جِدال، خِصام، هِراش، تَناع.

مُنازَعَة، مُناقَسَة، مُناقَشَة، مُجادَلَة، مُخاصَمَة،

مُناقَضَة، مُناقَسَة، مُناقَحَة، مُباحَکَة، مُشاحَکَة.

مُباراة، حُدُیّا، اِختِلاف. اغیرار، کُدوره.

نیزام

ک: یاسا، سامان، سەقام. [ریکویتکی]

ف: نَهْنا، نِیوار، یاسا، سامان.

ع: نَظْم، نِظام، نَسَق.

نیزام

ک: سپا، لەشکر، قۆشەن. توردو. [سویا. هزردو]

ف: سپاه، لشکر، قشون، آرتش.

ع: مَسْکَر، نِظام، جِیش، جُنْد، جَحْفَل، لَجب.

خَمِیس.

نیزک - نهزیک

نیس

ک: نابوو. [نەبو، تیاچوو، نەمار]

ف: نیست، نابود.

ع: مَعْدوم، فانی. زائِل.

نيسن پاک

ک: گیان رووت. [کەسێک که به تلوارێ خۆی به خوا

سپاردوه. ئەنافیللا (نەبوری پەتی).]

ف: زریوه، نیست پاک، روان پاک. (نیست

محض)

ع: فانی فی الله، فانی محض.

نيسك

[ك: دانوئله يه كه.]

ف: نَسَك، نَرَسَك، بَرَسَك، بَلَسَن، وانج، دانج،
دانجه، دانژه، انژه، مَچَك، مَرَجَمَك، استَرار.

ع: عَدَس، بَلَسَن.

نيسكين

[ك: نيسكينه]

ف: نَسَكِبَا، آش نَسَك، آش خليل.

ع: مَرَقِ الْعَدَس، طَبِيخُ الْعَدَس.

نيسم ← نيمه

نيش

ك: سَ، چَ، [چزو]

ف: نيش، موک.

ع: شَوَكَة، حَمَة، لَذِيْعَة.

نیشان ← نشان [مسور ماناکانی.] (به عامی معانی.)

نیشانه ← نشانه

نیشتاو

[ك: كشانبروی ناری ده ریا.]

ف: آب نشین.

ع: جَزَب.

نیشنگ

ك: تانشین. [نیشتور، خلتی بن کورتور.]

ف: تَه نشین.

ع: راسِب.

نیشتمان

ك: نشتمان. [نشینگه]

ف: پند، نشیمن، نشیمنگاه، نشستگاه.

ع: سَكَن، مَسْكَن، مَقْعَد، مَجْلِس.

نیشتن

ك: نشتن، دانیشتن. [رونیشتن]

ف: نشستن.

ع: جُلُوس، سَكُون.

نیشتن

ك: نشتن، ناوابورن، په ناگرتن، خواروچورن، پهرین.

[داچورن]

ف: فرورفتن، فروشدن، پَریدن.

ع: غُرُوب، اُقُول، دُلُوك، وُقُوب، غُور، اِنتِیَاص.

اقماس، انقماس.

نیشتن

ك: خواروچورن. [کمپوونوه (رهك) نیشتنی ناری حموز.]

ف: پایین رفتن. (آب حوض مثلاً.)

ع: هُبُوط، نُزُول.

نیشتن

ك: ریان. [پیسایی کردن، دس به نار گدیاندن]

ف: ریدن، نشستن.

ع: دَفَع، تَقَوُّط.

نیشتن

ك: تاختن. [کورتنبینی خلته.]

ف: تَه نشین شدن.

ع: رُسُوب.

نیشتن

ك: ناردهس، کد نارار. [پیشاور]

ف: آب ریز، آب خانه، جایی.

ع: مَرَبَز، مَبال، مَذْهَب.

نیشتنه مل يهك

ك: گزیه کاپورن. [به گزیه کداچورن، دستوره خبرورن]

ف: با هم گلاویز شدن.

ع: نِزاع، تَنَارُع.

نیشتنه مل يهك

ك: نشتنه بان يهك. [نیشتنه سر يهك، بسریه کدا]

کەڵە کەبڕۆن

ف: روی هم‌نشستن.

ع: اڕتھاس، اژدھام، تَرَکُم.

نیشته‌وه

ک: نەمان. [نەچوونەوه (وەک: نیشته‌به‌ی ئارسان).]

ف: فرو نشتن، رفتن، نماندن (ورم مثلاً).

ع: بۆخ، زۆال.

نیشته‌وه

ک: دادان. [ئوربۆرنەوه، بە تەژۆم بەرەوخوار هاتن (وەک:

نیشته‌به‌ی باتنە یا فێژکە).]

ف: نشستن، فرود آمدن. (مرغ یا طیاره مثلاً).

ع: هَوَب، هَوَب، هَوَب، هَوَب، هَوَب.

نیشته‌وه

[ک: چیرۆن (وەک: نیشته‌به‌ی دەخت).]

ف: روی هم‌نشستن، آنبوه‌شدن. (درخت مثلاً).

ع: تَرَکُم.

نیشته‌وه

[ک: کۆتە سەر یەک، کەڵە کەبڕۆن (وەک: نیشته‌به‌ی

چینی فەنەر).]

ف: روی هم‌نشستن. (چینی فەنەر مثلاً).

ع: اضطمام.

نیشته‌وه

ک: کۆتا. [کۆرت]

ف: کوتاه، پست.

ع: مُنخَفَض، قَصِير.

نیشته‌وه

نیشته‌به‌ی پڕۆپەر خۆه‌ی.

[ک: بەرپۆڕ، چڕچاری خۆی، رۆمەتی خۆی پڕی.]

ف: زەبە سەر و صورت خۆه‌.

ع: اَلتَّام.

نیشته‌به‌ت

ک: خوێشی، ئاسایش، ناز. [ئاسۆده‌یی، خۆشی]

ف: تَرَف، دانه، رستی، آسایش.

ع: نعمة، راحة، رفاہ.

نیشته‌قی

ک: قو، درپێ. [دروپازی، درپۆیی]

ف: نگران، دوی.

ع: نفاق، رماق.

نیشته‌ک

ک: ماره، چاره، ژنۆشویی، پەییوێتی، هارسەری.

[هارسەرتی، ژبانی هاریش.]

ف: پێوێندی، زناشویی، مەهربەندی، کابین‌بەندی،

مەهربەستن، کابین‌بەستن.

ع: نکاح، زواج، وَصَلَة، ازدواج.

نیشته‌ل

[ک: رۆباری نیشته‌ل.]

ف: آوێند، (رود نیشته‌ل)

ع: نیشته‌ل.

نیشته‌ل

ک: لێلەنگ. [خەم بەری گێایەکە خام و بەنی پێ رەنگ

دەکەن.]

ف: نیشته‌ل، نیشته‌ل، سەدوس، لێلەنگ.

ع: نیشته‌ل، نیشته‌ل، نیشته‌ل، لێلەنگ.

نیشته‌ل

ک: لێلەری. [نیشته‌ل: گۆلێکە.]

ف: وێتاج، نیشته‌ل.

ع: نیشته‌ل، نیشته‌ل.

نیشته‌ل

نیشته‌ل

[ک: نیشته‌ل ملی گاجرۆت.]

ف: جو، جوه، جوج، چوق، چوق، یوغ، سراماج.

ع: هُج، مَقَرَن، نِير، نِيرَج، نِيرَج.

نیم-نیمه

نیمبریز

ك: دژله مه، نیمرو. [نیمبر، نیوهبرژار]

ف: نیم بتد، نیمرو، نیم پرشت.

ع: جَوَاقِ، نِمِرِشَت، نِمِرِشَت.

نیمبوخت-نیمپز

نیمپز

ك: ناویز، نیمبوخت. [نیوه کولار]

ف: روده، روده شده، روده کرده.

ع: سَمِيط.

نیمته خت

ك: نیمکت. [کورسی پان بز دانیشتنی چاند کس.]

ف: نیم تخت، نیمکت.

ع: تَخَت، صُفَّة.

نیمته نه

ك: سه لته، سوخمه، که مری. [کرای کورت.]

ف: سَنَلَخ، کَمَری، نیم تنه، کُرتِه.

ع: کُرْتَه، سَلَطَه.

وینه-سوخمه

نیمچه

ك: پیاله، [بیالی بچورک.]

ف: نیمچه، پیاله.

ع: غَمَر، جُفِیْتَه.

نیم چه کمه

[ك: جزمی کورت. (پوتین)]

ف: نیم چکمه. (پوتین)

ع: جُرِیمَه.

وینه میبه

نیم داشت

ك: ... کوزه. [نیمچه تازه (نه تازه و نه زور کوزه).]

ف: نیم داشت. کهنه. (نه تازه نه خیلی کهنه)

ع: شَرِیَه، شَرِیَب.

نیمرو

ك: نیمبریز، دژله مه. [نیمبرژ]

ف: نیمرو، نیم بتد، نیم پرشت، کَوازه، کَوازه،

خاگینه.

ع: جَوَاقِ، نِمِرِشَت، نِمِرِشَت.

نیمسوز

ك: چولوسک. [چلوسک: داری نیرسورتار.]

ف: آسغده، آسغده، نیم سوخته.

ع: مسعار، قَبَس، جَذَوَه.

نیمکت-نیمته خت

نیم گرم

ك: ملایم، شیرتین. [شلتین (روک: ناری نیوه گرم).]

ف: باگل، بلکل، بلکک، یکدک، نیم گرم، شیر گرم.

(آب نیم گرم مثلاً.)

ع: فَاَتِر، سَخِن.

نیمگز

[ك: نیوگز (هشت گزی که نزدیک ۴۸ سانتیمتره).]

ف: جَشان، نیم گز. (۸ گره تقریباً ۴۸ سانتیمتر)

ع: نِرَع، نِرَاع.

نیمه

ك: نیم. [نیوه، نیو]

ف: نیمه، نیم.

ع: نَصَف، نَصِیف، نَشْ، شَطَر، شَطِیر، فِلِج، شِقْ،

شَقِیق، صِدَع، فِلَقَه.

نیمه چل

ك: نیمه کاره، ناتمار. [نیوه چل، نیوه کاره]

ف: نیم کاره، نیمه کاره، ناتمام.

ع: ناقص، غَیر تَام، غَیر کَامِل.

نیمه‌ریز

ل: نارپاس رزځ، نیمه‌ریز. [نیوېږځ]

ف: پېښین، نیم‌روز.

ع: ظُهر، ظهيرة، هَجَر، هاجرة، غائِرة، مُليساء، نصفُ النهار، قانلة، زوال.

نیمه‌ریز - نیمه‌ریز

نیمه‌سوه

[ل: جزیرک دهری نار تیاخوار د نمریه له سواتل.]

ف: نیم‌سپو، کوزه.

ع: جَرَّة.

ویند، هیه.

نیمه‌شهو

[ل: نیو‌شهر]

ف: نیمه‌شېب، نیم‌شېب.

ع: مُتک، هاذل، نصفُ الليل.

نیمه‌کار

ل: نیمه‌بهر. [هارېش، شریک، نیو‌کار]

ف: نیمه‌کار، نیمه‌بُر.

ع: ناصف، شریک.

نیمه‌کاره - نیمه‌چل

نیمه‌گیان

[ل: نیو‌گیان (وه: نیو‌گیانیکي تیا ماره.)]

ف: نیم‌جان، نیمه‌جان. (نیم‌جانی باقی دارد.)

ع: طِنء، ذماء، خُشاشة.

نیمه‌هه‌س

ل: سدرخو‌ش، شترمه‌س. [نیو‌هست، سرخو‌ش]

ف: نیم‌هست، شپو‌هست، شپو‌گیر.

ع: مُکَيِّف.

نیم‌نوک

ل: ناخوین. [ناخو (وشه‌یه‌کی کرماجیه.)]

ف: ناخُن. (کرماجی است.)

ع: ظُفر.

نیو

ل: نار. [نیوان (وشه‌یه‌کی کرماجیه.)]

ف: میان. (کرماجی است.)

ع: وَسَط، جَوَف، داخل.

نیو

ل: نار. [ناف (وشه‌یه‌کی کرماجیه.)]

ف: نام. (کرماجی است.)

ع: اسم.

نیو‌ار

ل: تیار، رواتل. [بیچم (برامیری ماک و بنهرت.)]

ف: ناوَر، تاوَر، ناگوهر، اُفتانی. (مقابل جوهر)

ع: ...

نیوان - نلوان [(کری «نار».)] [جمع «نار» است.]

نیوک

ل: نارک. [نافک، نافک (وشه‌یه‌کی کرماجیه.)]

ف: ناف. (کرماجی است.)

ع: سُرَّة.

نیوک

ل: نارک، نارکه، نار، پتسه. [ده‌نکی ره‌قی ناو میوه.]

(وشه‌یه‌کی کرماجیه.)

ف: هسته، چنجه. (کرماجی است.)

ع: نُوی، عجمَة، لُب.

نیوک - نلوک [(وشه‌یه‌کی کرماجیه.)] (کرماجی است.)

نیونجی

ل: ناوجی، نارگین. [ناوېږی. ناو‌ندی]

ف: میانجی. میان‌مای، میانین.

ع: واسِطَة، وَسْطِي.

نیه

[ل: برامیری «هیه».]

ف: نیست.

ع: نیس، لا، ما، ما‌فیش.

نیہت

ك: نیاز، نهاد، هدرس. [خواستی دروزن.]

ف: نیاز، اندیشه، نهاد، مَلچکا، آهنگ.

ع: نِیَّة، قَصْد، عَزَم، ضَمَم، طَیَّه، طَوَّیَّة.

نیہس

ك: نیہن. (ههسوئیہس) [نیہ، نبوو، نتشت]

ف: نیست، نِین، نابود. (هست و نیست)

ع: مَعْدوم، غَیر مَوْجود.

نیہن

ك: نیہس. (ههنوئیہن) [نیہ، نبود]

ف: نیست، نِین، نابود. (بود و نابود)

ع: مَعْدوم، غَیر مَوْجود.

وینہ کانی پیتی ن

ناوہ

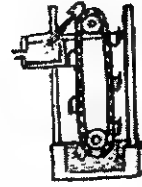

ناوگرہ

۲۰۰۰

نابہ کی

ناعوورہ

ناخوون شہ پتان

نہستہ رن

نہرگس

نویل

نؤ

نمیں

نیرگہلہ

نہیزہ

نہلیزہ

و

وا

ل: ره. [ناره‌ها، بمرجوره]

ف: چنان، چنین.

ع: کذا، کَذَلِکَ.

وا

[ل: که (وَلِکَ: نحو کسه که هات.)] (نور کسه وا هات.)

ف: که. (آن کس که آمد.)

ع: الَّذِی.

وا

ل: دروباره. (راگوز) [پیشگریکه مانای «دروباره» ده‌دات.]

ف: وا، باز، دوباره.

ع: تَجَدِید، اَیضاً.

وا

ل: واده. (وای هاتن) [کات، وهخت]

ف: هنگام. (هنگام آمدن)

ع: وَعْد، وَعْدَة، مَوْعِد.

وا

ل: با... [جموجوئی توندی هیا.]

ف: باد.

ع: ریح.

وا

ل: ها. (وا له مالا. = ها له مالا.) [نوروتا، نورویه]

ف: است، هست.

ع: فِی، کائِن.

وا

ل: گردنبره. (درگام واگرد.) [برامبیری داخستن.]

ف: واز، وا، باز، گُشودن، گُشادن.

ع: فَتَح. مَفْتُوح.

وابزأ

ل: وایزانه. [وای‌دانی.]

ف: انگارگن، آرنگ‌گن، پندارگن، چنان پندار،

چنان انگار.

ع: هَب، هَبْنِ، أَحْسِب، أَحْسِبْ، تَصَوَّر.

وايزانه-وايزا

وايه‌سه

ل: بدسه. [کسورکار، خزم]

ف: هاوش، بسته، وابسته.

ع: مَنسوب، مُتَعَلِّق، أَقارب.

وات

ل: وتی. [گوتی (رشیده‌کی گُورانیه).]

ف: گفت. (گورانی است.)

ع: قال.

وات

ل: وهات، واته، وهاته. (وات تیرم.) [تاروهات «ت» کی]

ب: کسی دیرومه.]

ف: چنانت. (چنانت می آورم. تا برای خطاب است.)

ع: کذاک، کذلک.

واتر

ل: وهاتر. [زیاتر لسه.]

ف: چنانتتر. [چنانچه.]

ع: اولی.

واتر

ل: دواتر، دورتر. [نمره بهر لاهتر، وهک: واتر یچو.]

ف: واتر، دورتر، آن سوتر.

ع: ورا. آخر. أبعد.

واتوویت

ل: واته ویتته. [تسه و یاس]

ف: گفتگو.

ع: قال و قیل.

واته

ل: وته، ریته، واژه، تسه. [گوته]

ف: وات، واته، گفته، گفتار، سخن.

ع: کَلِمَة، کَلَام، کَلِمَة، قَوْل، قِصَّة، نَطَق، لَفْظ.

واته

ل: واسه. [بهم جزیره.]

ف: چنان است.

ع: کذلک.

واته-وات (واته وت.)

واته وویره

ل: په ژاره. [خفت. بیر و خدیال]

ف: سگال، سگالش.

ع: وسوسه. فکر، خیال.

واته وویره

ل: وتویره، وتویره. [گوتوگو: راریژ]

ف: خویسه، نویسه. گفتگو.

ع: بحث، مباحثه، مشاوره، مناظره.

واجب

ل: فدرز، بایس، پتویس، پتویست. [پریاردراو]

ف: سمناک، سنگول، پایسته، پایست، بایا، دربا.

ع: واجب، واصب، حتم، فرض.

واجب

ل: ندر، همیشه یی. [هرمار، کسینک که پتویسته بیت]

(برامبری «مومکین».)

ف: بوباش، گروز، جاوید. (ضد ممکن)

ع: واجب، دائم، سرمد، باقی.

واجبی

ل: دارو. [دبرمان حمام، که بز لایردنی مسو به کار]

دهجیت.]

ف: واجبی، دارو.

ع: نوره.

واچ-واجب [به کردی کراری «واجب».] [کردی واجب است.]

واجه-باجه

واجیب و لوجوود

ل: خوا، ندر. [نروی که پتویسته بیت و ناکریت نیتت.]

ف: خدا، بوباش، قرتاش، نوتاش، تراک.

ع: واجب الوجود، مُمْتَنِعُ الْفَنَاء.

واچه!

ل: بیژا. [بلی! (وشه یه کی هررامیه.)]

ف: واج، واج، یگو! (اورامی است.)

ع: قُلْ، تَكُنْ

واخوا

[ك: دست‌پیکربوی داوا، كسيتك كه له داواكيدا

تيه‌لده‌چيتوه.]

ف: واخواه.

ع: مُسْتَأْنِف.

واخوايي

[ك: دست پيكرنبوي داوا، تيه‌لچورنبوه له داوادا.]

ف: واخواهي.

ع: اِسْتِئْثَاف، اِسْتِعاْدَة.

واخوايي

ك: هارخوين. [كسيتك كه له گمل گوزانييژده هاردهنگه.]

ف: واخوان، همخوان، بازخوان. (كسي كه با

آوازه‌خوان هم‌نوا باشد.)

ع: غَنِي، مُعِيْدُ الْغِنَاءِ.

واچار

ك: وادار كرياگه. هاندرياگ، هه‌لخرپياگ، داسپيترياگ.

[ناچار كرا. هاندرار.]

ف: وادار، وادار شده، گماشته.

ع: مُهْرَش، مُخْرَض، مُرْغَم.

واچار كردن

ك: له مه‌لخران، داسپاردن. هان‌دان. واداشت كردن. [ناچار كردن.

دندان]

ف: وادار كردن، گماشتن.

ع: حَض، تَحْرِيك، تَحْرِيص، تَهْرِيش، اِرْغَام، اِغْراء.

اغواء.

واداشت-واچار

واداشت كردن-واچار كردن

واژه

ك: بانگ، دنگ، چرين. [خواستن، بانگ‌هستن]

ف: خواستن.

ع: دَعْوَة، اِخْبَار، اِحْضَار.

واژه

ك: مارن، ماره. [مزلت]

ف: هنگام، مول.

ع: وَعْد، مَوْعِد، مِيعَاد، وَاي، نَحْب، اَجَل، مُهْلَة،

نَظَرَة، مَوْقِت، مِيقَات، وَقْت.

واژه

ك: گفتم. [به‌لئين]

ف: گفتم.

ع: قَوْل، وَعْد، وَاي.

واژه‌دان

ك: گفتم‌دان. [به‌لئين‌دان]

ف: گفتم‌دادن، هنگام‌دادن.

ع: وَعْد، وَاي، قَوْل، عِدَة.

واژه‌دانيان

ك: ماره‌دان، مارل‌دان، ماره‌دانيان... [مزلت‌دان، ماره‌دانان،

كات ديارى كردن]

ف: مول‌دادن، هنگام‌دادن.

ع: وَعْد، مَوْعِد، مِيعَاد، مَوْقِت، مِيقَات، مُدَة، اَجَل،

نَحْب، وَقْت، تَوْقِيف، تَاجِيل، ...

واژه‌سه‌لئين

ك: دنگ كردن، بانگ كردن، چرين. [به‌لئين سندن،

بانگ‌هستن كردن]

ف: خواستن.

ع: دَعْوَة، اِحْضَار، اِخْبَار.

واژه‌ی درو

ك: دسه‌سر كردن، دسه‌شكسته كردن. [دسه‌خړه كردن]

ف: گفتم دروغ، دست‌به‌سر كردن.

ع: بَرَقْلَة.

واران

ك: باران. [دَلَوِی نَار كه له ههروه دیته خوار.]

ف: باران.

ع: مَطَر، وَدَق، غَيْث.

وارائن

ك: بارائن. [باراندن]

ف: باراندن.

ع: امطار، ایداق.

وارد

ك: وارس، رسید، بههوهگهگ. مه یان. [هاتوو، گهیشوو.

میوان

ف: رسید. مهمان، میهمان.

ع: وارد، قادم، نُزول.

واردیوون

ك: رسین، گهین، بههوهگهیین. [هاتن، گهیشتن،

گهشنتهیین

ف: رسیدن.

ع: قَدی، قُدوم، وُود، نُزول.

واردین

ك: خواردن. [خستنه دهم و قووتدان. (وشهیدکی

گُزرائیه.

ف: خوردن. (گورائی است.)

ع: أَكَل. شرب.

وارس

ك: وارِس، میراتبهر. [میراتگر]

ف: وارِس.

ع: وارث.

وارس ← وارد

وارش

ك: بارس. [شوئینوار (شوئینهواری دیوار پاش رمان ر

تیهپیری کات.

ف: آس، وارش. (آثار دیوار بعد از خراب شدن و

مروور زمان)

ع: آثَر، أَثَرُ الْبِنَاء.

وارو

ك: چه پهوانه، چه پیوانه، ههلهوهگهپیگ. [پیتچهپوانه،

ههلهگهپارو]

ف: وارو، وارون، وارونه، واژون، واژونه، واژگون،

واژگونه، باژگون، باژگونه، باژگون، باژگونه،

باشگون، باشگونه، برگشته.

ع: مَقْلُوب، قَلْب، مَعكُوس، عَكس.

وارۆك

ك: جووجهله. (یه كساله.) [بارۆكه (جووجهله یه كساله.)]

ف: جوجه، جووجه ی بهاری.

ع: دُجِيجَة، قَرْج، قَرْخ.

واره

ك: تهرز، دهسهرز. [دهستهوام، دهستیوار]

ف: وام، دستوام.

ع: دَين، قَرْض.

واره

ك: كهشه، جار، جاره. كهه. [كهپوت، هیند، بر]

ف: بار، بهر، بهره. كهه.

ع: دَقْعَة، قِسَط، بَعْض.

وارپس

[ك: میراتبهر، میراتگر]

ف: وارِس.

ع: وارث، لَجَا.

وارهسه

ك: گۆشهگیر، كهناههگیر. [دنیانهیرست (تیركهدنیا)]

ف: سییامك، زیپن، ساسان، رههیده، رسته،

واژه‌سته.

ع: زاهد، تارك، مُنزوي، تارك الدنيا.

واژه‌سی

ك: ره‌سیده‌گری، پی‌اگه‌یین. [نیک‌زین‌بوه]

ف: واژه‌سی، رسیدگی.

ع: تحقیق، تَفْحُص.

واژه‌واره

ك: پیته‌پیته، كه‌شه‌كه‌شه، جاره‌جاره، بركه‌بركه، رده‌رده.

ك: كم‌كم. [كم‌ب‌كم‌ب‌ت. تَزَه‌تَزَه]

ف: باربار، بَهرَبَهر، خورده‌خورده، كَم‌كَم.

ع: دَفَعَات، اَقْصَا، اَبْعَاض. مُتَدَرِّجاً، مُتَنَاوِباً.

واری

ك: وهك. [پاشگری‌كه مانای «ره‌كوره» نهدات. (به تنبیا به‌كار

ناهنترت، وهك: بینگانواری.)]

ف: واری، سان، هم‌چو، هم‌چون، چون، مانند.

(بیگانه‌واری، کاشی‌واری، تنها استعمال

نمی‌شود.)

ع: ك، مِثْل.

واړین-بلوړین

واژ

ك: تالك، کریاگه‌ره. [کراره]

ف: واژ، باز، گُشوده، گُشاده، گُشُرده، گُشاده،

كُشُفته.

ع: مَفْتُوح، مُنْفَتَح، مَفْتَح.

واژ

ك: وِیل، مارَل. (واژ هارِدَن) [لینگ‌بان، مَزَلَت]

ف: رها، ویل. (رها کردن)

ع: قَرَك، وَدَع، وَتَر، مُهَلَّة.

واژانی

ك: ره‌گزانی. [بهرارورد کردن و همل‌سنگ‌اندنی دور شت

پن‌کوره.]

ف: آدگر، چنان‌دانی.

ع: قیاس، مُقَايَسَة، تَشْبیه، تَقْدیر.

واژانین

[ك: نارا پیرکردن‌وه، وا بژچون]

ف: چنان دانستن.

ع: تَصَوُّر، تَوَهُم، تَخَيُّل.

وازاو

ك: واژا، لو‌واژه. [ناری سرریژ‌کردور. (ناری زیاده، كه

سرریژ ده‌كات، بژ نمونه له حوز‌وه.)]

ف: واژا، واژ‌آب. (آب زیاده كه از حوض مثلاً

لبریز می‌شود.)

ع: فَاضِل، فَضْل، فَاضِلُ الْمَاءِ، طَفَاحَة.

واژبوون

ك: کریانه‌وه، شك‌وفیانه‌وه. [کرانه‌وه، پشک‌وتن]

ف: باز‌شدن، شکفتن.

ع: اِنْفَتَاح. تَفْتَح.

واژتن-خواستن

واژج

ك: رُوشَن، ناشکار، نافتاری، دیار. [روشن، ناشکرا]

ف: رُوشَن، آشکار، آفتابی، تابان، پدیدار، هویدا،

پیدا.

ع: وَاضِح، لَاحِظ، ظَاهِر، بَيِّن، مُنْجَلِي، مُنْكَشِف.

بادي. يَقِيْن، مُقَيَّن.

واژپ

ك: زریاگ، ترسیاگ. [بازره‌کار، ترسار (نیچ‌پریك كه زووتر

راوچی ترساندورینی.)]

ف: انگیخته، ترسیده. (شکاری كه سابقاً

برانگیخته شده باشد.)

ع: مُسْتَنْجَش، مُثَوِّر.

واژ کردن

ل: تال کردن، کرده‌نو. [بهرام‌پری بستن.]

ف: واژ کردن، باز کردن، گشودن، گشودن.

ع: فتح.

واژن

ل: نمران. [گزیکه دهر کردنوهی دیو یاری درخت.]

ف: باز تَنَز.

ع: تَجْدِيدُ الْبَرَعَةِ. بُرْعُوم جَدِيد.

واژ هاوردن

ل: وِیل کردن، دس‌کِشان. مارِژدان. [لینگ‌ران]

مژلت‌پیدن

ف: زهار کردن، وِیل کردن، دست‌کشیدن،

دست‌برد داشتن. زنهاردادن.

ع: وَدَع، وَتَر، تَرَك، كَفَّ، انْصِرَاف، انْجِرَاف، اِمهال،

انظار.

واژ

ل: هاژ، حاج، واج، واق، ده‌سپاچه. [سرسام]

ف: تیب، شیب، هاژ، آسیون، آسیمه، سراسیمه،

کلاوه، کلالیوه، خلاوه، دروا، دستپاچه.

ع: هائِج، حیران، مُتَحَيِّر، مُتَزَمِّر.

وازاو

ل: وازار. (فازلار) [ناری سرپرِژ کردور.]

ف: وازاو، وازاب، پایین‌آب.

ع: طُفَاحَة، دُسَاقَة، رُدَامَة، فَضْلَة، فَاضِلُ الْمَاء.

واژه

ل: واته، وابه. [روشه]

ف: گُفْتَه، گُفْتَار.

ع: كَلِمَة، كَلِمَة، كَلَام، لَفْظ، قَوْل، قَائِلَة.

واژه‌به‌س

ل: واته‌وس. [نامرازی پیبوندی.]

ف: گُفْتَارِ بِنْد.

ع: رَابِطَة، حَرْف رِبْط.

واستن ← خواستن

واسته

ل: نارجی. [ناریژی]

ف: میان‌جی، میانه‌دار.

ع: واسِطَة، وَسِيط.

واسته

ل: بَوْن، بَوْنَه، به‌هانه. [هَو، هاندیر، بیانور]

ف: شَوَه، اَنگیزَه.

ع: سَبَب، عِلَّة، بَاعِث، مُوجِب، مُسْتَلْزِم.

واصل

ل: گه‌یَگی. [گشتور]

ف: رسیده.

ع: واصل، نائل.

واصل به‌هق

ل: پی‌اگ‌خو، خواناس، به‌خواگه‌یَگی. [پی‌ای خودا، به

خودا گیشتر، فنا‌فیللا]

ف: نَرسِی، مرد‌خدا، خداشناس، به‌خدا رسیده.

ع: واصل بالحق، واصل الی الله، فَنَّا فِي الله.

واسه

[ل: وهابه، رایه]

ف: چنان است.

ع: كَذَلِك.

واشور

[ل: ← ناشور (جلوبه‌رگیتك كه لبري جلیکی تر لبر

ده‌کریت.)]

ف: واشور. (جامه‌ی عوضی)

ع: بَدَل، عَوْض.

واشه

[ك: باشو: بالتدیه کی راجیه.]

ف: واشه، باشه.

ع: واشَق، باشَق.

وینه

وافر

ك: فره، فراوان، بیش، مشهور. [زذر]

ف: بسیار، نهمار، فره، فروت، فراوان، سَناد،

وَسناد، فزون، افزون.

ع: وافر، کثیر، زیاد، مُتَعَدّد.

وافور

[ك: نامرازی تلیك كِشان.]

ف: وافور، بافور.

ع: فور.

واق

ك: ماق، زاق، دهمق. [مَزَلَق، سراسام]

ف: دَمَق، خیره.

ع: شَخوص، مَبهوت، مُتَحَيِّر، مُخَدِّج.

واق بوون

ك: ماق بوون، دهمق مان.

ف: خیره شدن، دَمَق ماندن.

ع: سَهَو، حَدَج، تَحَدِيج، تَحْيِر، اِنْبِهَات.

واق پهرین - واق بوون

واقواق

[ك: جزیره ماسیگریه کی کاکزداره.]

ف: واک، وکواک. (مرغی است ماهی خوار

کاکلدار.)

ع: واق، وقواق.

واقوویق

ك: واریدی، قورده لور. [زاقوزیق (گریانی منالی

شیرخورد.)]

ف: وَق وَق کردن. (گریستن شیرخواره)

ع: اِسْتِهال، عویل.

واقه

ك: ویه، قورده. [زیه (گریانی ساوی تازه لمداینبور.)]

ف: وَق وَق. (گریستن بچه ی نوزاد)

ع: اهلال، اِسْتِهال، عویل، رَزمه.

واقه - قیره

واقیهه

ك: قزمه، تودره. [رورده او. کارسات]

ف: پیش آمد، شده.

ع: واقعه، حادِثه، فادِحه. فاجِعه، ثابِته، نازِله،

کارِته، بَیْته.

واقیهه نگار

ك: همرالچی، باسنویس. [رایزرتچی، پدیامنیر، شزار]

ف: شده نویس، شده نگار، شده بند، باس نویس،

باس نگار، باس گیر.

ع: مُخْبِر، مُفْتَش، جاسوس.

واقیهی

ك: راسی، راسه قانی. [راسته قینه]

ف: آمیهی، راستین، راستینه.

ع: واقعی، حَقِیقِی.

واکس - بوقیه

واکت

[ك: گرانروی نه خوشی.]

ف: بازافتادن. (دوباره آمدن بیماری)

ع: رُداع، اِنْتِکاس.

واکل

ك: نراگل، همر، هاتنه ره. [گیرانه ره]

ف: بازگشت، بَرگشت.

ع: رَجَعه، عَوْدَه، عَواد، مُعاوَدَه.

واکو

ل: راورِژ، رتنهوه. [دوربات کردنهوه]

ف: واگو، بازگفتن.

ع: تکرار، تجدید. (القول)

واگزار

ل: دهس دان، دانه دس، سپاردن. [پتسپاردن،

دهسلات پیتدان]

ف: واگذار.

ع: تفویض، تخلیه.

وان

ل: گوشاد، بلور، ولاور. [فراوان]

ف: گشاد، افشان، تنک.

ع: وعیب، رَحیب، رَحراج، واسع، مُنْفَرَج، مُتَخَلِّل.

والا

ل: بیژن، که تان، [نالا (پارچی تنک بۆ داییزان).]

ف: والا، کتان، نَرمه بیژ. (پارچه‌ی نازک افشان)

ع: مَلْهال، مَنخَل، منديل.

والامهن

ل: گوشته گیر. [زیبکه گهلنکه له سوریزه دهچیت.]

ف: جوش. (جوششی است شبیه به سرخچه).

ع: بُوود.

والوویت

ل: پالفته. [والاییز (داییزوار به پارچی ناسک).]

ف: بیخته، تَه بیژ، والابیز. (چیزی را از

پارچه‌ی نازک در کرده باشند)

ع: مَنبوع، مَنخول.

واله

ل: ورده، (ورده‌رواله) [بهرامبهری درشت].

ف: خورده، ریزه.

ع: مَخالَة، سَقاطَة.

والی

ل: خویشک. [خروشک (وشیده‌کی گزرائیه).]

ف: خواهر، واهر. (گورانی است).

ع: اُخت.

وام

ل: واره، قهرز. [قهرت، دمین]

ف: وام.

ع: دَین، قَرَض.

وام-وهم

واماک-داماک

وامه

ل: وهامه. [ناوامه، وهام]

ف: چَنانم، چَنینم.

ع: انا کذا.

وان

ل: هان. (وان له مالا). [همن، نمرتان]

ف: هستند.

ع: کائون.

وان

ل: چی. گهر. (ناسیایان) [پاشگره و مانای چاودیر یا

«خارنیش‌بورن» ددات.]

ف: بان، چی. گر. (آسیایان، حمامچی)

ع: ندارد. [هارواتای عربی نیه.]

وانکای

[ل: له‌گال نمرشدا.]

ف: وانگاه، وانگهی.

ع: مَعَ أَهْ.

واوا

ل: زهم، خوتناولین. [برین، خوتنین (زمانی مندلانه).]

ف: زحم، خون‌آلود. (زیان بچه‌گانه است).

ع: جَرَح، جَرِیح، مُدَمی.

واویدا!

ك: ندی حارارا، هدی حارارا! [هنی دادا]

ف: هایاهای! هایهای!

ع: وَلَوْنُ، وَلَوَال، وَاوِيلَاهُ، وَاَمَصِيْبَتَاهُ

واویدا کردن

ك: حارار كردن. [داد و حارار]

ف: هایهای کردن، فریاد کردن، دادزدن.

ع: وَلَوْنُ، وَلَوَال.

واویز

ك: واگز، رتنه‌ره. [در ریات کردن‌ره]

ف: واگو، بازگویی، بازگفتن.

ع: تَكَرَّار، تَجْدِيد، تَرْجِيع.

واویز

ك: جوار. [ره‌لام]

ف: پاسخ.

ع: جَوَاب.

واهمه

ك: سام، كُوهِيژ، هراسه، ترس. [مترسی، هیزی]

مترسی.

ف: ترس، ترسه، هراس، هراسه. بیم.

ع: وَاهِمَةٌ، تَوْهَمٌ، خَوْفٌ، الْقُوَّةُ الْوَاهِمَةُ.

واهه‌ر - خوه‌یشك

وا یافت

ك: تیگه‌یگ، باهوش. [تیگه‌یشترو، هوشیار]

ف: باهوش، وا یافت، هوشیار.

ع: مُلْتَفِتٌ، مُنْتَقِلٌ، ذَكِيٌّ، فَعْلَنٌ، سَرِيعُ الْإِتِّقَالِ.

واینه

ك: ره‌هایته. [ناره‌هایته، نارایتیه]

ف: چنانی، چنینی.

ع: أَنْتَ كَذَا.

واینه

ك: وه‌هایته. [نارهایته، ناره‌هایته]

ف: چنانیم، چننینیم.

ع: نَحْنُ كَذَا.

وایه - واسه [وشه‌یدی کرماجیه. (کرماجی است.)]

وتاخ - نوتاخ

وتار

[ك: گوتار، گوتار]

ف: گفتار.

ع: قَوْل، كَلَام.

وتهم

[ك: قسم کرد. هونروهم دانا.]

ف: گفتم، سرودم.

ع: قُلْتُ، تَكَلَّمْتُ، أَنْشَأْتُ.

وتن

ك: درین. [گوتن]

ف: گفتن، گپتن، سُرودن، سُراییدن، نُراییدن.

ع: قَوْل، تَكَلَّمَ، نَطَقَ، نَطَقَ، بَيَّانَ، تَقْرِيرَ، تَعْلِيمَ،

تَنْقِيحَ.

وتس

ك: وته، وتار. [ناخواتن، قسه]

ف: گفتار، گپتار، سرود، سرایش، سروا، نرایش،

نم، رند، چك، چخ، نوله، سُخَن.

ع: قَوْل، كَلَام، نَطَقَ، بَيَّانَ، قِيلَ، قَالَ.

وتنه‌وه

ك: واویز، واگز. [در ریات کردن‌ره]

ف: واگو، بازگو، بازگویی، بازگفتن، واگو کردن.

ع: تَكَرَّار، تَجْدِيد، إِعَادَةٌ، مُتَاكَفَةٌ، مُعَاوَرَةٌ.

وتو

ك: ده‌فاق. [نوترو]

ف: تله، اتو.

ع: مَكْوَاة.

وتوکیشان

ل: ده‌قازدان. [نوتورکردن]

ف: تله‌دادن، اُتوکشیدن.

ع: کُمود.

وتوویره

ل: واته‌رویره، په‌ژاره، ده‌ده‌ته، وته‌رویره، هه‌زاره. [خفت]

بیروخیال]

ف: خَویسه، نوسیره، خواب و بیداری، خواب و

یادآوری.

ع: وَسْوَسةَ. بَيْنَ النَّوْمِ وَالسَّهَرِ.

وته

ل: واته، رتار. [گوته، ته]

ف: گُفته، گُپته، گُفتار، گُپتار، چَک، چَخ، نَم، رَند،

سَخَن، نوله، سُرود، سُرِوا، سُرایش، نُرایش.

ع: قَوْل، قال، قَبِل، نُطِق، کَلَام، لَفْظ، تَلَفُظ.

وته

ل: خور. [نوستن (وشه‌یکه هیرامیه).]

ف: خواب، (اورامی است).

ع: نَوْم.

وته‌ن

ل: خه‌فتگه. [خه‌توره. (وشه‌یکه هیرامیه).]

ف: خوابیده. (اورامی است).

ع: نَام، نَائِم.

وته‌وویره

وتی

[ل: گوتی، ته‌سی کرد.]

ف: گُفت.

ع: قَالَ، تَكَلَّمَ، نَطَق.

وچاخ

ل: نوچاخ، کوئنگ. [کوانود]

ف: اُجاق، آلاوه، آتشدان.

ع: جَوْب، عُنَّة، بُورَة، أَطِیمَة، مَدَخَن، مَوَقِد، کانون،

وُجَاق، اُجَاق.

وچوو

ل: بون، بونی. [هه‌بون (هیرامیری نه‌بون).]

ف: فَر تاش، هه‌یی، هه‌ستی، بود، بودن، خویش.

(ضد عدم)

ع: وُجود، کِیان، کَینوئه، کَوْن.

وچووی رووت

ل: بوون پاک. [هه‌بوونی پیتی، بونی ره]

ف: گوهر، هه‌ستی، هه‌ستی پاک، پاک‌فَر تاش.

ع: وُجود مُطلق.

وچان

ل: مهنر. [پشو (پشوردان).]

ف: آرام‌گرفتن. (نفس‌دادن)

ع: اِسْتِراحَة، تَنَفُّس. فُرَاغَة، فُرْصَة، مَجال.

وچ

ل: چناکه. (رپلیدن) [چنه، چناکه]

ف: بَسباس، وَر، ژاژ، ژاژه، نوگفاره.

ع: مَدَر، بَرِیان، حَطَبَة، نَقْنَقَة.

وچ

ل: گنج، مەنگ. [حَزل]

ف: تَیپ، سَیپ، گَیج، کَرخ.

ع: حَیْل، حَیْر، وَسْب، مُسَبِت.

وچاج

ل: رپلندر، هه‌ره‌چهنه. [چنبار، زَربَلَن]

ف: وراج، پُرگو، درازگو، بَسیارگو.

ع: هَذَار، هَمَار، ثَرثار، مِه‌مار، مِه‌ذار، رَغاف، هَمَقات،

هَذارم، قَبَقاب، بَقَباق، وِعَواج، حَذِلق، هُراء.

ورازین

ك: دويرانن. [ديرون، ديرون (رشمه‌كي گزواتيه).]

ف: دوختن. (گوراني است).

ع: خيط.

وراق

ك: گشاد، گهره. [فراوان]

ف: گشاد، بزرگ.

ع: فسّيح، وسّيع، وعيب، قوراء.

وراوه

ك: وپينه. [ياتوران (تسه‌کردن له خودا).]

ف: ياووه، بيدلا. (در خواب حرف زدن)

ع: هجر.

ورته

ك: وره، سرکه، سروده. [سرته]

ف: شرفاك.

ع: دندنة، هجس.

ورنه‌ورت

ك: ورور، سرکه‌سرك، موقوموقز. [سرتي ززر.]

ف: شرفاك، پچپچه.

ع: دندنة، هجس.

ورس

ك: ههش، خرس. [هرچ]

ف: خرس.

ع: دُب.

ورنه

ورده

ك: ريز. [ورت، برامبوري درشت.]

ف: خورد، ريز.

ع: دكيق، ذر، مُمَل، سغبي.

ورده‌بون

ك: ريزه‌بون، شكيان. [لترپيت‌بون، شكان]

ف: ريزريزشدن، خوردشدن، شكستن.

ع: انفتات، ارتضاض، اندقاق، تدقيق، تگسر.

ورده‌کردن

ك: هارين. شكانن. [لترپيت‌کردن]

ف: خوردکردن، ريزريزکردن، شكستن.

ع: فت. رَض. دَق. جَرش، جَش، دَعك. سَحَق.

فَصَح. قَصَح. دَمَك. مَضَم. هَشَم. فَت. نَت. كَس.

كَس. تَفْنِيخ، تدقيق.

ورده‌كه

ك: ورده، ورده‌له، ورده‌واله. [ورته‌كه]

ف: خورده، ريزه‌پيزه، خوردك.

ع: جُذَانَة، كُسَارَة، فُتَاتَة، رُضَاضَة، جُشَاشَة.

وردوخان

ك: پراش‌پراش. [ورده‌واش]

ف: خُرد، ريزريز.

ع: مُتَفَقَّط، مُتَرَضَض، مُتَكَسَّر، مُنَسَحِق، مُنْقَصِع....

ورده

ك: خاكه، واله. [لترپيتي هر شيتيك.]

ف: خورده، خُدره، ريزه، خُرد، ريز.

ع: فُتَات، رُفَات، رُضَاض، فُضَاض، حُطَام، حُطَامَة.

كُسَارَة. طَهِي.

ورده

[ك: كه‌لپه‌لي ورده، خرتوپرت (وله: شانه و نارينه و مرورو

و...)]

ف: خورده، خرده. (از قبيل شانه و آينه و مهره

و غيره)

ع: خَرَز.

ورده

[ك: حه‌يونانورده (نازه‌لي وردي وله بز و مپر).]

ف: خُرده. (حيوان خورد از قبيل بز و گوسفند)

ع: دَقِيقَةً، غَنَم.

ورده

ك: چَت. (ورده‌يك) [شت]

ف: خُرده، چيز. (چيزی)

ع: شَيء...

ورده‌بين

[ك: ورده‌بين، بِيَرِيژ، لِيَكُولَر]

ف: خُرده‌بين، باريك‌بين، ژرف‌بين، نازک‌بين.

ع: مُدَقَّق، مُحَقِّق، مُتَأَمِّل، مُحْتَاط.

ورده‌له‌ريب

[ك: تَقَدَّلِي رِدِر نَزِيك لِه يِلِك.]

ف: خُرده‌دوخت، دُوخت ريز.

ع: تَلَزِيں، الْخِيَاطَةُ الْمُتَلَزِّزَةُ، نَرَز.

ورده‌دان

ك: دانه‌وتله. [نازووخى وشك. (وهك: نۆك، نيسك، بَرِيش،

شەلم و...)]

ف: خُرده‌دانه، خُشِك‌افزار. (خود، عدس،

بلغور، شَلغم و امثال آن.)

ع: حُبُوبَات.

ورده‌فروش

[ك: ورده‌والفروش.]

ف: پيله‌ور، خُرده‌فروش.

ع: خَرَبِي، خَرَاي، خُرْدَجِي.

ورده‌قه

ك: خاكه‌قه. [توبى له كاتى شه‌كرشكاندن داه‌يرت.]

ف: خاك قند.

ع: فُضَاضَة.

ورده‌كوچك

ك: رِيخ. [ورده‌برد]

ف: سنگ‌ريزه، ريگ.

ع: حَصْبَاء، حَصَى.

ورده‌گير

ك: ده‌قه‌تگير. [ره‌خه‌گر]

ف: خُرده‌گير، سَخْن‌گير.

ع: نَقَاد، مَعْتَرِض، مُورد، عِيَاب.

ورده‌له

ك: خرته‌ك، جهگ، گرده‌له. [جومگه، بندقى نيسقان]

ف: پك، بند، خُرده‌گاه، مُچ.

ع: بُرْجَم، سُلَامَى. رُسْغ، كُوع، كَعْب، وَطِيف،

مَفْصَل.

ورده‌له—ورده‌كه

ورده‌مorde

ك: ورده‌واله. [ورده‌ومرده («مرد» وشى پميرود.)]

ف: خورده‌مُرده، ريزه‌پيزه. (اتباع است.)

ع: حُطَامَات، كُسَارَات...

ورده‌وييوان

ك: سرخه‌دان، تواشاكردن، روانين. [سرخ‌دان، ورده‌بونره]

ف: باريك‌شدن، ژرف‌يدن، نگاه‌كردن، باريك‌بينى،

خورده‌بينى، پاييدن.

ع: دَقَّة، تَعَمُّق، تَغَوُّر، تَفَكُّر، تَدقيق. مُطَاعَة، تَبَصُّر.

نَظَر، رُؤْيَة.

ورده‌ورده

ك: كه‌م‌كه‌م. [توزموزه]

ف: خُرده‌خُرده، رفته‌رفته، جسته‌جسته، كم‌كم.

ع: شَوِي شَوِي، مُدْرَجًا، مُتَنَابًا.

ورده‌واله

ك: ورده‌ومورده، ريزه‌پيزه. [خرتويرت]

ف: خُرده‌مُرده، ريزه‌پيزه.

ع: حُطَامَة، سُقَاطَة، فَتَاثَة، رُضَاضَة، فُضَاضَة،

كُسَارَة، كُسَارَات، فُضَاضَات...

ورده‌ه‌وير

[ك: گزموړلهدیر]

ف: زواله.

ع: قَزْدَقَه.

وړیكلانه

ك: بووچلانه، بووچكلانه، وړیكلانه، بووچك. [بچكولانه]

ف: كوچك، ریز، خورد.

ع: صَغِير.

وړژان

ك: پړژان. [براشتن، پړژاندن]

ف: برشتن، برشته كړدن.

ع: نَدَه، شَي، صَلِي، حَسَن، اِنْصَاح، تَضْهِيب.

وړك

ك: گریان. [گریانی تورسی منډال.].

ف: سخت گریستن. (سخت گریه كړدن بچه)

ع: خُبوع، تَضْرُج.

وړك

ك: لك، بیانك. [پلټپ، گپو]

ف: سخت‌گیری، ټهانه.

ع: سَمَاجَة، اِبرام، اِصرار.

وړكه

ك: نكه، نوركه. [نكه (دنگی سورك).]

ف: نكه. (صدای آهسته)

ع: نَيْسَه، رُجْمَة.

وړكه

ك: لټوه، ددغه، وړكه‌ی دل. [كوركه (ختڼه‌ی دل).]

ف: خارخار. (گفتار دل)

ع: خَلْجَان، دَعْدَعَه، كَلَام نَفْسِي.

وړكه-وړك-وړكه [وړكه‌ی زږ. (همه‌روماناكی،

دویات‌پرونه‌وگشی لېلې زږوونیتي.]. [په هر دو معنی و تکرار

برای تکیه است.]

وړكه‌ی دل-وړكه**وړمې**

ك: باره. [رښتیدان، روخست]

ف: بهره، بار.

ع: اِجَازَة، رُخْصَة، اِذن.

وړمېچار

ك: باره‌دار، باره‌دریاگ. [رښتندراو]

ف: بهره‌دار، باریافته.

ع: مُجَاز، مَازُون.

وړنگ

ك: وړینگ، هډپت، فرسدت. [مزلت، دهرفت]

ف: رُستې، فُرسْت.

ع: مَجَال، مَهْلَة، قُرْصَة، قُرْزَة... .

وړپړه

[ك: پړپړی زږپل.].

ف: ژاژه. (پیرزن پړچانه)

ع: هَذَارَة، ثَرَارَة، بَقْبَاقَة.

وړپړه‌ی جادوو

[ك: پړپړی فیلبار.].

ف: داغوله. (پیرزن مکاره)

ع: مَكَارَة، خُدَاعَة، شَيَاذَة، مُحِيلَة، كَيَاذَة.

وړه

ك: سروه، ورته، وړكه. [سرته]

ف: ستروا، شرفاك، دمور، شرفانگ.

ع: هَسَن، هَلَس، نُدَس، رِكَن، دَنَدَنَة، زَمَرَمَة، هَتَمَة،

هَتَمَلَة، هَيْمَمَة، هَمَمَة، دَوِي. مُنَاجَاة.

وړه

ك: برس، بریته‌ی. [ورگېتالی، برامبري تیری.]

ف: گرسنگی، گشنگی.

ع: خَفَع، جُوع.

وزندگی

[ک: نارزندگی]

ف: وزندگی، آرچین، پاشیب، لاتو، زین پایه،
زینه پایه.

ع: رکاب، غرن.

وینه

وزندگی تېنه لکړان

[ک: رکینف کوت: تالودانی ناسپ له لاین سواروړه.]

ف: وزندگی زدن، برانگیختن.

ع: نحر، رکض، تهییج، طاعنة.

وزین

ک: خستن، فرېدان، پهرت کردن. [فرېدان، هاویشن]

(وشه یکی گزراښه.)

ف: انداختن، پرت کردن، پرتاب کردن. (گورانی

است.)

ع: القاء، قذف، رمي.

وژاردن - وژاردن

وژان

ک: برژان، هه لچنن. [هه لژاردن]

ف: گزیدن، برگزیدن.

ع: انتخاب، اصطفاء، اختیار.

وژان

ک: ورژان، برژان. (کوله وژ، یعنی: کوله بریز) [براشتن]

ف: برشتن.

ع: کده، حسن، شي، صلي، تضييب...

وژنگ

ک: زړانی. [نژونو]

ف: زانو.

ع: رُكبة.

وس!

ک: بی دنگ! [وست! (وسکت!)]

ف: وایس! وایست! وایسه! دم مزن! (بی حرف!)

ع: صنة! اُسکت!، صمام!

وسا

ک: لوسا. [وستا، فیرکیر]

ف: اُستا، اوستا، اُسْتاد، آموزگار.

ع: مُعَلِّم، اُسْتاذ.

وستن

ک: خستن، رزتن، پهرت کردن. [فرېدان، هاویشن]

ف: انداختن، پرتاب کردن.

ع: قذف، رمي، القاء.

وسهت

ک: گوشادی، دهرتان، درېژی و پانایی. [فراوانی]

ف: فراخا، فراختا، گشایش، گشادی، گشادگی،

پهناوری.

ع: وسعة، فسحة.

وسکت! - وِس! [«اُسکت» و پېښه کانی گزېده راوه.] [عمره]

«اُسکت» است.)

وسل

ک: مهله. [خوشتنی شرعی.]

ف: باخویش، آب تني، شستوشو.

ع: غُسل، غُسل.

وسمه

[ک: رنځنیکي رهش که نافرمان به کاری دهینن.]

ف: وسمه، کتم.

ع: خطر، کتم، وسمة.

وسه وسه

ک: وارهواره، پیته پیته، ورده ورده، کهم کهم. [توزتوزه]

ف: کم کم، خورده خورده.

ع: أبعاضاً، مُتَدَرِّجاً.

وشر

[ك: حوشر]

ف: شُتر، اُشتر، سار. (ساربان)

ع: جَمَل، بَعير، ناقة.

وینه—کۆپاره

وشرانه قولقولى

[ك: ياريدكى مندا لاتنه.]

ف: بازى بچه‌ها است.

ع: ...

وشراو

ك: لُچاره، لُچار، لُپاوه، لُپيار، وشره. [شپزل، مزنج]

ف: كوهه، شُترَك، اُشترَك.

ع: حَدَبَة، حَدَب، مَوْجَة.

وشرهوار

[ك: وشرخزكه اگيايدكى بناربانگه كه ترنجبين دهيشيته

سرى.]

ف: راوين، شُترخار، اُشترخار، اُشترغار، كرنه.

(علفى است معروف كه ترنجبين بر روى آن

مى‌نشيند.)

ع: رَمَث، غَلِيض، طَرُوث، حاج، شوك الجمال.

وشره دووكۆپاره

[ك: جزره وشرتك كه درو بهرايى له پشتيدايه.]

ف: بُختى.

ع: يعلول.

وینه—کۆپاره

وشرديانه

[ك: وشردانه (جزره گمئيكه).]

ف: شترندان. (نوعى از گندم است.)

ع: قَمَح، سِنُ الجَمَل.

وشرمين

ك: قينهون. [رقمن، رقلسك]

ف: اُشتردل، شُترَكينه، كينه‌ذر، كينه‌تون،

كينه‌جو، كينه‌كش.

ع: غَلِيظ، مُقتاط، مُنْتَقِم، غَلِيظ الغَيْظ، مُترَصّد

الانتقام.

وشرگاپله‌نگ

[ك: زمرانه]

ف: شترگاوپلنگ، شترگاو.

ع: زَرَاة.

وینه—شترگاوپلنگ

وشرما

[ك: حوشرى ميتينده.]

ف: شترماده.

ع: ناقة.

وشرمر

ك: شوتورمرغ. [بالتنديه‌كى زمه‌لاحه.]

ف: شترمرغ.

ع: نَعَامَة، هَرْد، هَوْدَع، ظَلِيم.

وینه—شترمرغ

وشرنيز

[ك: حوشرى نيزينه.]

ف: شُتر نَر.

ع: بَعير، جَمَل.

وشره

ك: وشراو. [شپزل، لُپيار]

ف: شُترَك، اشترَك، كوهه.

ع: حَدَبَة، حَدَب، مَوْجَة، مَوْج.

وشرهوان

[ك: سارموان: شوانى وشره]

ف: ساربان.

ع: جَمَال.

وشر

ل: خَوْنَبایی. [قربوبوی خونی مردوی کوژدراو.]

ف: پالغز، خون تها، سَر تها.

ع: دَیْة، غَیْرة، غَوْر، اَرش، شَتَق، عَفْوة، مَعْفلة.

وشر

ل: ده دیک. [«عوش» و پیته کانی گزوده راوه، یک بش له

ده بشی خَوْنَبایی که دادگا گلی ده داتوه بز غوی.]

ف: پالغز، ده یک، (محرف عَشْر است؛ ده یک ديه

که به دیوان می رسد.)

ع: عَشر.

وشک

[ل: برامبری تر.]

ف: رُف، خوش، خُشک.

ع: یابِس، یَبیس.

وشک

ل: رهپ، رفق، سخت، وشکوبوگ. [وشکوبورو.]

ف: خُشک، خُشکیده، سَخت.

ع: یابِس، مُقَبَّس، صَلَب، خَشِي، حَلِي. جاف.

قاجل، شَر، شَریز.

وشک

[ل: بیگیان.]

ف: بَرَبسته.

ع: جامِد.

وشک

ل: پال، پتی. [عدیارتوار (زیر یا زیری پتی).]

ف: خُشک، ناب، ژاو، ویژه. (زریا نقره ی

خالص)

ع: خالِص، صِرَف، مَحض، بَحت.

وشکامه

[ل: برامبری «ناوینیا»، بستی ناو ره شانندی گهفی

ناوی.]

ف: خُشکامه. (ضد «ناوینیا»، که گندم آبی را بسی

آب می پاشند.)

ع: مَظْمَنِي.

وشکان

ل: رشکایی. [وشکانی، بژ.]

ف: خُشکی، جای خشک.

ع: یابِس.

وشکی - وشکان

وشک بوون

[ل: تیرایی تیداتمان. رفق بوون.]

ف: خوشیدن، خُشکیدن، پَخسیدن.

ع: جَفاف، یَبس.

وشک بوون

ل: وِستان. [روستان، لهجوره کورتن.]

ف: خُشک شدن، ایستادن.

ع: نُزوح، نُزَف، نُقد، نُقاد.

وشک بوون

ل: رهپ بوون، نیفلیج بوون. [رفق بوون و له کار کورتنی

نمدامی لش.]

ف: خُشک شدن.

ع: رَن، قَلَج، خَدَر، شَشُج.

وشکه

[ل: به کورتنی کسیتک به بی خوراک.]

ف: خُشکه. (کسی را بدون خوردنی اجیر کردن)

ع: نَقْدِي، نَقْدًا، بِالنَقْد.

وشکه

ل: په پین، وشکه په پین. [زبل، پمینی وشکوبورو.]

ف: پهن، خُشکه.

ع: زیل.

وشکه‌بار

[ل: میوه‌ی وشکه‌کرار. (ول: میز، قیسی رشک،

کاکلی بادم، کاکلی گویز، توتن.)]

ف: خُشکه‌بار. (از قبیل: مویز، زودآلو خشکه،

مغز بادم، مغز گردو، تنباکو.)

ع: یَبیس.

وشکه‌پلاو

ل: که‌ته، که‌ته‌پلاو. [پلاریک که له‌گمل لیتاندا روتی

تیتاکرت.]

ف: کته، بته، بده، کته‌چلو.

ع: کُتّه.

وشکه‌چین

[ل: رشکه‌کەتە (دیواری بی‌قری).]

ف: خشک‌چین، سنگ‌چین. (بدون گل)

ع: ضَفَر، تضفیر.

وشکه‌سال

ل: رده‌سال، سیاسال. [سالی که‌پاران. (برامبری

«تیرسال».)]

ف: خشک‌سال، سیه‌سال. (ضد «تیرسال»)

ع: شِصَب، کَحَل، جَدَب، مُجْدِبَة، جَدباء، شَهْباء،

قَحِیط، قَاحِطَة، مَاحِطَة، أَفْکَة، قَاشور.

وشکه‌سی

ل: وشکه. [به‌کری‌گیرو به پاره بستی خُزاک.]

ف: خُشکه. (اجیر با پول بدون نان)

ع: نَقْدِی، نَقْدَا، بالنقد.

وشکه‌ل

[ل: هتاپچاری وشک‌برو. (ول: لنگلی وشکی دار.)]

ف: خُشکیده. (شاخه‌های خشکیده‌ی درخت

مثلاً.)

ع: شَذَب.

وشکه‌ویووک

ل: رقه‌لانیگ. [روه‌لوتق، وشکه‌لانتور، لهرولواز]

ف: خُشکیده، لاغر.

ع: یابِس، یَبیس، جانی، قاحل.

وشکه‌ویوون

ل: رقه‌لانتن. وشک‌برون. [وشکه‌لانتن، وشکه‌لگیران]

ف: خوشیدن، خُشکیدن، پُخسیدن.

ع: جَفاف، یَبِس، بَلَح، قَحَل، قُحول، قُفوف، قُبوب،

تَبِیْس، تَجَفَل، تَجَفَل ...

وشکه‌ویوون

ل: وشک‌برون. [وشک‌برونی لیر.]

ف: هواسیدن. (خشکیدن لب)

ع: عَصَب، جَفاف، یَبِس.

وشکه‌وکردن

[ل: رشک‌کردنوه. رشک‌کردن]

ف: خُشکاندن، خُشکانیدن، خُشک‌کردن.

ع: تَنشِیف، تَجَفِیف، تَبِیْس، اِیْبَاس.

وشکه‌ه‌لانتن

ل: وشکه‌برون، رقه‌لانتن. [رشک‌برون]

ف: خُشکیدن، خوشیدن، پُخسیدن.

ع: یَبِس، بَلَح، جَفاف، قَحَل، قُحول، قُبوب، قُفوف،

تَبِیْس، تَجَفَل، تَجَفَل.

وشه—وَهه [روشیکی کرم‌جیه.] (کرم‌جی است.)

وَفُوع

ل: قَزمیان. [روردان]

ف: شدن، پیش‌آمدن.

ع: وُقُوع، حُدُوث.

وَل

ل: غرنجه، شکوفه. [غرنجه]

ف: وُل، غُنچه، شکوفه، غوژه.

ع: بُرْعوم، قَمْعَوَة، فَعْر، زَهْر، تَوْر، زَهْر، وَشَع، فُقَاح.
وینه ← غونچه

ول

ك: شَل. (شلور) [سست]

ف: شَل، سَسْت.

ع: فَشَل، خَدِر، لَدِن، رَخو.

ول

ك: گول. [خونچمی پشکوتور.]

ف: گُل.

ع: وِرْد.

ولجه

ك: شَكُوفَه، خَنَه، فَنَجَه. [اغنه گرتنه دست و پی له

شکلی خونچدا.]

ف: شَكْفَه، بَرَنَاجَه.

ع: تَطْرِيف.

ولحن

ك: كه مته رخم، سِ، گِیل. [گوتندبر، كه مته رخم]

ف: سُسْتِكار، گول، كالیو.

ع: فَشَل، خِل، بَلِيد، أَهْل، أَبَلَه.

ولیره

ك: خَلِیرَه. [ادمکیکی خپی رمی میلوزمده.]

ف: هِرول، مَشو، مَشَنگ، شَپَنگ، گامَشَنگ،

بَنَقَه، بَرچاف، بَسَلَه. (دانه ای است سیاه مایل به

زردی و مدور.)

ع: خُلُر، سَبَف، مُك، بَسِیلَه.

ولآت

ك: شار. [سرزمینی چنگی ژبانی خهلك.]

ف: شهر، شهرستان، سامان، دیار.

ع: بَلَد، بَلَدَه، وِلَايَه.

ولج

ك: نَوَاح، كَمَر، چاروا. [گوتندبر، چواری]

ف: أَلَاخ، خَر، چارپا.

ع: جَمَار، دَابَّة، مَطِيَه.

ولاسم

ك: نهره سیاه، نهره سیاه، نهره سیاه گهره. [شلی نهره چاروا،

نهره سراو]

ف: نَابَسْتَه.

ع: غَیر مَضْبُوت. [غَیر مَضْبُوت]

ولام ← وهلام

ولاو

ك: بَلَاو، پَرژ، پَروش، پَژاو]

ف: وَلَو، وِلَو، پَخَش، پَخِج، پَخْت، پَرَاکنده،

پاشیده.

ع: شَعَث، شَتِیت، مُنْثَر، مُنْثَر، مُنْثَر، مُنْثَر، مُنْثَر، مُنْثَر،

مُتَوَزَع.

ولاوین

ك: مَالِین، مَالِشْتَدَان، سَارِین. [دستپاهستان به

گوشاره.]

ف: مَالِیدَن، مَالِش دَاَدَن، سَايِیدَن.

ع: تَلْبِید، دَلَك، دَعَك.

ولایه ← ولات

ولحن ← ولحن

ولك

ك: گورچك. [گورچله]

ف: گَرده، قُلُوَه، قُلِبَه.

ع: كُلیَه، كُلوَه.

وینه

ولك به ساجمو دان

ك: جهرگسوتان. [دهره و ژان پندان.]

ف: جگرسوختن، جگرسوزاندن.

ع: ایلام، تالیم، تاثیر.

ولمه

ك: كولمه، نمرمه، شلكه، كه‌له‌ن. [زه‌قایی سر‌ران.]

ف: كَپَل، كَقَل، سُرین، قُرمه.

ع: أَلِیَّة، عَرَم، وَرَك، وَرَك.

وینه-یران (۲)

ولنگه‌واز

ك: دمه‌پاچه. [سراسیمه، پش‌و‌کار]

ف: پَلَمَسَه، دَسْتِپاچه.

ع: مُعْطَل، مُتَحَيِّر، عَاجِز، مُحْتَبِی.

ولنگه‌واز

ك: كه‌له‌تره، مه‌لِیت. (ولنگه‌واز قسه نه‌كا.) [قسسی]

بی‌سریریم.

ف: چَرَنَد، قَلَمَاش، وَلَنگِوَوَز، پَرِیشَان.

ع: شَدَر، هَذَر، سُهْمِیَاء، مَحَاصِیح، مَزْخَرَف،

مُشَوُّش، غَیَر مَرِیوط، غَیَر مَضْبُوط.

ولو

ك: گولَن. [گولَبینه (بابویری تنور).]

ف: گُلوه، پَرینه. (باد‌کش تنور)

ع: مَنَقَذ.

ون

ك: خوین. [هرون (وشه‌یه‌کی هورامیه).]

ف: خُون. (اورامی است.)

ع: دَم... .

ون

ك: گوم، نادیار. [هرامبری دیار (وشه‌یه‌کی کرم‌اجیه).]

ف: گُم، پنهان، ناپیدا. (کرم‌اجی است.)

ع: مَقْفُود، مَحْقُود، مَخْفِی.

ونار

ك: سی‌هَشَه. [شیقی سی‌گاسنه.]

ف: شَدِیَار، باسرم.

ع: فُلَح.

ووش!

ك: هوش! [فرمانه به وستانی گولدریز.]

ف: وش! (امر به ایستادن الاغ است.)

ع: سَأَا

وه

ك: به، وه. (وه‌نۆ، به‌تۆ) [نامراز‌کی پیوه‌ندیه.]

ف: به، به.

ع: ل، لِ، بِ.

وه

ك: به. (وه به‌رزی) [نامراز‌که به ززی ده‌کمرته پیش

رشمه.]

ف: به، به. (به بلندی)

ع: ب. (بارِ‌تِغ)

وه‌با

ك: رشان‌وه، چاره‌قوله. [نخوشی چاره‌قوله‌که.]

ف: وِبا.

ع: قِرْطَه، وِیاء، وِیا.

وه‌بزا

ك: وایزا، وایزانه. [وای‌دانی.]

ف: چنان‌بدان، چنینه‌بدان، انگار‌کن، چنان‌انگار،

پندار‌کن، چنان‌پندار.

ع: هَب، هَبَنی، أَحْسِب.

وه‌له

ك: گون. [باتور]

ف: گُند، تُخم، خایه.

ع: خُصِیَّة، بَیضَة.

وده‌با

[ك: قُزِی، نارسانی باتور.]

ف: گُند‌باد.

ع: فُتَق.

وده‌ن

ك: زَید، مه‌لَوَن، بوم، [نِشتمان]

ف: خُهر، بوم، میهن، زانیخ، آرامگاه.

ع: وَطَن، موطن، مَوَلد، سار، مَسَكَن، مَوْقِف.

وده‌ن مه‌لَووف

ك: زَید، مه‌لَوَن، [زاگه، نِشتمان]

ف: زانیخ.

ع: وَطَن مَلَوَف.

وده‌تیره

ك: ره‌شت، رَنگه، جُزِر، [شِتواز، داب]

ف: وَتیره، پَیکره.

ع: وَتیره، رُویّه، طَریقه، اُسلوب.

وده‌جابه‌ت

ك: زهرینی، قه‌شه‌نگی، که‌یلاتی، [جوانی]

ف: زیبایی، قَشَنگی، خوش‌کلی، خوب‌رویی.

ع: حُسن، جَمال، شَکَل، رُعوته، وَجَاهه.

وده‌جابه

ك: بَنگَس، وه‌ژِب، [بست]

ف: وَژه، بدست، گدست، اودِست، اودِست، وَجِب.

ع: شَپَر.

وده‌جه‌عول مه‌فاسیل

ك: جگه‌تیشه، دهرده‌جگه، تپاوژ، [جرم‌گزان]

ف: پَک‌نَرَد.

ع: وَجَعُ المَفَاصِل، نِقَرس.

وده‌چی

[ك: (سورکه‌لناری «وه‌جیهه» به، ناره بۆ ژنان.)]

ف: مخفف (وه‌جیهه) است، اسم زن.

وه‌ج

ك: خاره، شاخه، ره‌چه، [لکی له لق دهرچوو، (لکی تازهی

درخت یا رودك.)]

ف: استاخ، شاخه، خامه، (شاخه‌ی تازهی

درخت یا نبات)

ع: شَطَا، شَکیر، مَشَره، غُصَن، شُعبه، خامة.

وه‌چ

ك: چورزه، چورز، چه‌کدره، [چمتوره]

ف: تَنزه، نیش.

ع: وَشم، تَنش، بارِض، شَطَا، قَرخ.

وه‌چ

ك: سور، باره، [سورد، قازانچ]

ف: سو، سود، بَهره، سره.

ع: رَیج، صَرَف، صَرَفه، نَفَع، مَنفَعه، ریا.

وه‌چه

ك: وه‌ج، شاخه، خاره، [لکی له لق دهرچوو.]

ف: استاخ، شاخه، خامه.

ع: شَکیر، شَطَا، مَشَره، شُعبه، غُصَن، خامة.

وه‌چه

ك: فرزند، [رژله، متدال]

ف: فرزند.

ع: وَاَد، این.

وه‌چه‌وه‌چه ← **شاخه‌شاخه** [هم‌دور ماناکی.] (به هر دو

معنی.)

وه‌ده‌ت

ك: یه‌که‌تی، [یه‌کیتی، تالیمون]

ف: یگانگی.

ع: وَحدة.

وه‌خش

ك: کینفی، [کیزی، همدی]

ف: کوهی، رَمنده، بَدرام، دَد.

ع: وَخش، وَحشی.

وده‌شیکه‌ری

ك: کیتیگه‌ری، نه‌فامی، [نملوزان]

ف: درشتی، درندگی، نادانی.

ع: طغوي، شراسة، خُشَوَة.

وه ده!

[ك: روح! (وشی گالینخوپین).]

ف: وح! (کلمه‌ی راندن گاو است!)

ع: وَح!

وه هوه ده

[ك: روح (دوبار موهونه کی لمبر ززربوونیتی).]

ف: وَح وَح. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: وَحَوَة.

وه هی

ك: دژ خُزریان، خُزریان. [سروش، کوتهدن]

ف: فَر تَاب، فَر دَاب.

ع: وَحِي، الْهَام.

وه هخت

ك: کات، سا، دم، رژژ. [سات]

ف: گاه، گه، هنگام، انگام، دم، دمان، زمان.

خُسَک، روز.

ع: وَکَت، حین، هِنو، آوان، میله، مَوسِم، زَمان، یوم.

وه هتارئ

ك: کاتی، زمانی، [ساتیک، زمانیک]

ف: هنگامی، آنگامی، دمانی، زمانی.

ع: وَکَتاً، حیناً، هِنو، فِی وَکَت، عِنْدَما.

وه هتاووه هخت

ك: کات و کات. [جاری بجاری]

ف: هنگام به هنگام، دمان به دمان.

ع: مِین حِین الی حِین.

وه هخته

ك: نه زیکه، نه پیاگه، چتیکی نه ماگه. [نزیکه، شتیکی]

نمارد.

ف: نزدیک است، چیزی نمانده.

ع: قَرِیب.

وه خشیره

[ك: تزی گیای «خیلال مه ککه».]

ف: وَخَشیرک. (تخم بستیباج، که به کُردی

«خیلال مه ککه» گویند.)

ع: وَخَشیرِک.

وه

[ك: پاشگریکه مانای «خاوه» ددهات. [جانوور، پهلوور]

ف: وَر، دار. (جاندار، پر دار)

ع: ذو، صاحب.

وه

ك: تهخته دهرز. (تهخته‌ی دهرس) [تته‌له]

ف: پَلَمه، سَلَم، سَتَبَق، وَر.

ع: لَوَحَة.

وه

ك: بمر. (دوروور) [پاشگریکه مانای «نملارلا» و

«بمردم» ددهات. (به تنیا به کار ناهینرتت.)]

ف: وَر، بر، پیش، جلو. (کنار و جلو، تنها

استعمال نمی‌شود.)

ع: أَطراف، حَوَالِی. جانب، أمام، قَبَل.

وه رامین

ك: نان گهم و جَو. [نانی له گهم و جوی تیکه‌لار.]

ف: وَرهمین، نان گندم و جو.

ع: عَلِیث.

وه ران

ك: رَزَان. [رَزاندن، داویراندن]

ف: ریختن، ریزاندن.

ع: نَفْض، نَثَر.

وه رب-به فر [(وشه‌یکی همرامیه.)] (اورامی است.)

وه رچس

ك: وەرژشت. [وهرزش]

ف: وِرژش، بَرژش.

ع: مَرِن، رَوَف، مَلَكَة، رِیاضَة، عَادَة، مُدَاوَمَة، اِدَمَان، تَزَاوُف، تَمَرین.

وهرژ

ك: دوره‌بیشه. (شینفروورد) [دور جاړ کتلان].

ف: خسته، آبسته، خیشاوه.

ع: فُلج.

وهردهك

ك: پیتسه.ك. توفه‌یلی. [جیازی‌بولك. حروف، نامراز.

مشغول، لاررگه]

ف: وِرْدوك، وِرْدك، اَنگَل.

ع: جِهَازي، حَرْف، مُعَاوِر، رَاشِن، ضَیْفَن، طُفَیلي.

وهردینه

ك: وهردینه.ك. [تیرۆك]

ف: وِرْدَنه، گِرْدَنه، وَاِرْدَن، نَوِرْد.

ع: مِدْمَك، مِطْلَمَة، ثَوینا، مِحْوَر.

وهرژ

ك: ... ساژ. [کاتی چاندن. هوره‌ها: دوانزهمانگ]

ف: وِرژ، یِرژ، بِرژ، کشت. سال.

ع: زَرع. عام، سَنَة.

وهرزشت

ك: وهرجس. [وهرزش]

ف: وِرژش.

ع: رِیاضَة، مُدَاوَمَة، عَادَة، تَزَاوُف، تَمَرین.

وهرزیار—وهرزیر

وهرزیر

ك: وهرزیار. [جوړتیار]

ف: وِرژي، وِرژگر، وِرژيگر، وِرژکار، بِرژکار،

بِرژه‌کار، بِرژيگر، بازیار، شَمیز، شَوِرِیز، نَسودی،

خیشکار، کشتکار، کشاورز، کشتگر، دهقان،
دهخان.

ع: زَارِع، حَارِث، حَرَاث، زَرَاع، أَكَار، دِهقان.

وهرشکس

ك: وهرشکسه، بهرشکسه. [مایه‌پوچ]

ف: وِرشکست، وِرشکسته.

ع: مُنْکَسِر، مُضْرِم، مُفْلِس. (غَرْماء)

وهرک—گورک [(رشیده‌کی هورامیه.)] (اورامی است.)

وهرگان

ك: گورگه.ل. [گورگه.ل. شینزگه.ل]

ف: گُرگان.

ع: ذَنَاب، اَسِياد....

وهرگه‌شوی

[(ك: گورگه.ك. که شوانه دیته نار ناوایی ریز نیچیر

ده‌گیرنت.)]

ف: گرگ شَب‌گِرد. (گرگی که شب‌ها میان آبادی

می‌آید و برای طعمه گردش می‌کند.)

ع: ذَبُّ اللَّیْلِ.

وهرگیران—هه‌لکرتن [(وشیده‌کی هورامیه.)] (اورامی است.)

وهرگیران

ك: هه‌لگه‌ریان، هه‌لچهرخیان، هه‌لگه‌ریانه‌ره،

هه‌لچهرخیانه‌ره. [گیرانه‌ره، وهرچرخان (وشیده‌کی

کرماجیه.)]

ف: برگشتن. (کرماجی است.)

ع: اِنْعِطَاف، رُجوع، اِرْتِجَاع.

وهرگیرانه‌وه—وهرگیران [(وشیده‌کی کرماجیه.)] (کرماجی

است.)

وهرم

ك: خمر. [نوستن، خاو (وشیده‌کی هورامیه.)]

ف: خواب. (اورامی است.)

ع: نۆم.

وهره‌ر

لک: شەش ناگر، شەش لول. [جۆره دەمانچەپەکه.]

ف: وۆرۆز، شەش لول.

ع: مۇسەدس.

وینە—شەش ناگر

وهره‌رێک

[لک: وەرگێڕێکە (منائێ تازەبینگرتوو).]

ف: پاپا. (پچەمی تازە پا گرتە)

ع: دارج.

وهره

لک: گەفە، حەپە. [حەرحەری سەگە.]

ف: نۆفە، عەف، عەف، عەو، عەو.

ع: نُبْحَة، نُبْج، نُبْج، نُبْج، عَوَاع، وَعَوَاعَة، وَأَوَاعَة،

وَقَوَّة، هَبْهَبَة.

وهره‌ستا

[لک: مەوۆرۆتە، وەف.]

ف: وۆرستاد، وۆرستاد، نۆاختە.

ع: وەف.

وهره‌ق

لک: وەرەقە، پەرە، پەلە. [رۆپەرە، لاپەرە (کاغەز).]

ف: پێرە، وۆق، (کاغەز)

ع: وۆق، صَحِيفَة.

وهره‌ق

لک: زەرورەق. [جۆره بەردێکی لۆوسی تۆتێتێه.]

ف: بۆرەق، زۆق، وۆق، زۆرۆق.

ع: طَلَق، طَلَق مَسْحُوق.

وهره‌ق

لک: سێخوار، ئەلماسە. [زۆم (کە لە هەواره دەبارێت).]

ف: لێشک، بۆ، پۆ، سەرمایزە. (یخ ورق کە از هوا

ریزێد.)

ع: بَشم، فَش، صَقِيع، ضَرِيب، جَلِيد.

وهره‌ق

لک: وەرەل، دەرک. [دەرکی دەشت.]

ف: وۆرک، خار. (خار بیایان)

ع: شَوَك.

وهره‌قه

لک: پەلە، پەرە، وەرەق. [رۆپەرە، لاپەرە]

ف: پێرە، وۆق.

ع: صَحِيفَة، وَرَقَة، وَرَق.

وهره‌قه

لک: روخە، روخەک، دەرخیان. [دەرخیان]

ف: ریزش.

ع: اِنْهَال.

وهره‌ک

لک: وەرەق، دەرک. [دەرکی دەشت.]

ف: وۆرک، خار. (خار بیایان)

ع: شَوَك.

وهره‌وه‌ر—وهره [وهری زۆر. (هەریارەوێنەرە کەمی لێبەر

نۆزەوێنێتی).] [تکرار برای تشبیه است.]

وهره‌م

لک: پەنام، ماس. [ناوسان]

ف: سام، آماس.

ع: وَرَم، اِنْتِفَاح.

وهره‌س

لک: گۆرەس. [گۆرەس (رەشەپەکی هەورامیە).]

ف: ریسمان، رەسن. (اورامی است.)

ع: رَسَن، حَبَل، رِشَاء...

وهره‌ین

لک: وەرینه‌رە، رزیان. دەرخیان. [دەرخیان]

ف: ریزش، وێختن.

ع: تَنَاضُر، تَنَاضُر، اِنْهَال، قَضَم، لَطَط.

وهرین ← بهرگین [روشیه کی گزوانیه.] [گورانی است.]

وهرین ← قه‌دیم

وهرین

ل: گه‌فین، حدپین، پاس‌کردن. [حورحورکردن]

ف: نوفیدن، لاییدن، غف‌غف کردن، غوغو کردن.

ع: ئُباح، ئُبیح، عواء، وعواعة، وقواعة، مِهَبَة.

وهازه‌ت

ل: وهریری، گزیری، پشیکاری. [شالیاری]

ف: وزیر، کارداری، پیشکاری. کشورداری.

ع: وَزارَة.

وهرن

ل: سەنگینی، قورسی. [کیشانه، قورسای]

ف: سَنگ، سَنگش، سَنجش، سَنگینی.

ع: وَرن، وَرنَة، ثِقْل، ثِقَالَة.

وهرن

ل: کیشان. [به‌راورد کردن به ترازو.]

ف: کشیدن، سَنجیدن.

ع: وَرن، وَرنَة.

وهرن

ل: ریکی. [کیش و روتی شیعر.]

ف: وَرن، دم. (وزن شعر)

ع: وَرن.

وهرندار

ل: قورس، سەنگین. [به‌کیش]

ف: چگال، سَنگین.

ع: وَرن، ثَقیل.

وهرنه

ل: سەنگ. [کیش: سنگی ترازو که شتی به‌ده‌کیشن.]

ف: سَنگ، سَنگه، سَنجه.

ع: وَرنَة، مِثقال. (آله ثقل)

وهره

ل: جزائن، جزوشائن. گازگرتن، پسه‌ودان. [پینه‌ودان (وله):

پینه‌ودانی مار و درویشک.]

ف: نیش‌زدن، گازگرفتن، آژردن. آزار. (مار عقرب

مثلاً)

ع: لَدَغ، لَذع، نَهِس، نَهِش. عَض، أَذِيَة.

وهره

[ل: برینی دمی مندا.]

ف: آزار. (زخم دهن بچه)

ع: ...

وهره‌نی

ل: تازارکردن. (هاوسا وهره‌نی) [تازاردان، تزییت‌کردن]

ف: آژردن، آزار کردن. (همسایه آژردن)

ع: أَذِيَة. ایذاء.

وهریر

ل: گزیر، پیشکار. [شالیار]

ف: وزیر، دُستور، کاردار، پیشکار. کشوردار.

ع: وَزیر، ناظر، دُستور.

وهریغه

ل: راتو، رۆژپ. [مورچه، جیره‌نانی رۆژانه.]

ف: راستاد، وُرس‌تاد، وُرش‌تاد، جامکی.

بیستگانی.

ع: راتب، یومیة، وظیفه، مَقَر، إِستمرار.

وهرین

ل: به‌زین. (هه‌لوه‌زین، داه‌زین) [پهرین]

ف: بَزین، جَهِیدن، جَستن.

ع: وَتوب.

وهرین

ل: هاتن، هه‌لکردن. [هاتنی با.]

ف: وَزیدن، بَزیدن، آمدن. (آمدن باد)

ع: هُبوب، هُفوخ، هُفحان، هُفجان، هُفخان، هُفخان.

وهزین

ك: كهفتن، هه لهاتن. [كهوتن (هه لهاتنی خۆر).]

ف: تاببین، برآمدن، دمیدن. (برآمدن آفتاب)

ع: طلوع، شروق، بزوغ، صُعود.

وهزین

ك: بهزین، چادر لێدان. [خێوت هه لهاتن]

ف: خیمه زدن، چادر زدن، بارگاه زدن.

ع: اقامه.

وهزین

ك: سەنگین، قورس. [به كیش]

ف: چگال، سنگین.

ع: وزین، ثقیل.

وهزاره

ك: په‌زاره. [خه‌مه‌خه‌پا]

ف: آندمه، آندیشه، آندوه.

ع: فکر، خیال. وِسْوَسَة، لَهف، بَث.

وه‌ه‌ه‌ب

ك: بنگس، وه‌ج‌ب. [بست]

ف: وژه، گدست، بدست، وَّجِب.

ع: شَب.

وه‌ه‌ه‌ی

ك: به‌س! [چیت‌نا، کافیه! (وشیه‌کی گۆزانیه).]

ف: بَس! (گورانی است).

ع: حَسب!، کافي!

وه‌ه‌ه‌پ

ك: خاسه‌ویژی، شناسان، نشان‌وتن. نشانه، خاسه.

[پیا‌ه‌له‌دان. ناساندن. پس‌ن]

ف: ستایش، ستودن، نشان‌دادن، شناساندن،

درود، زاپ، آباد، نشانه.

ع: وَّصَف، حَمَد، مَدَح، مَدَه، ثناء، توصیف،

تَعْرِيف. نَعَت، مَدِيح، اَمْدُوْحَه، صِفَة.

وه‌ه‌ه‌پ‌ه‌ه‌گ‌ه‌ه‌ن

ك: خاسه‌وتن. [پیا‌ه‌له‌دان، پس‌ن‌کردن]

ف: درود، ستایش، ستودن، زاپ‌گوی.

ع: تَعْرِيف، تَوْصِيْف، مَدَح، ثناء، اِطْرَاء... .

وه‌ه‌ه‌ه‌ه

ك: خوازیاگ. (نارات‌ه‌ه‌سته) [خوازراو، وِستار]

ف: خواسته.

ع: مَطْلُوب، مَدْعُو، مامول... .

وه‌ه‌ه‌ف

ك: وه‌سپ. [پیا‌ه‌له‌دان (به‌رام‌به‌ری «خوسپ».)]

ف: زاپ، فروز، نشان. (ضد «خوسپ»)

ع: وَّصَف، صِفَة، نَعَت.

وه‌ه‌ه‌ل

ك: لکیان، په‌یره‌س، به‌ستن. [لکان، نوسان]

ف: پێوند، پێوستن، بَستَن.

ع: وَصَلَ، اِتِّصَالَ، رَبط، راب. اِلْحَاق، اِتِّصَاق،

اِتِّحَاق.

وه‌ه‌ه‌له

ك: نشانه‌ی مووسایی. [پارچه‌یه‌کی زه‌رد که جووله‌که‌کان

ده‌یان‌دروو به‌ سه‌ر شانیاندا...]

ف: گرده، غَسَلی، سَردووشی.

ع: غیار.

وه‌ه‌ه‌له

ك: پینه. [پنر]

ف: وژنگ، پینه، پاره.

ع: وَصَلَة، رُقْعَة.

وه‌ه‌ه‌واسه

ك: په‌زاره. [خه‌پا‌لات، خه‌نیت]

ف: آندمه، سگال، آندوه، پِژم، موژه.

ع: وَسَوَسَتْ، هَمَسَتْ، هَمَزَتْ، نَزَع.

و ه س و سه ← **و ه س و ا سه**

و ه سه

ك: وَهَسَتْ، خَوَازِيَاگ. (نَاوَاتِو سه) [خَوَازَو، رِيسْتَاو]

ف: خَوَاسْتَه.

ع: مَدْعُوْ، مَطْلُوْب، مَامُوْل.

و ه سه

ك: وَهَاسَه. (و سه نهر. و سه و ا بى) [دِه ائِى، دِه كُو]

ف: چَتَان، بَسَان، مَانَتَد. (بِه انضمام است. «و سه

نهر.» بَسَان او است. «و سه و ا بى»: چَتَان است كه

چَنِين باشد.)

ع: مِثْل، كَ، كَأَنَّهُ.

و ه سِج

ك: گُوشَاد، دِه رَتَانْدَار. [فَرَاوَان]

ف: فَرَاخ، گُشَاد، پُھَنَاوَر.

ع: وَسِيع، فَسِيع.

و ه سِله

ك: بَوَنَه، بَوَن، گِه زَك، بِيَاك، دِه سَاوَرِيز. [مَز]

ف: نَسْتَاوِيز، نَسْتِيَارِى، نَهَانَه، اَنگِيزَه.

ع: وَسِيلَه، وَاسِلَه، وَاسِطَه، نَرِيعَه.

و ه سِيهات

ك: نِه سِيهَت، سِيَارْدَن. [رَاسِپِئِرى]

ف: اَنْدَرَوَن، سِيَارَش، سِيِوَرْدَن.

ع: وَصِيَه، وَصَايَه، اِيصَاء، قَوْصِيَه.

و ه ش

ك: خُوشَه. (وَش ناماى.) [خُوش، خِيَر (رُشِيه كى]

گُزَرَانِيه.)

ف: وَش، خُوش. (گُورَانِى است. «وَش ناماى»:

خُوش آمْدِى.)

ع: خِيَر.

و ه ش

ك: وَهَك. (مَارَهَش) [مَارِچِشَن (مَارَهَش: وَهَك مَانَك).]

ف: وَش، سَان، مَانَتَد. (مَاهِوَش: مَاه مَانَتَد.)

ع: كَ، مِثْل، مَثِيل، شَنِيبِه.

و ه ش!

ك: دَوَش!، هَوَش! [فِرْمَانِه بِه وَهَسْتَانِى كِهَر.]

ف: وَش! (اَمِر بِه اِيِسْتَاْدِنِ الاَغ است.)

ع: سَأ!

و ه ش!

ك: چِشَه، رِهْشَه! [هِنچَه! (رُشِى لِيْخُورِپِنِى كِهَر.)]

ف: وَش! (كَلْمَه ي رَاْدِنْدِنِ الاَغ است.)

ع: شَأ!، سَأ!

و ه ش ا ن

ك: شَاَن، چَاَن، شَاَنْدَن، كِيَلَاَن. [چَاَنْدِن (ي تَوَر لِه

زَهَوِيْدَا).]

ف: اَفْشَاَنْدِن، اَوْشَاَنْدِن، پَاْشَاَنْدِن، پَاْچَاَنْدِن،

پَاْچِيْدِن، پَاْشِيْدِن، اَفَكُنْدِن. (تَخْم در زمين)

ع: نَزَع، بَذَر، طَرَحُ الزَّرْعَة.

و ه ش ا ن

ك: پَرَاَن. [پَرَاَنْدِن، (وَهَك: پَرَاَنْدِنِى تَاو بِه نَاَنْدَا).]

ف: پَاْشِيْدِن، پَاْچِيْدِن. (پَاْشِيْدِنِى آب بِر نَان مِثْلًا.)

ع: رَش، نَضَح، نَضِخ.

و ه ش ا ن

ك: پَرَاَن. [پَرَاَنْدِن (وَهَك: پَرَاَنْدِنِى دِه رِمَان بِسَرِوَرِ بَرِيْنْدَا).]

ف: پَاْشِيْدِن، اَفْشَاَنْدِن. (پَاْشِيْدِنِى دَوَا بِر زَخْم

مِثْلًا.)

ع: نَر، نَرْدَرَه، نَثَر، نَثَار.

و ه ش ا ن

ك: لِيْدَان. [پِيَاكِيْشَان (بِه شَمِشِيَر، بِه كُوتَك، بِه لَمَقَه).]

ف: زَدِن، يَاْزِيْدِن. (شَمِشِيَر، چُوب، لَغْد)

ع: ضَرْب.

وہائیں

ك: شائے، مہ توہائیں. [شہ کاندنہرہ]

ف: یادزدن.

ع: اہتران.

وہائیں

ك: دان. (شہ پزل وہائیں) [لیدان، کیشان؛ وہك: شہ پزلدانی

دیریا.]

ف: زدن، کشیدن، یازیدن.

ع: مَد، لطم.

وہائیں

ك: بہرہ بردن، فرہدان. [فریہ دان، ہاریشتن (وہك: فریہ دانی

بہرہ و گلہوت.)]

ف: انداختن، پرت کردن، پرتاب کردن. (سنگ،

کلوخ مثلاً.)

ع: رَمی.

وہشت

ك: باران. باران نہرم. [نہرمباران. واران]

ف: آركاك، باران نرم. باران.

ع: مَطَل، رُہام، مَطَر.

وہشلہ

ك: خوبزگہ. [خوزگہ (وہشیدکی گزانیہ.)]

ف: خوشا. (گورانی است.)

ع: طَوْبی.

وہشہ

ك: رہش!، چشہ! [ہمچہ! (وشی لیغورینی گویندہرہ.)]

ف: وش! (کلمہ ی راندن الاغ است.)

ع: شَأ!، سَأ!

وہشقی

ك: کتکہ کیفیلہ. [پشیلہ کیوی.]

ف: بَبر، دَک، گربہ ی کوهی.

ع: وَشَق، عناق.

وینہ—کتکہ کیفیلہ

وہشیا لی

ك: تی وِشیا، وِشیا لی. [خوی تینا. تینی بریور]

ف: افتاد توش.

ع: اِشْتَقَل بِہ، اِشْتَقَق بِہ.

وہشیا لی—وہشیا لی.

وہشیاک

ك: کیلیاک. [روہشتران (زہری چاندراو).]

ف: کِشمان، کِشمنند، کِشْتہ. (زمین پاشیدہ

شدہ)

ع: مَزْدوع.

وہشیان

ك: داوہشیان. [وہشتران، چیتران]

ف: پاشیدہ شدن.

ع: زَرع. (مصدر مجهول و معلوم یکی است.)

[چارگی نغاسراو و ناسراوی وہك یدکہ.]

وہشیان

[ك: تیبیریون. [تیبوہشیان. لیروہشیان]

ف: افتادن.

ع: اِشْتِغَالَ، اِشْتِغْرَاق، غَارَة.

وہعدہ

ك: وا، وادہ، وخت. [کاتی چارینکوتن.]

ف: فُتور، ہنگام.

ع: وَعَد، وَعْدَة، مِيعاد، وَقْت، حَین.

وہعدہ

ك: وادہ، گھت، وا. [بہتین]

ف: گُھت، نُوید.

ع: وَعَد، وَعْدَة.

وہفا

ك: بہدینت. [نہمگ]

وہ قفہ

ک: گت، لنگ، مندر، ویشہ. [وچان، وستان]

ف: ایست، لنگ، درتگ.

ع: وقفہ، مکث، قَوُف، وقوف، سکون، سکوت.

وہ ک

ک: وینہ، وار، ناسا، چہشن، نہراخت، جزر، وہ کر. [چون،

لہچشن، لہرتنہ]

ف: وَن، وَش، پَش، سَن، سار، سا، آسا، وار،

وارہ، سون، چون، چو، ہمچو، مان، مانا، مانند،

دیس، جور، جفت.

ع: ک، مِثْل، مَثِیل، عَدِیل، نَظِیر، شَبَہ، شَبِہ، شَبِیہ،

شَبِیع، شَعَب، شَرِیع، شَرِوی، لیم.

وہ ک نہو

ک: وینہی نہو، نہو ناسا، چہشن نہو، نہراخت نہو، جفت

نہو. [چون نہو، ہارشیتری نہو]

ف: چَنو، چون او، مانند او، ہمچو او، نواخت او،

بہسان او، او سان، او آسا، جفت او.

ع: مِثْلہ، مَثِیلہ، نَظِیرہ، شَبِہہ، شَرِیجہ، غَدِیلہ.

وہ ک بیوون

ک: ہارچہشینی، ہارنہراختی، ہارجفتی، ہاروینہیی.

[ہارشیتری]

ف: مانستن، مانندبودن، ہمچونی، ہم آسایی،

ہمتایی، ہمدیسی، ہمساری.

ع: مُعَاثِلَہ، مُشَابَہَہ، مُشَاکَلَہ، مُشَاهَاة، مُضَاهَاة،

تَمَاطِل، تَمَاطِہ ...

وہ کزانی

ک: وازانی، وازانین. [برابرورد کردن و ہدائے سنگاندنی دروشت

بہ یدکبرہ.]

ف: آدگر، چنان دانی، چنان دانستن.

ع: قَیَاس.

ف: وُفا، دوستداری، پیمان نگاہداشتن،

درست پیمانی.

ع: وُفا، حِفْظُ الْعَهْد، اِتِّمَامُ الْوَعْد.

وہ فادار

ک: بہینہ تدار. [بہ تسمگ]

ف: وفادار، دوستدار، درست پیمان.

ع: وُفَی، مِیْفَاء، حَافِظُ الْعَهْد.

وہ فاکردن

ک: بہینہ تہہ سربردن، بہینہ تہہ جی ہارردن. [رفاداری]

ف: وفاکردن، پیمان بہ سربردن، پیمان بہ جا

آوردن.

ع: اِیْفَاء، اِتِّمَامُ الْوَعْد، اِنْفَاقُ الْعَهْد.

وہ فایونگر

ک: ہموالچی، باسنویس. [پہیامنیر، راپزرتچی، شرفار]

ف: شدہ بند، شدہ نویس.

ع: مُخْبِر، مُفْتَش، جاسوس.

وہ قت

ک: رخت، دم، زمان، سا. [کات]

ف: ذم، دمان، زمان، گاہ، خُسک، هنگام، انگام،

آمد.

ع: وَقْتُ، مَیْنو، حَیْن، اَوَان، زَمان.

وہ قیر-ویفار**وہ قیرہ**

ک: نارام، ستار، رینگ. [توقرہ، داسہ کنان]

ف: تاب، آرام، آرامی، آرامش، آسایش.

ع: طَاقَہ، سَکُون، سَکِیْنَہ، وَقَرَہ ...

وہ قہ

ک: ورمستا. [مورقورنہ]

ف: وِرِستاد، نواخته.

ع: وَقَف، حَبَس.

و ده کو - و ده ک

و ده کیل

ک: نوینه، غاينه. کاریده دس. دسه لاتدار. [بیریکار]

ف: نمایندده. کارپرداز.

ع: وکیل، جری، مبعوث. مُناب.

و ده ک به ک

ک: و ده کویدک، جفت یه ک، چشن یه ک، نواخت یه ک،

بهرانیهر. [هاوشیوی یلک]

ف: چون هم، مانند هم، جفت هم، نواخت هم،

مانند همدیگر، برابر.

ع: مُماثل، مُشابه، مُشاهي، مُشاکل، مُضاهي،

شعبان، مُتساوي، مُتوازي، مُعادل، نُظير... .

و ده لام

ک: جوار، و لام. [و ده لام]

ف: پاسخ، جواب.

ع: جَوَاب.

و ده لامه

ک: سه میره، گوزاره، مانا. [واتا]

ف: وستی، ئمیرا، سَمیره، گُزاره، سَفَرنگ.

ع: شَرْح، تَفْصیل، تَفْصیل.

و ده لوهله

ک: هوار. [داد و هوار کردن]

ف: هنگامه. (واویلا گفتن)

ع: وَلَوْتَه.

و ده له!

ک: و ده!، و زله! [رشی لیخو پینی گزیده کیده.]

ف: وَح! (کلمه ی راندن گوساله است.)

ع: وَح!

و ده لی

ک: و ده لیکان، به لام. [به لان، نسا]

ف: پِن، و لی، لیک، لیکن.

ع: اَمّا، لَکِن.

و ده لیعه ده

ک: جینگه نشین، جادار. [جینشینی دسه لاتدار دوی

مرگی.]

ف: پیره، پوران، جانشین، جادار، پادرکاپ.

ع: وَلِیُ الْعَهْد.

و ده لیکان - و ده لی

و ده لی

ک: پاک، پارتیزگار. [و ده لی، پیاری خوا.]

ف: نَرسى، آبتین، پارسا، پرهیزگار، نیکوکار،

خوش کردار.

ع: وَلِی، وَارِع، زَاهِد.

و ده لی

ک: خَوینپَس، کسه س. دَرس. [خارهن خوین. دزست،

خوشترست]

ف: خُون رَس، خویش، پرستار، سرپرست.

دوست.

ع: وَلِی.

و ده لک

ک: گهلا. [بدلگ]

ف: بَرگ.

ع: وَدَق.

و ده لیفه ت

ک: مَفته، مَفته کی. [خزایی، به لاش]

ف: پَرَوَه، مَفْت.

ع: غَنیمَة، مُعْتَم.

و ده لیفه ت

ک: نیاز، سدرقه له مانه. [اکرتی چیز کبیژ.]

ف: نیاز، پاره، اَرَمغان، بخشش، پیشکش.

ع: ہدیۃ، ثحفۃ، عطیۃ، فیض، تعارف، جبابہ.
[جبابۃ القصاص]

وہن

ل: وام، وہام، (وہمزان)، [ناوام (واوی لیکچراندن لہ گمل]

میم کسی یدکمی تاکدا.]

ف: چنانم، چننیم، (واو تشبیہ بہ انضمام میم

متکلم) (چنان دانستم).

ع: کذا، (کذا فہمت).

وہن

ل: قہسغران، وہنہق، [قہزوان]

ف: وَن، بَن، بَہن، کن.

ع: بَطَم، بِن.

وہن

ل: بدن، (بازیون) [بیس]

ف: بند، (بازوبند)

ع: مَشَد.

وہن

وہن

ل: جینگہ، وہن، [پاشگریکہ مانای «شورین» و «کوپر»]

دہات، (ولک: دہمارند، سہ گوہند.)

ف: جای، خواندنگاہ، (نماوند، سگووند)

ع: مَحَل، مَحَل.

وہن

ل: خوان، وہن، (زہمارند) [پاشگریکہ مانای «بانگہشتن»]

دہات.]

ف: خوان، خواند، (دامادخوان)

ع: دَعَوۃ.

وہن

ل: جگہ، (سی رنگی) [جومگہ]

ف: بَند، (سہ بندی)

ع: مَفصل، مُتَقی.

وہن

ل: بندگہ، (بندہنگہ) [بندار]

ف: وَرغ، بَرغ، دَرغ، بَند، بَندگہ، بَندگاہ.

ع: حاجور، سَد.

وہن

ل: وہن، قہسغران، [قہزوان (تورک «چاتلانقوش» و

«چتلاقوچ» پی پندہ تین.)]

ف: وَن، بَن، بَہن، کن، وندانہ، بانقش، نانکش،

خندجک، بوکلک، (تُرک «چاتلانقوش» یا

«چتلاقوچ» می گویند.)

ع: بَطَم، بِن، الحَبۃ الخضر.

وہن

ل: شیشہ، [تہیقی شورشہ.]

ف: شیشہ، جام.

ع: رُجَاج، لُوح.

وہن

ل: پینہ کی، چورت، خور، [خوبردندہ]

ف: ناو، خواب.

ع: سِنۃ، وَسَن، حَثَاث، نَعاس، سَہاد، غَمَض، غَدَن،

اغفاء، نَوم.

وہن

ل: ہدہوش، [رہنگی رہنوشی.]

ف: بَنقش.

ع: بَنقَسَجی.

وہن

ل: گوتیکہ.]

ف: فُرمہ، کاکوش، بَنقشہ.

ع: فَرغی، بَنقَسَج.

۱- [(بہ درہختہ کھی دوترتیت.)] (داروہن): (بر درخت آن

ہم اطلاق می شود: «شَجَر البَطَم».)

وښه‌نوشه فېره‌نگي

[ل: جژه وښه‌نوشه‌یه‌که.]

ک: کاکوش، بَنَفَشه فرنگی.

ع: بَنَفَسَج الافرنج.

وهوله

ل: وه‌یله، وه‌ی. [بوړکته، بوړک‌شوروشه (لامی نیشانی

بجوړک‌لېرونی پتړه لکاره).]

ف: افچه، سدیسسه، عروسک، لَهْفَه. (لام تَصْغیر

به آن ملحق شده.)

ع: لُعبَة، عروسه.

وهوله‌بارانی

ل: وه‌یله‌بارانی. [بوړک‌بیارانی.]

ف: افچه باران، عروسک‌باران.

ع: لُعبَة المَطَر.

وهوی

ل: بوړک، [نافرته تاز‌شور‌کردوړ].

ف: وُیو، بَیو، بَیوک، وِیوک، وِیو، سَنَه، سَنار،

سَهَنار، نَغْد.

ع: عَرَس، عَرِيس، عَرُوس، هَدِيّ، خَطِيبَة، مَخْطُوبَة.

وهوی

ل: کوړه‌ژن. [بوړک (ژنی کوړ).]

ف: پِسَرَزَن، ژن پِسَر.

ع: كُنْه.

وهوی—وهوله

وهوی پشته‌پرده—کاکنج

وهوی دورسکه

ل: ورده‌تگی. [راز‌تنډری بوړک.]

ف: پِجرا، پیراینده، پیرایه‌گر، بَیوپیرا.

ع: نَامِصَة، مَشَاطَة.

وهویله—وهوله

وهویله—وهوی [لامی نیشانی بجوړک‌لېرونی پتړه لکاره).] [لام

تَصغیر به آن ملحق شده.)

وهها

ل: وا. [ناوه‌ها، نارا، ناوړا]

ف: چُنین، چُنان.

ع: كَذَا، هَكَذَا، كَذَلِكَ.

وههات

ل: وات، واته، وه‌اته. (وه‌ات وت. وه‌ات لَیْسَم.)

[ناوه‌ات]

ف: چنان. چنانت. (چنان گفتی. چنانت بزئم.)

ع: كَذَا، كَذَلِكَ.

وههار

ل: به‌هار. [وهرزی یه‌کمی سال. (وشه‌یه‌کی گوزانیه).]

ف: بهار. (گورانی است.)

ع: رَبِيع.

وههاسه

ل: واسه. [وايه.]

ف: چنان است، چنين است.

ع: كَذَلِكَ، كَذَاكَ.

وههام—وهم

وهمهم

ل: وه‌مه، ترس، هراس، کز. [مترسی]

ف: بيم، هراس، ترس.

ع: خَوْف، وَهْم، وَاهِمَة.

وههم

ل: گومان. [بژچرون، خه‌يال]

ف: سَمَراد، پُندار، گُمان.

ع: وَهْم، وَهْل، تَوَهُّم، تَصَوُّر، تَخَيُّل.

وهی

ل: قسپ، قُورت، تاسيو. [به‌لا، کارسات]

ف: آسپ، زيان، آزار.

ع: وَيْل، وَيْلَة، بَلِيَّة، مَضَرَة، مُصِيبَة، صَدْمَة.

حادثه... .

وهی!

ک: نای، نژا! [رتی دهره و ژان دهرینه.]

ف: وی، وای، واه، واه!

ع: وی، وای، واه، اوْه، اُف!

وهیخ

ک: شمرخی. [شمرخ]

ف: آسیبجو، جنگجو، هنگامهجو.

(ماجراجو)

ع: دیبوب، مُفسِد، مسعار.

وهیشومه

ک: بشتونه، کولمویه. [مایلیتنه، ناژاوچی]

ف: شورشانگیز، سرآشوب، آتشافروز.

ع: مسعار، اُم الفساد.

وهیلان

ک: ویل، تونا، سرگردان، دهره دهر. [ناواره و بی دهرخان]

ف: ویلان، سرگردان، آواره، آباره، سترگشته،

نریذر.

ع: شاذب، دُوار، هائم، حیران.

وهیهوکه رین

[ک: قناره گیت]

ف: آسیبگردان، بلاگردان.

ع: فدیة، صدقة.

وی

ک: بی. [داری (وشمیه کی گزانیه).]

ف: پید. (گورانی است).

ع: خلاف.

وی!

ک: نای! [رتی سیرمانه.]

ف: وی، وای، دی، جگی!

ع: وی، وای، واه!

ویالون

ک: تارچه. [فیژون: نامرازیکی موسیقاییه.]

ف: ویالون.

ع: مزهر، عود.

ویته

ک: ویت. [وته، وتراو له بن لیتوره.]

ف: وات، واته، گفته.

ع: قیل. رَضَح، رَمَزَمَة، قال. مَشَطَة، خَبَر.

ویجدان

ک: زیل. [ویژدان، هستی دبرون.]

ف: ذریابی، آگاهی، دریافتن.

ع: وجدان، شعور.

وی

ک: بی. [هوش، یاد]

ف: یاد.

ع: حِلْف، خاطر.

وی

ک: ویره، سپه، سپ. [گریان به دهنگی بمرز.]

ف: نیوه، مویه. (بلند گریستن)

ع: ضَرَاة، نُوحَة.

وی

ک: مانا، گوزاره. [واتا]

ف: چم، آرش، خواسته.

ع: مَعْنی، فَحْوِی، فَحْوَاء، شَرَح، تَفْسیر، مَدْلُول،

مِصْدَاق... .

ویران

ک: کارل، خاپورر. [رمار]

ف: ویران، بیران، آوار، آواره. خاپور.

ع: خراب. خَرَب، خَاوِی، یَبَاب، مُنْهَدِم.

ویران

ك: زات کردن، زار کردن. [نترسان]

ف: یارستن، یارا کردن.

ع: جُرْأ، اجْتِرَاء.

ویران بوون

ك: كاول بوون، خاپور بوون، روخیان. [رووغان، رمان]

ف: ریهدن، ویران شدن.

ع: خَرَاب، تَخْرِب، اِنْهَاد، اِنْدِكَاك.

ویران کردن

ك: كاول کردن، خاپور کردن، روخائن. [روخاندن، رماندن]

ف: ویران کردن، زیهانیدن، زیهاندن، رُخاندن.

ع: هَدَم، دَك، تَخْرِب، ثَیْبِیْب.

ویران

ك: ویران، زات کردن، زار کردن. [نترسان]

ف: یارستن، یارا کردن.

ع: جُرْأ، اجْتِرَاء.

ویرانه

ك: كه لاره. كاول. [خاپور، كاول بود]

ف: ویرانه، بیرانه. (خَرَابَه)

ع: خَرِیة.

ویرت

ك: یورت، چه راگا. [جی لومر]

ف: یورت، چَرَاگاه.

ع: مَرْتَع.

ویرد

ك: كارد. [تیخی دسكرداری بچووك]

ف: كارد.

ع: سَكِّیْن، شَفْرَة، مُدِیة.

ویره

ك: ره زاره، بیره کردن. [بیرکوتنمه، کوتنمید]

ف: ویره، بیره، یادآوری، یاد کردن، یاد آوردن.

ع: تَذَكُّر، تَفَكُّر.

ویره

ك: ویر، سپه. [اگریان به دهنگی بمرز.]

ف: دیوه، مویه. (گریستن بلند)

ع: ضَرَاعَة، نَوَاحَة.

ویره که

ك: نیواره. [درهنگان، ویره گا (وشه یه کی هموامیه).]

ف: ایوار، سَرِ شَب. (اورامی است).

ع: غُرُوب، مَقْرِب.

وییه وییه - وییه [ریزه زار. (دو باره بوونمه کسی لبر

زدر بوونیتی.)] (تکرار برای تکثیر است.)

ویزه

ك: میزه. [دهنگی هیواش یا گریانی لسه رخ.]

ف: وَز. (صدای آهسته یا گریستن آهسته)

ع: دَنْیْن، طَنْیْن، خَنْیْن.

ویزه ویز

ك: میزه میزه. [ریزه زار. (دو باره بوونمه کسی لبر

زدر بوونیتی.)]

ف: ووز. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: طَنْیْن، دَنْیْن، خَنْیْن.

ویژ

ك: بوژ. (قسه ویژ) [پاشگری که مانای «قسه کمر» دهات.

(به تنیا به کار ناهیترت.)]

ف: گو، گوینده، سُرای. (سخن سُرای، تنها

استعمال نمی شود.)

ع: لَفْظ مستقل ندارد. [رشی سربخزی نیه.]

ویژامیهر

[ك: كه تمببند (کمیله کی بچووكه دارهیشی پیوه

دبسریت.)]

ف: سَبَنج بند. (چنبر کوچک که تیر خیش به آن

وصل می‌شود.)

ع: رباطُ المیس.

وینه

ویژنه

ل: بویژ. [بگوز. تسه‌کر]

ف: گوینده. گویا.

ع: قابل. ناطق. مُتَكَلِّم.

ویژم

ل: گزیایی. [میزی ناخارتن و تیگ‌پشتنی گشتیه‌کان.]

ف: کرویز، زرتشت.

ع: ناطقة، القوة الناطقة، النفس الناطقة.

ویژه

[ل: وتار]

ف: سخترانی. (کنفرانس)

ع: انذار، وعظ.

ویژه

[ل: سیمیه‌کی دریزه له تنگی نسپ ده‌چیت، که

یدکینه له نامرازی جورت‌کردن.]

ف: تسمه. (تسمه‌ای است بلند مانند تنگ اسب

که جزو اسباب یوغ است.)

ع: سیر.

ویژه—شیر

ویژه

ل: چاچکه. [بیش]

ف: ژاژه.

ع: علك.

ویژیک

[ل: وترا، وته]

ف: گُفته، گُفته‌شده.

ع: مَقول، قول.

وېسان

ل: سروین، نارام‌گرتن. [وستان، سروتن]

ف: ایستادن، زموک. آرام‌گرفتن.

خاموش‌شدن.

ع: قیام، وکب، رُتوب، طُمَانِيَّة. سُکوت.

وېسان

ل: وقره، مهنر، له‌نگ، به‌ن‌برون، له‌نگ‌کردن،

مهنر‌کردن، وقره‌گرتن. [وستان، تَقره‌گرتن]

ف: ایست، ایستادن، وایستادن، لنگ‌کردن،

درنگ‌کردن.

ع: وَقُوف، تَوَكُّف، مَكْث، عَوَج، نَبْث، مَكْد، رَوَف

عَكِي، سَكُون، حَتُود، هُدُوء، رُكُود، وُكُود، قَرَار،

دَوَام، ثَلَاث، ثَمَكْث، ثَرِيص، تَرِيْث، ثَارِي، اِقَامَة،

اعْتِكَاف.

وېسان

ل: مهنر‌کردن. [وستان، پنگ‌خوار‌دنوه (وله: وستانی

ناو.)]

ف: ایستادن. (آب مثلاً.)

ع: مَكْث، رُكُود.

وېسان

ل: سروین. [جیگ‌برون (وله: راوستانی کوله‌که.)]

ف: ایستادن، ستادن، پابر‌جاشدن. (ایستادن

ستون مثلاً.)

ع: اِتْتِصَاب، اِسْتِقْرَار، ثَبَات، ثُبُوت.

وېسان

ل: سروان. [وستاندن، جیگ‌کردن]

ف: ایستاندیدن، ایستاندن، بر‌پاداشتن.

ع: اِقَامَة، تَرْتِيب.

وېسان

ل: نگاه‌اشتن. [وستاندن، راگرتن]

ف: ایستاندن، بازداشتن، نگاه‌داشتن.

ع: اقامه، توقیف، تلبیث، الباث. ...

ویستن

ل: خوازتن، گهره‌کبیرن. [خواستن (وشه‌یه‌کی کرم‌جیه).]
ف: خواستن، پیسودن. (کرم‌جی است).

ع: اراده.

ویسه

ل: مدنر، گت، له‌نگ، [وستان، نیست]

ف: ایست.

ع: وقفة، وقوف، سکون. ...

ویسیک

ل: سرویاگ، [روستار، سروتور]

ف: ایستاده، آرام، خاموش.

ع: ساکن. هادی، مُقیم، ساکت.

ویقار

ل: سه‌نگینی، گرانی، نارامی، [هینیی، شک‌مندی]

ف: هنگ، زیور، سَنگینی، آرامی، آرامیدگی،

آرمیدگی، لنگر، گران‌گوشی.

ع: وکر، وقار، اناه، حلیم، هیئه، هُذوء، تُوْدَة، دَعَة،

وَداعَة، سَکینه، طُمأنینه، رَزائَة، کَف نفس.

ویکول

ل: بیکول. [کۆلبی: جۆزیک داری بی.]

ف: بید.

ع: خلاف.

ویلنگه

[ل: وِی‌نَگه: گیاه‌یه‌کی شیرداره. (تالئیکه له نیتوان «لۆ» و

«چنور» ا.)]

ف: جاشیر، (علفی است در بین «لۆ» و «چنور».)

ع: جاشیر.

ویل

ل: ویلان، بهره‌زه، تورنا. [سرگردان، دهریدر]

ف: ویل، یل، یله، ویلگرد، سرگشته، سرگردان،
دَریدَر.

ع: تائه، طانج، ساکج، حیران، دَوَار، هَیم.

ویلن

ل: بهره‌لا، هدله، بهره‌زه، نازاد. [رها]

ف: زها، آزاد، ویل، یله.

ع: مُنطَلِق، مُنَساق، ساکج، سَکج، مُهَمَل، مُهَمَل،

تَریک.

ویلن

ل: پەرت. [بی‌تامانج (گوللی ویل).]

ف: ویل. (گلوله‌ی ویل)

ع: عائر، طانج، غَرب، غَرب.

ویلن

ل: پەرت، بی‌پا. [بی‌مانا (قسی بی‌مانا).]

ف: ویل، بادَرُم. (سخن لغو)

ع: واهی، لغو، لا‌طائل.

ویلخیری

ل: پەرت‌تینی. [کرین بۆ خەلکی به بی رەزامەندیان.]

ف: مَشته، پَرت‌خَری.

ع: بَیع فُضولی.

ویل کردن

ل: بهره‌لاکردن، بهره‌زه‌کردن. [رهاکردن (اوک: بهره‌لاکردنی

چواری).]

ف: ویل کردن، یله کردن، رهاکردن. (رها کردن

چارپا مثلاً.)

ع: تَرَک، تَسبیب، اِمهال، اِطلاق.

ویل کردن

ل: بهره‌لاکردن. [لینگه‌ران، مزلت‌پیتدان]

ف: رهاکردن، آزادکردن.

ع: اِذِن، اِجازَة، اِطلاق.

ویطہ

ل: ہارار، قارہ قار۔ [زمانہ، چہرہ ہار]

ف: ویلہ، غوغا، ہنگامہ، فریاد۔

ع: ویلۃ، واویلا۔

وینا

ل: یینا، [چاوساغ، یینر]

ف: یینا، دیدہ ور۔

ع: بصیر۔

وینا

ل: سوزاخ، شناسین، بیرہاتن، [یینین و ناسینور۔

(ہانتنویاد۔)]

ف: سوزاخ، شناسایی، یاد آمدن۔ (بہ نظر آمدن)

ع: ذکر۔

ویتاکردن

ل: سوزاخ کردن، بیرہاتن، شناسین، ناشاہرچارہاتن، [یینین

و ناسینور، بہ ناشنا کورتہ ہر چار، شتوہ کردن]

ف: شناختن، یاد آمدن، آشنا بہ چشم آمدن۔

ع: تذکر، ترسم۔

ویناو

[ل: کشف: دیتی نادیاری بہ دل۔]

ف: بیتاب۔

ع: مکاشفۃ، رفع الحجاب۔

وینایی

ل: یینایی، [ہیتی یینین، چاوساخی، چاکراوییی]

ف: بینایی، دیدہ وری، بینش۔

ع: باصرۃ، قَبَصْرُ۔

ویتایی

ل: شتوہ، (وتای نمر تہدا)، [شکل، شتواز]

ف: نسسی، تَنَدَسِی، تَنَدِیسی، مانندیی۔

ع: شباهۃ، ثماثل ...

وینہ

ل: واک، چوون۔ [چون، لہ چشن (وشیدہ کی گزرائیہ)]

ف: مانند، چون۔ (گورائی است)۔

ع: مثل، شبہ، عدل، شَبَہ، شَبِیہ، مَثِیل، عدیل،

نَظِیر، شَرِیح، رَصِیف، عِسن۔

وینہ

ل: قولینہ، [قولینہ، قورتائی بچورک]

ف: تَبَنگو، تَبَنگہ، سراجہ، نویان۔

ع: خَصَفۃ، سَلۃ، قَفۃ، صابوریۃ۔

ویہردن

ل: بگردن۔ [تَیپَرین، رابردن (وشیدہ کی گزرائیہ)]

ف: گذشتن۔ (گورائی است)۔

ع: مُضِی۔

ویہردہ

ل: بگردگ۔ [رابردو]

ف: گذشتہ۔

ع: ماضی۔

وینہ کانی پیتی و

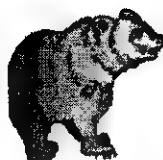
ویزرامہر

ولک

وزہنگی

ورچ

واشہ

ه

هـ

ك: هانی؟، بگروه! [وهرگروه!]

ف: بگیر!

ع: ها، هاء، خُذ!

هـ

ك: نه‌مه‌سه. نه‌مه. [نمخته. نائمده]

ف: ها، اینک، این است.

ع: هَذَا.

هـ

ك: نه‌های، هار. [هتی، هژی (نامرازی بانگ‌کردنه).]

ف: آهای. (حرف نداست.)

ع: یا، آیا، میا.

هـ

ك: وا، هس. (ها له‌ینه، وا له‌ینه.) [پتچوانتی نیه.]

ف: هست.

ع: کائِن، موجود.

هائمه‌سه

[ك: نریكه]

ف: دم دست است.

ع: بَيْنَ الْيَدَيْنِ.

هات

ك: نامده، هاته. [بمخت (برامبری نامده).]

ف: آمد، (ضد نیامد)

ع: اقبال، هیاط.

هات

[ك: گدیشته برمه، ناما. (کرداری و ابردوه).]

ف: آمد، (فعل ماضی است.)

ع: آتی، جاء.

هات بؤم.

[ك: به دلمدا تپیری. هردها: هلمتی بؤ هیتام.]

ف: آمد برایم.

ع: اَلْهَمْتُ، خَطَرَ بِبَالِي. صَالَ عَلَيَّ، حَمَلَ عَلَيَّ.

هاتكه خودیا.

ك: ژورژیا گه‌سور. [پورژاوتوره.]

ف: حال آمده.

ع: حَصَا.

هاتن

[ك: گشتنبروره. بدخت‌هیتان. به دهموچرون]

ف: خَل، آمدن.

ع: آتی، اِتْيَان، مَجِيء، قُدوم، قُبُول، اِقْبَال، هِياط.

اِجَابَة، اِنْجَاد.

هاتن

هاتنه وه هال

لک: حال هاتن، خوه شه یرون، هاتنه وه سدرخو. [چالیه ونه وه]

ف: حال آمدن، سرخود آمدن، بهبود شدن.

ع: عافیة، عفاء، افاقه، نقه، صیحة.

هاتنه وه سو

لک: تازه یرونه وه، هه لک یرونه وه. [هاتنه یرونه وه] (ولک: هاتنه وه)

سو ی برین یا نموشین. [

ف: تازه شدن، برگشتن. (زخم یا بیماری مثلاً.)

ع: نَقَر، زَرْف، نُکاس، اِنْتِکاس، اِنْتِقاَض، عود.

هاتن وچو

لک: هاتن وچو، هه لک وچو، نه وسان، شه کوشک، [لک یرونه وه]

به حمله وه.

ف: آمد و رفت، نوسان.

ع: تَرُد، تَذْبُذْب، اِهْتِزَاز، نَوَسان، نَوَسان، نَوَغان،

تَنَوُّع، تَنَوُّج، تَطَوُّج، عِی، ذَبْذَبَة.

هاته

لک: هات، نامده. [بهخت (برامبری «نامده»)]

ف: آمد. (ضد «نامده».)

ع: میاط، اقبال.

هانه

لک: لیته. [خستره، خوریه]

ف: نیرنوده.

ع: هاجِس، واجِس، خاطِرَة، خَطوَر.

هاجووچ

لک: هاژرواژ، سرگردان. [سرسام، گیتروژ]

ف: هاژ، هاژو، هاژه، واله، سرگشته، هاژواژ،

آج وای، تیب وشیب.

ع: مَبْهوت، حیران، مُتَرَمَّز.

هار

لک: شیت. [لیته (ولک: سه گی هار.)]

ف: دیوانه، هار، گزنده. (سگ هار مثلاً.)

لک: وه زین. [هه لک کردن (ولک: هاتنی با.)]

ف: آمدن. (باد مثلاً.)

ع: مُبُوب، فِیْحان، فِیْحان، نَفْحان، نَفُوح.

هاتن

لک: رمیان، روخیان. [رومان، رووخان]

ف: آمدن، رَهیدن، رَخیدن.

ع: مَوَر، مَوَر، مَجُوم، اِنْهَجام، اِنْهَدام، خَر، خُرور،

تَهْدُم، تَهْوَر، تَهْیَر، اِنْهَیار.

هاتن وچوون

لک: هاتوچو، نامشو، گه پریان، هاتن یرون. [سرکه یلکدان.]

گه پریان. [گشتن بهر وه و رشتن]

ف: آمَدورفت، آمَدوشد، گُردش، آمَدن و رفتن.

ع: تَرُد، مَراوَدَة، سَیَر، سَیَران، مَچِی و ذهاب.

هاتنه دیل

لک: هاتنه دین. [هاتندی، بریاست گه پریان]

ف: راست آمدن، درست شدن، انجام رسیدن.

ع: قَضاء، تَحَقُّق.

هاتنه ریگه

لک: تورشیار یرون. [تورشیار یرون، گه ده یرون]

ف: پیش آمدن، لُچار شدن، گرفتار شدن.

ع: حَقِیق، حَوط.

هاتنه لاد

لک: لاریون، خزیان، سوپیان، چلیان. [به لاد هاتن.]

هه تلخیصکان

ف: لغزیدن، کج شدن.

ع: مَیل، تَمَایُل، اِنْخِراف، اِنْزِلاق.

هاتنه وه

لک: گه پریان وه، هه، نه راگل. [گه پریان وه]

ف: برگشتن، باز آمدن.

ع: اَوْب، اِیْساب، اَوْل، نَوْب، نِیْاب، قُفول، رُجوع،

رَجْعَة، عَوْدَة، عَوْد.

ع: مَجْتُون، أَبْلَه. حَار، هار.
هار

ك: هاره. [بَرَدَاش]

ف: آس، سنگ آسیا.

ع: رَحَى، مَلْحُونَة، غِضَارَة، جَرَجَارَة.
هارنوهوورت

ك: شاتوشورت، هاشوهروش، هوشه، قومپوز،

خزه لكیشان. [فَشَفَش، فَرَفِشَال]

ف: شاتوشوت، لاف، گزاف، بادپیمایی.

ع: صَنْف، طَرْمَذَة، تَفَاخُر، ثَبَاهِي، تَكْبُر. أُسْرُوجَة.
هارو

ك: پوروك. [گُزَشْتی دهوریبری ددان.]

ف: آره، آرواره، گوشت دندان.

ع: لَبْئَة، مَوْبِم.
هاروهاج

ك: هار، چالاخ، هرزه. [نُزَرَنَه گَر، بَرِیو]

ف: دیوانه، هرزه، چالاخ.

ع: أَبْلَه، بَرِیَان.
هاریه

ك: گرمه. [دَمَگی زَل. (وَهك: دَمَگی نار یا هَمور).]

ف: گُرنَبه، غُرنَبه. (صَدای آب یا آبَر مَثَلًا.)

ع: نَاضِجَة، غَطْمَطَة، هَرَج، هَرِیَن، أَزِیَن. هَدِید.
هاریه

ك: گرمه. [دَمَگی نَاش.].

ف: گُرنَبه، غُرنَبه. (صَدای آسیا.)

ع: سَحِیف، هَدِید، هَرِیم.
هاره ← هار
هاره ی دهسی

ك: دَسَهَار. [دَسَهَار]

ف: دَسَت آس.

ع: جَارُوش، قَلِیَخ، مِلطاط، غَرِیْبَة.

وینَه ← دَسَهَار
هاریک

ك: وِرِد بَوِگ، نَارِد کَرِیَاگ. [هَارِدِرَاو]

ف: خُورِد شُدِه، آوِرِد شُدِه.

ع: مَسْحُوق، مَطْحُون، طَحِین.
هاریان

ك: وِرِد بَوِیَن، نَارِد بَوِیَن، [هَارِدِرَاو، بَوِرَنه نَارِد]

ف: خُورِد شُدِن، آوِرِد شُدِن.

ع: اِنْسِحَاق، تَطْحَن.
هاریین

ك: وِرِد کَرِدِن، نَارِد کَرِدِن، کِرِه کَرِدِن. [کَرِدَنه نَارِد.]

ف: خُورِد کَرِدِن، نَرَم کَرِدِن، سَايِیدِن. آوِرِد کَرِدِن،

آسِیَا کَرِدِن.

ع: سَحَق، طَحَن، کَرِکَرَة.
هاریین

ك: شَه لُومَار کَرِدِن، وِرِد کَرِدِن، [وِرِد وِخَاش کَرِدِن،

شَد لِسَاپَه کَرِدِن]

ف: لَم کَرِدِن، خُورِد کَرِدِن.

ع: بَکَع.
هارییه

[ك: هَارِی: جَزَرَه کَرَمِیَنَك.]

ف: لَیْسَه، دِیوَه، پِیْلَه، کَرَم دَرِخَت.

ع: سُرْفَة، یَرَقَة، جَارِسَة، قَاضِیْعَة، دُودَة، دُودُ
 الْفَرَاشَة، مَنَ الثَّقَاق.

وینَه ← کَرَم هَمُورِشَم
هاز

[ك: گِیَا هِکِی تِیْزَه.].

ف: گِیَا هِی اِسْت تَنْد.

ع: ...
هازیه

ك: گُورَا یِی، بَگِیْرَا یِی، هَمَزَم. [هَمِرَسْکُور (هَمِزِی تِیْپِرَا نَدَنِی

خۆراک به گندهدا. [

ف: گوارایی، آتش. (قهوی گذراندن غذا از معده)

ع: هاضِمَة، مُحَلَّة.

هاژ

ك: راژ، واق، سراسیمه. [سراسام، گیتژ]

ف: هاژ، هاژو، هاژه، شیب، تیپ، واله، سرگشته،

هاژواژ، آجواج.

ع: حیران، مُتَحیر، مُتَرَمَن، مَبْهُوت.

هاژوواژ—هاجوواژ

هاژه

[ك: دهنگیكه. (وهك: دهنگی با، دهنگی تافگه، دهنگی بالی

باتنده. [

ف: صدای باد، صدای آبشار. صدای بال پرنده.

ع: هَزین. حَقِیف.

هاژنه

ك: کورژکه. [جۆره مورورییه که. (کورژه کئی ورد. [

ف: کُژکی. («کورژه که» ی ریز)

ع: حرج.

هاشووهوش—شائوشووت

هانه

ك: هورشه، گوره، قومپوز. [فریشال، خوهه لکیشان]

ف: لاف، گزاف، بادپیمایی.

ع: صَلَف، طَرَمَذَة، ثَقَاخُر، تَكْبُر، ثَبَاهِي، اِعْجَاب.

اُسْرُوجَة.

هاکا

ك: نهزیکه. (هاکا هات. [نزیکه]

ف: نزدیک است.

ع: اَوْشَك، دَنَى، قَرَبَ. (اَوْشَك اَنْ يَأْتِي).

هاکۆ

ك: سمرسمری، همدوا. [سمرینیی، کتوپری (بسی خۆ

ناماده کردن. [

ف: ژبوده، سرسری، نااندیش. (بی تأمل،

بی قصد)

ع: رَجِيل، مُرْتَجِل، اِرْتِجَالًا، بَدَاهَة، بَدِيهَة، بِلا تَأْمَل،

پدون قصد.

هاکۆ

ك: دله بارې مده که. [بسی بیرلکردنوه، همرلمخۆره. [

ف: زبانی، سرسری.

ع: نَعَم، نَعَم، رَجْمًا بِالْغَيْب.

ها له ینه.

ك: له ینه سه. [لهریه.

ف: آنجا است، در آنجا است.

ع: هُنَاكَ، فِي هُنَا.

هال

ك: پدرتگه. [هه لدرگه (جینگه یك له کتودا که به هوی زدر

لیژیرونوه، مرژ گیتژ ده کات. [

ف: هال، پرتگاه. (جایی از کوه که به علت تنگی

سرگیجه بیارد.)

ع: وَرْطَة.

هال

ك: سداو. [تراوریلکه، سداو]

ف: سراپ، کوراب، کورابه، گوراب، کتیر، گویر،

گویر، واله.

ع: اَل، اَبَاب، هَال، قَاع، عَسَقَل، هَبْهَاب، لَعْلَع، يَلْمَع،

يَهَيَز، سَرَاب.

وینه—سداو

هال

ك: غار، خار. [نشکوت]

ف: تَهال، نهال.

ع: غار، مَقَار، كهف. . .

هال

ك: حال، ژيوار، جیوار. [بارودوخ]

ف: جاور، چگونگی، نود.

ع: حال، بال، وضع، کیفیت.

هالو

ك: هوار، هانا. [داد و فریاد، سکالا]

ف: داد، فغان.

ع: فَرَع، استغاثه، شکایه، شکوی.

هالو - هوال

هالو

ك: شوربای بیرسیلمتیکراو.

ف: هلاو، آش غوره.

ع: هلام، مرق الحصرم، سکیاج.

هالو

ك: تار. [گروینی ناگرا].

ف: آلاو، آلاو، غلو، خدره. [شعله و حرارت آتش]

ع: لپیپ، وھج، شرر، شراره، حراره. شواظ.

هالو

ك: تیکله. [دیزه: دفرنگه].

ف: دیزی، کوزه.

ع: جرّه، کوز.

وینه

هالویدالووک

ك: نالویدالووک، بلالووک، [نالویدالووک: میوه بکه].

ف: آلوبالو، آلی بالی. [آلوی بوعلی]

ع: قراصیا.

وینه - بلالووک

هالووهوال

ك: دنگریاس. [باسو خواس، خبیر]

ف: گزارش.

ع: أوضاع، أحوال. آخبار.

هاله

ك: قوره. [برسیله]

ف: کَنشو، کَنشتو، باغنج، غوره.

ع: حصرم، کحب. (بُس)

هاله پرووز

[ك: پیریزار (سورتانی دهرمی گزشت - بۆ نمونه - له

کاتیکدا له ناویره کالده).]

ف: پخسیده. (سوختن روی گوشت مثلاً که زیر

آن خام باشد).

ع: مُنکَرِش.

هاله پرووزیون

[ك: پیریزان]

ف: پخسیدن.

ع: انکراش.

هاله ژیر - هاله ژین

هاله ژین

ك: ژین. [گولی برسیله].]

ف: شکوفه ی غوره.

ع: قُعال، قُعال الکحب.

هاله کۆک

[ك: ناله کۆک (گیاه کی بناریانگه).]

ف: علفی است معروف.

ع: ...

هاله ویوون

ك: کولیدون. [هالوینوه (ی ددان).]

ف: کُندشدن. (دندان)

ع: ضرس، کَل.

هاله ویوون

ك: هیدیدو بوون، له سه دره چوون. [هیمن بوونوه، سبوری

بۆ هاتن]

ف: از سر در رفتن، آرام شدن.

ع: کُظوم، اِنْخاخ، سُکون، تَسْلِي.
هاله و کردن

ل: هِتْدیه و کردن، نه سهرده و کردن. [هیتن کردنه، سبوری

بۆ هیتان.]

ف: از سر در کردن، آرام کردن، آب زدن،
فرو نشاندن.

ع: تَسْلِيَة، تَسْكِين.

هاله و خورما

[ل: خورمای نه گییو، فیریکه خورما]

ف: سراو.

ع: بُسر، خَلاَل.

هالی

ل: خالی. [بیتال، بۆش، بمرامبری پر.]

ف: تهی.

ع: خَالِي، فارغ.

هام

ل: ههه. [رام، نورتام]

ف: ههستهم.

ع: کائِن، مَوْجود. (أنا کائِن)

هامار

ل: ساف، ریک، تدهخت. [بئیروزنمی]

ف: هاموار، هموار، تخت، بَرائِر.

ع: مُسَطَّح، مُسْتَوِي، سَهْل، صَعِيد، رَهَاء، صَفْصَف.

هاماری

ل: تهختایی، سافایی. [تهختان]

ف: همواری.

ع: صَفْصَف، رَهَاء.

هاماو

ل: گشت. [هموو]

ف: هماد، ههمه.

ع: کُل.

هامرای

ل: ... کومه کی. [هاورتی، یارمستی دان]

ف: همراهی، کُمک، یاری.

ع: اِعَاة، حِمَاة، رَفَاة.

هان

ل: وان، نهوان. (هان له مالا). [همن، نورتان]

ف: هستند.

ع: کائِنون، مَوْجودون.

هان

ل: ههش، گال. [دنه]

ف: آغال، آغالش.

ع: تَحْرِيش، اِغْراء، تَحْرِيك ...

هاننا

ل: هالا، هارار. [داد و فرياد، سکاا]

ف: فَرِياد، دادخواهی.

ع: اِسْتِغَاة، شِكَاة، شَكْوَى.

هاننا

ل: لاله، پاره. [لببرپارانهره]

ف: زنهار.

ع: اَمَان، دَخِيل.

هاننا

ل: همی. [هیوا، نومید]

ف: امید.

ع: رَجَاء.

هاننا

ل: سزما، وینایی. (چاری هانای نه ماگه). [بینایی، هیزی

بینن.]

ف: بینایی.

هاوبازو

ل: هاردهس. [هاربال، هارکار]

ف: همبازو، همدست.

ع: مُعاضِد، مُعِين.

هاوبازی

ل: هارکایه. [هارگمه: هارپی له گمه و کایدا.]

ف: همبازی.

ع: حَرِیف، نَعِیب.

هاوبهش

ل: بهشبر، بهشهبر. [شبریک]

ف: آنباز، بَخشَبَر، همبخش.

ع: شَرِیک، سَهیم.

هاوبا

[ل: هارشان (هارهنگار)]

ف: همپا. (همقدم)

ع: مُسایِر، مُتساوِي السَّيْرِ.

هاوپشت

ل: هارپشته، شَوَن. [دوو مندا: که یه کتکیان له دری

نریان له دایک بوریت.]

ف: همپُشت. (دو فرزند که یکی پشت سر آن

دگر آمده باشد.)

ع: صَوغ، خَلِیف، طَرِید.

هاوپشت

ل: پشْتی، دوپشته کی. [دوو کس که سواری یه کسمیتک

بورین. (له سواریدا.)]

ف: همپُشت. (دو سواری)

ع: رَکِیب، رَدِیف، زَمَل، کِفَل.

هاوپشته ← **هاوپشت** [همدوو ماناکي.] (به هر دو معنی.)

هاوتا

ل: جفت، چۆر، لف. هاراژ، هارماژ. هاونخواخت. هاروسهر.

هارچهشن. [جروت. هاروتیه. هاروشان]

ف: جُفت، جور، هُماس، هُمال، هَمال، هَمباز،

آنباز، هَمبَر، مانند، هَملنگه، هَمجُفت، هَمجور،

هَمتا.

ع: رَوَج، کُفُو، کُفِي، کُفُو، کُفُو، کُفُو، کُفُو، کُفِي،

کَفِیج، کِفَل، مِثَل، مِثیل، شَبِه، شَبیه، قَرِن، قَرین،

عَدَل، عَدیل، تَظْهِیر، مُشابه، مُضاهي، مُساوي.

هاوتاجر

ل: هارپتسه. [هارتیش]

ف: همپیشه.

ع: کَسِیب.

هاوته رازوو

ل: هارسنگ، بهرانهر. [هارسان، یهکسان]

ف: هم ترازو، همسنگ، همبَر، بَرابَر.

ع: مُعادل، موازن، مُوازي، مُساوي.

هاوتهک

ل: تهک یهک، هامپا. [هارپی]

ف: همپا، همراه.

ع: رَفِیق، مُسایِر.

هاوتیره

ل: هارسان، هاربالا، هارتیر. [هارتسمن. هارتد]

ف: هم تیر، همسال، همبالا.

ع: لِدَة، عَدیل.

هاوجفت

ل: هاروسهر، ژنوشو، هارخهف. [هارجوت]

ف: همجُفت، همسر، زن وشوهر، هم خوابه.

ع: رَوَج، ضَمِیع.

هاوجفت ← **هاوتا**

هاوچله

ل: هاوله غار، له غار به له غار. [دوو سوار که رلاخه کی

ژیریان له تنیشت یه کدان.]

ف: هم جلو، هم لجام، هم گام، همسر. (هم عنان،

عنان بر عنان)

ع: سَحِيل، مُتَوَازِي العنان.

هاوچناس

ل: هاوَنَمَزَاد، هاوَتَوَرَم، هارتيره. [هاوړه گنز]

ف: هم گونه، هم نژاد.

ع: رَهِيْط، بَطْلِيْن، مُجَانِس، مُتَجَانِس.

هاوچارشو

ل: هاوړله چك. [درو ژنی هاوشان.]

ف: هم چادر، هم لچك.

ع: قَبْرِن، كُفُو.

هاوچلو

ل: ملزوم، هاوخوا. [كسټيك كه ركبيری ده كات.]

ف: هم چشم، هم خواه.

ع: رَقِيْب.

هاوچاوی

ل: ملزومی، هاوخوايی. هارسه ری. [ركبيری]

ف: هم چشمی، هم خواهی. هم سړی.

ع: رَقَابَة.

هاوچړه

ل: واوړئ، پستینه و. [وډالمدېره وی گوزانی.]

ف: واگو، هم آواز، هم صدا.

ع: مُرَجِّع، مُرَدَّد، مُتَاغِم، مُغَانِي.

هاوچهشن

ل: هاوچوړ، لف، هارنواخت، چوړ. [هاوتا]

ف: نوړد، جوړ، جفت، لنگه، هم نوړد، هم لنگه،

هم رنگ.

ع: شَبِيه، نَظِيْر، بَدِيْد، مَثِيْل، عَدِيْل، تَن... .

هاوڅاك

ل: هاوسا، هاوكه وشه ن، څاكوبسا. [ناوسی، دراوسی،

هارسنور]

ف: همسايه، هم مرز، هم څاك.

ع: مُتَاخِم، مُكَاسِر، مُكَاشِر.

هاوخوا

ل: ملزوم، هاوچار. [كسټيك كه ركبيری ده كات.]

ف: هم خواه، هم چشم.

ع: رَقِيْب.

هاوخواهراك

ل: هاوكاسه، هاوخوان، هاوسفره. [هاوچدم، هاوخواراك]

ف: هم خور، هم كاسه، هم سفره.

ع: اَكِيْل.

هاوخواهف

ل: هاوسفر، هاوسه رنگيا، [هاوخوا، هاوسرين]

ف: هم خواب، هم خوابه، هم بالش.

ع: صَدِيْع، صَدِيْغ.

هاودهس

ل: هاتا، هارچهشن... [هاوشپوه]

ف: دست، جوړ، جفت، لنگه، هم لنگه، هم دست.

ع: تَن، مَثَل، شَبِه، شَبِيه، مَثِيْل، نَظِيْر... .

هاودهس

ل: هاوكار. [شريك له پيلاندا.]

ف: هم دست، همكار، هم داستان، هم آهنگ.

ع: رَقِيْق، مُوَاْفِق، مُعَاْضِد، شَرِيْك.

هاودهس

ل: هاودهنگ. [ناودهنگ، هامدم]

ف: همدم، همراز.

ع: صَاْحِب، اَلْف، اَلِيْف، اَنِيْس، قَدِيْم،

كَلِيْم، مُعَاْشِر، مُلَاْزِم، مُجَالِس، جَلِيْس، قَعِيْد، قَرِيْن.

هاودهنگ—**هاودهس**

هاوړاز

ل: رازدار، هاوډم. [دوستی ژور نزيك.]

ف: همراز، باهم، رازدار، همدَم.

ع: نَجِي، مَحَرَم، مَع.

هاورد

[ك: هِتَنای. (کرداری را برده‌ده.)]

ف: آورد. (فعل ماضی است.)

ع: آتی، اُجاء.

هاورد

[ك: پیت و نپ] (سال‌هاورد)

ف: آورد. (سال آورد)

ع: هِیاط.

هاوردن

[ك: هِتَنان، هانین]

ف: آوردن.

ع: اِجاءة، تاتِيَة، تَزُول. قود. جلب، احضار. ایراد.

هاوردن

[ك: گریزایلی کردن] (دلی تیزی، زوانی نایری.)

ف: آوردن.

ع: طوع، مُتَابَعَة. (لِسائِه لا يَطُوع بَكْدا.)

هاورده‌نوه

[ك: هِتَنانوه، هانینوه]

ف: باز آوردن.

ع: اِعادَة، اِرْجاع.

هاورده‌نوه سو

[ك: تازه کردن. (تازه‌کردنوه (روك: هِتَنانوه سۆی برین.)]

ف: تازه‌کرده. (زخم مثلاً.)

ع: نَكس.

هاوردی

[ك: هِتَنای، هانی]

ف: آورد.

ع: جاء به، آتی به، اَقْبَل به.

هاورده‌فیتق

ك: هارتك، هاورِیْگه. [هاوِیْ]

ف: سَنگار، سَنگم، سَنگمَبِر، هامراه، همراه،

هَمْتَك.

ع: رَفیق، رَسیل، مُرافِق.

هاورده‌فیتق

ك: دِهسِرِه‌فیتق، دَس، یار. [هاورده‌م، هاوراز]

ف: یار، دوست، همراز، همدَم.

ع: خَدن، خَلیل، اَنیس، اَلیف، مُصاحب، مُعاشِر،

قَرین.

هاوِیْگه

ك: هامرا، هارتك، هارسه‌نهر. [هاوِیْ]

ف: سَنگار، سَنگم، سَنگمَبِر، همراه، هَمْتَك،

هَم‌سَنَر.

ع: رَفیق، رَسیل، لَمَة.

هاوزا—هاوزكه

هاوزاوا

[ك: ناوه‌تزاوا]

ف: هم‌جَنّاغ، باجَنّاغ.

ع: ظاب، ظام، سَلَف، سَلَف. (سَلَفان)

هاوزكه

ك: هاوزا، لَه‌درانه. [هارتسمن. هه‌روه‌ها: جك]

ف: همزاد. دوغلو، تاوَتَك...

ع: تَرِب، تَرِب، لِدَة، تَوَام.

هاوزور

ك: هارشاخ، هارنه‌برد. [هاوشان له یاری یا له شپردا.]

ف: هم‌نَبَرْد، هم‌زور، هماوِیز.

ع: قَرین، مُبارِز، كُفُو، حَرِیف.

هاوِیْ

ك: هارمه‌لَرِه. هارشاری. [هاوزند، هاوولاتی، هارلاتی]

ف: هم‌بوم، هم‌خُهر، هم‌مِهَن. هم‌شهری.

ع: مُواطِن.

هاوسا

ك: دِرواسا، دِرهاسا، درگاهه درگا. [دِراوسى، ئاوسى]

ف: همسايه، همساده.

ع: جار، مُجارو، مُجامد، مُكاشير، مُكاسير.

هاوسال

ك: هارزا، هاسهر. [هاوتسمن]

ف: همسال، همزاد، همسر.

ع: سن، قَرَب، لِدَة.

هاوسنف

ك: هارپيشه، هاركار. [هارپيشه، هارنیش]

ف: هم پيشه، همكار.

ع: زَميل، كَسيب، حَريف... .

هاوسهر

ك: هارتا، هاجفت. [هاوجوت]

ف: همسر، همباز، اتباز، همتا.

ع: تَن، تَرَب، كُفُو، مِثْل، قَرْن، قَرِين، عَدِيل، نَظِير، مُساوي.

هاوسهر كه مى

[ك: .....^۱]

ف: همسر كمى.

ع: نَكس.

هاوسه فهر ← هاوړنگه

هاوسه نگ

ك: هارتازو، بهرانبهر. [هاوكيش]

ف: همستنگ، هم ترازو، برابر.

ع: مُواظِن، مُوازي، مُعادل، مُساوي.

هاوشاخ

ك: هارزور، هاسهر، هاونبهرد. [هارسان له يارى يا له

شپردا.]

ف: همشاخ، هماورد، هماويز، هم نَبَرْد، همزور.

ع: قَرْن، كُفُو، مُبارِز، حَريف.

هاوشارى

ك: هاوولائى. [هاوزيد]

ف: همشهرى.

ع: مُواظِن.

هاوشان

ك: هاسهر، هارماز، هارتازوو. [يەكسان له پله و پايدا.]

ف: همسر، هم پايه، هم جاه، هم باره، هم داب،

هم داراب.

ع: كُفُو، كُفُو، قَرْن، مُساوي... .

هاوشهريك

ك: هاربهش، هارپشك، بهشهر. [شريك]

ف: هم بخش، بخشير، اتباز... .

ع: شَرِيك، شَفيع، سَهيم.

هاوشيره

ك: خويشك، برا. [دور كس كه شيرى ژنيكيان مژبيت.]

ف: همشيره، خواهر، برادر.

ع: بَرِي، رَضيع، مُراضع، اُخت، اُخ.

هاوعومر ← هاوسال

هاوقسه

ك: هارواز، هاردهم. [دوستى زور نزيك. هاروهها: يەكسقه،

هاردهنگ]

ف: همراز. همدم، همداستان.

ع: نَجِي، مُتَّحِد، مُتَّفِق. كَلِيم، مُصاحِب. مُتَّفِقُ الْقَوْل.

هاوقه تار

ك: هاركار. [پتكوه بشدار له كارىكدا.]

ف: هماور، همكار، هم قطار، هم خوند، خواجه

تاش.

ع: زَميل، حَريف، رَدِيف.

۱- بهداخموه مانای هم وشهیم بو ساخ نه کرایموه. (ر - ر)

هاوقه‌ج

ل: هاریالا، هارتیه، هاتیر، هاتوز، [وهك يلك له بالادا].

ف: شابالا، هم‌بالا، هم‌تیر، هم‌دوش، هم‌توس.

ع: قرن، مُساوي القامة.

هاوقه‌دهم

ل: هارپا، هارپیتکه، هارنیز، هاوکار. [هاوسه‌فر. هیره‌ها:

هاومبست]

ف: سنگار، سَنگَم، سَنگَمبَر، هم‌پا، هم‌راه،

همکار، هم‌آهنگ.

ع: رفیق، رَسیل لُمة، مُتَحِدُ الْعَزَم.

هاوکار

ل: هارپیشه. [هارپیش، هارپیشه]

ف: همکار، هم‌پیشه.

ع: زَمیل، حَریف، شَفیل، رَصیف، کَسیب.

هاوکاسه

ل: هارخوان، هاتره‌وق، هاسفره، هاوخوداک. [هارجهم،

هاوخزاک]

ف: هم‌خور، هم‌خوراک، هم‌کاسه.

ع: اَکیل.

هاوکه‌وشه‌ن

ل: هاوخالک. [هارسنور، هاوخالک]

ف: هم‌کفش، هم‌خاک، هم‌مَرز.

ع: مُتَاجِم، مُجَار.

هاویکا

ل: جفت، هارنیلَه، لَفد. [دوو گا که پیکره جوت ده‌کن].

ف: هم‌گاو، هم‌سَر، هم‌یوغ، جُفت، لَنگه.

ع: قرن، مُتَایِر، قَدَان.

هاوگر

ل: به‌سه. [به‌سته، سر به]

ف: بَسته.

ع: مَنسوب.

هاوگر

ل: به‌سه‌گی. [پدیوه‌ندی]

ف: بَستَگی.

ع: نَسیبَه.

هاوله‌چک

[ل: دوو نافرته‌ی هاشان.]

ف: هم‌لُچک، هم‌چارَقَد.

ع: قرن، کُفُو.

هاوله

ل: هوله. [نارله]

ف: آبله، آنک، اینک.

ع: جُدُرِی، مَاهَه.

هاومال

ل: هاسمر. [هاوخانوو، هارجوت، هارپش]

ف: هم‌خانه، هم‌سَر، اَنباز.

ع: قرن، کُفُو، شَرِیک.

هاوموین

ل: هاردنگ. [نارده‌نگ، هارپاز]

ف: هم‌دَم، هم‌راز.

ع: اَنیس، جَلِیس، مُجَالِیس، مَوانِیس، مُصَاحِب،

مُعَاشِر، نَدِیم، کَلِیم، اَلِیف، اِلَف.

هاواناو

[ل: دوو کس که نارنکیان لیتراوه.]

ف: بَنام، هم‌نام، آدَاش. (ترک هم «آدَاش»

می‌گوید).^۱

ع: سَمِی.

هاونشین

ل: هاونشس. [نارده‌نگ، هادهم]

ف: هم‌نشین، هم‌نبر، هم‌نشست.

ع: جلیس، جلیس، مُجالِس، قَعید.
هائوژگه

ل: هائوژره. [هائوژیه]

ف: هم‌یستا، هم‌نویه، هم‌نیابه، هم‌بنابه.

ع: مُناوب، مُقارص، مُقارِز.
هائوژگه نائو

ل: هائوژگه. [هائوژیه له نارداشتندا.]

ف: هم‌نویه، آب هم‌نویه.

ع: شَرِیب.
هائوژبه‌رِد

ل: هائوژمورد، هائوژزر. [هائوژان له یاری یا له شپردا.]

ف: هم‌نبرد، هم‌زور، هم‌وارد، هم‌اوِیز.

ع: مُبارِز، قِرِن، کُفُز، حَرِیف.
هائوژه‌واخت

ل: هارچەشن، نه‌واخت، هاتنا. [هائوژیه]

ف: لنگه، نۆز، همتا، هم‌توس، هم‌رنگ، درخور.

ع: مِثِل، شَبه، شَبیه، مَثیل، نَظیر، عَدیل، مُناسِب.
هائوژمه‌رِد—**هائوژبه‌رِد**
هائوژیه

ل: هارگا، هائوژزر. [دوو گاهه ییتکوره جوت ده‌کن.]

ف: هم‌یوغ، هم‌لنگه، هم‌زور.

ع: مُخایِر، قِرِن، قَد، قَدان.
هائوژاتی

ل: هارشاری. [هائوژند]

ف: هم‌شهری.

ع: مُواظِن.

هائوژهن—**هائوژه‌نگ**
هائوژا

ل: هارهار، قاره‌قار، قاره‌قار. [قِرَه‌قِر]

ف: های‌های، های‌های، غوغا، غوغو.

ع: ضَوْضاء، جَلَبَة.

هائوژا

ل: هار، نه‌ههار، نه‌هه‌های. [ههار (نام‌رازی

بانگ‌کردنه.)]

ف: های، آهای، آه‌های. (حرف ندا است.)

ع: آیا، هیا، یا.

هائوژین

ل: خستن، پهرت‌کردن، فِرِه‌دان. [هائوژشتن، فِرِه‌دان

(وشه‌یه‌کی کرماجیه.)]

ف: انداختن، پرت‌کردن، پرتاب‌کردن. (کرماجی

است.)

ع: رَمی.

هائوژیتن—**هائوژیتن** [وشه‌یه‌کی کرماجیه.] (کرماجی است.)

هائوژشتن—**هائوژیتن** [وشه‌یه‌کی کرماجیه.] (کرماجی است.)

هائوژین

ل: تاوسان. [هائوژزی دوه‌سی ساژ. (وشه‌یه‌کی کرماجیه.)]

ف: تابستان. (کرماجی است.)

ع: صَیْف، قَیْظ.

هائوژا

ل: نه‌ههار. [ههار (وشه‌یه‌که بز بانگ‌کردن.)]

ف: آه‌های. (برای ندا است.)

ع: یا، هیا، ایا.

هائوژا

ل: ها. [ل: وشه‌ی ناگادار‌کردنه‌ویه.]

ف: آه‌ها. (کلمه‌ی تنبیه است.)

ع: ها.

هائوژا

ل: نه‌ههار. [نه‌هه‌های (وشه‌ی بانگ‌کردنی دویره.)]

ف: آه‌های. (ندای دور)

ع: یا، هیا.

های

ك: نای. [نایش، وای (وشی ناراحتی دربرپند).]

ف: های، وای. (حرف تَضَجَر است.)

ع: وِی، اُوِه.

هـ

ك: شِ! شِ! (وشی گاتنه پیکردنه.)

ف: چِ! (کلمه‌ی تمسخر است.)

ع: هِ!

هـ

[ك: رشی دندانه.]

ف: هِش! (کلمه‌ی تهریش است.)

ع: هَرش، حَرش.

هـ

ك: هان‌دان، تیه‌ردان. [دندان، وریوژاندن]

ف: هَش‌دان، هَش‌کردن، زهاکردن.

ع: هَشش، هَدش، تهریش، تحریش.

هـ

ك: بَلین. [«هَلین و بَلین» یا ناری دیوه یا نیدیومه له

دیو].

ف: «هَلین و بَلین» یا اسم دیواند یا کنایه از دیو.

ع: ...

هـ

[ك: چَوَل و هَوَله. (نیدیومه له خانووی خالی، بَر نمونه:

خانووی هَوَلا.)]

ف: لریو می‌آید و دیو می‌برد. (کنایه از خانه‌ی

خالی است، یعنی خانه‌ی گدا مثلاً.)

ع: یَجِیْهُ الْجِنُّ، یَذْهَبُ بِالْجِنِّ.

هـ

ك: هَمید، تومید، هانا، ترمجو، چاوونواری. [نارات، تما]

ف: اَوس، محت، پیوس، رو، پَرَمَر، پَرَمور،

آنچخت، اُمید، چشم‌داشت.

ع: رَجِیْة، رَجاء، مُنِیة، مُنِیة، مُنِیة، بُغِیة، قَمَی،

تَوَقُّع، اِبْتِغاء.

هـ

هنگ!

ك: چشه! [هدهه! (وشی لیخوورینی كره.)]

ف: هِن، چشه! چش! (کلمه‌ی راندن الاغ

است.)

ع: سَأ

هـ

ك: بَوَنة، بیانك. [سَوَنگه، بیانور]

ف: بهانه.

ع: وَسِیله، سَبَب.

هـ

ك: هه‌وارگه. [تَوَبه، حَوَب، خِیوَتگا]

ف: اویه، چادرگاه.

ع: مُحْتَم، مَنَزَل.

هـ

ك: پَهَن، كوچك، كوتز. [بهره یا گلموژی گوره، بَر

هاریشتن.]

ف: سنگ، كُلوخ.

ع: مَدَرَة، حَذَقَة.

هـ

ك: تَوَپَهَن. [بِرَنك بهفرای به دست خِر كراو.]

ف: توپال. (مقداری از برف)

ع: جَعَو، كُتَبَة.

هـ

ك: هَوَبه‌له‌شهری، تَوَبه‌له‌شهری، تَوَپَه‌لَن. [شهر تَوَپَه‌لَن]

ف: توپال بازی.

ع: مُجَاعَة، مُتَالَجَة، مُكَاثِبَة.

هـ

ك: مَرور، مَرور، یوَرش. [هَیَرش، شالار (کتریر

گەيشتن.]

ف: يۇرش، فوز، تەك، تاخت، فرارسيدىن. (يەكبارە
رسيدىن)

ع: ھۇجۇم، اغارە، اعتراك، حملە. زحف.
هۆججەنەكەش

ك: شوالېس. [بىنەخوين]

ف: نىفە، بۇند شىلوار.

ع: تەك، ھۇكە، ھېاك.
هۆججەنەكەش

[ك: بىنەخوين تېكىش]

ف: نىفەكەش.

ع: مەك.

هۆججەنەكە

[ك: جىنگى بىنەخوين لە شىرالدا.]

ف: نىفەگە.

ع: ھىقا، ھۇجە، مۇتەجەز، مەھك، ھۇكە.
هۆججە

ك: مال. [خانور]

ف: خانە.

ع: نىت، دار، مەزىل.

هۆججە-كەزائە

ھۆر

[ك: بەرپى بار كە دەكو خورج بە يەكەرە لىكتىرايىت.]

ف: ھور. (گلىم بار كە مانند خۇرج بە ھەم پىوستە
باشند.)

ع: سەفحان.

ھۆر

ك: كەلت. (مەلھور) [نەستور]

ف: سەطېر، كەلت. (گەردن كەلت)

ع: سەخىم.

ھۆرمان

ك: گەيشت. [كەرن: دانەنە يەكە.]

ف: كەرسەنە.

ع: ھۇرمان.

ھۆرۈز

ك: يۇرش. [ھۆرۈز، ھەرش، شالار]

ف: يۇرش، تەك، تاخت، فوز، فرارسيدىن.

ع: ھۇجۇم، اغارە، تەكەل، تەكەل، اعتراك، زحف،
حملە.

ھۆرە

ك: گۇرانی. [مەقامىكە. (گۇرانی بەرز، ھاما)]

ف: آواز. (آواز بلىند، ھاما)

ع: نەق، غناء، تەغنى.

ھۆرە

ك: پەراز. [سەنگىكە بىر قەلىشاندى دار. (رەشەيدەكى

كەرمەجىه.)]

ف: پەراز، پەھانە. (كەرمەجى است.)

ع: سەفەن.

وئە-پەز

ھۆز

ك: تەپ، گورز. [تەپفە، خەل]

ف: گورە، تەپ، دودە، دودمان، خەندان، خەنوادە.

ع: جەل، خەي، رەمە، قوم، قەبىلە، طائىفە، غەمىرە،
غەمەرە، غەمىرە، ھۆز.

ھۆزۈم

ك: تەكان. [ھاتەرچە «دەپلەكانى».]

ف: تەكان. (رەقت و آمد «دەپلەكانى».)

ع: رەج، رەجە، ھەز، ھەزە.

ھۆزۈم

ك: ھۆرۈز، يۇرش. [ھەرش، پەلامار]

ف: يۇرش، فوز.

ع: ھۇجۇم، اغارە، اعتراك.

هوش

[ك: ير، هژر]

ف: نیوتد، هئشو، هئش، هوش، آگاهی.

ع: ذهن، فهم، عقل، فکر، فطانت، ذکاوت.

هوش!

ك: چـزش، وۆش!، وهش! [فرمانه بـز راومستانی

گرتیرۆ!]

ف: وۆش! (امر به ایستادن الاغ است.)

ع: سنا!

هوش بپندان

[ك: تیرامان، لیژد بورنوه]

ف: هوش دادن، باریک شدن.

ع: دقة، تأمل، تفكر، تفعل، تفهم، تدقيق.

هوشنگ

ك: منازمردگ، کورمردگ، [مندازمردور]

ف: هوشنگ، بچه مرده.

ع: فقید الولد، مُسیف، تُکلان. (ثکلی)

هوشه

[ك: بۆل، رشور (روك بۆلتیری).]

ف: خوشه، غوشا، غرشه، بَریغ، سَریغ، سَپَریغ،

شَنَنک، باشَنگ، شوخَط، کوخَک، (خوشه ی

انگور مثلاً.)

ع: عذق، قطف، شمرخ، عُنقود، خُصلة.

هوشه دهیشتن

[ك: بۆل گرتن]

ف: خوشه بستن.

ع: اعتذاق.

هوشه لوو

[ك: بۆلی بی تری.ا]

ف: اورنج، اولنج، پاشنگه. (خوشه ی بی انگور)

ع: عُمشوش، کُشَر، تُریک، عُنقود.

هوشه ی که نم

ك: هژشه، تزیلاخه. [گوله گهم]

ف: سوک، واس، سپاری، خوشه ی گندم.

ع: بُضم، سَبَلَة، سَبوله، سُبَلَة.

هوشیار

ك: زیرهك، وریا، [وشیار، ئاوزار]

ف: هُشیار، هُشوار، هوشیار، هُشیوار،

هوشمند، هُشومند، خردمند.

ع: قَطِن، ذُکَی، ذُهین، یَقِظ، مُنْتَبِه، فَراس، فُهیم،

عاقل.

هوشیار

ك: وریا، خههه. [بیدار، خبره]

ف: هُشیار، بیدار.

ع: أرق، یَقِظ، صاحی، مُتَنَبِه.

هوشیاری

ك: وریایی، [بیداری، وشیاری، زیرهکی]

ف: هُشیاری، هوشیاری، بیداری.

ع: صَحو، یَقَظَة، یَقَظَة، تَنْبَه، اِنتِبَاه، أرق. فطانت،

فَراسة، ذکاوت ...

هۆك

ك: ههههس، [حز، تاسه]

ف: پُژهان، هههس، پیسایش، پیسودن.

ع: مَیل، هوی، شهوة، اِشْتِهَاء، مَشْرَب.

هۆك

ك: ههههس، [ئارههزوی جروت بون.ا]

ف: هههس. (اِشْتِهَاء، جماع)

ع: غُلم، شَبَق، شهوة، ثوقان.

هۆكه

ك: نۆكهه. [خزمهتكار]

ف: نۆكهر.

ع: خادىم، مُستَخدم.

هۆكى

ل: بلەۋەس. [مەرمىياز، تىلاز]

ف: جىكارە، جىلكارە، آژور، ھۈسنىناك، ھۈسنىران،
بۇلھۈس.

ع: لىقىس، أبوالھۈى. شىبىق.

هۈلۈۋ

ل: ھەشتالور. [قۇخ (جۆرە قۇخنىك كە كوركى نىدە).]

ف: شەفترىنگ، ھلو، خلو. (نوعى از شفتالو است
كە كرك ندارد.)

ع: سەفترىنج.

هۈن

ل: چۆل. (چۆلۈھۆل) [ھەۋالى، خالى و ھەۋالى]

ف: چول، تەھى.

ع: خالى.

هۈل

ل: ھەس. (ھەسۈھۆل) [خۆل، خەسۈخۆل]

ف: خەس، سەقت، آنېستە.

ع: غەلىظ، خاشر.

هۈلۈن

ل: قوبۇل، پورت. [كلۆر]

ف: كاۋاك، پوك.

ع: خالى، مُجَوَّف.

هۈلۈنج

ل: قورپ. (ھۈلۈنج دان) [ھېلنج]

ف: ھىراش، جىستىن گىلو.

ع: ھەج، ھۈاج، ھىاج، جەشە، جەشۈۋ، ئۈۋور، ئۆۋر،
تەھىج، تەھۈج.

هۈلە

ل: گىترە. [خەرمەن كوتان بە ھى ئاۋەل].

ف: خەرمەن كۈبى.

ع: دۈس.

هۈلى

ل: كۈرك، مۈلىكەر. [جاش]

ف: كۈرە، ھۈلى، تاول، تاۋاك، كۈرە آلاغ.

ع: قۇلپ، جەشش، عفو، عفاء، قىلو، فەرىش، ۋەد
الھىمار.

ھوما

ل: روخ، پىشەخوۋەر. [بالندىيەكە. (—پىيۇز)]

ف: ھىما، ھىماي، ھىمايون، رۇخ.

ع: رەخمە.

ۋىتە—پىشەخوۋەر

ھۈمە—ھۈمە

ھۈمە

ل: ھۈمە، ھوم، ھوم، ھۈمە. [ھۈرۈمە، كۈرۈپە]

ف: ھۇم، خۇنپ، خۇمب، خۇمبە، خۇنبە، خۇمرە،

خۇمبەرە، خۇنپەرە، دىسىن، دىسىنە، شىكىنە.

ع: دىن، خابىيە، كافىرە، راقۇد، خۇمەرە.

ۋىتە

ھۈمەلىنرە

ل: گۈزەشەنۈرى. [جۆرە دىزىيەكە.]

ف: خۇمرە، خۇمبەرە، خۇنپەرە، خۇمچە، بىشنىك،

مىرطىبان.

ع: خەرس، بۇرمە، جۇرە.

ۋىتە

ھۈمەي خەسرەۋانى

[ل: كۈرۈپى زىل.]

ف: ھۇم، خۇمب، خۇنپ، ھۇم خۇسروانى.

ع: زىر، دىن، راقۇد.

ۋىتە ھىيە.

ھۈن

ل: بافت. [ۋەن، تەنن، چىن]

هه‌وون

ل: خۆین. [خوون، خین (وشه‌یه‌کی هه‌ورامیه).]

ف: خون. (اورامی است).

ع: دم.

هه‌ووناو

ل: خۆیناو. [ناری قاورمه که سوێر و چمور و به‌له‌زته].

ف: خوناپ. (آب قاورمه که شور و چرب و

خوش‌مزه است).

ع: ماء الحَمِيس.

هه‌ووناوه

ل: خۆناره، ژاراو. [ناریك که له کاتی سووتاندا له داری

تر دیتهدر].

ف: سرشک، آیبڊ، آیبڊ، آیبڊ، آیبڊ، آیبڊ، ژاڭیر،

خوناپ. (آبی که هنگام سوختن از چوب تر

می‌تراود).

ع: دُماع، نَسِيس، نَضِیض.

هه‌وه‌ره ← مێشه‌سی**هه‌وه‌که‌ره**

[ل: جۆره کوندیکه.]

ف: ...

ع: خَبَل.

وینه

هه‌ویه‌ت

ل: نه‌وه‌یی. [پێناسه (راستی‌تی هه‌رشتیک به‌ پیتی

دیاری‌دانی).]

ف: اوچیزی. (اویت) (حقیقت شخصیه)

ع: هُويَّة، حَقِيقَة، ماهِيَّة.

هه‌هه‌و

ل: بوو. [به‌رامبەری نه‌بوو. (وشه‌یه‌کی کرماجیه).]

ف: بوو. (کرماجی است).

ع: كان.

ل: هاشه، شاته، گوره، قوپوز، خۆه‌له‌کیشان. چاو،

شاتوشوت. [فرویشان]

ف: لاف، گزاف، خۆدستایی، بادپرانی،

شاتوشوت. چاو.

ع: صَاف، مَرْمَزة، أُسْرُوجَة، تَفَاخُر، فِرِيَّة، شُهْرَة،

شائعة.

هه‌وشه‌ك

ل: كتكه كیفيله. [ررشك (پشیلێ کێوی).]

ف: ذله، گریه‌ی کوهی.

ع: وَشَق، عَنَاق.

وینه ← کتکه‌کێنیه

هه‌وشه‌که‌ر

ل: هاشه‌که‌ر، شاته‌که‌ر، گوره‌که‌ر، خۆه‌له‌کیش.

[لاف‌لێدر]

ف: لاف‌زن، گزاف‌گویی، خودستا، بادپران، بالنده.

ع: صَاف، مَرْمَاز، زُفَاح، فَنَخِرَة.

هه‌وه‌کردن

[ل: هه‌تی دهم پیاکردن.]

ف: هه‌کردن، دهمیدن.

ع: نَكَّه.

هه‌وول

ل: شان، سرره‌وول. [سوره‌هال (مرژی ده‌مووچار‌سوری

مورزود).]

ف: سُرْخَن، سُرْخ، مو ژرد. (آدم سُرْخ چه‌ره‌ی

مو ژرد)

ع: فَقِيع، نَكَم، اَنَكَم، أَقْشَر، أَحْمَر.

هه‌ووله

[ل: جۆرێکه: مێروویه‌که.]

ف: آب‌لۆژنک.

ع: مالوش، حالوش.

وینه

ههت

ك: هَش. [وشی دندانه.]

ف: هَش.

ع: هَرَش، خَرَش.

ههتا

ك: ههتا، تا. [بۆ: وشی دیاری کردنی ئوسیری ساره و

نیوانه.]

ف: فایده، تا.

ع: حَتی، اِلی.

ههتار

ك: بازه، لاتار، تازی. [بهردێك كه له بهرزاییهوه بهروو خوار

تلیز دهكرتیهوه.]

ف: فندیره.

ع: دُهدووه.

ههتارمككل ← ههتار

ههتاو

ك: خوهرهتار، خوهر. [خۆز (وشهیهکی کرماجیه).]

ف: آفتاب. (کرماجی است.)

ع: شمس.

ههتدان

ك: هشدان، تییگردان، [هاندان، وهك: دندانی سهگ.]

ف: هَش کردن، هَش دادن.

ع: هَدَش، هَشَش، هَهریش، هَهریش.

ههتک کردن

ك: بی تارپوو کردن، پهرده پڕین. [هتک کردن، ریسوا کردن]

ف: بی آبرو کردن، پرده دریدن.

ع: هَتک، هَت، هَت، مَزق، اِنْتِهاک.

ههتۆل

ك: ههتهل. (ههتۆل مهتۆل) [ههلوور، ههتۆل: وشی

سهرتای ههلووریلووور.]

ف: ههتل.

ع: حهتل.

ههتۆل مهتۆل

ك: ههتهل مهتهل. [ههلوور بلسوو (یاریهکی بنابازنگه،

مندالان له پائ یهكدا دادەنیشن و یهكێك دهیتته سهردهسه و

ئهم رستانه یهك له دوا یهك بهسر قاچه كاندا دهخوێتیهوه،

وشی کوتایی که «ههتیلووش» بهر ههت قاچێك كهوت نهر

قاچه ههلهده كیشریت، ههتا یهك قاچ ده میتیتیهوه، ئهمهش

رسته كانه:)] (ههتۆل مهتۆل، سهیی گهرۆل، ئارههكی،

ئاردهانهكی، میخهم كوتا، میخ ههتبهزی، تیهکی چهیم، لهینه

بهزی، بهن سوور بام دا، عایلمهغه خوام دا، كاسی ماس، پر

له پووش، خوی دای، ههتیلووش.)

ف: ههتل مهتل. (بازی معروفی است که بچه ها

پهلوی هم نشسته پاها را دراز می کنند. و یکی

استاد می شود و این کلمات را یکی یکی بر پاها

می خواند، آخرین کلمه که «ههتیلووش» باشد به

هر پا افتاد آن را جمع می کند تا یک پا باقی

بماند. کلمات از این قرار است: «ههتۆل مهتۆل، سهیی

گهرۆل، ئارههكی، ئاردهانهكی، میخهم كوتا، میخ ههتبهزی،

تیهکی چهیم، لهینه بهزی، بهن سوور بام دا، عایلمهغه خوام

دا، كاسی ماس، پر له پووش، خوی دای، ههتیلووش»)

ع: حهتل مهتل.

ههتهههه ← ههتههه (ههتههه تروته مهتههه)

ههتهك

ك: ئافهك. [یارچهی سی سووچی ئاره پاستی ده پڕی.]

ف: ئافهك.

ع: حهتل، حَقو، ئیقق.

ههتهل

ك: مهتهل، ههتۆل، مهتۆل، مهتهل. [لیچار، له گنز]

ف: ههتل، مهتل، گۆدك.

ع: حَتَل، مَثَل.

هـ تیتہ

[ك: پارچہ ناستیکہ کونی گنورہ و بچروکی تیندایہ و تہلی

لُتوہ درودہ کیشن ہتا باریک بیستہ۔]

ف: شاخسار، شَف شاہنگ، شَف شاہنج،

شَف تاننج. (پارچہ ہی آہن است دارای

سوراخ های مختلف الاتساع، کہ سیم را از آن

بیرون کشند تا باریک شود.)

ع: حَدِيدَة.

هـ نیم

ك: هَدِيَو، سَدِي، بِي كَس، بِي بَارَك. [سِتوی]

ف: بِي كَس، بِي پَدَر.

ع: يَتِيَم.

هـ تيو—هـ نیم

هـ جب

ك: خُوسَپ، خُراوَتَن، [داشقرین، زہم کردن]

ف: جُرشَفَت، پُرتاد، نَکُوہَش، دَشَتِياد، زَشَتِياد،

بَدگُفَتَن، بَدگُوی.

ع: مَجُو، مَجَن، ذَم، تَهجِن، تَغِييب، تَقْبِيح.

هـ جو—هـ جب

هـ جُووَهَك

ك: هَدَجُورجَدَل. [تَوِي هَمِي.]

ف: هَجُوجَك، (تَخَم امروء)

ع: حَبُّ الكُمُثَرِي، حَبُّ الاجاص.

هـ چکوچی

ك: مَدَرِيژ. [مِتَوُژ (وشہ کی گزرائید).]

ف: مَوِيژ. (گورانی است.)

ع: ذَبِيپ.

هـ دہر

ك: فِتِرِي. [زایہ، پوچ]

ف: هَرَز، تَبَاه.

ع: هَدَر، هَدَم، تَلَف، طَلَف، طَلِيف.

هـ دجیان

ك: هَدَلِيت، وِراوہ، وِپ. [پاتران، وِرتنہ]

ف: يان، ياوہ، يافہ، بیدلا. بيهودہ، بيخود.

ع: هَذِيان، خُرَافَة.

هـ دپ

ك: نِياز، دِيارِي، سَدَوَات، [پیشکشی]

ف: سَفْتَه، فَرستہ، سوغہ، گزیت، اَرَمَغان.

ع: هَدِيَه، ثَحَفَة، لَطَفَة، لَطَف، تَقْدِمَة.

هـ ر

[ك: بَشَرَتِيَه كَدَا. (هر هات.)]

ف: هِي. (هی آمد.)

ع: تُم.

هـ ر

ك: تَدَيَا. (هر نہمہد هات.) [بَس، هر]

ف: هَمَان، بَس. (همان احمد آمد.)

ع: فَقَط.

هـ ر

ك: هَمِيشَه. (هر بیتی!) [بَرَدِوَام]

ف: وِیر، هَمارہ، هَموارہ، هَميشَه. (همیشه

بماند!)

ع: دَائِم، سَرَمَد، اَبَد.

هـ ر

[ك: هَدَج، هَمور] (هر کس)

ف: هِر. (هر کس)

ع: آي، کُل.

هـ ر

ك: هَدِر، سَدِر، سَدِر. [زہری کتر.]

ف: عَر، عَنَگ.

ع: صَنَعَ نَهِيَق.

ههرا

ك: ههراگ، قور. [حهری]

ف: گل.

ع: طین.

ههرا-گور (دشمنه‌کی هورامیه.) [اورامی است.]

ههرا

ك: هوررا، قوروله، قورو، زله، قان، خولترو، خولتوله،

كهپوره. [قره‌قر]

ف: دن، نوفه، ههرا، ههرا، غوغا، گوگا، كوكا، آژیر،

آژیراك، هلالوش، هتیاھو، غُرنبه، غُرنبه،

غُرنبه، هنگامه، غریو.

ع: وَغَى، وَغَى، صَحْب، قُبُوب، صَحِيج، ضَاضاء،

ضَوْضاء، ضَوْضَى، جَلْبَة، نَوْدَاة، هُراء، وَكُولَة،

مَهْمَة.

ههرا

ك: را، فیه، ده‌چوون. [غار، ههلاتن]

ف: نو، گریز، نویدن، گُریختن.

ع: فرار، عَدُو، رَكْض، سَعَى.

ههراچ

ك: مَزَات. [مَزاد]

ف: ههراج.

ع: مَزَاد، مَزَايْدَة، ثَقَاوِي، ثَلَاجَش.

ههراژ

ك: ههراش. [رشانوره (هه‌لینانوبی خواردن).]

ف: ههراش. (برگرداندن طعام)

ع: خَلْفَة، قِيء.

ههراس

ك: ترس. [مترسی]

ف: ترس، بیم، ههراس.

ع: ذعر، رُعب، خوف.

ههراس

ك: بیزار، ههراسان، به‌ستز، به‌تدنگ، مانگ، مانیگ.

[وهرز، ماندرو]

ف: ستوه، خَسْتَه، مانده، افسرده، ههراسان،

تَنگ‌آمده.

ع: عَي، عَاي، عاجز، كال، مَلُول، مَایوس.

ههراسان

ك: ههراسیگ، ترسیگ. [وهرزیو، ترسار]

ف: ترسان، ترس‌زده، ههراسان، بیمناک.

ع: خائف، مَذْعور، مَرعوب.

ههراسان

ك: مانگ، مانیگ، به‌ستز، به‌تدنگ، بیزار. [وهرز،

ماندرو]

ف: ههراس، ههراسان، خَسْتَه، مانده، افسرده،

ستوه آمده، تنگ‌آمده.

ع: عَي، عَاي، عاجز، كال، مَلُول، مَایوس.

ههراسه

ك: سام، كزهیژ، ترس. [مترسی]

ف: ترس، ترسه، بیم، ههراس، شکوه.

ع: واهمه.

ههراسه

ك: داهژن. [داهژن]

ف: مترس.

ع: داحول.

ههراش

ك: پرشندار، زوردار. [بیمیت (کشتوکالی بیمیت).]

ف: یاز، یازره، بالیده، بالنده، زوه‌مند، زورمند،

زوردار، پرزور. (زراعت پر قوت)

ع: سَامِق، سَرِيعُ النُّمُو.

ههراش-ههراژ

ههرا کردن

ژنده بهماندا!

ع: اَدَامَهُ اللهُ! اَبَقَاهُ اللهُ! طَوَّلَ اللهُ عُمْرَهَا! اَبَدَهُ اللهُ!
ههريووهگه.

ك: هه‌میشه بووهگه. [هه‌ريوه، بئ‌سهرتايه.]

ف: هه‌ي بووه، هه‌میشه بووه، بئ‌آغاز است.

ع: اَزَلِي! قَدِيمٌ، لَا اَوَّلَ لَهُ.

ههريوون

ك: هه‌رمان، هه‌میشه‌مان. [نهمري، تيانه‌چرون]

ف: بوياش، ئوتاش، پايداربودن، پاينده‌ماندن،

ديرزيسستن، ديرماندن.

ع: اُبُوْد، خُلُوْد، سَرَمَد. قَدَم. دَوَام.

ههريووني

ك: هه‌رمانئ، هه‌میشه‌مانئ. [نهمري، تيانه‌چرون]

ف: بوياش، ئوتاش، پايداري، پايندگي، ماندن.

ع: اَبَدِيَّةٌ، سَرَمَدِيَّةٌ، دَوَام. خُلُوْد. قَدَم.

هه‌رنا

ك: هه‌تا، تا. [بۆ: رشمئ ديارئ كردنئ نهمسري ماره و

نئ‌ترانه.]

ف: تا.

ع: حَتَّى، مَهْمَا، اِلَى.

هه‌رتاكه

ك: تاكه، تاكو، هه‌رتاكو. [هه‌تاكو]

ف: تاكه.

ع: اِلَى اُنْ.

هه‌رتاكو ← هه‌رتاكه

هه‌رتك

ك: هه‌ردك. [هه‌ردرو]

ف: هه‌ردو.

ع: كَلَّا. كَلَّتَا.

هه‌رتكيان

ك: هه‌ردكيان. [هه‌ردووكيان، هه‌ردوانيان]

ك: هه‌وراكردن، ئوولائن، هه‌واركردن، ئاوكردن، ئووله‌كردن،
زله‌كردن، ئوروكردن، ئولوكردن، كه‌پوره‌كردن. قائل‌كردن.

[ئ‌هه‌تركردن، بانگ‌كردن]

ف: غَوَّغَا، هه‌ياهوكردن، غُرُنبيدن، غريويدن،

ئوفه‌كردن. صداكردن، دادكردن.

ع: ضَوْضَاءٌ، جَلْبَةٌ، دَوْدَاةٌ، هَمَهَمَةٌ. نِدَاءٌ.

هه‌را كردن

ك: واكردن، ئه‌ركردن، دهرچون. [هه‌لائن، غاركردن]

ف: گُريختن، ئويدن، شتافتن.

ع: فَرَار. عَدُو، رَكْض، سَعْي.

هه‌راله

ك: هه‌لاله، جار، بانگه‌واز. [راگه‌ياندن به دهنگي بهرز.]

ف: جَار، صَلَا.

ع: نِدَاء، اَذَان.

هه‌ر نهونه

ك: له‌تەك، هه‌ركاتئ. [هه‌ر هه‌تەدئ]

ف: هه‌ميه‌تكه.

ع: اِذَا، بِمَجْرَدٍ.

هه‌ر نهونه زانئ

ك: له‌تەك زانيت، هه‌ركاتئ زانيت. [هه‌ر هه‌تەدەت زانئ]

ف: هه‌ميه‌تكه دانستئ.

ع: بِمَجْرَدٍ اِنَّكَ عَلِمْتَ، بِمَحْضِ اِنَّكَ عَلِمْتَ.

هه‌ر نيهسه

ك: نيهسه. [هه‌ر نيهستا]

ف: هه‌ميدون، هه‌مين‌دم، هه‌م‌اكنون، اكنون.

ع: اَلآن، اَلْحَال.

هه‌ر بهيتئ!

ك: هه‌ر بهيتتئ، هه‌رنه‌مرئ، هه‌رنه‌مرتئ! [هه‌رئئ!]

ف: هه‌ي بهماندا، هه‌میشه بهماندا، دير زبانا، دير

پايدا، هه‌مواره بهماندا، ژنده بادا، پاينده بادا،

ف: هردو تاشان.

ع: کلاما، کلتاما.

هه‌رجن

ل: تاله‌بادام. [دوه‌ختی بادام‌تاله.]

ف: مَنج، مَزگ، بَخِرک، آرچن، آرژن. (درخت بادام تلخ)

ع: آریژن.

هه‌رجۆر

ل: هه‌رجۆن، هه‌رجۆنه، هه‌رکۆلۆج. [هه‌رجۆنیک بیت.]

ف: هه‌رجۆر.

ع: حَیثَمَا، آيُ وَجِه.

هه‌رجۆلۆن-هه‌رجۆر

هه‌رجۆنه-هه‌رجۆر

هه‌رجهن

ل: هه‌رجی. [هه‌ر نندازه]

ف: هه‌رجند.

ع: کَلَمَا، مَهَمَا.

هه‌رجهن

ل: نه‌رجی، هه‌رجی. [گه‌رجی]

ف: اگه‌چه.

ع: وَاِن.

هه‌رجهنه به‌جۆره

ل: هه‌رجی خراوتره. [نهی خرایته]

ف: آنچه نه‌بَدتر است، آنچه بَدتر است.

ع: کُلُّ سَيِّءٍ، کَلَمَا هُوَ سَيِّءٌ.

هه‌رجهنه به‌جۆره

ل: قَنگ، [کۆم]

ف: کون، بَترجا.

ع: اِسْت، مَقَعَد.

هه‌رجی

ل: هه‌رجهن. [هه‌رنندازه]

ف: هه‌رجند.

ع: کَلَمَا، مَهَمَا.

هه‌رجی

ل: هه‌رجتی. [هه‌رشتیک]

ف: هه‌رچه، هه‌ر چیز، هه‌ر چیزی.

ع: کُلُّ، کُلُّ شَيْءٍ، آيُ شَيْءٍ.

هه‌رجی

ل: نه‌رجی. [گه‌رجی]

ف: اگه‌چه.

ع: وَاِن.

هه‌رجی به‌رجی

ل: هه‌رکه هه‌رکه. [خه‌لکی جۆراوجۆر.]

ف: أَبَاش، اوباش، أَبَاشَه. (مردمان

مختلف الجنس)

ع: رَذَم، مُخْتَلَفٌ، مُخْتَلَطٌ، بَوش، اوباش.

هه‌رد

ل: کَیْف، سه‌خناخ. [شاخی سه‌خت و پر به‌رد.]

ف: کوه، سَنگلاخ.

ع: جَبَل، طُود، حَرَّة، غَدَر.

هه‌ره.

ل: هاری. [کردی به‌نارد، وردی کرد. (کرداری وایردوه.)]

ف: آسیا کرد. (فعل ماضی است.)

ع: طَحَنَ.

هه‌ردک-هه‌ردک

هه‌ردکیان

ل: هه‌ردکیان، هه‌ردواییان. [هه‌ردوکیان]

ف: هه‌ردوشان، هه‌ردو تاشان.

ع: کَلَامَا، کَلَتَامَا.

هه‌رده

ل: ددیری، کینگی، شیت. [شیتیک که بدات به کتیردا.]
ف: کوهی، دیوانه. (دیوانه‌ای که به کوه بزند.)

ع: جَبَلی، هاتم، مَجَنون.
همرده‌بانان

ل: کدژ، کتف. [کوساران]
ف: کوهسار.

ع: قُلّی، جبال.
همرده‌جانان

ل: هم‌ریزه، جاران، لهم‌میر. [ریزگاران پیشین.]
ف: هر روزه، پیشینه.

ع: سَوابق.
همرده‌میر

ل: رایایی، [رایایی، دودل]
ف: جگاره جگاره.

ع: مُتَلَوْن، مُتَرَدِّد، قَبَضَةُ رُقَضَة.
هم‌ریزه

ل: هم‌ده‌جانان. [کاری ریزانه.]
ف: پَدیسار، همیش، هرروزه. (کار هر روزه)

ع: ورد، وظیفه.
هم‌ریزه

ل: گ ریژی، گشت ریژی. [هم‌ریزیک]
ف: هرروزه، هم‌روزه.

ع: کُلْ یوم.
هم‌ریز

ل: ریل، به‌ره‌لا، فیریز. [خمسار، زایه (لک) به‌فیرچوونی
نار.]

ف: هرز، ول، رها. (آب مثلاً)

ع: سائح، ساکع، رائه، غافر، مُنطَلِق.
هم‌ریز

ل: بزار. [گیای بی‌کدگی نار باخ.]

ف: خُتار، خُشاره، خُو، پَرخُو، فَرخُو. (گیاه
هم‌زه توی باغ)

ع: نَقّاء. (واوی)
هم‌زال

ل: تهرال. [پتیک (تسختمندی نارخانور).]
ف: تَلیبار، تَلیوار، تلمبار. (چوب بندی)

ع: عِرزال.
هم‌زال

ل: کم‌بایی، کم‌برخ.
ف: شَفَت، اَرزان، کم بها.

ع: رَحِیص.
هم‌زانی

ل: (لک) سالی خوش و پر بهره‌کت.)
ف: شفتی، اوزانی. (سال اوزانی)

ع: خَصَب، رُخص.
هم‌ریزون

ل: وِیل-یون، به‌ره‌لا، یون، فیریزوین. [ره‌یون،
به‌خسارچون (لک) به‌فیرچوونی نار.]

ف: هرزرفتن، ول رفتن، رهاشدن. (آب مثلاً)

ع: سَبَحان، سَكّان، روه، رُواه، غور.
هم‌زه

ل: قرت، یارمباز. [سورکسر، بلخ]
ف: هرزه، نَسباس، خیره، خیر.

ع: عَتَل، مُعْشَمِر، یَزبان.
هم‌زه‌چانه

ل: رواج، دلو، هم‌ریزیز. [فرپرس، زورلی]
ف: ایفده، ایفده، پُرچانه، ژاژگوی، سَبکسار.

ع: هُدَرَة، مهذار، بَقْباق، قَقْفاق، نَرذار.
هم‌زه‌کار

ل: تولونگی، هم‌زه. [بیشم، لوتی]

ف: نَزَغَسْتُ، جَنْدَال، هِرْزەکار، تَلَنگی.

ع: عَتِيف، لوطي، آلواط.

هەرزەگی

ك: لـهـدەفی، قرتسی، قرتیگەری، یارمبازی، [هەرزەیی،

سووكسەری]

ف: زیف، هِرْزگی.

ع: عَتَل، غَشْمَرَة، جَسَارَة.

هەرزەل

ك: هەرزال، هەرسال، [جەژنی هەرزالی یەعزودیەكان،]

ف: میوه‌بندان- (عید میوه‌بندی کلیمیا)

ع: مَطَال، عِيدُ المَطَال.

هەرزەوه‌زۆرە

ك: ئەلۆجەلۆ، [هەرچی و پەرچی]

ف: اوباش، نَفْتَرَة.

ع: رَعاع، سَفَلَة، آراژل، اوباش.

هەرزەوێژ ← **هەرزەچەنە**

هەرس

ك: فرمیسك. [نەسرین]

ف: آرش، آشك.

ع: دَمع.

هەرسال

[ك: هەسور سالتك]

ف: هەمە سالە.

ع: كَل عام.

هەرسال ← **هەرزەل**

هەركاتی

ك: هەر وهختی، [هەر ساتیک]

ف: هەرگاه، هەرگاهێ، هەرهنگام.

ع: أَيُّ آن، أَيُّ حِين.

هەركاتی

ك: هەر ئەرنە. [هەر هیندی]

ف: هەمینکە.

ع: اِذَا.

هەركۆلۆج

ك: هەرچالۆن، هەرجۆر، هەرچۆنە. [هەرچەشتیک،

هەرکۆجینک]

ف: هەرچور.

ع: حَيْثُمَا، أَيُّ وَجِه.

هەركۆی

ك: هەركۆینە. [هەر کۆتیک، هەر جیتیک]

ف: هەرکجا، هەرجا.

ع: أَيْنَمَا، أَنَّى، حَيْثُمَا، أَيْن.

هەركۆینە ← **هەركۆی**

هەركە ← **هەركەس**

هەركەبۆخووی

[ك: هەركی هەركی (هەركس ئە بیری خۆیدا).]

ف: جکارە، هەركس برای خود. (هەركس برای

خود کار می‌کند).

ع: فَوْضِي، وَانْفِسي.

هەركەس

ك: هەركە. [هەركەسیك، هەرنیاده‌میتك]

ف: هەركس، هەركە.

ع: مَنْ، أَيُّ، كُلُّ مَنْ، كُلُّ واحد، كُلُّ أَحَد.

هەركەهەركە

ك: هەرچی‌پەرچی، هەرپەمە. [مرژئی جۆراوجۆر. (له‌ ره‌گه‌زی

جیاچیا).]

ف: جکارە، آباش، اوباش، آباشه. (نژادهای

مختلف)

ع: رَذَم، هَمَج، رَعاع، هُبَاشَة، اوباش، آبواش، بَوش.

هەركەهەركە ← **هەركەبۆخووی**

هەرك

ك: قەر، خەرگ، قورپا، چلپار، لیتە. [هەری]

ف: گِل، لای، خَرْد، خَرَه، ژَمو، تَفُور، تَفُوز،
تَفُوزَه، گِلابَه، نَجَن.

ع: طین. سیاح. کُتَعَه، کُرمُطَه، مَسِیط، مِلاک. وَحَل.
مَدَر.

هەرگا

ل: هەرکاتی. [هەرساتیك]

ف: هەرگاه، هرهنگام.

ع: مَهْما، اذا، اَيَّان، اَيَّان، اَيَّان، اَيَّان.

هەرگا

ل: قورلو، چلپاو، لیته. [زلیتاو، جلیتاو (وله: قوراری بن
حەرز).]

ف: نَجَن، خَر، خَرَه، خَرْد، آژند، گِلابَه، (گِلابَه ی
بیخ حوض مثلاً).

ع: وَحَل، لُتُق، طَییل، حَمَا، رَییکَه، وُکَخَه، رُکَخَه،
رَدَغَه.

هەرک سفت

ل: پاخوا. [پیتخوی، قوری خست].

ف: لوس، پاگیر.

ع: مَغَرَه، مَدَر، لَازِب.

هەرک سوورهووبووک

[ل: قوری سوورهووبووک]

ف: دَس.

ع: فَخَار.

هەرک مهلات

ل: مهلات. [قوری نیوان خشت و بهره له بناییدا.]

ف: کُیوِغ، آژند.

ع: مَلَاط.

هەرک وشک

ل: ... کوژ. [گلموت، قوری وشکروبوو.]

ف: ژَمو، کُلوخ، گِل خشکیده.

ع: مَصْلاص. مَدَر، رَهْص، کُتَعَه.

هەرک ولینه

ل: لیته. [چلپار]

ف: گِل ولای، خَرَه، خَرْد، نَجَن.

ع: حَمَا، وُتَخَه، رُکَخَه، رَدَغَه، رَییکَه. وَحَل ...

هەرک په شه

[ل: قورپه شه]

ف: شلک، شلکا، بَزَن، لای.

ع: حَمَا، حَمَا، حَبَا، حَال، طَلَخ، ثَاطَه.

هەرک سووره

[ل: قورسووره]

ف: سُرَخ گِل، گِل سُرَخ.

ع: مَغَرَه.

هەرکیز

ل: هەرگیس، هیجروخت. [هیج کاتیک، قمت]

ف: هَرگَز، بَنیز، هیچگاه.

ع: قَط، عَوْض، حاشا، کَلَا.

هەرکیز ← هەرکیز

هەرکینه

[ل: سوانت]

ف: گِلینه، گِلین، سَفالین، سَوفال، سَوفال.

ع: خَرَف، فَخَار.

هەرله

[ل: کهره کهرله: مینرویه که.]

ف: خَر خاکی، خَر خدا، پُرمایه، پُرپا، چهلپا.

ع: هَدَبَه، بِنَت وِرْدان، اُم اَرِیع و اَرِیعین.

وینه

هەرمان

ل: فرمان، کار. [نیش (وشمیه کی گزانیه).]

ف: کار. (گورانی است).

ع: شَقَل.

هرمان

لک: هدرېون، [نمری، همیشمان]

ف: دیرماندن، پاینده‌بودن، همواره‌ماندن...

ع: اُبود، خُلود، دوام.

ههروم

لک: هدرمژ، [هارمژ (وشیده‌کی گزائییه)]

ف: امروء، (گورانی است).

ع: کُمثری.

ههروا

[لک: هر بدم شیوه]

ف: همین، چنین، چنان، همچنین، همچنان،

همین‌جور.

ع: کُذا، کُذک.

ههروا

لک: خورپایی، مفتہ، مفت. [خورپایی، بدلاش]

ف: رایگان، مفت.

ع: مَجان، بلا عوض.

ههروپف

[لک: بارودزخی پشیلہ له کاتی شعر و همداد.]

ف: غروپف. (حال گریه در هنگام نزاع)

ع: مُقاء، مُواخ.

ههروک

لک: وک. [توار و وکو «هر» رشی پاران‌کردنه.]

ف: چون، همچون، همانا، همجو، مانند. («هر»)

کلمه‌ی حصر است.)

ع: لک، مِثل، مَثیل...

ههروک نه‌مه

لک: وک نه‌مه. [توار و وکو نه‌مه («وک نه‌مه» له گمژن

نامرزی پاران‌کردنه.)]

ف: چَنین، چون این، مانند این، همچنین. («وک

نمه» به انضمام حرف حصر)

ع: کُذا، کُذا، مِثْلُ ذَا، مَکُذا.

ههروک نه‌مه

لک: وک نه‌مه. [توار و وکو نه‌مه («وک نه‌مه» له گمژن نامرزی

پاران‌کردنه.)]

ف: چَنان، چون آن، همچنان، مانند آن. («وک

نمه» به انضمام های حصر)

ع: کُذا، کُذا، مِثْلُ ذَاک.

ههیره

لک: مشار. [نامرزی دارپینه.]

ف: اَرَه، اَر.

ع: مَنشار، مَنشار، مَنشار.

وینه-مشار

ههیره

لک: تَنغه. [دیواری ناسک.]

ف: اَرَه. (دیوار نازک)

ع: سَمَیط، سَمَیط، حاجز.

ههیره

لک: ده‌سه. [خشت لیسر زوی هه‌لده‌کنن و لای یه‌کدا

ریزی ده‌کنن هتا وشک بیتیره.]

ف: خَرَه، رده. (خشت را از زمین کنده لای هم

ردیف می‌کنند تا خشک شود.)

ع: رَدیف.

وینه

ههیره

لک: نه‌ره، سه‌ره، ویره. [دشگی مرژ یا کمر یا سه‌گ.]

ف: غَرَه، غرغر. (صدای انسان یا خر یا

سگ)

ع: صَرَه، صَرَه، صَرَه، صَرَه.

هه‌ره‌پویه

[لک: کدله‌شتری پویم‌شار. (جیاراز له کدله‌شتری

همزارپوپ.]

ف: اَرَه پوپ. (غیر از هزار پوپ)

ع: اعراف، ذو العرف.

وینده که نه فیروز

همرفت

ل: وهت، دم، گا. [جنگه: کاتی زژیرونی شتیگ.]

ف: هنگام، دم، گاه، زمان.

ع: وقت، چین، موقع، زمان.

همرفت

ل: فرست، پەردژ، دەسپەرژ. [درفت، هل]

ف: رُستی.

ع: مجال، مهلة، فرصة، فُرْزة.

همرفت

ل: ههسم. [کلیله (داریوخانی بفر له کتیره).]

ف: بهمن.

ع: قَلْعَة، هَرَس، اَنَهَمَان. (تَهَافَتُ التَّلُجِ مِنَ الْجَبَلِ)

همرفت

ل: گوهره، تاپاز، گاله، هه شه که، ترسانن. [گف،

ترساندن به قسه.]

ف: شاخشانه، توپ، توپیدن، توپ بستن،

ترساندن.

ع: ذمر، وعید، تَوَعْد، اِيعَاد، اِرْعَاد، تَهْدِيد، تَهْدُد،

اِرْعَاب، تَرْعِيب، بُرُوق، اِبراق. اِنذار.

همرفت

[ل: «همرکان، مهرکان» یاریه کی تابیتی مندلانه.]

ف: «همرکان، مهرکان» بازی مخصوص

بچه هاست.)

همرفت

ل: هیت، زژ، جووله. [ززه، بزژوتن.]

ف: تیرو، زور، جنبش.

ع: قُوَّة، حَرَكَة، حَرَاك.

همرفت

ل: کۆسه. [جۆره ماسیه که.]

ف: اَرَه ماهی.

ع: کُوسِج، مَنشار.

وینده

همرفت

ل: ناریته. [تیکل، هممیرنگ]

ف: لَرَهَم، ههه جور، ههمرنگ.

ع: هَمَج، هَوَش، هَوَش، شَذَات، شَذَان، مُتَفَرِّقَة،

مُخْتَلَط، مُخْتَلِفُ الْجِنْس. مُخْتَلِفُ اللَّوْن، تَهَاوِيل.

همرفت

ل: نهمر. [همیشمار، همرمار]

ف: بوباش، نوتاش، جاوید، پایدار، هی هست.

ع: باقی، دائم، اَبَدِي، سَرْمَدِي.

همرفت

ل: نه رهنهمر. سه رهنهمر. ویرهمر. [همری زژر.

(دوباره برونه که لمبر زژیرونیستی.)]

ف: غَرَّغَر، غَرَّغَر، غَفَّغَف. (تکرار برای تکثیر

است.)

ع: تَصَرَّصُ، تَغَرَّغَر، تَهَرَّهَر.

همرفت

[ل: گیای چیمن که بژارتکی زژر دژواره.]

ف: کوم، کوهم، کوهیه، کوهین، کوهیم.

ع: کُئِل.

همزار

ل: ده سهد. [ژماره ی پاش نۆسهد و نهوهد و نۆ.]

ف: هزار، ده صد.

ع: آلف.

همزاران

ل: ههزارگه. [همزارها]

ف: هزاران، هزارها.

ع: أَلُوف، أَلَف.

همزایه همزار

ل: بمرز، بولون. [بلند]

ف: بُلُند.

ع: رَفِيع، مُرْتَفِع.

همزاریا

ل: خَشَك. [همزایی: میروی به که.]

ف: هزارپا، صدپا، صدپایه، گوش خَزَك،

گوش خَزَز، خَبَزِدوک.

ع: حَرِيش، عَقْرِيَان.

وینه ← خَشَك

همزایه یویه

[ل: جَزَره که تشتری که. (جیاوازه له که تشتری همزیویه.)]

ف: هزارپوپ، (غیر از خروس اره پوپ است.)

ع: أَفَرَق.

وینه

همزاره گ

ل: زَلَل. [حرامزاده.]

ف: زه رگه، خشوک، آشوغ، داغول. (حرامزاده)

ع: وَلَدُ الْجَمَاعَةِ، وَلَدُ الرِّثَا. (ابْنُ الْجَمَاعَةِ)

همزار لوهانه

[ل: همزار لوی: شتیکی تری لمر توییه (له گمل ورگی

میر دایه.)]

ف: هزارخانه، هزارتوی، سی توی. (با شکذبه ی

گوسفند است.)

ع: حِفْث، فَحْث، قَبْه.

همزاره

ل: لیتاره، لیتار، کدراخ، قدراخ. (بردی لیتاری حمز که

به تجمی دایدختن.)]

ف: ازاره، ایزاره، ئبه. (سنگ لبه ی حوض که

قائماً نصب کنند.)

ع: شَفِير، حَافَة، عَضُد، أَعْضَادُ الْحَوْض.

همزاره

ل: رته وریره، هه ساره شماردن، شه ویی تدری، شه ونه خه فتن.

[خمرزان]

ف: شب بیداری، ستاره شمردن، شب نخوابیدن.

ع: سَهَر.

همزاره

ل: قهراخ دیوار. [قراخی دیوار هتا لیتاری تاق.]

ف: ازاره، ایزاره، کَناره. (کَناره ی دیوار تالاب

تاقچه)

ع: عَضُد.

همزییه

ل: نه زییه، سدرزی، همزییه. [همزییه (سدرزی وشک که

دبیکنه نارچیشته.)]

ف: آزییه، بوزاری، سبزی. (سبزی خشک که

توی آش کنند.)

ع: أَدْوِيَة.

همزییه کیفیله

ل: نه زییه کیفیله، مهرزه کیفیله. [نمنا کیفیله]

ف: نعنای کوهی، مرزه ی کوهی.

ع: سَعْتَر، صَعْتَر.

همزم

ل: گوارایی، گوارا کردن. بگترائن، بگاردن. [همرس کردن]

ف: گوارایی، گوارش، گوارانیدن، گذراندن.

ع: هَضَم، تَحْلِيل.

همزییه ← همزییه

همزه یان ← همزه یان

همزار

ك: گه‌دا، بێ‌ته‌نوا، بێ‌كه‌س. [فەقیر، نەدار]

ف: هه‌ژێر، هه‌ژاك، بێ‌نوا، ژبون. بێ‌كس.

ع: فقیر، مُفْلِس، مِسْكِين.

هه‌ژده

[ك: ژماره‌ی پاش حه‌ده.]

ف: هه‌ژده، هه‌جده، هه‌یجده.

ع: ثَمَانِيَّةٌ عَشْر.

هه‌ژگ

ك: په‌ژگ، مته‌ك. [قامیش و خاشاک که سریانی پێ

داده‌په‌شن.]

ف: آنه‌یبه‌، بته‌ه. [نێ و خاشاک که با آن بام را

می‌پوشانند.]

ع: قَضَابَةٌ.

هه‌ژهار

ك: دهبان زه‌یادی، هه‌ژیار. [دهانی زه‌یادی ته‌سپ یا

مرۆڤ.]

ف: هه‌ژهار، هه‌ریار. [دندان زه‌یادی که اسپ یا

انسان درمی‌آورد.]

ع: رَاثِل، رَاوِل.

هه‌ژیار ← هه‌ژهار

هه‌س

ك: سه‌ف. [خس، خه‌ست]

ف: خَس، سه‌فت، آنه‌سه‌ت، آنه‌سه‌ته.

ع: غَلِيظ، رَاثِب، خَاثِر، خَثِر.

هه‌س

[ك: هه‌یه، هه‌بوو (برامبه‌ری نیه و نه‌بوو).]

ف: هه‌سه‌ت، هه‌ن. [هه‌سه‌ت]

ع: مَوْجُود.

هه‌سار

ك: هه‌سار. [شووره]

ف: یارو، یاره، گه‌ناک، پهبواسته.

ع: حَصَار، حَاظ، سه‌یاج، رَه‌م.

هه‌سار ← هه‌سه‌یل [رهمه‌یکی گه‌رانیه‌]. [گه‌رانی است.]

هه‌ساره‌که‌له

ك: كوتان. [شیرگا (زه‌جی تاییه‌تی مه‌ر و گاه‌گه‌ل).]

ف: خَبَاك، خَبَاك، شَبگاه، شوگاه، شوگا، شوغا،

شوگاه، شوغار، شوغاره، شَبغا، شَبغاره، شَبغار،

شَبغاز، شَبغازه، شَبغاد، غوشا، غوشاد، غوشاک،

غوشای، گه‌مرا، دیل. [محوطه‌ی گاووان و

گوسفندان]

ع: حَرِيصَة، حَقِيْرَة، عُنَّة، كَنِيْف.

هه‌ساره

[ك: ته‌سته‌ره. هه‌ساره‌ی گه‌په‌ك.]

ف: ستاره، ستار، تار، ألوا، أَخْتَر.

ع: كَوْكَب، نَجْم.

هه‌ساره‌زه‌په‌نه

[ك: په‌له‌كه‌ترپه‌نه]

ف: توبه، تویه، تیراژ، تیراژه، تَره‌سه، سه‌ویه،

سه‌ویه، سه‌یه، سه‌یه، سه‌یه، سه‌یه، سه‌یه، سه‌یه،

آه‌فنداک، آه‌فنداک، آه‌فنداک، آه‌فنداک، آه‌فنداک،

کَه‌ردون، سه‌رگیس، سه‌دگیس، سه‌دگیس، کمان

سه‌ستم، کمان به‌من، کمان سه‌یطان، سه‌گه‌ین کمان.

ع: قُسْتَان، قُسْتَانَة، قُسْطَان، قُسْطَانِي، قُسْطَانِي،

قوس قُزَح، نَدِي.

هه‌نه

هه‌ساره‌که‌پێن

ك: هه‌ساره‌ناس، هه‌ساوگه‌ر. [ته‌سته‌ره‌ناس]

ف: أَخْتَر شَخْصَانَس، ستاره‌شخسانس، سه‌ساوگه‌ر،

اخترشمر.

ع: مُنْجَم.

ههساره ناس - ههساره گهرین

ههساره ی جووچکه دار

[ک: نستیره کلکدار]

ف: ستاره ی دنباله دار.

ع: مَدَنب، دُو دَنب، دُو دَوَابَة.

وینه

ههساره ی سوهیل

ک: سوهیل. [نستیره ی سیویل (نستیره که لاسر شکلی

لنگری کشتیدایه).]

ف: پُرک، بَرک، اگست. (ستاره ی است بر لنگر

سفینه)

ع: سَوَیل.

ههسان

ک: ههسگدل. [بوونور، ههبور گدل]

ف: نیور، هستگان.

ع: موجودات، کائنات.

ههسان

[ک: سان، بردسان]

ف: سان، فُسان، پُسان، آپسان، اُفسان، سامیز،

سامان، سَپاره.

ع: مِشَحَد، مِسن، سِنان، فُسان، قُسن.

ههسته

ک: سهور. [ناستم، سهر، یدکمین پژمین، خراپ بۆ هاتن

[برامبهری «جخت»].]

ف: صبر. (ضد جَخت)

ع: صَبَر.

ههس

ک: هیس، هیز، توانا. [هست، وزه]

ف: نَیرو، تَوان، توانایی.

ع: حَس، قُوَة.

ههسک

ک: ههسک. [ههسک]

ف: خَنجِه، سونانک.

ع: تَنفُس، تَزْفَر، تَنحُط، تَنخَر. نَهِج، نَهِج.

ههسک ههسک

ک: ههسک ههسک. [ههسک ههسک (دو بار ههسک) کبی لبر

زوریو نیستی.].

ف: خَنج_خَنج، رَخیدن، شَمیدن، خَنجان،

خَنج زَنان. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: نَهِج، نَهِج، نَفیس، نَزفیر، تَنخیر، تَنحیط.

مُنْهَسَا، مَزْفَرَا، نَاهَجَا.

ههسکیان

ک: ههسکیان، ههکیان، ههلاکیان. [ههسلاندان]

ف: خَنجیدن، رَخیدن، شَمیدن.

ع: نَهِج، نَهِج، نَفیس، تَنحیط، نَزفیر، تَنخیر.

ههسونه - ههسونه ی

ههسونه ی

ک: ههسونه، دارنده دار. [نهری هدیه و نیه، ههسور شتیک]

ف: هست و نیست، هه و نین، داروندان، زادوبود.

ع: مَوجود و غَیر مَوجود، ما وَجِدَ و ما لَم یُوجِد، ما

مَلَک و ما سَیَمَلَک، حَاضِر و غَائب.

ههسوره

ک: خه زوره. [بارکی شور یا بارکی ژن، رشه ی کی

گزاتیه.].

ف: خَسو، خَسوره. (پدر شوهر، پدر زن،

گورانی است.)

ع: حَمَا، حَتَن.

ههسوهژل

ک: سَفَرَسَژل، ههس، سَفَت. [خهسوخژل]

ف: خَس و سَفَت، خَس، سَفَت.

هه شپشی - اسپي [وشيه کی هوراميه.] [اورامی است.]

هه شت

[ك: ژماري پاش حوت.]

ف: هشت.

ع: ثمانية.

هه شت

ك: هشتی. [بشیکي هشت گوشه بوه له پشت دهره زوی

خانوری جارندا.]

ف: هشت، هشتی، کریاس.

ع: کریاس.

هه شت

[ك: ژماري پاش حفتا ر نۆ.]

ف: هشتاد.

ع: ثمانین.

هه شتالوو

ك: قوخ. [خوخ: میوه یه کی بناویانگه.]

ف: فرسک، مالانک، رنگینا، رنگینان، شفت رنگ،

شفتالو. هلو.

ع: خوخ، کزن، شعراء، دَراق.

هه شتالوو کوت

[ك: لبتکفرخ]

ف: کشته، شفتالو خُشکه.

ع: قلیف الخوخ، یبیس الخوخ.

هه شتییه ك

[ك: یلك بمش له هشت بمش.]

ف: هشتیک، هشت بوده.

ع: ثمن.

هه شهكه

ك: هه شه، گوره شه، تاپال، ترسانن. [گف، ترساندن به

تسد.]

ف: شاخشانه، توپ، توپیدن.

ع: تهیدید، تهْدُد، تَوَعْد، وعید، دمر، ترعیب، ارعاب،

ایعاد، ارعاد، ابراق، انذار.

هه كه

ك: نالوش، گنگه خورزكه. [نالوش خوروی كۆم.]

ف: خارش. (خارش مقعد)

ع: حكة.

هه ل

ك: فرسوت، هه رت، پا. [دورفت]

ف: رستی، پا، ویل، پُرسِت.

ع: نۆیه، ئهزّه، شُزیه، فُرزّه، فُرصه، موقع.

هه ل

ك: نۆكه، نۆره، دهس. [نۆیه، سهره (سهری یاری، به تاییدت

له ههلو کیندا.)]

ف: دست، پست، بَنابه. (نوبت بازی مخصوصاً

در آلك دوئك)

ع: نۆیه.

هه ل

ك: هه له ره. [یلكجار له «پل» دان له یاری ههلو کیندا.]

ف: لُك، ژَن. (يَك مرتبه «پل» را ژدن، در بازی

آلك دوئك)

ع: ضربه.

هه لا

[ك: ناگاداره! (نامرازی ناگادار كرده.)]

ف: هه لا! (حرف تنبیه است.)

ع: ها!

هه لا - هه لار

هه لاج

ك: شیهو كهر، لۆكه شیهو كهر. [شیهو كهره، لۆكه

شیهو كهره.]

ف: الباء، پَنْبِه‌وَز، پَنْبِه‌بَز، پَنْبِه‌زَن.

ع: حَلَّاج، نَجَّاد، نَدَّاف.

هه‌لاجان

ک: شه‌کوشوک، هه‌لۆزکه. [لهرینه‌وه به‌هواره.]

ف: لۆزَش، جَنْبِش، نۆسان.

ع: اِرْتِعاش، اِضْطِرَاب، دَبْذَبَة، دَعْدَعَة، زَعْرَعَة،

تَطْوُح ...

هه‌لاجی

ک: شیرکردن. [پیشی هه‌لاج.]

ف: واخیدن، فَلَخیدن، زَن، شیت‌کردن،

پَنْبِه‌وَزی، پَنْبِه‌ژنی.

ع: حِلَاجَة، نَجَادَة، نِدَافَة.

هه‌لاجی‌کردن

ک: شیرکردن. [شی‌کرنه‌وه]

ف: فَلَخیدن، واخیدن، پَنْبِه‌وَزَن، پَنْبِه‌وَزاندن،

شیت‌کردن.

ع: حَلَج، نَدَف، طَرَق، حَرَن، مَزَع، نَسَل، نَدَش،

نَفَش، مَشَع، نَحِي، تَزْبِيد، تَسْبِيح، تَقْدِيك، تَشْعِيث،

اِجْتِرَاك.

هه‌لۆز

ک: هه‌لا، فه‌تار، شه‌قار، ورد، لی. [وردوهان]

ف: خورد، پاره‌له.

ع: مُتَكَسِّر، مُتَقَتِّ، مُنْدَهَك، مُنْدَقَق. مَهَرِي.

هه‌لۆز هه‌لۆز ← **هه‌لۆز** [دروبارمه‌رونه‌وه‌کی لهر زۆروونیستی.]

(تکرار برای تکثیر است.)

هه‌لۆلۆ

ک: نیس، نابوو. شه‌ق، گیانه‌سه‌ر. [تیاجو، فه‌رتار.

گیانه‌لا]

ف: آدرتگ، ازرتگ، نیست. نابود. جان‌گن.

جان‌گنَش.

ع: هَلاک، هُلوک، تَعَس، قَلَت، وَدِي، بَیْد، اِنْعِدَام،

اِنْقِصَام. هَالِك ...

هه‌لاهه

[ک: گیایه‌که سه‌ره‌کی دیار نیه] ده‌یکنده‌ناو چِشت.

ف: علفی است که سر آن معلوم نیست.

ع: ...

هه‌لاهیل

[ک: بنه‌گیایه‌که له ولاتی چین ده‌رویت.]

ف: بیش، گَبِست، هه‌لاهیل. (بیخی است که در

چین می‌روید.)

ع: هُلاهیل.

هه‌لاهه‌لاه ← **هه‌لاهه‌لاه‌لاه** [دروبارمه‌رونه‌وه‌کی لهر

زۆروونیستی.] (تکرار برای تکثیر است.)

هه‌لۆزک

ک: له‌لۆز، جۆلاتی. [جۆلانه]

ف: نۆو، نئی، هه‌لو، چَنجولی، بانوج، بادرنگ،

گازه.

ع: اُرْجُوخَة، دَوْنْدَة، مَضْجَع.

هه‌لۆزکه

ک: هاتوچو، دیله‌کانی. [لهرینه‌وه به‌هواره.]

ف: جَنْبَلَو، چَنجلی، آم‌دورفت، نۆسان،

رَقَت‌و‌آم‌د.

ع: نۆسان، دَبْذَبَة، اِهْتِزَان، اِرْتِجَاج. تَدَاكُل.

هه‌لووک

[ک: داره‌ه‌لووک‌که له هه‌لووکیندا.] (هه‌لووک و

داره‌ه‌لووک)

ف: پل، پله، چَلک.

ع: قُلَة.

هه‌لووک

ک: ده‌س‌ک. [تەخته‌ه‌لووک‌که‌کانی سه‌ر دارمه‌ی خانوو که

پەردو هەلە گزیت.)]

ف: ئزۆک، ئسۆک، ئستۆک، پرواز، پروازە، فُروار.
(چۆپک‌های روی تیر که فدره را نگاه می‌دارد.)

ع: عائِقَة، مَقَرَبَة.

هه‌لورکان

[ک: هه‌لورکین: یاریه‌که.]

ف: خَفْتِه، دیمین، کال چُنْبه، دوواله، پَله‌چوب،
آلک‌دوئک، چالیک، چالیک‌بازی.

ع: مَقْلَا، مَقْلَا قَنَة.

هه‌لووک و داره‌لووک

[ک: هه‌ردو داره‌کی یاری هه‌لورکین.]

ف: آلاوه، چُنْک، چالیک، غوک‌چوب.

ع: مَقْلَا قَنَة.

هه‌له‌ره

ک: هه‌ل. [هه‌ر جارێک که له هه‌لووک ده‌درێت.

(«هه‌لووک» سێ «هه‌ل».)]

ف: زدن. («هه‌لووک» سه «هه‌ل» است.)

ع: ضَرَبَة.

هه‌له‌ق‌هه‌له‌ق

ک: هه‌له‌ق‌هه‌له‌ق، هه‌قلی‌هه‌قان. [جینروخۆ: یاریه‌که.]

ف: آلاک‌نگ.

ع: دَوْدَا، زُحْلُوفَة.

وێنه—هه‌له‌ق‌هه‌له‌ق

هه‌له‌ک

ک: توروته، هه‌له‌که‌سه‌ما. [مشک‌گه‌: بالنده‌یه‌که.]

ف: سَنَگْ، تَرَمَتا.

ع: جَلَم.

وێنه—توروته

هه‌له‌ک

ک: سه‌ما، ره‌خس. [دیلان، چۆس.]

ف: شار، وِشت، پاکوفتن، دست‌افشاندن،
چرخ‌زدن.

ع: رَقَص، تَقَرُّس، تَغْرِيش.

هه‌له‌که‌سه‌ما—توروته

هه‌له‌که‌وره

ک: هه‌ره‌گه‌وره. [هه‌ره‌گه‌وره، گه‌وره‌ترین]

ف: غَراوَرَنَگ، مه‌تَر، بَزُرگتر، بَزُرگترین،
کلاتترین.

ع: أَعْظَم، أَكْبَر، أَفْخَم، أَرْفَع، أَجَل، أَكْرَم.

هه‌لیله

ک: هه‌لیله. [میوی دره‌خێکه له هیندوستان ده‌وێت.]

ف: بَدِیج، هه‌لیله.

ع: هَیْلِیج، أَمْلِیج.

هه‌ل

[«وشی» (په‌رو سه‌رچوون)، «وه‌ک: هه‌ل‌په‌رین، په‌یئ‌چوانه‌ره

«دا» وشێ په‌رو‌خوار‌چوونه، وه‌ک: داپه‌رین.)]

ف: پَر، وَر. (کله‌م‌ی صَعُود است: «هه‌ل‌په‌رین»

یعنی بالا رفتن به عکس «دا» که کله‌م‌ی نزول

است، «داپه‌رین» یعنی پایین آمدن.)

ع: ن‌دارد. [(ه‌ارواتای عمره‌بی نیه.)]

هه‌لا

ک: هه‌را، داد، خو‌لو، ز‌له. [قره.]

ف: غوغا، هه‌نگامه، هه‌یا‌هو.

ع: جَنَبَة، ضَوْضَاء، هَهْهَلَة.

هه‌لاتن

ک: هه‌له‌تان، که‌فتن، وه‌زین. [ده‌رکه‌رتن له تاس‌زوه. (وه‌ک:

هه‌لاتنی خۆز و مانگ.)]

ف: دمیدن، برآمدن، تایییدن. (خور، ماه مثلاً.)

ع: طُلُوع، ثُلُوع، بَزُوع، شُرُوع.

هه لائن

ل: راکرن، دەرچون، هه لائن. [تیتیقاندن]

ف: گُریختن.

ع: قرار، هَرْب، اَبَق، هَيْف، هُروب.

هه لائین

ل: پال کەتت، درێژ کیشیان، خەفتن. [پال کەوتن، راکشان.

نوستن]

ف: آستان، دراز کشیدن. خوابیدن.

ع: اضطرّاج، استیلا. نۆم.

هه لائین

ل: هه ناسه پرکی. [پشورسواربون]

ف: رنج، شَم.

ع: اضطرّام، بِلَهَسَة، انبهار.

هه لائین

ل: داوان، هه لاله لاله لاله، هه ناسه پرکی. [به دم

پشورسواربونوه.]

ف: شَمان، نَمان، نَم زَمان.

ع: مُنْبَهَرَأ، مُبْلَهَسَأ، مُضْطَرَمَأ.

هه لاکه ت

ل: سه ختی. تیاچون. [کاره سات، تیاچون، فوتان]

ف: آدرنگ، آدرنگ، آزرنگ، سختی. نابودی،

نابودشدن.

ع: دُمور، دَمار، مِحَنَة، مُصِيبَة. هِلَاکَة.

هه لاکه هه لاک

ل: هه نکه هه نکه، هه لاکان، هه ناسه پرکی، هه لاداران،

هه لاداران. [هه لاداران]

ف: رَخِیدن، شَمِیدن، نَم زَدن، تَن دَ آمدن،

هول آمدن. شَمان، نَمان، نَم زَمان.

ع: بِلَهَسَة، انبهار، اضطرّام، نُهیج، نا هِجَأ، مُنْبَهَرَأ،

مُضْطَرَمَأ، مُبْلَهَسَأ.

هه لائن

[ل: جینگهی گه نینی پیسه له دهباخانه دا.] ف:

فَرغال. [گندیدنگاه پوست در دباغ خانه]

ع: عَطَن، عِطَان.

هه لاله

ل: هه لاله، بانگهراز، جار. [راگه یاندن به دهنگی بهرز.]

ف: جار، صلا.

ع: نداء، اَذان.

هه لاله

ل: گولاله. [میتلاه]

ف: لاله، آلاه، آلاه.

ع: شقائق.

هه لاله

ل: شکوفه. [چرۆ (وشه یه کی گزانیه).]

ف: شکوفه. (گورانی است)

ع: نَوَد.

هه لاله کشتن

ل: کشکش، هه له که، سه ما، چزیی. [دیلان]

ف: شار، وشت، وَرجهیدن، پاکوفتن، چویی.

ع: رَقص، رَقن، فَرَج، فَرَج، دَعَسَة.

هه لامه ت

ل: نه لامه ت، درم، پتا. [پسیر]

ف: هتنگ، کاتوره، پتا.

ع: رُکام.

هه لاییز

ل: ناریزان. [هه لاسرار]

ف: آوتنگ، آون، آونگان، آگسه، آویخته.

ع: مُدلی، مُعَلَق.

هه لایستن

ل: نایستن، ناریزان کردن. [هه لاسین]

ف: آویختن، آگستن، آونگ کردن.

ع: ادلاء، ثعلیق.

هه لاهه

ك: نهللاهلا (دوباره كړونوي «نه لاه» كه دهيت به

«هه لاهه».)

ف: الله الله (تكرار الله كه مېدل به «هه لاهه»
می شود.)

ع: هللة.

هه لاهه ← **هه** (دوباره برونه کي لېمر زړوونښی.) [تکرار
برای تکرار است.]

هه لېژين

ك: هه لته كائن، هه لوه شائن، بديه كادان. [هه لوه شاندنوه،
تېكدان]

ف: به هم زدن، واكړدن.

ع: نقض.

هه لېژين

ك: بهرزه وكړدن. [هه لېژين، بهرزه كړنوه]

ف: بلند كړدن.

ع: رفع، شفق، اقناع.

هه لېژان

ك: برژان، كزان، هه لكزان، تورزانده. [توزانده،
برژانده (بژ نمونه: بهموي قامچي ليدانه.)]

ف: سوزاندين. (يا شلاق زدن مثلاً.)

ع: تسب، قرص، لذع، ايلام، ايجاع.

هه لېژيان

ك: هه لكريان، كريان، برژيان، تورزيانده. [توزانده،
برژانده. (بژ نمونه: بهموي قامچي ليدانه.)]

ف: سوختن. (از زدن شلاق مثلاً.)

ع: التساب، القذاع، انقراص، تألم، توجع.

هه لېرنگان

ك: بلاووبوون، روهانده، لاچوون، هه لېرنگيان، روهانده.

[روڼنوه (روڼنوي هور، وستانې باران).]

ف: پازشدن، بلندشدن، ايستادن. (پاز شدن ابر،

ايستادن باران)

ع: صقو. (صفو الجو)

هه لېريان

ك: بهرزه بوون. [هه لېران، بهرزه بوونوه]

ف: بلند شدن.

ع: ارتفاع، تصاعد.

هه لېرين

ك: هه لېران، بهرزه وكړدن. [بهرزه كړنوه، بلند كړدن]

ف: بلند كړدن.

ع: رفع، ترفيع، تصعيد.

هه لېژان

ك: برژان، برژين، چين، هه لچين، گولچين. [هه لېژاردين]

ف: گزیدن، برگزیدن، به گزیدن، برچیدن،

پسندیدن.

ع: انتخاب، اختيار، انقاء، اجتباء، اصطفاء، ايشار،

اثر، اقتياب.

هه لېژنيك

ك: برژنيك، چنيك، هه لچنيك، تهل، گولچين، برژنيك،

هه لېژنيك. [هه لېژدراو]

ف: گزیده، گزیننه، جلیوین، برگزیده، برچیده،

پسندیده.

ع: مُنْتَخِب، مُخْتَار، مُقْتَاب، مُنْتَقَى، نُقَايَة، نُقَاوَة،

نُخْبَة، صَفَى، مُصْطَفَى، مُجْتَبَى.

هه لېژنين ← **هه لېژان**

هه لېژنيك ← **هه لېژنيك**

هه لېژين

ك: برژين، هه لچين. [هه لېژير (ناري بکره).]

ف: گزین، گزیننده، برگزین. (اسم فاعل است.)

ع: مُنْتَخِب، مُتَخَيَّر، مُنْتَقَى، مُصْطَفَى.

هه‌ل‌ب‌گاردن

ل: ب‌گاردن، هه‌ل‌ب‌گێزان. [تێپ‌پ‌اندن (وه‌ك: تێپ‌پ‌اندنی

قایش له ناز‌پ‌ونه‌).]

ف: رد‌كردن، گذراندن. (تسمه را از برا‌ز‌وانه مثلاً رد‌كردن.)

ع: از‌لاج، امرار.

هه‌ل‌ب‌گێزان ← هه‌ل‌ب‌گاردن

هه‌ل‌ب‌ه‌زان

ل: هه‌ل‌ه‌م‌زان. به‌م‌ر‌ز‌و‌كردن. [به‌م‌ر‌وس‌م‌ر‌ جو‌ول‌اند‌ن‌ه‌.

به‌م‌ر‌ز‌كرد‌ه‌]

ف: بالابردن، بلند‌كردن.

ع: ت‌ص‌عید، ر‌ف‌ع، ج‌ذ‌ب.

هه‌ل‌ب‌ه‌زین

ل: هه‌ل‌ه‌زین، به‌م‌ر‌ز‌و‌پ‌و‌ون. [به‌م‌ر‌وس‌م‌ر‌ خ‌و‌ه‌و‌اد‌ان.

به‌م‌ر‌ز‌و‌ن‌ه‌]

ف: بالارفتن، بلند‌شدن.

ع: م‌ع‌و‌ود، ت‌ص‌اع‌د، ا‌ر‌ت‌ف‌اع.

هه‌ل‌ب‌ه‌ستن

ل: هه‌ل‌ه‌ستن. [د‌ب‌ه‌ستن، ق‌ای‌م‌كردن. هه‌ل‌ه‌س‌ین (وه‌ك:

هه‌ل‌ه‌ست‌نی دست‌ی ش‌ك‌ار‌).]

ف: ب‌ر‌ه‌ستن. (دست ش‌ك‌سته مثلاً.)

ع: ت‌م‌ص‌یب، ت‌ع‌ل‌یق، ا‌د‌ا‌ه‌.

هه‌ل‌ب‌ه‌ستن

ل: هه‌ل‌ه‌ستن، وت‌ن. (ش‌ی‌ع‌ر‌ وت‌ن) [ه‌و‌ن‌پ‌ه‌]

ف: ب‌ه‌ستن، گ‌ف‌تن. (چ‌ام‌ه‌ گ‌ف‌تن)

ع: ن‌ظ‌م، ن‌س‌ج، خ‌و‌ك.

هه‌ل‌ب‌ه‌ستن

ل: باد‌ان. [پ‌ت‌چ‌دان (وه‌ك: هه‌ل‌ه‌ست‌نی ر‌ی‌ش‌ی‌ پ‌ار‌چ‌ه‌).]

ف: تاب‌دادن. (ر‌ی‌ش‌ه‌ی‌ چ‌ام‌ه‌ را مثلاً.)

ع: ا‌ح‌دار، ق‌تل.

هه‌ل‌ه‌سه

ل: هه‌ل‌ه‌سیاگ، به‌سه. [به‌سته، ه‌و‌ن‌را‌ه‌]

ف: ب‌ر‌ه‌سته، چ‌ام‌ه‌، چ‌ك‌ام‌ه‌.

ع: م‌ن‌ظ‌و‌م‌ه‌، ش‌ی‌ع‌ر‌، غ‌ز‌ل، ق‌ص‌ی‌د‌ه‌.

هه‌ل‌ه‌سه‌یاگ

ل: به‌سه، به‌سیاگ، نا‌و‌ت‌ز‌یاگ، نا‌و‌ت‌ز‌ان. [به‌سته، د‌ب‌ه‌س‌را‌ر‌.

هه‌ل‌ه‌س‌را‌ر‌]

ف: ب‌ر‌ه‌سته، چ‌ام‌ه‌، چ‌ك‌ام‌ه‌. ب‌ه‌سته، آ‌و‌ی‌خ‌ته،

آ‌و‌ت‌گ‌.

ع: م‌ن‌ظ‌و‌م‌، ش‌ی‌ع‌ر‌، م‌و‌ق‌و‌ف، م‌ش‌د‌و‌د، م‌ر‌ی‌و‌ه‌، م‌ع‌ل‌ق، م‌د‌لی.

هه‌ل‌پ‌ا‌چ‌ین

ل: ل‌ق‌ر‌ی‌ز‌كردن. ت‌اش‌ین. [ب‌ر‌ین به‌ م‌ق‌س‌ت. ه‌م‌ر‌ه‌ا: ل‌ب‌ردن

به‌ ت‌ی‌خ‌. (وه‌ك: هه‌ل‌پ‌ا‌چ‌ینی در‌ه‌خت یا ت‌اش‌ینی س‌م‌ر‌).]

ف: پ‌ا‌چ‌یدن. ت‌را‌ش‌یدن. (پ‌ا‌چ‌یدن در‌خت یا

ت‌را‌ش‌یدن س‌م‌ر‌ مثلاً.)

ع: ج‌ز، ت‌ش‌ذ‌ی‌ب، ح‌لق‌.

هه‌ل‌پ‌ه‌چ‌ان

ل: هه‌ل‌پ‌ه‌و‌س‌ف‌ان، پ‌ف‌ان. [ف‌ر‌اند‌نی ش‌ت‌ی‌ك كه له‌ د‌ه‌ستی

ك‌س‌ی‌ك‌دا‌یه‌].]

ف: از‌ دست‌ ر‌ی‌و‌دن، در‌ر‌ی‌و‌دن، ر‌ی‌و‌دن. (چ‌ی‌زی‌ را

از‌ دست‌ ك‌سی‌ ر‌ی‌و‌دن)

ع: د‌غ‌ف، ا‌س‌ت‌ل‌اب، ا‌خ‌ت‌ی‌ط‌اف‌.

هه‌ل‌پ‌ه‌وان

ل: پ‌ه‌وان. [پ‌ه‌و‌اندن، به‌ گو‌ش‌ادی دست‌ ورد‌كردن و ر‌و‌اند‌ن

خ‌وار. (وه‌ك: ورد‌كردنی نان‌ به‌ دست‌).]

ف: م‌ال‌اندن، خ‌ور‌د‌كردن. (نان‌ را با‌ دست‌ خ‌رد

كردن مثلاً.)

ع: ت‌ث‌ر‌ید، ح‌ت‌.

هه‌ل‌پ‌ه‌و‌زان

هه‌لێتیکیان

ک: به‌یه‌ کاپوون. چسوته‌یه‌ک. [له‌یه‌ک تێپهرین، له‌یه‌ک

توندبوون. کزیوونه‌، گرژبوون]

ف: قَلَاب‌شدن، بَشلیده‌شدن، پَشلیده‌شدن.

ع: اِشْتَبَاک، اِنتِشَاب. تَشْتِیج، تَقْبِض.

هه‌لێتاشین

ک: هه‌لپاچین. [تاشین (وک: هه‌لپاچینی پرچ و ریش).]

ف: تراشیدن. (گیس، ریش مثلاً)

ع: قَرَض، حَق.

هه‌لێزان

ک: هه‌لزان، دهرکردن. [وه‌دروان به‌ سووکایه‌تیوه‌،]

ف: بلندکردن، بیرونکردن، دورکردن.

ع: اخراج، طرد، رَج، زَعج، ذَمع، صَت.

هه‌لێزنگان

ک: هه‌لێززان، تۆزبان. [هرزبوون و دورکوتنه‌، تۆزان]

ف: تۆزیدن، تۆلیدن، رمیدن.

ع: نَكف، رَم، سَام، تَشْمِج، تَنْفُر.

هه‌لێهوانان

ک: هه‌لێهه‌جکانن. [به‌ چیه‌کانه‌وه‌ دانێشان، چیه‌کان

پێکردن]

ف: چنبا‌تمه‌ نێشاندن.

ع: قَرَصَة.

هه‌لێهه‌

ک: گوم، گوم به‌، هه‌له‌ [لاچۆ لهر چارم]

ف: پاشۆ، گم‌شو، دورشو!

ع: قَم، هَذَا، اِذْهَبْ، اُبْعَدْ!

هه‌لێهه‌کان

ک: توه‌کانن. هه‌لێشانن. [قلێشانن. دادرین]

ف: ترکاندن. پاره‌کردن.

ع: صَدَع. شَق، فَصَم، فَقا.

هه‌لێهه‌کیان

ک: توه‌کیان. [قلێشان. دادران]

ف: ترکیدن، پاره‌شدن.

ع: اِنصِدَاع، اِنْفِقاء، اِنشِقَاق.

هه‌لێلێشان

ک: لێشانن. هه‌لێرین. [داتێشانن، دادرین]

ف: شکافتن، پاره‌کردن.

ع: شَق، بَضَع، بَط، بَقَر، خَرَق.

هه‌لێلێشان

ک: په‌لکردن. [کهلکردن (لێشاننی گوێچکی ناوه‌).]

ف: پاره‌کردن، شکافتن. (شکافتن گوشت حیوان)

ع: بَجَر.

هه‌لێلۆقان

[ک: بلۆق پێکردن.]

ف: شوغاندن، تاول‌زدن.

ع: اِنْبَاخ، تَنْفِيط.

هه‌لێلۆقیات

ک: به‌رزبووگ. [هه‌لێلۆق، بلۆق‌کردو]

ف: شوغیده‌، تاول‌زده‌، برآمده‌، بلندشده‌.

ع: نَابِخ، مَنَّط.

هه‌لێلۆقیان

ک: گوزاوله‌کردن، به‌رزبوون. [بلۆق‌کردن]

ف: شوغیدن، تاول‌زدن، برآمدن، بلندشدن.

ع: نُبُخ، تَنْطَط.

هه‌لێلۆقین

ک: تۆقین. [تسقیی گه‌مه‌شامی - به‌ نمونه‌ - له‌ کاتی

برژاندن.]

ف: ترکیدن، بازشدن. (ترکیدن ئۆت مثلاً در

هه‌نگام بره‌ستن.)

ع: اِنْفِقاء.

هەلتۆتین

ل: بەرزەویرون، سەرزویرون. [قیستبەرووسە (بۆ تەرووسە)

هەلتۆتینی قارچەک لە زەویدا.]

ف: دەمیدن، بۆ آمدن، سبۆشیدن. (بۆ آمدن قارچ از زمین مثلاً.)

ع: انفلاق.

هەلتۆتین ← هەلتۆتیان

هەلتوویتیان

ل: قنجیکان، جنجکان، جنجکەدان، قنجکەکردن.

[چیچکەکان کردن]

ف: چُنبا تەمە زدن.

ع: تَقْرُص، قُرْصاء.

وێنە ← چنچکان

هەلتوویرانن

ل: توویرانن، ریان. [دیواندن]

ف: ریخیدن، ریدن.

ع: إطلاق.

هەلتوویرانن

ل: هەلتیزانن، هەلتویرانن. [جوتویرەشانن و سەلمینەو.]

ف: اسکیزیدن، رَمیدن.

ع: رَقَس، لَطَعَ، نَكَف، زَم، سَام، تَشْمُج، تَنْقُر، سَخَط.

هەلتەکانن

ل: هەلتەپیرانن، هەلتەقائن. [رەقساندن، هەلتەزانن (وەک:

هەلتەکاننێ مەندال).]

ف: وَرْجەھاندن. (بچە مثلاً.)

ع: تَرْقِص، تَنْفِيز، زَقَرَقَة.

هەلتەکانن

ل: هەلتیانن. [هەلتیان، بەندکردن (وەک: بڕۆهەلتەکاندن).]

ف: انداختن. (ابرو مثلاً.)

ع: إخلاج.

هەلتەکانن

ل: تەکانن. [راوشاندن (وەک: هەلتەکاننێ قاتی).]

ف: تکاندن، تکاندان. (فرش مثلاً.)

ع: نَفَض.

هەلتەکانن

ل: هەلتەشانن. هەلتەچیرین. [تیکدان (وەک: هەلتەشاننێ

سەربانی خانو و یا هەلتەچیرینی پێچراوەیەک).]

ف: بەهەمزدن. شکافتن. (بەهەمزدن سەر خانە یا

بەستە مثلاً.)

ع: نَفَض، تَقْوِیض، فَتَق.

هەلتەکانن

ل: یادان. [داتەقاندن (وەک: هەلتەکاننێ برنج).]

ف: یادزدن. (برنج مثلاً.)

ع: تَرَو، تَرِي، تَذَرِیة.

هەلتەکانن

[ل: هەلتەکاندن، زیان گەیاندن (ی سەوما بە زەویزار).]

ف: بێرانداختن. (سەومازمین را)

ع: حَصَّ، إِهْرَاق.

هەلتەکووایەتە

ل: لۆقە. [دۆمانە، بە هەنگاوی گۆرە و بە پەلە رۆشتن.]

ف: لۆکە، لُکَلُک.

ع: نَعَثَة، رَهْبَة، هَرَوَکَة، رَتْکان.

هەلتەکیان

[ل: هەلتەکین: (مەلداوە لە بەرامبەر «هەلتەکاندەو» بە

هەموو ماناکانیوە).]

ف: مَطَاوِع «هەلتەکانن» بە تمام معانی.

هەلتیزانن

ل: جفتە وەشانن، جفتە هەلتەستن. [جوتە وەشانن]

ف: آلیزیدن، اسکیزیدن، جُفَتَک انداختن.

ع: ضَفَن، لَطَعَ، رَقَس.

ع: ئُشَف، رَشَف، بَلَع.

هه‌لچۆزان

ل: چۆزان، داچۆزان. [بەرزکردنەوەی خۆریەک - بۆ نمۆنه -

کە لەناو ئاردايه و ئاره‌کی لێ ده‌تکێت.]

ف: چکاندن. (بەند کردن پشیم مثلاً از آب که آب آن فرو چکد.)

ع: تَقَطَّر.

هه‌لچۆریان

ل: چۆریان، داچۆریان. [هه‌لچۆزان]

ف: چکیدن.

ع: تَقَطَّر.

هه‌لچوون

ل: بەرزەربوون، بالاکردن. [گەشه‌کردن، هه‌لکشان (وهك:

بالاکردنی درخت یا هه‌لکشانی جلوییگ.)]

ف: بالیدن، بالا رفتن. [بُندشدن. (درخت یا لباس مثلاً.)]

ع: لُغُو، نُسُو، تَشْمَر، تَصَاعُد، اِرْتِقا، اِرْتِقا.

هه‌لچهرخان

ل: هه‌لگه‌برێان. (رووه‌لچهرخان) [وهرچهرخاندن،

هه‌لگه‌برێانوه

ف: بێرتافتن، بێرتابیدن، بێرگدان.

ع: عَطَف، حَرَف، صَرَف، لَوِي، اِخَارَة، اِمَانَة.

هه‌لچهرخیان

ل: هه‌لگه‌برێان. [هه‌لگه‌برێانوه، وهرچهرخان]

ف: بێرتافتن، بێرگشتن، بێرگدیدن.

ع: اِنْعِطاف، اِنْحِرَاف، اِنْصِرَاف، اِنْصِيَار، اِلْتِواء، تَلَوِي، تَمَايَل، صَوَر.

هه‌لخریان

ل: هه‌لخه‌رێگان، هه‌لخه‌دان، خه‌کی‌دان، تیرکردن، به‌ریاکردن،

پاکه‌نیان، تێبه‌ریکردن. [دەندان، وروژاندن]

ف: آغاردن، آغالیدن، آغالییدن، وژولیدن،

فژولیدن، بێرانیگه‌ختن، بێرانیگه‌زانیدن، وادار کردن،

تیرکردن.

ع: حَضَّ، حَضَّ، تَحْرِيك، تَحْرِيش، تَهْرِيش، تَحْرِيص، تَهْيِيج، تَارِيح، تَارِيش، تَشْجِيع، تَغْوِيْر، تَوَغِيْر، تَرْغِيْب، تَجْرِيْه، اِغَارَة، اِسْتِثَارَة، اِغْواء، اِغْراء، اِبْلَاع، اِنْخَاء.

هه‌لخه‌ریک

ل: هه‌لخه‌ریگیان، هه‌لخه‌ریگ، خه‌کی‌ه‌ریگ، تیرکریگ،

تێبه‌ریکریگ، پاکه‌لخه‌ریگ. [دەندەرا، وروژێنراو]

ف: آغاریده، آغالییده، وژولیده، فژولیده،

وادار شده، انگیخته شده، پراگیخته شده.

ع: مَقْوِي، مَحْرَش، مَهْرَش، مَهْج...

هه‌لخه‌ریک

ل: هه‌لخه‌ریگ، به‌رخه‌ریگیان. [هه‌لخه‌را (البسر یا

خۆردا، هه‌تا وشك بێتێوه.) هه‌روه‌ها: فێندرا به‌ هه‌لخه‌را.]

ف: انداخته شده. (جلو باد یا آفتاب که خشک

شود.)

ع: مَشْرُود، مَلْقَى، مَرْمِي.

هه‌لخه‌ریان

ل: هه‌لخه‌ریان، به‌رخه‌ریان. [هه‌لخه‌را (البسر یا

خۆردا، یا فێندرا به‌ هه‌لخه‌را.)]

ف: انداخته شدن. (جلو باد یا آفتاب یا به‌ هوا

انداخته شدن)

ع: اِنْشِرَار، اِرْتِقاء.

هه‌لخه‌ریان

ل: هه‌لخه‌ریان، هه‌لخه‌ریگان... [دەندان، وروژێنراو]

ف: آغالش، فژولش، آغالییدن، فژولیدن،

پراگیخته شدن.

ع: تَهْيِيج، تَهْرِيش، تَحْرُش، تَلَوَر، تَارُج...

هه‌لخزائن

ك: هه‌لخشان، هه‌لسوپان. [بهره‌وژور خزاندن.]

ف: بركشيدن، بركزاندن، بالاخزاندن.

ع: املاص. تنويه. ترفيع.

هه‌لخزيان

ك: هه‌لخشان، هه‌لسوپان. [هه‌لخزين: بهره‌وژور خزين.]

ف: بركخزيندن، بالاخزيندن، بركشيدده‌شدن.

ع: املاص. تنويه. ارتفاع.

هه‌لخستن

ك: بهره‌وژور فريدان. (بۆ نمونه: فريدانى خشت بۆ بنا.)

ف: انداختن، بالاانداختن. (آجر مثلاً بۆ بۆند.)

ع: رمي، القاء، اصعاد، طرح.

هه‌لخستن

ك: به‌رخه‌رخستن، بادان. [خستنه بهره‌وژور يا با. (بۆ نمونه

جلوبه‌رگ هه‌لخستن ليه‌ر خوردا يا به‌ر تساندا.)]

ف: آفتاب‌دادن، باددادن. (لباس را مثلاً جلو

آفتاب انداختن يا روى ريسمان انداختن.)

ع: شت، شراء، اشوار، تهويه.

هه‌لخستن

ك: بهره‌وژور فېسقه‌کردن. (واك: هه‌لخستنى ناوى

فواره.)

ف: جستن، بركستن. (آب فواره مثلاً)

ع: قوران، نضخان، نضاعد.

هه‌لخستن

ك: به‌رپاكردن، دورس كردن. [هه‌لدان، سازكردن،

دروست كردن]

ف: ساختن، بۆيادكردن بۆرپاكردن، نۆستكردن.

ع: بناء، انشاء، احداث.

هه‌لخستن

ك: هه‌لته‌كانن. [هه‌لته‌كاندن، زبان گهياندن (ى سرما به

زهره‌زار.)]

ف: برانداختن. (سرما زراعت را.)

ع: حصن، كدوء، احراق.

هه‌لخستن

ك: دامه‌زاندن [دركاي هه‌لخست.]

ف: انداختن.

ع: نصب، قعليق، تركيب.

هه‌لخستن

ك: جفته‌ره‌شانن، هه‌لتيزانن. [جووتوه‌شانندن]

ف: اسكيزيدن، آليزيدن، چۆفتك انداختن.

ع: رفس، ضفن، لطح.

هه‌لخستنه‌وه

ك: هه‌لخستى. [فېسقه‌کردنى نار له فواره‌وه يا

جووتوه‌شانندن گولدرىژ.]

ف: بركستن، وركستن، وركهيدن. شلنگيدن،

چفتك انداختن. (آب از فواره يا اسكيزيدن الاغ)

ع: قوران، ضفن، رفس، لطح.

هه‌لخشان - هه‌لخزائن

هه‌لخشان - هه‌لخزيان

هه‌لخلان

ك: هه‌لخراندن (ته‌كاندانى باره‌گوريز - بۆ نمونه - به

شيره‌يله كه دهنگى لېتوييت.)

ف: خرخراندن. (بار گردو را مثلاً تكان دادن كه

صدا كند.)

ع: فخخة، انقاض.

هه‌لخوران

ك: خورانن، كلاشين. [خوراندن له خواره‌وه بۆ سه‌روه.]

ف: خاواندن.

ع: حك، عرك.

هه‌لخوزائن

ك: هه‌لۆزائڻ، هه‌لۆزائڻ، هه‌لۆزائڻ، هه‌لۆزائڻ. [بهرۆسەر كيشان].
ف: بالا كشيدين، بالا دان، بالا بردن، بالا آوردن.

ع: اصعاد، اعلاء، رفع.

هه‌لخۆزتن

ك: هه‌لخۆززين، هه‌لخۆستڻ، هه‌لۆزین، هه‌لۆزین.

روينه‌سەر. [بهرۆسەر هه‌لۆزین].

ف: بالا رفتن.

ع: صعود، تصاعد، اعتلاء.

هه‌لخۆزین ← هه‌لخۆزتن

هه‌لخۆستن ← هه‌لخۆزتن

هه‌لخۆه‌تن به‌یه‌كا

ك: خراو رتن به‌یه‌كترين. [قسی خراپ گوتن به‌یه‌كتر].

ف: بد گفتن به‌یه‌كتر.

ع: تلاقب، تلاقس، تئادس، تئارپ، تئابز، تئاب.

هه‌لداشتن

ك: هه‌لدريان، خواربوختن، خلیسكانڻ. [له‌ به‌رزاییه‌وه‌]

فرۆدان، له‌ به‌رزاییه‌وه‌ خواندن.

ف: لغزاندن، پۆرت کردن.

ع: اِزلاق، ادحاض.

هه‌لدان

ك: به‌رزوکردن، به‌رپاکردن. [بڵند کردن، هه‌لکردن،

دامه‌زاندن (وه‌ك: هه‌لدانی په‌وه‌، چادر، شه‌روانی).]

ف: افراشتن، اوراشتن، برپا کردن، بالا بردن،

بالا بردن، ورمالیدن. (په‌وه‌، چادر، شلوار مثلاً)

ع: رفع، ضرب، اسداف، تشمیر.

هه‌لدان

ك: تێه‌لدان، لێدان، بشق‌لێدان]

ف: زدن، آردنگ زدن.

ع: ضرب، ركل، كع، كسع.

هه‌لدان

ك: تێه‌لدان، تێدان. [تێدان (وه‌ك: ئاو له‌ كاسه‌ پادان).]

ف: گرداندن. (آب گرداندن توی كاسه‌ مثلاً).

ع: خَضَخَضَة.

هه‌لدان

ك: هه‌لشماردن، ناو بردن. [ژماردن، گوتنی ناو].

ف: بێشمردن، نام بردن.

ع: عَدَّ، تَعَدَّ، نَكِر.

هه‌لدانه‌وه‌

ك: هه‌لسه‌ردان. [بهرۆبهر راکیشان و وه‌رگیران. (وه‌ك:

هه‌لدانه‌وه‌ی فرش و لێقه‌).]

ف: به‌رگرداندن، بالا بردن. (فرش، لحاف مثلاً)

ع: رَكِس، قَلَب.

هه‌لدانه‌وه‌

ك: كۆژگاردن، هه‌لهردان. [كۆژم‌کردن]

ف: توده‌کردن، خۆرڤ کردن.

ع: كَرْض، كَوِيم، كَتِيل، تَقْصُع.

هه‌لدانه‌وه‌

ك: شاخه‌ده‌ر کردن. [لۆده‌ده‌ر کردن]

ف: شاخه‌ده‌ر کردن.

ع: انْشَاغ، تَفْرُع.

هه‌لدريك

ك: به‌رزووبوگ. [هه‌لدراو]

ف: بڵندشده‌، بالا رفته‌، افراشته‌شده‌.

ع: مَرْفُوع، مُسَدَف.

هه‌لدريك

ك: درپاگه‌، به‌رپوگ. [دراو، به‌رپوگ]

ف: شكافته‌شده‌، پارمه‌شده‌.

ع: مُنْخَرَق، مُنْشَق، مُنْجَع، مُنْقَض، مُشْقُوق.

هه‌لدريان

ك: به‌رزووبوون. [هه‌لدريان]

هه‌لۆ‌وشان

ك: هه‌لۆ‌وشانه‌وه، هه‌لۆ‌ینه‌وه، به‌یه‌كادان. [هه‌لۆ‌شاندن،

هه‌لۆ‌پین، تێكدان]

ف: شكافتن، به‌هم‌زدن.

ع: ئقض، ئقض، فسح، ئكث، ئبذ، تقویض.

هه‌لۆ‌وشانه‌وه - هه‌لۆ‌وشان

هه‌لۆ‌وشیک

ك: هه‌لۆ‌وشیا‌گه‌وه، هه‌لۆ‌یا‌گه‌وه، هه‌لۆ‌پیا‌گ،

به‌یه‌كادریا‌گ، خوشیا‌گ، خوشیا‌گه‌وه. [هه‌لۆ‌شار، هه‌لۆ‌پار،

تێك‌راو]

ف: شكافته، شكافته‌شده، به‌هم‌خوردن.

ع: مَقْوُض، مَقْوُض، مَقْبُذ، مَكْثُوت، مَقْسُوح.

هه‌لۆ‌وشیا‌گه‌وه - هه‌لۆ‌وشیا‌گ

هه‌لۆ‌وشیان

ك: هه‌لۆ‌وشیا‌نه‌وه، هه‌لۆ‌پیان، هه‌لۆ‌یا‌نه‌وه، رووشیان،

رووشیا‌نه‌وه، خوشیان، خوشیا‌نه‌وه، به‌یه‌كادریان. [هه‌لۆ‌شان،

هه‌لۆ‌پان، تێك‌ران]

ف: شكافتن، شكافته‌شدن، به‌هم‌خوردن.

ع: اِنْفِصَاح، اِنْتِقَاض، اِنْتِكَاث.

هه‌لۆ‌وشیا‌نه‌وه - هه‌لۆ‌وشیان

هه‌لۆ‌پان

ك: په‌پان، زه‌پان، هه‌لۆ‌پان. [كوتان، ته‌كان‌دان

(ته‌كان‌دانێ نان یا كاغز - بۆ نمونه - به‌جۆرنێ كه‌ ده‌نگی

لی‌وه‌یت.)]

ف: دۆن، تكان‌دان. (نان یا كاغذ را مثلاً تكان

دادن كه‌ صدا كند.)

ع: ضَرْب، اِحْطَاق، خَفَقَة.

هه‌لۆ‌زان

ك: جۆش‌پیدا‌کردن. [زی‌كه‌ لی‌هێنان]

ف: جوش پیدا کردن.

ع: تَبْطِيس، تَهْرِيس، تَهْرِيس.

هه‌لۆ‌نگان

ك: هه‌لۆ‌پان، تیر‌کردن، پا‌كه‌نیان، شۆزان، هان‌دان.

[دندان، رووژاندن]

ف: آغالی‌دن، آغاریدن، فۆلیدن، شوراندن،

وژولیدن، برانگیختن، برانگیخته‌کردن، وادار

کردن، برانگیزاندن.

ع: اَزَّ، حَتَّ، حَضَّ، اِغْرَاء، اِغْواء، اِنْخَاء، اِيلَاع، اِغَارَة،

تَحْرِيك، تَحْرِيش، تَهْرِيش، تَارِيش، تَارِيح، تَهْيِيح،

تَحْرِيس، تَوْغِير، تَغْرِير، تَشْجِيع، تَجْرِئَة، تَرْغِيب،

اِسْتِثَارَة.

هه‌لۆ‌نگیان

ك: هه‌لۆ‌زریان... [دندان، رووژان]

ف: شوریدن، آغاریدن، آغالی‌دن، آغالش،

برانگیخته‌شدن.

ع: تَهْيِج، تَارِج، تَحْرُش....

هه‌لۆ‌یک

ك: جۆش، جۆش‌دا‌گ. [هه‌لۆ‌زار، زی‌كه‌ ده‌ر‌کردن]

ف: پَروش، جوش، جوش‌زده.

ع: بَثْر، باثۆرة. بَثْر، مَبْثَر.

هه‌لۆ‌ریان

ك: جۆش‌دان، جۆش‌ده‌ه‌وار‌دن. [زی‌كه‌ ده‌ر‌کردن]

ف: جوش‌زدن، جوش‌درا‌وردن.

ع: بَثْر، بَثُور. مَرَض، مَرَص، حَصَف.

هه‌لۆ‌ریان لچ

ك: لچ هه‌لۆ‌ریان. [هه‌لۆ‌زان، یاو‌مز ده‌ر‌کردن، تام‌یس‌ك

ده‌ر‌کردن]

ف: تَبْخَال، تَبْخَاله.

ع: حَتَّا، عَقْبُول.

هه‌لۆ‌یتویان

ك: جۆشیان، شێویان، [بۆزان، نەرتنە، هەڵچوون]

ف: جوشیدن، به‌هم‌خوردن

ع: هیاچ، انقلاب، اضطراب.

هه‌لۆتیریان

ك: هه‌لقلیقیان، پیچ‌خواردن. [پنج له‌خۆدان]

ف: چخیدن، پیچ‌خوردن.

ع: انقلاب، التوی، دَحَض، دُحُوض.

هه‌لێسان

ك: ئاخیز، راسه‌ریبون، به‌هه‌رزو‌هه‌ریبون. [هه‌ستان،

راسته‌ریبون]

ف: پاشدن، برخاستن، بلند شدن.

ع: قیام، انتصاب. هُوض، هُضَمَة، نَشَن، انتعاش،

انتعاص. انتماء.

هه‌لێسان

ك: به‌ریابوون. (ته‌په‌رتۆز) [هه‌ستان، به‌هه‌رزو‌هه‌ریبون]

ف: برخاستن، بلندشدن، برانگیختن. (گه‌رد و

غبار مثلاً.)

ع: سَطُوع، ثُوران.

هه‌لێسان

ك: ده‌چوون. [له‌لان ده‌چوون (وه‌ك: هه‌لێسانی نێچیر).]

ف: بلندشدن، گه‌ریختن. (گه‌ریختن شكار مثلاً.)

ع: نَفَج، ثُور، شُرُود، فِرار، نَفْجان، ثُوران.

هه‌لێسان

ك: سه‌ره‌هه‌لێهه‌ریبون. [سه‌ره‌هه‌لێهه‌ریبون (وه‌ك: هه‌ستانه‌وه‌ له‌

سوژه‌دا).]

ف: سه‌ربلندکردن، نه‌شستن. (از سجده‌ مثلاً.)

ع: قُعُود.

هه‌لێسان

ك: به‌له‌هه‌ریبون، راسه‌هه‌ریبون، به‌هه‌رق‌ه‌ریبون. [هه‌ستان،

ره‌هه‌چوون]

ف: به‌رخاستن، بلندشدن، راست‌شدن.

ع: قُعُود، قیام، انتِشار.

هه‌لێسان

ك: روین. [هه‌ستان: به‌هه‌رزو‌هه‌ریبونی ناستی ئاو و به‌هه‌ریبونی

به‌جۆرێك كه‌ (شوتنیکی ته‌بگه‌رتیه‌وه‌).]

ف: نه‌شستن، وه‌ستن. (نه‌شستن آب به‌جای دیگه‌ر)

ع: جَرَّان، ذهاب، دُهُوب.

هه‌لێسان

ك: به‌هه‌رزو‌هه‌ریبون، راسه‌هه‌ریبون. [هه‌ستان، راست‌کردنه‌وه‌،

به‌هه‌رزو‌کردنه‌وه‌]

ف: بلندکردن، به‌رخه‌یزاندن، به‌رانگیختن.

ع: اقامَة، استِقالَة، انْهاض. بَعَث، حَنَش. طَرَد.

هه‌لێسان

ك: ده‌هه‌ریبون، تارائن. [له‌لان ده‌هه‌ریبون (وه‌ك: هه‌ستانه‌ریبونی

نێچیر یا بانده‌).]

ف: بلندکردن، گه‌ریزاندن، په‌راندن، په‌رواز دان.

(بلند کردن شکار یا پرندە مثلاً.)

ع: انفاج، حَزَي، اِثَارَة، اِطَارَة، اِستِطَارَة.

هه‌لێسان

ك: خه‌وه‌هه‌ریبون. [خه‌به‌هه‌ریبون، په‌په‌راندن (له‌خه‌وه‌).]

ف: به‌یادکردن. (از خواب)

ع: اِيقاظ، تَارِيق، تَنْبِیه، بَعَث.

هه‌لێسان

ك: دانێشتان. سه‌ره‌هه‌ریبون. [دانێشتان. سه‌ره‌

په‌په‌رزو‌کردنه‌وه‌ (بۆ نه‌هه‌ریبون له‌ سوژه‌وه‌).]

ف: نه‌شانان، نه‌شاندن. سه‌ربلندکردن.

ع: اِقعاد، اِجلاس.

هه‌لێسپاردن

[ك: هه‌لێسپاردن]

ف: به‌هه‌سپاردن، سه‌په‌ردن.

ع: دَعم، اِیکاء، اسناد، تَسنید.

هه‌لشپیریان

[ل: هه‌لشپیردار]

ف: سپرده شده.

ع: مَوکّا، مُسند.

هه‌لشپیریان

[ل: هه‌لشپیردار]

ف: سپرده شدن.

ع: اِنعام، اِکاء، اِسْتِناد.

هه‌لشپیریان

ل: هه‌لشپیرشان. [هه‌لشپیرش (ی) چلم، بهرامبری

«داسپین»]

ف: به‌لاکشیدن. (عن دماغ، ضد «داسپین».)

ع: اِنْتَخاط، اِنْتِشاق، تَنَشُّق.

هه‌لشپیریان

ل: گه‌ران. [گه‌راننی کسیتک یا ناو‌پادان له ده‌رێک.]

ف: گرداندن. گردش دادن. (کسی را گردش دادن

یا آب توی ظرف گرداندن)

ع: اِسارَة، تَسیر، خَضْخَضَة.

هه‌لشپیریان

ل: خول‌خواردن. گه‌ریان. [هه‌لشپیران. گه‌ریان (یا رادرائی ناو

له ده‌ر.)]

ف: گردیدن. (یا آب توی ظرف)

ع: سَبَر، جَوَل، تَخْضُّض.

هه‌لشپیریان

ل: سه‌کائن، دو‌زین‌دان، خراو‌وتن. [به‌رجوین‌دان (قسمی

خراپ‌وتن به مردور.)]

ف: دشنام دادن، بد‌گفتن. (بد‌گفتن به مرده)

ع: قَذع، قَرَح، شَتَم، سَب.

هه‌لشپیریان

ل: به‌رزوکردن. [به‌راوردکردنی کیش. (کیشان)]

ف: برس‌نجیدن، بلندکردن. (وزن کردن)

ع: رَوَن، رَزَن، ثَقَل، وَزَن، رَطَل.

هه‌لشپیریان

هه‌لشپیریان

ل: شه‌پان. [جورلاننی شتیک له ناودا.]

ف: درآب جثابندن.

ع: نَزع، قَرص، تَغْمِیس.

هه‌لشپیریان

ل: شه‌پیان. [جورلانیه له ناودا.]

ف: جَنبیدن در آب.

ع: اِنْغِماس.

هه‌لشپیریان

ل: هه‌لشان، شماردن، ژماردن. [دانهدانه باس‌کردن، پژاردن]

ف: بَرش‌مردن.

ع: عَدَد، تَعْداد، اِحْصاء.

هه‌لشپیریان

ل: هه‌لشپیران، به‌یه‌گادان، شپوان. [تیک‌ل‌کردن و

لین‌کردن.]

ف: شپوانیدن، شپیانیدن، به‌هم‌زدن، آشوردن،

به‌هم‌زدن.

ع: جَدَح، عَيْث، خَلط، مَزَج، تَخْلِیط، تَرْکِیب، تَرْوِیغ.

هه‌لشپیریان

ل: شپریان، هه‌لشپیران. [تیک‌ل‌بوژ و لین‌کردن.]

ف: شپویدن، شپبیدن، به‌هم‌خوردن،

به‌هم‌خوردن، آشوریدن.

ع: تَجَدُّح، تَعَبُّث، اِعْتِبَاث، اِخْتِلَاط، اِمْتِزاج، تَرْکِیب.

تَرْوِیغ، تَمَرُّغ.

هه‌لشپیریان

ل: دڤ‌شپریان، دڤ‌به‌یه‌کا هاتن. [دڤ‌تیک‌چوژن]

ف: هه‌لراش.

ع: جَبِيش، جُشوء، ثُوران، تَهْوُع.

هه‌لقرائن

ك: خستنه ناسمانا. [باله‌گرتنهوه.]

ف: پَراندن، پروازدان، هه‌وادادن، زهاكردن.

ع: اطارة، استطارة، تطير.

هه‌لقرائن

ك: هه‌لپرتان. [ره‌واندن]

ف: وِر جَنباندن.

ع: تَنقِيز، تَنقِيز، اِهراپ، اِفزار.

هه‌لقرائن

ك: هه‌لپرتان. [ره‌كردن]

ف: وِر جَنبیدن.

ع: تَنقُز، تَنقُز، هَرَب، فِرار.

هه‌لقرائن

ك: ناسماناچوون، باله‌وگرتن، فرين. [باله‌گرتنهوه]

ف: پريدن، پرواز كردن.

ع: طَيَران، تَطِير.

هه‌لقرائن

ك: هه‌لشپوتان، فليقتان. [تِيكَل كردن و ليكدان.]

ف: شيوانيدن، به‌هم‌زدن، به‌هم‌زدن.

ع: دَعك، تَرَوِيع، تَمْرِيع.

هه‌لقرائن

ك: هه‌لشپوتان، شليقتان. [فليقتان، پليشاندن]

ف: جَكاندن، له‌كردن.

ع: افلاق.

هه‌لقرائن

ك: شپيرياگ، هه‌لشپوتياگ، شليقتياگ، هه‌لشپوتياگ.

[هه‌لقياق، هه‌لشپوتياق، فليقاوه، پليشاوه]

ف: شيويده، شيببيده، به‌هم‌خورد، خكاك،

جَكَيده، له‌شده.

ع: مَجْدوچ، مَعْبووث، مَخْلوط، مَعزُوج، مَرَكَب، مَرُوع،

مُزْع، مُنْقَلِق، مُنْكَسِر.

هه‌لقرائن

ك: هه‌لشپوتان، شليقتان. [فليقتانوه، پليشانوه]

ف: جَكَيده، له‌شدن.

ع: اِنْقِلَاق، تَقْلُق، اِنْكَسار، تَكْسُر.

هه‌لقرائن

ك: هه‌لپرتان، پيچ‌خواردن. [پيچ له‌خوردن]

ف: چَكيدن، پيچ‌خوردن.

ع: اَلتَوِي، اِنْقِلَاب، دُحُوض، دُحُوض، تَمْلَمَل.

هه‌لقرائن

هه‌لقرائن

ك: هه‌لكرچان، پرورزان. [چِرچ و لُچ تِيخستن. (بۆ نمونه:

به‌هزی ناگروه.)]

ف: بَخساندن، بَخسانيدن. (از آتش مثلاً.)

ع: سَبَا، لَذع، تَكْرِيش.

هه‌لقرائن

ك: هه‌لكرچان، پرورزان. [هه‌لقرچان (سورتانی ديري

دروهي چرم، گوشت، ...)]

ف: بَخسيدن، پَخسيدن. (سوختن ظاهر چرم

يا گوشت مثلاً.)

ع: اَنسِياء، اَنكِماش، اِسْتِنْشَاط، اَلتِّدَاع، اِنْكَرَاش،

تَكْشُر، تَكْمُش، تَقْلُص، تَقْبُص.

هه‌لقرائن

ك: قَلبان، جَويان. [قوت‌كردنی ناری گهرم.]

ف: جوشیدن.

ع: غَلبان، نَشيش.

هه‌لقرائن

ك: هه‌لنوشين. [هه‌لقرائن: خواردنوهی يه‌كسره.]

هەلقووتائەن

ل: هەلقووتائەن، هەلخەستەنەوه، هەلخەستەن. [بە تەوژم دەروچونی تراو بەرەوسەر. (وەک: هەلقووتائەن ناو لە فواره.)]
 ف: جەستەن، بۆجەستەن. پێداشەدن. (آب از فواره مثلاً.)

ع: نەج، قووران، انیجاس، انفجار. اطلاع، اطلاع.
 هەلقوون هەلقوون

ل: قوونە. [قوونەقوون (دووبارەبوونەکی لێبەر ۆزەبوونیەتی).]
 ف: وۆجەوۆرجە. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: أبوز، تائبز، کشخ، حجلان.
 هەلقوونیان

ل: هەلقووتائەن، هەلقووتائەن. [لێبەر سەرەلەدان. قوونەکردن]
 ف: پێداشەدن، سەردراووردن. چۆنبا تەمەزدن.

ع: اطلاع، اطلاع، أبوز، البقاء.
 هەلکەلتائەن—کەلتائەن
 هەلکەرائەن

ل: کرائەن. [هەلکەنتەن بە شتی تێژ].
 ف: خراشیدەن، ستۆردن.

ع: حَكَ، نَفَض.
 هەلکەرائەن

ل: رۆزەنگی لێدان. [ناوڕۆزەنگی لێدان]
 ف: رەکاب زدن.

ع: رکض، هَمز.
 هەلکەرجیان

ل: هەلکەرجیان. [چەرچ و لۆچ تێخستەن].

ف: پەخساندن، پەخساندن، پەخسانیدن....

ع: سَبَا، تَکْرِيش.

هەلکەرجیان

ل: هەلکەرجیان. [چەرچ و لۆچ تێکۆتن].

ف: سترکشییدن، نۆرکشییدن، نوشتیدن.

ع: عَب.

هەلقووتائەن

ل: هەلکوگەرانی. [دەرگەرانیەوی لێو].
 ف: بەرگەرداندن. (لەب)

ع: طَبْطَاب، قَلْبَة، تَقْلِيْب.
 هەلقووتائەن

ل: هەلکوگەرانی. [دەرگەرانیەوی لێو].
 ف: بەرگشتەن. (لەب)

ع: قَلْبَة، اِنْقِلَاب.
 هەلقووتائەن

[ل: هەلقووتائەن (کۆکردنەوی هەردوو لێو بە هۆی یێزاری یا رۆمانیەییەوه).]
 ف: غەنچە کردن. (جمع کردن هر دو لب بر سبیل نفرت یا حسد)

ع: نَفَس، اِشْطاف.
 هەلقووتائەن

ل: جۆشائەن. [مێتانه قوتت].
 ف: جۆشاندن.

ع: اِنشاش، اِغْلَاء، تَغْلِيَة.
 هەلقووتائەن

ل: جۆشیان، قەلتیان، قوتیان. [قوتەکردنی ناوی گەرم].
 ف: جۆشیدن.

ع: غَلِي، غَلِيان، قووران، آزیژ. جَيش، جَيش، جَيش، جَيش، جَيش، عَكوب. هَياج، هَياجان. نَش، نَشيش.
 هەلقووتائەن

ل: هەلقووتائەن. [لێبەر دەرکۆتن. سەردەرەتێتان لە ناو].
 ف: سەردراووردن، پێداشەدن. (ناگاه پێدا شدن، از

آب سر در آوردن)

ع: اطلاع، اطلاع.

ف: پەخسیدن، پەخسیدن.

ع: انسبە، انکراش.

هەلکردن

ك: داخستن. [هەلپەڕین (ی ئار).]

ف: روان کردن، رها کردن، بستن. (آب)

ع: إجراء، ارسال، اسالة.

هەلکردن

ك: هەلتاين. [بەرووسەر بردنی داوێن و سەرئۆل و دەره‌نگ.

(وهك: هەلکردنی دەره‌نگ).]

ف: ورمالیدن، ئېرمالیدن، بالاژدن. (پاچه‌ی شلوار

مثلاً.)

ع: تەشمیر.

هەلکردن

ك: هەلپێچان، هەلپێچان، گۆژۆڵە کردن. [بەسر یە کدا

پێچان و خەمەدان. (وهك: هەلکردنی تەناف).]

ف: پێچیدن، وریپچیدن، گلولە کردن. (ریسمان

مثلاً.)

ع: لَف.

هەلکریان

ك: هەلکرانی دەره‌نگ و...

ف: ورمالیده‌شدن.

ع: تەشمیر.

هەلکریان

ك: هەلپێچیان. [هەلکرانی بێن و ...]

ف: پێچیده‌شدن.

ع: تَلْفُف.

هەلکریان

[ك: هەلکریان]

ف: خراشیده‌شدن.

ع: اِنْحِكَاك، اِنْحِكَاك.

هەلکزان

ك: کزان، پرۆزان، سوورەکردن. [(سووتاندنی خوری یا

سوورکردنەوی گۆشت).]

ف: سوزاندن، خنجیراندن، سەرخ کردن.

(سوزاندن پشەم یا سەرخ کردن گوشت.)

ع: تَشْوِيط، اِكْرَاش. تَحْمِيش، تَاجِیر.

هەلکزیان

ك: کزیان، پرۆزیان، سوورەبوون. [هەلکزان، سوورەبوونە

(وهك: سووتانی خوری یا سوورەبوونەوی گۆشت).]

ف: سوختن، خنجیریدن، سەرخ شدن، (سوختن

پشەم یا سەرخ شدن گوشت مثلاً.)

ع: تَشْوُط، اِنْكِرَاش. تَحْمُش، تَاجُر.

هەلکشان

ك: هەلتە‌کاش، هەلپە‌پێژان. [ره‌ساندن، سمایه‌کردن]

ف: جُنْدَبَايِدِن، پُنْجَانْدِن، پُنْزَانْدِن، وَرْجِهَانْدِن،

وشتان‌دن.

ع: اِرْقَاص، تَنْغِيز، تَنْقِيز.

هەلکش هەلکش — **هەلکشیان** [(دووبارە‌بوونە‌کە‌ی ئەبەر

ژۆ‌بوونی‌تی).] [تکرار برای تکثیر است.]

هەلکشیان

ك: تە‌کیان، هە‌لپە‌پێ‌ژین. [سە‌ما‌کردن]

ف: وَرْجِهِيْدِن، وِشْتِيْدِن، جُنْبِيْدِن، پُنْجِيْدِن،

پُنْزِيْدِن.

ع: تَرْقُص، تَنْقُر، تَنْقُر.

هەلکشان

ك: كە‌ف‌و‌کۆ‌ل کردن. [بە‌ئە‌س‌کۆ‌ی هە‌ل‌شێ‌را‌ند‌نی چێ‌شتێ‌ك كە

هە‌ل‌دە‌جێ‌ت.]

ف: كە‌ف‌گرفت‌ن.

ع: تَشْكُتَة.

هەلکەشیان

ک: لۆقه. [لۆقه‌لۆق (دووباره‌بوونه‌کمی لێ‌بهر
ژێ‌ڕی‌وێ‌تی).]

ف: وێ‌جه‌وێ‌جه، ئێ‌ک‌ئێ‌ک، (تکرار برای تکثیر
است.)

ع: وکری، رەهێ‌نه، هروێ‌نه.
هه‌لکوتیان

ک: هه‌ل‌به‌زین، [بهره‌وسەر دەرچوون، هه‌ل‌گه‌زێ‌ران (وله):
هه‌ل‌بێ‌زینی بێ‌مار.]

ف: بێ‌جستن، کهنده‌شدن، (میخ مثلاً)

ع: خُروج، انقِلاع.
هه‌ل‌کۆ‌لێ‌ن ← هه‌ل‌کۆ‌لۆ‌شان
هه‌ل‌کۆ‌لۆ‌شان

ک: هه‌ل‌کۆ‌لێ‌ن، [هه‌ل‌کۆ‌زێ‌ن]
ف: کاویدن، کاییدن، کولیدن.

ع: حَفَر، فَقَا، بَخَر، تَقْویر.
هه‌ل‌کۆ‌لۆ‌شیان

ک: هه‌ل‌کۆ‌زێ‌ان، [هه‌ل‌کۆ‌زێ‌ان]
ف: کاویده‌شدن، کاییده‌شدن، کوییده‌شدن.

ع: انْحِفَار، انْحِزَان، تَقَوَّر، تَقَفُّو.
هه‌ل‌کۆ‌لۆ‌شین ← هه‌ل‌کۆ‌لۆ‌شان
هه‌ل‌کۆ‌لێ‌ن ← هه‌ل‌کۆ‌لۆ‌شین
هه‌ل‌که‌فت

ک: ده‌گه‌ه. [هه‌ل‌که‌وت، به‌ ده‌گه‌من روودان].
ف: ژبووه، گمیا، ناگه‌ان، پێ‌ش‌آمد.
ع: نُدرَة، نُود، شُدُوذ، صِدْفَة، تَصَادُف، اِثْقَاق.
هه‌ل‌که‌فت.

(ک: رابردوی «هه‌ل‌که‌فتی».)
ف: ماضی «هه‌ل‌که‌فتی» است.

هه‌ل‌که‌فت

[ک: هه‌ل‌که‌وت]

ک: که‌ف کردن، که‌ف کردن. [هه‌ل‌چوون و که‌ف لێ‌ژێ‌ان].
ف: کَف کردن.

ع: تَزَيَّد، تَكْفُخ، تَمَلُّ ...
هه‌ل‌کلاشین

ک: کلاشین، خۆ‌زان. [خۆ‌زانن]
ف: خراشیدن، خراشاندن، خاراندن.

ع: حَك.
هه‌ل‌کلاشین

ک: کلاشیان، خۆ‌ریان. [خۆ‌ران]
ف: خراشیده‌شدن، خاریده‌شدن.

ع: اِحْتِكَاك، اِنْحِكَاك.
هه‌ل‌کنیک

[ک: ناری بێ‌کاری «هه‌ل‌کنش»، هه‌ر سێ‌ ماناکێ‌.]
ف: مفعول «هه‌ل‌کنش» به‌ هه‌ر سه‌ معنی.

هه‌ل‌کنیان

[ک: چاوی تێ‌بێ‌ری «هه‌ل‌کنش»، هه‌ر سێ‌ ماناکێ‌.]
ف: مصدر لازم «هه‌ل‌کنش» به‌ هه‌ر سه‌ معنی.

هه‌ل‌کوت

ک: لۆقه. [جۆ‌ره‌ ره‌وتێ‌کی تونده‌].
ف: وێ‌جه، لۆکه.

ع: وکری.
هه‌ل‌کوتیان

ک: هه‌ل‌کێ‌شان. [دەرکێ‌شان (وله): دەرکێ‌شانی بێ‌مار.]
ف: گندن، بێ‌گندن. (میخ مثلاً)

ع: قَلَع.
هه‌ل‌کوتیان

ک: شاتال‌دان. (هه‌ل‌ئێ‌ کۆ‌تا سه‌ری.) [په‌لاماردان]
ف: تهبیب‌زدن.

ع: عُكُور، تَغْلِب، تَسْلُط ...
هه‌ل‌کوت هه‌ل‌کوت

ف: مانى، تَنسَخ، بَرَجَسْتە، تَنگ، بَرگَزِيده.
وَرافتاده.

ع: نادى، نَادِرَة، نَاد، شَاد، نَابِقَة، مُجِيد، وَحِيد،
غَرِيب. مُسْتَكْرَه ...

هه‌لکەفتن

[ل: هه‌لکەرتن]

ف: بَرَجَسْتن.

ع: كُدرَة، كُود، شُدُود، صِدْقَة، اِتِّفَاق.

هه‌لکەفتن

ل: پەڕین. [ئار پەڕینە توڕگ.]

ف: پَرِيدن. (پَرِيدن آب بە گلو)

ع: رُئُوج، غَصَص، شَرَق، شَجَى.

هه‌لکەفتن

ل: سەرەنگری. [وەتەدان، هه‌لەنگووتن]

ف: شُـكُوع، شـكُوعِيدن، سـكُندری،

سكندری خورەن.

ع: رُئَة، عَثْرَة، كَبُوبَة، كُوب.

هه‌لکەفتن

ل: بَـيْـزَـيان. [بَـيْـزَـيان، لَـبـەرچاو کۆتەن]

ف: وَرافتادن، بَـيْـزار شەدن، ازچشم‌افتادن.

ع: نَفْرَة، اِسْتِـكْرَـاه.

هه‌لکەفتن

ل: چَـليان. هاتەلادا، گَـليان. [رَـيـکۆتەن، گَـلان]

ف: پَـاـفـتـاـدن، پَـيـش آمەدن، لَـغـزەدن. راست آمەدن.

ع: صُلُوج، تَصَادُف، عِثَار، اِنْزَلاق.

هه‌لکەفتن

ل: کەـئـن، هەـلکـێـشان. [دەرکێشان (وەک: هەلکەفتنى

مور.)]

ف: کەـئـن، بـرکـئـن. (مو مثلاً.)

ع: نَتَف، نَتَش، نَزَع، قَلَع، زَبَق. قَض، قَعَف، قَعَر،

حَلَت، مَتَح، مَتَح.

هه‌لکەفتن

ل: کەـئـن. [کـرێـئـن و لاـبـەردنى بەشگەلى زیادەى شتێک.

(وەک: هەلکەفتنى مۆر.)]

ف: کەـئـن، بـرکـئـن، خـراشـيـدـن. (مُهر مثلاً.)

ع: حَك، نَقَر.

هه‌لکەفتن

ل: شکائـن. [شکستێتەدان، ئە سەنگەر وەدەرنان.]

ف: از سەنگەر کەـئـن، شکست داوەن.

ع: قَلَع.

هه‌لکەفتن

ل: هەـنکەـهەـنک. [هەنکەهەنک (دووبارەپوێنە کەى لەبەر

زۆرپوێنى.)]

ف: خەنجان خەنجان، خەنجیدەن، رەخیدەن. (تەکرار

برای تەکثیر است.)

ع: مَبْهَساً، بَلْهَسَةً، اِنْهَار، نَحِيط، زَفِير.

هه‌لکێشان

ل: هەـلکەـئـن، دەرکێشان، دەرەوارەن. [بە تەوژم دەرەیتەنى

شتى بارێک. (وەک: هەلکێشانی مور.)]

ف: بـرکـئـن، کـئـن، بـرکـشـيـدـن، دـرآـوـرـن. (مو

مثلاً.)

ع: نَتَف، نَقَش، نَتَش، نَزَع، قَلَع، حَلَت، مَرَط، تَمَرِيط،

هَرْمَـة ...

هه‌لکێشان

ل: هەـلەـسـتـن، دەرکێشان، نیاوە. [نانووە (وەک: تەوێن

نانووە.)]

ف: دەرکـشـيـدـن. (تَوْن مثلاً.)

ع: نَصَب، اِنْشَاء، تَعْلِيق.

هه‌لکێشان

ل: هەـلکۆـزان، هەـلکۆـزان. [هەلکۆزێن (وەک: هەلکۆزێنى

نار له بیه.

ف: بالا کشیدن، بیرون کشیدن، درآوردن. (آب از چاه مثلاً).

ع: جَذَب، نَشَط.

هەلکێشان ← هەلکێشان [(هەرسێ ماناکە)] (بە هەرسە

معنی).

هەلکێشانه دار

ل: هەلکێشان، ناریزان کردن. [لەداردان، هەلواسین بە داردا].

ف: دار کشیدن، آویختن.

ع: نَوَط، تَنوِیَط، تَعْلِیق.

هەلکێرن

ل: بەرزبوو کردن. [بەرزکردنەوە (ی خەرمەن یا شێ تری)].

ف: برداشتن، بلند کردن. (خەرمەن یا چێز دیگەر).

ع: رَفَعَ، رَفَاع.

هەلکێرن

ل: گەڕەو کردن. [گۆکردنەوە، پێکەوتن، پاشەگەرت کردن].

ف: برداشتن، نگاهداشتن.

ع: اِخْأَرَ، اِئْتَنَاء، اِحْتِكَار، تَجَبُّة.

هەلکێرن

[ل: قبوڵ کردن، رواییین، رە: خوا هەلناگری].

ف: برداشتن، پذیرفتن.

ع: قَبُول.

هەلکێرن

[ل: هەلگرتنەوە، دایینی (رە) هەلگرتنەوی پێچووی مرۆڤ

یا نازەن].

ف: برداشتن، پذیرفتن، پرستاری کردن. (پێچه

یا حیوان مثلاً).

ع: حَضَانَة، كَفَالَة.

هەلکێسان

ل: رۆشن کردن، داگرتن. [گۆلێ پەیدا کردن]

ف: برافروختن، فروختن، روشن کردن.

ع: نَجَش، اِيقاد، اِضرام، اِحماش، اِلهاب، تاجِيج، تَارِيَة، تَذْكِيَة.

هەلکێساننەوه

ل: داگرتنەوه، رۆشن کردنەوه. [گۆلێ پەیدا کردنەوه].

ف: بازافروختن، دوبارە روشن کردن.

ع: تَجْدِيدُ الاِضرام ...

هەلکێسیان

ل: داگرتیان، رۆشن بوون. [گۆلێ پەیدا بوون]

ف: روشن شدن، برافروخته شدن، فروخته شدن.

ع: اِضْطِرام، اِئْتِقاد، اِثْتِهاب، اِشْتِعال، نِکاء، نِکْو،

أَجِيج، تَأْجُج، تَنْفَع.

هەلکێسیانەوه

ل: داگرتیانەوه، رۆشنەبوون، رۆشن بوونەوه.

[گۆلێ پەیدا بوونەوه].

ف: بازافروخته شدن، دوبارە روشن شدن.

ع: تَجْدِيدُ الاِئْتِقاد ...

هەلکۆزان

ل: هەلکێشان، هەلکێشان، هەلگۆزین، دەرھابردن،

هەلگۆزتن، هەلگۆستن. [هەلگۆزین]

ف: بیرون کشیدن، بیرون آوردن، درآوردن،

بالا کشیدن، بیرون ریختن.

ع: نَشَل، نَزَعَ، اِنْزاح، اِنتِشال، اِسْتِخْراج.

هەلکۆزان

ل: هەلجۆزان، هەلتیزان، تۆزیان. [سەمسینەوه، تۆزان]

ف: تولیدن.

ع: اِنتِکاع، نَمَ، سَام، نَكف، قَهَر، اَنف.

هەلکۆزێن ← هەلکۆزان

هەلکۆزین ← هەلکۆزان

هەلکۆستن ← هەلکۆزێن

هه‌لگوشان

ك: هه‌لگوشین، گروشین. [كوشین به توندی.]

ف: فشردن، گوشاندن.

ع: شند، عصر، اعصار، ايسار.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌لگه‌پانن. [پوچ‌کردن، هه‌لگه‌پاننوه]

ف: وادیاب، فرهنگسار، برگرداندن.

ع: ئسخ.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌لگه‌پانن. [هرگپان، هه‌لگه‌پانهوه]

ف: برگرداندن.

ع: قلب، ركس، عطف، تَقْلِيْب، تَنْكِيْس، خَنْث،

اعادة. ثَنْيَة.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌لگه‌پانهوه، باخواره‌نوه. [هه‌لگه‌پانهوه، گه‌پانهوه]

ف: برگشتن، برگشته‌شدن.

ع: أول، عود، عوذة، رجعة، مُراجعة.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌لگه‌پان. [هرگپان]

ف: برگشتن، بازگشته‌شدن، واژگون‌شدن.

ع: كَفَتْ، انْكَفَات، انْقِلَاب، انْعِطَاف، انْتِكَاس،

انعكاس.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: په‌شیمان‌برون. [په‌شیمان‌برونهوه]

ف: په‌شیمان‌شدن، بازگشتن، برگشتن،

اَوڤنجیدن.

ع: تَنْدَمْ، تَفْنَد، تَهْکُن، تَهْکَمْ، تَعُوْج، تَبْدِي، تَسْدَمْ،

رُجوع.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌لگه‌پانگ، پشته‌پو. [گه‌پاره، هرگپار، په‌شیمان]

ف: برگشه، برگشته‌شده، بازگشته، بازگشته‌شده،

واژگونه، وارونه، وارون، وارو.

ع: راجع، مَرْجوع، مُعاد، مَقْلُوب، مَطْطُوف، مَنكُوس،

مَعكُوس، مَكفوت. نادیم ...

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌لگه‌پانگ. [پاشگیز]

ف: برگشته، روگردان.

ع: مُرْتَد.

هه‌لگه‌پانهوه

[ك: هه‌لگه‌پانگ. [کۆل هه‌لگه‌پانگ]]

ف: بردار، بردارنده، پذیرنده. (اسم فاعل است.)

ع: رافع، قابل، حاضن، مُتَكَلِّل.

هه‌لگه‌پانهوه

[ك: هه‌لگه‌پانگ]

ف: برداشته‌شده، پذیرفته‌شده، اندوخته‌شده.

ع: مَرْفُوع، مَقْبُول، مَحْضُون، مُحْتَكِر، مُدْخَر.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: رادو، ریاگ. [نافراتی رویت‌نار، ژنی هه‌لگه‌پانگ که

ده‌کورتته شوین نامهرم.]

ف: برداشته‌شده، دنبال‌افتاده. (ژنی که دنبال

نامحرم افتاده باشد.)

ع: سَيِّقَة، قَيِّدَة، عَاهِرَة.

هه‌لگه‌پانهوه

[ك: هه‌لگه‌پانگ]

ف: برداشته‌شدن، پذیرفته‌شدن، اندوخته‌شدن،

بلندشدن.

ع: اِرْتِفَاع، قَبُول، تَقْبُل، حَضَانَة، تَكْفُل، اِحْتِكَار،

اِنْخَار، اِنْسِيَاق، اِسْتِيَاق، عَاهَرَة، عُهُورَة.

هه‌لگوشان

ك: هه‌لگوشین. [ددم پیتونه‌ن و خستنه‌ن ناو گه‌پو به مژین.]

ف: درک‌شیدن، بالا‌کشیدن، فرو‌کشیدن،
فروبردن.

ع: عَبّ، بَلَع، اِبْتَلَعَ، اِتَّقَام.
هه‌ل‌ووشان

ك: هه‌له‌سرين. [هه‌ل‌ووشين (ی چلم).]

ف: بالا‌کشیدن. (عن دماغ)

ع: تَشْتَقُ، اِنتَشَاق، اِتِّخَاط.
هه‌ل‌ووشين—هه‌ل‌ووشان
هه‌له‌م

ك: تهم، بۆق. [مژ. بۆخ]

ف: وشم، خوزم، تَف.

ع: عُكَاب، بُخَار.
هه‌له‌مات

[ك: كه‌لا]

ف: پَك، نَسه، پَزول، تشيره، گوله.

ع: بُنْدَقَة.
هه‌له‌ماتان

[ك: هه‌له‌ماتين، كه‌لاين، مووشين]

ف: تشيره‌بازی، گوله‌بازی.

ع: مُحَاسَاة، لَعِبُ البَنَادِقِ.
هه‌له‌ماسان

ك: هه‌له‌پنه‌مائن، ماسان. [ناوساندن]

ف: برآوردن، بلندکردن، آماساندن.

ع: قَوْرِم، تَخْزِيب.

هه‌له‌ماسيان

ك: هه‌له‌پنه‌ميان، هه‌له‌پنه‌مين، هه‌له‌ماسين، ماسين،

په‌نه‌مين. [ناوسان]

ف: برآمدن، بلندشدن، باکردن، آماسیدن.

ع: قَوْرَم، تَخْرَاب، اِتِّخَاف.

هه‌له‌ماتان

ك: هه‌له‌كردن، درژيندان. [به‌رو سەر بردن و كۆكردنه‌وى

دەره‌نگ و داڕێن و سەر قۆڵ: هه‌روه‌ها: جوړين‌دان.]

ف: ورمالاندن، بالاژدن، دشنام‌دادن.

ع: تَشْمِير، سَبّ، شَتَم.

هه‌له‌ماليان

ك: هه‌له‌كريان، ئالۆزبون. [هه‌له‌مالان، هه‌له‌كران.

تورپه‌بون]

ف: ورمالیده‌شدن، آليزیدن.

ع: تَشْمُر، اِحْتِدَاد.

هه‌له‌مالين

ك: هه‌له‌گوزين. [به‌روسەر دەرکێشان. (وله‌ك: هه‌له‌مالينى

[خۆتێ] تنوور).]

ف: بپيرون‌کشیدن. (تنور مثلاً).

ع: نَزَح.

هه‌له‌مالين—هه‌له‌مالان

هه‌له‌م به‌ده‌سا‌کردن

[ك: گرم کردنوى دست به‌هه‌لمى دم (له‌بەر سرما).]

ف: بر دست‌دمیدن. (از سرما)

ع: اِكْهَاء، كَهْكَهَة، وَحَوْحَة.

هه‌له‌مژين

ك: مژين. [هه‌له‌مشق (بۆ نموونه: هه‌له‌مژينى مەسك).]

ف: مكیدن. (پستان را مثلاً).

ع: مَكَّ، مَرَّ، مَصَّ، اِمْتِصَاص.

هه‌له‌مژين

ك: هه‌له‌چين، مژين. [ناوكێشانه‌ نار خۆ. (وله‌ك: هه‌له‌مژينى

نار له‌ لاين زويوه‌).]

ف: فروبردن. (زمين آب را)

ع: رَشَف، بَلَع، تَشْرَب، تَشْتَف، تَغَوَّر.

هه‌له‌مه‌ت

ك: تار. [چركه، هیندی چار تروركانیك.]

ف: دَم.

ع: لَحْظَة، طَرْفَة الْعَيْن.

هه‌لمه‌ت

ك: په‌لامار. شلنگ. شاتال. [شالار، هیرش]

ف: جَهَش، پَرَش، گرای، نَهیب، یُرش.

ع: حَمَلَة، صَوْلَة، جَوْلَة، بَطْشَة، عَكْرَة، كَبَة، كَرَة،

كُز ی، سَطْوَة، سَطو، وُثوب.

هه‌لمه‌ت‌دان

ك: په‌لاماردان، شاتال‌دان. شلنگ‌دان. [شالابردن،

هیرش‌کردن]

ف: جَسْتَن، جَهیدَن، پَریدَن، گراییدَن، نَهیب‌زَدَن.

یُرش‌بردَن.

ع: وُثوب، حَمَلَة، صَوْلَة، كَر، كُور، عَكور، بَطْشَة،

سَطْوَة، سَطو.

هه‌لمه‌ت‌ده‌ر

ك: شاتال‌ده‌ر ... [شالابیر، هیرش‌كەر]

ف: دَمَن، گراه، گرای، نَهیب‌آور.

ع: صَاظِل، كَزَار، عَكَار.

هه‌لمه‌ت‌هوت

ك: قورت. [به‌رێ‌کردنی خُزراکی گَرم به‌گَرم‌درا.]

ف: قورت. (چیز گَرم را بِلَمیدَن)

ع: بَلع، سَرَط.

هه‌لمه‌له

ك: هیرز. [هیرمه‌له، گوت‌هیرز]

ف: آنجل، خیرو، خیلو، دَبوس‌ك.

ع: حَطَمِي، عَضْرَس، غَسَل، غاسول.

وینه

هه‌لوا‌یین

ك: ناوین، ساوین. [تیه‌تساوین، تیتساوین]

ف: آندودن، ساییدن.

ع: لَطخ، مَلَي، سَج، تَلَمِیخ، تَمَلِیة، تَسِیيع، تَطْلِین.

هه‌لناوین

ك: هه‌لگ‌زین، دهر‌دان. [ته‌نورده‌كی هه‌لناوی.] [بهر‌وس‌ر

د‌مرکیشان.]

ف: د‌رد‌دان، د‌رك‌شیدن، بی‌رون‌آورَدَن،

بی‌رون‌ریختَن.

ع: نَزح، اسْتِخْراج.

هه‌لن‌وشین

ك: ن‌وشین، سه‌رونیان. [ب‌سه‌رومان، به‌جاریك‌خواردن‌ده]

ف: نوشیدن، سر‌كشیدن، آشامیدن.

ع: عَب، شَرَب، قَمَع.

هه‌لن‌یشتن

ك: را‌ك‌ردن، روین. [غار‌دان. ر‌وشتن]

ف: دویدن. رفتَن.

ع: عَدو، سَعِي. ذهاب.

هه‌لو

[ك: هه‌لو: بالت‌دی‌یه‌كی را‌و‌چیه.]

ف: ألو، آله، آله، مود.

ع: عَقَاب، عُنْ، لِقَوَة، شِفَواء، صَوَمعة.

وینه

هه‌لوا

[ك: هه‌لوا]

ف: آف‌روشه، بَر‌غول. پ‌یش‌پاره.

ع: حَلَوِي، حَلْواء. شَفارَج.

هه‌لوا‌ی شه‌و مه‌رك

[ك: هه‌لوا‌ی یه‌ك‌م شه‌ری مرد‌درا.]

ف: شَب غَرِيب. (حلوا‌ی شَب اول میت)

ع: لُهنة.

هه‌لوا‌یی

ع: مُضْطَرِب.

هه‌له

ك: په‌له، په‌له. (هه‌له‌په‌له) [دسورید، لږ]

ف: شتاب.

ع: عَجَلَة.

هه‌له‌هاتن

ك: وه‌زین، به‌زین، هه‌لاتن. [دهرکوتن له‌ناسره]

ف: برآمدن، دمیدن، تاپیدن.

ع: طُلُوع، ثُلُوع، شُرُوق، بُرُوع، صُعود.

هه‌له‌هاتن

ك: هه‌لاتن، ماسین، په‌مه‌مین، به‌رزو‌بوون. کیس‌کردن.

[ناوسان، ئستوربوون]

ف: برآمدن، بلندشدن، آماسیدن، کیس‌کردن.

ع: نَتَا، اِنْتِفَاح، اِنْتِفَاش، اِنْتِبَار، تَوَرُّم، شَخْوص.

هه‌له‌هاتن

ك: به‌رزو‌بوون. [به‌رزو‌بوونه‌(ی) ده‌نگ.]

ف: بلندشدن، برآمدن. (صدا)

ع: اِرْتِفَاع، صُدَاح.

هه‌له‌هاتن

ك: توره‌شیان. [ترشان (وله‌هه‌له‌هاتنی هه‌ریز).]

ف: برآمدن، وړآمدن، ترشیدن. (خمیر مثلاً.)

ع: ثُتُو، ثُبُوح، ثُخُوخَة، اِنْتِفَاح، اِخْتِمَار، تَحْمُض.

هه‌له‌هاتن

ك: هه‌لاتن، را‌کردن، دهرچوون. [غار‌کردن]

ف: دروختن، گریختن.

ع: اَبَق، هَيْف، هَرَب، فِرَار.

هه‌له‌هاتن

ك: سهره‌هاتن، سهرچوون. (هه‌یه هه‌لاتن) [کو‌تایی‌هاتن،

ترو‌بوون]

ف: سهرآمدن.

ع: اِنْحِلَال، اِخْتِمَام، اِنْقِضاء.

هه‌له‌هاتن

ك: جوو‌جه‌له‌بوون. (هیلکه) [ترو‌گانی هیلکه و دهره‌هاتنی

جوو‌جه‌له.]

ف: جوو‌جه‌شدن، ترکیدن.

ع: تَفْرُخ، تَنَقُّف، تَقُوب، اِنْقِيَاب.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: برین، جیاره‌کردن. [لټ‌کردن. هه‌له‌واردن، جیار‌کردنه]

ف: بُریدن، جدا‌کردن.

ع: جَزَّ، قَطَعَ، اِقْتِيَار، اِقْتِرَاء، اِسْتِثْنَاء.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: زانین. [هه‌له‌هاتن، په‌وی‌پردن (وله‌هه‌له‌هاتنی

مستل).]

ف: برآوردن، دانستن. (معماً مثلاً.)

ع: كَشَف، قَهَم.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: هه‌له‌ه‌واردن. (قه‌یه‌رکون) [هه‌له‌هاتنه، رشانه]

ف: برگرداندن.

ع: سَنَق، نَسَعَ، ثَغ، قَيء، اِسْتِفْرَاح.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: تره‌کائن، جوو‌جه‌له‌کردن. [ترو‌گاندن (دهره‌هاتنی

جوو‌جه‌له له‌هیلکه).]

ف: برآوردن، درآوردن، ترکاندن، جوو‌جه‌کردن.

[بیرون آوردن جوو‌جه‌له‌تخم]

ع: قُوب، حَضَن، تَنَقِيف، اِفْرَاح.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: سهره‌ه‌وردن، ترو‌کردن. [کو‌تایی پی‌هاتن]

ف: سترآوردن، انجام‌رانییدن.

ع: خَتَم، اِكْمَال، اِتْمَام.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: به‌رزو‌کردن. [به‌رزو‌کردنه‌(ی) ده‌نگ، ناراز.]

ف: برآوردن، بلندکردن. (برآوردن صدا، آواز)

ع: رَفَع، صَدَح، صُدَّاح.

هه‌له‌وردنه‌وه

ك: هه‌له‌وهاردن. (قه‌یه‌و كردن) [هه‌له‌پتیاره، رشانوه]

ف: به‌رگرداندن.

ع: سَنَق، نَسَع، ثَع، كَيْد، قَيَّء، قَيَّاء، هُواع، اِنشاع،

اِسْتَفْراغ.

هه‌له‌وردنه‌وه

ك: هه‌له‌وگه‌پان. [وهرگه‌پان (وهرگه‌پانی لێ‌و به‌ر گریان-)]

ف: به‌رگرداندن، به‌رگردانییدن. (به‌رگرداندن لب

برای گریه)

ع: قَلَب.

هه‌له‌ت

ك: سه‌خناخ، سه‌خت، په‌رتگه، په‌رتگا، به‌زێگه. [هه‌له‌ت.

هه‌له‌زێگه]

ف: سه‌خت، سه‌نگلاخ. په‌رتگاه، به‌ی‌راهه.

ع: غَدَر، قَذَف، مَقَذَفَة، مَرَقَة، مَعْسِف.

هه‌له‌خوهر

[ك: هه‌له‌خوهر، دژخوهر]

ف: ویل خوراک، بدخوراک.

ع: مَخْشَاب.

هه‌له‌خه‌رچ

ك: ده‌سبا. [ده‌سباز]

ف: ده‌سب‌باز، ویل‌خه‌رچ.

ع: مُسْرِف، مُبْذِر، تَبْذَار.

هه‌له‌شه

ك: ... تهریزه‌پان. [به‌په‌له، خه‌یرا، هه‌روه‌ها: به‌په‌له‌وه‌رێشتن.]

ف: تَه‌دَرِز، تَه‌دَرِزێدن.

ع: مَلَق، مَعْق، خَبِيب، خَبَب، عَنَق.

هه‌له‌شه

ك: هه‌له‌گه‌پ، هه‌له‌سه‌ر. [گه‌پانی سه‌رگه‌ردان-]

ف: وِل‌گه‌رد، هه‌ره‌زه‌گه‌رد.

ع: سَنَب، نَوَار، جَوَال.

هه‌له‌گه‌پ

[ك: گه‌پان]

ف: ویل‌گه‌رد.

ع: نَوَار، جَوَال.

هه‌له‌وه‌په‌له

ك: هه‌له‌وه‌داوان، په‌له‌په‌ل. [هه‌له‌داوان، په‌له‌ی‌وه‌رێدن.]

ف: شه‌تاب، چه‌لبه‌ه.

ع: عَجَلَة.

هه‌له‌وه‌دان

ك: به‌ره‌زه‌وه‌کردن، هه‌له‌دانوه‌وه. [به‌ره‌زه‌وه‌کردن به‌شی‌وه‌ی‌وه‌رێدن]

شه‌تێك به‌سه‌ر به‌شی‌وه‌ی‌وه‌رێدن. (وه‌ك: هه‌له‌دانوه‌ی‌وه‌رێدن،

ناگه‌ر، گه‌م-)]

ف: به‌لا‌وه‌دان، به‌له‌وه‌کردن. (له‌حاف، آه‌ش، گه‌ندم مه‌ثل-)

ع: رَكس.

هه‌له‌وه‌دان

ك: هه‌له‌دانوه‌وه، كه‌زگه‌ردن. [كه‌زما‌كه‌ردن]

ف: توده‌كه‌ردن، خه‌رم‌كه‌ردن.

ع: تَكْوِم، تَكْثِيل.

هه‌له‌وه‌دێن

ك: هه‌له‌دێنه‌وه، هه‌له‌وه‌شان، هه‌له‌وه‌شانه‌ن. [هه‌له‌وه‌شانه‌نوه‌وه‌]

دێنه‌ی‌وه‌ی‌وه‌رێدن.]

ف: به‌هه‌م‌وه‌دان.

ع: نَقْض، نَقْض، نَقْض.

هه‌له‌وه‌كه‌پان

ك: هه‌له‌گه‌پانه‌وه‌وه. [وهرگه‌پانه‌دن]

ف: به‌رگرداندن.

ع: عَكْس، عَزَج، قَلَب، كَرْب، كَبَب، شَتَر، تَعْكِيس،

۱- غَدَر: سه‌خت، سه‌نگلاخ. قَذَف: په‌رتگاه، به‌ی‌راهه.

تَنكيس، تَكويس، تَقليب ...

هه‌له‌وه‌گه‌پاڤان

ك: په‌شيمانه‌و كردن. [په‌ئيران كردنه‌وه (له‌ مېستيك).]

ف: به‌رگر داندن، پشيمان كردن. (رأى زدن)

ع: صَرْف، تَصْرِيف، تَرْجِيْع، اِرْجَاع، اِنْدَام. (رَدُّ
الْمَرْءِ عَنْ قَصْدِهِ)

هه‌له‌وه‌گه‌پاك

ك: هه‌لگه‌پاكه‌وه. په‌شيمانه‌ويوگ. [وه‌رگه‌پاڤ. په‌ئيران.

پاشگنز]

ف: به‌رگشته، بازگشته. واژونه، واژگونه.
پشيمان شوه.

ع: مَقْلُوب، مَعكُوس، قَادِم، مُنْصَرَف. مُرْتَد.

هه‌له‌وه‌گه‌پان

ك: هه‌لگه‌پانمه. [وه‌رگه‌پان]

ف: به‌رگشتن، بازگونه‌شدن، واژگونه‌شدن.

ع: اِنْقِلَاب، اِنْكَفَات، اِنْعِكَاس.

هه‌له‌وه‌گه‌پان

ك: هه‌لگه‌پانمه، په‌شيمانه‌ويوڼ. [په‌ئيرانه‌ويوڼه]

ف: به‌رگشتن، به‌رگشت، بازگشت، بازگشتن،
پشيمان شوه.

ع: تَدَامَّة، تَدَمَان، اِنْصِرَاف.

هه‌له‌وه‌ه‌وردن

ك: هه‌له‌وه‌وردنه. (قه‌يه‌و كردن) [هه‌له‌پتاره، رشانه‌وه]

ف: به‌رگر داندن.

ع: سَنَق، دَسَع، ثَغ، قَيء.

هه‌له‌هه‌ل

ك: به‌لېل. [په‌لېل قسه‌كردن.]

ف: تَنَدَغَفْتَن، تَنَدَغَوِي.

ع: تَمْتَمَة.

هه‌له‌هه‌لكه‌م

ك: به‌لېكه‌م. [سكاته‌دم، خيتر له‌ قسه‌ كردندا.]

ف: تَنَدَغَو، تَنَدَسَخَن.

ع: تَمْتَام.

هه‌له‌يت

ك: چه‌رن، په‌رن، كه‌له‌په‌ره. [قسي پرېوچ.]

ف: چَرَنَد، پَرَنَد، ياوه، يافه، قَلماش، بېدلا.

بېه‌وده، نَكَنكه، كَلْپَتَه.

ع: شَذَر، مَذَر، مَذِي، مَذُو، مَذَاء، مَذِيان، لُوي،

سَمِيَاء، شَطَحَات، خَرافات، شَمَارِيح، أَباطِيل.

هه‌له‌يتِر - هه‌له‌يتِرگ

هه‌له‌يتِرگ

ك: هه‌له‌يتِر. [گيايه‌كه له‌ قاميش ده‌چيت، نه‌گه‌ر ناژان

بيخوات ده‌يكوژيت.].

ف: شېرم. (گياهي است شبیه به نی، اگر حيوان

آن را بخورد بمیرد.)

ع: ثِيل.

هه‌له‌يتوپه‌له‌يت

ك: چه‌رنه‌په‌ره، شېوڼ، په‌وت، كه‌له‌په‌ره، هه‌له‌يت.

[قسي پرېوچ.]

ف: چَرَنَدو، پَرَنَد، پَرَت و پَلا، نَكَنكه، كَلْپَتَه، قَلماش،

بېدلا، يافه، ياوه.

ع: شَذَر، مَذَر، خَرافات، شَطَحَات، أَباطِيل، شَمَارِيح،

مَذِيان، سَمِيَاء، تَجَاوُف، مُجَاوِظَة، لُوي، هَذَر ...

هه‌له‌يز

ك: مه‌شكه. [مشكى ماست تينداژندن.]

ف: مشك.

ع: زَقَق.

وَيْلَهُ هَيَّه.

هه‌م

ك: نيتِر، دوريساره، ديسان، هه‌ميسان. [هه‌مديس،

ع: أَيضاً، مُجَدِّداً، مَرَّةً أُخْرَى.

هه میسانوه - هه میسان

هه میشه

[ك: ببرد هرام، بی پرائهوه]

ف: هه میشه، هه ماره، هه مار، هه مواره، هه موار،

پییوسته. جاوید، جاویدان، بدرام.

ع: دَائِم، مُدَام، عَلَى الدَّوَام، مُتَّصِل، مُسْتَمِر، سَرْمَد،
آبَد.

هه میشه بهار

[ك: گوئیكه.]

ف: میشا، زراوشان، آرتم، آبرون، آدرگون،

بیش بهار، هه میشه بهار، هه میشه جوان. (در

«بهران»، «هیری» و «خیری» را هه میشه بهار

نوشته، ولی در «تحفه ی طب» «خیری» را به

معنی شب بو نوشته است.)^(۱)

ع: عُصْفَر، عُصْفَرَة، أَذْرَبُون، خَیْرَى، حَیْ الْعَالَم.

وینه

هه میشه وهوی

[ك: (ك: نافرجهك كه هر رۆژی شویك ده كات.)]

ف: جاف. (زنی كه هر روز شوهری بگيرد.)

ع: اَمْعَة.

هه میشه یی

ك: نه مر، بی سه روبن. [هه مامتا، هه رور و هه مار]

ف: بوپاش، جاوید، هه میشگی، بی انجام و آغان.

ع: دَائِم، باقی، سَرْمَدِي، أَزَلِي و أَبَدِي.

هه ن

ك: هان. [وان (كۆی كسی سییمه).]

ف: هه ند، هه ستند. (جمع حاضر است.)

ع: كائنن، موجودین.

هه ن

ك: ههس. (هه نونهن) [ههیه (هه میه کی هه رامیه).]

ف: هه ن، ههست. (ههست و نیست.) (اورامی

است.)

ع: موجود.

هه ناز

ك: داره ناز. [دارنکی میوه داره.]

ف: نارن، درخت آنان.

ع: مَقَا، عُثْرَب، شَجَرُ الرُّمَّان.

هه ناز

[ك: (ك: بهرمی داره ناز).]

ف: نار، آنان. (ثمر آنان)

ع: رُمَّان، مَرَمَر، مَرَمَر.

هه نازدان

[ك: دهنکی هه ناز.]

ف: ناردان، اناردان، اناردانه.

ع: حَبَّ الرُّمَّان.

هه نازدن

ك: ناردن. [روانه کردن.]

ف: فرستاندن، گسی کردن، گسیل کردن،

روانه نمودن.

ع: يَعْث، شَعْب، رِسَاة، اِرْسَال، تَسْفِر، تَوَجِيه،

الرُّوكَة، مَلَكَة، مَلَكَة، اِذْهَاب.

هه نازدنه وه

ك: ناردنه وه. [گه پرائه وه، دائره وه]

ف: پس فرستاندن، پس دادن.

ع: رَدَّ، اِعَادَة، اِرْجَاع.

۱- [له کتیبی «بهران» دا دوو وشه «هیری» و «خیری»

فارسی به «هه میشه بهار» مانا کراوه تده به لام له کتیبی

«تحفه ی طب» دا وشه «خیری» به «شمویز» مانا

کراوه تده.)

برای تکثیر است.)

ع: نُهچ، نُهچ، زَفیر، زَحیر، نَحیط، اِنبهار.

هنگیان—هنگیان

هنگ

[ا: میشنگیرن.]

ف: مُنگ، مَنج، رَسمو، پَرَمور، پَرَموز، کلِیز،

کَنبَت، کَبِت، زَنبور. (زَنبور عسل)

ع: نَحل، نُوب، خَشَرَم، زَنبور.

وینده—شان

هنگ

ا: دسه. (سرهنگ) [دسته، کُزمل]

ف: هنگ، نِسته، توده. (سرهنگ)

ع: جَمع، جَمعیّه، لِف، حِزب، صِنف، فِئّه، فِرَقّه، قَوم.

هنگ

ا: خورزه، خورزگه، مَزل. [شویشی کُزبونوه.]

ف: اَنجَمَن، اَرسَن، اَرش، کُنگره، کانون. (محل

اجتماع)

ع: مَجَمع، مُجَمَّع، مُحْتَفَل.

هنگامه

ا: کدپوره، هور، خورسور. [هدرا، قِرَقِر (کُزری

مونرمندان و چیدولمیتزان و زُدرانبازان. ۱]

ف: هنگه، هنگامه، انگامه. (انجمن بازگران یا

کشتی خوانان)

ع: مَعَرکّه، مَحْفَل النُّقُل.

هنگو

[ا: شتار]

ف: گام.

ع: رَتوّه، خَطوّه، خُطوّه.

هنگدان

ا: ههنگه‌ژال. [پلوره]

ف: کَلیز، آغال، کَلیزدان، خانه‌ی زَنور.

ع: کُورّه، عَمیرّه، عَسالّه، غَنیّه، خَشَرَم.

هنگ

ا: زَل، هَیَم، گَهره، کَلَفَت. [زبه‌لاح، نستور]

ف: هَنگَفَت، سَنَبَر، گُنده، کَلَفَت.

ع: ضَخیم، عَظیم.

هنگل

ا: پالو، خالِگا. [کله‌که]

ف: پَهلو، تَهیگاه.

ع: اِطِل، خاَصِرّه.

هنگل خیکه

ا: هنگول. [دست و پتی خیکه.]

ف: پاچه. (دست و پای خیکه)

ع: زَعَنَقّه، قَواِم.

هنگه‌شه‌لی

[ا: هنگشله‌لی]

ف: شَبَتک، شَبَتک.

ع: عَتَب، حَجَل، حَجَلان، عَقَبان، رَدیان.

هنگوان

ا: سَزلان. [گیاه‌که.]

ف: اَنگوان، اَنگدان.

ع: اَنجَدان.

وینده—سَزلان

هنگول

ا: پاچکه، ههنگل، چه‌قل. [پتیکه]

ف: پاچه.

ع: زَعَنَقّه، قَواِم.

هنگور

ا: رَز. [تری]

ف: اَنگور، اَنگِر، تَرَبک، شَیمه، سَنّه، زَز.

ع: عَنَب.

هنگور توروشو شیرین

ل: نیسپس، [تری ترشوشیرین].

ف: باغچ، باغنج، نیم‌وس.

ع: حصرم.

هنگوره

ل: روتیل، [جزره جالبالزکیده‌که].

ف: دلمه، دلمک، دیلمک، غنده، آغنده، انگوزک،

رتیل، خایه‌گیر.

ع: رُطیلای، رُتیلای.

وینه-روتیل

هنگوره^۱

[ل: .....]

ف: انگوزک.

ع: جَرْدَه.

هنگوره په‌شه

[ل: تری رشه.]

ف: سَنَسَه.

ع: وین، غریب، عیون البقر.

هنگوروی مه‌نگوروی

[ل: یاری‌دی مندا لانه که یه‌کیتیان به پتی پش‌خستن

چار یه‌کیتی تریان به دست ده‌گرت و شم رسته‌گله

ده‌لِت: «هنگوروی مه‌نگوروی، سیام به بان کوروی، نه

ته‌قه بو نه ره‌قه، زمرده‌واله بدا به جینگه‌ی ده‌قومه‌قانیسره

ده‌قه.» له کاتی رتنی وشه‌ی «ده‌قه» مندا لیتی تر

پلتسۆک له لوسوتی چاربه‌سراوه‌که ده‌ات، نه‌گمر

پلتولومشینده‌کی ناسی خیرا رزگاری ده‌یت و ده‌چینه کۆلی

و به دست همدرو چاری ده‌گرت و رسته‌گله‌ی پتشرود

ده‌لِتسره و به‌م جزره تا کوتایی یاریه‌که.)

ف: چشم‌بندک. (بازی بچه‌ها است، و آن چنین

باشد که یکی به حکم قرعه چشم دیگری را با

دست می‌بندد و این کلمات را می‌خواند:

«هنگوروی مه‌نگوروی، سیام به بان کوروی، نه ته‌قه بوو

نه ره‌قه، زمرده‌واله بدا به جینگه‌ی ده‌قومه‌قانیسره ده‌قه.»

هنگام گفتن کلمه‌ی «ده‌قه» دیگری با تلنگور

بینی چشم بسته را می‌زند، اگر زنده را

شناخت فوراً رها شده زنده را سوار می‌شود و

چشم او را با دست می‌بندد و کلمات مذکور را

می‌خواند، به همین قرار عمل می‌شود تا بازی

ختم گردد.)

ع: ...

هنگوزه

ل: جبری. [کتیره.]

ف: شلم، انگوزه، آنقوزه.

ع: صمغ.

هنگوزه‌ی همرجن

[ل: کتیری بادامه تاله.]

ف: اُزدو.

ع: صمغ الارزن.

هنگوزه‌ی هه‌نگوان

ل: به‌ره‌وه. [کتیری سزلان.]

ف: آنگژه، آنگژد، انگوزه، آنقوزه، کسنی.

ع: حلتیت.

هنگوین

ل: هسه‌ل. [هنگرین.]

ف: آنگبین.

ع: طرم، مزج، آری، خُو، شرو، شوب، شهد، دیس،

ظی، ظیان، ضرب، عسل، مادی.

هنگوین خورما

[ل: دزشاری خورما]

۱- به داخله مانای نهم وشه‌یم بۆ ساخ نه‌کرایه‌وه. (ر - ر)

دهات.]

ف: بار، باره، سر، سره. (یکسره، یکباره)

ع: دَفْعَة، مَرْتَبَة.

هـو

ل: راگل، نراگل، گه پانمره. [گه پانمره]

ف: برگشت، بازگشت، برگشتن، بازگشتن،

بازآمدن.

ع: عَوْدَة، رَجْعَة.

هـو

ل: حمه، هدی. [روشی گاتنی کردن یا سیرمانه.]

ف: هنی. (کلمه‌ی استهزا یا تعجب است.)

ع: هَیء.

هـوا

ل: حدوا، تاسمان، با. [بزشایی دوروبری زوی، عاسمان.

هـروها: گازگه لیک که دوروبری زوی گرتوره.]

ف: نوده، پَناده، باد، هوا.

ع: هَواء، مَهوی، مَهواة، هَوَة، هَوَیَة، سَکاک، سَحاچ،

سُحاچ، شَجاچ، سُمُهی، لوح، ایاد، نَقَف، جَو.

هـوا

ل: هـومس، تاره زوی، کام، ناوات. [تاسه، حمز]

ف: پُژهان، کام، هوس، آرزو.

ع: اَمَل، مَأمول، هَوی، شَوَق، اِشْتِیاق، مَنی، مَنیَة،

أَمْنِیَة، یَقِیَة، رَجاء.

هـواپر

ل: بهرز، بولون. [بلند]

ف: بُلُند.

ع: مُرْتَفِع، مُتَصاعِد، راقی، رَفِیع، صاعِد، مُرْتَقی.

هـواخوا

ل: لاکوشکه، کومدک، لاگیر، دسگیر، دُزس. [لاینگر]

ف: هواخواه، کُمک، دوست. (طرفدار)

ع: حامی، مُعین، مُدافِع، مُجِب.

هـواخوهر

ل: باخوهر، مارش. [بابویر، کونبا]

ف: باغر، بادغر، بادخور، بادخن.

ع: مَنقَذ، فاصِلَة.

هـواچار

ل: بولون، بهرز. [بلند]

ف: بُلُند.

ع: رَفِیع، راقی، صاعِد، مُرْتَفِع ...

هـواچار

ل: بادار. [بدعهیه، فیزن]

ف: دمیادار، شگفت دار، باشگفت، شگفت مند.

ع: مَقْرور، مُتَغَرِب، مُتَكَبِّر، مُعْجِب، عاتِی، عَتِی،

غَطْرِیس.

هـوار

ل: هوارگا، دوارگا، چادرگا. [جینگسی ناروهواخوش له

دوروی نارایی.]

ف: هوار، آوار، هواگاه، چادرگاه، کوهستان،

سردسیر. (جای دور از آبادی که خوش آب و

هوا باشد.)

ع: مَصِیْف، مَقِیظ، مَقَاط، مُصْطاف، مَرِیع، مَنزِل.

هـوارکه

ل: هزیه، هوار. [هوارینگه، تزیه]

ف: هوارگاه.

ع: مَصِیْف، مُصْطاف، مَقِیظ، مَقَاط.

هـواری

ل: خیرات. [خدیجی گهره.]

ف: هواری، خرگاه. (خیمه‌ی بزرگ)

ع: خَیْمَة، فَاذَة، سُرَادِق.

هـواکیشان

ل: پەشام، پەنام. [باکردن (نارسانی برین).]

ف: هواکشیدن، بادکشیدن. (زخم)

ع: جَرَد، اِنْتَبَار.

همولگا ← **ههوار**

ههوان

ل: باس، دنگ، هالا، خهرو. [خبهر]

ف: پژواک، آگاهی.

ع: خَبَر.

ههوانهرسی

ل: باسپرسی، خهروپرسی. [پرسینی خبهرو یا پرسینی

حالی کسینک.]

ف: پُرسه، چَقَر.

ع: اِسْتِخْبَار، تَفَقُّد، عِيَانَة.

ههوام

ل: جانهور. [میروو (واک: کرم، میشووله، میتش، خشوک

بن یا بالتار).]

ف: خَسَنده، جانَوَر. (از قبیل: کرم، پشه، مگس،

خواه خزنده باشد یا پرنده.)

ع: هَوَام، حَشَرَات.

ههوانچه

ل: [هنبانزکه]

ف: چَبَبَن، اَنبَانچه.

ع: صُنْفِيَّة.

ههوانه

ل: [هنبانه، هسانه]

ف: اَنبَانه، اَنبَان، هَنبَانه، هَنبَان.

ع: صُنْفَن، جِرَاب.

وینه

ههواي تاريک

ل: [بهرامبهری «هواي روشن»]

ف: مزگه، هواي تيره، هواي گرفته.

ع: مُقَتَّم، مُظْلَم.

ههوايک

ل: که می. (ههوايک گهرهتر) [توزیک]

ف: کَمي، اندکی.

ع: قَلِيْلًا، نِزْرًا.

ههور

ل: [نور تهموموئی که بارانی لیو، دهارتت.]

ف: تَوَان، اَبَر، ميخ.

ع: تاهور، غَيم، غَمَام، سَحَاب. رُکَام.

ههور

ل: [نيسفنج.]

ف: اَسْفَنج، اَسْفَنْد، اَبَرک، اَبَر.

ع: رَغَوَة، هِرْشَفَة، غَمَامَة، اَسْفَنج.

ههور

ل: کل. [کاسه و گزهی گلین.]

ف: آوندان. (کاسه و کوزهی گلی.)

ع: اَخْزَاف. (خَرْف)

ههوراز

ل: بهرهوروره، سهرههوروره. [رکه]

ف: افزاز، سَرابالا.

ع: ثَلَعَة، صَعُود.

ههور باران

ل: تهرههور. [ههوری پی]

۱- نووسەر له پال نهم وشهیدا به فارسی نووسیویهتی: (که

هنوز آتش نگرده باشند.) واته: که هیشتا

ههنده گریستراوه. که نهم مانایه له گهل مانا فارسی و

عهریه کهدا ناتهبایه. دهگریت ناواش مانا بگریتهوه: که

هیشتا نهخواوته ناو تاگر. که نهم مانایهش له گهل وشهی

کلدا ناتهبایه!

ف: زفاک، ابر بارنده.

ع: صَيِّب، غَيم، سَحَاب مُمَطِر.

همور بی باران

[ك: هموری تنلک]

ف: خَشْكَه ابر، ابر خشک، ابر بی باران.

ع: جَهاَم، خُلب.

همور جهانگیر

[ك: هموری تال و ناسماناگر.]

ف: اَبر جهانگیر.

ع: دَجَن، مُطَبِق، (غَيم مُطَبِق)

همور شور

[ك: کلسشور: پرزیدک که قاپ و قاچاخی پی دَشُورن.]

ف: کاسه شور.

ع: مِرَشَقَة، مِفسَکَة.

همور کمر

ك: همور گمر. [کمیستک که دهتری سوالت درست ده کات.]

ف: گُلال، آوندگر، کوزه گر، کاسه گر.

ع: خُرَاف، خُرَفِي، فُخار.

همورنگ

ك: برنگ، برینگ. [مقستی خوری مه لپاچین.]

ف: دوکارده، دوکاری. (قیچی پشم پُری)

ع: مِجَر، جَلم.

هموره برووسکه

ك: برووسکه، چه خاخه. [برووسکی همور.]

ف: دَرخَش، آدرخَش...

ع: بَرَق.

هموره تریشفه

ف: تریشفه. برووسکه. [هموره گرمه. هموره برووسکه]

ف: تَدُور، آسمان غُرَبَه. دَرخَش.

ع: رَعَد، بَرَق.

هموری

[ك: پارچه بیه کی ناسکد.]

ف: هوله.

ع: منذیل، مِشَقَة.

هموریشم

[ك: ناوریشم.]

ف: اَبریشم.

ع: حَریر، قَر، قَهَن، قَهیز، اَبریشم.

هموریشم چهر رنگ

[ك: ناوریشمی سپی.]

ف: دَمسه، اَبریشم سفید.

ع: دَمَسَق، اَبریشم.

هموریشم ← **که وریشک** [روشیدکی گزانیه.] [گورانی است.]

هموسار

[ك: جلور.]

ف: فسار، اَفسار.

ع: قِیاد، مِقود، زَمام، جَناب، رَسَن.

هموش

[ك: حوشه، حصار.]

ف: خَپاک، سَرا، بَرهون.

ع: حَوش، حِیاط، مَحَوَلة.

هموش باخ

[ك: باخی پرزین کراو.]

ف: باغچه.

ع: کَرَم.

هموشه

ك: حوچه، ناخستن. [دورگرتن، گسارز.]

ف: بَرهون، میان گرفتَن.

ع: حِصار، مُحاصَرة، إِحاطَة.

هموشه دان

ل: هه‌وێه‌دان، ناو‌خست. [ده‌ر‌گرتن، گه‌سار‌زدان]

ف: ب‌ه‌ه‌وێ‌زدن، م‌ی‌ان‌گرفت‌ن.

ع: ا‌حاط‌ة، مُحاصَرة.

هه‌وێک

ل: گه‌رد‌ه‌ن. [ه‌وێک، گه‌رو، به‌وێل (وه‌به‌یه‌کی کر‌ماج‌یه‌).]

ف: گه‌ری، گه‌رد‌ن. (کر‌ماج‌ی است).

ع: ج‌ید، عُنُق، مُراد، رَقِبة، قِرْدعة.

هه‌وێل

ل: هه‌له، ده‌سه‌پاچه. [په‌ش‌و‌کاو]

ف: ه‌وێل، آس‌یمه، ده‌سته‌پاچه.

ع: مُتَهَوِّك، مُضطَرِب، قَلِق، عَاجِز، مُنْزَعِج.

هه‌وێل

ل: تر‌س. [ده‌ل‌ه‌را‌ک‌ئ‌ی]

ف: غ‌له، تر‌س، ه‌وێل، بی‌آرام‌ی، تا‌پ‌اک، ت‌پ‌ش.

ع: خَوْف، رُخْشَة، دَهْشَة، هَوَل، هَوَك، قَلِق، تَضَجُّر،

تَجَبُّر، اِنْزَعَا، اِضطِرَاب، رِعدة.

هه‌وێل

ل: ک‌وش‌س، ته‌قالا، ده‌س‌ریا. [ک‌وش‌ش، ت‌ین‌ک‌وش‌ان]

ف: ک‌وش‌ش.

ع: سَعْي، جَهد، فَشَق.

هه‌وێل ل‌یه‌ه‌ات‌ن

ل: هه‌له‌به‌وێ، ده‌سه‌پاچه‌به‌وێ، تار‌ ل‌یه‌ه‌ات‌ن. [په‌ش‌و‌کان]

ف: ه‌وێل‌شد‌ن، تا‌پ‌اک‌ید‌ن، بی‌آرام‌شد‌ن.

ع: قَلِق، هَوَك، اِرْتِخَاش، اِضطِرَاب، اِنْزَعَا.

هه‌وێله

ل: ئ‌اوله. [ن‌ه‌خ‌وش‌ین‌یکه‌].

ف: آن‌ک، ای‌ن‌ک، ش‌ر‌ک، آبه‌.

ع: ماهة، جُدري.

هه‌وێله

ل: مه‌رحه‌مه. [خ‌اول‌ی، ه‌وێله، په‌شته‌مان]

ف: ه‌وێله.

ع: م‌ن‌دیل، م‌ن‌شَفَة، ن‌شَافَة، خ‌مَلَة، قُوطَة.

هه‌وێله‌زله‌

ل: ئ‌اگره، هه‌وێله‌فه‌ره‌نگ‌ی. [ئ‌اگر‌ۆک: زی‌یک‌ی چه‌ناکه‌ و

ده‌سه‌چار.]

ف: آت‌ش‌ک، آبه‌له‌ی در‌شت، آبه‌له‌ی فره‌نگ‌ی.

ع: جَمرة، النّارُ الفّارسیّة.

هه‌وێله‌فه‌ره‌نگ‌ی—**هه‌وێله‌زله‌**

هه‌وێله‌کو‌ت‌ان

[ل: کو‌تان، ده‌ری‌ل‌ید‌ان د‌ۆی ئ‌ار‌له‌.]

ف: آبه‌له‌کو‌ب‌ید‌ن.

ع: تَلْقِیح.

هه‌وێد

ل: هه‌وێگ، هه‌نه. [هه‌وێ]

ف: ه‌وو، آ‌وس‌نی، آ‌م‌وس‌نی، آ‌م‌وس‌نی، و‌س‌نی،

یار‌ی، ئ‌ب‌اج، ب‌ناج، ب‌ناج، ب‌ناج، ب‌ناج، ئ‌ب‌اغ، آ‌نب‌اغ.

ع: ضَرَّة، عَنَة.

هه‌وێه‌س

ل: هه‌وا، ئ‌اره‌زو، که‌له‌که‌له‌ه. ه‌و‌ک، ه‌م‌ز، م‌رخ. [ت‌اسه‌،

م‌یل. با. ق‌رم]

ف: پ‌ۆه‌ان، ه‌وس، آ‌ز‌زو، کام.

ع: ه‌وی. م‌یل، اِرادة، ش‌ه‌وة، اِشْتِهااء. م‌ش‌رَب.

هه‌وێه‌سار

ل: هه‌و‌گ‌دار، هه‌نه‌دار. ه‌اره‌ه‌وه. [ه‌و‌ت‌سار، ه‌و‌ت‌یار.

ه‌اره‌و‌ئ‌ی]

ف: ه‌وو‌دار. ه‌م‌ه‌وو.

ع: ذاتُ ضَرَّة، ضَریره.

هه‌وێه‌س‌دار—**راف‌ب**

هه‌وێه‌س‌پان

ل: ه‌ۆک‌ئ‌ی، خ‌ۆسه‌ر، به‌له‌ه‌سه‌. [ه‌و‌ه‌س‌پاز، ت‌ۆل‌از، دا‌وت‌ت‌ه‌ی]

ههویژده ← **که ره وانه** [(وشی به کی کرماجید)] (کرماجی است).
ههویژ کردن

[ک: هویژ شیلان.]

ف: آشوردن، خمیر کردن.

ع: تَعَجین.

هه ی

ک: همر. همر. [(وشی سدرمان یا ناگدارکردنوهیه).]

ف: هتی. (کلمه ی تعجب یا تخبیه است).

ع: هَی، یاهَی.

هه ی

[ک: هدیت، برامبری نیت.] [تۆ هَی.]

ف: ههستی. (تو هستی)

ع: کائِن. (أَنْتَ کائِن)

هه ی!

[(ک: وشی گاتیی نکردنه).]

ف: هَی! (کلمه ی استهزا است).

ع: هَی، هَی

ههینه ت

ک: گلاله. چلۆنا به تی. [شکل، شیوه. چۆنیستی.]

ف: یازند، گلاله. چگونگی.

ع: هَیئَة، صُورَة، شَکْل. کَیْفِیَة.

ههینه ت

ک: دهسه. [دهسته، لیژنه]

ف: دهسته.

ع: جَمْع، جَمَاعَة، لَجْنَة، عُصْبَة.

هه بیهدت

ک: حیوت، تار. [سام]

ف: غَرَم، غَرْم، غَرْم، تاب.

ع: هَبِیَة، سَطَوَة.

هه بیهدت

ک: حیوت، ترس. [خوف، مترسی.]

ف: آژور، ترغاره، هوسران، هوسناک، بُلَهوس، خودستر.

ع: لَقَس، أَبُو الهَوَی.

ههوه سیانگ

ک: شپزیانگ، په شزیانگ، هدرل. [حیسار، په شکار]

ف: شکیده، آشفته، هول شده، دستپاچه.

ع: مُضْطَرَب، مُنْهَش، مُنْهَش، مُنْهَش، دَهْشان، دَهْش،

مِهوت.

ههوه سینان

ک: شپزیان، په شزیان، شه پزیان، هدرل-سورن،

دهسه پاچه برون. [حیسان، په شکان]

ف: شپلیدن، آشفتن، آشفته شدن، هول شدن،

دستپاچه شدن.

ع: اضْطراب، انْهات، انده اش.

هه یه

[ک: دهنگدنگ.]

ف: هوهو.

ع: صیاح.

ههوهوو بهر بهر

[(ک: زاراوی جووتیارانه).]

ف: اصطلاح جفت بنده ها است.

ع: ...

ههویژ

[ک: هه ی]

ف: خَمیر.

ع: عَجین.

ههویژ ترش

[ک: هویژ ترش، مایی هویژ]

ف: خَمیر مایه، خَمیر ترش.

ع: نَخ، فِتاَق، خَمیرَة، خَمیر.

ف: تاب، تَرس.

ع: خَوْف.

هه‌ی بێداد!

ك: هه‌ی دادا، هه‌ی هه‌وار! [ئه‌ی داد بێداد!]

ف: آي دادا، آي بېدادا، آي وای!

ع: وایلاه، وایصیته!

هه‌ینه!

ك: په‌یتا، زوو، سه‌ریك، شۆن یه‌ك، [په‌له]

ف: زوده، سه‌ر هم، پێوسته.

ع: سه‌ریه‌، اه‌صه‌لا، مه‌والیه‌، مه‌عاقیه‌.

هه‌ینه‌هه‌ینه!

ك: په‌یتا په‌یتا، زوو زوو، ده‌ماید، سه‌ریك، یه‌كه‌شۆن یه‌ك.

[سه‌درای یه‌ك و په‌له (دووباره‌ی نوێ) كه‌ی له‌سه‌ر

زۆر بۆنیه‌تی.]

ف: پێ نێرێ، زه‌م، نه‌مان، نه‌مان، پێوسته،

هه‌ماره، پشت سه‌رهم. (تكرار بۆی تكه‌یر است.)

ع: مه‌والی، مه‌عاقیه‌، مه‌صل، لا انقطع، لا ینقطع.

هه‌ی داد! هه‌ی بێداد!

هه‌ینه‌ی!

ك: هه‌ینه‌ی، گرچه‌، بێدا، بگه‌ره‌وه‌! [هه‌ینه‌ی، زه‌ه‌، لاچه‌.

بگه‌ره‌وه‌!]

ف: آید، گه‌مشو، برو! بگره‌وه‌!

ع: هه‌ذا، اه‌ه‌ب، ابعدا، شاعدا، اليك. عدا، ارع!

هه‌یه‌وه‌!

ك: نه‌یه‌! [وه‌ی بێزاری ده‌رینه‌.]

ف: آي وای! (كه‌مه‌ی تضجر است.)

ع: واه، واه، وای، وای، وای، وای!

هه‌یه‌وه‌!

ك: زه‌له‌وه‌! [وه‌ی شه‌وه‌ی گه‌ڕانه‌ بۆ مه‌ندال.]

ف: هه‌یره‌وه‌، آیره‌وه‌! (آي فرزند!)

ع: یابوئی! یا وادی!

هه‌یه‌كه‌!

ك: كه‌لاهت، كه‌لاهت، تمشك. [به‌ژوبالا]

ف: هه‌یه‌كه‌، پێكه‌، نێكه‌، یانه‌، تنه‌، ریخت، آندام،

كش!

ع: هه‌یه‌كه‌، هه‌یه‌، هه‌یه‌.

هه‌یه‌كه‌!

ك: بازیه‌، بازیه‌، [خه‌ش یا ده‌یكه‌ كه‌ ده‌یه‌ستی به‌

تۆله‌.]

ف: هه‌یه‌كه‌، پخام، بازوبند.

ع: ته‌وه‌.

هه‌یه‌لاه!

[ك: چاره‌ی ژبان: زاره‌یه‌كه‌ی یوتانی یا هه‌ینه‌یه‌ بۆ

دیاری كردنی ته‌سه‌ن و چاره‌نوس به‌كاره‌ینه‌روه‌. (زاراوه‌

ته‌سته‌رناسه‌.)]

ف: هه‌یه‌لاه، گه‌دبان، چه‌شه‌ی زنده‌گانی. (از

مه‌صلحات اهل نجوم است.)

ع: هه‌لاه، كه‌ه‌.

هه‌ینه‌.

[ك: له‌بۆنانه‌، ناماده‌، به‌رامه‌یه‌ی نه‌. (كه‌سی یه‌كه‌می

كه‌یه‌.)]

ف: ته‌سه‌م. (مه‌كله‌م مع‌الفیه‌ر است.)

ع: كه‌نه‌، مه‌جودیه‌، حاضره‌.

هه‌ینه‌

ك: حه‌مه‌، هه‌ینه‌. [هه‌ینه‌]

ف: آدینه‌.

۱- نه‌مه‌ و شه‌یه‌ به‌ خه‌ته‌كه‌ زیاده‌ كراوه‌ كه‌ له‌ خه‌ته‌ی نووسه‌

ناچیت. (ر-ر)

۲- نه‌مه‌ و شه‌یه‌ش له‌ خه‌ته‌ی نووسه‌ ناچیت و باش

ناخه‌ته‌یه‌یه‌. (ر-ر)

ع: جُمعة.

هینه - هینی

هینولا

ك: قواره، قهلافت، كدلافت، تمشك، نهكوت، قُلخ.

[بیجم، قباره (برامیری شیوه).]

ف: پذیرایی، یازند، نژند. (مقابل صورت).

ع: هیولی، الماده الأولى، ما یترکبُ منه الشيء و یقوم به، التي یحصلُ الشيءُ معها بالقوة.

هینوی

ك: مانگ. [هیف]

ف: ماه.

ع: شهر.

ههی هاولا

ك: نهی هاولا [هی داد و بیداد!]

ف: ای دادا! هی دادا!

ع: واقزعا، واولا!

ههیهو

ك: نهیهز. [هیهرو! وشو بدورزانینه.]

ف: آی های، هی های.

ع: هیهات، آیهات، هیهان، آیهان، هیهات، هیهان،

هیهام. (به سکون آخر اخیر و تثلیث آخر بواقی)

[پیتی کوتایی درایین وشه بی-زاده و پیتی کوتایی

وشه کانی تر هرسی بزاده که «بُ» ورده گزیت.]

ههی ههی

[ك: وشو گالتینکردنه.]

ف: هی-هی. (کلمه ی استهزا است.)

ع: هی-هی.

هی

ك: هین، نی. [هینی: وشو تایبعت کردنی شتیكه به

کسینکود.]

ف: چیز.

ع: ل، مال.

هیجوی

ك: خوازمه نی. [هیجبی، خوازینی]

ف: خواستگاری.

ع: خطبة.

هیج

ك: زاد، نابو. [بو شایی، نمتشت، نبرون]

ف: ایج، هیج، هیش.

ع: ای، اثر، عدم، فنا، لاشی.

هیج

ك: هرگیس. [قت، هرگیز]

ف: ایج، هیج، هرگیز.

ع: قَطْ، اصلاً، آيُ.

هیجتا

ك: هیشتا، هیمتا، تا نیسه. [هیشتاكو. تانیسته]

ف: هنوز، تاکنون.

ع: الی الان، الی الحال.

هیجتایی - هیجتا

هیج جور

ك: هیج کولژن، هیج کولژج. [به هیج شیویهلک]

ف: هیج جور، هیج گونه.

ع: مُطلقاً، آيُ وجه، كُل وجه.

هیجك - چاگكه [روشیه کی گرامیید.] [گرامی است.]

هیج کام

[ك: نه یلك لمانه.]

ف: هیج کدام.

ع: لا أحد.

هیج کولژج - هیج جور

هیج کولژجی - هیج کولژج

هیج کهس

[ك: نه كسيك]

ف: هيچ كس.

ع: ملوئي، اَحَدٌ، لَا اَحَدًا.

هيندى

ك: هيمَن، نارام، ... [لسرغُو، هَيور، هيتاش]

ف: وام، آرام، نَرغَال، اِيْمَن.

ع: آمين، مَجْرَس، هَيْن، هَيْن.

هيندى بوونهوه

ك: هينمربون، نارام گرتن، هيديهربون، [هيتوربونوه]

ف: آرام شدن، آرام گرفتن، اِيْمَن شدن.

ع: بَوخ، مَوخ، سَكُون.

هيندى كړدنهوه

ك: هيديهو كړدن، هينمهو كړدن، [هيتاش كړدنهوه]

ف: اِيْمَن كړدن، آرام كړدن.

ع: تَامِين، تَهْيِيْن، تَهْوِيْن، تَجْرِيس.

هيندى كړدنهوه

ك: هالو كړدن، هينم كړدن، [هيتور كړدنهوه، داسه كناندن]

ف: آرام كړدن، فرونشاندن، آبژدن.

ع: اِبَاخَة، اِمَاخَة، تَسْكِيْن.

هيديهو بوونهوه

هيديهو كړدن

هيتك - نه لږه كوچنك

هيتري

ك: مه لږه له. [مېر مه لږه: گوتيكه.]

ف: اَنْجَل، خيرو، خيلو.

ع: خَطْمِي، غَضْرَس.

وټنه - مه لږه له

هيتري!

ك: هيدى، گروهه! [برېږ، وږيه!]

ف: ايدى، گم شو!

ع: هَذَا، اُبْعَدَا، تَبَاعَدَا، اِذْهَبَا، اِلَيْكَ!

هيتري

ك: گوي، گوريك، گز، توانا، گير. [دزه]

ف: وزر، توان، توانايى، گير، نيرو.

ع: حَسَن، بُنْيَة، قُوَّة، نَامَة.

هيتري - نه هينا

هيتري

ك: چټلگ. [نښينه، نيتريگ]

ف: جيبا، هيمه، هيزم، چوب.

ع: حَطْب.

هيزمدان

ك: چټلگدان. [چټگنيتريگ]

ف: جيباگه، هيمه دان، هيزمدان.

ع: مَحْمَلَة.

هيزه وهيزهاتن

ك: ماسين، باكردن، پنه مين. [ناوسان]

ف: آماسيدن، آماهيدن، بادكردن.

ع: تَوْرَم، اِنْتِفَاخ.

هيزيانهوه - زوويانهوه

هيتي - هيتري

هيتري

ك: هسره، قاتر. [نيتري]

ف: چمنا، آستري، ستري.

ع: بَقْل، نَقْل.

هيتش

ك: گارمن، گارسن. [گاسن]

ف: هيش، خيش، خويش، خيچ، ايمند، ايمري.

سپار، گاواهن.

ع: لُؤْمَة، سَبْخَة، سَبْخَة، مان، مِهْرَا، مَيْكَة، نِيْرَج،

نُورَج. (نيرج و نورج مُعَرَّب «نيله» يعنى «نيره» اند

۱ - نهم وشيميم بقر راست نه كرايهوه، وا دياره كسيتك به سر
 وشه كى نووسه ردا چوهتموه و كړدويهتى به «تاوام»! (ز - ر)

به معنی یوغ، اهل لغت اشتباه کرده‌اند.) [در]
 وشی «نیرج» و «نورج» تمعرب‌کراوی «نیتله» به و
 زمانوانان به هملدا چون.) [

هیشتا

ل: هیچتا، تانیسه. [هیشتاگو، تانیستا]
 ف: هنوز، تاکنون.

ع: آلی الان.

هیشتامه‌کی - هیشتا

هیشتن

ل: ناستن، تلین. [رتگدان، لینگران]
 ف: هشتن، گذاشتن، گزاردن، گساردن، هلیدن.
 ع: ترک، افعال، امهال.
 هیشخان

[ل: خلوتی، زوری نازوقه.]

ف: آوندخانه، پستو، تو.

ع: خادعه، بیت المؤمنه.

هیشته مال

[ل: خاکنازکی بچروکه گاسنی پی پالا ده‌کنهوه.]

ف: خیش‌مال. (خاک‌انداز کوچکی است که
 خیش را با آن پاک کنند).

ع: ...

وینه

هیشتم

ل: زل، گوره، برلن. [زبهلاج، برز]

ف: گنده، بزرگ، استبر، ستبر، بلند.

ع: ضخیم، کبیر، عالی، رفیع.

هیلال

ل: داسه مانگ، مانگ تازه، مانگ یه‌کشهوه، داسه. مانگ

کزنه. [مانگی کوانهیی.]

ف: ماه نو، ماه یک‌شبهه. ماه کهنه.

ع: هلال، ازمیم.

وینه

هیلال

ل: هیلالی، تاق. [کوانهیی، سرمیچی کوانهیی.]

ف: هلال، بلالی، خذب، طاق.

ع: هلال، طاق، قوس، قنطرة.

هیلانه

[ل: لانه]

ف: لانه، آشیانه، آشیان، کاشانه، کابوک، کابک،

کاوزک، بگند، تکند، آموت، تیغال.

ع: عُش، وکر، وکن، مَوکن، وَقْنَة، أَقْنَة، قُرموص،

مَحَضَة.

وینه

هیلانه زهرده‌واله

[ل: لانی زمرگته.]

ف: غال، گواره، کباره، لانه‌ی زنبور.

ع: کور، وکر الزنبور.

هیلانه هرچه

ل: شاره مرچه، شار. [شاره‌میروله.]

ف: شهر، شهر مور، لانه‌ی مور.

ع: قَرْیَة، قَرْیَة، جَرْئومة.

هیلکه

[ل: هیلکه، هیک]

ف: خاگ، خواگ، خایه، آستینه، آستینه،

آشینه، آشتینه، تخم، تخم‌مرغ.

ع: قابیة، کیکه، بیضة.

هیلکه ریوی

[ل: گیاه‌که میوه‌کی له باتور ده‌چیت.]

ف: تخم روباه. (علفی است که ثمر آن شبیه به

خایه است.)

۱- تم وشه‌یه به خدیتک زیادکراوه که له خدتی نووسر

ناچیت. (ر - ر)

ع: قُعُوبٌ، خُصِي الثُّعْلَبِ.

هیلکەشکانی

[ل: یاریە کە.]

ف: تخم بازی.

ع: مَقَابِضَةُ، نَعْبُ الْبَيْضِ.

هیلکەتون

ل: وەتە. [باتور]

ف: خایە، تَحْم.

ع: خُصِيَّةٌ، بَيْضَةٌ.

هیلکەتونکەل

ل: وەتە گەل. [هەردور باتور.]

ف: خایگان، تخمگان.

ع: خُصِيَّتَان.

هیلکە و رۆن

ل: نيمرو. [هیلکە لمرۆن کرار.]

ف: خاگینه، خایه ریز.

ع: عَجَّةٌ. (خَبِيص)

هیلکە چەپەل

[ل: هیلکە پيس.]

ف: لَق، لَق، تَحْم لَق، تَحْم لَق، پُلغەدە.

ع: فُفْسَاء، فُفْسِيَّةٌ، بَيْضَةٌ فُفْسَاء، كَيْكَةٌ فُفْسِيَّةٌ.

هیلکە نيمبەن

ل: نيمرو. [هیلکە نيو برژاو.]

ف: نيم بند، نيم پرشت، آب پز.

ع: نيم پرشت.

هیلکە

[ل: توك (واک: تووکی قالی).]

ف: ايلمه. (ايلمه ی قالی مثلاً.)

ع: حَلْمَةٌ، خَلْمَةٌ، نِيرٌ، زَلْبَرَةٌ.

هیلکەسلو

ل: مۆرە. [بەردێکە کاغەز یا کاسە و گۆزی سۆنەتی - بۆ

نۆرنە - پێ نوس دە کەن.]

ف: انداوە، مَهره. (سنگی کە کاغەز یا کاسە و

کۆزە ی گلی را مثلاً با آن صاف می کنند.)

ع: مَنَقَةٌ، مِصْقَلَةٌ، مِصْقَلٌ.

هیل

ل: شۆن گاراسن. [خفتی جوت، شۆنەواری گاسن.]

ف: شیار.

ع: تَكَم، خُذَّةٌ، أُخْدُوْدَةٌ.

هیلک - هورک

هیلما

ل: هیشتا، هیچتا، تا نيسه. [هیشتا کۆر]

ف: ههوز، تا کتون.

ع: اِلَى الْأَن.

هیلما

ل: ئە بهام، سەریستە. [نامازە، شاراوە]

ف: ئەندەش، سەربەستە.

ع: اِيْمَاء، اِيْمَام، اِشَارَةٌ، كِنَايَةٌ، رَمَزٌ.

هیلما - هیشتا

هیلما

ل: دلاوری. [بیریار، بیارەتی، دلازی]

ف: مَنَش، کورتاخ، مَلچکا، آهنگ.

ع: هِمَّةٌ، هِمَّةٌ، عَزَمٌ، جَوْدٌ، سَخَاوَةٌ، سَخَاءٌ، كَرَمٌ.

هیلما

ل: هیدی، نارام. [لەسوخۆ، هیناش]

ف: نرغال، ایمن، آرام، رام.

ع: آمِنٌ، هَيِّنٌ، مُجَرَّسٌ، حَلِيمٌ.

هیلما

ل: هیدیدەتی. [هیسەتی، ئەسودەتی]

ف: نرغالی، ایمنی، آرامش.

ع: اَمْنِيَّةٌ، هَوْن.

هین

ل: چَت، هِی، نِی. (هین منه.) [شت، هینی: وشئی

تاییدتدائی شتیکه به کیستکوه.]

ف: چیز، پَرموده، پَرموتَه، آخِرِیان، آن. (آنِ من است.)

ع: هَنْ، هَنَّةٌ، شَیْءٌ، مُلْكٌ، مَمْلُوكٌ، مَخْصُوصٌ، مُخْتَصَنٌ. (مُلْکِی، مَمْلُوكٌ لِی.)

هینا

ل: وِینا، هینوا، یاد. [بیرکوتنوه، شیوه کردن]

ف: یاد.

ع: تَذْکُرٌ، ذُکْرٌ، خِیال.

هیتان ← هِلوردن [رشیدکی کرماجیه.] [کرماجی است.]

هیتده ← نهونه [رشیدکی کرماجیه.] [کرماجی است.]

هیتندی ← بَرِی [رشیدکی کرماجیه.] [کرماجی است.]

هیتوا ← هینا

هینواش

ل: یَواش، نَراَم. [لسرخز]

ف: یواش، آهسته، آرام.

ع: رَهو، هَوْن.

هینوان

[ل: همیان (سه‌گزی سرده‌پزشراو).]

ف: رَست، بَشْکَم، پَشْکَم، بَیْگَم، سَتَاوَنَد، بَسارَه،

ایوان، پورکُند. (سکوی سرپوشیده)

ع: رِواق، رِواق، ساباط، هُنْطَه، لَیوان، ایوان.

هینور

ل: براشور. [برای شور.]

ف: برادر شوهر.

ع: أَخُ الرَّوْج.

هیتوه‌رزّا

ل: زَنُّ برای شور. [برائنی شور.]

ف: زن برادر شوهر.

ع: زَوْجَةُ أَخِ الرَّوْج.

هیتوه‌رزّا

[ل: برزای شور.]

ف: فرزند برادر شوهر.

ع: وَلَدُ أَخِ الرَّوْج.

وینه‌کانی پیتی هه

هوهوکه‌ره

ههوله

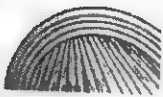
هه‌مه‌لیره

هه‌مه

هه‌تۆ

هه‌ساره‌زه‌رینه

هه‌زارپۆیه

هه‌رهماسی

هه‌ره

هه‌رله

هه‌مرو

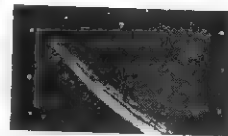
هه‌تۆ

هه‌لمه‌له

هه‌سه‌نیه‌کی

هه‌ساره‌ی جووچکه‌دار

هه‌لانه

هه‌لال

هه‌نشه‌مال

هه‌وانه

هه‌تکه‌وچنه

هه‌میشه‌به‌هار

ی ←

[(ك) : راناری لكاوی كسی سټیمې تاكه.] (نمسی)
ف: ش. (ضمیر غایب است). (آسپش)

ع: ه. (فَرَسُهُ)

ك: یام. [نامرازی بادانودیه و به زوری یو هلټژارده: من یا

تو؟]

ف: یا.

ع: آم، او، اما.

یا

ك: كه. (تو كهسه یا هات). [نامرازی پینونهډیه.]

ف: كه. (آن كس كه آمد).

ع: الَّذِي.

یا

ك: چټگه. [شورټن (سووکه ټنې «یاگه» په.)]

← واته: یهك نه سپ. هندی جاریش نیشانه ی ناسراو
بوونه: «دو سټی نه سپی» واته: دو سټی نه سپی

(نناسراو.)

همروه کو له روون کرده نه و کوی نویسری به پرتوه دمرده که ویت
مه به سټی نویسر له «ی» ناسراو پیتی «ی» کوردیه و
مه به سټی له «ی» ناسراو پیتی «ی» «ر»

۱- «ی» دو قسم است: مجهول و معلوم. در لفظ «شیر»
اگر «ی» مجهول خوانده شود به معنی حیوان درنده ی
معروف است که عرب «أَسَد» می گوید.

و اگر معلوم خوانده شود به معنی مایع دوشیده ی نوشیدنی
است، که عرب «لَبَن» می گوید به فتح «باء».

بای معلوم در هر سه زبان علامت نسبت است: بغدادی،
همدانی. اما در کردی فقط ضمیر غایب است که ذکر شد.

بای مجهول در کردی علامت وحدت است: «نه سپی» یعنی:
یک اسب. گاهی برای تنکیر هم می آید: «دو سټی نه سپی»
یعنی: دو سه اسب غیر معلوم.

[«ی» دوو چۆره: نه ناسراو و ناسراو. له وشه ی «شیر» دا

نه گهر «ی» به شټوی نه ناسراو [واته: شیر] بھوتیرټیموه به
مانای گیانداري درنده ی به ناویانگه که عه ره ب پیتی ده ټین:

«أَسَد». به ټام نه گهر به شټوی ناسراو بھوتیرټیموه به مانای

تو شله دۆشراوه په که بۆ خواردنه وه ده شټیت [واته: شیر]

که عه ره ب پیتی ده ټین: «لَبَن».

«ی» ناسراو له هر سټی زمانه که دا نیشانه ی خسته

پاله، وهك: به غدای، هه مه دانی. به ټام ته نیا له کوردیدا

نعم وشه یه رانای کسې سټیمه مه، ههروه کو یاسرکرا.

«ی» ناسراو له کوردیدا نیشانه ی ټکه: «نه سپی»

ف: جا، جاه، جای. (مخفف «یاگه» است.)

ع: مکان.

یابوو

ل: باره‌کی. (نسبی بارکیشان.)

ف: یابو، بارکی، اسب باری.

ع: هجین، پردون، کودن.

یابراخ

ل: دزلمه. [تپراخ (رشیدکی کرم‌جیه).]

ف: دولمه. (کرم‌جی است.)

ع: ملفوفه.

یاپونجی

[ل: دیوجامه]

ف: خُشوانه، دیوجامه، یاپونجی.

ع: یافونجی.

یاناخ

ل: به‌ننی. [گیراو (وشیده‌کی تورکیه).]

ف: بندی. (تورکی است.)

ع: محبوبس.

یاناخه

ل: نیستگا. [نیسگه، جینگه رستان.]

ف: ایستگاه، آرامگاه.

ع: مَوْقِف.

یاخو

ل: یا، یام، یامه‌کی، یا ندمه. [یاخود]

ف: یاخود، یا اینکه، یا.

ع: او، آم.

یاخی

ل: مله‌ور، سهرکیش، گهرده‌نکیش. [سهریزور]

ف: بَرَمَخ، بَرَمَخیده، یاغی، سَرکَش، گَرَن‌کَش،

نَافَرمان.

ع: باغی، طاغی، عاصی، مُمَرِد.

یاد

ل: هینا، هینا. [شیتوه‌کردن]

ف: یاد.

ع: ذِکر، ذِکر، ذِکر، ذِکار، ذِکار، خِیال.

یاد

ل: یی. [فکر، خیمال]

ف: یاد، بیر.

ع: خاطر، فکر، خِیال.

یادداشت

ل: یادنویس، یادنامه، بیرنامه. [نویسنی مبست بز]

ل: بیرننه‌چوننوه.

ف: یادداشت، یادنامه.

ع: ذاکرة، ذِکرة، خاطرة. قَبض، سَنَد.

یاداوه‌ری

ل: یادهاردن، بیرهاردن. یادخستن، بیرخستن. [بیرکوتنوه.

بیرخستنوه، بیرهینانوه]

ف: یادآوری، یادآوردن. یادانداختن.

ع: ذِکار، ذِکار، ذِکار، ذِکار.

یاددان

ل: فیرکردن، مزچیری کردن. [راهیتان، تیگیاندن]

ف: یاددادن، آموختن، آموزش، آموزگاری.

ع: تعلیم، تدریس، تلقین، تفهیم.

یادگار

ل: یادگاری. [نوه‌ی ده‌یتنه مایمی بیرهینانوه‌ی شیتک یا

کسیتک، هدره‌ها: شوتنواروی نوسراوی پیشینیان.]

ف: یادگار، نگاشته.

ع: ذِکرة، تذکار، کتیبه.

یادگاری—یادگار

یادگرتن

ل: فیزیون، خُز کردن، خُزگرتن. [راهاتن، تینگیشتن، خور کردن]

ف: یادگرفتن، آموختن، خوگرفتن.

ع: ثَعْلَم، ثَقَّهْم، ثَدْرُس، ثَلَقْن، اعتیاد.

یاجنامه-یادداشت

یاجنویس-یادداشت

یار

ل: دَرس، یاره، کُزمه‌ک. [خُشویست، دَلِیر، یارمَنیدِر]

ف: یار، دوست، نگار، دلدار، رایگا. یاوَر، کُمک.

ع: خَدِن، مَحَبُوب، مَعشُوق، رَفِیق، صَدِیق. مُعین.

یارا

ل: زَوَر، زات، زاور، توانا. [ویران، هیز، وزد]

ف: یارا، توان، توانایی، زور، نیرو.

ع: جُرْأَة، قُوَّة، قُدْرَة.

یوران

ل: دَرسگدل، دَرسه‌کان. [خُشویستگدل]

ف: یاران، دوستان.

ع: أَحباب.

یارمجلز

ل: تولونگی، همرزه. [بلخ، بيشهرم (ملهری)]

ف: بَسْباس، نُکام، هَرزَه، هَرزَه‌کار، قُلدر.

(قُلچُماغ)

ع: عَرِیف، مُقَشَمِر، أَلِوَاط، بَزِیاَن.

یارمه‌تی-یارویه [رشیدی کرمانجی، (کرمانجی است).]

یارق

ل: کابرا، کابرا. [نلانی]

ف: یارو.

ع: المَعهود.

یلره

[ل: سورکه‌لناری «یارنه‌حمد» یا «یارمه‌حمد».]

ف: مخفف «یار احمد» یا «یار محمد» است.

پاره‌ها

[ل: پرکیستان (روک: پرکی کالک یا شوئی).]

ف: ویره، بیاره، چلونک، چلونک، آسیورک، پُته.

(بیاره‌ی خربزه یا هندوانه مثلاً..)

ع: سَلخ.

یاری

ل: برایی. [ره‌اینین]

ف: گرایش، یاری، گراه.

ع: مَیل، رَغَبَة، قُتَوِی القَلب.

یاری-یاریه

یاریه

ل: کُزمه‌ک، یارمه‌تی، ده‌سیاری. [هاریکاری]

ف: یاری، کمک، همراهی، دست‌گیری،

دست‌یاری.

ع: نَصْر، إِمداد، إِعائَة، مُعاوَنَة، مُساعَدَة.

یازی

ل: یاون، بیاون، ده‌شت. (یازی و یاون: ده‌شدر) [بیابان،

چولگه]

ف: بیابان، دشت، هامون.

ع: صَحراء، بَیداء، فِیفاء، قَفَر، مَرْت، قَراح، بِراح....

یلس

ل: تاشه‌کوچک. [تاشبهرد]

ف: تَخته‌سَنگ.

ع: قَضَف.

یاس

[ل: گولیکی یوغزشی بناربانگه.]

ف: یاس، یاسَم، یاسَمون، سَیال. (گل معطر

معروف است.)

ع: ظَیَّان، شَمسَق، یاسَمین، یاسَم.

یا

ل: روشت، ناین، شیره. باو. سامان. [شیتوار، ناکار. داب]

ف: یاسا، یاسه، روش.

ع: شرع، رویه، رسم، قاعده، قانون. عاده. نظم، نسق. (← رویه)

یاساخ

ل: قده خه. [رتندوار]

ف: یساع، یاساع، قذغه، قذغن.

ع: منع، ممنوع.

یاساول

ل: تاردهن. [یتشگر]

ف: یساول، ترفوزن.

ع: خفیر، طرفوزن.

یاسا

ل: یاخرا! [وشی میواریه.]

ف: یا خدا! [کلمه ترجی است.]

ع: یا الله!

یافت

ل: نشان، نشانه. [شوتنوار]

ف: نشان.

ع: علامه، اثر.

یافت برین

ل: نشان برین، نشانه نهشتن. [شوتنوار سرینره.]

ف: نشانه بریدن، نشانه نگذاشتن.

ع: قطع آثار، اِمحاء علائم.

یاقو

[ل: سورکه ناری «یعقوب».]

ف: مخفف «یعقوب» است.

یاقووت

[ل: بردیکی بنرخه.]

ف: باگند، پاکند، باغیده، یاگند، بهرمان، بهرمَن،

بهرامن، سیرمان، یاقوت.

ع: یاقوت.

یاقوونی

ل: زبورس. [اجزیه ترپیه که زور پیته گات.]

ف: یاقوتی، (نوعی از انگور است که زودتر

می رسد.)

ع: سییق، بکور.

یاقه

ل: جینگه. [شرین (وشیده کی هورامیه).]

ف: جایگه، جایگاه، جای. (اورامی است.)

ع: محل، مسکن، مکان، معان، مقام، مثنوی.

یال

[ل: تورکی ملی هندی ناژن. (وله: مووی گردنی

نسپ).]

ف: یال. (موی گردن اسپ مثلاً.)

ع: عُرف، عذرة، لبده.

یال

ل: شان، تیه شان. [ملی کینو.]

ف: یال، تیغه، سَر کوه.

ع: سَراة، شِشَر، شُویوب، مَنکِب، حَرف، رَاس، حَرف

الجَبَل، حَدَّ الجَبَل، رُؤوس الجبال.

یالانچی

ل: درۆزن. [درۆکر (وشیده کی تورکیه).]

ف: یالانچی، دروغگو. (ترکی است.)

ع: مَقْلُد.

یالانچی

[ل: مرواری دسکرد و نائسل.]

ف: یالانچی، مروارید دروغی.

ع: ثُومَة، حَضَل، مَشْخَلَبَة.

یال شیر

[ك: (ك: مووی گردنی شیر).]

ف: یال شیر، پشم گردن شیر.

ع: نُبْدَة.

وینه

یال کهله شیر

[ك: (ك: پیری گردنی که لهباب).]

ف: پر گردن خروس.

ع: عُرْفُ الذِّیْكَ.

یال گز کردن

[ك: (ك: راست کردنوی پیری گردن).]

ف: پرگردن راست کردن.

ع: جَعَلَ.

یال گنیک

ك: که چله. [كسیك که قز به سرینوه نید.]

ف: گچل.

ع: أَقْرَع.

یلام

ك: یا، یان. [نامرازی باد اندوهید.]

ف: یا.

ع: أَوْ، أَمْ، إِمَّا.

یان

ك: هوش، ندیگ وتن. [خبردان له نهینی.]

ف: یان، واژن، هوش. (غیب‌گویی)

ع: كَشَف، مُشَاهَدَة.

یان ← یلام

یافزه

[ك: ژساری پاش ده.]

ف: یازده.

ع: أَحَدَ عَشَرَ، وَاحِدِ عَشَرَ.

یا نه

ك: یام نه، یان نه. نه گهرنه. [یا نا، یان نا. دهنه، نه گینا]

ف: یانه. اگر نه.

ع: أَمْ لَا، وَ أَلَا.

یافه

ك: مان. [خانوو (وشه‌یکه گزانیید).]

ف: خانه. (گورانی است).

ع: بَيْت، دار.

یانی

[ك: مانای رایده، واتنه (له «یان» یوه وهرگیراوه که مانای

بینینی نهینی ده‌دات).]

ف: تیو. (از «یان» آمده، به معنی کشف).

ع: أَيْ، يَعْنِي.

یاو

ك: تاو، تی. [لرزوتا]

ف: جَشَن، تَب.

ع: حُمَى، صَالِب، نَافِض، وَعَك، مَلْبَاخَة، سَبَاط.

یلاوا

ك: گدی. [هات. پیگمیش (وشه‌یکه گزانیید).]

ف: رسید. (گورانی است).

ع: وَصَلَ، يَنْع.

یلاوان

ك: بیوان، یازی، دهشت. (یازی و یلوان) [بیابان، چولگه]

ف: بیابان، دشت، هامون. (در و دشت)

ع: صَحْرَاء، بَيْدَاء، فَيْفَاء، مَرْت، قَفَر، قَوَاح، بَرَاخ...

یالوپر ← دهنک یاو

یالوپرو

ك: یادوپرو. [بیروبری]

ف: یادبود.

ع: تَذْكِرَة.

یاونشان

[ک: یارمز، تامیسک]

ف: تېخال، تېخاله.

ع: عُقبول، حَنَّا.

یاووتلو

[ک: گورمای تا.]

ف: تب و تاتاب.

ع: حَرَارَةُ الْحُمَّى.

یاوولهرز

[ک: لبرز و تا]

ف: تب و لرز.

ع: عُرَواء.

یاوه

ک: هه لیت، وراوه. [ورینه، هاتیران]

ف: یاقه، یاوه، بیدلا.

ع: حَجَرٌ هَذِیان ...

یاوهر

ک: یار، یاریدر، کزمدک. [یارمئیدر]

ف: یاور، یار، یاری دهنده، کُمَک. (مَدَدکار)

ع: عَوْنٌ، مُعِینٌ، مُعِیدٌ، نَاصِرٌ، مَدَدٌ، حَامِیٌ، غَوْثٌ،

مُنْجِدٌ، مُسَاعِدٌ.

یاوهره

ک: یزدان، جفت، لُف. [پهرو]

ف: یازک، شمه، جُفت.

ع: سَلَى، حِوَاءٌ، خِلاصٌ، مَشِیمَةُ.

یاوهیاو

ک: یدراش یدراش، خاره‌خار، نهرمه‌نهرم، نارام‌نارام. [هتیراش

هتیراش]

ف: آهسته‌آهسته، آرام‌آرام، یَواش‌یَواش،

نَرم‌نَرمک.

ع: دُلُوفٌ، دَمَلانٌ، رَأَئِیٌ، غَطْشانٌ، رُویدَا، مُتَبَطَّنَا،

مُتَأَنِّیا، مَهَلًا، رَهَوا.

یخی

ک: یایه، خام. [خات، خاترون]

ف: خاتون، خاتو، خانم.

ع: سَبَّةٌ، سَبَدَةٌ، خاتون.

یایسه

ک: قسِر، نه‌شسِر، نه‌زَلَل. [تافرتی لیپووه، ژنی

نیومستاره]

ف: سَتَرَوَن، نَشو.

ع: یاشَسَة، آیسَة، عَقِیمَة.

یج

[ک: یش (نیشانی بادی‌نویسه، به‌لام به تنفیا به‌کار

ناهیتریت.)] [نهریج هاشور. [هاتپور.]]

ف: هم، نیز. (علامت عطف است، اما تنها

استعمال نمی‌شود: «نهریج هاشور»: او هم آمده

بود.)

ع: اَیضاً، حَتَّى.

یچه

[ک: یشه (نیشانی بادی‌نویسه له‌گدل پیتی هیتی نیشانی

ناسراودا.)] [نهریچه]

ف: هم، نیز. (علامت عطف است با های عهد:

«نهریچه» آن هم)

ع: اَیضاً، حَتَّى.

یخ!

[ک: فرمانه یز بمرچزکدهاتنی حوشت، واته:

دانشه!]

ف: یخ! (امر به خوابیدن شتر است یعنی:

بخواب!)

ع: یخ!، یخ!، یخ!

بخا!

لک: کس! [فرمانه بز دهنگدانی مبر و بز.]

ف: بخا! (امر به راندن گوسفند و بز است.)

ع: هُزَا، شَا، شُو، قَحْ

بخادان

لک: خدائین. (بخادان و شتر) [خوادندن (بسرچزکداهیتنانی

حوشتر.)]

ف: بخ دادن، خواباندن.

ع: اِنَاخَه، اِبْرَاک.

بخ

لک: پاشگریکه مانای «خارن» دهات. [خسین]

ف: گین. (غمگین)

ع: لَفْظ مفرد ندارد. [هارواتایه کی سربخوی نیه.]

بخ

لک: پیتی «ی» قورس له گسل پیتی «ن» x نیشانی

چارگی تینپیره. [فرین، لومرین]

ف: دن. (یای سنگین با نون علامت مصدر لازم

است: «فرین، لومرین»: پریدن، چریدن)

ع: ...

بخ

لک: پیتی «ی» سولک نیشانی بکری تینپیره. [

فرین، لومرین]

ف: نخده. (یای سبک با نون علامت فاعل متعدی

است: «فرین، لومرین»: پراننده، چراننده.

ع: ...

یوق-یهک [وشیه کی گذرایه.] [گورانی است.]

یورت

لک: ویرت. [جی لومر، لومرین]

ف: یورت، چراگاه.

ع: مَرَّع.

یورش

لک: هوروز. [هیرش، شالار]

ف: یُرش، فوز.

ع: هُجوم، اِعْتِرَاک، حَمَلَة.

یورغه

لک: ویرغه: جزره روتیکی یه کسمه.

ف: یُرغه، یورغه، یُرخ.

ع: هَمَلَجَة، خَبَب. هِمَلاج، مُرمی.

یوز

لک: هاس، توتلینگ

ف: پارس، یوز.

ع: قَهْد، ثَمَر.

وینه مییه.

یوسر

لک: وِسر (بهری داری یوسر که تیزیتی لی درست

ده کن.)]

ف: یُسر. (ثمر درخت یُسر است که از آن

تسبیح می سازند.)

ع: یُسر، عودُ الیُسر. ثَمَرُ الیُسر.

یولغار

لک: شویولغار، شونوغورن. [هیرش کردن له شهودا.]

ف: شَبَبِخُون، شَبَبْخُن.

ع: ثَبَبیت.

یومن

لک: نگین. [ردم، مریاره کی (برامبری شوم).]

ف: شگون، شُگن.

ع: یُمن، مِیمَة، سَعَادَة، بَرَكَة. (ضدُ الشُّوم)

یونجه

لک: وِتنجه: نالقیکه.

ف: سَپْسَست، اَسَپْسَست، اَسپس، اَسپوس، قَت.

ع: قَضِبَة، رَطْبَة، بِرْسِیم، فِصْفِصَة، اَسْفِست، قَت.

یونجه‌ی وشك

ك: وشك، یونجه. [ریتنجی وشك.]

ف: قَت، قَت.

ع: قَضِبَة، عَف، قَت.

یه

ك: كه‌مه، یمه، نیه. (یه چه‌س؟) [نامازه بز نریك.]

ف: این. (این چیست؟)

ع: هَذَا، ذَا، ذَاك، ذَلِك.

یه‌نجووج مه‌نجووج

ك: گلیم‌گوش. [تیره‌یک مرۆفی ناتاساین که له قورنادا

ناویان براره.]

ف: گلیم‌گوش، گوش‌بَسْتَر، یاگوگ‌ماگوگ.

ع: **یَا‌جوج مَاجوج**.

یه‌نس

ك: نامیدی. [هیواب‌او‌بودن]

ف: ئومیدی، نا‌امیدی.

ع: یاس، قَنوط.

یه‌نج

ك: خوتس، سه‌هۆن. [ناوی به‌ستوو.]

ف: یَخ، خَسْتَر، مَسْتَر، هَسْتَر، هَسیر، جَمَس،

دَرگاله، دَرکاله.

ع: جَمَد، جَلید، جَسء، قَرَت، صَبَر، صَقیع، ثَلج،

یه‌نج.

یه‌خاو

[ك: سه‌هۆلار]

ف: یخ‌اب، آب‌یخ.

ع: قَرور، ماءُ الثَلج.

یه‌خته‌ره

[ك: نَسپی تالانی که له دهست دوژمن دهرده‌هینریت.]

ف: پَروه. (اسپی که از دشمن گرفته می‌شود.)

ع: غَنیمَة.

یه‌خدان-یه‌خدان

یه‌خ‌کردن

ك: رچیان. [بستن، برون‌سهرۆل]

ف: فسردن، افسردن، یخ‌کردن، بسته‌شدن.

ع: تَجَمُد، اِنجَماد.

یه‌هخی

[ك: چیتشتیکی به‌ناویانگه.]

ف: یخنی. (آشی است معروف.)

ع: یَخْنی، یَخْنَة.

یه‌هه

ك: ملیوان. [یاخه]

ف: کَرَج، کَرَج، نوژه، گریوان، گریبان، یخه، یقه.

ع: زَبَق، فُقْرَة، لَبِن، لَبَة، جَریان، بَنیقة.

یه‌هه‌به‌ره‌گردان

[ك: کراس یا پالتویك که ملیوانه‌کی پانه و بستر سنگنا

ه‌لیده‌گتیره.]

ف: نَوَرْدی، یخه‌برگردان.

ع: غَبَن، یَكِن، كِفاف.

یه‌هه‌چال

[ك: چال‌بەر.]

ف: یخ‌چال.

ع: مَثَلَجَة.

یه‌هه‌کیشیاگ

ك: به یه‌خدا کیشیاگه (فهره‌یدرون هورده‌نگی کیشاگه به

یه‌خدی خو‌یا.) [به‌کوری وهرگبار]

ف: پسرخوانده.

ع: دَعْي، مَتَبَّی.

یهدک

[ک: نهمی یهدک. (نهمی سپتر که جیاوازه له نهمی کوته.)]

ف: یدک. (اسپ عوضی و آن غیر «کوتل» است)
ع: قود، جنیب، جَنیبَة، غاشیة.

یهدکی

[ک: یهدک، سپتر]

ف: یدکی.

ع: بدل، عوضی.

یهرقی

[ک: هورشمی به سیم نهشتیراو.]

ف: یراق، بافته‌ی سیمین. (ابریشم سیم پیچیده)

ع: خَبیک، رُخرف.

یهرقی

ک: بدل، راس. [هستار، رپ (هستای نندای زارزی نیرینه).]

ف: یرقی، راست. (راست شدن ذکر)

ع: قائم، مُنْعِظ.

یهرقی

ک: گارسن، گارسن. [گارسن]

ف: خیش، گاواهن.

ع: محراث، سبّة.

یهرقی

[ک: هوجار، نامور (تیکرای نامازی جروت کردن).]
(۱- نیتله، ۲- کدلمه، ۳- ریژامبر، ۴- گاینجه، ۵- تیر،

هیش، ۶- چهرم ویزه، ۷- شمشیره، ۸- دسه‌کوشه، ۹- دسمشته، ۱۰- سرهیش، ۱۱- هیش.)

ف: یراق. (کلیه‌ی اسباب شخم‌بری)

ع: لُؤمة، أهبَة الحَرث.

وینه

یهرهقی-ره‌خت

یهری-سیان [روشی‌یکی گورانیده.] [گورانی است.]

یهرنه

ک: زاوا، شوری‌خوه‌یشک. [هاوسری خوشک.]

ف: یَزَنه، داماد، شوهر خواهر.

ع: صهر، خَتَن، زَوْجُ الأخت.

یهرشم

[ک: بردیکی بنابانگه.]

ف: یَشم، یَشب، یَشف. (سنگ معروف است.)

ع: یَشم، یَشب، یَشف، یَصب، یَصف.

یه‌عی

ک: یانی. [وانا، واته]

ف: تپو.

ع: یَعنی، آی.

یه‌غان

ک: یه‌غدان، گاسنوق. [سنوقی گوره.]

ف: یَخدان، گاوصندوق.

ع: سَوان، هیان، قَخت، تابوت، عَیبة.

یه‌غدان-یه‌غان

یه‌غین

ک: بارو. [دنیایی]

ف: واخ، آوز، باوژ.

ع: یَقین، ایمان، اعتقاد، اطمینان، اعتماد.

یه‌غینی

ک: راس، باروگریگ. [راست، بی‌دودلی، حقی]

ف: آوری، راست.

ع: یَقینی، قَطعی، حَدیق.

یه‌ک

[ک: ژماره‌ی پیش‌دور. (به هورامیش - ده‌ک فارسی -

ده‌لین: «یو».)]

ف: یُک، یو. (اورامی هم یو می گوید.)

ع: واحد، اَحد.

یه کداندان

ک: ده (پروشانن، ده لته کائن. [بمیه کداندان، تینکدان]

ف: به بهم زدن، برهم زدن.

ع: نَقَض، هَدَم، تَخْرِيب.

یه کاله

ک: یه لالا. [یه کالا، یه لالانه]

ف: یک لا، یک تیکه.

ع: شَقًّا وَاحِدًا.

یه کانه

ک: تاکانه، تاله. [تاقانه، تاق]

ف: یگانه. بی همتا، بی مانند.

ع: وَحْد، فَرْد، وَحِيد، فَرِيد، مُتَفَرِّد.

یه کانه

ک: به لانه. [برهک (نیربهرازا)]

ف: ساد، کاس، گراز. (خوگ نر)

ع: رَت، عُر، دَوْبَل، خَنْزَوَان.

یه کوه

ک: ده مپوخت. [شله ی برنج که تا راده یه ک خه ست بیت.]

ف: یُکاوَه، دَم پُخت.

ع: دَم پُخت.

یه کویهک

ک: یه کرایهک، یه که یه که. [یه لیلک]

ف: یُکایِک، یک یک، یکان یکان، یگان یگان.

ع: فَرْدًا فَرْدًا.

یه کپوون

ک: گشت. [همسره، تیکرا]

ف: همه.

ع: کُلًّا، جَمَعًا، جَمِيعًا.

یه کتر

[ک: نیکتر، یه کترین] (یه کترین تزیان.)

ف: یکدیگر، یکدیگر.

ع: کُل، آخَر. (کُلُّ أَمَاتِ الْآخَرِ.)

یه کترین ← **یه کتر**

یه کجار ← **یه کجارهکی**

یه کجارهکی

ک: یه کهمر، پاچا. [یه کجاری، یه کجاره، بهجارتک]

ف: یک سره، یک باره، یک باره کی.

ع: دَقْعَةً، بِالْمَرْءِ.

یه کجور

ک: یه کدس. [یه کتوخم، وه لیلک، هارشینوه]

ف: یک جور، یک دست، یک نواخت.

ع: مُتَمَاتِلٌ، مُتَشَابِهٌ، مُتَشَاكِلٌ، مُتَضَاهِي.

یه کهاو

[ک: کسیتک که هر چاریکی دهینیت.]

ف: یک چشم.

ع: أَبْحَقُّ، أَعْوَرُ، مُعَوَّرُ.

یه کهاو

[ک: کسیتک که یه کلایی بوخته و له بیولاری زگار

بوو.]

ف: یک اندیش.

ع: وَحِيدُ الْفِكْرِ، وَحِيدُ الْإِرَادَةِ.

یه کپوون

ک: چورنده یهک. [هاتنوریلک (کرژپوون، کژپوونوه)]

ف: به هم رفتن. (جمع شدن)

ع: تَقْبُضٌ، تَشْتِجٌ، تَجْمُعٌ.

یه کخستن

ک: رتک خستن. [چاکسازی]

ف: سازش دادن، با هم کردن.

ع: اصلاح، ای‌دام.

یه‌ک‌دان

ک: به‌یه‌ک‌دان، هه‌ل‌پروشانن. [تیک‌دان]

ف: به‌هم‌زدن، برهم‌زدن.

ع: نقض، هدم، تخریب.

یه‌ک‌دان

ک: دانه‌یه‌ک. [بستن، پتودان (وه‌ک: بستنی کتیب).]

ف: هم‌گذاشتن. (کتاب مثلاً.)

ع: صک، سک.

یه‌ک‌دل

ک: هام‌پای. [هام‌پای، دزستی راست.]

ف: یک‌دل، همراه، همراز، رایگان.

ع: موافق، مُتَّفِق، مُتَّحِد.

یه‌ک‌دلی

ک: هام‌پایی. [هام‌پایی]

ف: یک‌دلی، همراهی، رایگان.

ع: موافقه، اِتِّفَاق، اِتِّحَاد.

یه‌ک‌ده‌یی

ک: دسر‌پیاک. [دسر‌پیاک]

ف: یک‌دست، دست‌بریده.

ع: اَقْلَع، وَاَحْدُ الْيَدِ، مَقْطُوع الْيَدِ.

یه‌ک‌ده‌یی

ک: یه‌ک‌جور، په‌تی. [هارشینو، ناتیکه‌لار]

ف: یک‌دست، یک‌جور، ویژه.

ع: مُتَمَاثِل، مُتَشَابِه، مُتَشَاكِل، مُتَضَاهِي. خالص.

یه‌ک‌راس

ک: یه‌ک‌سمر، یه‌ک‌شَق. [راست بی‌نارودانوه.]

ف: یک‌راست، یکسر، یکسره.

ع: مُسْتَقِيمًا.

یه‌ک‌ره‌نگی

ک: دزسی، یه‌ک‌یه‌تی. [راستی و دروستی.]

ف: یک‌رنگی، یگانگی، دوستی، دهشت.

ع: وَحْدَةٌ، مَوْدَةٌ.

یه‌ک‌سان

ک: به‌رابر، هارال. [هارسنگ، واک‌یلک]

ف: یکسان، یکسو، یکسونه، برابر.

ع: مُساوِي، مُعَادِل.

یه‌ک‌سه‌ر

ک: یه‌ک‌سره، یه‌ک‌ه‌ر. یه‌ک‌راس. [به‌یه‌ک‌جاری. ه‌روه‌ها:

راست بی‌نارودانوه.]

ف: یکسر، یکسره، یک‌بار، یک‌بارگی. یک‌راست.

ع: دَفْعَةٌ، رَأْسًا، مُسْتَقِيمًا.

یه‌ک‌شه‌قی

ک: گشت، به‌یه‌ک‌مر، گ‌لای. [یه‌ک‌جاری، تیک‌را، ه‌س‌رو

یه‌ک‌ه‌ر

ف: ه‌مه، س‌ر‌هم، باهم، پیوسته.

ع: كُلًّا، جَمِيعًا، مَعًا، مُتَّصِلًا.

یه‌ک‌شه‌قی ← **یه‌ک‌راس****یه‌ک‌شه‌یه**

[ک: یه‌ک‌شم، یه‌ک‌شه‌یه]

ف: یک‌شخبه.

ع: أَحَد، يَوْمَ الْاِحْدِ.

یه‌ک‌تسه

[ک: کس‌یک که له‌ق‌سی خ‌زی پ‌شیمان نایستوه.]

ف: یک‌سخن.

ع: بَدِیم.

یه‌ک‌ه‌فتن

ک: ر‌یک‌ه‌فتن. [ر‌یک‌ه‌فتن، سازان]

ف: ساختن، باهم‌شدن.

ع: تَصَالِح، تَسَالُم.

یه‌ک‌گرتن

ک: به‌یه‌ک‌ه‌یین، یه‌ک‌تر‌یین. [به‌یه‌ک‌گیشتن، دیدار]

ل: یہ کہ شَوْنِ یَدِک. [یَدِک لَدَوایِ یَدِک]

ف: یکان یکان، یگان یگان، یک یک.

ع: تَتَری، فَرادی، وَحاد، اُحاد، مَوْحد، اُحدان، فَرْداً فَرْداً، مُمْتَلِیاً، مُمْتَسَلِاً، مُمْتَعِیاً.
یَمَکی

ل: یَدِک. [یَدِکِک، دانِیَمِک، کَسِیَک]

ف: یَک، یَکی.

ع: اَحد، واحد.

یَمَکی بَوو یَمَکی نَمو.

[ل: شاید قانی سمرده می پیش نیسلام بسوه که له تالبورنوه برهو فرهیی دهچن و پاشان له فرهیسره برهو تالبورنوه ده گپرتنوه، بَم شیره یه: «یه کی بَوو یه کی نَمو.» واته: بنچینمی بوننمور یه کینک بَوو، به لام یه کینک هیچی پیناکریت و هاتندی بوننمور پیرستی به فرهیسه. «له خوا گهورتر کسی نَمو.» واته: له ناور فرهیدا کس له خوا گهورتر نَمو چونکه به سر هممو شتیکدا زان و بدسه لات بَوو. «کۆسه مرد کفنمی نَمو.» مَبست له کۆسه باوه داده که له کاتی مردندا کفنمی نَمو، چونکه «کفن له کاشان بَوو.» واته: کفن لَم درایاندا له شاری کاشان دروست ده کرا و لَو کاتدا کاشان و...^۱ له نارادا نَمو. «کاشانیچ رتگبه نان بَوو.» واته: رتگه یملک نَمو که به پیتنوه سر کاشان. «دایانیا جیگه نَمو.» ناده میان له سر زوی دانا به لام جیگایمک نَمو که نادمه بپارزیت. «هه لیان گرت رتگه نَمو.» واته: هه لیان گرت که بیمن بَز شرتیک به لام شارفزی رتگه که نَمو، ناچار «نیانه تاق چاری زاق.» واته: له ناور تاقدا دایاننا و چاوه کانی زاق بون. مَبست لَم رستانه ناشکرا کردنی دهسه لاتی خردا و بیتهیزی و پیتسه لاتی مرزفه که له سرهای هممو چیز کینکدا دورپاتیان کردووه توه.]

ف: یکی بود یکی نبود. (شهادت و ایمان زمان جاهلیت بوده که از وحدت به کثرت آمده سپس از کثرت به وحدت بازگشت نموده اند، از این قرار: «یه کی بَوو یه کی نَمو.» یعنی: منشأ آفرینش یکی بود اما از یکی کاری ساخته نیست کثرت لازم است تا آفرینش صورت بدهد. «له خوا گهورتر کسی نَمو.» یعنی: در میان کثرت از خدا بزرگتر کسی نبود که بر همه مسلط و مقتدر بود. «کۆسه مرد که فنی نَمو.» مقصود از «کۆسه» آدم ابوالبشر است که هنگام مردن کفن نداشته، زیرا «کفن له کاشان بَوو.» یعنی: کفن اخیراً در کاشان درست می شده و در آن زمان کاشان و...^۲ وجود نداشته. «کاشانیچ رتگبه نان بَوو.» یعنی: راهی به کاشان نبود. «دایانیا جیگه نَمو.» آدم را زمین گذاشتند جایی برای او نبود که محفوظ بماند. «هه لیان گرت ریگه نَمو.» یعنی او را برداشتند که به جایی ببرند راه بلد نبودند که به کجا ببرند. ناچار «نیانه تاق، چاری زاق.» یعنی: ناچار او را میان تاقچه گذاشتند چشمهای زاق شد. مقصود روشن کردن قدرت خدا و عجز و انکسار بشر است که در آغاز هر داستانی تکرار کرده اند.

یَمَکانه کی

ل: یه کی رتگی. [راستی و دروستی.]

ف: یگانگی، یک زنگی، دهنشت.

ع: وَحدَة.

یَه ل

۱- به داخوه ندم وشه ییم له روون کردنوه فارسیه کی نووسردا بَز راست نه کرایوه. (ر - ر)

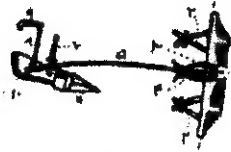
۲- به داخوه ندم وشه ییم بَز راست نه کرایوه. (ر - ر)

وینہ کانی پیتی ی

پہ کانه

پہ رھق

پال شیر

«به شیک له دوايين لاپهړه‌ی فهره‌نگی مه‌ردوخ»

ليکونک: فغان کليم وروست
 هېره بهيش از اين مختوړه
 جمع آوری لغات کردی و
 مراد نه‌ای آهنا در فارسی و ژبو
 بهر دازد. ختی یک مضاعف لړۍ
 بهانه برای آیندگان به‌یږه
 که به‌یږه کتب لغت فارسی و ژبو
 معانی و موارد و اختلافات و
 تناسبات و کنایات و کلیه
 وجه لغات را شرح و توضیح
 به‌یږه که بالغ به‌یږه مجلد
 چهارم -

هر لاهنرتی برای لغات
 فارسی و هنرت و لاهنرتی
 لغات عربی تعلیم لړۍ
 فارسی و عربی هم از این کتاب
 استفاده خواهرنه‌ی لړۍ
 (الاحقر محمد مردوخ)
 محمد مردوخ

یک نفر با فقدان وسایل
 در مدت هجده ماه بیش از
 این نمی‌تواند به جمع‌آوری
 لغات کردی و مرادف‌های
 آن‌ها در فارسی و عربی
 بپردازد. منتهی یک مفتاح
 گران‌بهای برای آیندگان
 تهیه شده که به وسیله‌ی
 کتب لغت فارسی و عربی
 معانی و موارد و اختلافات
 و تناسبات و کنایات و
 کلیه‌ی وجوه لغات را شرح
 و توضیح بدهند که بالغ بر
 چند مجلد خواهد شد.

هرگاه فهرستی برای
 لغات فارسی و فهرست
 دیگر برای لغات عربی
 تنظیم شود، فارس و عرب
 هم از این کتاب استفاده
 خواهند کرد.

الاحقر: محمد مردوخ

[اتاکه که‌سپک - له
 بارود و څیک‌سدا که نامرزی
 پیوستی له‌به‌ر ده‌سندا نیه و
 له ماوه‌ی هه‌ژده مانگدا -
 ناتوانیت له‌وه زیاتر
 سه‌رقالی کو‌کردنه‌وه‌ی
 وشه‌گه‌لی کوردی و هاوواتا
 فارسی و عه‌ره‌بیه‌کانی بیت.
 نه‌وه‌نده هه‌به که کلیکی
 به‌نرخ خراوه‌ته به‌رده‌ست
 نه‌وه‌گه‌لی داهاتوو هه‌تا به
 یارمه‌تی فهره‌نگه فارسی و
 عه‌ره‌بیه‌کان مانا‌گل و
 مه‌به‌ستگل و جیاوازی‌گل و
 ته‌بایی‌گل و ئیدی‌م‌گل و
 هه‌موو لایه‌نگه‌لی وشه‌کان
 راځه بکمن و روون بکه‌نه‌وه
 که له چنه‌د به‌رگ
 تیډه‌به‌ریت.
 نه‌گه‌ر پیرستیک بڅ وشه
 فارسیه‌کان و پیرستیکي تر
 بڅ وشه عه‌ره‌بیه‌کانی هم
 فهره‌نگه داهنرت، فارس و
 عه‌ره‌بیش سوود له‌م
 فهره‌نگه و مرده‌کرن.]

بجووکتان: موه‌مه‌ده مه‌ردوخ